**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

*Матеріали Всеукраїнської
підсумкової науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

25 жовтня 2013 року

**Одеса
2013**

УДК 351(061.3)
А 43
ББК 67.301я43

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я:

д.політ.н., доц. Іжа М.М.,
к.т.н., доц. Попов С.А.,
д.е.н., проф. Ахламов А.Г.,
д.філос.н., проф. Балабаєва З.В.,
д.держ.упр., проф. Безверхнюк Т.М.,
к.мед.н., доц. Корвецький О.Д.,
к.е.н., доц. Красностанова Н.Е.,
к.і.н., доц. Кривцова В.М.,
к.ф.-м.н., доц. Пігарєв Ю.Б.,
д.держ.упр., проф. Марущак В.П.,
д.держ.упр., проф. Надолішній П.І.,
д.держ.упр., проф. Приходченко Л.Л.,
д.держ.упр., проф. Пахомова Т.І.,
д.держ.упр., проф. Саханенко С.Є.,
к.політ.н., доц. Свірін М.Г.,
к.філол.н., доц. Черняєва І.А.,
к.і.н., проф. Якубовський О.П.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України.
Протокол № 174/8-9 від 18 вересня 2013 року.

А 43 **Актуальні** проблеми та перспективи розвитку публічного управління : матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 25 жовт. 2013 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 446 с.
ISBN 978-966-394-057-1

Матеріали публікуються в авторській редакції

ББК 301я43

© ОРІДУ НАДУ
при Президентові України, 2013.

ISBN 978-966-394-057-1

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

АННЕНКОВА АЛЛА АНАТОЛЬЕВНА

доцент кафедры менеджмента и управления народным хозяйством Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Орловский филиал, к.э.н., доцент

ГРИШИНА АНЖЕЛИКА НИКОЛАЕВНА

аспирант Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Орловский филиал

ПРИОРИТЕТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА НА МУНИЦИПАЛЬНОМ УРОВНЕ

В последние годы малое предпринимательство получило достаточно серьезную поддержку как на федеральном, так и на региональном уровнях. Вместе с тем муниципальные образования значительно меньше участвуют в его развитии, тогда как по своей природе этот уровень управления наиболее близок к рассматриваемому сектору экономики. Поэтому именно муниципальным органам власти необходимо решать конкретные задачи, связанные с развитием сектора малого предпринимательства, что позволит более результативно решать проблемы обеспечения занятости, мобилизации человеческих и организационно-технологических ресурсов, будет способствовать росту собираемости налогов и увеличению собственной доходной части бюджетов различных типов муниципальных образований.

По оценкам ученых МГУ им. Ломоносова, полученным в ходе исследования «Местное самоуправление в современной России» (март 2011г.), особенностями взаимодействия субъектов малого бизнеса и органов местного самоуправления являются:

- скорее отрицательный, чем положительный результат и низкая эффективность взаимодействия;
- отсутствие равенства во взаимодействии и наибольшая выгода органов местного самоуправления и отдельно взятых чиновников;
- недостаточная социальная направленность и необходимость ее усиления;
- низкий уровень социальной ответственности местной власти и предпринимательства;
- необходимость государственного регулирования отношений партнерства в вопросах финансирования и кредитования, административно-правового регулирования и налогообложения с целью создания условий для развития малого предпринимательства. [3, С. 155]

Особую актуальность вопросы поддержки развития малого предпринимательства на уровне местного самоуправления представляют в связи с тем, что данные вопросы Федеральным законом от 6 октября 2003 года № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» отнесены к вопросам местного значения. Как упоминалось выше, в последние годы государство предприняло ряд радикальных шагов по обеспечению максимального содействия развитию малого и среднего предпринимательства. К ним следует отнести меры по льготной приватизации нежилых помещений, меры по снижению административных барьеров, а также меры по снижению налоговой нагрузки. Однако предпринимаемые государством меры без их эффективной реализации на местах не дадут ожидаемого результата. Это возлагает на органы местного самоуправления дополнительную ответственность за результаты реализации государственной политики, а также создает дополнительные возможности по решению комплекса задач в сфере социально-экономического развития своего муниципального образования.

В каждом субъекте РФ система поддержки малого предпринимательства представлена в виде трех основных блоков [1, с. 68]:

Первый – это органы развития предпринимательства, как центральное звено инфраструктуры, на которое возложены задачи по осуществлению политики исполнительных органов власти в сфере поддержки и развития предпринимательского сектора экономики.

Второй блок **–** общественные Советы по развитию предпринимательства при высших должностных лицах субъектов РФ, включающие представителей общественных объединений предпринимателей, представителей

предпринимательства территорий, а также руководителей организаций, входящих в региональную инфраструктуру поддержки предпринимательства.

Первые два блока характеризуют комплексную поддержку предпринимательства**.**

Третий блок состоит из специализированных органов инфраструктуры, на которые возложены задачи по кредитно-финансовой поддержке, улучшению условий ведения бизнеса, расширению деловых связей, развитию инновационного предпринимательства, консалтинговому и информационному обеспечению.

Вместе с тем поддержка малого бизнеса должна развиваться более быстрыми темпами по следующим направлениям:

Во-первых, по формированию благоприятных условий для создания на территории каждого муниципального образования системы саморегулирования субъектов малого предпринимательства. Для этого необходимо **с**оздать в муниципальных образованиях городских округов и муниципальных районов саморегулируемые организации предпринимателей по территориальному и отраслевому признакам. При этом следует выработать механизмы по наделению саморегулируемых организаций малого предпринимательства отдельными государственными полномочиями, находящимися в ведении государственных органов субъекта и органов местного самоуправления. Консультационное и методическое сопровождение по созданию общественных организаций должны взять на себя структуры по вопросам развития малого бизнеса органов местного самоуправления.

Во-вторых, по развитию системы подготовки кадров для малого бизнеса, которая предусматривала бы разработку совместно с заинтересованными органами и структурами программ непрерывного обучения кадров для сферы малого предпринимательства.

В-третьих**,** по совершенствованию собственно инфраструктуры поддержки и развития малого предпринимательства. Это направление требует развития системы предоставления субъектам малого предпринимательства консалтинговых услуг, услуг в области аудита, организацию работы консалтинговых групп, оформление для субъектов малого бизнеса земельных отношений, имущественных комплексов по принципу «одного окна», развития для субъектов малого бизнеса механизмов подготовки инвестиционных предложений и инвестиционных площадок. [2, с. 35]

Таким образом, рыночная позиция власти муниципального образования в управлении малым предпринимательством должна проявляться в следующем:

- власть выступает как субъект рынка (в вопросах использования муниципальной собственности, в том числе малым предпринимательством, формирования и исполнения бюджета и т.д.);
- власть является регулятором рынка (формирование нормативно-правовой базы для малого предпринимательства);
- власть выступает как имиджмейкер муниципального образования (по продвижению муниципального образования и его малых и средних предприятий, по привлечению инвестиций для развития сектора малого бизнеса).

Список использованных источников.

1. Мохначев С.А., Мохначева Е.С. Государственные регуляторы в региональной системе предпринимательства // Региональная экономика: теория и практика. – 2010. – №5. – С. 67-69.
2. Климова Н.В. Модели сочетания интересов власти и малого бизнеса (региональный аспект) // Региональная экономика: теория и практика. – 2009. – №34. – С. 34-38.
3. Осипов Е.М. Институт социального партнерства как фактор развития малого бизнеса в России. – М.: Изд-во Московского университета. – 2012. – 208 с.

АРТЕМ'ЄВА НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ АСПЕКТІ

Вихід України із тривалої світової економічної кризи та стан сучасного соціального, економічного та екологічного розвитку актуалізував питання формування державної інноваційної політики сталого розвитку, її адекватності сучасним пріоритетам та проблемам розвитку країни.

Актуальність дослідження обумовлена переходом України на модель сталого розвитку. Перспективи реалізації принципів сталого розвитку не можна розглядати у відриві від державної інноваційної політики. Перехід до сталого розвитку як держави загалом, так і окремих її регіонів, має відбуватися у тісному взаємозв'язку зі структурним формуванням та реалізацією державної інноваційної політики.

За результатами аналізу «Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів», проведеного в рамках проекту ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні» у 2011 році, у різних сферах політики України застосовуються суперечливі інструменти, наприклад: інноваційна політика має суперечності з політикою щодо довкілля навіть у випадках реалізації проектів сталого розвитку, оскільки інноваційна політика реалізується шляхом стимулювання зростання, тоді як для сталого розвитку застосовуються інструкції та директиви, що обмежують економічну поведінку. Такі розбіжності посилюють напруження між різними сферами політики.

Мета даного дослідження полягає в дослідженні теоретико-методологічних засад щодо формування державної інноваційної політики сталого розвитку в регіональному аспекті.

Проблеми формування державної інноваційної політики досліджені у працях багатьох відомих вітчизняних та іноземних науковців: О. Амоші, Г. Андрощука, Б. Андрушкова, Ю. Бажала, А. Гальчинського, М. Гамана, В. Гейця, Б. Гриньова, М. Данька, О. Лапко, І. Макаренка, Б. Малицького, О. Поповича, В. Семиноженка, В. Соловйова, Л. Федулової, А. Чухна, А. Яковлєва та інших. Однак, до теперішнього часу відчувається певний дефіцит досліджень

щодо забезпечення державної інноваційної політики в умовах переходу до сталого розвитку: не створено досконалої теоретичної моделі такої політики, не повною мірою визначено змістовні, структурні та функціональні особливості, не розроблено концептуальний механізм її формування та здійснення. Актуалізується проблема системно-структурного впорядкування регулюючих норм та механізмів, зафіксованих у стратегічних державних політико-правових актах, забезпечення відповідності заходів та інструментів державного управління змісту та особливостям соціально-економічних реформ, зокрема в особливих (кризових) умовах [3, с. 38].

Сьогодні, в умовах глобалізації, та завдяки швидким технологічним змінам, межі інноваційної політики розширюються і до неї залучаються все більше учасників. Крім того, вона перетинається з багатьма іншими державними політичними напрямками, формуючи так звану горизонтальну структуру, забезпечуючи реалізацію стратегічних програм всіма урядовими та державними організаціями [1, с. 23]. У контексті зростаючої активності, потреба у координації також зростає, оскільки державна інноваційна політика стає наріжним каменем сталого розвитку.

Незважаючи на велике значення та своєчасність «Стратегії інноваційного розвитку в Україні на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» та проекту Закону України з цього питання, потреби в координації, узгодженості та інтеграції інноваційної політики, що проводять різні органи управління недостатньо висвітлені у вищезазначеному документі [1, с. 25].

Сучасний стан регулювання інноваційної діяльності поки не відповідає повною мірою вимогам сьогодення і не має необхідної комплексної методологічної основи [2, с. 202]. Інноваційні процеси, їх впровадження в нові технології, нові продукти є необхідною умовою для сталого економічного розвитку держави. Проте значна кількість питань щодо ролі державної інноваційної політики у забезпеченні сталого розвитку України й досі залишаються не висвітленими і потребують теоретичного, методичного та практичного вирішення.

Державна інноваційна політика щодо розвитку регіонів та її вплив на сталий розвиток країни набуває важливого значення. Новітня модель сталого розвитку має сприяти системним реформам економічного і суспільно-політичного буття України. Зусилля мають бути зосереджені на реформуванні реального сектору економіки, причому зміни повинні розпочинатися з сільського господарства.

Подальші дослідження необхідно спрямовувати на пошуки альтернативних моделей сталого екологозбалансованого, екологобезпечного та інноваційного розвитку регіонів. В основу має бути покладено концепцію переходу від галузевої до регіональної системи управління, доповненої державними цільовими програмами стимулюючого характеру та спрямованими на реалізацію найважливіших чинників сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Інноваційна політика: європейський досвід і рекомендації для України. – Том 3 – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. – К.:Фенікс, 2011. – 76 с. (Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні»)
2. Нагорняк Г. Роль державної інноваційної політики у забезпеченні розвитку економіки України [Електронний ресурс] / Г. Нагорняк, Ю. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 1 (6). – С. 202-209. – Режим доступу : http: // sepd.tntu.edu.ua / images / stories / pdf / 2012 / 12ngsreu.pdf.
3. Саркісян Л. Г. Концепція сталого розвитку у контексті досліджень регіональної системи / Економічний простір №56 / 2, 2011, с. 97-102

БАЛАБАЄВА ЗІНАЇДА ВАСИЛІВНА

професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор

ВНУТРІШНЄ ТА ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Система регіонального управління має свою структуру, яка включає її елементи: місцеві органи державної влади та місцевого самоврядування, ресурси, наявні на території регіону та залучені (фінансові, інвестиційні, Інноваційні тощо), суб'єкти господарської діяльності (підприємства будь-яких організаційно-правових форм та форм власності), об'єднання представників громадськості, а також методи та технології управління (регіональний менеджмент), що використовують в регіоні, та інструменти розвитку.

Характеристика системи регіонального управління була б неповною без урахування того фону, на якому відбувається її функціонування. Цей фон можна визначити як зовнішнє і внутрішнє середовище. Зовнішнє середовище включає як загальнонаціональну складову: правове поле, державну політику, яка визначає основні пріоритети розвитку різних сфер життя суспільства, в тому числі регіону, так і економічну, культурну взаємодію регіону з зарубіжними країнами, зовнішньоекономічну діяльність, вплив стану світової економіки на країну і конкретні регіони. Внутрішнє середовище – це, перш за все, політична, соціальна активність населення, дієздатність громад, як одного із суб'єктів регіонального управління. До факторів внутрішнього середовища відносяться також і демографічна ситуація, характер трудових ресурсів, географічне положення регіону, динаміка економічного і соціального розвитку регіону, інвестиційна привабливість, рівень державно – приватне партнерство, рівень і якість інформаційно – аналітичного забезпечення системи регіонального управління та інші.

З факторів зовнішнього середовища національного рівня слід виділити державну регіональну політику, яка визначає цілі регіонального розвитку. Відсутність чітких концепцій регіональної політики та адміністративно-територіальної реформи ускладнює цілепокладання. Мета це сукупне уявлення про деяку моделі майбутнього результату розвитку. Чітко визначена мета сприяє ефективному здійсненню управлінських дій, вона сприяє грамотному оцінюванню роботи регіональної влади. Виконання поставлених цілей дає потужний імпульс соціальному розвитку. Правильно поставлена мета стає рушійною силою, джерелом регіонального розвитку. Якщо мета чітко не визначена,

управління стає хаотичним, зводиться лише до вирішення поточних проблем, втрачається стратегічна складова управлінських дій.

Велику роль в цілепокладанні регіонального розвитку має «Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» [3] і «Національній план дій на 2013 рік» щодо виконання цієї програми [1]. «Стратегічна мета и сутність нової Програми, – як підкреслив Президент, – полягають не тільки в тому, щоб прискорити зростання макроекономічних показників. Це важливо, але підпорядковане завдання. Її основна мета – змінить саму модель соціально-економічного розвитку України, перевести національну економіку на рейки інтенсивного випереджального зростання за рахунок впровадження інновацій, розкриття інвестиційного потенціалу» [2, с. 19].

У той же час Президент відзначив, що поки ще не прийнятий Закон «Про засади державної регіональної політики», ще тільки розробляється «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р.», досі «не визначено територіальну сферу впливу місцевого самоврядування, оскільки законодавчо не встановлено просторові межі територіальної громади» [2, с. 140-141]. Все це не сприяє чіткому визначенню мети регіонального розвитку та моделі майбутнього стану регіону.

Серед факторів, що характеризують внутрішнє середовище, головним є фактор трудових ресурсів, в більш широкому розумінні, людський капітал. Не випадково цей момент був відзначено у Посланні: «Людиноцентрична модель розвитку має стати фундаментом для розроблення стратегій економічного, інфраструктурного та регіонального розвитку України», а також «створення умов для нарощування і реалізації креативного потенціалу нації, якості життя та індексу людського розвитку в Україні» [с. 149-150].

Основою для швидкого просування реформи системи регіонального управління має стати затвердження нового тексту Конституції України. Конституційна асамблея України на своєму засіданні 21 червня 2013 прийняла за основу проект концепції змін до Конституції. Остаточно концепцію планується затвердити у вересні 2013

Як відомо, проект концепції змін Конституції України передбачає повну зміну моделі управління державою, віддаючи частину президентських повноважень Верховній Раді. Автори концепції пропонують також збільшити роль народовладдя – ввести інститути народної законодавчої ініціативи і народного вето. У той же час, за словами М. Ставнійчук, відповідального секретаря Конституційної асамблеї, ще будуть уточнюватися найважливіші положення, які були озвучені, зокрема парламентсько-президентська, парламентська чи президентська модель управління буде існувати в Україні, а також пропозиція про двопалатний парламент.

Конституція України це Основний закон, спираючись на який можна розробляти концепції реформування всіх сфер життя суспільства. Без нього неможливо визначити ні стратегічні цілі розвитку, ні сформулювати програму їх здійснення.

Список використаних джерел.

1. Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» // www.zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 128 / 2013
2. Послання Президента про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2013 р. // www.niss.gov.ua
3. Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» // http: // www.president.gov.ua / docs / Programa_reform_FINAL_1.pdf

БЕГЕЙ ІГОР ПЕТРОВИЧ

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ГЕНЕЗА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (1991-1996 рр.).

Питання ґенези та розвитку адміністративно-територіальної реформи в контексті реформування державного управління є актуальним для будь-якої держави після здобуття незалежності, не є винятком з цього процесу і Україна. Інша справа, що воно актуалізується тоді коли виникає в цьому політична потреба зазвичай зверху. Хоча останніми роками почався і процес з вимогою реформування адміністративно територіального устрою «знизу» особливо активно в цьому напрямку працюють різні асоціації, громадські організації та органи місцевого самоврядування.

Водночас проведення адміністративно-територіальної реформи, яка носить системний характер, можливе за умови врахування особливостей його становлення у перші роки незалежності Української держави, у період з 1991 по 1996 роки, який супроводжувався спробами пошуку цілісної системи органів державної влади та компромісом політичних сил в суспільстві. Важливим є й врахування основних негативних факторів, які не сприяли створенню оптимальної моделі адміністративно-територіальної організації держави.

Реформування системи управління державою та територіального устрою відбувається з метою надання людині можливість отримати якісні і ефективні послуги від органів влади.

Розрізняють два основних види територіального устрою: політико-територіальний і адміністративно-територіальний. Політико-територіальний устрій передбачає поділ території держави на окремі самостійні частини…Адміністративно-територіальний устрій – це внутрішній поділ території держави на адміністративно-територіальні одиниці…Отже, адміністративно-територіальний устрій — це територіальна організація держави, що характеризується внутрішнім поділом її на складові частини – адміністративно-територіальні одиниці різного рівня, відповідно до яких утворюються місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. [2]

Відповідно до ст. 132 Конституції України, територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території; поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади; збалансованості

і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Формування системи державного управління на етапі з 1991 по 1996 розпочався із акту проголошення Незалежності України 1991 р. та Указу Президії Верховної Ради України від 26 серпня 1991 р. «Про тимчасове припинення діяльності Компартії України». Голови рад народних депутатів були звільнені від виконання обов'язків перших секретарів компартії, після цього їх було поновлено на посадах голів виконкомів.

26 березня 1992 р. Верховна Рада прийняла нову редакцію Закону «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування. 5 березня 1992 р. Верховна Рада приймає Закон України «Про представника Президента України». Голова держави, який уособлював виконавчу владу, отримав виконавчу вертикаль, яку на місцях (в областях та районах) очолили представники Президента України. Вони стали найвищими посадовими особами державної виконавчої влади на відповідних територіях та очолили новостворені органи виконавчої влади – місцеві державні адміністрації в областях, містах Києві та Севастополі, районах. Одночасно з держадміністраціями на обласному та районному рівнях функціонували представницькі органи влади – обласні та районні ради. [1, с. 45]

3 лютого 1994 р. Верховна Рада приймає Закон України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування» та Постанову про проведення 26 червня 1994 р. виборів до місцевих Рад одночасно з виборами Президента України. Відповідно до зазначеного закону виконавча вертикаль на місцевому рівні в особі державних адміністрацій ліквідовувалася, натомість функції органів державної виконавчої влади покладалися на обласні, Київську та Севастопольську міські, районні ради, які були одночасно й органами місцевого самоврядування. Відновлювалися виконавчі комітети цих рад, які виконували функції органів виконавчої влади. Голови рад обиралися безпосередньо населенням відповідних територій і за посадою одночасно очолювали виконавчі комітети цих рад. [1, с. 47]

Новий етап розвитку державного управлінського механізму пов'язаний з прийняттям 28 червня 1996 р. Конституції України. Згідно зі ст.102 Конституції Президент України є главою держави й виступає від її імені. Але на відміну від Конституційного Договору він не є главою виконавчої влади.

До прийняття Конституції 1996 року Україна жила за радянською Конституцією, радянська модель була стримуючим фактором розвитку системи управління державою на всіх рівнях. Але тодішньої влади не було політичної волі до побудови принципово нової системи управління державою, а лише намагання прилаштувати адміністративно-командну систему управління радянських часів до тогочасних умов.

Окрім цього, характерною для даного етапу стала відсутність чіткої законодавчої бази щодо правової регламентації адміністративно-територіального устрою. Суспільство та держава були пасивними стосовно суттєвих змін у цьому напрямі. [2, с. 68]

Адміністративно-територіальна реформа мала б здійснюватися паралельно з іншими реформами: конституційною, судово-правовою, економічною та іншими перетвореннями. Але для такого комплексного підходу необхідна і політична воля, і зрілий державницький підхід української політичної та економічної еліти.

Отже, в період з 1991 – 1996 років (до прийняття Конституції) державній владі не вдалося створити збалансовану і ефективну систему державного управління.

Необхідність проведення адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі розвитку державного управління та місцевого самоврядування не викликає сумнівів. З одного боку, здійснення децентралізації є необхідним кроком з огляду на євроінтеграційний зовнішньополітичний курс держави в світлі останніх подій із реальною можливістю підписати цього року угоди про асоціацію із Європейським Союзом. З іншого боку, трансформація державного устрою може створити нові виклики для українського суспільства, особливо у процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи та на перших етапах функціонування нової системи організації публічної влади.

Практично в українському суспільстві є розуміння того, що нинішня модель адміністративного управління та територіального устрою себе вичерпала і без її реформування сподіватися на поліпшення ситуації у громадах навряд чи можливо. Але у суспільстві все ще живе підозра, що в інтересах влади, в тому числі і нової, почекати, аби зробити реформу таким чином, щоб нічого не реформувати.

Список використаних джерел.

1. Висоцький О.Ю., Висоцька О.Є., Шаров Ю.П. Основи державного управління: Конспект лекцій. У двох частинах. Частина ІІ. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. – 52 с.
2. Грицак В. Адміністративно-територіальний устрій України (1996-1996рр):науково-правовий аспект // Вісник національної академії прокуратури України – 2009. – №4. – с. 64-70.
3. Інституційно-правове забезпечення реформування державного управління регіональним розвитком». Аналітична записка: http: // www.niss.gov.ua / articles / 810 /

БЄЛІЧКОВА НАТАЛІЯ ІГОРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ

На сьогодні державне регулювання розвитку агропромислового комплексу в Україні ґрунтується в цілому на реалізації Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки (далі – Програма), своєчасне виконання завдань та заходів якої значною мірою залежить від роботи, яка проводиться в регіонах.

Тези доповіді висвітлюють стан реалізації завдань Програми на прикладі західних регіонів (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області), для яких характерна значна частка особистих селянських господарств у

загальній структурі сільськогосподарського виробництва. Це визначає певні особливості розвитку аграрного потенціалу зазначених областей.

За рейтингом по показнику темпів зростання обсягів виробництва продукції сільського господарства у січні-серпні 2013 року Закарпатська та Івано-Франківська області зайняли 16-17 місця (зростання на 2,6 відсотка), Львівська – на 21 місці (зростання на 2,0 відсотка), а Чернівецька – на 23 місці (зростання на 1,2 відсотка).

Загальна кількість об'єктів будівництва або реконструкції у Закарпатській області, включених до Програми, становить 2, загальною вартістю 40,0 млн грн; у Івано-Франківській області – 6 об'єктів загальною вартістю 447,3 млн грн, у Львівській області – 13 об'єктів загальною вартістю 187,6 млн грн, у Чернівецькій області – 20 об'єктів загальною вартістю 148,1 млн грн. За розрахунками Мінагрополітики України, це дасть змогу додатково створити у зазначених регіонах близько 3,9 тис. робочих місць.

На сьогодні в Івано-Франківській області введено в дію 2 об'єкта, у Чернівецькій області – 6 об'єктів. Будівництво або реконструкція інших об'єктів триває. Загальна кількість об'єктів будівництва або реконструкції у Львівській області, включених до Програми, становить 13, загальною вартістю 187,6 млн грн, що дасть можливість створити понад 2818 робочих місць.

Так, станом на 20.09.2013 у Львівській області тривають роботи з будівництва та реконструкції об'єктів, зокрема: холодильника з РГС – 1 (потужністю 0,8 тис. тонн; вартість – 10,2 млн грн, створення 10 робочих місць); тепличного комплексу – 1 (потужністю 5 га; вартість 15 млн грн, створення 40 робочих місць); свинокомплексів – 6 (потужністю 83 тис. голів; вартість 131,4 млн грн, створення 568 робочих місць); перепрофілювання спиртових заводів на виробництво біоетанолу – 2 (потужністю 10 тис. тонн; вартість 9 млн грн, створення 200 робочих місць); оптових ринків – 3 (на площі – 5,4 га; вартість 22 млн грн, створення 2000 робочих місць).

Основними напрямами фінансування підприємств АПК є державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників; розвиток тваринництва. Зокрема по Закарпатській області станом на 25.09.2013 за рахунок коштів спеціального фонду державного бюджету на підтримку розвитку підприємств АПК спрямовано до області 9094,52 тис. грн, в тому числі: за КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» на погашення кредиторської заборгованості – 83 тис. грн; за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» – 9011,52 тис. грн. (погашення кредиторської заборгованості із: виплати спеціальної бюджетної дотації фізичним особам за утримання та збереження молодняку великої рогатої худоби; часткового відшкодування витрат на закупівлю установки індивідуального доїння; часткового відшкодування вартості закуплених племінних телиць, нетелей та корів молочного, м'ясного і комбінованого напряму продуктивності); видатки 2013 року із: виплати спеціальної бюджетної дотації, в тому числі фізичним особам за утримання та збереження молодняку великої рогатої худоби, фізичним особам, фізичним особам – членам виробничих або обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів, а також фермерським господарствам за вирощені та продані на забій і переробку суб'єктам господарювання, які мають власні (орендовані) потужності для забою тварин, молодняк великої рогатої худоби та свині (крім свиноматок і кнурів); часткового відшкодування витрат на закупівлю установки індивідуального доїння).

На 2013 рік передбачено фінансову підтримку розвитку підприємств АПК за рахунок коштів місцевих бюджетів: по Львівській області – в обсязі понад 17,1 млн грн. (за І півріччя 2013 року фактично профінансовано 3,6 млн грн, або 21,1% до потреби); по Закарпатській області – в обсязі понад 5,3 млн грн (за І півріччя 2013 року фактично профінансовано 1,4 млн грн, або 27% до потреби.) Загальна потреба в коштах сільськогосподарських підприємств Закарпатської області для проведення комплексу осінньо-польових робіт у 2013 році складає 62,6 млн грн, з них власних – 52,1 млн грн. Потреба сільгосптоваровиробників в кредитах – 8 млн грн, з яких всі банківські. По Івано-Франківській області на 2013 рік передбачено фінансову підтримку розвитку підприємств АПК за рахунок коштів місцевих бюджетів в обсязі понад 2,7 млн грн. За І півріччя 2013 року фактично профінансовано 455,5 тис. грн – 16,6% до потреби. Загальна потреба в коштах сільськогосподарських підприємств Івано-Франківської області для проведення комплексу осінньо-польових робіт у 2013 році складає 299,9 млн грн, з них власних – 271,3 млн грн. Потреба сільгосптоваровиробників в кредитах – 28,5 млн грн, з яких банківські – 7,8 млн грн.

Значна увага при реалізації завдань Програми приділяється питанням організації заготівлі та збуту плодоовочевої продукції, в тому числі шляхом безпосередньої участі у ярмаркових заходах, які організовуються органами місцевої влади. Так, з початку 2013 року у Івано-Франківській області проведено 1732 продовольчі ярмарки (3,4% від загальної кількості по Україні) за участю сільськогосподарських товаровиробників та обслуговуючих кооперативів, особистих селянських і фермерських господарств, на яких реалізовано 16,1 тис. тонн сільськогосподарської продукції (3,0% від загальної кількості реалізованої продукції по Україні) та продуктів її переробки на суму 106,3 млн грн.

Аналіз результативності виконання завдань Програми у зазначених регіонах, зокрема, свідчить про необхідність прискорення введення в експлуатацію запланованих об'єктів будівництва тваринницької галузі, оскільки дані області характеризуються слабким розвитком промислового тваринництва.

Список використаних джерел.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187 «Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки» // Урядовий кур'єр. – 10.04.2013 – № 67.

2. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.] ; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

БЕРЕГОЙ ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Головним результатом функціонування системи регіонального управління згідно її мети є надання якісних послуг громадянам та підвищення їх життєвого рівня, забезпечення прав людини, територіальної цілісності держави, цілей і особливостей соціального, економічного, культурного розвитку регіону. Відслідковування досягнення зазначеної мети та отримання позитивного результату від діяльності органів регіонального управління має стати постійно діючим заходом як з боку державних службовців, так і з боку і науковців, і громадян. Користувачі адміністративними та управлінськими послугами, що надаються органами регіонального управління, повинні задовольняти свої інтереси, і саме цей критерій покаже результативність функціонування того чи іншого органу влади.

Недостатня якість адміністративних і управлінських послуг, що надаються органами регіонального управління вимагає перегляду і удосконалення реалізації функцій цих органів, зокрема відстеження та уникнення дублювання функцій обласних державних адміністрацій і обласних рад. Це обумовлено тим, що від діяльності органів регіонального управління безпосередньо залежить якість життя населення регіону. Причини такі: в цій ситуації орган влади виступає єдиним надавачем певного переліку адміністративних та управлінських послуг, які в свою чергу мають задовольнити певні потреби мешканців області, як споживачів цих послуг. Ступінь задоволення населення в кількості і якості послуг визначатиме ефективність функціонування органу влади і результативність політики, що ним впроваджується [2, с. 10].

Однак, ніякі послуги не зможуть надаватися користувачам без певних управлінських рішень та дій, від яких певною мірою залежить своєчасність, повнота надання цих послуг і задоволеність населення своїх інтересів. Таким чином, оцінка функціонування органів регіонального управління може здійснюватися з двох позицій: з функціональної позиції – тобто відповідність функцій органу регіонального управління потребам населення регіону, та з позиції адміністрування – тобто оцінка діяльності органу в межам приймаємих рішень.

Функціональна структура регіонального управління є сукупністю функцій регіонального управління та управлінських функцій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у їх взаємодії. Базовою конструкцією функціональної структури регіонального управління виступають функції регіонального управління, навколо яких і для яких формуються управлінські функції самих органів регіонального управління. У результаті кожна функція регіонального управління здійснюється через певний комплекс управлінських функцій цих органів, розподілений по «вертикалі» та «горизонталі».

На характер і конфігурацію функціональної структури регіонального управління впливають багато чинників, а саме:

- сукупність цілей, завдань, функцій та повноважень регіону, у тому числі соціальна спрямованість регіону;
- стан розвитку громадянського суспільства;
- форма державного устрою;
- форма правління;
- розвиток місцевого самоврядування;
- рівень самоуправління об’єктів управління;
- рівень централізації й децентралізації.

Тому є реальні складнощі в тому, щоб у функціональній структурі державного управління підтримувати результативність і ефективність, з одного боку, гнучкість і адаптивність до цілей, що змінюються, — з іншого [1, с. 88].

Оцінка управлінських рішень органів регіонального управління покаже, чи буде управлінське рішення ефективним, чи реалізовано воно відповідно до пропонованих до нього вимог, що виходять із законів керування. Однак в дійсності, і особливо при реалізації довгострокових цілей, важко оцінити ступінь ефективності прийнятих рішень щодо досягнення кінцевих результатів, апарата керування.

Оцінка ефективності управлінських рішень передбачає аналіз і розрахунок її внутрішньої і зовнішньої ефективності. Показники внутрішньої ефективності дозволяють оцінити СУР як інструмент керування, системи діяльності персоналу керування. Показники зовнішньої діяльності персоналу керування. Показники зовнішньої ефективності управлінських рішень відбивають її вплив на організацію досягнення кінцевого результату, мети керування і є пріоритетними.

Ефективність прийнятих рішень можна оцінювати ретроспективно, тобто раніше прийнятих, котрі можна буде використовувати в майбутньому, хоча цілком зрозумілим є та обставина, що однакових рішень не буває.

Ефективність можна оцінювати і прогнозуванням (завчасним визначенням необхідного результату ухвалення рішення і управлінських рішень, на основі вибору найбільш прийнятного варіанта системної діяльності персоналу по розробці рішення).

Найбільш ефективними методами вирішення завдання є моделювання і комплексні розрахунки. В результаті можуть бути отримані показники внутрішньої і зовнішньої ефективності управлінських рішень, а також порівняльні оцінки різних варіантів рішення обраної альтернативи.

Треба зазначити, що оцінка досягнення цілей діяльності органу державної влади різними суб’єктами здійснюється з різних позицій.

Громадянина цікавлять досягнуті результати цієї діяльності як для усвідомлення правильності обраного курсу соціального та економічного розвитку, так і для прийняття особистого рішення в період виборів.

Законодавця мають цікавити передусім можливі наслідки цієї діяльності, а також, з прагматичного погляду — результати та обсяг діяльності для виділення коштів з бюджету.

Державного службовця — характер діяльності для досягнення цілей, що поставлені перед органом. Останній вимушений визначати стандарти, норми та питомі витрати щодо надання послуг, розробляти та вдосконалювати організаційні, технологічні, процедурні та технічні проблеми, розробляти та відстежувати систему оцінки адекватності отриманих результатів тощо. Тим самим окремі випадки оцінки діяльності органу державної влади замінюються систематичним контролем за ефективністю його діяльності.

Особливого значення оцінка функціонування органів регіонального управління набуває у процесі надання послуг населенню. Таким чином, необхідно впроваджувати таку методику оцінювання, яка б поєднала прагнення і зусилля як органів, що надають послуги, так і громадськість, що отримують послуги. Отже, у подальших наукових довідках необхідно досліджувати питання щодо методик проведення оцінювання органів регіонального управління, а також використання результатів цього оцінювання для виправлення негативних наслідків функціонування цих органів.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, Д36 О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф. Мельник. — К.: Знання-Прес, 2003. — 343 с — (Вища освіта XXI століття.

2. Долгальова О., Пушкарьова О. Теоретико-методичні засади оптимізації діяльності регіональних органів влади / Електронний ресурс // режим доступу http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / putp / 2010-1 / doc / 1 / 02.pdf

БІЗІКІН СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПЛИВ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ

Важливим фактором стійкого економічного розвитку України стає формування і розвиток адекватної сучасним умовам державної земельної політики, що забезпечує підвищення ефективності державного управління земельними ресурсами на регіональному рівні і дозволяє активізувати створений інститут приватної власності на землю. Ефективність такої політики забезпечується дотриманням основних принципів її формування та реалізації – цілеспрямованості, інтегрованості в державну правову й економічну політику, системності, послідовності, науково-економічної обґрунтованості [4].

Питання ролі місцевого самоврядування у сфері земельних відносин досліджено в працях М. Баймуратова, Л. Бойко-Бойчука, П. Ворони, Ю. Лебединського, О. Охрія, В. Погорілка, М. Пухтинського, О. Шапоренко та ін.

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється лише в адміністративних межах населених пунктів, а більша частина території України перебуває поза межами юрисдикції територіальних громад та її органів, що суперечить принципу повсюдності місцевого самоврядування. Крім того, подібний підхід до визначення територіальної основи місцевого самоврядування суперечить практиці зарубіжних країн, в першу чергу європейських, де місцеве самоврядування, у тому числі й на низовому рівні, здійснюється в межах територіальних одиниць, що містять як територію населеного пункту, так і прилеглу територію.

Земельні відносини – це відносини між громадянами, юридичними особами, органами місцевого самоврядування та державної влади з приводу володіння, користування і розпорядження земельними ресурсами (ділянками землі) [1]. Земельні відносини – результат тривалого суспільного розвитку, практики використання і охорони земель, форм власності і господарювання, пріоритетних способів облаштування території. Вони визначаються національними, соціальними, економічними і природними особливостями реалізації функції землі як природного об’єкта, основного засобу виробництва в сільському господарстві і об’єкта майна.

Упорядкування і підвищення дієвості впливу органів місцевого самоврядування на земельні відносини складає важливий сектор діяльності у системі регулювання та управління майновим комплексом країни в цілому.

Суть і форми нових земельних відносин у населених пунктах нерозривно зв’язані з різними формами власності на землю та процесом містобудування, задоволенням відповідних житлово-побутових, виробничо-комунальних, оздоровчих та інших потреб населення. Тут органи місцевого самоврядування, застосовуючи земельне законодавство, повинні регулювати земельні відносини з урахуванням необхідності створення умов для рівноправного розвитку різних форм власності на землю і господарювання, раціонального використання й охорони земель, збереження та поліпшення природного середовища, охорони прав громадян, підприємств, установ та організацій на землю.

Управління процесами територіального розвитку міста може бути успішним лише в тому випадку, коли прийняті рішення стосовно поточних проблем землекористування базуються на стратегічних, довгострокових програмах розвитку, поступальності планувальних ідей, забезпеченні послідовності реалізації землеохоронних заходів [3].

Визначаючи зміст регулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування на стратегічну перспективу, необхідно орієнтуватися на те, що земельні перетворення повинні здійснюватися з необхідним економічним обґрунтуванням. Це може бути забезпечено шляхом розробки відповідної планово-проектної документації і надання необхідних консультаційних послуг, у тому числі і державним підприємствам, за рахунок засобів державного бюджету, бюджету міста, а також за рахунок засобів громадян і юридичних осіб [5].

Слід виходити з того, що по відношенню до земельних та інших природних ресурсів, що розташовані на їх території, органи місцевого самоврядування здійснюють права власника або права суб’єкта управління. Тому питання землекористування, землевпорядкування, регулювання земельних відносин, контролю над раціональним використанням земельних та інших природних ресурсів у тому чи іншому обсязі будуть вирішуватися органами місцевого самоврядування. З метою виключення дублювання функцій останніх і місцевих органів виконавчої влади, імовірно, має сенс створити відповідні структури у виконавчих органах місцевого самоврядування з передачею їм державних повноважень [2].

Органи місцевого самоврядування самостійно управляють комунальною власністю, формують і поповнюють місцевий бюджет за рахунок земельних платежів, установлюють місцеві податки і збори, здійснюють охорону земель. Разом з тим не виключена можливість наділення їх деякими державними функціями з установленням відповідних адміністративно- правових відносин з вищестоящими органами державного управління. Причому реалізація переданих функцій і повноважень підконтрольна державі.

Список використаних джерел.

1. Антіпова Л.І. Залучення зарубіжного досвіду організації земельно-орендних відносин / Л.І. Антіпова // Економіка АПК. – 2007. – № 1. – С. 147 – 153.
2. Григорьев В.А. Эволюция местного самоуправления. Отечественная и зарубежная практика: моногр. / В.А.Григорьев. – К. : Истина, 2005. – 424 с.
3. Кулаковський Ю.П. Стратегія управління земельними ресурсами міста в умовах ринку (на приладі м. Києва) / Ю.П. Кулаковський // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування: Зб. наук. пр. – Рівне: УДУВГП. – 2004. – Вип.2 (26). – Ч. 2. – С. 526 – 531.
4. Третяк А. М. Стратегія реформування земельної політики в Україні на сучасному етапі / А.М. Третяк // Землевпорядний вісник. – 2009. – № 6. – С. 12-19.
5. Чеботарьова О. Шляхи вдосконалення управління земельними ресурсами міста / О. Чеботарьова // електронний ресурс: Режим доступу: http: // www.experts.in.ua / ua / baza / analitic / detail.php?ID=18184

БІЛА ІРИНА СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ АПК У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Впродовж існування та розвитку української держави, село завжди відігравало визначну роль, адже так історично склалося, що українці вели осілий спосіб життя, який полягав в обробітку землі та веденні домашнього господарства. Українське село повсякчас було колискою культури й, одночасно, основною сировинною базою для аграрного сектору економіки. Саме тому забезпечення та стимулювання соціально-економічного зростання на рівні сільських територій набуває для України надзвичайного значення.

У сучасних ринкових умовах основними орієнтирами соціально-економічних перетворень на селі є формування умов для забезпечення ефективного сільськогосподарського виробництва і раціонального використання наявного ресурсного потенціалу сільських територій та, як результат зазначеного, підвищення добробуту сільського населення. Адже, на сьогоднішній день функціонування та розвиток агропромислового комплексу впливає на соціально-економічне становище не лише сільських територіальних громад, а й країни в цілому. Відомо, що у аграрному секторі зайнято близько 35% населення країни, це близько 16,0 тис. великих сільськогосподарських підприємств, товариств і кооперативів, 44,0 тис. фермерських та близько 700,0 тис. дрібних селянських господарств. Ними виробляється понад 17% річного обсягу товарів і послуг, що є важливим інтегральним наслідком реформування сільського господарства. Така складна організаційно економічна система державної аграрної політики може ефективно функціонувати і стабільно розвиватися лише за наявності визначених чинників та форм управління нею [2]. Крім того, вкрай неприпустимим є її формування без урахування проблем соціально-економічного розвитку села.

На превеликий жаль, сьогодні забезпечення стабільного соціально-економічного зростання на рівні сільських територій гальмується наявністю системних проблем у сфері економічного, соціального, екологічного розвитку села, низьким рівнем інфраструктурного забезпечення сільських територій.

До найважливіших системних проблем слід віднести:

- застарілі методи господарювання на селі;
- низький рівень диверсифікації економіки села;
- нарощування структурних диспропорцій сільськогосподарського виробництва у т.ч. у сфері виробництва продукції рослинництва – тваринництва;
- високий рівень енергетичної залежності економіки села;
- накопичення соціальних проблем на селі, у т.ч. демографічна криза;
- деформації у політиці доходів на селі.

Все це призводить до того, що сучасне українське село перетворилося на територію, на якій для людини не створено комфортних умов проживання, систематично не вирішуються елементарні питання побуту, відсутнє комфортне середовище для життєдіяльності, характерними стають відтік молоді та трудових ресурсів; нарощування демографічних проблем (постаріння населення тощо), а врешті-решт – відтік капіталів та інвестицій. Такі території швидко стають депресивними [1].

Переважну більшість вказаних проблем можна вважати результатом кризового стану аграрного сектора України, основними ознаками якого продовжують виступати збитковість значної частини сільськогосподарських виробників та структурний дисбаланс експорту продукції сільського господарства у бік сировини; невідповідність безпеки та якості сільгосппродукції міжнародним і європейським стандартам; недостатній рівень інвестиційної привабливості та обмеженість бюджетного фінансування аграрного сектору; збільшення витрат на споживання невідновлюваних ресурсів та катастрофічне падіння родючості ґрунтів, зростання їх еродованості; критичний стан технічного забезпечення галузі; відсутність прозорого, організованого ринку сільськогосподарської продукції та диспаритет цін на промислову продукцію та сільського господарства. Все це обумовлює низьку ефективність сільського господарства: на 1 га сільськогосподарських угідь в Україні виробляється 270 євро валової доданої вартості продукції сільського господарства, в той час як у країнах ЄС цей показник становить майже 2000 євро [2].

Саме тому, сьогодні важливо здійснювати заходи з:

1. Розробки програми відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури.
2. Підвищення ефективності державних програм розвитку АПК, які спрямовуються на реалізацію пріоритетів державної аграрної політики. Для цього слід:

- підвищити рівень відповідальності профільних міністерств – розпорядників бюджетних коштів, що спрямовуються на фінансування державних цільових програм;

- Міністерству аграрної політики та продовольства України разом з Міністерством фінансів України із залученням наукових установ здійснити інвентаризацію виконання «Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 р.», і з урахування змін ринкової кон'юнктури, потреб і запитів сільгосптоваровиробників здійснити її коригування, збільшивши фінансування заходів за напрямами «Забезпечення розвитку соціальної сфери та сільських територій» та «Фінансове забезпечення аграрного сектору» за рахунок зменшення виділення коштів за напрямом «Удосконалення та реформування системи управління в аграрному секторі».

3. Удосконалення організаційно – правового регулювання розвитку земельних відносин, для чого слід:

- завершити формування правового поля ринку земель;
- забезпечити чіткий механізм державного регулювання ринку землі шляхом створення системи цінових і податкових важелів впливу держави на ринковий обіг землі, недопущення спекулятивно-тіньових угод щодо земельних ділянок.

Список використаних джерел.

1. Кириленко І.Г. Проблеми українського села та їх вирішення у контексті аграрних трансформацій / І.Г. Кириленко, О.І. Павлов // Економіка АПК. – 2010. – № 7. – С. 24-31.
2. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні / С. О.Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – 54с.

БРЯТКО АНАТОЛІЙ АНДРІЙОВИЧ

здобувач Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,
головний спеціаліст відділу організаційної, кадрової та режимно-секретної роботи
Державний архів Миколаївської області

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНУ В УМОВАХ СКОРОЧЕННЯ СУКУПНОГО ПОПИТУ

Світова фінансово-економічна криза як детермінанта глобального розвитку постійно вносить нові виклики в систему розвитку національних господарств. Перманентні галузеві розбалансування та здування фінансових бульбашок створюють передумови для підтримання високого рівня контролю за діяльністю як окремих галузей, так і регіонів у цілому. Разом із тим, глибинною проблемою стратегічного планування, на яку варто зважати, є скорочення сукупного світового попиту. Більш того, процес розбаласування призводить до георафічної корекції центрів концентрованого попиту, що зумовлює необхідність корегування наявних програм розвитку регіонів, та переорієнтацію принципів збуту виробленої продукції.

Зважаючи на попередньо окреслені питання, спробуємо дати відповіді на ключові питання: в чому головна проблема підтримання стабільності розвитку регіону; як організувати систему антикризового управління виробничо-споживчим ланцюгом окремої газузі; де створювати нові осередки економічного зростання та як підтримувати стабільне існування традиційних галузей?

Виходячи з фундаментального постулату світової фінансово-економічної кризи про те, що головною причиною сьогоднішніх дисбалансів є реакція ринку на поєднання факторів підвищення кредитного навантаження на окремих суб'єктів господарської діяльності в США та зниження контролю за фінансовими операціями, особливо вторинного характеру, по всьому світу, можна говорити про зміну системи перерозподілу та організації господарства в глобальному маштабі. За таких умов, спад реального світового попиту, який за деякими оцінками на 40% припадає на Сполучені Штати [2], спровокує спад рентабельності ряду галузей, через зниження масштабу виробництва. Враховуючи, що головним завданням органів державної влади на місцях є забезпечення соціальної стабільності та збереження стратегічних галузей народного господарства, визначимо основні вектори стабільного розвитку регіону:

- підтримання оптимального рівня ефективної зайнятості населення;
- створення діючої системи збуту / споживання товарами першої необхідності;
- своєчасна координація з органами центральної влади щодо повного / часткового консервування / переорієнтації державних підприємств у випадку значних збитків через втрату ринків.

Звичайно цим переліком проблеми не вичерпуються, проте саме перелічені питання формують основу кризового розбалансування. Система тактичних антикризових заходів пропонує цілий ряд загальновідомих методів. Для прикладу візьмемо програму першочергових заходів протидії кризовим явищам у м. Миколаєві, затверджену рішенням Миколаївської міської ради від 17.12.08 № 31 / 9, де визначено 10 пунктів антикризового управління [1]. Їх суть зводиться до оптимізації системи житлово-комунального господарства, системи освіти та охорони здоров'я, посилення контролю за виконанням ряду регіональних програм та урізання видатків бюджету. Однак, системно проблему такого рівня вирішити за допомогою лише оптимізації неможливо. Більш того, варіанти формування цілком автономної системи виключений у зв'язку з низькою ємністю внутрішньодержавного ринку, а стимулювання через соціальні програми вичерпало себе ще 2009 року. Потрібні точки зростання, на основі яких буде можливе формування замкнутих ланок по рівню виробництво – кінцеве споживання. Це, в свою чергу, розробки ряду комплексних заходів:

- створити комплексні програми галузевого розвитку регіонів (при цьому оцінювати перспективи необхідно виходячи не з виробничих, а із споживчих мотивацій);
- встановити пріоритет на дефіцитних товарах низького ступеню переробки (для прикладу можна привести рибне та мідійне господарство) з метою гарантованого збуту на першому етапі втілення;
- організувати відкритість торгів по втіленню проектів приватними компаніями, за необхідності провести попередню роботу з інвестиційними фондами з метою залучення додаткових коштів через випуск цінних паперів первинним інвестором та забезпечення системи недержавного контролю за виконанням поставленої мети;

- визначити пріоритетні напрями розвитку комплексних індустрій регіону (туризм, рекреація, прикладна наука) та стимулювати будівництво підприємств, орієнтованих на підтримку визначених галузей, або підприємств подвійного призначення;

- забезпечувати створення шляхів сполучення (фізичних: дороги, доки, мости і т.п. та інформаційних: рекламні площини, електронні системи) на основі коштів місцевих бюджетів;

- створити єдиний, для кожної комплексної галузі координаційний центр, забезпечити прозору звітність виконання регіональних програм у часовому розрізі з відкритим доступом цієї інформації для громадськості.

Таким чином, доходимо висновку, що в умовах скорочення загального попиту єдиною можливістю ефективно конкурувати є централізація стратегічного планування на вищому рівні у поєднані з координацією державного та приватного секторів. Адже як писав відомий американський економіст В.В.Леонтьєв економіка схожа на яхту «щоб справи йшли добре потрібен вітер – це приватна зацікавленість. Руль – це державне регулювання» [2, с. 12].

Список використаних джерел.

1. Антикризисная программа г. Николаева // Регональная тогово-промышленная палата Николаевсой области. – Режим доступа: http: // rtpp.com.ua / 4business / 13 / 750.html

2. Леонтьев В. Экономические эссе. Теории, исследования, факты, политика / В.Леонтьев. – М., 1990. – С. 11-15

3. Хазин М. США много потребляют, но мало производят / М. Хазин // КМ. – 2011. – 3 июня. – Режим доступа: http: // www.km.ru / avtorskaya-kolonka / 2011 / 06 / 03 / mirovaya-ekspansiya-ssha / ssha-mnogo-potreblyayut-no-malo-proizvodyat

БУЛГАКОВ ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України
перший заступник начальника територіального управління
Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України в Одеській області

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖГІРПРОМНАГЛЯДУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ЗАХОДИ З ЇХ ПОДОЛАННЯ

Управління охороною праці будується за принципами комплексного розв'язання питання безпеки, попереджувальних дій у сфері охорони праці й економічної зацікавленості працівників. За Держгірпромнаглядом закріплено 7 напрямів відповідальності: ринковий нагляд, прості об'єкти високого тиску, ліфти, канатні дороги для перевезення пасажирів, знаки безпеки і захисту здоров'я працівників, устаткування, що працює під тиском, вибухові матеріали промислового призначення. Завдання Держгірпромнагляду – відстежувати відповідність цього устаткування вимогам технічних регламентів європейських норм. Основною спеціалізацією державного нагляду територіального управління Держгірпромнагляду в Одеській області є: участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення; здійснення комплексного управління у сфері промислової безпеки, охорони праці, а також контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування; організація та здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законів та інших нормативно-правових актів з питань. Управління також виконує завдання забезпечення промислової безпеки, охорони праці, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які, відповідно до законодавства, використовують найману працю; геологічного вивчення надр, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини; безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення; безпечного проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення; трубопровідного транспорту, функціонування ринку природного газу та діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами. Метою теруправління є забезпечення державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також державного гірничого нагляду.

Територіальне управління Держгірпромнагляду в Одеській області здійснює державний нагляд на підприємствах 26 адміністративних одиниць. Під наглядом знаходяться 27 галузей виробництва Одеської області. До складу теруправління входять 5 державних інспекції, 2 відділи та 1 сектор, що здійснюють нагляд за охороною праці на підприємствах, в установах та організаціях всіх видів діяльності та форм власності в Одеській області:

- Державна інспекція нагляду в будівництві, у гірничодобувній промисловості, за об'єктами котлонагляду та підйомними спорудами;
- Державна інспекція нагляду в газовому комплексі та у хімічній промисловості;
- Державна інспекція нагляду в енергетиці, машинобудуванні та житлово-комунальному господарстві;
- Державна інспекція нагляду на транспорті та у зв'язку;
- Державна інспекція нагляду в агропромисловому комплексі та соціально-культурній сфері;
- Ізмаїльський відділ нагляду за промисловою безпекою та охорони праці;
- Котовський відділ нагляду за промисловою безпекою та охорони праці;
- Сектор ринкового нагляду.

З метою ефективної реалізації своїх завдань щодо промислової безпеки та охорони праці Територіальне управління ідентифікує основні проблемні питання (зони відповідальності) і розробляє заходи з їх подолання. Серед таких проблем назвемо:

- у сфері морського транспорту – незадовільний стан основних фондів (будівель, споруд, причалів), застарілість вантажно-розвантажувальної техніки, яка часто вимагає ремонту;

- на рибодобуваючих підприємствах – неукомплектованість суден маломірного флоту засобами індивідуального захисту згідно з табелем забезпечення, поганий технічний стан міст базування маломірного флоту;

- у сфері зв'язку – незадовільний стан приміщень відділень поштового зв'язку;

- у машинобудуванні – незадовільний стан основних фондів (будівель, споруд), застаріла техніка, яка вимагає ремонту, застаріле технологічне обладнання;

- у нафтогазовому комплексі – необхідність внесення змін до «Правил безпеки систем газопостачання України» та ДБН В.2.5-20-2001 в частині: – про обов'язкове обладнання приміщень, де встановлюється газове устаткування, вентиляційними каналами; при установці в кухнях і приміщеннях житлових будівель проточних і ємкісних газових водонагрівачів, малометражних опалювальних котлів і інших опалювальних апаратів, призначених для роботи на газовому паливі, з відведенням продуктів згорання в димарі, слід обов'язково передбачати контроль мікроконцентрацій чадного газу (0,005 об'ємних відсотків) і контроль до вибухових концентрацій газу 20 % нижньої концентраційної межі займистості шляхом установки квартирних сигналізаторів; експлуатація газопроводів з простроченим амортизаційним терміном експлуатації (більше 40 років). В Одеській області експлуатується близько 300 км. газопроводів з простроченим амортизаційним терміном експлуатації (більше 40 років). Робота із заміни таких трубопроводів практично не проводиться (з 2007 по 2010 роки проведена заміна всього 8-х км.);

- у хімічному, нафтопереробному та нафтохімічному комплексах – стан безпеки більшості обладнання аміачно-холодильних установок незадовільний через їх фізичне та моральне старіння; повільними темпами проходить реконструкція хлораторних у місті Одеса та у районах області, через відсутність бюджетних коштів; більшість нормативних актів, що регламентують роботу на об'єктах хімічного, нафтопереробного та нафтохімічного комплексів, застаріли і потребують переробки. Зокрема нормативні документи, які регламентують діяльність АХУ, АЗС, нафтобаз, взагалі не внесені в Державний реєстр нормативно-правових актів з охорони праці;

- у сфері гірничого нагляду потребують перегляду «Єдині правила безпеки при розробці рудних, нерудних та розсипних родовищ підземним способом» відповідно до сучасних норм;

- у охороні надр потребують перегляду «Інструкції з ведення маркшейдерських робіт на гірничих підприємствах» та «Правила охорони надр при розробці родовищ твердих корисних копалин» відповідно до сучасних норм;

- у агропромисловому комплексі основну проблему створює стан виробничого обладнання та умов праці на виробничих ділянках більшості підприємств АПК;

- у соціально – культурній сфері стан кисневого господарства лікувально-профілактичних закладів області (пунктів киснепостачання – кисневих станцій, киснево-розподільчих пунктів, кисневих концентраторів та іншого обладнання) потребує приведення у відповідність вимогам нормативно-правових актів з охорони праці;

- у сфері житлово-комунального господарства в районах області не передбачено забезпечення житлових будинків зрідженим газом, з групових резервуарних установок; потребують внесення змін «Правила безпеки для житлово-експлуатаційних підприємств».

Долаючи окреслені проблеми, в межах своїх повноважень, теруправління реалізує державну політику у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення. Воно також займається питаннями здійснення комплексного управління у сфері промислової безпеки, охорони праці, а також контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці на місцях. В першу чергу, це стосується можливості підвищення рівня організаційно-технічних заходів щодо безпеки праці на виробництві, а також вирішення питань гігієни праці, виробничої санітарії, зменшення рівня виробничого травматизму і професійних захворювань. Вирішення завдань тер управління досягається шляхом прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень, розроблення яких спирається на узагальнені звітні та аналітичні дані про травматизм та наглядову діяльність. Результати вирішення завдань зменшення кількості порушень можуть використовуватись як інформаційно-аналітична підтримка вироблення таких груп управлінських рішень: контролюючі рішення (проведення перевірок підприємств; аналіз даних про сплату штрафів; аналіз наглядової діяльності);

пов'язані з нещасними випадками та аваріями (оперативні управлінські рішення за результатами аналізу нещасних випадків та аварій; управлінські рішення за результатами статистичної обробки та аналізу інформації про нещасні випадки та аварії); з планування робіт з підвищення безпеки праці (управлінські рішення по плануванню робіт з нагляду за охороною праці; управлінські рішення на основі прогнозування стану безпеки праці; управлінські рішення, пов'язані з узагальненням і аналізом умов праці на основі показників та форм статистичної звітності); щодо вдосконалення нормативно-законодавчої бази (пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавчої бази; управлінські рішення щодо розроблення нормативних актів з охорони праці); пов'язані з навчанням та перевіркою знань з питань охорони праці (вдосконалення навчальних програм; розроблення навчальних та методичних посібників з охорони праці).

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України № 408 / 2011 «Про Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon3.rada.gov.ua / laws / show / 408 / 2011

ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ

У результаті реформи місцевого самоврядування, яку ініціює Президент України, має з'явитися активна громада, яка буде здатна ставити питання розвитку територій, знаходити шляхи їх розв'язання самостійно або через кооперацію із сусідами [4]. Одним із аспектів реформування місцевого самоврядування є утворення об'єднаних територіальних громад згідно із законодавчо визначеною процедурою з власними органами місцевого самоврядування, в тому числі виконавчими органами рад. Жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що не є самостійною адміністративно-територіальною одиницею, можуть ініціювати створення та обирати органи самоорганізації населення або ініціювати започаткування посади старости та обирати його, які входять до складу системи органів місцевого самоврядування відповідної територіальної громади, що є самостійною адміністративно-територіальною одиницею.

Самоорганізація населення – дуже потрібний та достатньо важливий аспект місцевої демократії, який цілком заслуговує окремого законодавчого регулювання. В. Бульа,А. Меляков вважають самоорганізацію населення основою самоврядування [1]. Однією з організаційних форм самоорганізації є загальні збори за місцем проживання, які є способом здійснення безпосередньої демократії та інструментом народоправства. Органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом України «Про органи самоорганізації населення» [2].

До таких задач віднесено:

– створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України;

– задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння у наданні їм відповідних послуг;

– участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм.

Органи самоорганізації населення мають широкі повноваження. До них відносять:

- ведення обліку громадян за віком, місцем роботи чи навчання, які мешкають у межах території діяльності органу, а також прийом громадян, розгляд їх звернень;

- представлення разом з депутатами інтересів жителів будинку, вулиці, мікрорайону, села, селища, міста, району в місті у відповідній місцевій раді та її органах, місцевих органах виконавчої влади;

- внесення пропозиції до проектів місцевих програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць і проектів місцевих бюджетів;

- здійснення контролю за якістю наданих громадянам, які проживають в жилих будинках на території діяльності органу самоорганізації населення, житлово-комунальних послуг та за якістю проведення в цих будинках ремонтних робіт;

- залучення на добровільних засадах населення до участі у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведенні робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, вулиць, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами, створення з цією метою тимчасових або постійних бригад і т. ін.;

- організація допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів, партизанів і військовослужбовців, малозабезпеченим і багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, внесення пропозиції з цих питань до відповідної ради та її виконавчих органів [3].

Окрім цього, до повноважень органів самоорганізації населення віднесено ще ряд повноважень по сприянню та наданню допомоги навчальним закладам, закладам і організаціям культури, фізичної культури і спорту, правоохоронним органам, а також депутатам відповідних місцевих рад в організації зустрічей з виборцями, прийому громадян та проведенні іншої роботи у виборчих округах.

Таким чином, розширення повноважень органів самоорганізації населення і наділення їх реальним змістом як один із напрямків реформування місцевого самоврядування є дієвим чинником демократизації українського соціуму, наближення його до європейських стандартів.

Список використаних джерел.

1. Бульба В., Меляков А. Самоорганізація населення // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. – Харків : Вид- во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – С. 341.

2. Закон України «Про органи самоорганізації населення» // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254.

3. Повноваження органів самоорганізації населення. – Режим доступу : http: // lensovet.org.ua / organi-samoorganzacz-naselennya / povnovazhennya-organv-samoorganzacz-naselennya.

4. Ставнійчук М. Результатом реформи місцевого самоврядування має стати спроможна, свідома громада. – Режим доступу : http: // www.president.gov.ua / news / 27672.htmlю.

ВАСЮКОВ РОМАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
заступник Миколаївського міського голови

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ У МІСТІ МИКОЛАЇВ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Транспортний сектор відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, адже розвинена транспортна система є передумовою економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки і якості життя населення.

У стратегії посткризового розвитку України і модернізації реального сектору економіки країни важливе значення відіграє розбудова транспортної галузі, що передбачає реалізацію державної політики реформування та розвитку транспортно-дорожнього комплексу у напрямках підвищення ефективності управління на транспорті, оновлення існуючих і будівництва нових об'єктів транспортної інфраструктури, поліпшення якості, безпеки та доступності транспортних послуг для забезпечення потреб економіки та громадян у перевезеннях [2, с. 12].

Транспортно-дорожній комплекс (ТДК) – це сукупність шляхів сполучення, перевізних засобів, технічних пристроїв і механізмів, засобів управління та зв'язку, обладнань усіх видів транспорту, що функціонує як складна система економічних ринкових, технологічних, технічних, екологічних, інформаційних і правових відносин, основною метою якої є максимальне задоволення потреб національного господарства та населення в перевезеннях вантажів і пасажирів [1].

Державна політика реформування та розвитку ТДК України в останні роки здійснюється відповідно до Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. [5], Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 рр. [3], а також з урахуванням основних напрямів розвитку, визначених у Транспортній стратегії України на період до 2020 р. [4].

Розглянемо важливу складову частину ТДК м. Миколаїв мережу міських автобусних, трамвайних і тролейбусних маршрутів, оскільки саме їй належить найбільша частка у перевезеннях пасажирів міста.

Зазначена мережа, затверджена рішенням виконкому Миколаївської міської ради від 24.04.2009 р. № 1183, і налічує 95 маршрутів. Зокрема, 5 трамвайних, 4 тролейбусних маршрутів. Її загальна довжина складає 1609 км. Для обслуговування існуючої маршрутної мережі міста станом на 01.08.2013 р. використовується 649 автобусів великого і середнього класу, 651 автобусів малого класу, 28 трамвайних вагонів і 18 тролейбусів. Усього на міських пасажирських перевезеннях задіяно 1346 одиниці транспорту.

Аналіз функціонування маршрутної мережі міста надає змогу виявити її недоліки і необхідність її вдосконалення та оптимізації.

Першочерговими завданнями вдосконалення маршрутної мережі є постійний моніторинг її стану, визначення та уточнення пасажиропотоків на різних напрямках і її поточна коригування з урахуванням того, щоб кожен з напрямків обслуговувався транспортом, який працює у всіх режимах руху. У результаті на кожному з напрямків усі категорії пасажирів, зможуть задовольнити власну потребу в пасажирських перевезеннях, обравши той вид транспорту який найбільше влаштовує їх за співвідношенням «час поїздки – комфортність – ціна».

Одним з найважливіших перспективних заходів є формування, в порядку встановленому чинним законодавством, мережі маршрутів, які працюватимуть за регульованими тарифами і здійснюватимуть перевезення всіх пільгових категорій пасажирів.

Плануючи подальший розвиток маршрутної мережі, необхідно враховувати також і такі важливі фактори як екологія і пропускна здатність існуючих доріг. Необхідно приділити увагу архітектурно-планувальних і управлінським рішенням.

Як перспективний напрям у розвитку міського пасажирського транспорту пропонується формування швидкісної транспортної осі. Траєкторія осі повинна проходити через основні пасажироутворюючи точки міста. З цієї осі необхідно організувати роботу швидкісного пасажирського транспорту (швидкісний трамвай, легке метро чи ін). При введенні якого колишня маршрутна мережа міста повинна бути реорганізована таким чином, щоб частина автобусних маршрутів і маршрутів електротранспорту здійснювали доставку пасажирів з мікрорайонів міста до найближчої вузлової станції транспортної осі. Впровадження швидкісного виду транспорту дозволить значно скоротити довжину маршрутів, зменшить кількість автомобільного транспорту, що, сприятливо відіб'ється на стані навколишнього середовища міста. Скорочення числа маршрутів дозволить значною мірою покращити економічні та екологічні показники роботи транспорту.

З метою поліпшення транспортної ситуації в м. Миколаєві, впорядкування руху транспорту, забезпечення безпеки і комфортних умов пересадки пасажирів з одного виду транспорту на інший, підвищення технологічних можливостей рухомого складу міського наземного транспорту і його ефективного використання необхідно передбачити створення мережі транспортно-пересадочних вузлів. З метою зниження навантаження на бюджет, будівництво транспортно-пересадочних вузлів пропонується здійснювати на інвестиційній основі. Таким чином, на інвестиційній основі буде створено мережу транспортно-пересадочних вузлів, що дозволяють забезпечити пасажирам якісно новий рівень обслуговування на рівні світових стандартів, підняти привабливість міського громадського транспорту та підвищити його конкурентоспроможність. А також забезпечити ефективне використання земельних ресурсів.

Слід враховувати, що, незважаючи на зниження чисельності населення міста Миколаїв, кількість автомобільного транспорту на вулицях буде збільшуватися за рахунок зростання добробуту населення, можливості ж збільшення пропускної здатності автошляхів міста вкрай обмежені. Тому з метою розвантаження автомагістралей в місті Миколаєві необхідно вживати заходів щодо активізації роботи громадського транспорту.

Для раціонального використання території, підвищення пропускних спроможностей вулиць, упорядкування транспортних і пішохідних потоків, поліпшення транспортної ситуації в місті необхідно передбачити в планах містобудування відведення місць під будівництво паркінгів.

Також необхідно приділити увагу приведення у відповідність вимогам «Правил розміщення та обладнання зупинок громадського транспорту» зупинки на маршрутній мережі міста. Забезпечити їх інформаційними таблицями, із зазначенням маршрутів, графіків і інтервалів руху.

Список використаних джерел.

1. Кудрицька Н.В. Транспортно-дорожній комплекс України: сучасний стан, проблеми та шляхи розвитку монографія / Н. В. Кудрицька. – К. : [НТУ], 2010. – С. 9-10.
2. Модернізаційні пріоритети реформування транспортно-дорожнього комплексу в Україні. – К.:НІСД, 2013. – 32 с.
3. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки: Постанова КМУ від 27.02.2013 р. № 187. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 187-2013-%D0%BF.
4. Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року: Розпорядження КМУ від 20.10.2010 р. № 2174-р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2174-2010-%D1%80.
5. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – Електронний ресурс. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / n0004100-10.

ВОСТРІКОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант Національний університет водного господарства та природокористування,

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Юридична наука розглядає прийняття управлінських рішень як процес виконавчо-розпорядчої діяльності, спрямований на встановлення правил поведінки органів, організацій, посадових осіб і громадян. В її межах аналізують зміст механізму управління, рішення розглядають в просторі й часі, у всіх його взаємозалежностях, встановлюють норми, які надають рух силам, спрямованим на реалізацію рішень. Проте юриспруденція зовсім не приділяє уваги таким моментам організації процесу, як формування цілей та їх узгодження між собою, збір і обробка інформації, механізм вибору одного з варіантів із великої кількості альтернатив, проблема оптимальності рішення, що приймається. Все це може бути представлене як інформаційні процеси. Поєднання юридичних та формально-аналітичних уявлень дає змогу забезпечити як правову, так й інформативну обґрунтованість державних актів.

Фахівці в галузі державного управління і управління взагалі пропонують різноманітні варіанти розроблення та механізму прийняття рішень. Зокрема, Л. Євланов вважає, що визначення категорії «прийняття рішень» певним чином дає можливість розподілити основні етапи цього процесу. Він пропонує таке формулювання: прийняття рішень — процес, який починається з виникненням проблемної ситуації та завершується вибором рішення — дії з усунення проблемної ситуації [2].

Водне господарство як галузь являє собою сукупність водогосподарських систем басейну, регіону, країни, що функціонують в природній, економічній та соціальній сферах. Тому, під водним господарством слід розуміти сукупність галузей народного господарства (водокористувачів), які використовують водні ресурси інтегруючи різні види використання водних ресурсів.

Водне господарство визначається наявністю двох основних взаємодіючих блоків: природного (водні ресурсоутворюючі системи – річкові басейни різних рангів та підземні води) і соціально-економічного (господарські об’єкти, що споживають воду і здійснюють скид забруднюючих речовин).

В праці [1] ВГК басейну річки розглядається як такий, що створюється для використання поверхневих та підземних водних ресурсів басейну і включає в себе власне водокористувачів, а також гідротехнічні споруди по регулюванню, транспортуванню, очищенню води, що мають галузеве і міжгалузеве багатоцільове призначення.

При прийнятті управлінських рішень щодо водогосподарського об’єкту необхідне удосконалення існуючої методології управління водними ресурсами водогосподарського комплексу. Основним аспектом при цьому є уточнення існуючих правил управління як окремими об’єктами так і системою в цілому на основі інтегрованого принципу управління водними ресурсами.

Проблеми водогосподарського комплексу обумовлені, в першу чергу, кардинальними змінами інституційних умов у державі, послабленням системи державного управління, багаторазовим зменшенням обсягів фінансування водогосподарських заходів щодо забезпечення його нормального функціонування і розвитку.

Управління водними ресурсами і водогосподарсько-меліоративним комплексом України найбільш ефективне за умов застосування басейнового принципу т перехід до інтегрованого принципу управління водними ресурсами, що передбачає скоординований розвиток та управління водними, земельними та пов’язаними з ними ресурсами, для підвищення результативності економічного та соціального добробуту та принципу справедливості без компромісу для сталого розвитку важливих екосистем

Управління водними ресурсами за басейновим принципом передбачає розробку концепції прийняття рішень з управління водними ресурсами в державних органах на усіх рівнях управління [1]. Процес управління водогосподарською системою повинен включати наступні основні блоки:

1. Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів.
2. Визначення цілей і задач.
3. Формування стратегічних напрямків розвитку.
4. Вибір та обґрунтування стратегічного напряму.
5. Реалізація стратегії розвитку водогосподарського комплексу з врахуванням факторів, що змінюються (використання моніторингу).
6. Контроль за реалізацією стратегії.

7. Розробка рекомендацій, щодо змін у стратегії.

Одним із найважливіших блоків у системі державного управління є визначення цілей, тобто визначення ідеально допустимого результату діяльності.

Отже, управління інтегрує чотири основних поняття, як визначення цілей, планування, програмування та проектування, але в основі кожного з них — однаковий елемент — рішення. На етапі підготовки завдання необхідно визначити, яку проблему і в яких умовах потрібно вирішити, коли, якими силами і засобами вона вирішуватиметься.

При пошуку оптимального рішення виходять із порівняння очікуваного результату на підставі прогнозованих альтернатив. Тут слід враховувати вплив некерованих факторів на наслідки реалізації прийнятого рішення, а також ступінь можливого максимального ризику.

Прийняття рішення — це здійснення вибору уповноваженим на це суб'єктом на основі встановлених правил та підходів, виходячи із наявних варіантів. Рішення є конкретним результатом вибору з-поміж потенційних альтернатив і виступають інструкцією до конкретних дій. При дослідженні процесу прийняття державно-управлінських рішень не можна обійти увагою вивчення умов, які впливають на оптимальність рішень [2].

При державному управлінні водогосподарським комплексом важливим є розробка і впровадження інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття управлінських рішень, щодо управління водними ресурсами. Така система повинна забезпечувати підготовку і узгодження взаємоприйнятних рішень на основі басейнового принципу, що поєднує з однієї сторони інтереси суб'єктів України, а з іншої – інтереси всіх учасників водогосподарського комплексу.

В методологічному плані водогосподарська система повинна включати в свою систему підсистеми, що враховують основні аспекти функціонування водогосподарського комплексу, на основі екологічного та економічного аспектів використання і охорони водних ресурсів.

Впровадження інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття управлінських рішень націлено на підвищення ефективності використання водних ресурсів і охорону їх від забруднення на основі удосконалення організаційної та функціональної структур управління водними ресурсами, приведення законодавчо-нормативної бази до міжнародних стандартів та вимог інтегрованого принципу управління. При побудові інформаційно-аналітичної системи важливе методичне значення мають врахування багатогалузевого характеру водокористування і пов'язана з цим різне адміністративне підпорядкування підприємств та організацій, що використовують воду басейну річки.

Функціонування системи державного управління водними ресурсами є достатньо складним процесом, зумовлено наявністю великого числа факторів та потребує постійного удосконалення ат розробки нових засобів прийняття управлінських рішеньразом із використанням сучасних інформаційних засобів.

Список використаних джерел.

1. Управлениеводохозяйственными системами: учебник / [Мумладзе Р.Г., Гужина Г.Н., Быковская Н.В., Кузьмина А.А]. – М.: КНОРУС, 2010. – 208 с.

2. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: Навчальний посібник. / В. ПГорбатенко,.І. О. Бутовська. – К.: МАУП, 2005. -152 с.

ГАПЄЄВА ОЛЬГА ФЕДОРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СКЛАДАННЯ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Законодавство України наділяє територіальні громади села, селища, міста та районні ради повноваженнями щодо затвердження програм соціального-економічного та культурного розвитку територій. Аналізуючи закони України та інші нормативно-правові акти, які регулюють питання розробки, затвердження та контролю цільових програм, можна виділити наступне.

Цільові програми поділяються на загальнодержавні цільові програми, регіональні та інші програми.

Загальнодержавні програми – це програми, які охоплюють всю територію держави або значну кількість її регіонів, мають довгостроковий період виконання і здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади. Це програми, які є комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням.

В свою чергу регіональні цільові програми – це сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку регіону або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери регіону.

Що стосується програм, які приймаються районними та міськими радами, то їх можна віднести до визначення інші програми, оскільки, конкретного визначення саме цих програм в законодавстві немає. Тому, їх можна охарактеризувати, як такі, що мають за мету розв'язання окремих проблем розвитку економіки і суспільства, а також проблем розвитку окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць, що потребують держаної підтримки.

Розробка ж цільових програм регулюється такими нормативно-правовими актами: Законом України «Про державні цільові програми», Наказом Мінекономіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження тимчасових методичних рекомендацій щодо розроблення державних цільових програм», Наказами Мінекономіки України «Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» та «Про Порядок обміну інформацією між виконавцями державних цільових програм та координації цієї роботи», Постановою КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм».

Все ж таки з огляду на наведені визначення термінів можна дати й визначення місцевій цільовій програмі. Отже, місцева цільова програма – це сукупність взаємопов'язаних завдань та заходів, узгоджених за строками виконання та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем району чи міста або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери району чи міста, реалізація яких здійснюється з використанням коштів місцевого, районного, обласного, Державного бюджетів та інших залучених коштів.

Через відсутність законодавчо закріпленого визначення місцевої цільової програми виникає така проблема, як неякісна розробка програм та управління ними.

Однією з передумов розробки місцевої програми є проблема, яка виникла або тривалий час не вирішується та яка потребує залученнями різних структур для її вирішення.

Існує певний процес розробки програм, що поділяється на стадії.

Першою стадією при розробці місцевої цільової програми є ініціювання. Друга стадія – це розроблення та громадське обговорення концепції програми. Третя стадія. Схвалення концепції програми та прийняття рішення щодо розроблення проекту програми, визначення головного розробника програми та строків її розроблення. Четверта стадія. Підготовка проекту програми – визначення заходів і завдань, що пропонуються для включення до неї; обсягів і джерел фінансування; строків виконання заходів програми, а також визначення головних виконавців. П'ята стадія. Здійснення експертизи проекту програми, погодження та затвердження програми. Шоста стадія. Включення програми до щорічних програм соціально-економічного розвитку. Сьома стадія. Організація виконання заходів і завдань програми, здійснення контролю за їх виконанням. Восьма стадія. Внесення змін до цільової програми. Дев'ята стадія. Контроль за виконанням програми, підготовка проміжних, щорічних та заключного звітів.

Що стосується розділів, які має містити програма, то з огляду на законодавство вони є такими.

По-перше, це паспорт програми.

По-друге, це склад проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання програмним методом.

По-третє. Мета програми.

По-четверте. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми.

По-п'яте. Строки та етапи виконання програми.

По-шосте. Напрями діяльності, завдання та заходи програми.

По-сьоме. Ресурсне забезпечення цільової програми.

По-восьме. Організація управління та контролю за ходом виконання програми.

По-дев'яте. Очікувані результати виконання програми, визначення її ефективності.

Аналізуючи структуру місцевих цільових програм щодо їх відповідності до вимог чинного законодавства, слід зазначити, що відсутність методики розробки саме місцевих програм призводить до їх не ефективного як складання, так і виконання та управління.

Переосмислення процесу управління та введення нових його форм дасть змогу змінити ситуацію на краще, встановити конкретні вимоги до складання і виконання програм, а також відповідним чином контролювати цей процес. Потреба вдосконалення процесу управління виникла через недосконале планування і незадовільну підготовку цільових програм, їх невідповідність реальним потребам, ігнорування багатьох чинників, які впливають на довгострокову життєздатність цих програм та стійкість їх результатів.

Закордонна практика пропонує багато технік управління програмами. Серед інноваційних підходів слід виділити:

- аутсорсинг (outsourcing) – передача організацією визначених функцій іншій компанії, що спеціалізується у відповідній сфері;
- бенчмаркінг (benchmarking) – вивчення найкращого досвіду управління і впровадження його у власну діяльність;
- реінжиніринг (reengineering) – фундаментальне переосмислення діяльності та відповідні дії для досягнення різких, кардинальних змін.

Використання зазначених інноваційних інструментів забезпечить ефективне та результативне управління цільовими програмами та проектами, що дозволить ефективно вирішувати комплексні регіональні проблеми та подолати негативні тенденції розвитку регіонів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року, № 1621-IV.
2. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» від 31 січня 2007 р. № 106.
3. Основи розробки місцевих цільових програм (посібник для держслужбовців), Автори дослідження: А.Шарапов – керівник проекту, С. Сухобойченко – експерт-аналітик ГО ЄЦРР, О.Севостьянова – експерт-аналітик ГО ЄЦРР, Консультанти: В.Нікітін – професор культурології, заст. директора УІПП, Є.Барань – заст. директора УІПП, В.Сидоров – директор КЦППК.

ГЕОРГІЄВА ІРИНА ПЕТРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНА СИСТЕМА ОХОРОНИ ТА УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Сучасна система охорони та управління інтелектуальною власністю пройшла довгий шлях становлення та реформування. На сьогоднішній день вона є розгалуженою, динамічною та гнучкою організаційною структурою, яка при цьому не позбавлена деяких вад, наприклад, дублювання функцій, надмірної заорганізованості та бюрократизації управлінських процесів тощо.

Система охорони та управління інтелектуальною власністю представлена на рівні 3 гілок влади. Так, законодавчу гілку влади державної системи управління інтелектуальною власністю представлено Комітетом з питань науки і освіти, і зокрема, підкомітетом Верховної Ради з питань інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.

Головним органом виконавчої влади та безпосереднє керівництво охороною та управлінням інтелектуальною власністю здійснює Кабінет Міністрів України, який визначає державну політику в цій галузі суспільної діяльності, створює державні органи управління інтелектуальною власністю. До них передусім належать майже всі державні органи управління народним господарством – міністерства, відомства, державні комітети, що здійснюють управління інтелектуальною власністю відповідно до компетенції, визначеної Конституцією України.

Реалізацію державної політики в сфері інтелектуальної власності здійснюють наступні органи державної влади, а саме: Міжвідомчий комітет з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності; Міністерство освіти і науки України; Міністерство культури України, Міністерство юстиції України; Міністерство агарної політики України, Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство доходів і зборів України, Служба безпеки України; Прокуратура України; Державна митна служба України; Антимонопольний комітет України; Державна служба з охорони прав на сорти рослин; Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України та ін.

В 2000 р. у складі Міністерства освіти та науки України, що є головним державним органом, який забезпечує та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності в Україні, було створено Державний департамент інтелектуальної власності (департамент пропрацював до 2011 р. на сьогодні перейменовано на Державну службу інтелектуальної власності.

Судова гілка влади в системі органів охорони та захисту інтелектуальної власності України представлена вищим господарським судом України та апеляційними господарськими судами, Колегією суддів з розгляду справ пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності України та обласними господарськими судами.

На регіональному рівні система охорони інтелектуальної власності представлена Державною службою інтелектуальної власності, а саме – державними інспекторами з питань інтелектуальної власності в регіонах, та патентними повіреними.

Про ефективність роботи, державних інспекторів свідчить, той факт, що у 2012 році ними було здійснено лише 396 перевірок суб'єктів господарювання [2], які у своїй діяльності використовували об'єкти права інтелектуальної власності, у 2011 – 629 перевірок [3].

В 2012 році зважаючи на кризовий стан охорони інтелектуальної власності в Україні Кабінет Міністрів України намагається посилити регіональну систему охорони інтелектуальної власності. Так відповідно доручення КМУ від 19.11.2012 за № 38220 / 7 / 1-12 у 2013 при обласних державних адміністраціях було створено мережу регіональних Координаційних рад по боротьбі з порушеннями прав інтелектуальної власності [1].

Регіональні Координаційні ради мають забезпечити координацію роботи з боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності всіх зацікавлених правоохоронних і контролюючих органів виконавчої влади (Державної служби, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства доходів і зборів України тощо). Планується, що діяльність рад сприятиме значному зменшенню чи повному припиненню обігу контрафактних товарів, узгодженню дій органів виконавчої влади, посилять ефективність боротьби з піратством, дозволять проводити відповідні спільні заходи в оптимальному режимі, сприятиме просвітницькій роботі з питань дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Безумовно, що створення відповідних рад є позитивним кроком, та все ж недостатнім, для ефективної охорони інтелектуальної власності в Україні.

На нашу думку, з метою підвищення ефективності охорони інтелектуальної власності в Україні на регіональному рівні необхідно значно розширити повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в цій сфері, а саме надати їм право здійснення перевірок суб'єктів господарювання у процесі використання об'єктів права інтелектуальної власності та складання адміністративних протоколів на території їх юрисдикції.

Список використаних джерел.

1. Урядовий портал // [Електронний ресурс]. – режим доступу: http: // www.kmu.gov.ua / control / ru / publish / article?art_id=246408893&cat_id=244277212
2. Річний звіт державної служби інтелектуальної власності України, 2012 р. // [Електронний ресурс]. – режим доступу: http: // sips.gov.ua /
3. Річний звіт державної служби інтелектуальної власності України, 2011 р. // [Електронний ресурс]. – режим доступу: http: // sips.gov.ua /

ГНАТЕНКО АЛІНА ІГОРІВНА

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні, в період трансформації системи державного управління та модернізації державної регіональної політики, все більшої актуальності набуває концепція сталого регіонального розвитку. Так, ще у 1999 році Постановою Верховної Ради України була затверджена Концепція сталого розвитку населених пунктів. Документом було визначено основні напрями державної політики щодо забезпечення ідеї сталого розвитку населених пунктів, правові та економічні шляхи їх реалізації. Поряд з тим, під час проведення Світового саміту тисячоліття 08 вересня 2000 р. Україна підписала «Декларацію тисячоліття» й офіційно визнала досягнення сталого розвитку національним завданням. Але як показує

практика, існує об'єктивна необхідність його подальшого впровадження в контексті якісного формування та реалізації державної регіональної політики.

Дослідження проблеми ефективного державного управління на засадах сталого регіонального розвитку перебувають у колі наукових інтересів як зарубіжних, так і вітчизняних вчених.

На сьогодні у науковій літературі можна зустріти різні думки з приводу часу зародження та витоків концепції сталого регіонального розвитку. Одні автори вважають, що її коріння необхідно шукати в наукових розробках суспільствознавців та гуманітаріїв, що працювали ще століття назад (а в окремих випадках погляди направлені в значно ранішні періоди історії). Друга група науковців стверджують, що дана концепція перетинається з теорією розвитку з точки зору основних потреб, що була введена в обіг Міжнародною організацією праці ще в 1970-ті рр. і з того часу стала активно використовуватися іншими спеціалізованими установами ООН. На початку 1980-х рр.. Третя група спеціалістів пов'язує початок широкого використання терміну «сталий розвиток» з виходом у 1987 р. доповіді Всесвітньої комісії з економічного зростання «Наше спільне майбутнє». У ній сталий розвиток було визначено як «розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби». Четверта група експертів, яка, мабуть, є найбільшою, стверджує, що концепція сталого людського розвитку має два джерела: концепція (чи стратегія) людського розвитку, та концепції сталого розвитку. Більш-менш чіткий виклад першої з них пов'язується з 1990р., коли в рамках Програми ООН був підготований перший звіт «Звіт з людського розвитку», в якому людський розвиток був визначений як процес забезпечення людей більш широким вибором [4, с. 356].

Починаючи з 1992 р., коли на конференції з навколишнього середовища та розвитку «Порядок денний XXI ст.» було проголошено зобов'язання держав щодо досягнення сталого розвитку. З цього часу принцип, покладений в основу концепції сталого розвитку, активно застосовуються у виробленні геополітичних пріоритетів світового розвитку.

В основу діяльності Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку і її заключної доповіді «Наше спільне майбутнє» була покладена нова триєдина концепція сталого (еколого-соціально-економічного) розвитку, яка була підтверджена на Всесвітньому саміті ООН зі сталого розвитку (міжурядовий, неурядовий і науковий форум) у 2002 р.

Боврон Б., Вігода А., Девідсон Г., Мамонова В., Федів І, Санжаровський І. наполягають на тому, що сталий розвиток регіонів – це соціально, економічно й екологічно збалансований розвиток територіальних утворень, спрямований на формування їхнього економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання наявних ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення й реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктур, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття природного середовища та збереження культурної та історичної спадщини [3, с. 16].

В українському законодавстві, зокрема в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [1].

Узгодження економічних, соціальних та екологічних факторів та їх впровадження у вигляді конкретних заходів, що є засобами досягнення сталого розвитку, – завдання надзвичайно важливе, оскільки всі три його елементи мають розглядатися збалансовано.

Важливі також і механізми взаємодії цих трьох елементів. Економічний і соціальний елементи під час взаємодії один з одним, породжують такі нові завдання, як досягнення справедливості всередині одного покоління (наприклад, у сфері розподілу доходів) та надання цілеспрямованої допомоги бідним групам населення. Механізм взаємодії економічного та екологічного елементів став підґрунтям для створення нових ідей щодо вартісної оцінки зовнішніх впливів на довкілля. Зв'язок між соціальним та екологічним елементами проявляється у сфері дотримання прав майбутніх поколінь та участі населення в процесі вирішення глобальних світових проблем [2, с. 80.].

Таким чином, для імплементації сталого розвитку України необхідна реалізація послідовної та ефективної економічної, інвестиційної, екологічної та регіональної політики. Сьогодні державне управління регіональним розвитком на засадах ідей триєдиної концепції повинно розпочинатись з розробки та впровадження, в першу чергу, національної стратегії сталого розвитку, або ж доцільно модернізувати існуючу Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки. Адже забезпечення реалізації сталого розвитку у державному управлінні повинно відбуватися на організаційному, правовому та економічному рівнях. Поряд з тим, на сьогодні в Україні принципи сталого розвитку зовсім не відображені у текстах Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року та у Концепції регіонального розвитку, які є основними документами вироблення та реалізації державної регіональної політики. Все це впливає на її цілісність та системність, зокрема у сферах використання існуючого потенціалу регіонів та удосконалення якості управлінських технологій.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року від 21.12.2010 р. № 2818-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua/laws/show?nreg=2818-17&find=1&text=%F1%F2%E0%EB%E8%E9+%F0%EE%E7%E2%E8%F2%EE%EA&x=10&y=5
2. Основи сталого розвитку Харківської області до 2020 року: [монографія] / М. М.Добкін, С. І.Чернов, Г. А. Кернес та ін.. – Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2010. – 512 с.
3. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: [практ. посібн.] / Боврон Б., Вігода А., Девідсон Г., Мамонова В., Федів І, Санжаровський І. – За аг.ред. Санжаровського І. – К.: Вид-во К.І.С., 2008. – 214 с.
4. Фатеев В.С. Стратегии регулирования регионального развития: обзор зарубежного опыта / В.С. Фатеев // Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы

X Междунар. научн. конференц.(Минск, 15-16 октября, 2009 г.): в 4 т. Т.1 / Редкол.: С. С. Полоник и др. – Мн.: НИЭИ Мин-ва экономики Респ. Беларусь, 2009. – С. 356-372.

ГНЄУШЕВА НАТАЛЯ ВАЛЕРІЇВНА

слухач НАДУ при Президентові України,
заступник начальника управління – начальник фінансово-економічного відділу
управління житлово-комунального господарства Южненської міської ради

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА. РЕАЛІЗАЦІЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ

Основною метою органів місцевого самоврядування є створення сприятливих умов для проживання населення, які безпосередньо залежать як від рівня розвитку і стану об'єктів комунальної та соціальної інфраструктури, так і від вартості та джерел оплати їх послуг.

Однією з найбільш складних сфер життєдіяльності є житлово-комунальне господарство. Органи місцевої влади відповідають за організацію в межах міського округу електро-, тепло-і водопостачання населення, водовідведення, постачання населення паливом, збору, вивезення, утилізації та переробки побутових і промислових відходів. Для вирішення своїх завдань органи місцевого самоврядування можуть створювати муніципальні підприємства та установи, розміщувати муніципальне замовлення, встановлювати тарифи на послуги, що надаються муніципальними підприємствами і установами

Занижені тарифи на житлово-комунальні послуги для населення, недостатнє дотування галузі призвели до погіршення її фінансового стану, що значно ускладнило забезпечення необхідного рівня комунального обслуговування, оскільки виробники і споживачі послуг не мають стимулу до економного і раціонального господарювання, а це стримує перехід до роботи в ринкових умовах.

Обсяги капітальних вкладень у комунальне господарство не забезпечують пропорційного розвитку регіонів. Через відсутність обігових коштів, житлово-комунальними підприємствами виконуються тільки найнеобхідніші роботи з поточного ремонту споруд, обладнання, заміни відпрацьованих мереж.

Технічний стан житла потребує значного обсягу його ремонту та модернізації.

Перелічені та інші чинники зумовлюють невідповідність рівня і якості житлово-комунальних послуг потребам споживачів, що посилює соціальне напруження.

Для розв'язання проблем, що існують в сфері житлово-комунального господарства є необхідність в удосконаленні нормативно-правової бази на муніципальному рівні в Україні, а саме розроблені та затверджені Концепції поетапного переходу до застосування нового механізму організації житлово-комунальних послуг та як висновок порядок формування цін і тарифів, визначені основних напрямів політики місцевих адміністрацій у сфері стабілізації та розвитку житлово-комунального господарства.

Система фінансування житлово-комунального господарства і тарифна політика повинні забезпечити поступовий перехід на бездотаційний, самоокупний принцип роботи комунальної сфери.

Обов'язковою умовою проведення житлово-комунальної реформи є зміна тактики ціноутворення, а саме: перехід від простого підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги до поступової диференціації цих тарифів з урахуванням фактичних витрат та якості житлово-комунальних послуг.

Передбачається створення єдиного розрахункового центру, впровадження на конкурентних засадах системи електронних платежів по оплаті житлово-комунальних послуг та прийманню інших платежів від населення.

Удосконалення системи фінансування житлово-комунального господарства спрямовано також на:

впровадження ефективного механізму визначення економічно обґрунтованих тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій окремо по кожному будинку із скороченням втрат та витрат підприємств, що надають дані послуги;

формування кредитно-фінансової системи для забезпечення виконання концепції реформування житлово-комунального господарства;

визначення джерел фінансування передбачених законодавством пільг на оплату житлово-комунальних послуг;

створення системи іпотечного кредитування будівництва та придбання житла;

впровадження механізму залучення коштів населення та юридичних осіб для фінансування житлового будівництва.

Запровадження нової системи управління, децентралізація сфери послуг із залученням різних форм надання послуг (приватне партнерство, об'єднання (ОСББ), впровадження Концепції реформування та розвитку житлово-комунального господарства на місцевому рівні є метою розвитку економічних, правових та організаційних засад реалізації державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві як елемента системи фінансового забезпечення модернізації та відновлення житлового фонду і житлово-комунальної інфраструктури, що сприятиме адаптації системи господарства до ринкових умов, а також забезпеченні стабілізації функціонування житлово-комунального господарства, сталого його розвитку для більш повного задоволення потреб населення на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій відповідної якості за доступними і економічно обґрунтованими тарифами.

Шляхами розв'язання проблеми є розвиток конкурентного середовища в системі обслуговування житлово-комунальної сфери, сприяння досягнення необхідного обсягу і поліпшення якості робіт і послуг, що виконуватимуться за оптимальними тарифами.

З метою удосконалення структури управління житлово-комунальним господарством передбачені наступні кроки:

✓ запровадження конкурентних засад у сфері надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій;

✓ створення підприємств різних форм власності, визначення переліку, умов і порядку передачі, а також передача їм комунального майна, необхідного для виконання виробничих функцій – устаткування, робочих місць, інструментів, обладнання, допоміжних служб, транспорту, а також документації;

✓ сприяння створенню об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, реструктуризація на цій основі системи експлуатації та утримання житла.

Реалізація Концепції здійснюватиметься за рахунок коштів, передбачених у державному та місцевому бюджеті для виконання Загальнодержавної програми реформування та розвитку житлово-комунального господарства, шляхом розроблення та забезпечення здійснення заходів організаційного характеру центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства. Запровадження механізмів державно-приватного партнерства дасть змогу оптимізувати обсяги та підвищити ефективність бюджетної підтримки житлово-комунальної галузі.

Реалізація Концепції сприятиме залученню коштів для модернізації та розвитку житлово-комунального господарства, підвищенню якості і надійності надання житлово-комунальних послуг та ефективності бюджетної підтримки житлово-комунальної галузі.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо процедури встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги» від 22.12.2011 р. № 4231-17.
2. Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» від 09.07.2010 р. № 2479.
3. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р. № 2017.
4. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 р. № 1875.
7. Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування та розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» в редакції від 11.06.2009 р. № 1511.
8. Указ Президента України «Про Концепцію ціноутворення у сфері житлово-комунальних послуг» від 28.12.2007 р. № 1324 / 2007.
9. oda.odessa.gov.ua – офіційний веб-сайт Одеської обласної держаної адміністрації

ГРИНЕВИЧ ВЛАДИСЛАВ ВЛАДИСЛАВОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Територіальна влада в Україні переживає глибоку системну кризу. Вона не здатна ефективно впливати на процеси соціально-економічного, політичного розвитку територій, забезпеченню умов для кращої якості життя населення. Рівень управлінської культури держорганів та стан місцевого самоврядування не відповідають сучасним європейським стандартам і, відповідно, заважають стратегічному курсу країни на європейську інтеграцію [1, с. 3; 3].

Сьогодні для України актуальною проблемою є регіоналізм – соціально-економічний, політичний, етнокультурний. Теперішнє загострення регіональних протиріч яскраво послідовно проявляється під час виборчих кампаній. Ступінь суспільного напруження в Україні являє певну загрозу процесу побудови єдиної політичної нації з етнічних і культурно різнорідних груп населення.

Подоланню негативних тенденцій в соціальних і політичних процесах має слугувати адміністративно-територіальна реформа (далі – АТР). Система організації публічної влади і керування нею тісно пов'язані з територіальним управлінням держави, і між ними існують тісний взаємозв'язок і взаємообумовленість. Тому адміністративно-територіальний устрій, що склався у 30-х рр. минулого сторіччя не дає можливості створити територіальні спільноти, що мають достатній обсяг матеріальних, фінансових ресурсів, розвинутої соціальної інфраструктури. Наявна на сьогодні система адміністративно-територіального поділу та виконавчої влади побудована не знизу догори, як це має бути, а навпаки — згори донизу. Подібна авторитарна споруда є досить стійкою, проте виключає активізацію місцевої ініціативи та мобілізацію власних ресурсів розвитку. Зазвичай регіони прагнуть розширити свої владні повноваження, водночас перекладаючи на центр забезпечення соціально-економічних потреб своїх жителів. Зрозуміло, що така модель територіального устрою потребує кардинальної перебудови [2].

Сьогодні АТР має розглядатися не як чергова кадрово-структурна перебудова, а як концептуально осмислений перехід до нової філософії управління, що потребує не частих змін, а системного оновлення всього змісту органів виконавчої влади.

Перетворення унітарної української держави з централізованої у децентралізовану, а можливо й у федеративну – не є самоціль, а необхідна умова для самореалізації потенціалу регіонів, кожної територіальної одиниці, кожного громадянина України для ефективного розвитку місцевого і регіонального самоуправління.

У березні 2013 року проект реформи органів місцевого самоврядування, розроблений Кабінетом Міністрів України, який передбачає АТР країни, був представлений на Раді регіонів за участі президента Віктора Януковича. Згідно цього документа пропонується визначити три рівні адміністративно-територіальних одиниць (далі – АТО) – громади, райони, регіони. В останній рівень, як і зараз, будуть включені області, Автономна республіка Крим, міста Київ і Севастополь. Старт реформи планувався ще в минулому році – перший етап, названий підготовчим, розрахований на 2012-2014 роки, другий – етап впровадження – на 2015-2017 роки. На практиці робота може значно затягнутися, позаяк це доволі складний і конфліктний процес [4].

З концепції випливає, що її автори хотіли б провести більш істотний перегляд кордонів базових АТО. «Територія АТО є нерозривною, анклави та ексклави не допускаються», – підкреслюється у документі. Тим часом в Україні є 88 таких АТО, зокрема, у Макарівському районі Київської області спроба перегляду кордонів зірвала проведення АТР у 2005 році [4].

«Територія АТО визначається на основі доступності послуг швидкої допомоги у небезпечних для життя випадках та пожежної охорони – час (прибуття) не повинен перевищувати 20 хвилин», – йдеться у документі. Ще один критерій, що ставить під сумнів нинішній територіальний устрій країни, – рекомендація, щоб адміністративний центр АТО був «максимально наближений до її географічного центру», що зараз часто не дотримується.

Реформа місцевого самоврядування має стати не лише основою, а й стрижнем для подальшого розвитку територій. Метою концепції реформування місцевого самоврядування, яка була представлена на вище зазначеному засіданні Ради регіонів, є визначення напрямків, механізмів та строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, спроможної максимально забезпечити передусім надання якісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів демократії тощо. Підкреслювалося, що ця реформа має йти не «зверху», а «знизу», і для цього потрібно провести широке обговорення концепції. Реформа місцевого самоврядування розрахована на декілька років, будуть реалізовані пілотні проекти із запровадження тих чи інших аспектів реформи.

Водночас проведення АТР визнано такою, що не на часі, позаяк «не визріли умови, в тому числі економічні і соціальні, для того, щоб ми вели мову про початок серйозних дій по запровадженню адміністративно-територіальної реформи», – сказала радник Президента України М. Ставнійчук [5]. Передбачається, що при проведенні реформи місцевого самоврядування необхідно надати необхідні умови територіям і громадам для добровільного об'єднання. Для цього потрібно ухвалити закон про добровільне об'єднання територіальних громад, закон про міжмуніципальне співробітництво, а також надати можливість проводити місцеві референдуми з цього приводу.

Отже в Україні фактично стартувала реформа місцевого самоврядування, але без її важливої складової – територіально-адміністративної реформи.

Список використаних джерел.

1. Адміністративно-територіальна реформа та місцеве самоврядування: нормотворення та експертні оцінки / Упорядник О.С. Врублевський. – Інститут громадянського суспільства, 2009.
2. Гриневецький С. Адміністративно-територіальний устрій: де вихід? / Сергій Гриневецький // Дзеркало тижня. – 2013. – 24 травня.
3. Куйбіда В.С. Реформа місцевого самоврядування в Україні – погляд з центру: Матеріали «круглого столу» політиків та експертів. Львів, 4 лютого 2010 року / В.С. Куйбіда // Вголос. – 15 лютого. – 2010.
4. У Азарова знову затівають територіальну реформу країни / Українська правда. – 2013. – 22 березня [Електронний ресурс]: http: // www.pravda.com.ua / news / 2013 / 03 / 22 / 6986171 /
5. У Януковича кажуть, що адміністративно-територіальна реформа – не на часі / УНІАН. – 2013. – 21 березня [Електронний ресурс]: http: // www.unian.ua / news / 560802-u-yanukovicha-kajut-scho-administrativno-teritorialna-reforma-ne-na-chasi.html

ДЯТЛОВ ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України, голова Миколаївської обласної ради

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ (на прикладі діяльності Миколаївської обласної ради)

Концепція доброго (належного) врядування «Good Governance» [1] передбачає, що в основу діяльності органів місцевого самоврядування мають бути покладені такі принципи: чесні вибори, представництво та участь; чутливість; ефективність та результативність; відкритість та прозорість; верховенство права; етична поведінка; компетенції та спроможність; інновації та відкритість до змін; сталий розвиток та орієнтація на довгострокові результати; надійний фінансовий менеджмент; права людини, культурне різноманіття та соціальне згуртування; підзвітність [1].

«Добре місцеве і регіональне врядування» є суспільною цінністю, яку всі країни-члени Ради Європи бажають досягти задля забезпечення добробуту своїх громадян. В широкому розумінні цей термін означає демократичне, відповідальне, ефективне, прозоре та підзвітне управління на місцевому і регіональному рівнях. Забезпечення доброго місцевого і регіонального управління у країнах-членах Ради Європи стосується цілого ряду завдань, зокрема, стосовно внутрішніх взаємовідносин між місцевою і регіональною владою, їх відносин з іншими органами влади та громадянами [3].

Розглянемо окремі аспекти впровадження принципів «good governance» у діяльність Миколаївської обласної ради. Серед основних здобутків VI скликання обласної ради варто зазначити підтримку місцевих ініціатив щодо вирішення проблемних питань соціально-економічного та екологічного характеру, створення сприятливих умов для сталого розвитку територіальних громад сіл, селищ, міст області. З цією метою обласна рада організовує та щорічно проводить обласний конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування [2]. Основні завдання конкурсу:

– об'єднання ресурсів органів місцевого самоврядування, громадських організацій, органів самоорганізації населення для розв'язання соціально значущих проблем територіальних громад Миколаївської області;

[1] Залишимо для іншої наукової дискусії структурно-змістові характеристики понять "добре врядування" і "належне врядування" та будемо вважати їх тотожними при розгляді питань підвищення ефективності всієї системи врядування на регіональному рівні.

– відбір проектів та програм з метою надання за рахунок коштів обласного бюджету фінансової підтримки ініціатив з розвитку місцевого самоврядування;

– поширення позитивного досвіду, набутого у процесі вирішення соціально-економічних проблем місцевого значення;

– підвищення рівня самоорганізації населення та внутрішнього розвитку територіальних громад.

Пріоритетні напрями конкурсу:

– зміцнення матеріально-технічної бази місцевих бюджетних установ соціально-культурної сфери (шкіл, дошкільних навчальних закладів, ФАПів, сільських лікарняних амбулаторій та лікарень, бібліотек, клубів та Будинків культури, музеїв, самодіяльних творчих колективів);

– благоустрій населених пунктів (озеленення, створення малих архітектурних форм, громадських криниць, дитячих ігрових майданчиків, відновлення зовнішнього освітлення, ремонт пам'ятників та об'єктів місцевої історичної спадщини);

– модернізація мереж водопостачання;

– підвищення енергоефективності громадських закладів, використання відновлювальних джерел енергії;

– розвиток фізичної культури і спорту (облаштування відкритих спортивних майданчиків та стадіонів в освітніх закладах і місцях масового відпочинку населення, ремонт та оснащення спортивних залів, у тому числі придбання спортивного інвентарю та спортивної форми);

– організація захисту громадського порядку, охорони навколишнього природного середовища;

– розвиток туристичної діяльності та курортної справи, відновлення народних промислів, створення обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів;

– поліпшення безпеки життя, зменшення вразливості адміністративно-територіальних одиниць від підтоплення, виникнення природних та техногенних катастроф.

Для участі у конкурсі було подано 55 проектів від територіальних громад та районних рад. Переможцями конкурсу визнано 10 проектів, на реалізацію яких в обласному бюджеті на 2013 рік передбачено кошти в сумі 502,0 тис. гривень:

– Заміна вікон в Мартинівському центрі дозвілля молоді (Прибужанівська сільська рада Вознесенського району);

– Відновлення вуличного освітлення в селах Новопетрівка, Новофонтанка, Свобода, Катеринівка Кашперо-Миколаївської сільської ради «Світло для всіх» (Кашперо-Миколаївська сільська рада Баштанського району);

– Відкриття додаткової групи у Привільненському дошкільному навчальному закладі «Дзвіночок» (Привільненська сільська рада Баштанського району);

– Створення належних умов для змістовного дозвілля молоді в процесі діяльності Кумарівського сільського закладу культури (Кумарівська сільська рада Первомайського району);

– Шлях до успішного розвитку дитини (Афанасієвська сільська рада Снігурівського району);

– Будинок культури – справжній осередок культурного дозвілля села (Вільнозапорізька сільська рада Новобузького району);

– Дитяче містечко «Казка» – чудовий неповторний світ дитинства (Баштанська міська рада);

– Впровадження мультимедійних комплексів в освітній діяльності дошкільних закладів Вознесенського району (Вознесенська районна рада);

– Запровадження інноваційних енергозберігаючих технологій в соціальній сфері міста Вознесенськ (Вознесенська міська рада);

– Використання енергії сонця для забезпечення умов комфортного перебування дітей в таборі «Гарт» міста Первомайськ (Первомайська міська рада).

Досвід діяльності Миколаївської обласної ради, яка запроваджує у свою роботу європейський досвід належного врядування, показує, що така діяльність сприяє покращенню якості надання управлінських і соціальних послуг населенню, активізує участь громадян в управлінні місцевими справами за рахунок виконання соціальних проектів, зменшує фінансування із сільських або міських бюджетів, забезпечує відкритість і прозорість. Як наслідок – підвищується довіра громадян до влади.

Список використаних джерел.

1. Мамонова В. В. Європейська стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні: імплементація в Україні / В. В. Мамонова // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення дальності органів влади: матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю (м. Полтава, 11 листопада 2010 року). – Полтава: ПолтНТУ, 2010. – Ч. 2. – С. 85-87.

2. Про щорічний обласний конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування: Рішення Миколаївської обласної ради від 26 червня 2012 року № 21. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // oblrada.mk.ua / images / materials / KIP / 1.doc.

3. Толкованов В. В. Стандарти та принципи доброго врядування на місцевому і регіональному рівнях як загальноєвропейська цінність // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток», № 12. – 2012. – Режим доступу: http: // www.dy.nayka.com.ua / ?op=1&z=565.

ДЯЧЕНКО НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

СТРАТЕГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК РЕСУРС РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розвиток України, орієнтований на європейську інтеграцію, ставить перед нашою державою низку актуальних завдань. Пріоритетного значення серед них набуває дотримання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності [1, с. 13]. Нові зовнішні та внутрішні виклики, які постають перед Україною на сьогоднішньому етапі розвитку, вимагають, зокрема, формування нової державної регіональної політики, яка б відповідала сучасним потребам розвитку регіонів і територіальних громад та базувалась на найкращих вітчизняних та світових теоріях і практиках [2].

Законодавчим підґрунтям системи прогнозування і програмування соціального та економічного розвитку України та її регіонів є Положення статті 143 Конституції України, закони України «Про місцеві державні адміністрації» (№ 586-XIV від 09.04.1999) і «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280 / 97 ВР від 21.05.1997), в яких наголошується на необхідності розроблення програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідної території, Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000 року [1]. Згідно з цим Законом, «державне прогнозування економічного і соціального розвитку – науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного та соціального розвитку. І все ж, законодавчо питання регіональної політики набуло юридичного змісту з дня ухвалення Указу Президента України № 341 / 2001 «Про Концепцію державної регіональної політики» 25 травня 2001 року.

Протягом останніх десяти років було ухвалено: закони України «Про генеральну схему планування території України» від 2002 року, «Про державні цільові програми» від 2004 р.; постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» від 21.07.2006 р.; № 1001 «Про Державну стратегію регіонального розвитку до 2015 року» від 29.06.2011 р. Одночасно вагомим кроком щодо вдосконалення існуючої системи розробки прогнозних і програмних документів, як на рівні держави, так і регіонів, є прийняття в червні 2011 року постанови КМУ № 702 «Про внесення змін до постанови КМУ від 26 квітня 2003 р. № 621», якою затверджено новий порядок розроблення проектів прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку та державного бюджету, а також перелік галузей економіки, щодо яких розробляються прогнози на середньостроковий період та програми розвитку.

Прогнозування регіональних процесів – це найважливіша і невід'ємна частина складного процесу управління та ресурс формування нової державної регіональної політики. Від нього в значній мірі залежать економічні, соціальні та екологічні наслідки регіонального розвитку, повнота використання трудових, природних і матеріально-речових ресурсів. Аналіз і прогнозування соціально-економічного розвитку є відправною точкою роботи з управління регіональним розвитком. На основі обґрунтованого прогнозу визначаються цілі соціально-економічного розвитку регіону, уточнюються програмні заходи та пріоритети у розвитку регіонального господарського комплексу.

Прогнозування соціально-економічного розвитку регіону, передбачення майбутнього стану економіки та соціальної сфери- це складова частина державного регулювання економіки, покликана визначати напрями розвитку регіонального комплексу та його структурних складових, т.б. прогнозування – одна з форм планової діяльності, яка полягає у науковому передбаченні в певний момент майбутнього, заснована або на аналізі тенденцій соціально-економічного розвитку регіону за відповідний період, або на використанні нормативних розрахунків.

Сучасна концепція управління економічними системами регіону – це концепція стратегічного управління. Її поява зумовлена посиленням нестабільності, зростанням глобалізації, загостренням кризових явищ і трансформацією економічних процесів.

Аналіз і прогнозування соціально-економічного розвитку є відправною точкою роботи з управління регіональним розвитком. Прогнозування соціально-економічного розвитку регіону- це передбачення майбутнього стану економіки та соціальної сфери, складова частина державного регулювання економіки, покликана визначати напрямки розвитку регіонального комплексу і його структурних складових.

Стратегічний прогноз передбачає бажаний майбутній стан та містить перелік принципів і моделей, що сприятимуть його досягненню. Він виділяє необхідні політичні чи економічні наголоси, які у довгостроковій перспективі сприятимуть досягненню бажаного майбутнього. Визначене в стратегічному прогнозі майбутнє або є наслідком існуючих цілей та інтересів, або сприяє їх формуванню. Цінність даного прогнозу полягає саме в тому, що він окреслює можливості досягнення бажаного майбутнього, чим і відрізняється від політичного, де пріоритетом є саме кінцевий прогноз. Результати прогнозних розрахунків повинні враховуватися державними органами для обґрунтування цілей та завдань соціально-економічного розвитку регіону, вироблення та обґрунтування соціально-економічної політики, способів раціоналізації використання обмежених виробничих ресурсів. Тому, розробка стратегій розвитку повинна базуватись на досвіді глобального суспільного розвитку, враховувати національні інтереси та забезпечувати динамічний соціально-економічний розвиток.

Розробка регіональних прогнозів повинна ґрунтуватись на двох універсальних підходах:

- ***генетичний підхід*** обґрунтовує напрями розвитку, виходячи з досягнутого рівня розвитку продуктивних сил регіону та регіональних проблем, що намітилися;
- при ***нормативно-цільовому*** підході шляху розвитку регіону завдання ставляться в залежність від попередньо сформульованих цілей.

Прогнозування регіонального розвитку повинно будуватися відповідно до загальних принципів прогностики. Серед цих принципів особливе значення мають системність і узгодженість, варіантність і безперервність, а також верифікованість прогнозів.

Структура регіонального прогнозу повинна включати:

- аспекти відтворення;
- різні рівні агрегування виробництва та розселення в регіоні;

- активний розвиток внутрішнього споживчого ринку регіону, орієнтованого на вітчизняного виробника;
- створення сприятливих умов вигідного для бюджетів регіонів промислового освоєння територій резидентами та нерезидентами, на основі організації кінцевих виробництв.

Тільки на основі обґрунтованого прогнозу необхідно визначати цілі соціально-економічного розвитку регіону, коригувати програмні заходи та встановлювати пріоритети у розвитку регіонального господарського комплексу.

Список використаних джерел.

1. Інструменти регіонального розвитку в Україні: навч.посіб. / за ред. В.М.Вакуленка, О.В.Берданової. – К.: НАДУ, 2013.-286с.
2. Про Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25 травня 2001р. №341 [Електронний ресурс] // Режим доступу http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 341 / 2001

ЄВСТЮНІНА ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к пед.н.

GR В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Проблема організації ефективної взаємодії між бізнесом та владою не є новою, а особливої актуальності вона набула в зв'язку з реалізацією Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки. Одним із напрямів стратегічних перетворень, передбачених президентською програмою, є формування режиму максимального сприяння бізнесу шляхом зниження адміністративних бар'єрів його розвитку. Як основна проблема тут визначається несприятливий бізнес-клімат, що значно стримує надходження інвестицій, а, як наслідок, і розвиток потенційно привабливих регіонів [1]. Сьогодні формування нових механізмів та технологій комунікації між бізнесом та владою є гострим та перспективним питанням. З огляду на це цікавим вважаємо поняття та сучасний феномен системи GR (Government Relations).

Певні закордонні джерела здебільшого визначають GR, як «відносини з владними структурами», «вибудовування та налагодження взаємовідносин з державними органами влади», «діяльність з побудови відносин між різними суспільними групами та державною владою, що включає в себе збір та обробку інформації про діяльність органу влади, підготовку та розповсюдження інформації про позиції груп, які вони представляють, вплив на процеси прийняття політичних та адміністративних рішень» [2, с. 362-363].

Російський дослідник Т. Кулакова розширює це поняття та надає визначення GR, як «одного з напрямків комунікативного менеджменту, метою якого є узгодження особистих інтересів організацій із інтересами органів державної влади різних рівнів для зниження ризиків та забезпечення сталого розвитку», «…сукупність технік та методів, спрямованих на просування та захист інтересів організації…» [5]. В цих визначеннях на перший план виходить просування та захист власних інтересів.

Таким чином можна розглядати GR як процес встановлення відносин із верхівкою влади, як мистецтво впливати та переконувати. А майстерність впливу та переконання є неодмінною якістю публічної людини – управлінця. Компетенції з організації та забезпечення успішної GR-діяльності сьогодні виявляються необхідними для керівника – представника органу публічної влади.

В результати вивчення досвіду закордонних та вітчизняних практиків у сфері GR можна сформулювати декілька порад, яких доцільно дотримуватись з метою забезпечення дотримання власних інтересів у процесі взаємодії: 1) по-перше, слід бути пунктуальним та уважним до співрозмовника – офіційної особи, неможна ані запізнюватись, ані говорити забагато, уважно «слухайте» співрозмовника й вухами, й очами; 2) будьте абсолютно переконані в тому, про що говорите, а особливо в тому, про що просите, адже у позитивному випадку вирішення питання зворотнього шляху вже не буде; 3) якісно готуйтеся до зустрічі, підготуйте доповідь, передбачте слабкі місця, переконайтеся, що вся ваша команда вірно розуміє поставлену мету та підготовлена так само якісно; 4) під час зустрічі намагайтеся презентувати свою організацію та команду в найвигіднішому світлі, підкресліть сильні боки (компетентність співробітників, останні досягнення, строки та обсяги, об'єктивні перспективи розвитку тощо); 5) виконуйте дані зобов'язання та тримайте слово, адже гарний імідж публічної людини формується довго і є безцінним; 6) не перекручуйте факти й будьте відвертими; 7) будьте наполегливими та послідовними у досягненні поставленої мети; 8) говоріть влучно й лаконічно, нехай Ваші слова й пропозиції будуть чіткими та зрозумілими; 9) зберігайте спокій та взаємоповагу, ні в якому разі не слід сперечатись, ображати або принижувати одне одного; 10) ніколи не слід пропонувати хабаря або погрожувати в будь-якій формі офіційній особі.

Український дослідник К. Козлов, здійснюючи аналіз становлення Government Relations відзначає чітку тенденцію підвищення інтересу до нього в останні роки. Так сьогодні GR в Росії є вже не лише предметом активного наукового дослідження, а й виділяється, як окрема спеціальність у програмі підготовки фахівців з державного та муніципального управління. В Україні GR також стрімко набуває статусу об'єкта вивчення на програмах магістерської підготовки [4, с. 103]. На наш погляд, у рамках програми підготовки магістрів у сфері публічного управління з метою формування комунікативних компетенцій сучасного керівника бажано передбачити розгляд питань організації ефективної GR-діяльності.

Список використаних джерел.

1. Програма економічних реформ – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / docs / Programa_reform_FINAL_2.pdf
2. Аги У. Самое главное в PR / У. Аги, Г. Кэмерон, Ф. Олт, Д. Уилкокс : [пер. с англ.]. – Спб., 2004. – С. 362-363.

3. Ильичева Л. Е. Эволюция политико-экономических отношений и востребованность GR-деятельности / Л. Е. Ильичева // Государственное управление в XXI веке: традиции и инновации : материалы 7-й междунар. конф. фак. гос. упр. МГУ им. М. В. Ломоносова (27-29 мая 2009 г.) : [в 2 ч.] / [отв. ред. И. Н. Мысляева]. – М., 2009. – Ч. 1. – С. 409-416.

4. Козлов К. І. GR (Government Relations) – менеджмент як фактор інституціоналізації взаємодії органів влади та інститутів суспільства / К. І. Козлов // Теорія та практика державного управління : [зб. наук. пр. / голов. ред. О. Ю. Амосов]. – Х., 2012. – Вип. 4 (39). – С. 98-103.

5. Кулакова Т. Government Relations в процессе принятия политических решений / Т. Кулакова // ПОЛИТЭКС – POLITEX: Политическая экспертиза: Альманах, 2005. Вып. 2. – С. 226-238.

ЗАПОРОЖЕЦЬ СЕРГІЙ АНДРІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОЕКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА РІВНІ МІСТА

Поетапне створення такої системи публічного управління, що забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником у світі та Європі. Останніми роками в світі відбуваються значні інституційні зміни в галузях, які раніше завжди були в державній власності і управлінні: у електроенергетиці, автодорожньому, залізничному транспорті, комунальному господарстві магістральному, трубопровідному транспорті, портахт а аеропортах. Мова йде про довгострокову співпрацю між державою і приватним капіталом. Але сьогодні в нашій країні розвиток ефективних партнерських відносин між державою та бізнесом знаходиться на початковій стадії, зокрема, поки що, не сформовано ефективного інституціонального середовища та цілісної системи інститутів публічно-приватного партнерства [1, 2]. Це зумовлює необхідність наукового дослідження сутності та змісту публічно-приватного партнерства як форми балансу інтересів держави та бізнесу, сучасних механізмів їх інституціональної взаємодії на державному, регіональному та місцевому рівнях, як інструменту інвестиційного забезпечення регіонів та міст. Важливою метою будь-якої з форм публічно-приватного партнерства є залучення інвестицій для вирішення певних суспільно-економічних завдань, важливих для надання суспільних послуг та підвищення якості життя в місті. Крім того, застосування публічно-приватного партнерства сприяє: здійсненню суспільно-важливих проектів в короткі терміни; забезпечує зниження фінансового навантаження на місцеві бюджети за рахунок залучення приватних інвестицій; реалізації капіталомістких, з тривалими термінами окупності інвестиційних проектів; дає можливість державним органам та органам місцевого самоврядування сконцентрувати увагу на адміністративних функціях.

В умовах дефіциту місцевих бюджетів для фінансування регіональних та місцевих проектів, скорочення інвестицій, питання розвитку державно-приватного партнерства на рівні міста стає особливо актуальним. Адже при використанні механізмів публічно-приатного партнерства уможливлюється врегулювання дефіциту фінансових та інших ресурсів для реалізації інноваціно-інвестиційних проектів у інженерній інфраструктурі міста, житлово-комунальному комплексі, освіті, охороні здоров’я та інших сферах в умовах економічних турбулентностей та підвищення вірогідності кризових явищ.

Розробці різних аспектів державно-приватного партерства сприяли наукові праці таких вчених, як Д.Амунець, В.Варнавський, Ю.Вдовенко, С. Грищенко, Б.Данилишин, С. Данасарова, Б.Дезілець, Н. Дутко, І. Запатріна, Є.Жданко, Є.Ковєшнікова, А.Крупник, В.Михєєв, Н.Мущинська, В. Нойманн, І. Островський, Т. Пахомова, Н. Піроженко, О. Полякова, В.Ребок, Е.Р.Уайт, Ю. Шаров, Ю.Шевчук тощо. Різні аспекти сутності та змісту державно – приватного партнерства, а також процеси його формування і технології функціонування досить глибоко вивчаються зарубіжними дослідниками, серед яких виділяються роботи Т.Барнекова, Р.Бойла, Л.Джезіруськи, М.Б.Джеррарда, С. Китадзіма, Ф.Кука, Д.Річа.

Якісне управління проектами публічно-приватного партнерствана рівні міста – спільна діяльність діяльність яке може здійснюватися на засадах наступних принципів:

Послідовність політики у сфері публічно-приватного партнерства

Підтримка громадою ініціатив у сфері публічно-приватного партнерства вимагає послідовної політики заохочення, визначення чітких цілей і принципів, пропонує конкретні проекти, формулює реалістичні завдання і знаходить ресурси для їх вирішення.

Принцип цілісності системи нормативно-правовго забезпечення

Інвесторам, що беруть участь у публічно-приватному партнерстві, потрібна передбачена і надійна нормативно-правова база, тобто менша кількість нормативних актів, простота і якість норм. Крім того, нормативно-правова база повинна враховувати інтереси (гормадян)одержувачів послуг і давати їм можливість брати участь в тих процедурах, що захищають їх права гарантують їм доступ до процесу ухвалення рішень.

Принцип передачі ризиків

Публічно-приватне партнерство припускає передачу ризиків приватному сектору, який здатний найефективніше управляти ними. Проте органи місцевого самоврядування також повинна брати на себе певну частку відповідальності за можливі ризики і сприяти їх зменшенню для приватного сектора на основі взаємної підтримки.

Принцип прозорості

Вибір учасників тендеру – потенційних партнерів по проектам публчно-приватного партнерства повинен проводитися на основі прозорої, об’єктивної і недискримінаційної процедури відбору, що заохочує конкуренцію і що забезпечує баланс між необхідністю прискорення і здешевлення процесу проведення торгів та вибором якнайкращого пропозиції. При цьому слід проявляти абсолютну нетерпимість до будь-яких форм корупції.

Принцип врахування інтересів громади

В процесі формування проектів з публічно-приватного партнерства на перше місце необхідно ставити інтереси громади, збільшуючи підзвітність перед громадою, підвищуючи прозорість проектів і, тим самим, покращуючи умови життя людей, перш за все, соціально і економічно незахищених груп.

Принцип сталого розвитку:

В процесі розвитку публічно-приватного партнерства, формування та реалізації конкретних проектів необхідно враховувати принципи сталого розвитку, (включаючи екологічні) шляхом додавання їх до технічних вимог реалізації проектів. Має рацію здійснювати контракти з тими підрядчиками, які готові повністю задовольняти «зеленим» критеріям.

Список використаних джерел.

1. Задорожний Г.В., Коврига О.В., Смоловик В.В. Соціальне партнерство – реальний шлях до відкритого суспільства. – Х.:ХІБМ, 2000. – 191 с.
2. Мартиненко В. Демократизація механізмів державного управління процесами суспільних трансформацій: Автореф. дис...доктора наук з держ. управ.: 25.00.02. / Харківський регіональний ін-т НАДУ при Президентові України. – Х., 2005. – 36 с.
3. Мартиненко В. Державне управління: шлях до нової парадигми (теорія та методологія). – Х.: ХарРІ НАДУ, 2003. – 218 с.

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ДІЄВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ

У відповідності до вимог статті 5 Конституції України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Саме він здійснює владу безпосередньо та через органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Отже, не зайвим буде запропонувати в Україні поділ влади не на три гілки, а на чотири, додавши, у відповідності з Конституцією, самоврядну гілку влади. [2]

Саме самоврядна гілка влади здатна забезпечити глибоке практичне усвідомлення людиною, громадянином, громадою себе як активних членів українського суспільства, творців своєї долі. Самоврядна гілка влади – творець підвалин патріотизму, який забезпечує інформаційно-психологічну стійкість людини та суспільства на регіональному та загальнодержавному рівнях. Без реальної самоврядної гілки влади, звичайно, обмеженої Конституцією та законами від проявів сепаратизму, успішна перспектива України, як частини європейського співтовариства, буде неможливою, про що й свідчать наші двадцяти дворічні намагання щодо державотворення.

Визнана висока природна інтуїція та чуттєвість українців обумовлюють їх здатність особисто приймати правильні якісні рішення. При цьому українці переважно керуються більше серцем, ніж розумом. Тому цілком природно для українців в громадських організаціях рішення приймати особисто всім членам, а не за принципом делегування повноважень керівництву організації. Тим самим у пересічного громадянина України зміцніє переконання, що від його позиції та голосу щось залежить. [4]

Разом з тим, якщо українців не ставити в умови такого вибору, то в них й не буде навичок створення структур для управління своїм суспільним майном – від багатоквартирних будинків до територіальних громад міст і сіл. Набути таких навичок заважає високий рівень недовіри один до одного, який соціологи фіксують ще з початку 90-х років. Взаємна недовіра обумовлює й нашу слабку здатність до самоорганізації і спільним діям. За даними 2012 року, 80% українських громадян не є членами ні однієї з громадських організацій, за виключенням традиційних профспілок, куди всіх записують у примусовому порядку. Результатами щорічного опитування Інституту соціології НАН України встановлено, що дві третини громадян не відчувають особистої відповідальності за стан справ в країні і навіть у своєму населеному пункті. Тобто наше суспільство складається із роз'єднаних індивідів, які не здатні на рівних взаємодіяти один з одним. [1]

Взаємна недовіра громадян України має в своїй основі однією із причин низький рівень інформаційно-психологічної стійкості в результаті системного (як зовнішнього так і внутрішнього) деструктивного інформаційно-психологічного впливу, в умовах щоденної діяльності ЗМІ з підриву довіри населення до інституцій влади та місцевого самоврядування. Щоб уникнути таких загрозливих явищ необхідно піднімати самосвідомість громадян шляхом залучення їх до активної участі в управлінні спільним майном, ресурсами. Держава не в змозі ефективно й регулярно вирішувати проблеми, що виникають у мешканців багатоквартирних будинків, вулиць, селищ та сіл, протистояти всіляким негараздам дрібного масштабу. Тут відкривається широке поле діяльності для органів місцевого самоврядування до складу яких, на громадських засадах, повинна бути залучена широка місцева громадськість.

Лауреат Нобелівської премії Еліонор Остром у своїй книзі «Управління спільним» довела, що користувачі ресурсів можуть управляти ними ефективніше, ніж чиновник чи адміністратор. Також вона визначила вісім принципів ефективного самоврядування. Кордони та членство: кордони спільного ресурсу і коло тих, хто має право його використовувати, повинні бути чітко визначеними. Завдяки цьому плоди діяльності співтовариства не будуть привласнюватись тими, хто їх не створював. Чіткі правила: розподіл ресурсів повинен підпорядковуватись зрозумілим для всіх учасників правилам. Це дозволить зберегти стабільність загальних ресурсів. Колективний вибір: ті, до кого ці правила відносяться, повинні приймати участь в їх змінах. Це дозволить краще пристосовуватись до змін. Моніторинг: особи, які здійснюють контроль над виконанням правил і використанням ресурсів, повинні бути підзвітні. Покаранні та санкції: порушники правил повинні нести покарання в залежності від серйозності та обставин проступку. Механізми вирішення конфліктів: учасники співтовариства повинні мати доступ до швидких та дешевих методів вирішення протиріч,

таким як нарада по Skype. Визнання: органи влади повинні визнати право співтовариства на самоорганізацію. Інтуїції-матрьошки: децентралізація структур управління. Рішення приймають і виконують ті, до кого вони безпосередньо відносяться. [5]

Метью Тейлор – у минулому головний політичний стратег британського прем'єр міністра Т. Блера, справедливо вважає, що об'єднають людей не мітинги, а спільні дії. Не надія нас змушує діяти, а дія змушує сподіватись. Справжнє задоволення приносить лише віддача завдяки тому, що ти робиш для спільноти. [3]

Отже, обумовлена Конституцією України, а також тим, що Україна стала на шлях побудови інформаційного суспільства, необхідність дієвого самоврядування виступає умовою забезпечення інформаційно-психологічної стійкості, подолання інформаційно-психологічної вразливості широких мас, раніше не залучених до управління суспільним майном, до відстоювання спільних життєвих інтересів. Саме дієве самоврядування надасть регіональному розвитку нові перспективи.

Список використаних джерел.

1. Атанасов В. Жизнь для себя // «Фокус». – 09.08.2012. – С. 38
2. Конституція України // Харків «Одісей». – 2011.
3. Метью Тейлор «Сучасна політика перетворилася на спорт, коли всі думки лише про перемогу, а не про ідеї» // Український тиждень. – №34(302). – 23-29.08.2013. – С. 24-25
4. Плахтій Т. Оптимальна модель суспільної взаємодії // «Персонал Плюс». – №23. – 09-15.06.2010. – С. 7
5. Элинор Остром. Управляя общим. Эволюция институтов коллективной деятельности; пер. с англ. — М.: ИРИСЭН, Мысль, 2010. 447 с. (Серия «Экономика»)

КОЗАЧЕНКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

доцент кафедри екологічної безпеки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Мінприроди України, к.держ.упр.

СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Одним з пріоритетних напрямів сучасного науково-технологічного та інноваційного розвитку є створення регіональних систем ресурсозбереження на основі формування індустрії переробки та утилізації відходів. В країнах Європейського економічного співтовариства рівень використання відходів станом на 2010 рік сягнув за 60% щорічних обсягів утворення. Досвід розвинутих країн світу свідчить про можливість досягнення значного економічного, екологічного та соціального ефекту за рахунок формування індустрії використання відходів і перетворення її у невід'ємний елемент соціально-економічної інфраструктури господарства регіонів. Крім того, найбільш популярними організаційними заходами ефективного впровадження у господарську практику результатів інноваційної діяльності є створення й ефективне функціонування за державної підтримки мережі індустріальних парків.

Розв'язання проблеми може бути здійснено шляхом вибору проектів щодо створення індустріальних парків поводження з відходами для їх реалізації у співпраці та на основі пропозицій центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Розвиток таких інноваційних структур як індустріальні парки є пріоритетним напрямом регіональної стратегії формування індустрії переробки та утилізації відходів. Вони сприяють інтеграції наукового та виробничого потенціалу для створення нових видів високоякісної і конкурентоспроможної продукції, яка виробляється з використанням відходів. Унікальність такого підходу полягає в тому, що вся маса відходів перероблятиметься в товарний продукт. Це дасть змогу повністю вирішити проблему з утилізацією відходів на регіональному рівні.

Головною метою створення індустріальних парків є впровадження нових технологій та обладнання з переробки, утилізації і знешкодження відходів; створення нових виробництв по випуску техніки і прогресивних технологій та розвиток на цій основі індустрії переробки та утилізації відходів; комерціалізація результатів наукових досліджень і розробок; покращення екологічної ситуації; створення нових робочих місць як у сфері науки, так і виробництва.

Правовим забезпеченням підґрунтя для створення індустріальних парків є Закон України «Про індустріальні парки» [1]. Згідно даного Закону, індустріальний парк – визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері промислового виробництва, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій.

Правовими та організаційними засадами створення і функціонування індустріальних парків на території України є: вільний доступ до інформації про можливість використання земель для створення індустріальних парків; конкурентність у виборі керуючої компанії на землях державної та комунальної власності; гарантування прав на земельні ділянки у межах індустріального парку; державна підтримка створення індустріальних парків; державне стимулювання залучення інвестицій в індустріальні парки.

Вважаємо також важливим акцентувати увагу на таких основних характеристиках та передумовах створення індустріального парку як: наявність дозволу на використання землі; спеціалізовані об'єкти капітального будівництва; інженерна інфраструктура; наявність керуючої компанії; юридичні умови (категорія землі, вид дозволеного використання землі та будівель, наявність погоджень зі службами з питань пожежної, екологічної безпеки, отримання встановлених законодавством норм і вимог).

Алгоритм створення індустріально-промислового парку:

Ініціатор → розробка та затвердження Концепції індустріального парку → Рішення про створення індустріального парку → погодження Уповноваженим органом (Держінвестпроект України). Далі:

Договір → Ініціатор-Керуюча компанія;

Договори → Керуюча компанія-Учасники;

Уповноважений орган (Держінвестпроект України) → Повідомлення щодо відповідності концепції індустріального парку вимогам закону → Надання публічності → Внесення до переліку індустріальних парків → Розміщення на веб-порталі.

Потенційними учасниками індустріального парку можуть бути: науково-дослідні та проектно-конструкторські організації, що працюють за профілем інноваційної структури; навчальні заклади, які спеціалізуються на підготовці та підвищенню кваліфікації фахівців з базових спеціальностях інноваційної структури; виробничі підприємства, які впроваджують результати науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та винаходів; оператори з утилізації, в інтересах яких розробляються інноваційні технології і методи утилізації відходів; інноваційні фонди; комерційні банки; страхові компанії; суб'єкти підприємницької діяльності, що надають юридичні послуги та послуги в галузі науково-технічної експертизи, менеджменту.

Джерела фінансування проектів щодо створення індустріальних парків поводження з відходами згідно Закону України «Про індустріальні парки» (ст. 12), це: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти приватних інвесторів; кошти, залучені за моделлю державно-приватного партнерства; кредити банків та фінансово-кредитних установ; інші джерела

На регіональному рівні виходячи з наявних потоків відходів, їх кількісного і якісного складу та властивостей для кожного населеного пункту чи певної території мають обґрунтовуватись пріоритетні напрями поводження з ними. Відповідно мають створюватись чи розвиватись комплекси з утилізації, знешкодження чи видалення відходів на місцевому та регіональному рівнях з резервуванням земельних ділянок для об'єктів поводження з відходами, вибиратися найбільш оптимізовані екологічно-безпечні технології, враховуватись критичні характеристики ділянок на базі земельного кадастру, планувальні і екологічні обмеження.

Показниками результативності реалізації проектів щодо створення індустріальних парків поводження з відходами є: мінімізація негативного впливу відходів на довкілля; зменшення площ полігонів; позитивний вплив на здоров'я нації; раціоналізація використання ресурсів; альтернативне виробництво з відновлених ресурсів; створення робочих місць; додаткові надходження до бюджетів; інвестиції у розвиток інфраструктури поводження з відходами.

Отже, впровадження новацій у сферу ресурсозбереження, переробки та утилізації відходів дасть можливість розвивати наукоємні виробництва, що базуються на глибокій та комплексній переробці сировини, сприятиме підвищенню паливно-енергетичного та ресурсного потенціалу регіону, виробництву конкурентоспроможної продукції, зменшенню забруднення навколишнього природного середовища. Оскільки сфера розповсюдження інноваційної продукції має міжгалузевий характер, індустріальні парки поводження з відходами можуть бути як галузевого, так і міжгалузевого характеру.

Список використаних джерел.

1. Про індустріальні парки : закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // 193.84.90.197 / ecolib / 2 / right.html http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 5018-17. – Заголовок з екрану.

КОНСТАНДОГЛО МАРИНА ФЕРАПОНТІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Ринкові умови сьогодення вимагають від учасників фінансової сфери нових підходів у їхній діяльності, зокрема підвищення якості послуг, забезпечення стійкості, надійності і стабільності. Побудова вітчизняної економіки на ринкових засадах, стратегічний курс України на євроінтеграцію, глобалізація економічних процесів у поєднанні з кризовими потрясіннями, спричиненими зовнішніми та внутрішніми чинниками, потребують посилення значення бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку в поєднанні з ринковими важелями й інструментами. Завдання полягає у тому, щоб з урахуванням переваг ринкової економіки підвищувати роль економічних методів управління, зокрема за допомогою доходів і видатків бюджету та посилювати їхній вплив на зміцнення економіки й зростання добробуту громадян.

Однак в умовах обмеженості фінансових ресурсів, які держава спроможна спрямувати на соціальний та економічний розвиток, особливої актуальності набувають питання вдосконалення процесу бюджетування, і тому надзвичайно актуальним завданням є вирішення питань, які потребують наукових досліджень, зокрема оптимізація процесу управління бюджетними видатками, визначення їх структури та контроль за ефективним використанням бюджетних коштів [4].

Уже більш ніж десять років в Україні впроваджується програмно-цільовий метод складання бюджету, який передбачає формування і виконання бюджету в розрізі бюджетних програм. Станом на сьогоднішній день цей метод успішно реалізовується лише на державному рівні, а саме при складанні державного бюджету на наступний рік. Що стосується місцевих бюджетів, то з 2008 року триває експеримент по запровадженню програмно-цільового методу на

місцевому рівні, в якому взяли участь чимало міст та регіонів України, а повний перехід місцевих бюджетів на даний метод бюджетування має відбутися у 2014 році [3]. Але вже сьогодні існує ряд негативних тенденцій, зумовлених переходом від традиційного постатейного методу формування бюджету до програмно-цільового.

В Україні методику програмного бюджетування вперше використано при формуванні Державного бюджету України на 2002 рік. Програма дій Кабінету Міністрів України на 2005 – 2006 роки передбачала запровадження планування програмного бюджетування на місцевому рівні, однак до цього часу даний процес не закінчено.

Суть програмно-цільового методу бюджетування полягає в розподілі фінансових ресурсів за програмами, що мають конкретні стратегічні цілі й оперативні завдання, які необхідно виконати. Серед основних елементів покращеного процесу формування бюджету науковці виділяють: середньострокове управління видатками, посилений та прозоріший моніторинг і контроль за виконанням бюджету, а також раціональну структуру програм і розподілу ресурсів, що прямо впливають на можливість органів місцевого самоврядування задовольняти потреби населення.

Крім того, запровадження програмно-цільового методу складання та виконання бюджету має такі переваги:

- забезпечення прозорості бюджетного процесу, що чітко визначає цілі і завдання, на досягнення яких витрачаються бюджетні кошти, підвищення рівня контролю за результатами виконання бюджетних програм;
- забезпечення за результатами виконання бюджету здійснення оцінки діяльності учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей та виконання завдань, а також проведення аналізу причин неефективного виконання бюджетних програм;
- упорядкування організації діяльності головного розпорядника бюджетних коштів щодо формування і виконання бюджетних програм шляхом чіткого розмежування відповідальності за реалізацію кожної бюджетної програми між визначеними головними розпорядниками бюджетних коштів та відповідальними виконавцями бюджетних програм;
- посилення відповідальності головного розпорядника бюджетних коштів за дотримання відповідності бюджетних програм законодавчо визначеній меті його діяльності, а також фінансове забезпечення бюджетних програм і результати їх виконання;
- підвищення якості розроблення бюджетної політики, ефективності розподілу і використання бюджетних коштів.

Головний компонент програмно-цільового методу – це бюджетна програма, яка складається з тісно пов’язаних між собою дій, спрямованих на виконання завдань програми та досягнення однієї цілі або низки середньострокових чи довгострокових цілей. Кожна програма формується з дотриманням визначених вимог і повинна містити назву, мету, завдання, напрямки та результативні показники виконання (затрати, продукт, якість та ефективність) [1].

Реалізація програмно-цільового методу на місцевому рівні здійснюється відповідно до вимог Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджених наказом Мінекономіки України від 04.12.2006 № 367. Недотримання цих вимог перешкоджає досягненню бажаних результатів програм та призводить до неефективного використання бюджетних коштів, спрямованих на їх реалізацію.

Так відповідно до п. 2.2.5 Методичних рекомендацій, розробник бюджетної програми має визначити очікувані результативні показники, за якими комплексно і всебічно можна здійснювати оцінку її виконання [2]. Система вибраних показників використовується для відстеження динаміки процесів та оцінки кількісних змін. Проте, досить часто очікувані результати від виконання заходів програм мають узагальнений характер та не містять цифрового навантаження, не завжди чітко конкретизовані та, в окремих випадках, можуть не передбачати кількісних та якісних характеристик.

Згідно з п. 2.2.6 Методичних рекомендацій, у програмі повинні наводитися дані щодо напрямів її діяльності, в тому числі, строки виконання заходів (у цілому і поетапно), обсяги та джерела фінансування з розбивкою за роками [2]. Однак, не всі програми, затверджені органами місцевої влади, містять дані положення. Також часто в затверджених програмах відсутні обґрунтовані розрахунки обсягів коштів, які мають бути направленні на реалізацію кожного конкретного заходу. Їх відсутність перешкоджає своєчасному прийняттю відповідних управлінських рішень.

Відповідно до Методичних рекомендацій, будь-яка бюджетна програма має бути повністю профінансована за рахунок державного або місцевих бюджетів та інших джерел. У програмі обов’язково вказуються орієнтовні обсяги фінансових витрат, необхідних для виконання програми в цілому та диференційовано за роками з визначенням джерел фінансування [2]. Проте, не всі чинні на сьогоднішній день програми, розробленні з урахуванням даної вимоги. А відсутність планових обсягів фінансування найчастіше призводить до відсутності і фактичних, оскільки всі кошти направляються на утримання виконавця, а не на реалізацію самого заходу.

Зважаючи на вищевикладене, можна дійти висновку, що процес запровадження програмно-цільового методу бюджетування на місцевому рівні в Україні, хоч і розпочатий, проте знаходиться на початковому етапі свого розвитку і потребує удосконалення. Зокрема, необхідно урегулювати процедуру розгляду та затвердження бюджетних програм, на які виділяються кошти з місцевих бюджетів. Пропонується здійснити ряд наступних заходів:

1. Задля отримання можливості оцінити результативність виконання заходів тієї чи іншої програми, необхідно удосконалити методологію визначення результативних показників шляхом введення обов’язкового цифрового навантаження для них. Бюджетна програма повинна мати чітко сформульований результат від здійснення заходів та кількісні і якісні його характеристики.

2. З метою уникнення дублювання функцій та завдань місцевими органами виконавчої влади, розробники бюджетних програм, перед поданням конкретної програми на затвердження, повинні чітко визначити основні обов’язки та завдання всіх без винятку виконавців згідно з їх положень і статутів, та перевірити чи вони не повторюються в переліку заходів програми.

3. З метою удосконалення координації дій виконавців заходів бюджетних програм, необхідно розробити чіткий механізм взаємодії. При цьому обов’язковим є визначення відповідального виконавця програми, якому щоквартально подаватимуть звіти всі інші виконавці.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2542-14

2. Наказ Міністерства економіки від 04.12.2006 №367 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. me.gov.ua / control / uk / publish / article?art_id=92210&cat_id=38738

3. Н.В.Просяник «Реалізація програмно-цільового методу бюджетування на місцевому рівні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kntu.kr.ua / doc / zb

4. М.І.Кульчицький «Проблеми та перспективи бюджетування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.economy.nayka.com.ua / ?op=1&z=1211

КОРОЛЬЧУК ІГОР ЄВГЕНОВИЧ

слухач НАДУ при Президентові України,
директор департаменту комунального господарства та благоустрою Вінницької міської ради

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ РЕГІОНІВ ЗА МЕХАНІЗМОМ ДЕРЖАВНО-ПУБЛІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

Державно-приватне партнерство (ДПП) є ефективним та перспективним інструментом економічного і соціального розвитку на регіональному та місцевому рівні, засобом залучення коштів у проекти, де державні та місцеві органи влади намагаються зберегти контроль та налагодити співпрацю з інвесторами. Під час такого співробітництва між державою і суб'єктами господарювання досягаються кращі техніко-економічні показники та результати господарювання, ефективніше використовуються державні ресурси і комунальне майно.

Сьогодні спостерігається ряд проблем, пов'язаних із застарілістю основних фондів практично в усіх сферах економічної діяльності, фізичною та моральною зношеністю обладнання, відсутністю інвестиційних вкладень в об'єкти інфраструктури, недостатністю бюджетного фінансування реалізації інфраструктурних інвестиційних та інноваційних проектів тощо.

Саме побудова ефективної системи взаємовідносин між державою та приватним сектором у рамках державно-приватного партнерства дозволить здійснювати інвестування в розвиток виробничих потужностей, прискорити промислове зростання, розширення внутрішніх та зовнішніх ринків, підвищити якість товарів, робіт і послуг, якість надання державних послуг, поліпшити інвестиційну привабливість країни та ділову активність.

Досвід формування державно-приватної взаємодії розповсюджується у всіх регіонах світу. Доведено, як свідчить аналіз міжнародної практики, найпоширенішими об'єктами державно-приватного партнерства є:

- житлово-комунальна сфера (виробництво і транспортування електроенергії, водопостачання, експлуатація та благоустрій);
- будівництво та утримання автошляхів;
- енергозбереження;
- експлуатація будівель бюджетного сектору економіки;
- туризм, відпочинок, тощо.

Характерними ознаками державно-приватного партнерства є наступні:

– сторонами державно-приватного партнерства є держава, в особі органів державної або муніципальної влади і приватний бізнес, в особі виконавця і постачальника ресурсів;
– взаємодія сторін закріплюється на офіційній, юридичній основі;
– взаємодія сторін має рівноправний характер та довгострокову перспективу;
– державно-приватне партнерство має чітко виражену публічну, суспільну спрямованість;
– у процесі співпраці сторін об'єднуються їх ресурси і вклади;
– фінансові ризики і затрати, а також досягнуті результати розподіляються між сторонами у наперед визначених пропорціях;
– метою такого партнерства є реалізація суспільно-важливих проектів та програм у масштабах всієї країни або ж окремих регіонів;
– забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
– направленість на реалізацію спільних завдань та інтересів держави і підприємницького сектору.

Нині існують серйозні проблеми, що суттєво гальмують упровадження державно-приватного партнерства в практичну діяльність, а саме:

- брак висококваліфікованих і авторитетних спеціалістів-практиків на регіональному і місцевому рівнях та нерозробленість відповідної інформаційної політики стосовно просування соціально-економічних переваг державно-приватної взаємодії;

– відсутність досвіду практичної реалізації механізмів ДПП в Україні, що стримує залучення зацікавлених приватних партнерів та іноземних інвесторів до фінансування стратегічних інфраструктурних проектів;

– недосконалість нормативно-правової бази, мінливість політичної ситуації в країні, що посилюють суперечності взаємодії державного і приватного секторів;

– неузгодженість інвестиційних інтересів при реалізації концепції ДПП;

– відсутність інституціональної структури реалізації ДПП;

– застарілість об'єктів інфраструктури, зношеність основних фондів;

– низький авторитет держави в суспільстві та недовіра приватного сектору до можливостей ефективної і продуктивної співпраці держави і бізнесу тощо.

Вирішення названих проблем здійснення ДПП дозволить суттєво прискорити соціально-економічний розвиток України. Так, держава завдяки партнерству із бізнесом може отримати такі потенційні можливості: вирішення системних проблем розвитку; підвищення рівня конкуренції та зменшення рівня монополізації в країні; зміцнення соціальної

стабільності економічної системи; зменшення рівня ризиків; зниження бюджетних видатків; залучення додаткових фінансових джерел; підвищення податкових і неподаткових надходжень до бюджету; покращення управління державними активами; запровадження новітніх технологій; підвищення якості та ефективності державних закупівель; зростання інноваційної та інвестиційної складової розвитку економіки; прискорення розбудови інфраструктури; збереження права власності на майно тощо. Що ж стосується бізнесу, то серед його можливих переваг слід назвати: розширення власних інвестиційних можливостей; пряма державна підтримка та участь; можливість довгострокового розміщення інвестицій під гарантії держави; використання світового досвіду; підвищення прибутковості підприємницької діяльності за рахунок збільшення продуктивності праці та використання нововведень тощо.

Список використаних джерел.

1. Варнавский В. Г. Концессии в транспортной инфраструктуре : теория, практика, перспективы / В. Г. Варнавский. – М. : ИМЭМО РАН, 2002.
2. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. // Голос України. – 2003. – 14 березня.
3. Данилишин Б. М. Аналіз регуляторного впливу при впровадженні Закону України «Про загальні засади розвитку державно-приватного партнерства в Україні» // Департамент інвестиційної та інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.me.gov.ua / control / uk / publish / article / system
4. Закон України від 01.07.2010 р. «Про державно-приватне партнерство» // Голос України від 30.07.2010 – № 140.
5. Канова О. А. Основні аспекти державно-приватного партнерства / О. А. Канова // Управління розвитком. – 2011. – № 21 (118). – С. 147-150.
6. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К. В. Павлюк, С. М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. – 2010. – № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн. : http: // www.nbuv.gov.ua / portal / natural / npkntu_e / 2010_17 / stat_17 / 02.pdf

КОСЕНКО АЛІСА ВОЛОДИМИРІВНА

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Проблема забезпечення стійкої динаміки відтворювального процесу й привабливого інвестиційного клімату держави та її регіонів належить до найактуальніших питань теорії і практики науки державного управління. Без активізації інвестиційної діяльності неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити соціально-економічний розвиток як регіонів, так і держави в цілому. Без активізації інвестиційної діяльності неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити соціально-економічний розвиток як регіонів, так і держави в цілому [4].

Одним із найважливіших елементів у сфері розвитку економіки на рівні регіонів та України в цілому є залучення інвестиційного капіталу як вітчизняних, так і іноземних інвесторів, спрямованого у сферу виробництва та соціальну сферу. Саме іноземні інвестиції є своєрідним індикатором позитивних економічних зрушень. Про це свідчить економічний підйом Польщі, Угорщини та Словаччини [2]. Розвиток інвестиційної діяльності є запорукою економічної безпеки регіонів. Основними складовими економічної безпеки регіонів є: економічна самостійність у здійсненні контролю за ресурсами регіону, стабільність регіональної економіки, що передбачає надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, здатність до розвитку та прогресу – тобто самостійно реалізовувати та захищати регіональні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний та трудовий потенціал області [1].

Інвестиційна діяльність у регіоні повинна виконуватися відповідно до інвестиційної політики, головною метою якої є забезпечення ресурсами розвитку економіки області та її ланок, збільшення обсягу інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування. До основних джерел фінансування належать: кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, кредити банків та інші позики, власні кошти підприємств та організацій, кошти іноземних інвесторів, кошти населення.

Держава як основний суб'єкт управління інвестиційним розвитком у регіоні повинна створити належні умови для модернізації економіки. Так, наприклад, в науковому світі створені певні шляхи підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Основний механізм, що використовує держава в управлінні інвестиційною діяльністю, містить такі складові [3]:

1. Розробка нормативно-правової бази. За період 2006 – 2013 рр. було розроблено і ухвалено декілька принципових нормативно-правових актів. Їх важливість зумовлена унормуванням питань інвестиційної діяльності на регіональному рівні, посиленням інституційного впливу на становище у сфері залучення інвестицій. Слід зазначити, що правова база, яка регламентує інвестиційну діяльність, ще не структурована. Не всі питання, що стосуються інвестиційної діяльності, врегульовані.

2. Механізм здійснення державної стратегії – для розробки довгострокового стратегічного підходу, який повинен базуватись на зібраних фактичних даних про проблеми, що перешкоджають регіонам реалізувати свій інвестиційний потенціал та оцінити свою спроможність для сталого розвитку.

3. Економічний механізм – для надання необхідних фінансових та інших ресурсів, що зробило б можливим реалізацію довгострокових підходів до регіонального розвитку, у тому числі через механізм централізованих капіталовкладень.

Стратегічною метою розвитку регіонів є створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва та зайнятості

населення. Основними інструментами подолання диференціації між регіонами та стимулювання розвитку регіонів, які визначені у Стратегії до 2015 р., є: угоди щодо регіонального розвитку, програми подолання депресивності окремих територій, державні цільові програми. Відповідно до Стратегії, затверджено також пріоритетні напрями розвитку для кожного регіону, виходячи із загальнодержавних інтересів та особливостей ресурсного потенціалу регіонів, з урахуванням яких визначено заходи зі стимулювання розвитку регіонів.

Значна розбалансованість соціально-економічного розвитку регіонів, несприятливий інвестиційний клімат, відсутність власних інвестиційних ресурсів підприємств вимагають від органів державної влади вирішення таких завдань: створення дієвих механізмів залучення джерел інвестування; формування пріоритетних напрямів інвестування та підвищення ефективності державного регулювання цими процесами на регіональному рівні. Державна регіональна політика має бути спрямована на згладжування нерівномірностей у розвитку територій України шляхом диференційованого підходу до регіонів і мати на меті: розподіл фінансової підтримки; відрахування коштів від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів; запровадження системи державної компенсації процентів за кредитами під інвестиційні проекти; запровадження системи пільгового оподаткування інвестиційної діяльності; стратегічне планування розвитку територій тощо [4].

На наш погляд, щоб забезпечити стійке зростання в економічній діяльності України і в подальшій перспективі, а також поліпшити її якісні параметри, потрібно застосовувати нові підходи в інвестиційній політиці на всіх рівнях. Пожвавлення в економічній діяльності країни вже саме по собі дає надію на майбутнє, яке є основною складовою інвестиційного клімату. Держава повинна впливати на його поліпшення прийняттям на себе частини ризиків, а також активізації в реалізації інституційних реформ.

Список використаних джерел.

1. Гордієнко Т. М. Ефективна інвестиційна політика як чинник розвитку економіки регіону / Т. М. Гордієнко // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2009. – №2. – С 112 – 116.
2. Дронова Н. В. Аналіз сучасного стану інвестиційно-інноваційної діяльності Луганської області / Н. В. Дронова // Маркетинг: теорія і практика. – 2008. – №14. – С. 1. – 3.
3. Кукса І. М. Державне управління інвестиційним розвитком економіки регіону [Електронний ресурс] / І. М. Кукса, О. О. Бардакова. – Режим доступу : http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / vsunu / 2012_14_1 / Kuksa.pdf
4. Покотило Т. В. Дієвість механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / Т. В. Покотило. – Режим доступу : http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_ gum / dtr / du / 2009_3 / files / DU309_13.pdf

КРАВЧЕНКО МИКОЛА ДМИТРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Україна наразі сприймається в світі як ненадійний партнер в сфері інвестування. Невпорядкованість відносин між владою та приватним сектором, а також, як наслідок, значне обмеження доступу приватного сектору в такі сфери, як комунальне господарство, військові об’єкти та ін. все далі відсуває вітчизняну економіку від світових тенденцій економічної свободи та новаторських підходів функціонування господарської системи.

Публічно-приватне партнерство (ППП) визначено серед ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки України, вирішення важливих соціально-економічних проблем. Висока ефективність ППП як форми взаємодії держави та бізнесу доведена досвідом багатьох країн світу.

Сьогодні актуалізувались об’єктивні обставини для запровадження механізмів ППП. Для реалізації масштабних модернізаційних проектів в різних секторах економіки потрібні значні інвестиційні ресурси, потужним джерелом яких може стати приватний бізнес. Водночас, в умовах після кризового розвитку зростає інтерес бізнесу до державної підтримки, яка дозволить знизити ризики приватних інвестицій, підвищити надійність інвестиційних проектів для кредитних організацій. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства є особливо актуальним в умовах обмежених бюджетних можливостей і наявності кризових явищ в економіці та може стати ключовим фактором та двигуном економічного реформування в нашій країні.

Широке запровадження ППП передбачено Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка,ефективна держава». Розвиток ППП для залучення інвестицій визначено одним із основних напрямів реалізації Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні та Національних проектів.

Актуальність досліджень даної теми полягає у нагальності потреби якнайшвидшого та найефективнішого застосування механізму ППП, використовуючи для цього форми та підходи, а також обираючи об’єктами партнерських відносин ті галузі та сфери, що пройшли перевірку на результативність та ефективність закордоном.

Інституту державно-приватного партнерства приділяється значна увага з боку як зарубіжних науковців (Р. Коуз, Д. Норт, Дж. Ходжсон, А. Баженов, В. Варнавський), так і їх українських колег (О. Амоша, І. Запатріна, В. Новіков, К. Павлюк, О. Пильтяй, М. Циганкова). У вітчизняних дослідженнях наголошується на тому, що розвиток партнерських відносин держави і бізнесу в Україні перебуває на початковій стадії та потребує активізації [1, с. 122–123; 27; 2]. Повною мірою це стосується і сфери залучення інвестицій [3, с. 87–95; 4, с. 62–63]. Тому засади публічно-приватного партнерства у сфері залучення інвестицій потребують подальшого інституціонального упорядкування.

Таким чином, необхідність розробки теоретичних питань і практичних рекомендацій щодо розвитку публічно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні в Україні обумовлюють актуальність обраної автором теми дослідження.

Список використаних джерел.

1. Демішкан В. Перспективи дорожнього будівництва із застосуванням механізмів державно-приватного партнерства / В. Демішкан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // investukr.com.ua / get-news / 485 /.
2. Запатрина И.В. Потенциал публично-частного партнерства в развивающихся экономиках: монография / И. В. Запатрина. – К.: Центродрук, 2011. – 152 с.
3. Запатрина И.В. Потенциал публично-частного партнерства для развивающихся экономик / И.В. Запатрина. – К.: Издательский центр Союза собственников жилья Украины, 2011 – 152 с.
4. Зубченко С. Перспективи використання державно-приватного партнерства у реалізації українських гуманітарних проектів / С. Зубченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.niss.gov.ua / articles / 1068 /.

КУЦ ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЛІСМАН ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

КЛАСТЕР ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний закордонний досвід свідчить про те, що кластерний підхід у всьому світі визнається як надійний спосіб підвищення конкурентоздатності регіональних та національних економік.

У цілому, як оцінюють експерти, зараз кластеризацією охоплено вже більш 50 % існуючої економіки провідних країн світу. Стратегія формування мережевих структур – кластерів в країнах Заходу стала частиною концепції «Третього шляху», що стало їх відповіддю на виклики глобалізації щодо формування світового вільного ринку. Ключовою формулою цієї концепції стало формування громадянського суспільства, здатного поставити під контроль державу і бізнес. Так, за твердженням ОЕСР, понад 61% промислової продукції США вироблялось в рамках 380 кластерів, що консолідували діяльність як великих, так і малих фірм, які забезпечували робочими місцями 57% працездатного населення США.

На сьогодні в ЄС зафіксовано більш як 2000 регіональних кластерів, які класифікуються за зірковістю. Так, 1* кластери складають 8%, 2* — 26% та 3* — 66%. Зірковіть кластерів визначається за наявністю в них трьох визначних чинників: розміри, спеціалізація, фокус. Результатом кластерної політики ЄС стало те, що більш ніж 500 кластерів сьогодні ефективно функціонують у Європі. У світовому вимірі Claster Initiative Survey ідентифікує більш ніж 1400 ефективно діючих кластерних утворів [4].

Обов'язком кожної країни – члена ЄС є реалізація національної програми кластеризації економіки. Вже повністю охоплені кластеризацією господарський комплекс Данії, Фінляндії, Норвегії, Швеції, економіки яких вважаються найбільш конкурентоздатними в світі. Ефективність кластеризації економіки підтверджена великою кількістю прикладів. Так, в економіці Швеції рівень продуктивності праці в кластерах вищий на 44%, а зарплата вища на 29%, ніж поза межами кластерів. В країнах Східної Європи також ідуть процеси кластеризації промисловості. Найбільш пристосованою до кластеризації економіки серед країн Східної Європи виявилась Угорщина. Зараз там функціонують 150 промислових кластерів, які об'єднують більш 2000 компаній. Промислові парки отримають деякі привілеї: інфраструктуру, знижений податок. Кластери Угорщини в 2009 році забезпечили 57% робочих місць, 40% ВВП і 18 % експорту країни (за даними Міністерства національного розвитку і економіки Угорщини). Кластеризація промисловості в країнах Східної Європи підтримується спеціальною програмою ЄС, принципи якої – відкритість, прозорість, інноваційність. Країни, що розвиваються, за останні 20 років перейшли від політики протекціонізму, елементів соціалістичного централізованого планування до трансформації своїх економік на основі кластерів. Особливої уваги заслуговує досвід Індії, Китаю в піднесенні науково-технічного прогресу [3].

Транскордонні кластери набули широкого поширення в Європі та світі. Так, найбільш відомий транскордонний біофармацевтичний кластер «Біодолина» було утворено у 1996 році у долині річки Верхній Рейн [1]. Він охоплює французький регіон Альзас, кантони північно-західної Швейцарії та німецьку землю Баден-Вюртемберг. У цьому транскордонному регіоні зосередилися відомі наукові установи (чотири університети, численні дослідницькі центри), штаб-квартири таких світових фармацевтичних гігантів, як Новартіс, Рош, Сіба, філії великих фармацевтичних підприємств (Джонсон і Джонсон, Файзер, Санофі-Авентис), висококваліфіковані людські ресурси та логістичні центри. Приблизно 250 тис. чоловік (або 10% від загального населення цього регіону) зайняті у біофармацевтичній галузі [6], до складу якої традиційно відносять вищезгадані установи та організації, а також численні підприємства, що безпосередньо займаються науково-дослідницькою роботою та здійснюють технологічні розробки. Крім цього важливу роль у виникненні Біодолини відіграла політична підтримка з боку місцевих та регіональних органів влади.

Поява Біодолини відзначається унікальним поєднанням факторів спонтанності та підходів цільового планування. З одного боку, злиття двох фармацевтичних підприємств (Сіба-Гейджі та Сандоз) у гігант Новартіс призвело до скорочення трьох тисяч висококваліфікованих працівників [5], багато з яких виявили бажання зайнятися підприємницькою діяльністю. Це злиття значною мірою і стало тим поштовхом, який сприяв виникненню кластера. З іншого боку, програма транскордонного співробітництва ЄС INTERREG II забезпечила значну частку фінансування (близько 40% від загального бюджету у 2,2 млн. євро) видатків, пов'язаних із створенням Біодолини у період з 1997 по 2001 роки [7]. Решту фінансових ресурсів надали дев'ять місцевих та регіональних партнерів, що представляли як державні, так і недержавні структури [2].

Окрім цього, реалізація програми INTERREG II забезпечила створення нових підприємств малого та середнього бізнесу у регіоні. З 2002 по 2005 роки, в рамках програми INTERREG III, Біодолина отримала додаткове фінансування у розмірі 2,4 млн. євро, 36% від якого надав ЄС, а решту забезпечили інші партнери. Метою програми INTERREG III була підтримка діяльності біофармацевтичного кластеру і підвищення рівня обізнаності з Біодолиною в Європі та цілому світі. Біодолина й надалі продовжує користуватися коштами ЄС, зокрема в рамках програми INTERREG IV.

Останнім часом було також утворено транскордонне об'єднання навколо затоки Ересунн (регіони Данії та Швеції), включаючи «Долину Медікон» («Medicon Valley»), яка розміщена між датською столицею Копенгаген і шведським Сконе. Вона нараховує 26 лікарень, 12 університетів з 4.000 дослідниками та 135.000 студентами. Інтелект та успіхи в економіці сприяли створенню 30.000 робочих місць більш ніж на 160 підприємствах. Деякі з підприємств, що спеціалізуються на проведення наукових досліджень, пов'язаних з розробкою медикаментів проти порушень центральної нервової системи, вже стали провідними у своїй галузі [9].

Серед інших відомих транскордонних кластерів в зарубіжних країнах можна назвати: Кластер біотехнологій, регіон Орезунд (Данія-Швеція), який об'єднує мережу численних фармацевтичних і біотехнологічних фірм, університетські лікарні та університети; Німецько-голландський транскордонний кластер (м. Твенте), який здійснює свою діяльність у виробництві пластмас, металообробки та біомедичному секторі; Німецько-голландський кластер, створений на базі транснаціональних корпорацій Оси і Nedcar (м.Венло); Бельгійсько-голландський кластер «Долина Доммель», який спеціалізується з питань впровадження високих технологій та інновацій; Португальсько-іспанський автомобільний кластер; Транскордонний кластер з виробництва скла (Верхня Австрія, Баварія, Богемія); Текстильний кластер (Нижня Австрія та Богемія); Технологічний кластер (регіони Австрії та Словенії) [8].

Таким чином, окреслення, виділення та розвиток кластерів в Україні є вагомим чинником підвищення конкурентоспроможності регіональних економік й країни в цілому.

Список використаних джерел.

1. Горблюк Р., Демченко В., Пелещак І. Узагальнення світового досвіду розвитку транскордонних кластерів. // Звіт НДР «Розробка регіональної стратегії формування та підтримки розвитку транскордонних кластерів». Наук. кер. д.е.н., проф. Н.Мікула. № держреєстрації 0106U013076. – Львів, 2008. – 166 с.
2. Передовий досвід розвитку кластерів. For the Programme Sustainable Economic Development and Employment Promotion (SEDEP) in the Ukraine. PN: 2007.2159.7 /. – Київ, 2009. – Режим доступу : *eep.org.ua / files / Leading-experience-of-clusters-development.d.*
3. Соколенко С. І. Ринкова економіка на основі виробничих кластерів. – Режим доступу : http: // ucluster.org / blog / 2012 / 04 / rinkova-ekonomika-na-osnovi-virobnichikh-klasteriv / .
4. Сорока Р. Ю. Промислова політика та кластеризація економіки // Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне наукове фахове видання Академії муніципального управління. – Режим доступу : http: // www.dy.nayka.com.ua / index.php?operation=1&iid.
5. Chiesa V., Chiaroni D. Industrial Clusters in Biotechnology. Driving Forces, Development Processes and Management Practices. Imperial College Press. 2005.
6. Dalle B., Zinkl W., Bauer T, et.al. BioValley Science Guide. September 2001
7. Daniel S., Richter M., Siegenfuhr T. 10 years BioValley. Survey and prospects. March, 2006.
8. Final Report of the Expert Group on Enterprise Clusters and Network / European Commission, 2002, 92 p., Передовий досвід розвитку кластерів. For the Programme Sustainable Economic Development and Employment Promotion (SEDEP) in the Ukraine. PN: 2007.2159.7 /. – Київ, 2009. – Режим доступу : *eep.org.ua / files / Leading-experience-of-clusters-development.d.*
9. Regionale Cluster in Europa. / Kapitel 3 – Statistische Erfassung regionaler Cluster in Europa. // Beobachtungsnetz der europaeischen KMU 2002 № 3. Im Auftrag der Gemeinschaften von KPMG Special Services und EIM Business & Policy Research, Niederlande im Zusammenarbeit mit ENSR und Intomart. 2002. – S. 27.

ЛАВРУСЬ ВАДИМ ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕГІОНАЛЬНІЙ АСПЕКТ КІБЕРНЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасних умовах бурхливого розвитку інформаційних технологій та їх впровадження у більшість сфер діяльності суспільства та держави практично на всіх рівнях особливо актуальним постає питання забезпечення безпеки функціонування ІТ-систем. Це обумовлюється не тільки необхідністю збереження нормального функціонування систем, що забезпечують протікання важливих технологічних процесів в промисловості, потреби державного та регіонального управління, національної оборони чи регулюють окремі соціальні питання, але й потребою у захисті приватного життя громадян, їх персональних даних та іншої інформації, конфіденційність якої гарантується законодавством.

З огляду на те, що окремі держави активно та постійно застосовують глобальні і спрямовані системи електронного та комп'ютерного шпигунства [2,3] актуальність захисту кібернетичних систем та даних, які цими системами обробляються, виходить на перший план.

Сьогодні регіональні засоби масової інформації активно нарощують свою технологічну базу, збільшують присутність в мережі Інтернет, що поряд із беззаперечними перевагами, несе в собі і потенційні ризики в сфері кібернетичної безпеки. Рівень впливу інформації, яка розміщується на ресурсах місцевих ЗМІ, на громадську думку в регіонах часто є вищим, ніж у центральних мас-медіа. Інтернет-провайдери в регіонах обробляють запити та дані мільйонів людей, що при відсутності єдиного регулювання може призвести до розголошення конфіденційних даних.

Відповідно до статті 17 Конституції України захист інформаційної безпеки України є однією з найважливіших функцій держави. Оскільки кібернетична безпека є однією зі складових інформаційної безпеки, то її вдосконалення є обов'язком держави та людей, які виконують її функції [1].

На міжнародному та держаному рівнях зусилля з покращення кібербезпеки вже давно і активно вживаються. Найбільш результативно цим займаються країни Європейського союзу [4], а також Близького Сходу [5].

Зважаючи на тенденції щодо надання регіонам більших повноважень у самоврядуванні, на перший план виходить завдання розвитку саме регіональних спеціалізованих органів та структур, які будуть забезпечувати кібернетичну безпеку регіону у тісній взаємодії як з центральними органами, так і з регіональними суб'єктами. Таким шляхом вже йде Росія, яка зрозуміла необхідність підсилення центральних органів регіональними структурами і активно проводить обговорення проблем регіональної кібернетичної безпеки з наступною імплементацією рішень експертів у правову площину [6]. Інший сусід України – Румунія – теж активно розвиває регіональну кібернетичну безпеку із широким залученням фахівців з центральних органів для консультації регіональних спеціалістів [7].

Отже, посилення регіональної кібербезпеки та її тісна взаємодія з відповідними центральними органами, запровадження досвіду сусідніх країн, дозволить підняти національну кібербезпеку на якісно новий щабель, оновити її комплексний характер, залучити до виконання завдань широке коло як штатних так і добровільних фахівців. Все це матиме позитивні наслідки для подальшого розвитку українського інформаційного суспільства, взагалі, та розвитку публічного управління, зокрема.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – Одіссей. – 2013р.
2. NSA Prism program taps in to user data of Apple, Google and others // сайт газети The Guardian. – 12.08.13 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.theguardian.com / world / 2013 / jun / 06 / us-tech-giants-nsa-data?guni=Network%20front:network-front%20main-2%20Special%20trail:Network%20front%20-%20special%20trail:Position1
3. U.S., British intelligence mining data from nine U.S. Internet companies in broad secret program // сайт газети Washington post. – 28.07.13 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.washingtonpost.com / investigations / us-intelligence-mining-data-from-nine-us-internet-companies-in-broad-secret-program / 2013 / 06 / 06 / 3a0c0da8-cebf-11e2-8845-d970ccb04497_story.html?hpid=z1
4. Евросоюз встал на защиту собственной кибербезопасности // сайт Електронного уряду Росії. – 15.05.13. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // egov.ifmo.ru / ru / news_egov / news_13_01_23-2?page=27
5. Создан первый Инновационный центр кибербезопасности для стран Арабского региона // сайт «Електронна Росія». – 17.06.13 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // d-russia.ru / sozdan-pervyj-innovacionnyj-centr-kiberbezopasnosti-dlya-stran-arabskogo-regiona.htm
6. «Кибербезопасность электронных СМИ: региональный аспект». Круглый стол в Совете Федерации // сайт «РНР». – 14.07.13 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.pnp.ru / news / detail / 32706.
7. «Кибербезопасность в Румынии – сегодня и завтра» // сайт «Причорноморські новини». – 19.08.13 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http: // www.bscsif.ro / cybersecurity-present-and-perspectives / ?lang=RU

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

Необхідність реформування економічних відносин у житлово-комунальному господарстві гостро відчувалася вже протягом багатьох років. Перехід у сфері житлово-комунального господарства від адміністративної економіки до ринкової, приватизація і реорганізація державних підприємств викликали необхідність змін у системі управління галуззю та взаєминах між її учасниками [1]. Ці трансформації зумовили ряд проблем, серед яких варто відзначити недосконалість нормативно-правової бази, гостру потребу у вдосконаленні системи управління в сфері житлово-комунального господарства, фінансову нестабільність, необхідність технічного переоснащення.

Розробкою проблем реформування житлово-комунального господарства займалися Л.Беззубко, В.Бабич, М.Баймуратов, В.Дорофієнко, В.Ігнатов, С. Корнейчук, М.Долішній, В.Малиновський, В.Шаповал, В.Пархоменко та інші. Наукові здобутки цих та інших учених і практиків мають важливе значення. Численні дослідження з відповідної проблематики створюють передумови для успішного пошуку шляхів реформування управління сферою ЖКГ.

Характеризуючи сучасний стан житлово-комунального господарства, варто зазначити, що за даними станом на 01 січня 2013 року дебіторська заборгованість підприємств ЖКГ становила 12,3 млрд. грн., кредиторська заборгованість – 19,4 млрд. грн.; чисельність мешканців, що проживають у ветхому жилому фонді – 95 459 осіб, а в аварійному – 23 100 осіб; всього лише 9 % водопровідних мереж України не є аварійними, а середній рівень втрат води, відпущеної споживачам, становить 40,7 %, близько 37 % каналізаційних мереж знаходяться у ветхому стані; в середньому по Україні 37,5 % ліфтів потребують ремонту, модернізації або заміни; частка котлів, що експлуатуються понад 20 років становить 20,1 %; більш ніж 49% джерел світла на об'єктах зовнішнього освітлення потребують заміни на енергозберігаючі, поруч з тим більш ніж 75% вулиць і доріг населених пунктів залишаються неосвітленими. І це далеко не повний перелік проблем сфери, котрі потрібно нагально вирішувати [4].

З метою подолання наявних проблем, було розроблено ряд нормативно-правових актів, котрі були спрямовані на подолання кризової ситуації в сфері ЖКГ. Так, було затверджено Загальнодержавну програму реформування та розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки [2]. Розділом X Національного плану дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна

економіка, ефективна держава», визначено основні пріоритети діяльності держави в напрямку оптимізації управління сферою з метою поліпшення її функціонування [5].

В рамках заходів, спрямованих на досягнення основних цілей, визначених Національним планом дій, було розроблено цілий ряд законопроектів, котрі перебувають у Верховній Раді:

1. Про енергетичну ефективність житлових та громадських будівель (№ 0856 від 12.12.2012);
2. Про особливості та передачу в оренду чи концесію об'єктів центрального водо-, теплопостачання і водопостачання, що перебувають у комунальній власності (№ 0857 від 13.12.2012);
3. Про гарячу воду та гаряче водопостачання (№ 2244а від 05.06.2013);
4. Про ринок житлово-комунальних послуг (№ 2440 від 01.03.2013);
5. Про Концепцію підвищення енергоефективності у сфері житлово-комунального господарства (№ 2442 від 01.03.2013).

Поруч з прийнятим курсом на реформування житлово-комунального господарства, варто відзначити, що заходи, визначені Національним планом дій втілюються в життя досить повільно, що викликає невдоволення в широких суспільних масах. Так, за результатами досліджень, проведених в рамках програми «Громадянське суспільство та належне врядування» Міжнародного фонду «Відродження» було відзначено, що саме в сфері житлово-комунального господарства більшість заходів в рамках Національного плану дій невиконано [3].

Враховуючи трансформаційні процеси в сфері нормативно-правового забезпечення функціонування сфери житлово-комунального господарства, важливим є бачення шляхів вирішення проблем науковцями та практиками. Так, Беззубко Л.В. та Конєва Г.М. визначають наступні шляхи вдосконалення чинного організаційно-правового механізму в Україні у сфері надання житлово-комунальних послуг:

1. У законодавстві України не розглянуто особливості функціонування деяких альтернативних форм організації та управління в сфері ЖКГ (керуючі компанії, приватний ЖЕО, орендне підприємство). Це зумовлює необхідність внесення відповідних змін до статей, у яких мають надаватися характеристики можливих альтернативних організаційних форму ЖКГ.
2. Уточнення прав та обов'язків, відповідальності власників житлових будинків перед органами державної влади, місцевого самоврядування, членами громади.
3. Законодавство України потребує внесення доповнень щодо можливого застосування професійного управління житлово-комунальною сферою та створення компанії, що керує цим процесом [1].

Одним з основних напрямів удосконалення державного управління комунальним господарством в умовах реформування є створення дієвої системи моніторингу та контролю стану комунального господарства на національному, регіональному та місцевому рівнях. Основою оптимізації і структурування системи моніторингу є створення єдиного центру інформації в сфері ЖКГ на державному, регіональному та місцевому рівнях.

На часі, сфера житлово-комунального господарства, незважаючи на спроби його реформування, не перетворилася на ринковий сектор економіки. Поруч з тим, відкритим залишається питання шляхів реформування галузі, де досить важливим є комплексний аналіз і врахування пропозицій вітчизняних науковців, вибіркова імплементація яких дозволить досягти кінцевої мети реформування галузі житлово-комунального господарства, а саме підвищення ефективності та надійності функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів.

Список використаних джерел.

1. Беззубко Л.В. Конєва Г.М. Державне управління в сфері житлово-комунального господарства. – НВЖ «Держава та регіон», Серія: Державне управління, 2009 р., с. 141 – 144.
2. Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» № 1869-VI від 24.06.2004 року. – Електронний ресурс: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 1869-15
3. Кучеренко О.Г. Держава згортає реформи у сфері управління ЖКГ. – Громадянське суспільство та належне врядування. – 10 вересня 2013. Електронний ресурс:http: // www.irf.ua / index.php?option=com_content&view=article&id=40772:2013-09-10-14-09-47&catid=23:news-cs&Itemid=64
4. Статистичний бюлетень ЖКГ – 2012. Електронний ресурс: http: // statistic.jkg-portal.com.ua / ua / statistic / statistichnij-bjuleten-zhkg-2012 /
5. Указ Президента України Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки № 128 / 2013 від 12.03.2013. Електронний ресурс: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 128 / 2013

ЛІПАЧ ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК МАТЕРІАЛЬНА ОСНОВА ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Законодавчо місцеве самоврядування в Україні визначається як гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [3]. Реальна здатність вирішувати питання передбачає наявність достатньої для цього матеріально-фінансової бази. Конституція України (ст.142) визначає, що матеріальною і

фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [2]. Така власність, згідно з Цивільним кодексом України, є комунальною. Кодексом також визначено (ст.327), що управління майном, яке є у комунальній власності, здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування [4].

Вперше на законодавчому рівні комунальна власність була визначена фінансово-економічною базою місцевого самоврядування у прийнятому в грудні 1990 року Законі «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування». Однак фактично здійснення права комунальної власності розпочалось після прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 5 листопада 1991 року №311 «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю)», якою затверджувався перелік державного майна України за галузями, яке передавалось у власність адміністративно-територіальних одиниць (областей, міст Києва і Севастополя).

Процес створення комунальної власності визначається терміном «комуналізація». Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ч.2 ст.60) називає такі підстави для набуття права комунальної власності:

- передача майна територіальним громадам безоплатно державою (тобто «роздержавлення»);
- передача майна та майнових прав територіальним громадам безоплатно іншими суб'єктами права власності;
- створення майна органами місцевого самоврядування;
- придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

Територіальна громада, яка є власником комунального майна, здійснює всі операції із його володіння, користування та розпорядження, зокрема, може здавати таке майно в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання його відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду, визначати своїм рішенням порядок та нормативи відрахування до бюджету частини чистого прибутку (доходу) за результатами фінансово-господарської діяльності.

Підприємства й установи комунальної форми власності функціонують як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, тому організаційно їх можна розділити на три групи:

1. Підприємства, що знаходяться на бюджетному фінансуванні (установи культури, науки, охорони здоров'я, туризму і спорту), як правило, фінансуються цілком за рахунок коштів місцевих бюджетів.
2. Підприємства, що частково фінансуються за рахунок місцевих бюджетів (підприємства житлового і комунального господарства, транспортні підприємства, що належать місцевим органам влади). Усі вони значною мірою або частково фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів.
3. Підприємства, що функціонують за принципом самоокупності (ремонтні, ремонтно-будівельні і проектні організації) [1, с. 297].

Комунальні підприємства в існуючій нині моделі комунального господарства не тільки надають послуги із життєзабезпечення місцевих громад, а є ще й джерелом наповнення місцевих бюджетів. Так, згідно зі ст.69 Бюджетного кодексу України, до доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів належать такі доходи, пов'язані з діяльністю комунальних підприємств і установ:

- податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;
- частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, у порядку, визначеному Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідними місцевими радами;
- надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності;
- концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності;
- 80 відсотків коштів, отриманих підприємствами, установами та організаціями, що утримуються за рахунок місцевих бюджетів, за здані у вигляді брухту і відходів золото, платину, метали платинової групи, дорогоцінне каміння, і 50 відсотків коштів, отриманих цими підприємствами, установами та організаціями за здане у вигляді брухту і відходів срібло.

Однак, частка цих доходів у загальному обсязі власних і закріплених доходів місцевих бюджетів є дуже незначною. Так, наприклад, в доходах Вінницького обласного бюджету така частка становила: у 2011 році – 1,19%, у 2012 році – 0,76%, у 2013 році – 2,27%. В доходах зведеного бюджету районів – відповідно 0,41%, 0,35% та 0,34%.

За таких показників говорити про комунальну власність як про матеріальну базу місцевого самоврядування не приходиться. Такий стан справ пояснюється тим, що серед комунальних підприємств в основному переважають комунальні установи соціально-культурної сфери, які фінансуються з місцевих бюджетів, підприємства житлово-комунального господарства, які традиційно в Україні є збитковими у зв'язку із невідповідністю тарифів вартості наданих послуг та низьким рівнем відшкодування населенням вартості комунальних послуг.

Основними проблемами функціонування інституту комунальної власності на сьогодні є недосконале інституційно-правове середовище, низька ефективність діяльності комунальних підприємств, відсутність сучасних механізмів управління комунальною власністю органами місцевого самоврядування усіх рівнів.

Усі ці питання потребують вирішення в процесі проведення давно назрілої адміністративної реформи.

Список використаних джерел.

1. Владимиров К.М. Місцеві фінанси [Текст]: навчальний посібник / К.М.Владимиров, Н.Г. Чуйко, О.Ф. Рогальський. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2009. – 352 с.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – с. 141.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280 / 97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http // www.zakon1.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon1.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi.

ЛУЖЕЦЬКА НАДІЯ АНАТОЛІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
завідувач відділенням профілактичних, наркологічних оглядів
КУ «Одеський обласний наркологічний диспансер»

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ НАРКОМАНІЇ

Розповсюдження наркоманії та незаконний обіг наркотичних і психотропних речовин на часі набуває загрозливого характеру. Виготовлення і торгівля наркотиками фактично перетворилася в розвинуту комерційну індустрію і стала невід'ємною частиною кримінальної економіки. І, як наслідок, практично всі верстви населення потерпають від цього. На поширення наркоманії впливають фактори, обумовлені як складною соціально-політичною ситуацією (економічна нестабільність, рівень бідності та безробіття, розшарування суспільства за рівнем доходів, поширення платних соціальних послуг тощо), так і недостатністю забезпечення комплексних систематичних профілактичних заходів.

Одеська область вважається однією із найбільш уражених на вказану недугу, входить до трійки першості (після Донецької та Дніпропетровської областей). Так, показник розповсюдження наркоманії за 2010 рік в Одеській області становить 265,51 на 100 тис. населення. Це при тому, що в Україні середній показник – 170,02 на 100 тис. населення [2]. А з врахуванням того, що споживання наркотиків здебільшого приховується, реальна кількість хворих на наркоманію, за оцінками експертів, перевищує наведені цифри в 3 – 5 разів. Соціологічні дослідження показують, що майже 20 відсотків населення знайомі із наркотичними засобами та психотропними речовинами. Багаторічна практика свідчить, що тільки медичні заходи не можуть вирішити всі проблеми вторинної профілактики, особливо що стосуються реабілітації дітей та молоді. Відтак, головна мета полягає в об'єднанні освітніх, соціальних та медичних заходів в рамках первинної, вторинної та третинної профілактики, що надало б змогу забезпечити досягнення загального результату.

Питання щодо профілактики та боротьби з розповсюдженням наркоманії регламентуються відповідними законодавчими та нормативними документами:

- Законами України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», «Про лікарські засоби», «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» та ін.;
- Постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України [1];
- Наказами Міністерства охорони здоров'я України (як одноосібними, так і спільно з іншими міністерствами).

Крім того, шляхи вирішення вказаних проблемних питань знайшли своє висвітлення і в «Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011–2015 роки» та плані заходів щодо її виконання; Концепції створення системи моніторингу ситуації у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; проекті Національної стратегії України щодо наркотиків (на період до 2020 року) [3]. Відповідно, на їх виконання було прийнято «Регіональну програма з протидії поширення наркоманії, боротьби із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011 – 2015 роки» [2].

Не дивлячись на те, що кошти на реалізацію Програми виділяються у бюджеті окремим рядком (нинішнього року передбачено 191,0 тис. грн., а минулого року передбачалось залучити 416 тис. грн.), фінансове забезпечення є слабким місцем, оскільки фінансування комплексу заходів має здійснюватися не тільки за рахунок місцевих бюджетів, але і позабюджетних джерел, у тому числі коштів благодійних фондів, добровільних об'єднань громадян, а також інших юридичних і фізичних осіб. На практиці це відбуваються достатньо проблематично.

Проведений аналіз її виконання показує, що профілактична діяльність, як правило, будується на комплексній основі і забезпечується спільними зусиллями вихователів, вчителів, психологів, медиків, соціальних працівників, співробітників правоохоронних органів. Однак, незважаючи на всі зусилля і витрати, саме профілактика є найбільш вразливим місцем. Виявлення осіб з наркотичними проблемами і до теперішнього часу викликає великі труднощі. Фактично вся лікувально – профілактична та реабілітаційна робота в області наркології стосується явних, запущених випадків наркоманії, токсикоманії і алкоголізму.

Так, з метою пропаганди здорового способу життя, формування навичок протистояння шкідливому впливу вживання наркотичних засобів або психотропних речовин не за медичним призначенням, в Одеській області щороку здійснюються профілактичні і просвітницькі заходи щодо протидії наркоманії. Зокрема, минулого року було прочитано 322 лекції, проведено 1523 бесіди та 104 «круглих стола», 10 тематичних вечорів, випущено 151 санітарний бюлетень, опубліковано 39 статей в обласних друкованих виданнях, організовано 5 виступів по обласному телебаченню та 3 на «гарячій лінії». Разом з тим, слід зазначити, що при аналізі сучасних публікацій, присвячених методологічним аспектам профілактики, відзначається відсутність концептуального та системного підходів. Як правило, домінує розгляд окремих, ізольованих, переважно відомчих проблем, або, наприклад, педагогічних, психологічних, соціологічних питань, об'єднаних професійним інтересом автора чи авторського колективу. Тому профілактична і просвітницька діяльність включає також проведення у кожному навчальному закладі області семінарів та конференцій, бесіди із лікарями та наркологами, анонімне анкетування учнів, розробку інформаційно-просвітницьких матеріалів для молоді та їх батьків (буклети, пам'ятки, посібники).

Організаційне забезпечення Програми здійснює Координаційна рада з профілактики та боротьби із наркоманією, яка регулярно здійснює оцінку ходу виконання заходів та у разі необхідності вносить пропозиції щодо зміни напрямків та обсягів фінансування окремих заходів.

Таким чином, підсумовуючи, маємо зазначити, що в області здійснюється ряд заходів щодо профілактики та боротьби з розповсюдженням наркоманії, які визначені регіональної програмою. Для її реалізації залучаються людські та фінансові ресурси, є відповідне інформаційне та організаційно-правове забезпечення. Разом з тим, реальна наркотична ситуація, що склалася в країні, вимоги суспільства щодо необхідності вжиття кардинальних заходів з метою її покращення, диктують потребу в обґрунтуванні комплексного, концептуально осмисленого підходу до вирішення проблеми профілактичної допомоги, що попереджає вживання наркотиків і розвиток наркоманії. Активні профілактичні заходи повинні спиратися на:

- методологію формування у дітей та молоді уявлень про загальнолюдські цінності, здоровий спосіб життя, що перешкоджають залученню до наркогенної ситуації;
- формування у дітей та молоді, а також в осіб, що вступили на шлях перших проб ПАР, умінь і навичок активної психологічного захисту від залучення в наркотизацію і антисоціальну діяльність (первинна, вторинна і третинна профілактика);
- раннє виявлення та діагностику наркозалежності;
- реабілітацію дітей та молоді, які повертаються з середовища наркотизації у нормативну життя (вторинна і третинна профілактика).

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2010 р. N 2140-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки» // http: // zakon.rada.gov.ua
2. Розпорядження Голови Одеської обласної державної адміністрації «Про затвердження Регіональної програми з протидії поширення наркоманії, боротьби із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011 – 2015 роки» / http: // oda.odessa.gov.ua / rosporyadzhennya / rozporyadzhennya-2010 / ?p=6&umi_authorization=
3. Лужецька Н.А. Механізми реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії / Н.Лужецька // Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика : Пленарне засідання, матеріали та рекомендації Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 2 листоп. 2012 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. – С. 41 – 42

ЛУХАНІНА АННА ВОЛОДИМИРІВНА

методист кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

В сучасних умовах туристична сфера виступає як складна й багатогранна система, тим самим вона є найбільш розвиненою та однією з найдинамічніших галузей світової економіки. Відповідно до прогнозу ЮНВТО, у 2020 р. у світі подорожуватиме 1,6 млрд. туристів. Також прогнозується, що туристична галузь стане одним з найважливіших всесвітніх працедавців. Вже сьогодні завдяки туризму створено близько 150 млн. робочих місць. Туризм, як об'єкт досліджень, вивчається багатьма науками, зокрема: економічними, географічними, соціологічними, політичними, педагогічними, історичними, наукою державного управління тощо.

На сьогодні управління сферою туризму державними органами влади є достатньо декларованим, що в свою чергу впливає на управління туристичною галуззю і на місцевому рівні. Відсутність чітко визначених функцій і повноважень між основними учасниками управлінського процесу на місцевому рівні, зокрема місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, веде до конфліктів інтересів та знижує результат ефективної реалізації туристичної політики в регіоні та в Україні в цілому. Отже розвиток туристичної галуззі на місцевому і загалом на державному рівнях уповільнюється, що призводить до таких наслідків: туризм перестає буди ефективним засобом значних валютних надходжень, не створюються нові робочі місця, відсутній стимул для розвитку соціальної та ринкової інфраструктури, туризм перестає бути потенційним об'єктом інвестування тощо.

Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері туризму визначаються у наступних нормативно-правових актах:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування», а саме:

- затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування;
- встановлення місцевих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України [3, с.26];
- забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;
- залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в комплексному соціально-економічному розвитку сіл, селищ, міст, координація цієї роботи на відповідній території [3, с. 27].

2. Закон України «Про туризм, а саме:

Представницькі органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради відповідно до їх повноважень:

- затверджують місцеві програми розвитку туризму;
- визначають кошти місцевих бюджетів для фінансового забезпечення місцевих програм розвитку туризму;
- доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих програм розвитку туризму за рахунок коштів місцевого бюджету;
- вживають заходів для стимулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з надання туристичних послуг [4, Ст.8].

Виконавчі органи місцевого самоврядування в межах їх повноважень:

- розробляють проекти місцевих програм розвитку туризму і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам;
- вживають заходів щодо виконання місцевих програм розвитку туризму;

- залучають на договірних засадах підприємства, установи і організації, розташовані на відповідній території, до розв'язання проблем розвитку місцевого туризму та підтримки туристичних ресурсів;
- організують проведення інвентаризації туристичних ресурсів місцевого значення; сприяють охороні і збереженню туристичних ресурсів;
- залучають місцеве населення до туристичної діяльності, створюючи нові робочі місця;
- сприяють розвитку на відповідній території різних видів туризму [4, с. 11].

3. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», а саме:
- органи місцевого самоврядування розробляють прогнози економічного і соціального розвитку областей, районів і міст на середньостроковий період, програми економічного і соціального розвитку областей, районів і міст на короткостроковий період та забезпечують контроль за виконанням відповідних показників програм економічного і соціального розвитку областей, районів і міст на короткостроковий період [2, с. 18].

4. Закон України «Про державно-приватне партнерство», а саме:
- державно-приватне партнерство застосовується в таких сферах: туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт [1, с.4].

Список використаних джерел.

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2012 № 2404- VI // Голос України, 30.07.2010. – № 140. – Ст. 4.
2. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.200 № 1602-III // Урядовий кур'єр, 26.04.2000. – Ст. 18.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280 / 97 // Голос України, 12.06.1997. – Ст. 26-27.
4. Про туризм: Закон України від 18.11.2003 № 1282-IV // Урядовий кур'єр, 25.12.2013. – № 244. – Ст. 8, 11.

МАЄВ АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ІСТОРІЯ, ЦІЛІ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Європейський Союз є сьогодні, поза всяких сумнівів, найбільш успішним в Світі інтеграційним утворенням, про що свідчать висока ступінь економічної взаємозалежності країн-членів і досягнута глибина політичної інтеграції. До складу ЄС на даний час входить 28 держав, рівень соціально-економічного розвитку яких неоднаковий. Подоланню відмінностей в економічному потенціалі окремих частин співтовариства покликана служити регіональна політика ЄС.

Хоча ще у преамбулі «Договору про заснування Європейської Спільноти» від 25 березня 1957 року йдеться про «забезпечення гармонійного економічного розвитку, зменшення наявних відмінностей між різними регіонами та подолання відсталості регіонів, що перебувають у найменш сприятливих умовах» [1], в перші роки існування об'єднання вважалося, що інтеграція автоматично веде до вирівнювання міжрегіональних диспропорцій, відповідно, і заходи регіональної політики вважалися другорядними. Активно регіональна політика стала проводитися лише з кінця 70-х років, перетворившись сьогодні на чинник, що постійно діє, і без якого немислима повноцінна інтеграція.

Серед 6 країн – засновників ЄС лише Італія була по-справжньому зацікавлена у проведенні загальноєвропейської регіональної політики, зважаючи на відносно низький рівень розвитку Півдня країни. Проте у міру включення нових, різнорідних країн до складу ЄС регіональна політика набирала свою вагу в діяльності цього інтеграційного об'єднання. Кількість держав-членів, що виявляли велику зацікавленість до наднаціональної регіональної політики, збільшилася в 80-ті роки зі вступом економічно менш розвинених країн Південної Європи. Поворотним моментом для регіональної політики ЄС став вступ до Співтовариства Іспанії і Португалії – держав з величезними територіями невисокого рівня соціально-економічного розвитку.

По мірі посилення економічної інтеграції, помітно підвищилася актуальність повноцінного включення в загальний ринок, що формувався, всій території ЄС, в тому числі регіонів, не здатних розвиватися опираючись виключно на власні сили. Розрив між регіонами по мірі просування до економічного і валютного союзу посилювався, так як найбільш конкурентоспроможні райони успішніше освоювали переваги інтеграції, а отже необхідність вироблення та ефективної реалізації загальноєвропейської регіональної політики ставала все більш очевидною.

З метою зменшення економічного відставання депресивних регіонів, посилення згуртування об'єднання регіональна політика здійснюється за 3 основним напрямками:
- Підсилення регіональної конкурентоспроможності;
- Створення нових робочих місць;
- Вирівнювання та сталий розвиток міських та сільських районів. [3].

Зазначимо, що поетапна інтеграція не змінила базової мети регіональної політики ЄС, що полягала у скороченні розриву між регіонами в рівні розвитку з метою посилення економічного і соціального згуртування Співтовариства. Разом з тим приєднання в 1995 році високорозвинених Швеції, Фінляндії та Австрії, а потім у 2004 і 2007 роках значно менш благополучних держав сприяли відчутній трансформації наднаціонального регулювання територіального розвитку в ЄС у бік більшої прозорості його механізмів. Відбулося чимало змін і конкретних деталей реалізації регіональної політики в ЄС, включаючи перехід на принцип багаторічного фінансового планування. [4].

Сьогодні асигнування на регіональну політику ЄС, що отримала назву «політики згуртування» (politique de cohйsion), здійснюються головним чином через три фінансові інструменти – структурні фонди, а саме: Європейський фонд регіонального розвитку **(**FEDER), Європейський соціальний фонд (FSE)**,** а також створений у 1993 році Фонд

згуртування. Кошти з нього отримують країни, чий валовий національний дохід (ВНД) на душу населення не перевищує 90% від середнього по ЄС – всі 12 «нових» членів, Греція і Португалія. Структурні фонди націлені на скорочення регіональних відмінностей в той час як Фонд згуртування – на зменшення відмінностей між країнами.

Єврокомісія запровадила чотири принципи функціонування структурних фондів, а саме:

- програмний багаторічний характер, під яким мається на увазі планування на семирічний період та використання коштів в структурних програмах, націлених на вирішення конкретних проблем;
- концентрацію, що означає націленість заходів на пріоритетні цілі, що спрямовані на допомогу найбільш нужденним регіонам;
- партнерство в роботі Єврокомісії та відповідних органів влади на національному, регіональному та місцевому рівнях на всіх стадіях діяльності із залученням соціальних партнерів;
- взаємодоповнюваність, відповідно до якої всі заходи, що фінансуються фондами ЄС, співфінансуються з боку країн-членів. [3].

Системна реалізація єдиної наднаціональної політики потребує величезних коштів та інвестицій. Так за період за період з 2007 по 2013 роки витрати, пов'язані з реалізацією регіональної політики ЄС, склали майже 350 млрд. євро, що становить 36% видатків загального бюджету Євросоюзу. Нова семирічна програма з реалізації політики згуртування на 2014-2020 роки також передбачає витрати у розмірі приблизно третини бюджету ЄС [4]. Цей факт в черговий раз підкреслює роль регіональної політики як важливого чинника сталого розвитку територій, сприяння занятості населення і подолання економічної та фінансової кризи в Європейському Союзі.

Відзначимо також, що внаслідок запровадження спільної регіональної політики на рівні ЄС стало здійснюватися самостійне регулювання територіального розвитку, що координується з державами-членами, але не підкоряється, на відміну від попереднього етапу, лише логіці реалізації їх політики. При цьому необхідно підкреслити, що настільки значної ролі регулювання соціально-економічного розвитку територій в ЄС стало відігравати далеко не відразу. Наднаціональні інститути крок за кроком поступово «відвойовували» поле діяльності у держав-членів ЄС. Регіональна політика набирала свою вагу в діяльності ЄС по мірі включення нових, різнорідних країн у це інтеграційне об'єднання.

У контексті розгляду питання про співвідношення наднаціонального та національного рівнів управління регіональним розвитком ЄС слід зазначити, що спільна регіональна політика Європейського Союзу не має на меті заміну національних політик регіонального розвитку країн-членів у процесі політичної та інституційної загальноєвропейської інтеграції. Навпаки, відповідно до принципу субсидіарності, держави-члени ЄС повинні, за допомогою власних регіональних політик розв'язувати проблеми своїх регіонів, підтримувати інвестиції, які стимулюють створення нових робочих місць, розвивати інфраструктуру і. т.п. Не можна залишати поза увагою той факт, що спільна регіональна політика ЄС координує національні політики, формулюючи настанови та встановлюючи певні принципи, покликані уникнути конкуренції за отримання регіональної допомоги між державами-членами.

Проводячи національну політику регіонального розвитку, країни-члени ЄС намагаються дотримуватись пріоритетів усього Співтовариства, тоді як кожен із національних урядів діє в межах саме своєї країни. Паралельне існування двох регіональних політик у кожній із країн ЄС забезпечує можливість поєднання її національних інтересів та загальних інтересів усього Співтовариства, підтримання взаємоінтеграції більшістю населення. Координуючи свої дії, країни головну роль у проведенні регіональної політики надають, безумовно, наднаціональним органам ЄС.

Підсумовуючи зазначимо, що не зважаючи на велику кількість проблем що залишаються, зусилля Європейського Союзу щодо розвитку його найбідніших регіонів видаються досить успішними, а політика згуртування, спрямована на зменшення регіональних дисбалансів за умов багатонаціональної інтеграції, стає дієвим механізмом досягнення загальноєвропейських цілей.

Список використаних джерел.

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957.
http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 994_017
2. Куйбіда В., Ткачук А., Забуковець-Ковачич Т.; за заг. ред. Р.А. Ткачука. Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід. – К.: Леста, 2010. – 224 с. ISBN 978_966_8312_54_0
3. Hahn. J., Aide au dйveloppement des rйgions. http: // www.touteleurope.eu / fr / actions / economie / aide-au-developpement-des-regions.html.
4. Politique Rйgionale de l'Union europйenne. http: // ec.europa.eu / regional_policy.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.політ.н., доцент

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Складність та неоднозначність процесів, що відбуваються у новітньому постіндустріальному світі, ризики та прагнення отримати найоптимальніший результат у будь-якій сфері діяльності, багатоманітність та перевантаженість інформації, необхідність її перманентного відбору, оцінки та селекції, відсутність достовірного знання тощо перетворює інформаційно-аналітичну діяльність у найважливішу ознаку сучасного суспільства. У XX столітті інформаційно-аналітична діяльність отримала широке розповсюдження та перетворилася на професійну діяльність. У багатьох країнах світу успішно функціонують т. зв. «фабрики думок», аналітично-консультативні центри, інформаційно-аналітичні підрозділи та служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, політичних партіях, бізнес-структурах. Стрімко розвиваються ринки аналітичної інформації, інтелектуального продукту, його методичного та програмного забезпечення та отримання.

Становлення вітчизняної інформаційної аналітики як окремої галузі діяльності проходило у стислі строки у обставинах максимальної інтенсифікації процесів становлення нової політичного системи та тлі загострення багатьох ключових проблем соціально-політичного розвитку. Все це значною мірою підвищило роль інформаційно-аналітичної діяльності у публічній політиці та функціонуванні інститутів державної влади. Не випадково, що у теперішній час інформаційно-аналітична діяльність вже стала невід'ємною складовою робочої процедури прийняття політичних та управлінських рішень.

Основою успішної діяльності органу публічного адміністрування є володіння достовірною і актуальною інформацією поряд з умінням ефективно використовувати адекватні методи її збирання, аналізу і надання. Інтуїтивні дії у сфері задоволення зростаючих інформаційних потреб, відсутність чіткої інформаційної політики органу управління можуть призвести до неадекватних рішень і відчутних фінансових витрат.

Крім того, однією з ключових особливостей управлінської праці є постійна необхідність прийняття рішень в умовах дефіциту часу. В системі публічного адміністрування процес вироблення і прийняття рішень за суттю і є інформаційним процесом. Адже рішення – це квінтесенція спеціально зібраної, проаналізованої і опрацьованої суб'єктом управління інформації. Інформаційна сутність рішення проявляється перед усім у тому, що воно одночасно є констатацією нинішнього стану системи, синтезом інформації про сьогоднішній день з інформацією про майбутнє, яке виражене у меті, що поставлена перед системою.

Зазначимо, що управління як таке, будучи процесом планування, організації, мотивації і контролю, передбачає наявність і єдність двох підсистем – керованої і керуючої. Взаємодія об'єкта і суб'єкта управління – це, перш за все, інформаційна взаємодія. Завдяки обміну інформацією між суб'єктом і об'єктом управління система виробляє команди управління для підтримання своєї життєдіяльності і виконання поставлених перед нею цілей і потребує зворотнього зв'язку – надходження інформації про результати. Тільки систематизована інформація дає можливість керівнику визначати ефективність організаційно-економічних, соціальних та інших заходів, а також залежно від умов, які складаються, змінювати накреслену програму. Чим краще поінформований керівник, тим більш оперативні і вищі за якістю його рішення. Таким чином, результат управління залежить від того, наскільки продумано, систематично і професійно відбувається інформаційна взаємодія між суб'єктом і об'єктом управління.

Поряд з цим, ефективність будь-якої інформаційної системи значною мірою залежить від якості інформації, яка до неї вводиться. Необхідний рівень якості забезпечується шляхом фільтрації вхідного потоку інформації. В сучасних інформаційних системах відбір інформації є обов'язковим етапом перетворення інформаційного потоку і потребує формулювання загальних і окремих критеріїв відбору інформації на вході інформаційної системи і визначення принципів відбору документів і відомостей для різних цілей інформаційного забезпечення.

Результатом інформаційної діяльності є інформаційний продукт, який у процесі її матеріальної реалізації надає інформаційну продукцію. Останню можна охарактеризувати як матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ та організацій.

Втім важливо розуміти, що інформаційний продукт є лише вихідним матеріалом аналітики, а не її метою.

До аналітичної діяльності відносять ті процедури і процеси інтелектуальної діяльності, які мають ознаки творчості, породжують нову інформацію, дозволяють виявляти нові проблеми або їх аспекти, пропонувати нетрадиційні способи їх вирішення. Надання особі, що приймає рішення, аналітичного продукту, який є не просто впорядкованим набором окремих фрагментів проблемної галузі, а цілісною картиною, яка відображає об'єкт управління у зручному для сприйняття ракурсі, містить пропозиції варіантів альтернативної поведінки і можливих наслідків, дає можливість сприймати об'єкт у його динаміці.

Узагальнюючи огляд доробок провідних вітчизняних фахівців у галузі інформаційно-аналітичного забезпечення процесу публічного адміністрування [1-3], можна зазначити, що в органах публічної влади інформаційно-аналітична діяльність – це сукупність дій та заходів на основі концепцій, методів та заходів,нормативно-методичних матеріалів для збору, накопичення, обробки та аналізу даних на снові інформаційних технологій з метою обґрунтування прийняття рішень. Різновидами інформаційно-аналітичної діяльності у системі державного управління є теоретична, прикладна та ситуативна інформаційно-аналітична діяльність. Завдання теоретичної інформаційно-аналітична діяльність полягає у ситуативна наукове обґрунтування стратегії суспільного розвитку. Під прикладною інформаційно-аналітичною діяльністю розуміють аналіз поточного розвитку політичного процесу. Зміст ситуативної інформаційно-аналітичної діяльності полягає у оперативному реагуванні на проблемну ситуацію.

Відповідно до функцій інформаційно-аналітична діяльність в органах публічного адміністрування поділяється на аналітику, консультування та прогнозування. Завдання аналітики полягає у об'єктивному відображенні суспільного процесу і базується на емпіричному арсеналі пізнання. Консультування представляє прикладний вимір інформаційно-аналітичної діяльності і полягає у наданні порад та пропозицій щодо прийняття та впровадження оптимальних управлінських рішень. Моделювання розвитку суспільного процесу з метою визначення перспектив з урахуванням наслідків прийняття управлінських рішень є результатом прогнозування.

Методологічною основою інформаційно-аналітичної діяльності в органах публічної влади є моніторинг. Інформаційно-аналітичні служби органів влади і управління покликані моделювати соціологічні аспекти, здійснювати прогнозування політичних конфліктів, результатів голосування, здійснювати аналітичний моніторинг не тільки явних поточних проблем, а і виявляти проблемні ситуації, проводити ситуаційний аналіз та вирішувати інші завдання соціального, політичного, фінансового, екологічного моніторингу.

Таким чином, комплексна реалізація описової, регуляторної та прогностичної функцій інформаційно-аналітичної діяльності на основі моніторингу є запорукою прийняття дієвого управлінського рішення як основи ефективної державної політики.

Список використаних джерел.

1. Вступ до політичної аналітики: навч. посіб. / Авт. кол. Телешун, О.Р. Титаренко, І.В. Рейтерович, С. І. Вировий; За заг. ред. С. О. Телешуна. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 220 с.
2. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: Теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко. – К.: Ґенеза, 2006. – 400 с.

3. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: монографія / Ю.Г. Кальниш. – К.: НАДУ, 2006. – 271 с.

МЕЛЬНИЧЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

професор кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту
Національний університет цивільного захисту України, д.держ.упр., професор

ТИПИ ТЕРИТОРІЙ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ РОЗВИТКУ

Людська діяльність є доволі різноманітною не лише за видами, а і за місцем, тобто територією – «простором (частиною поверхні суходолу), на який розповсюджується юрисдикція держави чи адміністративної одиниці в її складі» [1]. Під час організації такої діяльності слід зважати на специфіку території, які відрізняються одна від одної за такими ознаками:

– *за рівнем розвитку*: території, що є «локомотивами» ; території, що динамічно розвиваються; території, що зберігають наявний потенціал; території, що втрачають свій потенціал; депресивні території.

– *за умовами господарювання*: вільні економічні зони, території пріоритетного розвитку; столиця; прикордонні території; «звичайні» території.

– *за домінуючою сферою господарювання*: індустріальні; аграрні; рекреаційні.

У межах окремо взятої країни, як правило, найбільш динамічно розвиваються міста-мільйонники (мегаполіси) та міста, розташовані на перетині торговельно-транзитних шляхів тощо. У таких локальних центрах створюється вагома частка ВВП [3], і вони виступають своєрідними «локомотивами» економічного зростання та досягнення високої конкурентоспроможності [4]. Натомість біля 75 % сільських районів України потрапили до категорії депресивних і відсталих територій. При цьому безпосередньо критеріальним межам депресивності відповідає 190 районів, що становить 38,8 % загальної кількості адміністративних районів України. Найбільше представництво (районів) у групі депресивних територій мають Вінницька (18), Чернігівська (17), Одеська (16), Сумська (15), Хмельницька (14) та Миколаївська (13) області, а найвищою часткою депресивних районів у складі своїх територій вирізняються Сумська (83,3 %), Чернігівська (77,7 %) та Хмельницька (70,0 %) області [7]. Ідентифікуючи територію як депресивну, важливо враховувати «тривалість і глибину кризових явищ, відсутність потенціалу для самостійного подолання депресії» [6].

Оскільки «ліквідувати диспропорції розвитку окремих територій» [2] неможливо, тому більш доцільним вбачається збалансування їхнього розвитку. Це стане можливим за умови «урахування причин існуючих диспропорцій, наявного ресурсного потенціалу і перспектив подальшого покращання ситуації» [5] завдяки використанню відповідних механізмів і засобів державного регулювання, а саме:

1. *Механізми реагування*:

– координація зусиль і ресурсів під час проведення заходів з попередження та ліквідації наслідків екологічних і техногенних катастроф;

– бюджетне фінансування попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

– розробка та видання нормативно-правових актів, які затверджують програми, спрямовані на попередження техногенних катастроф і забезпечення економічної безпеки.

2. *Механізми регламентування*:

– установлення обмежень в економічній, екологічній та інших сферах життєдіяльності території;

– установлення порядку розподілу зобов’язань, повноважень і відповідальності між органами державного управління та органами місцевого самоврядування;

– визначення розміру та напряму використання коштів державного бюджету для розвитку конкретної території.

3. *Механізми спрямування*:

– розширення прав органів місцевого самоврядування щодо випуску муніципальних облігацій;

– контроль за цільовим використанням бюджетних коштів та об’єктів комунальної власності;

– залучення органів місцевого самоврядування та населення до процесів управління і вирішення соціально-економічних проблем розвитку території;

– створення умов для взаємодії органів місцевого самоврядування, промислових підприємств і економічно активного населення;

– формування рейтингу населених пунктів з метою залучення інвестицій;

– розробка територіальних інвестиційних та інноваційних програм і проектів;

– упровадження моделі екологоорієнтованої просторової організації території;

– розробка та реалізація проектів облаштованості територій різного рівня;

– адаптація до умов України передового світового досвіду щодо розвитку територій;

– використання бюджетних і залучення позабюджетних коштів для забезпечення розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів;

– обґрунтування та правове унормування загальнодержавних нормативів використання територій і ресурсів територіальних громад у контексті сталих темпів їх розвитку;

– формування сприятливої громадської думки, забезпечення матеріальної і моральної зацікавленості кожної людини у розвитку території.

4. *Механізми стимулювання*:

– захист внутрішнього ринку від небажаного імпорту;

– спрощення процедур стосовно руху капіталів і трудових ресурсів;

– надання допомоги у проходженні відбору та проведенні крупних міжнародних спортивних і культурних заходів;

– перетворення території на привабливі для розвитку підприємництва шляхом усунення занедбаності, ефективної експлуатації будівель, підготовки ділянок міської території для подальшого використання, що включає у т.ч. й забезпечення їх необхідною інфраструктурою та комунікаціями;

– розробка програм і стратегій, спрямованих на реалізацію інвестиційно-інноваційної моделі розвитку територій;

– здійснення протекціоністської політики щодо депресивних територій і поселень, які занепадають;

– розміщення в сільських районах промислових підприємств і закладів системи соціального захисту населення;

– сприяння поліпшенню іміджу територій як привабливого місця для життя населення та ведення бізнесу.

Зрештою варто відзначити, що помітні позитивні структурні зрушення у цій царині можливі лише за умови консолідації зусиль усіх зацікавлених осіб, а також належного ресурсного забезпечення цього процесу.

Список використаних джерел.

1. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.wikipedia.org / wiki.
2. Державне регулювання економіки / Н. І. Шиян. – Х. : Формат-Плюс, 2008. – 384 с.
3. Лір В. Е. Енергоефективність як детермінанта енергетичної безпеки держави та конкурентоспроможності національної економіки / В. Е. Лір, У. Є. Письменна // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 35–52.
4. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : [підручник] / [кол. авт.] ; за заг. ред. С. І. Дорогунцова ; 2-ге вид., без змін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2007. – 992 с.
5. Управління структурними зрушеннями : [підручник] / О. А. Мельниченко. – Х. : Оберіг, 2013. – 300 с.
6. Хвесик Ю. М. Підходи до розробки концепції державної підтримки депресивної аграрної території в сучасній регіональній політиці України / Ю. М. Хвесик // Економіка та держава. – 2010. – № 2. – С. 115–116.
7. Чухно А. Актуальні проблеми стратегії економічного і соціального розвитку на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2004. – № 4. – С. 15–23.

МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ

докторант ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ: ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ефективна імплементація програм регіонального гуманітарного розвитку можлива лише за умови активної співпраці органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, бізнес-структур. Усвідомлене поєднання адміністративних, інтелектуальних, матеріальних та кадрових можливостей сприяє появі затребуваних громадою проектів в галузі освіти, культури, збереження історичної спадщини, розвитку туризму, масового спорту, створює можливості для повноцінного моніторингу стану гуманітарної сфери регіону, тощо. Натомість, ігнорування такого акумульованого ресурсу дає привід характеризувати роботу відповідних підрозділів облдержадміністрацій та міськрад як імітацію діяльності.

В контексті реалізації державної політики розвитку громадянського суспільства, одним з перспективних напрямів є діяльність консультативно-дорадчих органів при ОДА та РДА, наприклад – громадських гуманітарних рад (далі – ГГР), які були створені в областях України протягом 2010 р. на виконання протокольного доручення Адміністрації Президента.

Аналізуючи роботу регіональних ГГР, варто підняти тему їх взаємодії з іншими консультативно-дорадчими органами, і, зокрема, з Громадськими радами (далі – ГР) при ОДА. Завдання як ГГР, так і ГР багато в чому подібні за змістом і тематичною спрямованістю. Зокрема, в структурі ГР практично всіх областей є комітети в справах культури, науки, освіти, релігійних та національних відносин. Налагодження ефективної співпраці між цими дорадчо-консультативними органами принесе очевидну користь гуманітарній сфері регіонів, спричинить появу конкретних проектів взаємодії. На сьогодні ж в інформаційному просторі зустрічаємо лише поодинокі приклади такої співпраці, головне місце серед яких посідають спільні засідання ГГР та ГР, зокрема у Київській та Полтавській областях [3].

Залишаються відкритим питання щодо налагодження діалогу між ГГР і територіальною громадою. Станом на вересень 2013 р. жодна регіональна ГГР України не може відзначитися наявністю ефективного механізму зворотного зв'язку. Навіть в тих регіонах, де висвітленню діяльності рад приділено порівняно більшу увагу (Волинська, Миколаївська, Харківська, Херсонська, Чернігівська області), як правило обмежуються повідомленнями для населення про дату проведення та викладенням протоколів засідання органу. Проте, різниця між інформуванням і зворотнім зв'язком є очевидною і добре відомою як членам ГГР, так і працівникам тих підрозділів обласних державних адміністрацій, які відповідають за відображення їх діяльності в ЗМІ. Можемо стверджувати, що на сьогодні ігноруються можливості, що відкриваються завдяки використанню ІКТ. Гуманітарні ради не презентовані в жодній із соціальних мереж, жодна із восьми існуючих сторінок регіональних ГГР не має навіть окремих елементів технології інтерактивну [4].

Важливим є не сам факт наявності інформації, але її зміст, потенційна корисність для зацікавлених осіб. Так наприклад, розміщення в рубриці сайту Миколаївської ОДА «Громадська гуманітарна рада» двох документів, жодним чином не характеризує практичну діяльність цього дорадчо-консультативного органу, адже один з цих документів – список членів ради, інший – типове положення про роботу. Разом з тим, ці матеріали дають можливість пересвідчитися у самій наявності ГГР в згаданому регіоні, в той час, як на офіційних веб-ресурсах шістнадцяти областей України відсутня будь яка інформація щодо функціонування гуманітарних рад.

Потребує оптимізації і склад громадських гуманітарних рад. Фахівці правознавці визначають ГГР як допоміжний орган громадського характеру [1]. І якщо по відношенню до ГГР при Президентові України така класифікація заперечень не викликає, то регіональні гуманітарні ради скоріше відповідають визначенню «орган зі змішаним складом». Підтвердження останньому можна знайти під час аналізу персонального складу гуманітарних рад при ОДА. Наприклад, відомий науковець та член громадської організації одночасно може бути посадовою особою – керівником обласного закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної сфери, а отже знаходитися у відносинах субординації із главою

державної адміністрації. Дотримання міжконфесійної злагоди, гармонізація міжетнічних стосунків є безумовним пріоритетом діяльності органів влади будь-якого регіону і держави в цілому. У зв'яку з цим потребує розширення представництво в складі ГГР членів етнокультурних об'єднань. Характерною в цьому контексті є ініціатива Президента України, висловлена 03.07.2012 р. щодо включення лідерів найвпливовіших громадських організацій національних меншин та національно-культурних товариств до складу робочої групи із міжнаціональних і державно-церковних відносин Громадської гуманітарної ради [2]. Проте, станом на 01.09.2013р. згадана ініціатива не знайшла свого практичного втілення.

Актуальною залишається проблема своєчасного звітування консультативно-дорадчих органів перед громадою. Не дивлячись на розвиток ІКТ, які дозволяють ознайомити із звітами максимальну кількість зацікавлених осіб, подібна практика не набула широкого розповсюдження як на загальнодержавному, так і регіональному рівні. Зокрема, станом на 01.09.2013 р. жодна з 25 регіональних Громадських гуманітарних рад не оприлюднила звіт про конкретні результати своєї діяльності за 2012 р.

Чекає на вдосконалення практика планування роботи ГГР. Так, два роки поспіль (2012, 2013) працюють без оприлюдненого плану робочі групи Громадської гуманітарної ради при Президентові України. Таке становище очевидно негативно відбивається на відкритості роботи регіональних ГГР, переважна більшість з яких не зробили плани роботи доступними для громадськості. Вищенаведене ставить під сумнів успішне подолання однієї з проблем, визначених у Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, а саме – непрозорість, закритість та забюрократизованість в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування замість налагодження ефективного діалогу з суспільством [5]. Разом з тим, брак інформації не свідчить про відсутність здобутків. До прикладу, саме за ініціативи Громадської гуманітарної ради при ХОДА було розроблено і затверджено 16 березня 2012 р. Концепцію гуманітарної політики Харківської області до 2020 р.

Список використаних джерел

1. Бодрова І.І. Система допоміжних органів при Президентові України / І.І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2012. – Вип. 23. – С. 94-105
2. Виступ Президента України В.Ф. Януковича на засіданні Громадської гуманітарної ради 3 липня 2012 р. [Електронний ресурс] // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу : http: // www.president.gov.ua / news / 24689.html
3. Меляков А.В. Громадські ради в системі управління гуманітарним розвитком регіонів / А. В. Меляков, О.Г. Кучабський // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – Вип. 4 (39). – С. 32-40.
4. Меляков А.В. Проблеми інформаційного супроводу діяльності Громадських гуманітарних рад / А.В. Меляков // Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2012. – № 2 (10). – С. 75-80.
5. Про стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергових заходах з її реалізації : Указ Президента України від 24 березня 2012 № 212 / 2012 [Електронний ресурс] // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу : http: // www.president.gov.ua / ru / documents / 14621.html

НАЗАРЧУК ЛАРИСА АНАТОЛІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ

Держава та її закони не в змозі вирішувати всі аспекти ведення бізнесу. Існує державний контроль за податкової, фінансової та іншими сферами, але держава не може нав'язати відповідальне ставлення до суспільства в цілому. Держава повинна стимулювати зусилля вітчизняних підприємств з формування корпоративної культури, впровадженню принципів соціальної етики, виробленні соціально відповідальної поведінки. Відповідальність держави перед бізнесом – це створення умов для того, щоб бізнес міг нормально розвиватися і виконувати свої зобов'язання перед суспільством через сприятливий інвестиційний клімат в країні, адекватну податкову систему, яка не повинна змінюватися протягом тривалого часу.

У суспільстві повинна бути створена атмосфера високої вимогливості до відповідальності бізнесу, влада повинна подавати приклади зростання своєї соціальної відповідальності, передбачені законодавством. Законодавчим та виконавчим органам влади доцільно спільно з представниками бізнесу та некомерційними організаціями вивчати і розвивати законодавчі аспекти підтримки та стимулювання КСВ бізнесу. Від того, наскільки успішно компанії зуміють об'єднати зусилля з державою і некомерційними організаціями у формуванні активної стратегії соціального розвитку, багато в чому буде залежати конкурентоспроможність бізнесу.

Російський дослідник Є. Ясін [1, с. 7] характеризує модель відносин бізнесу і держави трьома окремими зонами : білої, чорної та сірої.

«Біла зона «охоплює формальну участь держави у формі законодавчого регулювання податкових відносин, адміністративного та економічного регулювання бізнесу.

«Чорна зона «охоплює неформальне кримінальне участь, насамперед корупцію. Відносини в цій зоні будуються на особистих корисливих інтересах окремих чиновників, а інструментами досягнення інтересів підприємця є хабара.

«Сіра зона «охоплює неформальні, безпосередньо не пов'язані з корупцією відносини, які будуються на зацікавленості сторін у розвитку території, а інструментом досягнення інтересів підприємця є добровільний або добровільно -примусовий внесок у фінансування території розміщення його бізнесу.

Виділяють дві схеми взаємодії держави і бізнесу на партнерській основі [2, с. 200]. Перша схема поширена в розвинених країнах і являє собою трансформацію інституційного середовища, яка раніше склалася в економіці, до нових пріоритетів та умовам господарської діяльності. Впровадження нових принципів в існуючі інститути відбувається за двома напрямками : у межах основної економічної політики (Великобританія, Нова Зеландія, Аргентина) або в межах зміни та доповнення існуючої системи державного управління (США, Канада, Японія, країни ЄС).

Друга схема поширена в країнах Східної Європи, а також у країнах колишнього СРСР, і в деяких країнах, що розвиваються. Головною відмінною особливістю цих країн є формування принципово нової нормативно – правової бази партнерства держави і суспільства, що супроводжується формуванням інститутів, які відповідають ринковим умовам і нової ролі держави в господарському житті.

Соціальна відповідальність виступає як синергетичний ефект при взаємовідносинах держави і суспільства, оскільки дає можливість державі і бізнес задовольняти як власні потреби, так і потреби суспільства, а також активно впливати один на одного у власних інтересах.

Список використаних джерел.

1. Ясин Е. Бремя государства и экономическая политика / Е. Ясин // Вопросы экономики. – 2002. – № 11. – С. 7.
2. Ветковская Л. Социальная ответственность бизнеса и государства в обществе / Л. Ветковская // Проблемы теории и практики управления. – 2007. – № 4. – С. 41-49.

ОРЛОВ ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ

завідувач кафедри економіки підприємства та корпоративного управління ОНАЗ ім. О. С. Попова, д.е.н.

ГАПАНОВИЧ ЯРОСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Сьогодні Україна впевнено долає непростий шлях перетворень. За рахунок дерегуляції діяльності бізнесу були суттєво спрощені дозвільні та реєстраційні процедури, встановлено прозорі механізми започаткування й закриття бізнесу. Основою нової хвилі українських реформ стала Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». [3, с. 15, с. 16]. У країні розпочався процес формування ринку телекомунікацій, суб'єктами якого стали оператори і провайдери телекомунікацій, виробники засобів зв'язку, споживачі послуг.

Історично державний нагляд у галузі зв'язку перестав бути відомчим і з 2006 року став однією з форм урядового контролю у сфері зв'язку, який має відмінні риси. У сучасних умовах модернізації суспільства державний нагляд у цій сфері перетворився з 2012 року в елемент парламентсько-президентського контролю, здійснюваного незалежним державним регулятором діяльності ринку – Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (НКРЗІ, Регулятор) [2, с. 284].

Дієвий державний нагляд у сфері зв'язку та інформатизації сьогодні став спеціальною формою ефективного державного контролю, який дав можливість державного регулювання діяльності комерційних організацій, приватних операторів (провайдерів) телекомунікацій, користувачів радіочастотного ресурсу України (РЧР) на ринку. Державний нагляд дає можливість Регулятору отримувати інформацію, необхідну органам влади для формування й реалізації державної політики у сфері зв'язку та інформатизації.

Враховуючи дослідження різних авторів з співвідношення понять «контроль» і «нагляд», існуючу класифікацію контролю, слід стверджувати, що державний нагляд у сфері зв'язку та інформатизації треба вважати елементом державного контролю, здійснюваного органами державної влади, а «нагляд походить від нього й має свої характерні відмінності» [1, с. 91].

Особливості спеціального нагляду у сфері зв'язку обумовлені багатоелементністю, багатогранністю й різноманітністю форм зв'язку, її особливостями розподілу по родах, видах, типах і способах організації, що вимагає від інспекторського складу обов'язкового володіння фундаментальними знаннями, основами більшості професійних спеціалізацій сфери зв'язку та інформатизації.

Відмінності у здійсненні державного нагляду у сфері зв'язку та інформатизації також випливають зі специфіки функцій, завдань і повноважень органів державної влади України, що здійснюють нагляд, особливостей сфери його застосування і носять комплексний характер. Характерними ознаками та властивими державного нагляду у вищевказаній сфері є:

1. Різниця між видами державного нагляду (за метою, завданнями, функціями) в залежності від виду діяльності суб'єкта на ринку телекомунікацій, у сфері користування радіочастотним ресурсом України, з надання послуг поштового зв'язку, інших.
2. Особливості інструментів та процедур здійснення державного нагляду в залежності від сфери його застосування (експлуатація радіоелектронних засобів та випромінюючих пристроїв, надання послуг фіксованого телефонного зв'язку, послуг мобільного зв'язку, послуг з передавання даних та доступу до Інтернет).
3. Є істотні відмінності у порядку й алгоритмі проведення заходів державного нагляду залежно від об'єкта і предмета нагляду. Основними з них є відмінності: вимог нормативно-правових актів; у процедурах і формах здійснення заходів; у видах технічних засобів моніторингу й способах контролю параметрів мереж; у процедурах обробки результатів державного нагляду; складу учасників адміністративних процедур.

3. Обов'язковість перевірки уповноваженими особами дотримання різних норм законодавства України, спеціальних правил, встановлених для певних груп об'єктів нагляду (стандартів, законів, постанов Кабінету Міністрів України, наказів Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, рішень НКРЗІ, інших).

4. Необхідність застосування уповноваженими посадовими особами НКРЗІ різних видів санкцій адміністративного характеру при виявленні правопорушення, залежно від його виду, ваги (складання протоколу про адміністративне правопорушення, постанов про накладення адміністративного стягнення, зупинення / припинення дії незаконно-діючих передавачів, видання розпоряджень / приписів про усунення адміністративних правопорушень). Передача матеріалів державного нагляду компетентним органам в окремих випадках.

5. Моніторинг якості підготовки й впровадження нормативно-правових актів і відстеження їх результативності.

Державний нагляд є діючим інструментом нівелювання регіональних ризиків. До проблемних питань державного нагляду в регіонах віднесемо: недосконалість чинного законодавства у сфері інформатизації; необхідність створення національних стандартів і норм у сфері інформатизації; низький рівень взаємодії наглядових органів у регіонах; необхідність відновлення парку вимірювальної техніки для обробки сигналів у кіберпросторі [4, с. 239].

Сьогодні перед сферою зв'язку та інформатизації стоять виклики, пов'язані з: необхідністю удосконалення законодавчої бази, відсутністю нормативно-правових процедур державного нагляду у сфері інформатизації і взаємодії; протиправним веденням бізнесу у кіберпросторі й приховуванням доходів; низьким рівнем доступності жителів села до телекомунікаційних послуг і засобів телекомунікацій.

Теоретична новизна дослідження полягає у розгляді й формулюванні нових понять державного нагляду в історичній динаміці з позиції зміни управлінських стратегій, а саме

понять державного нагляду у сфері зв'язку та інформатизації: державного нагляду за ринком телекомунікацій; у сфері користування РЧР України; у сфері інформатизації; у сфері поштового зв'язку.

Запропоновано нові прозорі форми державного нагляду у системі нового державного управління (New Public Management), у тому числі за участю громадськості, орієнтовані на результат. Організація системної взаємодії підрозділів нагляду НКРЗІ з іншими уповноваженими надзорно-контрольними та правоохоронними органами в регіонах стане основою розвитку інституцій нагляду, ефективного функціонування сфери зв'язку та інформатизації в умовах модернізації.

Список використаних джерел.

1. Андрійко О.Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади [текст] / О.Ф. Андрійко //. – К. : Наукова думка, 2004. – 300 с.

2. Орлов В. М. Державні регулятори інвестиційно-інноваційної політики у сфері зв'язку та інформатизації України / В. М. Орлов, Я. В. Гапанович, О. В. Орлова // Моніторинг стану інноваційного розвитку суб'єктів господарювання та визначення пріоритетів інвестиційно-інноваційної політики в умовах обмеження фінансових ресурсів: колективна монографія (2012 р.) / відп. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк: ПФ «Смарагд», 2012. – С. 271-292.

3. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2013 році» [Текст] / Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http: // www.niss.gov.ua / . – Дата доступу: 23.09.2013.

4. Президент України. Указ від 12.03.2013 Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 128 / 2013. – Дата доступу: 23.09.2013.

ПАРАМОНОВ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України,
член-кореспондент Інженерної академії України, заслужений будівельник України,
перший заступник міського голови м. Харків

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Перше десятиліття XXI століття характеризуватиметься в історії людства як період значних фінансових та економічних потрясінь, що викликано трансформаційними змінами парадигми соціально-економічного розвитку. Як наслідок цей процес актуалізував питання пошуку нових механізмів, методів та ресурсів, які в абсолютно нових умовах постіндустріального світу повинні забезпечити новий виток економічного та соціального росту.

Виклад основного матеріалу. Сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління і водночас не завдає шкоди потребам і можливостям прийдешніх поколінь. Це поєднання, взаємодія, інтеграція трьох складових – економічного розвитку, соціального прогресу і захисту навколишнього середовища.

Суттєво наближена до цих критеріїв європейська модель «екосоціальної ринкової економіки», яка нині пропонується майже в кожній програмі консервативних, соціал-демократичних і ліберальних партій провідних країн ЄС, і є сучасною європейською реалізацією концепції сталого розвитку. Вона була офіційно закріплена ЄС 2001 р. з прийняттям Стратегії сталого розвитку Європейського Союзу, що визначає загальний вектор змін на рівні політики і законодавства як ЄС у цілому, так і його держав-членів.

Стратегія сталого розвитку Європейського Союзу може бути стратегічним орієнтиром для України, яка перебуває на стадії пошуку стратегії сталого розвитку й намагається стати складовою глобалізованого світу. Глобальні, регіональні та національні стратегії сталого розвитку та досвід їхньої імплементації реалістично окреслюють загрози і виклики сталому розвитку національних економік в добу глобалізації економіки [4].

З погляду екології, сталий розвиток має забезпечити цілісність біологічних і фізичних природних систем, їх життєздатність, від чого залежить глобальна стабільність усієї біосфери. Особливого значення набуває здатність таких систем самооновлюватись й адаптуватись до різноманітних змін, замість збереження в певному статичному стані або деградації та втрати біологічного різноманіття.

Системне узгодження та збалансування цих трьох складових – завдання величезної складності. Зокрема, зв'язок соціальної та екологічної складових призводить до необхідності збереження однакових прав нинішніх і майбутніх поколінь на використання природних ресурсів. Взаємодія соціальної та економічної складових вимагає досягнення справедливості при розподілі матеріальних благ між людьми й надання цілеспрямованої допомоги незаможним прошаркам суспільства. Нарешті, взаємозв'язок природоохоронної та економічної складових потребує вартісної оцінки техногенних впливів на довкілля. Вирішення цих завдань – найголовніший виклик сьогодення для національних урядів, авторитетних міжнародних організацій та всіх прогресивних людей світу.

Становлення моделі сталого розвитку регіонів – незаперечний чинник стабільного соціально-економічного розвитку країни. Держава в цьому процесі відіграє роль координуючого центру, запобігаючи економічній відокремленості регіонів. Тільки у співпраці виробничих структур та органів влади центрального та місцевого рівнів і органів місцевого самоврядування можливо досягти максимально ефективних результатів Подолання економічної кризи й формування об'єктивних передумов стійкого розвитку економіки України та її регіонів неможливе без реального інвестування, оновлення основного капіталу, реструктуризації всієї фінансово-інвестиційної сфери й створення сприятливого інвестиційного клімату як важливої конкурентної переваги подальшого економічного розвитку регіону.

Висновки. На порядок денний виступає питання вивчення просторової структури, стану та рівня розвитку регіонів країни. Негативні тенденції розвитку регіонів потребують комплексного підходу до їх подолання, активізації трансформаційних процесів, спрямування їх на вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем, тобто сталого розвитку всієї країни та її окремих регіонів.

Необхідним стає оптимальне поєднання природи, суспільства і економічного розвитку, забезпечення такої територіальної організації їх функціонування, при якій регіональні природно-суспільні системи мали б стабільну здатність до стійкого розвитку та відтворення. В умовах зростаючого дефіциту природних, матеріальних, економічних та інших ресурсів і критичності екологічної ситуації економічні трансформації повинні забезпечити умови стійкого відтворення природних та суспільних систем регіонів. Крім того процес розподілу інвестицій можна використовувати в якості механізму для регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Важливим є створення організаційних механізмів, які б забезпечували постійну підтримку високого рівня ефективності функціонування регіональних органів влади. Таким чином, завдання підвищення ефективності управління вимагає існування на регіональному рівні належного механізму регулювання економічного розвитку.

Територіально-адміністративне влаштування держави повинно базуватися на принципах економічної доцільності. Кордони адміністративного утворення повинні розраховуватися з позицій максимально повного задоволення всіх потреб населення, яке проживає на даній території за рахунок власних можливостей при оптимізації витрат виробництва, транспортних затрат на базі територіальних, технологічно замкнутих комплексів. Принципи побудови виробничо-транспортних, соціальних інфраструктур повинні бути підлеглі створенню оптимальних умов проживання населення при обов'язковому забезпеченні єдності суспільства і біосфери, що має стати предметом подальших досліджень в цьому напрямку.

Список використаних джерел.

1. Асаул А. Систематизація факторів, що характеризують інвестиційну привабливість регіонів / А. Асаул // Регіональна політика. – 2008. – №2. С. 53-62.
2. Андрощук Г. О необходимости государственного планирования рыночной экономики / Ю. Архангельский // Экономика Украины. – 2004. – № 3.
3. Економічна теорія: Політекономія : підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — 6-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2007. – 719 с.
4. Білорус О.Г., Мацейко Ю.М. Глобальна перспектива і сталий розвиток / Системні маркетологічні дослідження / – К., 2005. – 492 с.
5. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону. Економіка України. -2005. – №11. –с. 30-35.
6. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / Геєць В.М., Семіноженко В.П. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.

ПАСЄКА ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

УДОСКОНАЛЕННЯ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Управлінські механізми реалізації державної сімейної політики на регіональному рівні безпосередньо зумовлені труднощами, що виникають при розв'язанні сучасних завдань функціонування інституту сім'ї. Найбільш гострими для сімей практично усіх регіонів країни залишаються житлово-побутова невлаштованість та низький сімейний дохід. Це означає, що сім'ї не володіють достатніми ресурсами для забезпечення своєї життєдіяльності; не здатні в повній мірі виконувати соціальні функції на основі реалізації свого внутрішнього потенціалу; не мають можливості реалізувати свої репродуктивні плани, піклуватися про збереження здоров'я та успішно справлятися з ризиками в разі хвороби; не здатні до самореалізації і саморозвитку; не спроможні самостійно вирішувати проблеми, що постають перед ними. Як наслідок, зазначені фактори виступають основними чинниками сімейного неблагополуччя.

Кризові процеси, що відбуваються у сім'ях, зумовили глибинні пертурбації в сучасному інституті сім'ї. До них належить: зміна ціннісних орієнтацій щодо шлюбу та сім'ї; стійке переважання малодітності; неоднозначне розуміння сімейних ролей та обов'язків членами подружжя; відсутність орієнтацій на здоровий спосіб життя, що підживлюються важким економічним становищем більшої частини українських родин та високою міграційною активністю. Це сприяє поширенню кризових явищ в усьому суспільстві, що загрожує здоровому існуванню нації та повноцінному відтворенню поколінь [1, с. 11]. Криза інституту сім'ї та сімейне неблагополуччя, яке особливо яскраво проявляється в регіонах, зокрема: низькі показники народжуваності, нестабільність шлюбів, високий відсоток розлучень, поширення соціопатичних сімей, що не виконують свої обов'язки з утримання і виховання дітей, проблема насильства в сім'ї тощо свідчать, з одного боку, про невиконання в належній мірі сім'єю своїх функцій, а з іншого – про невідповідність сімейної політики сучасним вимогам розвитку держави та суспільства. Акцентування управлінської діяльності на задоволенні мінімальних матеріальних потреб соціально незахищених категорій сімей, що протягом останніх десятиліть домінує в діяльності регіональних органів державної влади, ігнорування необхідності розробки активних диференційованих форм державної підтримки сім'ї, які б мобілізували її внутрішній потенціал і враховували її ж ціннісні та смислові потреби, призводить до деструкції самоцінності сім'ї як соціального інституту, до формування соціальної пасивності сім'ї та перетворення її на об'єкт соціальної допомоги. Це свідчить про недооцінку в сучасній державній регіональній управлінській практиці ролі сім'ї у забезпеченні сталого розвитку та безпеки регіону.

Дослідження процесу формування, шляхів, форм та методів реалізації регіональної сімейної політики України, яке провела О. В. Повстин, показало, що для розроблення найбільш ефективних заходів у сфері регіональної сімейної політики для покращення становища сімей та виявлення її впливу на процеси, що відбуваються у сім'ях, необхідно розробити систему моніторингу, яка б охоплювала усі досліджувані регіони [3]. Зокрема, для дослідження впливу регіональної сімейної політики на попередження негативних соціально-економічних наслідків трансформації сім'ї необхідно врахувати показники, які характеризують основні регіональні та загальнодержавні проблеми сім'ї, а як основні моніторингові показники ефективності та необхідності застосування регіональної сімейної політики для зниження соціальної напруженості та підвищення безпеки у регіонах можна використати дані офіційної статистики [2, с. 360-362].

Для розроблення ефективних заходів регіональної сімейної політики щодо зниження соціальної напруженості у сім'ях дослідницею О. В. Повстин здійснено відповідну типізацію регіонів України, зокрема: 1) регіони з критичним рівнем соціальної напруженості в сім'ях – Донецька, Луганська, Дніпропетровська, для яких характерні від'ємні показники природного приросту, високі показники старіння населення, високі показники девіантної поведінки членів сім'ї (алкоголізм, наркоманія, самогубства, аборти), високі рівні захворюваності на соціально небезпечні недуги, високі рівні злочинності; 2) регіони з високим рівнем соціальної напруженості в сім'ях – Запорізька, Харківська, Полтавська, Сумська, Чернігівська, Черкаська, Одеська, Київська, Вінницька, АРК – з від'ємними показниками природного приросту, високими рівнями старіння населення та девіантних проявів у сім'ях; 3) регіони із середнім рівнем соціальної напруженості в сім'ях – Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Миколаївська, Херсонська, Кіровоградська, для яких характерні від'ємні показники природного приросту, висока міграційна активність, середні рівні девіантних проявів у сімейному середовищі, високі рівні безробіття, низька соціальна забезпеченість сімей; 4) регіони з низьким рівнем соціальної напруженості в сім'ях – Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Волинська, Чернівецька – з позитивними або близькими до додатних показниками природного приросту, низькими рівнями девіантних проявів у сімейному середовищі, високими рівнями шлюбності та релігійності [2, с. 363-364].

Розвиток регіонів у сучасних умовах вимагає зміни підходів до оцінки результативності державної сімейної політики – від кількісних, що характеризуються обсягом виконаних заходів та витрачених коштів, до якісних, що полягає у досягненні соціально значущих змін у суспільстві. В умовах обмеженості коштів регіональних бюджетів підхід, заснований на показниках соціальної результативності, дозволить оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень, планування і розподілу відповідних ресурсів. Результативність державної регіональної сімейної політики може бути виміряна на основі кластерної системи соціально значущих показників. В сучасних умовах такими кластерами можуть виступати: демографічні характеристики населення, соціально-економічне благополуччя населення, характеристика здоров'я неповнолітніх, характеристика репродуктивного здоров'я населення, якість надання освітніх та соціальних послуг, якість організації дозвілля та оздоровлення сімей та неповнолітніх, стан особистої та громадської безпеки тощо. А результативність повинна бути пов'язана з економічною ефективністю, тобто відношенням використаних ресурсів (витрат) до отриманого результату. При цьому, в основу моніторингу економічної ефективності можуть бути покладені такі індикатори, як: цільові кошти, передбачені у бюджетах усіх рівнів на реалізацію заходів сімейної політики; позабюджетні кошти (благодійні фонди, індивідуальні засоби громадян, корпоративні кошти, міжнародні гранти тощо); кадрові ресурси; соціальна інфраструктура, орієнтована на сім'ю; цільові програми; соціальні проекти. Показник економічної ефективності, помножений на показник результативності, у результаті складає показник ефективності витрат консолідованого бюджету регіону на заходи державної регіональної сімейної політики.

Отже, при розробці ефективних управлінських інструментів регіональної сімейної політики, які б позитивно впливали на функціонування інституту сім'ї та покращували соціально-економічне становище української родини, необхідно враховувати результати проведених моніторингів, досліджень та регіональні особливості кризових проявів функціонування сім'ї. Завданням регіональної сімейної політики має бути зміцнення ресурсного потенціалу сім'ї, надання зовнішньої підтримки, допомога родині з дітьми в розвитку всіх видів сімейних ресурсів та підтримання позитивного балансу їх бюджету.

Список використаних джерел.

1. Мікловда В. П. Дослідження проблем розвитку сім'ї як підґрунтя формування регіональної сімейної політики / В. П. Мікловда, О. В. Повстин // Науковий вісник Ужгородського університету. – Ужгород, 2011. – Спецвипуск 33. – Ч. 4. – С. 5-12.

2. Повстин О. В. Регіональна сімейна політика України: завдання, моніторинг, забезпечення соціальної безпеки / О. В. Повстин // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. – Вип. 21.10. – С. 359-366.

3. Повстин О. В. Формування і підходи до реалізації регіональної сімейної політики України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Повстин Оксана Вікторівна ; Держ. вищ. навч. закл. «Ужгород. нац. ун-т». – Ужгород, 2012. – 22 с.

ПАСТУХ КАТЕРИНА ВАЛЕРІЇВНА

начальник інформаційно-аналітичного відділу управління аналітики, прогнозування та зведення інформації Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОСТОРОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Характерною особливістю соціально-економічного розвитку України є просторова (територіальна) нерівномірність, яка породжується низкою чинників (внутрішніх та зовнішніх) й призводить до зниження ефективності функціонування усієї національної економіки [2, с. 512].

У зв'язку з цим вкрай актуальною проблемою, що потребує скорішого розв'язання, є необхідність «реформування системи управління регіональним розвитком і розроблення нової регіональної політики, яка передбачає поєднання пріоритетів економічних реформ і модернізації країни із завданнями розвитку регіонів» [3, с. 96].

Питанням регіональної політики присвячено немало праць таких фахівців як: О. Бабінова, В. Воротін, М. Долішній, В. Мамонова та ін.

Регіональна політка на рівні регіонів, з одного боку, не завжди здійснюється відповідно до регіональної політики держави, оскільки регіони можуть мати свої пріоритетні напрями розвитку, хоча вони повинні становити одне ціле, доповнюючи
одна одну. З другого боку, економічні зв'язки центру і регіонів формуються на принципах єдиного економічного простору, що є найважливішою умовою цілісності країни. Центр формує певну соціально-економічну сферу, в рамках якої території, що мають обумовлену законом самостійність, вирішують загальнодержавні і свої внутрішні завдання.

С. Чистов розглядає регіональну політику держави «з погляду розподілу влади між центром і регіонами як сукупність організаційно-правових та економічних заходів, які здійснюються державою у сфері регіонального розвитку країни відповідно до її поточних і стратегічних цілей» [1, с. 241].

Регіональну політику В. Воротін визначає «як комплекс заходів, спрямованих на розроблення та реалізацію ефективних механізмів управління економічним, соціальним, культурним та екологічним розвитком регіональних суспільно-географічних систем на основі узгодження державних та регіональних інтересів і раціонального використання специфічного потенціалу регіонів» [4, с. 6].

За сьогоднішніх умов регіональна політика стає вагомим інструментом просторового регулювання соціально-економічного розвитку, особливо в тих сферах, де дія ринкових важелів обмежена (соціальна, екологічна, науково-технічна).

Тільки через механізми регіональної політики, як важливого елементу загальнонаціональної стратегії, можна активізувати внутрішні потенціали регіонів для соціально-економічного зростання територій і держави в цілому.

Реалізація регіональної політики припускає розробку відповідних документів, покликаних визначати основні напрями соціально-економічного розвитку території. До таких документів відносять короткостроковий, середньостроковий і довгостроковий прогнози, окремі цільові програми щодо найбільш актуальних проблем.

У Державній Стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року як ключова проблема, що вимагає поетапного рішення, виділено збільшення диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів, низьку конкурентоспроможність та інвестиційно-інноваційну активність.

Для вирішення вказаної проблеми в Стратегії пропонується розробляти й реалізовувати в регіонах програми подолання депресивності окремих територій.

Державна підтримка депресивних територій має спрямовуватися на усунення причин депресивності та стимулювання соціально-економічного розвитку.

Існує багато видів державної підтримки депресивних територій, про що свідчить практика економічно розвинених країн світу.

У сучасних умовах можуть бути використані різні види державної підтримки депресивних територій.

Для застосування всіх видів державної підтримки в Україні є умови, але актуальною проблемою залишається пошук їх оптимального поєднання в кожному випадку для кожної конкретної депресивної території.

Отже, основними цілями регіональної політики мають стати підвищення ефективності механізму взаємодії центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з метою узгодження інтересів загальнодержавного і регіонального розвитку; реалізація державного механізму стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів і депресивних територій. Крім того, регіональна політика повинна спрямовувати розвиток окремих територій на соціально-економічне піднесення всієї країни.

Список використаних джерел.

1. Державне регулювання економіки: [навч. посіб.] / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К. : КНЕУ, 2000. – 316 с.

2. Модернізація системи державного управління: теорія та практика: матер. нак.-практ.конф. за міжнар. уч. (20 квітня 2012 р.) : у 2 ч. Ч.1 / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцова. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 548 с.

3. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416 с.
4. Стратегічні пріоритети [Електронний ресурс] : науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 2010. – №1 (14). – Режим доступу: http: // old.niss.gov.ua / book / StrPryor / St_pr 14_15 / index.htm.

ПАХОМОВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

професор кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЩОДО ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Використання механізму державно-приватного партнерства для реалізації проектів у сфері соціальних і муніципальних послуг набуло широкого поширення у всьому світі. У розвинених економіках 75-80 % всіх проектів, що реалізуються на принципах публічно-приватного партнерства, доводиться саме на об'єкти соціально-культурного і житлово-комунального призначення. Зокрема, у Німеччині склалися наступні пріоритети вибору найпривабливіших для реалізації проектів публічно-приватного партнерства об'єктів: школи, дитячі сади і інші установи дошкільної і загальної освіти; установи культури і спорту; адміністративні будівлі владно-розпорядливих органів; об'єкти дорожньої інфраструктури і транспорту. Німецькі підприємці прагнуть вкладати ресурси в будівництво і модернізацію об'єктів соціального призначення, тому що у Німеччині створені умови для отримання бізнесом стабільної норми прибутку протягом життєвого циклу таких проектів та існують гарантії держави щодо збереження вкладених бізнесом ресурсів [1].

У Росії розвиток інституту державно-приватного партнерства включений в економічну політику держави як на федеральному, так і на регіональному рівнях. Проте держава не робить помітного впливу на процес формування і вдосконалення законодавчої бази, а практика успішної реалізації проектів державно-приватного партнерства носить фрагментарний характер. Російські підприємці не зацікавлені вкладати гроша в сумісні з державою проекти, хоча зараз, в умовах зростаючого дефіциту регіональних і місцевих бюджетів, саме проекти державно-приватного партнерства можуть стати ефективним інструментом залучення позабюджетних засобів в процеси модернізації соціальної інфраструктури [2].

В Україні на шляху реалізації проектів державно-приватного партнерства виникають наступні перешкоди:

- збереження ознак державного монополізму в політиці регулювання проектів;
- відсутність цілісної сувчасної законодавчої бази;
- корупція, що перешкоджає прозорому тендерному вибору постачальників послуг для держави;
- недостатнє використання некомерційних організацій у державно-приватних партнерствах.

Основні *пріоритети державної політики* у сфері розвитку державно-приватного партнерства:

- забезпечення реалізації проектів ДПП за допомогою системи ефективного управління проектами;
- створення умов для реалізації та захисту прав державних та приватних партнерів, формування взаємовигідних відносин між учасниками державно-приватного партнерства;
- розроблення і запровадження державних та регіональних програм комплексного оновлення основних фондів та / або розбудови інфраструктур у містах;
- удосконалення системи державного управління з врахуванням досвіду здійснення проектів державно-приватного партнерства, ефективне поєднання загальнодержавної та регіональної політики щодо здійснення проектів державно-приватного партнерства [3].

Серед рекомендацій щодо удосконалення механізмів взаємодії держави і бізнесу в реалізації соціально-економічних завдань державного регіонального та місцевого розвитку можна визначити: податкові пільги для проектів з державно-приватного партнерства і диверсифікованість пропозицій для бізнесу; розробка нових форм державно-приватних партнерств і створення вертикально-інтегрованої системи управління державно-приватними партнерствами, що дозволить скоротити трансакційні витрати й ефективно розподіляти ресурси; розвиток регіональних проектів і перехід від одиничних концесійних проектів до міжгалузевих;

- створення інституціонального, правового й організаційного середовища державно-приватних партнерств та формування фінансово-економічних інститутів, а також професійна підготовка управлінської ланки державно-приватних партнерств [4].

Бізнес і держава все активніше починають вступати в співпрацю у пошуках нових шляхів вирішення завдань суспільства на умовах партнерства. Разом з тим, розвиток державно-приватного партнерства на основі створення ефективних інститутів взаємодії бізнесу і держави, поки слабо використовується як ефективний інструмент, здатний вплинути на економічне зростання і якість життя громадян. Розвиток державно-приватного партнерства в регіонах стримується адміністративними бар'єрами, відсутністю висококваліфікованих кадрів, слабо сприяє фінансуванню стратегічних соціальних програм і інвестиційних проектів із залученням приватних інвестицій, не забезпечує ефективне використання концесійних і лізингових і механізмів За рахунок спільного використання ресурсів і знань обидві сторони отримують вигоду з синергетичного ефекту, розподілення ризиків, тощо [5-7].

Механізми спільного використання можливостей держави і бізнесу створюють умови і для просування оптимальної практики вирішення завдань, що відповідають суспільним інтересам. Державно-приватне партнерство сприяє подоланню відмінностей між адміністративною культурою влади і корпоративною культурою бізнесу, взаємно збагачуючи один одного кращими традиціями. Така взаємодія держави і бізнесу цілком відповідає інтересам громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Davies Steve Fairbrother Peter Private Finance Initiative (PFI) and Public Private Partnerships (PPPs): Definitions and Sources? // School of Social Science, Cardiff University, Working Paper Series, 2003. – Paper 39.
2. Частно-государственное партнерство. Состояние и перспективы развития в России (Аналитический доклад) / Под редакцией Р.С. Гринберга. – М., 2006. – 79 с.
3. Innovative Financing of Infrastructure: The Role of Public Private Partnerships: Lessons From the Early Movers // EIB papers. – 2005. – Volume 10. – № 2.
4. Public-private partnerships for innovation: policy rationale, trends and issues, OECD, 10-12 December 2002, Headquar-ters, Paris.
5. Рожкова С. А. Анализ зарубежного опыта реализации проектов ГЧП в различных отраслях экономики // Вестник СПбГУ. – 2006. – Декабрь.
6. Davies Steve Fairbrother Peter Private Finance Initiative (PFI) and Public Private Partnerships (PPPs): Definitions and Sources? // School of Social Science, Cardiff University, Working Paper Series, 2003. – Paper 39.
7. Частно-государственное партнерство. Состояние и перспективы развития в России (Аналитический доклад) / Под редакцией Р.С. Гринберга. – М., 2006. – 79 с.

ПОПОВ СЕРГІЙ АФАНАСІЙОВИЧ

заступник директора з наукової роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ІННОВАТИКИ: ВЕРИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ЇЇ РОЗВИТКУ

Сьогоденний і майбутній розвиток українського суспільства передбачає належний рівень розвиненості теоретико-методологічного і прикладного забезпечення державно-управлінської інноватики (далі – ДУІ) [1, с. 99], а в її рамках і державно-управлінської інноваційної діяльності (далі – ДУІД). Остання нині є надзвичайно актуальною як ключова форма реалізації якісних змін у різних сферах українського суспільства, визначених стратегічними пріоритетами Програми економічних реформ 2010-2014 років, завданнями Щорічних Національних планів 2011-2013 років щодо її впровадження. Виключна роль ДУІД у зазначеному аспекті надає можливість стверджувати про стратегічну значимість розвитку наукового і освітнього напрямів ДУІ для сьогодення.

Напрацьований обсяг сучасних теоретико-методологічних і прикладних засад дозволяє визнавати факт становлення і розвитку ДУІ як напряму знань про закономірності інноваційного розвитку соціального простору України, державного (публічного) управління, ДУІД, процесів масштабного впровадження нововведень, інноваційних процесів, методології та принципів їх організації у публічному секторі, інше.

Предметне поле цих досліджень визначається інноваційно-орієнтованими положеннями Конституції України, Законів України, Указами Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, де окреслено широкий спектр сучасних перетворень у рамках державно-управлінських реформ, невід'ємною складовою реалізації яких є ДУІД. З огляду на поняття «державно-управлінські реформи» [2, с. 27-31] поле теоретико-методологічних і прикладних досліджень стосується якісних змін у: системі державного управління (у широкому розумінні), системі місцевого самоврядування і їх діяльності; зв'язках між цими системами; механізмах взаємодії між неурядовими організаціями і громадянами у процесах спільного управління. Указ Президента України щодо сприяння розвитку громадянського суспільства розширює це предметне поле досліджень.

Наявні напрацювання за проблематикою ДУІ потребують підтвердження (доказу) запропонованих теоретико-методологічних та прикладних положень через перевірку їх на достовірність, їх відповідність реальній ситуації. Поміж відомих видів верифікації, визнаним є експертне підтвердження отриманих результатів досліджень як одна з фундаментальних процедур наукового методу у державному управлінні. У галузі науки «державне управління» на теперішній час сформувалося коло визнаних дослідників за проблематикою інноваційного розвитку державного управління.

Автором розроблено певний обсяг теоретико-методологічних і прикладних положень з ДУІД, які потребують верифікації, а саме щодо:

1. спрямованості сучасних тенденцій інноваційного розвитку державного управління, їх генезису;
2. першоджерел нововведень у державному управлінні, місцевому самоврядуванні, громадянському суспільстві, у їх взаємозв'язках і взаєминах;
3. обґрунтування поняття «державно-управлінські нововведення», їх предметного поля;
4. визначення переліку найбільш визнаних державно-управлінських нововведень у світі і вітчизняній практиці у контексті Європейської Стратегії інновацій і належного демократичного врядування на місцевому рівні;
5. тенденцій інноваційно-орієнтованих досліджень у галузі науки «державне управління» ;
6. проблем теоретико-методологічного забезпечення ДУІД (щодо: її системного характеру; особливостей нововведень, їх класифікації з позиції масштабного їх впровадження; процесу їх поширення і інноваційного процесу; особливостей управління масштабними нововведеннями; факторів опору їм);
7. використання системно-діяльнісного підходу до структурування ДУІД як взаємозв'язаних складових: основна (інноваційний процес), управлінська, забезпечувальна (інноваційний ресурс), основні супровідні види і способи їх супроводу;
8. ієрархічної структури ДУІД за рівнями системи державного (публічного) управління з урахуванням реалізації управління і забезпечення процесів поширення нововведень і інноваційних процесів;
9. принципів ієрархічної ДУІД з урахуванням необхідності і достатності елементів її структури;
10. вибору класифікаційних ознак нововведень з точки зору їх масштабного впровадження;

11. обґрунтування стратегічного підходу до управління масштабними нововведеннями і підходу до розробки системи управління ними з урахуванням ієрархії системи державного управління;

12. систематизації можливих факторів опору державно-управлінським нововведенням;

13. наявної освітньої гетерофільності (неоднорідність профілів освіти кадрового складу органів публічної влади) як вагомого фактору опору нововведенням;

14. формування освітнього напряму з інноваційного розвитку державного управління, спеціальності (спеціалізації) «Інноваційна діяльність у державному управлінні».

Експертна верифікація може проводитися як шляхом анкетування, так методом інтерв'ю та раціонального поєднання їх результатів. В якості експертів доцільно обрати осіб, що мають досвід впровадження поширених державно-управлінських нововведень, зокрема систем управління якістю, стратегічного планування, програмно-цільового методу, функціонального обстеження, інструментів оцінювання ефективності та результативності, іншого. А також дослідників, що мають дисертаційні та монографічні напрацювання за інноваційною проблематикою у державному управлінні.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / Т. 2 : Методологія державного управління. – К. : НАДУ, 2011. – 692 с.

2. Кравченко С. О. Державно-управлінські реформи: теоретико-методологічне обґрунтування та напрями впровадження [Текст] : монографія / С. О. Кравченко. – К. : НАДУ, 2008. – 296 с.

ПРИСЯЖНЮК ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АУТСОРСІНГ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УМОВАХ ДИВЕРСІФІКАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Територіальне управління Державної служби гірничопромислового нагляду (надалі Теруправління) є місцевим уповноваженим органом державної виконавчої влади, який спрямований на виконання функцій державного нагляду за станом охорони праці в регіоні і працює в системі органів виконавчої влади.

Теруправління в межах своїх повноважень здійснює моніторинг та контроль стану охорони праці на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці — області, а також реалізує повноваження, делеговані йому відповідною фаховою Державною службою

Голови ОДА, їхні заступники, керівники управлінь, відділів і інших структурних підрозділів державної адміністрації або їх представники мають право бути присутніми на засіданнях органів місцевого самоврядування та бути вислуханими з питань, що стосуються їх компетенції.

Для здійснення спільних з місцевими органами державної влади та місцевого самоврядування програм у царині охорони праці Теруправління може укладати з ними договори, створювати спільні органи, установи та організації.

Місцеві державні адміністрації мають у своїй структурі управління та відділи, які здійснюють функції галузевого і територіального управління господарською, соціально-культурною та адміністративною діяльністю на відповідній території. Неодмінною складовою здійснення таких функцій є питання охорони праці та супутні питання промислової, транспортної екологічної безпеки та безпеки життєдіяльності.

На своїй території Теруправління забезпечує виконання норм Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади, які стосуються фахових питань охорони праці. Важливою функцією Теруправління також є забезпечення виконання державних і регіональних програм охорони праці, а в місцях інтенсивного техногенного навантаження також комплексних програм безпеки життєдіяльності.

До складу Одеського Теруправління входять: керівник, перший заступник, заступники керівника, фахові інспекції та відділи, інші структурні підрозділи та їх керівники, які здійснюють повноваження Теруправління через інспекторський состав відповідних інспекцій,технічний та інший допоміжний персонал, фінансову та кадрову служби.

Теруправління самостійно визначає організаційно – штатну структуру та кількість працівників у межах установленої граничної чисельності, фонду оплати праці та бюджетних видатків на утримання за розписом Державної служби Держгірпромнагляду.

Фахові інспекції та інші структурні підрозділи здійснюють нагляд за станом охорони праці на підприємствах регіону та несуть відповідальність за слушне виконання чинних вимог та нормативів безпеки життєдіяльності в цілому та на специфічних галузевих видах виробництв. Підприємства регіону підзвітні й підконтрольні у питаннях охорони праці регіональному Теруправлінню, але водночас із цим значна кількість їх виконує вимоги, настанови та звітує галузевим органам виконавчої влади відповідних Міністерств, окремих відомств та держкомітетів.

Таке подвійне підпорядкування є чинником дублювання контрольних повноважень та відповідальності, створює елементи безладу у прийнятті та виконанні конкретних рішень, реалізації необхідних фахових програм з охорони праці на підприємствах регіону. Зазначену негативну тенденцію підсилює диверсифікація підприємств регіону за ознакою форми власності, яка народжує багатопрофільні різнофахові підприємства, дослідити галузеву належність яких вкрай важка проблема..

Для погодженого розгляду питань, що належать до повноважень Теруправління, обговорення найважливіших напрямів його діяльності у співпраці з місцевою державною адміністрацією можуть утворюватися спільні колегіальні неформальні тимчасові органи (комісії, комітети, ради). До складу таких органів можуть входити керівники територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (за згодою) та посадові особи органів місцевого самоврядування (за згодою), а також керівники районних державних адміністрацій.

Керівники залучених до спільної дії у справах охорони праці державних та громадських інституцій утворюють свій фаховий апарат у межах виділених бюджетних коштів. І кожна з інституцій-учасниць спільної дії має свої правила, процедури, дозволи та заборони у використанні таких коштів для реалізації спільних заходів та програм щодо розбудови системи охорони праці саме на регіональному рівні, з урахуванням структури виробництва та мережі робочих місць на підприємствах регіону.

За такого положення важко забезпечити еквівалентність умов праці та засобів її охорони для працівників одного фаху та кваліфікації, які працюють на підприємствах різного галузевого підпорядкування. Це є порушенням основних особистісних прав людей на рівний доступ к шляхетним умовам праці та справедливу винагороду.

У якості пропозиції для обговорення шляхів вирішення визначеної проблеми пропонується створення Міжгалузевих центрів промислової, транспортної, екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони праці (МЦБОП).

Такі центри мають на нових методичних, процесуальних та ресурсних засадах забезпечувати не тільки і не стільки функції державного нагляду та контролю стану безпеки та охорони праці, але і активно впливати на цей стан через надання фахових послуг підприємствам регіону з питань:

Атестації та сертифікації робочих місць на виконання роботодавцями стандартів безпеки та охорони праці;

Навчання та перевірки знань провідними фахівцями та призначеними особами відповідних стандартів та правил охорони праці на підприємствах,де вони працюють;

Розробки та впровадження систем охорони праці на підприємствах регіону;

Аутсорсінгове виконання функцій призначених осіб, відповідальних за охорону праці, на умовах контракту з підприємствами;

Аналітичних досліджень стану охорони праці за поширеними в регіоні категоріями робочих місць та розробки пропозицій та проектів модернізації оснащення таких робочих місць;

Впровадження результатів таких досліджень у практику виробництва на підприємствах регіону на комерційних засадах.

Юридична форма такого Центру, його організаційно-штатна структура, ресурсна база, професійний склад працівників потребують висвітленя у окремому досліджені, але методичною основою його створення та впровадження безумовно має бути методологія управління проектами.

ПУНДИК МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО САМОУПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Стратегічним шляхом наближення України до міжнародних стандартів у частині забезпечення регіональної демократії визначено формування інституту регіонального самоуправління на основі врахування інтересів населення регіону.

Незважаючи на достатню теоретичну розробленість та практичну аргументованість необхідності становлення в Україні інституту регіонального самоуправління, досі не було сформовано теоретичне підґрунтя інституціоналізації регіонального самоуправління, зокрема не було сформульовано сукупність принципів, що визначають вимоги до організації процесу становлення інституту регіонального самоуправління в Україні зорієнтованих на реалізацію регіональних інтересів.

Інституціоналізація – це перетворення соціальних намірів у норму та формування правил спілкування шляхом їх впровадження за допомогою владних інституцій (неписаних правил чи правової діяльності) на основі засобів правового, економічного і політичного регулювання [3, с. 126].

Роль інституціоналізації полягає в тому, що вона є чинником невизначеності й основою для прогнозування поведінки суб’єктів. Інститути пропонують схему дій в тих сферах, де ця схема не існувала і тому в ній була невизначеність. Так у процесі інституціоналізації відбувається заміна спонтанної поведінки на передбачувану, яка очікується і моделюється. Суспільство, створюючи інститути, закріплює певні види соціальної взаємодії, робить їх постійними та обов’язковими. Фіналом інституціоналізації можна вважати створення відповідних норм і правил чіткої інституційно-рольової функції інтересів, схваленої більшістю учасників соціально-економічного процесу.

Отже, *інституціоналізація регіонального самоуправління*, з огляду на визначення регіону як однієї з одиниць територіальної структури національної держави, ланка адміністративно-територіального поділу субнаціонального рівня, де діють регіональні владні інститути з визначеними повноваженнями і відповідними фінансовими ресурсами для їх реалізації та відбувається регіональний політичний процес, – це процес оформлення взаємодії регіональних суб’єктів в інституційну систему, елементи якої, стаючи загальноприйнятою практикою і підтверджуючи в реальних економічних відносинах, здатні діяти, перш за все, у напрямку реалізації інтересів регіональної громади.

Суб’єктами ж інституціоналізації регіонального самоуправління, на нашу думку, виступають, по-перше, органи державної влади, населення регіону, громадські організації (різноманітні об’єднання громадян) та господарські суб’єкти (бізнес-структури), взаємодія інтересів яких виливається в неформальну інституціоналізацію їхніх інтересів; по-друге, органи регіонального управління, здатні представляти, захищати і реалізовувати інтереси населення як суб’єкти правовідносин (головна функція представників регіональної законодавчої та виконавчої влади – створення інститутів, що забезпечують досягнення балансу у відносинах «центру» і «регіонів»). Успіх інституціоналізації регіонального самоуправління багато в чому залежить від структури законодавчої і виконавчої влади в регіоні.

Варто зазначити, що інституціоналізації, як процесу становлення, завжди передує процес легітимації, тобто усвідомлення нового інституту в першу чергу населенням та визнання його органами державного управління, шляхом декларування у відповідних нормативно-правових актах і створення відповідних організаційних структур. У процесі інституціоналізації регіонального самоуправління важливе значення має легітимація регіональних інтересів, що

дозволить чітко визначити питання регіонального значення та відділити їх від питань державного та місцевого значення [2, с. 14], що передбачає реалізацію принципу субсидіарності, задекларованого в статті 5 Європейської хартії регіональної демократії.

Покладання відповідальності за вирішення публічних завдань на регіональні влади має відбуватися на підставі принципу субсидіарності, який буде означати, що регіональні влади повинні взяти на себе відповідальність за ті справи, які, враховуючи їх масштаб, природу, вимоги результативності та продуктивності, можуть бути найбільш ефективно вирішені на регіональному рівні. Це дозволить регіональним властям, з одного боку, не претендувати на компетенції, які можуть бути вирішені виключно на національному рівні, а, з іншого – не дозволить державі зазіхати на компетенцію регіонального рівня влади.

Таким чином, принцип субсидіарності має на меті забезпечити чіткий розподіл повноважень між інститутами публічної влади. Держава повинна брати на себе тільки ті повноваження, які вона здатна ефективно виконати і в межах яких держава реалізує загальнонаціональний інтерес. У свою чергу до повноважень регіонального управління повинні бути віднесені лише ті питання, які відображають регіональний інтерес і які можуть бути ефективно виконані на регіональному рівні. Решта функцій повинна передаватися в інститут місцевого самоврядування.

Принципи інституціоналізації регіонального самоуправління – це основоположні ідеї, положення, настанови, що віддзеркалюють об'єктивні закономірності та обґрунтовані напрями на шляху становлення інституту регіонального самоуправління задля забезпечення реалізації усвідомлених потреб, цілей та пріоритетів регіональної спільноти, а також права на комунікацію між суб'єктами регіонального управління і участь у вироблені спільних рішень. Принципи інституціоналізації визначають вимоги до організації процесу становлення інституту регіонального самоуправління в Україні зорієнтованих на реалізацію регіональних інтересів і водночас вони є впливовими чинниками, що формують нову модель регіонального управління, засади якої закріплюються в законодавстві.

Зміст інституціоналізації регіонального самоуправління полягає в реалізації наступних принципів:

- становлення демократичного політичного режиму;
- визнання різноманіття інтересів;
- врахування ієрархії територіальних інтересів;
- визнання регіональних органів влади;
- узгодження інтересів – цілей – ресурсів.

Будучи послідовно та логічно взаємопов'язаними один з одним, та в такій якості забезпечуючи дієвість та впорядкованість заходів зі становлення інституту регіонального самоуправління, в них знаходить своє висвітлення об'єктивна вимога закономірностей розвитку регіональної влади з урахуванням сучасного змісту концепції демократичного врядування.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навчальний посібник / [В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи] / за заг.ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
2. Сивак Т.В. Регіональні інтереси в системі державного управління: принципи легітимації та модель реалізації: автореферат на здоб. наук. ступ. канд. наук з держ.упр.; спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / ОРІДУ НАДУ при Президентові України. – Одеса, 2012. – 20 с.
3. Ткач А.А. Інституціональні основи ринкової інфраструктури : [монографія] / А.Ткач. – К. : НАН України, Об'єдн. ін-т економіки, 2005. – 295 с.

РАДІОНОВА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
секретар Новодофінівської сільської ради Комінтернівського р-н, Одеської області

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ПРОГРАМ ПАРТНЕРСТВА

Соціальна складова розвитку громади визнається як домінуюча над економічною. Кризовий стан соціальної сфери є характерним не лише для України в цілому, а й окремих регіонів, де підвищується загрозлива соціальна напруженість, що блокує можливість проведення ефективних економічних реформ і вимагає термінової корекції управління соціальним розвитком як на державному, так і на місцевому рівнях. Оскільки соціальний розвиток – це єдиний процес, що відбувається в кожній з адміністративних одиниць, він потребує таких управлінських підходів, механізмів і технологій, які були б найефективнішими для кожної ланки системи управління.

Головною метою соціального розвитку адміністративної одиниці є створення умов для підвищення якості життя громадян, які живуть на її території. Органи місцевого самоврядування в Україні наділені повноваженнями, які стосуються координації та об'єднання зусиль держави і територіальної громади для створення сприятливих економічних, соціальних, культурних, правових та інших умов щодо забезпечення гармонійного розвитку кожної людини, реалізації нею конституційних прав і свобод, підвищення її добробуту. Роль органів місцевого самоврядування зростає, оскільки вони знають проблеми не абстрактної категорії людей, а реальної територіальної громади. Ця перевага дозволяє скорегувати державну соціальну політику, наближаючи її доспецифічних умов розвитку тієї чи іншої адміністративної одиниці.

На сьогодні в країнах Європи та світу території змушені проводити все складнішу соціально-економічну політику [2], шукати оригінальні комбінації різноманітних її методів і механізмів, висувати принципово нові ідеї, що можуть дати імпульс економіки. Внаслідок зазначеного стали розроблятися комплексні документи, в яких системно розглядаються цілі, завдання, напрямки розвитку територій [4]. Такі документи мають різноманітні назви: «стратегія економічного розвитку», «економічна стратегія», «стратегічний план», «стратегічна концепція розвитку», «стратегія розвитку торгівлі і

промисловості» тощо. Соціальний розвиток територіальних громад у розвинених демократіях базується на дотриманні низки принципів, зокрема: пріоритету прав і свобод громадян (націленість суб'єктів влади на захист законних прав і інтересів кожної людини); соціального партнерства (реалізовується через партнерську взаємодію формальних та неформальних структур – суб'єктів місцевого розвитку); забезпечення широкої участі громадян в управлінні місцевими справами (упровадження активних форм: соціальне, державне та муніципальне замовлення, діяльність громадських комітетів, органів самоорганізації населення, проведення референдумів тощо); повсюдності місцевого самоврядування (кожен громадянин є членом територіальної громади, а всі територіальні громади мають право на самостійне управління своїм розвитком); субсидіарності (надання суб'єктам нижчого рівня максимальних повноважень).

Однією із ефективних форм реалізації політики розвитку територій є спільне виконання проектів і програм декількома партнерами (територіальними органами влади та недержавними організаціями), що дозволяє створювати цілісні системи надання послуг, більш ефективно проводити соціологічні дослідження щодо потреб клієнтів, надавати більш швидко кваліфіковану допомогу тим, хто її потребує. При цьому, як правило, надання послуг стає більш доступним і ефективним.

Прикладами місцевих програм партнерства є: програми міжмуніципального співробітництва (ММС), фонд розвитку громади (Community Foundation), соціальне замовлення, соціальне підприємництво, соціальна мобілізація.

Міжмуніципальне співробітництво (ММС) – це відносини між двома або кількома органами місцевого самоврядування (тобто, органами базового рівня місцевого самоврядування), які мають статус юридичних осіб та мають певну політичну, юридичну та фінансову автономію (відповідно до принципів Європейської хартії місцевого самоврядування). Органи-партнери погоджуються спільно працювати та надавати певні ресурси для отримання обопільної користі, яка була б недосяжною у разі їх самостійної (ізольованої) діяльності. Спільні зусилля можуть стосуватися однієї або кількох галузей, які належать до визначеної компетенції органів місцевого самоврядування. Громади можуть об'єднувати свої ресурси, якщо це допомагає їм покращити їх ефективність. Вони можуть обмінюватися власним досвідом у наданні певних послуг; вони можуть прийти до висновку, що ефективне надання окремих послуг є можливим на території, яка за площею перевищує територію окремого муніципалітету; можуть навіть існувати законодавчі вимогищодо надання певних послуг (наприклад, утилізація відходів, водопостачання, транспорт та економічний розвиток) саме у форматі ММС. Співробітництво має свою ціну для кожного з партнерів: воно потребує зусиль, фінансування та спільного використання ресурсів (кадри, земля, обладнання, будівлі тощо). В країнах Європи (зокрема, Іспанії) в об'єднання громад входить половина їх загальної кількості. Їм держава гарантує більш сприятливий режим надання інвестицій, ніж окремим громадам. Широко розповсюджені добровільні об'єднання низових ланок адміністративно-територіального устрою у приміських зонах столиць та інших мегаполісів.

*Фонд розвитку громади (CommunityFoundation)*є незалежною інституцією, яка покликана за рахунок збору коштів у громаді від різних донорів**,** серед яких вагому частку складають внески пересічних громадян, розподіляти гранти серед ініціативних груп на мініпроекти та реалізовувати власні проекти, спрямовані на вирішення актуальних місцевих питань. Фонди розвитку громад діють відповідно до своєї місії, яка визначається в статутах, та своїх стратегічних планів. Причому місія може бути визначена дуже широко, наприклад, покращення якості життя в суспільстві. Наприклад, місією Фонду розвитку громади м. Нітра (Словаччина) є покращення якості життя людей в районі Нітра. Він має мотивувати людей ставати волонтерами та допомагати у розвитку місцевої філантропії. Місія Фонду розвитку громади м. Бардейова, що у Словаччині, така: «об'єднання людей заради спільного розв'язання місцевих питань, переконання мешканців міста, що вони самі мають силу вирішувати проблеми громади». Місія Фонду розвитку громади Фермана – розбудова першого в Ірландії, Північній та Південній, фонду розвитку громади, який підтримуватиме доброчинність, громадянство та мир на місцевому рівні.

Соціальне замовлення (СЗ) — доручення з боку державної влади, місцевого самоврядування на виконання комплексу заходів по рішенню певної пріоритетної соціальної проблеми шляхом цільового бюджетного фінансування, як правило на конкурсній основі, соціальних проектів неприбуткових організацій, які співпадають з певними для цієї громади соціальними пріоритетами.

Соціальне підприємництво – бізнес, який переслідує здебільшого соціальні цілі. Його додатковий продукт реінвестується для досягнення певних соціальних завдань для розвитку місцевої громади, а не з метою збільшення прибутку власників чи учасників підприємства. У європейських країнах діяльність соціальних підприємств, передусім, передбачає сприяння місцевому розвитку, згуртованості громади, боротьбу з бідністю тощо.

Основою підходу, який отримав назву *«соціальна мобілізація»,* є ідея створення громадських об'єднань, орієнтованих на самоуправління при вирішенні життєво важливих для членів громади завдань [3, с. 58-72]. Соціальна мобілізація (СМ)здійснюється як добровільна участь жителів у громадських об'єднаннях (органах самоорганізації населення, громадських організаціях, неприбуткових кооперативах) для реалізації місцевих ініціатив та проектів. Проте без зовнішньої допомоги процес СМ сам по собі початися не може. При активній підтримці ініціатив населення з боку місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, нерідко — за участі зацікавлених міжнародних недержавних організацій можна сприяти цьому процесу і прийти до сталого розвитку регіонів. Міжнародний досвід реалізації програм із СМ у різних країнах, як розвинутих, так і таких, що розвиваються, довів, що для громад створення функціональних суспільно-економічних об'єднань є найбільш ефективним механізмом подолання соціальної апатії, бідності, наслідків жорсткого централізованого управління та переходу до соціальної мобілізації та сталого соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналіт. доп. / С. О. Біла, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко, В. І. Жук [та ін.]; за ред. С. О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 80 с.
2. Розроблення підходів та моделей адаптації системи управління місцевим розвитком до стандартів Європейського Союзу : наук. розробка / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, О. Ю. Бобровська та ін. – К. : НАДУ, 2010. – 36 с.
3. Сороковський В.Є. Децентралізація в дії: підвищення спроможності громад у наданні послуг: Методичний посібник / [розроблено в рамках Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO]. – К. : ТОВ РПЦ «Золоті Ворота». – 2009. – 115 с.

4. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. Практичний посібник / [Чемерис А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 80 с.

РЕШЕВЕЦЬ ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ

Актуальним науково-практичним завданням розвитку української економіки є її корінна модернізація з метою підвищення конкурентоспроможності на основі інтеграційних інноваційних проектів. Потужний інноваційний потенціал щодо активізації регіонального розвитку має створення регіональних кластерів, що стимулюють продуктивні інвестиції до технологічно інноваційно-зорієнтованих виробничих, транспортно-транзитних, рекреаційно-туристичних регіональних комплексів. Регіональні кластери формують міцне підґрунтя для вирішення питань зайнятості та імпортозаміщення, прискорюють зростання конкурентного потенціалу територій, забезпечують соціальну стабільність [2, с. 4].

Формування регіональних кластерів досліджують Ю. Бажал, О. Крайник, С. Соколенко, О. Тищенко та ін. У більшості публікацій з цієї проблематики розвиваються теоретичні засади формування кластерів, досліджують передумови їх ефективного функціонування, проте роль регіональних кластерів в Україні майже не розкрито, також не відмічено пріоритетні напрями розвитку регіональних кластерів.

Появу кластерів у регіоні можна розглядати як своєрідний критерій розвитку бізнесу і суспільства, що, у свою чергу, залежить від загальної політичної, економічної та соціальної ситуації в державі. Не випадково динамічний розвиток кластерів у зарубіжних країнах відбувався у період, коли суспільні відносини набували високого рівня демократизації, а місцеве самоврядування і регіональне управління ставали провідними інститутами у забезпеченні місцевого та регіонального розвитку [1, с. 5-6]. Так, стратегією розвитку регіональних кластерів має стати створення сприятливих умов для гідного життя населення.

Досвід формування регіональних кластерів був запозичений деякими регіонами України при визначені стратегічних пріоритетів розвитку, переважно в промисловості, сільському господарстві, будівництві, туризмі тощо.

На основі сталого розвитку Харківської області до 2020 р. передбачається формування та розвиток кластерів з таких напрямів, як: видобуток нафти й газу та їх переробка; виробництво. Переробка сільськогосподарської продукції та випуск продуктів харчування; легка промисловість; будівництво та випуск будівельних матеріалів; високотехнологічні виробництва; науково-освітній; охорони здоров'я; житлово-комунального господарства; транспортно-торговельно-логістичний, що має забезпечувати створення максимальної доданої вартості за мінімальних трансакційних витрат [3].

Підвищення економічної конкурентоспроможності регіону неможливе без розвитку високотехнологічних виробництв. Радою вітчизняних та іноземних інвесторів при Харківській обласній державній адміністрації було прийнято рішення про формування на території Харківської області регіональних кластерів, а саме «Інформаційно-комунікаційні технології». Основною метою кластера є перетворення Харківської області у всесвітньовідомий регіон продуктивної економіки знань з комплексною інфраструктурою для отримання освіти, втілення творчих ідей, створення і прискореного зростання інноваційних високоприбуткових ІТ-компаній, що займаються розробкою програмного забезпечення, створенням мікроелектронної техніки і наданням послуг у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Також регіональний кластер «Виробництво і переробка сільськогосподарської продукції і виробництво продуктів харчування», метою якого є будівництво нових високотехнологічних аграрно-промислових комплексів з виробництва м'ясо-молочної і плодоовочевої продукції та побудови сучасної соціально-побутової інфраструктури.

У рамках роботи підгрупи «Підвищення конкурентоспроможності промисловості, транспорту і зв'язку» Харківського регіонального комітету з економічних реформ було розглянуто питання формування транспортно-логістичного кластера. Де визначено, що транспорт, логістика можуть бути вкрай важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності регіону. Також розглядається регіональний кластер «Житлово-комунальне господарство». Він має декілька проектів «Модернізація комунальної теплоенергетики Харківського району», «Впровадження енергозберігаючих технологій та альтернативних видів палива на об'єктах підприємства з метою скорочення обсягів використання природного газу» та «Екологічне оздоровлення басейну річки Сіверський Донець та підвищення якості питної води».

Реалізація кластерних ініціатив можлива лише за умови активізації державної регіональної політики у сфері кластеризації та створення сприятливого макроекономічного, інформаційного та правового середовища. Необхідно побудувати надійну інформаційну платформу для розвитку кластерів, здійснювати ретельний аналіз та коригування кластерної політики на кожній стадії кластерного процесу, об'єднувати зусилля держави, приватного сектору та громадських організацій щодо сприяння розвитку регіональних кластерів в Україні. Встановлено, що формування регіональних кластерів має позитивний ефект на розвиток регіону. Зокрема, серед таких наслідків необхідно відзначити: забезпечення зайнятості населення та зниження безробіття, підготовка в навчальних закладах спеціалістів, в яких є потреба в регіоні, забезпечення працевлаштування випускників закладів, підвищення якості послуг, підвищення якості життя мешканців регіону, розвиток допоміжних та підтримуючих галузей, підвищення конкурентоспроможності регіону та покращення його іміджу тощо.

Список використаних джерел.

1. Дегтярьова І. О. Наукові та практичні аспекти застосування кластерного підходу в управлінні конкурентоспроможністю регіонів України [Електронний ресурс] / І. О. Дегтярьова. – Режим доступу : www.academy.gov.ua / ej / ej13 /... / Degtyaryova.p.

2. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні. – К. : НІСД, 2011. – 47 с.
3. Основи сталого розвитку Харківської області до 2020 року : [монографія]. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 512 с.

САВОСТЕНКО ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

МАТВЕЄВА ОЛЬГА ЮРІЇВНА

старший викладач кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Здобуття незалежності та подальший перехід України на побудову ринкових відносин разом із відмовою від застарілих, проте нещодавно дієвих методів державного управління та податкового регулювання, обумовили необхідність наукового пошуку нових підходів до вирішення сучасних проблем регіонального розвитку.

Побудова моделі децентралізованого державного управління, яка в дії вже зарекомендувала себе яскравим виразником демократії в багатьох розвинених країнах світу, поставила перед органами державного управління та місцевого самоврядування нові пріоритети та цілі. Орієнтація на відтворення в Україні подібного роду моделей демократичного управління регіональним розвитком обумовила доцільність вироблення принципово нових підходів до формування засад податкового регулювання цих процесів.

Практика зменшення податкового навантаження на окремі категорії підприємств, що забезпечують найбільше надходжень до бюджетів та використовують у своїй діяльності новітні технології, впроваджуючи інноваційні рішення, надійно закріпилася у більшості розвинених країн світу, виправдавши себе чималими позитивними результатами. Здобутки країн світу, які використовують методи поміркованого оподаткування, дають підстави стверджувати, що застосування подібних методів на теренах України може призвести до позитивних зрушень у регіональному розвитку та сприятиме укріпленню засад децентралізації управління. Останнє, зокрема, вбачається в поверненні частини надходжень від податку на прибуток підприємств до місцевого бюджету.

Більшість вітчизняних науковців та практиків відзначають низький рівень ефективності діючої в Україні системи оподаткування, пов'язуючи це із недосконалістю законодавчих засад, зокрема, положень Податкового та Бюджетного Кодексів. Зокрема, існує думка, що після розпаду СРСР формування бюджетно-податкової системи України відбувалося хаотично, наслідком чого стало створення внутрішньо суперечливої і такої, що не відповідає сучасним європейським стандартам, системи оподаткування [1; 2; 3]. Погоджуючись із такою думкою, слід зазначити, що визначення перспектив регіонального розвитку все ж має базуватися не на перебудові податкової системи, яка ще не відповідає кращим європейським зразкам, а поступове її вдосконалення за рахунок вибору та впровадженню більш дієвих важелів та механізмів. Таке «точкове» втручання в діючу систему не призведе до докорінних зрушень в її укладі, проте орієнтуватиметься на поступове виведення на європейський рівень.

Ведучи мову про європейський досвід оподаткування діяльності інноваційно-активних підприємств, слід наголосити на його принципових відмінностях від українського. Особливою рисою податкової політики більшості країн ЄС є стимулювання та всебічна підтримка інноваційної діяльності новостворюваних підприємств [5]. Саме такі підприємства вважаються найперспективнішими економічними агентами, тому державна підтримка їхньої діяльності сягає повного звільнення від оподаткування.

Українська ж система оподаткування, слугуючи зручним інструментом вирішення складних економічних проблем, діє скоріше як конфіскаційний механізм, призводячи до викривлення параметрів регіонального розвитку [4].

На прикладі Дніпропетровського регіону можна прослідкувати взаємозв'язок між обсягами реалізованої інноваційної продукції та обсягами витрат на інновації (Рис. 1)

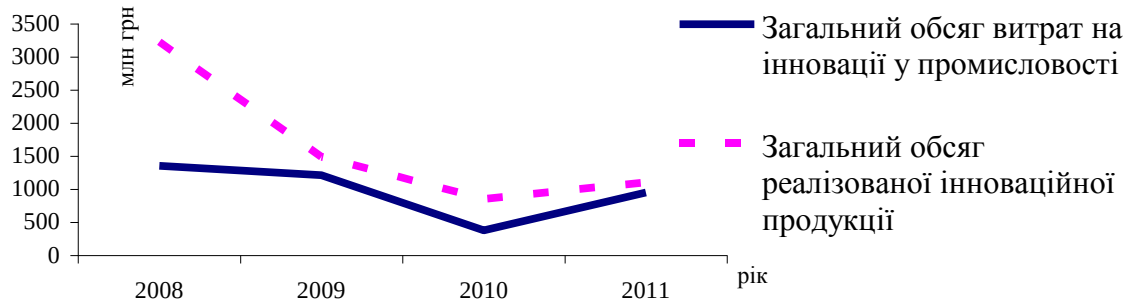

Рис. 1. Обсяги реалізованої інноваційної продукції та обсяги витрат на інновації у Дніпропетровській області, млн грн

Очевидним є вплив та взаємообумовлюючий характер їхнього зростання: зі збільшенням витрат на інновації збільшується обсяг інноваційної продукції, затребуваної ринком. Тому зниження податкового навантаження на такі підприємства сприятиме вивільненню їх внутрішніх ресурсів, які доцільно спрямовувати на інновації та розробки.

Слідуючи надбанням європейського та світового досвіду у цій сфері, слід приділити більше уваги і таким методам, як розстрочка податкового платежу (надання податкового кредиту); пільгове оподаткування підприємств, що використовують наукомісткі технології, впроваджують інноваційні ідеї; розроблення і реалізація програм податкового стимулювання малого та середнього бізнесу щодо залучення інвестиції на НДДКР; повне або часткове звільнення від сплати податків; спрощення податкової звітності; звільнення від оподаткування доходу по муніципальних облігацій, що випускаються під проекти місцевого та регіонального розвитку.

Таким чином, науково-практична розробка й впровадження податкових стимулів для розвитку інноваційно-активних підприємств окреслюють нові перспективи регіонального розвитку, які полягають у забезпеченні засадничого принципу своєчасності та повноти сплати податків; зміцненні зв'язку між промисловими підприємствами та науковими установами; комерціалізації науково-технічних розробок; поліпшення фінансового стану підприємств та зростання прибутковості їхньої діяльності; розвитку високотехнологічного виробництва та наукоємного підприємництва; згладжуванні проявів регіональної асиметрії, вирівнюванні соціально-економічного розвитку регіонів, зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарської діяльності та розширення внутрішнього виробництва, що позитивно впливає на рівень ВВП країни в цілому.

Список використаних джерел.

1. Бориславська О. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні: проблеми реалізації / О. Бориславська // Вісник Лівівського університетуту. Серія юридична. – 2004. – Вип. 39. – С. 187 – 193. – Режим доступу : http: // www.lawyer.org.ua / ?w=r&i=&d=583. – Назва з екрану.
2. Громов О. В. Світовий досвід податкового регулювання в інноваційній сфері та проблеми оподаткування операцій з об'єктами промислової власності в Україні / О. В. Громов // Наука та інновації. – 2009. – № 4. – Т. 5. – С. 31 – 36.
3. Коваленко В. Зарубіжний досвід податкового стимулювання інноваційної діяльності / В. Коваленко, М. Мельник // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 300 – 307.
4. Ковальська Л. Л. Інструменти державного регулювання конкурентних відносин регіонів держави / Л. Л. Ковальська. – Режим доступу : http: // www.nbuv.gov.ua / portal / Soc_Gum / En / O_FN / 2008_5_1 / zbirnuk_O_FN_5_%D7_1_229.pdf. – Назва з екрану.
5. Сотнічук О. С. Інноваційна складова економічного розвитку: світовий досвід та пріоритети / О. С. Сотнічук // Наукові праці НДФІ. – 2008. – Вип. 1 (42). – С. 110 – 117.

СИДОРЧЕНКО ТЕТЯНА ФЕДОРІВНА

доцент кафедри економіки підприємств та економічної теорії
Бердянського державного педагогічного університету, к.е.н., доцент

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНО-МАЙНОВИМИ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У сучасних умовах економічних перетворень земля перестала сприйматися як засіб виробництва і джерело матеріальних благ, вона стає об'єктом правовідносин і ринкового обороту. В зв'язку з цим земля набула нових пріоритетів. Передусім, це уточнення оподатковуваної бази і на цій основі підвищення бюджетних доходів, залучення інвестицій на ринок нерухомості, створення надійної системи забезпечення прав і гарантій землевласників і землекористувачів.

Одним з ключових напрямів формування національної програми економічного розвитку України є розробка і реалізація ідеології державної земельної політики, що забезпечує підвищення ефективності управління земельними ресурсами на національному та регіональному рівнях. Дієвість цієї політики забезпечується дотриманням наступних основних принципів її формування і реалізації: цілеспрямованість, інтегрованість у національну правову і економічну політику, системність, послідовність, науково-економічна обґрунтованість, реалістичність.

У сучасній економічній літературі можна виділити два підходи до поняття «Земельно-майновий комплекс» :

1. Соціально-правовий, при якому земельно-майновий комплекс розглядається як сукупність поняття «земля» як необхідної умови існування нації і держави і поняття «майно» як об'єкту майнових прав і обов'язків різних суб'єктів прав по відношенню до законодавчо зафіксованого об'єкту нерухомості. При цьому, як правило, досліджується кожен вид майна (земельні ділянки, об'єкти нерухомості, обладнання, засоби транспорту тощо) ізольовано один від одного або найчастіше земельні ділянки в сукупності з розташованими на них об'єктами нерухомості. Деякі автори розглядають регіональні ЗМК як сукупність землі і розташованих на ній об'єктів нерухомості відносно цілей і функцій їх використання [2].

2. Економічний, який визначає ЗМК як сукупність земельних і інших пов'язаних з ними ресурсів в різноманітті форм власності і управління з урахуванням унікальності землі як природного ресурсу і базису існування людства, продуктивних сил суспільства. Тут ЗМК розглядається з позиції структури і розвитку земельно-майнових відносин в суспільстві [1].

У обох випадках ЗМК розглядається як система майнових елементів і відносин між ними, що складаються в процесах використання і накопичення суспільно-корисних властивостей цих елементів. З цього випливає, що земельно-майновий комплекс – це сукупність землі і іншого майна, що має певне функціональне призначення. При цьому підкреслюється, що земля це не просто функціональна частина цієї сукупності, а її база, системоутворюючий елемент. Земельна ділянка – це обов'язковий елемент будь-якого ЗМК. Інші його елементи – це розташовані на цій земельній ділянці економічно і юридично прив'язані до нього майнові об'єкти, об'єднуючі ЗМК в систему.

Структура земельно-майнового комплексу припускає, що кожен об'єкт нерухомості представлений наступними чотирма групами:

1) фізичні характеристики, що дозволяють однозначно відокремити цей об'єкт від інших об'єктів на будь-який момент часу(місце розташування, розміри, межі та ін.);

2) характеристики правового статусу, що передбачають опис суб'єкта права, основу виникнення, утримування і об'єм прав на об'єкті нерухомості;

3) характеристики цінності об'єкту в загальновизнаному еквіваленті (вартості) для забезпечення об'єктивності при стягуванні податків;

4) спеціальні характеристики об'єму властиві даному типу об'єктів (наприклад, тип і товщина родючого шару земельної ділянки, містобудівні характеристики будівлі тощо).

Вказані групи характеристик об'єктів нерухомості взаємозв'язані і впливають одна на одну. Так, фізичні характеристики неможливо визначити, не знаючи правового положення об'єкту, оскільки межі земельної ділянки є межі права, а правовий статус може бути визначений тільки для об'єкту, межі якого встановлені. Вартість об'єкту нерухомості залежить, в числі іншого, від місця (фізичних характеристик) розташування об'єкту, від правового статусу (оскільки обтяження знижують вартість об'єкту), а також від спеціальних характеристик.

У практиці управління економікою держави вищезгадані ознаки виділення земельно-майнового комплексу як керованої системи відносяться до нижнього рівня ієрархії і відповідають у фізичному сенсі межам земельної ділянки (чи певній сукупності земельних ділянок, виділеній із загального їх складу за якими-небудь ознаками), використовуваної господарюючим суб'єктом у своїй діяльності. У економічному сенсі це відповідає економічним межам господарюючого суб'єкта за наявності земельної ділянки (земельних ділянок) у складі його засобів. Наприклад, у виробничій сфері межі ЗМК відповідають межам підприємства, в житлово-комунальній сфері міста – межам обслуговуваного цією дирекцією єдиного замовника території земельної ділянки, в житлово-комунальній сфері міського селища або сільського поселення – межам їх земель.

Об'єднані за територіальними і функціональними ознаками земельно-майнові комплекси першого рівня є наступним більш високим рівнем системної організації. Прикладами такого роду об'єктів можуть служити: виробнича зона, утворена декількома підприємствами, пов'язаними єдиною інфраструктурою; район житлової забудови, що має загальну соціальну інфраструктуру. Об'єднання ЗМК цього рівня формує ЗМК наступного рівня ієрархії і так далі до ЗМК країни в цілому.

Земельний ресурс як об'єкт нерухомості неможливо фізично вилучити і перемістити в просторі, використати і амортизувати без залишку. Ця специфічна властивість земельної власності дозволяє постійно тримати її у фокусі громадської уваги і контролю, зумовити комплексом регламентуючих вимог і обмежень.

Важливе значення має бути відведене вдосконаленню системи управління земельно-майновим комплексом на регіональному рівні, яка базується на трьох засадничих складових частинах:

- земельно-майнова політика як стратегічна основа регіональної політики;
- бюджетна податкова політика як основа взаємодії регіонів з центром, а також економічній самостійності регіонів і ухвалення тактичних рішень;
- політика пріоритетів як основа для вироблення напрямів регіональної політики(соціальна, культурна, освітня та ін.).

Управління земельно-майновим комплексом здійснюється у рамках декількох просторів – соціального, політичного, правового, економічного, культурного, історичного, природно-кліматичного, екологічного. Зважаючи на цю специфіку, необхідно орієнтувати систему управління земельно-майновими відносинами на реалізацію наступних основних функцій :

- раціональне поєднання стратегічних і тактичних інтересів в сфері землекористування, тобто дбайливого використання земель як обмеженого і непоправного природного ресурсу з можливостями якнайповнішого надходження коштів до бюджету;
- забезпечення надійності і оперативності контролю за станом і використанням земель.

Список використаних джерел.

1. Кухтин П.В., Левов А.А. Методология управления земельно-имущественным комплексом в регионе. Учебно-методическое пособие. – М.: ФГНУ Российский научный центр государственного и муниципального управления, 2004 - 212 с.

2. Сай, С. И. Земельно-имущественный комплекс России как обьект регулирования / С. И. Сай // Общество и зкономи-ка. – 2001.-№7-8. – С. 170-182

СИСУЄВ ПАВЛО МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Актуальність питання щодо використання інструментів стратегічного планування регіонального та місцевого розвитку полягає в необхідності подолання наслідків глибокої кризи економіко-господарського розвитку регіонів та окремих місцевостей України, викликаної великими розбіжностями між науково-теоретичною основою та практикою реалізації державного управління у кожній окремо взятій територіальній одиниці. Така ситуація в свою чергу є результатом браку належної конкретизації у проведенні наукових розробок та досліджень при прийнятті рішень щодо подальшого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, відсутності стратегічного бачення в керівників різного рівня управління та брак інформації щодо результатів впровадження методів та принципів стратегічного управління в діяльність органів державного управління.

У сучасному розумінні стратегія для місцевого розвитку повинна містити ясні цілі, досягнення яких є вирішальним для загального результату місцевого розвитку. Стратегія повинна підтримувати громадську ініціативу, концентрувати головні зусилля в потрібний час у потрібному місці, на основі проведеного аналізу стратегія розвитку також має передбачати таку гнучкість поведінки, щоб використовувати мінімум ресурсів для досягнення максимального результату тощо.

З точки зору сучасної управлінської науки стратегічне планування соціально-економічного розвитку території (регіону, району, міст, селищ, сільських населених пунктів) розглядається як науково обґрунтоване та практично орієнтоване прогнозування розвитку, яке передбачає визначення напрямків і параметрів розвитку територій, їхньої економіки, екології і соціальної сфери, заходів щодо реалізації намічених програм та проектів, засоби та шляхи їхнього досягнення на довготермінову перспективу. Оскільки стратегічне планування є процесом раціональним і систематичним, воно допомагає визначити, як оптимально використовувати людські та фінансові ресурси. І саме лише методом стратегічного планування, яке виходить з того, що ресурси обмежені, можливо визначити оптимальні сфери розвитку території, однак для цього необхідно мати певні наукові розробки та бажання відповідальних адміністративних осіб використовувати здобутки науковців та колег з інших місцевостей у запровадженні процесу стратегічного планування та стратегічного управління розвитком відповідної території. Відсутність стратегічних підходів є одним з недоліків традиційної моделі публічного адміністрування, яка критикується за спрямованість переважно на внутрішні проблеми організації та короткостроковий характер.

Необхідно зазначити, що на сьогодні вирішення поточних питань відбирає всі сили та ресурси, не залишаючи часу і можливості подумати про майбутні перспективи, про доцільність владних дій у контексті створення умов розвитку території в майбутньому.

Зазначені системні вади часто обумовлюють низку проблемних питань, які сьогодні виникли у секторі економічного, промислового та інших видах розвитку регіонів і окремих місцевостей в Україні.

Стратегічне планування збільшує вірогідність того, що лідери організації зрозуміють, що на них чекає у майбутньому і будуть до цього готові, замість того, щоб постійно реагувати на події лише тоді, коли вони трапляються.

Стратегічне планування спонукає до постановки цілей і досягнення консенсусу навколо цих цілей, що збільшує вірогідність досягнення поставлених цілей. На місцевих рівнях влади це передбачає співпрацю багатьох громадян, які мають різні точки зору про те, що має робити місцева влада. Вони досягають консенсусу через компроміси і часом нелегкі поступки. Процес досягнення консенсусу є надзвичайно важливим для стратегічного планування.

Стратегічне планування допомагає визначити, як оптимально використовувати людські та фінансові ресурси. Воно виходить з того, що ресурси обмежені, і за них йде серйозне змагання.

І нарешті, стратегічне планування пропонує такі цілі і задачі, які можуть служити орієнтирами, або стандартами, відповідно до яких можна виміряти ефективність виконавської діяльності. У такий спосіб влада та громадяни можуть дізнатися, чи досягнуто успіху чи ні

Аналіз науково-теоретичних основ та законодавчих основ стратегічного управління надає нам можливість висунути твердження, за яким процес стратегічного планування спирається здебільшого на людський потенціал, орієнтує діяльність суб'єктів планування на виклики зовнішнього середовища, здійснює гнучке регулювання і забезпечує своєчасні зміни об'єкта управління відповідно цих викликів. Саме це дозволяє досягати мети функціонування території та домагатися конкурентних переваг у довгостроковій перспективі з урахуванням особливостей участі у процесі формування та реалізації стратегії місцевого розвитку юридичних і фізичних осіб.

В свою чергу, юридичний аспект запровадження процесу стратегічного планування у площину діяльності публічної адміністрації, полягає у тому, що законодавче поле у галузі стратегічного планування складається з трьох основних блоків, перший з яких – визначає роль та місце органів місцевого самоврядування в організації та здійсненні процесу управління розвитком території, зокрема – через розроблення і реалізацію стратегій місцевого розвитку; другий – формує основні засади стратегічного планування на місцевому рівні (від держави до окремої території); третій – визначає особливості участі у процесі формування та реалізації стратегії місцевого розвитку юридичних і фізичних осіб.

Разом з тим, у сфері державного управління стратегічні рішення мають і враховують обмеження політичного та конституційного характеру, що є важливою відмінністю від приватного сектора, а враховуючи великий вплив поведінкової теорії (біхевіоризму) на становлення теорії стратегічного планування, можна також стверджувати, що саме кадри державного управління в багатьом забезпечують успіх або поразку процесу впровадження стратегічного планування розвитку території, тому їх залучення до участі у зазначеному процесі на усіх стадіях є вкрай важливою умовою його подальшої реалізації.

Список використаних джерел.

1. Бережний Я. В. Стратегічне планування в державному управлінні: прогнозування на національному рівні / Я. В. Бережний // Наук. вісн. Акад. муніцип. упр. : Серія «Управління». Держ. упр. та місцеве самоврядування. – 2010. – Вип. 3. – С. 450–457.
2. Запровадження стратегічного планування в Україні: Збірка документів і матеріалів: Укл. В.Тертичка. – К.: ЦДАР НАДУ, 2004. – 437 с.
3. Методичні рекомендації щодо запровадження стратегічного планування у практику роботи центральних органів виконавчої влади / Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції – 2003. – 11 с.
4. Минцберг Г., Брайан К. Дж., Гошал С. Стратегический процесс: концепции, проблемы, решения. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http: // wantus. homeunix.org / lib / exe / fetch.php / books:strateg:mintsbergstrategicheskiy-process.pdf

СИЧУК ОЛЕГ ЙОСИПОВИЧ

заступник директора департаменту оборонної роботи, цивільної оборони, взаємодії з правоохоронними органами та МНС Одеської міської ради, к.е.н.

РОБОЧИЙ ВІКТОР ВАЛЕНТИНОВИЧ

головний спеціаліст відділу оборонної роботи, цивільної оборони, взаємодії з правоохоронними органами департаменту оборонної роботи, цивільної оборони, взаємодії з правоохоронними органами та МНС Одеської міської ради

ЩОДО ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НОРМОВАНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Актуальність порушеної проблеми полягає в тому, що відповідно до вимог чинного законодавства, виконавчим органам місцевого самоврядування делеговані повноваження з оборонних питань. Ці питання є важливими, необхідними та такими, що потребують часу на їх вирішення навіть в мирний час, не кажучи про специфічні умови особливого періоду, коли певні обставини скоротять час та ускладнять умови виконання певних завдань і функцій. З цією метою на державному рівні організована мобілізаційна підготовка.

Важливим напрямком мобілізаційної підготовки для органів місцевого самоврядування є забезпечення життєдіяльності населення, в тому числі організація нормованого забезпечення населення продовольчими та непродовольчими товарами в цей період.

Продовольча доступність є найважливішою метою соціально-економічної політики держави в мирний час. Показником продовольчої доступності у мирний час є співвідношення фактичного та бажаного продовольчого споживання.

Держава ставить за мету досягнення середніх показників продовольчого споживання на рівні розвинутих країн світу або на рівні норм харчування, які рекомендуються Міністерством охорони здоров'я. В особливий період. Коли діяльність більшості підприємств буде обмеженою або взагалі буде припинена, ця діяльність набуває першочергового значення.

В особливий період, як порогові критерії продовольчої безпеки, повинні розглядатися норми мінімального продовольчого споживання.

Нормоване забезпечення населення (далі-НЗН) передбачає регульований розподіл основних продовольчих та непродовольчих товарів в умовах скорочення виробництва з урахуванням мінімальних фізіологічних потреб життєдіяльності людини, дає можливість державі здійснювати соціальний захист населення в особливий період.

НЗН здійснюється за переліком груп населення, які підлягають нормованому забезпеченню основними продовольчими та непродовольчими товарами в особливий період, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Загальне керівництво процесом безперебійного НЗН в особливий період здійснює Кабінет Міністрів України з використанням усіх внутрішніх та зовнішніх джерел постачання, в тому числі державного резерву, запасів адміністративно-територіальних одиниць з низьким рівнем загроз для продовольчої безпеки.

В особливий період у складі виконавчих органів місцевих органів самоврядування в межах затвердженої їхньої штатної чисельності на особливий період, повинна створюватись система НЗН. на правах самостійних утворюються структурні підрозділи системи НЗН, на які покладаються відповідні завдання та функції.

Організація торговельної діяльності в особливий період покладається на структурні підрозділи з питань торгівлі та побутового обслуговування міста та районів міста.

Продаж населенню основних продовольчих та непродовольчих товарів за документами НЗН, в місті Одеса, в особливий період буде здійснюватись підприємствами торгівлі та закладами ресторанного господарства, що визначені відповідним розпорядженням міського голови.

НЗН в особливий період є складовою частиною мобілізаційного плану національної економіки України, в місті Одеса – мобілізаційного плану міста окремим розділом щодо забезпечення життєдіяльності населення.

Пропозиції:

Враховуючи те, що на цей час жоден навчальний заклад держави не готує спеціалістів з цього важливого напрямку службової діяльності. Лише в Центрі післядипломної освіти на базі ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім.. Вадима Гетьмана» проводяться постійно діючі курси з підвищення кваліфікації працівників військово-мобілізаційних підрозділів та спеціалістів, що залучаються до мобілізаційної роботи. Але цього недостатньо враховуючі кількість суб'єктів, що залучаються до цієї важливої роботи та необхідність того, щоб кожен керівник був обізнаним з цього питання і не вважав його за другорядне під час організації повсякденної діяльності підприємства, установи, організації.

Пропонувати в регіональних інститутах державного управління Національної академії державного управління при Президентові України ввести дисципліну мобілізаційна підготовка, яку читати слухачам всіх форм навчання.

Список використаних джерел.

1. Закон України 21 жовтня 1993 року N 3543-XII «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (В редакції Закону N 2435-IV від 02.03.2005 р.).

2. Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII «Про оборону України» (Редакція станом на 01.07.2013).

3. Закон України від 21.05.97 р. № 280 / 97-ВР «Про місцеве самоврядування в України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, N 24, ст.170).

4. Закон України: від 06.04.2000р. № 1647 «Про правовий режим воєнного стану» (Редакція станом на 01.07.2013),

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 р. № 894-09 «Положення про мобілізаційну підготовку національної економіки України».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 р. № 732-05 «Про затвердження переліку груп населення та норм споживання основних продовольчих та непродовольчих товарів за групами нормованого забезпечення населення в особливий період».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.2008р. № 917-014 «Про затвердження Положення про нормоване забезпечення населення основними продовольчими та непродовольчими товарами в особливий період».

СОЛОДКА АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Для ефективного розвитку держави в цілому в край важливими є взаємодія центру і регіонів. Вона не тільки визначає державний устрій, але й має вирішальне значення для добробуту народу в цілому. Відсутність у минулому власної виваженої регіональної політики призвела до значних диспропорцій у територіальній структурі української економіки, неефективного використання переваг територіального поділу праці, природно-ресурсного та науково-виробничого потенціалу регіонів, до надмірного забруднення навколишнього середовища у багатьох містах і районах [2, с. 19-28].

В Україні – досить недосконала нормативно-правова база, яка необхідна для досягнення регіонами оптимальної економічної самостійності, немає чіткого розмежування повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування з питань управління соціально-економічним розвитком регіонів. Слабкою є фінансово-економічна база багатьох адміністративно-територіальних одиниць. Усе це зумовлює необхідність вжиття цілеспрямованих заходів державної регіональної економічної політики, які б забезпечили ефективне регулювання процесів регіонального розвитку, узгодження дій центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо структурної перебудови економіки країни та послідовного впровадження ринкових відносин.

Державну регіональну економічну політику на сучасному етапі потрібно будувати, зважаючи на таке: недосконалість наявної галузевої структури більшості регіональних господарських комплексів, їх низька економічна ефективність; значні відмінності між регіонами в рівнях соціально-економічного розвитку та істотне відставання деяких регіонів від нормативів розвитку соціальної та виробничої інфраструктури (особливо це стосується сільської місцевості); нераціональне використання місцевих природних і трудових ресурсів; надмірне забруднення довкілля в багатьох містах і районах; відставання в комплексному розвитку міст і сіл; незадовільна реалізація можливостей регіонів щодо міжнародної інтеграції України, спільного підприємництва в галузі туризму та рекреації, залучення до країни іноземних інвестицій.

Серед основних проблем розвитку й розміщення продуктивних сил регіонального характеру варто виділити:

- надзвичайно щільну концентрацію продуктивних сил у високоіндустріальнихрайонах – Донбасі і Придніпров'ї;
- невідповідність між природними й трудовими ресурсними потенціалами, з одного боку, і рівнем розвитку господарської діяльності та просторової її організації в межах економічних районів, областей, міських поселень – з іншого;
- недостатній розвиток транспортної інфраструктури;
- ігнорування на практиці принципу регіонального господарювання;
- складність формування ринкового середовища з причин надмірної залежності від центральної влади [3, с 64-69].

Одним з методів покращенняекономічного стану регіонів України є метод «полюсів росту» : обираються пункти, найсприятливіші щодо ресурсів або географічного положення. У подальшому кожен такий пункт, будучи забезпеченим інфраструктурними спорудами і виробничими підприємствами, перетворюється на «центр розвитку». Таке перетворення стає важливим фактором регіонального економічного розвитку, багато в чому воно пов'язане з тією роллю, яку «полюси» відіграють у доведенні розробок, здійснюваних вищими учбовими закладами, а також у виготовленні нових видів промислової продукції, придатних для реалізації на ринку.

У сучасних умовах регіональні програми мають виконувати роль активного методу регулювання ринкової економіки, інтеграції державних, колективних, індивідуальних інтересів і відносин, мобілізації зусиль для проведення активної регіональної політики. Регіональні цільові програми, – якщо вони, звичайно, виконуються, – це інструмент прямого впливу держави на формування ринкової економіки того чи іншого регіону, забезпечення принципів саморегулювання і цілеспрямованості в його розвитку.

Держава повинна впливати на інвестиційні процеси в регіонах заходами протекціонізму, а саме: наданням інвестиційних премій за спорудження об'єктів, що поліпшують економічну структуру, стан навколишнього середовища; наданням пільгових кредитів на інвестування, гарантій на позики, допомоги у виділенні земель під будівництво; створенням територіальних консорціумів, акціонерних товариств для закінчення розпочатого будівництва; наданням податкових та амортизаційних пільг для структурної трансформації регіону.

Загальний принцип державного впливу на регіональний розвиток має ґрунтуватися на тому, що регіону надаються права для самостійного вирішення проблем, які не зачіпають загальнодержавні інтереси і не потребують фінансування з державного бюджету. У зв'язку з цим виникає необхідність у створенні нової системи оцінки фінансових можливостей і потреб регіонів [1, с. 12-16].

Отже, для розв'язання цих проблем конче треба створити умови для оптимальної економічної самостійності регіонів, ужити організаційних, правових та економічних заходів для забезпечення дійового державного регулювання процесів регіонального розвитку країни та координації міжрегіональних зв'язків.

Список використаних джерел.

1. Бутко М. Розв'язання проблем регіонального розвитку // Економіка України. – 2008. – №1. – С. 12-16
2. Дзісь Г. Роль регіонів у становленні національної економіки України // Економіка України. – 2009. – №10. – С. 19-28
3. Карагодов І. Механізм управління природокористуванням на рівні регіону // Економіка України. – 2007. – №10. – С. 64-69.

СТРИЖАКОВА АНАСТАСІЯ ЮРІЇВНА

аспірант Донецького державного університету управління

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Взаємодія місцевих органів самоврядування як фактор розвитку публічного управління

Сучасна політика держав та регіонів ґрунтується на партнерстві і взаємодії з сусідніми державами та регіонами. Означена політика знаходить своє відображення в стратегіях розвитку територій, програмах діяльності окремих підприємств і установ, в практичних кроках із їх реалізації. В межах території їх успішне здійснення можливе за умови врахування інтересів усіх господарюючих суб'єктів. Що дозволить використовувати всі можливі територіальні ресурси і активізувати участь в програмах технологічного розвитку широкого кола зацікавлених осіб: регіональних і місцевих органів влади, підприємств, науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів, агенцій із залученням інвестицій, фінансових установ тощо.

Як свідчить аналіз останніх досліджень та публікацій (А.М.Федорук, А.С. Ходачек, К.А. Мами та ін.) питання нових форм співробітництва таких як транскордонне та прикордонне є найбільш актуальним для розвитку та становлення України, а особливо її регіонів. Одним з таких невирішених питань є вияснення сутності та можливості розвитку партнерських відносин між місцевими органами влади, розвиток нових форм співробітництва, як транскордонне та прикордонне співробітництво, які нові можливості дає ця форма співпраці, та роль місцевих органів самоврядування в цій сфері.

Метою співробітництва місцевих органів самоврядування є подолання стереотипів та подолання існуючих по обидві сторони кордонів проблем, а також є ліквідація державних кордонів як соціального, економічного та культурного бар'єру.

Завдяки інтеграції прикордонні регіони вирішують свої внутрішні проблеми, наприклад як у випадку з Європою, подолання диспропорцій у розвитку, з центральними районами країни, або як у випадку з колишніми союзними республіками, відновлення деформованих після розвалу СРСР, господарських зв'язків.

Міжрегіональне співробітництво це більш широка форма співпраці, в якій беруть участь влади регіонів і міст, що не межують між собою, що лежать часто в країнах, віддалених один від одного на тисячі кілометрів. Співпрацюють вони використовуючи подоби, зближення економічних специфіки, інфраструктури або загальних проблем для їх спільного вирішення. Дане співробітництво вміщає в себе окрім усього іншого обмін досвідом, навчання, просування фірм, організацію виставок і ярмарків, обмін економічною інформацією, культурна співпраця.

Розвиток транскордонного / прикордонного співробітництва дозволило прискорити демократичні зміни, які відбулися в Центральній Європі після 1990 року. Вони привели до збільшення значення і самостійності локальних і регіональних влад, і одночасно полегшили розвиток вищезгаданого співробітництва. Це означає, що крім контактів на урядовому рівні, а це в основному діяльність міжнародних змішаних комісій з економічного та торговельного співробітництва, комісій з прикордонних переходів, спільних комісій з територіального розвитку, більш високе значення починають приймати контакти між регіонами, владою областей, територіальних громад. На регіональному та локальному рівнях підписуються угоди про співпрацю, даючи цим самим можливість інтенсифікації економічного та культурного розвитку регіонів [1].

Важливого значення в сучасних умовах набувають і принцип партнерства і взаємної вигідності. В ринкових умовах врахування цих принципів є необхідною, тому що надає додатковий поштовх розвиткові. Ідеологічною основою такої взаємодії є спрямованість утворити максимально комфортні умови для співробітництва органів державної влади із господарчими суб'єктами, регіональними елітами, громадськими та іншими організаціями. Цей принцип є фундаментом для побудови відносин нової якості між владою і різними суб'єктами регіональної політики. Коли формуються довгострокові зв'язки, сумісні перспективи і цілі, реалізація яких, в кінцевому рахунку, визначає благополуччя всіх учасників процесу регіонального розвитку. Важливість партнерства пов'язана із тим, що, по-перше, в певних випадках не можливо отримати короткострокові переваги і певні напрями розвитку регіону стають малопривабливими для підприємництва і, по-друге, неможливо вирішити соціально-економічні проблеми виключно державною ініціативою і ресурсами. Означене партнерство враховує суспільну значущість, проектну строковість (дотримання строків будівництва, повернення позикових коштів тощо), необхідність довірчого управління (алгоритм розподілу відповідальності і ризиків, перерозподіл повноважень, порядок розрахунку тощо) і єдиної стратегії дії. Міжнародна практика показує, що важливою функцією державної влади щодо утворення партнерства є забезпечення правових умов діяльності і співробітництва і відповідне пропорційне державне фінансування заходів регіонального розвитку.

Відносно принципу взаємовигідності слід зауважити, що це розподілена вигода, яка існує постійно. В межах регіональної політики цей принцип вимагає замінити відносин суперництва, певного протистояння на нові функціональні відносини, коли враховуються інтереси усіх сторін. У відносинах між державною владою і всіма суб'єктами регіональної політики взаємна вигідність означає прийняття до виконання цілей і завдань, напрямів і пріоритетів, які будуть слугувати довгостроковими орієнтирами для розвитку і носять не лише фінансовий характер. Взаємна вигідність передбачає, що кожний партнер (і органи влади, суб'єкти регіональної політики) допомагає у вирішені проблем і завдань регіонального розвитку [2].

Особливе значення проблематика прикордонних районів має для України величезний прикордонний периметр, який становлять досить різні за природними, демографічних, економічних і т.ін. характеристикам території.

Також проблематика прикордоння на рівні регіонів містить в собі багато протиріч характерні для сучасного етапу розвитку. Серед них слід виділити протиріччя між: глобалізацією економіки, що спирається на широку лібералізацію міждержавних економічних відносин, і протекціоністської сутністю держав; культурної уніфікацією в рамках глобалізму і національної (регіональної) культурною ідентичністю; багатими (центральними) і бідними (периферійними) країнами і районами країн; міжнародної регіональної інтеграцією (співробітництвом) країн і їх суверенітетом; політичними центрами, які прагнуть зміцнити або зберегти владну вертикаль, і підлеглими їм територіями, охочими розширення своїх прав і повноважень і зокрема в тому, що стосується міжнародної діяльності. По суті ці суперечності можна звести до проблеми співвідношення однорідності і відмінностей (континентальності і дискретності) в динаміці світового простору, в якій ключову роль відіграють державні кордони і прикордонні території [3].

Одже, міжрегіональне співробітництво як в межах держави так і з сусідніх державами регіонів – це ривок у світовий простір, де відкриваються нові можливості та перспективи для держави, шляхом активної діяльності місцевих органів самоврядування. Європейський досвід та досвід СРСР довів, що активна співпраця з сусідніми державами спонукає до підвищення економіки, виробництва, покращення транспортної інфраструктури, розвиток туризму, а також вільне пересування людей, товарів, інформації, капіталу.

Список використаних джерел.

1. Мами К.А., МПА ЕврАзЭС: парламентская поддержка евразийским интеграционным процессам евразийская интеграция: экономика, право, политика 2013, № 13 стр 12-14

2. Федорук А.М. «Трансформація регіональної політики України в контексті єврорегіональних процесів» : дис. / А.М.Федорук; Донецький державний університет управління. – 2012, Донецьк. – 200 стр.

3. Ходачек А.С. Трансграничное сотрудничество макрорегиона Северо-Запад. Санкт-Петербургский филиал ГУ-ВШЭ

ТКАЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Утвердження принципів демократичного врядування вперше в українському суспільстві диктують нові цивілізовані підходи до системи державного управління. Мова йде про прозорість та відкритість діяльності органів державної влади, донесення до народу інформації про дії влади. На часі в глобалізаційному просторі відбуваються процеси посилення ролі та значення інформації як для суспільства в цілому, так і в житті кожного громадянина, тому постає проблема прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики. Доступ до інформації є передумовою запровадження дієвого публічного контролю і головним елементом розвитку громадянського суспільства [2].

Проблему відкритості та прозорості влади досліджували такі науковці, як: Е.Афонін, О.Бабінова, І.Василенко, Ю. Габермас, Н.Гудима, Д.Гунін, І. Жаровська, В.Мельниченко, В.Комаровський, С. Телешун. Усі ці дослідники акцентували увагу на різних аспектах забезпечення принципів прозорості та відкритості органів публічної влади.

Необхідною умовою забезпечення конституційних прав громадян на інформацію та їх участь в управлінні державними справами є прозорість та відкритість органів державної влади.

Розвиток законодавчої та нормативно-правової бази державного управління демонструє певну позитивну динаміку в частині формування принципів відкритості та прозорості шляхом впровадження окремих їх положень у регламентації діяльності органів державної влади України.

Разом з тим, відкритість і прозорість діяльності органів державного управління виступають важливими чинниками демократичного устрою держави, оскільки саме їх прояви справляють реальний, об’єктивний та дієвий вплив суспільства на органи державного управління через громадські об’єднання та організації. Можна стверджувати, що відкритість і прозорість у діяльності органів державної влади забезпечують участь громадян через політичні партії, громадські об’єднання та організації, інші недержавні громадські установи не тільки у виборі керівництва держави та представництво в органах законодавчої влади, й у в самому процесі державного управління. Забезпечення сталого функціонування та розвитку цих принципів за умови їх закріплення у нормах права надає можливість громадянам об’єктивно оцінювати діяльність державницько-владних органів та вживати передбачених законодавством заходів щодо коригування такої діяльності з метою максимально ефективного виконання цими органами обов’язків та повноважень щодо соціально-економічного розвитку та захисту суспільних інтересів [1].

Виходячи з викладеного, розвиток процесів реалізації принципів відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління та з урахуванням специфіки нормотворчого процесу доцільно забезпечувати шляхом розробки, прийняття і впровадження загальнодержавної програми. Така програма має враховувати визначення напрямів реалізації цих принципів, розподіл та розмежування виконавців за функціональними обов’язками та повноваженнями, комплексність та системність заходів, що вживаються, джерела їх фінансування, періоди виконання конкретних заходів, а також перехідних у зв’язку з тривалістю певних специфічних дій, що потребують відповідних значних термінів реалізації.

Список використаних джерел.

1. Гудима Н. Принципи відкритості і прозорості та їх реалізація в державному управлінні в Україні // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. – Київ : НАДУ, 2008. – 20 с.
2. Кохан А.І. Державна комунікативна політика – механізм ефективної діяльності інституту публічної влади в Україні [Електронний ресурс] / А.І. Кохан. – Режим доступу: http: // www.academy.gov.ua\ej\ej13\txts\zmist.htm
3. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України : конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / К. : НАДУ, 2010. — 48 с.

УШАКОВА ОКСАНА ІВАНІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Стратегія Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Здоров'я-2020» спрямована на формування системи охорони здоров'я в країнах світу, в якій основним пріоритетом виступають потреби людей щодо збереження, зміцнення та відновлення здоров'я, а також забезпечується справедливість і рівність доступу до відповідних послуг. Однією із стратегічних цілей «Здоров'я-2020» є покращення індивідуального та популяційного здоров'я і подолання нерівності у здоров'ї як в окремій країні між різними соціальними групами, так і між окремими країнами. Механізми подолання нерівності у стані здоров'я пов'язані із розподілом державної влади, ресурсів, політичного впливу, послуг, так само як і з умовами життя і праці, соціально справедливим доступом до високоякісної медичної допомоги, освітніх закладів [4].

У Концепції «Здоров'я-2020: український вимір» вказується, що сучасна система охорони громадського здоров'я є досить складною з багатьма чинниками та детермінантами здоров'я, що охоплюють все суспільство. Тут вказується на необхідність застосування диференційованого підходу при розробці політики у сфері охорони здоров'я. Для кожного регіону з урахуванням його соціально-економічного стану, культурно-етнічних та історичних традицій, стану медико-демографічної ситуації, розвитку системи охорони здоров'я і визначення впливу соціальних детермінант на стан здоров'я населення повинні бути науково обґрунтовані та розроблені заходи зі збереження та зміцнення здоров'я населення шляхом оптимізації системи надання медичної допомоги та розвитку здоров'я [2].

В Європейському регіоні ВООЗ показники середньої очікуваної тривалості життя і материнської смертності суттєво відрізняються між окремими країнами, що зумовлює необхідність дослідження відповідних чинників та розробки механізмів подолання цих нерівностей. В межах України відмічається також значна регіональна диференціація показників стану громадського здоров'я, яка зумовлена особливостями економічних, соціальних, екологічних, демографічних, природно-кліматичних чинників. Зокрема, у дослідженні І.В.Рожкової виявлено тісний зв'язок між інтегральним показником стану громадського здоров'я – середня очікувана тривалість життя та демографічною структурою, станом охорони здоров'я, особливостями соціального середовища в окремих областях України [4, с. 85].

Громадське здоров'я виступає найбільш достовірним індикатором добробуту населення, тому дисбаланс соціально-економічного розвитку регіонів України також зумовлює його регіональну диференціацію. Соціально-економічна нерівність в Україні призводить до розбіжності у можливостях людей реалізувати свій потенціал і покращити власне здоров'я. Тому основними цілями державного регіонального управління є вирівнювання умов соціально-економічного розвитку окремих регіонів і гарантування прав громадян, які закріплені в Конституції України, незалежно від можливостей окремого регіону [1, с. 52]. Враховуючи, що основним із прав гарантованих Конституцією є право на охорону здоров'я, то реалізовуватись воно повинно незалежно від можливостей та особливостей окремих регіонів. Крім того, в низці зарубіжних досліджень показано, що зростання ВВП на душу населення в окремій країні корелює із подовженням тривалості життя і зменшенням рівня смертності.

Таким чином, дослідження регіональних особливостей стану громадського здоров'я, діяльності системи охорони здоров'я, детермінант здоров'я є актуальним і перспективним завданням. Врахування цих особливостей органами регіонального управління та місцевого самоврядування при реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я дозволить більш ефективно діяти стосовно потреб населення окремих регіонів, зокрема координувати міжгалузеву взаємодію щодо покращення стану громадського здоров'я і, таким чином, зменшувати регіональну стратифікацію у цій сфері, що буде сприяти покращенню якості людського капіталу та соціально-економічному розвиткові регіону.

Список використаних джерел.

1. Їжа М.М. Регіоналізація соціальної політики в умовах розвитку українського суспільства [Електронний ресурс]. / М.М.Їжа, А.Є.Тамм // Публічне управління: теорія і практика. – 2012. – №3 (11). – С. 49-54. – Режим доступу: http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / putp / 2012-3 / doc / 2 / 01.pdf
2. Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я–2020: український вимір» від 31.10.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 1164-2011-DI / 80
3. Рожкова І.В. Розвиток конкурентоспроможності регіонального управління у сфері охорони здоров'я: монографія / І.В. Рожкова. – К.: Фенікс, 2009. – 384 с.
4. Health–2020 [Електронний ресурс]. – Kopenhahen: World Health Organization: Regional Office for Europe, 2012. – Режим доступу: http: // www.euro.who.int / en / what-we-do / health-topics / health-policy / health-2020-the-european-policy-for-health-and-well-being

ФІЛІПОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Глобалізація, зміна технологій, перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку, інші властиві сучасній цивілізації риси зумовлюють розвиток людини як головну мету, ключовий показник і основний важіль сучасного прогресу. Оскільки освіта є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Вона є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Потреба в радикальній модернізації освітньої галузі ставить перед державою та суспільством завдання забезпечити пріоритетність розвитку та першочерговість розв'язання нагальних проблем освіти і науки. Водночас стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства і держави.

30 вересня 2010 року Президентом України підписано указ № 926 / 2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні». Як зазначається в Указі, метою його прийняття є забезпечення поліпшення функціонування та інноваційного розвитку освіти в Україні, підвищення її якості та доступності, інтеграції до європейського освітнього простору із збереженням національних досягнень і традицій.

В рамках реалізації загальнодержавної освітньої політики відповідні зрушення почали відбуватися і на місцевому рівні, зокрема, на Одещині.На виконання вищевказаного указу Президента України, управлінням освіти та науки обласної державної адміністрації була розроблена Комплексна програма «Освіта Одещини» на 2011-2014 роки, яка була затверджена на сесії Одеської обласної ради 18 лютого 2011 року. Програма об'єднала в собі всі регіональні освітні програми, які діяли у попередні роки, та визначила завдання, цілі та шляхи реформування всіх ланок освітньої галузі області на чотири роки.

Важливо зазначити, що Програма є дієвим інструментом, а не декларацією, оскільки у своїх пріоритетних напрямках забезпечена відповідним бюджетним фінансуванням. Попри всі труднощі, вперше за часи незалежності держави керівництвом області було прийнято рішення про поетапне завершення будівництва шкіл-довгобудів, деякі з яких починали будуватися більше 20 років тому.

Головним завданням управління освіти і науки обласної державної адміністрації, органів управління освітою у районах і містах області у 2013 році став пошук нових шляхів оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів, особливо у сільській місцевості, з метою підвищення якості освітніх послуг та ефективного використання бюджетних коштів.

Серед основних проблем дошкільної освіти на першому місці в регіоні залишається низький показник охоплення дітей сільської місцевості дошкільною освітою у деяких районах. Так, у Ананьївському районі цей показник становить 44, у Березівському районі – 39, Кодимському районі – 38, а у Котовському районі – 25%. З перевантаженням працюють дошкільні навчальні заклади міст Одеса, Ізмаїл, Іллічівськ, Котовськ, Білгород-Дністровський, Южне, а також Комінтернівського та Біляївського районів, де на 100 місцях виховується від 122 до 150 дітей [3].

Основними пріоритетами розвитку дошкільної освіти в області є: збереження існуючої мережі дошкільних навчальних закладів, поновлення роботи тимчасово непрацюючих, подальше створення навчально-виховних комплексів «Загальноосвітня школа – дошкільний навчальний заклад» ; охоплення дошкільною освітою не менше 75% дітей від їх загальної кількості, у тому числі 99,9% дітей п'ятирічного віку; збільшення мережі дошкільних навчальних закладів і окремих груп компенсуючого типу для дітей з психофізичними вадами розвитку.

В Одеській області приділяється значна увага розвитку професійної освіти. В системі професійно-технічної освіти області функціонують 40 професійно-технічних навчальних закладів та 4 філії, з яких 19 – сільськогосподарського профілю, 8 – промислового, 7 – будівельного, 6 – побутового.

На виконання розпорядження голови обласної державної адміністрації від 18.08.2010р. № 686 / А–2010 в Одеській області утворено міжгалузеву раду з професійно-технічної освіти – дорадчо-консультативний та координаційний орган облдержадміністрації, основними напрямами діяльності якого є сприяння реалізації державної політики у сфері професійно-технічної освіти, координація дій закладів профтехосвіти з підприємствами, установами та організаціями у забезпеченні потреб економіки області кваліфікованими робітничими кадрами, регулювання ринку праці та соціального захисту випускників професійно-технічних навчальних закладів. На засіданні міжгалузевої ради визначено основні проблеми профтехосвіти області та затверджено план роботи ради на 2013 рік, а саме: подальша оптимізація мережі установ профтехосвіти шляхом їх реорганізації, створення на їх основі центрів професійного навчання, із спрямуванням фінансового ресурсу, що вивільняється, на їх розвиток (зміцнення матеріально-технічної бази, впровадження сучасних технологій, модернізацію навчального процесу); забезпечення мобільного реагування установ системи професійно-технічної освіти на вимоги ринку праці, ліквідація дисбалансу між попитом і пропозицією на регіональному ринку праці робітничих кадрів; активізація залучення органів виконавчої влади, місцевого самоврядування до співпраці з установами профтехосвіти у питанні кадрового забезпечення реалізації програм соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць області.

В регіоні приділяється також багато уваги розвитку вищої освіти, основними пріоритетами розвитку є:формування узгодженого плану дій щодо оптимізації мережі вищих навчальних закладів області; розвиток наукових досліджень у вищих навчальних закладах та підвищення їх результативності у вирішенні проблем регіональної економіки; налагодження ефективної співпраці вищих навчальних закладів з роботодавцями та регіональними центрами зайнятості; координація діяльності вищих навчальних закладів у регіоні, незалежно від їх підпорядкування і форми власності, з підготовки та проведення вступної кампанії 2013 року; унеможливлення повторення недоліків і порушень, виявлених при проведенні вступних кампаній за попередні роки; виконання міжурядових угод та протоколів про

співробітництво у галузі освіти з Російською Федерацією, Республікою Молдова, Республікою Болгарія, Румунією, Ізраїлем.

Список використаних джерел.

1. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні, з метою створення належних умов для здобуття якісної освіти / Указ Президента України від 30 вересня 2010 року №926 / 2010 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: rada.gov. ua
2. Про професійно-технічну освіту: Закон України «від 10.02.1998 р. № 103 / 98 ВР // Електронний ресурс] – Режим доступу: http: rada.gov. ua
3. Комплексна програма «Освіта Одещини» на 2011 – 2014 роки // Електронний ресурс] – Режим доступу: http: osvita.odessa.gov. ua

ХОМЯКОВА НАТАЛЬЯ ВИКТОРОВНА

соискатель Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Орловский филиал

МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕГИОНАХ ЦФО: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Актуальность развития государственно-частного партнерства (ГЧП) на региональном уровне обусловлена недостатком средств для финансирования проектов и сокращением инвестиций в ряде регионов, а также осознанием региональными властями необходимости использования имеющихся ресурсов и привлечения заинтересованного бизнеса. В сложившейся ситуации сферой применения механизмов ГЧП должны быть инфраструктурные проекты, но фактически получается другая ситуация, когда регионы относят к ним проекты любой отрасли, реализация которых способна создать дополнительные рабочие места, увеличить налоговые поступления в бюджет, обеспечить положительный эффект для экономики региона [1, с. 74].

На основе данных Статистического бюллетеня за 2008 – 2011 годы, нами были составлена Таблица 1, в которой отражен объем привлеченных инвестиций в основной капитал по регионам ЦФО.

Таблица 5

Объем привлеченных инвестиций в основной капитал

Регион ЦФО	Объем привлеченных инвестиций в основной капитал, млрд. руб. (в фактически действовавших ценах)				2011 / 2008 г., %
	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	
Белгородская область	104,22	78,03	90,90	132,30	126,9
Брянская область	24,50	27,24	40,10	48,60	198,3
Владимирская область	15,88	42,25	47,70	58,00	365,2
Воронежская область	92,10	85,70	123,00	152,20	165,2
Ивановская область	24,47	30,01	28,40	31,00	126,6
Калужская область	46,00	52,00	67,30	69,20	150,4
Костромская область	16,85	11,12	13,50	15,20	90,2
Курская область	45,10	48,90	44,80	58,20	129,0
Липецкая область	81,50	83,60	94,40	117,80	144,5
Московская область	481,60	327,01	345,30	393,00	81,6
Орловская область	23,60	19,92	20,70	35,50	150,4
Рязанская область	54,00	38,30	36,60	53,10	98,3
Смоленская область	37,03	36,00	47,20	60,60	163,6
Тамбовская область	42,70	46,98	50,00	65,60	153,6
Тверская область	49,80	36,50	80,50	84,50	169,6
Тульская область	55,36	61,81	66,00	72,60	131,1
Ярославская область	50,15	51,92	63,60	69,90	139,3
г.Москва	915,6	749,3	630,70	843,10	92,1

На основе представленных данных можно сделать вывод, что регион не может успешно реализовывать ГЧП-проекты во всех сферах экономической деятельности. Поэтому в данной связи необходимо, чтобы региональные власти и местное бизнес-сообщество реализовывали те инфраструктурные проекты, в которых есть конкурентные преимущества.

Партнерство возможно только тогда, когда заинтересованы партнеры и за счет их взаимодействия, они могут наиболее эффективно решить возникающие проблемы. Механизм взаимодействия элементов государственно-частного партнерства отражен в модели его влияния на повышение конкурентоспособности региона (рисунок 1).

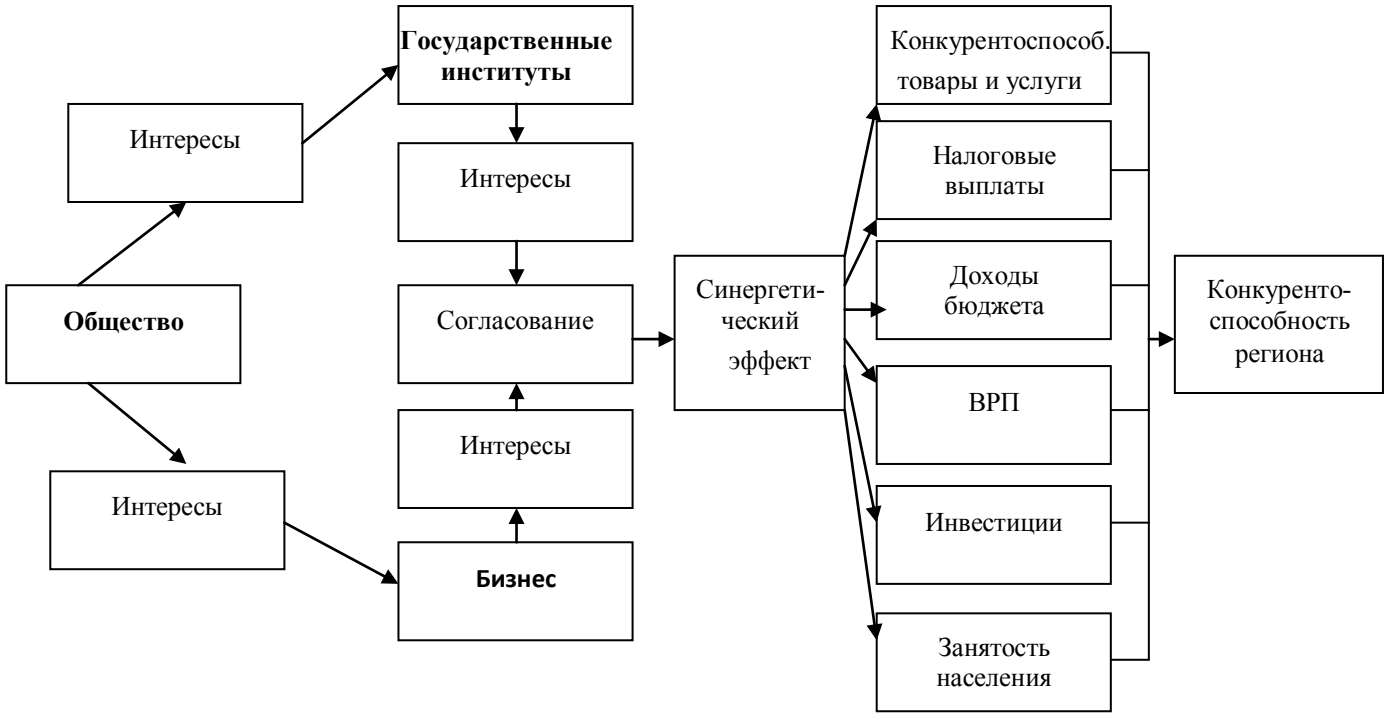

Рис.1. Модель влияния государственно-частного партнерства на конкурентоспособность региона

Подобный механизм взаимодействия дает:
- согласование стратегических интересов государства, бизнеса и общества;
- четкое определение целей;
- законодательно закрепляет прозрачные процедуры реализации конкретных проектов;
- определяет особый статус проектов и их участников; предоставляет публичные полномочия бизнесу;
- направленность на текущие интересы в первую очередь общества, а затем государства и бизнеса;
- возможность обеспечить стабильность и защиту интересов партнерства.

Модернизация и развитие экономики призваны решить проблемы в институциональной среде, препятствующие экономическому росту в Центральном федеральном округе [2, с. 96].

Таким образом, мы полагаем, что партнерский сценарий, т.е. привлечение новых инвесторов, частного бизнеса в сочетании с усилением их роли в выработке и принятии решений является оптимальным для социального и экономического развития ЦФО.

Список использованных источников.

1. Перекрестов Д.Г., Поварич И.П., Шабашев В.А. Корпоративная социальная ответственность: вопросы теории и практики. – М: Издательство «Академия Естествознания» , 2011.

2. Развитие социально ответственной практики: аналитический обзор корпоративных нефинансовых отчетов. Аналитический обзор / А. Аленичева, Е. Феоктистова, Ф. Прокопов, Т. Гринберг, О. Менькина. Под общей редакцией А. Шохина. – М., 2008.

ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Соціальна або економічна сфера діяльності людини, прогнозування розвитку, дослідження ефективності і результативності потребує аналітичних засобів. В провідних країнах світу все більше уваги приділяється різноманітним дослідницьким технологіям, що використовуються в управлінні, в тому числі оцінюванню. Широта та різноманіття варіантів практичного застосування методів оцінювання не дає можливості дати вузьке визначення даному аналітичному інструменту.

Як зазначає Х. Вольман: «ми відштовхуємося від широкого розуміння оцінювання як аналітичної процедури і інструменту, покликаного здобувати всю інформацію для оцінки продуктивності, процесу і результату політичної програми або її складової» [1].

Більш ширше описує даний інструмент та сфери його застосування Б. Пере: «оцінювання застосовується відносно об’єктів різної природи (політики, програм, проектів та ін.) на національному, регіональному, локальному рівнях, різних галузях суспільної діяльності (охорона здоров’я, освіта, екологія, економічне втручання тощо). Оцінювання

може давати як експліцитний, так і імпліцитний кінцевий продукт: зміну рішення, аналітичну доповідь, форму менеджменту, посередництва, навчання» [2].

Запровадження системи оцінювання діяльності органів публічної влади є достатньо складним та тривалим процесом, який стосується політичних поглядів учасників системи. Він стосується перегляду нормативно-правової бази діяльності органів публічної влади, запровадження відповідних структур, розробки методики оцінювання, навчання персоналу, визначити відповідні ресурси тощо. При розробці методик оцінювання можна спиратися на багаторічний досвід Головного Контрольного Управління США, Рахункової палати Германії та ін.

Визначення ефективності управління складними соціально-економічними системами є найбільш дискусійним питанням в галузі науки державного управління і є предметом досліджень багатьох інших наук. Також дане питання залишається актуальним для практичної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Зазначимо, що оцінка ефективності являє собою практичне значення для системи управління яка дозволяє визначити наскільки вірно обрані напрямки діяльності і який результат вона приносить. Застосування концепції управління, що орієнтується на кінцевий результат є провідним гаслом багатьох країн світу та є актуальним для запровадження в Україні.

Критерії ефективності державного управління та діяльності органів публічної влади формуються на основі суб'єктивних факторів: цінностей, що мають прояв в ідеології суспільного устрою, в стратегічних цілях, політичному курсі, концепціях, інституціях та ін., що відображують національні та державницькі інтереси. Дослідники зазначають, що часто такі інтереси є продовженням політики національно-етнічних, фінансових та ін. груп, що в свою чергу показує відносність оціночних критеріїв ефективності. Таким чином, цінності, цілі, принципи, нормативно-правова база публічного управління, суспільні потреби та інтереси складають критерії його ефективності, є перемінними, що зумовлені суспільним устроєм і конкретним середовищем в якому розвивається дане суспільство [3].

В теоретичному аспекті оцінювання ефективності діяльності органів публічної влади є порівнянням результатів тих чи інших рішень з певними критеріальними ознаками, які відображають офіційно визнанні цінності, інтереси, цілі і норми. Отже процедура оцінювання діяльності органів публічної влади є процесом виявлення протиріч між об'єктивними і суб'єктивними факторами управління. Багато протиріч між досягнутими результатами і нереалізованими можливостями, використаними ресурсами і ресурсами, що залишилися незатребуваними, між показниками на вході і на виході системи управління пояснюються неадекватністю цілей і засобів масштабам реальних можливостей, відповідних потреб, і головне наявних ресурсів.

Забезпечення суспільних потреб та інтересів досягається за рахунок підвищення рівня функціонування всієї системи публічного управління, адекватністю принципів, форм, методів прийняття і реалізації рішень об'єктивним факторам і номативно-ціннісній базі публічного управління.

Таким чином, оцінювання направлено на отримання певної інформації щодо діяльності органів публічної влади, яка дає змогу громадськості визначити ефективність та впливовість даної діяльності. Крім того, оцінювання раціоналізує процес прийняття рішень в сфері регулювання суспільних відносин, постійної модернізації публічного управління та державної служби.

Список використаних джерел.

1. Wollmann, Hellmut. Evaluation in Public-Sector Reform– Cheltenham: Edward Elgar, 2003
2. Perret B. L'eґvaluation des politiques publiques. – Paris: La deґcouverte, 2001.
3. Атаманчук Г. Теория государственного управления: Курс лекций. – М. 1997.

ШЕПЕЛЕНКО ОЛЕНА ГЕННАДІЇВНА

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В РЕГІОНІ

У всьому світі інноваційна діяльність розглядається сьогодні як одна з головних умов модернізації економіки, переходу до нової, постіндустріальної стадії соціального розвитку. Традиційні галузі виробництва – металургія, машинобудування, автомобілебудування та інші – вже вичерпали як екстенсивні, так і інтенсивні можливості свого розвитку. На даний час в багатьох країнах на перший план висуваються галузі, засновані на використанні новітніх технологій, і, перш за все, інформаційна галузь: виробництво комп'ютерів, систем інформаційного забезпечення, робототехніки, нових матеріалів і т.ін. Саме ці сучасні виробництва та інноваційні технології здійснюють революцію в соціально-економічній сфері. Вони широко впроваджуються в сферу наукової діяльності, освіти, в область виробництва складного нафто-і газодобувного обладнання, а також медицини, автомобілебудування, авіакосмічної індустрії та інших галузей.

В індустріально розвинених країнах від 70 до 90%, а в Німеччині майже 100% приросту ВВП здійснюється сьогодні за рахунок використання результатів наукових досліджень та інновацій.

Сприйняття інноваційного розвитку як основоположного чинника економічного підйому знайшло своє відображення у фундаментальних дослідженнях зарубіжних учених: Р. Акоффа, П. Друкера, Ф. Портера, Б. Санто, Б. Твісса.

Дослідженню сучасних типів інноваційних систем присвячені роботи провідних економістів-теоретиків та практиків: А.В.Гриньова, Б.М.Данилишина, В.Я.Заруби, Ю.Б.Іванова, С. М.Ілляшенка, В.І.Ландика, П.А.Орлова, П.Г.Перерви та інших. Проблемам управління інноваційною діяльністю на різних рівнях присвячені роботи таких науковців, як Амоша А.И., Савчук А.В., Матросова Л.Н., Колоколов В.А., Дагаєв А.А., Шеко П., які внесли значний вклад у формування теорії управління інноваційною діяльністю.

Показники інноваційного розвитку України нікого не можуть задовольняти. У рейтингах конкурентоспроможності наша країна стабільно займає місця в останніх рядах обстежуваних економік, повільно, але стійко знижуючи свої показники від року до року (у рейтингу World Competitiveness Yearbook за 2011 рік Україна посіла 57-е місце, випередивши тільки Хорватію і Венесуелу). Як зазначається в проекті Стратегії інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки «структурно та технологічно відстала вітчизняна економіка.... і сформована система підприємництва залишаються надзвичайно несприйнятливими до сучасних досягнень науки і технологічних інновацій».

Важливу роль в комплексі заходів, що спрямовані на поліпшення економічної ситуації в Україні, грають інституційні перетворення, які спрямовані на створення ринкової інфраструктури і сприяють активізації інноваційної діяльності, що забезпечує зростання виробництва конкурентоспроможної продукції та освоєння високих технологій.

Однак найважливішим і значною мірою навіть вирішальним напрямком інноваційної політики держави є регіональний рівень. Треба підкреслити недостатність забезпечення цієї ланки відповідними сучасними теоретичними розробками і практичними рекомендаціями. Тим часом, саме регіональний рівень є тією фінальною сферою, в якій загальнодержавні принципи і елементи інноваційної політики реалізуються в конкретні рекомендації з урахуванням специфіки господарського розвитку даного регіону.

Ситуація, що склалася в інноваційній галузі України, може бути розглянута на прикладі Харківській області. Через низьку конкурентоспроможність продукції за останні роки пішли з ринку або перебувають на цій межі багато з відомих в недалекому минулому підприємств машинобудування та електронної промисловості. Короткий список виробництв, що зберегли і поліпшують свої позиції, практично не розширюється. Це Південкабель, ФЕД, Турбоатом, ХАРП, верстатобудівний завод, Електроважмаш. Саме ці великі підприємства вносять основний внесок у порівняно непогані інтегральні показники інноваційної активності нашої промисловості, однак серед інноваційно активних харківських компаній практично відсутні малі та середні підприємства, які апріорі і є найвищим інноваційним потенціалом та найактивнішими інноваційними суб'єктами в країнах – світових лідерах.

Треба підкреслити, що сьогодні в регіоні стало функціонують і є активними інноваційними суб'єктами інфраструктурні організації. Майже всі події в інноваційній сфері відбуваються з ініціативи та за безпосередньої участі кількох центрів, таких, як бізнес-центр «Харківські технології», КП «Індустріальний парк «Рогань», консалтингова компанія» Бізнес-експерт», Харківський регіональний центр з інвестицій та розвитку, ХЦНТІ. Однак помітного впливу на інноваційні процеси в економіці регіону названі організації досі не надають. Наявний у них ресурс (в першу чергу, кадровий) явно недостатній для вирішення проблем великих підприємств, як успішних, так і (особливо) проблемних. А вітчизняні середні і, особливо, малі підприємства у своїй більшості не відносяться до числа інноваційно активних суб'єктів і не створюють скільки-небудь помітний попит на послуги інноваційної інфраструктури. Тому інфраструктурний сектор не може пред'явити переконливі приклади підтримки інноваційного бізнесу або комерційно вигідних продажів технологій.

Розбудова та підтримка розвитку місцевої та регіональної демократії, конструктивна взаємодія публічної влади, бізнесу та громадськості з метою вирішення актуальних питань місцевого, регіонального розвитку, стабільний розвиток регіональних економічних комплексів на основі інноваційності та дотримання принципів сталого, збалансованого розвитку формують основу для стимулювання місцевої економічної ініціативи, досягнення сталого розвитку країни.

Одним з головних чинників застою в інноваційній сфері регіону є відсутність системної регіональної політики. Сформувати таку політику в сьогоднішніх умовах можливо тільки за умови активної участі обласної адміністрації та органів місцевого самоврядування. Ніякі ринкові сили в перехідних ситуаціях з завданнями розвитку інноваційних систем впоратися не можуть. Але і обласна державна адміністрація, і органи місцевого самоврядування левову частку свого ресурсу повинні витрачати на підтримку функціонування існуючого господарського комплексу.

Таким чином, питання модернізації регіональної економіки потребують як системного загальнодержавного підходу, так і зваженої регіональної політики, спрямованої на модернізацію, інноваційний розвиток підприємств різного рівня та форм власності.

Список використаних джерел.

1) Місцеве самоврядування : історія та сучасність : Бібліограф. довідник / Уклад. : Ю.О. Куц, Е.І. Романова, О.М. Хрістіян, В.В. Сафонова, В.А. Долбня ; За заг. ред. В.М. Мартиненка. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2007. – 72 с.

ШИТЕЛЬ ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

головний спеціаліст відділу економічного розвитку
Варвинської районної державної адміністрації Чернігівської області

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Поряд із питаннями енергетичної безпеки, корупції, несправедливого розподілу державного багатства серед громадян України та політичної нестабільності в коло найнебезпечніших викликів для подальшого сталого соціально-економічного розвитку держави входить проблема забезпечення здоров'я Нації через якісні медичні послуги. Разом із іншими складовими значне погіршення стану здоров'я населення і, як наслідок, середньої очікуваної тривалості життя, проявляється демографічна криза в Україні, результатом якої є значне скорочення населення України протягом останнього десятиліття, що призвело до втрати біля 6 млн. співгромадян. Ця тенденція негативного приросту населення – депопуляція, тобто ситуація при якій смертність перевищує народжуваність, попри невелике збільшення народжуваності у останні 2 роки, без докорінної зміни політики держави у цій сфері, може, за прогнозами демографів, зменшити кількість населення до 40 млн. до 2025 року. Подібний сценарій унеможливить економічне зростання, призведе до надмірного соціального навантаження на виробничу сферу, спонукатиме непрогнозовані міграційні процеси і поглиблення «успадкованої бідності» великої частки громадян України.

Зараз вже настав той час, коли практично за будь-якого варіанту демографічного розвитку Україну очікує: скорочення загальної чисельності населення; посилення демографічного старіння і відповідний ріст співвідношення кількості осіб пенсійного та працездатного віку; повна демографічна деградація окремих сільських місцевостей і депресивних територій; істотна зміна етнічної структури населення.

Існуючі сьогодні державні зобов'язання щодо забезпечення громадян безоплатною медичною допомогою носять декларативний характер, їх рівень не відповідає економічним можливостям держави. Попри задекларовану з боку держави високу увагу до проблем галузі охорони здоров'я, достатню кількість розроблених програмних документів та законодавчих ініціатив, спостерігається непослідовна політика впровадження задекларованих намірів у реальне життя. Згідно з останніми соціологічними опитуваннями, значна більшість населення України не задоволена доступністю і якістю медичної допомоги. Не дивлячись на декларовану безоплатність медичної допомоги для населення, саме громадяни прийняли на власні плечі утримання існуючої системи охорони здоров'я, однак більше половини громадян (51,6%) характеризують розмір особистих витрат на медичну допомогу як непосильний. Якщо прийняти до уваги неофіційні дані про масштаби тіньових платежів населення за послуги та ліки, то питома вага суспільних коштів, залучених за допомогою загального оподаткування, скоротилася до 48% (!). За офіційними статистичними даними за 5 років (1996-2000 рр) доля приватних витрат населення збільшилася з 18,3% до 30,2%, а з урахуванням неофіційних витрат вона у 2000 р досягла 52% (!). Протягом 2000 – 2005 рр. ситуація суттєво не змінилась попри збільшення державних видатків на Охорону Здоров`я більше ніж у 2 рази, доля приватних неформальних витрат складає близько 40% (2004). Непередбачувані витрати внаслідок хвороби є одним з найбільш впливових чинників зубожіння і подальшої бідності домогосподарств в Україні.

Загальний обсяг фінансування охорони здоров'я з державного та місцевих бюджетів щорічно збільшується. Так, у 2010 році загальний обсяг фінансування становив 41,7 млрд грн, з яких: загальний фонд (бюджетні кошти) становили 39,4 млрд грн, що на 9,4 млрд грн (31,5 %) перевищує показник 2009 року (2009 р. – 29,9 млрд грн), у тому числі: місцеві бюджети сплачують в обсязі 32,1 млрд грн із зростанням на 30,6 %, державний бюджет – в обсязі 7,3 млрд грн із зростанням на 35,8 %; спеціальний фонд (власні кошти закладів, установ, Стабілізаційний фонд) − 2,3 млрд грн. Питома вага видатків на охорону здоров'я в загальному обсязі ВВП складає 3,6 % (2009 р. − 2,9 %) [2]. З 2000 р. до 2011 р. розмір фінансування сфери охорони здоров'я зріс майже у десять разів (у 2000 р. – 4,8 млрд грн, у 2010 р. – 41,7 млрд грн). Збільшення бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я в основному пов'язане з необхідністю підвищення заробітної плати медичним працівникам. Проте об'єктивного покращення забезпечення галузі не відбувається. Рівень заробітних плат в медичній галузі, за даними Держкомстату, залишається одним з найнижчих [12].

Дефіцит коштів не змогли компенсувати організаційно-управлінські ресурсозберігаючі та системозамінні технології, які впроваджено в галузі (скорочення стаціонарних ліжок, розширення мережі стаціонарозамінних форм медичної допомоги, перегляд штатних нормативів медичного персоналу в закладах охорони здоров'я, пріоритетний розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини).

Біля 80 % всіх коштів витрачається на утримання та обслуговування високовартісної спеціалізованої стаціонарної допомоги, що значно відрізняється від більшості держав, де питома вага витрат на стаціонарну допомогу звичайно складає близько 50% і до 30% спрямовується на первинну медико-санітарну ланку, яка функціонує на принципах загальної практики / сімейної медицини. Утримання медичних закладів, постатейний бюджет і розподіл фінансових ресурсів на основі потужності (кількості ліжок) закладу охорони здоров'я, без врахування кількості і якості послуг, що надаються, призводить до виключення економічних важелів раціонального використання ресурсів. У ситуації значної обмеженості ресурсів дуже нераціональним є значний рівень дублювання надання медичних послуг на одній території медичними закладами різного підпорядкування (міськими, обласними, відомчими, Академії медичних наук і т.і.) та відсутність чіткого поділу рівня надання допомоги – первинного, вторинного і третинного.

Поряд з недостатнім та несталим фінансуванням системи охорони здоров`я з іншого боку, спостерігається вкрай неефективне та нераціональне використання обмежених бюджетних ресурсів, а саме:

- за даними Рахункової палати України, 40 % спрямованих державою коштів на освіту та підвищення кваліфікації медиків витрачається неефективно [4];
- за даними Рахункової палати України, у 2010-2011 роках МОЗ України нераціонально використало 214,5 млн грн. Це більше половини коштів, витрачених на закупівлю лікарських засобів і виробів медичного призначення, які, до того ж, постачалися до закладів охорони здоров'я нерівномірно, із запізненням до п'яти місяців, а також із меншими, ніж планувалось, термінами придатності [7]. Формуванню обґрунтованих обсягів видатків з держбюджету та ефективному використанню коштів перешкоджає відсутність інформації про реальні потреби закладів охорони здоров'я та моніторингу цін.

Слід розрізняти дві форми корупції в галузі: неформальну (іллегальну) але легітимну в реальному житті корупцію – звичну практику оплати пацієнтами лікування (медичних засобів і роботи лікарів), що забезпечує, передусім, компенсацію за працю лікарів, яку не в змозі забезпечити держава, а також кримінальну (іноді формальну), але не легітимну корупцію серед чиновників і посадовців на всіх рівнях управління галузі, що полягає у постійному використанні службового становища для власного збагачення завдяки доступу до розподілу бюджетних коштів через застосування формальних регуляторних інструментів (ліцензування, атестація, акредитація, тендерні процедури, кадрова політика) без врахування інтересів медичних працівників, пацієнтів і, зрештою, всіх громадян держави – платників податків; друга форма корупції стає непереборною перешкодою для досягнення економічної ефективності функціонування галузі позаяк медичні чиновники зацікавлені у збільшені бюджетних асигнувань і не зацікавлені у встановленні правил економічної ощадності та децентралізації рішень про використання суспільних ресурсів.

Незважаючи на зменшення протягом останнього десятиліття кількості травм і отруєнь, рівень їх залишається високим. Важливою проблемою є зростання захворюваності на соціально небезпечні хвороби, зокрема туберкульоз, ВІЛ / СНІД, хвороби, що передаються статевим шляхом. Захворюваність на туберкульоз збільшилася за 10 років в 1,9 рази, поширеність — на 34,3 відсотка. Значно поширені наркологічні розлади.

Поширеність серцево-судинної патології збільшилася за останнє десятиліття в 1,9 рази, онкологічної патології — на 18, бронхіальної астми — на 35,2, цукрового діабету — на 10,1 відсотка. Сьогодні в Україні кожен п'ятий житель хворіє на артеріальну гіпертензію. Зростають захворюваність і смертність від раку у зв'язку з несприятливою екологічною ситуацією та значним постарінням населення.

Напружена екологічна та санітарно-епідемічна ситуація, що склалася в Україні останніми роками, пов'язана із забрудненням довкілля, в тому числі і джерел водопостачання, неочищеними стічними побутовими та промисловими водами, відходами, незадовільним санітарно-комунальним станом населених пунктів, об'єктів харчування, торгівлі. Загальна маса нагромадження на території України токсичних відходів перевищує 4 млрд. тонн. І це незважаючи на дію Кіотського протоколу.

Рівень санітарної культури населення країни залишається невисоким, значна його частина має шкідливі для здоров'я звички. Поширеність тютюнопаління в Україні, особливо серед працездатного населення, є однією з найбільш високих у Європі. За поширеністю тютюнопаління серед чоловіків Україна входить до першої десятки європейських країн. У максимально дітородному віці (20 – 39 років) курить кожна третя — четверта жінка (за 20 останніх років цей показник зріс у 4 рази). Надзвичайно низьким є показник чисельності населення, яке регулярно займається фізичною культурою — у середньому 6-8 відсотків. Залишається вкрай бідною інфраструктура та індустрія здоров'я.

Відсутність господарської автономії медичних закладів та прив'язка до постатейного бюджету не створює на місцях умов для раціонального використання наявних потужностей. Вкрай незадовільною є якість надання медичної допомоги та її стандартизація, що позначається на результатах лікування хворих. В Україні до цього часу не використовуються загальнодержавні стандарти і протоколи надання медичної допомоги, не визначений базовий рівень (пакет), який в рамках протоколів держава може забезпечити кожному громадянинові.

Кількість, пропорція та рівень підготовки медичних та управлінських кадрів у галузі охорони здоров'я не відповідає потребам держави. Особливо потрібно підкреслити недостатній рівень підготовки або відсутність такої у керівників та управлінців середньої та вищої ланки в сфері охорони здоров'я. Станом на 2011 рік в Україні не вистачало 46,9 тис. лікарів (з них понад 6 тисяч у сільській місцевості) [2] [5].

Поряд з спотвореною структурою підготовки лікарських кадрів за спеціальностями (переважання «вузьких» спеціалістів), відмічається нераціональне співвідношення між кількістю лікарів та середнього медичного персоналу, що складає в Україні близько 1:3, як у розвинутих країнах становить 1:5 – 1:7. В той же час дефіцит кадрів в галузі складав в 1998 році 19251, в 2008 році – 16816, в 2011 році – 20237 штатних одиниць [11].

Ганебним залишається рівень оплати праці медичних працівників, що в 3 рази менший, ніж заробітна платня у промисловості і не створює мотивації у медичного персоналу для підвищення якості та інтенсифікації праці у медичній сфері. В державі до цього часу відсутнє дієве лікарське самоврядування, яке у розвинутих країнах забезпечує високу якість і ефективність професійної діяльності.

Не сформовані умови та не застосовуються заходи щодо підвищення обізнаності пацієнтів, як інформованих споживачів медичних послуг, які здатні цивілізовано захищати свої, визначені законом, права та реально впливати на поліпшення якості системи охорони здоров'я. Вкрай незадовільним залишається ситуація з пропагандою на державному рівні здорового способу життя та можливостей профілактики більшості розповсюджених захворювань.

Аналіз діючого законодавства і в першу чергу основного закону – Конституції України, зокрема ст. 49 говорить про нечіткість виписаних конституційних зобов'язань, що зумовлює необхідність внесення змін.

Зараз в Україні склалася ситуація, коли декларована ст. 49 Конституції України безоплатність медичної допомоги громадянам держави асоціюється у більшості зацікавлених осіб з безплатністю всього спектру медичної допомоги та медичних послуг, що повинні надаватись будь-якому громадянинові України у будь-якому місці країни. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» в частині другій, ст. 12, теж говорить про те, що «державна політика охорони здоров'я забезпечується бюджетними асигнуваннями в розмірі, що відповідає її науково обґрунтованим потребам».

Стосовно безоплатності медичної допомоги відбувається величезна кількість спекуляцій, в тому числі зі сторони багатьох політичних сил, однак у реальному вимірі гарантії обсягу безоплатної медичної допомоги повинні забезпечуватись відповідними ресурсами, в першу чергу – фінансовими. Однак рівень всіх видатків, в тому числі на медичне обслуговування громадян, згідно зі ст. 95 Конституції України, визначається виключно Законом України «Про Державний бюджет» на поточний рік. Тобто, з однієї сторони, конституційна гарантія надання громадянам всього спектру медичних послуг на безоплатній основі, з іншої – реальний рівень видатків на охорону здоров'я, згідно закону «Про Державний бюджет», в останні роки покриває менше половини потреби існуючої системи охорони здоров'я (СОЗ), хоча обрахувати цю потребу в сучасних умовах майже неможливо. При цьому більше 80% від суми коштів, що виділяються бюджетом, йде на утримання галузі (капітальні видатки та мізерна зарплатня персоналу), і тільки близько 20% коштів витрачається власне на лікувальний процес, тобто на хворого. Сама модель СОЗ залишається в Україні класичною бюджетною і не має дієвих механізмів залучення коштів з інших джерел. Додаткові легальні (поза бюджетом) джерела фінансування (добровільне медичне страхування, лікарняні каси і т.і.) не перевищують 2-3% і суттєво не впливають на рівень забезпечення СОЗ.

Проте СОЗ, незважаючи на вкрай недостатній бюджет, функціонує, виконуючи, хоча і викривлено, свої функції. Це є підтвердженням існування великого тіньового обсягу фінансування, який забезпечують пацієнти з власної кишені і який вкрай негативно впливає на рівень доступності медичної допомоги, особливо для незаможних верств населення. Невизнання цього факту державою та подальша декларація безоплатності всієї медичної допомоги може вкрай загострити ситуацію і буде сприйнята суспільством як приклад цинічної «подвійної моралі», що стосується кожного громадянина, бо за медичною допомогою, рано чи пізно, звертається кожен. Держава повинна визнати та визначити конкретний рівень медичної допомоги, що може бути покритий за рахунок бюджету.

Список використаних джерел.

1. Аналіз системи охорони здоров`я в Україні 2011 рік. – Електронний ресурс: режим доступу- http: // ukraine.usaid.gov / sites / default / files / ukraine_hsa_report_ukr_version_fin.pdf

2. Кадри забезпечують успіх. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.vz.kiev.ua / ?p=3813

3. КарамишевД.В.Стратегічні дослідження у державному управлінні системою охорони здоров'я. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.nbuv.gov.ua / e-journals / dutp / 2005-2 / txts / galuz / 05kdvsoz.pdf

4. Медиків готують навмання : офіційне повідомлення Колегії Рахункової палати від 11.05.2011. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.ac-rada.gov.ua / control / main / uk / publish / category / 411?page=5

5. МОЗ: заходи щодо розв'язання проблеми кадрового дефіциту. – Електронний ресурс: режим доступу :http: // www.vz.kiev.ua / ?p=2283

6. Напрями удосконалення сфери охорони здоров'я в умовах постаріння населення України. Аналітична записка. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.niss.gov.ua / articles / 934 /

7. Недбалість чиновників шкодить здоров'ю : офіційне повідомлення Колегії Рахункової палати від 26.10.2011. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.ac-rada.gov.ua / control / main / uk / publish / category / 411?page=0

8. Охорона здоров`я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення (аналітична доповідь). – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.niss.gov.ua / public / File / 2011_table / 1222_dop.pdf

9. Реформа медицини. Викладення доповіді Case – Україна. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // liberal.in.ua / tochka-zoru / reforma-meditsini-doklad-case-ukraina.html

10. Шекера О.Г. Системний аналіз організації охорони здоров`я та медичного страхування у світі. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // healthy-society.com.ua / index.php?option=com_content&view=article&id=161:2011-06-10-15-27-11&catid=36:2011-04-19-08-30-45&Itemid=58

11. Щодо кадрової політики у реформуванні вітчизняної сфери охорони здоров'я. Аналітична записка. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.niss.gov.ua / articles / 808 /

12. Щодо пріоритетних напрямів вдосконалення вітчизняної сфери охорони здоров'я. Аналітична записка. – Електронний ресурс: режим доступу – http: // www.niss.gov.ua / articles / 480 /

ЯЦКЕВИЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

В останні роки розвиток сфері зв'язку та інформатизації характеризувалося масштабним впровадженням різноманітних технологій та програм. Так, телекомунікаційна галузь спочатку розвивалася за рахунок надання голосових послуг, і оператори мобільного зв'язку вже освоїли цей ринок. На сучасному етапі розвитку світової цивілізації інформаційний ресурс стає важливим фактором усіх соціальних, економічних та політичних процесів. Враховуючи те, що інформаційні технології є органічним і невід'ємним елементом побуту людини сучасного цивілізованого світу.

Доходи від реалізації послуг зв'язку склали 25690,9 млн. грн., що на 3,2 % (або на 798 млн. грн.) більше порівняно з І півріччям 2012 року. Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг у І півріччі 2013 року порівняно з аналогічним періодом минулого року збільшилися на 3 % і склали 23545,2 млн. грн., або 91,6% у загальному обсязі доходів від надання послуг зв'язку [1].

Основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та широкосмуговий (комп'ютерний) зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками І півріччя 2013 року слала 94,1 %.

У І півріччі 2013 року доходи від надання послуг мобільного зв'язку зросли на 1% у порівнянні з І півріччі 2012 року і склали 15268,9 млн. грн., а кількість абонентів мобільного зв'язку зросла на 5,106 млн. абонентів і склала 61,7 млн. Рівень проникнення мобільного зв'язку в Україні становить 135,7%. Водночас, у двох регіонах України цей показник нижче 100%, зокрема, у Тернопільській області – 97,4% та Хмельницькій області – 95%.

Обсяги доходів від надання послуг передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку у І півріччі 2013 року склали 1149,5 млн. грн., що на 48,2 млн. грн. більше ніж у І півріччі 2012 року.

Обсяги доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку у І півріччі 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року зросли на 7,1 % і склали 2763,5 млн. грн., а обсяги доходів від надання послуг широкосмугового доступу до мережі Інтернет збільшились на 60,8 млн. грн. і становлять 2137,4 млн. грн., їх питома вага в загальному обсязі доходів сфери телекомунікацій склала 9,1 %. Відповідно спостерігається зростання кількості абонентів Інтернет на 1044,2 тис. чол., яка становить 5690,6 тис. чол., в тому числі абонентів ШСД – на 346,1 тис. чол., що становить 3854,4 тис. чоловік.

За даними Держстату України, за І півріччя 2013 року обсяги реалізованих послуг у сфері комп'ютерного програмування та інших послуг у сфері інформатизації склали 5,2 млрд. грн., що на 18% більше ніж у минулому році за аналогічний період. Станом на 01.08.2013 цей показник склав 6,1 млрд. грн.

За ІІ квартал 2013 року обсяги капітальних інвестицій за видами економічної діяльності «Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг» та «Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції» склали відповідно 140,4 млн. грн. та 47,7 млн. грн., що становить 0,14% та відповідно 0,05% від загального обсягу капітальних інвестицій. Освоєно (використано) капітальних інвестицій у програмне забезпечення та бази даних 1233,2 млн. грн., що склало 33,2% від інвестицій у нематеріальні активи та 1,19% від загального обсягу освоєних капітальних інвестицій за видами активів.

Обсяги продажу товарів через мережу Інтернет підприємствами роздрібної торгівлі в І півріччі 2013 року склали 678,4 млн. грн. або 0,34 % від усього роздрібного товарообороту, що на 67 % перевищує аналогічний показник за І півріччя 2012 року. Найбільша частка продажу товарів через мережу Інтернет у розрізі регіонів в Україні припадає на м. Київ і становить 582,4 млн. грн., або 85,8 % від загального продажу товарів через Інтернет.

Незважаючи на деякі труднощі, що викликані глобальною фінансовою кризою, очікуються тенденції зростання сфері зв'язку та інформатизації в Україні. Так, у 2014 році спостерігається зростання доходів від надання послуг зв'язку на 7503,2 млн. грн. за рахунок зростання телекомунікаційних послуг (на 6806,1 млн. грн.), послуг поштового зв'язку (на 539,9 млн. грн.) та інших послуг (на 158,8 млн. грн.).

Прогнозується зростання доходів від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку у 2013 році на 1252 млн. грн. та мобільного зв'язку на 3744 млн. грн.,

Очікується зростання абонентів мобільного зв'язку на 410359 тис. чол. та складуть у 2014 році – 69702,9 тис. чол. Дане зростання відбудеться за рахунок зростання абонентів стільникового зв'язку – на 10362,3 тис. чол.

Зміни соціально-економічного становища, які обумовлені політичними й економічними перетвореннями в різних країнах світу, вплинули на стратегічний напрям формування та розвиток суб'єкта господарювання й якості надаваних послуг. На сферу зв'язку та інформатизації і на споживчий ринок вплинула низка фінансових, технологічних та структурних факторів, які сприяли виникненню таких проблем, як:

- недосконалість законодавства;
- нестабільність економічної та політичної ситуації;
- моральний та фізичний знос обладнання;
- відсутність єдиної державної технічної та інвестиційної політики;
- неузгодженість діяльності підприємств зв'язку та інформатизації;
- недосконала тарифна політика;
- тощо.

Дані проблеми потребують негайного вирішення суб'єктами підприємницької діяльності галузі зв'язку та інформатизації переглядати свої плани, прогнози, переосмислювати ситуацію, розробляти нові підходи зі здійснення діяльності та впроваджувати нові критерії для визначення ефективності їхнього розвитку.

Одним із перспективних напрямів розвитку сфері зв'язку та інформатизації є інтеграція суб'єктів підприємницької діяльності яка враховує особливості діяльності підприємств. Досвід функціонування та розвитку форм інтеграції показує, що в сучасних умовах перспективною формою інтеграції є альянс, який дозволяє стабілізувати виробничі, технічні та економічні процеси, врегулювати механізм стабільного функціонування підприємств, а також забезпечує кожному підприємству певну вигоду, самостійність, що, у свою чергу, є пріоритетом даної форми серед інших форм інтеграції [2…4].

Список використаних джерел.

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http: // www.ukrstat.gov.ua.
2. Яцкевич І.В. Особливості розвитку альянсових відносин в галузі зв'язку [текст] / І.В. Яцкевич // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки»], (Вінниця, 1-2 грудня 2011р.). – Т.1. – Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер» «, 2011. –С. 290 – 291.
3. Альянси у галузі зв'язку як перспективний напрям розвитку національної економіці [текст] / І.В. Яцкевич // Вісник Тернопільського національного економічного університету: зб. наук. праць. – Тернопіль, 2012. – № 5-1. – С. 174-181
4. Яцкевич І.В. Механізм формування альянсів на підприємствах галузі зв'язку [текст] / І.В. Яцкевич // Вісник Хмельницького національного університету: Зб. наук. праць. – Економічні науки. – Хмельницьк, ХНУ. 2012. – № 4 (190). – Т. 3. – С. 311 – 315.

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

перший заступник директора, завідувач кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор

ЯЦКО АНДРІЙ ІВАНОВИЧ

професор Кошелінського політехнічного інституту (Польща), д.ф.-м.н.

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ПРИ ПРОГНОЗУВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНІ

Зростання масштабів і ризикованості економічної діяльності призвело до зростання інерційності керованих соціально-економічних систем. Сучасну динаміку соціально-економічних систем визначають як час біфуркацій.

Розвиток теорії синергетичного підходу, досягнення в моделюванні якісних стрибків у динаміці нелінійних систем (теорії хаосу і катастроф), можливості обчислювальної техніки, дозволили розширити межі нашого розуміння існування складних, нелінійних динамічних процесів, до яких відноситься і динаміка поведінки соціально-економічних систем.

Фахівці з теорії управління хаосом порівнюють управління складними соціально-економічними процесами з їздою на велосипеді. У сучасній теорії моделювання соціально-економічних процесів домінує підхід, заснований на описі основних параметрів соціально-економічного процесу порівняннями. Таке моделювання передбачає отримання відповіді на питання про параметри порядку, що визначають сталий розвиток системи на основі стимулювання її самоорганізації. Моделювання таких процесів традиційними методами стає малоефективним.

Запропоновані в моделі параметри порядку не тільки в стратегічному, а й в тактичному плані відображають базові цілі, атрактори соціально-економічного розвитку України. Їх, можливо, декомпозувати в якості під цілі регіонально-галузевого розвитку. Динаміка поведінки показників розраховується за даними діючої статистики і не вимагає збору додаткової інформації. Включення цих параметрів у систему цілепокладання можливо на всіх рівнях управління – макро-, мезо- і мікро-. Як на глобальному рівні, рівні спілок регіонів, окремих регіонів, а також на рівні районів, муніципальної освіти, підприємства. Тобто, з'являється індикатор оцінки ефективності сформованої кооперації і, відповідно, інструмент її вдосконалення. При цьому виникає безліч додаткових можливостей регулювання. Наприклад, уведення об'єктивної диференційованої системи дотацій і оподаткування з урахуванням об'єктивних відмінностей рівня ефективності внутрішньодержавної кооперації в регіональному та галузевому розрізах. Особливо це важливо в сучасних умовах, коли, використовуючи різницю в ефективності кооперації, кошти перекачуються з регіонів до Центру, руйнуючи єдність інтересів суб'єктів економічної діяльності, а слідом за нею і внутрішньодержавну кооперацію, тобто єдиний економічний простір країни. Для таких випадків доцільно використовувати метод прогнозування «нейронні мережі».

Розглянемо аргументи, за якими краще використовувати в якості інструментарію прогнозування соціально-економічних процесів у регіоні нейромережеві моделі. Використання нейромережевих моделей дозволяє розглядати соціально-економічні процеси в регіоні як динамічну систему, елементи впливають один на одного, а не обмежувати дослідження рамками принципу інерційності, на який спирається економетричне моделювання. Залежності в нейромережевій системі не задаються апріорно, а виділяються на основі існуючих даних. Використання закономірностей (у вигляді доповнення вихідного набору факторів), що визначаються економічною (основний) теорією, можливо, але не обов'язково.

Застосування традиційних економетричних моделей найчастіше обмежується необхідністю використання тільки числових показників, до яких, до того ж, пред'являються досить жорсткі вимоги по точності, порівняності і відсутності помилок. У реальному житті такі «добрі» дані зустрічаються досить рідко. Показники, що характеризують стан соціально-економічного процесу в регіоні, часто бувають спотворені, виражені не в числовій формі (наприклад, погляди

управлінців, результати опитувань експертів). Показники подібного роду практично неможливо використовувати в економетричних моделях, як би не велика була роль у соціально-економічних процесах, які вони описують. У нейронному моделюванні такі дані, нарівні з показниками, вираженими в числовій формі, використовуються для налаштування нейромережевих моделей. Можливо також використання наборів даних, що містять надлишкову, неповну або «зашумлену» інформацію, що представляється надзвичайно корисним у світлі ситуації в даний час, ситуації з доступністю і якістю економічних показників.

Процеси світової інтеграції та глобалізації, що відбуваються у світі, спричиняють стрибкоподібні ускладнення соціально-економічних систем, з якими пов'язана життєдіяльність людства. Крім того, впровадження систем автоматизованого збору, обробки та зберігання різної інформації веде до лавиноподібного збільшення кількості даних, що необхідно аналізувати для розробки заходів, прийомів і засобів підготовки та реалізації господарських макроекономічних рішень, що служать інтересам країни, її населенню.

У подібних умовах інструментарій моделювання і прогнозування соціально-економічних процесів у регіоні, заснований на економетричних методах, здатних ефективно оперувати лише дуже обмеженою кількістю чинників, сильно програє по ефективності і результативності інструментарій, заснований на використанні нейронних мереж, перетворюючись на перешкоду на шляху подальшого розвитку національної економіки як науки і області господарської практики людей. Перехід від використання економетричної методології моделювання і прогнозування соціально-економічних процесів у регіоні до нейромережевої дозволить не тільки подолати дану перешкоду, а й може стати значним стимулом для подальшого її розвитку.

Слід відзначити також, що структура нейронних мереж дозволяє дуже ефективно використовувати метод паралельних обчислень, що, у свою чергу, означає можливість виділення практично необмеженої кількості ресурсів для вирішення конкретного завдання.

На основі зробленого в даній роботі дослідження можна зробити такі висновки.

Традиційно використовуваний для прогнозування соціально-економічних процесів у регіоні інструментарій економетричного моделювання має низку недоліків:

1) проблема сталості механізмів;
2) проблема недостатнього набору даних;
3) проблема помилкової регресії.

В якості альтернативи економетричним методам можна розглядати використання нейронних мереж, що практично дозволяє домогтися кращих, порівняно з традиційною методологією, результатів при моделюванні складних систем, що характеризуються нелінійністю протікання в них процесів.

Використання нейромережевого моделювання соціально-економічних процесів замість економетричного володіє рядом переваг:

1) можливість системного підходу;
2) ширші можливості використання даних;
3) більш висока точність прогнозів динамічних процесів.

БЕЛЯЕВ ЛЕОНИД ВАСИЛЬЕВИЧ

старший преподаватель кафедры экономической кибернетики Одесского національного економіческого университета

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИМИТАЦИОННОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ДЛЯ АНАЛИЗА ЭФФЕКТИВНОСТИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ

В настоящее время экономика Украины находится в условиях хронического дефицита денежных средств. Расходы предприятий растут, в связи с инфляцией и ростом цен. Спрос на продукцию украинских предприятий сокращается, поскольку основные отечественные и зарубежные потребители также испытывают нехватку денежных средств. Это вынуждает руководителей предприятий, работающих в бюджетной сфере и в частном бизнесе, искать пути сокращать расходов, за счет рационализации технологии и бизнес-процессов.

Наилучшим средством повышения эффективности предприятий считается бизнес реинжиниринг (английская аббревиатура – BPR). Однако, статистика отмечает, что только 25% попыток реинжиниринга является успешной, 75% – завершается безрезультатно. Это объясняется тем, что реинжиниринг подразумевает коренное изменение бизнес-процессов, требующего остановки действующего предприятия, ломки сложившейся организационной структуры, смены оборудования, переучивания или полной замены персонала. Часто руководители, получившие подобные рекомендации, не решаются на такую коренную ломку, в особенности не будучи на 100% уверенными, что новая организация производства компенсирует потери и затраты периода трансформации.

Выходом из сложившейся ситуации может стать использование имитационного моделирования, для сравнительного анализа эффективности различных способов построения бизнес-процессов. Имитационное моделирования, реализуемое в форме системной динамики, отличается высокой наглядностью и высокой точностью отображения реальных бизнес процессов. Это позволяет руководителям самостоятельно оценивать преимущества нового способа организации производства и доводить бизнес реинжиниринг до логического завершения, повышая тем самым эффективность производства.

Еще одним преимуществом имитационного моделирования является то, что с его помощью можно без риска, связанного с экспериментом на реальном объекте, проверить множество сценариев развития предприятия, провести обучения персонала работе в новых условиях, проверить эффективность защиты оборудования и отработку действий персонала в аварийных ситуациях. В дополнение можно отметить, что использование имитационного моделирования позволяет руководителям повышать эффективность принимаемых управленческих решений за счет лучшего понимания динамики управляемой системы и развития системного мышления.

В качестве иллюстрации рассмотрим имитационную модель условного предприятия, нуждающегося в сокращении фонда заработной платы с сохранением обычных объемов и качества выполняемых работ. Сформулируем особенности данного предприятия:

– Объемы работ, требующих выполнения в течении месяца, можно считать случайным с постоянным средним ожидаемым и разбросом примерно 0,05.

– Технология производства требует определенной квалификации, приобретаемой с опытом, поэтому рабочий персонал предприятия подразделяется на три категории: новички, специалисты и профессионалы. Категории отличаются как производительностью, так и уровнем оплаты.

– В настоящее время на предприятии работает 49 человек, причем 40 из них новички, 6 – специалисты, и только 3 – профессионалы. На предприятии высокая текучесть кадров, около 100%. Это обусловлено достаточно низкой заработной платой (950 грн. в месяц для новичков, 1500 грн. – для специалистов, и 2000 грн. – для профессионалов). Тем не менее предприятие нуждается в дальнейшем сокращении расходов, главным источником которой является фонд заработной платы.

Построение модели начнем с подмодели, имитирующей бизнес-процессы предприятия. На рисунке 1 представлена логическая схема этой подмодели. При этом, Фонд "Текущий объем работ" моделирует портфель заказов, который необходимо выполнять. Процесс пополнения заказов моделируется с помощью потока "Новые работы". Поток "Выполнение работ" имитирует процесс работы персонала. Объемы пополнения портфеля заказов вычисляются исходя из постоянной средней "Темпы пополнения работ" и равномерно распределенной случайной величины, колеблющейся в пределах +/- 5%. Общая производительность персонала складывается из суммарной производительности групп новичков, специалистов и профессионалов. Суммарная производительность каждой из групп определяется средней производительностью группы и количеством человек в группе.

Рис. 1. Представление бизнес-процессов предприятия на языке системной динамики.

Огромное значение для работы предприятия имеет работа Отдела кадров. На рисунке 2 показана подмодель, имитирующая работу Отдела кадров. Отдел должен обеспечить предприятие персоналом, способным гарантировано выполнять требуемый объем работы. Особенность данного предприятия заключается в специфической структуре работников, состоящей из трех групп по производительности: Новички, Специалисты и Профессионалы. Работникам требуется определенное время для приобретения опыта и перехода в группу с более высокой производительностью и оплатой. Кроме того, Отдел кадров вынужден нанимать работников без опыта, только в группу Новичков. Отделу кадров нужно формировать численность персонала с учетом Объема работы, текущей численности работников, их квалификации. Нужно так же учитывать потерю персонала, связанную с текучестью кадров.

Рис. 2. Модель имитирующая работу отдела кадров предприятия.

БОГДАНЕЦЬ ВІКТОРІЯ АНДРІЇВНА

начальник відділу ринків ЖКГ першого управління досліджень і розслідувань Департаменту досліджень і розслідувань Антимонопольного комітету України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНКУРЕНТНИХ ВІДОМСТВ

Визначення короткострокових та довгострокових пріоритетів у роботі конкурентних відомств

Антимонопольним комітетом України для забезпечення виконання завдань найближчої перспективи визначаються пріоритетні напрямки на наступний рік, які закріплені у його плані робот на рік та у щорічному звіті про діяльність за відповідний рік.

Ці напрями визначаються та обираються за принципом актуальності, гостроти проблем, необхідності найшвидшого розв'язання, важливості для економіки і суспільства та впливу на конкуренцію. Завдання за певним напрямом плануються або як виконання у повному обсязі протягом року, або як етап з конкретним результатом як складова для досягнення кінцевої мети, визначеної за відповідним напрямом.

До прикладу, питання можуть стосуватися вжиття заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на конкретних ринках, на яких за результатом аналізу виявлено суттєві проблеми: розробки нормативно-правових актів, запровадження яких матиме позитивний вплив на конкуренцію; посилення та підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері конкуренції тощо. Так, на 2013 рік Комітетом визначено шість груп ринків, на яких він зосереджує основні зусилля щодо дослідження стану конкуренції та монополізму на них, запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції:

реалізації лікарських засобів;

підключення об'єктів містобудування до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення та надання комунальних послуг;

збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів;

супутніх послуг при наданні адміністративних послуг;

ритуальних послуг;

послуг у сфері оренди земель сільськогосподарського призначення.

Слід зазначити, що саме за ініціативою Антимонопольного комітету України до Національного плану дій на 2013 рік, затвердженого Указом Президента України, включено заходи щодо посилення конкуренції на ринках, забезпечення розвитку конкурентної політики і законодавства України, вжиття комплексних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема у сферах реалізації лікарських засобів, підключення об'єктів будівництва, збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів, супутніх послуг при наданні адміністративних послуг тощо.

Інший механізм визначення короткострокових пріоритетів конкурентних відомств пов'язаний із тим, що певна кількість заяв і справ,що розглядається ними, не має суттєвого значення для конкуренції. При більш вибірковому підході відомства могли б сконцентрувати більшість своїх ресурсів на справах, які представляють серйозну загрозу конкуренції.

Законодавство України про захист економічної конкуренції містить відповідну норму. Зокрема, частиною другою статті 36 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що у випадках, коли дії чи бездіяльність, що містить ознаки порушення про захист економічної конкуренції не має відчутного впливу на умови конкуренції на ринку, заявнику може бути відмовлено у розгляді справи.

Більш складним завданням є визначення пріоритетів у довгостроковій перспективі.

Стратегічне планування має забезпечувати вирішення проблем системного характеру у масштабах країни. У випадку конкурентного відомства – це комплекс питань, розв'язання яких потребує спільних скоординованих зусиль всіх гілок державної влади, суб'єктів господарювання, суспільства, оскільки конкуренція забезпечується зусиллями всіх учасників ринку. Такий підхід забезпечує раціональне використання наявного у відомства ресурсу та усунення причин і умов, які призводять до недопущення, усунення, обмеження або спотворення конкуренції. Це механізм застосування як запобіжних так і заходів, пов'язаних із застосуванням відповідальності.

Одним із механізмів визначення довгострокових пріоритетів в діяльності Антимонопольного комітету України є розроблення довгострокової Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні.

З метою комплексного системного вирішення проблем, які наразі існують у сфері конкурентного законодавства та політики, за ініціативою Комітету в Національному плані дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ України на 2010-2014 роки, затвердженого Указом Президента України, закріплено необхідність розробки Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014-2024 роки та затвердження її на законодавчому рівні.

На виконання цього завдання Антимонопольний комітет України розробив Концепцію Програми, яка у вересні минулого року була схвалена Кабінетом Міністрів України.

Мета Програми містить у собі три складові:

створення ефективного конкурентного середовища та розвиток конкуренції на товарних ринках, що є засобом забезпечення сталого економічного зростання;

створення умов для ефективного функціонування товарних ринків (йдеться про те, що в проекті Програми акцент робиться на поступовому зниженні рівня монополізації на певних товарних ринках);

удосконалення механізмів державного регулювання для максимального задоволення потреб народу України.

До участі у розробці цієї Програми залучені всі ланки органів державної влади, виконавчої влади, місцевого самоврядування.

Програма створить платформу, зокрема, для усунення структурних перешкод, що заважають розвитку конкуренції в українській економіці, а також усунення штучних регуляторних бар'єрів, що ускладнюють вступ на ринок та розвиток нових суб'єктів господарювання. Ключова роль у виконанні положень цієї Програми відводиться Комітету.

Використання наукового потенціалу (Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики)

Оскільки конкурентні відомства у роботі мають використовувати різноманітну інформацію з багатьох джерел, складну і значну за обсягами, застосовувати методи математичного аналізу, здійснювати ринковий аналіз, вирішувати юридичні питання тощо безперечно доцільним є залучення наукового потенціалу як засобу розв'язання певного кола питань.

При Антимонопольному комітеті України діє Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики.

Використання результатів наукових досліджень та висновків експертів підвищує якість та обґрунтованість у роботі Комітету, забезпечує посилення аналітичної складової у дослідженнях та розслідуваннях, які здійснюються органами Комітету, в тому числі при дослідженні ринків.

Підвищенню ефективності діяльності Комітету сприяє запозичення досягнень технічного прогресу та інформатизація. В Комітеті створено інформаційні бази, які використовуються в роботі, зокрема база для цілей моніторингу та аналізу оптових та роздрібних ринків нафти і нафтопродуктів «Апаратно-програмний комплекс «Аналіз ринку нафтопродуктів» ; концентрації суб'єктів господарювання.

Підвищення кваліфікації працівників конкурентних відомств

Одним із резервів підвищення ефективності відомства є підвищення рівня професійної підготовки та вимог до кваліфікації працівників.

У Комітеті на 31 грудні 2012 року кількість працюючих у центральному апараті становила 232 особи. Із них із вищою освітою – 228 осіб (зокрема, економічною -108, юридичною -53, із науковим ступенем – 10). Кількість працюючих у територіальних відділеннях становить 558 осіб. Із них із вищою освітою – 551 особа (зокрема, економічною -329, юридичною -142, з науковим ступенем -5).

Комітетом проводиться послідовна робота із залучення до навчальних заходів працівників як керівного складу так і спеціалістів. До форм навчання та обміну досвідом належать як короткострокові заходи (семінари, круглі столи, конференції) так довгострокові – навчання та стажування за відповідними напрямами. До прикладу, це підвищення кваліфікації у сфері європейської інтеграції, державного управління, застосування економічного аналізу, правозастосовчої практики тощо.

Використання можливостей, що надає міжнародне співробітництво

Співробітництво Комітету з міжнародними організаціями, які займаються питаннями розвитку і захисту конкуренції, допомагає ефективно використовувати обмежений ресурс і визначити пріоритети в роботі Комітету.

Комітет плідно співпрацює з Конференцією ООН з питань торгівлі та розвитку (надалі – ЮНКТАД). Починаючи з 1998 року офіційним представником України у Міжурядовій групі експертів з питань законодавства та політики у галузі конкуренції (МГЕ) є Голова Комітету.

Завданням МГЕ є аналіз та удосконалення міжнародних засад щодо впровадження конкурентної політики та законодавства, питання узгодження конкурентної та торгівельної політики тощо. Рішення МГЕ знаходять своє відображення у програмних та правових документах, що розробляються за участю Комітету.

Значущим етапом на шляху зростання рівня ефективності міжнародної співпраці стало ініційоване Комітетом проведення ЮНКТАД Огляду політики та законодавства у сфері конкуренції в Україні (надалі – Огляд).

Отримані висновки та рекомендації Огляду можуть бути використані при підготовці стратегічних програмних документів щодо розвитку конкуренції в усіх галузях економіки України.

Починаючи з 1994 року Комітет підтримує (ОЕСР), в частині питань розвитку конкуренції, розширення співпраці між національними конкурентними відомствами, а також підтримує політику, спрямовану на захист прав споживачів.

Комітет здійснив усі необхідні заходи для отримання статусу спостерігача в Комітеті ОЕСР з конкуренції. Відповідно до рішення Ради ОЕСР від 22 листопада 2011 року Україна набула статусу спостерігача в Комітеті ОЕСР з конкуренції. Зазначений статус надано терміном на два роки – до 31 грудня 2013 року на засадах, які визначено в резолюції Ради щодо участі країн – нечленів ОЕСР у роботі в офіційних органах ОЕСР.

Завдяки підтримці ОЕСР співробітники Комітету отримали можливість систематично підвищувати свій кваліфікаційний рівень, беручи участь у роботі офіційних органів ОЕСР.

Крім цього, у рамках розвитку співпраці з ОЕСР та з метою вчинення послідовних кроків на шляху набуття Україною постійного членства у Комітеті ОЕСР з конкуренції 28-29 січня 2013 року у місті Києві відбувся міжнародний семінар «Стратегія розвитку конкурентного законодавства в Україні та огляд міжнародного досвіду», у якому взяли участь керівні особи ОЕСР, ЮНКТАД, провідних конкурентних відомств світу та органів державної влади України, власники та топ-менеджери компаній, що працюють в Україні.

Поряд із цим, важливим кроком на шляху до поглиблення співробітництва між Україною та ОЕСР стало ініціювання набуття Україною асоційованого членства в Комітеті ОЕСР з конкуренції.

З 2002 року Комітет є членом Міжнародної мережі з питань конкуренції (ММК), міжнародної організації, сфера діяльності якої полягає виключно в правозастосуванні конкурентних правил.

Комітет є членом спеціалізованих робочих груп з питань формування про конкурентної свідомості та з питань злиттів. Діяльність в рамках робочих груп відбувається на регулярній основі шляхом заповнення анкет та інших запитальників, використовується для аналітичних робіт і дослідницьких проектів, що поширюються серед учасників мережі. Також, представники Комітету беруть участь у щорічних практичних семінарах та конференціях ММК.

Поряд із цим, активізовано співробітництво у двосторонньому напрямку, зокрема, з Німецьким конкурентним відомством (Бундескартелямт), Федеральною торговою комісією Сполучених Штатів Америки та Відомством з питань ринків та споживачів Королівства Нідерландів.

Комітет активно використовує можливості запозичення передового міжнародного досвіду у сфері конкуренції, перш за все розвиваючи міжнародне співробітництво і використовуючи додаткові можливості такої співпраці для обміну досвідом і навчання працівників органів Комітету.

Обмін досвідом конкурентних відомств на двосторонній та багатосторонній основі сприяє використанню передових практик та напрацювань у сфері конкуренції.

Міжнародне співробітництво є одним із важелів при виставленні пріоритетів у роботі Комітету у сфері захисту конкуренції.

Список використаних джерел.

1. Кордон В.В. Інформаційний простір України: проблеми захисту й безпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / natural / nvvnu / filolog / 2010_21 / R2 / Kordon.pdf
2. Мелешко О.О., Поліщук Ю.О., Скомаровський А.О. Питання забезпечення безпеки інформації та її обміну в інформаційній сфері України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rusnauka.com / 17_AND_2010 / Informatica / 68813.doc.htm
3. Панова І.В. Актуальні питання реформування інформаційного законодавства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / pib / 2010_5 / PB-5 / PB-5_21.pdf.
4. Соснін О. В. Про правові основи удосконалення системи державного управління інформаційними ресурсами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // old.niss.gov.ua / book / Pr17_04.htm.

ГЛУЩЕНКО ЮЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Сучасний розвиток України потребує удосконалення механізмів державного управління в напрямі децентралізації бюджетної системи та ефективності бюджетного процесу, як однієї з умов покращення фінансового забезпечення діяльності органів місцевої влади.

Проблема централізації коштів в державному бюджеті супроводжується об’єктивними суперечностями між державою та учасниками суспільного виробництва з приводу розподілу та перерозподілу новоствореної вартості.

Ідеальна модель управління передбачає дотримання правил формування та виконання бюджету на основі загально-прийнятих принципів, які відповідають цінностям демократичної і правової держави, громадянського суспільства, ринкової економіки, зокрема, повноти, єдності, періодичності, реальності, прозорості та відкритості.

Відповідно до Бюджетного кодексу, бюджетний процес – це регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства [1].

Головними завданнями бюджетного процесу є визначення доходів бюджету за окремими податками та іншими обов’язковими платежами; здійснення бюджетного регулювання; посилення контролю фінансової діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування [5].

Складання, розгляд і затвердження бюджету являють собою бюджетне планування, яке є комплексом організаційно-технічних, методичних і методологічних заходів із визначення доходів і видатків бюджетів у ході їх складання, розгляду та затвердження.

Бюджетному плануванню держави передує підготовча робота, що включає розробку основних прогнозних макропоказників соціального і економічного розвитку України на плановий рік; розробку і затвердження Постанови Верховної Ради України «Про основні напрямки бюджетної політики на наступний бюджетний рік»; аналіз виконання бюджету за минулий рік і очікуване виконання бюджету в поточному році та підготовку інструктивних листів про особливості складання розрахунків до проектів бюджетів на наступний бюджетний рік.

Сучасний стан реалізації бюджетної політики України відображає проблеми необґрунтованості, мінливості та суперечливості існуючого бюджетного законодавства, збереження розбалансованості між доходами та видатками бюджету, невиконання норм Бюджетного кодексу щодо понадпланових надходжень, збільшення фіскального навантаження на економіку та комплекс похідних макроекономічних проблем [2, с. 6-7].

Бюджетне прогнозування та планування є відокремленим від загальнодержавного планування, позначається недосконалістю порядку розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (згідно Формули, визначеної Постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 р. № 1149) та прогалинами у програмно-цільовому бюджетуванні.

На цьому етапі одним із найбільш суттєвих недоліків розрахунку трансфертів є абстрагування від реально існуючих кризових процесів, оскільки використовувані номінальні показники доходів за три попередні роки не відображають реальної спроможності планового року, особливо це стосується міст зі значним промисловим потенціалом.

Неповноцінність реалізації програмно-цільового методу позначається низькою якістю виконання бюджетних програм, зокрема у 2011 р. із 450 бюджетних програм місцевого рівня – 70% профінансовано на 80-85%; 15% – на 40-60%, 10% – не профінансовано взагалі) [6].

Як наслідок, зменшення частки доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті до 22%, збільшення трансфертів до 52% та створення штучної дотаційності бюджетів (93,7% загальної кількості сільських бюджетів) [3].

На етапі організації виконання бюджету має місце незадовільний стан виконання платіжних доручень органів місцевого самоврядування в частині безпідставних затримок та блокування Державною казначейською службою проведення платежів з місцевих бюджетів, що суттєво ускладнює виконання повноважень місцевими органами влади [6].

Недоліки існуючих програмних продуктів спричиняють формування своєчасної і повної звітності, здійснення оперативного контролю, затримки при надходженні та обробці даних, створюють їх непослідовність, дублювання та потенційну неузгодженість на різних рівнях.

Проблеми законодавчого, організаційного та методологічного характеру потребують негайного реформування діючої системи державного фінансового контролю, зокрема уточнення та узгодження категоріально-понятійного апарату у сфері земельних відносин. Внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву без спеціального дозволу бюджет втратив близько 118 млн. грн. [4, с. 434].

Недосконала нормативно-правова база, недостатня ефективність контролю, орієнтація на його здійснення у формі ревізій та перевірок після завершення фінансово-господарських операцій не забезпечують належного усунення виявлених правопорушень, націленості суб’єктів контролю на запобігання правопорушень, а також високого рівня координації та обміну інформацією.

Підсумовуючи вищезазначене слід зазначити, що ефективність державного управління та місцевого самоврядування в контексті стратегії соціально-економічного розвитку держави у сучасному демократичному суспільстві потребує удосконалення та чіткої взаємодії структурних елементів бюджетного менеджменту, як ефективного засобу публічного адміністрування.

Планування та прогнозування місцевих бюджетів має здійснюватись на основі положень бюджетної політики держави, орієнтованої на поліпшення системи міжбюджетних відносин та поглиблення програмно-цільового бюджетування, що сприятиме підвищенню якості прийняття управлінських рішень та розробці системи відповідальності за досягнення показників результативності.

Організація виконання місцевих бюджетів, складання звітів та здійснення контролю за виконанням бюджету потребує удосконалення нормативно-законодавчого та програмного забезпечення учасників бюджетного процесу, а також скоординованої діяльності контролюючих органів в напрямі запобігання порушень законодавства та раціональності використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 8 липн. 2010 р. N 2456 – IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http // www.liga.net
2. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки : [аналітична доповідь]. – К. : НІСД, 2012. – 25 с.
3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2012 рік [Електронний ресурс] / Режим доступу: http: // www.ibser.org.ua / news / 472 /
4. Виговська. Н.Г. Місце державного фінансового контролю в системі регулювання земельних відносин / Н.Г. Виговська // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірн. тез та доп. І Міжн. наук.-практ. інт.-конф. (21 лютого 2013 р.; м. Київ) / відпов. за вип. Б.В. Мельничук. – К.: ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2013. – 534 с.
5. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.e-reading-lib.com / bookreader.php / 1002290 / Byudzhetniy
6. Огонь Ц.Г. Програмно-цільовий метод та ефективність бюджетних програм [Електронний ресурс] / Режим доступу: http: // udik.com.ua / articles / article-221

ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України,к.держ.упр.

АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ ПОКАЗНИКІВ ДЕРЖАВНИХ БЮДЖЕТНИХ ВИТРАТ

Виникнення державних бюджетних витрат як категорії наукових знань зумовлено їх імперативним характером, процесами формуванням держави як ринкового суб'єкту та пов'язане з необхідністю виконанням нею відповідних функцій [2, с. 122]. З таких позицій державні витрати слід трактувати як відносини економічної власності (привласнення) між державою, юридичними та фізичними особами в процесі розподілу, використання і споживання частини національного доходу.

На початковій історичній стадії капіталізму (у XVI—XIX ст.) світові державні витрати спрямовувались переважно на військові цілі, утримання державного апарату, будівництво залізниць, підприємств із великим робочим періодом. В окремих країнах (наприклад, у Німеччині) у другій половині XIX ст. частка державних витрат починає спрямовуватись на соціальні цілі. На цій стадії розвитку капіталізму обсяг державних витрат був незначним (у 1890 р. їх питома вага у ВВП становила: у США — 7 %, Великобританії — 9,2, Франції — 12, у Німеччині — 13,2 %) [2, с.75].

На вищій стадії капіталізму масштаби і темпи державних витрат зростають, а найдинамічніше вони збільшуються з початком впливу на світові економічні процеси закону одержавлення економіки (з середини 50-х років). У 2000 р. державні витрати у США вже становили до 32 % ВВП, в країнах ЄС — в середньому 45 %. Найнижчими серед розвинутих країн вони були в Японії (30 %), найвищими — у Швеції (58 %). На початку другого десятиріччя XXI ст. Японія досягла показника 38%, Швеція збільшила його до 67% [2, с.76]. Беззаперечно, таке зростання частки було зумовлено необхідністю більш жорсткої експансії держави в ринок на межі світової фінансово-економічної кризи 2007-2011 р. Але навіть за цих умов чітко відслідковується зміщення полюсу ринкової дійсності у бік ортодоксального кейнсіанства.

В Україні спостерігаються протилежні процеси. Лише за період 1997—2003 рр. частка державних витрат у ВВП скоротилася з 36,7 % до 27,8 %. За період 2004-2012 рр. скорочення продовжувалося та станом на 01.01.2013 р. досягло найнижчого за роки незалежності показника – 22,1 % [1,4]. Це йде в розріз із загальносвітовою тенденцією і негативно позначається на становленні національної економічної системи та виконанні державою її соціально-економічних функцій. До речі, саме вони повинні визначати структуру державних витрат та їх сегментацію.

Якщо у середині XIX ст. основна частина усереднених державних витрат у розвинутих країнах Європи спрямовувалась на утримання державного апарату і підтримку військової потужності, то на початку XXI ст. найбільшими стали витрати на економічні цілі — до 50 % ВВП (державне регулювання і прогнозування економіки, розвиток технологій, відновлення трудових ресурсів, резервування, капітальні програми, прямі бізнес-інвестиції та ін.). Це зумовлено якісно новою роллю економічного фактора в сучасному цивілізаційному середовищі та у сучасному виробництві (значення освіти, кваліфікації, розвитку творчих здібностей працівників тощо), посиленням ринкових цінностей у комплексі ціннісних орієнтирів суспільства, зростанням кількості безробітних тощо.

Другими за значенням є витрати на цілі галузевого розвитку — житлове будівництво і його реконструкція, освоєння природних ресурсів і охорона навколишнього середовища, сільське господарство, транспорт, наука, зв'язок, тощо. Такі витрати у

розвинутих країнах Європи з кінця 90-х років XX ст. становлять приблизно 25—27 % до загалу. Тенденція їх високої питомої ваги зумовлена перетворенням держави на головний суб'єкт розширеного відтворення в економічній сфері, а державне регулювання в переважній більшості країн світу набуло рис ядра ринкового механізму. Не слід також забувати про неспроможність недержавних типів і форм власності (зрештою, і самого ринку) самостійно розвивати фундаментальні наукові дослідження, долати екологічну кризу та вирішувати інші глобальні проблеми людського розвитку – адже у всіх цих сферах не створюється «миттєва додана вартість» і, таким чином, вони «нецікаві» ринку.

Третє місце у структурі державних витрат посідають військові витрати. Вони поділяються на прямі — безпосередні видатки держбюджету на оборону, і непрямі — витрати на космічні дослідження, військову присутність, виплати військовослужбовцям та особам звільненим в запас і т.ін. Не зважаючи на те, що питома вага цих витрат у багатьох країнах (в тому числі і в Україні та Росії) знизилась, деякі країни продовжують їх нарощувати. Так, сьогодні найбільші в світі оборонні бюджети мають Сполучені Штати (17% ВВП), Китай (12%), Франція (11%) і Японія (10%) [3].

Наступною за величиною статтею державних витрат є витрати на обслуговування державного боргу. Так, у США наприкінці 90-х років XX ст. державний борг дорівнював майже 60 % ВНП, в Японії — 20 %. До кінця 2012 р. борги цих країн скоротилися до 32% та 11% відповідно [3].

Згідно з Бюджетною резолюцією (Постановою Верховної Ради України «Про основні напрямки бюджетної політики на 2014 рік»), рівень державного боргу в 2014 році планується в межах 31% ВВП при очікуваному рівні державного боргу в 2013 році в 30,6% ВВП [3]. Світовий банк очікує збільшення відношення зовнішнього боргу України до ВВП – до 83,5% у 2013 році й 85,3% у 2014 році, проти 78,5% та 78,6% відповідно, прогнозованих раніше. При цьому державний і гарантований державою борг за його прогнозами до кінця року становитиме 40,1% ВВП, у 2014 році – 41,5%. Структура складу зовнішніх кредиторів України не змінюється останні 10 років, і основним з них є Міжнародний Валютний Фонд – 75,26% [4].

Отже, наведений аналіз свідчить про те, що обсяг виробництва не є основним чинником, який визначає величину та структуру державних бюджетних витрат. У сьогоднішньому світі їх формують перш за все державницькі інтереси, і лише другим за значимістю є ринковий чинник. Проте не слід забувати, що через деполяризацію сил, вісь геополітичних інтересів провідних країн світу в XXI ст. різко змістилася з військових (як це було в минулому столітті) до економічних. Відтак, державні бюджетні витрати перейшли з розряду суто фінансових показників у категорію індикаторів політичних процесів, що відбуваються в країні та навколо неї. Сьогодні їх склад, тенденції сегментування та кількісна динаміка фактично є наслідком, «сухим залишком» реалізації ідей самоусвідомлення тієї чи іншої держави на світовій геополітичній арені.

Список використаних джерел.

1. Голинська О.В. До питання цільового спрямування програм соціально-економічного розвитку // Шляхи реалізації сучасних соціально-економічних реформ в Україні:перспективи та напрямки: зб.матеріалів наук. – практ. семінару у форматі відеоконф. / (Одеса-Херсон, 3 грудня 2012р.). – О. : ОРІДУ НАДУ, 2012. – с. 15–18.
2. Голинська О.В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О.В., – Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – www.ukrstat.gov.ua
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів – www.minagro.kiev.ua.

ДЯЧЕНКО ВАЛЕНТИН СЕРГІЙОВИЧ

аспірант Національного університету біоресурсів і природокористування

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Трансформація сучасного економічного середовища з притаманною йому динамічністю, підвищення рівня конкуренції, надзвичайно високі темпи науково-технічного прогресу зумовили функціонування сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності та ризику і зпродукували необхідність розробки методичних положень, які дали б можливість вимірювати рівень економічної ефективності, що склався в сільськогосподарських підприємствах, виокремити основні шляхи раціонального використання виробничих ресурсів, підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції з метою забезпечення економічної стійкості.

У процесі виходу зі світової фінансової кризи та економічної нестабільності перед сільськогосподарським підприємством стоїть безліч завдань, найважливішим з яких є перебудова системи управління з орієнтацією на сталий розвиток. У цьому зв'язку виникає необхідність моніторингу та оцінки ступеня сталого розвитку підприємства, який дозволить визначити стан внутрішніх факторів та вплив зовнішніх факторів на його конкурентоспроможність і прийняти рішення про своєчасну переорієнтацію механізму управління. Діагностику стану економічної стійкості сільськогосподарського підприємства необхідно проводити поетапно, дотримуючись послідовності (табл.1).

Етапи	Зміст
Перший етап	Розробка стратегічних цілей та плану діяльності сільськогосподарського підприємства
Другий етап	Визначення системи управління через координацію дій та її моніторинг.
Третій етап	Коригування стратегічного плану з врахуванням результатів поточного моніторингу

Кожен з цих трьох етапів є багатовекторним, тому діагностику стану формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств необхідно проводити з врахуванням циклічності самого процесу, дотримуючись певної послідовності (рис. 1):

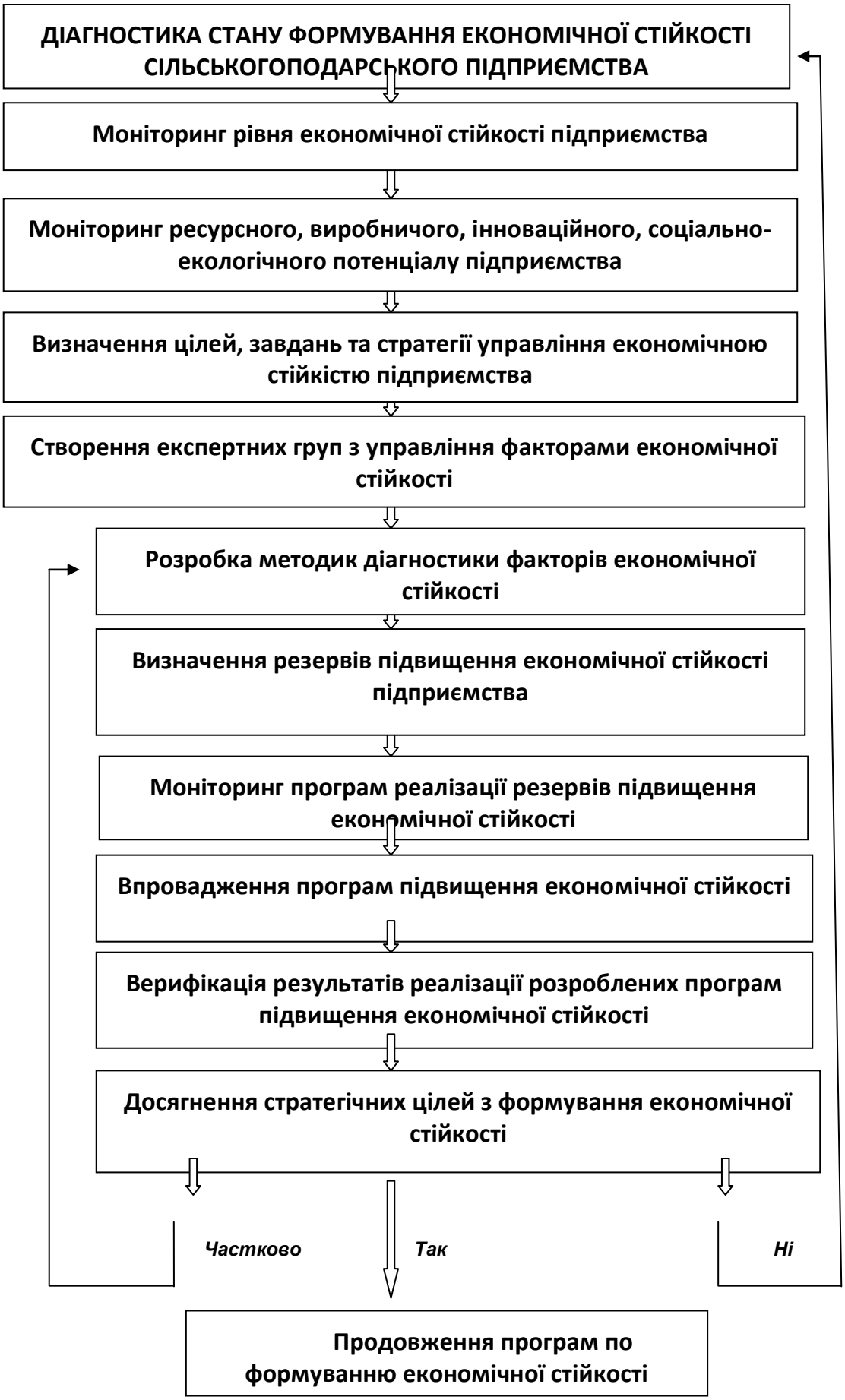

Моніторинг економічної стійкості підприємства необхідно проводити з врахуванням всього спектру зацікавлених груп в наявності достовірної інформації про діяльність підприємства (табл.2):

Групи зацікавлених в інформації	Мета зацікавленості
1. Власники (акціонери)	Для оцінки ефективності та ризикованості бізнесу, визначення перспективних напрямів вкладення коштів, гарантій отримання запланованих результатів у майбутньому
2. Виробники	Для оцінки ефективності використання ресурсів
3. Споживачі	Для оцінки якості та споживчої вартості продукції
4. Постачальники	Для прийняття рішення про доцільність короткострокового та довгострокового співробітництва з підприємством
5. Кредитори	Для обґрунтування доцільності видачі кредитів
6. Інвестори	Для оцінки ймовірності повернення позикових коштів у процесі формування інвестиційного портфеля
7. Страхові компанії	Для оцінки ймовірності настання страхового випадку
8. Інші	Для оперативної оцінки надійності та «вигідності» партнерства

Як основна організаційна ланка сільськогосподарське підприємство не тільки виробляє продукцію, а й створює робочі місця, нараховує заробітну плату; шляхом сплати податків воно бере участь в реалізації державних програм розвитку економіки країни [1, с. 7], саме тому своєчасний та системний моніторинг стану формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств створює необхідні умови для сучасних сільськогосподарських підприємств в їхньому прагненні до стану динамічної стабільності, яка продукує стійкий розвиток та означає зміну рівноважних станів, що гарантують досягнення стратегічний і тактичних цілей у конкретні проміжки часу та забезпечуються відповідністю параметрів і результатів перебігу внутрішньогосподарських процесів змінним вимогам зовнішнього середовища.

Список використаних джерел.

1. Єрмаков О.Ю., Балановська Т.І. Економіка і підприємництво, менеджмент: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівня акредитації з напряму підготовки 6.090101 «Агрономія». – К.: НУБіП України, 2011. – 352 с.

ЗЕЛІНСЬКА НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

доцент кафедри управління освітніми закладами та державної служби Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», к.держ.упр.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Згідно з Конституцією України основні права громадян нашої держави підкріплені держаним фінансуванням освіти, культури, охорони здоров'я тощо. Держава гарантує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах, надання державних стипендій, оплату праці науково-педагогічних кадрів. На утримання навчальних закладів щорічно з Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів виділяються кошти.

Проте для ефективної діяльності навчальних закладів цих коштів катастрофічно не вистачає. Саме тому керівники навчальних закладів, починаючи з завідувача дитячого садка і закінчуючи ректорами вишів, змушені працювати в напрямку пошуків додаткового фінансування. Шляхи таких пошуків досить різноманітні: від благодійних фондів з батьківськими коштами, здачі в оренду вільних приміщень, надання платних освітніх послуг до залучення в навчальний процес вишів якомога більшої кількості іноземних громадян.

Залучення іноземців до навчання у вищих навчальних закладах сьогодні стає важливим як в частині поповнення бюджету, так і в забезпеченні навантаження викладачів. Для того ж, аби іноземні громадяни вступали до вузу, насамперед необхідно запропонувати їм конкурентноздатні спеціальності та адаптувати програми підготовки, аби студент з Китаю, Іраку тощо міг застосувати ці знання у своїй державі. Особливо це стосується спеціальностей у сфері управління (державного, навчальними закладами, закладами культури тощо). Наприклад, дисципліни, спрямовані на вивчення управління фінансово-економічною діяльністю в тій чи іншій галузі, мають обов'язково включати зарубіжний досвід країн, з яких формується контингент студентів навчального закладу. Такий підхід дасть можливість не лише розширити пізнавальну, аналітичну компоненти дисципліни, але і застосувати випускникам свої знання безпосередньо на робочих місцях у своїх країнах.

Крім того, чинним законодавством України визначаються правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Ним регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення цього законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу [1]. Освітніми ж закладами всіх рівнів, як правило, управляють педагогічні або науково-педагогічні працівники. Власний досвід з формування бюджету навчального закладу менеджери освіти набувають шляхом спроб та помилок. Такий стан справ негативно впливає як на функціонування навчального закладу, так і на діяльність самого керівника. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є підготовка управлінських кадрів в галузі освіти. Держава певною мірою її вирішує, впровадивши в навчальний процес спеціальність «Управління навчальним закладом». Проте практично не створено дієвого механізму підтримки (державне замовлення, працевлаштування,

кар'єрний ріст тощо) випускників-магістрів з цієї спеціальності. Це певною мірою знижує попит на зазначену спеціальність як з боку керівників навчальних закладів всіх рівнів, так і з боку молодих педагогічних кадрів.

Таким чином, на нашу думку, для економічної стабільності навчальним закладам необхідно:

- залучати до навчального процесу вищих навчальних закладів іноземних громадян шляхом адаптації навчальних програм не лише до сучасних вимог тієї чи іншої спеціальності, а й до контингенту самих студентів, враховуючи особливості країн, з яких вони прибули;
- створити комплексний механізм підтримки випускників спеціальності «Управління навчальним закладом».

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010, N 50-51. – ст.572.

КАРПОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У КОНТЕКСТІ ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ В БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Посилення фінансової основи місцевого самоврядування і відповідно місцевих бюджетів є запорукою вирішення проблем підвищення якості базових соціальних послуг (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист), що надаються населенню та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів.

Однак сьогоднішній стан більшості місцевих бюджетів не дозволяє ефективно вирішувати дані завдання, для них характерна висока залежність від трансфертів з державного бюджету і незначний обсяг власних доходів (що не враховуються при розрахунку міжбюджетних трансфертів).

Так, на 2013 рік з 692 місцевих бюджетів України, які мають прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України, 659 або 95,2 % є дотаційними, розмір дотації вирівнювання з Державного бюджету складає 55,7 млрд. грн. або більше 40% делегованих видатків місцевих бюджетів.

Власні доходи всіх місцевих бюджетів України становлять близько 11% від загального прогнозного ресурсу місцевих бюджетів. При цьому, наприклад, по власне районним бюджетам Автономної Республіки Крим вказаний показник складає менше 1% і дана ситуація характерна для більшості районних (без урахування нижчестоящих бюджетів сіл, селищ і міст) бюджетів України.

В умовах обмеженості фінансового ресурсу держави підвищення самостійності місцевих бюджетів реально може бути забезпечено тільки за рахунок реалізації комплексу заходів у різних сферах, які не передбачають відволікання значних коштів консолідованого бюджету України.

Заходи щодо збільшення фінансового ресурсу можна поділити на 3 основні групи.

1. Удосконалення адміністрування податків і зборів, з метою забезпечення повноти їх сплати до місцевих бюджетів, насамперед у частині основних бюджетоутворюючих податків і зборів, зокрема:

- введення норми по дії обов'язкової мінімальної ставки податку на доходи фізичних осіб виходячи з розміру мінімальної заробітної плати;
- автоматичний перегляд ставки орендної плати за землю після введення місцевою радою нової грошової оцінки землі і автоматичний перегляд з наступного року після зміни місцевими радами ставок орендної плати за землю.

2. Реалізація повноважень місцевих органів влади у сфері адміністрування податків і зборів та стимулювання збільшення платежів до місцевих бюджетів. У зазначеній групі, перш за все, можна виділити наступні заходи:

- включення положень щодо умов оплати праці найманих працівників обов'язковою умовою в порядки надання ліцензій, дозволів місцевими органами влади і проведення ними конкурсів на різні види діяльності (наприклад, транспортні маршрути), аукціонів і тендерів;
- використання коефіцієнта «альфа» щодо стимулювання місцевих рад, що забезпечують надходження до бюджету вище середніх показників по Україні, в тому числі до регіонів, які отримують дотацію вирівнювання, а не тільки до місцевих бюджетів, що передають кошти до Державного бюджету України;
- вдосконалення механізму виділення місцевим бюджетам додаткових коштів, внаслідок досягнення перевиконання планових показників з податків і зборів, що зараховуються до Державного бюджету України з території відповідного регіону.

3. Зміни переліку та структури доходів місцевих бюджетів, найбільш важливими з яких є передача частини плати за землю (15%) зі складу доходів бюджетів сіл, селищ, міст районного (міського) значення до бюджетів міст і районів, яким вони адміністративно підпорядковані, а також передача до складу доходів місцевих бюджетів, що враховуються при розрахунку міжбюджетних трансфертів, податку на прибуток підприємств усіх форм власності.

Враховуючи, що прогноз податку на прибуток до Державного бюджету України на 2013 рік становить 55,4 млрд. грн. (тобто в межах розміру дотації вирівнювання місцевим бюджетам (55,7 млрд.), реалізація даного заходу на поточний рік дозволила б значно знизити розмір дотації вирівнювання та скоротити кількість дотаційних бюджетів. Фактично дотація виділялася б регіонам, які не мають власної доходної бази і її обсяг відповідав би розміру коштів що передаються до Державного бюджету з самодостатніх регіонів.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України // http: // zakon2.rada.gov.ua
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» // http: // zakon2.rada.gov.ua
3. Мярковський А. І. Антикризове управління державними фінансами: питання стратегії та ефективних рішень // Фінанси України. – 2012. – № 12. – С. 7-23.

КІБКАЛО ВАЛЕРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

магістр державного управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ СИСТЕМАМИ

В умовах переходу до соціально орієнтованої ринкової економіки об'єктивно необхідною постає зміна підходів до управління пенсійними системами. Наявність великої кількості нерозв'язаних теоретичних та практичних проблем управління пенсійними системами, їх недостатнє вивчення, а також теоретична та практична значущість удосконалення організаційно-економічного механізму управління пенсійними системами обумовлюють актуальність теми.

Як відомо, пенсійне забезпечення становить основу соціального захисту літніх людей та інших категорій населення, які втратили працездатність, створюючи для них, власне, джерело засобів для існування. Сталий розвиток пенсійної системи, крім цього, сприяє також посиленню соціального захисту працюючих, детінізації зайнятості та доходів, забезпечує більш ефективне використання бюджетних коштів та стабільне соціально-економічне середовище. Саме тому в усьому світі реформування пенсійних систем, спрямоване на посилення їхньої адекватності та фінансової спроможності, посідає центральне місце в стратегічного та економічного розвитку. Особливо актуальною пенсійна реформа є з огляду на те. що процес старіння населення набуває глобального характеру і стає визначальною демографічною тенденцією в довгостроковій перспективі.

До основних причин розбалансування бюджету ПФУ слід віднести: системне порушення принципу економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів і ВВП; дисбаланс в рамках дохідної та видаткової частин бюджету Пенсійного фонду України, що зумовлюється негативними демографічними чинниками; низька якість управлінських рішень; наявність окремих пільг зі сплати страхових внесків; здійснення Фондом низки невластивих йому видатків, які передбачені законодавством; високі темпи скорочення страхувальників та кількості застрахованих осіб; законодавче обмеження об'єкта справляння страхових внесків максимальною величиною; диспропорція в розмірі пенсій різних категорій громадян викликає соціальне напруження та створює додаткове навантаження на пенсійну систему.

Власні надходження (доходи) ПФУ, левову частку яких становлять обов'язкові внески підприємств, установ, організацій і громадян, у 2011 році покривали лише 67,3% усіх видатків Фонду.

Збільшення пенсійних видатків відбувається не лише в абсолютних величинах – зростає їхнє співвідношення з ВВП та обсягами видатків зведеного бюджету України. Якщо до 2004 р. рівень пенсійних видатків становив близько 9% ВВП, то після початку реформи це співвідношення стало швидко зростати: 11,4% – у 2004 р., близько 14% – у 2005-2007 рр., ВВП, а у 2011 р. цей показник сягну – понад 16,3%, оскільки жодної статті видатків не було зменшено чи скасовано, а ВВП унаслідок економічної кризи різко скоротився.

Натомість більшості європейських країн удається стримувати наростання тягаря пенсійних зобов'язань, більш того – має місце зменшення пенсійних видатків у співвідношенні з ВВП. Практично в усіх колишніх постсоціалістичних країнах – нових членах ЄС рівень пенсійних видатків у відсотках до ВВП має тенденцію до зниження, в Естонії й Румунії він залишається майже незмінним, і лише в Угорщині помітне зростання (з 8,5% у 2000 р. до 10,4% ВВП у 2011 р.). Зниження відсотка пенсійних видатків відносно ВВП свідчить про ефективність пенсійних реформ у цих країнах, зокрема про поліпшення фінансової спроможності та зміцнення стійкості суспільних фінансових систем.

Однак в Україні пенсійні видатки зростають випереджальними темпами відносно економічної спроможності їхнього забезпечення. При цьому за весь період після 2004 р. не було здійснено жодних заходів, спрямованих на збільшення власних надходжень пенсійної системи, крім деякого підвищення розміру пенсійного збору для роботодавців та кількох спроб змусити підприємців – фізичних осіб сплачувати хоча б мінімальний пенсійний внесок.

Відповідно зростають бюджетні трансферти Пенсійному фонду. Якщо у 2000-2003 рр. асигнування коштів державного бюджету становили близько 12% доходів пенсійної системи, то вже в 2004 р. – 16%, у 2006-2007 рр. – близько чверті, а в роки найбільш різкого підвищення пенсій (2005 р., 2008 р.) та у кризовому 2009-2011 р.р. – близько третини. Крім того, що збільшення асигнувань коштів державного бюджету суперечить утвердженню страхових принципів у пенсійній системі, це створює додаткові загрози для макроекономічної стабільності країни загалом.

Співвідношення обсягів загальних пенсійних видатків з видатками Зведеного бюджету України в 1991 – 1996 рр. становило близько 20%, у 1997-2003 рр. – близько третини. Від початку пенсійної реформи це співвідношення вже перевищує 40%, у 2008 р. сягло 48,2, а в 2009 – 2011 р.р. – близько 54% видатків зведеного бюджету. Тобто видатки Пенсійного фонду сягають більш як половину загального обсягу видатків зведеного бюджету України. Цілком очевидно, що бюджет нездатний покрити обвальне зростання пенсійних видатків, і подальше неконтрольоване їхнє збільшення ставить під загрозу виконання державою своїх функцій та зобов'язань яку соціальній, так і в інших сферах.

Вагомі резерви фінансової стабілізації пенсійної системи пов'язані із залученням до пенсійного страхування якомога ширших верств населення. Надзвичайно важливе значення для розширення кола застрахованих осіб – платників пенсійних внесків мають заходи, спрямовані на покращення умов праці, збереження здоров'я працівників і запобігання виробничому травматизму.

Заходи, спрямовані на збільшення бази для нарахування пенсійних внесків, мають передбачати не лише динамічне зростання заробітної плати, а й більш широке охоплення усіх видів доходу від зайнятості (в тому числі від підприємницької діяльності) та мотивацію населення до детінізації доходів.

Актуальним є питання щодо участі у пенсійному страхуванні фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

Найбільш прийнятним варіантом вирішення проблеми, на нашу думку, є встановлення фіксованої суми коштів (у розмірі річного мінімального внеску), яку мають сплатити до Пенсійного фонду всі підприємці, незалежно від виду діяльності та режиму оподаткування, протягом року (частинами) або одноразово.

Серед заходів, спрямованих на встановлення більш щільного зв'язку між пенсійними внесками та виплатами, найчастіше застосовують: збільшення тривалості періоду сплати внесків для одержання повного розміру пенсії (останні приклади – Франція 2003 р., Австрія 2004-2005рр.); обрахунок повного розміру пенсії з урахуванням заробітків упродовж усього життя, а не на основі заробітної плати в останній рік роботи; застосування зниженого або підвищеного розміру пенсії для осіб, які виходять на пенсію, відповідно, раніше або пізніше звичайного віку (запроваджено у багатьох країнах Євросоюзу, в тому числі в нових країнах-членах – Латвії, Литві, Естонії, Угорщині, Польщі, Словаччині, Словенії).

Важливим завданням щодо подальшого розвитку пенсійної системи є запровадження цілісної системи звітності, фінансового обліку та державного контролю у сфері соціального страхування. Це дасть можливість вирішити проблеми, пов'язані з ухиленням від сплати страхових внесків, удосконалить контроль за надходженням та витрачанням коштів соціального страхування.

Для створення універсальної законодавчої бази подальшого реформування пенсійної системи слід скасувати практику регулювання умов пенсійного забезпечення деяких категорій громадян окремими законодавчими актами, що дозволить у майбутньому ухвалити єдиний акт у цій сфері – Пенсійний кодекс України.

Список використаних джерел.

1. Дані офіційного сайту Пенсійного фонду України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.pfu.gov.ua / news.
2. Джерело: Інститут демографії і соціальних досліджень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.idss.org.ua / public.html.

КІЛІЄВИЧ ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

доцент кафедри економічної політики
НАДУ при Президентові України, доцент

ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Задачі модернізації державного управління для забезпечення збалансованого і гармонійного соціально-економічного розвитку країни висувають на перший план питання вимірювання і оцінювання успішності виконання завдань модернізації та їх відповідності європейським стандартам як на етапі формування відповідної державної політики, так і на етапі її впровадження. Нагальність вирішення цих питань підсилюється парафуванням (у 2012 р.) Угоди про асоціацію між ЄС і Україною, включно з її економічною частиною стосовно створення поглибленої та всеосяжної Зони вільної торгівлі, підписання якої заплановано на листопад 2013 р.

Сучасний підхід до вимірювання ефективності і результативності розвитку країни і соціального прогресу закладено засадничою доповіддю «Вимірювання успішності економічної діяльності і соціального прогресу» (2009 р.), що була підготовлена так званою Комісією Стігліца на замовлення уряду Франції [8]. На відміну від традиційних підходів, що грунтуються на статистичних макроекономічних показниках ВВП та ВНП, у доповіді було запропоновано ширшу систему показників, що включають неринкову діяльність і неекономічні аспекти життя людей (якість життя – стан здоров'я, освіти, екологічні умови, соціальні зв'язки, участь у політичному житті, безпека), а також всеосяжну оцінку нерівності. Основні положення доповіді були підтримані Статистичною комісією Економічної і соціальної ради ООН у 2010 р. [7]. На порядку денному постають питання інформаційного і методологічного забезпечення нових підходів при виробленні державної і місцевої політики.

Практичне впровадження ширшої системи показників успішності суспільного розвитку потребує модифікації підходів до аналізу державної політики та системи вимірювання виконавської діяльності (*performance measurement*). Зокрема, це стосується методології підготовки оцінювання успішності виконання державних цільових програм (згідно Закону України про державні цільові програми) і програм місцевого розвитку, бюджетних програм та їх паспортів (згідно до Бюджетного кодексу України), аналізу впливів регуляторних актів і аналізу результативності (згідно до законодавства про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності), при проведенні аудиту ефективності (*performance auditing* – аудиту виконання*).*

Успішність виконавської діяльності у процесі вироблення державної політики в розвинених країнах світу найчастіше вимірюється через сукупність показників результативності, ефективності і економічності згідно до концепції *performance measurement* [3; 4]. Для вимірювання і подальшого оцінювання виконання державних програм, заходів державної політики, завдань модернізації державного управління варто представити процес формування і реалізації державної політики у вигляді моделі – схеми (на рисунку), що поєднує відомі Логічну модель [5] і Модель державної політики як процесу [2]. У цій моделі відповідно до поставлених цілей формується уявлення про «картину світу», що складеться після реалізації відповідних заходів, у вигляді певної сукупності середньо – і довгострокових результатів (наслідків); ці результати повинні бути описані у вигляді системи значень кількісно вимірюваних та якісних показників [1; 6].

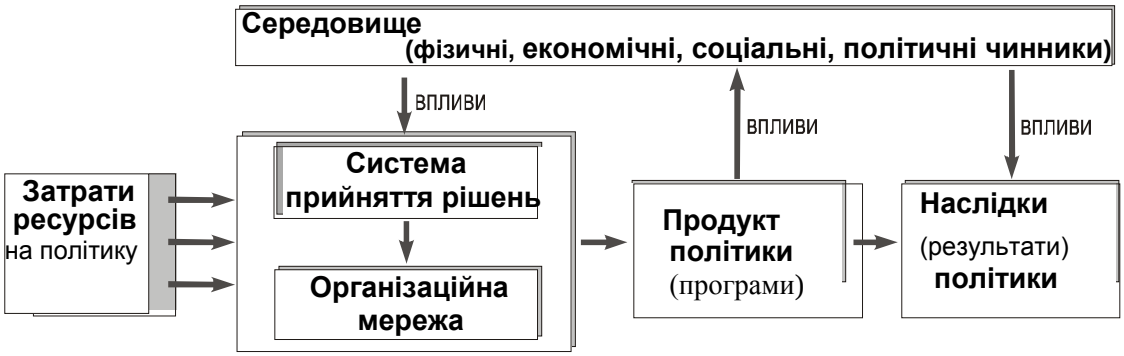

Для отримання кінцевих результатів (наслідків) повноважні органи влади повинні забезпечити виконання відповідних завдань, що означатиме появу продуктів політики (програми); вони так само повинні бути описані у вигляді

набору значень кількісно вимірюваних та якісних показників. Надалі можна розрахувати відповідні до продуктів потреби у ресурсах. Взаємозв'язки кроків цього аналітичного процесу показані у наступній схемі (таблиці).

Цілі (довго – і короткострокові) → ↓	Результати / наслідки програми – проміжні і кінцеві ↑	Показники результатів / наслідків (кількісні, якісні)	Критерії досягнення цілей
Завдання → ↓	Продукти програми ↑	Показники продуктів (кількісні, якісні)	Критерії виконання завдань
Потреба в ресурсах →	Затрати ресурсів	Показники затрат (кількісні)	—

Основна проблема аналізу на етапі проектування політики: які продукти потрібні для досягнення бажаного результату, адже державі підвладна лише трансформація затрат у продукти, а трансформація продуктів у результати відбувається шляхом впливу продуктів на середовище, що генерує очікувані / неочікувані та бажані / небажані наслідки політики у вигляді певних результатів. *Основна проблема аналізу на етапі оцінювання виконання*: чи дійсно досягнуті результати є наслідком виробництва продуктів політики? Адже *після того* не означає *внаслідок того* через існування передбачених / непередбачених впливів середовища, всі складові якого невпинно змінюються під тиском глобальних і локальних політичних, економічних, соціальних, природних процесів.

Вищенаведені модель і схема дозволяють наочно проінтерпретувати поняття результативності і ефективності програм. *Результативність політики* (програми) – це міра досягнення проголошених цілей політики, що може визначатися за допомогою двох груп показників: 1) співвідношення між фактичними і запланованими значеннями показників результативності; 2) співвідношення між показниками результатів (наслідків) і продуктів програм (показник *дієвості політики*), іншими словами: скільки одиниць продукту програми забезпечують одиницю результату?

Ефективності політики – це співвідношення між затратами на проведення політики та отриманими продуктами; вимірюється як у натуральних показниках, так і у вартісних. Зокрема, *технологічна ефективність* означає вибір при фіксованих затратах такого варіанту реалізації політики, що забезпечує максимально можливі обсяги продуктів порівняно з іншими варіантами дій. *Економічна ефективність* (або *економічність політики)* означає вибір такого варіанту реалізації політики, коли необхідні фіксовані продукти отримуються з мінімально можливими (серед всіх варіантів дій) затратами ресурсів. Через те, що продукти політики відіграють лише допоміжну роль (хоча бюджетні кошти витрачаються саме на них), показники ефективності доповнюються показниками, що враховують й кінцеві результати, а не лише продукти: *витрати – результативність* (співвідношення витрат і результатів) та *витрати – вигоди (*співвідношення витрат і результатів у грошовому вимірі – вигід).

На порядку денному в світі і, зокрема, в Україні, постає питання імплементації в загальнодержавні, національні і місцеві програми цільових показників успішності економічної діяльності і соціального прогресу згідно до підходів Комісії Стігліца, що має відображатися в описі цілей і бажаних результатів виконання програм.

Основними проблемами при практичному впровадження в Україні подібних підходів є змішування понять і показників результатів та продуктів, брак у програмах ключових кількісних показників результатів через неналежне статистичне забезпечення. Це пояснюється як об'єктивними чинниками (відсутність фахового персоналу, методик), так і суб'єктивними (адже змішування продуктів і результатів полегшує проштовхування у програми фіннсуваня заходів, які потрібні лише лобістам і не пов'язані із забезпеченнням досягнення цілей суспільного розвитку).

Список використаних джерел.

1. Кілієвич, О.І. Економічний аналіз державної політики : навч. посіб. / О. І. Кілієвич. – К. : НАДУ, 2012. – 99 с.
2. Пал, Леслі А. Аналіз державної політики : наук. вид. / Л. А. **Пал** ; пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 1999. – 422 с.
3. Dooren,W. Van..Performance Management in the Public Sector / W. Van Dooren, G. Bouckaert, J. Halligan, 2nd ed. – NY: Routledge, 2010.
4. Gauging success: performance measurement in South Eastern Europe / Local Government and Public Service Reform Initiative ; Ed. by Zeljko Sevic. – Budapest: Open Society Institute, 2003. – 167 p.
5. Hatry, Harry P. Performance Measurement: Getting Results / Harry P. Hatry. 2nd ed. -Washington, D.C.: The Urban Institute Press, 2006.
6. Kiliievych O. Implementation of public policy efficiency and effectiveness analysis in Ukraine at ex-ante- and ex-post analysis stages / O. Kiliievych. [Електронний ресурс]: Міжнар. конф. «Public Administration East and West: Twenty Years of Development»: Presented papers from the 20th NISPAcee Annual Conference Public Administration East and West: Twenty Years of Development Ohrid, Republic of Macedonia, May 23 – May 26, 2012. – Електрон. дані. – 1 CD-ROM (ISBN: 978-80-89013-63-0).
7. Report of France on the measurement of economic performance and social progress / United Nations, Economic and Social Council, Statistical Commission. E / CN.3 / 2011 / 35. – Washington, D.C.: UN, 2010.
8. Stiglitz, Joseph E. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress [Електронний ресурс] / J.E. Stiglitz, A. Sen, J.-P. Fitoussi. – Paris: 2009. Режим доступу: http: // www.stiglitz-sen-fitoussi.fr / en / index.htm.

КЛИМЕНКО СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Тіньова економіка складний феномен, який впливає на сучасний етап розвитку економічної галузі держави. На сьогодні Україна перебуває серед лідерів за обсягами тіньової економіки. Ця проблема була актуальною в минулому, проте сьогодні вона набула надзвичайного розмаху. За останні вісім років обсяг тіньової економіки збільшився на 5% від ВВП, що призводить до занепаду економічної діяльності країни та простою економіки в цілому. Економісти, політики, науковці аналізують та обґрунтовують сучасні ефективні механізми детінізації української та світової економіки, вивчають проблеми зменшення впливу тіньової економіки на легальну економіку. Однак, результативних та універсальних механізмів детінізації сучасної української економіки поки що не розроблено.

Для сучасного етапу розвитку економіки України характерні такі основні види тіньової економічної діяльності: випуск і реалізація необлікованих товарів, надання неврахованих послуг; незаконне та контрабандному ввезенні товарів і їх обіг; незаконна приватизація державного та комунального майна; нелегальні валютні операції; кримінальні промисли; шахрайство з фінансовими ресурсами; корупція; нелегальний вивіз капіталу; незаконне використання державних майна та коштів, природних ресурсів і корисних копалин; приховування реальних доходів суб'єктів господарювання і громадян від оподаткування та незаконне повернення ПДВ; вилучення різниці між реальними та звітними цінами на товари і послуги при їх реалізації [2, с. 7].

Зниження рівня тінізації вітчизняної економіки передбачене Програмою економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Серед пріоритетних слід виділити такі напрями зниження обсягів тіньового сектора в економіці України: детінізація фінансових потоків; легалізація ринку праці; детінізація ринку землі та земельних відносин [3].

Механізми державного управління – способи розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй форм і методів управління [4, с. 421]. Таким чином, механізми детінізації сучасної української економіки – це сукупність дій, спрямованих на подолання тіньової економіки в України, зменшення її впливу на сучасний соціально-економічний, політичний розвиток нашої держави.

На думку Ю.Нехайчук механізмами детінізації на сучасному етапі можуть бути: реформування національної системи фінансового контролю за здійсненням протизаконної діяльності у напрямі розробки конкретних інструментів обмеження тіньових систем перерозподілу фінансових ресурсів за кожним конкретним випадком; формування спеціального реєстру та загального переліку декларацій із заявленими до відшкодування сумами ПДВ, які вважаються сумнівними; застосування мінімальних цін на високоліквідні імпортні товари (передусім підакцизні) для розрахунків і сплати податків; створення інституту представників митної та податкової служби в зарубіжних країнах (для обміну інформацією про оподатковування зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів підприємництва); запровадження моніторингу за внутрішньо фірмовими цінами в межах холдингових компаній; застосування змін в організаційній структурі державних холдингових компаній, (зокрема, позбавлення підприємств права юридичної особи) та ін. [5]

Т. Дімітрова на підставі проведеного аналізу механізмів детінізації економіки в Болгарії пропонує реалізувати наступні механізми: розвиток чіткої та прозорої політики для всіх сфер тіньової економіки разом з оцінкою очікуваних результатів від впровадження проектів, програм, діяльності та заходів, пов'язаних з нею, потенційних ризиків від їх впровадження; розвиток системи контролю над ефективністю та доцільністю політики, дослідження впроваджених програм та діяльності через застосування найкращих практик та ефективних механізмів з метою зниження рівня тіньової економіки; прийняття раціональних змін до законів і положень, розробка ефективних механізмів контролю над їх впровадженням та дотримання легальних санкцій; оптимізація діяльності державних інституцій та адміністративних органів влади (а також юридичні органи) через систему моніторингу й оцінювання діяльності державної влади та управління на державному та місцевому рівнях, визначення потенційних ризиків, адміністративного та оперативного контролю над діяльністю державної влади; покращення якості громадського обслуговування з метою виконання вимог економічних суб'єктів, відновлення довіри в державних установах для ефективної боротьби з неформальною економічною діяльністю та зайнятістю населення в тіньовій економіці; постійна взаємодія між державними та економічними суб'єктами з метою створення ефективних державних інституцій, для того щоб зменшити адміністративний тягар на легальну економічну діяльність; застосування відповідних інформаційних технологій для контролю над низкою ключових категорій, секторів та сфер національної економіки з метою виявлення економічних суб'єктів, залучених до тіньової економічної діяльності; розробка системи стимулів для перетворення неформальної економічної діяльності на формальну [1].

На наш погляд, механізми детінізації української економіки повинні бути наступні:

- економічні механізми (по-перше, удосконалення податкової системи; по-друге, держана підтримка підприємництва; по-третє, проведення антикорупційної політики; по-четверте, стимулювання інвестиційної політики; по-п'яте, проведення якісної політики у сфері зайнятості тощо);
- законодавчі (прийняття концепції щодо боротьби з тіньовою економікою, де визначити етапи, заходи, методи, відповідальних, а також моніторинг результатів та корегування зазначеної концепції);
- організаційні механізми (посилити роль державних спеціальних служб у контролі за поширенням тіньової економіки в країні та їх взаємодію із державною структурою в цілому; визначити пріоритети розвитку та співпраці системи органів, що контролюють поширення тіньової економіки; посилити контроль за діяльністю державних органів влади; проводити громадські обговорення проблем корупції тощо).

Список використаних джерел.

1. Дімітрова Теодора. Тіньова економіка Болгарії – виклик для фінансової політики країни / Теодора Дімітрова // Журнал європейської економіки. – Том 11 (№ 4). – 2012. – грудень. – С. 468-489.

2. Дудін М.М. Вплив тіньової економіки України на її економічну безпеку / М.М. Дудін // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 12. – С. 4-14.
3. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.president.gov.ua / docs / Programa_reform_FINAL_1.pdf
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред.. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Нехайчук Ю.С. Про вплив тіньової економіки на соціально-економічний розвиток / Ю.С. Нехайчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / Soc_Gum / Nvfbi / 2010_2 / 0210st4.pdf

КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н. доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Надання соціальних послуг в Україні розподілені між п’ятьма міністерствами та десятком відомств і фондів що вимагає паралельного звертання відразу в кілька інстанцій. Структура виходить досить громіздка і мало ефективна.Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є створення центрів соціальних служб для молоді (ССМ). Концептуальна модель центрів визначає основні функції системи, це: діагностична, прогностична, координаційна, посередницька, комунікативна, організаторська, охоронно-захисна, превентивно-профілактична, корекційно-реабілітаційна функції.

Основними видами діяльності центрів соціальних служб для молоді це:

- практична – спрямована на забезпечення реалізації соціальних програм та допомоги конкретному клієнтові;
- організаційна – передбачає встановлення взаємовідносин і взаємодій служб з іншими громадськими та державними інститутами;
- ресурсна – займається відновленням і використанням ресурсів, необхідних для реалізації програм будь-якого рівня. До ресурсної діяльності відноситься робота з підготовки кадрів і фінансового забезпечення.

Специфіка соціальної роботи полягає в тому, що вона має творчий характер, не завжди може бути оцінена з використанням методу математичних залежностей. Тут є корисним аналітичний метод, який кількісно менш точний в порівнянні з математичним, але дозволяє досить повно розглянути і оцінити явище. При оцінювані необхідно використовувати соціологічні, статистичні, евристичні та інші методи аналізу.

Оцінка ефективності соціальної роботи повинна враховувати досягнення як в кількісних параметрах, так і в якісних характеристиках. Якщо в першому випадку оцінюється результат шляхом співвідношення фінансових, матеріальних, часових і інших витрат для досягнення тактичних і стратегічних цілей, то в другому випадку досягнуті результати порівнюються з прийнятими стандартами соціального обслуговування населення.

Систему критеріїв оцінки ефективності соціальної роботи можна розглядати як сукупність упорядкованих, органічно пов’язаних характеристик (ознак) і процедур (методик), що дозволяють адекватно порівняти стан соціальної роботи і виявити резерви її розвитку.

Єдиного підходу до визначення структури критеріїв та показників, придатних на всі випадки оцінки ефективності, бути не може. Особливість оціночних завдань у кожному конкретному випадку обов’язково повинна враховуватися дослідником і отримувати своє специфічне відображення у структурі критеріїв.

Ефективність соціальної роботи вимірюється на рівні держави, регіону, міста, громади, тому що це – багатопланове явище. Зміст і технологія її визначення багато в чому залежить від того, з позиції якої науки і з якою конкретною науково-практичною метою вона розглядається. Визначення критеріїв оцінки її ефективності має важливе значення, як для наукової, так і практичної діяльності соціальних служб. У першому випадку вони є важливим інструментом для дослідження результативності надання соціальних послуг населенню, у другому – виступають системою орієнтирів, які націлюються на досягнення конкретних і дієвих результатів, адекватних реальним потребам і запитам різних верств населення, а тому можуть використовуватися як стандарти соціального обслуговування, система нормативів.

Критерії оцінки соціальної роботи обумовлені цілями і завданнями надання соціальних послуг і ступеня їх реалізації. При цьому принципово важливі такі моменти: вони можуть розглядатися на рівні суспільства, окремих регіонів, населених пунктів, районів і мікрорайонів, на рівні груп населення та окремої особистості. Ці цілі повинні враховувати соціально-економічну, морально-психологічну, екологічну і політичну обстановку, що формуються в умовах політичних та економічних реформ. Вони повинні бути нерозривно пов’язані з об’єктивною оцінкою процесу виходу країни з кризи.

Концепція реформування системи надання соціальних послуг в Україні ґрунтується на тому, що необхідною умовою її ефективної діяльності є поліпшення соціального обслуговування та забезпечення якості соціальних послуг. Це передбачає введення мінімальних стандартів якості, регулювання діяльності з надання соціальних послуг шляхом здійснення ліцензування та реєстрації всіх суб’єктів, які надають соціальні послуги незалежно від форми власності. Так само необхідні системи контролю за дотриманням стандартів якості, застосування економічних та адміністративних механізмів, що обумовлюють ринки послуг і стимулюють підвищення їх якості.

Стандарт соціальних послуг – це інструмент перевірки та оцінки роботи соціальних служб, механізм забезпечення прав користувачів, а також базис для стимулювання розвитку, конкуренції та поліпшення якості. Стандарти гарантують дотримання провайдерами надання соціальних послуг, не гірше мінімальних (обов’язкових) показників якості. Найбільше від цього виграють споживачі.

Соціальне замовлення – це комплекс заходів організаційно-правового характеру, спрямованих на реалізацію загальнодержавних та місцевих цільових соціальних програм і соціальних проектів за рахунок бюджетних та інших коштів шляхом укладення соціальних контрактів на конкурсній основі.

Розвиток системи соціальних послуг на рівні місцевої громади забезпечує:

- цільову спрямованість, поглиблення адресності, поліпшення якості життя людей;
- підвищення ефективності розподілу та використання;
- чіткий взаємозв'язок між обсягом коштів, які перераховують платники податків та вартістю і якістю послуг, що надаються суспільством;
- створює сприятливі умови для надання соціальних послуг недержавними суб'єктами.

Сьогодні діяльність органів місцевої влади з організації надання соціальних послуг мало ефективна. Це пов'язано з:

- недостатніми обсягами бюджетного фінансування, недосконалістю механізму трансфертів фінансових ресурсів держави на рівень територіальної громади;
- недостатньою податковою базою, зокрема місцевих податків і зборів;
- недосконалістю законодавства щодо прав органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій;
- надмірною залежністю місцевого самоврядування від рішень центральної влади у питаннях планування послуг та формування мережі соціальних служб, формування та виконання місцевих бюджетів;
- відсутністю чіткого розподілу функцій у системі надання соціальних послуг між органами державної влади, місцевого самоврядування та постачальниками послуг;
- недооцінкою ролі громадських, благодійних, релігійних організацій та місцевих ініціатив з впровадження в суспільстві соціальних послуг.

Необхідно організувати перехід у роботі від реалізації державних цільових програм до розробки та виконанні регіональних цільовими програмами, поліпшує життя певної громади. Мірилом дієвості даних програм і діяльності центрів стане конкретний результат.

Розробка та застосування стандартів якості надання соціальних послуг забезпечить регулювання діяльності соціальних служб і діяльність соціальних центрів. Наприклад, у багатьох країнах дотримання нормативів і стандартів, що забезпечують необхідний якісний рівень послуг, є обов'язковою умовою акредитації соціального чи навчального закладу, а також отримання або підтвердження ліцензії соціальним працівникам.З метою забезпечення якості в процесі здійснення соціальної роботи держава повинна встановлювати певні вимоги, розробляти норми, нормативи, стандарти і правила, дотримання яких є необхідною умовою для отримання фахівцем або організацією ліцензії на проведення такої діяльності.

КОЗИНСЬКИЙ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

СЛОБОДЕНЮК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

головний спеціаліст Національної комісії, що
здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

ЗАБОРГОВАНІСТЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Наслідки останньої фінансово-економічної кризи досить ретельно аналізуються у спеціальній літературі та обговорюються на різному рівні економістами та управлінцями. При цьому у центрі уваги спілкування лідерів розвинених держав у межах клубу «G-20», Всесвітнього економічного форуму у Давосі та двосторонніх переговорах, опиняється проблема заборгованості.

Найчастіше вона висвітлюється під кутом зору державного чи публічного боргу. Самостійного значення набула проблема заборгованості інститутів фінансової системи, стан якої багато в чому пов'язується з причинами кризових явищ у світовій економіці. Певної гостроти до такого обговорення додає досвід Греції, Кіпру та деяких південних країн Європейського Союзу.

У такому ж контексті висвітлюються й проблеми корпоративного сектору, обмеженість ресурсів якого спровокувала банкрутство багатьох компаній реального сектору економіки. У розвинених країнах з цього приводу, навіть, були застосовані спеціальні заходи, спрямовані на недопущення масових звільнень персоналу таких компаній. Нерідко їх пов'язують з поверненням до практики державного регулювання на принципах кейнсіанської моделі економіки.

З іншого боку все більший інтерес уявляє проблема заборгованості домогосподарств. Зрозуміло, що інтенсивність такого інтересу є напряму пов'язаною з тим, наскільки сама економічна система розвивалася під впливом попиту. Це, останнє, вже само по собі є певною характеристикою такої системи. З точки зору принципів економічної науки така характеристика є складовою вже не тільки кейнсіанського підходу (у межах якого вона сформувалася), а й сучасного макроекономічного аналізу взагалі.

Одним з напрямків реалізації цього принципу на практиці стало моделювання такої заборгованості за показниками її середніх чи граничних значень. В Україні таке моделювання знайшло широке використання у дослідженнях, що межують на грані впливу економіки на соціальну сферу та, особливо, ті соціальні стандарти та гарантії, які забезпечує

держава. Певну роль у такому підході відіграли міжнародні дослідницькі організації, для яких Україна стала своєрідним полем оцінок відповідності її політики сучасним стандартам соціальної політики [1, 2, 3].

Між тим, кризові процеси у світовій економіці змушують приділяти більше уваги впливу заборгованості на стабільність економічної системи. Навіть у тих випадках, коли розвиток цієї системи є мало залежним від показників попиту на її внутрішніх ринках. У першу чергу це стосується держав з економікою орієнтованою на експорт. До останніх належить й Україна.

Певний досвід в цьому напрямку дають країни, економіка яких ще не до кінця втратила ознаки перехідної. За цими ознаками особливий інтерес для України уявляє досвід Польщі. Тим більше, що тут також є значна залежність внутрішнього розвитку від впливу зовнішніх факторів. Інтерес до польського досвіду посилюється ще й тим, що тут цілеспрямовано реалізується курс на підвищення впливу внутрішнього попиту на показники виробництва товарів та послуг.

Це слугує додатковим фактором підвищеної уваги влади та експертів до стану заборгованості домогосподарств. З цього приводу інтерес уявляють спроби сформувати та використати показник заборгованості типового домогосподарства. Нажаль, в Україні такий досвід не є систематичним, а скоріше пов'язаним з реалізацією дослідницьких проектів. У той же час у Польщі моделювання заборгованості домогосподарств здійснюється вже й на регіональному рівні. Значення такої деталізації заборгованості є тим більшим, чим більшу роль відіграють регіони у національній економіці.

Отже, у Польщі дослідження заборгованості домогосподарств здійснюється трьома організаціями: Бюро економічної інформації (БЕІ), Бюро кредитної інформації та Союзом польських банків. Розраховується система показників, які дають можливість отримати уявлення щодо динаміки заборгованості. При цьому така динаміка розраховується як для країни, так і окремих регіонів. Вихідним тут виявлення питомої ваги боржників на 1000 жителів країни (регіону). Так, у Польщі БЕІ станом на кінець першого півріччя 2013 р. боржниками підвищеного ризику вважає 6% населення, що на 1% вище ніж такий самий показник за результатами першого кварталу року [4, с. 10].

По окремих регіонах такий показник може коливатися, досягаючи своїх максимальних значень у тих воєводствах, де накопичення боргів здійснює небезпечний вплив на ділове середовище. Так, у Західно-Поморському воєводстві показник заборгованості сягає 83 боржників на 1000 жителів, а у Подкарпацькому – лише 34. Враховуючи інші показники соціально-економічного розвитку цих територій, можна сказати, що показники заборгованості лише деталізують стан регіональної економіки та додають ґрунтовності висновкам щодо розвитку її фінансової бази.

З точки зору сучасної термінології це має пов'язуватися з характеристикою інвестиційного клімату в регіоні. Додаткову інформацію тут надають дані з структури заборгованості. Вважаємо, що чим більшим є відсоток домогосподарств, що заборгували незначні суми коштів, тим більшим є ризик не тільки для фінансової, а й політичної системи країни. На нашу думку, це є свідченням певного відносного зубожіння, коли заробітна платня не дає можливості розраховуватися з боргами, самий розмір яких свідчить про побутові напрямки витрачання коштів.

У випадку Польщі, наприклад, питома вага тих, хто заборгував біля 1 тис. євро складає 63%. Враховуючи те, що з періоду попереднього дослідження показник збільшився на 1%, то можна констатувати наявність негативних тенденцій, які, вірогідно, не відображаються офіціальною статистикою праці. Принаймні, вона не засвідчує якісних змін у безробіттю чи падіння рівня оплати праці (навіть, навпаки).

Слід також додати й те, що типовим боржником у найбільш неблагополучному регіоні виявляється чоловік у віці 30-39 років [5]. Тобто боржник є цілком працездатною людиною у віці, коли досягається своєрідний «пік» професійної майстерності.

Існує досить багато причин, за яких «поглиблення» інформації щодо боргу та боржників вважається суто економічною – такою, що має значення скоріше для практики банківського кредитування. Однак, з точки зору впливу економічних процесів на розвиток політичної ситуації, вважаємо таку точку зору хибною. Більш того, очевидно, що в умовах курсу на формування національного внутрішнього ринку, така інформація є необхідною для конкретизації потенціалу внутрішнього попиту. Відповідно й аналіз показників заборгованості має здійснюватися якщо не державною установою, то хоча б на її замовлення спеціалізованою організацією.

Список використаних джерел.

1. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенько. — К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. — 428 с.
2. Лук'яненко І.Г. Моделювання впливу змін фіскальної політики на економіку України // Бізнес-інформ. – 2012. – № 4. – С. 201-294.
3. Композитні випереджальні показники для України: модель раннього попередження / Ширмер Я., Дубровський В., Голоднюк І. – CASE Ukraine, 2009. – 59 с.
4. InfoDług. Ogólnopolski raport o zyległzm zadłużeniu i klientach podwyższonego ryzyka. – 2013. – Lipiec. – 19 s.
5. Łukaszuk A. Typowy dłużnik: facet, 30-39 lat, winny 15 338 zł // Gazeta.pl Szczecin // http: // szczecin.gazeta.pl / szczecin / 1,34959,11201163,Typowy_dluznik__facet__30_39_lat__winny_15_338_zl.html

КРИШТОФ НАТАЛІЯ СТЕПАНІВНА

доцент кафедри економічної політики НАДУ при Президентові України к.держ.упр.

ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Враховуючи особливості сучасних процесів розвитку економічної ситуації на світовій арені, бюджетна політика України має бути ефективним механізмом внутрішнього потенціалу економічного зростання. В процесі обговорення та прийняття Державного бюджету на 2014 рік необхідно забезпечити ефективну реалізацію поточних завдань бюджетної

політики при проведенні реформ у всіх сферах економіки та державного регулювання. Реалізація реформ створить передумови для економічного зростання України, підвищення рівня соціального захисту громадян. Державному управлінню необхідно використати всі важелі та інструменти для стабілізації ситуації в системі державних фінансів та покращення якості надання державних послуг.

Результати аналізу економічної ситуації в Україні свідчать про пріоритетність таких завдань у бюджетній сфері:

- продовження дієвих реформ у системі державних фінансів;
- підвищення ефективності бюджетної політики;
- впровадження стимулюючих заходів для пожвавлення економіки держави.

Реформування бюджетної системи повинне відбуватись відповідно до Програми економічних реформ на 2010-2014 роки. Головним завданням бюджетної політики є ефективне використання доходів бюджету та удосконалення механізму видаткової політики, а ефективність державних видатків залежить від:

- удосконалення механізму середньострокового бюджетного прогнозування;
- процесу оптимізації кількості бюджетних програм та кількості головних розпорядників коштів;
- удосконалення програмно-цільового методу бюджетування та поширення його на місцеві бюджети;
- забезпечення прозорості бюджетного процесу;
- запровадження механізму стримування необґрунтованого підвищення видатків соціального спрямування [2].

Необхідно впровадити автоматизований процес розрахунку базових соціальних стандартів і мінімізувати суб'єктивний вплив на цей процес. Розробка формули визначення розміру базових соціальних стандартів (прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати) має індексуватись на рівень реального приросту ВВП, адже від цього показника залежить динаміка соціальних видатків.

Також необхідно розширити фінансову базу місцевих органів влади, адже передані місцевим бюджетам джерела є недостатніми для фінансування поточних видатків. На сьогодні є реальні та ефективні реформи у сфері державної політики стосовно поліпшення стану місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин, але бюджети територіальних громад все ще залишаються неспроможними відповідати на ті проблеми, які виникають на регіональному рівні. Тому, подальші реформи повинні спрямовуватись на:

- збільшення обсягу надходжень від власних джерел місцевих бюджетів;
- зменшення фінансової залежності місцевих бюджетів від державного бюджету;
- зростання обсягів залучення інвестиційних ресурсів;
- підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів.

Нові виклики формують запит на розробку ефективної та науково обґрунтованої стратегії бюджетної політики. Вона має включати високу динаміку реформ бюджетної системи з метою підвищення дієвості та ефективності бюджетних механізмів. Сповільнення економічної динаміки обмежує фінансові ресурси уряду, а тому завдання підвищення ефективності їх використання набуває пріоритетного значення [1].

Важливим при цьому є врахування суспільно-політичних і економічних умов; збереження збалансованості бюджетної системи в цілому; тісний зв'язок проведення реформ у бюджетній сфері, системі регіонального управління та місцевому самоврядуванні [3, с. 235].

Насамкінець зазначимо, що результати діяльності у напрямку досягнення окреслених пріоритетів напряму залежатимуть від становлення системи дієвого публічного управління, подолання протиріч у публічній сфері та гармонізації суспільних відносин.

Список використаних джерел.

1. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки: аналітична доповідь. – К.: НІСД,2012. – 25с.
2. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / docs / programa_ reform_final_1.pdf
3. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє : Монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; Відп. редактор І.А.Грицяк. – К. : «К.І.С. «, 2009. – 240 с.

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ, к.е.н., доцент

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Державне управління у сфері використання та охорони земель слід розглядати як організаційно-правову діяльність уповноважених органів із забезпечення раціональної та ефективної експлуатації земель усіма суб'єктами господарювання у межах, визначених земельним законодавством України.

На сучасному етапі розвитку земельного законодавства, особливо з прийняттям нового Земельного кодексу України, функції державного управління у сфері використання та охорони земель набули дещо іншого змісту. Вони передбачають необхідність всілякої підтримки розвитку ринкових відносин в агропромисловому комплексі України, побудови приватноправових засад використання земель країни з безумовним та обов'язковим здійсненням державного публічно-правового впливу на процес використання земель та їх охорони.

Традиційно систему органів управління у сфері використання та охорони земель поділяють на два види: органи загальної компетенції та органи спеціальної компетенції. До системи органів загальної компетенції які здійснюють

управління у сфері використання та охорони земель належить: Верховна Рада України, Верховна Рада АРК, Кабінет Міністрів України, Рада міністрів АРК, органи місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади.

Систему органів управління спеціальної компетенції у зазначеній сфері становлять: Міністерство екології та природних ресурсів України, Державний комітет України із земельних ресурсів. Обласне головне управління земельних ресурсів (далі – головне управління) є територіальним органом Держкомзему і йому підзвітне та підконтрольне. Діяльність головного управління координується головою обласної державної адміністрації в межах його повноважень у сфері регулювання земельних відносин, визначених законодавством.

Головне управління в процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, об'єднаннями громадян; здійснює свої повноваження безпосередньо та через міські управління та районні відділи земельних ресурсів; видає в межах своїх повноважень на основі та на виконання актів законодавства накази, організовує і контролює їх виконання.

Головним управлінням постійно ведеться координаційна робота по встановленню меж територій природно-заповідного фонду. На території Одеської області налічується 122 об'єкти природно-заповідного фонду. Площа земель природоохоронного призначення на території Одеської області згідно з Державною статистичною звітністю з кількісного обліку земель (Форма 6-Зем) становить 110,1 тис. га.

На теперішній час головним управлінням проводяться роботи стосовно розробки та затвердження нової Регіональної програми розвитку земельних відносин та охорони земель на 2013 – 2015 рр., в якій передбачені заходи по таким видами робіт, як:

- встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг навколо водних об'єктів;
- оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів з метою запобігання втрат бюджетів від плати за землю, дотримання вимог законодавства щодо періодичності її проведення та використання даних оновленої нормативної грошової оцінки для визначення розмірів земельного податку та орендної плати;
- проведення інвентаризації земель державної власності сільськогосподарського призначення на території всіх районів області;
- завершення заходів, виконання яких розпочалось у 2011 – 2012 рр., в тому числі проведення робіт з інвентаризації земель Кілійської міської ради в межах м. Кілія, Білгород-Дністровської міської ради Білгород-Дністровського району в межах смт. Затока та смт. Сергіївка, приміських районів в межах та за межами населених пунктів. Орієнтовні обсяги фінансування вказаної програми повинні скласти понад 98 млн. грн.

Реалізація заходів, передбачених Програмою, дозволить здійснювати використання та охорону земель на якісно новому рівні, захист земель від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, розвиток ринку земель та інше, що, в свою чергу, дасть можливість зберегти та використати землю як складову частину природного ресурсу та територіального базису, основне національне багатство перетворити в самостійний фактор зростання економіки, а також сприятиме припливу інвестицій у розвиток економіки області та держави. Виконання заходів Регіональної програми розвитку земельних відносин та охорони земель знаходиться на постійному контролі головного управління.

Одним із головних напрямків діяльності головного управління є моніторинг, оптимізація та надання технічної та методичної допомоги в рамках робіт з присвоєння кадастрових номерів. Головним управлінням ведеться постійний аналіз рівня фахівців, які здійснюють даний вид робіт у територіальних органах Держземагентства (Держкомзему) в Одеської області, а також надаються рекомендації і роз'яснення, у межах своєї компетенції, з питань, пов'язаних з присвоєнням кадастрових номерів. Станом на 31.12.2012 територіальними органами Держземагентства (Держкомзему) в Одеської області було визначено більше 55500 кадастрових номерів.

Головним управлінням Держземагентства в Одеській області вжито організаційних заходів для забезпечення стовідсоткового проведення та оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів. Станом на 01.01.2013 р. завдяки коштам, які виділялися із сільських, селищних, міських та обласного бюджетів проведено та оновлено нормативну грошову оцінку усіх населених пунктів області. У 2012 році за рахунок місцевих бюджетів оновлено нормативну грошову оцінку земель м. Білгород-Дністровський, м. Ізмаїл та смт. Саврань, Савранського району.

Завдяки проведеній оцінці збільшились надходження від плати за землю у 2012 року у порівнянні з 2011 роком – на 77,57 млн. грн. Нормативна грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів на 1 січня 2013 року проведена на площі 16,91 тис. га, що становить 8,28 % від загальної площі земель несільськогосподарського призначення – 204,20 тис. га.

Важливе значення мають також прогнозні та до проектні завдання землеустрою, до яких належать: розробка схем використання й охорони земельних ресурсів держави та її окремих регіонів, у тому числі протиерозійних та інших ґрунтозахисних заходів; розробка схем землеустрою областей і регіонів; розробка прогнозів, регіональних програм використання й охорони земель; обґрунтування розміщення, встановлення та зміни меж територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами.

Забезпечення дієвого контролю зі сторони держави за раціональним використанням земель неможливе без створення єдиної цілісної системи моніторингу всіх категорій земель, у тому числі й земель сільськогосподарського призначення. При цьому контроль за охороною родючості ґрунтів повинен бути однією із функцій контролюючого органу. Реформування контролюючих органів дозволить реалізувати повноваження держави щодо забезпечення дієвого державного контролю за раціональним використанням та охороною земель усіх категорій.

Список використаних джерел.

1. Закон України» Про землеустрій» від 22 травня 2003 р. № 858-IV / Верховна Рада України. –Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2003. – № 368. –С. 282.
2. Янов О. Правові та інституційні аспекти ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні / О. Янов, М. Федорченко. [Електронний ресурс] : Офіц. веб-сайт Українського клубу аграрного бізнесу. – Режим доступу : http: // www.agribusiness.kiev.ua / ru / system / files / Aspekty+rynku+zemli.pdf.

КУЧЕРЕНКО МИКОЛА ЗАУРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ КОМПЛЕКСНОГО ВІДПРАЦЮВАННЯ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Одним з основних напрямів роботи податкових органів є вжиття заходів з протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. З 2011 року в органах податкової служби діє система раннього виявлення, комплексного відпрацювання та руйнування тіньового сектору економіки. Завдяки проведеній роботі у рамках даної системи досягнуто позитивної тенденції щодо покращення роботи органів податкової служби, яка себе проявляє у щомісячному збільшенні надходжень, насамперед з податку на додану вартість.

Зазначена система передбачає автоматизований відбір платників до категорій залежно від їх участі у формуванні схемного (фіктивного) податкового кредиту. Такий підхід мінімізує втручання у легальний бізнес (під критерії підпадає близько 3-х відсотків платників) та виключає вплив людського фактору.

Фіскальний контроль передбачає насамперед камеральні перевірки, тобто перевірки, які проводяться тільки у приміщенні органу державної податкової служби виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податку. Відповідно до пункту 76.1 статті 76 Податкового кодексу України [1] камеральній перевірці підлягає вся податкова звітність суцільним порядком. Розпорядження ДПА України від 24.02.2011 року № 48-р «Про відпрацювання підприємств», згідно з яким усіх платників податку умовно поділили на 4 основних категорії за єдиними критеріями відбору. А саме:

I категорія – підприємства – ймовірні «вигодонабувачі» (реальний сектор економіки) податкового кредиту;

II категорія – підприємства – «транзитери», задіяні у схемах руху ПДВ;

III категорія – підприємства – ймовірні «податкові ями», задіяні у схемах руху ПДВ;

IV категорія – інші підприємства (платники, не віднесені до I – III категорій).

До категорії «вигодонабувачів» відносять платників реального сектору економіки, які зменшили податкові зобов'язання за рахунок включення схемного податкового кредиту.

До категорії «податкових ям» відносяться платники, які безпосередньо формують схемний податковий кредит. До категорії «транзитерів» – суб'єкти господарювання, які є посередниками між «вигодонабувачами» та «податковими ямами». Основна увага податкових органів сконцентрована на «транзитерах», тобто особах, що здійснюють операції з купівлі – продажу (посередницькі послуги), не маючи при цьому на меті отримання економічних вигод. Крім того, у таких осіб недостатньо трудових ресурсів (до 10 працюючих осіб), відсутні виробничі потужності, складські приміщення, або площа цих приміщень недостатня для наявного товарообігу, вартість основних фондів не перевищує 10 тис. гривень.

Як показує аналіз, «транзитер» – це підприємство, яке займається різними видами діяльності, має одного працівника – директора і бухгалтера в одній особі, має доходи на рівні витрат, тобто при великих обсягах у бюджет нічого не сплачує. Багато виявлених «транзитерів» зареєстровані за однією адресою та ще й на одних і тих самих осіб. Зустрічаються фірми, які перекуплені у когось. Часто «транзитери» прикриваються паралельною легальною діяльністю. Зазвичай за ними стоїть один власник. Такі власники мають по п'ять-десять «транзитерів».

Відбір до умовних категорій здійснюється за результатами співставлення даних, які знаходяться в інформаційних базах ДПС України. Це дає змогу податківцям виявляти потенційний тіньовий оборот суб'єктів господарювання, які можуть використовувати схеми мінімізації податкових зобов'язань ще на «підготовчому» етапі.

Органи податкової служби мають можливість чітко прослідковувати ланцюжок відкриття і закриття фірм одними і тими ж засновниками, керівниками. Якщо власник закрив, до прикладу, три старі свої фірми – «транзитери» і створює нові підприємства, то з першого дня діяльності такі підприємства наділені «особливою увагою» податківців. Крім того, у зв'язку із запровадженням додатку п'ятого до податкової декларації з податку на додану вартість (розшифровка контрагентів), податківці мають змогу постійно спостерігати, з ким співпрацює підприємство. Аналізуючи усіх постачальників і покупців, вони намагаються аналітичним методом вирахувати «транзитера».

«Податкові ями» являються кінцевою ланкою, в якій «помирають» усі податкові зобов'язання. Вирахувати «податкову яму» не зовсім просто, так як вона діє, як правило, через посередника і закривається в надзвичайно короткі строки.

Оскільки податкова перевірка проходить лише раз у рік, то на момент її проведення і «яма», з якою співпрацював «транзитер», і підприємство, вже закриті. Довести податковій, що всі операції були проведені тільки «де-юре», а «де-факто» нічого не відбулося, дуже важко, бо сплинув час. Таким чином, використовуючи того самого посередника, підприємство захищає себе від податкових і правоохоронних органів. Тобто, «податкова яма» з'явилася і зникла, її важко впіймати і щось донарахувати.

«Сплячим» вважається підприємство, яке на протязі досить тривалого часу показує повну відсутність господарської діяльності, а потім «раптом прокидається», декларуючи фантастичну господарську активність з мільйонними оборотами.

Основними критеріями для зарахування до тієї чи іншої категорії служать такі показники, як кількість працівників, розмір статутного фонду, величина різниці між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом, балансова вартість основних фондів

Система раннього виявлення та припинення діяльності тіньового сектору економіки дозволяє отримувати необхідну інформацію без відволікання платників та відстежувати факти ухилення від сплати податків дистанційно. Під час аналізу баз даних спеціалізовані програми шукають підприємства, які, ймовірно, можуть являтися інструментом ухилення від оподаткування підприємств на підставі уже згаданих критеріїв.

У подальшому проводиться попередній аналіз цих підприємств та у разі виявлення ризику щодо їх участі у схемах ухилення від оподаткування вживаються заходи контрольно-перевірочної роботи, передбачені чинним законодавством.

Слід зауважити, що з початку року завдяки вжитим заходам доперевірочного аналізу та контрольно–перевірочної роботи відпрацьовано та залучено до оподаткування понад 5 тисяч підприємств.

Як результат – повинен забезпечуватись стабільний приріст надходжень податків від тих платників, які використовували схеми ухилення від оподаткування до запровадження комплексної системи запобігання та протидії

процесам тінізації економіки, що у свою чергу дасть змогу державі додатково отримати кошти до Державного бюджету країни.

Список використаних джерел.

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI // Електронний ресурс: http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 2755-17

ЛЕЩЕНКО ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Державна грошово-кредитна політика є основним ринковим регулятором стабільності економічного розвитку, складовою частиною економічної політики країни, її ключовим елементом. Саме вона повинна забезпечити відповідне монетарне підґрунтя для стабільного соціально-економічного розвитку держави. За умов вдалого використання монетарних заходів Національний банк спроможний ринковими методами посилити здатність економіки до саморегулювання та відновлення, стимулювати позитивні та уповільнити негативні тенденції її розвитку. В умовах глобалізації економіки реалізація грошово-кредитної політики залежить від дієвої внутрішньої структури системи регулювання, особливостей її функціонування і каналів взаємодії із зовнішнім середовищем.

Законом України «Про національний банк України» визначено поняття грошово-кредитної політики, як «комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України через використання визначених цим Законом засобів та методів» [1].

Відповідно до статті 25 Закону України «Про Національний банк України» основними економічними засобами та методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через: 1) визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків; 2) процентну політику; 3) рефінансування комерційних банків; 4) управління золотовалютними резервами; 5) операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), в тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку; 6) регулювання імпорту та експорту капіталу; 7) емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними [1].

Основна мета грошово-кредитної політики підпорядкована загальноекономічній політиці держави і направлена на досягнення економічної стабільності та прогресу в умовах оптимального рівня основних макроекономічних показників [2, 96]. В окремих випадках як синонім грошово-кредитної політики вживається поняття «монетарна політика», яка базується на спроможності грошово-кредитної системи впливати на грошову пропозицію та, відповідно, на відсоткову ставку, а через неї – на інвестиції та реальний дохід [3, 104].

Суб'єктами кредитно-грошової політики є Національний банк України та інші органи державного регулювання економіки (Міністерство фінансів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Уряд і Верховна Рада). Однак, головним суб'єктом грошово-кредитної політики є Національний банк України. Основні засади грошово-кредитної політики розробляє та реалізує Рада Національного банку України, як його керівний орган.

Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 рік визначають завдання грошово-кредитної політики та показники діяльності Національного банку України у середньостроковій перспективі для забезпечення стабільності грошової одиниці України та досягнення цілей, визначених Законом України «Про Національний банк України», і враховують тенденції та прогноз розвитку економіки, бюджетної сфери та грошово-кредитного ринку. [4].

На даний час нестабільність економічної та політичної ситуації гостро поставила питання стосовно забезпечення стабільного розвитку та фінансової стійкості банківської системи, надійність якої визначається також послідовністю і доцільністю застосування Національним банком України інструментів грошово-кредитної політики.

Серед інструментів грошово-кредитної політики, які використовує Національний банк України, зосередимо увагу на таких: процентна політика, рефінансування банківських установ, встановлення норм обов'язкового резервування та валютне регулювання [5].

Процентна політика Національного банку України полягає у регулюванні попиту і пропозиції на грошові кошти як через зміну процентних ставок за своїми операціями, так і шляхом рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за активними та пасивними операціями банків з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій.

Інструмент рефінансування банківських установ базується на функції Національного банку як «кредитора в останній інстанції». Комерційні банки звертаються до нього за кредитом найчастіше у разі появи тимчасового дефіциту первинних резервів.

Визначення норм обов'язкових резервів полягає у встановленні для банківських установ нормативів обов'язкового резервування залучених коштів в процентному відношенні до загальної суми залучених ними коштів.

Валютне регулювання застосовується з метою підтримки курсу національної валюти через купівлю та продаж іноземної валюти на Міжбанківському Валютному Ринку. Регулювання імпорту та експорту капіталу впливає на грошову масу в обігу та застосовується Національним банком України, через: реєстрацію імпорту та експорту капіталу; встановлення максимальних та мінімальних розмірів процентних ставок за іноземними депозитами в українських банках; встановлення для осіб, які мають борги перед нерезидентами, обов'язкового безпроцентного вкладення певної частини від суми цих боргових зобов'язань в уповноважених банках України.

Таким чином, грошово-кредитна політика є не просто складовою загальноекономічної політики, а її ключовим елементом. Вона повинна бути спрямованою на досягнення економічного зростання, поліпшення суспільного добробуту. Ефективність грошово-кредитної політики щодо забезпечення фінансової стійкості в державі певною мірою залежить від узгодженості її цілей та дії інструментів із завданнями та механізмами реалізації фіскальної і бюджетної політики, а

помилки у стратегічних і тактичних цілях можуть спричинити зворотний результат. Тому доцільним стає проаналізувати основні помилки у здійсненні грошово-кредитної політики Національного банку України у розрізі окремих її періодів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV (із змінами, редакція від 25.08.2013): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 679-14.
2. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки: Монографія. – К.: Атіка, 2000. – 240 с.
3. Латук Я.С. Зміст та цілі грошово-кредитної політики / Я.С. Латук, Г.В. Іванченко // Наукові праці НДФІ. – 2010. – №2. – С. 102-106.
4. Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 рік, схвалені Радою Національного банку України від 05.09.2012 № 16: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / vr016500-12.
5. Лозова О.М. Рівень облікової ставки НБУ і розвиток національної економіки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / en_oif / 2010_7_5 / 4.pdf.

ЛИХОТА РУСЛАН МИХАЙЛОВИЧ

слухач НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Україна за кількістю середніх і малих підприємств катастрофічно відстає не лише від економічно розвинутих країн, але й країн з трансформаційною економікою, умови становлення цього виду економічної діяльності характеризувалися у національній економіці як несприятливі.

Однією з проблем, що стримує розвиток малого та середнього бізнесу в Україні, залишається пошук джерел додаткового фінансування подальшого розвитку. Як свідчить практика, для більшості вітчизняних малих підприємств основним джерелом фінансування їх діяльності є власні кошти. Проте цілковито задовольнити потреби у фінансуванні лише за рахунок цього виду ресурсів малі підприємства неспроможні.

До особливостей функціонування малих і середніх підприємств можна віднести здатність швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку, оперативно освоювати нову продукцію і змінювати обсяги виробництва. Завдяки малому підприємництву забезпечується еластичність структури ринків і зменшуються комерційні ризики великих підприємств, які звільняються від виробництва необхідної, але нерентабельної дрібносерійної та штучної продукції

Необхідність забезпечення розвитку малого і середнього бізнесу зумовлена тим, що саме малі та середні підприємства створюють більшу частину валового внутрішнього продукту в країнах із розвинутою ринковою економікою. За даними ООН у малому бізнесі зайнято понад 50 % працездатного населення світу. У таких країнах, як США, Японія, Німеччина, частка ВВП, виробленого малими та середніми підприємствами, становить 50-60 % від загального його обсягу, а чисельність працівників, що працюють на цих підприємствах, близько 60 % від загальної кількості працюючих [1]. Водночас, незважаючи на те, що в Україні політика підтримки малого підприємництва проголошена однією з пріоритетних, і діє спрощена система оподаткування, показник участі малого бізнесу у ВВП становить лише близько 10-15 %.

Для розвитку малого та середнього бізнесу необхідні вільні грошові кошти, які повинні бути спрямовані в найбільш привабливі сфери бізнесу. За сучасних умов такими ресурсами можуть бути кредити.

Темпи зростання кредитування сектору малого й середнього бізнесу (МСБ) знижуються в середньому на 1 – 2% на рік, за підсумками 2012 року частка сектору – приблизно 17% у загальному портфелі банків.

Фундаментальною проблемою кредитування МСБ України є непрозорість або недостатня прозорість бізнесу, що ускладнює аналіз бізнесу, збільшує строки прийняття рішення по кредиту, вимагає «перестраховки» за рахунок застави. Відповідно до вимог НБУ, ухвалюючи рішення по кредиту, банк повинен виходити виключно з офіційно підтверджених прибутків. Сектор МСБ для протидії податковому тягареві намагається мінімізувати прибутки.

Серед принципових питань удосконалення механізмів банківського кредитування малого підприємництва – створення гнучкої системи гарантій, яка відкрила б можливості кредитування для всіх категорій підприємств. Першорядне значення тут має забезпечення повернення кредиту [2].

Згідно з даними НБУ, найбільша частка позик юридичним особам на кінець 2012 року була видана на період до одного року – 48,6% від розміру кредитного портфеля банків України, трохи менша частка позик (39,1%) видана на термін одного-п'яти років і 12,4% кредитів належать до довгострокового фінансування.

Частка кредитування поточної діяльності МСБ зросла за рахунок зменшення частки позик на інвестиційні програми. Утім, інвестиційні кредити залишаються в лінійці продуктів для МСБ таких фінансових установ, як Укрексімбанк, Райффайзен Банк Аваль, УкрСиббанк, Укрсоцбанк, ВТБ Банк, ПУМБ, ОТП Банк, Укргазбанк, Ерсте Банк, Кредитпромбанк і Креді Агріколь Банк [3].

Незважаючи на всі негаразди, які виникають у процесі кредитування суб'єктів малого та середнього бізнесу, фінансові установи за 2012 рік збільшили портфель позик юридичним особам на 39,79 млрд. грн. – така статистика НБУ. При цьому частка кредитів МСБ у загальному портфелі зменшилася, як і кредитування їхньої інвестиційної діяльності, але в абсолютних цифрах цей сегмент потихеньку зростає.

Європейський банк реконструкції та розвитку продовжує активну підтримку фінансового сектору України шляхом реалізації Програми кредитування мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) обсягом 100 млн. доларів США, розрахованої на існуючих та нових клієнтів – місцеві комерційні банки, які займаються кредитуванням ММСП [4**].**

Банки, раніше орієнтовані на великих клієнтів, дедалі охочіше взаємодіють із сектором МСБ, хоча більш привабливими позичальниками для них залишаються фізичні особи і великий бізнес. І цей інтерес взаємний: попит з боку малих і середніх підприємств на різні види фінансування задоволений далеко не повністю. Щоправда, ринок

зростає не в потрібному для підприємців напрямку – збільшуються обсяги видач за рахунок зменшення строків і розмірів кредитів, а пропозиція «довгих» грошей, навпаки, скорочується.

Отже, банківське кредитування загалом є найефективнішим легальним джерелом ресурсів для малого та середнього бізнесу. Як правило, кредитні кошти банків спрямовуються на задоволення регулярних потреб малих підприємств та на довгострокові інвестиції. Зростання зацікавленості фінансових установ у розвитку малого підприємництва зумовлюється перспективою розширення ринку збуту банківських послуг за рахунок нового сектору економіки та низкою переваг, які має кредитування малого бізнесу порівняно з великим.

На державному рівні треба продовжувати роботу, яка спрямована на залучення до України коштів міжнародних фондів, кредитно-фінансових установ, а також на забезпечення доступу до цих ресурсів якнайбільшої кількості вітчизняних банків, що відповідають критеріям прийнятності таких установ.

Список використаних джерел

1. Вовк В.Я., Хмеленко О. В. Кредитування і контроль : навч. посіб. – К. :Знання, 2008. – 463с.
2. Журнал Верховної Ради України «Віче», №12, 2012
3. Дужий, проте малий: чому кредити малому й середньому бізнесу зменшуються і коротшають. – Режим доступу : http: // kontrakty.ua / article / 61823
4. Про Програму кредитування ММСП в Україні. Режим доступу: http: // microcredit.com.ua /

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

В умовах глобалізації надважливого значення набуває питання стабільної конкурентоспроможності економіки країни, яка залежить від її здатності до забезпечення постійного (навіть незначного) економічного зростання.

При цьому суттєво впливають на імідж країни у світовому співтоваристві результати щорічного оцінювання її досягнень у людському розвитку та конкурентоспроможності. На сьогодні основними індикаторами людського розвитку є розмір валового внутрішнього продукту (ВВП) на одну особу населення, рівень освіти мешканців країни та очікувана тривалість життя при народженні.

Оскільки в основу методики оцінювання рейтингів країн покладена спроможність до економічного зростання, його забезпечення потребує фінансової підтримки, яку доволі складно здійснювати в умовах трансформації економіки, особливо з урахуванням необхідності забезпечення сталого розвитку, який передбачає збільшення уваги до розв’язання соціальних та екологічних проблем. Тому актуальною проблемою сьогодення є пошук шляхів фінансового забезпечення позитивних зрушень у економічному розвитку в довгостроковому періоді, особливо на регіональному рівні, з метою знизити соціальну напругу, зменшити розбіжності у соціально-економічному розвитку регіонів.

На думку О.Длугопольського фізичну здатність економіки до зростання зумовлюють фактори пропозиції, до яких належать кількість та якість природних та трудових ресурсів, обсяг капіталу країни, технологія. Забезпечення повного використання наявних ресурсів є сферою дії факторів попиту, до яких він відносить рівень оподаткування, процентну ставку за кредит, ступінь завантаження виробничих потужностей та обсяг державних видатків. Фактори розподілу мають забезпечити виробничу ефективність та оптимальну структуру національного виробництва. Інституційні фактори сприяють створенню позитивної соціально-культурної та політичної атмосфери [3, с. 294].

Процеси формування дієвого трудового потенціалу, зростання матеріально-речового капіталу країни, впровадження новітніх технологій часто потребують інвестицій. Їх забезпечення здійснюється фінансовими методами. Рівень оподаткування, процентна ставка скоріше відносяться до фінансового механізму, складовими якого вважають: фіскальну, бюджетну, податкову, грошово-кредитну та амортизаційну політику [2, с. 13].

Необхідність забезпечення сталого розвитку регіонів, який потребує додаткові ресурси для поліпшення екологічної ситуації, формування людського капіталу обумовлює ключові позиції фінансового менеджменту і на регіональному рівні.

На державному рівні може стати рушійною силою розвитку ефективна монетарна політика. Кредитна емісія під контролем держави може надати імпульс розвитку пріоритетних галузей, загальному піднесенню розвитку економіки за рахунок отримання мультиплікативного ефекту, що полягає у зростанні економічного результату за рахунок суміжних галузей у декілька разів в порівнянні з первинними інвестиціями (безпосереднє значення зростання ефекту оцінює величина мультиплікатора – М). Однак мінімальне критичне значення інвестицій, на думку багатьох економістів, має складати не менше 12-15% національного доходу [4, с. 36], що може привести до значної інфляції.

Головною метою управління фінансовими ресурсами та результатами на регіональному рівні є забезпечення самодостатності регіону у фінансуванні сталого розвитку. Складність її реалізації обумовлена обмеженістю прямого впливу на суб’єкти господарювання, які саме генерують фінансові результати.

Роль регіональної влади полягає в досконалому плануванні фінансових результатів регіону та забезпеченні їх раціонального використання. Саме стратегічна карта управління фінансовими результатами та ресурсами регіону відображає бажані фінансові результати та напрями розподілу ресурсів, основні напрями удосконалення внутрішніх процесів управління фінансовою складовою системи регіону, чинники підвищення ефективності управління.

Враховуючи особливості, притаманні певній території, для кожного регіону доцільно розробити стратегічну карту управління фінансовими ресурсами і результатами.

Внутрішні процеси у цій системі управління сконцентровані на забезпеченні бажаних результатів. Фінансові результати генеруються економічною діяльністю. Тому для отримання фінансових результатів, які дозволять

сформувати необхідні для подальшого розвитку ресурси, потрібно в першу чергу оптимізувати структуру господарського комплексу регіону, розв'язати проблему забезпечення прибуткової діяльності у всіх сферах господарювання.

Необхідною умовою реалізації цих завдань є удосконалення бюджетного менеджменту, а саме: стимулювання суб'єктів господарювання до здійснення необхідних структурних змін, підвищення ефективності виробництва, регулювання розподілу коштів відповідно стратегії довгострокового розвитку регіону.

Напрями структурної перебудови мають визначатись з урахуванням світового досвіду та особливостей природно-ресурсного потенціалу кожного регіону України. Тенденції економічного розвитку розвинених країн характеризуються суттєвим зростанням сфери послуг та уповільненням росту сільськогосподарського виробництва. Внаслідок цього на початку нового тисячоліття у структурі валового внутрішнього продукту Німеччини частка сільського господарства становила лише 1,2%, Великої Британії – 1,7%, США та Японії – 2,0%, Швеції – 2,2%, Італії – 2,5%, Франції – 3,3%, Португалії та Іспанії – 4,0%. При цьому завдяки індустріалізації сільського господарства, високій продуктивності, воно забезпечує потреби цих країн у продовольстві та сировині. Сфера послуг у структурі ВВП розвинених країн займає від 60% (Португалія) до 80% (США) [1, с. 71].

Відтак, впровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі повинно враховувати напрями структурної трансформації економіки з метою забезпечення економічного зростання.

Список використаних джерел.

1. Економіка зарубіжних країн. [Навчальний посібник] / За ред. Ю.Г.Козака, В. В. Ковальського, К. І. Ржепішевського. – К. : ЦУЛ, 2003. – 352 с.
2. Крейдич І. М. Державна політика управління економічним зростанням / І. М. Крейдич // Економіка та держава. – 2009. – №6. – С. 10–14.
3. Макроекономіка та макроекономічна політика: [Навчальний посібник] / А.Ф.Мельник, Т. Л. Желюк, О. В. Длугопольський, О. В. Панухник ; наук. ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2008. – 699 с.
4. Розпутенко І. В. Економічне зростання в Україні: проблеми і здобутки / І.В. Розпутенко. – «К.І.С. «, 2001. – 136 с.

НЮНЬКО ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ЗА УЧАСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Труднощі, з якими сьогодні стикається національна економіки, як ніколи підкреслюють необхідність підвищення уваги суспільства, бізнесу та держави до активізації інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів.

В умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, які змогли вибудувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема [1].

На сьогоднішній день в Україні не існує методики оцінки соціально-економічної ефективності створення індустріальних парків, проаналізувавши зарубіжний досвід в сфері оцінки ефективності використання бюджетних коштів в інноваційно-інвестиційній діяльності, пропонуємо за доцільне адаптувати «Методику оцінки ефективності використання коштів федерального бюджету, спрямованих на створення технопарків у сфері високих технологій розроблена із застосуванням «Методики оцінки ефективності використання кошти федерального бюджету, спрямованих на капітальні вкладення» [2]

Методика оцінки ефективності використання коштів місцевого та державного бюджетів, спрямованих на створення індустріальних парків, на нашу думку, необхідна для оцінки ефективності використання коштів державного та місцевого бюджетів, спрямованих на створення індустріального парку (ІП) з метою активізації інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів.

Оцінку ефективності використання бюджетних кошів пропонуємо здійснюється на основі інтегральної оцінки ефективності, в тому числі оцінки ефективності на основі кількісних та якісних показників шляхом визначення бала оцінки по кожному з вказаних критеріїв.

Методика повинна містити стандарти та алгоритм розрахунку інтегральної оцінки ефективності використання бюджетних коштів, а також механізми розрахунку оцінки ефективності з використанням якісних та кількісних показників.

Оцінка ефективності використання бюджетних коштів при створені індустріальних парків пропонуємо здійснювати на основі послідуючих якісних показників:

1) наявність чітко сформульованої мети інноваційно-інвестиційного проекту створення індустріального парку з визначенням кількісних показників результатів його здійснення;

2) відповідність мети інноваційно-інвестиційного проекту створення індустріального парку пріоритетам і цілям визначених в загальнодержавних програмах та програмах соціально-економічного розвитку регіону та району

3) аналіз позитивного впливу створюваного індустріального парку на об'єм внутрішнього регіонального продукту та рівень розвитку регіону в цілому;

4) обґрунтування необхідності реалізації інвестиційного проекту створення індустріального парку із залученням коштів державного та місцевого бюджету;

5) наявність земельної ділянки для створення індустріального парку відповідному районі чи регіоні;

6) наявність та опис об'єктів інфраструктури і інженерних мереж для створення індустріального парку;

7) наявність та опис діяльності існуючих (потенційних) інвесторів для створення індустріального парку.

Пропозиції:

1. Необхідність розробки «Методики оцінки соціально-економічної ефективності створення індустріальних парків за участі органів публічної влади».

Список використаних джерел.

1. Лобас І.В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики в Україні // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: теорія та практика» http: // www.academy.gov.ua / ej / ej14 / txts / Lobas.pdf

2. Методика оценки эффективности использования средств федерального бюджета, направляемых на создание технопарков в сфере высоких технологий // Приказ Минэкономразвития России от 24.02.09г. №58).. – [Елекктронный ресурс]. – Режим доступа.-http: // minsvyaz.ru / common / upload / publication / Metodika_otsenki_ispolzovaniya_sredstv_ federalnogo_budzheta.pdf

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В останні роки було вжито низку заходів, спрямованих на посилення власних надходжень місцевих бюджетів. Згідно із змінами до Бюджетного кодексу [1], які було введено в дію з 2011 року, до власних надходжень місцевих бюджетів було віднесено в повному обсязі два таких джерела як плата за землю та єдиний податок. Відповідно до ст.71 Бюджетного кодексу бюджет розвитку місцевих бюджетів поповнено такими надходженнями:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок

Завдяки цьому у 2012 році доходи бюджету розвитку збільшились на 7,9 млрд. грн., або на 48 %. Крім того, по єдиному податку передбачено ряд нововведень відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» [2]. Насамперед значно підвищено межу перебування на спрощеній системі оподаткування – до 20 млн. грн. (до 2012 року -500 тис. грн. для фізичних осіб, та 1000 тис. грн. для юридичних осіб – суб'єктів малого підприємництва). Крім того, для фізичних осіб-підприємців встановлено чотири групи платників єдиного податку: перша, друга, третя та п'ята. Критерії наступні:

- 1 група: річний дохід до 150 тис. грн., ставка у межах від 1-10% розміру мінімальної заробітної плати;
- 2 група: річний дохід до 1 млн. грн.; кількість найманих працівників до 10 осіб, ставка у межах від 2-20% розміру мінімальної заробітної плати;
- 3 група: річний дохід до 3 млн. грн.; кількість найманих працівників до 20 осіб, ставка 5%(без сплати ПДВ) або 3%(у разі сплати ПДВ) від доходу;
- 5 група:обсяг річного доходу до 20 млн. грн.; кількість найманих працівників до 20 осіб, ставка 10% (без сплати ПДВ) або 7% (у разі сплати ПДВ) від доходу.

Для юридичних осіб – підприємців встановлено дві групи платників єдиного податку:четверта та шоста. Критерії наступні:

- четверта група: кількість працівників – до 50 осіб; обсяг річного доходу – до 5 млн. грн.; ставка 5% (без сплати ПДВ) або 3% (у разі сплати ПДВ);
- шоста група: кількість працівників – до 50 осіб; обсяг річного доходу – до 20 млн. грн.; ставка 10% (без сплати ПДВ) або 7% (у разі сплати ПДВ).

Дані нововведення позитивно вплинули на надходження єдиного податку. В 2012 році єдиного податку до місцевих бюджетів надійшло у сумі 4,8 млрд. грн., що майже у 2,5 рази більше за обсяги надходжень 2011 року. зазначені нововведення щодо справляння цього податку досить суттєво вплинули на структуру платників. Так, частка податку з юридичних осіб зменшилася на 19,0 в. п. та склала 25,0 %. Таким чином, за даними 2012 року, 75,0 % надходжень становила сплата єдиного податку фізичними особами.

Крім того, було прийнято рішення щодо можливості місцевих органів влади об'єднувати кошти для здійснення спільних інвестиційних проектів.

Попри ці заходи, які беззаперечно мали позитивний ефект, лишається невирішеною низка питань, які стримують розвиток регіонів, їх інвестиційну привабливість. Перш за все, до таких питань належать недостатній рівень ресурсної бази місцевих бюджетів та фінансової забезпеченості делегованих повноважень. Водночас у керівництва органів місцевої влади відсутня зацікавленість у підвищенні ефективності менеджменту.

Аналіз дохідної частини місцевих бюджетів показує, що частка трансфертів з державного бюджету має стійку тенденцію до зростання і наразі становить більше ніж 50%. За даними Державного казначейства України, у 2012 році було перераховано майже 124,5 млрд. грн. міжбюджетних трансфертів **з** державного бюджету до місцевих бюджетів. Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів становила 55,2 %, Традиційно у структурі трансфертів найбільшу частку – 51,3 % – складала дотація вирівнювання (у 2011 році вона становила 49,3 %. Частка соціальних субвенцій в 2012 році становила 34,3%, які спрямовуються на виконання суто державних повноважень.

Частка видатків місцевих бюджетів, спрямованих на виконання органами самоврядування власних повноважень (благоустрій, утримання і розвиток інфраструктури, транспортне забезпечення), залишається найменшою серед країн Європи. Також найменшим серед країн Європи є рівень бюджетної забезпеченості утримання і розвитку міської інфраструктури у розрахунку на одного жителя. наприклад у Польщі цей показник складає 5600 грн., що у 28 разів більше ніж в Україні (200 грн.). В останні роки виникає ситуація, коли органи місцевого самоврядування змушені

відволікати частину своїх ресурсів від реалізації власних повноважень на покриття делегованих видатків. За розрахунками Асоціації міст України [3] у 2012 році ця частка склала 42,6 %, що призвело до недофінансування житлово-комунальної, транспортної сфери, програм місцевого розвитку, погіршуючи якість відповідних суспільних послуг населенню.

Серед інших проблем розвитку територій особливої гостроти набуває посилення диспропорційності розвитку. Зазначене виражається в тому, що 60 % обсягу інвестицій, 70% промисловості, 80 % будівництва зосереджується у містах обласного значення. Фінансування регіональних інвестицій відбувається переважно за рахунок власних коштів підприємств і організацій, в той час як частка державних інвестицій поступово скорочується. Так, капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету зменшились з 2011 року з 17,4 до 16,5 млрд. грн. у 2012 році, що складає 6,3 % всіх капітальних інвестицій.

Результатом економічної нерівномірності у розвитку регіонів є територіальна диференціація соціальних умов життя громадян, яка спостерігається на протязі останніх років. Так, у 2012 році максимальну середньомісячну заробітну плату отримували працівники м. Києва (4607 грн.), що у 2,1 рази більше мінімальної середньомісячної заробітної плати, що склалась у Тернопільській області (2185 грн.).

З метою покращання розвитку адміністративно-територіальних одиниць та підвищення рівня забезпечення власних та делегованих повноважень необхідно здійснити певні заходи з розширення ресурсної бази місцевих бюджетів:

- при розробці, прийнятті та виконанні бюджету на наступні роки дотримуватись індикатора міжбюджетних відносин, закладеного в Програмі економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», а саме – збільшення частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті до 50 %;
- забезпечити виконання дії Постанови КМУ № 860 від 10.08.2011 року яка передбачає перерахування до загального фонду місцевих бюджетів 50 відсотків надходжень податку на прибуток підприємств та акцизного податку понад річні розрахункові обсяги.

Зазначене сприятиме посиленню фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Електронний ресурс: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2456-17

2. Закон України №4014-VI від 04.11.2011 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» / Електронний ресурс: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 4014-17

3. Офіційний сайт Асоціації міст України та громад // Електронний ресурс: www.auc.org.ua

ПЕЛЬТЕК СВІТЛАНА ІВАНІВНА

перший заступник начальника Управління Пенсійного фонду України у Болградському районі Одеської області

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ

Основним складником системи соціального захисту населення в Україні є пенсійне забезпечення. В Україні нараховується понад 14 мільйонів пенсіонерів, до яких відносяться різні категорії громадян, зокрема ті, які досягли пенсійного віку, інваліди, діти-інваліди, особи, що втратили годувальника, громадяни, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, військовослужбовці тощо.

Виплата пенсій практично усім категоріям пенсіонерів здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду України і, частково, за рахунок трансфертів державного бюджету.

Наразі найсерйознішою проблемою є надзвичайно великі державні витрати на пенсійне забезпечення (приблизно 16% ВВП), які майже вдвічі більші за середній обсяг державних видатків на пенсійне забезпечення у країнах ЄС. У зв'язку з недостатністю власних коштів Пенсійного фонду України близько 19% пенсійних виплат забезпечуються за рахунок позики коштів з Державного бюджету.

У 2010 році з Державного бюджету на покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду України виділено майже 34,4 млрд. гривень. У 2011 році Уряду вдалося зменшити дефіцит бюджету Пенсійного фонду України, однак він склав 30,1 млрд. гривень, або 14,3 відсотки від загальних видатків бюджету Пенсійного фонду України.

Іншою важливою проблемою є низький рівень доходів пенсіонерів. На сьогодні 3,7 млн. пенсіонерів отримують пенсії в межах 1 тис. грн.

Рівень пенсійного забезпечення є показником економічного та соціального становища населення країни тому потребує постійного вдосконалення системи пенсійного забезпечення, тобто її реформування.

Становлення системи пенсійного забезпечення в Україні починається з прийняття 5 листопада 1991 року Верховною Радою України Закон України «Про пенсійне забезпечення», який гарантував всім непрацездатним громадянам України право на матеріальне забезпечення за рахунок суспільних фондів споживання шляхом надання трудових і соціальних пенсій.

9 липня 2003 року з прийняттям Верховною Радою України законів «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» завершилась розробка базового пенсійного законодавства, якими було остаточно визначено трирівневу структуру національної пенсійної системи. В такому вигляді система пенсійного забезпечення започаткована в України в січні 2004 року.

Перший рівень представляє собою солідарну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Другий рівень – це накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

Третій рівень – це система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а другий та третій рівні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення.

Ці реформи заклали основу для створення в Україні змішаної державно-приватної, солідарно-накопичувальної системи.

З метою визначення заходів подальшого реформування пенсійної системи та збалансування солідарної системи пенсійного страхування 8 липня 2011 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», яким були реалізовані найостанніші на даний час параметричні пенсійні реформи.

Сутність цих реформ можна стисло викласти наступним чином.

- Законом підвищено пенсійний вік для жінок до 60 років (поступово, по шість місяців щороку).
- Трудовий стаж, потрібний для призначення пенсії в повному розмірі, збільшений до 30 років для жінок і до 35 років для чоловіків.
- Мінімальний страховий стаж, необхідний для призначення будь-якої пенсії, також збільшений (з 5 до 15 років).
- Пенсійний вік для державних службовців-чоловіків підвищений до 62 років.
- Максимальна заробітна плата для розрахунку внесків установлена на рівні, який становить 17 прожиткових мінімумів (у жовтні 2012 р. – 19006 грн).
- Максимальна пенсія за цим законом встановлена на рівні десяти прожиткових мінімумів (у жовтні 2012 р. – 8560 грн).
- Пенсії державних службовців віднині розраховуються як 80% посадового окладу, а не 90%. Максимальний посадовий оклад, за яким може обчислюватися пенсія державного службовця, становить 14400 грн. Крім того, максимальний розмір пенсії буде обмежений десятьма прожитковими мінімумами.
- Впроваджені також зміни для військовослужбовців: їм необхідно робити внески протягом тривалішого періоду служби: даний закон передбачає поступове збільшення вислуги років для військовослужбовців до 25 років; крім того, кожні шість місяців навчання у вищих військових навчальних закладах зараховуватимуться як один рік військової служби.
- Депутати парламенту вже не отримуватимуть більшу пенсійну допомогу порівняно з іншими громадянами. Проте, вони матимуть право виходити на пенсію за півтора роки до досягнення пенсійного віку.

Ці пенсійні реформи вже набули чинності протягом 2011 року (з 1 жовтня 2011 року) і сприятимуть покращенню фінансової сталості 1-го рівня пенсійної системи. Крім цього, дані реформи також мають зробити систему більш справедливою, покращуючи стимули до роботи та сприяючи формальному сектору. Їх можна розглядати як сильний сигнал від чинного уряду щодо започаткування відповідних політичних реформ для виводу пенсійної системи на сталу траєкторію.

Основним очікуваним результатом пенсійної реформи є збалансування у середньостроковій перспективі солідарної системи пенсійного страхування, що дозволить покращити пенсійне забезпечення пенсіонерів та створить умови для впровадження накопичувальної системи пенсійного страхування.

Щодо подальших реформ пенсійної політики в Україні можна сформулювати наступні ключеві ідеї:

- прив'язати індивідуальні пенсійні права до страхового стажу;

- прив'язати пенсійний вік, установлений законом, та вимоги щодо страхового стажу до динаміки очікуваної тривалості життя;

- прив'язати розрахунки пенсійного доходу до другого коефіцієнту сталості, який спрямований на вирівнювання майбутнього потоку активів і пасивів пенсійної системи;

- зміцнити принципи рівного ставлення, справедливості та прозорості у пенсійному забезпеченні для різноманітних груп населення і професійних категорій.

Для заходів щодо ринку праці важливість детенізації економіки в Україні, мабуть, неможливо переоцінити. Ключова ідея полягає в тому, що сама структура пенсійного забезпечення може створити працівникам (особливо молодим) і роботодавцям сильні стимули для надання переваги «формальній» зайнятості над «неформальною».

Рекомендації щодо зменшення тягаря пенсійних внесків і перерозподілу внесків між роботодавцями та працівниками в бік останніх, а також впровадження 2-го рівня пенсійної системи надіслали б працівникам стимулюючі сигнали щодо формальної участі у ринку праці. Зміни щодо формули обчислення пенсії, також покращать зв'язок між сплаченими внесками та отримуваною пенсією.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 09.07.2003 № 1058-VI «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» .

2. Експертна записка (2011), «Проблеми підвищення пенсійного віку в Україні», Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, ПРООН, Київ.

3. Міжнародна комісія незалежних експертів (2010), «Пропозиції для України: 2010 – час для реформ», Міжнародний центр політичних досліджень, Київ.

4. ПРООН (2008), «Пенсійна реформа: виклик для України», Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, Київ.

СИДОРКЕВИЧ ТЕТЯНА ЯРОСЛАВІВНА

заступник начальника Головного Управління Міндоходів у Рівненській області

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Складовою частиною податкової реформи, що проводиться в Україні, є реформування та модернізація механізмів управління Державної податкової служби України, головними завданнями якої є створення умов для забезпечення добровільного виконання платниками податків вимог податкового законодавства, повного та своєчасного надходження податків до бюджетів усіх рівнів, прозорості діяльності органів державної податкової служби та створення нової інформаційної інфраструктури державної податкової служби.

Виходячи з поставлених завдань подальший розвиток податкової служби України базується на таких основних напрямах, як:

- вдосконалення податкового законодавства та методології адміністрування податків з чітким визначенням прав та обов'язків як платників податків, так і органів державної податкової служби України;
- вдосконалення системи подання та обробки податкової звітності;
- створення інтегрованої інформаційної системи органів державної податкової служби.

Втілення в життя економічних реформ та стратегічних цілей має ґрунтуватися на ефективних інструментах функціонування, які б задовольняли потреби сучасності та відповідали вимогам європейських стандартів. До таких стандартів належить ДСТУ ISO 9001-2001 (згодом – ДСТУ ISO 9001-2009), положення якого у 2006 році стали підґрунтям для започаткування урядом України загальнодержавної кампанії із запровадження в центральних органах виконавчої влади системи управління якістю.

Розробка та впровадження системи управління якістю в органах ДПС України має здійснюватися відповідно до вимог зазначеного міжнародного стандарту та передбачати стандартизацію робочих процесів, пов'язаних із наданням послуг платникам податків.

Незважаючи на те, що процес розвитку й удосконалення податкової системи України триває, сучасна організаційна структура податкових органів в багатьох параметрах вичерпала потенціал підвищення ефективності роботи податкових органів усіх рівнів управління.

На-сьогодні вкрай важливою вимогою стає розвиток державного управління і, зокрема, системи податкових органів, для вирішення завдань у контексті ринкових відносин, які передбачають нові процедури виконання податкового законодавства. На таку організаційну перебудову підуть роки, оскільки потрібна комплексна реорганізація і перепідготовка, а також добір відповідних кадрів. Однак уже на даному етапі можна вжити певних кроків до зміцнення податкових органів.

Необхідність реформування податкової служби, підвищення ефективності її діяльності обумовлені значним збільшенням суб'єктів підприємництва, що потребує переходу до світових цивілізованих норм в оподаткуванні, все більшою концентрацією оподатковуваних оборотів у фізичних осіб при домінуючому раніше оподаткуванні підприємств, а також необхідністю створення єдиного інформаційного простору для державного контролю за товарно-грошовими потоками у країні.

Удосконалення діяльності органів державної податкової служби неможливе без запровадження основоположних компонентів сучасного менеджменту, серед яких одним із визначальних є створення ризикоорієнтованої системи управління та адміністрування податків.

Запровадження ризикоорієнтованої системи дозволить зосередити увагу податкових органів на неплатниках податків та визначенні основних критеріїв (індикаторів) для відбору платників податків до Планів-графіків проведення перевірок шляхом управління ризиками.

Наслідком роботи з податковими ризиками має стати створення єдиної бази податкових порушень, яка узагальнюватиме результати контролю, систематизуватиме недоліки податкового законодавства і порушення податкових нормативно-правових актів суб'єктами господарювання у процесі господарської діяльності, схем ухилень від оподаткування, загальних критеріїв, що можуть вказувати на наявність таких порушень, які на сьогодні відомі податківцям.

Пріоритетним напрямом удосконалення механізмів управління Державної податкової служби має стати істотне поліпшення організації роботи за рахунок автоматизації процесів контрольно-перевірочної роботи та ефективного розповсюдження його у всіх підрозділах органів державної податкової служби, застосування індивідуалізації складання програм проведення перевірок (єдинообразного підходу до проведення перевірок), а також створення системи контролю якості контрольно-перевірочної роботи.

Матеріали перевірок у частині виявлених під час їх проведення порушень податкового законодавства мають опрацьовуватися у сукупності з даними реєстрації та обліку платника, поданих ним податкових звітів та декларацій. Метою такого аналізу має стати встановлення у даних реєстрації та обліку показників податкових звітів та декларацій прямих чи непрямих ознак, виявлених під час перевірок порушень платником вимог чинного законодавства, які у подальшому використовуються як індикатори ризиків.

У результаті удосконалення механізмів управління Державної податкової служби та процесів автоматизації контрольно-перевірочної роботи з урахуванням ризикоорієнтованої системи адміністрування стане можливим:

– визначення основних критеріїв (індикаторів) для віднесення платників податків до відповідної категорії уваги з боку органів державної податкової служби та формування План-графіку проведення перевірок;

– цілеспрямована діяльність по упередженню виникнення податкової недоплати на основі аналізу причин виникнення (факторів) окремих видів ризиків, їх зв'язків та взаємних впливів;

– визначення порогу значимості податкових ризиків з урахуванням співвідношення між сукупним ризиком та наявними ресурсами державної податкової служби;

– оптимальний розподіл наявних ресурсів між різними напрямками адміністрування податків з урахуванням пріоритетності окремих видів ризиків;

– дотримання принципу найменшого втручання у фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел.

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // www.rada.gov.ua
2. Закон України «Про Державну податкову службу в Україні» від 04.12.90 р. №509- XII // www.rada.gov.ua
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2013. – 336с.
4. Бех Г.В., Дмитрик О.О., Кобильнік Д.А. Податкове право: Навчальний посібник. – К.: Юрінком інтер, 2012. – 400 с.
5. Бодюк А.В. Податкова політика: шляхи її реалізації // Фінанси України. 2012. – №2. – с. 82-87.
6. Касьяненко М.М., Гринюк М.В., Цимбал П.В. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України: Навч. Посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2013. – 229 с.
7. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2012. – 224 с.
8. Податковий контроль: підручник. / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, В.З. Бєлінський. – К. : «Хай-Тек Прес», 2012. – 608 с.
9. Сайт ДПС України: http: // www.sta.gov.ua
10. Paying Taxes 2012: The global picture, The World Bank Group

СТЕПАНЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

докторант Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. На підставі досвіду розвинутих країн українські вчені-економісти сформулювали головні напрями та інструменти державного регулювання економіки. В процесі ринкової трансформації економіки України найдоцільнішим є використання на практиці таких інструментів державного регулювання, фіскальна політика, монетарна політика, інвестиційна політика, регулювання цін та валютного курсу, державні замовлення.

Підвищення ефективності проведення економічної політики визначається насамперед в стимулюванні економічного зростання та здійсненні конкретних напрямів економічної діяльності держави.

Виклад основного матеріалу. Суб'єкти економічної політики – це носії, виразники та виконавці господарських інтересів, насамперед соціальні групи, що відрізняються одна від одної. У кожної з цих груп є свої інтереси, зумовлені їхнім соціально-економічним становищем, а також належністю до того чи іншого регіону або виду діяльності.

Об'єкти – це сфери, галузі економіки регіони, а також ситуації, явища та умови соціально-економічного життя країни, де виникли або можуть виникнути труднощі, проблеми, які не вирішуються автоматично, або ті, що вирішаться у віддаленому майбутньому, тоді як їхнє вирішення необхідне для нормального функціонування економіки та підтримання соціальної стабільності. Об'єктами прийнято вважати: економічний (інвестиційний) цикл; секторну, галузеву та регіональну структуру господарства; умови нагромадження інвестиційного капіталу; зайнятість населення; грошовий обіг; платіжний баланс; ціни та умови конкуренції, підготовку й перепідготовку кадрів; довкілля, зовнішньоекономічні зв'язки.

Два підходи в економічній науці щодо визначення місця і ролі держави в економічному житті – стратегія активізму (підтримка активної політики держави) та стратегія антиактивізму – відрізняються насамперед оцінкою ефективності економічної політики.

Прагнення проводити ефективну економічну політику має уряд кожної країни. Але країни так званої трансформації знаходяться у винятковій ситуації – вони мають проводити економічну політику, яка б реформувала те, на чому саме економічна політика й базується: змінювати суспільний устрій, менталітет громадян, систему господарювання. Унаслідок чого ефективна економічна політика трансформації можлива лише за умов її власної трансформації. Тобто кожна зміна в суспільних відносинах має бути врахована в елементах економічної політики [1].

Представників різних теоретичних напрямів відрізняють не цілі, а інструментарій впливу, пропонований прихильниками різних наукових доктрин, акценти у використанні тих або інших традиційних засобів.

Економічна політика за об'єктом впливу може бути фіскальною, монетарною, зовнішньоекономічною, структурною, ціновою, анти циклічною. Напрямами регулювання в економічній політиці є нормативний та позитивний підходи. В нормативному підході відображається фіскальна політика з такими інструментами як: податкова політика, регулювання за допомогою державних витрат. А в позитивному монетарна політика, яка знаходить своє відображення в таких діях держави як операції на відкритому ринку цінних паперів, маніпулювання банківськими резервами та процентною ставкою. Застосування фіскальної політики для регулювання притаманне менш розвинутим країнам, тоді як інструменти монетарної політики вимагають більш гнучкого реагування на економічні виклики, що притаманно більш розвинутим країнам.

Головною метою державного регулювання економіки є забезпечення економічної та соціальної стабільності і зміцнення економічної безпеки держави. Тому динаміка та структура цін відображає реальний стан економіки і становить один з головних об'єктів регулювання. Виділяють три основних способи державного регулювання економіки: автоматичні регулятори, анти циклічне регулювання та державне програмування.

Автоматичні регулятори – це сукупність важелів, пов'язаних з економічною діяльністю держави, які діють автономно, незалежно від актів державної політики. До таких регуляторів належать: прогресивна ставка оподаткування та соціальні трансферти. На відміну від податків переважна частина державних видатків не пов'язана безпосередньо з поточним відтворенням, вона реагує автоматично на зміни доходів. Державні видатки зростають більш-менш автоматично. Оскільки податки реагують на циклічну динаміку відтворення одразу, то в періоди криз, як правило, спостерігається дефіцит державного бюджету, а в разі підйому доходи переважають над видатками.

Висновки. Отже, автоматичні регулятори можуть дещо пом'якшити кризу, але неспроможні їй запобігти. Якщо криза досить сильна і тривала, регулятори не можуть автоматично кардинально змінити її характер.

Антициклічні регулятори – це сукупність важелів фіскальної (бюджетно-податкової) та монетарної (грошово-кредитної) політики. Вони можуть бути задіяні швидко і не потребують адміністративної та законодавчої процедури. За їх допомогою держава може провести перерозподіл коштів для зменшення впливу кризових явищ.

Список використаних джерел.

1. Аведян Л.Й. Економіка. Навчальний посібник / Л.Й. Аведян. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. – 220 с.
2. Классики кейнсианства: В 2 – х т. Т. І К теории экономической динамики / Р. Харрод. Экономические циклы и национальный доход. Ч. І-ІІ. / Э. Хансен Предисл., сост.: А.Г. Худокормов. – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1997. – 416 с. – (Экон. наследие). – ISBN 5-282-01822-5

ТЕРНОВИЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Одеська обласна дирекція АБ «Укргазбанк»,
заступник начальника відділу проблемної заборгованості

НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

У ринковій економіці для прийняття обґрунтованих фінансових рішень особливої значущості набуває питання визначення об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства. Саме адекватна оцінка фінансового стану є необхідною передумовою впровадження різноманітних корегуючи заходів, розробки фінансової стратегії, виявлення факторів і резервів підвищення платоспроможності підприємства, подальшого ефективного його розвитку. При цьому головну роль відіграють проблеми створення такої системи управління фінансовими ресурсами, яка дозволяє своєчасно виявляти чинники поліпшення фінансового стану, забезпечувати попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві, що можливо лише за умови систематичної та кількісної оцінки його фінансового стану.

Необхідно зауважити, що єдиного підходу до визначення поняття фінансового стану у вітчизняній та зарубіжній науці не існує.

Методика аналізу фінансового стану підприємства залежить від поставлених цілей, а також від різних факторів інформаційного, методичного і технічного забезпечення. Аналітичну роботу на промисловому підприємстві найкраще проводити в три етапи:

- моніторинг фінансового стану за допомогою методів оперативної експрес-діагностики;
- деталізований експертний аналіз і оцінка фінансового стану;
- аналіз чинників фінансового стану за моделлю «Дюпон».

Державний підхід до даного питання визначається у «Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій».

В теперішній час також мають чинність три офіційні нормативні документи, в яких пропонуються різні підходи до оцінки фінансового стану підприємства:

1. Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій.
2. Методика проведення поглибленого аналізу фінансового-господарського стану підприємств та організацій.
3. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій щодо приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства.

Проте вони розроблені на основі старих форм звітності, що не завжди дає змогу вести розрахунки за поточними показниками. Крім того, мають недоліки і помилки методологічного характеру.

Тому зазначені нормативні документи потребують перегляду на найвищому рівні управління відповідно до основних положень теорії фінансового менеджменту та нових форм бухгалтерської звітності.

Сама методична база фінансового аналізу і оцінки фінансового стану підприємства відрізняється складністю і розмаїттям. При цьому вона поступово змінюється, удосконалюється на базі останніх досягнень таких наук, як економіка, статистика, математика, інформатика, кібернетика та ін. водночас ринкова економіка висуває сучасні вимоги до аналізу цілої системи нових показників, які раніше в вітчизняній економічній практиці не використовувались.

Методики фінансового аналізу, які використовувались при плановій економіці, значно відрізняються від тих, що застосовуються сьогодні. Хоча аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства широко проводився та був однією з підстав для прийняття перспективних рішень, затверджених планів, однак, не було такої загальної необхідності проведення оцінки фінансового стану підприємства, оскільки господарські суб'єкти діяли на основі встановлених директив та відповідно до потреб існуючої централізованої системи управління.

Тому зараз виникла необхідність вдосконалення методів оцінки фінансового стану підприємств для прийняття найбільш ефективних рішень.

Фінансовий стан підприємства є багатогранним, невимірним латентним показником, який проявляється через множину чинників симптомів (фінансових коефіцієнтів). Тому для кількісної порівняльної оцінки фінансового стану підприємств можна застосувати методи багатовимірного аналізу. Простішими і найбільш відомими підходами в цьому напрямку є моделі і тести, що активно розроблялися науковцями, починаючи з 60-х років минулого століття такими як Е.І. Альтмана, В.Х. Бівера, І.О. Бланка, О.М. Бандурки, В.М. Гринькової, В.В. Ковальова,, А.М. Поддєрьогіна, С. Ф. Покропивного, Р.С. Сайфуліна, С. І. Терещенка, А.В. Тітаєвої, М.Г. Чумаченько, Е. Хелферта, Ю.С. Цал-Цалко та ін.

Переважна більшість вчених, які досліджували дане питання, сходяться на тому, що об'єктивна необхідність врахування дійсного фінансового стану при прийнятті перспективних управлінських рішень дозволяє: досягти максимально ефективної діяльності підприємства; своєчасно виявити та усунути недоліки у діяльності підприємства;

знайти резерви покращення фінансового стану та підвищення його платоспроможності; забезпечити сумісність обраної стратегії з можливостями підприємства; досягти оптимального співвідношення матеріальних та фінансових ресурсів; виявити ступінь управлінського ризику та шляхи його зменшення.

Проте, незважаючи на значний науковий доробок вчених і практиків з даної теми, ряд важливих проблем методології та методики аналізу та оцінки фінансового стану підприємства вимагають подальших досліджень, глибокого вивчення і формування нових підходів та напрямів вдосконалення.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.00. №2121 – III. Додаток до Вісника НБУ 2001, №1.
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20. 05. 99. № 679 XIV.
3. Постанова Правління Національного банку України 06.07.2000 N 279 «Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків»

ТОЛПИГО ОЛЬГА ФЕДОРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний спеціаліст-юрисконсульт ОРІДУ НАДУ при Президентові

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Державні закупівлі виступають самостійним сегментом національного ринку, який, за різними оцінками, складає в середньому 12 % для високорозвинутих країн і до 20 % для інших країн світу. Подекуди вони становлять четверту частину всього національного ринку (Нідерланди – 26,3 % від обсягу ВВП країни, Чехія – 25,4 %) [1]. В Україні у 2008-2012 рр. частка державних закупівель складала від 13 до 18 % ВВП країни або від 37 до 45 % загальних видатків держави [2].

Державна політика України у сфері державних закупівель побудована та реалізується відповідно до принципів добросовісної конкуренції серед учасників, максимальної економії та ефективності, відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівель, недискримінації учасників, об'єктивної та неупередженої оцінки пропозицій конкурсних торгів, запобігання корупційним діям і зловживанням та спрямована на подальше наближення законодавства України у цій сфері до законодавства ЄС шляхом гармонізації українського законодавства відповідно до найкращих світових практик.

З цією метою розділом «Сталий економічний розвиток. Стабілізація державного бюджету» Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [4] передбачено розвиток правового регулювання держзакупівельних процесів в Україні відповідно до стандартів ЄС і СОТ.

Це стало одним з головних чинників внесення в профільний Закон України «Про здійснення державних закупівель в Україні» від 01.06.2010 р. № 2289-VI [3] (далі – Закон) змін та доповнень, які вносилися 29 разів з моменту його прийняття. Найбільш резонансними стали зміни та доповнення, внесені Законами України від 08.07.2011 р. № 3681-VI, від 24.05.2012 р. № 4851-VI, від 04.07.2012 р. № 5044-VI.

Так, Законом України від 08.07.2011 р. № 3681-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань державних закупівель» з метою лібералізації процесу державних закупівель встановлено механізм закупівель за рамочними угодами. Це нова для країни закупівельна технологія за прикладом практики багатьох європейських країн. Такі закупівлі ефективні не тільки для замовників, але і для постачальників товарів та послуг. Але, незважаючи на чисельні переваги такої форми закупівель, неможливо не виділити деякі невідповідності статті 13 Закону, що регулює їх застосування, статті 19 Конституції України в частині повноважень Уповноваженого органу та Кабінету Міністрів України. На виконання конституційних вимог саме Закон має визначати умови та регламентацію проведення закупівлі за рамочними угодами. Отже, перелік товарів і послуг, які закуповуються в цьому випадку, особливості виконання рамкових угод не повинні затверджуватися Уповноваженим органом та Кабінетом Міністрів України відповідно.

З метою адаптації с положеннями Директиви 2004 / 18 / ЕС [5] Законом України від 04.07.2012 р. № 5044-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань державних закупівель» з під дії Закону були виведені державні та комунальні підприємства крім випадків використання ними бюджетних коштів. Тобто, на відміну від зазначеної Директиви, яка встановлює застосування таких правил тільки для підприємств публічного права, прямо перелічених у Директиві 2004 / 18 / ЕС, критерієм відбору вітчизняних підприємств став критерій використання бюджетних коштів.

Закон України від 24.05.2012 р. № 4851-VI «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» було прийнято з метою адаптації з Директивою 2004 / 17 / ЕС для врегулювання закупівельної діяльності в тих сферах господарської діяльності, в яких існує можливість державних органів впливати на підприємства завдяки корпоративним правам або внаслідок наявності у підприємства спеціальних або ексклюзивних прав на надання послуг, продаж товарів. Однак, концепція послуг спільного інтересу, закладена законодавством ЄС в основу наявності ексклюзивних або спеціальних прав підприємств, що надають такі послуги, в Україні не застосовується. В зв'язку з цим така умова була замінена українським законодавцем на умову «суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) положення на відповідному ринку», що призвело до правової невизначеності та замість бажаної адаптації віддалила Закон від норм Директиви 2004 / 17 / ЄС.

Таким чином, на підставі аналізу діючого нормативно-правового забезпечення та зарубіжного досвіду в сфері державних закупівель можливо виділити:

I. Сучасні тенденції вдосконалення інституту державних закупівель України:

- включення інституту державних закупівель до системи цілісного економічного розвитку країни;
- посилення функцій розробки політики та стратегії розвитку інституту державних закупівель Уповноваженим органом;

- зміщення центру уваги від суворої відповідності із встановленими процедурами до отриманих результатів та вартості затрат;

- розвиток нових концепцій (нетрадиційні методи закупівель; електронні закупівлі; «зелені» закупівлі);

- вдосконалення правового забезпечення інституту державних закупівель;

- досягнення прозорості та доброчесності як основних засад державних закупівель.

II. Вектори розвитку національного інституту державних закупівель:

- державні закупівлі як наскрізна, стратегічна система;

- державні закупівлі як важіль сприяння ефективній діяльності державного сектору (а саме, надання основних послуг, досягнення результатів у відповідності зі стратегічними цілями урядової політики);

- не лише формальне дотримування процедурних вимог, а дієвість та ефективність системи закупівель у наданні основних послуг, реалізації ключових програм і проектів;

- інтеграція з іншими системами, реформами і політичними ініціативами (наприклад, управління державними фінансами, енергоефективність, сталий розвиток, ріст малого бізнесу, Конвенція ООН проти корупції, розвиток громадянського суспільства)

- залучення, а також розширення прав і можливостей учасників, зацікавлених сторін

Список використаних джерел.

1. Government at a Glance 2011. – Paris : OECD Publishing, 2011. – P. 149

2. «Щодо стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення механізму державних закупівель». Аналітична записка. Режим доступу http: // www.niss.gov.ua / articles / 1287 /

3. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р. № 2289-VI. Режим доступу http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 2289-17

4. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Режим доступу http: // www.president.gov.ua / docs / Programa_reform_FINAL_1.pdf

Директива 2004 / 18 / ЄС Європейського парламенту від 31.03.2004 р. про координацію процедур щодо проведенння тендерів на закупівлю товарів, робіт і послуг. L134|114 EN Офіційний журнал ЄС 30.04.2004. Режим доступу http: // translate.googleusercontent.com / translate_c?hl=ru&langpair=en%7Cru&rurl=translate.google.ru&u=http: // www.procurement.ie / sites / default / files / Directive%25202004-18-EC.pdf&usg=ALkJrhgs0DYBwMiT_fi_Tw15FXYOGlO1ug

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

АВРАМЕНКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

докторант кафедри управління охороною суспільного здоров'я НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Соціальна сфера в сучасних умовах залишається важливою складовою економічної структури регіону та його територій, тому розгляд проблем змін, що відбуваються в організації даного виду діяльності, зокрема, у одній з найбільш важливій і соціально чутливій сфері − охороні здоров'я, є надзвичайно актуальним питанням і темою для наукових досліджень. Адже сьогодні триває процес реформування вітчизняної сфери охорони здоров'я. Багато що зроблено, але зміни на краще відбуваються досить повільно. На сьогодні медична галузь ще не може повноцінно працювати в ринкових умовах, реформи натикаються на постійні перешкоди, що призводить до несистемного здійснення заходів з реформування. А це, у свою чергу, викликає справедливе обурення, супротив і незадоволення політикою, що проводиться.

Однією із причин цього є те, що в умовах реформування охорони здоров'я, зміні принципів фінансування, правового статусу, форм власності лікувальних установ та інших організаційних перебудов медичної галузі, досі не сформовано послідовної та продуманої стратегії управління змінами сфери охорони здоров'я. Тому вбачається доцільним використання концепцій управління змінами, створення механізму управління змінами в системі охорони здоров'я для підвищення медичної, соціальної, економічної ефективності галузі як на державному, так і регіональному рівнях. Адже успішне досягнення головної мети реформування сфери охорони здоров'я – збереження здоров'я нації, передбачає широке застосування науково обґрунтованих методів аналізу проблемних ситуацій і вироблення системних рекомендацій з управління охороною здоров'я в умовах системних змін. Особливо важливим є визначення ролі територіальних громад, органів місцевого самоврядування у забезпеченні вищезазначеної мети, оскільки саме вони володіють найбільш об'єктивною інформацією щодо стану здоров'я громади, а також комплексом ресурсів і важелів впливу на нього.

Саме тому розроблення та впровадження на регіональному та місцевому рівнях реформування сфери охорони здоров'я повинне передбачати [1; 2; 3]:

- визначення пріоритетних напрямів розв'язання найважливіших проблем сфери охорони здоров'я на відповідному рівні управління;
- підготовку цільових регіональних та місцевих програм збереження здоров'я населення;
- забезпечення контролю виконання даних програм органами державної, регіональної та місцевої влади, а також представниками громади.

При цьому слід посилювати роботу щодо ефективного використання природних ресурсів наших регіонів, особливо в курортних та рекреаційних зонах [3].

Приділяти більше уваги розвитку медичної інфраструктури та інфраструктури здоров'я в сільській місцевості, у тому числі, через розробку відповідних програм підтримки медичної сфери в рамках регіональних стратегій розвитку.

Проводити активну роботу щодо формування привабливих умов для залучення інвесторів у сферу охорони здоров'я.

Особливу увагу також слід приділяти посиленню роз'яснювальної та просвітницької роботи з громадою щодо збереження власного здоров'я, принципів перебудови медичної галузі та очікуваних результатів цієї перебудови тощо.

Список використаних джерел.

1. Ефективність соціально-економічного розвитку та економічна безпека регіону (на прикладі Закарпатської області); аналіт. доп. / А.І.Сухоруков, Ю.М.Харазішвілі. – К.: НІСД, 2013. – 32 с.

2. Попченко Т. П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналіт. доп. / Т. П. Попченко. – К. : НІСД, 2012. – 96 с.

3. Регіональний вимір соціально-економічного розвитку і засади нової регіональної політики. – К.: НІСД, 2013. – 82 с.

4. Реформа медичного обслуговування: Програма економічних реформ на 2010–2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.moz.gov.ua / ua / portal / ms_reform /.

БЄЛЬСЬКА ТЕТЯНА ВАЛЕНТИНІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ПЛАНЕТАРНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВЕКТОР «ЗРОСТАННЯ» ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ

Влада в процесі історичного розвитку використовувала різноманітні ресурси та способи впливу на людину. Сьогодні важливого значення в науці набувають корінні питання природи людини, зокрема, вивчення психологічних відмінностей, дослідження архетипних структурних елементів свідомості, спрямованості розвитку свідомості маніпуляція свідомістю, формування ціннісних установок з метою використання в політології, соціології, психології та державному управлінні.

Архетип, який був відкритий ще К. Юнгом, є ключем для усвідомлення суспільно-культурних цінностей та особливостей людей. Архетипні образи в сучасних умовах є засобом управління людьми, тому цікавість до проблеми архетипів серед науковців в галузі державного управління та в суспільстві зростає. Їх мета – активувати мислення людей шляхом апелювання до універсальних архаїчних ідей, образів та мотивів вибору.

Питання прихованих механізмів маніпулювання свідомістю широко обговорюється в ході політичних, ідеологічних, методологічних та правових дискусій, що проходять в контексті відродження євгеніки – науки про контроль над спадковістю людини. Спроби впливати на людину за допомогою генної інженерії були зроблені вже в період «холодної війни» 60-х роках XX ст., коли СРСР і США розробили генетичну чи етнічну зброю. Проблемою біотехнологій останнім часом зацікавилися американський політолог Ф. Фукуяма та німецький філософ і соціолог Ю. Хабермас, які говорять про необхідність створення «ліберальної євгеніки», яка може отримати розвиток лише тільки в суспільстві ліберальної демократії.

Архетипні структурні елементи свідомості є концентрованим вираженням різних параметрів суспільного життя людей впродовж тисячоліть. На основі архетипів в процесі історичного розвитку формувалися засади володарювання і підкорення. Серед сучасних науковців з'явилася думка про те, що природа влади – це тайна реальної, не стилізованої самовпевненості, що здатна створювати особливу ауру, поринаючи до якої одні рішуче керують (правлять), а інші самозабутньо підкоряються, виконуючи будь-які накази [3, с. 4]. Тобто володарювання і підкорення коріниться в природі людини, в архетипних структурних елементах свідомості людини.

Архетип є результат свідомого, несвідомого і всіх чотирьох психічних функцій (мислення, почуття, відчуття й інтуїції). В складній ситуації, коли індивід відразу не в змозі оцінити ситуацію, спливають початкові образи, які найбільше підходять для аналогічних ситуацій. Відповідний стан несвідомого веде, по-перше, до прояву архетипу, по-друге, до відповідної поведінки. Виникає питання, як архетип співвідноситься з свідомістю та ментальністю. Архетип є основним структурним елементом індивідуальної свідомості кожної людини. Ментальність значною мірою сягає у несвідоме та фіксує архетипові відмінності між соціальними суб'єктами [1, с. 112]. Архетип – поняття більш глибоке, а менталітет носить колективний характер. Архетип більш древній, ніж культура, тому він не передається традицією, міграцією або мовою. Особистісні переживання тісно пов'язані з архетипами і здійснюються через певні архетипні образи, які є компонентами релігій, міфів, легенд і казок.

Философ Тейяр де Шардена висловив думку, що «еволюція – це зростання свідомості» [4]. Звідси постає наступне важливе питання про напрямки (вектори) людської свідомості. І.Кант ще у XVIII ст. обґрунтував ідею закономірності руху людського суспільства до загальнопланетарного федеративного устрою й розвитку свідомості від індивідуальної до родової (загальнолюдської) у своїх працях, зокрема, у трактаті «До вічного миру». Тейяр де Шарден визначає вектором спрямованості свідомості – нескінченність, «точку Омеги» [4]. Вищою формою свідомості вчені визначають планетарний або планетарно-галактичний рівень [2]. Отже, мова йде про реструктуризацію буденної свідомості.

Глобалізація, перехід до інформаційного суспільства змінили буття сучасної людини. Відбувається перехід на планетарний рівень сприйняття дійсності, ідей глобального масштабу. Сьогодні стало зрозуміло, що без нового рівня свідомості, яка готова сприймати новий глобальний сучасний світ зусилля людства виявляться неефективними. А подальший прогрес цивілізації без достатньої кількості людей, котрі мислять планетарно, – безперспективним.

Основним елементом або ядром свідомості є архетип. Поступово і нерівномірно відбувається «зростання» свідомості. Нерівномірність зростання свідомості породжує психологію володарювання і підкорення.

Планетарна свідомість – новий, більш високий ступінь побудови архетипних структурних елементів свідомості, здатної до осмислення і сприйняття глобалізованого світу як єдиної планетарної спільноти; це свідомість, пов'язана з осмисленням глобалізаційних процесів, яка охоплює геополітичну, соціально- економічну та екологічну сфери діяльності людини, керується у своїх діях загальнолюдськими принципами й цінностями, що сприяють стабільному розвитку цивілізації. Планетарна свідомість перебуває в процесі свого становлення, хоча джерела її сягають праць І. Канта, який обґрунтував думку про необхідність установлення всесвітнього громадянства; це породження нової епохи, яку характеризують глобалізаційні процеси [2, с. 6-7]. Можливо, саме планетарний щабель розвитку свідомості людства дав поштовх для появи феномена глобального громадянського суспільства. Водночас, відбувається виробництво нових технологій влади, трансформація владно-управлінських відносин.

В глобальному суспільстві політична влада не є втіленням вищої необхідності. «Політичне поле», – відзначає Л. Герасіна, – раптом втратило енергію, що забезпечувала можливість володарювати і готовність до покірності». У владних відносинах склалась незвична ситуація смислового вакууму [3, с. 4].

Зміни у відносинах влади і суспільства, що зумовлені науковим прогресом і глобалізацією суспільства призвели до створення нової теорії публічного управління, яка ґрунтується на розширенні кола учасників прийняття рішень. В цій теорії використовуються поняття «governance «good governance як управління за допомогою глобального громадянського суспільства, об'єднаного в мережу.

Таким чином, особливістю публічної влади в умовах глобалізації є те, що вона не диктує умови суспільству, не діє як апарат примусу, а все більш тісно кооперується, взаємодіє з ним, делегуючи частину своїх повноважень інститутам глобального громадянського суспільства. Вищенаведене служить достатньою підставою для висновку про те, що архетипічні структурні елементи свідомості людей формувалися під впливом ряду чинників. Еволюція людства є наслідком зростання свідомості, яка в процесі свого розвитку змінила кілька рівнів. Нині відбувається перехід на планетарний рівень свідомості.

Список використаних джерел.

1. Афонін Е. А. Соцієтальний чинник політичної модернізації / Е. А. Афонін, А. Ю. Мартинов // Український соціум : науковий журнал. – 2008. – № 3. – С. 110 – 123.
2. Беттельгейзе Д. Д. К Феномен планетарної свідомості : філософсько-антропологічний аспект : автореф. дис.... канд. філософ. наук : спец. 09.00.04 – «Філософська антропологія, філософія культури» / Д. Д. Беттельгейзе. – Х., 2007. – 34 с.
3. Герасіна Л. М. Інститут публічної влади у модерному та постмодерному науковому вимірі [Електронний ресурс] / Л. М. Герасіна // Державне будівництво – – 2011. – № 1. – Режим доступу : http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / db / 2011-1 / doc / 1 / 07.pdf
4. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс / Хосе Ортега-и-Гассет // Вопросы философии. – 1989. – № 4. – С. 114–155.

БЛІНЦОВА ВІКТОРІЯ ОЛЕГІВНА

здобувач Національного університету «Одеська юридична академія»,
провідний фахівець лабораторії соціологічних та політичних досліджень
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження електронного урядування обумовлена тим, що в останні десятиріччя відбувається активний розвиток інформаційних технологій, які проникають у політичну сферу та публічне управління. У теоретичній площині ідеї щодо «інформаційного суспільства» поступово поєднувалися з концепціями постіндустріалізмута постмодернізму й стали основою для постановки проблеми електронної демократії (е-демократії) та електронного урядування (е-урядування).

Поширенню впливу концепцій «демократії участі», «репрезентативної демократії» та електронної демократії сприяла діяльність міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй, Європейська комісія, Рада Європи, Організація економічного співробітництва та розвитку та ін. У площиніпублічного управління електронне урядування має подолати кризові явища у традиційніймоделі представницької демократії, яка проявляється у відстороненні громадян від процесів публічного управління. У країнах консолідованої демократії вже є певний успішний досвід виходу з цієї кризи на основі застосування механізмів та інструментів електронного урядування.

Дослідженням публічного управління в інформаційному суспільстві присвячено праці зарубіжних дослідників Д. Белла, Е. Тоффлера, Й. Масуди, М. Кастельса, Ю. Габермаса, С. Гантінгтона, Р. Даля, А. Ковлера та ін. Вагомий внесок в аналіз переваг прямої демократії та демократії участі і перспектив становлення моделі електронного урядування зробили такі зарубіжні та вітчизняні дослідники, як Б. Барбер, С. Верба, Б. Кауфманн, М. Уотерс, К. Патеман, О. Голобуцький, О. Дубас, В. Ковалевський, В. Горбатенко, А. Сіленко, Ю. Мазурок,О. Маруховський, В. Недбай, Д. Яковлев та ін.

В цілому, методологічну основу формування концепцій електронної демократії склали теорія постіндустріалізму Д. Белла, концепція «демократії участі» Й. Масуди, концепція «напівпрямої демократії» Е. Тоффлера, концепції «інформаціональної демократії» М. Кастельса та «інтерактивної демократії» П. Розанвалона. Критика моделі представницької демократії в інформаційному суспільстві сприяла розвитку концепцій демократії участі, функціонування якої уможливлюється завдяки використанню інформаційно-комунікативних технологій у публічному управлінні.

На сучасному етапі розвитку можна виокремити наступні моделі електронної демократії та електронного урядування. По-перше, модель підтримки прямої демократії, якій відповідають концепції «теледемократії» та «електронної республіки». По-друге, модель підтримки представницької демократії, якій відповідає концепція «електронної демократизації». По-третє, модель підтримки демократії участі, якій відповідають концепції «кібердемократії», «деліберативної демократії», «віртуальних спільнот» та «електронного залучення».

Структура електронної демократії як системи політичних комунікацій складається з трьох рівнів політичних інтеракцій:

- політичні взаємодії між органами державної влади та громадянами (об'єднаннями громадян);
- політичні взаємодії між соціальними спільнотами (чи їх громадсько-політичними об'єднаннями);
- політичні взаємодії між органами державної влади різних рівнів.

На рівні політичних взаємодій між органами державної влади та громадянами (об'єднаннями громадян) функціонують два основні механізми е-демократії: електронна участь громадян у процесі прийняття політичних рішень та електронні вибори громадян до органів державної влади. На другому рівні політичних взаємодій, які відбуваються між соціальними спільнотами (чи їх громадсько-політичними об'єднаннями) використовується механізм утворення

віртуальних спільнот. На рівні взаємодій між органами державної влади, основним механізмом підтримки цих комунікацій є електронний документообіг. Кожен із зазначених механізмів е-демократії підтримується інструментами, що являють собою певні веб-сайти різного функціонального навантаження.

Серед важливих чинників впровадження концепції електронної демократії слід відзначити політичну волю представників влади щодо зміни форми взаємодії державного та громадського сектору, електронну готовність громадян, професійну та соціально-психологічну адаптацію державних службовців, соціалізація громадян та органів влади у кіберпросторі, становлення культури інформаційної відкритості суспільства, сприятливе законодавство до впровадження механізмів е-демократії у публічне управління.

Паралельно з розвитком концепцій електронної демократії формувались моделі електронного урядування. У сучасних умовах процеси е-демократії та е-урядування взаємопов'язані, ряд дослідників вважають «електронне урядування» ширшим поняттям, аніж електронна демократія (М. Вершинін, М. Грачов та ін.). Електронне урядування інтерпретується як електронна інфраструктура державного і муніципального управління, яка об'єднує технології інформаційної взаємодії між органами влади і громадянами (G2C), органами влади і інститутами громадянського суспільства, включаючи комерційні-структури і громадські об'єднання (G2B), а також між різними державними і муніципальними установами (G2G).

В процесі дослідження розвитку е-урядування виділяють основні рівні е-урядування: від початкової веб-присутності органів державної виконавчої влади до повністю інтегрованої веб-присутності:

- надання загальної інформації про конкретний орган державної влади через їх веб-сайти – це початкова веб-присутність;
- публікація законів, положень, регламентів, звітів, звернень представників влади до громадян – просунута веб-присутність;
- доступ громадян (користувачів веб-сайту органу влади) до спеціалізованих даних, можливість громадян завантажувати через Мережу Інтернет різні форми чи бланки для отримання адмінпослуг – інтерактивна веб-присутність;
- можливість через Мережу Інтернет отримувати офіційні документи та укладати угоди, що потребує визнання електронного цифрового підпису. А також можливість звернутись до органу державної влади і отримати відповідь на звернення у встановлений термін та за встановленою процедурою, відповідно, контролювати стан запиту – транзакційнавеб-присутність;
- кінцевою стадією розвитку е-урядування є повністю інтегрована веб-присутність органу влади, яка відрізняється тим, що дозволяє владі надавати всі послуги через національний веб-портал, а користувачу мережі – негайно отримувати будь-яку послугу – це повністю інтегрована веб-присутність.

Таким чином, з точки зору публічного управління мова йде трансформацію фундаментальних принципів взаємодії влади і громадянського суспільства, коли громадянин з об'єкту владно-управлінського впливу перетворюється в компетентного споживача державних послуг і одночасно стає повноправним учасником процесу прийняття політичних рішень як на місцевому, регіональному так і на загальнонаціональному рівні.

БОНДАРЕВА ЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Становлення України як демократичної держави, відповідні перетворення в суспільстві потребують формування нової концепції державного управління сферою охорони здоров'я, обґрунтування системи управління її складовими. Серед них особливе місце посідає управлінська діяльність щодо державного забезпечення доступності медичної допомоги населенню на регіональному рівні.

Більшість науковців зазначають, що для України питання забезпечення доступності медичної допомоги населенню залишається невирішеною проблемою, реаліями сьогодення є значні відмінності у можливостях отримання медичної допомоги для різних верств населення [1].

З метою виявлення проблем забезпечення доступності медичної допомоги населенню Херсонської області нами застосований метод оцінок експертів. Для цього розроблено анкету експертів, яка містить найважливіші параметри у структурі доступності медичної допомоги та основні причини, які впливають на ці параметри, що виділені з літературних джерел за допомогою контент-аналізу [2, с. 31].

Для отримання експертної оцінки анкета була запропонована 45 експертам. Перед кожним експертом ставилося завдання: оцінити рівень доступності медичної допомоги мешканцям населеного пункту за п'ятибальною системою: високий рівень – 5; достатній рівень – 4; посередній рівень – 3; низький рівень – 2; відсутність можливостей – 1, та оцінити найважливіші параметри доступності медичної допомоги від найвищої 5 балів до найнижчої 1 бал.

У якості експертів виступили головні лікарі та заступники головних лікарів центральних районних лікарень, головні лікарі дільничних лікарень та сільських лікарських амбулаторій, завідувачі фельдшерсько-акушерськими пунктами. Сформовано 3 групи експертів, основною характеристикою різних груп експертів було визначено наявність у населеному пункті закладу охорони здоров'я, надання у медичному закладі долікарської медичної допомоги, лікарської медичної допомоги та спеціалізованої медичної допомоги. Експерти, що працюють на первинному рівні надання медичної допомоги – 30 осіб, експерти, що працюють на вторинному рівні надання медичної допомоги – 15 осіб.

Дані, які отримані під час опитування свідчать про недостатній рівень доступності первинної медичної допомоги: 9 експертів зазначили як низький (20%); 28 експертів як посередній (62,2%) і тільки 8 експертів як достатній (17,8%).

При оцінці параметрів доступності медичної допомоги найнижче експерти оцінили: економічну доступність – у 4 бали 3 експерти (6,7%), у 3 бали 15 експертів (33,3%), у 2 бали 23 експерти (51,1%), у 1 бал 4 експерти (8,9%); ресурсну доступність – у 4 бали 4 експерти (8,9%), у 3 бали 16 експертів (35,6%), у 2 бали 18 експертів (40,0%), у 1 бал – 7 експертів (15,6%); соціокультурну доступність – у 4 бали 3 експерти (6,7%), у 3 бали 11 експертів (24,4%), у 2 бали 14 експертів (31,1%), у 1 бал 17 експертів (37,8%); територіальну доступність – у 4 бали 9 експертів (20,0%), у 3 бали 15 експертів (33,3%), у 2 бали 19 експертів (42,2%), у 1 бал 2 експерти (4,4%).

Серед причин низького рівня економічної доступності експерти вважають: 81,8% – відсутність коштів у пацієнтів; 72,7% – недостатнє виділення коштів закладам охорони здоров'я на придбання медикаментів та розхідних матеріалів; 68,2% – недостатнє виділення коштів на капітальні видатки (ремонт та будівля приміщень); 61,4% – необхідність сплачувати за діагностично-лікувальні процедури безпосередньо пацієнтами.

Серед причин низького рівня ресурсної доступності експерти вважають: 71,3% – недостатнє забезпечення закладів охорони здоров'я медикаментами та розхідними матеріалами; 69,0% – недостатнє забезпечення закладів охорони здоров'я діагностичним обладнанням; 59,5% – недостатнє укомплектування закладу охорони здоров'я лікарями; 54,8% – недостатнє укомплектування закладу охорони здоров'я молодшими медичними працівниками (фельдшерами, медичними сестрами, акушерками). Серед причин недостатньої укомплектованості медичними працівниками зазначено: 92,5% – недостатній рівень заробітної плати; 85,0% – відсутність комп'ютеризації робочого місця та доступу до мережі Інтернет; 65,0% – відсутність коштів на фінансування відряджень (підвищення кваліфікації, навчання лікарів, участь у науково-практичних конференціях); 60,0% – відсутність житла для медичних працівників; 20,0% – відсутність у населеному пункті де проживає медичний працівник дитячого садка, школи.

Серед причин низького рівня територіальної доступності експерти вважають: 90,5% – поганий стан доріг; 52,4% – автобус заходить до населеного пункту 2 рази на тиждень; 40,5% – автобус заходить до населеного пункту 3 рази на тиждень; 40,5% – необхідність витрачати більше 30 хвилин на доїзд до населеного пункту де наявна лікарська амбулаторія; 23,8% – відсутність взагалі автобусного сполучення з населеним пунктом.

Для поліпшення доступності медичної допомоги населенню експерти запропонували: 97,8% – збільшити фінансування медичних закладів; 80,0% – відремонтувати дороги; 66,7% – забезпечити щоденне курсування громадського транспорту (автобуса) до населеного пункту; 48,9% – відкрити нові автобусні маршрути.

Також експерти визначили, що забезпечення доступності медичної допомоги сільському населенню найбільшою мірою залежить від діяльності: 82,2% – місцевих органів влади (обласні та районні державні адміністрації); 75,6% – органів місцевого самоврядування; 40,0% – центральних органів влади – Президента України, Уряду, Верховної Ради; 33,3% – органів управління охороною здоров'я та 22,2% – керівників закладів охорони здоров'я.

Таким чином, проведене дослідження дозволило підтвердити про існуючі проблеми забезпечення доступності медичної допомоги населенню на регіональному рівні, виокремити основні параметри доступності медичної допомоги та причини, що впливають на них.

Отримані результати будуть використані при розробці моделі державного управління ресурсним забезпеченням доступності медичної допомоги на регіональному рівні.

Список використаних джерел.

1. Лехан В. М. Аналіз доступності медичної допомоги для населення України / В. М. Лехан, Л. В. Крячкова, Є. К. Духовенко // Главный врач. – 2008. – декабрь. – Число 12 (92). – С. 62-63.

2. Фролова Т. И. Социально-гигиенические и медико-организационные факторы определяющие доступность медицинской помощи и пути их коррекции: дис. на соискание ученой степени канд. мед. наук : 14.00.33 / Фролова Тамара Ивановна. – Иваново, 2004. – 161 с.

БУЛАВЧЕНКО ОЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗПОДІЛУ ФУНКЦІЙ МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Необхідною умовою стабільного розвитку суспільства та ефективного функціонування держави є забезпечення балансу загальнодержавних інтересів з інтересами населення регіонів і територіальних громад. Конституція України закріпила дві системи влади на місцях: місцеві державні адміністрації, які є місцевими органами виконавчої влади, та місцеве самоврядування, які є публічною владою територіальних громад. Конституція України гарантує місцеве самоврядування і тим самим не допускає можливості його підміни місцевими державними адміністраціями. Демократизація всіх сфер суспільного життя та побудова громадянського суспільства в Україні неможливі без проведення децентралізації й деконцетрації державних функцій і повноважень та втілення в життя принципів реального місцевого самоврядування. Отже, питання взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, необхідність утворення такої моделі управління, яка об'єднає широкий місцевий демократизм зі стабільною, відповідальною і сильною політикою держави на місцях, набувають особливої гостроти [1].

Дослідження проблеми зумовлене надмірною централізацією системи державного управління, що була обґрунтованою в умовах здійснення радикальної трансформації суспільної системи країни, а також необхідністю адаптації вітчизняної законодавчої бази та управлінських практик до відповідних стандартів Ради Європи.

Для розв'язання проблем в першу чергу необхідно ліквідувати недосконалість критеріїв класифікації територіальних громад з точки зору надання їм того чи іншого обсягу повноважень. Зокрема, через відмінності у кількості населення та розмірі місцевих бюджетів недоцільною є повна уніфікація обсягу наданих повноважень для сіл, селищ та міст різного ступеня підпорядкування. Разом з тим існує недосконалість системи державного контролю на рівні

села, селища й міста, зокрема за виконанням органами самоврядування власних повноважень. Відповідно до ст. 35 Закону України «По місцеві державні адміністрації», контроль за їх діяльністю, що формально здійснюється районними та обласними державними адміністраціями, стосується, перш за все, делегованих місцевим радам та їх виконавчим органам повноважень, однак чітко визначає, що «місцеві державні адміністрації не мають права втручатися у здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень» [2]. Об'єктом контролю з боку Рахункової палати є центральні органи виконавчої влади. Прокурорський нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування дещо ускладнений у зв'язку зі скасуванням змін до Конституції України від 2004 р., зокрема пункту 5 статті 121. Крім того, наявність у Прокуратури наглядових функцій зазвичай ставала предметом критики України з боку Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії), оскільки дана сфера компетенції не властива органам прокуратури у країнах – членах Ради Європи [3]. Також нечітким є розподіл компетенції органів місцевого управління та місцевого самоврядування на різних рівнях адміністративно-територіального поділу між районними та обласними радами, районними й обласними державними адміністраціями.

Проблемною є пряме втручання державної виконавчої влади у справи територіальних громад всупереч певним міжнародним нормативно-правовим актам. Так, у статті 44 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» визначено, що на районному та обласному рівнях ради делегують відповідним місцевим державним адміністраціям повноваження щодо ініціатив з розробки бюджетів та програм місцевого розвитку районів, а також щодо місцевого управління практично в усіх можливих сферах [4]. Обласні та районні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад, можуть лише затверджувати проекти бюджетів та програм, а їхній вплив на рішення місцевих державних адміністрацій є незначним. Натомість одними з головних принципів самоврядування, які визначені в Європейській хартії місцевого самоврядування, є виключність його повноважень, а також небажаність передання повноважень органів місцевого самоврядування органам влади [5].

Недоліками чинної системи розподілу компетенції між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями є уніфікація повноважень органів місцевого самоврядування територіальних громад незалежно від їх категорії, кількості населення та матеріального забезпечення; нечіткий розподіл повноважень між органами місцевого та державного управління на субрегіональному та регіональному рівнях; недосконала система контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

З огляду на це можна говорити, що для ефективної реконструкції співвідношення державного управління і місцевого самоврядування система розподілу компетенції має бути реформована в напрямку її децентралізації та максимального передання повноважень органам місцевого самоврядування та регіональної влади. Також слід враховувати можливий негативний вплив на систему управління недостатності фінансування виконання розширених повноважень органів місцевого самоврядування; організаційну та кадрову неспроможність до виконання поставлених перед органами місцевого самоврядування завдань внаслідок низького рівня кваліфікації службовців, а також недостатній рівень розвитку громадянської активності на місцевому рівні, що в разі децентралізації може суттєво посилити безконтрольність роботи органів місцевого самоврядування.

Розв'язання цих питань забезпечить належне співіснування двох систем управління – місцевих державних адміністрацій як низової ланки системи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Таким чином, сучасний стан державотворення в Україні вимагає якісного перетворення системи владних відносин як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Ще законодавчо не визначені й не розмежовані функції та сфери відання органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування різних рівнів. Законодавчо неврегульованою залишається сфера делегованих повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування. Система влади на цей час здається громіздкою й неефективною, що є однією з основних причин суттєвої диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів України. Недосконалість чинного законодавства з цих питань породжує численні конфлікти між різними рівнями влади як по горизонталі, так і по вертикалі, вносить додаткове напруження у відносини між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і вимагає прийняття відповідних рішень.

Список використаних джерел.

1. .Майстро С. Б. Розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / db / 2012-1 / doc / 4 / 05.pdf.
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» / Електронний ресурс / Режим доступу : http: // zakon.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi?page=2&nreg=586-14.
3. .Напрями вдосконалення системи публічної адміністрації в частині розподілу функцій між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Аналітична записка // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // www.niss.gov.ua / articles / 623.
4. .Закон України «Про місцеві державні адміністрації» // Електронний ресурс // Режим доступу : http: // zakon.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi?nreg=586-14.
5. .Європейська хартія місцевого самоврядування // Електронний ресурс // Режим доступу : http: // zakon.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi?nreg=994_036.

БУТНИК ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Національного університету водного господарства та природокористування, к.держ.упр.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ

В умовах посилення міжнародних економічних зв'язків кожен суспільний інститут відіграє певну роль в обміні інформацією та створенні передумов для формування економічних і соціальних комунікацій. Держава в особі своїх

представників вирішує соціально-економічні та політичні питання; бізнес як сукупність підприємницьких структур зосереджений на формуванні фінансових, маркетингових, технологічних та інших взаємозв'язків. Тому ефективна взаємодія державних органів та бізнесу має дати поштовх до зростання економіки України.

Створення системи управління інфраструктурними проектами передбачає: ведення уніфікованої системи розповсюдження інвестиційних субсидій з урахуванням регіональних пріоритетів розвитку; централізацію механізмів управління партнерськими відносинами бізнесу і влади у Кабінеті Міністрів України; заснування спеціального Центру з питань державно-приватного партнерства з визначенням його функцій, обов'язків та повноважень; чітке розмежування відповідальності та обов'язків інших центральних та місцевих органів влади; встановлення громадського контролю за використанням коштів, направлених на реконструкцію інфраструктури на державному та місцевих рівнях; посилення складової в питаннях бюджету, обліку та фінансовому менеджменті за рахунок розвитку сучасної структури управління інфраструктурними проектами [4, с. 311].

На створення системи реформування інфраструктури з використанням моделей державно-приватного партнерства, безумовно, також позначиться виконання низки заходів:

– розробки Міністерством економічного розвитку і торгівлі України спільно з іншими міністерствами та органами центральної та місцевої влади «єдиної стратегії інфраструктурної реновації України», де буде визначено пріоритетні проекти кожного року;

– розробки центром з розвитку партнерства бізнесу і влади при Кабінеті Міністрів України умов реалізації інфраструктурних проектів з визначенням можливої участі приватних інвесторів у інфраструктурних проектах з розрахунком розподілу ризиків між державою та приватним партнером;

– проведення скоординованої політики співвідношення між державними інвестиціями та залучення приватних інвесторів;

– розвитку партнерських відносин бізнесу і влади, збільшення кількості професійних учасників ринку державно-приватного партнерства (переважно великих вітчизняних і зарубіжних компаній та комерційних банків) з метою гарантованого підвищення ефективності механізмів партнерських відносин бізнесу і влади за рахунок збільшення конкуренції як серед інвесторів, так і компаній з управління та підрядників;

– проведення відкритих тендерів на постачання основних матеріалів за певним графіком (з урахуванням дотримання норм «національності» матеріалів та послуг);

– інтеграції державних і місцевих інфраструктурних потреб при виході на міжнародні ринки капіталу;

– зміни структури державного боргу через збільшення частки фінансування інфраструктурних проектів;

– відмови від практики прийняття разових рішень, не підпорядкованих «єдиній стратегії інфраструктурної реновації України» ;

– проведення незалежної експертизи інфраструктурних проектів, що реалізуються за рахунок позик під державні гарантії;

– заборони на використання зовнішніх державних запозичень під кредити;

– зменшення обсягів іноземних кредитів, гарантованих урядом (повна відмова від подібної практики), або надання державних гарантій за наявності зустрічних безумовних гарантій вітчизняних комерційних банків, забезпечення умов для залучення коштів інвесторів до інфраструктури;

– запровадження зовнішнього аудиту на інфраструктурних проектах по кредитах під державні гарантії;

– вирішення питань реорганізації та реструктуризації інфраструктурних підприємств-боржників, згідно з прийнятими урядовими рішеннями; застосування до керівників підприємств-боржників, що ігнорують виконання боргових зобов'язань, такої адміністративної процедури як припинення дії укладеного з ними посадового контракту;

– запровадження адміністративного покарання осіб, що несуть відповідальність за недоліки у використанні коштів, наданих для реалізації проектів «єдиної стратегії інфраструктурної реновації України» [2, с. 41].

На забезпечення розвитку економіки в розрізі інвестицій в інфраструктуру буде впливати також вирішення проблеми іноземних кредитних ліній, які Україна отримує від урядів і банків зарубіжних держав. Подальше залучення так званих товарних (зв'язаних) кредитів може здійснюватися лише за умов визначення критеріїв та проведення ґрунтовної оцінки ефективності цих кредитних ресурсів, підрядних організацій, які зв'язані з цими кредитами. Також необхідно забезпечити чітку керованість процесу залучення, використання і повернення таких зовнішніх запозичень [3, с. 10].

Сприятиме створенню ефективної системи роботи партнерських відносин бізнесу і влади також якісне інформаційне забезпечення проектів, зокрема, інформаційні системи підтримки процесів підготовки і виконання проектів, призначені для збільшення прозорості та контролю з боку громадськості [1, с. 24]. Забезпечення інформаційної підтримки дуже важливо з урахуванням залучення більшої кількості зацікавлених приватних суб'єктів до розбудови інфраструктури України. Частиною активної інформаційної компанії має стати Інтернет-сторінка Центру розвитку партнерства бізнесу і влади при Кабінеті Міністрів України, проведення виставок та форумів на території України, а також участь наших спеціалістів у закордонних інфраструктурних форумах. Доступність інформації щодо стану проектів партнерських відносин бізнесу і влади має збільшити інтерес з боку приватного сектора до реформ інфраструктури. Подібна система дозволить підвищити ефективність реформ інфраструктури та надійність контролю за виконанням цих проектів. Головними принципами подання інформації має бути оперативність і достовірність надання звітів та аналітичних довідок.

Список використаних джерел.

1. Бачаров В.В. О моделях государственно–частного партнерства в сфере инвестиционной деятельности / В.В. Бочаров. – М.: «Дело», 2004. – 284с.

2. Витковская Л. Социальная ответственность бизнеса и государства в обществе / Л.Витковская // Проблемы теории и практики управления. – 2007. – № 4. – С. 41-49.

3. Деревянкін В. Державні закупівлі є елементом ринкових механізмів / В. Деревянкін // Євробюлетень. – 2010. – № 12. – С. 10.

4. Занфіров В. Впровадження нових технологій управління регіональним розвитком / В. Занфіров // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2005. – № 3. – С. 311–316.

ВАЛЮХ АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Національного університету водного господарства та природокористування, к.е.н., доцент

ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У світі відбувається глобальний процес інтелектуалізації економіки. Стратегічним ресурсом і провідною конкурентною перевагою сучасного суспільства стає інтелектуальний капітал і його формалізоване вираження – інтелектуальна власність. Розвинуті країни вже давно прийшли до висновку, що чим багатша країна інтелектом, тим багатша вона в усіх сферах життя людини. В умовах становлення і розвитку міжнародної економічної інтеграції, такі об'єкти прав інтелектуальної власності, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, ноу-хау, комп'ютерні програми, об'єкти авторського права, забезпечують економічний ефект усім без винятку підприємствам, установам, організаціям, незалежно від форм власності та видів діяльності. Саме тому, в Україні професійна оціночна діяльність у сфері інтелектуальної власності набуває особливої актуальності.

Професійна оціночна діяльність у сфері інтелектуальної власності регулюється законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 №2658-III та іншими нормативно-правовими актами, зокрема: Національним стандартом №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» від 10.09.2003 №1440; Національним стандартом №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» від 03.10.2007 №1185; Наказом Фонду державного майна України про «Методику оцінки майнових прав інтелектуальної власності» від 25.06.2008 №0740; Наказом Фонду державного майна України «Про порядок визначення оціночної вартості об'єктів права інтелектуальної власності, що перебувають у державній власності або були створені (придбані) за державні кошти, з метою зарахування на бухгалтерський облік» від 13.12.2005 №3162; Наказом Міністерства промислової політики України «Щодо оцінки інтелектуального капіталу державних науково-технічних установ» від 31.05.2008 №314 та ін.

Вивчення стану та проблем оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності в Україні, дозволяє зробити висновок про те, що в країні сформувалася відповідна система методичних і практичних основ оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності, однак правові засади державного регулювання оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності ще потребують подальшого удосконалення. Практика виявляє цілий ряд проблем, пов'язаних з невідповідністю деяких положень нормам міжнародного права з питань оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності та створенням цивілізованого вітчизняного ринку оціночних послуг, зокрема:

- проведення всебічного аналізу та удосконалення нормативно-правового забезпечення оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності та приведення його у відповідність з нормами міжнародного права;
- врегулювання питань щодо оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності створені за рахунок коштів державного бюджету та державних цільових фондів;
- оптимізація процедури рецензування звіту про оцінку майна, зокрема про оцінку прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- проведення комплексу заходів щодо боротьби з порушенням прав оцінювачів та замовників оцінки об'єктів інтелектуальної власності;
- проведення наукових досліджень з питань, що стосуються підвищення якості оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності;
- запровадження механізму державного сприяння розвитку оціночних послуг на ринку інтелектуальної власності;
- здійснення комплексу заходів стосовно постійного комплектування патентних фондів національної системи науково-технічної інформації, створення сприятливих умов для міжнародного обміну патентною документацією;
- підготовка та перепідготовка кадрів у сфері інтелектуальної власності, насамперед, професійних оцінювачів прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- двостороннє співробітництво з патентними відомствами та авторсько-правовими організаціями інших держав, а також участь представників України в роботі міжнародних організацій з питань інтелектуальної власності.

Результатом вирішення зазначених проблем стане досягнення балансу між системою міжнародного та вітчизняного регулювання оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності, підвищення рівня професіоналізму суб'єктів оціночної діяльності, забезпечення належного рівня та обсягу об'єктивної інформації про оціночні послуги на ринку об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [Електронний ресурс] // http: // search.ligazakon.ua / ;
2. Концепція проекту Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [Електронний ресурс] // http: // www.spfu.gov.ua / .

ГОРОБЕЦЬ ІННА ВІТАЛІЇВНА

асистент кафедри державної служби, історії та політології
Буковинського державного фінансово-економічного університету, к.держ.упр.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СТИМУЛЮВАННЯ НАРОДЖУВАНОСТІ

За останні тридцять років в багатьох європейських країнах народжуваність упала нижче рівня простого відтворення, сумарний коефіцієнт народжуваності в середньому становить 1,5 (лише в Ірландії та Франції – близько 2)

[4]. Україна має одне з останніх місць у світі за рівнем народжуваності і водночас має найвищий індекс смертності населення. Експерти кажуть про те, що демографічна ситуація становить загрозу національній безпеці та прогнозують, що в період до 2030 року загальна кількість населення України скоротиться до 37,5 млн. чоловік, а до 2050 року – до 26 млн. чоловік [5].

Вирішення демографічної проблеми шляхом стимулювання народжуваності вивчали у своїх наукових працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Б. Весман, С. Захаров, В. Єлізаров, І. Курило, Е. Лібанова, М. Мазура, С. Ничипоренко та багато інших.

На сьогодні основним інструментом демографічної політики в Україні є виплати при народженні дитини. З 2013 року передбачено виплату допомоги при народженні дитини: на першу дитину – у сумі кратній 30 розмірам прожиткового мінімуму (близько 30 000 грн.); на другу дитину – 60 розмірам прожиткового мінімуму (близько 60 000 грн.); на третю і кожну наступну – 120 розмірам прожиткового мінімуму (близько 120 000 грн.) [1]. Незважаючи на те, що виплати здійснюються не одноразово, а протягом декількох років, це за європейськими стандартами, є досить значні кошти. Більшою виплата при народженні дитини є тільки у кількох країнах. Найбільш суттєвим цей вид допомоги є в Німеччині, де батьки протягом першого року життя дитини отримують грошову допомогу у розмірі 67 % від їх попередньої заробітної плати, але не більше, ніж 1800 євро на місяць.

Цікавим для України є європейський досвід непрямої підтримки родин з дітьми у вигляді податкових пільг для працюючих батьків, що можуть бути диференційовані залежно від кількості дітей у сім'ї.

У більшості країн держава підтримує народження другої, третьої й наступних дітей. Досвід багатьох країн свідчить, що запровадження навіть дуже великих виплат при народженні дитини не здатне забезпечити реального поліпшення демографічної ситуації. Зумовлене такими заходами зростання народжуваності переважно відбувається внаслідок зсуву «календарів народжень», коли жінки вирішують народити раніше, ніж збиралися [6].

Неможливо не погодитися з думкою С. Захарова про те, що «активність держави повинна бути направлена на те, щоб як можна менша частина населення опиралася на штучні «підпірки» у вигляді пільг та допомог [2, с. 67].

Варто вказати на деякі прояви небажаних наслідків запровадження заходів щодо призначення вагомого розміру одноразової допомоги при народженні дитини. Зокрема йдеться про посилення дітородної активності маргінальних та інших верств населення в яких поширена матеріально і духовно «не забезпечена» народжуваність і вельми проблематичною видається належна організація майбутнього виховання і соціалізації дітей. Це, своєю чергою, може привести до низки негативних соціальних наслідків, таких як відмов від дітей, дитячої безпритульності та бездоглядності.

В країнах Європи, окрім збільшення фінансової допомоги, розробляються нові форми допомоги сім'ям, серед яких:

– поліпшення умов для існування сімей, якості життя європейців;

– забезпечення умов для поєднання професійної діяльності та сім'ї, з тим щоб досягти, з одного боку, рівності можливостей жінок і чоловіків, з іншого – вищого рівня доходу сім'ї за рахунок трудової діяльності, а не соціальних виплат [3, с. 433].

В Україні ж одноразова допомога при народженні дитини є єдиним помітним засобом допомоги сім'ям з дітьми.

Таким чином, чинна система стимулювання народжуваності в Україні, маргіналізує сім'ї з дітьми, посилює утриманські настрої. Очевидно, що такий шлях є не лише безперспективним, але й соціально небезпечним. Державна політика сприяння народжуваності не повинна обмежуватися прямим фінансуванням сімей з дітьми за допомогою соціальних виплат. Нагально необхідним є застосування комплексного підходу, відповідно до якого необхідно реформувати систему соціально-побутової інфраструктури для сімей з дітьми; відновити мережу доступних дошкільних закладів, що надавали б освітньо-виховні послуги належної якості; розвивати гнучкий ринок праці, який дозволив би ефективно поєднувати професійну діяльність з сімейними обов'язками та вихованням дітей.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.
2. Захаров С. В. Демографический анализ зффекта мер семейной политики в России в 80-х гг. / С. В. Захаров // Материалы международного семинара «Низкая рождаемость в Российской Федерации: вызовы и стратегические подходы» (Москва, 14-15 сентября 2006 г.) – М.: «Права человека», 2006. – 103 с.
3. Мельничук Л. М. Європейський досвід реалізації сімейної політики / Л. М. Мельничук // Університетські наукові записки : [часоп. Хмельниц. ун-ту управління та права]. – 2007. – № 4 (24). – С. 432-437.
4. Суммарный коэффициент рождаемости (детей на женщину) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // ru.worldstat.info / Europe / List_of_countries_by_Total_fertility_rate.
5. Черничук Л.В. Демографічна політика: основні вектори в умовах кризи. [Електронний ресурс] : / Л.В. Черничук // Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу : http: // www.nbuv.gov.ua / portal / soc_ gum / znpen / 2009_5 / 12.Demografichna%20polityka.pdf.
6. Glass D. Population Policies and Movements in Europe. Oxford: Clarendon Press. – 1940. – 54 p.

ДАКАЛ АЛЛА ВАСИЛІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.мед.н.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ ТА ЗНАННЄВОЇ ЕКОНОМІКИ

Забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток є ключовими засадами державної політики у сфері охорони дитинства. Ефективний захист прав дитини – один із пріоритетів соціальних ініціатив, проголошених Главою держави. Завдання, поставлені Президентом України В. Ф. Януковичем щодо послідовного впровадження державної соціальної політики з підвищення стандартів життя, спрямовані насамперед на захист прав дітей, сімей з дітьми та найбільш уразливих категорій дітей.

Організація заходів щодо виконання цих завдань, на нашу думку, має відбуватися з урахуванням особливостей нинішнього етапу цивілізаційного розвитку у напрямку суспільства знань та знаннєвої економіки, що є суттєвою передумовою забезпечення їх дієвості. Адже соціальні й економічні проблеми тісно переплетені в реальному житті; економічна складова, з одного боку, є підґрунтям ефективного захисту прав дітей, а з іншого – наслідком (хай і віддаленим у часі), прямо чи опосередковано пов'язаним із інтелектуальним зростанням, інформаційним суспільством, підвищенням конкурентоспроможності.

У сучасній європейській стратегії економічного розвитку суттєво оновлена соціальна модель, де у центр економічної політики поставлені інвестиції в людину та розбудова дієвої держави загального добробуту. Людину названо головним європейським капіталом та центральним фокусом політики Євросоюзу. Інвестування в людину та розвиток дієвої та динамічної держави загального добробуту повинні стати головними факторами розбудови в Європі інтелектуальної економіки та забезпечення вирішення існуючих соціальних проблем соціальної незахищеності та бідності [1]. Для забезпечення відповідності критеріям, що висуваються перед країною, яка прагне до вступу до Євросоюзу, поступ України за європейським вектором інтеграції має визначатися наближенням до індикативних показників соціально-економічного розвитку, визначених, зокрема, у стратегії «Європа 2020». Вважаємо, що формування та реалізація державної політики у сфері захисту прав дітей повинні здійснюватися у відповідності з постіндустріальною концептуальною парадигмою, де центральним рушійним фактором економічного і соціального розвитку виступають знання та інновації.

Інформаційне суспільство як таке, в якому інформація і рівень її використання обумовлює соціально-економічний розвиток і духовні зміни, у даному контексті дозволяє максимально скористатися перевагами пануючого інформаційно-знаннєвого технологічного укладу людської цивілізації. Адже ще в минулому столітті науковці окреслили сфери, де соціальна інформація знаходить свій прояв і має значний вплив на існування індивіда: служби захисту і страхування; реалізація різних варіантів розвитку; раціональне планування соціальних змін [2].

Зрозуміло, що «образи політики створювали в минулому і створюють зараз відповідно до наявних духовних домінант тієї чи іншої доби, до загальноприйнятих критеріїв істинного і належного, вони є відбиттям істотних рис та нагальних потреб спільноти» [3, с. 31]. Відтак застосовувати будь-яку теорію необхідно з урахуванням властивостей відповідного суспільства; інша епоха, інша культура мають власну картину світу, свою логіку. Водночас глобалізаційні процеси не можуть не накладати свій відбиток на державну політику у всіх її численних проявах, особливо, коли це пов'язано з такою чутливою сферою як права дітей.

Не зупиняючись на характеристиці класичних стадій циклу політики (вони достатньо висвітлені у ряді досліджень щодо творення державної політики), зазначимо, що чинники, які слід розглядати на кожній стадії, – це суб'єкти, інститути та ідеї, що задіюються при вирішенні конкретних суспільних проблем, а також засоби, за допомогою яких ці проблеми можна вирішити або пом'якшити їх наслідки.

Суб'єктами, що беруть участь у виробленні та реалізації політики, є окремі особистості та групи, як в рамках влади, так і поза нею [4, с. 218]. Суспільні суб'єкти, значною мірою залучені до процесу державної політики щодо захисту прав дітей – це групи інтересів, дослідницькі та мас-медійні організації. Залежно від їх внутрішніх ресурсів та зв'язків із суб'єктами з владних інститутів, вони можуть мати певний вплив на зазначений процес. За умов інформаційного суспільства цей вплив значно зростає.

Насамкінець зазначимо, що поряд з інституційним контекстом здійснення державної політики щодо захисту прав дітей не менш важливим є керівний набір ідей, які формують дискурс політики, зумовлюючи сприйняття її суб'єктами, що є бажаним і можливим, впливаючи таким чином на наслідки політики. І тут чітко прослідковується залежність якості такої політики від рівня розвитку суспільства знань та знаннєвої економіки.

Список використаних джерел.

1. Бажал Ю. М. Індустріальна модернізація та інтелектуальне економічне зростання: Україна в контексті нової європейської стратегії / Ю. М. Бажал // Модернізаційний проект України в контексті європейської стратегії інтелектуального, стійкого і всеохоплюючого зростання «Європа 2020» : матеріали науково-методологічного семінару 27 квітня 2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : // http: // 212.111.196.8:8081 / upr_fundament_ doslidzhen / seminar / 27_04_2010

2. Ferrarotti F. The myth of inevitable progress. – Westport (Conn.). London, 1985. – P. 121 – 165.

3. Рябов С. Г., Томенко М. Ф. Основи теорії політики. – Київ : Тандем, 1996. – 192 с.

4. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистема політики / Міхаель Говлет, Магадеван Рамеш. / Перекл. з англ. О. Рябова. – Львів : Кальварія, 2004. – 264 с.

ДОВГАЛЮК ІРИНА ГРИГОРІВНА

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України, м. Харків

СИМВОЛІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ ВЛАДИ»

Людина відрізняється від інших живих істот тим, що живе у світі нею самою створених символів. Вирішальною характеристикою людини є її здатність до символізації. Наші дії управляються представляють образами – символами. Філософське осмислення символу має солідну історію. Платон, Арістотель, Прокл, І. Кант, Г. Гегель, Ф. Шеллінг висунули оригінальні концепції символічного. Як правило, кожна епоха розуміє символ по-своєму.

Згідно Пірсу, символ займає в ієрархізірованной сім'ї знаків вищий за складністю комунікативних відносин щабель після іконічних означувань та індексів [3, с. 51-52]. Слід погодитися з Н. Автономовою, що від того, як ми зараз розуміємо символ, залежать долі, деякі важливі сторони духовного і практичного життя людей [1, с. 103].

Е. Кассірер, О. Лосєв піддали осмисленню людську символічну діяльність, виходячи з розуміння сутності людини. Хоча Е. Кассірер і О. Лосєв спираються на І. Гете, Ф. Шеллінга і Г. Гегеля, однак кожен приходить до філософії символічного своїм шляхом. У обох мислителів дається дуже широке трактування символу, вони вивчали способи конструювання символу для різних сфер діяльності людини, для різних епох і культур. Символ розуміється як «спосіб зв'язування і означування різнорідного чуттєвого матеріалу і в той же час форма прояву і рефлексії людського духу [5, с. 50]». Для Е. Кассірера символ – особлива форма вираження творчої енергії духу. Е. Кассірер і О. Лосєв переконані, що ірраціоналізм і суб'єктивістське свавілля загрожує руйнуванням культурних традицій і раціональних основ існування суспільства. Філософія людини як символічного істоти розроблялася в полеміці з «філософією життя».

Для Е. Кассірера людина виступає як носій культури і її життя не є щось споконвічно дане, воно є якби граничним поняттям, підсумком синтезу всіх культурних форм. «Поки ми будемо розглядати відчуття як знаки речей, які дозволяють їм виникнути, і будемо надавати таким знакам зв'язок з минулими відчуттями, які теж були подібними знаками, ми ще не доторкнемося навіть до поверхні сімволостворюючого людського розуму [4, с. 42]». С. Лангер виходить з розуміння символу як спонтанного прояву людської природи. «Людині властива якась первинна потреба, якою не володіють інші істоти, яка приводить в рух всі її явно незоологічні устремління – її фантазії і мрії, ціннісні поняття, непрактичний ентузіазм і усвідомлення чогось «потойбічного», наповненого святістю... Це – найважливіша, глибоко органічна і владна потреба [4, с. 41]». Йдеться про потреби в символізації. Мислення є символічний процес. «Досвід втягується в потік символів, складових людського розуму [4, с. 42]».

К. Гірц підкреслює продуктивність викладеного підходу до людини наступним чином, вказуючи, що символи структурують події, які проживає людина. При такому підході культура як сукупність символів не просто прикраса людського існування, а найважливіша її умова [5, с. 51].

Зрозуміти культуру, зрозуміти людину означає зрозуміти принцип утворення символічних світів. Е. Кассірер замикає концепцію символу в сфері свідомості. А. Лосєв перевіряє цю тезу на міцність і робить з нього світоглядні висновки.

Символізм кінця XIX – початку XX століття, на думку О. Лосєва, розуміється дуже вузько – «як містичне відображення потойбічного світу в кожному окремому предметі та істоті [2]». Світ людини – міф (розгорнутий символ). Здійснений нами аналіз концепцій Е. Кассірера і О. Лосева дозволяє зробити наступні висновоки: філософський символізм прагне створити універсальну теорію розуму; вирішальною характеристикою людини є її здатність до символізації. Філософський символізм стає інструментом проникнення у фундаментальні структури людської діяльності, у мову, міф, релігію, науку, мистецтво.

Символічні системи є не тільки засобом звільнення та творчого розвитку людини, але можуть служити і засобом поневолення і маніпулювання свідомістю людини, вони переростають у цінність. Символи є інструментами «м'якої влади» («soft power») [6, с. 219], яка має недавне походження і зобов'язана, перш за все, Дж.Наю. Вона діє таким чином, що суб'єкт вільно і добровільно їй підкоряється.

Список використаних джерел.

1. Автономова Н. С. Идея символизма у И. Канта и Ж. Лакана // Труды семинара по герменевтике (Герменеус) : сб. науч. трудов – Вып.1 – Одесса : Принт Мастер, 1999. – 329 с.
2. Вейнмейстер А. В. Символическая интерпретация культуры в концепции Э. Кассирера и А.Ф. Лосева : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. филос. наук : спец. 24.00.01 «Теория и история культурі» / А. В. Вейнмейстер. – СПб, 2006. – 21 с.
3. Западнюк С. О. Суспільно-географічні фактори міграції населення / С. О. Западнюк // Український географічний журнал. – 2007. – № 3. – С. 40-45.
4. Лангер С. Философия в новом ключе. Исследование символики разума, ритуала и искусства / С. Лангер. – М. : Республика, 2000. – 143 с.
5. Петриковская Е.С. Человек и мир в философии символизма // Наукове пізнання : методологія та технологія. – Одеса. Науковий журнал. – № 1 (11). – 2003. – С. 50-56.
6. Фадеичева М.А. Политическая символика государств Юго-Восточной Азии как инструмент мягкой власти / М.А.Фадеичева // Политическая экспертиза : ПОЛИТЭКС. – Т.8. – 2012. – №4. – С. 218-227.

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

професор кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний розвиток процесів публічного управління залежить від багатьох чинників. Одним з них є побудова взаємовідносин з населенням, суб'єктами державного управління, бізнесом та іншими державами. Особливе значення у цьому процесі посідає державна інформаційна політика, її складові, напрями, можливості запровадження. Вона, як зазначають окремі автори, охоплює як внутрішні, так і зовнішні аспекти діяльності країни. Внутрішня політика спрямована на якомога ширше задоволення інформаційних потреб власного суспільства; зовнішня – на створення відповідного позитивного образу держави у світі, інформування світового громадянства про політичний, економічний, духовний, культурний, інвестиційний клімат в Україні тощо.

Виокремлюють ідеологічні, політичні, законодавчі аспекти державної інформаційної політики. Громадяни отримують дієвий важіль впливу на розвиток суспільства, держави, економіки. Зміняться принципи функціонування основних соціальних інститутів українського суспільства [3], що також дасть можливість перевести процес волевиявлення в інтерактивний формат.

Виокремлюються відмінності між традиційним здійсненням влади і новим управлінням. Якщо процеси прийняття рішень традиційно будувались на контролі та виконанні команд, то при запровадженні основних складових державної інформаційної політики головними стають узгодженість та договір. Традиційне управління здебільшого приділяло увагу праву і регламентам, електронне – моральним узгодженням, колективним рекомендаціям, не примусовим нормам. Традиційна влада здійснювалась урядами, бюрократією і парламентами, нове управління в умовах сітьового суспільства все більш включає в публічну владу електронні форми взаємодії: форуми, комісії, демократично організовані групи. Для традиційної влади характерна централізація і закритість, для електронної – відкритість, розподіленою, а інформаційні процеси зв'язані з інтерфейсами і протоколами, включають сітьові форуми, освіту тощо [4].

Фахівці [1, с. 64, 69, 77, 78, 80, 327, 329, 333-337] акцентують увагу на тому, що існують певні історичні умови щодо розвитку процесів побудови взаємодії в суспільстві за допомогою інформаційних технологій. З одного боку, це сам розвиток інформаційних технологій, з іншого – це економічні умови, котрі впливають на доступність технологій, падіння вартості технологій при підвищенні їх якості, а також – політичні умови, що сприяють масовому використанню технологій в сфері комерційних та суспільних (громадських, громадянських та ін.) відносин.

Наголошується на тому, що доступність нових технологій виникає як єдина система у 70-х рр. минулого століття. Остання стала фундаментальною основою процесу соціально-економічної реструктуризації 80-х рр. минулого століття, що отримало подальший розвиток у 90-х рр. і з'явилось на ґрунті розвитку нових інформаційних технологій і намаганні старого суспільства переозброїтись, використовуючи владу технологій для самої влади. Цікавим є те, що спеціалісти вважають інформаційно-технологічну революцію випадковим результатом збігу культурних, історичних і просторових обставин, характеристики яких визначили її майбутній розвиток. Сама така технологічна революція фахівцями певним чином характеризується: це технології впливу на інформацію, а не просто інформація, котра створена для впливу на технологію; нові технології здатні до реконфігурації, що відповідає одній з вагомих рис суспільства, котрому характерні постійні зміни й організаційна плинність; вони, як система, відкриті, багатобічні, адаптивні, складні, з великим охватом.

Концепції сучасних науковців та практиків стосуються питань інформатизації: розроблення (ISO) для органів виконавчої влади (ОВВ) щодо інформації; створення умов для забезпечення інформаційної відкритості суспільства; створення передумов для розширення культурного міждержавного обміну з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій і телекомунікаційних мереж; створення е-моделей суспільного устрою: «уряд-громадяни» (модуль G2C, government-to-citizens), «уряд-бізнес» (модуль G2B, government-to-buiness), «уряд-уряд» (модуль G2G, government-to-government), «уряд-демократія» (модуль G2D, government-to-democratization) тощо [2].

Для європейців розроблення нових технологій і використання тих можливостей, які вони надають – є основою демократії, зокрема в аспекті співробітництва між окремими особами, підприємцями, об'єднаннями та урядами [5]. Це демонструє більшу турботу суспільства про суттєве підвищення якості життя громадян та надання їм більш широкого вибору, можливості заявити про власні культурні традиції та індивідуальності, створює більш ефективні, прозорі та адекватні служби, більш дешеві й доступні для громадян, забезпечує ще більш широкий набір нових послуг [5].

Різні держави по-різному здійснюють модернізацію публічного управління, але успішні проекти в цій області мають ряд загальних характеристик. Перша з них – це щира зацікавленість і цілеспрямованість з боку як політичної, так і адміністративної гілок влади. Також життєво важливе значення мають зміни культури праці в рамках державного сектора і формування сучасної робочої сили. Сьогодні державні організації прагнуть до того, щоб їх службовці працювали єдиною командою, були відкритими і широко обмінювалися інформацією, будучи постійно підключеними до інформаційних ресурсів.

Виокремлюється соціальне завдання розвитку інформаційних технологій і інформаційної інфраструктури. Воно стосується нових можливостей та потенціалу удосконалення якості життя європейських громадян, підвищення ефективності соціальної та економічної організації, підвищення соціальної згуртованості.

Втім, визначаються певні ризики формування, як зазначають фахівці, двопрошаркового суспільства: перший – ті, хто мають доступ до інформації через мережі Інтернет; другий – ті, хто не мають такої можливості із-за відсутності підключення до мережі і певних вмінь користування Інтернетом. Такий ризик знижує можливості розвитку інформаційного суспільства, оскільки інформаційна інфраструктура робіть необмеженим потенціал для отримання знань, інновацій та творчості. Відповідно виникають певні зобов'язання держави, органів влади щодо максимізації інформаційних можливостей населення. Не останнє місце в цьому займають процеси упровадження інформаційно-комунікаційних інновацій у публічне управління, що потребує наукових підходів для вироблення концептуальних положень, побудови базових теоретичних моделей і програмних механізмів з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема Рекомендацій Ради Європи з питань е-урядування, а також прогнозування результатів і наслідків у процесі їх упровадження та експлуатації, що сприятиме ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у

відносинах між органами публічної адміністрації, громадянами та бізнес-структурами, між самими органами влади, а також сприятиме демократизації публічної адміністрації та вдосконаленню надання адміністративних послуг.

Список використаних джерел.

1. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество и культура : [пер. с англ.] / М. Кастельс / [под науч. ред. О. И. Шкаратана]. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
2. Драгомирецька Н. М. Деякі аспекти ефективності сучасних технологій управління персоналом на державній службі // Науковий вісник Академії муніципального управління: (Серія «Управління»). – Вип. 4 (6). – Державне управління та місцеве самоврядування / Н. М. Драгомирецька – К.: Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2013. – С. 25-33.
3. Електронний уряд як концепція державного управління в Інформаційному суспільстві. – Режим доступу : http: // www.minjust.gov.ua / 0 / 7546; http: // www.kmu.gov.ua / control / uk / publish / category?cat_id=2251559
4. Электронное правительство, менеджмент знания и административные реформы. – Режим доступа : http: // www.politex.info / content / view / 140 / 30 /
5. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. – Режим доступу : // http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 671-2012-%D0%BF

ЗАБОЛОТНА НАТАЛЯ МИХАЙЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «УЧАСТЬ МОЛОДІ» В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З МОЛОДІЖНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Розбудова Української держави за сучасними європейськими стандартами вимагає від державних структур створення умов для повномасштабної участі всіх молодих людей у суспільному житті.

Головним документом, який визначає стосунки між органами публічної влади і молодіжними громадськими організаціями в об'єднаній Європі, є Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні, яка акцентує увагу на принцип спільного управління і систему ухвалення рішень спільно з молодими людьми і молодіжними організаціями в тих сферах політики, що стосуються молодих людей [6].

На пріоритетність розвитку молодіжної участі вказують дві з трьох цілей Стратегії Європейського Союзу у сфері молодіжної політики на найближче десятиліття (2010 – 2018 рр..) – «Молодь – інвестування і розширення можливостей», затвердженої Європейською Комісії у 2009 р.

Однак поняття «участь молоді» в міжнародних документах суттєво різниться від визначень у нормативно-правових актах України. У державному управлінні України, так само як і в її законодавчому та нормативному полі, часто використовується термін «залучення молоді» як рівнозначний терміну «участь молоді» [5, с. 7].

Західними авторами розроблені різні моделі участі молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях: Ш. Арнстейн «Драбина громадянської участі», Р. Харт «Драбина участі молоді», М. Янсум і К. Беккер «Модель молодіжної участі».

Так, за концепцією Роджера Харта (згідно з якою міра залученості до процесу прийняття рішення впливає на загальний характер участі) визначається вісім позицій, кожна з яких відповідає певному рівню участі: 1. Маніпуляція; 2. Декорація; 3. Символізм; 4. Інформування; 5. Консультації; 6. Включення; 7. Партнерство; 8. Делегування. На його думку, немає потреби в тому, щоб постійно перебувати і діяти на найвищому щаблі сходів. Важливо усвідомлювати, що кожна молода людина має можливість долучитися до процесів прийняття рішень на комфортному для неї рівні [4, с. 11].

Зрозуміло, що таке представлення участі молоді у прийнятті рішень є спрощеним, оскільки на практиці межі між цими сходинками часто знівельовані і не є такими чіткими. Втім ця модель яскраво демонструє як з кожною сходинкою збільшується участь молоді у прийнятті рішень.

Серед сучасних дослідників молодіжної політики «участь молоді» розглядається як можливість молодих людей висловлюватися і допомагати у вирішенні проблем, плануванні та процесах прийняття рішень, які безпосередньо впливають на дітей і молодих людей, і у відношенні яких вони здатні приймати рішення. Такий підхід до розуміння поняття «участь молоді» чи «молодіжної участі» виходить далеко за рамки «пасивної участі» і в той же час включає залучення і відповідальність в різних питаннях.

У Щорічній доповіді Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) «УЧАСТЬ молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри» зазначено, що у сучасній системі державного управління та міждержавній співпраці щодо роботи з молоддю доречно застосовувати уніфіковане поняття «забезпечення участі молоді», під яким розуміється «свідома цілеспрямована діяльність молодої людини чи групи молодих людей, що пливає на чиєсь життя та / чи на життєдіяльність суспільства й орієнтована на дотримання високої якості соціальних умов, власну соціалізацію та формування своїх соціальних якостей, ініціативність у розробці та залученні до важливих процесів у державному управлінні та громадянському суспільстві» [5, с.12].

Досліджуючи участь молоді у розвитку місцевих громад, науковці виділяють такі основні проблеми: стереотип сприйняття молоді, що принижує ефективність її участі; формалізація молодіжної участі та перетворення її на інструмент особистого кар'єрного зростання (відноситься до молодіжних лідерів); брак інформації про можливу участь на різних рівнях; відсутність у молоді мотивів участі у розвитку громади; брак часу через первинну і вторинну зайнятості молоді; маніпуляція молоддю з боку політичних груп [1, с. 91].

Для розуміння молодіжних громадських організацій як інституту участі молоді у прийнятті рішень корисним є дослідження О. Сунгурова щодо представлення можливих моделей взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів влади. Зокрема він розглядає три варіанти такої взаємодії: співпраця, відсутність співпраці (ігнорування) і

конфронтація. При цьому співпраця може бути як партнерською, яка передбачає рівність (у певному сенсі) сторін та взаємодією, побудованій на домінуванні, аж до повного підпорядкування однієї зі сторін (на практиці – державою) [3].

Виходячи із впливу відносин органів державної влади та інститутів громадянського суспільства на суспільну стабільність, О. Руденко сформувала вісім моделей такої взаємодії, які об'єднала у чотири групи: І. Сильна держава – сильне суспільство (ідеальна модель; модель конфлікту цінностей); ІІ. Сильна держава – слабке суспільство (модель домінування держави; модель корпоративної держави); ІІІ. Слабка держава – сильне суспільство (модель домінування громадянського суспільства; модель інноваційного суспільства); IV. Слабка держава – слабке суспільство (модель інертного протистояння; модель держави системної кризи) [2].

Аналіз праць сучасних дослідників показав, що не зважаючи на різні підходи до побудови моделей взаємодії інститутів громадянського суспільства (у нашому випадку – інституту МГО) з органами влади забезпечення участі молоді та її впливу на процеси, рішення та діяльність в державі можливе лише за умови вибудовування партнерських відносин між органами державної влади та молодіжних громадських організацій. Саме тому поняття «участь молоді» доцільно розглядати в контексті механізмів його забезпечення.

Список використаних джерел.

1. Кочнев С. В. Участие молодежи в развитии местного самоуправления / С. В. Кочнев // ЗПУ. 2010. №1. – С. 86-91.
2. Руденко О. М. Механізми забезпечення суспільної стабільності: моделі взаємодії держави і громадянського суспільств [Електронний ресурс] / О.М. Руденко // Теоретичні та прикладні питання державотворення: Електор. наук. фах. видання. – 2009. – №4. – Режим доступу: www.ipiend.gov.ua / img / scholarly / file / nz_42_46.pdf. – Назва з екрану.
3. Сунгуров А. Ю. Модели взаимодействия органов государственной власти и структур гражданского общества: российский опыт / А. Ю. Сунгуров // Ел. журнал RELGA. – № 9 (172). – 30.06.2008. Режим доступа: http: // www.relga.ru / Environ / WebObjects / tgu-www.woa / wa / Main?textid=2204&level1= main&level2=articles. – Назва з екрану.
4. Участь молоді в процесах прийняття рішень на рівні школи. // За заг. ред. Шелестової Л. В. – К:. Видавничий дім «КАЛИТА», 2005. — 96 с.
5. Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К.:, 2012. – 222 с.
6. An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering [Електронний ресурс] // Режим доступу: http: // ec.europa.eu / youth / policy / eu-youth-strategy_en.htm. – Назва з екрану.

ЗАХАРЧЕНКО ЮРІЙ ВАЛЕНТИНОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Соціально-економічні умови внаслідок втілення ринкових правовідносин у всіх галузях господарства, які створилися в нашій країні із набуттям її незалежності, призвели до того, що у суспільстві відбулося превалювання матеріальних цінностей над духовними. Це виражається на збільшенні проявів таких якостей у деякої частини населення, як недоброзичливість, нетерпимість, агресивність не тільки до оточуючих, а й до своїх дітей. Зниження духовності та морально-етичних якостей у суспільстві призводить до стрімкого розвитку негативних явищ : збільшення злочинності та наркозлочинності (особливо серед молоді), занепад історичних, культурних та духовних цінностей, розповсюдження насильства, сексуальної розбещеності та наркоманії. Важливим в даному контексті є співпраця різних інституцій громадянського суспільства. До стійких інститутів в даному випалку можна віднести Українську Православну Церкву [1, с. 100].

Так, з травня 2009 року активно діє Громадська рада при Міністерстві охорони здоров'я України з питань співпраці з Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій, утворена у травні 2009 року відповідно до Угоди про співпрацю між Міністерством охорони здоров'я України та Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій (16.12.2008 р.) та Наказу МОЗ від 22.05.2009 р. № 358. До її складу входять представники членів ВРЦіРО: Української православної церкви, Української православної церкви Київського Патріархату, Української греко-католицької церкви, Римсько-католицької церкви в Україні, Всеукраїнського союзу об'єднань євангельських християн – баптистів, Всеукраїнського союзу церков християн віри євангельської – п'ятидесятників, Союзу вільних церков християн євангельської віри України, Української християнської євангельської церкви, Української уніонної конференції церкви адвентистів сьомого дня, Української лютеранської церкви, Німецької євангелічно-лютеранської церкви України, Об'єднання іудейських релігійних організацій України та Духовного управління мусульман України, – а також уповноважені особи від НАН України, МОЗ України, Верховної Ради України, НЕК України з питань захисту суспільної моралі та Інституту релігійної свободи. Очолює раду академік Національної академії наук України та Академії медичних наук України Юрій Ілліч Кундієв.

Пріоритетними напрямки її роботи є питання етики діяльності медичних працівників, шляхи вдосконалення процесу вакцинації в Україні, питання біоетики, питання звуження практики абортів Україні, питання профілактики епідемії ВІЛ / СНІДу та пропаганди здорового способу життя, питання медичного капеланства (душпастирської опіки пацієнтів та персоналу) тощо. Щороку відбувається чотири засідання Громадської ради, в яких беруть участь Міністр охорони здоров'я та його заступники [2, с. 200].

Відзначаючи важливість міжнародної практики варто відзначити про активізацію взаємодії між Православної Церквою та Урядом Російської Федерації. Укладено угоду про співробітництво між Міністерством охорони здоров'я РФ і Московською патріархією Руської православної церкви. Угоду укладено усвідомлюючи свою відповідальність за забезпечення здоров'я народу, формування здорового способу життя, збереження генофонду нації; враховуючи

взаємозалежність духовного і фізичного здоров'я людини; приймаючи до уваги роль Руської православної церкви в історії становлення й розвитку російської медицини; визнаючи значення Руської православної церкви в житті російського суспільства.

Взаємодія Церкви та медичної галузі є невідкладною. В умовах сучасного секулярного суспільства, ми стаємо свідками як часто відбувається підміна віковічних цінностей, пов'язаних, в тому числі, і зі здоров'ям людини. Погляд на людину як біологічну істоту, пов'язаний безпосередньо з інноваційними технологіями в сфері медицини, пропонує людині забути про її унікальність існування як Образу і Подоби Божої. Саме ця виключна роль духовного існування людини, яке направляє наші цінності з цього світу в життя вічне, змушує Церкву дбати про фізичне і, як наслідок, духовне здоров'я кожного її члена.

Саме тому протягом історії людства здоров'я людини не розмежовувалось із її моральним життям, віруванням. За свою двохтисячолітню історію Церква має колосальний досвід у лікувальній справі, що засвідчується великою кількістю святих-лікарів, котрі лікували одночасно і душу і тіло. І на сьогоднішньому етапі співпраці Церкви і медицини ми спостерігаємо позитивні тенденції. Проте в сучасній медичній галузі все ж є ще ряд галузей, присутність Церкви в яких невідкладна. В першу чергу, перед нами стоїть завдання духовної опіки тих, хто перебуває на лікуванні в медичних закладах. Звичайно, в цій сфері ми спостерігаємо досить вдалі спроби співпраці, та все ж нам бракує сьогодні одностайності у вирішенні складних питань пастирської практики в лікарнях. Адже окремі випадки лікувального процесу часто вимагають від нас особливих кроків на зустріч духовного здоров'я пацієнта. Саме духовний стан людини, котра страждає від фізичних вад потребує нашої підтримки, проповіді Євангельської істини та усвідомлення цінності вічного життя. Не менш важлива і наша робота з персоналом лікувальних закладів, адже саме ці люди повинні з нашою допомогою щодня усвідомлювати свою важливу місійну роль у служінні людству. Будь-яка людина, що прийшла на прийом до лікаря, має право сподіватися на гідне, шанобливе ставлення, яке повинне бути продиктоване найвищою любов'ю до Творця і любов'ю до ближнього! [3, с. 28]. Нинішній день пропонує нам щодня багато відкриттів у сфері знань та модернізацію набутого досвіду. Адже ми живемо у світі технічного та інтелектуального прогресу. Проте ні одна інноваційна технологія, не може замінити самовіддане, жертовне служіння лікаря, до якого він покликаний, і яке так потребує кожен хворий! Лише суміш результатів роботи розуму та серця може дати рецепт вдалого лікування в умовах сьогодення! Дедалі більше ми спостерігаємо як технічний прогрес і новітні технології суперечать усталеним законам моральності. Одним із таких досягнень, безсумнівно, є стрімкий розвиток біотехнологій, який викликає велику стурбованість Церкви саме тим, що кидає виклик фундаментальним основам і базовим принципам християнської віри. Оскільки всі питання біоетики мають відношення до моральних проблем, то будь-яка їх оцінка має ґрунтуватися на вченні Церкви про походження, цінність, характер, мету і кінцеве призначення людського життя. Вчення Церкви про святість, про створення людини за «образом і подобою Божою» (Бут.1,26), про шлюб і народження дітей дає можливість зробити моральну оцінку біоетичним проблемам, що погоджується з виявленою нам у Одкровенні волею Божою. Тому саме тепер Церква має вживати значні зусилля на діалог із суспільством і доносити своє бачення до все більших мас людей, щоб подолати існуючу тепер цивілізаційну кризу і взяти суттєву участь у формуванні духовної культури майбутнього.

Список використаних джерел.

1. Єленський, В. Держава та релігійні інституції в Україні до і після Помаранчевої революції: політичний дискурс // Релігійна свобода. Взаємини держави і релігійних організацій: правові та політичні аспекти. Науковий щорічник. – Київ, 2006. – С. 100.

2. Декларация о содействии диалогу и взаимопониманию между религиями и цивилизациями, принятая на Всемирной конференции, которая состоялась 26–28 октября 2007 года в Охриде, Республика Македония // Релігійна свобода: Міжконфесійний діалог як складова становлення громадянського суспільства. Науковий щорічник. – Київ : Світ знань, 2007. – С. 200.

3. Релігійність українського суспільства: окремі тенденції 2000–2007 років // Національна безпека і оборона. – № 8, 2007. – С. 24; Українці найбільше довіряють Церкві // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // orthodoxy.org.ua / uk / po_eparhiyah / kiivska / 2007 / 06 / 06 / 8320.html; Церква користується найбільшою довірою українців // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // orthodoxy.org.ua / uk / po_eparhiyah / kiivska / 2007 / 11 / 13 / 11677.html 8. – С. 28.

ИГНАТОВА ТАТЬЯНА ВАСИЛЬЕВНА

докторант Российской академии народного хозяйства и государственной службы, к.соц.н., доцент

ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК УСЛОВИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ РОССИЙСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Повышенное внимание к молодежи со стороны органов публичного управления объясняется ее ролью в общественном воспроизводстве. Молодежь всегда была и остается наиболее активной и динамичной социально-демографической группой, реализующей себя во всех сферах жизнедеятельности общества: политической, социальной, культурной, экономической. Данная социально-возрастная группа в большей степени, чем другие, нацелена на повышение своего социального статуса и освоение новых социальных ролей, так как находится в стадии жизненного самоопределения.

В широком смысле под публичным управлением понимают воздействие субъекта, обладающего публичной властью, на объект в целях каких-либо общественных интересов. В современной научной литературе не существует единообразия относительно природы публичной власти и управления. В.Е.Чиркин рассматривает публичную власть через понятие территориального публичного коллектива как особо вида объединения народа или его части, в

переделах своей территории и отличающимися специфическими свойствами принуждения, которые имеют публично-властный характер. [1, С. 20]

В настоящее время молодежь составляет 31558 тыс. чел. населения российского социума (или 22% от численности населения России). [2] Российская молодежь по своей структуре неоднородна и дифференцирована.

Взаимодействие власти и молодежи как особой социальной группы в России исторически носило однонаправленный характер: власть выступала организующим и контролирующим началом деятельности молодежи, а молодежь – ресурсом власти, объектом ее воздействия для достижения определенных политических целей.

Роль молодежи в политике и отношение государства к данной социальной группе, соответственно, начали меняться лишь на рубеже 1999-2000 годов, после «цветных революций» в Грузии, Украине, Киргизии, приведших к смене политического руководства в этих странах, где молодые люди выступили реальной движущей силой.

К началу 2000-х годов изменилась и сама российская молодежь – сформировалось поколение 17-18-летних россиян, родившихся не при советской системе. Эта молодежь не имеет сформировавшейся системы политических ценностей, поскольку ее социализация прошла в период смены одной системы – социалистических ценностей – другой системой – либерально-демократических идеалов. Следовательно, представители данного нового поколения молодых россиян находятся в поиске своего места в системе, в поиске приложения своих сил и энергии.

Проблема политической активности российской молодежи является предметом исследования отечественной науки примерно с середины 90-х годов XX века, охватывая широкий круг вопросов. Среди которых: обобщение и критический анализ советской практики, описание и оценка западного опыта молодежного участия, изучение молодежной политики современных российских властей, выяснение политических интересов и приоритетов различных групп российской молодежи.

Политическую активность молодежи можно рассматривать с нескольких позиций: интерес к политике, декларируемая политическая активность и политическое участие, протестная активность.

В настоящее время в российском обществе происходит омоложение состава участников общественных и политических процессов, поэтому характер и уровень политической активности молодежи отражается на будущем всей социально-политической системе социума.

Таким образом, как и большинство населения, молодежь может с различной степенью интенсивности участвовать в публичном управлении. Политическая активность молодежи как социальной группы во многом зависит от политических установок и ценностей, политической культуры и субкультуры поведения, общественного и индивидуального сознания, которые в свою очередь оказывают влияние на содержание, характер и направленность политических действий данной социальной группы.

Список використаних джерел.

1.Чиркин В.Е. Публичное управление: Учебник. – М., 2004. 475 с.

2.Данные на 2012 г. Ист.: Федеральная государственная служба государственной статистики http: // www.gks.ru / wps / wcm / connect / rosstat_main / rosstat / ru / statistics / population / demography (дата обращения 26.01.2013)

ІГНАЩУК ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

асистент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я Вінницького НМУ ім. М.І. Пирогова

ДОСВІД РОБОТИ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Питання реформування існуючої системи охорони здоров'я є пріоритетним напрямком в сучасних умовах. Неспроможність існуючої системи медичного обслуговування в наданні якісної допомоги населенню підтверджується зростаючими показниками смертності, первинної та загальної захворюваності населення, низькою якістю та несвоєчасністю надання медичних послуг, та фінансовими проблемами у галузі [2].

В основу реформування системи охорони здоров'я в Україна стало структурно-організаційне та фінансово-економічне розмежування первинного та вторинного рівнів надання медичної допомоги, та переорієнтація рівнів надання медичної допомоги на рівень первинної медико-санітарної допомоги. Даний напрямок змін вже достатньо апробований серед певних європейських країн і продемонстрував свою ефективність [1, 3].

З моменту початку впровадження пілотного проекту реформування у Вінницькій області було зроблено наступні кроки: створено 27 районних Центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД), та 8 міських (з них 7 у м. Вінниця); відбувається перепідготовка медичних кадрів на засадах загальної практики – сімейної медицини (ЗПСМ) (протягом 2011-2012 років на 6-місячних циклах перепідготовки підготовлено 154 лікарів ЗПСМ, на 2013 рік заплановано підготувати 85 лікарів); покращилось фінансування галузі, так з державного бюджету протягом 2012 року отримано субвенцій на загальну суму 90 млн. грн. (кошти на обладнання, інвентар, автотранспорт, комп'ютерну та організаційну техніку); рівень забезпеченості первинної ланки охорони здоров'я лікарями ЗПСМ – 3,9 на 10 тис. населення, вакантними залишається 160 посад лікарів; середня заробітна плата сімейних лікарів на кінець 2012 року вже вийшла на рівень 4000 грн. [3].

Не дивлячись, на надії щодо покращення стану надання медичної допомоги населенню в результаті реформування, будь-який період змін є болючим і потребує детальної уваги і аналізу. В період, коли на лікаря ЗПСМ покладено велику відповідальність, а більшість лікарів проходять період перекваліфікації, або, взагалі, тільки набувають досвіду у лікуванні, відпрацьовуючи обов'язкові 3 роки відповідно до розподілу, зрозуміло, що деяким аспектам в щоденній діяльності приділяється менше уваги. Це в більшості стосується вузьким спеціальностям. Приведемо приклад особливості організації роботи гастроентерологічної служби в умовах реформування системи охорони здоров'я у області.

Так, станом на 2010 рік (до початку впровадження пілотного проекту реформування) в області всього працювало 29 гастроентерологів, рівень атестації 70%. Але забезпеченість лікарями гастроентерологами була вже на той час досить низькою – 0,21 на 10 тис. населення. Посадами гастроентерологів забезпечені були лише у 9 районів, в міських лікувально-профілактичних закладах (ЛПЗ) – 14 посад, в обласних ЛПЗ – 6 посад.

В рамках реформування головні зміни торкнулись надання гастроентерологічної допомоги жителям Вінниці і полягали у скороченні посад міських гастроентерологів та реорганізації міського гастроентерологічного центру. Міський гастроентерологічний центр (ВМГЦ) був створений у 2000 році на базі міської поліклініки №2, розрахований на 60 ліжок денного стаціонару. З початком реформування ВМГЦ став відділенням на базі міської лікарні №1, що надає допомогу в умовах денного стаціонару і розраховане на 30 ліжок (30 ліжок, що працюють в 1,5 зміни). В гастроцентрі працює 2 лікаря-гастроентеролога вищої категорії. Амбулаторний прийом хворих з патологією шлунково-кишкового тракту в Вінниця ведуть 3 лікарі (в 2010-2011 рр. – 12 лікарів-гастроентерологів поліклінічних ЛПЗ, та 3 лікаря гастроентеролога стаціонару)

В ході реформування, та зосередження медичної допомоги на первинному рівні спостерігається наступні зміни в гастроентерологічній службі області: забезпеченість лікарями-гастроентерологами по області у 2012 році знизилась до 0,13 на 10 тис. населення(у 2011 – 0,2 на 10 тис населення). В області працює 21 гастроентеролог; Посади лікарів-гастроентерологів збережені в 8 з 27 районів області; в м. Вінниця в комунальних ЛПЗ існує 6,75 зайнятих посад гастроентерологів (в приватних ЛПЗ – 14), в обласній лікарні ім. М.І. Пирогова – 7,75 посад гастроентерологів); середньорічна кількість фактично розгорнутих ліжок в області – 30 ліжок в обласній лікарні ім. М.І. Пирогова, у Вінниці 30 ліжок денного стаціонару; забезпеченість ліжками складає 0,37 на 10 тис. населення; середнє число роботи ліжка складає 468,58 днів; середні строки лікування – 10,56 днів.

Аналіз основних показників захворюваності на хвороби органів травлення продемонстрував, що в 2010 році загальна захворюваність хворобами органів травлення становила 2466,8 на 10 тис. населення, в 2012 році знизилась до 2431,7 на 10 тис. населення (у м. Вінниця 2955 на 10 тис. населення у 2010 році та 2504,9 на 10 тис. населення у 2012 році). Первинна захворюваність також має тенденцію до зниження. Так, у 2010 році в області вона становила 272,1 на 10 тис. населення, та 242,1 на 10 тис. населення у 2012 році (у м. Вінниця первинна захворюваність на хвороби органів травлення становила 242, 6 на 10 тис. населення у 2010 році, та лише 150 на 10 тис. населення у 2012 році). Неоднозначна тенденція спостерігається з рівнем госпіталізації хворих з патологією шлунково-кишкового тракту в стаціонари терапевтичного профілю, так в області він залишився практично незмінним (у 2010 році склав 206,07 на 10 тис. населення, у 2012 – 203,91 на 10 тис. населення), проте у м. Вінниця спостерігається зростання показника (у 2010 він становив 142,25 на 10 тис. населення, у 2012 – 177,95 на 10 тис. населення). Дещо змінились строки лікування хвороб органів травлення. Так в області в 2010 році вони становили 9,26 днів, та скоротились до 8,88 днів у 2012 році. У місті Вінниця також виявлена тенденція до скорочення – так, у 2010 році показник був 9 днів, у 2012 – 8,4 дні. Аналіз летальності від хвороб органів травлення демонструє тенденцію до збільшення показника, так у межах області у 2010 році летальність склала 0,91‰, та зросла до 1,09‰ у 2012 році. У Вінниці летальність від хвороб органів травлення значно вища ніж по області, хоча і має тенденцію до зниження, таку 2010 році показник становив 1,36‰, у 2012 – 1,26‰.

Аналіз показників продемонстрував неоднозначну ситуацію з захворюваністю та смертністю від хвороб органів травлення. Зменшення первинної, загальної захворюваності, що свідчать про недостатню увагу до реєстрації хвороб шлунково-кишкового тракту, та ріст летальності від гастроентерологічної патології виявляється лише у вигляді тенденції. Проте, слід зазначити, що певні практичні рекомендації допоможуть в майбутньому призупинити негативні зміни цих показників і покращити гастроентерологічну допомогу населенню. Зокрема рекомендується стандартизація лікувально-діагностичного процесу на рівні лікаря загальної практики сімейної медицини, проведення регулярних статистичних ревізій у новостворених ЦПМСД та залучення лікарів загальної практики – сімейної медицини до участі у роботі школи-гастроентерологів, обласних та всеукраїнських гастроентерологічних конференцій та симпозіумів, з метою покращення знань щодо діагностики та профілактики захворювань органів травлення.

1. Реформування системи охорони здоров'я в пілотному регіоні – Вінницькій області відбувається відповідно до нормативних документів та запланованих етапів. Основні реорганізаційні зміни на період кінця 2012 року торкнулись ліквідації дільничних лікарень та створення центрів первинної медико-санітарної допомоги.

2. Основні зміни у гастроентерологічній галузі стосувались скорочення посад гастроентерологів, переважно у м. Вінниці, та зосередження надання допомоги хворим на патологію органів травлення лікарями загальної практики – сімейної медицини.

3. Попередній аналіз показників продемонстрував зниження рівнів первинної та загальної захворюваності на гастроентерологічною патологією та недостатню увагу до диспансеризації профільних хворих у Вінницькій області, та особливо у м. Вінниця.

Список використаних джерел.

1. Корнійчук О.П. Стан первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейного лікаря в Україні / О.П. Корнійчук // Український медичний часопис. – 2012. – №2(88). – С. 146-150

КАЛІНІЧЕНКО АНАТОЛІЙ ГЕОРГІЄВИЧ

заступник начальника управління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворінь України в АРКрим, здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ В АРК В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Поліпшення стану здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил, створення умов для продовження виховного процесу та розвитку творчих здібностей забезпечується шляхом організації оздоровлення та відпочинку дітей, що є

важливим напрямком державної політики на сучасному етапі розвитку України. Збереження здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил шляхом організації якісного, повноцінного оздоровлення та відпочинку має розглядатись як передумова сприятливого соціально-економічного і демографічного майбутнього, як проблема національного значення, що потребує першочергового вирішення [3]. Однак, упродовж останніх років зберігається тенденція до його погіршення внаслідок впливу різних негативних факторів соціально-економічного, екологічного та психо-емоційного характеру.

Історія розвитку рекреаційно-економічного комплексу Автономної Республіки Крим має певні етапи розвитку, які є достатньо умовними. Так, якщо повернутися до періоду завоювання Криму Росією (1783 р.), відзначимо, що фактично такої сфери діяльності не було (за винятком нечисленних мандрівників). Вже з 1783 року до 90 років XIX століття розпочинається будівництво перших дитячих закладів для літнього відпочинку бідних дітей (так званих колоній) на благодійній основі (кошти різних товариств та приватних осіб). І лише з кінця XIX століття – початку XX, курортно-туристична діяльність стає одним із елементів нового російського суспільства, якою займаються представники вищої знаті і діячі культури (елітарний туризм). До 1915 року в м. Ялті та її околиць було створено 5 благодійних, 3 приватних платних санаторії, 50 пансіонатів, 2 дитячих заклади, 14 невеликих готелів. На початок 1917 року в Росії функціонувало майже 20 дитячих санаторіїв, а колоній ще більше [5].

Розвиток системи дитячих курортів розпочався після видання декретів Радянської уряду: «Про лікувальні місцевості загальнодержавного значення» від 20 березня 1919 року, «Про використання Криму для лікування трудящих» від 21 грудня 1920 року, за яким усі лікувальні місцевості та курорти перейшли у власність Республіки Рад для їх використання з лікувальною метою. А вже через два роки вийшла постанова Ради народних комісарів про безкоштовне лікування деяких категорій трудящих і дітей на курортах загальносоюзного значення. В Україні починає розгортатися організоване курортне лікування дітей, відкриваються в основному здравниці кліматичного профілю, призначені для лікування хворих. Це пов'язано з тим, що зусилля вчених були спрямовані на розробку методик застосування таких природних факторів, як лікувальна грязь, мінеральні води і т.п. Таким чином, напередодні Великої Вітчизняної війни Крим мав першокласні дитячі курорти – кліматичні, грязьові, бальнеологічні; розгалужену мережу санаторіїв, численні піонерські табори і дитячі дачі, які безперервно облаштовувалися, поліпшувався лікувальний процес, розгорталися нові кабінети, будувалися веранди для цілодобового перебування дітей на свіжому повітрі. Всі вони були забезпечені висококваліфікованими кадрами: лікарями, педагогами, методистами, середніми та молодшими медичними працівниками.

Під час Великої Вітчизняної війни розгалужену мережу дитячих оздоровлю вальних та відпочинкових закладів було зруйновано (в АРК збитки обчислювалися більш ніж в 14 млрд. рублів), відтак відновлювальний період для початку масового розвитку туризму, відпочинку та оздоровлення трудящих, в т.ч. дітей почалося відразу ж після звільнення України і до 1947 р. воно було практично завершено. Цей період характеризується будівництвом нових, більш комфортабельних і досконалих дитячих таборів.

Пік туристичної активності та дитячого оздоровлення, санаторно-курортного лікування дітей в Криму, що характеризується розмаїттям форм, методів виховання дітей у дитячих таборах, припадає на 60-80 роки XX століття. При цьому було виділено в окремий напрям оздоровлення талановитих та обдарованих дітей, лідерів дитячих організацій – майбутньої політичної еліти («Артек», «Чайка» в АРК, «Молода гвардія», «Малий Артек» – в М.Одесі). Першість належала саме «Артеку», де було запроваджено цілорічну систему оздоровлення, розвитку набула міжнародна співпраця, проводилися міжнародні дитячі зустрічі, фестивалі, створювалися та апробовувалися передові виховні технології та програми для дітей.

Що стосується часів незалежності України, то в 1991-1997 роках було закладено основи державної політики в сфері організованого оздоровлення та відпочинку дітей в АРК. Етап характеризується структуруванням діяльності на республіканському та місцевому рівні (укрупнення, створення, розширення мережі управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, включення до їх повноважень функцій з організації оздоровлення та відпочинку дітей. Фінансування дитячого оздоровлення відбувається обов'язково із всіх бюджетів, але значно менш, ніж в період радянських часів. Мережа дитячих оздоровчих закладів значно зменшується, внаслідок перепрофілювання, продажу оздоровниць, контроль за процесом законодавчо не закріплено.

В окремий етап варто виокремити 1997 – 2002 роки, в які почала діяти республіканська програма «Діти Криму» в рамках Національної програми «Діти України», затвердженої постановою Уряду АРК від 23 квітня 1996 року № 127. Адже вперше за часи незалежності України вводилися першочергове право на літнє оздоровлення та відпочинок дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з багатодітних сімей, а також дітей з неблагополучних сімей; заборона щодо використання оздоровчих таборів не за призначенням; організація зайнятості підлітків влітку стає обов'язком міських виконавчих комітетів та районних державних адміністрацій. Крім того, в програмі законодавчо розмежовано категорії «санаторно-курортне лікування» та «оздоровлення та відпочинок дітей», функції органів виконавчої влади АРК. Позитивним моментом є те, що напрацювання Міністерства охорони здоров'я АРК лягли в основі програми розвитку курорту Євпаторія як національного дитячого курорту.

Наступна п'ятирічка: 2003 – 2008 роки – дія республіканської програми відпочинку та оздоровлення дітей АРК на період до 2008 року, затвердженої постановою Верховної Ради АРК від 22 жовтня 2003 року № 704-3 / 03. Її основними завданнями визначалося: збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами відпочинку та оздоровлення (в 2003 році їх кількість становила всього 20% від загальної кількості дітей шкільного віку); збереження і розвиток мережі дитячих оздоровчих закладів, зміцнення матеріально-технічної бази, поліпшення матеріально-технічного, науково-методичного забезпечення діяльності дитячих оздоровчих закладів, створення сприятливих умов для реалізації соціально-педагогічних, медико-оздоровчих проектів відпочинку та оздоровлення дітей, закладено основи міжнародної співпраці. І як наслідок її виконання: в ці роки мережа пришкільних таборів значно зросла від 276 до 512; було збільшено від трьох до восьми кількість категорій дітей, що мають першочергове право на оздоровлення та відпочинок [4]. Крім того, було введено поняття «тематичні», «профільні» зміни у таборах, «дитячі табори» стали називатися «дитячі оздоровчі заклади».

Наступний етап розпочався у 2009 році, і триває по нинішній час, пов'язаний із прийняттям Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» [1], в якому дитяче оздоровлення визнається соціальною послугою для сімей. А також виконанням Державної програми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим на період до 2017 року [2].

Таким чином, на основі певних фактів, подій, історичних документів запропоновано умовне виділення та охарактеризовано етапи розвитку дитячого оздоровлення та відпочинку дітей в Криму, як складової частини колишнього Радянського Союзу, так у складі незалежної України в статусі автономії. Проведений аналіз показав, що суттєвих змін в

оздоровленні та відпочинку дітей можна досягти лише за умови надання постійної прискіпливої уваги до даної сфери як на законодавчому рівні, так і за наявності небайдужої громадськості, відповідальних керівників в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування безпосередньо на місцях.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» від 04.09.2008 р № 375 – VI //// www.portal.rada.gov.ua
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим на період до 2017 року» від 30 серпня 2007 р. N 1067
3. Калініченко А.Г. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку: поняття, види та форми діяльності / А.Калініченко // Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи : Матеріали II Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (3 червня 2011 року). – [Електронний ресурс]. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 30 – 34
4. К вопросу о государственном финансировании детского оздоровления в Крыму [Текст] // Тр.межвузовск. научн.-практ.конф. Проблемы развития финансовой системы Украины и Крыма. – Симферополь: изд-во МОО «Центр стабилизации», 2008. – 67 – 68 с.
5. Детские здравницы Украины: этапы развития и состояние сегодня [Текст] // Тр.респ.научн.-практ.конф. / Туризм, курорт, наука. – Симферополь: изд-во ТНУ, 2009. – 84 – 86 с.

КЕМАРСЬКА ТАМАРА ГЕОРГІЇВНА

старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕТОД АНАЛІЗУ КОНКРЕТНОЇ СИТУАЦІЇ (CASE STUDY) ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ МОВНИХ НАВИЧОК ЗА ДОПОМОГОЮ МОТИВУЮЧИХ ВИДІВ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ВІДОБРАЖАЮЧИХ РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ, ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ

A CASE STUDY AS A MEANS OF DEVELOPING KEY LANGUAGE SKILLS OF PUBLIC SERVANTS THROUGH MOTIVATING ACTIVITIES THAT REFLECT THE REAL WORLD OF MODERN SOCIETY

A method of the analysis of a concrete situation or a case study, as it is often referred to, is one of the modern technologies of profession-minded training nowadays. Devised at the Harvard Law School at the end of the 19th century, the case study method has been systematically used since the beginning of the 20th century mostly for training future businessmen, economists and lawyers. The advantage of the method is that it provides not only acquiring proper knowledge of the discipline but the formation of necessary competence and development of critical thinking and communication skills. At present this method is successfully applied to various spheres of training including public administration, project management, etc.. Teachers of all disciplines have found case studies as an attractive and effective way of bridging the gap between classroom theory and on-the-job practice.

Some aspects of a case study can be used in teaching foreign languages taking into account modern demands and objectives of public service specialists as well as the level of learners' knowledge. Through discussion of real world issues and personal involvement in decision-making, case studies stimulate learners' genuine communication in a foreign language which is as close as possible to the realities of professional life.

How are the cases designed? Many case studies are limited to the dilemma and decision model, where learners discuss a problem and then choose from three or four options. Though, according to the practice, the best results are achieved when case studies are used as a regular component of the course: problem-solving, meeting and negotiation simulations, role plays, in-tray and maze activities, creative briefs for presentation as well as management games.

Each case consists of a series of staged listening, reading and speaking activities building up to the main discussion and decision-making sequence. It is difficult to give a precise indication of how long a particular language activity will take on a given case due to the open-ended nature of many of the activities and the numerous parameters involved (size of a group, affinity for the topic, culture attitudes to brainstorming and discussion, readiness or reluctance to improvise a presentation or discussion, etc.). In cases involving presentation it may be practical to ask the groups to perform their tasks at home and present them at the next lesson. Additional role play discussions or interviews with the protagonists in the case can be organised as an extra activity when some groups complete the task well before the others have finished.

How should the cases be used? A suggested procedure is as follows. Most cases include a warm-up activity which is aimed to focus attention on the subject area of the case and, most importantly, to put students into a brain-storming mode.

Input stage also provides information about the problem through listening and reading activities. Reading tasks in particular can be given as a learners' homework to prepare before the lesson. The question and discussion points provide a means for the teacher to check that learners have understood the key points and for the participants to start to explore the issues in question.

At the main discussion stage, learners tackle the problems, presented in the case and negotiate / discuss / present their solutions.

It should be kept in mind that the teacher's role at this stage is monitoring language production for feedback after the activity is finished. Learners should be encouraged to work as autonomously as possible. So, the teacher's aim is to try not to intervene. Sometimes a student can be appointed as a «devil's advocate» (without telling the rest of the group, one student is briefed to disagree systematically with other group members). This trick method involves the participants into an active discussion.

A teacher can achieve best results when the case studies are based on real situations and companies, their business content, providing interest for learners over the language activity (that is students focus on topics of concern to people in their working lives).

Above all, active involvement in learner-centered tasks should be meaningful, motivating and memorable, which are classic ingredients of effective language learning at a high school (training modern project managers, public servicemen, and leaders). The teaching experience shows that the key to successful case studies is enjoyment. If the learners are enjoying themselves, the chances are they are learning useful lessons about language and communication.

To sum up, challenging real-world tasks involved in case studies encourage learners to sharpen their communication skills in foreign languages and draw on their own experiences at work according to the actual problems and perspectives of public administration, project management, and other kinds of business and social activities.

References.

1. Dudley-Evans T. Developments in English for Special Purposes. – Cambridge University Press, 1998
2. John Allison, Mark Powell In Company. Case studies. – Macmillan Publishers Limited,128 p., 2005
3. Russakova L.N. Motivation in Language Learning // Записки з романо- германської філології, Випуск 7., 283 р., Одеса, 2000
4. Simon Clarke In company. – Macmillan Publishers Limited,144p., 2007
5. Widdowson H.G. Teaching Language as Communication. – Oxford University Press,1978

КІРОВ ВОЛОДИМИР ІГОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Вивчення різних аспектів здоров'я як незаперечної, якісної цінності людини та суспільства, дослідження складних взаємозв'язків між чинниками навколишнього середовища та здоров'ям людей є важливим завданням державної політики, розв'язання якого позитивно позначатиметься на стані національної безпеки держави. На різних етапах розвитку суспільства і держави проблемам здоров'я завжди приділялася велика увага. Представники різних наук робили спроби проникнути в таємниці феномену здорового способу життя, визначити його сутність – щоби навчитися вміло керувати ним і знаходити засоби збереження здоров'я. Здоров'я людини і її здоровий спосіб життя визначаються комплексом соціальних факторів. В системі «людина – середовище» визначаються три взаємопов'язані рівні здоров'я: суспільний, груповий та індивідуальний. Перший рівень – суспільний – характеризує стан здоров'я і здорового способу життя населення загалом і виявляє цілісну систему матеріальних і духовних відносин, які існують в суспільстві. Другий – групове здоров'я, зумовлене специфікою життєдіяльності людей даного трудового чи сімейного колективу та безпосереднього оточення, в якому перебувають його члени. Третій – індивідуальний рівень здоров'я, який сформовано як в умовах всього суспільства та суспільної групи, так і на основі фізіологічних і психічних особливостей індивіда та неповторного способу життя, який веде кожна людина в державі.

Здоровий спосіб життя індивідуума – абсолютна цінність, яка перебуває на найвищому щаблі ієрархічної шкали цінностей, а також у системі таких категорій людського буття, як інтереси та ідеали, гармонія, сенс життя, творча праця, ритм життєдіяльності. Виділяються три рівні опису цінності здорового способу життя:

1) біологічний – передбачає досконалість саморегуляції організму людини, гармонію фізіологічних процесів як наслідок максимуму адаптації;

2) соціальний – здоровий спосіб життя є мірилом соціальної активності, ставлення людини до своєї держави, до світу в цілому;

3) психологічний – здоровий спосіб життя як запорука відсутності хвороб, їх подолання (здоровий спосіб життя як стратегія життя і діяльності людини) [2, с. 3].

Усі механізми пристосування людини, що веде здоровий спосіб життя, до навколишнього середовища, характеризують адаптацію, яка містить такі рівні:

1) генетичний рівень – генетичний природний вибір, що забезпечує збереження популяції;

2) фенотиповий рівень – індивідуальне пристосування до нових умов існування за рахунок ієрархічної системи адаптивних механізмів: а) зміни обміну речовин (метаболізму), збереження сталості внутрішнього середовища організму (гомеостазу); б) імунітету, тобто несприйняття організму до інфекційних та неінфекційних агентів і речовин, які потрапляють в організм ззовні чи утворюються в організмі під впливом тих чи інших чинників; в) регенерації, тобто відновлення структури ушкоджених органів чи тканин (загоювання ран тощо); г) адаптивних безумовних та умовно-рефлекторних реакцій (адаптивна поведінка) [3, с. 186].

Універсальним показником рівня здорового способу життя населення є, наприклад, середня очікувана тривалість життя – місткий інтегратор, що характеризує результати державної соціальної і гуманітарної політики. Крім того, слід сказати, що критерії оцінки здорового способу життя складаються в конкретних умовах суспільно-історичного і державно-політичного розвитку а саме увага держави, державної влади до повного фізичного, духовного, розумового і соціального добробуту, гармонійного розвитку фізичних і духовних сил громадянина.

Фактично на п'ятдесят відсотків здоров'я людини визначає саме спосіб життя – modusvivendi. Негативними чинниками способу життя є шкідливі звички, незбалансоване харчування, несприятливі умови праці, моральне і психічне навантаження, малорухомість, погані матеріальні та сімейні умови, низький рівень культури та освіти.

Суттєво на стан здоров'я населення впливають чинники соціального та державного життя: демографічна та медична ситуації в державі, рівень духовності в суспільстві, діяльність державних і недержавних ЗМІ (їхній вплив на свідомість громадянина), соціально-політичні конфлікти в державі тощо.

Отже, виявити небезпеки легше, ніж усунути їх. Але висока місія держави, державної влади, соціальної і гуманітарної політики полягає саме в тому, щоби дбати про здоров'я громадян и створювати всі необхідні умови для можливості ведення здорового способу життя кожною людиною. Саме для цього в масштабах держави здійснюється політика по збереженню генофонду країни та функціонує державна система охорони здоров'я.

Список використаних джерел.

1. Пономарьов П.Х. Безпека харчових продуктів та продовольчої сировини. – К.: Лібра, 1999. – 272 с.
2. Саламаха Б. Про що говорить стан здоров'я громадян // Щотижня. – 2013. – 13 липня. – с. 3.
3. Стеблюк М.І. Здоровий спосіб життя людини. – К.: Знання-прес, 2007. – 486 с.

КОЗУБ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

доцент кафедри державного управління ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к. і. н., доцент

ОЦІНКА ЯКОСТЕЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНИХ ІНДИКАТОРІВ УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження критеріїв вимірювання якості державного управління обумовлюється необхідністю визначення напрямів вдосконалення механізмів державного управління, обгрунтування траєкторії розвитку системи державної влади, впровадження критеріїв оцінки якості діяльності органів державного управління.

Дослідженню методологічних оцінок державного управління, обґрунтуванню вимірів і визначенню сукупних та індивідуальних показників управління, розробленню методики впровадження методики індикаторів оцінки рівня відповідності рівня державного управління критеріям Governance Matters, систематизації показників ефективності державного управління присвятили свої роботи українські та зарубіжні вчені Н. Антонович, С. Арндт, І. Барциц, В. Залога, Д. Кауфман, С. Кнак, М. Ковальов, О. Костишак, Коурт, А. Край, М. Куглер, М. Лахижа, М. Маструзі, Н. Меннінг, Т. Пахомова М. Попова, В. Саламатов, В. Самойлов, В. Тимощук, М. Томас, Г. Хіден та ін.

Вченими, міжнародними урядовими та неурядовими організаціями розроблено і рекомендовано до впровадження ряд методик вимірювання якості державного управління. Запропоновані методики відрізняються в деталях і мають різного роду методичні обмеження. Ці методики забезпечують порівнювані оцінки різних аспектів державного управління і користуються високим авторитетом у науковців і фахівців державного управління. Найважливішою перевагою міжнародних рейтингів є їх незалежність від оцінюваних країн, а також можливість відстеження динаміки розвитку країни, зумовлена стабільністю використовуються для оцінок методик [1].

Найбільш авторитетні міжнародні індекси якості державного управління складають Світовий банк, міжнародна неурядова організація Transparency International і Світовий економічний форум. Governance Matters (Якість державного управління) – це глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником якості та ефективності державного управління. Розраховується за методикою Світового банку (The World Bank) на основі декількох сотень змінних, одержуваних з різних джерел (статистичні дані національних інститутів і міжнародних організацій, результати досліджень, що здійснюються на регулярній основі міжнародними і неурядовими організаціями). Дослідження проводиться з 1996 року і на даний момент представляє найбільш повний комплекс показників якості державного управління з різним країнам світу. Автори дослідження: експерти Світового банку Даніель Кауфман (Daniel Kaufmann), Аарт Краай (Aart Kraay) і Массімо Маструцци (Massimo Mastruzzi).

На роль універсальних методик оцінки якості державного управління претендують розробки Інституту Світового банку, експерти якого зіграли велику роль у науковому осмисленні проблем реалізації адміністративної реформи в Україні. У методології Світового банку використовуються шість головних індексів, які відображають різні параметри якості державного управління. Цифрове значення кожного з шести індикаторів формується на основі 30 джерел даних. Ці джерела даних масштабуються і об'єднуються для створення агрегованих показників. При цьому використовується метод статистичної неспостережуваних компонентів. Рейтинг якості державного управління Світового банку є одним з найбільш авторитетних досліджень у своїй галузі.

Індекси (Worldwide Governance Indicators), які відображають різні параметри якості державного управління. 1. Врахування думки населення та підзвітність державних органів (якою мірою громадяни країни мають можливість брати участь у виборі уряду, рівень свободи слова, свободи об'єднань тощо). 2. Політична стабільність і відсутність насильства (ступінь ймовірності дестабілізації уряду неконституційними методами або із застосуванням насильства). 3. Ефективність роботи уряду (оцінка якості державних послуг, якості роботи держслужбовців, ступінь їх незалежності від політичного тиску тощо). 4. Якість нормативно-правового регулювання (оцінка здатності уряду виробляти обґрунтовану політику і нормативні правові акти, які сприяють розвитку приватного сектору). 5. Верховенство закону (оцінка ступеня довіри різних суб'єктів до чинним у суспільстві нормам і їх готовності дотримуватися ці норми. 6. Боротьба з корупцією (оцінка поширеності практики використання державної влади в корисливих цілях).

Згідно концепції інститутів та інституціональної динаміки Д.Норта, в будь-якому суспільстві завжди складається «суміш» із ефективних і неефективних інститутів і саме співвідношення між ними визначає, в кінцевому рахунку, траєкторію його розвитку. Інститути як би «заштовхують» суспільство в певне русло, з якого потім важко згорнути. Таким чином, від виявлення напрямків підвищення якості і ефективності функціонування системи державного управління багато в чому залежить прогресивність (якість) розвитку держави [2].

Застосування до державного управління понять ефективності та якості є принципово новим підходом: в минулі історичні періоди сама можливість постановки такого питання була відсутня. Відповідно, багато теоретичні положення даного підходу навіть не до кінця усвідомлені, не кажучи вже про їх практичної розробленості. У зв'язку з цим використовується традиційний прийом перенесення західних ідей без будь-якої адаптації до вітчизняних реалій. В результаті спотворюються вихідні принципи та ускладнюється процес їх вдосконалення. Позначається також відмінності

підходів до питань ефективності та якості державного управління вітчизняних дослідників. Відповідно, вкрай актуальною є науково-практична розробка моделі ефективності діяльності органів державного управління, що відповідає національним умовам країни.

У критерії оцінки роботи влади необхідно закласти визнані світові напрацювання, включивши додатково такі важливі аспекти: а) прогнозування наслідків прийнятих рішень; б) оцінка побудови вертикалі влади і зміни урядів; в) оцінка ідеології суспільних трансформацій та їх соціальних наслідків. Саме такий підхід і підтверджується останніми новаціями в світовій політиці.

Список використаних джерел.

1. Барциц И. Н. Показатели эфективности государственного управления (субъективный взгляд на международные стандарты) (часть 1) [Электронный ресурс] И. Н. Барциц. – Режим доступа : http: // pvlast.ru / archive / index.433.php

2. Положихина М. А. Оценка качества и эффективности государственного управления: методы и критерии [Электронный ресурс] М. А. Положихина. – Режим доступа : http: // viperson.ru / wind.php?ID=641401

КОМАРНИЦЬКА НАТАЛІЯ ТИМОФІЇВНВ

завідувач курсом післядипломної освіти організаторів охорони здоров'я Вінницького НМУім.М.І.Пирогова, доцент, к.мед.н.

ПРОБЛЕМА КОНФЛІКТІВ В РОБОТІ КЕРІВНИКА МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Процес реформування національної системи охорони здоров'я супроводжується відчутними протиріччями і конфліктогеністю в медичних організаціях. Ценегативно впливає на роботу,в першу чергу, керівників медичних закладів у базових областях пілотного проекту.Склалася думка, що конфликтє звичайним явищем в житті будь-якого суспільства, колективу, кожної людини, що він забезпечує прогрес і ровиток.Між тим, конфліктні ситуації в лікувально-профілактичних закладах оцінюються їх учасниками як небажані і такі, що вимагають невідкладного вирішення. Стрес, який виникає у суб'єктів конфліктної взаємодії, ускладнює міжособисте спілкування, негативно впливає на психо-фізіологічний стан медичних працівників, підвищує соціальну напругу в стосункахміж постачальниками і споживачами медичних послуг і, в кінцевому результаті, – знижує ефективність діяльності медичного закладу, призводить доне прогнозованих втрат робочого часу, емоційно-психологічних витрат, а при непрофесійному підході до вирішення конфлікту – і до руйнівних наслідків.

Вивчення названої проблеми проводилося нами в процесі навчання організаторів охорони здоров'я на передатестаційних циклах у Вінницькому національному медичному університеті в період з початку вересня 2011р. до кінця травня 2013 р. Загальна кількість осіб, що були охоплені дослідженням, склала 358 чол.Метою дослідження стала розробка методики профілактики та управління конфліктними процесами в медичних організаціях на основі комплексного соціологічного дослідження їх причин, умов виникнення, змісту і соціальних наслідків.

Використовувався метод «case-stady», коли слухачам курсів (керівникам лікувально-профілактичних закладів різного рівня) пропонували по черзі навести приклади конфліктних ситуацій в їх колективах і розповісти, як саме вони вирішували цю ситуацію. Слухачі зацікавленорозповідали про власну практику «боротьби з конфліктами», тому що мали сумніви відносно правильності своєї поведінки і прагнули отримати професійну допомогу. Завданням, яке ставилося перед присутніми колегами було: визначити своє бачення причини конфлікту в конкретному випадку, проаналізуватиадекватність обраної керівником тактики, оцінити можливі наслідки і спробуватизапропонували свій варіант вирішення конфлікту. Викладач висловлював власну позицію, запрошуючи до її критичного обговорення, а після цього узагальнював результати дискусії. Аналізуючи отримануза допомогою такої методики унікальну інформацію, слід виділити наступні моменти.

Зростання рівня конфліктогенності в процесі між особистого спілкування у діадах: «лікар (медсестра) – керівник закладу (підрозділу)», «лікар (медсестра) – лікар (медсестра)», «лікар (медсестра) – пацієнт (його родичі)» є в значній мірі відображенням дестабілізації соціально-психологічного клімату у лікувально-профілактичних закладахвнаслідок соціально-економічної ситуації, що склалася в суспільстві.

Медичні працівники в умовах реформування системи охорони здоров'я знаходяться в надскладній соціально-професійній ситуації. Недостатнє фінансування галузі,низька оплата праці медичного персоналу, неможливість забезпечити пацієнтів медичною допомогою сучасного рівня (із залученням дорого вартісних новітніх технологій діагностики, лікування і реабілітації) знижують мотивацію до якісного виконання своїх професійних обов'язків, викликаютьнегативні зміни емоційного фону – внутрішню тривогу і професійнунезадоволенність. Погіршують ситуаціюсоціальні та побутові проблеми, які екстраполюються на процес міжособистого спілкування.

Медичний персонал знаходиться в зоні постійного ризику виникнення конфліктів, які можно поділити на дві групи: І. – наслідки лікарських помилок (відзначили 26,8% керівників) і ІІ. – наслідки особистісних характеристик лікаря і пацієнта (відзначили 43,2% керівників).

Причинипершої групи конфліктівможуть бути як об'єктивними (недосконалість медичної техніки і технологій; недостатньо чітка робота медичного закладу; зміни в окремих стандартах і протоколах, в результаті чого змінюються підходи до діагностики захворювання і його лікування), так і суб'єктивними (відсутність достатнього досвіду і професійного рівня у лікаря, помилки, пов'язані із процесом комунікації).Особливості характеру лікаря і пацієнта, керівника та підлеглого або інших сторін конфлікту можуть не тільки призвести до конфлікту, а і вимагати невідкладного втручання з боку керівника.Причиною конфлікту між керівником і підлеглими часто стає авторитарна позиція керівника, коли він не зважає на потреби, бажання, бачення працівників. Спочатку такий конфлікт відбувається в скритій формі, яка

іноді переривається локальними вибухами. Якщо керівництво не звертає на це увагу і не вживає адекватних засобів, конфлікт може призвести до катастрофічних наслідків.

В медичних закладах нерідкі між групові конфлікти – між колективамирізних відділень, між мікрогрупами внутрі одного колективу, між формальною і неформальною групами. Так, наприклад, денна зміна медичного персоналу може звинуватити нічну зміну в тому, що вона намірено погано доглядала за хворими, щоб «скинути» найбільш складну роботу.

Нерідки випадки коли претензії з боку пацієнтів висуваються не до конкретного лікаря (медсестри), а в їх особі –до всієї професійної групи, медичного закладу. Складність вирішення такого конфлікту в тому, що одна людина не в змозі відповідати за весь колективі із узагальнених претензій визначити конкретну проблему і спробувати її залагодити. Для цього потрібні час, достатні ресурси, хороші комунікативні навички і певнастресостійкість.

Причини конфліктів в медичній практиці взагалі можуть бути самими різними: це і обмеженість ресурсів, взаємозалежність завдань і недостатньо чіткий розподіл функцій, розбіжності в цілях, інтересах, цінностях, дефіцит інформації і незадовільні комунікації, емоційні відмінності у психіці індивідів.Виходячи з цих причин, ми в результаті спільного обговорення із слухачами курсів пропонуємо застосовувати наступну програму дій для попередження конфліктів в роботі лікувального закладу:

-з метою підвищення якості медичної допомоги населенню, оптимізації кадрової політики і стабілізації психологічного мікроклімату в медичних колективах здійснювати попереднє тестування медичних працівників, спрямоване на виявлення високо конфліктних осіб;

-чітко визначати вимоги, правила і критерії оцінки роботи;

-дотримуватись стабільної ієрархічної структури і використовувати координаційні механізми (всі чітко знають, хто кому підпорядкований, хто за що відповідає, хто приймає рішення у випадку розбіжностей);

-визначити загальні цілі організації, підрозділу, сформулювати загальні цінності (елементи корпоративної культури);

-створити систему винагородження, що запобігає зіткненню різних підрозділів або окремих членів групи (прозорість, колегіальність, гласність, визначеність критеріїв оцінки).

Професіоналізм керівника проявляється не тільки в тому,щоб запобігати конфліктам, які потенційно можливі, а у вмінні визначити наявність вже існуючого конфлікту і управляти ним для отримання позитивних наслідків.З цією метою попередньо для аналіза кожного конкретного конфліктного випадку, оцінки його динаміки важливо визначити: всіх суб'єктів конфлікту і його ініциатора, можливі причини виникнення. Тільки повністю усвідомлюючи ситуацію, можна приступати до вибору стратегії вирішення конфлікту.

Найкращою стратегією вирішення конфлікту, як показує досвід більшості управлінців, є стратегія співробітництва. Вона, безумовно, потребує більш професійної і кропіткої роботи керівника для того, щоб визначити, яка скрита потреба реально стоїть за позиціями протилежних сторін, залучити ці сторони до спільної конструктивної роботи (перетворити противників на партнерів), розробити різні варіанти подолання розбіжностей і обрати найбільш перспективний шлях. Результати такої стратегії оцінюються переважною більшістю обстежених управлінців (87,2%)як найбільш продуктивні.

Невирішені або вирішені неконструктивно конфлікти не тільки погіршують професійну взаємодію керівника і підлеглих,но і підривають довіру пацієнтів до медичного персоналу, можуть звести на нівець всі зусилля по лікуванню хворих. Тому особливе значення в сучасних умовах реформування медичної галузі набуває покращення знань з основ конфліктології і вміння застосовувати їх в практичній діяльності управлінця,чому, безумовно, сприяли наші заняття за методикою «case-stady».

КОПЫТОВ КИРИЛЛ ИГОРЕВИЧ

студент Национального исследовательского университета «Высшая школа экономики» (г. Москва)

ЯЦКЕВИЧ ИННА ВЛАДИМИРОВНА

доцент кафедры экономической и финансовой политики ОРИГУ НАГУ при Президенте Украины, к.э.н., доцент

ПРОБЛЕМАТИКА МИГРАЦИИ В УКРАИНЕ

На сегодняшний день в мире наблюдается нехарактерное для предыдущих столетий активное развитие процессов, связанных с миграцией населения. В Украине миграция является одной из важнейших проблем и рассматривается не только как простое механическое передвижение людей, но и как сложный общественный процесс, затрагивающий многие стороны социально-экономической жизни. В Украине за 2002 – 2012 гг. миграционные процессы приобрели все больший размер. Так, с 2002 по 2012 гг. значение чистой миграции увеличилось с -33791 до 64881чел. в год, что указывает на наличие положительного тренда в приросте популяции населения [1]. В то же время по остальным экономическим и социальным показателем Украина отстает от среднего темпа развития. Количество семей, получивших в свое распоряжение квартиры за период 2002- 2012 гг., снизилось почти в 4 раза (с 25 тысяч до 7 тысяч семей). Анализ индекса потребительских цен и индекса цен производителей указывает на неуклонный рост цен в рассматриваемый период (в среднем 10-15% ежегодно) [1].

Исследование проблем миграции особенно актуально в нынешних условиях. Данное обстоятельство связано с тем, что общественные перемены за последние десятилетия кардинально изменили политическую и социальную ситуацию на постсоветском пространстве, и миллионы людей стали вынужденными мигрантами. В отличие от развитых стран, переживших миграционный бум и не связанных с постоянной иммиграцией, Украина столкнулась с интенсивными миграционными потоками в условиях, когда ее экономическая база оказалась в кризисном состоянии.

Проблемы миграции на Украине следует рассматривать в двух направлениях – макро- и микроэкономическом, что зависит от рассматриваемого субъекта экономической деятельности.

Макроэкономическое рассмотрение вопроса миграции позволяет агрегировать набор экономических объектов со схожими предпочтениями. Данный подход включает в себя анализ следующих мотивационных факторов [3, 4]: более высокая заработная плата и лучший социальный пакет; лучшие условия для жизни; уход от политического режима; возможность быть востребованным на рынке труда; национальный состав работников на предполагаемом месте работы.

Последняя проблема в настоящее время довольно сильно обострилась как в Европе, так и в Украине. Например, после вхождения Румынии в Европейский союз в 2007 году многие из жителей данной страны, принадлежащих к низкоквалифицированному типу работников, мигрировали в развитые европейские страны (Испания, Италия, Германия). В результате неконтролируемой миграции в Италии на сегодняшний день остро стоит вопрос о вытеснении коренного населения приезжими гражданами. В Украине сегодня существуют некоторые регионы, где в силу национальных и этнических убеждений наблюдаются негласные барьеры для входа на рынок труда некоторых иностранных граждан, что связано с попыткой сохранить устоявшуюся общность и связи в рабочей отрасли.

Микроэкономический подход рассматривает факторы с точки зрения отдельного индивида и его причин переходить между предприятиями схожей специализации и выпуска продукции / услуг. Человек, уезжающий в другой город / страну с целью поиска работы на схожем предприятии, руководствуется следующими принципами, которые можно условно ранжировать по степени важности [3, 4]: более высокая заработная плата и социальный пакет; доступ к участию в управлении компанией (покупка акций, влияние на менеджмент организации); лучшие условия работы на предприятии / в компании; высокая скорость продвижения по карьерной лестнице; лучший микроклимат в коллективе (отсутствие распространения сплетен и зависти в коллективе, дружеская поддержка, организация корпоративных встреч в неофициальной обстановке).

Согласно последним статистическим и психологическим исследованиям миграционных процессов, из указанного списка наиболее значимыми мотивами для переезда являются возможность участия в управлении компанией и лучшие условия труда. Исследования принимали в расчет тот факт, что индивид не будет переходить на предприятие с меньшим уровнем заработной платы [2]. Данное замечание касается отраслей близких к совершенной конкуренции. Заработные платы на таких рынках примерно равны, поэтому предложение труда на конкретном предприятии зависит от второстепенных факторов, более нематериального, чем материального характера.

Следует заметить, что в Украине вопрос миграции стоит двояко. С одной стороны, в страну въезжает довольно большой поток низкоквалифицированной рабочей силы для трудоустройства в курортных городах и зонах отдыха, а также для работы в промышленных городах на низких позициях. Такой большой рост предложения труда в этих сферах негативно сказывается на колебаниях заработных плат. Они становятся ниже среднего уровня и коренное население несогласно принимать данную величину. Мигранты же, напротив, согласны с установившимися условиями и тем самым оставляют многих граждан Украины вне рынка труда.

С другой стороны, в Украине назревает проблема отсутствия высококвалифицированного персонала, способного принимать важные для отдельных компаний и всего государства решения. Многие промышленные центры и компании жалуются сегодня на нехватку людей, способных успешно справляться с рисковыми и высокодоходными операциями, приносящими сверхприбыль.

Решение проблем миграции в Украине возможно при государственной поддержке, которая будет подкреплена совместными усилиями населения (или его значительной части). Это определяет приоритетность развития интеграционных процессов в обществе на базе общенациональной идеологии и развитых институтов гражданского общества. Формирование институтов должно основываться на совпадении интересов граждан, относящихся к различным этносам, что может в значительной степени облегчить подходы к формулированию сбалансированной системы целей, предлагаемой властью населению.

Проблема миграции в современной мировой политике становится одной из глобальных, играющих роль фактора риска как для сообществ в рамках одного государства, так и для региональных групп, изменяя соответствующие контуры политического пространства, что приводит к необходимости выработки общих концептуальных подходов к управлению международными миграционными потоками.

Список используемой литературы.

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http: // www.ukrstat.gov.ua.
2. G. Borjas Self-Selection and the Earnings of Immigrants / G. Borjas // The American Economic Review.-Vol. 77. – No. 4. – September 1987. – p. 531 – 553.
3. O. Stark Taylor Migration Incentives, Migration Types: The Role of Relative Deprivation / O. Stark, J. Edward Taylor // The Economic Journal.-Vol. 101. – No. 408. – September 1991. – p. 1163-1178.
4. D. Chiquiar International Migration, Self-Selection, and the Distribution of Wages: Evidence from Mexico and the United States / D. Chiquiar, G. H. Hanson. – February, 2002. – p. 1-42

КРИВЕНКОВА РУСЛАНА ЮРІЇВНА

аспірант кафедри країнознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СОЦІАЛЬНА ДІЯ ТА ПОЛІТИЧНА НАЦІЯ

Актуальність дослідження існування та розвитку політичних націй належить до найбільш дискусійних проблем XXI ст. у контексті боротьби державотворчих і глобалізаційних процесів. На сьогоднішній час нація є важливим

соціополітичним феноменом цивілізаційного виміру та фундаментом створення сучасної ефективної держави. З точки зору державного управління, значний інтерес викликає розгляд концепту «політична нація» крізь призму теорії соціальної дії. Власне нація, за визначенням О. І. Бочковського, «належить до найскладніших витворів людського співжиття, природу якої науково дуже важко з'ясувати» [1, с. 9]. Це підтверджують офіційні дані ЮНЕСКО, за якими з понад 4 тисяч етносів тільки близько 800 досягли стадії нації [3, с. 44]. Розглянемо деякі підходи до теоретичних трактувань поняття «нація» : 1) «це стійка людська спільнота, сформована на підставі спільної історичної долі, культури, мови, території та економічного життя; що виявляється в усвідомленні належності до певної нації й у відчутті власної своєрідності в стосунках з представниками інших націй» [5, с. 395]; 2) «це своєрідні колективні індивідуальності, у кожної з яких свій шлях до самоусвідомлення та подальшого культурного й політичного розвитку» [2]. Сформулюємо власне визначення терміну «політична нація» як поліфункціонального суспільного утворення, що створює нові можливості для економіки, політики, інших сфер суспільного життя завдяки самореферетивному об'єднанню громадян у цілеспрямований цілісний колектив для вирішення суспільно та цивілізаційно важливих питань авторегулювання на базі процесів самоорганізації державності та розвитку власної системи державного управління.

Зв'язок політичної нації і соціальної дії пояснюється тим фактором, що націологія тривалий час входила до соціології, звідси – постійна увага соціології до проблем націотворення. Щодо теорії соціальної дії, то вона надає можливості з нової сторони дослідити розвиток політичної нації, адже суспільство, за нею, аналітично можна поділити на 4 підсистеми («чотирьохфункціональна парадигма»): 1) підсистема збереження та відтворення зразка; 2) підсистема досягнення мети, або політична підсистема; 3) адаптивна, або економічна підсистема; 4) інтегративна підсистема («соціетальне суспільство») [4, с. 23]. Використовуючи цю точку зору, політичну націю можна пояснити як особливий стан суспільної спільноти, що зорієнтований на виконання певних завдань, ставить перед собою колективні цілі, прагне до відтворення й самозбереження, мобілізуючи для цього всі ресурси.

Вважаємо, що для розгляду функціонального змісту політичної нації доцільно застосувати 4 типи незалежних змінних структури соціальних систем: 1) цінності; 2) норми; 3) колективи; 4) ролі [4, с. 18]. Потрібно констатувати, що норми та цінності особливо важливі для розвитку кожної нації, адже нація є аксіологічною конструкцією, для якої спільні цінності виступають у ролі безпосередніх «дороговказів» для об'єднання населення в єдину усвідомлену націю. Щодо колективів, то націю за допомогою системного аналізу можна своєрідно представити як сукупність певних «колективів», якими можуть бути не тільки окремо взяті сім'ї як базовий соціальний інститут демографічного відтворення, але й більші за розміром етнічні групи, національні меншини тощо. Що стосується ролей, то кожен індивід у складі нації виконує водночас певну кількість ролей. Наприклад, він може бути і держслужбовцем, який сумлінно виконує покладені на нього обов'язки перед державою та суспільством, і батьком, який патріотично виховує дітей [4, с. 25].

Таким чином, нація є особливо складним та неоднозначним соціополітичним феноменом, процес формування і розвитку якого має стратегічне значення для держави. Окремі твердження теорії соціальної дії можна застосувати для дослідження концепту «політична нація», до прикладу: системоутворювальні фактори суспільства (норми, цінності, ролі і колективи) та «чотирьохфункціональну парадигму». У цьому контексті є можливість припустити, що політична нація – той конструктивний «каркас», з допомогою якого у державі «будуються» ефективна конкурентоспроможна економіка, культура, політика тощо. Саме тому політична нація виступає основою ефективного публічного управління. Проблеми дослідження політичних націй, зокрема державно-управлінські аспекти формування та збереження її агрегатів в умовах глобалізації, є одними з ключових, які викликають значний науково-теоретичний і практичний інтерес у науці державного управління.

Список використаних джерел.

1. Бочковський О. І. Вступ до націології / Ольгерд Іполит Бочковський. – Мюнхен : УТГІ, 1991-1992. – 338 с.
2. Колодій А. Нація як суб'єкт політики / Антоніна Колодій. – Львів : Кальварія, 1997. – 55 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до книги: http: // political-studies.com / ?page_id=364
3. Крисаченко В. С. Українська політична нація: ґенеза, стан, перспективи / В. С. Крисаченко, М. Т. Степико, О. С. Власюк та ін. / за ред. В. С. Крисаченка. – К. : НІСД, 2004. – 648 с.
4. Парсонс Т. Система современных обществ / Толкотт Парсонс ; [пер. с англ. Л.А. Седова и А. Д. Ковалева; под ред. М. С. Ковалевой]. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 270 с.
5. Сніжко В. Українознавство: природна психо-філософська концепція: монографія / Валерій Сніжко. – К. : ННДІУ, 2010. – 528 с.

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

КОГНІТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛАБОСТРУКТУРОВАНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Дослідження соціально-економічних систем здійснюється з урахуванням ряду їхніх характерних рис:

– многоаспектностью процесів, що в них відбуваються (економічних, соціальних і т.п.), і їхнім взаємозв'язком;
– відсутністю достатньої кількісної інформації про динаміку процесів, що змушує переходити до якісного аналізу процесів, що відбуваються в них;
– мінливістю характеру процесів у часі й т. д.

У силу зазначених особливостей економічні, соціальні, політичних і т.п. системи є слабоструктурованими. Число факторів, що впливають на стан поточної ситуації слабоструктурованої системи може вимірюватися десятками. І всі вони обумовлені мінливими у часі причинними і наслідковими факторами. З'ясувати логіку розвитку подій на такому багатофакторному полі вкрай важко. Специфіка застосування засобів когнітивного моделювання – у їхній орієнтованості

на конкретні умови розвитку ситуації в тій або іншій сфері (політична й соціальна стабільність, економічна стійкість, ментальність населення, розвиток інформаційної сфери, відкритість ринку, повнота нормативної бази та ін.).

Когнітивний підхід до дослідження слабоструктурованих систем направлений на те, щоб активізувати розумові процеси суб'єкта і допомогти йому зафіксувати своє подання проблемної ситуації у вигляді формальної й, у значній мірі, суб'єктивній моделі, в якості якої може використовуватися когнітивна карта. [1, 2, 3, 4].

Когнітивна карта – це модель зовнішньої ситуації, суб'єктивна модель, яка відображає відносини впливу, причинності, передування-слідування подій.

Технологія когнітивного аналізу та моделювання базується на когнітивній (пізнавально-цільовій) структуризації знань (суб'єкта) про об'єкт і зовнішнє для нього середовище.

Когнітивний аналіз соціально-економічної ситуації, який передує побудові когнітивної карти, зазвичай включає опитування експертів, яке проводиться у кілька етапів: на першому етапі визначаються базові фактори впливу на розвиток ситуації, потім кожний експерт указує ваги зв'язків між факторами – будуються локальні когнітивні карти. Потім з використанням методів експертних оцінок (наприклад, методу ранжирування, методу парного порівняння) локальні карти зводяться в одну когнітивну карту ситуації. У міру нагромадження знань про процеси, що відбуваються в досліджуваній ситуації, стає можливим більш детально розкривати характер зв'язків між факторами.

Після визначення факторів ситуації і їхніх можливих значень визначаються типи зв'язку значень різних факторів. При цьому передбачається, що деякі фактори ситуації мають безпосередній причинний зв'язок.

Спосіб визначення сили причинного зв'язку багато в чому визначається можливістю виміряти зміну значення факторів при спостереженні розвитку ситуації.

Для визначення сили причинного зв'язку факторів когнітивної карти також можуть використовуватися думки експертів. При цьому застосовуються відомі методи прямого оцінювання, парних порівнянь і ін. [1]. В теперішній час в якості методу дослідження слабо структурованих систем в світі активно розвивається краудсорсинг – використання оцінок експертів-аматорів за допомогою інформаційних технологій з метою вирішення складних задач, які стоять як перед державою, так і перед суспільством в цілому.

Когнітивна карта фіксує факт наявності впливу факторів один на одного. В ній не відбивається ні детальний характер цих впливів, ні динаміка зміни впливів залежно від зміни ситуації, ні тимчасові зміни самих факторів. Облік всіх цих обставин потребує переходу на наступний рівень структуризації інформації, яка відображена в когнітивній карті, тобто до когнітивної моделі. На цьому рівні кожний зв'язок між факторами когнітивної карти розкривається до відповідного рівняння, що може містити як кількісні (вимірювані) змінні, так і якісні (не вимірювані) змінні [2]. При цьому кількісні змінні відображаються у вигляді їхніх чисельних значень. Тоді як кожній якісній змінній відповідатиме сукупність лінгвістичних змінних, що відображають різні стани цієї якісної змінної (наприклад, рівень життя населення може бути «низьким», «середнім», «високим»), а кожній лінгвістичній змінній відповідає певний числовий еквівалент у шкалі від нуля до одиниці (0,1).

Формально когнітивна модель ситуації може бути, як і когнітивна карта, представлена графом, однак кожна дуга в цьому графі представляє вже якусь функціональну залежність між відповідними факторами, тобто когнітивна модель ситуації представляється функціональним графом. У найпростішому випадку залежність між відповідними факторами представляється у вигляді лінійної функції.

Різні модифікації когнітивних карт припускають різні засоби їхнього дослідження.

Завдання аналізу ситуацій на основі когнітивних карт можна розділити на два типи: статичні та динамічні. Статичний аналіз, або аналіз впливів – це аналіз досліджуваної ситуації за допомогою вивчення структури взаємовпливів когнітивної карти. Аналіз впливів виділяє фактори з найбільш сильним впливом на цільові фактори, тобто фактори, значення яких потрібно змінити. Динамічний аналіз лежить в основі генерації можливих сценаріїв розвитку ситуації в часі. Таким чином, можливості рішення завдань аналізу і управління визначаються типом використовуваних моделей – статичних або динамічних. [2, 3, 4].

Для проведення обох видів аналізу, як правило, використовується математичний апарат двох типів: апарат лінійних динамічних систем і апарат нечіткої математики.

Список використаних джерел.

1. Абрамова Н.А., Коврига С. В. Некоторые критерии достоверности моделей на основе когнитивных карт / Н.А.Абрамова, С. В.Коврига // Проблемы управления.-2008.-№6.-С. 23-33.
2. Кулинич А.А. Систематизация когнитивных карт и методов их анализа / А.А.Кулинич // Тр. VII междунар. Конф. «Когнитивный анализ и управление развитием ситуации», Москва, ИПУ РАН.-М., 2007.-С. 50-57.
3. Максимов В.И. Структурно-целевой анализ развития социально-экономических ситуаций / В.И.Максимов // Проблемы управления.-2005.-№3.-С. 30-38.
4. Плотинский Ю.М. Модели социальных процессов / Ю.М.Плотинский // М.: Логос, 2001.-296 с.

КУХТИК ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

здобувач НАДУ при Президентові України

НОВИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Новий державний менеджмент як модель державного управління виник наприкінці 70-х рр. минулого сторіччя в процесі пошуку шляхів підвищення ефективності управління в усіх сферах – економічній, соціальній та організаційній. Він був запозичений з приватного сектору і домінував в останній чверті XX і на початку XXI ст. На думку сучасних науковців основною причиною модернізації державного апарату були бюджетний дефіцит і зростання тиску на державні витрати, збільшення кількості пенсіонерів при катастрофічному зниженні економічно активного населення, зростання безробіття й постійне збільшення споживчих очікувань населення не лише відносно загальних стандартів життя, але й

відносно стандартів суспільних послуг, що надаються державою [1]. К.Худ в 1991 р. виділяв такі основні компоненти цієї моделі: професійний менеджмент, чіткі стандарти і показники результативності, контроль досягнення результатів, структурну децентралізацію, підвищення конкуренції в органах державного управління, стиль управління, запозичений у приватного сектору та економію ресурсів [6, с. 4-5]. До цього переліку слід також додати контрактацію та приватизацію об'єктів державної власності.

Деякі науковці і практики з самого початку наголошували на її неприйнятності для сфери саме державного управління, підкреслюючи суттєві відмінності характеристик приватного і державного секторів. Ми погоджуємось з тим, що ці сектори характеризуються різним середовищем: приватний сектор має справу з ринком і правами власності, тоді як державний сектор функціонує в умовах демократії і верховенства права [5, с. 42], і неможливість напряму перенести певні концепції приватного сектору (напр., прибутку, конкуренції або співвідношення попиту і пропозиції) в державний сектор. Крім того, приватний сектор спрямовує свої зусилля на максимізацію прибутку і скорочення витрат, а метою державного сектору є виконання завдань суспільства для задоволення потреб всіх громадян. Наприкінці XX ст., коли був накопичений певний досвід, про недоліки цієї моделі заговорили більш широко. Висловлювалась навіть думка, що ключові аспекти теорії мають зворотній ефект, тому що призводять до політичної катастрофи [3, с. 472)]. Досвід Великої Британії показав також, що децентралізація управління і функції контролю без суттєвих змін в структурі влади може мати лише обмежений вплив. В більшості країн підтримка цього напрямку реформ виявлялась, скоріше, на словах, аніж на ділі, до того ж не весь пакет напрямків нового державного менеджменту був впроваджений в усіх країнах, що слідували цим шляхом реформ.

Проте теорія не втрачає прихильників, і наразі одним із дискусійних питань є те, наскільки нове державне управління може спрацювати для країн, що розвиваються. Практика розвитку країн підтверджує, що будь-які спроби скористатись досвідом інших країн повинні повністю враховувати історичне, культурне, соціальне, економічне і політичне підґрунтя. Наприклад, програма приватизації Великої Британії, що реалізовувалась, починаючи з 1979 р., мала на меті скорочення державних видатків і підвищення економічної ефективності. В Центральній Європі приватизація була спрямована на зміну соціалістичної системи управління і розвиток нових ринкових структур і відносин [4].

На думку зарубіжних дослідників одним із прикладів пострадянських країн, які останнім часом намагаються застосувати принципи нового державного менеджменту, є Грузія. Загальні цілі реформи цієї країни, що були заявлені після «Революції троянд», включають елементи нового державного менеджменту. Проте, в своєму звіті, складеному для Департаменту міжнародного розвитку Великої Британії (DfID), щодо впливу реформ Державної служби д-р Д.Велтон наполягає, що для повного здійснення цих реформ не вистачало політичної волі [8], переважно, через підтримку традиційної централізації влади та автономії міністерств, що найкращим чином забезпечує гнучкість їх діяльності.

Прикладами впровадження елементів нового державного менеджменту в країнах, що розвиваються, є проект з покращення загальної якості управління в Малайзії, реформа державного управління в Уганді з метою підвищення його ефективності, а також реструктуризація системи освіти в Чилі. Проте важко оцінити, чи представляють ці зміни загальний тренд, оскільки стандарту або уніфікованої моделі нового державного менеджменту немає. Ямайка, Сінгапур, Південна Африка, Гана і Танзанія робили спроби реформувати органи виконавчою влади за схемою Великої Британії [7]. Корпоратизація державних установ і об'єднання податкових і митних органів є ще однією важливою тенденцією нового державного менеджменту, яка має місце в африканських країнах і передбачає можливість винаймати кращих спеціалістів і виконувати цільові показники щодо стягнення податків. Корпоратизація, як напрямок нового державного менеджменту, охопила також сферу охорони здоров'я деяких країн, що розвиваються. Цікавим є досвід таких країн, як Індія, Пакистан, Болівія, Гана, де реформи, спрямовані на покращення результатів діяльності державних органів через впровадження цільових показників, за оцінкою практиків не дали позитивного результату через неефективну систему заохочення персоналу.

Таким чином, з досвіду багатьох країн важко зробити висновок на підтримку ефективності або неефективності теорії нового державного менеджменту. Вочевидь, реформатори повинні приділяти однакову увагу трьом аспектам цієї теорії: економічним питанням, ефективності та результативності.

Список використаних джерел.

1. Сморгунов А. В. Сравнительный анализ политико-административных реформ: от нового государственного менеджмента к концепции «governance» / Л. В. Сморгунов // Полис: политические исследования. –2003. – № 4. – Режим доступа: http: // www.politstudies.rU / N2004fulltext / 2003 / 4 / 5.htm
2. Dolidze N. Application of the Principles of New Public Management in Georgian Reality. – Режим доступу: http: // www.kpolykentro.gr / export / sites / polykentro / en / events / conferences / Documents / PxA_Georgia.pdf
3. Dunleavy P., Margetts H., Bastow S., Tinkler Jane. New Public Management is Dead – Long Live Digital-Era Governance / Journal of Public Administration, Research and Theory. №16, с. 467-494.
4. Falconer P. Public Administration and the New Public Management: Lessons from the UK Experience. – 2010. – Режим доступу: http: // www2.fu.uni-lj.si / personal / english / FALPOR97.pdf
5. Fбbibn Adribn. New Public Management and What Comes After / Issues of Business and Law, Vol. 2 (2010). – Режим доступу: http: // www.ibl.ttvam.lt / index.php / ibl / article / view / 13
6. Hood Christopher. A Public Management for All Seasons? / Hood C.; Royal Institute of Public Administration: Public Administration – Vol. 69, №1 – березень 1991 р., (стор.3-19)
7. Polidano Charles. The new public management in developing countries. / IDPM Public Policy and Management Working Paper, no. 13, листопад 1999 р., – Режим доступу: http: // unpan1.un.org / intradoc / groups / public / documents / apcity / unpan014322.pdf
8. Welton G. The Prospects for Civil Service Reform: Ready, Willing and Able?. –
Режим доступу: http: // www.geowel.org / files / the_prospects_for_civil_service_reform.pdf
9. Value for Money in Government. Public Administration after «New Public Management» / OECD Publishing. – 2010. – Режим доступу: http: // www.keepeek.com / Digital-Asset-Management / oecd / governance / public-administration-after-new-public-management_9789264086449-en#page1

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

доцент кафедри філософських і соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.н.

БОНДАР ІРИНА СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЛІДЕРСТВО НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Голова Національного агентства України з питань державної служби В. В. Толкованов стверджує, що лідерство на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування в сьогоднішніх умовах набуває особливої ваги. Він підкреслює, що лідер – це не просто людина, яка сама знає і вміє, це людина, яка здатна вести за собою людей в екстраординарних умовах до екстраординарних цілей. Коли ми говоримо про керівників-лідерів на державній службі, слова «лідер», «лідерство» привертають своєю динамічністю, та уособлюють рух до самовдосконалення. Лідерство – це талан, це здатність, яку можна і слід розвивати задля переконання, спонукання інших, аби вести за собою задля досягнення цілей. Можна говорити про безліч показників результативності діяльності будь-якої організації, але якщо там немає лідерства – ця організація приречена на невдачу в перспективі. Тому **одним з пріоритетів державного управління та роботи на державній службі сьогодні є забезпечення лідерства** – розвиток та «вирощування» тих, хто може вести за собою інших задля досягнення чітко сформульованих завдань [1. с. 5-6]. Разом з тим Л.Л. Приходченко вважає, що у вітчизняній науково-дослідній літературі бракує відповідних праць про лідерство в державній службі [2].

Метою дослідження стало вивчити рівень лідерських якостей у поведінці державних службовців. **Об'єктом** дослідження виступила людина, яка знаходиться на керівній посаді на держслужбі, **предметом** дослідження стали особисті якості людини, що відповідають якостям лідера. До участі в дослідженні лідерських якостей держслужбовців було залучено слухачів факультету держуправління ОРІДУ, разом 84 особи, серед яких чоловіків було 49 (58%) і жінок – 35 (42%). З яких було створено дві групи: основна, що складалася з керівників і держслужбовців числом 58 осіб (33 чоловіків і 25 жінок) і контрольна група, яка склалося з рядових лікарів числом 26 осіб (16 чоловіків і 10 жінок). Усім учасникам було запропонована анкета Дж. Максвелла «Як визначити орла», яка включала 25 тверджень, які характеризують якості лідера [3, с. 81]. Кожен в цій анкеті повинен був відзначити, як часто йому доводитися використовувати ту, або іншу лідерську якість у своїй діяльності від «0 – ніколи» до «4 – завжди». Максимальна оцінка по всіх 25 характеристикам дорівнює 100 балів. Всі обстежені в двох групах основній і контрольній по рівню самооцінки лідерських якостей розподілилися по всіх п'яти рівнях (таб. 1). На перших двох рівнях самооцінки лідерських якостей в основній групі виявили декілька осіб на кожному рівні, які разом майже співпали з часткою осіб контрольної групи, які зосередились всі на другому рівні. А це майже кожен десятий учасник в кожній групі (рис. 1). Слід зазначити, що в контрольній групі на першому рівні взагалі нікого не виявилося. Перший рівень характеризується тим, що ті, хто на нього потрапляють, в даний момент не є кандидатом у напрямі розвитку лідерства. Другий рівень характеризується тим, що ті, хто на нього потрапляють можуть мати потенціал лідера, але вони лише вступають у процес саморозкриття своїх можливостей і зрозуміло потребують додаткової праці і самовиховання.

Таблиця 1

РОЗПОДІЛ РЕСПОНДЕНТІВ ЗА РІВНЕМ САМООЦІНКИ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ

Рівень лідерських якостей	Основна група		Контрольна група		Разом	
	число	%	число	%	число	%
Всього	58	100	26	100	84	100
1 рівень. До 60 балів	2	3,4	0	0	2	2,4
2 рівень. 60 – 69 балів	4	6,9	3	11,5	7	8,3
3 рівень. 70 – 79 балів	24	41,4	11	42,3	35	41,7
4 рівень 80 – 89 балів	22	37,9	9	34,6	31	36,9
5 рівень. 90 – 100 балів	6	10,3	3	11,5	9	11,9

Найбільша частина учасників в основній і контрольній групі зосередилась на третьому рівні 41,4% і 42,3% відповідно (рис. 1). Як бачимо значна різниця в показниках відсутня. Цей рівень лідерських якостей характеризується, народженням лідера, який фокусується на зростанні своїх особистих можливостей.

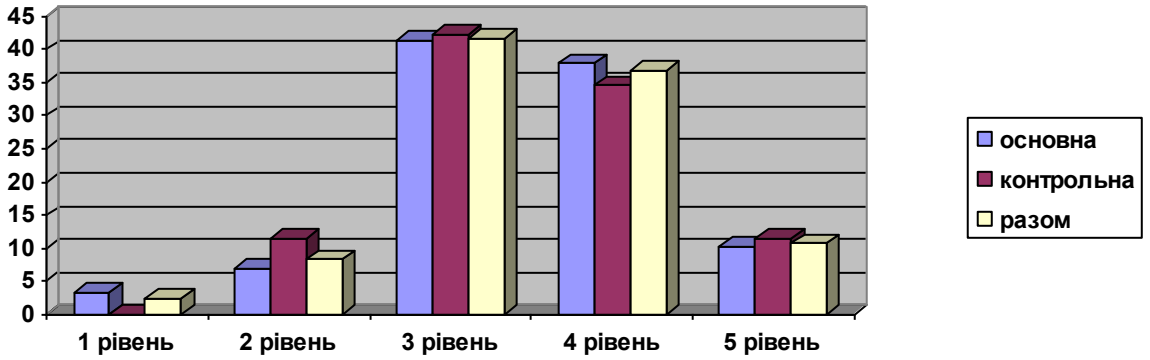

Рис. 1. Розподіл учасників за рівнем самооцінки лідерських якостей

Частка осіб, які опинилися за результатами оцінки на четвертому рівні трохи відстає від третього рівня і складає в основній і контрольній групі 37,9% і 36,9% відповідно. Як бачимо суттєвих розбіжностей між даними двох груп не спостерігається. Четвертий рівень характерезується якостями доброго лідера, який повинен продовжувати рости і учити інших.

На п'ятому рівні, який характеризується якостями зрілого лідера, який вже склався, виявився кожен десятий учасник в основній і контрольній групі – 10,3% і 11,9% відповідно. Як бачимо за отриманими даними різниця незначна.

Таким чим за проведеним аналізом можна стверджувати, що суттєвої різниці в самооцінках якостей лідера в основній (держслужбовці) і контрольній групі (лікарі) виявити не вдалося. А самі оцінки можуть здатися заниженими, що можливо пов'язано із традицією «не висовуватись», яка існувала в минулому. Разом з тим в представлених даних можна відзначити деяку тенденцію, що характеризується більшою зрілістю лідерських якостей у керівників і державних службовців порівняно з рядовими лікарями. З іншого боку, розглядаючи всіх респондентів разом (84 особи) як слухачів факультету державного управління, не можна не відзначити, що більше як половина слухачів мають низький і недостатній рівень самооцінки лідерських якостей. І на це потрібно звернути особливу увагу, щоб за допомогою спеціальних вправ і тренінгів в період навчання здолати ці прояви низької зрілості керівника-лідера, змінити самопочуття і поведінку, що приведе до підвищення самооцінки лідерських якостей слухачів факультету державного управління.

Список використаних джерел.

1. Лідерство в державному управлінні : збірник доповідей щорічних Рішельєвських академічних читань (Одеса. 21-23 вересня 2011 р.) / – Одеса: Юридична література, 2012. – 272 с.
2. Приходченко Л. Л. Феномен лідерства в держслужбі / Приходченко Л.Л. // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць УАДУ (Львівський філіал) / За заг. ред. А. О. Чемериса. – Львів, 2001. – Вип. 5. – С. 238 – 244.
3. Максвелл Дж. Золотые уроки лидерства. / Дж. Максвелл; пер. с англ. Л. А. Бабук. – Минск : Попурри, 2009. – 224 с.

ЛОПУШИНСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, д.держ.упр., професор,
Заслужений працівник освіти України

(

ДО ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ»

Як відомо, ефективний розвиток України неможливий без сильних, професійно діючих органів державного управління та органів місцевого самоврядування, яким сьогодні потрібні фахівці, що мають сучасну системну економічну та юридичну освіту, знають специфіку соціально-економічного розвитку регіону та територіальних громад, здатні оцінити його (їх) потенціал, які вміють керувати інноваційними процесами, державною та муніципальною власністю, володіють методами формування бюджетів, здатні розробити стратегію соціально-економічного розвитку регіону або територіальної громади.

На наше глибоке переконання, опанувати таким значним обсягом знань неможливо впродовж одного (півтора) року навчання за денною формою, що ми маємо сьогодні в системі підготовки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Це можна зробити лише впродовж п'яти – шести років, спочатку в бакалавраті, а згодом – у магістратурі.

Крім того, Українська держава сьогодення вже фінансово не спроможна (та в цьому й немає потреби) давати людині одну вищу освіту, а згодом, знову ж за кошти державного бюджету, трансформувати її впродовж року (півтора) в іншу – державне управління.

Розв'язати цю проблему можна було б запровадженням підготовки фахівців з державного управління за бакалаврськими програмами, починаючи очно працювати із здібними випускниками середніх шкіл, скеровуючи їх після закінчення навчання для вступу в очні магістратури на одну із спеціальностей напряму підготовки 1501 «Державне управління». Діючих же державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування можна було б продовжувати навчати за магістерськими програмами за заочною формою.

Освітня програма бакалаврату «Державне та муніципальне управління» могла б бути націлена на забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, що володіють необхідним рівнем ключових компетенцій угалузі сучасного менеджменту, державного управління та місцевого самоврядування.

При підготовці бакалаврів слід було б ставити такі цілі:

• сформувати комплекс знань про сучасні концепції менеджменту, що віддзеркалюють світовий і вітчизняний досвід розвитку бізнесу;

• сформувати уявлення про розробку, обґрунтування та реалізацію політичних та управлінських рішень на державному та муніципальному рівні;

• сформувати уявлення про реалізацію соціально-економічної політики держави та органів місцевого самоврядування, планування та прогнозування соціально-економічного розвитку;

• сформувати уявлення про фінансово-економічне забезпечення державного управління та місцевого самоврядування;

• сформувати уявлення про методи управління державною і муніципальною власністю;

• сформувати навички використання інформаційних систем у державному управлінні та в місцевому самоврядуванні;

• ознайомити з основами контролю за дотриманням норм права в економічній, соціальній та політичній сферах;

• сформувати навички проведення аналізу господарської діяльності державних і муніципальних організацій.

Гадаємо, що студенти напряму підготовки бакалаврів «Державне та муніципальне управління» мають отримати фундаментальну теоретичну і практичну підготовку в галузі управління, економіки і права.

У процесі навчання студенти мають отримати знання з дисциплін, що дозволять їм вільно орієнтуватися в сучасній системі державного та муніципального управління.

Підготовка бакалаврів могла б здійснюватися за двома спеціалізаціями: «Управління державною і муніципальною власністю» та «Муніципальне управління».

Базовими дисциплінамиспеціалізації «Управління державною і муніципальною власністю» могли б бути:

• Теорія управління;
• Інноваційний менеджмент;
• Основи управління персоналом;
• Конституційне право;
• Муніципальне право;
• Основи державного та муніципального управління;
• Державна і муніципальна служба;
• Ухвалення і виконання державних рішень;
• Регіональне врядування та територіальне планування;
• Маркетинг територій;
• Управління та планування бізнес-процесами на державних і муніципальних підприємствах;
• Управління та оцінка нерухомості;
• Управління державною і муніципальною власністю;

Правові основи управління державною і муніципальною власністю;

• Земельне право.

Підготовка передбачатиме отримання професійних знань у галузі управління майном державних і муніципальних органів влади.

Випускник бакалаврату за спеціалізацією «Управління державною і муніципальною власністю» зможе працювати в органах державного управління та місцевого самоврядування, державних і муніципальних установах, бюджетних організаціях, у міністерствах, державних агентствах, службах і інспекціях, у місцевих органах державної виконавчої влади, на державних і муніципальних підприємствах та в установах, в органах кадастрового обліку.

Базовими дисципліни спеціалізації «Муніципальне управління» могли б бути:

• Теорія управління;
• Теорія організації;
• Інноваційний менеджмент;
• Основи управління персоналом;
• Муніципальне право;
• Адміністративне право;
• Трудове право;
• Основи державного та муніципального управління;
• Державна і муніципальна служба;
• Державні та муніципальні фінанси;
• Оцінка господарської діяльності державних і муніципальних підприємств;
• Економіка державного та муніципального сектору;
• Економіка та управління муніципальним господарством;
• Управління державною і муніципальною власністю;
• Антикризове управління;
• Управління державним і муніципальним замовленням.

Випускники спеціалізації «Муніципальне управління» зможуть працювати в органах державного управління та органах місцевого самоврядування, у державних і муніципальних установах, бюджетних організаціях, некомерційних організаціях, в організаціях громадського сектора.

Термін навчання в бакалавраті міг би бути, як і зазвичай, 4 роки, згодом – магістратура – 1,5 року і стажування в органах публічної влади – до одного року.

З метою реалізації означеного вище слід:

- підготувати та прийняти відповідну постанову Кабінету Міністрів України;
- розробити державний стандарт підготовки бакалаврів за спеціальностями галузі знань 1501 «Державне управління» ;
- провести перепідготовку науково-педагогічних кадрів, які здійснюватимуть підготовку бакалаврів галузі знань «Державне управління» ;
- розробити навчально-методичні комплекси дисциплін відповідних бакалаврських програм;
- підготувати і видати необхідні підручники.

Реалізація означеного вище дасть можливість забезпечити підготовку управлінських кадрів нової генерація для органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

МАЛІНІН ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Особливості формування соціокультурної ідентичності визначаються специфікою соціокультурної, економічної та політичної ситуації. Водночас, складові соціокультурної ідентичності визначальним чином впливають на становлення та розвиток державних інститутів та інституцій громадянського суспільства.

У науковому дискурсі розрізняють такі види ідентичності, як національна, політична, соціокультурна, територіальна, регіональна, цивілізаційна, релігійна та ін. На даному етапі розвитку національна ідентичність поступається впливом регіональній та локальній (місцевій) ідентичності, а важливою складовою ідентичності стає цивілізаційна ідентичність.

У процесі теоретичного аналізу соціокультурної ідентичності необхідно враховувати такі характеристики, як історичні умови, особливості етнічного складу населення, релігії та конфесії, представлені на даній території, рівень урбанізації, політичну культуру та рівень інституціоналізації влади, публічного управління та громадянського суспільства та ін.

У сучасних дослідженнях феномен ідентичності характеризується наступними особливостями.

По-перше, відзначається відмова від спрощеного сприйняття ідентичності як даності та фіксації відмінностей між групами, спільнотами та суспільствами.

По-друге, увага дослідників концентрується на процесі презентації, інтерпретації та артикуляції символів, які несуть певні смисли щодо ідентичності.

По-третє, визначаються політичні фактори та соціально-економічні умови, що впливають на процес конструювання ідентичності.

По-четверте, виявляються актори процесу конструювання ідентичності групи, робиться акцент на аналізі політичних еліт, політичного класу та акторів публічного управління.

По-п'яте, відзначається прикладна орієнтація досліджень, а також пошук адекватного раціонального інструментарія, якій дозволяє формулювати рекомендації щодо формування та реалізації ідентичності у взаємодії.

На думку російського автора А. Гончарика «Ідентичність – це відчуття приналежності до групи і прихильності спільним цінностям, які поділяє група. У ході формування та закріплення ідентичностей елітами з'являються нові символи, міфи і образи. Всі інтерпретації подій і процесів, що відбуваються, торкаються життя регіонів, визначаються внутрішніми кордонами, визначеними політичними відносинами, які вкладаються в ці внутрішні кордони. Чим більше ті чи інші еліти вкладають сенс і унікальних рис в ідентичність, тим більше вона закріплюється підтримується, продукується і входить у свідомість людей» [1, с. 18].

В умовах глобалізації трансформується роль інститутів публічного управління у процесі формування політичної ідентичності. У сучасному світі національні держави в їх класичному розумінні не можуть повною мірою забезпечити культурний суверенітет та конструювати ідентичність за етнічними та територіальними ознаками, у тому числі – мовними й культурними. Саме таку роль виконує складний синтез політичних, економічних, ціннісних, культурних, інформаційних та інших засад, у XXI столітті активізується процес конкуренції ідентичностей, культурно-цивілізаційних платформ.

На думку Н. Пелагеши «Оскільки «гарячі війни» за сучасної системи міжнародного права є процедурою досить ускладненою, то «воєнні дії» суб'єкти глобалізації переносять у соціокультурну сферу, прикладаючи багато зусиль для поширення власних цінностей, змістів, ідеалів, культурних зразків та мови, що й формують ідентичність. Події набувають рис «холодної війни», а «бойові дії» ведуться за свідомість та лояльність (ідентичність) тих чи інших груп населення» [2, с. 48].

Глоблізаційні процеси можуть стати однією із причин кризи ідентичності, при цьому сама ідентичність стає призмою, через яку розглядаються, оцінюються та вивчаються сутнісні характеристики політичної реальності.

Глобалізація охоплює всі сфери людського буття, сприяє розумінню єдності взаємозалежного і взаємозалежного світу. В культурному плані глобалізація відкриває доступ до плюралізму, впливає на ідентичність, відкриваючи шлях до плюралізму ідентичностей у глобальному світі.

Глобалізація призводить до глибоких та складних трансформацій, які пов'язані із змінами інформаційно-комунікативних систем та технологій. Зокрема, вони призводять до підвищення ролі інформаційних та комунікативних систем, формування інформаційної нерівності, зміни моделей етнокультурної ідентичності та ін.

Особливо слід відзначити процес формування так званої «мережевої» ідентичності на основі мережевої інформаційної культури.

В умовах глобалізації розвиваються наднаціональні спільноти та ідентичності, під впливом процесів європейської інтеграції постає проблема формування «європейської ідентичності» навколо загальноєвропейських цінностей. Це одна зі складових становлення особливого типу ідентичності – цивілізаційної.

Серед факторів впливу на процес формування цивілізаційної ідентичності слід відзначити соціокультурні та геополітичні. До соціокультурних складових цивілізаційної ідентичності відносять мову, релігію, культуру, систему цінностей, а до геополітичних – зовнішнє оточення та міжнародну політичну ситуацію.

Серед особливостей формування соціокультурної ідентичності у посткомуністичному просторі слід відзначити такі чинники, як:

- високий рівень регіональної ідентифікації;
- наявність «радянської ідентичності» та переважання її на певних територіях;
- соціальні та економічні мотиви у процесі самоідентифікації, обумовлені низьким рівнем доходів у більшості населення;
- кореляція національної ідентичності (мовної, культурної) з етнічним складом населення певної місцевості;
- амбівалентність ідентичностей, як прояв «розколотої свідомості», «подвійної ідентичності» ;
- специфіка мовної, етнічної, конфесійної орієнтації має регіональний вимір. У політичному просторі вона проявляється у ставленні до історичних подій та перспектив суспільно-політичного розвитку.

Таким чином, процес формування соціокультурної ідентичності характеризується комплексним впливом багатьох взаємопов'язаних факторів, у ньому поєднуються особистісний вибір індивіда та його психологічна мотивація, груповий

вимір політичної взаємодії (тут можна говорити про регіональну ідентичність), суспільний рівень (національна ідентичність, громадянська ідентичність) та вимір цивілізаційної ідентичності..

Список використаних джерел.

1. Гончарик А. А. Роль политических элит в формировании региональной идентичности: интерпретация коллективной памяти и мифов / А. Гончарик // IX Международная научно-практическая конференция «Векторы развития современной России». – М.: МВШСЭН, 2010. – 147 с.
2. Пелагеша Н. Є. Україна в смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації / Наталя Євгеніївна Пелагеша. – К. : НІСД, 2008. – 288 с.

МАЛЮСЬКА ВІКТОРІЯ АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри державного управління і менеджменту
НАДУ при Президентові України,к.держ.упр.

ЕТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ

Протягом останнього часу посилюється увага до проблеми етичного управління на місцевому рівні. Набуває нового змісту процес етизації державних службовців на тлі євроінтеграційних процесів, які вимагають якісно нового підходу до вирішення цього питання. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» на місцеві органи влади покладаються повноваження забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку регіонів. Виходячи з вимог часу, що суттєво розширюють повноваження і підвищують відповідальність місцевих рад за розвиток міст, сіл та селищ, виникла необхідність використання нових інструментів управління суспільно-економічним розвитком, де ключовим індикатором є ефективність. Таким чином, фактично викликом часу є перехід від «керування» до муніципального менеджменту, з урахуванням етичної складової управління як на загальнодержавному так і регіональному рівні. У процесі розробки та аналізу базових принципів етичного управління цікавим прикладом у цій сфері може стати польський досвід. На прикладі проекту «Прозора Польша» є можливість проаналізувати вдалі технології управління у сфері суспільної, громадської підтримки побудови прозорого, етичного, стійкого до корупційних схем управління, акцентуючи увагу на формуванні прозорих структур та процедур, створенні простору для взаємодії з місцевою громадою (залучення громадськості) та місцевими громадськими організаціями. У рамках проекту було опрацьовано шість принципів вдалого управління та конкретні завдання до них. Серед таких принципів: Прозорість – все, що робить місцеве самоврядування, є ясним та зрозумілим завдяки оприлюдненню засад функціонування та інформуванню про актуальні та важливі справи [1].

По кожному з видів послуг оформлюється відповідна картка послуги – детальний опис процедур та термінів. У картці позначається форма заяви, документи, які необхідно додати, терміни розгляду заяви та прийняття відповідного рішення, законодавчі та нормативні акти, що регламентують надання послуги, її вартість. Чітке зазначення вартості послуги є значним кроком для унеможливлення вимагання у клієнта необґрунтованої оплати з боку посадовця. Розробка системи внутрішнього інформування. Це завдання передбачає впровадження ряду заходів – нумерація кабінетів, розміщення на дверях табличок з назвою відділу та прізвищами працівників, які тут працюють. Зорієнтуватися клієнту допоможе стенд з інформацією де, в якому кабінеті знаходиться той чи інший відділ. Крім того, необхідною умовою є ідентифікація посадовців – бейджик, візитка з фото та прізвищем. Реалізація цього завдання є найбільш простим, маловитратним, і, в той же час, конкретним кроком назустріч відвідувачам. Створення у міськвиконкомі Бюро із обслуговування клієнтів. Власне кажучи, Бюро по обслуговуванню клієнтів не є суцільною інновацією для переважної більшості виконкомів. Нам давно відома назва – громадська приймальня. Конкретним завданням є удосконалення їхньої роботи. Відвідувач має почуватися бажаним гостем, а не прохачем. Мешканець самоврядної громади повинен лише подати заяву та пакет документів, відповідно до картки послуг, і спокійно очікувати вирішення свого питання. Прикладом функціонування такого Бюро можуть бути єдині дозвільні офіси, «єдине вікно» для обслуговування підприємців, що вже створені у багатьох українських містах. Створення прес-служби міськвиконкому. Наявність такої структури продиктована необхідністю широкого розповсюдження інформації про діяльність органу місцевого самоврядування. До завдань служби віднесено розробку прес-релізів, інформаційних бюлетенів, підготовку інформації для Веб-сторінки тощо [2]. Створення інформаційного ресурсу міськвиконкому. Принцип прозорості забезпечується створенням сучасної інформаційної інфраструктури, формуванням інформаційної культури населення. У відповідності до фінансових можливостей, передбачається створення міської інформаційної комп'ютерної мережі, розробка Веб-сторінки органу місцевого самоврядування. Єдина пересторога при формуванні цілісної системи міських інформаційних ресурсів – це збереження інформаційної безпеки органів влади і управління, особистої таємниці громадян. Створення пунктів доступу до інформаційних ресурсів виконкому. Це завдання спрямовано на забезпечення максимального доступу до міських інформаційних ресурсів. На нашу думку, є два шляхи реалізації такого завдання. Найбільш оптимальний і відносно простий – це розміщення офіційної інформації у бібліотеці, поштовому відділенні тощо. Більш складний та значно дорожчий – це забезпечення доступу до інформації через інформаційно-довідникову мережу на базі «електронних кіосків», розташованих у громадських місцях, в урядових установах тощо. Створення мережі інформаційних стендів. Інформаційні стенди, розташовані за межами адмінбудинку, полегшать доступ мешканців до інформації. Дійсно, навіщо йти до виконкому, щоб довідатися, що вирішення конкретного питання є поза межами компетенції даного органу місцевого самоврядування. Найбільш актуальним це завдання є для міст, розташованих на значній території, чи коли підрозділи виконкому знаходяться за різними адресами. Переклад «фахової» термінології міськвиконкому на доступну для громадян мову. Очевидно, що це завдання потребує пояснень, і найкращим буде використання деяких базових правил Public Relation (зв'язків з громадськістю), запропонованих Девідом О'Гілві «Звертаючись до людей, кажіть їм те, що вони хочуть почути». [3, с. 21-22]. Однак це не означає, що ви мусите щось вигадувати: розкажіть цим людям саме

про ті свої зусилля, які можуть їх зацікавити, про реальні здобутки (бодай найменші), що можуть бути корисними для цих людей. «Звертаючись до людей, говоріть їхніми словами». Доводячи до людей певну інформацію, оперуйте їхніми поняттями і категоріями, подеколи навіть вживайте вислови з їхнього лексикону. «Якщо ви хочете переконати в чомусь мешканців міста, то сядьте з ними в міський автобус, проїдьте з ними 5 зупинок і послухайте, як вони розмовляють. Отже, під час навчання має відбутись: привернення уваги службовців до морально-етичних аспектів їхньої професійної діяльності; усвідомлення загрози виникнення спокус і моральних конфліктів; формування процедур та особистісних технік протидії корупції; демонстрація прикладів виходу із етично складних ситуацій; зміцнення внутрішніх етичних засад функціонування публічних інституцій. Таким чином, частково розкриті в принципи є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими. Дійсно, важко уявити, як без принципу прозорості можна реалізувати принцип етичності. Заходи по реалізації принципу етичності вимагають певної фахової підготовки посадовців. Принцип прозорості та відкритості процедур отримання послуг, висока фахова підготовка посадовців, їх підзвітність створюють атмосферу ефективного управління. Треба відзначити те, що реалізація деяких завдань потребує додаткового фінансування. Однак, деякі вимагають лише бажання, політичної волі керівництва. Адже лише комплексна програма реалізації цих принципів може дати якісний вихід і в кінцевому результаті поліпшити якість управління в державі.

Список використаних джерел.

1. Громадські слухання «Парламент і громадянське суспільство» : аналітичні матеріали / Центр політичного моніторингу і прогнозування «Варіанти». – Режим доступу : http: // www.varianty.org.ua / projects / total / 2005 /
2. Приходченко Л. Л. Принципи державного управління як теорія та інструмент забезпечення ефективності. – Режим доступу : http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / apdu / 2009-2 /
3. Серьогін С. М. Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід : наук. розробка / кол. авт. : С. М. Серьогін, О. В. Антонова, І. В. Хожило та ін. ; за заг. та наук. ред. проф. С. М. Серьогіна. – К. : НАДУ, 2008. – 48 с.

МАРЗАК ІВАН МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
голова Комінтернівської районної державної адміністрації в Одеській області,

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Побудова якісної стратегії соціально-економічнорго розвитку, не як формалізованого документу, а як цілісної системи дій, що передбачає функціонування власного специфічного механізму, зорієнтованого на досягнення сталого розвитку, підвищення добробуту населення та забезпечення соціальних гарантій, потребує чіткого усвідомлення відповідних управлінських категорій. Вони перш за все пов'язані з формуванням і реалізацією комплексу державних цільових програм, які містять обґрунтування відповідних пріоритетів, активізації інвестиційних процесів, та направлені на прискорення соціально-економічного розвитку.

Узагальнивши вивчені авторські наукові думки з цього приводу, можна зробити висновок, що соціально-економічний розвиток країни як явище суспільної дійсності – це сукупність усіх наявних у її межах ресурсів і резервів, які можуть бути реалізовані та використані для зміцнення соціальної та політичної стабільності, підвищення рівня та якості життя населення, зростання ефективності національного ринку та здатність забезпечувати своє постійне відтворення через досягнення стратегічних цілей. З цього випливає діалектичне бачення зазначеного явища. За основу воно має те, що стійкий (поступальний, збалансований і пропорційний) соціально-економічний розвиток є цілеспрямованим переміщенням із початкового стану до стану, визначеного сукупністю індикаторів, з урахуванням зовнішніх обмежень і внутрішнього потенціалу.

Наразі в Україні продовжує зберігатися екстенсивний тип розвитку економіки, подолати який можливо завдяки жорстким, досить непопулярним методам управлінської діяльності, пов'язаними з подоланням обмеженості ресурсу. Таке подолання неминуче викликає соціальну напругу – це відчули на собі майже всі держави ЄС [3, с. 14]. З таких позицій управління соціально-економічним розвитком являє собою багатоаспектну складову нарощування загального потенціалу країни, яка спрямована на ефективне використання ресурсів та спрямована на досягнення місії та цілей діяльності, задоволення інтересів держави та потреб громадян, а також отримання максимального економічного, соціального та екологічного ефектів від збалансованої взаємодії відповідних складових.

Тобто, з усіх наведених точок зору управління соціально-економічним розвитком країни базується на розробці стратегії. У 50-60-х роках XX ст. проблема своєчасної реакції на неочікувані зміни у зовнішньому середовищі актуалізувала необхідність використання стратегій в управлінському контексті. Згодом стратегічне планування почало застосовуватись у практиці управління економікою з метою досягнення високих результативних показників. До речі, основою сучасної бюджетної реформи також є складання бюджетних программ на трирічну перспективу та обов'язкове формування у їх складі відповідних галузевих якісних індикаторів [3, с. 8]. Тісний взаємозв'язок поняття стратегії із політикою держави обумовив його запозичення управлінською наукою та подальше застосування як мистецтва керування суспільною, політичною боротьбою, а також як загального плану ведення цієї боротьби. Розглядаючи стратегічне планування у системі державного управління, В.Я. Малиновський характеризує його як систематичний процес, за допомогою якого органи виконавчої влади прогнозують і планують свою діяльність на майбутнє [2, с. 238]. Такий підхід, на наш погляд, є неповним, оскільки не вказує на необхідність досягнення кінцевого результату планування.

Беззаперечним є той факт, що якісна стратегія обумовлює стратегічні цілі розвитку об'єкта планування. Поняття цілі у науковій літературі трактується як: конкретний кінцевий стан чи бажаний результат; спосіб, яким може бути забезпечена реалізація обраного стратегічного напряму; описані у формальному вигляді орієнтири, яких суб'єкт планування бажає досягти у довго- та короткострокових періодах [3, с. 42]. Хоча й наведене формулювання, на відміну

від багатьох інших, показує необхідність передбачення досяжності цілей у ході планування, однак в цілому дещо вузько висвітлює його етапи.

Загалом процес встановлення цілей не лише сприяє тому, що конкретні цілі розвитку соціально-економічних систем макро-, мезо- чи мікрорівнів досягаються з більшою ймовірністю, але й виступає основою раціоналізації діяльності, уникненню хаотичних дій та пасивності щодо реалізації стратегічного бачення. Проте, на мій погляд, в нинішню добу реформ в Україні дерево стратегічних цілей «перевантажене» так званими забезпечувальними цілями. Вони загальновідомі та поділяються на цілі, пов'язані з формуванням різних інституцій державної діяльності. Це цілі соціальної політики, що передбачають формування громадянського суспільства; цілі виробничої політики з притаманними їм функціями формування постіндустріального технічного й технологічного способу виробництва та відповідної структури ринку; цілі економічної політики, направлені на становлення багатоукладної економіки, ринкового господарства і системи їх державного регулювання; та зрештою цілі формування демократії, які включають цілий комплекс напрямків, у тому числі і становлення механізму боротьби корупцією, авторитаризмом, бюрократизмом. Сюди також слід віднести цілі щодо розвитку міжнародних економічних, політичних, культурних, гуманітарних зв'язків [2, с. 241]. Таке розгалуження цілей, кожна з яких є дуже спеціальною, не може не наводити на думку про відсутність «єдиного стовбура» згадуваного дерева цілей. Є значний ризик, що в суєті виконання кожної з них ми можемо забути основну, генеральну мету, втілену Конституцією України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Тобто, фактично, ця головна мета носить суто соціальне забарвлення, і основними стратегічними цілями слід вважати соціальні,.

Зважаючи на те, що Україна сьогодні перебуває на стадії формування цивілізованого ринку – без нього неможливо уявити базис сучасного суспільства – наступними за значенням цілями є економічні. За умов проведення економічної політики, спрямованої на поєднання механізмів ринкового та державного регулювання, в умовах дії об'єктивного закону одержавлення економіки, побудова соціально орієнтованого ринку є одним з найважливіших стратегічних завдань, і відтак, цілі, пов'язані з їх виконанням я можу віднести до других за значимістю, всі ж інші цілі є дійсно забезпечувальними.

Таким чином, головна мета соціально-економічного розвитку держави носить дуалістично-ієрархічний характер, маючи на увазі дві категорії цілей – конституційну категорію (можемо назвати її формалізованою, декларативною, або надбудовною), до якої відносяться цілі соціального розвитку; та базисну (можемо назвати її прикладною, або практичною), яка включає в себе цілі економічного розвитку та ринково-державного регулювання. При цьому звичайно, формування якісної загальнодержавної стратегії соціально-економічного розвитку потребує осмислення комплексу інших макроструктурних стратегій, таких як: інвестиційний розвиток, інноваційний розвиток, інтеграція України у світовий простір, структурна корекція економіки тощо, але всі вони повинні орієнтуватися на визначену вище ієрархію, та враховувати позиції відповідних вищих цілей.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР. (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Тлумачення від 12.06.2013
2. Малиновський В.Я. Державне управління : навчальний посібник / В.Я.Малиновський. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
3. Управління міським бюджетом за програмно-цільовим методом / [Голинська О.В., Котлярська О.В., Мєтєлєва І.Д., Саідова А.С. та ін.] ; [за заг. ред. Пітцика М.В.]. – К. : Видання Асоціації міст України та громад, 2007. – 180 с. – (Серія навчальних програм для працівників місцевого самоврядування : у 20 кн., кн. 12).
4. Хрістофер Р. Брент, Річард Е. Престон. Програма економічного розвитку. Стратегічне економічне планування і локальний розвиток // Бюлетень економічного розвитку. – Онтаріо : Університет Ватерлу, 2010. – №2. – 48 с.

МАСЛОВ ЮРИЙ КОНСТАНТИНОВИЧ

докторант ГУ «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», к.э.н., доцент

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ ВЛАСТИ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ

Современная система публичного управления в Украине характеризуются существованием сложной и разветвленной системы органов власти, осуществляющих управление обществом на разных уровнях. Глобализация и другие мировые общественно-политические процессы добавляют к системе традиционных органов государственной власти и местного самоуправления еще и органы гражданского общества, СМИ и другие институты, которые в демократических обществах также существенно влияют на общество и участвуют в осуществлении власти.

В рамках современной политической науки наблюдается существенный сдвиг в изучении и толковании категории «власть». Происходит переход на следующий, качественно новый уровень – на воспроизведение схематизма власти. Это означает, что те или иные варианты власти становятся технически конструируемы.

Для осознания всего схематизма современной власти необходимо воссоздать всю его целостность. Схематизм власти в этом смысле реализуется как определенная конфигурация, которая обеспечивает определенный способ взаимодействия транценденций власти, инстанций власти, элит, мест присутствия и народа.

Исторически Ш.-Л. Монтескье был первым, кто зафиксировал принцип нескольких несводимых друг к другу инстанций власти. Возможность параллельного существования нескольких инстанций власти породило несколько отдельных видов власти, в частности, политическую, публичную, государственную, власть местного самоуправления. Все они разные по цели, методами, формами проявления, объектом и субъектами.

Основным принципом современных х политтехнологов является убеждение в том, что количество инстанций власти должно не уменьшаться и подавляться, а наоборот, увеличиваться со скоростью, превышающей скорость

усложнения общества. В таком случае власть создает пространство, где люди могут ориентироваться и развиваться, где появляются свободы и демократия, когда народ может участвовать в достижении согласия между инстанциями власти.

Чарльз Тилли утверждает, что современная власть находится в состоянии изменения своей конфигурации вследствие протекания трех процессов: интеграции сетей доверия, изоляции категориальной неравенства и ликвидации независимых центров власти, которые прибегают к насилию и принуждению [См..: 4, 232].

Доверие предполагает, что субъект ставит определенный результат в рисковую зависимости от возможного преступления, ошибок или неудач. Отношения доверия объединяют людей, которые регулярно подвергают себя риску. Можно дать следующее определение сетям доверия: «в них осуществляются разнообразные связи, главным образом, долговечные и прочные, которые люди завязывают относительно ценных, важных и долгосрочных ресурсов и предприятий, подвергаясь риску возможного преступления, ошибок и неудач со стороны других людей» [4, 232].

Три главных процесса интегрируют сети доверия в публичную политику: распад обособленных сетей доверия, интеграция ранее обособленных сетей доверия и создания новых, связанных с политикой сетей доверия. «Они необходимы, потому что иначе у граждан нет стимулов справляться с провалами демократической политики, поэтому они с легкостью будут покидать публичную политику, когда она их не будет удовлетворять. Интегрирования сетей доверия побуждает граждан избирать право голоса и лояльность вместо выхода из политики. Противоположные указанным процессы выводят сети доверия из публичной политики» [4, 120].

Неравенство – это такие отношения между лицами или группами лиц, когда в результате их взаимодействия одна группа получает больше преимуществ, чем другая. Устоявшееся категориальное неравенство – это имеющие организационные формы, различия в предпочтениях по полу, национальности, этнической принадлежности, религии, принадлежности к какой-либо общине и другие подобные системы классификаций [4, 137].

Ч. Тилли насчитывает десять групп важнейших ресурсов, которые порождают неравенство на протяжении истории человечества, среди которых: принуждение, труд, животные, земля, традиционные институты, машины, финансы, информация, СМИ, научно-техническая информация и т.д. [См..: 4, 140]. Те или иные реципиенты обращаются к таким ресурсам для получения прибыли путем скоординированных действий. Когда ресурсов не хватает, или их можно сравнительно легко сократить, то прибегают к узурпации и эксплуатации возможностей, т.е. – порождают неравенство.

Значительные изменения степени и характера категориального неравенства также влияют на демократические перспективы. Любое существенное усиление категориальной неравенства, которое никак не компенсируется публичной политикой, оказывается серьезной угрозой существующим демократическим режимам. Усиление категориального неравенства приводит к контролю основных ресурсов со стороны властей, что в результате приводит к появлению авторитарных режимов.

Третьей важной переменой, которая ведет к демократии, будет уничтожение автономных независимых властных структур, которые имеют собственные, действенные средства насилия и принуждения. Такие структуры могут действовать как за пределами государства (например, боевики), так и внутри (например, военные чины). Украинский исследователь И. Сенченко называет такие структуры власти латентными, но по их роли в политическом процессе и системе власти в государстве, он соглашается с Ч. Тилли [См..: 4]. Преодолев их, государство подчинится публичной политике, распространив народное влияние. Таким образом, власть будет ограничена самоуправлением, которое выступает, наряду с самоорганизацией, основой для функционирования публичной политики в современных государствах.

Три связаные между собой процессы, по мнению Ч. Тилли, ограничивают власть автономных структур: (1) расширение политического участия (которое довольно часто осуществляется принудительно в авторитарных режимах), (2) выравнивание доступа к негосударственным политическим ресурсам и возможностям (что довольно часто является следствием распространения СМИ и роста территориальной мобильности, а не изменений в политических институтах как таковых) (3) запрет автономной и / или свободной власти, опирающейся на принуждение и насилие как внутри государства, так и вне ее [4, 168 – 169].

Таким образом, на новую конфигурацию (систему) власти, которая складывается под влиянием всестороннего захвата демократией и распространением глобализационных процессов, влияют три процесса – это социальные сети доверия, категориальная неравенство и латентные (альтернативные) структуры власти, которые каждый в отдельности и в совокупности приводят к утверждению самоорганизационных и самоуправляющихся процессов как основы новой конфигурации власти в современных демократических государствах.

Список використаних джерел.

1. Ильин И.А. Собрание сочинений / Иван Антонович Ильин. – М. : Высшая школа, 1994. – Т. 4.: О сущности правосознания. – 1994. – 369 с.
2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії держави та права / П. М. Рабинович. – К. : Юрінформ, 1995. – 362 с.
3. Сенченко М. І. Латентні структури світової політики: Нариси з конспірології / Микола Іванович Сенченко. – [2-ге вид.]. – К. : МАУП, 2005. – 312 с.
4. Тилли Ч. Демократия / Чарльз Тилли ; [пер. с англ. Т. Б. Минской]. – М. : Наука, 2007. – 263 с.

МЕЛЬНИЧЕНКО ПЕТРО ПЕТРОВИЧ

проректор з науково-педагогічної роботи та адміністративно-господарського забезпечення Національного університету водного господарства та природокористування

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Контроль в державному управлінні дає змогу порівняти фактичний стан з у тій чи іншій галузі з вимогами, які поставлені перед нею, виявити недоліки та помилки в роботі з метою їх упередження, оцінити відповідність здійснення

інших функцій управління завданням, що поставлені перед ним. Процеси децентралізації державного управління паралельно мають супроводжуватись удосконаленням централізованого контролю [2, с. 111 – 113]. Без цього державній системі загрожують негативні наслідки: від диктатури до розпаду держави.

Функція контролю в системі державного управління потребує постійного оперативного спостереження та дослідження за розвитком національної економіки яку виконує моніторинг. Саме тому важливого значення набуває розв'язання питань, пов'язаних зі створенням системи моніторингу, яка здатна забезпечити відстеження та знешкодження розвитку негативних тенденцій у розвитку національної економіки сприяти її сталому розвитку, забезпечити її конкурентоздатність в довгостроковому періоді [2, с. 111].

Причини незадовільного стану державного контролю у сфері господарювання полягають в існуванні низки проблем теоретичного, методологічного та організаційного характеру. Головна причина незадовільного стану державного контролю у сфері господарювання — це неналежне його організаційно-правове регламентування: відсутність законодавчого акта, норми якого б визначали понятійний апарат, а також об'єкти, суб'єкти та принципи його організації та здійснення. Так, на сьогоднішній день існує розрізнена законодавча база, яка фрагментарно регламентує такий контроль. Зокрема, Господарський кодекс України (надалі – ГКУ) не визначає сутність державного контролю та нагляду за господарською діяльність, а лише окреслює сфери їх здійснення. ГКУ також узагальнено визначає суб'єктів такого контролю, в складі яких зазначає органи державної влади, а також посадових осіб, уповноважених здійснювати такий нагляд та контроль.

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» надає визначення такого контролю, суттєво звужує сферу державного контролю, а до суб'єктів такого контролю відносить центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи, органи місцевого самоврядування, інші органи. Окрім зазначених нормативно-правових актів, протягом 2007-2012рр. Кабінетом Міністрів України затверджено 41 постанову, якими затверджені критерії, за якими оцінюється рівень ризику від провадження різних аспектів господарської діяльності. Однак, за результатами аналізу даних постанов, така діяльність лише розв'язує проблему упорядкування контрольної діяльності органів державної влади у сфері господарювання у частині планування контрольних заходів [1, с. 8].

Наступною складовою сформульованої проблеми є суттєве звуження контролю у сфері господарювання. Так, з певною мірою умовності (в оригінальній редакції; якість продукції, робіт та послуг, прийнятний рівень небезпеки для населення, навколишнього природного середовища) можна погодитися, що закон [4] врахував норми ст. 19 ГКУ, зокрема такі об'єкти державного контролю, як;

— споживання (за якістю і безпечністю продукції та послуг);

— земельні відносини (за використанням і охороною земель);

— водні відносини і лісове господарство (за використанням та охороною вод і лісів, відтворенням водних ресурсів і лісів);

— виробництво і працю (за безпекою виробництва і праці, додержанням законодавства про працю; за пожежною, екологічною, санітарно-гігієнічною безпекою; за дотриманням стандартів, норм і правил, якими встановлено обов'язкові вимоги щодо умов здійснення господарської діяльності).

Інші ж аспекти господарської діяльності (у редакції ст. 19 ГКУ) залишилися поза межами державного контролю у сфері господарювання.

Друга проблема, — невизначеність суб'єктів державного контролю у сфері господарювання, що призводить до виділення групи державних органів, які формально ігнорують сферу господарювання, хоча за встановленими завданнями виконують передбаченні контрольні повноваження саме у сфері господарювання. Це, у першу чергу, стосується ДФІУ, Антимонопольного комітету України, Державної митної служби України.

Третя проблема є похідною з другої, – це велика кількість органів виконавчої влади, які здійснюють контроль у сфері господарювання, що, у свою чергу, приводить до дублювання та неефективного використання державних коштів на проведення ними контрольних заходів. Велика кількість органів виконавчої влади, що мають статус контрольних органів, а також тих, які мають право здійснювати контрольні функції в обмежених повноваженнях, зумовила велику кількість перевірок, що проводяться відносно господарської діяльності певного суб'єкта господарювання [3, с. 21-22].

Відсутність чіткого уявлення про склад та принципи функціонування системи державного економічного контролю, недостатня наукова розробленість питань організації, координування дій органів державного контролю, методики проведення контролю є однією з причин стратегічних прорахунків як у системі управління державою, так і у системі управління національною економікою.

Державний контроль має відповідати ряду вимог, які визначаються інтересами держави. Йдеться, насамперед, про забезпечення ефективності діяльності як органів, що складають її владний апарат, так і всієї системи в цілому. Важливою умовою забезпечення ефекту від функціонування органів державного контролю є системність, оптимальність і збалансованість їх контрольних дій. Невиконання хоча б однієї з цих умов, веде до неефективного функціонування усієї системи державного контролю.

З метою модернізації системи державного контролю у сфері господарювання необхідно провести наступні зміни:

1) державний внутрішній відомчий контроль господарських систем суб'єктів господарювання державного сектора економіки буде проводити головний орган контролю у сфері господарювання. Дану пропозицію можна реалізувати шляхом введення у структуру галузевих центральних органів виконавчої влади відділів контролю (ревізійних відділів, відділів внутрішнього аудиту) з подвійним звітуванням, — органу, у якому він функціонуватиме та головному органу державного економічного контролю;

2) підпорядкувати органи державного контролю, що діють при галузевих центральних органах виконавчої влади та здійснюють державний зовнішній спеціалізований контроль суб'єктів господарювання окремих складових функціонування господарських систем за ознакою дотримання встановлених норм (законності) під час здійснення її окремих складових головному органу державного контролю у сфері господарювання.

Список використаних джерел.

1. Бардащ С. В. Проблема державного контролю у сфері господарювання та шляхи їх розв'язання / С. В. Бардаш // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 10. – С. 8 – 11.

2. Дрозд І.К. Контроль економічних систем: монографія / І.К. Дрозд. — К.: імекс-ЛТД, 2004. — 312 с.

3. Мних Є.В. Державний фінансовий аудит: методологія і організація: монографія / [Є.В. Мних, М.О. Никонович, Н.С. Барабаш та ін..]; за ред. Є.В, Мниха. — К: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. — 319 с.

4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Закон України від 2007 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). -2007. -№29. -Ст. 388.

МОСКАЛЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА

доцент кафедри економічної політики НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Роль і значення публічного управління у створенні належних умов щодо функціонування соціогуманітарної сфери важко переоцінити. Адже йдеться про модернізацію національної системи освіти, впровадження новітніх технологій вцій сфері;якісний розвиток мережі культурно-освітніх закладів;збереження культурної спадщини України;розвиток культури і мистецтва, театру і кінематографії, музейної справи, образотворчого мистецтва, книговидання;удосконалення ключових складових системи охорони здоров'я, активізацію пропаганди здорового способу життя, створення умов для належного фізичного виховання людини та її відпочинку;упорядкування та розвиток інформаційного простору, інтенсивну інформаційно-просвітницьку роботу з національною та зарубіжною громадськістю;створення в суспільстві атмосфери соціальної довіри.

Проте успішному виконанню окресленої ролі перешкоджає низка чинників. Зокрема, як слушно зауважують фахівці, «відчутний вплив кон'юнктури призводить до постійного перегляду вектору розвитку гуманітарної політики в залежності від вподобань політичного істеблішменту» [1, с. 40]. Крім того, недостатньою єінституційна координація органів влади всіх рівнів, відповідальних за реалізацію соціальної і гуманітарної політики; узвичаїлася практика «ручного» регулювання соціогуманітарної сфери; не налагоджено механізмів ефективної взаємодії та зворотного зв'язку із громадськістю.

Водночас мають місце зміни у світоглядно-ціннісних орієнтаціях громадян, формування утилітарно-прагматичної моделі світовідчуття людей, наявними є тотальна комерціалізація свідомості, розвиток суспільства масового споживання. Прагнення до накопичення матеріальних благ, витісняючи на периферію традиційні чесноти, перетворюється на визначальне кредо буття сучасних людей, зокрема, молодого покоління, що ставить під сумнів шанси України на успішний цивілізаційний поступ.

Тож недарма науковці та практики наголошують, що модернізаційні перетворення в соціальній сфері життєдіяльності українського суспільства мають бути спрямовані на утвердження в ньому загальнолюдських цінностей – здоров'я, добробуту, соціальної справедливості, соціальної відповідальності, соціальної мобільності, зрілої соціальної культури тощо [2, с. 150]. А це, в свою чергу, потребує суттєвого підвищення рейтингу політичної легітимності влади та відповідного рівня довіри до неї з боку громадськості,максимальної консолідації зусиль органів влади усіх рівнів та інститутів громадянського суспільства.

Показовим у цьому плані, на нашу думку, є таке висловлювання одного із представників наукової еліти у галузі державного управління: «Очевидно, що державне управління в Україні буде ефективним, якщо правлячий істеблішмент, у що мало віриться, наважиться сформувати таку модель управління, яка б відповідала особливостям власне національної адміністративної традиції вкупі із звичаєвим правом.Мета Української держави має полягати в тому, щоб українці ставали багатшими, культурнішими й здоровішими, і щоб їх було все більше» [3].Безумовно, ухвалюючи суспільно значущі рішення, слід прислухатися до думок активної культурної громадськості, наукової та творчої інтелігенції. Адже це саме той прошарок людей, які формують соціогуманітарний порядок денний у країні, легітимізують суспільні практики та визначають кон'юнктуру культурного і духовного процесу в Україні.

Таким чином, становлення (реальне, а не лише декларoване) публічного управління має відбуватись одночасно у взаємозв'язку інституційно-правової та громадянської складових. Для того, щоб політичне реформування було ефективним, ми маємо усвідомити: суттєвої корекції потребують не лише суто технологічні питання юридичного, партійно-політичного чи адміністративного характеру, а й сам формат функціонування держави та суспільно-політичної системи в цілому. Інакше –Україна має всі шанси додати до «стандартних» дефіцитів (інвестиційного, енергетичного, інноваційного) новітні види дефіцитів та інфляцій (інформаційну, гуманітарну, соціальну), анаше суспільство буде приречене на існування у кризовому циклі перманентних загроз і нестабільності перспектив.

Як бачимо, перед державою сьогодні постають невідкладні завдання пошуку адекватних контраргументів та ефективних відповідей на виклики нової епохи.Йдеться про необхідність освоєння нових універсальних політичних цінностей, становлення дієвих публічно-управлінських практик, що означає концептуальне переосмислення національного політичного світогляду, реінтерпретацію ресурсної системи суспільства та переспрямування вектору політичного реформування у вимір сучасних соціогуманітарних вимог.

Список використаних джерел.

1. Меляков А. Складові гуманітарної політики в дисертаційних дослідженнях з державного управління / А. Меляков // Публічне управління. – 2012. – № 1. – С. 40 – 46. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / putp / 2012-1 / doc / 1 / 07.pdf

2. Попок А. А. Пріоритети соціального розвитку та модернізації соціальної політики в контексті євроінтеграції україни / А. А. Попок, В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенка, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2013. – Т. 1. – С. 150 – 152.

3. Розпутенко І. НаціональнаекономікаУкраїни: державно-управлінський контекст / Іван Розпутенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.nru.org.ua / blogs / blog-kuts-pawlo / kuts-writes / article / nacionalna-ekonomika-ukrajini-derzhavno-upravlinski.html

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

професор кафедри філософських і соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ УНІВЕРСАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ

Державні форми соціально-культурної і економічної консолідації можна розглядати як результат процесів самоорганізації людських спільнот, що виникають на певному етапі розвитку суспільства. Тому успішне управління державою має приймати до уваги ті ідеї, які стали провідними за останні двадцять – тридцять років в сфері знання про людину та способи її діяльності, оскільки держава – це сукупний результат проявів особистих потреб і очікувань її громадян. А будь-яка суто людська колективна спільність утворюється із застосуванням культурних факторів єднання, що забезпечують здобування і збереження знань, комунікацію і соціальну адаптацію до екологічних викликів.

Культурні надбання утворюють систему технологій соціальної самоорганізації, які зберігають глобальну ідентичність людства як біологічного виду, що відтворюються як соціально закріплені інстинкти підтримки біологічної сталості і успішності в еволюційних процесах. Очевидно, що управління державою, як власне людська діяльність, ґрунтовно визначається процесами глибинного первинного рівня розвитку свідомості, які виникають на ранніх стадіях соціалізації. Первинні рівні акультурації колективної взаємодії, що утворюються на первісних стадіях розвитку Homo Sapiens, мають пролонгацію в сучасності і функціонують як система самоорганізації суспільства із задоволення основних психо-біологичних потреб людини.

Проведені протягом XX століття антропологічні дослідження різних соціально-культурних спільнот дали підстави стверджувати, що, незважаючи на різноманітні характерні забарвлення, будь-яка соціальна єдність відтворює у своєму повсякденному існування сталі за функціональним призначенням форми життєдіяльності. На основі вивчення декількох сотень конкретних культур, було сформовано ідею про структурно-функціональну повторюваність цілісних соціально-культурних просторів. Фіксація принципової структурної схожості різних суспільств стала приводом для обговорення універсальної моделі культури, яка забезпечує успішність комунікації людини з довкіллям та задовольняє психологічно-емоційні потреби, незалежно від географічних та конкретних цівілізаційних характеристик.

Універсальна модель культури **–** це умовна схема засобів пристосування людини до оточуючого середовища та засобів набуття досвіду застосування потенціалу свідомості для сталого існування та еволюції. Структурні елементи універсальної моделі культури у різних авторів можуть різнитися за кількістю та конкретним змістом, проте всі дослідники погоджуються з тим що культурні структури мають інваріантний характер та є надбудовую щодо особистого досвіду людини. Крім того, одного разу набуті структури культурного пристосування до природних викликів зберігаються протягом всього історичного часу існування людства.

Для розуміння сутності процесу державного управління слід брати до уваги, що універсальні структурні фактори культурного забезпечення самоорганізації є цілісністю, яку не можна ігнорувати та сприймати як довільний набір елементів, оскільки ця цілісність виникає як надбіологічний ресурс еволюції людини. Згідно з позицією школи неоеволюціонізму, яка сформувалася у США в 60-ті роки XX століття *(Д.Ф. Аберле, Р. Карнейро, М. Харріс та ін..),* структурно-функціональна схема культурної адаптації людини включає дев'ять позицій, що є загальними векторами розвитку людства:

1. Адаптація суспільства до природи;
2. Відтворення населення;
3. Розділ та розподіл соціальних ролей;
4. Система комунікації;
5. Пізнавально-світоглядні орієнтації;
6. Система загальноприйнятих цілей;
7. Нормативне регулювання поведінки та емоційної сфери;
8. Система соціалізації;
9. Контроль за девіантними формами поведінки.

Кількість і смисл потреб людини у структурно-функціональному аналізі соціально-культурної реальності можуть змінюватися в залежності від критеріїв їх типологізації, але за будь яких умов наголошується, що всі вони є іманентними (характерними, невід'ємними) елементами і є необхідними для виживання системи в цілому. Отже, існування і розвиток будь-якого конкретного суспільного утворення має забезпечуватися сталим функціонування всіх суспільних інститутів, які відповідають за його культурну цілісність. Тому можна стверджувати, що управління державою – це система технологій підтримки органічної кореляції функціональних структур самоорганізації соціокультурного простору нації. Власне спеціалізовані сфери функціонування технологій самоорганізації сьогодні виступають сферами державного управління. Їх смисл заданий універсальною системою структури культури, яка забезпечує ефективне виживання людини в умовах перетину двох середовищ – природного і штучного (соціально-культурного).

Соціокультурні вектори сфер державного управління

Соціокультурні вектори	Сфери державного управління
Адаптація суспільства до природи	Охорона навколишнього середовища, енерго- та ресурсо-збереження, попередження надзвичайних ситуацій
Відтворення населення	Охорона здоров'я, підтримка сім'ї, соціальний захист, система життєзабезпечення (ЖКГ, продовольство)
Розділ та розподіл соціальних ролей	Політична система, система управління державою, політика трудових відносин і професійної стратифікації, гендерна політика
Система комунікації	Система засобів зв'язку, дороги і транспорт
Пізнавально-світоглядні орієнтації	Наука, просвітництво і виховання
Система загальноприйнятих цілей	Ідеологія, гуманітарна політика, міжнародна співпраця
Нормативне регулювання поведінки та емоційної сфери	Законодавство, політика в сфері мистецтва, етнонаціональна політика
Система соціалізації	Система освіти і виховання, засоби масової комунікації, організація дозвілля, фізична культура
Контроль за девіантними формами поведінки.	Міліція, армія, пенітенціарна система, система судочинства

Список використаних джерел.

1. Воронкова В.Г. Місце і роль синергетики у пізнанні соціальних процесів та розвитку сучасного суспільства: Електроний ресурс – режим доступу: http: // www.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / znpgvzdia / 2012_48 / pdf / VISNIK_48_5.pdf
2. Єлагін В.П.Моделювання процесів синергетичної взаємодії головних інститутів соціальної держави в контексті національної ідеї державотворення: Електроний ресурс – режим доступу: http: // www.kbuapa.kharkov.ua / e-book / db / 2011-2 / doc / 6 / 10.pdf
3. Туленков М. Сутність і співвідношення понять «організація», «самоорганізація» і «управління» : Електроний ресурс – режим доступу: http: // www.politik.org.ua / vid / magcontent.php3?m=1&n=67&c=1528

ОМЕЛЬЧУК ИВАН АЛЕКСАНДРОВИЧ

аспирант Луганского национального университета им.Тараса Шевченко

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЮМОР КАК ИНДИКАТИВНЫЙ ЭЛЕМЕНТ СОСТОЯНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ СВЯЗЕЙ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

При рассмотрении проблематики социально-политических аспектов публичного управления, себя обнаруживает факт трансформационного периода государства. Данный период характеризуется динамическими свойствами перехода между тенденциями, которые стремятся к формированию качественных характеристик демократического общества. Само изучение социально-политических аспектов публичного управления предполагает преодоления вызовов брошенных действительностью с точки зрения новой парадигмы публичного управления. Данная парадигма основана на восприятии смены акцента государственного управления в сторону публичного. Эта коннотация позволяет представить взаимоотношения между властью и социумом в виде взаимосвязи «субьект-субьект», а феномен публичного управления в виде процесса.

Изучение публичного управления как процесса делает необходимым внедрение таких дефиниций как: «результативность» и «эффективность», для корреляции данных показателей нужно определить сферу действия и критерий оценки, который был бы представлен в виде объекта обладающего индикативными свойствами. Сферу действия в аспекте данной проблематики мы предлагаем рассмотреть политическое пространство. В качестве критерия оценки нами предлагается рассмотреть состояние политического юмора социально-политической сферыкак индикативной составляющей состояния публичного управления.

Политический юмор можно идентифицировать как элемент политического пространства, являющийся компонентом системы формирования демократических традиций. Феномен политического юмора воплощается на архетипическом уровне восприятия, формируя ментальные особенности социума, отражающиеся на концентрации и качестве власти в обществе.

Как отмечает А. Иванюшкин при тоталитарных и авторитарных политических режимах политический юмор как элемент политики, практически был под запретом, но находясь «в подполье» был востребован населением как компенсаторное и защитное средство. Ведь даже страх оказаться в тюрьме за рассказанные политические анекдоты не искоренил страсть советских граждан к их придумыванию, собиранию и распространению. В ситуации усложнения и демократизации взаимодействия политических элит и масс, власти и общества политический юмор стал более активно использоваться как инструмент идеологической борьбы, критической реакции на политические решения, он стал

составной частью политического процесса, выступая продуктом жизнедеятельности гражданского общества, его различных проявлений, одним из действенных средств демократизации общества [1. с. 35].

Проводя исторический анализ теоретических подходов изучения юмора можно заметить, как популярные концепции смеха претерпели поразительные трансформации, смещаясь от агрессивной антипатии, предполагаемой в теории превосходства, к нейтральности теории несоответствия, далее к представлению о том, что смех иногда может быть благожелательным, и к понятию о том, что симпатия является необходимым условием для смеха. Эти изменяющиеся представления также отражались в преобладающих социальных нормах. Еще в 1860-е гг. в Соединенных Штатах считалось невежливым смеяться в общественных местах. Даже в начале XX в. в некоторых сферах общественной жизни (например, в религии, образовании и политике) юмор и смех считались неуместными [2, с. 67].

Данные факты позволяют сделать вывод о тесном взаимовоздействии между политическим юмором и социальными нормами, что дает возможность рассматривать данный феномен через призму «субъектно-субъектных» властных отношений. Наличие такой взаимосвязи делает возможным представить данный процесс как элемент, влияющий на формирование системы ценностей социума. Начиная с индивидуального уровня под влиянием социобиологических и социокультурных характеристик действительности происходит видоизменение восприятия политического пространства.

Феномен политического юмора является одним из действенных средств публичного управления. При авторитарных и тоталитарных политических режимах власть пытается абстрагировать внимание масс от политических решений тем самым вызывая рефлексию социума. Взаимодействуя с архетипическими структурами, восприятие выходит на коллективный уровень сознания, реагируя на проявление власти. В результате саморефлексии общество генерирует процесс обратной связи, одним из проявлений которого и является политический юмор.

Данное утверждение позволяет сделать вывод о том, что политический юмор может быть рассмотрен как объект, отображающий изменения уровня демократизации политического пространства государства. Индикативные свойства политического юмора могут быть эффективно использованы в процессе трансформации процессов социального управления от доминирования государственного к публичному управлению.

Список использованных источников.

1. Иванюшкин А. Политический юмор как фактор взаимодействия общества и власти [Электронный ресурс] / А. Иванюшкин :Дис. канд. полит.наук: 23.00.01. – М. : РГБ, 2006. – Режим доступа: http: // www.dslib.net / teoria-politiki / politicheskij-jumor-kak-faktor-vzaimodejstvija-obwestva-i-vlasti.html
2. Мартин Р. Психология юмора / Р. Мартин; пер. с англ.; под.ред. Л. В. Куликова. – СПб. : Питер, 2009. – 480 с.

ПАШКОВА МІЛЄНА ОЛЕГІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЕТИКИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Серед першочергових напрямків ефективного розвитку державного управління в Україні важливе місце належить вдосконаленню системи державної служби. На думку вчених, одною із слабких сторін державного апарату й до нині залишається моральний авторитет влади в суспільстві [2, с. 301]. Як зазначається в Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, основним завданням є посилення вимог до моральних якостей осіб, які залучаються до управлінської діяльності, з метою запобігання негативних явищ, пов'язаних з корупційними правопорушеннями, конфліктом інтересів чи зловживанням службовими повноваженнями [7]. Для вирішення поставлених завдань, особливу увагу необхідно звернути на етику поведінки державних службовців, оскільки вона виступає основою ідеології державної служби, барометром та показником ефективності функціонування органів влади. Глибоке розуміння необхідності реформувати застарілі та неефективні методи управління, знайшло підтримку з боку керівництва держави, і 17 травня 2012 року був прийнятий Закон України «Про правила етичної поведінки». В Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році», Голова держави сказав, що цей закон має стати «основою ефективного правозастосування, і праворозуміння осіб, які впроваджуватимуть на практиці нові нормативні правила їхнього професіоналізму та дотримання етичних норм» [5, с. 151]. Цей закон встановлює керівні норми, умови та стандарти етичної поведінки уповноважених осіб, вимоги до етики працівників органів державної влади, та визначає порядок притягнення до відповідальності вразі їх порушення. Як зазначає професор права та державного управління, міністр з питань науки та вищої освіти Республіки Польща, Барабара Кудрика, просто викласти етичні правила і можливі санкції за їх недотримання – цього іще не достатньо, важливо, щоб ці стандарти супроводжувались ґрунтовними поясненнями та коментарями і були сформульовані таким чином, щоб окремі державні службовці зробили ці норми своєю поведінкою [4, с. 477]. В продовження ідеї проф. Б. Кудрики, можна було б додати, що окрім чітко визначених, детально прокоментованих етичних стандартів необхідно мати організаційно-правовий механізм контролю, який забезпечував би їх втілення в практику роботи державних службовців. Як зазначає В. Калюжний, організаційний механізм може являти собою підрозділи та форми, що скоординовані для забезпечення функціонування певного комплексу (організаційної системи), а призначення організаційного механізму полягає у перетворенні певного організаційного впливу суб'єкту (органу державної влади) в бажану поведінку, результативність та ефективність діяльності об'єкту управління [3, с. 422-423]. Таким чином, до складу організаційної компоненти контролю за додержанням норм адміністративної етики в органах виконавчої влади входять:

- Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади (Національне

Агентство України з питань державної служби), який, відповідно законодавства, здійснює функціональне управління державною службою [6] і має повноваження проводити службові розслідування та розглядати факти порушення етики поведінки державними службовцями.

- Організація (орган виконавчої влади), в якому колектив виступає потужним інструментом формування індивідуальної моралі в руслі колективної моралі.
- Безпосередній керівник державного службовця – здійснює контроль на засадах постійного нагляду, періодично чи вразі виникнення нестандартних ситуацій, на звернення колег чи представників громадськості. Передбачається, що керівник повинен не тільки мати уявлення про потенційно небезпечні ситуації, коли може бути порушено етичну поведінку, а й мати навички застосувати положення законодавства в ході оцінювання діяльності підконтрольного державного службовця.
- Сам державний службовець, оскільки самоконтроль – це самий ефективний вид контролю, і він передбачає глибоке розуміння змісту правил етики поведінки, а також існування практичних навичок їх реалізації в професійній діяльності.

Громадський контроль за додержанням норм етики державними службовцями займає особливе місце, оскільки громадяни виступають основними користувачами адміністративних послуг і мають право отримувати інформацію щодо ефективності управління ресурсами. Тим не менш, права громадян в Україні не достатньо захищені у взаємовідносинах з органами влади через «формалізм, пріоритет відомчих інтересів, неналежне прийняття до уваги інтересів та потреб громадян, не прозору діяльність публічних адміністрацій» [1, с. 114], та через пасивність самих громадян.

Вітчизняні науковці (О.Ю. Колтунов, М.С. Оганісян, М.Г. Свірін) пропонують розглядати правові документи, що регламентують додержання норм етики в сфері державної служби за напрямками: спеціальне законодавство з питань адміністративної етики, законодавство з питань державної служби, кримінальне законодавство, законодавство про свободу інформації, законодавство, що регулює питання декларації майна та майнового положення державних службовців [3, с. 145-147]. Разом з тим існує багато питань, пов'язаних із здійсненням контролю за етикою поведінки державних службовців (на рівні організаційної і правової компоненти), які й досі потребують ґрунтовного вивчення (як-то складність проведення та організації розслідування фактів порушень правил етики, відсутність інформації про необхідність перевіряти додержання норм етики в Положеннях про проведення атестації та щорічної оцінки тощо). Для вирішення актуальних проблем, пов'язаних з контролем в сфері адміністративної етики необхідна інституційна підтримка та проведення комплексних заходів, спрямованих на покращення ситуації в цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В.Б., Пухтецька А.А. Удосконалення організації та діяльності системи органів виконавчої влади з урахуванням європейських принципів і стандартів. В.Б. Авер'янов, А.А. Пухтецька // Часопис Київського університету права. Проблеми державного управління та адміністративне право. – 2010 / 4. – с. 110-117.
2. Атаманчук Г.В. Сущность государственной службы: история, теория, закон, практика: Моногр. Изд. 2-е, доп.- М.: Изд-во РАГС, 2008. – 312 с.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
4. Кудрика Б. Этика и политико-административные отношения / Б. Кудрика // Политико-административные отношения: кто стоит у власти? [Под ред. Т. Верхейна]. [Текст] / пер. с англ. – М. : Права человека, 2001. – С. 462.
5. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Текст] – К. : НІСД, 2012. – 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / docs / posl.pdf.
6. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 4050-VI // Відомості Верховної Ради України 28.12.1993. – № 52, стаття 490.

Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки : Указ Президента України від 01.02. 2012 № №45 / 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / documents / 14429.html

ПЕТРОВ ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

старший викладач кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України

САЗИКІНА ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

доцент кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Як одностайно відмічають науковці та практики державного управління, «сучасний етап трансформації суспільства в Україні характеризується реформуванням системи державного управління» [5, с. 12]. Реформування притаманне не тільки центральним органам влади, а й місцевій владі. Одним з напрямків такого реформування є інноваційно-інвестиційний підхід до соціально-економічного розвитку територій [1; 2, с. 19-21;4, с. 48]. Реформування вимагає від місцевої влади створити новий професійний кадровий склад посадовців шляхом запровадження сучасних кадрових технологій, управління кадровими процесами на місцевому рівні, розвитку професіоналізму управлінців, спрямованого на поліпшення доступності та якості управлінських послуг, хоча останнє завдання обговорювалось на протязі всього існування державної служби незалежної України. Рівень професійної компетентності особи Законом України «Про державну службу» визначається як характеристика особи, що визначається її освітньо-кваліфікаційним рівнем, досвідом роботи та рівнем володіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками. Керівник державної

служби в державному органі затверджує профілі професійної компетентності посад державної служби та вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня, напряму підготовки (спеціальності), досвіду роботи та інші вимоги до рівня професійної компетентності кандидатів на відповідні посади [5, с. 12].

Особливо важливим сьогодні є інтелектуально-кадровий ресурс суспільства як об'єкта державного управління, з одного боку, та власне державних структур як суб'єкта цього управління – з другого. У першому випадку маються на увазі кадри керівників народного господарства, спеціалістів масових професій, творчої інтелігенції. В другому – адміністративно-політична еліта, персонал цивільної, військової та правоохоронної державної служби, посадові особи муніципальних утворень. Кадрова ситуація в будь-якому суспільстві постійно змінюється, та ще й досить динамічно. Без урахування цієї закономірності інформаційний державно-управлінський ресурс використовувати в управлінні неможливо. Сформувалося нове покоління спеціалістів, динамічно розвивається середній клас, удосконалюється практика профпідготовки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Однак у нинішніх умовах залишається загроза послаблення інтелектуального й генетичного потенціалу країни, загострення дефіциту кваліфікованих працівників управління [3, с. 60].

Об'єктивною видається необхідність розробки шляхів удосконалення реалізації місцевими органами влади державної кадрової політики. В сучасних умовах кадрова політика місцевої влади повинна стати прискорювачем соціально-економічних перетворень територій, поєднувати вирішення питань адміністративної реформи із формуванням механізму надання якісних державних послуг. До пріоритетних напрямків місцевої кадрової політики можна віднести:

- розвиток професійного кадрового потенціалу державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, здатного надавати якісні державні послуги;
- підготовка кваліфікованих кадрів для місцевої влади;
- запровадження інноваційних кадрових технологій у діяльність місцевих органів влади;
- узгодження місцевих орієнтирів із загальнодержавннми орієнтирами у формуванні та реалізації державної кадрової політики у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- підвищення результативності діяльності кадрових служб місцевих органів влади [6].

Продумана система механізмів, чітке визначення суб'єктів роботи з кадрами, розмежування їх повноважень, використання всієї багатоманітності кадрових технологій дають змогу надати роботі з персоналом державної служби і, зокрема, в органах виконавчої влади усвідомленого характеру, зробити її більш ефективною, тому доцільним є розробка та впровадження на місцях довгострокових програм роботи з кадрами органів влади, які висвітлені у працях як вітчизняних, так й іноземних фахівців з державного управління та публічного адміністрування. За допомогою сучасних кадрових технологій як сукупності визначених дій, прийомів, операцій стосовно статусу або характеристик персоналу можна визначати відповідність працівників характеру виконання посадових обов'язків, ефективність їх праці, рівень відповідності ділових, професійних та особистих якостей посадовців потребам органу влади; здійснювати планування й управління кар'єрою посадовця, його професійну підготовку та підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел.

1. Золотарьов В.Ф. Місцева влада в світлі управління кадровими процесами / В.Ф.Золотарьов. – Електронний ресурс. – Джерело доступу: http: // www.viche.info / journal / 2805 /
2. Ковбасюк Ю.В. Сучасна кадрова політика в державному управлінні / Ю.В. Ковбасюк // ВІЧЕ : Громадсько-політичне і теоретичне видання. – 2011. – № 2. – С. 19-21.
3. Нижник Н.Р. Виконавча влада в Україні: навч. посібник / За заг. ред. Н.Р. Нижник. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 128 с.
4. Оболенський О.Ю. Державна кадрова політика у сфері державної служби / Державна служба: навч. посібник / О.Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2003. – 344 с.
5. Про державну службу: Закон України // Урядовий кур'єр, 17 січня 2012 р. – № 8. – 16 с. – С. 12.
6. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Указ Президента України № 45 / 2012 від 1 лютого 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 10. – Ст. 365.

ПЛЕВАК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

здобувач кафедри державного управління та політичної аналітики ЧДУ ім. Петра Могили

СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Сучасна Республіка Польща – це парламентсько-президентська республіка, модель органів публічного управління якої пройшла шлях реформ, наслідком яких стала зміна політичного режиму, – від комуністичного, формально демократичного, в часи існування якого проявилися всі прорахунки нестабільності державної влади, до демократичного, інтегрованого в ЄС. Відбувся всеосяжний, керований перехід суспільства від авторитарної системи до демократії та ринкової економіки, що справедливо названий трансформацією.

Будь-який трансформаційний процес має дві складові: демонтаж старих структур та розбудову нових. На зміни, що об'єктивно назрівають у суспільстві, влада рідко погоджується. До планів реформування владою тих чи інших суспільних структур громадяни часто ставляться з недовірою, і буває навіть протестують всіма можливими способами. Ситуація, коли влада, суспільство та реформи, що пропонуються владою налаштовуються, так би мовити, на гармонічний взаємозв'язок, виникає дуже рідко. Однак, якщо виникає така гармонія влади, суспільства й реформ, то з'являється дуже сприятлива ситуація, коли протиріччя між державою та суспільством зменшуються, а елементи єдності стають домінуючими, що сприяє появі прогресивних початків на загальнодержавному та міжнародному рівні.

Маємо непросту проблему взаємозв'язку влади та суспільства в механізмі державного управління. Реалізація цих взаємозв'язків відбувається в процесі функціонування управлінської діяльності органів державної влади. Найкращим інструментом стримування демократичної держави на сучасному етапі є ефективна конституція, де чітко прописані

основоположні свободи громадян. Необхідно пригадати Конституцію Польської Народної Республіки 1952 року для того, щоб прояснити які відмінності мали місце у функціонуванні органів публічного управління Польщі в період комуністичного устрою в країні та в період демократичної трансформації.

Конституція 1952 року проголошувала, що держава має назву Польська Народна Республіка (ПНР), влада в якій належить «трудящим міста і села». Проблема в тому, що радянський принцип укладання законів був залишений «у подарунок» післявоєнній Польщі влітку 1945 року, коли Червона Армія пройшла великим маршем визволення від нацизму через всі країни Центральної та Східної Європи, прямуючи в Берлін. Польща опинилася в повній залежності від Радянського Союзу: нові післявоєнні кордони міцно прив'язували її до східного сусіда в геополітичному відношенні, а прокомуністичний уряд забезпечував міцне існування нової ідеологічної доктрини [3].

Сталінська модель управління передбачала монополізацію влади однією партією і не допускала жодної внутріпартійної демократії та плюралізму. Виникнення Польської об'єднаної робітничої партії стало важливим елементом формування тоталітарного устрою в Польщі. Така влада могла утримуватися тільки спираючись на апарат примусу, тотальний контроль кожної ділянки життя людей. Більшість форм і методів політичної діяльності ПОРП запозичила у ВКП (б) [2, с. 562].

Головне значення в Конституції 1952 року мали статті про організацію державної влади (розділ 3). Замість її поділу на законодавчу, виконавчу та судову запроваджувалась єдина централізована система «державної влади», яка складалася з Сейму, Державної ради, національних рад і державної адміністрації. Вищим органом державної влади і єдиним законодавчим органом проголошувався однопалатний Сейм (460 депутатів). На своєму першому засіданні Сейм обирав з числа депутатів постійний орган – Державну раду, яка в числі інших здійснювала функції глави держави. Слід підкреслити, інститут президенства в комуністичний період існування Польщі був відсутній.

Перша реформа в системі органів державної влади Республіки Польща була проведена в квітні 1989 року. В законі «Про зміну Конституції Польської Народної Республіки» була підвищена роль Сейму, відновлений Сенат, який було скасовано ще 1946 року, тобто відбулося відродження двопалатної структури польського парламенту, яка передбачалась конституцією Польщі 1921 року.

Для більшості сучасних парламентів характерна наявність нижньої та верхньої палати. На думку дослідниці І.Конюхової, побудова парламенту згідно з принципом бікамералізму має здатність «оптимізувати законодавчий процес, відігравати роль гальма та протидії швидким та недостатньо продуманим законодавчим рішенням нижньої палати та відповідно забезпечувати поступальне й стабільне функціонування державності» [4, с. 110].

Основними правовими актами, що регулюють діяльність польських Сейму і Сенату на сучасному етапі, є: 1) Конституція Польської Республіки від 2 квітня 1997 р.; 2) Регламент Сейму ПР; 3) Регламент Сенату ПР; 4) Закон про здійснення повноважень депутата і сенатора; 5) Імплементуючі законодавчі акти до Закону про здійснення повноважень депутата і сенатора; 6) Засади депутатської етики; 7) Положення про вибори до Сейму та Сенату [5].

Виконавча влада Республіки Польща на сучасному етапі – це Президент РП і Рада Міністрів. Як зазначав відомий російський дослідник сучасної історії Польщі Н.І.Бухарін, «для поляків, особливо для інтелігенції, президент, перш за все, має бути символом і гарантом непорушності Республіки Польща, стабільності її моральних основ» [1, с. 90].

17 жовтня 1992 року була прийнята Мала Конституція, яка мала регулювати взаємовідносини законодавчої та виконавчої влади. Вона була чинною в період від 8 грудня 1992 р. до 16 жовтня 1997 р. [7].

Виходячи з історичної реальності, можна простежити важливу закономірність – Польща з моменту початку трансформації системи державної влади рухалась від можливості створення сильного інституту президенства до створення міцного інституту парламентаризму. Так відбувається тому, що парламентська система, на думку представників нової політичної еліти в Польщі, відкриває їм можливості доступу до влади та владних ресурсів держави. Крім того, в Польщі під час існування комуністичної моделі державного управління спостерігалася сильна дисидентська опозиція правлячій партії та ідеології, внаслідок чого на парламент як представницький орган виконавчої влади була покладена більш відповідальна місія ніж на президента.

Як і у більшості економічно розвинених країн світу, в Польщі вища виконавча влада представлена урядом – Радою Міністрів, яка складається з Прем'єра, його заступників, міністрів, голів держкомітетів (стаття 147). Уряд активно використовує можливість законодавчої ініціативи. Російські вчені зазначають, що «в демократичних державах уряд фактично контролює не тільки першопочаткову, а й всі подальші стадії законотворчого процесу, впливаючи на нього вирішальним чином. Тому й зрозуміло, що значна більшість прийнятих законів мають не парламентське, а урядове походження, оскільки прямо чи опосередковано лобіювалися виконавчою владою» [6, с. 13].

До 1989 року Польща, разом із державами Центральної та Східної Європи входила до числа комуністичних країн. Після падіння «залізної завіси» вони зіткнулися з подвійним завданням: їм потрібно було здійснити перехід до демократії і одночасно побудувати ринкову економіку. У результаті ми бачимо, що станом на 1 травня 2004 року, тобто через п'ятнадцять років після початку реформ, зусилля країни приєднатися до Європейського Союзу були успішними. Крім того, на руку польським реформаторам виявилися ще кілька додаткових чинників: порівняно високий рівень освіти серед місцевого населення, відсутність соціальних диспропорцій і класових протиріч в суспільстві, орієнтація на демократію та громадська мобілізація, розумні інституційні рішення нових демократичних еліт при розробці конституції і повне розвінчання соціалістичної альтернативи державного управління.

Список використаних джерел.

1. Барабанов М.В. «Российский взгляд» на «партстроительство» и политическую жизнь в Польше в первой половине 90-х гг. XX в. // Вестник МГГУ им. М.А. Шолохова. Серия «История и политология». – 2012. – № 3. – с. 79–92.

2. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 752 с.

3. Конституция Польши 1952. // Режим доступа: http: // worldconstitutions.ru / archives / 783

4. Конюхова И.А. Двухпалатность как принцип организации национальных парламентов: опыт России и мировая практика / И.А.Конюхова // Журнал российского права. – 2004. – № 1. – С. 109–120.

5. Огляд актів, що регулюють діяльність Сейму та Сенату Польщі. Українсько-польський інтернет-журнал. // Режим доступу: http: // www.ukraine-poland.com / u / dosvid / zakon.php?id=zak1.txt

6. Реснянская О.С. Законодательная, исполнительная и судебная ветви власти в системе разделения властей // Вестник Самарского государственного университета. – 2011. – №5. – С. 12–15.

7. Mała Konstytucja. Ustawa Konstytucyjna z 17 października 1992 roku o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym // http: // pl.wikisource.org / wiki / Ma%C5%82a_Konstytucja_z_1992.

ПОКІТКО ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

З усіх видів інвестицій у людський капітал найважливішими є вкладення в охорону здоров'я. Витрати на охорону здоров'я, що складаються з витрат на профілактику захворювань, медичне обслуговування, відповідне харчування, поліпшення житлових умов тощо, створюють умови для підвищення якості та ефективності використання людського капіталу [1; 2; 3].

Кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя.

За визначенням провідних науковців світу в системі цінностей, які сповідує будь-яка цивілізована нація, особливе місце посідає здоров'я людей -стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів. Саме таке визначення міститься у Статуті ВООЗ, воно екстрапольоване до національного законодавства, зокрема в ч. 2 ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я [3].

Як з погляду формування окремої людської біографії, так і на рівні розвитку суспільства важко знайти інший феномен, якому б здоров'я поступалося своєю роллю, глибинним внутрішнім значенням і впливом на різні сфери діяльності.

Проте, здоров'я є поняттям комплексним, яке включає в себе декілька основних складових, зокрема, соматичне, психічне здоров'я тощо. Важливу роль серед усіх різновидів здоров'я людини відіграє її репродуктивне здоров'я, яке дає можливість людині забезпечити відтворення собі подібних і безперервність життя. Але на сьогодні правове регулювання можливостей, які закріплюють за людиною здатність до репродукції та забезпечують здійснення цих прав, є недостатнім та несистематизованим.

Зі станом здоров'я пов'язують:

- - підвищення індивідуальної продуктивності праці людини, що робить її здатною виконувати ту роботу, яка має більшу соціальну цінність і, відповідно, вище винагороджується;
- - розвиток ділових навичок і підприємливості, що, у свою чергу, наділяє її здатністю приймати обґрунтовані (раціональні) рішення;
- - підвищення чутливості до сприйняття нових наукових розробок, скорочуючи термін їх запровадження у виробництво та стимулюючи розробку нових ідей;
- - розвиток інтелекту та індивідуальних здібностей щодо генерування нових технологічних ідей та раціональної організації виробництва відповідно до конкретних умов господарювання.

Отже, за рахунок цих ключових факторів прогресу можна створити нову економічну основу сталого розвитку (економічного, екологічного та соціального), який може підтримуватися протягом тривалого часу.

Чисельність економічно активного населення країни – величина, яка залежить від мотивації населення до участі в суспільному виробництві, а тому характеризує лише ситуативні, точніше – доступні на певний час ресурси праці. Термін «трудові ресурси» означає потенційні ресурси суспільної праці, причому не використовувана їх величина є додатковим джерелом створення національного продукту і підходів до визначення факторів впливу на його покращання.

На основі системного підходу до ідентифікації працездатного населення можна виділити такі обмежувальні чинники залучення населення до суспільної праці:

- фізіологічну та психологічну зрілість;
- правову відповідальність, в тому числі під час трудової діяльності;
- економічну доцільність використання праці певних вікових груп населення [9].

Наведена система факторів має застосовуватись для ідентифікації працездатного населення незалежно від існуючого попиту на трудові ресурси.

Отже, рівень медицини суттєво впливає на розвиток трудового потенціалу України, про що свідчить динаміка скорочення тривалості життя та високий рівень смертності працездатної і репродуктивно активної частини населення нашої країни. У цьому напрямі необхідність державного підходу до формування системи якісного оновлення людського капіталу в широкому розумінні має, без перебільшення, найважливіше значення для забезпечення економічного зростання в Україні. Особливої ваги в цьому аспекті набуває державна політика охорони здоров'я. Інвестиції у охорону здоров'я дорослого населення можуть забезпечити швидку віддачу, сприяти формуванню висококваліфікованих, адаптованих до ринкових умов фахівців, збільшення трудового потенціалу, що справлятиме істотний вплив на темпи економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності держави.

Список використаних джерел.

1. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії / за ред. В. Стешенко. – К., 2001. – 560 с.

2. Жаліло Л. І. Розвиток державної політики зі збереження трудового потенціалу в Україні відповідно до стандартів Європейського Союзу / Л. І. Жаліло, О. І. Мартинюк, Н. Д. Солоненко // Матеріали IV з'їзду спеціалістів з соціальної медицини та організаторів охорони здоров'я (Житомир, 23-25 жовт. 2008 р.) : у 2 т. – К. ; Житомир, 2008. – Т. 2. – С. 89-91.

3. Жуковський М.О. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності підприємства / М.О.Жуковський // Актуальні проблеми економіки.-2007.-№2. – С. 58-63.

ПУТРЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
старший викладач кафедри управління Севастопольського філіалу
Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова

ДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МЕТОДУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Державне управління — надзвичайно важлива сфера реалізації державної влади. Останнім часом рівень організуючого впливу публічної влади на суспільні процеси не задовольняє потреби динамічного розвитку громадянського суспільства, енергійного формування цивілізованого соціально-економічного укладу та демократичної, соціальної, правової держави.

Сьогодні вихід нашого суспільства із системної кризи потребує такої організації публічної влади, яка б забезпечувала істотне підвищення дієвості державного управління. Досягти такого становища неможливо без широкого використання наукових підходів до реформування всіх основних інститутів державного управління. Але таке реформування повинно відбуватися не стихійно, а планово, науково обґрунтовано, та мати стратегічний напрямок. Значну роль в цьому сенсі може відіграти державно-правовий експеримент, який повинен стати підґрунтям для подальшого прийняття рішень щодо проведення державних реформ.

Питанням правових, державно-правових експериментів не приділено належної уваги в науковій літературі. Вони стали об'єктом в одиничних дослідженнях фахівців у галузі державного управління, регіональної політики – зокрема, в статтях О. Ю. Лялюк, П. В. Мельника, А. Ф. Ткачука, таке упущення є необґрунтованим.

Метою написання статті є визначення поняття та ознак державно-правового експерименту, його міста в державному управлінні.

Практика експериментальної діяльності значно ширше, ніж наукове експериментування. Важливою складовою цієї практики в історії людства є проведення політичних експериментів, у тому числі, ініційованих державою (органами державної влади) у діючому або цілеспрямовано зміненому (на законодавчому рівні) для проведення експерименту правовому полі.

Згідно з визначенням, наведеним у «Політичній енциклопедії», політичний експеримент – це спроба перевірити на практиці ті чи інші теоретичні положення, що відносяться до сфери політичного життя. За твердженням авторів, в якійсь мірі будь-які новаторські концепції модернізації традиційних політичних програм є формою політичного експерименту [1, с. 634].

У науковій літературі з історії політичними експериментами нерідко іменуються реформи, що мали місце на різних етапах історії держав.

Між тим, реформа в сучасних довідкових виданнях визначається як перетворення, що вводиться законодавчим шляхом, зокрема процес перетворення держави, який починає влада з необхідності. Кінцева мета будь-якої реформи – зміцнення та оновлення державних засад, що, однак, не завжди несе за собою поліпшення рівня життя, скорочення державних витрат і навпаки – збільшення доходів [2, с. 384].

Зіставляючи наведене визначення навіть з найбільш загальним визначенням експерименту, можна відзначити суттєві відмінності між ними за цільовим призначенням, і за вихідної інтенції, і за характером (зворотності або незворотності створеної ситуації), що в підсумку дозволяє зробити висновок про некоректність підміни понять «реформа» і «експеримент».

Безпосередньо державні, або державно-правові експерименти, згідно їх сучасному науковому обґрунтуванню, повинні відповідати низці критеріїв, що визначають їх специфіку.

За своєю природою державно-правовий (або – у правовій державі – державний) експеримент – це соціальний експеримент.

На думку Р. В. Ривкіної, важливою сутнісною характеристикою експерименту є здобуття нових пізнавальних результатів [3, с. 56].

Як підкреслює О. П. Купріян, соціальний експеримент – це пробне нововведення в соціальній сфері. Його мета – дати підставу для рішення, прийняти нововведення до впровадження і розповсюдження, якщо так, то з якими змінами, обмеженнями, при яких умовах. Строго кажучи, саме таке рішення і є результатом експерименту. Отже, невірно називати експеримент невдалим лише на тій підставі, що в його результаті прийнято рішення випробовуване нововведення не поширювати. Негативний результат тут теж цінний, бо доказово «закриває «шлях одному з передбачуваних варіантів [4, с. 133].

Важливість цього ж критерію в соціальному експериментуванні підкреслює і Б. Ф. Усманов, стверджуючи, що експеримент повинен забезпечити доказовість оцінки нововведення – цим визначається ефективність експерименту. Успіх експерименту може означати невдачу нововведення, а його точність служити підставою для скасування впровадження нововведення [5, с. 198].

В. В. Лазарєв, який досліджував поняття та межі експерименту в області держави і права, визначив, що соціальний експеримент в області держави і права можна розглядати як науково обґрунтований досвід у сфері державно-правових відносин з метою визначення активної ролі держави і права в розвитку даних суспільних відносин [6, с. 20].

Сучасну характеристику сутності методу державно-правового експерименту дає О. Ю. Лялюк. Автор виходить з того, що експеримент у загальному значенні означає створення певної моделі, набуття досвіду її роботи або використання з метою поширення її застосування у більш широкому просторі чи загалі. Суттєвими ознаками, притаманними експерименту, виступають: а) тимчасовий характер; б) локалізація чітко встановленими межами й напрямками застосування; в) спрямованість на одержання позитивного досвіду запровадження окремих моделей; г) відтворення позитивних умов на більш широкий загал; д) вплив на суспільні відносини з метою отримання певних змін [7, с. 41].

Слід підкреслити, що найважливішим критерієм спроможності державного експерименту є його проведення на правовій основі. Це означає, що без наявної відповідної нормативно-правової бази державний експеримент проводитися не може. Цікавим є досвід Швейцарії та ще деяких європейських країн щодо застосуванню особливого типу законодавства, – експериментального, тобто законодавства, яке діє певний проміжок часу з метою встановлення прийнятності тієї чи іншої законодавчої міри для досягнення поставлених задач. Експериментальне законодавство, на думку Л.Мадер, – це форма законодавства, яка має певні особливості: воно має бути обмежено часом; воно повинно мати чітке визначення призначення; воно повинно вказувати цілі запланованої законодавчої дії та критерії, які використовуються для оцінки відповідності тимчасово застосованих інструментів; воно повинно визначити, які данні повинні бути зібрані, визначити відповідальність за збір таких даних та оцінку результатів і т. ін. [8]

Висновки. В цілому ж, проведений аналіз специфіки державно-правових експериментів в історії і сучасності дозволяє зробити висновок, що історично склався особливий тип державних реформ, які умовно можна назвати експериментальними, оскільки вони носять експериментальний характер. Але за своєю суттю реформа не є експериментом, а є похідною від нього, тобто реформа вторинна. При цьому реформа повинна принципово відрізняється від експерименту своїми позитивними показниками (економічні, соціальні, політичні та ін.), в той час як експеримент проводиться для підтвердження або спростування висунутої гіпотези.

Державно-правовий експеримент становить урегульовану нормами права процедуру одержання досвіду щодо запровадження нових моделей державного управління на окремо взятій території.

З наукової точки зору експеримент у сфері державного управління має забезпечити доказовість оцінки планованого нововведення (реформи). При цьому його істотними (критеріальними) ознаками є локалізація, з чітко встановленими межами й напрямками застосування, тимчасовий і пошуковий характер; спрямованість на одержання будь-якого досвіду.

Список використаних джерел.

1. Политическая энциклопедия: в 2 т. / Нац. обществ.-науч. фонд; рук. проекта Г.Ю. Семигин; науч. ред. совет: пред. совета Г.Ю. Семигин. – М.: Мысль, 1999. -Т. 2. – 880 с.
2. Новая философская энциклопедия: в 4 тт. / Ин-т философии РАН; Нац. обществ.-науч. фонд; Предс. научно-ред. совета В.С. Степин. – 2-е изд., испр. и допол. – М.: Мысль, 2010. – Т.4. – 708 с.
3. Рывкина Р. В. Роль и значение эксперимента в общественных науках / Р. В. Рывкина // Вопросы философии. – 1964. – № 5. – Стр. 58.
4. Куприян А. П. Проблема эксперимента в системе общественной практики / А. П. Куприян. – М. : Наука, 1981. – 168 с.
5. Усманов Б. Ф. Социальная инноватика / Б. Ф. Усманов. – Изд.3-е, перераб. и дополн. – М.: Социум, 2009. – 335 с.
6. Лазарев В. В. К вопросу о понятии и пределах эксперимента в области государства и права / В. В. Лазарев // Правоведение. – 1966. – № 1. – С. 17-23.
7. Лялюк О. Ю. Експерименти у практиці державного будівництва: проблеми правового регулювання / О. Ю. Лялюк // Проблеми законності. – 2009. – №105. – С. 41-48.
8. Люциус Мадер. Оценка законодательства – вклад в повышение качества законов / Л. Мадер / Материалы Международного семинара «Оценка законов и эффективности их принятия» (16-17 декабря 2002 г.). [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.consultant.ru / law / review / lawmaking / material / #5.

РАДЧЕНКО ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЛІБЕРАТИВНОЇ ТЕОРІЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Державна влада демократичної держави a priori передбачає суспільну легітимацію політичних рішень та дій владних органів, а у найширшому розумінні – формування й реалізації всієї зовнішньої та внутрішньої політики. Для сучасної України, що встала на шлях системного реформування всього державно-політичного простору особливо важливим є подолання України процесів делегітиміції державної влади, які стрімко розгортаються впродовж останніх років. Виходом має стати обрання такої моделі легітимності, які відповідатиме ціннісним орієнтирам суспільства та дозволить провести реформи, потрібні українській державі.

Попри те, що в наукових джерелах описано чимало моделей і механізмів легітимності органів державної влади, все їх змістовна й сутнісна розмаїтість дає підстави стверджувати про відсутність єдиного підходу у науковій літературі стосовно класифікаційних ознак легітимності та визначення її моделей. Більш того, можна говорити про недосконалу термінологічну вивіреність, оскільки в наукових працях йдеться про типи (М. Вебер [1]), моделі (А.-Н. Дібіров [2]), рівні (Д. Істон [3]), джерела (Є. Цокур [4]) політичної легітимності тощо, хоча при цьому фактично описуються одні ті й самі характеристики концепту легітимності.

Насамперед зазначимо, що на нашу думку модель легітимності є спрощеною формою розуміння суспільно-владних відносин державних органів з інституціями та індивідами громадянського суспільства в ході соціально-політичної діяльності, детермінованої чинниками суспільно-політичного життя та практичної реалізації процесів

легітимізації. Політична та державно управлінська наука знають різні типи та моделі легітимації в залежності від тлумачення базових засад явища суспільного сприйняття та підтримки суспільного ладу, політичного режиму, інституційної побудови, рішень та дій органів державної влади та їх керманичів.

Моделі легітимності, виділені М. Вебером, базуються на типах соціальної дії, що обумовлюють традиційну, харизматичну й легальну легітимність [1]. Хоча вчений зробив свою класифікацію у відповідності до методології ідеальних типів, надавши статиці владних відношень ідеалізоване тлумачення, проте в його концепції владні відносини позбавлені внутрішньої динаміки, а кількість моделей легітимності не співпадає з кількістю виділених типів соціальної дії.

Д. Істон визначав моделі легітимності, виходячи з джерел легітимності, якими є структура, ідеологія, особисті якості. Відповідно, він виокремив структурну, ідеологічну та персональну моделі легітимності [3, с. 322]. Ж.-Л. Шабо визначає такі моделі легітимності: демократична, її фактором є волевиявлення підлеглих громадян; ідеологічна як відповідність ціннісним імперативам суспільства; технократична – чинником є уміння панувати; онтологічна – відповідність влади універсальним принципам людського і соціального буття, коли існування будь-якої політичної системи є виправданим до тих пір, доки вона не вступає у протиріччя з універсальними законами розвитку природи і суспільства [5].

У провідних сучасних демократичних державах досить поширеною є деліберативна модель легітимації (від deliberation – обговорення), як форма організації колективного й публічного використання влади в більшості суспільно-політичних інституцій на основі процедурного принципу вільного арґументативного міркування резонуючої громадськості, де кожен громадянин сприймається як морально й політично рівний, а його відносини з державними інституціями носять переважно суб'єкт-суб'єктний характер.

За такої моделі, зазначає Ю. Хабермас, процеси вироблення, ухвалення та реалізації державноуправлінських рішень є результатом багатоманітних комунікацій в процесі яких відбувається конституювання спільної волі в ході консенсусного врівноваження інтересів і досягнення згоди, за умови перевірки на юридичну зв'язність [6, с. 284].

Основними особливостями деліберативної моделі легітимації є чіткі умови процедур суспільно-владної комунікативної взаємодії, зокрема:

1. Процедура обговорення повинна носити арґументативну форму. Вона відбувається завдяки впорядкованому рівному обміну інформацією і не допускає диктату чи домінування жодного з суб'єктів комунікації.

2. Обговорення є вільними, відкритими та публічними за участю всіх, кого може торкатися дане рішення й хто висловлює при цьому бажання вступити в процес обговорення.

3. Всі суб'єкти комунікативної взаємодії є вільними від зовнішнього примусу, обмежені лише правилами комунікації й вагомості застосованої аргументації.

4. Кожен має рівні можливості бути почутим, виносити теми для обговорення, пропонувати й критикувати будь-які пропозиції.

5. Політичне обговорення має бути підсумоване рішенням більшості з огляду на необхідність прийняття рішення. Правило більшості виправдовує припущення, що схильна до помилки думка більшості становить розумний ґрунт для загальної практики доти, доки меншість не переконає більшість, що її (меншості) погляди правильні.

6. Політичне обговорення стосується будь-якої справи, яка може бути врегульована в рівних інтересах усіх. Але це обговорення не стосується того що традиційно за своєю природою належить до царини приватного.

7. Політичне обговорення охоплює також інтерпретацію потреб, зміни дополітичних настанов та уподобань. Тут консенсусотворча сила аргументів не обмежується лише ціннісним консенсусом, що спирається на спільну практику й традицію [там само, с. 303-305].

Таким чином деліберативна модель легітимності встановлює взаємозв'язок між функціональністю, ефективністю та легітимністю – це площина рівня демократичної культури суспільства, яка визначається перед усім тим, як політичні лідери реагують на неможливість вирішення тієї чи іншої проблеми. Відтак сталість демократії залежить від здатності суспільства вбачати різницю між режимом і правителем, а також від здатності політичних еліт спільно вирішувати проблеми суспільного розвитку, а не використовувати їх з метою отримання власних політичних дивідендів. Для вироблення оптимальної моделі легітимності, реалізація якої в нашій державі створить умови для поширення демократії, слід звертатись як до випробуваних теоретичних моделей, так і до аналізу політичних практик інших країн, що перебувають у аналогічних умовах. Деліберативна тенденція, за якої легітимність сильніше за закон, навіть якщо закон спирається на зброю та примус, повинна стати сигналом для суб'єктів владних повноважень про необхідність пошуку компромісу з іншими політичними силами та суспільством в цілому.

Список використаних джерел.

1. Вебер М. Типы господства [Электронный ресурс] / Макс Вебер. – Режим доступа : http: // socioworld.narod.ru / text / history / web_gosp.html.
2. Дибиров А. – Н. Теория политической легитимности [текст] / А.–Н. Дибиров. – М. : Российская политическая энциклопедия, 2007. – 272 с.
3. Истон Д. Категории системного анализа политики [текст] / Девид Истон // Политология : хрестоматия / Сост. М.А. Василик, М.С. Вершинин. – М. : Гардарики, 1999. – С. 319–331.
4. Цокур Є. Особливості визначення та типологізації джерел владної легітимності [текст] / Є. Цокур // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – 2009. – Том 110. Випуск 97. Політологія. – С. 95 – 99.
5. Шабо Ж.–Л. Основные типы легитимности [Электронный ресурс] / Ж. Л. Шабо. – Режим доступа : http: // jim-11.narod.ru / stat / shabo.htm
6. Habermas J. Between Facts and Norms. Contribution to a Discourse Theory of Law and Democracy. / J. Habermas; Transl. by W. Rehg. – Cambridge: MIT Press, 2001. – 632 p.

РАДЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ВІТАЛІЙОВИЧ

професор кафедри державної служби, адміністрування
та управління Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка, д.держ.упр., професор

ТИПОЛОГІЯ МЕХАНІЗМІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Від початку ІІІ тисячоліття сучасне людство перебуває в стадії фундаментальної трансформації, пов'язаної з переходом від індустріального до інформаційного суспільства, коли на передній план суспільно-владних відносин виходить інформаційно-комунікаційна взаємодія системи публічного врядування та громадянського суспільства. При цьому, як зазначає І. Поліщук, «якщо в традиційному суспільстві панувала філософія зверхності та відчуженості у відносинах між державною владою і народом, то в епоху модерну формується принципово нова філософія – взаємної залежності і партнерства між державною владою та її джерелом – народом» [4, с. 51]. В інформаційному суспільстві найважливішого значення набуває відкритий політичний дискурс як дієвий механізм пошуку найкращих варіантів соціального розвитку та прогресу [3, с. 164].

Слід зазначити, що унікальність комплексу історичних, ментально-психологічних, соціально-політичних чинників кожного окремого транзитивного суспільства вимагає не механічного запозичення технологій соціального й політичного управління, розроблених у сучасному демократичному соціумі, або їх адаптації до національних, культурно-історичних особливостей нашого суспільства, а вироблення специфічної, багато в чому унікальної, системи політичних і соціальних технологій. Результати здійснення соціально-політичних реформ багато в чому безпосередньо залежать від вирішення цього теоретичного і практичного завдання, оскільки ефективність сучасного публічного управління багато в чому залежить від того, наскільки влада здатна домовитися із суспільством, організувати з ним своєчасний і ефективний діалог, спільний пошук оптимальних державноуправлінських рішень, адже за твердженням Р. Даля найважливішою ознакою демократії є компетентна участь громадян у процесах формування політичної волі [1, с. 117].

Сьогодні стає все більш актуальною проблема створення механізмів вирішення політичних та соціальних протиріч, здатних оберігати суспільство від руйнувань, яким воно піддається в результаті тиску з боку різних політичних сил, а також тих, які виникають у випадку реалізації неоптимальних рішень державних інститутів і політичних лідерів. Управління сучасною Українською державою, яка перебуває в стані транзиту від авторитаризму до демократії, має потребу не тільки в теоретичному осмисленні процесів формування й розвитку інформаційного суспільства, але й у розробці відповідних політичних технологій. Таким чином, найважливішим напрямком інтенсифікації демократичних реформ стає практичне впровадження новітніх механізмів соціально-політичного і державного управління.

В публічному управлінні будь-яких часів та народів особливе місце займають методи спонукання й мотивації пересічних громадян до соціальних дій, які сприяють бажаному соціально-політичному розвитку, отже – відповідають інтересам держави та суспільства (тією чи іншою мірою, причому в залежності від пріоритетності таких інтересів формується навіть увесь державний лад: якщо насамперед йдеться про інтереси влади та держави як управлінського апарату – формується автократія, якщо відстоюються інтереси суспільства – демократія). Процеси уніфікації і стандартизації атомізованого індивіда, характерні для сучасного інформаційного суспільства, усе більшою мірою актуалізують наукові пошуки у сфері удосконалювання управління соціальною і політичною поведінкою людей.

Якщо звернутися до типології механізмів інформаційно-комунікативної взаємодії органів публічної влади та суспільства, то в найбільшому узагальненні можна виокремити дві дихотомічні групи – деструктивних та конструктивних механізмів (див. Рис. 1).

Очевидно, що перші чотири механізми мають багатовікову історію й характеризують та обумовлюють тоталітарно-авторитарні суспільства, де державна влада відкрито чи відносно приховано домінує над громадянським сектором і враховує інтереси своїх «підданих» лише в міру персоналізованого розуміння «загального блага» державця або певного «етичного кодексу» найвищого прошарку політично-владної еліти. Ефективність таких механізмів можлива лише за умови жорсткого дозування інформаційно-комунікативних процесів, приховування повної інформації та обмеження можливостей просування альтернативних політичних рішень (як правило таке може дозволятися в надрах правлячої еліти). Однак в сучасних умовах інформаційної відкритості світу в мережі Інтернет, навіть попри намагання окремих урядів (напр. Китай) обмежувати й контролювати он-лайн-комунікації все це стає дедалі неможливішим.

В добу формування інформаційного суспільства найбільш перспективним в контексті демократичного державотворення треба визнати технології соціальної взаємодії, діалогу та партнерства за допомогою яких, перш за все, встановлюється стійкий зв'язок владних структур із громадськістю у вигляді відкритого толерантного партнерського діалогу між громадянином та органами публічної влади. При цьому особливої ваги набуває сектор мережевої комунікативної взаємодії, який найбільш стрімко розвивається. Цей механізм історично є першим, в якому держава та її інституції не відіграють скільки-небудь значимої ролі, а виступають одним з багаточисельних пересічних суб'єктів он-лайн-комунікації. Останнє обумовлює необхідність ціннісної перебудови мислення державних службовців в розумінні власної ролі й місця в процесах інформаційно-комунікативної взаємодії системи публічного врядування та громадянського суспільства.

Рис. 1. *Типологія механізмів інформаційно-комунікативної взаємодії органів публічної влади та суспільства*

Список використаних джерел.

1. Даль Р. Полиархия: участие и оппозиция / Роберт Аллан Даль ; пер. с англ. С. Деникиной, В. Баранова. – Москва : Изд. дом Гос. ун-та – Высш. шк. экономики, 2010. – 287 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Петровський П. М. Відкритий політичний дискурс як умова і чинник демократичного розвитку України / П. М. Петровський // Ефективність державного управління [Текст] : зб. наук. пр. — Вип. 10. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2006. — С. 164–172.
4. Поліщук І. Постмодерні трансформації взаємодії між народом і владою [Текст] / Ігор Поліщук // Політичний менеджмент : Український науковий журнал. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2010 – № 1 (40) – С. 43–53.

РЕШЕТНІКОВ ЮРІЙ ЄВГЕНОВИЧ

докторант НАДУ при Президентові України, к.філос.н.

ПОВЕРНЕННЯ КОЛИШНЬОГО ЦЕРКОВНОГО МАЙНА ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Попри те, що за роки незалежності України релігійним організаціям передано у власність більше 11 тисяч культових будівель та майже 4600 у користування, серед них майже 4 тисяч пам'яток архітектури [12], на сьогодні питання забезпечення повернення релігійним організаціям колишнього церковного майна залишається практично єдиним невиконаним зобов'язанням України у сфері державно-конфесійних відносин, взятим нею на себе при вступі до Ради Європи у 1995 р., і спеціально визначеним як у висновку Парламентської Асамблеї Ради Європи № 190 (1995) щодо вступу України до Ради Європи [1], так і у Резолюції ПАРЄ № 1466 (2005) про виконання обов'язків та зобов'язань Україною [11].

З огляду на це, завдання удосконалення необхідної нормативно-правової бази було визначено Указом Президента України «Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи» від 20 січня 2006 р. № 39 / 2006 [13] та аналогічними указами у подальші роки. Впродовж 2006 р. фахівцями Міністерства юстиції України було підготовлено відповідний законопроект, в подальшому відповідна законопроектна робота здійснювалась Державним комітетом України у справах національностей та релігій та Міністерством культури України. Крім того, впродовж попереднього і нинішнього скликань Верховної Ради України народними депутатами також було внесено низку законопроектів, спрямованих на розв'язання окремих проблемних

питань повернення релігійним організаціям колишньої церковної власності [Див.: 2-10]. Проте з різних причин жоден з них поки не був прийнятим.

Відтак необхідність удосконалення відповідної нормативно-правової бази, необхідної для забезпечення і завершення процесу повернення релігійним організаціям колишньої церковної власності, залишається актуальним завданням. При цьому, з огляду на наявний як український, так і закордонний досвід, видається важливим вирішити низку питань.

Насамперед видається необхідним створення відповідного реєстру майна, на яке претендують релігійні організації. Наявні на сьогодні переліки Держкоммайна є досить неповними як через те, що стосуються не усього колишнього майна, а лише культових будівель, при цьому переважно тих, що перебувають у державній власності, так і через те, що укладались без участі релігійних організацій. Відтак, для укладання такого реєстру крім залучення до цього процесу самих релігійних організацій, насамперед необхідно визначитись з тим, яке майно підлягає поверненню. Видається доцільним не обмежуватися лише культовими будівлями, а ставити питання про повернення і інших будівель, насамперед тих, що використовувались релігійними організаціями з освітньою та соціально-благодійною метою. Водночас видається важливим дати обґрунтований висновок, що може бути повернуто Церкві негайно, що можливо повернути у найближчій і більш віддаленій перспективі, а що передати взагалі не видається можливим.

Процес повернення колишньої церковної власності має включати об'єкти, що перебувають не лише у державній, але й у комунальній власності. Враховуючи передбачену статтею 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» можливість вилучення комунального майна на підставі закону, необхідно законодавчо передбачити можливість вилучення у територіальних громад об'єктів комунальної власності, які є об'єктами колишньої церковної власності та підлягають поверненню релігійним організаціям, без згоди територіальної громади або відповідного рішення ради чи уповноваженого нею органу. Одночасно відповідні органи місцевого самоврядування мають отримати фінансову компенсацію за рахунок Державного бюджету в порядку, передбаченому статтею 67 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Для збереження колишньої церковної власності з метою її подальшої передачі релігійним організаціям є необхідним якнайскоріше законодавче встановлення мораторію на приватизацію майна насамперед культового призначення.

Враховуючи викладене, видається доцільним розроблення відповідної комплексної державної цільової програми із забезпеченням щорічного фінансування її реалізації з Державного бюджету України.

В контексті забезпечення процесу повернення колишньої церковної власності важливою постає активізація діяльності Комісії з питань забезпечення реалізації прав релігійних організацій при Кабінеті Міністрів України, а також надання Кабінету Міністрів України більших повноважень в контексті організаційно-інституційного забезпечення вказаного процесу.

Слід зазначити, що нині у світі, зокрема у постсоціалістичних країнах, накопичений достатній досвід нормативно-правового забезпечення повернення релігійним організаціям колишньої церковної власності, яким, з урахуванням вітчизняних реалій, може скористатись і Україна. Так, 30 листопада 2010 р. у Російській Федерації було ухвалено Федеральний закон «Про передачу релігійним організаціям майна релігійного призначення, що перебуває у державній або муніципальній власності», відповідно до якого визначено, що поверненню підлягають не лише культові будівлі, але й інші споруди, призначені для навчання релігії, монашої життєдіяльності та паломництва; встановлено, що відповідне державне або муніципальне майно може відчужуватися виключно у власність релігійних організацій; передбачено укладання планів передачі релігійним організаціям зазначеного майна, що формуються рішеннями Уряду Російської Федерації, органу державної влади суб'єкта Федерації, органу місцевого самоврядування; закладено колегіальний принцип вирішення вказаних питань [14]. Крім того, програмно-цільовий метод забезпечення процесу повернення колишнього церковного майна був успішно застосований в Угорщині, а нині застосовується у Чехії та Російській Федерації.

Список використаних джерел.

1. Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи № 190 (1995) щодо вступу України до Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 994_590

2. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо заборони приватизації, списання і відчуження культових та інших будівель і майна) (реєстр. № 2894 від 19.04.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?id=&pf3511=46735

3. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо мораторію на приватизацію майна культового призначення)» (реєстр. № 3347 від 10.11.2008 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb_n / webproc4_1?id=&pf3511=33642

4. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо мораторію на приватизацію майна культового призначення)» (реєстр. № 9087 від 01.09.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb_n / webproc4_1?id=&pf3511=41034

5. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо передачі об'єктів культурної спадщини релігійним організаціям)» (реєстр. № 9690) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb_n / webproc4_1?id=&pf3511=42300

6. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо передачі об'єктів культурної спадщини релігійним організаціям)» (реєстр. № 9690-1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb_n / webproc4_1?id=&pf3511=42375

7. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо повернення культових споруд релігійним громадам)» (реєстр. № 1161 від 25.12.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?id=&pf3511=45253

8. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо створення умов для повернення культових споруд релігійним громадам)» (реєстр. № 2993 від 14.05.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?pf3511=46905

9. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо управління об'єктами державної власності) (реєстр. № 3194 від 05.09.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?id=&pf3511=48160

10. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (щодо повернення культового майна релігійним організаціям) (реєстр. № 7299 від 27.10.2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb_n / webproc4_1?id=&pf3511=38869

11. Резолюція ПАРЄ № 1466 (2005) про виконання обов'язків та зобов'язань Україною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.utr.tv / news / ?id=4836

12. Статистичний звіт про забезпеченість церков і релігійних організацій України культовими будівлями та приміщеннями, пристосованими під молитовні станом на 1 січня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // mincult.kmu.gov.ua / mincult / doccatalog / document;jsessionid=2783FE53671A2CE9561AD6900CAD26E1?id=278230

13. Указ Президента України «Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи» від 20 січня 2006 р. № 39 / 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 39 / 2006

14. Федеральный закон Российской Федерации от 30 ноября 2010 г. № 327-ФЗ «О передаче религиозным организациям имущества религиозного назначения, находящегося в государственной или муниципальной собственности» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rg.ru / 2010 / 12 / 03 / tserkovnoedobro-dok.html

РОСКОЛОТЬКО ІРИНА ЛЕОНІДІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук, к.філос.н., доцент

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук, к.держ.упр

МЕТОДИ ВИМІРЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Зважаючи на процеси трансформації та модернізації суспільства в українській та зарубіжній літературі ведеться активна робота з систематизації та теоретичного узагальнення концепцій соціального капіталу. Також, здійснюється емпіричне вивчення соціального капіталу та способи застосування інструментарію, який його вимірює. Дана проблематика має велике значення для практики ефективного державного управління, формування громадянського суспільства, розвитку демократичних процесів.

Основна методологічна мета досліджень – вимірювання різних аспектів соціального капіталу через розробку інтегрального показника, який дозволить визначити соціально-економічну ефективність соціальних зв'язків об'єкта дослідження.

Через широке тлумачення самого поняття «соціальний капітал» його вимірюють абсолютно різними способами в залежності від контексту. Найпоширеніші показники вимірювання соціального капіталу в міжрегіональних дослідженнях – це цінності (довіра, повага до оточуючих, толерантність, готовність допомагати), членство в асоціаціях та клубах за інтересами, волонтерство, благодійність, розвиненість некомерційних організацій. Загальний підхід у виборі індикаторів будується з більш вузького, економічного визначення соціального капіталу як сукупності спільних норм і цінностей, які дозволяють суспільству вирішувати проблему надання суспільного блага.

Соціальний капітал – соціальний, відносний ресурс максимізації загальної вигоди і відтворення суспільно корисної спонтанної соціальної зв'язності. Соціальної матерією соціального капіталу виступають асоціативні зв'язки людей, інтенсивність яких проявляється в числі і чисельності різноманітних громадських об'єднань: від товариств спільного проведення дозвілля до суспільно – політичних союзів. Зафіксувати і заміряти цю соціальну матерію досить важко.

Методика вимірювання соціального капіталу розвивалася разом з його теорією. Спочатку соціальний капітал розглядався як індивідуальна власність людини, як його особистісний ресурс [1, с. 34]., Зокрема вважалося, що індивід може отримувати вигоду від контактів з друзями друзів, тими, хто має інформацію про потенційну можливість роботи або може отримувати користь від спілкування [2, с. 306 – 317].

Приклад використання індексів соціального капіталу можна знайти в працях Ф. Фукуями. Зокрема, він застосовує для вимірювання соціального капіталу показники, які характеризують зовнішнє враження суспільства від тієї чи іншої групи [3, с. 43]. Р.Патнем вимірює соціальний капітал за допомогою індивідуальних індикаторів, таких, як інтенсивність і сила контактів, членство в громадських об'єднаннях, задоволеність взаєминами, електоральна активність, дотримання норм спілкування, довіра до сусідів і соціальним інститутам, відчуття безпеки [4, с. 12]. Багато соціологів скептично зустріли судження Патнема, які такі, що дійсно не позбавлені тавтології і часто не пояснюють емпіричні факти.

Незважаючи на критику, індивідуалістичний підхід до вимірювання соціального капіталу домінує в дослідницькій програмі Світового банку, присвяченій сталому розвитку країн і регіонів. Індивідуальні індикатори соціального капіталу включаються до *Всесвітнього опитування* щодо *цінностей* та *всесвітньої* тенденції соціокультурних та політичних змін. Але і в цьому випадку проблематичне усереднення багатьох показників.

Соціальний капітал можна обчислити і шляхом відповіді респондента на запитання про те, на кого він насамперед,орієнтується при виникненні проблем:тільки на себе;на неформальні інституції (друзі, родичі);на неформальні і формальні інституції (роботодавці, державні, громадські, благодійні організації, церква); тільки на формальні інституції.

Емпіричні індикатори соціального капіталу можуть фіксувати контакти людини з іншими людьми в різних сферах життєдіяльності: форма одержання продуктів харчування, специфіка зайнятості, житлових умов та комунального обслуговування; способи отримання допомог і позик, ступінь участі в політичних процесах, членство в асоціаціях і соціальних фондах і т. д.

Аналіз різних підходів показує, що соціальний капітал може бути визначений як рівень кооперації, спрямований на досягнення загальних цілей, чисельність організацій взаємодопомоги, щільність (насиченість зв'язків) неформальній мережі, ступінь довіри до інших людей і різним інституціям.

На шляху до розуміння ролі, місця, впливу соціального капіталу відразу виникає маса труднощів, пов'язаних з очевидною нестачею інформації для розрахунків.

Світовий Банк створив так звану Тематичну групу з соціального капіталу, яка провела широкі дослідження і запропонувала 2 способи його вимірювання: «Інструмент оцінки соціального капіталу» і «Інтегрований опитувальник». В основу була покладена оцінка за шістьма параметрами:групи та мережі – щільність і різноманітність груп і мереж, демократичність їх функціонування, зв'язок з іншими групами;довіра – у сім'ї і соціальних мережах, довіра до іноземців, до органів управління;колективні дії;соціальна єдність;інформація та комунікації;участь у прийнятті рішень та політичних діях.

Якими б цікавими не були результати опитувань, виникала проблема трактування. Крім того, виявилося, що питання кожного разу потрібно підлаштовувати під місцеві реалії, інакше вони просто не будуть зрозумілі місцевим жителям.

При вимірі соціального капіталу в сучасній вітчизняній науці українські дослідники найчастіше вдаються до вимірювання довіри у суспільстві – горизонтальні та вертикальні відносини, абсолютні значення та порівнянні між країнами та рівень злочинності. Довіра може взагалі вважатися інтегральним показником соціального капіталу бо відображає сукупність неформальних норм у дії. При високому рівні довіри всі сфери життя суспільства – економіка, політика, право – функціонують значно краще, з більшою користю для членів суспільства. Інший індикатор соціального капіталу – рівень злочинності. Злочинність – не юридичне, а культурне явище. Суспільства з розвинутим рівнем неформальних норм і інститутів запобігають злочинності цими самими нормами і інститутами. Не суворий закон, а сувора мораль зменшують злочинність [5].

Звичайно ж, розглянуті вище методи вимірювання соціального капіталу не охоплюють усього арсеналу засобів, який пропонує сучасна наука. Необхідно освоєння інших методів його вивчення, що може допомогти глибше розібратися у механізмах соціальних відносин, підтримки, довіри та мереж, сприятиме підвищенню загальнокультурної та професійної компетенції дослідників, дозволяє їм ефективно працюватиз різними видами соціальних проблем, спираючись на новітні досягнення соціальної науки.

Список використаних джерел.

1. Bourdieu P. The forms of social capital. In J. Richardson (Ed.). The handbook of theory and research for the sociology of education. NY: Greenwood Press. 1986.
2. Chen X., B. Stanton, J. Gong, X. Fang, Li X. Personal Social Capital Scale: an instrument for health and behavioral research // Health Educ. Res. 2009. № 24 (2). P. 306 – 317.
3. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Пер. с англ. М., 2004.
4. Патнем Р. Процвітаюча ком'юніті, соціальний капітал і суспільне життя // Світова економіка і міжнародні відносини. 1995. № 4.
5. Новіков В. Соціальний капітал України в цифрах та порівняннях // Українська правда – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.pravda.com.ua/columns/2013/06/10/6991590.

РОСТІЯНОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н., доцент

ГУМАНІТАРНИЙ ПОГЛЯД НА БАЗИС ДЕРЖАВИ

Що робиться сьогодні з економікою України? Що хорошого можна сказати з цього приводу? Чи спроможна українська економіка – базис держави – забезпечити достойний рівень життя українським громадянам?Чи не спостерігається натомість занепад у всіх сферах? Як відомо, Україна зазнала дві економічні кризи: кінця 1990-х років і 2008-2009 рр. Аз 2012 року розгортається вжей третя криза. На ці кризи, звісно, впливають хвилі криз глобальних – але списувати лише на них економічні проблеми України було б неприпустимо грубою помилкою. Головні причини плачевного стану української економіки мають в першу чергу внутрішню природу.

Згадаймо, як у навдивовижу короткі терміни, залікувавши рани, завдані війною з фашизмом, Україна в складі братніх радянських республік потужно попрямувала вперед. Її економіка стрімко набирала силу, перетворюючись на один з найміцніших економічних комплексів світу. Особливих успіхів республіка добилася в 1960-1970-ті роки, в першу чергу – в період управління нею В.В. Щербицького. За час, коли В.В. Щербицький перебував на керівних посадах (до обрання Першим секретарем ЦК Компартії України він очолював Раду Міністрів республіки), Україна досягла фантастичних успіхів у розвитку економіки й культури, підвищення рівня життя людей. Майже в чотири рази збільшився тоді її економічний потенціал. Обсяги промислового виробництва зросли без малого у п'ять разів. Практично вдвічі зріс обсяг сільськогосподарської продукції. В два з половиною рази – на 250 відсотків!!! – зросла в УРСР реальна зарплата. Чисельність населення, що складала 1961 року трохи більше 43 мільйонів, підвищилася на 1990 рік до 52 мільйонів! Це також був найплідніший період в історії української освіти, науки і культури.

Найкращим чином підтверджує сказане приклад десятої п'ятирічки (1976-1980). Порівняно з попередньою, дев'ятою п'ятирічкою, національний дохід в Україні зріс майже на 70 мільярдів карбованців – на 22 відсотки. І чотири п'ятих його (з урахуванням затрат на житлове й соціально-культурне будівництво) було спрямовано на підвищення народного добробуту. Планомірне зміцнення матеріально-технічної бази обумовило значне зростання сільськогосподарського виробництва. Зросли державні закупівлі: молока – на 10 відсотків, м'яса – на 5 тощо. У десятій п'ятирічці ввійшли в дію 150 великих промислових об'єктів, найбільш відомими з них стали Запорізька й Углегорська

ГРЕС, друга черга Дніпрогесу, високомеханізовані шахти ім. Ленінського комсомолу України, ім. Стаханова, Миколаївський глиноземний завод, Вознесенський шкірзавод, Севастопольський і Полтавський хлібзаводи, паромна переправа Іллічівськ-Варна, перша черга Північно-Кримського каналу й Головний магістральний канал ім. Леніна. І все це й багато іншого справді було зроблено в Україні всього лише за 5 років!

На превеликий жаль, переважна більшість створеного у той фантастичний час – на сьогодні знищено. Наприклад, справжній апокаліпсис настав в українському машинобудуванні. Якщо 1990 року тут працювало близько 2,5 млн. людей, то тепер – менше 500 тисяч. Жахлива ситуація – в українському суднобудуванні. 225 років виповнилося Миколаївському заводу ім. 61 комунара – підприємству, навколо якого починав будуватися у 18-му столітті сам Миколаїв. Гірко сьогодні відзначати цей ювілей. «Для жителів Миколаєва, й особливо старшого покоління, суднобудівний завод імені 61-го комунара – це символ, руйнування якого не простять ніякій владі», – пише миколаївський журналіст [2, с. 3]. Робітники заводу ім. 61-го комунара в Миколаєві всіма силами намагалися не допустити приватизації підприємства, оскільки бачили: бізнесмени, котрі купили задешево Чорноморський суднобудівний завод, вирізають і розпродують обладнання. Й хоча обов'язки інвесторів вимагали організувати дво- чи навіть тризмінну роботу, на ЧСЗ йшло масове звільнення робітників. Комунарівці сподівалися, що врятувати завод їм допоможе й той факт, що він знаходився у списку підприємств, котрі не підлягають приватизації. Однак ділки, що поклали на нього око, почали при попустительстві міністерських чиновників, вирізати й розпродувати обладнання. Й робиться це по сьогодні – під приводом погашення боргів по зарплаті, які постійно накопичуються (працівникам заводу заборгували 17 мільйонів гривень зарплати; а чомусь в державній корпорації «Укроборонпром», в підпорядкуванні якої перебуває завод імені 61-го комунара, виплату заробітної плати не затримують). І це – при тому, що на зарубіжних судноверфях спостерігається сьогодні небувалий підйом!

За останні два десятиліття відбулася деіндустріалізація і деградація економіки України. Українська економіка «провалилася» в перші ж роки самостійності. Було втрачено більше 40% основного капіталу, обсяг ВВП впав на 60%, інвестицій в основний капітал – на 80%. Цей спад не подолано й досі. Подібної руйнації не було навіть в результаті війни й фашистської окупації. Вже через 10 років після закінчення Великої Вітчизняної війни, 1955 року, обсяг промислової продукції УРСР був у 2,2 рази більшим за довоєнний рівень. А сьогодні після переходу до незалежності пройшло 22 роки, а вихідні обсяги й близько не досягнуті. Україна, отримавши державну самостійність й успадкувавши багатий ресурсно-виробничий потенціал, не виявила здатності не лише розвиватися, але й хоча б зберегти економіку. Переважило прагнення в ході реформ все якомога скоріше зруйнувати. За короткий термін було зламано всю систему управління економікою, розбито великі виробничо-технологічні комплекси, роздрібнено підприємства, ліквідовано великі колективні підприємства в сільському господарстві. Поспішна грабіжницька приватизація й ліберальна вседозволеність призвели до розграбовування й ліквідації багатьох цінних підприємств. Провал економіки разом з втратою багатьох високотехнологічних виробництв України не подоланий і дотепер. Рівень економіки залишається низьким до критичного.

Натомість порівняємо: ВВП Білорусі в перші роки її незалежності знизився на 20%. Рівень 1990 року подоланий білорусами ще на початку двотисячних, збережені й працюють всі підприємства, в тому числі сільськогосподарські, створено багато нових, практично немає безробіття (0,6%). Маючи набагато менші, ніж Україна, ресурси й виробничі потужності, Білорусь досягає набагато вищих економічних показників. Чи не варто нам повчитися і взяти на озброєння позитивний білоруський досвід – щоб урятувати українську економіку, – з метою побудови по-справжньому людиноцентричної держави?

Список використаних джерел.

1. Вайденов В. Итогиукраинскойнезависимости // Рабочая газета. – 2013. – 16 августа. – С. 2.
2. Данилов И. Разводкоммунаров // Николаевскийбизнес. – 2013. – 24 августа. – С. 3.
3. Пасисниченко Е. Экономика: былое и думы. – К.: Эксмо-пресс, 2013. – 252 с.

РОТАР ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ «СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ»

Проблема підвищення якості життя людей набуває все більш широкого значення, особливо в умовах інтеграції України до європейського співтовариства, де врахування потреб кожного члена суспільства, розширення можливостей людського розвитку є головною метою соціальної політики. Саме на вирішення цих завдань й направлено соціальні послуги. Науковим дослідженням з цих питань присвятили свої праці багато вітчизняних вчених, зокрема: В. Корженко, Ю. Куц, С. Краснопьорова, Н. Мельтюхова, Г.Одінцова, В.Романов, Р. Черкаський, П. Шевчук та ін.

Аналізу проблем розвитку сфери послуг присвячені колективні праці вчених Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, Інституту економічного прогнозування, Інституту стратегічних досліджень, Інституту демографії та соціологічних досліджень, які, хоча і опосередковано, але торкаються проблематики дослідження сфери соціальних послуг.

Досліджуючи етимологічне значення слів, які складають поняття «соціальна послуга», з'ясовуємо, що «соціальна» (від лат. socialis — товариський, громадський) – вказує на суб'єкта, який отримує послугу, а також на якісні характеристики послуг, віднесених до певної сфери. Згідно зі словником української мови, соціальний – пов'язаний із життям і стосунками людей у суспільстві, громадський. Виходячи із цього, громадські (соціальні) послуги, це послуги, які надаються організаціями громадян, задля задоволення соціальних потреб конкретної особи або громади (суспільства).

Деякі дослідники вказують на те, що термін соціальний слід трактувати більш широко, і враховувати не лише суб'єкта або сферу надання таких послуг, але й характер їх оплати, яка повинна здійснюватися виключно за суспільні (громадські) кошти, що для конкретної особи передбачає отримання послуги на безоплатній основі або за неповну її плату. [1, 3].

Етимологічне розуміння терміну «послуга» не суперечить загальноприйнятому науковому підходу до розуміння послуги як корисного ефекту, який задовольняє певні потреби користувача (отримувача) послуги, і який досягається в результаті виконання процесу послідових дій, так, зі словника С. Ожегова: «послуга – це дія, яка приносить користь, допомогу іншому». [5].

Виходячи зі змісту поняття «послуга», можна окреслити основні її ознаки: процесуальність, тривалість, корисність, нематеріальність, одночасність терміну надання послуги і терміну її споживання. Окремі дослідники наголошують на такій особливості послуг як їх персоніфікації – обов'язковому врахуванню конкретних потреб окремої особи в процесі надання послуг.

Послуги поділяються на різні види: приватні або комерційні, добровільні або обов'язкові, платні або безкоштовні, миттєві або тривалі, взаємні, анонімні, бухгалтерські, освітні, державні і т.ін.

Поряд із цими видами послуг в науці, практиці, законодавстві останнім часом став широко використовуватись термін «соціальні послуги».

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) [6] вважає соціальними – неринкові послуги, які безпосередньо задовольняють різноманітні особисті та суспільні потреби людей, зокрема, послуги, пов'язані з державним управлінням і соціальним страхуванням, охороною здоров'я та соціальною допомогою, послуги у сфері освіти та культури.

Експерти Організації Об'єднаних Націй, базуючись на класифікації міжнародної галузевої класифікації всіх видів економічної діяльності (ISIC), відзначають некомерційний характер соціальних послуг: «соціальні (колективні) послуги призначені для кінцевого споживання домогосподарствами, носять виключно некомерційний характер та надаються державними органами, некомерційними установами та неприбутковими організаціями». [4].

Фахівці Організації економічного співробітництва та розвитку виокремлюють соціальні послуги не лише за типом діяльності, яка виконується під час їх надання, а також і за категорією споживачів, яким вони надаються, а саме – соціально незахищеним верствам населення (тим, які в силу об'єктивних складних життєвих обставин потребують сторонньої допомоги для нормальної життєдіяльності). На нашу думку таке тлумачення обмежує розуміння терміну «соціальні послуги лише сферою соціального захисту.

Багато дослідників інтерпретують соціальні послуги, як такі, які надаються у разі виникнення соціальних ризиків для подолання життєвих негараздів людини. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року також обмежує випадки надання соціальних послуг населенню сферою виникнення соціальних ризиків і визначає соціальні послуги як комплекс заходів, «спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя». [2]. Вчені наголошують на ініціативному характері отримання таких послуг з боку громадян, що ставить під сумнів можливість реалізації громадянами більш широкого кола соціальних прав, які включають також і право на соціальний розвиток.

Узагальнюючи висновки вчених щодо характерних ознак соціальних послуг, можна дійти висновку, що до них відносяться:

1) соціальні послуги, як і будь-які інші, є діями, або діяльністю;
2) мають суспільний характер надання і отримання;
3) мають диверсифіковане коло суб'єктів надання;
4) передбачають доступ до отримання необмеженого кола користувачів, як на ініціативній так і на пропозиційній основі;
5) відрізняються персоніфікованим підходом до потреб кожного користувача;
6) мають різноманітні форми: правові, економічні, психологічні, навчальні, реабілітаційні тощо;
7) базуються переважно на некомерційній основі та ін.

На нашу думку, термін «соціальні послуги» може мати більш широку сферу застосування, ніж сфера соціального захисту. Соціальними послугами слід вважати напрями діяльності, які надаються державними та недержавними закладами і установами з метою забезпечення реалізації соціальних прав людини, дотримання стандартів якості життя і людського розвитку.

Список використаних джерел.

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні: Монографія-К.-2005.-127 с.
2. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. № 966-IV.
3. Захаров М.Л., Тучкова Э.Г. Право социального обеспечения России: Учебник.-М.., 2001.-492 с.
4. Международная стандартная классификация всех видов экономической деятельности (МСОК) / Четвертый пересмотренный вариант // Статистические документы, Серия М, №4 / Rev.-ООН.-Нью-Йорк, 2009.-С. 279-284.
5. Ожегов С. И. Словарь русского языка / Под ред. Н.Ю.Шведовой.-17-е изд., стереотип.-М., 1985.-С. 729.
6. OECD Employment Outlook 2013. – Paris: OECD, 2013. – 68 p.

СЕМІЧАСТНА ОЛЕНА БОРИСІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
Міністр соціальної політики Автономної Республіки Крим,

ДО ПИТАННЯ СУБ'ЄКТ – ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Аналіз праць сучасних вчених в галузі науки державного управління, зокрема, що займалися питаннями управління соціальною сферою держави, дає підстави узагальнити широке розуміння соціальної політики. В його межах вона виступає як система інституційних та навіть надінституційних, державних і громадських, суспільних і особистих, індивідуальних способів і форм діяльності, спрямованих на створення умов для всебічної самореалізації соціального

потенціалу людини, її сутнісних сил. Як складна система, вона включає в себе ряд підсистем: органи управління, нормативно-правову базу, медичні заклади, служби профорієнтації та зайнятості, управління праці та соціального захисту населення, процедури управління, програми та організаційні заходи їх реалізації, матеріально-технічну базу, інформаційне забезпечення тощо.

Одночасно слід визнати й те, що соціальна політика є нерозривно пов'язаною з соціальним управлінням, яке, у свою чергу, пов'язується з активністю соціальних суб'єктів, що спрямовується на упорядкування та організацію спільної колективної діяльності людей, на приведення їх у запланований стан, відповідно до об'єктивних законів та викликів сучасності [1, с. 85].

З такої суто управлінської точки зору правовідносини у сфері соціального забезпечення слід характеризувати, як врегульовані нормами права фактичні відносини щодо надання грошових виплат, послуг, пільг, які виникають між відповідними органами і фізичними особами, що мають на них право, при настанні ситуації соціального ризику. При цьому для кожного конкретного суспільства така деталізація відносин захисту та забезпечення виявляється залежною вже не стільки від масштабів фінансування соціальних програм, скільки від ефективності діяльності інституціональної системи розподілу ресурсів соціальної сфери.

Визнання цього факту становить основу організаційно-правового механізму сучасної системи соціального захисту. Відтак, основу самої системи складають матеріальні правовідносини, оскільки саме в них задовольняються об'єктивні потреби особи в матеріальних засобах та соціальних послугах. З цих позицій слід дещо осучаснити погляд на склад суб'єктів соціальної політики.

Розпочну з того, що держава та її органи в ринково орієнтованому суспільстві є її центральним, але не єдиним суб'єктом. Адже основна частина матеріальних правовідносин (в тому числі і соціальних) за ринкових умов формуються поза державними інституціями. Їх значення значною мірою підкріплюється роллю безлічі осередків громадянського суспільства, яким держава та ринок делегують широкий спектр функцій. Однак, на відміну від зазначених суб'єктів, особливість та унікальність ролі держави полягає у одноособовій відповідальності за соціальну стабільність у суспільстві, стійкість соціального стану громадян, родин, соціальних груп, політику прогресивного розвитку суспільства. Це зумовлено самою природою держави як єдиного політичного й правового суб'єкта, що володіє всім спектром владних повноважень. Крім держави й інститутів громадянського суспільства, як суб'єкти соціальної політики сьогодні можуть виступати корпорації (підприємства, організації) [2, с.59].

Специфічним є те, що зважаючи на її природу, обов'язковим суб'єктом є сама особистість, що на перший погляд може виступати лише об'єктом. Слід зазначити, що така двоїста роль людини притаманна не лише соціальній сфері державного управління – така сама ситуація і з політикою у сфері освіти, охорони здоров'я, культури тощо.

Однак, незважаючи на зазначене різноманіття суб'єктів, мета соціальної політики залишається єдиною та спрямованою на досягнення соціальних цілей і результатів: підвищення суспільного добробуту, поліпшення якості життя народу і забезпечення соціально-політичної стабільності та соціального партнерства в суспільстві.

Щодо функціонального складу, то на мій погляд соціальна політика може включати не тільки захисні елементи щодо критичних верств і груп населення. Вона може передбачати і певну підтримку, наприклад, середнього класу, сприяння його утворенню й зростанню управлінської майстерності, що опосередковано може позитивно впливати на соціальний стан усіх інших верств населення. Прикладами саме таких підходів до здійснення соціальної політики може бути діяльність консерваторів США і Великобританії в епоху Р. Рейгана і М. Тетчер, які обмежувалися створенням «держави добробуту» лише для середніх класів [3, с.29]. На пострадянському просторі у 1990-х рр. у Російській Федерації склалася така практика, згідно з якою державна соціальна політика підпорядковувалася економічним інтересам середнього класу, що вважався джерелом формування національної еліти і трактувалася лише як доповнення до економічної політики [1, с. 53]. Суб'єктом такої соціальної політики стає не людина, а населення в цілому як узагальнюючо-віртуальне поняття, предметом – соціальна інфраструктура, а метою – збереження конкретної державної влади. Подібна соціальна політика спричиняє поглиблення суперечностей між суспільством і державою, наслідком чого є соціальна напруженість і соціальні конфлікти.

На жаль, подібні риси властиві певною мірою і сучасній соціальній політиці України, адже вона формується під впливом такого об'єктивного чинника як конкретно-історичні умови розвитку. Саме вони впливають на характер й особливості таких аспектів соціальної політики, як: доходи населення; праця та трудові відносини; соціальна підтримка та захист непрацездатних і малозабезпечених верств населення; темпи і пріоритети розвитку галузей соціальної сфери; соціоекологія; розвиток сучасної соціальної інфраструктури; міграція [2, с. 35].

Я переконана, що з метою цілісності наукового розуміння соціальної політики як явища, ці напрями слід об'єднати та на їх основі виділити три основні функції соціальної політики держави:

- економічну (економічно забезпечує політичні перетворення, створює умови для реалізації практичних політичних заходів, стимулює різні види економічної діяльності);
- соціальну (створює соціально-економічні умови для збереження та розвитку людського капіталу, забезпечує необхідний рівень життя для всіх груп населення, доступ до медичного обслуговування, освіти, культурних цінностей);
- стратегічну (створює соціально-економічні передумови для розвитку суспільства і збереження стабільності в ньому).

Не зважаючи на такий очевидний висновок, фактично у нашій державі виокремлення функцій соціальної політики проходить іншим шляхом – через розуміння її як надто диференційованого та дискретного за своєю суспільною сутністю явища, що існує виключно у розрізі відокремлених один від одного напрямків. Така класифікація є вкрай розпорошеною та не дає цілісної теоретико – наукової уяви про функціонал соціальної політики держави. Тому при його визначенні наведене нами групування видається більш вдалим та універсальним з наукової точки зору.

Список використаних джерел.

1. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: [монографія] / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2010. – 251 с.

2. Корецька С. О. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації : [монографія] / Донец. держ. ун-т упр. – Донецк : Юго-Восток, 2009. – 445 с.

3. Кравченко М. В. Розробка моделей організації управління соціальним захистом населення: національний та зарубіжний досвід / М. В. Кравченко, О. М. Петроє; за заг. ред. М. В. Пітцика. – К. : Асоц. міст України та громад, 2007. – Кн. 19. – 250 с.

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент

АРАБАДЖИ КАТЕРИНА ГЕОРГІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Державне регулювання сімейних відносин – актуальне питання поза всіляким сумнівом, бо ще зі стародавніх часів – періоду складання родової общини при первісному ладі – сімейні відносини стали однією з найважливіших форм суспільного життя. Ця форма органічно входить і перетинається з такими іншими – суміжними – сферами суспільного буття, як:

1. Матеріальна – що охоплює процеси матеріального виробництва, розподілу, обміну, споживання;
2. Соціально-політична – що містить у своєму складі соціальні та політичні відносини у суспільстві: класові, національні, групові тощо;
3. Духовна – що включає широкий комплекс ідей, поглядів, уявлень (весь спектр виробництва свідомості, трансформації її від однієї інстанції до іншої, перетворення на індивідуальний духовний світ людини;
4. Культурно-побутова – що охоплює такі явища, як виробництво культурних цінностей, організацію життя сім'ї, відпочинку, проведення вільного часу, розв'язання побутових проблем тощо.

Усі сфери суспільного життя пов'язані з сім'єю. Саме через сім'ю формуються соціальні відносини в цілому (відносини між людьми у процесі їхньої діяльності та спілкування). В основі суспільних відносин лежать індивідуальні та суспільні інтереси і потреби людей. Вони формують спільноти як форму колективного життя. Людське суспільство протягом усієї історії створює різноманітні спільноти. Це зумовлено біосоціальною природою людини, біосоціальною взаємозалежністю людей. Спільна діяльність людей породжує складну систему соціальних зв'язків, яка згуртовує індивідів у єдине соціальне ціле – соціальну спільноту і через неї – у соціальну систему [2, с. 31]. У сучасному суспільстві кожна людина належить до безлічі різних соціальних інститутів – тобто форм закріплення і способів здійснення спеціалізованої діяльності, яка забезпечує стабільне функціонування суспільних відносин. Насамперед – людина є членом сім'ї.

Державне регулювання сімейних відносин здійснюється в Україні насамперед через механізм Сімейного кодексу, який і визначає засади сім'ї, шлюбу, права та обов'язки батьків і дітей. Крім того,частиною національного сімейного законодавства України є міжнародні договори, що регулюють сімейні відносини, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. (І якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті,що встановлені відповідним актом сімейного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України). Регулювання сімейних відносин, як відомо, здійснюється державою з метою: зміцнення сім'ї як соціального інституту і як союзу конкретних осіб; утвердження почуття обов'язку перед батьками, дітьми та іншими членами сім'ї; побудови сімейних відносин на паритетних засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги і підтримки; забезпечення кожної дитини сімейним вихованням, можливістю духовного та фізичного розвитку [1, с. 3]. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини; між бабою, дідом, прабабою, прадідом та внуками, правнуками, рідними братами та сестрами, мачухою, вітчимом та падчеркою, пасинком; між двоюрідними братами та сестрами, тіткою, дядьком та племінницею, племінником і між іншими родичами за походженням [1, с. 4]. Сімейний кодекс України визначає сім'ю як первинний та основний осередок суспільства; звертає увагу на те, що сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. (При цьому сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства) [1, с. 5].

Саме сім'я відіграє виняткову роль у справі виховання людини і становлення здорового та повноцінного суспільства і в разі деградації сім'ї, як засадничого соціального інституту, обов'язково відбудеться і занепад українського суспільства, яке втратить свою самобутність та ідентичність.

Україна, як і більшість країн Європи, протягом тривалого часу переживає демографічну кризу. В Україні спостерігається тенденція до невпинного поширення соціально-небезпечних хвороб, серед яких: туберкульоз, наркоманія, ВІЛ / СНІД, алкоголізм, хвороби, що передаються статевим шляхом. В країні майже 1 млн. хворих на туберкульоз, близько 100 тис. ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД, більше 100 тис. наркоманів, майже 7% працездатного населення – алкоголіки. І це лише офіційні дані. За експертними оцінками українців, які страждають на соціально небезпечні хвороби, в рази більше.

Серед основних причин, які призвели до цього, є затяжна соціально-економічна криза. Однак, в першу чергу, серед причин потрібно назвати глибоку духовну та моральну кризу українського суспільства, занедбання традиційних сімейних цінностей, відсутність державної волі до захисту і підтримки традиційних духовності та моралі.

Система державної підтримки сім'ї повинна містити такі важливі елементи:

- здійснення освітніх, інформаційних заходів, спрямованих на підвищення престижу сім'ї;
- проведення широкомасштабної інформаційно-просвітницької та роз'яснювальної роботи щодо пропагування сімейних цінностей та здорового способу життя серед молоді;

- залучення громадських організацій до виконання інформаційно-просвітніх програм з питань сімейних відносин, виховання дітей;

- підвищення ефективності роботи сімейних клубів, інших служб для надання соціально-психологічної допомоги у виконанні батьківських обов'язків;

Саме тому відродження сімейних цінностей, і як наслідок – вихід з демографічної кризи є загальною справою, посильну участь в якій мають брати всі члени суспільства.

Роль держави полягає в тому, що держава покликана охороняти сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї; в ідеалі держава створює людині умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство; держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини; держава бере під свою охорону кожну дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування.. Сучасна Українська держава регулює сімейні відносини на засадах справедливості, добросовісності та розумності, відповідно до моральних засад суспільства.

Список використаних джерел.

1. Сімейний кодекс України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2013. – 98 с.
2. Найдорф М.І. Вступ до теорії культури. – Одеса, 2013. – 60 с.
3. Науменко І.М., Кіпніс Л.І. Соціоекологія – екологія людського суспільства. – К.: КМУЦА, 2009. – 254 с.
4. Царенко А.В., Яцук Г.Ф. Валеологія. – К.: Генеза, 2008. – 322 с.

СТОЙКОВА ГАЛИНА ГЕОРГІЇВНА

доцент кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н.

НАУКОВЕЦЬ ТА ЙОГО МОВА

У XVIII ст. французький природознавець, математик і письменник Ж. Бюффон стверджував: «Добре писати – це водночас добре думати… Стиль передбачає поєднання і вияв усіх здібностей розуму» [4]. Справді, розумову культуру й мовну культуру можна вважати якщо не тотожними, то принаймні взаємозалежними явищами. Як культура мислення виражається в ясних, послідовних, аргументованих роздумах по суті, так і культура мовлення вбачається в умінні будувати зрозумілий, зв'язний і змістовний текст (чи промову) відповідно до мовних норм та вимог стилю. Мовлення свого роду діагностичний засіб, що правдиво виявляє як культуру мислення, так і відсутність її. Навіть більше, за культурою мови безпомильно визначаємо ступінь прилучення людини до національної культури взагалі. Брак мовних знань і мовної практики гальмує інтелектуальний розвиток і пізнавальну діяльність. Натомість удосконалюючи мовні навички, активно послуговуючись мовою, людина удосконалює і власні розумові здібності. Цей процес найдієвіше триває замолоду, але не припиняється й у зрілому віці. У межах думкотвірної функції мови є підстави виділити свого роду підфункцію – вплив мови на поліпшення мисленнєвої діяльності. Сучасникові Ж. Боффона філософу Е. Кондільякову належить відомий вислів: «Правильно трактована наука є лише добре збудована мова». Тривалий час цей вислів розуміли у зв'язку з термінологією. Проте насправді Е. Кондільяков говорив про наукове мовлення загалом: правильне мовлення приводить до правильного аналізу й правильних висновків. Точніше цю думку сформулюємо так: правильне мовлення не єдина, але неодмінна умова правильного наукового мислення [2]. Отже, добре знання мови потрібне як для популяризації наукової ідеї, так і для її створення. Для вченого висока мовна культура й розвинуті стилістичні навички – професійна необхідність. Якщо науковець усвідомить мову як особисту цінність, він уже не ставитиметься до неї як до чогось вторинного, другорядного, вартого уваги не більше, ніж «упаковка» для думки, що лише оформлює вже готові результати дослідів. Сучасна українська літературна мова, її лексичні й граматичні ресурси надають науковцеві безліч можливостей для стилістично досконалого викладу. Досить сказати, що українською ту саму думку можна висловити кількома різноманітними способами, обираючи поміж них найбільш відповідний для конкретного комунікативного завдання. Але щоб уповні скористатися цими можливостями, їх треба знати. І не просто знати – тримати напоготові в активному (а не пасивному) запасі.

Доброякісний текст читати легко, а писати важко. Власне, якість будь-якого твору – чи то наукового, чи то мистецького пропорційна витраченим на нього зусиллям. Цю істину осягли ще в античності: «…Легкість і швидкість виконання ще не забезпечують творові ні довговічності, ні художньої досконалості. Навпаки, зайвий час, затрачений на виконання того чи іншого твору, окупається його тривалістю і цінністю» [5].Укорінився стереотип: нащо марнувати час, корпіючи над стилем, якщо може доробити видавничий редактор. Так воно, з рештою, й виходить. Відомий учений – редактор академічного часопису, згадував, що в його практиці «бували випадки, коли статті, дуже цінні в науковому відношенні, виявлялися написаними такою жахливою мовою, що редакція потрапляла у безвихідь. Треба було або відмовлятися від публікування, з явною шкодою для інтересів науки або доручати редакторові практично заново писати статтю. Майже завжди приймали друге рішення.» [3]. Наприклад, синтаксичні структури уможливлюють синтез наших думок у певну єдність. Засвоєні й творчо сприйняті, ці структури дають змогу утворювати цілком нові висловлювання й тим самим зв'язувати смислові елементи, що раніше не були пов'язані, в єдине смислове ціле, тобто породжувати новий зміст [1]. Багатий арсенал цих структур добре видно на прикладі сполучників, що виражають лексичні й граматичні відношення різної семантики: єднальні (і, та), протиставні (а, але, проте), розділові (або, чи… чи, не то… не то), градаційні (не лише … а й, як … так і), приєднувальні (та й, а також), часові (коли, як, доки, перед тим як, після того як, перш ніж), причинові (бо, тому що, оскільки), цільові (для того щоб), умовні (якщо, якби), допустові (хоч, дарма, попри те, що), наслідкові (тому що), порівняльні (як, наче, ніби), пояснювальні (тобто, а саме, як от, зокрема). Погодьмося, за допомогою цих готових «логічних каркасів» дуже зручно фіксувати й передавати найрізноманітніші зв'язки між предметами та явищами [5].

Мінімум лінгвістичних знань, потрібних для грамотного письма, мала б дати ще середня школа. Досить прогресивним явищем свого часу стало запровадження у програму середньої школи основ лінгвістики тексту. Проте, не секрет, що мовні знання школярі нерідко засвоюють суто формально, не вміючи застосовувати їх у житті. Через це вдосконалення навичок письма не повинне припинятися в системі вищої освіти. На післядипломному й аспірантському етапах бачиться доцільним поглиблено навчати основи наукового стилю – як теоретичним основам, так і практичним умінням. При цьому варто пам'ятати, що добре писати – це не тільки слідувати правилам із підручника. Важать ще й чуття мови, розвинутий мовний смак. А їх важко виховати в собі інакше, ніж уважно вивчаючи й творчо наслідуючи кращі зразки наукових творів. Нині основам наукового мовлення в Україні навчають в аспірантурі. Адже вона має випускати ерудованих фахівців, чиїм надбанням була б не тільки вузька спеціальність, а й весь спектр людської культури. Засновникові ісламу Мухаммедові приписують такі слова: «Чорнило вчених рівноцінне крові мучеників». Висока оцінка наукового ремесла й наукової мови червоною стрічкою пройшла крізь усі століття до наших днів. Сьогодні, в умовах інформаційного вибуху, потік наукових публікацій у світі зростає лавиноподібно. Зростає й кількість публікацій українською мовою, особливо відколи вона посіла належне місце в науковій царині. Перспективи розвитку людства показують, що суспільна значущість науки зростатиме й далі. Отже, проблема «науковець і його мова» буде актуальною завжди.

Список використаних джерел.

1. Васильев С. А. Синтез смысла при создании и пониманиитекста. К.: Наукова думка, 2011. – 240 с.
2. Кондильяк Э.Б. Сочинения: в 3 тт. Пер. с фр. – М.: Мысль, 2012, Т.2 – 541 с.
3. Колесник С. В. О языке научных работ // Колесник С. В. Проблемы физической географии. Л.: Наука, 2010. – С. 104-110.
4. Плутарх. Порівняльні життєписи / К.: Дніпро, 2011. – 448 с.
5. Селігей П. Науковець і його мова / Українська мова. 2012. № 4. – С. 18-27.

СУРНІН ВАДИМ ОЛЕГОВИЧ

аспірант Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ НАЛАГОДЖЕННЯ ДІЄВОЇ СИСТЕМИ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Світова практика демократичного політичного врядування пропонує низку нормативно-правових, управлінських, технологічних механізмів налагодження дієвої системи стримувань і противаг у процесі здійснення державного управління. Одним з таких механізмів є політичні комунікації, які в сучасних демократичних країнах стали дієвим засобом підвищення ефективності державного управління, формування нового типу спілкування влади і суспільства на горизонтальному та вертикальному рівнях.

Політичні комунікації в умовах бурхливого розвитку інформаційної сфери стали характерною ознакою нових політичних відносин і практик демократичного політичного врядування. Важливість політичної комунікації у сучасному світі зумовлена також її роллю у сфері здійснення державної влади й управління, де вона виступає, як важлива складова державно-управлінського процесу. На цьому акцентували увагу авторитетні західні дослідники політики. Так, наприклад, К.Дойч визначав політичну систему, як особливу форму інформаційно-комунікативних обмінів між політичними інститутами і, взагалі, керівниками й керованими. В роботі американських авторів Д.Істона і Г.Алмонда можна знайти опис функціонування системи влади через механізми поширення цінностей та інших форм повідомлень. Ю.Хабермас і Х.Арендто пов'язували комунікаційні процеси з поняттям публічної сфери. Аналіз існуючих підходів до змісту поняття політичної комунікації дає підстави зробити висновок про те, що комунікація – це процес суспільної взаємодії за допомогою повідомлень, змістом яких виступає державне управління, здійснення влади у суспільстві та політики взагалі. Формами такої взаємодії можуть бути як зустрічі «один на один» керівників держави, так і випуски спеціальних інформаційних видань, виступи політиків на сесіях і зібраннях тощо [6, с. 42-51].

Підхід до політичної комунікації, як до процесу означає, що головним у її здійсненні є досягнення інформаційної спільності учасників комунікаційного процесу, забезпечення їх ідейної єдності. Саме це дає змогу, зокрема, державі розраховувати на підтримку населення, партіям – встановлювати контакти зі своїми прибічниками чи формувати передвиборні коаліції, а гілкам влади – досягати порозуміння, узгоджувати позиції, визначати шляхи реалізації єдиної державної політики.

Завдяки цьому політичні комунікації в країнах розвиненої демократії стали потужним інструментом масштабних суспільних змін, ефективним механізмом досягнення взаємодії між окремими індивідами, різними політичними групами і структурами, між громадським суспільством і державною владою, а в самій владі – між основними її гілками, де приймаються, узгоджуються і виконуються державно-управлінські рішення.

На сьогодні політичні комунікації у сфері взаємовідносин різних гілок влади в Україні стали своєрідним засобом посилення конфронтації і боротьби за повноваження та політичний вплив. Їх використання часто переслідує наступні цілі: 1.обмінятися політичними попередженнями; 2.скомпрометувати своїх політичних опонентів; 3.розвідати реакцію протилежної сторони на ту чи іншу ідею, пропозицію, щоб визначити можливі наслідки їх реалізації; 4. під тиском примусити опонентів змінити поведінку; 5. прорекламувати (пропіарити) власні дії або позиції своїх представників [6, с. 42-51].

На думку багатьох вітчизняних вчених, які вважають що, без належного розвитку політичних комунікацій між гілками влади України сьогодні не може йтися про стабілізацію політичних відносин та суспільного розвитку взагалі. Але якщо в цьому напрямі буде досягнуто порозуміння, можна сподіватися й на досягнення більш високого рівня стабільності суспільства

Досвід країн розвиненої демократії свідчить, що якість політичної комунікації визначається розвитком громадянського суспільства, в якому влада залежить від громадян, існує для них, а не навпаки, і передбачає наявність системи обов'язкового «зворотного зв'язку, постійного діалогу на горизонтальному і вертикальному рівнях суспільства.. Політичні комунікації покликані сприяти цьому, об'єднувати, а не роз'єднувати тих, кому суспільство довірило владу.

Список використаних джерел.

1. Бебик В. К проблеме коммуникации и ее функции в обществе // Персонал. 2004. – № 3. – С. 28-33.
2. Гонцяж Я., Гнидюк Н. Свобода інформації та виконавча гілка влади:Правові норми. Інституції. Процедури. – К.: Міленіум, 2002. – С. 240.
3. Даниляк О.О. Принцип поділу влади: досвід України // Електронний науковий фаховий журнал «Державне управління: теорія та практика»: http: // www.nbuv.gov. ua / e-journals / DUTP / 2005-2 / txts / pol-prav / 05doovdu.pdf
4. Зелена книга. Реформи публічної адміністрації в Україні. Національна рада з питань державного управління та місцевого самоврядування, 22.06.2006р // www.pravo.org.ua
5. Королько В. Передвиборча комунікаційно-агітаційна кампанія: політичний феномен, структура, функції // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 1. – С. 80-99.
6. Ребкало В. А., Шахов В. А., Афонін Е. А., Логунова М. М., Шахова В. А. Система стримувань і противаг у сфері державно-управлінських відносин : наук.-метод. рек. / авт. кол. : – Київ.: НАДУ, 2008. – С. 42-51.

ТИТОВСЬКИЙ ІВАН ІВАНОВИЧ

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Державне управління в сучасному світі перебуває у стадії фундаментальної трансформації, коли замість «зверхності та відчуженості у відносинах між державною владою і народом формується принципово нова філософія – взаємної залежності і партнерства між державною владою та її джерелом – народом» [2, с. 51].

Природа транзитивного суспільства вимагає не механічного запозичення технологій соціального й політичного управління, розроблених у сучасному демократичному соціумі, або їх адаптації до національних, культурно-історичних особливостей нашого суспільства, а вироблення специфічної, багато в чому унікальної, системи політичних і соціальних технологій. Ефективність і результати здійснення соціально-політичних реформ багато в чому безпосередньо залежать від вирішення цього теоретичного і практичного завдання.

Специфічною властивістю технологій державного управління є їх тісний взаємозв'язок з типом політичного режиму. Будучи включеними в систему політичного управління в умовах функціонування різних режимів, політичні технології можуть служити самим різним цілям: в умовах демократії – зміцненню й розвиткові громадянського суспільства, розширенню й забезпеченню прав і свобод громадян, а в умовах недемократичного режиму – тотальному поглинанню суспільства державою.

В якості інтегрального об'єкта відображення виступає суспільна свідомість в цілому. Залежно від типу суспільного буття, в умовах певного суспільного ладу (феодалізм, капіталізм, соціалізму і т.д.) формується тип свідомості: феодальне, буржуазне, соціалістичне, комуністичне (СРСР), націонал-соціалістичне (Німеччина, Італія). При більш диференційованому підході в якості об'єкта відображення береться структура суспільних відносин. Залежно від видів діяльності і відносин формуються «види» суспільної свідомості: політичне, економічне, правове, моральне, релігійне і т.д. У відповідності які засоби використовує в управлінні суспільством держава: пропаганда, маніпуляції, політичні, соціальні технології тощо, виділяються рівні громадської свідомості: сформована, буденна.

До кінця 90 років XX століття у радянської людини була сформована необхідна складова людської свідомості – світогляд. Політична пропаганда в СРСР стала методом впливу, функцією ціннісної регуляції свідомості, розповсюдженням ідеології для досягнення заздалегідь сформульованих урядом або керівництвом країни цілей. Формуючи світогляд, пропаганда створює ідеологічний фундамент, на якому будуються громадська думка, сукупність поглядів, оцінок, принципів, ідеології. На відміну від суспільної психології, суспільна ідеологія завжди проявляється як концептуальні, відносно стабільні і систематизовані знання, погляди і уявлення, що виходять за межі соціально-класових відносин, наприклад, природничо-наукові переконання, етичні норми, правові погляди та ін. У цьому сенсі суспільна ідеологія, як сфера масової свідомості, знаходить своє найбільш повне втілення в понятті світогляду. [3, с. 5]. Пропаганда являє собою розповсюдження і затвердження в масовій свідомості ідеологічно зумовлених систематизованих поглядів і уявлень, складових світоглядних позиції особистості і суспільства в цілому.

На зміну комуністичному режиму з марксистсько-ленінською ідеологією, командно-адміністративної системою управління, приходить демократичний режим. Політична еліта країни не змогла швидко визначитися з короткостроковими та довгостроковими стратегічними планами розвитку України у всіх напрямах: економічному, соціальному, геополітичному, політичному і т.д. Також українською політичною елітою не зроблені рішучі кроки в реформуванні місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та інших важливих реформам. Не визначилась політична еліта також з загальнонаціональною ідеєю, яка б змогла схарактеризувати та скерувати подальший стратегічний розвиток України.

Відсутність сформованості фундаментальних концепцій майбутнього розвитку держави призводить до деморалізації українського суспільства, яке в додаток стикається з комплексом різноманітних внутрішніх чинників таких як: економічних, соціальних, політичних, культурних проблем тощо.

Трансформації в державному управлінні, що відбулися невпевненими кроками реформації, за своїми масштабами зумовили поглиблення системної кризи. Довгий час в державному управлінні використовується «радянська» законодавча база, лише у 1996 році була прийнята конституція України. І до тепер в державному управлінні

використовується радянське законодавча «спадщина», наприклад Житловий кодекс Української РСР, який починається зі слів: «В результаті перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції… Втілюючи в життя ленінські ідеї побудови комуністичного суспільства…, створюють необхідні умови для забезпечення гарантованого Конституцією СРСР і Конституцією Української РСР права громадян на житло…, Конституція СРСР і Конституція Української РСР зобов'язують громадян дбайливо ставитися до надаваного їм житла…, Радянське житлове законодавство покликане сприяти забезпеченню права громадян на житло…» [1].

З набуттям незалежності якісні зміни в житті держави не відбулись, у стадії трансформації знаходиться сучасне українське суспільство, яке за весь час існування СРСР перебувало за «залізною завісою». В додаток українське суспільство тривалий час перебувало під впливом офіційної прямолінійної пропагандисткої роботи з її марксистсько-ленінською ідеологією. Комуністична ідеологія нав'язувала суспільству принцип «Кожен за здібностями, кожному за потребами!» До кінця XX ст. в українського суспільства була сформована громадська свідомість, світогляд, під впливом яких у людини, як особистості, сформувались особисті цінності. Минуле глибоко вкоренилося у підсвідомість суспільства, багато людей були не в змозі швидко відмовитися від впливу радянського «виховання», його минулого та способу життя.

Невирішення зазначених питань негативно впливають на українські національні інтереси, відсутність короткострокових та довгострокових планів розвитку заважає вирішенню проблемних питань внутрішньополітичного характеру, з якими стикається державне управління нашої країни. Саме тому об'єктивне завдання органів державної влади – управляти розвитком системного цілого – суспільства та його окремих структур і елементів. Реалії сьогодення вимагають від органів державної влади широкого застосування наукових досягнень, які допоможуть виявленню і нейтралізації чинників, що негативно впливають на перспективи демократичного розвитку України.

Список використаних джерел.

1. Житловий Кодекс Української РСР [Електронний ресурс] : Закон України від 30 червня 1983 р. N 5464-X-ВР УРСР. – Режим доступу : http: // zakon3.rada.gov.ua / laws / show / 5464-10]
2. Поліщук І. Постмодерні трансформації взаємодії між народом і владою / Ігор Поліщук // Політичний менеджмент : Український науковий журнал. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2010 – № 1 (40) – С. 43–53.
3. Скуленко М. И. Журналистика и пропаганда / М.И. Скуленко. – К. : Вид-во «Вища школа», 1987. – 106 с.

ТУЛІМОВА ОЛЬГА ГЕННАДІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Основні напрями формування управлінської культури в умовах сучасних реформ формуються вдалим використанням українського та світового досвіду та є насущною потребою сучасного динамічного світового розвитку. Пріоритетом повинна виступати подальша розробка і систематизація теоретичних знань з проблем управлінської культури. Аналіз джерел, що містять інформацію про управлінську культуру, показує на відсутність ґрунтованих актуальних праць. У літературі даному питанню приділяється недостатньо уваги. Останнім часом зростає число науково-дослідних робіт і соціологічних досліджень, дослід по актуальних проблемах життєдіяльності людини, проте, аспекти управлінської культури залишаються осторонь. На цій основі успішно може вирішуватися найважливіше наукове завдання – побудова професійно – кваліфікаційної моделі управлінської культури особи, створення комплексу умов та пошуку чинників для її якіснішої реалізації в процесі підготовки фахівців сфери обслуговування.

Одним з напрямів формування і розвитку управлінської культури фахівців сфери обслуговування об'єктивно виступає оптимізація самої системи підготовки. Перш за все, необхідно розглядати умови освітнього середовища і систему навчання, що традиційно склалася.

Управлінська культура для особи майбутнього співробітника сфери обслуговування, є сьогодні не просто інтелектуальною прикрасою, а визначальною якістю, що має величезне значення для його подальшого професійного зростання, успішної трудової діяльності.

Проведений нами аналіз структури державного стандарту професійно – технічної освіти за професією «Майстер ресторанного обслуговування» показує, що типові в навчальному плані програми за змістом носять яскраво виражений профілюючий характер: гуманітарні навчальні дисципліни – 160 час; загально-технічні навчальні дисципліни – 30 год.; професійно-теоретичні навчальні дисципліни – 690 год.; професійно-практична підготовка – 130 год. [1; 2].

Дисциплін, які відносяться до набуття знань в галузі управлінської культури, щодо рівня вихованості, культури, етичного формування особи так і немає.

Ключовими критеріями кваліфікаційної атестації випускників є: «знати», «уміти», але це й важливо «примітити». Особисті якості випускників, з врахуванням вимог до професії, кваліфікаційної атестації не підлягають шліфуванню. Адже це саме те, що може дозволити фахівцеві в майбутньому керівникові надалі розвивати «економіку з людською потрбою», виробляти «справедливі закони», будувати «людські відносини», вести соціально орієнтовану політику і т.п.

Основне питання і завдання виховання в цьому аспекті – формування управлінської культури фахівця полягає в тому, щоб з'єднати технічну сторону підготовки, що пішла далеко уперед, і духовну складову, що відстала.

З врахуванням державної програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011 – 2015 рр.. та виходячи з проведеного аналізу в сучасній ситуації важливо наголосити:

1. В учбових закладах, що готують фахівців у сфері обслуговування за рахунок бюджету, що передбачається, з часу навчання в програмі можуть бути введені дисципліни по управлінській культурі, рівню вихованості, культури, етичного формування фахівця сфери обслуговування.

2. У державному освітньому стандарті учбових закладів, додатковим критерієм кваліфікаційної атестації може бути критерій «володіти», який оцінить особистісні якості випускника з врахуванням програми навчання і вимог до професії.

3. Соціальне партнерство вузів і працедавців – безпосередніх замовників кваліфікованих кадрів: організація і проведення робочих зустрічей і практичних майстер-класів у галузі управлінської культури та менеджменту в цілому з метою з'єднання знань, умінь воєдино.

4. Розробка державних освітніх стандартів і професійних кваліфікацій, через соціальне партнерство держави в особі міністерства освіти, та працедавців.

5. На базі учбових закладів проведення науково-методичних семінарів з питань управлінської культури, форм і способів її формування в процесі підготовки тих, що навчаються, в ході яких можливо обмінятися думками, визначити єдині підходи як до розуміння її суті, так і до методичних аспектів, виходячи з можливостей вузу.

6. У типографському відділі для вузів, що готують фахівців сфери обслуговування, можливе введення рубрики «Управлінська культура», де публікуватимуться теоретичні статті, інтерв'ю з ведучими українськими і зарубіжними фахівцями – рестораторами.

В даний час управлінська культура – це найбільш яскравий та показовий вимір людської культури. Як своєрідний код, вона свідчить про міру цивілізованості суспільних стосунків, рівень професіоналізму, розвиненості досягнень в галузі координації спільних дій людини в різних видах діяльності, зокрема, і сфери обслуговування.

Її стан значимий для діагнозу самого суспільства, оскільки прогрес людства бачиться в посиленні ролі культури в детермінації людської життєдіяльності взагалі.

Список використаних джерел.

1. Державний стандарт професійно-технічної освіти, назва професії «Майстер ресторанного обслуговування», код 5812. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // do.gendocs.ru / docs / index-10957.html

2. Закон Президента України від 18.09.04 – Р№ 1102 / 2004 «Про додаткові заходи щодо вдосконалення професійно-технічної освіти в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 1102 / 2004

3. Михненко А.М. Вплив управлінської еліти України на ефективність державного управління. – К.: НАДУ. – 2010. – №4. – С. 9-14.

4. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки: Указ Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45 / 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon.2rada.gov.ua / laws / chow / 45 / 2012.

5. Спенсер Л. Компетенции на работе / Л.Спенсер, С. Спенсер – М.: Hippo, 2005-384 с.

УЛЬЯНОВА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

начальник Управління культури Севастопольської міської державної адміністрації

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВИЙ ВИМІР

Реформування загальної середньої освіти потребує не тільки зміни ціннісних орієнтацій, впровадження нових технологій у навчанні та вихованні, а, передусім, зміни технології управління системою загальної середньої освіти. У країнах з розвиненим рівнем демократії увага вчених та професійних менеджерів останнім часом приділяється саме оптимізації управління закладами освіти. Водночас, нова парадигма управління системою середньої освіти в европейських державах та в Україні сьогодні потребує особливої уваги науковців – теоретиків та практиків національних шкіл. Насамперед, у зв'язку з тим, що новий соціально-політичний устрій країн, нові умови господарювання, проблеми глобалізації та євроінтеграції передбачають принципові зміни у підходах до організації управління системою загальної середньої освіти.

Державні організації виступають особливими елементами суспільної системи, які зорієнтовані на здійснення суспільно-корисної діяльності в усіх її сферах. Їх діяльність спрямована на забезпечення реалізації функції державного управління, створення суспільних благ, вирішення завдань, які не можуть бути здійснені ефективно приватними організаціями. Але й вони в умовах ринкових відносин об'єктивно є учасниками глобальної конкуренції, в якій успішними є ті, що використовують сучасний менеджмент.

Якщо раніше функціонування державних установ та організацій в основному базувалось на використанні правових актів, нормативних положень, процедур, стандартних підходів, що розроблялись і пропонувались організаціями вищого організаційно-правового рівня, то сьогодні вони змушені розробляти власні підходи до управління, які б дозволили сформувати відмінні від конкурентів характеристики та позитивний імідж організації.

Зараз Україна – повноправний учасник Болонського процесу. Цей процес ще раз нагадав про те, що освіта почала бути бізнесом у країнах з розвиненою ринковою економікою... Освітні, педагогічні, дидактичні послуги витискають традиційну освіту, виховання, навчання на ринках цих послуг... Наукове осмислення стратегічних і тактичних завдань подальшого розвитку державного управління, шляхів і способів комплексного ринкового вдосконалювання всіх складових його механізму дозволить по-новому діяти управлінням освіти.

Незважаючи на те, що проблеми управління освітою завжди були предметом соціально-політичних та педагогічних досліджень, наукові розробки вітчизняних дослідників в основному грунтувалися на принципах адміністративно-командної системи управління. Внаслідок цього протягом усіх років незалежності в Україні не вдалося виробити єдиного підходу щодо формування дієздатного апарату управління перетвореннями та докорінною перебудовою функціональних освітянських структур, не були сформульовані нові методи та стиль управління, не вдалося набути нових управлінських традицій. Зазначене зумовляє глибоку суперечність між новими відносинами, які формуються, і практикою діючої адміністративної системи управління освтою [1; 140].

Для поліпшення ситуації, що склалася, в Україні був розпочатий процес масштабного реформування системи освіти. Гідним пошани є те, що ці зміни проводяться з урахуванням «світових стандартів» загальної середньої освіти: повна загальна середня освіта повинна тривати не менше 11 років; мати завершальну стадію поглибленого і диференційованого навчання у напрямку майбутньої вищої освіти тривалістю три або більше років; використовувати систему об'єктивного завершального контролю, що дозволяє не лише ранжувати випускників по знаннях, але і порівнювати роботу різних шкіл. Проте результат реформування залишається спірним. В першу чергу, через відсутність цілісного та системного підходу до реформи [2].

Україна, як і більшість пострадянських країн має більшість рис радянської – прагматичної моделі, де розвиток особистості, ще не став пріоритетом системи освіти, в підготовці фахівців чітко простежуються державні інтереси, великий вплив на систему освіти органів влади, та центральних органів управління освіти, на яких покладено функції контролю, що негативно відбивається на функціонуванні системи в цілому. Сьогодні частково зроблені спроби реформувати систему освіти, надати їй ознаки відкритої моделі освіти. Тому Україна повинна проводити поступову трансформацію моделі освіти, щоб не втратити позитивні надбання однієї моделі спробою замінити їх на новітні перетворення притаманні іншій моделі, що не відповідають ступені розвитку суспільства. Така трансформація повинна проводитися поступово, з урахуванням існуючих умов функціонування та наслідків переходу від однієї моделі до іншої. Але потрібно розуміти, що глобалізоване суспільство вимагає постійної участі країни в господарських процесах, необхідності формування людського капіталу, як основи існування розвинутої країни.

Для управління освітою в Україні створена система державних органів управління та органів громадського самоврядування. Органи управління освітою і громадського самоврядування діють у межах повноважень, визначених законодавством. Виділяють такі основні проблеми розвитку загальної середньої освіти в Україні: зменшення кількості дітей, безробітна молодь, проблеми структури середньої освіти, забезпечення одночасно і якості і справедливості, вдосконалення нормативної бази, рівний доступ дітей до освіти, сучасний зміст середньої освіти недостатньо адаптований до майбутніх потреб учнів, підготовка висококваліфікованих кадрів.

В українській системі освіти виділяють такі основні стратегічні цілі: забезпечення рівного доступу дітей до освіти, створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації громадянина, постійне оновлення змісту освіти, інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів, розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя.

Освіта в Україні прагне бути відкритим соціальним інститутом. Співпрацюючи з міжнародними інституціями та організаціями, інтеграція вітчизняної освіти у міжнародний освітній простір повинна базуватися на таких засадах:

- пріоритет національних інтересів;
- збереження та розвиток інтелектуального потенціалу нації;
- системний і взаємовигідний характер співробітництва;
- толерантність в оцінюванні здобутків освітніх систем зарубіжних країн та адаптації цих здобутків до потреб національної системи освіти.

Переведення управління освітою в новий вимір передбачаєоптимізацію управлінських структур, проведення їх децентралізації на основіперерозподілу функцій і повноважень між центральними та місцевимиорганами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування танавчальними закладами; поєднання державного і громадського контролю; запровадження нової етики діяльності, що базується на принципах взаємноїповаги, співробітництва, толерантності. Окрема увага надається процедуріпризначення керівників навчальних закладів, їх атестації, підвищеннюкомпетенції управлінців усіх рівнів [3].

Список використаних джерел.

1. Бондарчук Н. Моделі управління освітою: вітчизняний і зарубіжний досвід. Управління сучасним містом: щомісячний науково-практичний журнал // К.: 2004. – № 2 / 4-6 (14). – С. 140 – 145
2. Плинокос Д.Д. Трансформація моделей освіти для формування сучасної економіки знань [Електронний ресурс] / Д.Д. Плинокос Режим доступу: http: // www.confcontact.com / 2009new / 11-plinokos.htm
3. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – 23 квітня

ХРОМОВА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ДЕФЕНИЦІЇ «ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ»

На сучасному етапі розвитку правової держави надзвичайно важливим є збереження досягнутих успіхів демократизації, забезпечення реалізації прав і свобод громадян, передбачених Конституцією України. При цьому показником державного та суспільного розвитку може слугувати спрямованість на формування й розвиток сучасної демократичної держави, в якої повинен реально забезпечуватися народний суверенітет, гарантуватися народовладдя і реалізовуватися народне волевиявлення. За таких обставин значення інституту «виборів» для демократичної держави важко переоцінити.

Вивченню питань механізмів державного управління, державного управління виборчим процесом, державного регулювання виборчого процесу, механізмам виборів присвячені дослідження: В. Авер'янова, Г. Атаманчука, О. Богашева, Р. Князевича, В. Малиновського, Л. Приходченко, Р. Рудницької, А. Савкова, Н. Сербіна, О. Сидорчука, А. Стельмаха, М. Ставнійчук, О. Федорчак, І. Фєтєску, В. Шаповала та інших. Однак, на сьогодні відсутня єдина точка зору щодо визначення виборчого процесу через призму державного управління або державного регулювання. У нашому дослідженні автор схиляється до позиції розгляду виборчого процесу через призму державного регулювання.

Питання про «механізми» є однією з центральних проблем регулювання будь-яких суспільних процесів. В аспекті нашого дослідження дефініція «механізм державного регулювання виборчим процесом» розкривається через сукупність взаємопов'язаних принципів, методів, інструментів, процедур підготовки та проведення виборів до органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на створення демократичних умов провадження народного волевиявлення.

Щоб вірно ідентифікувати дефініцію «державне регулювання» проаналізуємо підходи сучасної управлінської науки з цього питання

– з теоретичного погляду – державне регулювання є системою знань про сутність, закономірності дії та правила застосування типових методів і засобів впливу держави, а з практичного – сфера діяльності щодо цілеспрямованого впливу, спрямованого на досягнення цілей державної політики (Л. Приходченко [2];

– сукупність напрямів і форм реалізації влади з боку держави та в інтересах організуючого впливу на життєдіяльність суспільства (В. Авер'янов [1]);

– з теоретичного погляду – це система знань про сутність, закономірності дії та правила застосування типових методів і засобів впливу держави на перебіг соціально-економічного розвитку, спрямованих на досягнення цілей державної економічної політики (С. Чистов [3, с. 35 – 41]);

– система заходів держави для здійснення підтримуючої, компенсаційної та регулюючої діяльності держави, спрямованої на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і всього суспільства (Л. Дідківська, Л. Головко [3, с. 35 – 41]).

Вважаємо, що поняття «механізми державного регулювання» застосовується переважно до такої діяльності, яка має визначені межі державного втручання, бо включає в себе суб'єкти регулювання (державні й місцеві органи влади), об'єкти регулювання, які здійснюють свою діяльність у напрямі, бажаному для держави.

Аналіз вищезазначених підходів свідчить, що державне регулювання пов'язане зі здійсненням впливу не на об'єкти управління, а на створення умов розвитку певної сфери у державі. Під державним регулюванням, у загальному значенні, розуміємо створення умов для діяльності суб'єктів та об'єктів у напрямі комплексного соціально-економічного та культурного розвитку суверенної держави, а також створює умови для реалізації громадянами своїх прав і свобод. Причому державне регулювання передбачає декілька варіантів майбутньої діяльності керованих об'єктів, надаючи можливість діяти найбільш ефективно.

Таким чином, розкриття змісту поняття «державного регулювання» розширило евристичні можливості дослідження й відкрило перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі, завдяки чому при визначенні поняття «державне регулювання виборчого процесу» рекомендується виходити з того, що це система заходів держави, спрямована на упорядкування діяльності суб'єктів виборчого процесу, забезпечення вимог виборчого законодавства, організацію виборчих процедур.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2-х т. / [В. Б. Авер'янов та ін.] ; відп. ред. В. Б. Авер'янова ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Т. 1 : Загальна частина. – Київ : Вид-во Юридична думка, 2004. – 584 с.
2. Приходченко Л. Л. Сутність понять механізмів держави, державного управління та державного регулювання / Л. Л. Приходченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 3 (35). – С. 61–68.
3. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки : навч. посібник / Л. А. Швайка. – Київ. – Вид-во Знання, 2006. – 435 с.

ЧАСНИК ГАННА ВАЛЕНТИНІВНА

аспірант Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТИМУЛЮВАННЯ НАРОДЖУВАНОСТІ В УКРАЇНІ

Найбільш значущі для України проблеми, що перешкоджають підвищенню дітородної активності, сконцентровані у двох сферах – у царині матеріального забезпечення (низький рівень оплати праці) та у житловій сфері. Дійсно, функціонування сім'ї як основного осередку відтворення населення значною мірою залежить від економічного забезпечення її життєдіяльності й розвитку. Від соціального й економічного благополуччя суспільства, від добробуту населення і сімей залежать можливості сім'ї народити і виховати бажану для неї і необхідну для суспільства кількість дітей. Тому одне з найважливіших завдань держави – створити економічні умови, що забезпечать оптимальний розвиток сім'ї.

Забезпечення економічного підґрунтя розвитку сімей реалізується шляхом: реформування системи оплати праці з метою досягнення рівня, що забезпечує адекватні соціальні стандарти існування, якісне утримання і виховання дітей; підтримки сімейних форм трудової кооперації; підвищення доступності кредитування з метою розвитку фермерства, сімейного малого і середнього бізнесу; підтримки системи молодіжних житлових комплексів та молодіжних житлово-будівельних кооперативів; більш повного використання механізмів страхування сім'ї; поліпшення можливостей для працюючих матерів поєднувати роботу і виконання сімейних обов'язків через використання механізмів гнучкої зайнятості.

Підвищення результативності та ефективності державної сімейної політики в Україні вимагає удосконалення її механізмів. Існуючі економічні важелі сучасної сімейної політики в Україні спрямовані не на забезпечення умов для розвитку інституту сім'ї, а на досягнення цілей окремих напрямів соціально-економічної політики, передусім попередження та подолання бідності, що виступає однією з основних причин їх неефективності з погляду реалізації сімейної політики.

Потребує вдосконалення система інструментів регулювання як зайнятості осіб з сімейними обов'язками, так і доходів сім'ї. Основними напрямами просімейної складової механізму регулювання зайнятості населення слід вважати: встановлення права громадян на захист від прямої чи непрямої дискримінації у сфері праці на основі сімейного стану чи сімейних зобов'язань; установлення права на вибір умов та режимів праці (тривалості робочого часу, гнучких графіків роботи, періодів відпочинку та відпусток, праці на дому за допомогою засобів комунікації тощо) з урахуванням гендерного компонента, що дозволить поєднувати сімейні та професійні обов'язки як жінкам, так і чоловікам; установлення додаткових правових гарантій особам з сімейними обов'язками (тобто тим, хто виховує дітей, доглядає за інвалідами та ін.) щодо працевлаштування та самозайнятості; економічне стимулювання роботодавців, які забезпечують організацію умов та режимів праці, зручних для осіб з сімейними обов'язками, зокрема через систему податкових пільг, фінансових трансфертів, кредитів; компенсація втрати заробітку громадянам у зв'язку з народженням дітей та доглядом за ними, доглядом за іншими непрацездатними членами сім'ї через систему соціального страхування та фінансових трансфертів; економічне та організаційне забезпечення діяльності установ та служб, які б надавали широкий спектр якісних і різноманітних послуг по догляду за малолітніми дітьми, інвалідами тощо.

Поліпшення механізму регулювання зайнятості осіб з сімейними обов'язками передбачає, насамперед, посилення правового захисту громадян від прямої чи непрямої дискримінації на основі сімейного стану чи сімейних обов'язків; встановлення додаткових гарантій працевлаштування, можливостей вибору умов та режимів праці з урахуванням гендерного компонента, що в цілому сприятиме гармонізації професійного та сімейного життя. Зазначене можливе шляхом прийняття Трудового кодексу України з доповненням його нормами, що регулюють умови та режими праці чоловіків, які мають дітей.

Регулювання доходів сім'ї є складовою всіх видів державної політики щодо доходів, оплати праці, соціального захисту населення. Однак державна політика щодо підтримки сім'ї має забезпечувати усунення як горизонтальної нерівності доходів сімей залежно від їх структури (кількості непрацездатних та працюючих осіб), так і вертикальної – залежно від рівня достатку сімей. Це сприятиме нівелюванню ризиків погіршення добробуту окремої родини внаслідок сімейних змін (розлучення, народження дитини, втрати працездатності членів сім'ї тощо), а також сприятиме створенню економічних передумов для реалізації індивідуальних та сімейних потреб.

Здійснення цих завдань потребує використання таких інструментів і важелів: визначення правового статусу окремих категорій сімей у контексті підтримки з боку держави, що потребує чіткого визначення критеріїв відбору таких сімей; податкові знижки при оподаткуванні доходів осіб – членів сім'ї, які забезпечували б часткову компенсацію витрат по догляду, вихованню та розвитку дітей; фінансові трансферти, систематичні грошові виплати певним категоріям сімей; безготівкова допомога, пільги та соціальні гарантії, субсидії визначеним категоріям сімей, передусім з дітьми, на оплату певних послуг; цільове кредитування на вирішення побутових проблем родини та проблем, пов'язаних з вихованням і розвитком дітей.

Основним засобом перерозподілу доходів громадян, у тому числі й осіб, які мають на своєму утриманні непрацездатних членів сім'ї, мають стати інструменти податкової політики. Податкові важелі повинні виступати основним засобом економічного впливу на розвиток інституту сім'ї, оскільки мають суттєві переваги порівняно з соціальними виплатами: по-перше, тому що створюють передумови для самозабезпечення сім'ї шляхом трудової діяльності, отже підвищують її економічний потенціал; по-друге, вони не породжують утриманських настроїв серед населення та посилюють відповідальність членів сім'ї за власне життєзабезпечення.

Потребує вдосконалення й система фінансових трансфертів сім'ям, яка повинна сприяти створенню умов для поєднання професійного та сімейного життя шляхом компенсації втрати заробітку внаслідок народження дитини. Зараз цю функцію виконують такі види державної допомоги, як допомога по материнству (по вагітності та пологах), при народженні дитини та догляду за дітьми до досягнення ними трирічного віку. Проте, незважаючи на значне підвищення розмірів окремих з них, їх рівень залишається не достатнім для утримання особою себе та дитини у період відпустки по догляду за дитиною.

Виходячи з вищезазначеного слід, на нашу думку, зробити висновок щодо необхідності суттєвої диверсифікації комплексу інструментів політики стимулювання народжуваності, яка здійснюється в Україні. Зокрема, поряд з наданням прямої допомоги при народженні дитини, основними напрямками державної політики підтримки дітородної активності населення мають бути наступні.

1. Впровадження податкових пільг для сімей з дітьми.
2. Розробка державної програми погашення відсотків за житловим кредитом для сімей з двома і більше дітьми. З одного боку, це менш витратно, ніж надавати соціальне житло, а з іншого – зацікавлює в багатодітності тих, хто за рівнем доходу може належати до середнього класу (може собі дозволити купити житло самостійно за умови зниження або компенсації відсотків за іпотечним кредитом).
3. Реформування механізму надання допомоги по догляду за дитиною до трьох років, яка повинна виконувати функцію вирівнювання доходів тих домогосподарств, де такі діти виховуються, та інших. Це можливо, якщо непрацюючий член сім'ї отримуватиме більшу частину своєї заробітної плати протягом першого року життя дитини (як це передбачено в Німеччині та Естонії).
4. Розробка і впровадження національних стандартів виховання, освіти, медичного і соціального захисту дітей допоможе хоча б частково подолати нерівність доступу до соціальних благ і послуг між дітьми в сільській місцевості і містах.

ЧОРНЕНЬКИЙ МИКОЛА ІВАНОВИЧ

старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ВІД ДЕКЛАРАТИВНОСТІ ДО ЕФЕКТИВНОСТІ

Ставлячи перед собою мету розбудови держави, шукаючи шляхів її подальшого розвитку, ми не можемо залишити поза увагою історичний досвід, адже саме адекватна оцінка подій минулого допомагає визначити

найоптимальніші напрями руху в майбутнє. Історія становлення державності України досить специфічна, тому що «історія України – це історія нації, яка зуміла розвинутися і вижити поза межами повнокровної державності» [2]. Саме на такому складному шляху формувалася національна традиція державотворення, яка і є основою розбудови сучасної держави. Джерелом формування цієї традиції стали Запорозька Січ, Українська козацька держава, УНР, Гетьманат. Кожному з цих історичних етапів був притаманний демократизм, який став однією з ключових рис національної традиції державотворення. Тому, розглядаючи стан демократії в сучасній Україні, маємо звернутися до історії, зрозуміти, що сьогодні мова йде не про становлення демократії, а про її відновлення.

Аналізуючи державний устрій Київської Русі, окремо потрібно виділити народне віче, яке було одним з інститутів влади. «Система державного управління Давньоруської держави визначалася (як і в більшості країн сучасної Західної Європи) взаємодією трьох інститутів влади: успадкованими від родоплемінного ладу міськими народними зборами (віче), князя з його адміністрацією і боярською консультативною радою…, що представляла інтереси земельної аристократії та вищих служивих чинів» [4]. До компетенцій віча, окрім адміністративних функцій, пов'язаних з організацією міського життя, належали і досить вагомі складові державного управління: в окремих випадках віче могло здійснювати суд; у випадку, якщо князь порушував умови договору, віче могло усунути князя і обрати нового [4]. Незважаючи на те, що починаючи з XI століття роль віча стала зменшуватися, існування такого органу в системі державного управління свідчить про те, що елементи демократії з'явилися в нашій історії в давні часи.

Відповідно до Конституції України, Україна – це «суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [3], тобто в основному законі країни декларується демократичність. Але чи можемо говорити про її існування в реальності?

З одного боку, оцінюючи стан розвитку демократії в Україні через класичний набір вимог до демократії, запропонований Р.Далем, можна сказати, що наша країна відповідає цим вимогам. Зокрема, про наявність демократії в тій чи іншій державі можна говорити за наступних умов: свобода утворення організацій і приєднання до них; свобода вільного висловлення своїх думок; свобода голосування; виборність органів влади; право політичних лідерів змагатися за підтримку і голоси на виборах; альтернативні джерела інформації; вільні і чесні вибори; інституції, що змушують урядову політику залежати від голосів виборців та інших способів вираження їхніх преференцій [1]. Дійсно, Україна має усі атрибути сучасного демократичного суспільства: цілком демократичну Конституцію, розподіл влади між різними гілками, багатопартійну систему, яка включає легальне існування опозиції, загальне виборче право, регулярно відбуваються вільні вибори різних рівнів на основі змагальності – від місцевих до президентських, кількість недержавних засобів масової інформації набагато перевищує державні, немає проблем з об'єднанням у громадські організації тощо.

З другого боку, питання демократичності державного устрою залишається відкритим. Результати загальнонаціонального опитування громадської думки Інституту соціології України «Українське суспільство 1994-2001» свідчать про те, що населення не відчуває наявності демократії в сучасному державному устрої. Так, наприклад, оцінюючи спроможність населення впливати на владу, 64% респондентів вказали, що населення не може протидіяти рішенням центральної влади. Оцінюючи рівень представницької демократії, тільки 8% респондентів висловили впевненість у тому, що обраний населенням депутат здатен захищати інтереси виборців [5]. У той же час, в Конституції України стверджується, що «носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [3].

Враховуючи вищевказане, можемо говорити про те, що до цього часу не вирішена проблема ефективності існуючих демократичних процедур, без якої неможливо говорити про реальність задекларованої демократичності.

Список використаних джерел.

1. Даль Р. Демократия и ее критики / Пер. с англ. под. ред. М.В.Ильина. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. – 576 с.
2. Державне управління: основи теорії, історія і практика: Навчальний посібник / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи / За заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 254%D0%BA / 96-%D0%B2%D1%80.
4. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / Г.С. Одінцова, В.Б.Дзюндзюк, В.Б.Мельтюхова, Н.М.Миронова, В.В.Нікітін; за заг. ред..: Г.С. Одінцової, О.Ю.Амосова. – К.: Професіонал, 2008. – 288 с.
5. Українське суспільство 1994-2001. Результати опитування громадської думки. – К: Інститут соціології НАН України, тов. Социс, Фонд «Демократичні ініціативи», 2001.

ШЕДИЙ МАРИЯ ВЛАДИМИРОВНА

докторант Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, к.соц.н., доцент

ПРОБЛЕМА ВЛИЯНИЯ КОРРУПЦИОНАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РОССИИ

В 1990-е гг. в постсоциалистических странах масштаб коррупции стал сопоставимым с ситуацией в странах «третьего мира». Так, по мнению И.В. Годунова, «проблема коррупции в России приобретает угрожающий характер. Она получила широкое распространение во всех слоях общества и среди различных ветвей государственной власти. По уровню коррумпированности чиновников Россия находится среди наиболее коррумпированных стран мира» [1, с. 334].

Все вышеизложенное позволяет сделать вывод о наличии совокупности факторов способствующих и непосредственно участвующих в коррупционализации российской государственной власти.

Одним из ключевых фактор является государственная практика отказа от оплаты труда чиновников или их низкое материальное обеспечение, а также недостаточная заинтересованность в результатах собственного труда.

Проблема уровня заработной платы государственных служащих и их коррумпированности, как взаимосвязанных факторов функционирования государственного аппарата, является предметом рассмотрения сравнительно немногочисленного круга работ [4]. Специфика проблемы в том, что повышение заработной платы должностных лиц не может рассматриваться как самодостаточная мера противодействия коррупции, однако низкие зарплаты, как правило, сопровождаются значительной коррупционной активностью.

Значимым фактором, сопровождающим повышение уровня заработной платы, должно быть изменение характера самой государственной службы в направлении придания ей свойств публичности, на которой чиновники обслуживают граждан, налогоплательщиков. В нынешней ситуации с одной стороны, чиновники в большинстве своем подотчетны только перед своим непосредственным руководством, с другой стороны общество имея лишь гипотетическую возможность повлиять на деятельность чиновников, в тоже время не имеет возможность их контролировать.

Все это позволяет заключить, что вторым фактором коррупционализации власти является нарушение меритократических принципов отбора и деформация кадровой политики, способствующие самовоспроизводству групп, связанных устойчивыми коррупционными отношениями.

Оценивая качество современного управленческого аппарата, приходится констатировать, что он весьма далек от веберовской модели рациональной бюрократии. В пользу подобного заключения свидетельствуют нивелировка меритократических принципов и широкое развитие клиентелизма, закрытости и непрозрачности; невысокое в целом качество исполнительской дисциплины; высокий уровень коррупции, в том числе и кадровой [3].

Третьим фактором, способствующим коррупционализации власти является ослабление государственного и общественного контроля за деятельностью чиновников.

Непрозрачность власти означает, что для широкого круга лиц она представляет собой закрытую структуру, где доступ к информации о деятельности власти, о процедурах принятия решений властными структурами сильно ограничен, действия субъектов, наделенных властными полномочиями, непонятны, влияние на принятие решений органами власти населения и формирующимися структурами гражданского общества крайне затруднительно. Непрозрачность власти также связана с усилением централизации и с ослаблением политической конкуренции.

Руководитель Национального антикоррупционного комитета К.В. Кабанов так охарактеризовал сегодняшние российские реалии: «Коррупция в России стала системой государственного управления. Основные причины коррупции − отсутствие политической конкуренции и независимых СМИ» [6].

Теневизация процесса принятия решений приобрела в России системный характер, который проявляется в том, что в сферу коррупции втянуты не отдельные индивиды, а взаимодействующие между собой государственные органы и социальные группы.

Неэффективность участия общественных институтов обусловлена как сопротивлением властей, которые явно не заинтересованы в участии общества в своих делах, так и отсутствием мотивации самих структур гражданского общества, что определяется преобладающим субъектным типом политической культуры у подавляющего большинства населения.

Четвертым фактором в процессе коррупционализации власти является сращивание бюрократии и бизнеса, под которым понимается непосредственное (открытое или завуалированное) противоправное участие чиновников (лиц, занимающих государственные должности, государственных и муниципальных служащих) в предпринимательской деятельности. Данное явление не является собственно российским «изобретением» и известно в мире с того момента, когда чиновник научился незаконно использовать свои властные полномочия и возможности для непосредственного осуществления предпринимательской деятельности.

По мнению Н.А. Симонии становлению бюрократического капитала, предшествует этап широких злоупотреблений в госаппарате и материализация их плодов не только в сфере личного потребления, но и в области частнопредпринимательской деятельности [5].

Нельзя не согласиться с утверждением А. Зиновьева, что «в системе власти и управления….. существует феномен, выходящий за рамки государственности и фактически управляющий ею» называемый «кухней власти» [2, с. 57]. Данный феномен, включает в процессы принятия решений верховных правителей, помимо официальных структур власти, также и бизнесменов, банкиров, лидеров мафиозных групп. Развивая сказанное Зиновьевым, можно прийти к выводу о том, что «кухня власти» делает власть товаром. В результате, помимо сырьевых, финансовых рынков, появились и рынки власти. Коррупция стала механизмом продажи власти на рынке властных структур.

Список использованных источников.

1. Годунов И.В. Энциклопедия противодействия организованной преступности. М.: Наука, 2004.
2. Зиновьев А. На пути к сверхобществу. – М.: Изд-во Эксмо, 2004.
3. Куракин А.В. Государственная служба и коррупция. М.: Nota Bene, 2009; Оболонский А.В. Кризис бюрократического государства: Реформы государственной службы: международный опыт и российские реалии. – М.: Фонд «Либеральная миссия», 2011; Мельников В.П. Государственная служба в России: исторический опыт. М., 2005 и др.
4. Сатаров Г.А., Левин М.И., Головщинский К.И., Римский. В.Л. Заработная плата и коррупция: Как платить российским чиновникам. Аналитический доклад. М., Фонд ИНДЕМ, 2002; Стимулы, эффективность, коррупция. Аналитический доклад. М., Фонд ИНДЕМ, 2004; Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство. Причины, следствия, реформы. М.: «Логос», 2003.
5. Симония Н.А. О бюрократическом капитализме в России. – М., 1996.
6. Стенограмма дискуссионного клуба «Модернизация России: новый вектор», заседание 6-е. «Коррупция: мировой опыт успешной борьбы и реалии современной России» (01.12.2005). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http: // forum-msk.org / material / economic / 5793.html

ШМАТОВАЛЕНКО ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі у науці та практиці державного управління здебільшого акцент робиться на формальній стороні інформування та інформаційної діяльності щодо впровадження елементів електронної держави у всі сфери життєдіяльності, інформування та взаємодії через сучасні комунікаційні технології, використання ЗМІ, ЗМК задля маніпуляції громадською думкою

Мета дослідження – визначення чинників, що формують інформаційно-пропагандистську діяльність суб'єктів державного управління

Результати теоретичного аналізу проблеми. Будь-яке суспільство потребує свідомості, яка певним чином санкціонує, обґрунтовує і виправдовує факт його існування, притаманні йому порядки і інститути [1]. Політичні й ідеологічні сили завжди зацікавлені в тому, щоб суспільним явищам, особливо найбільш значущим, надати ідеолого-політичну інтерпретацію. У радянському суспільстві така потреба була, ані в якому іншому. Адже найважливішою особливістю його виникнення, існування, функціонування, усе його життя без виключення, усі його складові тлумачились, оцінювались в контексті соціалістично-комуністичних інтерпретацій та імперативів за допомогою одного з найважливіших видів діяльності радянської партійно-державної системи – агітації і пропаганди. Відомий американський дослідник П.Кенез так і назвав Радянський Союз «державою пропаганди» [2].

Сучасні науковці здебільшого розглядають не пропаганду, а саме інформаційно-пропагандистську діяльність, яку розуміють як: інформування в межах реалізації інформаційної політики органів державної влади; формування іміджу держслужби та державного службовця; інформування з метою пропаганди рішень держави; формування відповідних настроїв і уподобань населення, становлення громадянського суспільства через наповнення інформаційного простору вітчизняним продуктом; впровадження принципів електронного урядування, e-Government; високопрофесійну діяльність державних службовців; складову державного піару.

У той час як інформаційно-пропагандистська діяльність суб'єктів державного управління передбачає: активність; зацікавленість в результаті [3]; цілеспрямованість [3]; етапність у досягненні цілей; стимулювання, сприйняття; багатоканальність; системність (відсутність компанійщини); актуальність; сучасність; впливовість; цілісність [5].

Усі складові мають виконувати завдання *систематичного, планомірного і цілеспрямованого впливу та* «впровадження в суспільну свідомість і активізацію масової політичної діяльності» [9] (рис. 1)

<table>
<tr><td>активність</td><td>цілісність</td><td>зацікавленість в результаті</td></tr>
<tr><td>цілеспрямованість</td><td rowspan="3">ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТЬСКА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</td><td>етапність у досягненні цілей</td></tr>
<tr><td>стимулювання, сприйняття</td><td>багатоканальність</td></tr>
<tr><td>системність (відсутність компанійщини)</td><td>актуальність</td></tr>
<tr><td>сучасність</td><td>результативність</td><td>впливовість</td></tr>
</table>

Рис. 1. Складові інформаційно-пропагандистської діяльності суб'єктів державного управління

Теоретичні та методологічні підходи формуються у відповідності з тлумаченнями термінів, що призводить до великої кількості запропонованих та впроваджуваних методів, які не повною мірою дають можливість досягти визначених результатів: сформувати розуміння громадськістю філософії та місії держави (у відповідності із законодавчими та нормативно-правовими актами).

Оскільки на сьогодні не існує чіткого визначення інформаційно-пропагандистської діяльності, а в сучасних словниках з державного управління тлумачення терміну «пропаганда» відсутнє само в сучасному її розумінні та використанні, виникає необхідність визначення поняття «інформаційно-пропагандистської діяльності» та його складових. Саме чітке визначення складових інформаційно-пропагандистської діяльності надасть можливість чітко, комплексно планувати діяльність суб'єктів державного управління для досягнення результатів діяльності.

Висновки. Визначення складових інформаційної діяльності – це чітка і налагоджена робота суб'єктів державного управління щодо результативної консолідації суспільства, формування позитивного іміджу держаної політики й держави в цілому.

Список використаних джерел.

1. Барулин. Российский человек в XX в. Потери и обретение себя. – СПб, 2000. – С. 41.
2. Брайант Д. Основы воздействия СМИ / Д. Брайант, С. Томпсон. – М. ; СПб. ; К.,2004.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / [уклад. :. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.]; [за заг. Ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна]. – К. : НАДУ, 2010. – С. 172, 296.
4. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу / В.В. Москаленко. – К., 2007.
5. Політологічний словник : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [за ред. М. Ф. Головатого та О. В. Антонюка]. – К. : МАУП, 2005. – С. 624.
6. Політологічний словник : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М.Ф. Головатого та О.В, Антонюка. – К.: МАУП, 2005. – 792 с.
7. Політологія: терміни, поняття, персоналії, схеми, таблиці. Навчальний словник-довідник для студентів. Уклали: В.М.Піча, Н.М.Хома. Наукова редакція – В.М.Пічі. – К.: «Каравела», Львів: «Новий світ – 2000». – 320 с.

8. Пономарева И.А. Пропаганда и агитация большевиков в годы реакции (1907-1910 г.г.). М., Изд-во Московского университета, 1978
9. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник / [укл. : В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін.] / [за заг. ред. В. М. Пічі]. – К. : «Каравела», Львів : «Новий Світ-2000», 2002. – С. 152-153.
10. Шандра В.А. Печатная партийная пропаганда: методология и практика / В.А. Шандра. – Свердловск, 1976.

ШОШОВА АНГЕЛІНА ГЕННАДІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО – ПРАВОВИХ ЗАСАД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Довгі роки система освіти чітко ділила дітей на звичайних та інвалідів, які практично не мали можливості отримати освіту і реалізувати свої можливості, адже, їх не брали до установ, де навчаються нормальні діти. Несправедливість такої ситуації очевидна: діти з особливостями фізичного розвитку повинні мати рівні можливості з іншими дітьми. Усвідомлення на рівні держави, відповідних органів управління освітою та прогресивні процеси у світовій практиці організації навчання призвело до впровадження такої форми навчання, яка покликана створити дітям з обмеженими можливостями оптимальні умови навчання, тобто інклюзивної освіти. Інклюзивний підхід передбачає розуміння різних освітніх потреб дітей та надання послуг відповідно до цих потреб через більш повну участь в навчальному процесі, залучення громадськості до організації навчання та усунення дискримінації в освіті.

Процес становлення інклюзивної освіти в Україні розпочався після приєднання до основних міжнародних договорів у сфері прав людини (Декларації ООН про права людини, Конвенцій ООН про права інвалідів, про права дитини). Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

Після ратифікації Україною 16 грудня 2009 р. Конвенції ООН про права інвалідів особливо актуальним стало забезпечення права осіб з інвалідністю на освіту [1]. Упровадження принципів Конвенції, відповідно до статті 4 «Загальні зобов'язання», не обмежується прийняттям відповідного законодавства, а також включає адміністративні заходи, розвиток стратегій і планів, підвищення інформованості населення. А це вимагає формування нової філософії державної політики по відношенню до людей з інвалідністю, проведення кардинальних реформ в існуючій системі освіти, які б гарантували всім особам з інвалідністю рівні можливості доступу до всіх рівнів освіти упродовж життя.

Правовою основою впровадження та подальшого розвитку інклюзивної освіти на українських теренах виступають наступні документи: Конституція України, закони України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону дитинства», Укази Президента України від 20.03.2008 № 244 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», від 18.12.2007 № 1228 «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями», постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 784 «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки «Безбар'єрна Україна», розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1482-р «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року», тощо [2].

У Законах України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про реабілітацію інвалідів в Україні» регламентовано надання освітніх, медичних, соціальних послуг особам з обмеженими можливостями здоров'я, зокрема, дітям з особливими освітніми потребами.

Відповідно до Конституції України та законодавства у галузі освіти, реабілітації, соціального захисту держава має забезпечити доступність до якісної освіти відповідного рівня дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням здібностей, можливостей, бажань та інтересів кожної дитини шляхом запровадження інклюзивної освіти.

Законом України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» внесено зміни до Закону України «Про загальну середню освіту» в частині впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

18 липня 2012 року на засіданні Уряду прийнято постанову «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 від 14 червня 2000 р. № 963», розроблену на виконання Плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Перш за все, розроблення нормативно-правового акта зумовлено необхідністю уведення в загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням посади асистента вчителя. Таку посаду може обіймати особа, яка має педагогічну освіту та пройшла курсову перепідготовку щодо роботи в умовах інклюзії.

Окрім того, компенсацію труднощів дитини з особливими освітніми потребами у засвоєнні навчальної програми може забезпечити тільки супровід такої дитини в особі асистента вчителя. Посада асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням передбачена Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872; Типовими штатними нормативами загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 16.12.2010 № 1205 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22.12.2010 за № 1308 / 18603.

Водночас, постановою забезпечені конституційні права і державні гарантії педагогічним працівникам, які працюватимуть у ЗНЗ з інклюзивним навчанням на посаді асистента вчителя, передбачені для педагогічних працівників, працюючих з дітьми, які потребують корекції фізичного та / або розумового розвитку.

Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах [3, с. 65-67]. врегульовується комплекс питань, пов'язаних зі створенням умов для навчання, приведення системи освітньої роботи у відповідність до

потреб дитини та сім'ї. Але у цьому документі не йде мова про вчителя – дефектолога, вчителя – логопеда, соціального працівника. У нових типових штатах для дошкільних навчальних закладів передбачається введення додаткових штатних одиниць помічників вихователя лише для спеціальних та санаторних навчальних закладів, як і вузьких спеціалістів (логопедів, дефектологів, медичних сестер, тощо) [4, с. 62-67].

Отже, є нагальна потреба у доопрацюванні відповідних нормативно-правових актів, що повною мірою створять необхідне кадрове забезпечення інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах.

Список використаних джерел.

1. Іноземцева С. В. Організація соціально-педагогічної роботи з підлітками з особливими потребами в середніх навчальних закладах України (друга половина ХХ століття) : автореф. дис.... к.пед.н. : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / С. В. Іноземцева. – Х., 2009. – 21 с.
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 1 жовтня 2010 р. № 912. – К., 2010.
3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчанняу загальноосвітніх навчальних закладах : Постанова Кабінету Міністрів України № 872 від 15.08.2011 р. // Офіційний вісник України [Текст]. – 2011. – № 62.
4. Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів : Наказ Міністерства освіти і науки України № 1055 від 04.11.2010 р. // Офіційний вісник України [Текст]. – 2010. – № 91.

ЯКОВЛЕВ ДЕНИС ВІКТОРОВИЧ

декан факультету правової політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія», д.політ.н., професор

ПІДХІД ПУБЛІЧНОГО ВИБОРУ ЯК «МЕЙНСТРИМ» ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОРІЇ ДОБИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасна політична наука характеризується плюральністю підходів, «мозаїчністю» теоретичних основ, конвергенцією систем та методів. Теоретичні підходи до аналізу політичної реальності (зокрема, історичний, інституційний, біхевіористський, структурно-функціональний та теорія раціонального вибору), маючи великий пізнавальний потенціал не виключають один одного.

Протягом двадцятого століття ґенеза політичних наук знаменувалась послідовною зміною теоретичних парадигм та методичних підходів. Після «біхевіоралістського перевороту» 60-х років та «неоінституціоналістської революції» кінця 80-х років минулого століття дослідники почали широко використовували порівняльний метод, який не виключає інші підходи – інституціоналізм, функціоналізм, біхевіоризм та теорію раціонального вибору. Такі інституціоналісти, як К. Фрідріх час від часу звертались до методу порівняння, ряд біхевіоралістів взагалі називали себе «порівняльними суспільствознавцями», а деякі функціоналісти вважали порівняльну політологію самою політичною наукою.

У процесі змін парадигм політичної теорії («наукових революції») фальсифікації, у сенсі К. Поппера, не вдалось уникнути жодному підходу – від інституціоналізму та теорії раціонального вибору до функціоналізму та біхевіоризму. Хвилі дискредитацій функціоналізму, інституціоналізму та біхевіоризму у політичних науках обумовили зростання інтересу до теорії раціонального вибору, який набув певних ознак «мейнстриму» лише наприкінці 80-х років минулого століття. Така ситуація кардинально відрізняється від економічної науки. Неокласична теорія тут стала справжньою «ортодоксією» економічних досліджень, а теорія публічного вибору – важливою складовою методології; саме відносно неї можна зустріти назву «мейнстрим» (Я. Корнаї).

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття політична наука перетворилась на інтелектуальну дисципліну, що пропонує моделі, яким довіряють політичні актори, громадяни, мас-медіа й відповідає високим вимогам розумності та «розуміння» (М. Вебер).

Проте в умовах глобалізації відбувається реструктуризація глобального політичного простору, що актуалізує дослідження методології політичної науки та політичної теорії, здатної дати адекватну раціональну відповідь на виклики сучасної доби.

Розуміння раціонального вибору у сучасних умовах представлено теорією публічного (суспільно вагомого) вибору, який індивідуальні та колективні політичні актори реалізують в умовах інформаційного і темпорального дефіциту.

У теорії публічного вибору йдеться і про ціннісну сферу, адже саме раціональність науки, техніки, права, економічної та політичної діяльності складає основу європейської цивілізації. У сучасному світі раціональність приймає нові виклики через розвиток процесу медіатизації, появу нових глобальних економічних та політичних акторів, екологічні проблеми.

Методологічну основу підходу публічного вибору формують положення утилітаризму (І. Бентам) щодо дій індивідуального актора, як відправної точки політичного та економічного аналізу й дедуктивний метод дослідження, а одним із головних припущень стає теза щодо конфліктності взаємодії акторів, яка обумовлена намаганням максимізувати індивідуальну користь. З позицій теорії публічного вибору аналізуються проблеми, які традиційно знаходились у полі дослідницької уваги представників політичної науки: теорія держави та бюрократії, міжнародні відносини, виборчий процес, утворення коаліцій, партійні стратегії та ін.

Контури теорії публічного вибору рельєфно проступають у дослідженнях держави та влади (М. Олсон, О. Гьоффе, Е. Даунз, У. Нісканен та ін.), демократії та еліт (Й. Шумпетер, А. Сен, Р. Франк, Ф. Гаєк, Р. Лахман та ін.), політичних ідеологій (П. Кругман, Я. Корнаї та ін.), колективної дії (К. Ероу, Р. Гардін, Т. Сандлер та ін.), публічної політики (П. Б'юкенен, М. Фрідман, Е. де Сото, Е. Хелпман, Дж. Ле Гранд, Д. Хаусман, В. Парсонс та ін.).

Підхід публічного вибору базується на критичній установці дослідника та спробах зрозуміти правила, що знаходяться в основі діяльності інформованих, раціональних і мотивованих колективних та індивідуальних політичних акторів, виявленні механізмів саморегуляції політичної системи, визначенні політичної ціни прорахунків у сфері публічного управління. Ідеї «раціонального індивіда», «суспільного інтересу», «теорії гри», «опортуністичної поведінки»,

«транзакційних витрат» поширились на предметні поля соціологічної та політичної наук, публічної політики, права. Цей процес отримав назву «економічного імперіалізму».

До завдань політичної науки у дослідженнях публічного вибору та управління доби глобалізації слід віднести аналіз трансформацій політичного ринку (у трьох взаємопов'язаних вимірах – глобальному, національному та регіональному), визначення кордонів державного впливу на політику та тенденцій розвитку демократичної форми правління.

Наукові дослідження, виконані із застосуванням методології публічного вибору переважають завдяки високим пояснювальним можливостям, емпіричному підтвердженню теоретичних гіпотез за допомогою статистичних та математичних методів, детально розробленому понятійно-категоральному апарату. При цьому, наголошується, що замість розмов про ірраціональність політичної поведінки індивідів та груп, слід шукати раціональні основи публічного вибору.

Представники теорії публічного вибору вважають, що політичний процес передбачає раціональне формулювання мети суспільного та глобального розвитку, пошук найбільш ефективних засобів її досягнення, калькуляцію витрат та вигід від реалізації певної стратегії, врахування поведінки інших акторів та оцінювання ситуації в цілому.

Раціональні дії індивідуальних та колективних політичних акторів у публічній політиці ґрунтуються на інформованості та аналітичності, політичні ситуації зводяться до дій індивідів, а раціональність вибору в умовах глобалізації полягає у оцінюванні співвідношення витрат і зиску з обов'язковим урахуванням преференцій індивідуальних та колективних акторів. Тобто йдеться про інструментальне розуміння раціональності, згідно з яким індивіди співставляють власні очікувані вигоди й витрати, намагаючись максимізувати перші і мінімізувати другі.

У політичній теорії сформувалось доволі скептичне ставлення до теорії раціонального вибору у тому вигляді, як її представлено у моделі «економічної людини». Радше говорять про теорію публічного вибору з властивим їй принципом обмеженої раціональності. Такий підхід дозволяє більш критично підійти до розуміння засад глобального економічного та політичного ринку, який інтерпретується не як результат природного, вільного від втручання структурування, а як наслідок планування й створення відповідних юридичних умов та політичних інститутів.

У добу глобалізації дії політичних акторів приймають виклики з формулювання глобального інтересу, появи глобальних «максимізаторів» економічної та політичної вигоди, прибутку та ресурсів, обмеження прав і свобод громадян та сфери впливу національних держав. Із цим пов'язана ще одна практична проблема: визначення політичних акторів, здатних в умовах глобалізації зберегти високий рівень довіри суспільства без монополізації влади та обмеження економічних та політичних свобод.

Глобалізація нерозривно пов'язана із раціоналізацією суспільних відносин. Розвиток науки, права, ринкової економіки, представницьких політичних інститутів, незалежних медіа, не в останню чергу є наслідком секуляризації, десакралізації та раціоналізації політичного світу.

Процес глобалізації формує низку викликів для дослідження публічної політики крізь призму теорії публічного вибору:

- визначення «глобального» інтересу, який дозволяє узгодити індивідуальні, групові та національні інтереси. І якщо М. Олсон та його послідовники говорили про проблемність перетворення індивідуального інтересу на груповий, то «переплавити» національні інтереси у глобальний ще важче;
- темпоральний дефіцит у здійсненні політичного вибору в умовах «швидкого» глобального світу;
- розпорошення вигоди. В умовах глобалізації кожний актор отримує дуже незначну частку вигоди від дії, у якій він бере участь з метою задоволення інтересу глобального співтовариства, а отже, не має мотивів для вступу до простору глобальної інтеракції. Через такий мотив до «безбілетництва» час від часу виникають кризи у країнах ЄС, а також триває процес формування глобальних картелів та лобістських груп різного формату – від олігархічних до бюрократичних;
- враховуючи вищенаведене, виникає необхідність пошуку нових форм політичної участі та контролю за глобальними акторами, забезпечення зворотного зв'язку та участі громадян у формуванні глобального порядку денного.

Сучасна політична теорія враховує обмеженість теорій раціональності, положення яких ґрунтуються на моделі егоїстичного максимізатора вигоди – «економічної людини». Представники теорії публічного вибору Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, У. Нісканен та ін. не лише поставили під сумнів принцип методологічного індивідуалізму, а і відчули потребу включити етику, мораль та культуру до поля своїх досліджень ефективності глобальних політичних та економічних інституцій.

Отже, необхідність застосування підходу публічного вибору на сучасному етапі обумовлена розвитком та ускладненням політичних відносин, зростанням кількості перехресних ліній глобальних політичних, економічних та соціальних інтеракцій, що призводить до виникнення нових, нестандартизованих ситуацій, які потребують відповідних засобів аналізу та підвищення ефективності міжнародної політики.

Дослідження політики з методологічних позицій теорії публічного вибору має значний евристичний потенціал для створення ефективної політичної моделі управління балансом глобальних, національних та регіональних акторів задля глобального розвитку.

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н, доцент

ЛЕГІТИМНІСТЬ АКТОРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Теоретичні підходи до конструювання моделей публічного управління мають великий практичний потенціал, який виражається у визначенні механізмів підвищення ефективності діяльності органів державної влади та процесу їх взаємодії з іншими акторами публічної політики.

На думку В. Парсонса, «Ідея публічної політики передбачає існування сфери чи сектора життя, що не є приватними або суто індивідуальними, а здійснюються спільно. «Публічний» означає ті аспекти людської діяльності, які вимагають урядового чи соціального втручання або принаймні спільних дій» [2, с. 23].

Процес легітимації публічного управління посткомуністичної доби характеризується особливостями, притаманними перехідному періоду. Можна відзначити нерівномірність темпів і рівнів перетворень, недосконалість правових процедур, непослідовність реформ, фрагментарність громадянського суспільства, недостатню ефективність діяльність влади, потенційну поліваріантність розвитку та ін.

У межах політологічних візій виокремлюються такі теоретичні підходи до феномену легітимності публічного управління, як: – інституційний підхід; – біхевіоралістський підхід; – теорія раціонального вибору та теорія ігор; – функціоналістський підхід.

Важливою складовою феномену легітимності публічного управління, який дозволяє запобігти узурпації влади, виступає принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу й судову гілки.

Легітимація акторів публічного управління – це складний політичний процес, який визначається такими факторами, як довіра громадян, взаємне визнання та забезпечення прав і обов'язків акторів у процесі публічного управління, механізми та форми забезпечення балансу приватних та публічних інтересів, демократизація вертикальної та горизонтальної політичної взаємодії, верховенство права та конституційних засобів прийняття та реалізації владних рішень та впровадження політики.

При цьому слід враховувати, що публічне управління є особливою соціальною функцією, яка є похідною від суспільних потреб та набуває політичного змісту й відповідних державних форм у модерних суспільствах. Зміст публічного управління виявляється в організації діяльності соціальних груп та окремих індивідів шляхом об'єднання, узгодження, регулювання, координації і контролю. Велике значення легітимації акторів публічного управління має характер розподілу владних ролей у державі, структура відносин, яка склалася між гілками влади. Громадяни повинні бути впевнені у тому, що існуючий розподіл владних ролей у політичному режимі являється максимально ефективним, а виходячи з цього не створить перешкод на шляху реалізації прийнятих політико-управлінських рішень. Протиріччя та конфліктність в реалізації владних ролей виражається в прагненні однієї гілки влади підкорити іншу або наділенні виконавчої гілки влади функціями законодавчої і т.д. усе це не може сприяти формуванню у громадян довіри та підтримки існуючих інститутів політичної системи, а отже не може слугувати легітимності акторів публічного управління.

На думку О. Сидорчука «У цілому легітимність влади можна визначити як згоду громадян або визнання ними права певної особи чи групи осіб поширювати свій вплив на них у справах управління суспільством. Мало того, важливим моментом легітимності є характер такої згоди. Людина згоджується – під страхом смерті, внаслідок прямої загрози чи через матеріальну вигоду, – що інша чинитиме на неї вплив. Проте така влада не буде легітимною. У термінах Вебера це буде звичайним пануванням, тоді як влада є пануванням легітимним. Тому важливим компонентом легітимності є добровільна згода на панування через упевненість у компетентності чи авторитет і представників влади чи самої системи влади в цілому» [3].

Джерелами легітимності акторів публічного управління виступають результати виборчих кампаній, правове поле, рівень довіри у вертикальній взаємодії та управлінській структурі, ідеологічні принципи.

При цьому необхідно враховувати стан громадської думки, рівень політичної участі та політичної активності громадян. Актори публічного управління вважаються легітимними, якщо вони здатні підтримувати не лише законність влади, а й віру громадян у законність політичного режиму, його відповідальність та здатність виконувати демократичні правила політичної гри.

Легітимність передбачає спроможність акторів публічного управління створювати та відтворювати переконання, що вони є оптимальними та бажаними для суспільства.

З часів М. Вебера, легітимність розуміється як певна процедура самовиправдання влади, яка може спиратись на традицію (традиційне панування), харизму (харизматичне панування) та бюрократію (раціонально-легальне панування). Остання спирається на юридично затверджений знеособлений порядок, переконаність громадян у законності встановлених правил.

Дослідження легітимності публічного управління у сучасних умовах складається із таких взаємопов'язаних елементів.

По-перше, визначення політичних та конституційно-правових умов легітимності демократичних політичних режимів. У цьому контексті слід відзначити, що у Конституції України визначено та закріплено принципи народного суверенітету та демократичну організацію діяльності державної влади, у тому числі – демократичної легітимності влади. Так, стаття 38 закріплює право громадян брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними.

По-друге, дослідження сучасних викликів легітимності публічного управління. Демократія виступає дієвим механізмом забезпечення балансу політичних інтересів, правління більшості водночас із захистом прав меншості, а тому розглядається в якості передумови легітимності влади. При цьому постають проблеми перетворення» електоральної демократії» на консолідовану демократію, контролю над діяльністю влади у міжвиборчий період, «демократичного конформізму» та визначення процедури формування органів публічної влади.

По-третє, взаємодія органів державної влади із іншими акторами публічного управління – політичними партіями, інституціями громадянського суспільства, мас-медіа та експертами. У просторі публічного управління сучасної доби важливим виступає не домінування держави в усіх сферах публічного життя, а налагодження конструктивної взаємодії із суспільством за посередництвом об'єднань громадян з метою реалізації та захисту основних прав індивіда.

Легітимність акторів публічного управління передбачає наявність сформованого ринку й інституту приватної власності, які забезпечують вплив на діяльність еліт широкого кола представників середнього класу, груп інтересів, автономію громадянського суспільства та імунітет індивідів щодо державного втручання та контролю над економічною, політичною та духовною сферою суспільного життя.

По-четверте, легітимність акторів публічного управління як прояв принципу народного суверенітету, що означає повноту влади народу у процесі урядування. При цьому необхідно враховувати, що «1) народний суверенітет – це верховенство, незалежність, суверенність, невідчужуваність та єдність волі народу; 2) народ має право обирати своїх правителів, які повинні обстоювати інтереси свого народу» [1].

Політичний процес сучасної України характеризується власними особливостями легітимації владних акторів, серед яких можна відзначити наступні:

- формування політичної та правової системи на основі радянських інститутів влади, шляхом встановлення «зверху» в інтересах порівняно невеликої групи владних акторів.;
- використання пострадянськими акторами технологій авторитарного правління (міфологізації, ідеологізації, використання референдумів з «народної ініціативи», перекладання відповідальності, формування «партії влади» та ін.) та ігнорування демократичних принципів легітимації;
- актори публічного управління в Україні надавали перевагу міжнародній легітимності влади (при збереженні «багатовекторності» у зовнішній політиці), аніж забезпеченню її легітимності в очах українських громадян;
- недостатня політична активність громадян у міжвиборчій період, патерналізм більшості громадян;
- фрагментація легітимності;
- у процесі посткомуністичних трансформацій легітимація діяльності акторів публічного управління напряму пов'язується із збереженням (або руйнацією) певного політичного режиму та здатністю до створення нової, демократичної форми політичного режиму.

Таким чином, легітимність акторів публічного управління ґрунтується на демократичних засадах і виражає довіру громадян до їх діяльності та взаємодії, а також здатність публічної влади правомірно реалізувати власні рішення. В умовах легітимного правління суспільні суперечності та конфлікти вирішуються на основі раціоналізації взаємодії акторів публічного управління та реформування (модернізації) публічної політики. Якщо ж проявляється недостатня легітимність влади, то це може мати наслідком політичну кризу та дестабілізацію політичного режиму.

Список використаних джерел.

1. Головченко В. Доктрина народного суверенітету: правові й політичні погляди [Електронний ресурс] / Головченко В., Головченко О. // Віче. – 2011. – № 14. – Режим доступу: http: // www.viche.info / journal / 2644 /

2. Паронс В. Публічнаполітика: Вступ до теорії й практики аналізуполітики / В. Парсонс / Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянськаакадемія», 2006. – 549 с.

3. Сидорчук О. Легітимність влади в Україні: дві тенденції сучасності [Електронний ресурс] / О. Сидорчук // Дзеркало тижня. – 31 жовтня 2012 р. – Режим доступу: http: // gazeta.dt.ua / SOCIETY / legitimnist_vladi_v_ukrayini__dvi_tendentsiyi_suchasnosti.html

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

За роки незалежності Україна неодноразово поставала перед необхідністю адекватно реагувати на виклики, обумовлені як внутрішніми суперечностями подальшого розвитку, так і на серйозними викликами постіндустріального суспільства: глобалізацією та диференціацією, радикальною трансформацією ринків праці, виникненням принципово нових технологій, загостренням конкуренції на національному, регіональному та світовому рівнях тощо. Насамперед всього, мова про пошук власного шляху розвитку з урахуванням національної традиції державотворення та необхідність підвищення ефективності публічного управління шляхом кардинального поліпшення діяльності органів влади.

Однак, в наявності маємо гібридну (змішану) систему державного управління, суттєвим недоліком якої є відсутність єдності, цілісності, послідовності у діяльності органів публічної влади всіх рівнів. Відтак, необхідність трансформації системи державного управління, рівно як і модернізація її складових – системи державної служби, реформування адміністративної, судової, пенсійної та інших систем на часі не викликає сумніву.

Кожне суспільне явище має об'єктивні і суб'єктивні причини. Загалом, складність розбудови нової системи публічної влади, механізму управління суспільним розвитком – є об'єктивною причиною. І в цьому сповна переконує досвід зарубіжних країн, які починаючи з 80-х років минулого століття досить успішно здійснили адміністративне (адміністративно-політичне, державно-управлінське) реформування у сфері публічного управління, адже «уряди в ході реформ заново визначають роль держави у відносинах із громадянами» [1].

Потреба змінити ієрархічне адміністрування на нову форму управління зумовила розвиток теоретичних концепцій та моделей, спрямованих на забезпечення задоволення суспільних потреб, які випробувані на практиці чималою кількістю секторів та інститутів сучасного суспільства [3]. Їх детальний аналіз (якщо за критерій взяти відношення органів влади, державних службовців до громадян) надає змогу виокремити три глобальних напрямки перспективного розвитку публічного адміністрування. Зокрема:

- ринково-ліберальний підхід, який базується на моделях нової економіки, нового менеджменту, нового публічного адміністрування, впровадження інструментів і технологій приватного сектору в діяльність органів публічної влади (для споживачів важливим є результат, а не способи його досягнення, тож питання соціальної сфери є другорядними);
- підхід з позицій комунікаційного менеджменту, інституційного аналізу, концепції політичних мереж, відповідно і самокерованих сітьових структур, зв'язках і відносинах між політичними / суспільними інститутами (раціональний вибір ґрунтується на узгодженні інтересів і є передумовою ефективної координації соціальних взаємодій, структурні взаємозв'язки між політичними інститутами держави та суспільства, громадянами є договірними як рівних партнерів);
- розвиток демократичного управління на теорії громадянського суспільства, соціосинергетики, а також концепціях «рецептивного / сприйнятливого адміністрування», «Good Governance» (досконалого або належного управління), «Responsive governance» (відповідального управління), «Democratic Governance» вихідними принципами яких є: сталість та цілісність формування політики, участь громадян, централізація та децентралізація, відкритість та прозорість, високі етичні стандарти. Взаємозалежність, залучення недержавних ресурсів, включення самих громадян у процес вироблення та реалізації політики призводить до кардинальних змін стосовно взаємовідносин із громадянами органів влади, державних службовців: всі вони покликані слугувати їм, надаючи послуги від імені держави.

Очевидно, що тяжіння до того чи іншого підходу вказує не лише на диференціацію існуючих теоретичних позицій, але і вибір напрямку реформування системи державного управління, а відтак і на визначення кваліфікаційних параметрів до спеціалізації «магістр державного управління / публічного адміністрування».

Крім того слід зазначити, що практика системних перетворень останніх двох десятиліть у країнах пострадянського простору переконливо свідчить – державно-управлінські реформи мають бути органічно вбудовані в процеси суспільних перетворень, спрямовані на прогресивний розвиток суспільства, формування дієвих систем державного управління та

місцевого самоврядування, спроможних комплексно здійснити необхідні суспільні перетворення; забезпечити успіх реформ, спрямованих на модифікацію, трансформацію або модернізацію суспільства [2].

Разом з тим, маємо зазначити, що на Заході держави розвивались паралельно і у взаємозв'язку із громадянським суспільством, що надало змогу здійснювати громадський контроль за перебігом процесу реформування. На відміну від пострадянських країн, де держава формує та стимулює розвиток громадянського суспільства, і водночас потребує змін відносин держави і суспільства.

Щодо України, то маємо і суб'єктивні фактори. Щонайперше – не сформованість дієвого державного механізму, адекватного сучасному стану розвитку українського суспільства, внутрішнім і зовнішнім викликам. В поєднанні із тими методами державного управління, які притаманні державно-управлінській діяльності, рівнем підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що значною мірою не відповідає складності, характеру та динаміці завдань, які необхідно вирішувати на нинішньому етапі розвитку української державності – це призводить до постійних зволікань з реальними діями щодо проголошених напрямків реформування.

Безперечно, сучасний етап інституційних перетворень в Україні характеризується об'єктивною потребою здійснення адміністративної реформи в органічному взаємозв'язку з політичною (конституційною), судовою і територіальною реформами. Тобто, трансформація чинної системи публічної влади і управління з метою її наближення до стандартів країн ЄС, та внесення принципових змін щодо конституційних засад політичної системи держави. Це надало б змогу не тільки гарантувати реалізацію принципу народного суверенітету, але й модифікувати форму державного правління, здійснити зміни в політико-адміністративних відносинах (щонайперше у статусах, повноваженнях, способах формування та структурі вищих органів влади), децентралізації державної влади. Здійснення реформи системи публічної влади на регіональному та місцевому рівнях надасть змогу оптимізувати територіальну основу соціально-економічного розвитку країни, організацію і функціонування системи органів державної влади і місцевого самоврядування (запровадження нової моделі місцевого самоврядування).

Стосовно створення ефективної системи державного управління, то, в основному, перетворення стосуються виконавчої гілки влади. А саме – організаційних структур; функцій (уникнення їх дублювання та паралелізму); забезпечення професійними та компетентними кадрами. І маємо зазначити, що у відповідності до Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [5] фактично вдалося створити нову функціональну модель державного управління на центральному рівні.

Масштабне впровадження нововведень, безумовно, покликано забезпечити демократизацію влади, реалізацію принципів демократичного врядування (участь громадян, партнерство, ефективність та результативність, інноваційність та відкритість до змін; сталий розвиток та спрямованість на тривалі результати, відповідність вимогам та очікуванням громадян та ін.), Що, й передбачено Національним планом дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [4], де у розділі «Реформа системи публічного управління» передбачено виконання завдань, спрямованих на: реформування місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, територіальної організації влади; створення професійної та ефективної державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; удосконалення організації діяльності місцевих органів виконавчої влади. Однак при цьому слід мати на увазі, що безсистемність їх впровадження, не доведення справи до логічного завершення – призведе до подальшого ускладнення державно-управлінської діяльності.

Підсумовуючи, слід зазначити, що модель суспільного розвитку – це не лише трансформація системи державного управління, але й зміна ціннісно-мотиваційних парадигм. Мова про перехід до відкритого суспільства, в якому відповідно до розуміння властивостей і динаміки розвитку суспільства має формуватися адекватна модель публічного управління, суб'єктом якого виступає держава як орган самоорганізації соціуму. А з врахуванням того, що «інстинкт реформування має стати сутністю практики державного управління» [1], постійним процесом, а не тимчасовим явищем, спрямованим на підвищення ефективності інститутів влади, то і пошуки науковців та практиків тривають.

Список використаних джерел.

1. Кеттл Дональд. Глобальная революция в государственном управлении / Д.Кеттл // Отечественніе записки. – 2004. – № 2 : Режим доступу – http: // www.strana-oz.ru / ?numid=17&article=821 – Заголовок з екрану
2. Приходченко Л.Л. Досвід проведення адміністративних реформ у пострадянських країнах: уроки для України / Л. Приходченко // Публічне управління: теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. – № 2. – С. 4 – 9
3. Приходченко Л.Л. Перспективи розвитку публічного адміністрування: якість бюрократії та ефективність публічного адміністрування / Л. Приходченко // Політико-правове забезпечення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування : щорічні Всеукраїнські громадські слухання, 24–25 вересня 2009 р. / ред. кол. : Т.В. Мотренко (голов. ред.) ; тези доп. – Одеса : Юридична література, 2009. – С. 517 – 520.
4. Указ Президента України «Про національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 12.03.2013 № 128 / 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // zakon1.rada.gov.ua /
5. Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 року N 1085 / 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // zakon1.rada.gov.ua /

НАДОЛІШНІЙ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ (МІСЦЕВОМУ) РІВНІ: ЗМІСТ, ОБУМОВЛЕНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Перш ніж розпочинати ту чи іншу реформу чи зробити наступний крок на шляху здійснюваної, необхідно об'єктивно оцінити ситуацію у відповідній сфері суспільного життя, визначити обумовлюючі її чинники і тенденції розвитку. Незважаючи на те, що суспільні процеси знаходяться в безперервному русі, достатньо «схопити» їх у певну мить часу, повернутися на кілька кроків у минуле, аби спрогнозувати можливий їх подальший розвиток. Визначення «можливий» має ключове значення. Бо у кожній точці руху існує ймовірність зміни його траєкторії під впливом тих чи інших чинників.

Отже, завдання науки: а) забезпечити об'єктивну оцінку і моніторинг стану суспільної системи. І що особливо важливо, не прогаяти проходження нею так званої точки біфуркації, тобто точки максимальної неврівноваженості і нестійкості, виявити віяло ймовірних векторів розвитку і визначити оптимальний із них, тобто той, що відповідає природі системи, її місії, прогресивним тенденціям цивілізаційного поступу, гуманістичним ідеалам; б) визначити обумовлюючі чинники (внутрішні і зовнішні), можливості суб'єктивного фактора і обґрунтувати способи спрямування розвитку у відповідному напрямі.

Завдання влади: а) перевести об'єктивні (науково обґрунтовані) цілі в «дерево» політичних і управлінських цілей, конкретизувати їх у відповідних стратегіях і програмах розвитку; б) визначити їх кількісні виміри (показники), критерії оцінювання і завдання досягнення, організувати реалізацію завдань, контроль їх виконання.

Чинна вітчизняна система публічного управління почала складатися одразу після здобуття незалежності і на сьогоднішній день отримала достатньо всебічну наукову і політичну оцінку. Вона характеризується як еклектична, тобто така, що поєднує в собі віджилі (успадковані з радянських часів) і сучасні, модерні елементи. А також як громіздка, з нераціональними механізмами взаємних делегувань повноважень органами державної влади і органами місцевого самоврядування. Головна її вада – невідповідність публічних інститутів рівню зрілості суспільства і потребам його розвитку. У цілому, обґрунтовані і на політичному рівні визначені основні напрями модернізації державного механізму [5].

Однак звернемо увагу: цим оцінкам і програмам реформування уже більше десяти років. Проте до недавнього часу кампанії реформ, започатковані Концепцією адміністративної реформи 1998 р. і указами Президента України 1998 – 1999 рр., зазвичай завершувалися щойно тільки розпочиналися. Значні наукові напрацювання, правильні політичні декларації – і спорадичні зміни, що призводили лише до дезорганізації державного механізму і зниження його інституційної спроможності, розтрачання фінансових, матеріальних і людських ресурсів.

Як наслідок, суспільна система у черговий раз почала наближатися до точки своєї найбільшої нерівноваженості. Причому в критичній оцінці суспільством влади на перший план вийшов критерій якості життя, а не просто його матеріального рівня, а також неспроможності держави забезпечити право на власність, гарантувати безпеку і навіть право на життя. Відсутність впевненості у тому, що влада здатна впоратися з такими явищами, як рейдерство, «мажори» і навіть забезпечити законність у своїй системі (міліція, суди, прокуратура, ін.), підштовхнула суспільство до радикальних дій, у т.ч. силового протистояння державним структурам.

Наразі є підстави сподіватися, що на шляху інституціональних реформ нарешті буде зроблено реальний крок – насамперед внесено зміни до Конституції, які відкриють дорогу реформуванню публічної влади на різних рівнях. Вирішальну роль у цьому відіграватиме зовнішньополітичний чинник. Тобто це може стати першим позитивним результатом підписання угоди про Асоціацію України з Європейським Союзом. Питання тільки в тому, якого характеру будуть ці зміни: глибокими чи у межах «виконання вимог і рекомендацій».

Інформація про напрацювання комісії Конституційної Асамблеї з питань територіальної організації влади і місцевого самоврядування вселяє надію, що можуть бути запропоновані зміни, які дійсно відкриють шлях до перетворень згідно з принципами децентралізації і субсидіарності. Зокрема, йдеться про оптимізацію конституційної моделі системно-структурної організації публічної влади на місцевому рівні, посилення конституційних гарантій правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності місцевого самоврядування, ін. [2] Така перспектива висуває ряд завдань перед місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, насамперед – бути готовими до здійснення цих змін. Будуть визначені загальні підходи і принципи, розроблені відповідні регламентуючі підзаконні акти. Водночас передбачається і надання можливості враховувати місцеві особливості в процесі формування моделей організації влади у межах певних адміністративних одиниць. Наприклад, визнання за місцевими радами права самостійно визначати систему, структуру власних виконавчих органів, загальну чисельність апарату ради та її виконавчих органів, обсяг видатків на їх утримання в межах коштів місцевого бюджету [Там само].

Ця робота потребуватиме серйозного наукового супроводу. Реальними партнерами органів публічної влади могли б стати регіональні інститути НАДУ, на Півдні України – науковці Одеського регіонального інституту Академії. По суті, йдеться про створення мережі регіональних «центрів науки і влади». В іншому випадку сьогоднішній етап адміністративної реформи може набути характеру попередніх.

Пригадаємо, у 2010 р. Указом Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [7] були визнані такими, що втратили силу 37 указів або окремих пунктів указів. З них 30 були прийняті впродовж п'яти років на зміну указу «Про зміни у системі центральних органів виконавчої влади» (1999 р.). Майже один до одного повторилася ситуація і з упорядкуванням структури місцевих державних адміністрацій. Під час наступної спроби реформування структури ЦОВВ протягом 2005–2009 рр. було утворено 24 і ліквідовано 17 органів. Тобто щорічно перебували в стадії ліквідації або реорганізації вісім ЦОВВ.

Причина – ігнорування закономірностей і базових принципів управління суспільним розвитком і розбудови організаційних механізмів. Зокрема, принципів системності, сумісності однопорядкових функцій в межах одного органу і функцій цього органу з функціями інших органів у межах відповідної підсистеми, ін. Насторожує, що подібне сталося частково і після підписання указу «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». Так, указом було

утворено Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України шляхом реорганізації Міністерства освіти і науки України і Міністерства України у справах сім`ї, молоді та спорту. А вже через два роки це міністерство було реорганізоване шляхом його розділення знову на Міністерство освіти і науки України і Міністерство молоді та спорту України [6].

Проблема модернізації публічного управління на регіональному (місцевому рівні) є складовою загальної програми модернізації державного механізму, створення передумов для здійснення реального народовладдя, реалізації прав і свобод громадян. Інформація про останні напрацювання комісії з питань здійснення народовладдя скупіша і суперечливіша [1, 3, 4]. Дискутуються питання необхідності окреслити нову модель «влади народу» в конституційному розумінні» демократії та народного суверенітету. Однак ця та деякі інші новації без дієвих механізмів введення їх у дію не забезпечать реального контролю суспільства за владою. Не лише політикам, а й окремим науковцям непросто дається усвідомлення суті формули: «держава – політичний інститут, який формується, контролюється, змінюється чи замінюється суспільством». Спостерігаються спроби підмінити принцип підконтрольності влади народу принципом «соціального діалогу народу з владою» [1]. Наголошується головним чином на питаннях розподілу державної влади між органами законодавчої, виконавчої влади і Президентом; чи не найважливішим проголошується питання щодо «форми державного правління» [4].

Прийнятий на пленарному засіданні Конституційної Асамблеї за основу у червні ц. р. проект Концепції внесення змін до Конституції України і на направлений для подальшого доопрацювання, як передбачалося, орієнтовно до кінця жовтня ц. р. має бути підготовлений до схвалення [4]. Його схвалення і видання відповідного акта Президентом України буде означати старт конституційної реформи, а зміст Концепції – зміст і характер перетворень.

Наступні кроки у цьому напрямі набувають винятково важливого значення, оскільки визначатимуть, який вектор подальшого розвитку реально вибере Україна. Особливу роль відіграватиме суб'єктивний чинник: політична воля й інтелектуальна спроможність політичної і політико-адміністративної еліт, здатність політичних сил різного спрямування об'єднати зусилля задля реалізації на практиці європейського вибору. На зволікання чи подальше блукання політичними манівцями, у т.ч. з огляду на очікуване підписання у листопаді ц. р. угоди про Асоціацію між Україною і Європейським Союзом, часу не залишилося.

Список використаних джерел.

1. *Бориславська,* Олена. Комісія пропонує подолати «дефіцит» народовладдя конституційними змінами [Текст] / О. *Бориславська* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.viche.info / journal / 3382 /
2. *Витяг* з Концепції внесення змін до Конституції України (схвалено 21 червня 2013 року Конституційною Асамблеєю) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // uaror.org.ua -
3. *Відбулося* чергове засідання Комісії Конституційної Асамблеї з питань здійснення народовладдя 22.03.2013 19:00 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / news / 27277.html?PrintVersion
4. *Конституційна* Асамблея схвалила за основу для подальшого доопрацювання Концепцію змін до Конституції України – Марина Ставнійчук [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / news / 28090.html?PrintVersion
5. *Модернізація* України — наш стратегічний вибір. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. 2011 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // www.niss.gov.ua / articles / 416 /
6. *Про* деякі заходи щодо оптимізації системи центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: [указ Президента України від 28 лютого 2013 року № 96 / 2013] –Режим доступу: http: // archive.is / 7yJc2
7. *Про* оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: [указ Президента України від 9 грудня 2010 року №1085 / 2010] – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / documents / 12584.html

БУТНИК ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Національного університету водного господарства та природокористування, к.держ.упр.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ

В умовах посилення міжнародних економічних зв'язків кожен суспільний інститут відіграє певну роль в обміні інформацією та створенні передумов для формування економічних і соціальних комунікацій. Держава в особі своїх представників вирішує соціально-економічні та політичні питання; бізнес як сукупність підприємницьких структур зосереджений на формуванні фінансових, маркетингових, технологічних та інших взаємозв'язків. Тому ефективна взаємодія державних органів та бізнесу має дати поштовх до зростання економіки України.

Створення системи управління інфраструктурними проектами передбачає: ведення уніфікованої системи розповсюдження інвестиційних субсидій з урахуванням регіональних пріоритетів розвитку; централізацію механізмів управління партнерськими відносинами бізнесу і влади у Кабінеті Міністрів України; заснування спеціального Центру з питань державно-приватного партнерства з визначенням його функцій, обов'язків та повноважень; чітке розмежування відповідальності та обов'язків інших центральних та місцевих органів влади; встановлення громадського контролю за використанням коштів, направлених на реконструкцію інфраструктури на державному та місцевих рівнях; посилення складової в питаннях бюджету, обліку та фінансовому менеджменті за рахунок розвитку сучасної структури управління інфраструктурними проектами [4, с. 311].

На створення системи реформування інфраструктури з використанням моделей державно-приватного партнерства, безумовно, також позначиться виконання низки заходів:

– розробки Міністерством економічного розвитку і торгівлі України спільно з іншими міністерствами та органами центральної та місцевої влади «єдиної стратегії інфраструктурної реновації України», де буде визначено пріоритетні проекти кожного року;

– розробки центром з розвитку партнерства бізнесу і влади при Кабінеті Міністрів України умов реалізації інфраструктурних проектів з визначенням можливої участі приватних інвесторів у інфраструктурних проектах з розрахунком розподілу ризиків між державою та приватним партнером;

– проведення скоординованої політики співвідношення між державними інвестиціями та залучення приватних інвесторів;

– розвитку партнерських відносин бізнесу і влади, збільшення кількості професійних учасників ринку державно-приватного партнерства (переважно великих вітчизняних і зарубіжних компаній та комерційних банків) з метою гарантованого підвищення ефективності механізмів партнерських відносин бізнесу і влади за рахунок збільшення конкуренції як серед інвесторів, так і компаній з управління та підрядників;

– проведення відкритих тендерів на постачання основних матеріалів за певним графіком (з урахуванням дотримання норм «національності» матеріалів та послуг);

– інтеграції державних і місцевих інфраструктурних потреб при виході на міжнародні ринки капіталу;

– зміни структури державного боргу через збільшення частки фінансування інфраструктурних проектів;

– відмови від практики прийняття разових рішень, не підпорядкованих «єдиній стратегії інфраструктурної реновації України» ;

– проведення незалежної експертизи інфраструктурних проектів, що реалізуються за рахунок позик під державні гарантії;

– заборони на використання зовнішніх державних запозичень під кредити;

– зменшення обсягів іноземних кредитів, гарантованих урядом (повна відмова від подібної практики), або надання державних гарантій за наявності зустрічних безумовних гарантій вітчизняних комерційних банків, забезпечення умов для залучення коштів інвесторів до інфраструктури;

– запровадження зовнішнього аудиту на інфраструктурних проектах по кредитах під державні гарантії;

– вирішення питань реорганізації та реструктуризації інфраструктурних підприємств-боржників, згідно з прийнятими урядовими рішеннями; застосування до керівників підприємств-боржників, що ігнорують виконання боргових зобов'язань, такої адміністративної процедури як припинення дії укладеного з ними посадового контракту;

– запровадження адміністративного покарання осіб, що несуть відповідальність за недоліки у використанні коштів, наданих для реалізації проектів «єдиної стратегії інфраструктурної реновації України» [2, с. 41].

На забезпечення розвитку економіки в розрізі інвестицій в інфраструктуру буде впливати також вирішення проблеми іноземних кредитних ліній**,** які Україна отримує від урядів і банків зарубіжних держав. Подальше залучення так званих товарних (зв'язаних) кредитів може здійснюватися лише за умов визначення критеріїв та проведення ґрунтовної оцінки ефективності цих кредитних ресурсів, підрядних організацій, які зв'язані з цими кредитами. Також необхідно забезпечити чітку керованість процесу залучення, використання і повернення таких зовнішніх запозичень [3, с. 10].

Сприятиме створенню ефективної системи роботи партнерських відносин бізнесу і влади також якісне інформаційне забезпечення проектів**,** зокрема, інформаційні системи підтримки процесів підготовки і виконання проектів, призначені для збільшення прозорості та контролю з боку громадськості [1, с. 24]. Забезпечення інформаційної підтримки дуже важливо з урахуванням залучення більшої кількості зацікавлених приватних суб'єктів до розбудови інфраструктури України. Частиною активної інформаційної компанії має стати Інтернет-сторінка Центру розвитку партнерства бізнесу і влади при Кабінеті Міністрів України, проведення виставок та форумів на території України, а також участь наших спеціалістів у закордонних інфраструктурних форумах. Доступність інформації щодо стану проектів партнерських відносин бізнесу і влади має збільшити інтерес з боку приватного сектора до реформ інфраструктури. Подібна система дозволить підвищити ефективність реформ інфраструктури та надійність контролю за виконанням цих проектів. Головними принципами подання інформації має бути оперативність і достовірність надання звітів та аналітичних довідок.

Список використаних джерел.

1. Бачаров В.В. О моделях государственно–частного партнерства в сфере инвестиционной деятельности / В.В. Бочаров. – М.: «Дело», 2004. – 284с.

2. Витковская Л. Социальная ответственность бизнеса и государства в обществе / Л.Витковская // Проблемы теории и практики управления. – 2007. – № 4. – С. 41-49.

3. Деревянкін В. Державні закупівлі є елементом ринкових механізмів / В. Деревянкін // Євробюлетень. – 2010. – № 12. – С. 10.

4. Занфіров В. Впровадження нових технологій управління регіональним розвитком / В. Занфіров // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2005. – № 3. – С. 311–316.

ВІЛІЖІНСЬКИЙ ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД НА РІВНІ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ

Ефективне функціонування виконавчих органів місцевих рад в умовах сучасного реформування системи місцевого самоврядування в Україні вимагає сутнісного та юридичного розмежування поняття «територіальна громада». Враховуючи функціональну специфіку діяльності виконавчих органів місцевих рад, варто виділити поняття «міська територіальна громада» та «сільська територіальна громада». Адже це питання набуває актуальності через вагому різницю у функціональній структурі та умовах здійснення повноважень виконавчими органами місцевих рад на рівні міста та села.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виконанням повноважень органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади на початковому рівні займаються виконавчі органи ради. У міських радах виконавчий комітет є головним та координуючим органом серед департаментів, управлінь і відділів. А в сільських та здебільшого селищних радах виконавчі комітети виступають єдиними виконавчими органами, діяльність яких зводиться до засідань, де приймаються рішення, виконання яких досить часто покладається на сільського голову та його виконавчий апарат. До того ж у територіальних громадах із населенням до 500 жителів за рішенням відповідної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. Його функції за виключенням розпорядження земельними та природними ресурсами, здійснює сільський голова одноособово [2]. На думку автора, це положення не зовсім є раціональним, адже виходить із кількісного показника. Тобто, якщо населення громади складає 600 чи 800 осіб, то це вже передбачає обов'язкове створення виконавчого комітету. Хоча різниці у змісті місцевих проблем та повноважень виконавчих органів рад немає, адже вони регулюються одним і тим же нормативно-правовим актом.

При цьому варто зазначити, що подібні виконавчі комітети на рівні села функціонують швидше номінально, адже не володіють відповідним ресурсним потенціалом для виконання своїх повноважень. Першочергово йдеться про фінансові, матеріальні та кадрові ресурси, адже при 90 відсотковій дотаційності сільських рад, відсутності відповідних технічних матеріалів та кваліфікованих кадрів з управлінським досвідом про ефективність управління годі й говорити.

Цікавою з цього приводу є позиція експертів Ради Європи. Вони стверджують, що діяльність сільського, селищного, міського голови відіграє набагато важливішу роль ніж це передбачено законом, адже фактично виступає технічним виконавцем рішень ради і виконкому. Та водночас проводячи власну політику, він не несе персональної відповідальності, оскільки вона формально закріплюється рішеннями виконкому (більшість якого складається з осіб підпорядкованих голові). Європейські експерти вважають український виконком залишком радянської системи, де через нього проводилося партійне керівництво місцевими справами. Також більшість членів виконкому були одночасно членами відповідного партійного комітету. Тому на їх думку варто було б посилити статус голови з наданням йому права одноосібного прийняття рішень з питань виконавської діяльності, тобто підвищити лідерство та політичну відповідальність [3]. В такому разі це може призвести до узурпації влади і ніяк не посприяє підвищенню ефективності управління.

Також сутнісне та функціональне наповнення виконавчих органів на рівні села зводиться до того, що вони суперечать національним традиціям врядування, а саме – українському патерналізму. Адже це явище виключає повну залежність від авторитету старшого, який мав право керувати в межах колективно заданого управлінського напрямку [1, с. 102]. Такі межі відповідно до українських управлінських традицій створювалися громадою та вічем, щоб вирішувати питання потребуючі додаткових обмірковувань, думки інших представників громади, їх слушної поради, визначення своєрідних норм роботи для очільника громади та його підлеглих.

Праобразом такого органу сьогодні в сільських територіальних громадах є рада як представницький орган та схід села, проте, як вже зазначалося, через брак або відсутність ресурсної бази не може бути забезпечено ефективність місцевого самоврядування, що потребує кардинальних та системних змін.

Тому при проведенні реформи місцевого самоврядування варто врахувати такі недоліки. Йдеться про створення на рівні громади повноцінних виконавчих органів, які структурно відрізнятимуться від міських, але відіграватимуть відповідну функціональну роль. Мається на увазі новостворена потужна сільська громада, що територіально вміщуватиме 15-20 сільських населених пунктів, де проживатиме близько 20 тисяч осіб. Виконавчими органами такої громади має стати повноцінний комітет із профільними департаментами, управліннями та відділами. Такі органи управління розміщуватимуться в адміністративному центрі громади, а в кожному населеному пункті матимуть власну представницьку адміністрацію (староство), що буде наділене виконавсько-розпорядчими функціями. На чолі такої управи має стати обраний сільським населенням староста, який одночасно входитиме до складу виконавчого комітету територіальної громади.

Така модель зберігає традицію українського патерналізму, адже староста залишається повністю підзвітний та підконтрольний населенню свого села, перед яким має звітувати не рідше одного разу на квартал, інформувати про стан реалізації плану соціально-економічного розвитку територіальної громади на рівні села та виконання інших повноважень тощо. Також створення великої та потужної громади вирішить проблему фінансового і ресурсного забезпечення та надасть можливість залучати до управлінської діяльності кваліфіковані кадри. Загалом йдеться про своєрідне середовище формування кваліфікованих управлінців на рівні сільської територіальної громади.

Список використаних джерел.

1. Вилижинский В. Н. Украинский патернализм как идейно-сущностная основа национального управления / В. Н. Вилижинский // «Управленческое консультирование» Науч-практ. журнал Северо-Западного института управления РАНХГС при Президенте Российской Федерации – Санкт-Петербург. 2013. – № 7 (55) – С. 99-107.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року – режим доступу: http: // zakon1.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi?page=1&nreg=280%2F97-%E2%F0 – назва з екрану.

3. Експертний висновок Генерального Директорату з питань Демократії та Політичних справ Ради Європи щодо проекту Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» Страсбург, 25 жовтня 2010 року – режим доступу : http: // www.municipal.gov.ua / articles / show / menu / 60 – назва з екрану.

ГУРЖИЙ ТАМАРА ОЛЕКСІЇВНА

завідувач відділу аспірантури та докторантури
Дніпродзержинського державного технічного університету

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І УПРАВЛІННЯ

Проблеми теорії і практики саме «публічного управління» особливої актуальності набули в Україні в останні 5-10 років. До цього широко і однозначно вживався термін «державне управління» як синонім «публічного адміністрування».

З початком становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні все частіше в науковому обігу починає з'являтися поняття «публічне управління», яке, на думку переважної більшості науковців, поєднує в собі державне управління і місцеве самоврядування як цілісну систему. Проте, на сьогодні у вітчизняній науці залишається відкритим питання глибокого теоретичного осмислення проблем формування та розвитку публічного управління як системи.

Вітчизняна система влади (система державного управління та місцевого самоврядування) формувалася таким чином, що інституційну основу місцевого самоврядування в Україні складала система державного управління: місцеве самоврядування виникло з державного управління шляхом формування місцевих органів влади на рівні регіону і територіальної громади – органів місцевого самоврядування, та делегування їм певних повноважень. Водночас, не отримавши від держави для виконання цих повноважень відповідних ресурсів, місцеве самоврядування не набуло належної автономії і залишилося часткою державного управління. У вітчизняній теорії і практиці державного управління такий стан речей дозволив на поверхні розгляду системи публічної влади в Україні сприймати місцеве самоврядування як складову системи державного управління, що й спричинило широке застосування терміну «публічне управління». Проте, поглиблений теоретичний аналіз процесів становлення та розвитку державного управління і місцевого самоврядування як системи дає підстави стверджувати, що з точки зору публічного управління система публічної влади має починати формуватися від «публіки» (суспільства), а не від держави. Тому виникнення місцевого самоврядування з державного управління є процес алогічний, неприродній – такий, що не відповідає суті публічного управління – управління, яке здійснюється «публікою» (суспільством). Через це такий крок на шляху становлення та розвитку місцевого самоврядування варто розглядати як вимушений, суб'єктивно зумовлений, а не як об'єктивний процес.

Формування системи державного управління на всіх рівнях (загальнонаціональному, регіональному і місцевому) здійснюється вольовим шляхом державою і тими людьми, які її уособлюють (представляють). Це алгоритм побудови авторитарної системи державної влади й управління в країні, коли держава утворює регіональні і місцеві органам влади згори донизу і делегує їм свої повноваження. Інституційну основу такої системи складає держава – інститут організації життєдіяльності суспільства, що діє із зовні по відношенню до суспільства і є суб'єктом утворення авторитарної системи державної влади й державного управління побудованої згори донизу.

На регіональному рівні держава має свої представницькі органи через які і реалізує свої функції і захищає свої інтереси. Отже, суб'єктами державного управління на регіональному рівні є регіональні органи державного управління.

Формування системи публічного управління на всіх рівнях (місцевому, регіональному і загальнонаціональному) здійснюється вольовим шляхом суспільством (публікою) і тими людьми, які це суспільство представляють (уособлюють). Це алгоритм побудови демократичної системи публічної влади й управління в країні, коли суспільство формує місцеві і регіональні органи влади знизу вгору і делегує їм свої повноваження. Інституційну основу такої системи складає територіальна громада – інститут самоорганізації життєдіяльності суспільства, що діє з середини суспільства і є суб'єктом формування системи публічної влади й управління знизу вгору.

В усіх територіальних громадах країни шляхом самоорганізації громадян, що проживають на відповідній території, формуються органи місцевого самоврядування, яким ці громадяни делегують повноваження здійснювати публічне управління щодо організації їх суспільної життєдіяльності на даній території. Оскільки не всі проблеми суспільної життєдіяльності громадян (особливо ті, що виникають поза межами територіальної громади) органи місцевого самоврядування можуть самостійно вирішити, – вони вирішують їх разом з іншими органами місцевого самоврядування інших територіальних громад, формуючи тим самим відповідний регіональний рівень розвитку системи місцевого самоврядування. Для цього шляхом об'єднання своїх організаційних зусиль і ресурсів вони формують на регіональному рівні відповідні органи регіонального врядування, делегують їм повноваження здійснювати публічне управління процесами вирішення проблем суспільної життєдіяльності громадян, що проживають у даному регіоні і контролюють виконання цих повноважень. Отже, суб'єктами формування органів регіонального врядування виступають органи місцевого самоврядування територіальних громад даного регіону. Фактично мова йде про формування вже системи органів публічного управління на регіональному рівні – виконання органами регіонального врядування своїх повноважних функцій є продовженням реалізації органами місцевого самоврядування своїх самоврядних функцій на регіональному рівні. В сукупності органи місцевого самоврядування територіальних громад і органи регіонального врядування формують на регіональному рівні систему публічного управління знизу вгору. За таких умов, на регіональному рівні територіальні громади мають свої представницькі органи через які і реалізують свої самоврядні функції і захищають свої інтереси і інтереси своїх громадян. Фактично органи регіонального врядування є суб'єктами місцевого самоврядування, які виконують функції публічного управління на регіональному рівні – це регіональні органи публічного управління.

Громадяни, які проживають у різних територіальних громадах різних регіонів мають проблеми не лише на рівні територіальної громади і регіональному рівні – вони мають певні проблеми і на загальнонаціональному рівні, які ні органи місцевого самоврядування, ні регіональні органи публічного управління вирішити не можуть. Для вирішення цих проблем органи місцевого самоврядування формують загальнонаціональні органи публічної влади і публічного управління, наділяють їх відповідними повноваженнями і контролюють виконання ними цих повноважень.

В сукупності органи місцевого самоврядування, регіональні органи публічного управління і загальнонаціональні органи публічного управління утворюють систему публічної влади і публічного управління в демократичній країні. Запропонований алгоритм формування такої системи змушує органи публічної влади і публічного управління на всіх рівнях діяти лише в межах своїх повноважень і компетенцій. Все, що знаходиться поза межами повноважень і компетенцій цих органів не є об'єктами їх владного і управлінського впливу.

Таким чином, ми доходимо висновку, що місцеве самоврядування, а саме територіальна громада, яка через самоорганізацію її громадян набуває ознак самоврядного суб'єкта, управлінські функції якого здійснює орган місцевого самоврядування, складає інституційну основу формування та розвитку системи публічної влади і публічного управління в країні в цілому. У контексті даного висновку, очевидно, має формуватися і розвиватися як теорія, так і практика місцевого самоврядування і публічного управління в цілому. З огляду на це, хід українських реформ (зокрема, реформи місцевого самоврядування) має бути зорієнтований і проводитись у контексті громадівської теорії місцевого самоврядування, що й зумовлює пошук і застосування інноваційних інструментів формування та розвитку демократичної системи публічної влади й управління. Таких висновків ми доходимо на основі теоретичного осмислення та узагальнення розробок, запропонованих Мартиненко В.М. у своїй монографії «Інноваційна стратегія демократичного розвитку України: від місцевої демократії до демократичної держави» [1].

Список використаних джерел.

1. Мартиненко В.М. Інноваційна стратегія демократичного розвитку України: від місцевої демократії до демократичної держави / В.М. Мартиненко /. – Х.: Константа, 2004. – 225 с.

ДІДУК ВІОЛЕТТА МИКОЛАЇВНА

викладач кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В СВІТЛІ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Перебування у стані перманентних змін як ключова ознака сучасного суспільства робить вкрай актуальною проблему співвідношення традиції та інновацій в усіх галузях, в тому числі і в політичній. Адже вирішення цієї проблеми дозволить виробити адекватні механізми імплементації інновацій та адаптації до них.

1. До 1960-х рр. традиція розглядалась як рудиментарне, константне явище, яке має зникнути в процесі модернізаційних перетворень. Тогочасна антропологічна наука розглядала традицію лише у вузькому значенні «ритуалу», «обряду», «звичаю».

2. До наукового вжитку поняття «інновація» було введено культурологами в середині XIX ст. для позначення процесу введення (інфільтрації) елементів однієї культури до іншої. «Йшлося насамперед про впровадження європейських способів організації виробництва і життєдіяльності в традиційні (архаїчні) азійські та африканські суспільства, тобто про укорінення в культурі елементів, які якісно відрізнялись від усталених і, попри те, засвоювались традиційним середовищем» [1,с.80-81]. Тобто, *поняття «інновація» саме фіксує соціальний зміст новації, спроможність суспільства, культури до освоєння нового та спроможність вписати його у все існуючу систему правил, норм і практик.*

3. Питання співіснування традиції та інновації, а точніше, інкорпорації новацій у традицію є актуальним перш за все для політичної науки та практики, і найбільшу кількість наукового матеріалу дає саме політична антропологія, яка свого часу мала справу здебільшого з традицією, а зараз досліджує процеси соціально-політичної інноватики не тільки у так званих «традиційних суспільствах», але і у сучасних.

4. Очевидно, що сучасних дослідників більш за все цікавлять ситуації «розриву» традиції, зіткнення традиції та інновації не тільки у незахідному, але й у Західному світі. Це пов'язано із наступними факторами: прискорення соціальної динаміки; старіння та депопуляція «титульних націй» ; зростання кількості мігрантів з інших етнокультурних утворень.

5. У дослідженні автор виходив з гіпотези про те, що традиція та інновація не є діаметрально протилежними явищами, а знаходяться у діалектичному зв'язку. Інновація, будучи на певному етапі розвитку суспільства чимось новим, згодом стає традицією; традиція, в свою чергу, не є одного разу і назавжди встановленим незмінним феноменом, і містить в собі механізми імплементації та адаптації інновацій. Дуалістична природа політики проявляється в тому, що з одного боку саме вона виступає рушійною силою для впровадження в суспільне життя різного роду інновацій, а з іншого-системою збереження ефективних апробованих моделей управління суспільством.

6. Будь-яка інновація за своєю сутністю є трансгресією-тобто порушенням встановлених у суспільстві норм, правил, звичаїв. «Правом» на традицію у досліджуваних антропологами суспільствах наділялись жерці, шамани, вожді. У сучасних суспільствах це—науковці,артисти, політики. Тобто представники еліти. Отже, вирішення проблеми «традиція-інновація» в політиці лежить в площині понять «політична еліта», «цінності», «відповідальність». «Справжню політичну еліту можна визначити як творчу меншість, здатну представити переконливий синтез групових інтересів із загальнонаціональними та загально цивілізаційними цінностями» [2,с.245].

7. Саме ставлення до трансгресії формує інноваційний потенціал суспільства. З цієї точки зору саме демократія з її схильністю до плюралізму є системою, здатною до ефективної імплементації інновацій. Одним з найяскравіших інститутів з апробації та імплементації інновацій у сучасних демократичних суспільствах є вибори.

8. Однак інноваційність, як характерна ознака сучасних суспільств, несе в собі певні загрози—намагання виробляти інновації заради самих інновацій, що позбавляє інновації будь-якої утилітарності та глибинного сенсу. В політичній сфері це проявляється у засиллі політичних технологій (особливо виборчих) на противагу реальним політичним діям. «Сучасна політика виступає у двох протилежних іпостасях: як різновид потужних перетворюючих суспільне середовище технологій і як засіб протидії технологічному хижацтву по відношенню до невідтворюваних ресурсів або незахищених соціальних інститутів (окремих груп населення) « [2,с.225]. Саме ціннісні детермінанти політики та логіка здорового глузду мають бути критеріями при оцінці тієї чи іншої політичної інновації.

9. Живильним середовищем для політичної інноватики є ситуації суспільної нестабільності, яка стимулює інноваційний потенціал. Задля підтримання керованості процесу створення політичних інновацій демократична політична система передбачає періодичні «розриви» та струси для самої себе у вигляді виборів. Таким чином механізм

соціальної інноватики не є спонтанним і підкоряється законам сучасного суспільства споживання, частиною якого є і сучасна політика з її механізмами легітимації інновацій.

10. Підсумовуючи, можна констатувати, що у сучасних суспільствах людина політична з одного боку існує під постійним тиском інновацій, санкціонованих та провокованих національною та глобальною політичними системами. З іншого боку, глибинна мотивація політичної поведінки зумовлюється місцевими політичними традиціями, які часто вступають у суперечність з інноваціями, або традиціями, привнесеними ззовні. Слід звернути увагу на те, що у суспільно-політичній сфері інновація найчастіше-не абсолютно нові знання та моделі поведінки, а саме здобутки чужої культури, що стали для неї традицією. Власне, процес модернізації і розглядається як пересадження демократичних традицій на недемократичне поле.

11. Велику роль в гармонізації процесу інноваційної діяльності і політиці відіграватимуть наступні чинники: збагачення вітчизняної політичної науки «новітніми розробками теорії організацій, яка доводить, що навіть перспективні проекти не виконуються, якщо не знаходять ефективних носіїв-суб'єктів; залучення до процесу прийняття політичних рішень тих, кого вони безпосередньо стосуються. Саме виконання цих умов сприятиме еволюційному, а не революційному впровадженню інновацій в політиці.

12. Поняття інновації є методологічно вагомим при аналізі трансформаційних процесів в Україні. Цю проблему можна розглядати у кількох ракурсах. По-перше, як інституціональну. «У процесі впровадження нового інституту, нових формальних норм, старі неформальні норми та практики чинять опір, намагаються чи то витіснити нове, чи то його реформувати, чи то пристосувати під свої завдання» [1,с.87]. По-друге, «свою роль у гальмуванні інновацій відіграють і традиції гуманітарної сфери, сила опору яких пов'язана з формуванням стійких архетипів у свідомості людини, у соціальній пам'яті народу, що становить основу культурних нашарувань, представлених у суспільстві у вигляді системи цінностей, що їх оберігають патріархи від змін чи деформації. До чинників опору відносять і стан настроїв у суспільстві, їхню спрямованість; відсутність бажання змін, відсутність здатності робити поступки в традиціях; нарешті, відсутність економічно активних людей (пасіонарного типу), що бажають іти на інноваційний підприємницький ризик» [1,с.87].

Таким чином, можна зробити висновок, що, будь-яке суспільство (а не тільки т.зв. традиційні) виробляє власну систему традицій, спрямованих на збереження цілісності, а з іншого боку-саме спроможність суспільства відповідати на виклики оточуючого середовища і формує його інноваційний потенціал, який також скерований на збереження соціального цілого. Демократична політична система являє на сьогодні приклад ефективного поєднання традицій та інновацій у галузі політики, що робить таку систему спроможною до тривалого функціонування. І завданням сучасної політичної антропології є не тільки вивчення зіткнення традиції та інновації в процесі політичної модернізації суспільств, що розвиваються, а й дослідження процесів політичної інноватики у сучасних т.зв. розвинених, постіндустріальних суспільствах.

Список використаних джерел.

1. Злобіна О., Тихонович В. Традиціоналізм та інновація в українському вимірі // Соціологія: теорія, методи, маркетинг.-2006.-№4.-с. 69-93.
2. Панарин А.С. Философия политики.-М., 1996г.-424с.

ДУДАР АНАТОЛІЙ АНДРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ

…Піддані вихваляють суспільний спокій, громадяни – свободу приватної особи; один надає перевагу безпеці власності, інший - безпеці особистості; один вважає, що найкращий уряд найсуворіший, інший наполягає – що найм'якіший; цей бажає, злочини каралися, той – щоб запобігалися; один вважає, що краще наганяти страху на сусідів, інший воліє залишитись їм невідомим; один задоволений, коли гроші перебувають в обігу, інший вимагає, щоб народ мав хліб. Навіть якщо узгодити між собою ці та подібні точки зору, чи дасть це нам можливість просунутися вперед?
Ж.-Ж.Руссо (1712-1778). Про суспільну угоду або Принципи політичного права

Час швидко просуває людство в інформаційну епоху, де новітні підходи до суспільних взаємовідносин диктують нові правила та ставлять нові питання щодо можливості виконання своїх функцій органами державної влади, зокрема, судовою гілкою. Відповідно, системні зміни, що не оминули й Україну, не можуть не торкнутися судової влади, яка в нашій державі, на жаль, все ще залишається непрозорою та пригніченою через недостатнє матеріально-фінансове забезпечення та велику кількість негативної інформації щодо її діяльності. Тут можна відзначити багато факторів і впливів, які призвели до такого стану, але особливо треба відмітити важливість прозорості судової влади, налагодження дієвої системи інформування громадян, створення комунікаційних механізмів та каналів для поширення інформації про діяльність судів та інших органів судової влади.

Якою ж суспільство хоче бачити судову владу? В ідеалі – чесною, професійною, якій можна довіряти, яка є взірцем. Впродовж останніх років у цьому напрямку спостерігаються досить динамічні та позитивні зміни, зокрема завдяки впровадженню новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Саме завдяки прийнятому курсу держави на

поширення використання інформаційних технологій у різних сферах державної діяльності та прийнятих відповідних нормативно-правових актів («Закон України про загальну програму інформатизації», «Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи») стало можливим покращити рівень довіри громадян до судової влади, зробити її більш доступною, зручною та прозорою.

Використання інформаційних і комунікаційних технологій націлено на підвищення ефективності судової системи, зміцнення співробітництва між органами судової влади та забезпечення доступу громадян до правосуддя. Результатом впровадження електронного правосуддя є підвищення швидкості розгляду судових справ, зниження фінансових витрат на суддівський корпус і зменшення судових витрат, підвищення довіри громадян до правосуддя. Одним словом, все те, що вважається недоліками вітчизняного судочинства, можна вирішити шляхом використання новітніх технологій як то відеоконференції, електронні звернення до суду (подання позову, клопотань), отримання повідомлень в електронному вигляді (отримувати повістки, ухвали, рішення за допомогою електронної пошти або SMS-повідомлення та відслідковувати рух справи), можливість громадського контролю за діяльністю судової влади.

Одним із перших технологічних рішень, які було застосовано в українських судах, було впровадження фіксування судового процесу технічними засобами. Зокрема, фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу, передбачено п. 6 ст. 197 Цивільного процесуального кодексу України, ст. 41 Кодексу адміністративного судочинства України, ст. 4-4 Господарського процесуального кодексу України, ст. 11 Закону «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07.2010 р., наказом Державної судової адміністрації «Про затвердження Інструкції про порядок фіксування судового процесу технічними засобами» від 21.07.2005 р.

Наступним кроком щодо впровадження інформаційних технологій в судову систему України було введення автоматизованої системи документообігу. Положення про автоматизовану систему документообігу суду було затверджено Радою суддів України від 26.11.2010 р. Слід зазначити, що автоматизована система документообігу відрізняється від систем електронного документообігу тим, що її націлено на обіг документів в середині суду та між іншими судами та не забезпечує зовнішньої взаємодії між судом і громадянами. Більш того вона виключає формування справи в електронній формі. По суті полегшує роботу з внутрішніми документами в суді, проте значно не впливає на зменшення витрат, що йдуть на закупівлю, наприклад, паперу, конвертів, тощо та прямо не впливає на рух справи, строки її розгляду.

04.07.2012 р. було прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції», який надав право учасникам процесу в порядку цивільного, господарського адміністративного судочинства брати участь у судовому процесі шляхом відеоконференції, що має підвищити оперативність судового процесу, забезпечити доступність участі в судовому засідання учасникам процесу, які знаходяться у віддаленні від місця проведення судового засідання, економить час і витрати сторін. Так, суд за власною ініціативою або за клопотанням сторони, іншого учасника судового процесу може постановити ухвалу про їх участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Нещодавно стартував проект щодо введення електронного обміну даними між судом та учасниками судового процессу, так званий «електронний суд» та введено в дію процедуру СМС інформування учасників процесу про дату та час призначення слухання справи, необхідні додаткові документи для розгляду.

Звичайно, це лише перші кроки на шляху модернізації судової гілки влади, проте вже на цих перших етапах слід звертати увагу на можливі труднощі у впровадженні новітніх технологій. Перехід до електронного судочинства вимагає комплексного підходу до вирішення супутніх цьому процесу проблем і значних фінансових витрат, які в результаті мають дати результат у вигляді економії коштів. Більш того Україна як держава, яка намагається відповідати світовим та європейським стандартам здійснення правосуддя та забезпечення прав громадян на доступне та прозоре правосуддя, не може стояти осторонь процесів інформатизації, які поступово проникають у кожні сферу діяльності людини та суспільства.

Список використаних джерел.

1. Элвин Тофлер «Третья волна» : ООО «Фирма «Издательство АСТ» ; Москва; 2010
2. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні – Режим доступу: http: // zakon0.rada.gov.ua / laws / show / 386-2013-%D1%80
3. Всейкраїнська правова газета «Правосуддя України» – Режим доступу: http: // ukrjustice.com.ua /
4. Газета «Закон і Бізнес» – Режим доступу: http: // zib.com.ua / ua / #all
5. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи – Режим доступу: http: // court.gov.ua / userfiles / Konzep.pdf

ЄВДОКИМОВ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Трансформаційні процеси форм власності і господарювання в Україні тривають вже більше двадцяти років та супроводжуються докорінними змінами на селі. Проте, незважаючи на здійснення низки важливих організаційно-економічних і правових заходів, пов’язаних із переходом до приватної власності на землю, передачею її у власність селян, формуванням господарських структур ринкового типу й досягнення на цій основі певних позитивних зрушень, сільське господарство вже тривалий час перебуває у критичному стані [1, с. 4].

Проблеми матеріально-технічного забезпечення аграрного сектора економіки України завжди були в полі зору вітчизняних дослідників. Важливий внесок щодо шляхів їх вирішення, а також дослідження специфіки розвитку на

сучасному етапі зробили Д.І. Бабміндра, А.М. Мірошниченко, Л.Я. Новаковський, П.Т. Саблук, А.М. Третяк, М.М. Федоров, М.А. Хвесик, В.В. Юрчишин та інші науковці. Проведені ними дослідження стали підґрунтям для здійснення аграрних трансформацій та формування системи сталого розвитку сільського господарства. Однак складність і багатогранність питань, пов'язаних з їх реалізацією на практиці, зумовлюють необхідність проведення подальших наукових досліджень. Також в науковій літературі досі не приділялася увага проблемі сталого розвитку на регіональному рівні.

На сьогодні склалася напружена ситуація з технічним забезпеченням агропромислового комплексу Херсонщини. Кількість зношеної техніки, яку щороку списують підприємства, значно перевищує ту кількість, що закуповується. Низький рівень її якості та надійності призводить до збільшення строків виконання механізованих робіт, річного та сезонного навантаження на машинно-тракторний парк і втрат сільськогосподарської продукції.

Фінансовий стан сільськогосподарських підприємств області після підвищення цін на енергоносії не дозволяє без додаткових заходів державної та регіональної підтримки проводити розширене відтворення виробництва і забезпечувати власні потреби у сільськогосподарській техніці. Ситуація ускладняється тим, що сільськогосподарська техніка вітчизняного виробництва з меншою вартістю має нижчий технічний рівень, продуктивність, надійність, якість, а також недостатній асортимент.

У той же час, Херсонщина має значний економічний та інтелектуальний потенціал, що спроможний створити потужну матеріально-технічну базу, яка відповідатиме вимогам агротехніки, структурі та обсягам агропромислового виробництва, вимогам енергозбереження та екологічної безпеки. У 2010 – 2011 роках намітилась позитивна тенденція по збільшенню обсягів придбання техніки, хоча в цілому вони є недостатніми. Обсяги придбання тракторів складають щороку 2,0-4,1% від наявних, а зернозбиральних комбайнів 2,1-3,1% [3, с. 26]. При таких обсягах закупівлі техніки вона практично не оновлюється. Для забезпечення збуту сільськогосподарської техніки, що виробляється на підприємствах області, насамперед необхідно підвищити її технічний рівень, надійність і якість.

Специфіка аграрного виробництва, де приватний сектор у більшості випадків не спроможний забезпечити одержання необхідних результатів від інноваційної діяльності або не має для цього ринкових стимулів, зумовлює об'єктивну необхідність підвищення рівня бюджетної підтримки процесів інноваційного розвитку суб'єктів господарювання аграрної сфери [2, с. 28]. Як свідчить аналіз, на сучасному етапі бюджетна підтримка інноваційної діяльності аграрних підприємств Херсонщини, як і України в цілому, не має системного характеру, а її обсяги є недостатніми для стимулювання докорінної модернізації технічної бази, впровадження сучасних технологій і способів виробництва. Існування вказаних тенденцій обумовлюється, насамперед, необґрунтованістю прийняття цих рішень щодо визначення пріоритетних напрямів державної інноваційної та аграрної політики, нерозвиненістю системи державного фінансування і кредитування інноваційної діяльності аграрних підприємств, зниженням якості НДДКР і рівня інтеграції аграрної науки з сільськогосподарським виробництвом. З огляду на це, перспективним напрямом вирішення назрілих проблем є розробка комплексу заходів, спрямованих на удосконалення механізму бюджетної підтримки інноваційної діяльності аграрних підприємств регіону [4, с. 7], а саме:

1. Координування напрямків діяльності підприємств харчової та переробної промисловості усіх форм власності.
2. Залучення інвестицій для проведення реконструкцій та запровадження новітніх технологій на підприємствах харчової та переробної промисловості.
3. Підтримка підприємств харчової та переробної галузі при реконструкції виробничих об'єктів у межах прогнозних обсягів кредитних ресурсів та залучених власних коштів підприємств і коштів з місцевого бюджету.
4. Просування на внутрішній та зовнішній ринки продукції місцевих виробників.
5. Інформаційне забезпечення товаровиробників, а також проведення нарад, семінарів, висвітлення актуальних питань сільськогосподарського комплексу області через засоби масової інформації.

Обсяги бюджетних асигнувань мають спрямовуватися на фінансування заходів з підтримки розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, а саме на створення та підготовку серійного виробництва нової техніки і обладнання для агропромислового комплексу; впровадження новітніх технологій проектування та виготовлення техніки і обладнання; формування та розвиток ринку техніки і обладнання для агропромислового комплексу; часткову компенсацію облікової ставки за кредитами банків, що надаються підприємствам вітчизняного машинобудування на виготовлення техніки і обладнання для агропромислового комплексу; закупівлю вітчизняної техніки і обладнання для агропромислового комплексу з наступною реалізацією її сільськогосподарським товаровиробникам.

З метою сприяння пропонованим змінам, необхідно зміцнити місцеве самоврядування шляхом фінансових важелів через прозорий і стабільний механізм міжбюджетних відносин. У першу чергу постає завдання чіткого конституційного визначення правової природи місцевого самоврядування. Необхідно передбачити, що місцеве самоврядування є не лише правом, але й спроможністю територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування здійснювати регулювання і керування суспільними справами місцевого значення в межах, визначених Конституцією і законами України.

Національна модель організації місцевого самоврядування вимагає формування спроможних територіальних громад, здатних брати на себе відповідальність та самостійно вирішувати питання місцевого значення. Це дасть змогу не тільки раціоналізувати організаційну систему муніципального управління, концентрувати матеріально-фінансові ресурси, але й розв'язати чисельні територіальні колізії. Вищевказані новації з необхідністю вимагатимуть суттєвого перегляду статусу місцевих державних адміністрацій.

Список використаних джерел.

1. Кваша С. М. Вплив світової фінансової кризи на розвиток аграрного сектора вітчизняної економіки / С. М.Кваша // Економіка АПК. – 2009. – № 5. –С. 3 – 9.

2. Кириленко І.Г. «Проблеми українського села та їх вирішення у контексті аграрних трансформацій» / І.Г. Кириленко, О.І. Павлов // Економіка АПК, 2010. – № 7. – С. 24-31.

3. ОБЛАСНА МІЖГАЛУЗЕВА ПРОГРАМА інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу та розвитку сільгоспмашинобудування до 2015 року. – Херсон, 2012. – 63 с.

4. Шпичак О.М. Проблеми сталого розвитку та забезпечення продовольчої і енергетичної безпеки АПК України / О.М.Шпичак // Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць. – Біла Церква, 2009. – Вип.1 / 66. – С. 3-10.

КАРПЕНКО ОЛЕКСАНДР ВАЛЕНТИНОВИЧ

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ФОРМУВАННЯ ДЕФІНІЦІЙ НАУКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

На сучасному етапі розвитку понятійно-категоріального апарату науки державного управління правильне формулювання його дефініцій дозволить завершити формування понятійного поля, яке є чітко означеною множиною взаємопов'язаних термінів. Враховуючи вимоги Національного стандарту України [3] щодо формулювання термінів у попередніх дослідженнях автором було запропоновано єдину систему критеріїв формування дефініцій сфери надання послуг органами державної влади та місцевого самоврядування шляхом їх (критеріїв) визначення, аналізу, авторського тлумачення та впорядкування [1; 2].

На даному етапі дослідження автором встановлено 40 критеріїв, які структуровано у відповідності до 4 категорій формування дефініцій: соціально-політичної, інформаційно-комунікативної, логіко-семантичної (гносеологічної) та лексико-лінгвістичної (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення критеріїв формування дефініцій науки державного управління

	Критерій	Характеристики*
Соціально-політична категорія		
1	Актуальність	важливість значення у реальному часі
2	Ефективність	суспільна значущість (результативність) у процесі використання, що призводить до позитивних результатів від реалізації функцій
3	Лобійованість	тлумачення суті за суб'єктивною необхідністю під впливом (штучним тиском) певних обставин (політичних, економічних, соціальних тощо)
4	Науковість	обґрунтованість викладення сутності та змісту на принципах державно-управлінського знання з урахуванням змін законів суспільного розвитку та досягнень прогресу
5	Перспективність	можливість подальшого розвитку в процесі удосконалення
6	Політкоректність	запобігливість (безконфліктність) стилю мовлення відносно різних думок, ідей, поглядів та політичних уподобань
7	Практичність	потрібність у вирішенні реальних (дійсних, насущних) прикладних потреб / проблем галузі
8	Своєчасність	доречність щодо забезпечення насущних потреб у певний часовий момент (або короткий проміжок часу)
9	Ситуативність	формулювання за особливостями відповідної ситуації з метою об'єктивного (оперативного) реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх умов (істинність суті визначається лише з часом, з плином якого трактування наближається до ідеалу)
10	Стратегічність	здатність мати визначальне значення та впливати на розвиток понятійно-категоріального апарату упродовж тривалого часу
11	Толерантність	відсутність образи расових, релігійних та культурних уподобань
Інформаційно-комунікативна категорія		
12	Адаптованість (гнучкість)	пристосованість до сфери державного управління без втрати своєї ідентичності
13	Інноваційність	відповідність прогресивним нововведенням
14	Інтеграційність	взаємодія з іншими дефініціями (наявність взаємозв'язків з елементами «понятійного поля»)
15	Інформативність	забезпеченість відомостями та знаннями повідомно-констатуючого характеру, які містять важливість і новизну
16	Комунікаційність	здатність дефініції бути відкритою, доступною та зрозумілою тим, для кого вона створена (кому адресована)
17	Насиченість	співвідносність корисної та фонової інформації
18	Пертинентність	забезпеченість фактичних потреб галузі (або взагалі фактична необхідність дефініції)
19	Релевантність	відповідність тлумачення сучасним вимогам (запитам) галузі
20	Уніфікованість	універсальність використання у різних сферах галузі

Логіко-семантична (гносеологічна) категорія		
21	Достатність	кількість необхідної складової інформації для оптимального визначення суті та змісту
22	Зрозумілість	вмотивована ясність та доступність у сприйнятті змісту і сутті
23	Зручність	сприятливість (комфортність) у користуванні тлумачення
24	Конкретність	здатність відображати найбільш суттєве значення без зайвої деталізації
25	Корисність	здатність відображати ступінь забезпеченості потреб в наслідок вживання дефініції
26	Логічність	здатність відображати правильність, послідовність, обґрунтованість та закономірність внутрішніх зв'язків у процесі викладення
27	Переконливість	обґрунтована доведеність, яка примушує пересвідчити у достовірності суті дефініції
28	Повнота	можливість відображати всеосяжність, вичерпність, досконалість визначення
Лексико-лінгвістична категорія		
29	Гармонійність	сполучена узгодженість імені (Dfd) та визначення (Dfn) дефініції, у разі запозичення з іншої галузі (сфери) чи іноземної мови
30	Дериваційність	словотворча здатність імені (Dfd) дефініції утворювати її похідні – нові елементи понятійно-категоріального апарату
31	Запозиченість	формування назви дефініції за допомогою слів іншомовного походження або термінів сторонніх галузей (сфер) науки
32	Лаконічність	раціональна стислість структури, що характеризується оптимальним співвідношенням мінімальної довжини слів з максимальною кількістю елементів, які розкривають сутність дефініції (досягається за рахунок високої згорнутості інформації)
33	Нейтральність	відсутність у мовному стилі експресії та емоцій викладу суті
34	Однозначність	відповідність складових дефініції: Dfd (терміну) та Dfn (визначенню) тільки одному науковому поняттю
35	Правильність	відповідність фонетичним, морфологічним, синтаксичним і словотворчим мовного нормотворення
36	Пріоритетність (мовна)	переважність використання рідної мови (запозичені та іншомовні слова вживаються лише за відсутності тотожних відповідників)
37	Прозорість	зрозумілість та прийнятність лексичного значення
38	Раціональність	уникнення тавтологій (повторень та дублювань за смисловою інформацією) у назві (Dfd) і визначенні (Dfn) дефініції
39	Системність	відповідність принципам загальної впорядкованості та послідовності елементів дефініції, як частини у середині цілісного понятійно-категоріального апарату під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів (зокрема, відповідність родовому поняттю з відображенням визначальної ознаки)
40	Точність	достеменна (чітка) відповідність складових дефініції: терміну (Dfd) та визначення (Dfn)

**** відповідають вимогам галузі науки державного управління***

Пропонується запровадити комплексний категоріально-критеріальний науковий підхід з формування дефініцій у загальну методологію створення цілісних терміносистем як у теорії державного управління, так в інших галузях науки, зокрема соціальних комунікацій, педагогіки та психології. В даному контексті під критеріями слід розуміти ознаки дефініції, на основі яких здійснюється оцінювання, а під категорією – порядок (сукупність) їх співвідносних значень.

Рекомендується використовувати у процесі проведення статистичних досліджень для виявлення оптимальних значень нових або існуючих термінів (понять) певні критерії відкритої системи згідно відповідних категорій та вимог до окремої галузі чи сфери. Наприклад, при анкетуванні респондентів з числа науковців або викладачів слід використовувати переважно критерії, що відповідають логіко-семантичної та лексико-лінгвістичної категорії, а якщо опитування проводити серед державних службовців – краще застосовувати критерії соціально-політичної та інформаційно-комунікативної категорій.

Список використаних джерел.

1. Карпенко А. В. Критерии формирования дефиниций понятийно-категориального аппарата сферы предоставления управленческих услуг органами государственной власти и местного самоуправления Украины / А. В. Карпенко // Вестник государственного и муниципального управления:. Орел: Изд-во Орловский филиал РАНХиГС, 2012. – №1. – С. 10-18.
2. Карпенко О. Відкрита система критеріїв формування дефініцій науки державного управління / Олександр Карпенко // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць ОРІДУ. – 2012. – Вип. 3(51). – С. 13–18.
3. Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966:2009. – К.: Держспоживзстандарт України, 2010. – 31 с.

КОВІНЧУК ОЛЬГА ЛЕОНТІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД ЄВРОСОЮЗУ

Із зростанням економічної та соціальної інтеграції, внутрішні кордони все більше втрачають свою роздільну здатність, виникають все інтенсивніші відносини і взаємозалежності між містами і регіонами. Це означає, що результати регіональних або місцевого значення проектів в одній частині країни, можуть мати значний вплив на просторову структуру в іншій. При здійсненні політики розвитку територій, більшу увагу має бути приділено в майбутньому, територіальним чинникам на ранній стадії, зокрема щоб компенсувати регіональні відмінності, а отже і продуктивність регулювання соціально-економічних позицій.

З огляду на досвід Європейського Союзу, розробка національних проектів територіального розвитку у різних державах-членах проводиться на основі загальних для ЄС керівних принципів: проекти доповнюють один одного та спрямовані до досягнення загальних цілей для просторового розвитку.

На тлі глобальних економічних і технологічних розробок, загальних демографічних, соціальних та екологічних тенденцій, а також беручи до уваги можливості розвитку, що виникають для окремих регіонів, такі проекти розвивального характеру служать базою для розвитку європейській території та здійснюються на основі співпраці між різними урядовими та адміністративними рівнями [5].

Кластерна політика як дієвий інструмент розвитку знайшла поширення на Заході ще в 90-х роках XX-го століття, що ж до України, то лише в останнє десятиліття на її теренах явище кластеризації економіки стає предметом особливої уваги. Кластеризація, як один із підходів до територіального розвитку, нині значною мірою охопила економіку Євросоюзу, що значно полегшує імплементацію цього процесу в Україні [2].

По суті, кластерна політика охоплює всі політики, які впливають на розвиток кластерів, з урахуванням синергії та зв'язків між цими політиками. Багато різних політик (регіональна політика, промислова політика, інноваційна політика тощо), насправді працюють в цьому напрямку, бо вони вносять вклад у створення атмосфери співпраці між зацікавленими сторонами на місцевому та / або регіональному рівні [3].

Згідно з сучасною європейською класифікацією розрізняють три основних типи кластерної політики, а саме: політику сприяння, політику розбудови мереж, політику зростання [6], і кожна з них певною мірою повинна мати місце у державі, яка прагне до забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку своїх територій.

За глибокої економічної невизначеності, доцільно звернутися до кластерної парадигми і розглядати особливе значення кластерів з точки зору вирішення питань фінансових спадів та визначення напрямків необхідних реформ управління [4].

Отже, враховуючи досвід ЄС щодо просторового планування на основі кластерної політики, варто зазначити, що:

1. Кластерні підходи ґрунтуються на суттєвих визначеннях того, як нація прагне відновити зруйноване господарство. Кластери, в цьому відношенні, з'явилися як один з основних напрямів економічної та політичної дискусії і тільки своїм прикладом продемонстрували практичний вплив та потенційну корисність у політиці реформ. Зокрема, сильні кластери стимулюють інновації через щільні потоки знань і зовнішні ефекти, сприяють утворенню нових підприємств і їх виживанню, підвищують продуктивність праці, рівні доходів і зростання зайнятості в галузі, а також позитивно впливають на регіональні соціально-економічні показники.

2. Коли справа доходить до розробки політики, лідери на всіх рівнях повинні дотримуватися ряду основних загальних принципів щодо реалізації кластерних стратегій економічного розвитку. Регіональні кластери є продуктом економічного життя, але їх просування через державні або квазі-урядові ініціативи має здійснюватися розумно, через дисципліновані, цільові заходи.

3. Опираючись на загальні принципи, всі яруси управлінської системи країни повинні грати свою роль у просуванні спільної нової кластероінформованої позиції в соціально-економічній політиці.

Державні політики повинні інвестувати свої власні ресурси політичних впливів у формування кластерних стратегій соціально-економічного розвитку. Держави можуть визначити кластери центральним компонентом планування соціально-економічного розвитку, цільово інвестувати у стратегічні кластери, що мають державне значення, а також спрямовувати столичне управління на полегшення регіонального співробітництва у даній сфері.

Регіональні лідери повинні визначити проблеми функціонування і координувати акторів кластерів. Регіональні посередники повинні працювати на визначення специфіки кластерних утворень: описати локальні кластери, визначити їх обмеження прив'язками, а також сприяти регіональній співпраці щодо здійснення необхідних обмінів інформацій, активів та ініціатив

Місцеві органи публічного управління повинні довести важелі впливу на місця реалізації кластер-орієнтованого економічного розвитку. Вони повинні управляти зонуванням і вирішенням питань в частині сприяння розвитку фізичної інфраструктури, що в ній кластери існують, а також стежити за широким демографічним і соціальним контекстом, в якому нові промислові кластери можуть формуватися і, до яких існуючі необхідно скоригувати.

Таким чином, інтерес до кластерів в Україні обумовлений соціально-економічним ефектом, що дає їх функціонування в багатьох країнах світу для прискорення розвитку територій, а також увагою, яка приділяється процесам кластеризації у європейських країнах. Останнє пов'язане з декларованим європейським вибором України. [1].

Проте, незважаючи на те, що кластерна політика не є новим явищем, як у світі, так і в Україні, а також, що саме вона є одним з найпоширеніших та найефективніших інструментів на шляху до прискорення розвитку та модернізації національної економіки, сьогодні недостатньо використовується у вітчизняній практиці накопичений світовий досвід формування кластерних структур. Зокрема, недостатня увага політиків та органів влади всіх рівнів до проблем кластерного розвитку держави та відсутність чіткої стратегії соціально-економічного розвитку та подолання диспропорцій розвитку територій за рахунок кластерного підходу є одними із основних стримуючих факторів застосування такого інструменту.

Список використаних джерел.

1. Папковська О. Е. Формування кластерної політики в регіонах україни / О.Е. Папковська // Економіка. Управління [Текст]: праці Одеського політехнічного університету. – 2011. – Вип. 1(35). – с. 239-243.
2. Філіпчук І. М. Кластерна політика як ефективний інструмент регіонального розвитку: [Електрон.ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rusnauka.com / 28_OINXXI_2010 / Economics / 72525.doc.htm
3. Cluster Policies: [Електрон. ресурс] / Design of cluster initiatives – An overview ofpolicies and praxis in Europe // The report summaries the main messages and conclusions of a number of recent studies and reports on clusters, cluster initiatives and the development of clusters. – Режим доступу: http: // www.europe-innova.eu / c / document_library / get_file?folderId=148901& name=DLFE-6122.pdf
4. Katz, B. and Muro, M. The New «Cluster Moment» : How Regional Innovation Clusters Can Foster the Next Economy: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http: // www.brookings.edu / research / papers / 2010 / 09 / 21-clusters-muro-katz
5. The «Territory» : a New Dimension of European Policy: [Електрон. ресурс] / ESDP European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union // Agreed at the Informal Council of Ministers responsible for Spatial Planning in Potsdam, May 1999 – Режим доступу: http: // ec.
6. europa.eu / regional_policy / sources / docoffic / official / reports / pdf / sum_en.pdf 4
7. The concept of clusters and cluster policies and their role for competitiveness and innovation: main statistical results and lessons learned. –Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – 77 p.

МАЛИШ НАТАЛІЯ АНДРІЇВНА

професор кафедри економічної політики НАДУ при Президентові України, д.держ.упр, доцент

ІННОВАЦІЙНИЙ ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ

Після періоду кризового спаду 2008–2009 рр., українська економіка протягом 2010–2011 років демонструвала позитивну динаміку зростання. Макроекономічні показники до початку 2012 року залишалися сприятливими (табл. 1). За 2010–2011 роки реальний ВВП зріс на 9,5%, подолавши більше половини від кризового падіння; дефіцит бюджету за підсумками 2011 року становив прогнозні 2,7% ВВП року (проти 4% ВВП у Єврозоні, 8,9% у Японії та 10% ВВП у США); а інфляція з її 4,6% за підсумками 2011 року була нижчою тільки у дефляційному 2002 році.

Проте у 2012 році темпи зростання значно уповільняться, а за деякими прогнозами наблизяться до нуля. За таких умов у 2012 р. не буде досягнуто докризового рівня 2007 року, в той час, як світова економіка його суттєво перевищить [3].

Таблиця 1.

Валовий внутрішній продукт по окремим країнам та регіонам світу у 2007–2012 роках

Країна	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012
	% до попереднього року						Індекс ВВП (2007=100%
РФ	8,5	5,2	-7,8	4,3	4,3	3,7	109,4
США	1,9	-0,3	-3,5	2,4	1,8	2,2	102,5
Світ	5,4	2,8	-0,6	5,1	3,8	3,3	115,2
Єврозона	3,0	0,4	-4,3	2,0	1,4	-0,4	99,0
ЄС	3,4	0,5	-4,2	2,1	1,6	-0,2	99,7
Україна	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,2*	95,6

Джерело: МВФ, Державна служба статистики, розрахунки Мінекономрозвитку.

В умовах прогресу світової економіки технологічна структура української економіки погіршується, скорочується частка високотехнологічних виробництв, триває масштабний відплив капіталу з країни.

Інноваційні процеси в Україні мають нестійкий характер за відсутності чітких довгострокових стимулів для інноваційної діяльності. Наявність відносно високого інноваційного потенціалу економіки нівелюється суттєвими вадами в реалізації механізмів інноваційного розвитку економіки, підтвердженням чого є низькі позиції України у світових рейтингах за показниками ефективності інноваційного розвитку.

Посилення у другій половині 2012 року дії негативних процесів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, відобразилося на показниках діяльності майже всіх сфер економіки. Основними галузями, які погіршили економічну динаміку стали: промислове виробництво, будівництво та транспорт, сільське господарство, а збереження низького рівня кредитування стало додатковим негативним чинником.

За підсумком 2012 року скорочення у промисловості становило 1,8%. На низьку виробничу активність світової економіки зниженням виробництва відреагували експортоорієнтовані галузі та галузі інвестиційного спрямування, зокрема падіння у машинобудуванні становило 6,0%, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів – 5,2%. Розвиток машинобудування стримується недостатнім рівнем технічної конкурентоспроможності вітчизняної продукції порівняно з імпортованими аналогами, низькими обсягами кредитування та посилення конкуренції на ринку Російську Федерацію – основного споживача вітчизняної продукції машинобудування.

За попередніми підсумками року скорочення обсягів виробництва у сільському господарстві становило 4,5%, що, в першу чергу, пов'язано із зниженням обсягів виробництва продукції рослинництва на 8,2%.

Уповільнення зростання у промисловості, будівництві та сільському господарстві – галузях, в яких працює 50% всього економічно зайнятого населення України у 2011–2012 рр., вплинуло на зниження рівня життя громадян. І хоча відбулось номінальне зростання заробітних плат та пенсій, реальна ситуація у соціальній сфері погіршується.

Виконання Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки [3] в рамках реалізації Програми реформ повинно забезпечити прискорення розвитку пріоритетних галузей національної економіки, сприяти позитивним структурним зрушенням в економіці, диверсифікації та зниженню енергоємності виробництва з метою відновлення економічного зростання та підвищення добробуту громадян України.

У 2012 році Україна покращила свою загальну позицію у рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business), що складається Світовим Банком [4] одразу на 15 одиниць (зі 152 місця у 2001 році до 137 місця у 2012 році) – це найкращий показник для України за усі роки існування рейтингу. Але детальний аналіз складових показнику свідчить, що ключові проблеми, визначені у Програмі економічних реформ, залишаються невирішеними. Так, Україна на 66 позицій покращила процедури початку підприємницької діяльності, на 18 позицій покращилося податкове адміністрування. Але одночасно показник захисту прав інвесторів погіршився на 3 позиції. Ці висновки підтверджує і Європейська Бізнес Асоціація (далі – ЄБА), яка погіршила оцінку рейтингу інвестиційної привабливості України з 3,4 у І кварталі 2011 року (найвищій показник) до 2,14 за результатами ІІІ кварталу 2012 року.

Найбільш об'єктивним індикатором незадовільного стану справ з вітчизняним бізнес-кліматом є обсяги прямих іноземних інвестицій. Приріст прямих іноземних інвестицій в Україну у вигляді акціонерного капіталу у січні-вересні 2012 року склав 2,6 млрд. дол. США, що майже на третину (на 29,4%) менше, ніж за аналогічний період 2011 року. У ІІІ кварталі 2012 року інвестиції збільшилися всього на 247,1 млн. дол. США – це вп'ятеро менше, ніж за той же час минулого року (1,26 млрд. дол. США).

У рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності 2012–2013 Україна у 2010 р. поліпшила свої позиції відразу на 9 пунктів, а у 2012 р. зайняла 73 місце серед 144 країн світу, які досліджувалися. Позиція України підвищувалась два роки поспіль і досягла докризового рівня 2007 р. (табл. 2).

Таблиця 2.

Місце України у Глобальному індексі конкурентоспроможності у 2001–2012 роках

Роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Місце	69	74	84	86	84	69	73	72	82	89	82	73

У 2013-му в світі та в Україні очікують повторення кризового 2009 року. Як наголошують фахівці, повторитися можуть не лише негативні, а й позитивні тенденції. Держава може отримати додатковий стимул на проведення назрілих реформ та модернізацію промисловості.

Найбільша кількість організацій, що виконують наукові та науково-технічні роботи знаходиться у підприємницькому секторі (табл. 3). Однак, впродовж 2005–2011 рр. їх кількість суттєво знизилась: з 837 у 2005 році до 570 у 2011 році.

Таблиця 3.

Організації, які виконують наукові та науково-технічні роботи за секторами діяльності (одиниць)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Усього	1510	1452	1404	1378	1340	1303	1255
державний сектор	501	511	496	496	499	514	508
підприємницький сектор	837	767	729	698	658	610	570
сектор вищої освіти	172	173	178	182	181	178	176
приватний неприбутковий сектор	—	1	1	2	2	1	1

Джерело: Статистичний збірник «Наука та інноваційна діяльність» Державної Служби Статистики України

Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні характеризується збереженням низького рівня інноваційної активності промислових підприємств. За часткою підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, Україна суттєво поступається розвиненим країнам.

Тенденції динаміки інноваційної діяльності в економіці України зумовлені значною мірою неефективністю механізмів інвестиційного насичення інноваційних процесів. Основну масу інноваційних витрат здійснюють одні й ті самі підприємства, покладаючись переважно на власні ресурси. Їх акумуляція потребує часу, а отже, залежить від основної операційної діяльності підприємства, її прибутковості. Крім того, підприємство фактично самостійно несе ризики інноваційних проектів [3].

Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2000–2012 рр. (рис. 1) вказують на переважну частку інвестицій за рахунок внутрішніх інвесторів. Найбільше значення інвестицій у 2011 р. пов'язане з проведенням в Україні Чемпіонату Європи з футболу.

Рис. 1. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні, 2000-2012 рр.
(За даними державної служби статистики [2])

Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [1] від 16 жовтня 2012 року № 5460-VI визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні. Метою закону є забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямах науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Стратегічними пріоритетними напрямами на 2011–2021 роки у законі «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [1] визначено:

1) освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;

2) освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;

3) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;

4) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;

5) впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;

6) широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;

7) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

У більшості провідних країн світу інновації є одним з основних чинників, що впливають на структурні перетворення в економіці, дозволяють сформувати нову якість економічної системи і забезпечити конкурентоспроможність економіки. Проте в Україні інноваційний розвиток не став однією з головних характеристик зростання національної економіки.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 16 жовтня 2012 року, № 5460-VI.

2. Матеріали сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: http: // www.ukrstat.gov.ua / .

3. Проект Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки від 30.01.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.me.gov.ua / control / publish / article / main?art_id=197032&cat_id=197031

4. Сайт Світового банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.worldbank.org / en / country / ukraine.

МАЛЯЄВА ТАЇСІЯ СЕРГІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Основу сталого економічного розвитку країни визначає рівень і динамізм розвитку інноваційної діяльності, яка є системою, що не існує окремо від економічних процесів, а представляє собою, невід'ємну складову, органічно вплетену в інноваційну модель розвитку економіки різних регіональних рівнів.

Для України регіональні аспекти інноваційної політики мають суттєве значення. У той же час, в регіонах України поки ще існує проблема чіткої системи як формування, так і реалізація науково-технічної та інноваційної політики. Організація взаємодії з цих питань наукових структур і регіональних органів виконавчої влади залишається недосконалою.

Дослідження впливу впровадження інновацій і розвитку інноваційних процесів на формування постіндустріального суспільства в Україні загалом здійснювалися у працях Ковальова Ю.М. [2], Федулова Л.І. [4], Фісун А. О. [5], та ін.

Регіональна політика передбачає обґрунтоване адміністративно-територіальний поділ, а також його вивчення з цілу проведення грамотної внутрішньої політики. За допомогою законодавчих і економічних важелів держава шляхом побудови вертикальної сходи взаємозв'язку суб'єктів та центру може оперативно і комплексно вирішувати не тільки проблеми всередині регіонів, але і дозволяє ставати арбітром у вирішенні конфліктних ситуацій між різними суб'єктами країни.

Регіональна політика, як правило – сфера діяльності в управлінні з економічним, соціальним, екологічним і політичним розвитком країни в регіональному аспекті, відповідно до заздалегідь розробленої програми. Об'єктивними передумовами регіональної політики є структурна неоднорідність простору країни в природно-географічному, ресурсному, економічному, соціальному, етнічному і політичному аспектах. Подібна неоднорідність, інтереси і особливості регіонів мають враховуватися під час проведення будь – якого заходу.

Головним очікуваним результатом успішного впровадження регіональної політики є зростання добробуту, підвищення комфорту й безпеки життєдіяльності людини на всій території України незалежно від місця проживання [6].

Що стосовно державної інноваційної політики, це – сукупність цілей, завдань, пріоритетів інноваційної діяльності країни і механізмів їх реалізації. Інноваційна політика території зазвичай має багаторівневу структуру. В Україні сьогодні існують два рівні державної інноваційної політики: державний і регіональний. Крім того, існують певні правові й організаційно-фінансові можливості регулювання інноваційних процесів на рівні органів місцевого самоврядування [3]. Таким чином, інноваційна політика регіону є сукупністю дій двох рівнів управління: 1) державного – визначаються пріоритети розвитку країни в цілому, загальний правовий простір здійснення інноваційної діяльності в країні, принципи і механізми управління, готуються й реалізуються програми і проекти, що мають загальнодержавне значення; 2) регіонального – визначаються пріоритети інноваційною розвитку регіону, формуються й реалізуються регіональні програми, можуть вводитися в рамках його компетенції додаткові податкові пільги, інші механізми впливу на розвиток інноваційних процесів у регіоні.

Практика управління інноваційними процесами в різних країнах дозволяє виділити основні типи державної інноваційної політики: 1) політика технологічного поштовху; 2) політика ринкової орієнтації; 3) політика соціальної орієнтації; 4) політика, спрямована на реформування економічної структури господарського механізму.

Також існують наступні принципи державної інноваційної політики: 1) підхід до інноваційного потенціалу як до національного надбання, найважливішого політичного і стратегічного ресурсу країни; 2) етапність у досягненні мети; 3) пріоритетність підтримки інноваційної діяльності в базових галузях економіки; 4) селективна підтримка найбільш перспективної для соціально-економічного розвитку; 5) соціальна орієнтація політики, її спрямованість на задоволення запитів споживачів і підвищення якості життя; 6) сприяння інтеграції науки, виробництва, освіти й інноваційної підприємницької діяльності; 7) системний характер державної підтримки інноваційної діяльності і її суб'єктів; 8) узгодження інтересів органів державної влади області й суб'єктів інноваційної діяльності; 9) використання переважно економічних методів регулювання інноваційних процесів; 10) надання прямої державної підтримки інноваційної діяльності на конкурсній основі.

У той же час існують проблеми регулювання інноваційної діяльності в Україні які мають свою специфіку: інноваційна діяльність венчурна, і тому, потребує підтримки з боку держави, проте держава сьогодні відчуває крайній дефіцит фінансових засобів; система державного управління країни перебуває у стадії формування; в Україні тільки починають складатися ринкові відносини, тому на ринок ми все ще дивимося як на панацею, одночасно плутаючи його з анархією. У результаті в нас поки не люблять, не практикують проведення цілеспрямованої політики з підтримки суб'єктів інноваційної діяльності.

Ці і багато інших проблем розвитку інноваційної діяльності та інноваційного підприємництва потребують свого вирішення, зокрема державного втручання. Одним із серйозних питань формування системи державного управління інноваційною діяльністю в трансформованій економіці України є розробка ідеології і механізмів управління інноваційною діяльністю.

Також незважаючи на затвердження Кабінетом Міністрів України низки державних програм стимулювання регіонального розвитку, діючий механізм надання державної підтримки адміністративно-територіальним одиницям залишається недостатньо ефективним. Більшість затверджених програм розвитку територій не виконані у повному обсязі у зв'язку з недофінансуванням з державного та місцевих бюджетів [1].

Окрім того, на розвиток регіонів впливає галузеве використання державних ресурсів, оскільки міністерства та інші центральні органи виконавчої влади як головні розпорядники Державного бюджету витрачають у регіонах значні кошти.

Нерівномірність регіонального розвитку України і висока диференціація умов і рівня життя мешканців її території стимулюють соціальне напруження, стримують динаміку соціально-економічного зростання країни, ускладнюють міжнародне співробітництво, у тому числі в рамках європейських структур. За цих умов необхідна реалізація виваженої державної регіональної політики. Така політика повинна виходити з основних принципів європейського регіоналізму, базових довгострокових цілей, забезпечувати соціально-економічне зростання регіонів, подолання основних міжрегіональних асиметрій, сприяти впровадженню норм і державних стандартів рівня та умов життя для всіх громадян країни незалежно від місця їх проживання.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» (від від 08.09.2005) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 2850-15
2. Ковальова Ю.М. Механізм регулювання соціально-економічного розвитку регіону на основі формування кластерів // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 179-187.
3. Мартиненко В. Формування інноваційного процесу в Україні: методологічний аспект // Вісник УАДУ. – 2003. – № 2. – С. 84–92.
4. Федулова Л.І. Фінансова складова в національній інноваційній системі України. / Л.І. Федулова // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 14-21.
5. Фісун А. О. Роль функції інвестування інновацій в економічному зростанні // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 46–56.
6. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.niss.gov.ua / content / articles / files / Poslannia_2013-c7954.pdf

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філос.н., доцент

«ЮРИСДИКЦІЯ» ПОНЯТТЯ СИСТЕМИ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Необхідність застосування та ефективність методології системного підходу в теорії та практиці державного управління та державної служби є загально визнаною [1].

Звичайно фундаментальним поняттям зазначеного підходу є «система». Але, коли той або інший термін входить в моду і сфера його вживання істотно розширюється, його зміст зазвичай стає все більш невизначеним. Незважаючи на спільність словесної оболонки, зміст, асоційований з цим терміном різними авторами, дуже часто має між собою мало спільного. Різнобій у вживанні термінів призводить до розриву наукових комунікацій.

На жаль більшість авторів не завжди обтяжують себе визначенням, того що вони розуміють під системою, хоча в спеціалізованій літературі по теорії систем та методології наукового пізнання можна нарахувати не один десяток визначень поняття «система». А від того, що ми розуміємо під системою, як показав відомий радянський методолог В.Н. Садовський, значним чином залежить вирішення питання про специфічні особливості системного підходу та системного аналізу [2]. З цим важко не погодитись. У вступі до своєї роботи «Наука логіки» Гегель писав, що метод «… не есть нечто отличное от своего предмета и содержания… Ясно, что нельзя считать научными какие-либо способы изложения, если они не следуют движению этого метода…» [3, с. 108]. Тому, на наш погляд, буде не зайвим звернути увагу саме на вибір органічного для предмету дослідження поняття системи, задля окреслення того, що І. Блауберг та Е. Юдін називали «юрисдикцією» системного підходу [4, с. 98].

Слово «система» (від грецьк.) Systema – ціле, складене з частин; з'єднання) означає певну кількість елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, утворюють певну цілісність, єдність [5, с. 1225]. У наш час слово «система» застосовується дуже широко. Це і система охорони здоров'я, і система освіти, і нервова система, сонячна система, політична система тощо. «Системний бум», що почався в 50- 60 роки минулого сторіччя, не тільки не зменшив, але навіть збільшив невизначеність тлумачення поняття система. Значно зросло число його трактувань. Однак, незважаючи на безліч визначень, вважається, що їх можна розділити на доступну для огляду і цілком операціональну кількість груп, що містять близькі або тотожні визначення. Ряд авторів зробили таку спробу (наприклад, Крайнюченко І.В., Попов В.П., Уйомов А.І. та інші). Більшість авторів виділяють чотири групи.

Першу групу складають найбільш загальні визначення системи як комплексу елементів, що знаходяться у взаємодії (Р. Акофф, Ст. Бір, А. Холл, Р. Фейджин та ін.) Всі вони слідують у фарватері думки Берталанфі, що система досить складне утворення яке складається з безлічі взаємозалежних елементів, які як єдине ціле взаємодіють з зовнішнім середовищем [6]. Визначення системи, виділені в першу групу, навряд чи підходять для потреб як теоретичного аналізу так і практики державного управління, відповідно до якого становлять інтерес тільки функціонально значимі зв'язки. Ослаблені сигнали взаємодії не викличуть реакції і в системі не виникне механізм процесу саморегулювання. Друга група визначень (з деякими нюансами Н. Вінер, У.Р. Ешбі, Дж. Клір та інші) відображає точку зору кібернетики, згідно якої виділяються входи і виходи системи. При цьому використовується концепція «чорної скрині», тобто не розкривається внутрішнє, структурний зміст системи (скрині). «Чорна скриня» є річчю в собі, її не можна уявити сукупністю елементів, тому що невідомо її улаштування. Уявлення про системи в кібернетиці обмежується сукупністю абстрактних функцій. Досить знання функціонального зв'язку входів і виходів.

Очевидно, що кібернетичне поняття «система» максимально формалізовано і пов'язане з математичними моделями. «Кібернетичний погляд» на системи відрізняється прагматичністю і селективністю: свідомість будує систему, виходячи з потреб суб'єкта. «Зайве» відсікається, завдання спрощується для формального опису. Прагматичність кібернетики спрощує дійсність, залишає поза увагою багато сторін реальності. Очевидно, що воно також не підходить для наших завдань.

Третю групу складають визначення системи, що пов'язують її з цілеспрямованою активністю. Відповідно до таких поглядів, система – це складна єдність, сформована багатьма, як правило, різними факторами і має загальний план або служить для досягнення спільної мети. Цей напрям було розвинуто академіком П. К. Анохіним [7], який досліджував нейронні системи мозку. Для нього система – це функціональна сукупність матеріальних утворень, взаємосприяючих дій по досягненню певного результату (мети), необхідного для задоволення вихідної потреби.

Суворе поєднання процесів і структур, об'єднаних для досягнення мети, носить назву функціональної системи. У функціональну систему включаються тільки ті елементи, які сприяють досягненню мети. Всі елементи і функції, що не допомагають цьому результату, подумки усуваються. Системний аналіз об'єкта, полягає у формуванні суб'єктивного образу функціональної системи, виділення свідомістю серед безлічі елементів і зв'язків тільки тих, які приносять користь у досягненні цілей системи. Для цілей суспільствознавства це теж досить збіднене уявлення про систему.

Четверту групу визначень системи виводять через вказівку ознак, які повинен мати об'єкт, щоб його можна було віднести до системи. Така методологічна установка заперечує можливість визначення системи тільки за принципом взаємопов'язаності (перша група визначень). Будь-яка взаємодія лише тоді набуває системних ознак, коли вона отримує своє оформлення через властивості «цілісність» і «інтегративність» (емерджентність). З нашої точки зору, саме ці визначення найбільше відповідають завданням, які стоять перед теорією і практикою державного управління.

Автори наведеної класифікації в четверту групу внесли також і визначення системи видатного методолога системного підходу А.І. Уйомова. Щодо піднятої тут теми він писав: «Розглянутий список визначень вражає своїм різноманіттям. Ознаки, що включаються різними авторами в дефініцію поняття системи, здаються настільки різнорідними, що виникає сумнів у тому, чи можна взагалі говорити про системний підхід як про певний напрямок в методології науки. Виникає враження, що існує стільки різних системних підходів, скільки і авторів, які вживають слово «система». Тим не менше, якщо звернути увагу на логічну структуру визначень, виражену за допомогою формалізованої мови, то все різноманіття розглянутих визначень зводяться до чотирьох типів» [8, с. 118]. Автор показує, що всі типи визначень придатні тільки для певних класів систем, але кожне окремо є занадто вузьким, щоб претендувати на загальне визначення поняття «система», а також для використання в тих випадках, де є необхідність поєднання матеріальних та ідеальних речей в рамках однієї системи. Далі він доводить, що його визначення не одне з багатьох зі

своїми перевагами і недоліками, а визначення, яке може претендувати на загальне, тому що «об'єкт, що є системою за будь-яким з «конкретних» визначень, буде системою і в нашому розумінні. Будь-який об'єкт, який буде системою за нашим визначенням, буде системою і за будь-яким з вищенаведених визначень» [8, с. 122].

Уйомовське визначення системи *«як множини об'єктів, на яких реалізується певне відношення з фіксованими властивостями, або тотожне йому визначення системи як множини об'єктів з наперед визначеними властивостями з фіксованими між ними відношеннями»* [8, с. 117] – на наш погляд, відкриває великі теоретико-практичні можливості в галузі державного управління, де система буде повністю визначена лише тоді, коли буде визначено не тільки концепт, але й структура та субстрат системи. Спираючись саме на таке визначення легко й продуктивно можна аналізувати вже функціонуючі системи державного управління, оптимізувати їх, проводити системний синтез, а також конструювати нові системи управління.

З вищевикладеним, безумовно, можна не погоджуватися, тим більше, що автор за браком місця не навів достатньо доказів. Але поняття «система» настільки важливе для практики державного управління, що з його вибором не можна легковажити, і підняте тут питання, як мінімум, потребує широкої, глибокої та зацікавленої дискусії.

Список використаних джерел.

1. Оболенський О. Ю. Державна служба. – К.: КНЕУ, 2006.
2. Садовский В. Н. Основания общей теории систем. – М.: 1974.
3. Гегель Г.Ф. Наука логики. Т.1. М.: «МЫСЛЬ», 1970.
4. Блауберг И. В., Юдин Є. Г. Становление и сущность системного похода. – М.: Мысль, 1973.
5. Советский энциклопедический словарь. – М., 1980.
6. Берталанфи Л. Общая теория систем. – М.: Системное моделирование, 1969.
7. Анохин П. К. Узловые вопросы теории функциональных систем. М.: Наука, 1971.
8. Уёмов А. И. Системный подход и общая теория систем. – М.: Мысль, 1978.

ПІВЕНЬ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ САМООПОДАТКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

В умовах обмеженості бюджетних ресурсів виникає гостра необхідність у використанні нових механізмів залученні коштів громади для вирішення проблем соціально-побутового характеру. Одним з таких механізмів на наш погляд може бути самооподаткування населення.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» дає наступне визначення самооподаткування – це форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру [2]. Однак окрім визначення в законі більше немає згадок про сам механізм його запровадження.

Не має згадувань про самооподаткування і у Податковому кодексі України.

По суті єдиним діючим документом у цій сфері є Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про самооподаткування сільського населення». Даний документ датований 1984 роком та є чинним станом на вересень 2013 року. Так от даним документом прописано процедуру введення самооподаткування населення у сільській місцевості. Вона зокрема передбачає, що рішення про самооподаткування приймають загальні збори (сход) громадян, які проживають у населеному пункті (його частині) чи в декількох населених пунктах на території сільської Ради народних депутатів [3].

Загальні збори на яких розглядається питання про самооподаткування, є правомочними, якщо на них присутня більшість громадян, що досягли 18-річного віку. Одночасно з прийняттям рішення про введення самооподаткування загальні збори (сход) громадян встановлюють напрямки використання кошті самооподаткування.

Така процедура ускладнює прийняття рішення щодо введення самооподаткування у великих населених пунктах. Важко собі уявити, що у населених пунктах де кількість дорослих жителів перевищує 1 тис. осіб, можна буде провести збори громадян за участі більш ніж 500 осіб. Проведення зборів у середніх та великих населених пунктах ускладнюється з багатьох технічних причин: відсутність приміщень, відсутність кворуму, складність при підрахунку голосів, тощо.

Самооподаткування можна було б запроваджувати з допомогою місцевого референдуму – форми прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування [2]. Однак з грудня 2012 року в Україні відсутня законодавча база для проведення місцевих референдумів. Це трапилось після прийняття Закону України «Про всеукраїнський референдум» [1], яким скасовано дію попереднього Закону «Про всеукраїнський та місцеві референдуми». За майже рік що пройшов з того часу законотворень так і не спромігся прийняти нову редакцію Закону «Про місцевий референдум».

Указ Президії Верховної ради Української РСР потребує оновлення, ще й тому містить ряд застарівших норм і положень. Так обмеження щодо сум самооподаткування населення встановлений у валюті колишнього СРСР – карбованцях. Не відповідають чинному законодавству і назви органів місцевого самоврядування, які вживаються у даному Указі.

Підсумовуючи можемо відзначити, що існуюча нормативно-правова база у сфері самооподаткування є недосконалою та застарілою, отже виникає гостра необхідність прийняття окремого нормативного акту, яким би законодавчо врегульовувався механізм самооподаткування населення в Україні.

Список використаних джерел.

1. Про всеукраїнський референдум в Україні [Текст]: Закон України від 06.11.2012 року № 5475-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – №92

2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21.05.1997 року №280 / 97-ВР (зі змінами та доповненнями) // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 280 / 97-%D0%B2%D1%80 / print1360244611761950

3. Про самооподаткування сільського населення [Електронний ресурс]: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 23.04.1984 р. № 6853-Х // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: http: // zakon.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi?nreg=7132-10.4.

РОМАНЧЕНКО ДЕНИС ВІТАЛЬОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Стимулювання інноваційно-інвестиційної активності нині набуває провідного значення в реформуванні та трансформації економіки. Інновації є головною рушійною силою суспільного виробництва. Інноваційно-інвестиційна політика набуває рис цілісності. Будь-яка довгострокова діяльність є й інноваційною. Дослідження взаємозв'язку і взаємодії «нова продукція — нова технологія» відкриває широкі можливості для виявлення деяких важливих закономірностей розвитку інновацій, джерел їхнього виникнення, факторів, що їх визначають, і відповідних соціально-економічних результатів.

Концепція нерівномірності інноваційної активності займає важливе місце в сучасних дослідженнях економічного розвитку у високорозвинених країнах світу. Основні положення цієї концепції були висловлені в 1930-і рр. відомим економістом І.Шумпетером, а потім подальший розвиток концепція одержала наприкінці 1970-х-початку 1980-х рр. у роботах західноєвропейських дослідників: Г.Менша, Х.Фрімена, Я.Ван Дейна, А.Кляйнкнехта тощо.

Як відомо, інновації поділяються на продуктові, технологічні і нетехнологічні (нематеріальні). До перших відносяться зміни в продукції, до других — зміни в засобах і методах виробництва, що асоціюються з поняттями науково-технічного прогресу.. До третіх можна віднести зміни в організаційних формах економічної діяльності, а також у соціальній сфері й інших галузях, що лежать за межами поняття виробництва у вузькому розумінні.

Протікання інноваційного процесу, як і будь-якого іншого, обумовлено складною взаємодією багатьох факторів. Так, результати діяльності в інноваційній сфері не тільки впливають на суспільство і суспільно-економічний розвиток, а й зазнають зворотного його впливу, причому у всіляких аспектах: науково-технічному, організаційному, соціальному, виробничому, економічному і т.д. Для характеристики інноваційного процесу використовується категорія, що позначає його найважливішу внутрішню складову — поняття «дифузія інновацій «(передача і застосування передових інновацій). При цьому варто підкреслити, що не завжди дифузія виступає як наслідок інновації, можливі і зворотні ситуації.В інноваційному процесі доцільно виділити такі фази (стадії): досягнення фундаментальної науки; прикладні дослідження; дослідно-конструкторські розробки; первинне освоєння (впровадження); широке впровадження (власне поширення інновації); використання; старіння інновації.

Чим вищий рівень поширення інновації (тобто чим більше фаз вона пройшла), тим більш «автоматично» працюють канали дифузії інновацій. Для регулювання інноваційних процесів у різних фазах використовуються різні методи, оскільки в цих фазах переслідуються різні цілі. У вузькому значенні під інновацією звичайно розуміється фаза введення новації, а момент першого виробничого освоєння новації вважається моментом її введення. Під новацією розуміється щось нове, і воно близьке до поняття винаходу: між заявою новації і перетворенням її в інновацію існує значний часовий інтервал.

Гіпотезу про те, що інновації з'являються в економічній системі нерівномірно, а у вигляді кластерів (більш-менш одночасно освоюваних поєднаних новацій) вперше висловили І.Шумпетер і Г.Менш. Кластер — це сукупність базисних інновацій (цілісна система нових продуктів і технологій), сконцентрованих на визначеному відрізку часу й у визначеному економічному просторі. Кластер (за визначенням М. Портера) – це географічно близькі групи взаємопов'язаних компаній та асоційованих установ в окремій галузі, які пов'язані спільними технологіями та навичками. Регіональний кластер як система характеризується через:

- ✓ територіальну локалізацію основної маси підприємств основних, допоміжних і обслуговуючих галузей в межах регіону;
- ✓ взаємозв'язок учасників кластера на базі основного виду діяльності стрижньової галузі, обумовлена галузевою структурою регіональної промисловості;
- ✓ вертикальні і горизонтальні зв'язки, що обумовлюють інтеграційну взаємодію учасників кластера;
- ✓ ринковий механізм функціонування кластера;
- ✓ формування усередині кластера ринкового конкурентного середовища, що забезпечує ефективний розвиток і функціонування учасників кластера і кластера в цілому, а також можливість кластера впливати на зовнішнє середовище;
- ✓ фактори, що сприяють та перешкоджають формуванню кластера;
- ✓ ефекти формування і розвитку кластера в регіоні.

Проблеми застосування кластерних моделей для налагодження коопераційних зв'язків досліджується не лише на академічному рівні окремих економічних шкіл, але й на рівні державного, регіонального та міжнародного управління. В Україні, як і в цілому світі сьогодні здійснюється процес перенесення кластерної теорії розвитку регіонів з теоретичної у прикладну сферу. Каталізатором успішного розвитку кластеру є поєднання бажання його учасників досягнути синергічного ефекту результаті об'єднання в мережу а також створення розвиненого соціально-економічного середовища інфраструктурної підтримки кластеру.

Багато країн на пострадянському просторі що потрапили в ситуацію різкого переходу до нового державно-суспільного устрою, сьогодні характеризуються як інноваційні. Соціально-інноваційні зміни нестримно розповсюджуються в глобальному масштабі, перетворюючи суспільства на динамічно еволюціонуючи утворення високої складності, що кидають виклик традиційним системам державного управління, на який жодній державі світу адекватно відповісти вже критично важко.

Список використаних джерел.

1. http: // www.nonlin.ru / node / 917 – _ftnref3#_ftnref3Карпичев В.С. Основания инновационного прорыва в области государственного управления. М.: Изд-во «Проспект», 2006.
2. http: // www.nonlin.ru / node / 917 – _ftnref2#_ftnref2Романов В.Л. Социально-инновационный вызов государственному управлению. М.: РАГС, 2006.

САХАНЄНКО СЕРГІЙ ЄГОРОВИЧ

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ІНФРАСТРУКТУРА НАУКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (постановка проблеми)

Термін «інфраструктура» (intra – нижчий, struktura – будівля) з середини XX ст. був введений американськими економістами, які перейняли його з військової лексики для позначення умов, які є необхідними для розвитку економіки. У 70-ті рр. XX ст. ця термінологія отримала широке застосування у економічних дослідженнях. Проблеми інфраструктури вивчалися у різних аспектах – функціональному, структурному, регіональному. Разом із тим, в літературі не склалася одностайної думки про сутність, місце, роль інфраструктури. Під інфраструктурою здебільше розуміється сукупність галузей та видів діяльності, які обслуговують як виробничу, так й невиробничу сферу економіки з метою створення основи та фундаменту для діяльності відповідних суб'єктів.

З 80-х рр. XX ст. проблеми інфраструктури стали об'єктом наукознавчих досліджень. Під інфраструктурою науки почали розуміти сукупність обслуговуючих її видів діяльності, що використовують матеріально-технічні, інформаційні, трудові та фінансові ресурси. Обслуговуючи наукове виробництво, інфраструктура науки у багатьох випадках пов'язана із інфраструктурою всього суспільного виробництва та має ієрархічну побудову. У зв'язку із зазначених виокремлюють різні рівні інфраструктури науки: 1) в межах загального розподілу праці це буде інфраструктура виду виробничої діяльності «наука та наукове обслуговування» ; 2) в межах окремого розподілу праці – інфраструктура академічної та галузевої науки; 3) в межах одиничного розподілу праці – інфраструктура наукової установи або організації.

Існують дві головні ознаки, що виділяють інфраструктуру з системи суспільно організованої наукової праці: 1) інфраструктура є працею, яка забезпечує науковий процес; 2) у зв'язку з тим, що результати функціонування інфраструктури, мінуючи фазу власно дослідницького циклу, безпосередньо у вигляді цілеспрямованої діяльності задовольняють ту чи іншу потребу наукового виробництва, забезпечуючи тим самим успішне його проведення, але не виступаючи у формі нового наукового результату.

Науковці, що займаються на фаховому рівні дослідженнями в галузі державного управління «зіткнулися» з проблемами інфраструктури через проблему методології своєї наукової галузі. При цьому категорія «інфраструктура науки державного управління» є такою, що майже не використовується. В процесі розроблення теоретико-методологічних питань науки державного управління у 2000-х рр. у науковому співтоваристві склалося розуміння різних груп загальних та специфічних чинників, що впливають на розвиток науки державного управління. До таких, зокрема, можна віднести: систему наукових установ та освіти в галузі державного управління, підготовку наукових кадрів з державного управління, умови використання наукових досліджень з державного управління, можливості публікації наукових досліджень та поширення знань з державного управління, індивідуальну та колективну дослідницьку роботу тощо. В межах загальної дискусії про засади науки державного управління до елементів її інфраструктури поступово почали втягуватися також чинники, що визначають безпосередньо дослідницький процес.

Можна стверджувати, що в межах науки державного управління склалися два принципових підходи до розуміння терміну «інфраструктура науки». З одного боку в традиціях економічних наук інфраструктура науки державного управління розглядається як специфічний вид сервісної діяльності, тобто це не є власне наука, а лише умови її забезпечення, сфера обслуговування, система компонентів, що є функціонально націленими на підтримку самої науки, наукової творчості. У зв'язку із зазначеним «дистанціюванням» інфраструктури науки державного управління від самої науки державного управління, її суб'єкти – вчені та дослідники виводяться за межі поняття інфраструктури. Другий підхід щодо розуміння інфраструктури науки державного управління, що спонтанно складається у товаристві науковців й який є наслідком «молодості» науки державного управління в системі наукових знань передбачає розглядати інфраструктуру науки у комплексі «внутрішніх» умов розвитку самої науки, що складають її «каркас» та окремішність від інших галузей науки.

Інфраструктури науки державного управління повинна не просто забезпечувати умови її розвитку, як системи матеріальних, організаційних та людських ресурсів, але й являти собою базисні ознаки самої науки. Якщо до перших можна віднести матеріально-технічну базу науки державного управління, її фінансову основу, різні наукові та освітні установи, систему організації науки, поширення її результатів та запровадження у практику, спільноту науковців професіоналів, способи наукометрії, то до других – предмет та об'єкт науки, її методологію та специфічний категоріальний апарат, закономірності розвитку тощо.

СЕЛЬСЬКИЙ АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

докторант НАДУ при Президентові України, к.ф.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УПРАВЛІННІ СУСПІЛЬНИМИ СПРАВАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Стратегічне управління поступово набуває ознак невід'ємного елементу регіонального менеджменту в сучасному швидкоплинному і конкурентному світі. Доцільність його запровадження в Україні, у першу чергу, обґрунтовується вдалою практикою використання стратегічного управління у високо розвинених ринкових країнах. Проте придатність такого механізму в трансформаційних управлінських системах, зокрема в Україні, залишається малодослідженим. У фокус аналізу науковців потрапляють, як правило, результати і методики запровадження стратегічного управління у розвинутих країнах на основі багатого емпіричного матеріалу. Відтак особливості його застосування у перманентно непевних управлінських ситуаціях мають істотні обмеження щодо досягнення очікуваного результату. Констатація цього факту актуалізує вивчення серед різноманітних компонентів стратегічного управління особливостей його реалізації в державному управлінні на регіональному рівні.

Управління на регіональному рівні порушує питання про рівень можливостей територій та здатність відповідних управлінців адекватно сприймати і реалізовувати потенціал окремих громад. Проте практика останніх років в Україні демонструє, що подібні дії наштовхуються на повторення одних і тих самих управлінських помилок при застосуванні і типових практик адміністрування, і нових підходів стратегічного управління. Таким чином, залишається відкритою проблема корегування дій та планів, стратегій розвитку на регіональному рівні під час застосування стратегічного управління і, відповідно, повсякденних дій щодо його реалізації.

Хоча не існує однієї загальноприйнятої методики стратегічне управління як процес організації та прийняття рішень досить передбачуваний та структурований, залежно до обраного методу його реалізації. У цьому контексті, прикладна практика у світі виробила фактично універсальні етапи реалізації стратегічного управління на регіональному рівні, що визначаються як: 1) підготовчий (ініціювання розроблення стратегії, аналіз зацікавлених сторін, формування робочих груп, залучення громадськості); 2) формулювання бачення розвитку регіону; 3) аналіз регіону (оцінювання соціально-економічного стану регіону, SWOT-аналіз регіону); 4) формування пріоритетів, цілей і дій 5) схвалення та впровадження стратегії; 6) моніторинг та оцінювання реалізації стратегії [1; 2]. Усі етапи процесу стратегічного управління є важливими. Однак, якщо перші чотири етапи мають більше підготовчий характер і пов'язані з теоретичною аналітичною роботою, то п'ятий і шостий прямо вказують на механізми втілення стратегічного плану (стратегії), його дієвість визначену підготовчими роботами.

Впровадження стратегії – це саме той етап процесу стратегічного управління, в якому зацікавлена більшість людей. Саме тут відбуваються основні події й спостерігаються зрушення. Всі завжди поспішають дістатись цього етапу (скоротити попередні етапи або оминути їх). Однак, якщо не ставитись з повагою до визначених пріоритетів, цей зрозумілий поспіх може дестабілізувати як процес стратегічного управління, так і зусилля із залучення зацікавлених сторін. Поспішний перехід до розроблення та впровадження проектів часто сприяє нав'язуванню процесу стратегічного управління чиїхось приватних пріоритетів й ігноруванню участі всіх зацікавлених сторін регіону.

Реалізація стратегічного плану передбачає опрацювання регіональною робочою групою, в рамках підготовки стратегії чи після її легітимізації, та подання відповідній раді на затвердження пропозицій щодо механізмів впровадження стратегії. Досягнення ж найбільш очікуваних цілей стратегічного плану великою мірою залежить не просто від виконання визначеного та вибраних механізмів реалізації, а переважно від впливу здійсненого на цільову сферу. Відтак, постає проблема відстеження (моніторингу) та визначення рівня впливу (оцінки) результатів політики чи програми на адресну сферу державного втручання. На підставі моніторингу та оцінювання результатів і процесу стратегічного управління готуються висновки щодо його ефективності й результативності та необхідності внесення корективів до засобів, завдань чи цілей стратегії розвитку [3, с. 38]. При цьому виконання будь-якої програми чи політики не можна вважати здійсненим без чіткого уявлення параметрів бажаного та їхнього співвідношення з задекларованими намірами (цілями політики). Крім того, такі компоненти стратегії, як бачення, місія та результати SWOT-аналізу з часом змінюються, а тому потребують перегляду. Отримані в процесі оцінювання дані – основа для вироблення рекомендацій і, відповідно, подальших рішень щодо того, чи потрібно залишити стратегію без змін, внести зміни в її пріоритетні напрямки, механізми реалізації тощо. Відповідно, обласна рада чи обласна державна адміністрація приймає рішення про перегляд стратегії. Перегляд стратегії здійснюється відповідно до наведених вище етапів і кроків, що застосовувались при розробленні стратегії [2, с. 86]. При перегляді та / чи виборі нової стратегії(й) економічного розвитку регіональній владі слід пам'ятати про можливі пастки їх визначення, зокрема: надмірній залежності від державних програм, намаганні копіювати успішні стратегії без врахування специфічних особливостей регіону, невідповідності стратегічних планів їх ресурсному забезпеченню, підміні стратегії низкою проектів які не мають чіткого спрямування тощо.

Таким чином, процес пошуку нових та удосконалення існуючих методів управління регіональним розвитком в Україні зумовив, поступове запровадження різних елементів стратегічного управління у діяльність органів регіональної влади. У цій площині найбільш прийнятними виявилися підходи з оцінювання та порівняння результатів управлінської діяльності з бажаними під час вибору та реалізації тої чи іншої стратегії розвитку. Зокрема, врахування, в першу чергу, суспільних потреб територіальних громад та зваження їх власних ресурсних спроможностей. Це супроводжувалося низкою типових адміністративних проблем щодо розуміння стратегічного управління, розробки стратегії розвитку як прикладного інструменту. Необхідність подолання та попередження таких проблем змусило шукати відповідь на це у процесі стратегічного управління як комплексного механізму. Відтак практиками було вироблено відносно типовий алгоритм запровадження та реалізації стратегії розвитку, що ґрунтується на поетапному виконанні управлінських, аналітичних та організаційних дій у тісному взаємозв'язку з громадськістю. Ключем до дієвості цього алгоритму став якісний рівень оцінки і моніторингу пропонованих рішень.

Список використаних джерел.

1. Методичні матеріали зі стратегічного планування Фонду з міжнародного розвитку США (US AID): [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http: // led.net.ua / ukr / tools / 53.html
2. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: Практичний посібник / Боврон Б., Вігода А., Девідсон Г., Мамонова В., Федів І., Санжаровський І. За ред. Санжаровського І. – К.: Вид-во К.І.С., 2008. – 214 с.
3. Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: Пленарне засідання, рекомендації та матеріали підсумкової науково-практичної конференції за міжнародною участю. 31 жовтня 2008 року. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. –398 с.

СТОРОЖУК РУСЛАНА ПЕТРІВНА

завідувач кафедри фінансів і менеджменту
Севастопольської філії Європейського університету, к.держ.упр.

ПАРФЕНЮК ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

керівник апарату Нахімовської районної державної адміністрації м. Севастополя

МОДЕРНІЗАЦІЯ МОДЕЛІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ (АДМІНІСТРАТИВНИХ) ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Проблема, на вирішення якої направлене дане дослідження, безпосередньо пов'язана із реалізацією пункту п.3 Розділу «Поліпшення бізнес-клімату й залучення інвестицій» Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Мета дослідження проаналізувати стан реформування системи надання адміністративних послуг. Завданням є розробка дійових механізмів організації діяльності центрів надання адміністративних послуг на рівнях територіальних рівнях міст, районів, районів у містах.

Зокрема, при реалізації поставлених завдань сьогодні можна визначити наступні проблеми:

- Нормативна база (позитивні зрушення: Наказ МВС № 507 про внесення змін до Порядку оформлення і видачі паспорта громадянина України, законопроект Мінстра юстиції О. Лукаш від 05.08.2013 «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання органами виконавчої влади адміністративних послуг через центри надання адміністративних послуг»);
- Понятійно-категоріальний апарат (відсутність ідентифікації багатьох дій органів влади як послуг (зокрема адміністративних));
- Ресурсна база (потрібен єдиний стандарт облаштування приміщень, визначення їх статусу, людські ресурси, інформаційна база тощо);
- Велика кількість існуючих сьогодні реєстрів та інших інформаційних баз;
- Повноваження працівників центру (проблема наявності багатьох центрів прийому інформації в різних органів влади, у тому числі всіляких «гарячих» ліній, без жодного зв'язку поміж собою та єдиного алгоритму дій).

Інноваційність проекту полягає у застосуванні методів TRIZ (теорія рішення винахідницьких задач) при аналізі проблем переходу України до маркетингової моделі державного управління у контексті оптимізації системи надання публічних послуг на місцевому рівні. При цьому слід враховувати, що саме перехід до маркетингової моделі не може бути проведений з оголошенням адміністративної реформи або з проголошенням нового курсу на розбудову державності. Питання полягає у корінних змінах у громадській свідомості, адже «Маркетинг як культура чи основний набір цінностей і поглядів, у відповідності з якими найбільше значення для організації має споживач» [3].

Закордонний досвід свідчить про певний успіх запровадження маркетингової моделі адміністрування через запровадження центрів надання послуг; вітчизняний досвід в свою чергу свідчить про наявність історичної традиції вирішення усіх питань, з якими звертається до влади населення, в одному управлінському центрі (виконкоми місцевих рад, які виконували усі функції виконавчої влади). Разом з тим сучасний досвід державного управління, за часів новітньої історії свідчить про запровадження системи децентралізації влади та деконцентрації повноважень, яка зруйнувала дану систему, що тепер потребує відтворення за новими принципами.

З точки зору TRIZ є декілька бар'єрів або перешкод, які заважають сьогодні реалізувати поставлене завдання є:

- Бар'єр неприйняття нового (полягає у великих бюрократичних перешкодах з боку державних органів та чиновників, які звикли робити все на старий спосіб);
- Інерція авторитету (те, що робиться за ініціативою авторитетного джерела як правило здійснюється протягом тривалого часу із посиланням на дане джерело);
- Інерція звичних властивостей, принципів дії (орган влади – це той, де ми прийдемо і наші усі побажання будуть виконанні, влада може усе);
- Інерція звичної форми (виконкоми – звична та єдина форма асоціативного ряду в населення);
- Інерція звичної функції (чиновники та населення звикли до тривалого та непрозорого розгляду заяв та пропозицій);
- Інерція спеціальних термінів (реєстр, адміністративна послуга, засвідчена копія, та інш);
- Розмитість кінцевого результату (майже ніхто з місцевих чиновників та представників громадськості не має сьогодні уявлення про кінцевий результат – як має виглядіти завершена картина системи роботи органів публічної влади з надання послуг населенню).
- Осмислення майбутньої роботи потенційними виконавцями;
- Готовності до початку роботи за новими принципами (в місцевих держадміністраціях та ОМС);
- Продовження роботи над вдосконаленням нормативної бази;
- Наукова підтримка.

Вплив адміністративних та політичних ризиків сьогодні на досягнення цілі набагато більший, ніж фінансова складова, оскільки адміністративний опір всередині державно-управлінських структур реформі системи надання публічних (зокрема адміністративних послуг) надзвичайно великий. Однак є обґрунтована надія, що при діючий політичній влади та за умовою широкої участі громадськості і наукових кіл цю задачу можливо буде вирішити (адже процес її вирішення ініційований сьогодні чинним Президентом країни, а опір чиновників територіальних представництв ЦОВВ на місцях може бути подоланий за допомогою привертання належної уваги з боку громадськості та наявності належної науково-теоретичної бази).

Результатом є підвищення якості державного управління шляхом створення реально діючої системи надання публічних послуг та системи відповідальності всередині центрів надання адміністративних послуг (відповідальність можлива лише за наявності конкретного, визначеного законом суб'єкту, а не розмитості відповідальності серед широкого кола осіб публічної влади, які беруть участь у вирішенні конкретного завдання).

Співвідношення витрачених ресурсів (у тому числі кадрових та фінансових) на реалізацію зазначеного проекту визначається наступним чином: проект не передбачатиме окремого фінансування на створення АЦ та додаткових штатних одиниць усередині органів державної влади (окрім витрат на уніфікацію доступу до державних інформаційних та ресурсних баз з боку працівників центрів), однак при його запровадженні очікується значно менший обсяг бюджетних витрат на утримання державних органів, ліквідація багатьох структур усередині таких органів влади, які не надаватиме в подальшому адміністративних послуг.

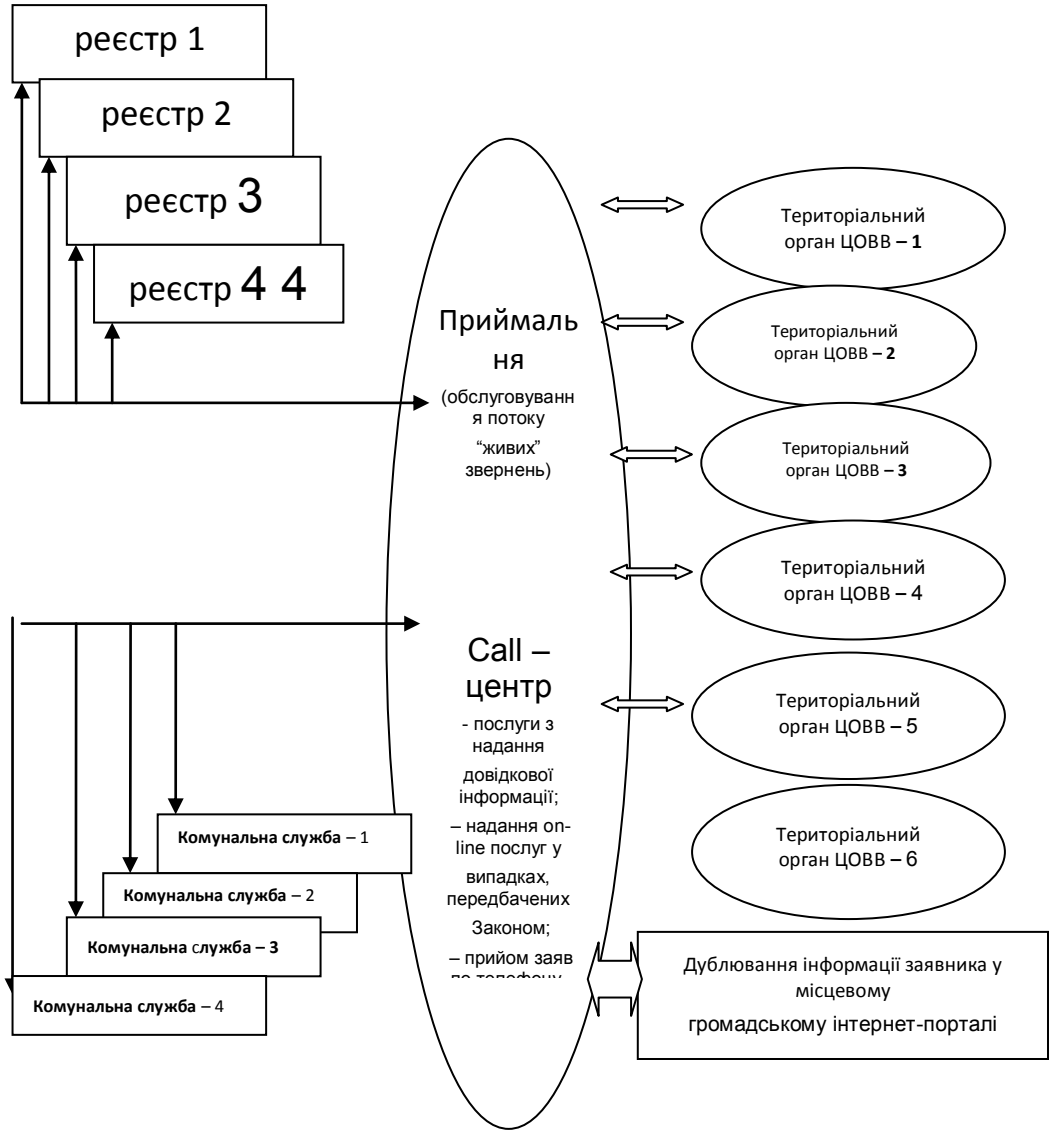

Модель організації центру надання публічних послуг

До органів влади, які задіяні в роботі центру, належать місцева державна адміністрація; орган місцевого самоврядування, а також територіальні представництва ЦОВВ (Податкова інспекція, Державна реєстраційна служба, представництва Пенсійного фонду, Міграційної служби, СЕС, Держпожнагляду, ДАЇ тощо). Разом з тим слід враховувати й інформаційну складову роботи центру – з одного боку це доступ до державних реєстрів (Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;обтяжень рухомого майна; громадських формувань, іпотек та інші.).

Принципи, за якими має будуватися робота центру: заборони вимагати від заявника будь-яких документів, видача яких знаходиться у компетенції державних органів або органів місцевого самоврядування України; персональної відповідальності кожної посадової особи – працівника центру та керівника органу, при якому діє центр, за якість надання послуг у центрі, відповіді заявникам тощо; всебічності та всеохопленості (якомога більше послуг надаватимуся в одному місці за однаковими принципами дії); прозорості (усі послуги надаються згідно прозорого та доступного регламенту їх

надання); можливості оскарження дій; постійного спрощення процедур надання послуг; взаємодії зі всіма державними інформаційно-ресурсними базами та всіма органами державного управління, які є учасниками процесу надання послуги.

Список використаних джерел.

1. Про адміністративні послуги. Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.409)
2. Про невідкладні заходи щодо прискорення здійснення економічних реформ. Указ Президента України від 2 червня 2013 року № 327 / 2013 // http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 327 / 2013. – Заголовок з екрану.
3. Уэбстер Ф. Теории информационного общества Пер. с англ. М.В. Арапова, Н.В. Малыхиной; под ред. Е.Л. Вартановой М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

Протягом останніх років перехід до інноваційного типу економіки й необхідність інноваційного розвитку визнані пріоритетним напрямком національної економіки.

На сучасному етапі існує недостатня кількість розробок по створенню наукових, методологічних системотехнічних основ організації управління інноваційним розвитком, а також основ проектування відповідних організаційних структур [1].

Ефективність інноваційних процесів залежить від взаємодії учасників. Для формування регіональної інноваційної стратегії необхідна система управління цими процесами в регіоні.

Основними шляхами реалізації інноваційної політики держави на регіональному рівні є [3, с. 80]: надання субсидій малому й середньому бізнесу на активізацію інноваційної діяльності; надання фінансової й майнової підтримки створенню й розвитку об'єктів інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубатори, технопарки, центри трансферу технологій, іннованційно-технологічні центри, центри колективного користування обладнанням, регіональні венчурні фонди); стимулювання виробництва інноваційної продукції; реалізація програм інноваційного розвитку державних та муніципальних установ; надання податкових пільг; підтримка освітніх програм; підтримка зовнішньоекономічної діяльності.

Підвищення інноваційної активності – це засіб, за допомогою якого досягаються соціально важливі цілі. Метою регіональної інноваційної стратегії є створення в регіоні середовища, що стимулює у всіх сферах життєдіяльності інноваційний підхід.

Цілі необхідно обмежувати за критерієм реальної досяжності з урахуванням напрямку розвитку регіону та його потенціалу. Вони повинні відображати результати, значимі для розвитку регіону, котрі можуть бути досягнуті при використанні наявних ресурсів.

Для цього необхідна оцінка внутрішніх й зовнішніх факторів, які впливають на соціально-економічний розвиток регіону. До внутрішніх факторів ставляться: природно-ресурсний потенціал регіону, демографічна ситуація; людський потенціал, інфраструктурна забезпеченість території регіону, рівень розвитку економіки й ін. До зовнішніх факторів ставляться: макроекономічна ситуація, дії влади, економіко-географічне положення регіону.

В Україні розповсюджений наступний підхід підтримки інноваційної діяльності [2]: формування цілей розвитку й узгодження із ключовими силами в регіоні; розробка стратегії із залученням зовнішніх консультантів; контроль за реалізацією стратегії й коректування її цілей (при необхідності).

При реалізації такого підходу на практиці виникає ряд проблем: складності чіткого визначення мети на довгострокову перспективу; узгодження стратегії з усіма учасниками займає багато часу; необхідність прогнозування можливих відхилень від наміченого шляху розвитку, що не завжди можна виконати з достатньою точністю.

При формуванні цілей регіональної інноваційної стратегії необхідно враховувати інтереси регіону, наприклад: забезпечення розвитку за рахунок власних інтелектуальних, виробничих й сировинних ресурсів; забезпечення розвитку за рахунок наявних у регіоні виняткових ресурсів, особливостей розвитку його виробничої й наукової бази, географічного положення; здійснення спільних проектів з іншими регіонами.

З урахуванням особливостей та інтересів регіону формується інноваційна політика влади й відповідна їй стратегія інноваційного розвитку. Компонентами інноваційної політики, мені здається, повинні бути: пропаганда інноваційного стилю мислення, значимості інновацій у різних сферах діяльності, їх ролі в розвитку регіону; забезпечення доступу до інформації про існуючі інновації усередині й за межами регіону, механізмах і шляхах їх використання; залучення інвестицій у розвиток інфраструктури інновацій і реалізацію інноваційних проектів.

Необхідно сформувати регіональну інноваційну систему. Її функція полягає у модернізації економіки регіону на основі нововведень. Інноваційна система повинна взаємодіяти з іншими підсистемами регіону: ринок капіталу, праці, система освіти, наука.

При побудові системи організаційного управління інноваційним розвитком пропонується використовувати модульний принцип.

Система організаційного управління інноваційним розвитком складається із самостійних й одночасно взаємозалежних модулів: технології управління, організації управління, економічної оцінки

Кожний з модулів складається з трьох блоків, пов'язаних з обріями управління: стратегічного управління; тактичного управління; оперативного управління.

Таким чином, можна виділити наступні етапи реалізації системи організаційного управління іноваційним розвитком:

1. Дослідження тенденцій розвитку регіону, у тому числі в галузі інноваційної діяльності, й проведення аналізу особливостей організаційного управління, існуючих організаційних структур та взаємозв'язків між ними, а також наявних цілей розвитку.

2. Оцінка інноваційного потенціалу й ефективності його використання, аналіз основних індикаторів інноваційного розвитку, оцінка основних організаційно-технічних й фінансово-економічних показників.

3. Оцінка можливостей розвитку, визначення напрямків підвищення інноваційного потенціалу.

4. Визначення цільового становища регіону у інноваційному полі.

5. Проектування організаційних структур, закріплення функцій організації управління інноваційним розвитком за відповідними структурними підрозділами й виконавцями.

6. Визначення цільових, аналітичних та оціночних показників й індикаторів ефективності.

Інноваційну діяльність можна активізувати за рахунок наступних. інструментів: розробка цільових програм на всіх рівнях від державного до місцевого; державні субсидії й цільові асигнування регіональних (місцевих) органів влади; місцеві податкові пільги, спрямовані на стимулювання інновацій; формування наукових парків та регіональних центрів передової технології; залучення венчурного капіталу; мобілізація ресурсів приватного сектору на вирішення завдань регіонального науково-технічного розвитку; удосконалення інформаційної, комунікаційної, фінансової інфраструктури; організація управлінського консультування підприємців та ін.

При виборі інструментів інноваційного розвитку необхідно враховувати наступне: різна адаптація до ринкових перетворень; відмінності за рівнем інноваційної активності; відсутність бази для виробництва інноваційного продукту; кадрові проблеми.

Інструментами ефективного інноваційного розвитку можуть бути: організація й здійснення регіональних науково-технічних та інноваційних програм і проектів; створення особливих економічних зон (кластерів); розвиток податкової й фінансово-кредитної підтримки інноваційних технологій; формування технологічних платформ по впровадженню конкретних технологій; формування міжрегіональних зв'язків для реалізації інноваційного розвитку; розвиток системи міжнародного інноваційного співробітництва.

Регіональна іноваційна стратегія дозволить регіону більш ефективно працювати із економічними й фінансовими партнерами (програмами, фондами, інвесторами, міністерствами і т.п.), створить сприятливі передумови для розширення взаємодії регіону із центральними органами влади та іншими регіонами.

Список використаних джерел.

1. Азаров Н. Я., Ярошенко Ф. А., Бушуев С. Д. Инновационные механизмы управления программами развития. — «Саммит-Книга», 2011. — 528 с.

2. Калашников А.А., Ловянников Д.Г. Формы и структура управления инновационной деятельностью // Региональная экономика: теория и практика. — 2010. — № 37(172).

3. Мухамедьяров А.М. Инновационный менеджмент. Изд. 2-е. — М.:Инфра-М, 2010.

ЧИЖОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Адміністративно – управлінські реформи, що проводяться в зарубіжних країнах, демонструють значні можливості підвищення результативності та ефективності органів місцевого самоврядування в контексті використання теорій менеджменту людських ресурсів. Основні аргументи на користь використання методології управління людськими ресурсами в органах місцевого самоврядування наступні: якщо управління людськими ресурсами дозволяє виробникам якої продукції досягти комерційних цілей через краще розуміння мотивів, цілей, установок співробітників, розвиток їх людського капіталу, то чому управління людськими ресурсами теж не може допомогти виробникам публічних (управлінських) послуг, якими є органи місцевого самоврядування, досягти своїх цілей, пов'язаних із задоволенням потреб громадян?

Сьогодні до системи органів місцевого самоврядування України входить понад 12 тисяч самостійних органів – це обласні, міські, районні, районні у містах, селищні та сільські ради. Одночасно загальна чисельність посадових осіб місцевого самоврядування в Україні (майже 100 тис. осіб на 1 січня 2012 року) [3].

Сьогодні в Україні проходить процес реформування державної служби, в контексті нової редакції закону «Про державну службу», який прийнятий 17.11 2011 року. Документ розроблений у рамках адміністративної реформи та передбачає запровадження нової класифікації посад, закріплює ряд новацій при вступі на державну службу, впровадження нового підходу до оплати праці тощо [1]. Однак, як показує практика, сьогодні практично відсутні розробки щодо створення ефективної системи управління людськими ресурсами в органах місцевого самоврядування України. Служба в органах місцевого самоврядування регулюються законом «Про службу в органах місцевого самоврядування «від 07.06.2001 року [2].

Це означає, що прийняття нової редакції закону «Про службу в органах місцевого самоврядування» сприятиме врегулюванню статусу службовця органу місцевого самоврядування, підвищенню якості, наданих їм послуг, введенню в дію прозорого механізму прийняття на службу в органи місцевого самоврядування та ефективного механізму протидії корупції, створенню політично нейтрального інституту служби в органах місцевого самоврядування, умов, що сприяють підвищенню прозорості діяльності цих органів, а також підвищенню рівня соціальної та матеріальної захисту службовців місцевого самоврядування.

11 січня 2012 в парламенті України зареєстровано урядовий законопроект № 9673 «Про службу в органах місцевого самоврядування «, який визначає правові та організаційні засади служби в цих органах. Проектом Закону «Про службу в органах місцевого самоврядування «запропонована нова класифікація посад служби в органах місцевого самоврядування [4].

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновки про те, що в законі є множинні не співпадіння, які при введенні закону, будуть надавати дерегулючий вплив на процеси функціонування органів місцевого самоврядування. Так викликають питання пропоновані законом функції центральних органів виконавчої влади. Пропонується покласти на них правове регулювання, функціональний контроль за дотриманням законодавства України з питань служби в органах місцевого самоврядування. Фактично пропонується узаконити умова, при виконанні якої, органи місцевого самоврядування будуть повністю підконтрольні органам виконавчої влади практично по всіх кадрових питань. Наприклад: Мінімальний базовий розрахунковий розмір посадового окладу за посадою державний службовець підгрупи В4 встановлюється на рівні не менше двох розмірів мінімальної заробітної плати, а для місцевого самоврядування за цим законом, згідно з проектом, мінімальний розмір посадового окладу за аналогічній посаді підгрупи В5 встановлюється на рівні не менше 1,6 розміру мінімальної заробітної плати, що становить втрати близько 800 гривень. Це серйозний удар по всій системі місцевого самоврядування.

Суттєвих уточнень у проекті Закону вимагають і питання пенсійного забезпечення працівників органів місцевого самоврядування, а також оплати праці та соціальних гарантій службовців органів місцевого самоврядування (статті, які встановлюють розмір оплати праці набирають чинності тільки з 1 січня 2015 року, тоді як сам закон – з 1 Січень 2014). Вимагають коректування норми, що визначають вік і рівень освіти громадян, які мають право на службу в органах місцевого самоврядування, а також норми, що визначають рівень оплати праці. Очевидно те, що без підвищення рівня зарплати в місцеве самоврядування не прийдуть професіонали [5].

При такому підході, виникають цілком обґрунтовані заперечення, що складаються в тому, що вищевказані норми збільшать можливість контролю органами виконавчої влади діяльності органів місцевого самоврядування, що не відповідає основним принципам «Європейської хартії органів місцевого самоврядування».

Аналіз ситуації, з урахуванням останніх змін в законодавстві та аналізу практики роботи органів місцевого самоврядування показує, що в даний час в Україні поки що не створено цілісного нормативно-правового забезпечення для використання підходів менеджменту людських ресурсів в органах місцевого самоврядування; відсутні чіткі критерії, показники і процедури оцінки ефективності праці ; в практиці діяльності керівників існує вузьке розуміння оцінки діяльності посадових осіб місцевого самоврядування. Сьогодні практично відсутні аналітичні підрозділи, які б займалися аналізом та оцінкою ефективності діяльності посадових осіб місцевого самоврядування. Необхідність реформування існуючих кадрових служб органів місцевого самоврядування, зміна змісту їх цілей, завдань, функцій і повноважень обумовлена потребою реальних перетворень існуючої практики діяльності органів місцевого самоврядування у сфері управління їх людськими ресурсами.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» // Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 4050-17
2. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 року // Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 2493-14
3. Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби // Режим доступу: http: // nads.gov.ua
4. Про пропозиції до проекту закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» // Режим доступу http: // zakon4.rada.gov.ua / krym / show / rb0812002-12
5. Козюра І. В. Підготовка фахівців місцевого самоврядування (аспекти зарубіжного досвіду) / І. В. Козюра // Місцеве самоврядування : Пошуки та здобуткі : зб. матеріалів та док. / За ред М. Пухтінського, О. Власенка. – К. : Атіка, 2007. – С. 485-491.

ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ

генеральний директор ТОВ «Телекомпанія «РЕГІОН»

МІСЦЕ СУСПІЛЬНИХ МЕДІАРЕСУРСІВ У РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Динамічні процеси, що відбуваються в Україні, характеризуються реформуванням політичної системи суспільства, активно впливають на засоби масової інформації, докорінно змінюючи розуміння їхньої ролі та приводячи до все більшого ускладнення функцій. Віддзеркалюючись в діяльності засобів масової інформації, ці процеси формують умови за яких засоби масової інформації можуть виконувати функції впливового чинника демократичного розвитку суспільства.

Громадянське суспільство передбачає наявність сукупності цивілізованих відносин: економічних, соціальних, моральних, релігійних, національних тощо. Але, насамперед, громадянське суспільство – це сфера самопрояву вільних громадян та добровільно сформованих асоціацій або організацій, захищених законами від прямого втручання і свавільної регламентації діяльності цих громадян і організацій з боку державної влади. Цілком зрозуміло, що це суспільство з розвинутими економічними, культурними, правовими і політичними відносинами між людьми, яке є незалежним від держави, але взаємодіє з ним, створюючи для цього розвинуті правові відносини. Суспільство такого рівня має складну структуру, яка включає соціально-економічні і політичні відносини, що функціонують у правовому режимі соціальної відповідальності, свободи, задоволення матеріальних і духовних потреб людини, яка і є його найвищою цінністю [1].

Постає потреба у виробленні конкретних заходів, які здатні забезпечити становлення в Україні такої моделі взаємодії політичної системи та засобів масової інформації, що сприятиме розвитку громадянського суспільства і

становленню демократії. Громадянське суспільство є середовищем реалізації творчих ініціатив громадян у вирішенні соціальних, економічних, культурних та інших проблем. Роль інструменту у цьому процесі, за допомогою якого здійснюється взаємодія між соціально активними громадянами і суспільством, відіграють засоби масової інформації.

Для України питання формування суспільних медіаресурсів є досить складним і не до кінця визначеним, попри те, що протягом тривалого часу воно є предметом широкої дискусії як на державному рівні, так і на рівні громадськості. Суспільні медіаресурси є одним з головних інструментів демократії, які мають слугувати передусім забезпеченню потреб суспільства в отриманні об'єктивної неупередженої інформації на високому інтелектуальному та культурному рівнях.

Влив держави на формування суспільних медіаресурсів має чітку загальногромадську спрямованість, впливає на складові духовного світу особистості, відповідає загалу світоглядних ідей, сприяє формуванню світосприйняття людини, допомагає їй обрати певну громадську позицію, спонукає до дій.

Отже, формування суспільних медіаресурсів в Україні, що знаходяться в процесі становлення, забезпечує запровадження прогресивної системи національних засобів масової інформації в сучасних політичних та соціально-економічних умовах.

Суспільні медіаресурси повинні бути громадськими і за змістом й за формою. Так, наприклад, деякі дослідники вважають, що суспільне мовлення в Україні може бути громадським за змістом, але державним за формою [2]. На нашу думку, в реаліях України, це неможливо, тому, що призведе тільки до зміни вивісок без реальної появи дійсно суспільного мовлення. Оптимальним вважається фінансування за рахунок абонплати, проте не виключаються також інші джерела фінансування, зокрема із держбюджету та доходи від реклами.

На противагу державним і приватним мовникам, на суспільних каналах продукт може не мати високих рейтингів, проте він повинен бути суспільно корисним. Із цього приводу засновник БІ БІ СІ Лорд Рейт вважав, що суспільне мовлення сприяє моралі й громадському порядку, що в свою чергу «з роками приносить відсотки у формі щасливих сімей, розвиненої культури й справжнього громадянства» [3].

Що стосується саме суспільного мовлення, як великої частини суспільних медіаресурсів, то, на нашу думку, проблема його становлення зводиться до вирішення двох основних питань:

1. Керівництво суспільними телерадіокомпаніями повинно бути, без виключення, представлено експертами, юристами, громадськими медіа-діячами тощо, але в будь-якому разі не представниками влади, політичної еліти та / або бізнес кіл.

2. Фінансування суспільних телерадіокомпаній та їх майно повинно виключати можливість фінансового тиску на редакційну політику. В світі суспільне телебачення фінансується з різних джерел. За структурою фінансування спеціалісти виділяють більше ніж 45 концепцій. Але всі вони в тій чи іншій мірі являють собою своєрідний мікс абонплати, урядових (державних) субсидій, доходів від реклами, фінансової підтримки спонсорів і продажу додаткових послуг. А за розміром фінансування суспільне телерадіомовлення повинно бути на такому рівні, щоб успішно конкурувати з комерційними мовниками.

Список використаних джерел.

1. Василик М.А. Наука о коммуникации или теория коммуникации? К проблеме теоретической идентификации / М.А. Василик // Актуальные проблемы теории коммуникации: сб. науч. тр. – СПб. : Изд-во СПбГПУ, 2004. – с. 4–11.

2. Інформаційна політика України: європейський контекст: Монографія / Л.В. Губерський, Є.Є Камінський, Є.А. Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360с.

3. Фог А. Передбачувана й справжня роль мас-медіа в сучасній демократії / А. Фог // Медіакризис. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www / aigner.org / cultsel / mediacrisis / pdf

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

завідувач кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент, Заслужений працівник освіти України

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

ГЕОПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Становлення незалежної Української держави відбувається в епоху складних геополітичних змін. Далеко не проста міжнародна обстановка у світі зумовлює неабиякі труднощі для органів публічної влади України у справі правильного та збалансованого вибору курсу зовнішньополітичної стратегії країни.

Насамперед, стисло розглянемо історичний розвиток геополітичної думки як в Україні, так і за її межами, а також проаналізуємо основні теоретико-методологічні постулати, якими оперує нині геополітика.

Існуючі геополітичні концепції базуються на принципі політичного реалізму. Філософську основу даного принципу у своїх працях започаткував ще Т. Гоббс. В них, зокрема, йдеться, що дух прагнення до панування складає вроджену якість людини. Так само дух панування і прагнення до панування завжди складали провідний фактор світових процесів. Т.Гоббс наголошував на тому, що кожний політик повинен керуватися правилом: всі є потенційними ворогами.

Класиком же політичного реалізму є Ганс Моргентау. У своїй праці «Політика серед націй» (1947 р.) він вважав, що зовнішня політика є боротьбою за владу. Ця боротьба ніколи не закінчується, оскільки прагнення до влади і одночасно страх перед нею – явища постійні. Г.Моргентау пояснював поведінку держав через їх об`єктивні національні інтереси, а зовнішню політику конкретної держави вважав вираженням цих інтересів по відношенню до інших держав. Втілені в національних інтересах, цілі зовнішньої політики повинні досягатися силою, в першу чергу – воєнною. В міжнародній системі, стверджує Г.Моргентау, сааме «воєнна сила, яка може бути застосована на практиці чи використана як загроза, забезпечує політичну могутність держави».

Проте, справедливості ради, Моргентау не зводить поняття сили лише до її воєнного компонента. На його думку, поняття «сила» містить в собі й такі основні складові, як: географічне розташування та природні ресурси країни; її промисловий потенціал; воєнна могутність (рівень розвитку воєнної техніки та озброєння, кількість і якість збройних сил; якість підготовки їх особового складу, тощо); чисельність населення; національний характер; національна мораль; якість дипломатії. «Силою, – стверджує Моргентау, – є сукупність усіх можливостей, які має політичний суб`єкт для задоволення своїх інтересів». Отже, сила – багатовимірна категорія.

Г.Моргентау зазначає, що національний інтерес є вищим від будь-яких норм, правил і принципів міжнародної політики, а сила є основним показником успіху зовнішньополітичної діяльності та засобом його доягнення. Він виділяє два елемента національного інтересу: головний – цілісність держави, як умова її виживання, і змінний – функція всіх сумсних інтересів індивідумів, суспільної думки, групових інтересів, партійної політики та ін. Звідси, існування постійного (логічно необхідного) і варіабельного (визначеного обставинами) інтересів. Національні інтереси, хоча й не вічні, але, як не дивно, постійні. Це Моргентау пояснює тим, що географічний фактор – явище незмінне, тому кожне наступне покоління зазвичай опиняється перед тими же проблемами і реагує на них більш-менш однаково.

Для правильного визначення методології геополітики доцільно стисло розглянути історію геополітичних ідей.

Миколо Макіавелі (1469 – 1527) – італійський мислитель, філософ, письменник і політичний діяч (титан відродження). Свої геополітичні погляди на поширення кордонів і приєднання нових земель мирними та воєнними засобами на підставі реальної могутності держави виклав у праці «Государ», опублікованій у 1532 році. Відтак «макіавелізм» вважається політика, що нехтує нормами моралі.

Фрідріх Ратцель (1844 – 1904) – німецький географ і етнолог, соціолог; засновник антропогеографії, а також теорії диффузіонізму. Вважається «батьком» геополітики, хоча сам цього терміну не вживав. В роботі «Політична географія» (1897) висунув ідею про те, що народження політичної географії є результатом військової думки, стратегії. Політична географія є попередником геополітиці, зародження якої пов`язується з епохою Великих географічних відкриттів. Ратцель обґрунтував необхідність експансії і вивів «закони експансії», впровадив поняття «життєвого простору» і підкреслив значення простору, як політичної сили. Вперше сформулював концепцію «світової держави». Наукові праці Ратцеля стали базою для наступних геополітичних концепцій.

Варто відзначити внесок австрійського і польського вченого Людвіга Гумпловича (1838 – 1909), який розвиваючи ідею про те, що державні кордони є запорукою могутності держави, вивів головні закони зовнішньої ролітики.

Теоретично основи геополітики вперше були сформульовані шведським соціологом і політологом Рудольфом Челленом (1864 – 1922). Виділяючи п`ять категорій в рамках політичних наук (серед них: екополітика, демополітика, соціополітика, краторполітика), він вперше вжив термін «геополітика». Геополітику Челлен визначив як науку про державу, що є географічним організмом.

Безумовно, одним з найвагоміших внесків у геополітику зробив англійський педагог і політик Хелфорд Маккіндер (1861 – 1947). Він уперше створив закінчену всеосяжну геополітичну концепцію. Головним законом він вважав геополітичний дуалізм (боротьбу морської – талласократія – і сухопутної – теллулократія – сил). Необхідно зазначити, що він не перший, хто звернувся до дуалізму, але перший, хто використав його в планетарному масштабі. Цікавою є його система геополітичного районування. Він вважав, що для держави найвигіднішим є серединне, центральне положення. З планетарної точки зору в центрі знаходиться Євразія, а в центрі Євразії – «Серце Землі», найбільш сприятливий плацдарм для коннтролю над світом. «Хартленд» – ключова територія в межах Світового острова (Азія+Європа+Африка). Навколо «Хартленду» концентричними півколами розміщені внутрішній та зовнішній півмісяці. «Зовнішній півмісяць» є форпостом морської цивілізації, «Хартленд», відповідно, – сухопутної. Маккіндер вважав «Внутрішній півмісяць» найбільш сприятливою територією для розвитку цивілізації. Одним з найважливіших моментів в ієархії планетарного простору є виділення «Воріт Хартленду» – з Європи в Сибір і навпаки.

Для нас важливо зазначити, що у пізніших варіантах своєї концепції Маккіндер включив Чорне і Балтійське моря до «Хартленду» як безпосередні «Ворота «Хартленду». Він писав, що Чорне мореє стратегічною стежкою рухів до Півдня і Сходу. Маккіндер вказував, що Чорне море, Балтика, Середній і Нижній Дунай становлять стратегічне поле для панування. Звідси він виводить у праці «Географічна вісь історії» свою знамениту формулу: «Хто контролює Східну Європу, домінує над «Хартлендом» ; хто домінує над «Світовим островом», той править, панує над світом».

Маккіндер вказував на необхідність існування «Серединного поясу» держав між Гданськом і Константинополем, який би розділяв німецький і російський експансіонізм. Саме у Східній Європі Маккіндер провів «геостратегічну вісь історії». Вперше Маккіндер сфлрмулював поняття «атлантичного простору єдності». Всі його міркування похідні від твердження, що «великі війни історії є наслідком нерівномірності розподілу родючості і стратегічних можливостей на земній кулі».

Ідеї Маккіндера значною мірою вплинули на розвиток майже всіх геополітичних шкіл.

В контексті історії геополітичних вчень не можна не згадати Альфреда Мехена, який створив підвалини морської геополітики та геостратегії. Практично всі його праці присвячені темі «морської сили». Мехен вказував на необхідність для «морської сили» панування над морськими шляхами і стратегічними пунктами системи баз. Слід зазначити, що вся американська стратегія зовнішньої політики будувалася в XX столітті на ідеях Мехена. Його можна назвати «батьком» сучасного «атлантизму».

Французом Відалем де ля Бланшем був відкорегований жорсткий детермінізм, що виразилося у вигляді «посибілізму». Він вказував, що географічний фактор може визначити долі тих чи інших народів, але визначальну роль відводив людині, яка здатна приймати рішення.

Необхідно відзначити й доробки Ніколаса Спайкмена, який роглядав зовнішню політику виключно з позиції сили. Боротьбу за владу він бачив, як боротьбу за простір.

Не можна не відзначити німця Карла Гаусгофера, який, відстоюючи позиції «континетальної» долі Німеччини, вивів формулу «континтального блоку» на вісі «Берлін – Москва – Токіо» (євразійський напрямок), а також увів поняття так званої «Александрійської вісі» – «ІслаАндія – Александрія – Нова Зеландія» (афро-австралійський напрямок).

З німецької школи слід відзначити ще й Карла Шмідта, який ввів поняття «номосу», в якому проявляються культурні та природні особливості людської спільноти у поєднанні з природним середовищем. Геополітичний дуалізм він пояснював тим, що «номос суші» і «номос моря» – два цілком відмінні види цивілізацій (а не варіанти одного цивілізаційного простору).

З російських вчених варто згадати Петра Савицького та його «євразійство», яке є російським варіантом континенталізму.

З-поміж повоєнних геополітиків слід назвати: Александра де Северського, який представив глобальну стратегію з авіаційної точки зору; Дж. Слессора – автора розробки ядерної стратегії; К.Грея, який розробляв геополітику супердержав, нарешті, С. Коена, який завершив ревізію і «покращення» тез Н.Спайкмена, а також звернув увагу на «смугу держав-уламків», якими вважав Східну Європу, Близький Схід, Переднюю Азію та Центральну Америку, розглядав авіацію та її ядерну зброю, як чинники геополітичної могутності, змодифікував геополітичну концепцію на підставі уявлень про єдність простору, поділив простір на геостратегічні райони та геополітичні субрегіони. Дуже цікавими є погляди Жака Атталі, автора концепції «геоекономіки».

Безумовно, питання геополітичних конструкцій розроблялися й українськими вченими.

Отже, геополітика – це галузь науки, яка вивчає весь спектр зовнішньополітичних відносин, оскільки будь-яке політичне рішення має просторовий вираз. Це пов`язано з тим, що суб`єкти міжнародних відносин – держави обов`язково прив`язані до території, а відносини між ними однозначно відбуваються у реальних географічних умовах.

Геополітика є одночасно теоретичною та прикладною дисципліною. З точки зору її прикладного значення для вітчизняної еліти, яка в принципі уособлює в собі публічне управління, важливе місце посідає чітке розуміння нею поняття «геополітичне становище», оскільки дане поняття акумулює весь спектр об`єктивно існуючих реалій географічного простору, які визначають просторово-географічну орієнтацію держави. Водночас геополітичне становище є інструментом та кінцевим результатом геополітичного аналізу, оскільки включає вивчення географічного поширення якомога повнішої сукупності найбільш вагомих детермінант зовнішньої політики. Незнання чи ігнорування геополітичного становища призводить до поразок на міжнародній арені.

Геополітичне положення складається з двох компонентів: статистичного й динамічного. Статистичне – це, насамперед, географічне положення держави, розмір і форма державної території, морфологічні характеристики території, характер кордонів держави. Воно стосується загальних фізико-географічних особливостей державної території, їх вигідності чи невигідності відносно оточення. Ці характеристики визначаються досить великою усталеністю, тому їх аналіз становить основу статистичного геополітичного становища.

Динамічне геополітичне становище пов`язане з особливостями географічних рис міжнародної системи: сусідство держави, положення відносно центрів сили, місце держави в їїархії міжнародної системи, аналіз географічного поширення базових факторів сили, аналіз географічного виразу національних інтересів оточення, положення держави відносно конфліктних зон, світових комунікацій і джерел стратегічної сировини, відношення до міжнародних організацій.

За характером цих двох складових геополітичного положення бачимо, що геополітичний аналіз неможливий без знань як географії, так і політології.

Вважається, що на формування вітчизняного політичного мислення про геополітичне становище України та гіпотетичну поведінку у визначенні зовнішньополітичних орієнтирів об`єктивно вплинули наступні чинники:

- історичне розшматування етнічної території між країнами-сусідами, що не могло не позначитися на менталітеті населення різних регіонів України, його орієнтації щодо зовнішньої політики та науково-політичних підходах до розв`язання проблеми суверенітету;
- переважання думки про те, що саме Україна, на території якої виникла Київська Русь, є колискою східних слов`ян, має історичні пріоритети і першість у творенні державності;
- пошуки приязні в сусідів: наміри співіснувати з ними на рівних правах або навіть на умовах автономії чи протекторату закінчувалися, як правило, втратою незалежності.

Геополітичній прбламатиці, актуальній протягом багатьох століть, осбливо в перших десятиріччях минулого століття, приділяли увагу такі визначні вчені України, як М.Грушевський, В.Винниченко, В.Липинський, Д.Донцов, С. Рудницький, Ю.Липа, І.Лисяк-Рудницький, Р.Лащенко, С. Шелухін та ін. Огляд їхніх праць та програмних документів українських політичних партій кінця XIX – поч. XX ст. дає змогу певною мірою узагальнити картину пошуків у зазначеному напрямі, визначити наступні з`єднувальні пошукові вузли:

- неодмінний зв`язок з ідеєю державотворення, пояснення відсутності державності зазіханням з боку зовнішніх сил;
- спроби відшукати оптимальні форми між- або внутрішньодержавного зв`язку і взаємовідносин із сусідніми народами і країнами;
- визначення певного регіону України, як опорної бази в державотворенні та зовнішній орієнтації;
- розробка порівняльної психологічної характеристики українського та сусідніх народів з метою доведення їх спорідненості чи окремішності;
- врахування у геополітичній орієнтації соціального чинника.

Можна виділити ще й таку особливість, як надзвичайна строкатість зовнішньополітичних орієнтацій, що пропонувалися авторами відповідних концепцій. У цьому закладена глибока історична традиція, адже не було, мабуть, жодного сусіда, географічно близького (і не дуже), з яким би політичні діячі України не шукали злуки для здобуття самостійності. Визначальними у цьому відношенні були, певно, XVII – перша половина XVIII ст., коли, «все ясніше проступаюча провідна лінія польської, як також московської політики, запанувати над Україною, робила вже заздалегідь безвиглядними всі спроби останньої зберегти свою незалежність в союзі одної з цих держав проти другої». Після провалу Гадяцької угоди робляться спроби опертися на Туреччину (П.Дорошенко, Ю.Хмельницький), на Швецію (І.Мазепа, П.Орлик). Напркінці XVIII ст. В.Капніст зондував грунт щодо налагодження стосунків із Прусією і можливого протекторату останньої над Ураїною.

У XIX – на початку XX ст. у суспільно-політичній думці запанували такі основні геополітичні концепції: слов`янофільська, чорноморсько-балканська, центрально-західноєвропейська, чорноморсько-балтійська, а також «східно-західної рівноваги». Слов`янофільська концепція бере початок від Кирило-Мефодіївського братства, члени якого вважали, що кожен слов`янський народ має створити власну демократичну республіку й об`єднатися у федерацію зі спільним парламентом у Києві. Згодом цей напрямок розробляли І.Франко, Р.Лащенко, вдавався до нього у своїх пошуках і М.Грушевський.

Близька до попередньої і чорноморсько-балканська концепція, яка передбачала створення федерації чорноморських і балканських країн. Прихильниками її були С. Томашевський, С. Шелухін. Останній пропонував залучити до чорноморько-адріатичної федерації українців, чехів, словенів, сербів і хорватів.

Чи не найпопулярнішою була чорноморсько-балтійська клнцепція. До неї схилялися С. Рудницький, Ю.Липа. Неодноразово звертався до цієї концепції і М.Грушевський, чкий вважав, що до чорноморсько-балтійської федерації мають увійти «принаймні діти історичної Польщі» – Україна, Білорусія, Литва, між якими не було скільки-небудь серйозних конфліктів. А С. Рудницький залучив сюди ще й Фінляндію, Естонію і Латвію. Водночас для С. Рудницького в геополітичному положенні України був важливим близькосхідний аспект. Він вважав, що Україна являє собою одну з найважливіших «ключових точок» цілого Близького Сходу. Ю.Липа надавав чорноморсько-балтійському вектору стратегічного значення й зауважував, що тільки «…вісь Південь – Північ є віссю українських земель. Як в епоху античну і київську, так і в епоху козацтва, ця вісь залишається і в подальшому». Необхідно зауважити, що Ю.Липа – автор найбільш розробленої концепції («Чорноморської доктрини») на підставі україноцентризму.

Досить поважне місце займав у політичній історіографії західноєвропейський вектор. Своєрідний «поміркований європеїзм» пропагував М.Драгоманов, який, обгрунтовуючи необхідність зв`язку України із Західною Європою (як джерелом прогресу), зазначав, що історичний процес в Росії має пройти такий самий політичний шлях, як і в країнах Західної Європи.

М.Грушевський, застерігаючи у ряді праць, що не треба підганяти наше життя під який-небудь західно-європейський зразок, рекомендував українцям, окрім Німеччини, Швейцарії, Швеції, Франції, Англії, Італії, вчитися також у США.

Більш яскраво виражену «західну» позицію займав Б.Крупницький. Він вважав, що Україна запозичила від Заходу греко-католицьку церкву і латинську культуру. Виходячи з цього, вчений робив висновок: Україна завжди була історично близькою до Європи. На його думку, ритм українського історичного процесу пролягає через західно-східний курс і нагадує певне замкнуте коло. Україна, з геополітичної точки зору, «декілька разів у своїй історії виривалися до Заходу...».

Заслуговує уваги геополітична концепція «рвіноваги», що її проголошували деякі вчені у спробах розв`язати одвічну українську дилему – «Захід чи Схід». М.Грушевський, зокрема, віддаючи їй данину, закликав «не спішити замикатися в який-небудь один круг зв`язків, відносин і впливів, а брати як можна ширше... у сфері старих зв`язків колишньої Російської держави і нових зв`язків з Центральними державами, і поза ними».

Слід віддати належне розважливості концепції рівноваги між Заходом і Сходом, яку сформулював І.Лисяк-Рудницький. Він вважав, що східні і західні держави, які взаємно доповнювали один одного, мали місце на всіх етапах української історії, і це стало невід`ємним елементом життя країни. При цьому тривале переживання одного з цих впливів без своєчасної компенсації з боку іншого лише деструктивно впливало на Україну, яка за етносом та естетичним світосприйманням належить до Сходу, а за політичною та соціальною структурою – до європейського світу. В цьому, на думку вченого, полягає синтез України між Сходом і Заходом, де вона об`єднує дві традиції, є спадкоємницею обох культур. Очевидно, цю концепцію поділяють і деякі сучасні українські політики.

За часів Радянського Союзу фактична повна втрата суверенітету Україною унеможливлювала розвиток соціологічної думки. Тепер, здавалось би, відновлювальна нагода з`явилася, проте час-від часу вона знову чомусь згортається...

Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що становлення незалежності України (особливо на нинішньому етапі) детермінує гостру необхідність геополітичних досліджень, які б базувалися на сучасних теоретико-методологічних засадах геополітики, враховували та аналізували риси сучасної міжнародної системи, в геополітичне положення нашої держави орієнтували на пріоритетні напрями зовнішньої політики. Публічні ж органи влади в своїй практичній діяльності мали б прислуховуватися до фахових наукових результатів з даної нагальної проблеми.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29.
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» № 2411 – VI; Ухвалений Верховною Радою України 1 липня 2010 року.
4. Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» : Затверджена Указом Президента України 12 лютого 2007 року (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 389 / 2012).
5. Гаджиев К. Геополитика. – М., 1997.
6. Гоббс Т. Избранные произведения. – М., 1964. – Т. 1.
7. Горбулін В. Наша мета, наша доля. Місце України в сучасній Європі // Політика і час. – 1996. – № 7.
8. Дугин А. Основы геополитики и геополитическое будущее России. – М., 1997.
9. Липа Ю. Чорноморська доктрина. – Одеса, 1942.
10. Пономарева И. Геополитические факторы внешней политики: современное видение // Экономика и международные отношения. – 1990. – № 1.
11. Порохнявий Ю. Проблеми кордонів України // Нова політика. – 1995. – № 6, 7; 1996. – № 2.
12. Радецький В. Збройні сили. Проблеми будівництва в контексті національної безпеки України // Військо України. – 1996. – № 3-4.
13. Рудницький С. Чому ми хочемо самостійної України. – Львів, 1994.
14. Медісон В., Шахов В. Сучасна українська геополітика: Навчальний посібник, – К.: Либідь, 2003. – 176 с.
15. Черник П. Геополітика як чинник формування зовнішньополітичного курсу України: істрико-методологічні аспекти // Військово-науковий вісник. Втпуск 4. – Львів: ЛВІ, 2002. – С. 211 – 225.

АЛЄКСЄЄВА ЯНА ВАЛЕРІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ВИЗНАЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ ТА ЙОГО ПОТЕНЦІЙНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

68-ма сесія Генасамблеї ООН, яка відбулась у Нью-Йорку, засвідчила європейський напрям майбутнього нашої держави. У своєму виступі Президент України Віктор Янукович зазначив: «Через призму сталого розвитку розглядаємо також євроінтеграційні прагнення України, які є визначальним вектором розвитку країни. Україна робить свій внесок у проекти Великої Європи, які об’єднують інтереси і цілі розвитку країн заходу і сходу нашого континенту» [1]. Таким чином, за роки незалежності Україна все ж визначилась зі своїм майбутнім, не зважаючи на скептичні настрої частини населення нашої держави.

Саміт «Східне партнерство», який відбудеться у Вільнюсі 29-30 листопада 2013 року має стати, з одного боку, завершенням процесу підготовки до європейського майбутнього, з іншого боку, лише початком кардинальних змін, які очікують на Україну.

На думку багатьох аналітиків та експертів, курс на Європу в довгостроковій перспективі може принести Україні більше вигод, аніж Митний союз. Тим не менш, підписання Угоди з ЄС може посилити конфронтацію у співробітництві з РФ, особливо у сфері економіки. Виробники товарів, які сьогодні Україна експортує до Росії, наприклад, продукція харчової промисловості, вже відчули жорсткі заходи протекціонізму з боку РФ та членів Митного союзу, що негативно впливає на зовнішньоторговельний баланс та економічні показники нашої держави. Відразу ж після підписання Угоди Росія може застосувати відповідні міри щодо України, як офіційні, так і неофіційні. Починаючи із застосування нових митних тарифів, чергових претензій по виконанню газових контрактів, заморожування спільних проектів в низці галузей економіки, і закінчуючи латентною торговельною війною, першу хвилю якої вже відчули українські товаровиробники.

Таким чином, подібні контр міри з боку Росії, до якої Україна експортує більше 70% товарів від загального обсягу експорту, можуть стати нелегким потрясінням для української економіки в короткостроковій перспективі [2].

Згідно з індексом уразливості до раптової зупинки надходження капіталу, який проаналізував британський економічний журнал The Economist, Україна разом з Туреччиною, ПАР та латиноамериканськими країнами опинилась в зоні ризику. Про ризиковість ситуації свідчить той факт, що основний іноземний кредитор України – МВФ – очікує результатів переговорів України на саміті у Вільнюсі.

ЄС, в свою чергу, відмовляється надавати Україні фінансову допомогу до поновлення її переговорів з МВФ. Уряд України намагається утримати проблеми платіжного балансу за рахунок зниження обсягів поставок російського газу і регулювання митних зборів. Аналіз статистичних даних, згідно з якими золотовалютні резерви НБУ з початку року зменшились майже на 12 % до 21,7 млрд.доларів, вказує на нестабільність і наявність кризи в українській економіці [3].

Таким чином, визначаючи своє майбутнє, Україна опинилась на перехресті міжнародних інтересів і геополітичних прагнень. А очікування фінансової допомоги від ЄС, необхідної для реструктуризації низки галузей економіки і, таким чином, зниження енергозалежності від російського газу, стає все більш примарним.

Важелі державного регулювання на вплив ситуації в країні використовуються не в повній мірі, оскільки всі зусилля направлені на підписання Угоди, а отже, на дотримання стандартів і вимог ЄС, навіть, завдаючи при цьому збитків національним товаровиробникам.

В умовах торговельних війн між Україною та її найбільшими партнерами, доцільним є зменшення податкового тиску на товаровиробників, а також пошук нових шляхів для альтернативних джерел енергії. Українська економіка є однією з найбільш енергоємних, що, в свою чергу, відзначається на собівартості продукції. Ситуація, в якій зараз опинилась Україна, є свідченням того, що лише модернізація підприємств-виробників дасть можливість витримати конкурентний тиск на світових ринках. Інститути державної влади, в свою чергу, мають розробити Програму підтримки вітчизняних виробників в умовах перехідного періоду від вітчизняних стандартів до стандартів ЄС.

Список використаних джерел.

1. Дзеркало тижня // [Електроннийресурс]. – Режим доступу: http: // dt.ua / POLITICS / yanukovich-u-nyu-yorku-pidtverdiv-yevrointegraciya-ye-viznachalnim-vektorom-dlya-ukrayini-128985_.html

2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // ukrexport.gov.ua / ukr / tovaroobig_za_kab_stat / rus / 7195.html

3. Мінфін // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // minfin.com.ua / 2013 / 09 / 10 / 807219 /

ВАЛІУЛЛІНА ЗОРЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПАСАЖИРСЬКОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Галузь пасажирських автомобільних перевезень в Україні на сьогоднішній день є однією з пріоритетних та важливих секторів народного господарства. Вона безпосередньо впливає на розвиток національної економіки та зростання соціального рівня життя населення.

За період незалежності України і до сьогодні у сфері пасажирського автомобільного транспорту накопичилася велика кількість проблем, що потребують негайного та першочергового вирішення. Основними з них є [1, с. 4]:

– невідповідність вимогам сьогодення як законодавства з питань регулювання діяльності автомобільних перевізників, які забезпечують безпеку перевезення пасажирів, так і системи державного контролю дотримання персоналом автомобільного транспорту норм законодавства;

– недостатній обсяг фінансування витрат пасажирських перевізників, що пов’язані з наданням соціально значущих послуг, та відсутність компенсації витрат від регульованого тарифу за рахунок бюджетних коштів;

– відсутність системного підходу до забезпечення функціонування автомобільного транспорту, створення конкурентного середовища, рівних умов на ринку транспортних послуг;

– високий рівень зношеності рухомого складу, наявність на ринку великої частки дрібних перевізників і, відповідно низький рівень безпеки перевезень.

Важливо акцентувати увагу на тому, що неабияке значення для інтеграції національної економіки у світову та активізації міжнародного співробітництва України має розвиток підприємств пасажирського автомобільного транспорту (ПАТП).

Проведене дослідження факторів впливу на процеси забезпечення технологічного оновлення, дозволяє зробити висновки, що на сьогодні низький рівень розвитку ПАТП, зокрема в Рівненської області, пов’язаний з:

1) недостатнім рівнем інвестування;
2) низьким рівнем тарифів на соціально значимі види пасажирських перевезень, що підлягають державному регулюванню;
3) обмеженням фінансового забезпечення транспортних підприємств з державного та місцевих бюджетів;
4) відсутністю коштів на оновлення основних засобів внаслідок заниження їх вартості та недостатнього рівня амортизаційних відрахувань;
5) недосконалістю нормативно-правової бази;
6) недосконалістю механізмів лізингу.

Дослідники В. Березін, Я.І. Шефтер, А.В. Шмітьков, К.В. Трякін [2, с. 68; 3] зазначають, що для розвитку ПАТП необхідно реалізувати наступні положення:

– основою державного регулювання транспортної діяльності є законодавча і нормативна система, що передбачає пріоритет інтересів пасажирів, регулює всі взаємини ПАТП із замовниками та споживачами вироблених ними автопослуг. Політика у сфері транспортної діяльності повинна будуватися з урахуванням результатів економічної реформи, політичної ситуації і соціально-економічного становища в країні, а правова і нормативна база функціонування ПАТП повинна бути адаптована до сучасних умов;

– державна підтримка діяльності автотранспортних підприємств є домінуючою частиною роботи органів виконавчої влади, у першу чергу регіональних. Значна частка підтримки повинна здійснюватися через інституціональних

споживачів транспортних послуг, а її об'єкти і системи повинні бути під постійним контролем, у тому числі і суспільним, механізми якого забезпечують ефективне використання засобів, призначених для суспільного пасажирського транспорту, тільки за їх прямим призначенням;

– податкова, кредитна і дотаційна політики повинні здійснюватися диференційовано, стимулювати реформування механізмів і систем пасажирського автотранспорту, бути спрямованими на випереджальний розвиток цієї інфраструктури.

Таким чином, підсумовуючи проведене дослідження, відзначимо, що розвиток ПАТП має відбуватися з врахуванням європейських стандартів, щодо безпеки перевезень пасажирів та екологічних потреб сучасності. Державна політика повинна бути спрямована на удосконалення нормативно-правової бази, забезпечення конкурентоспроможності ПАТП, запровадження технологічного оновлення на інноваційних засадах, створення необхідних умов та активізацію інвестиційних ресурсів. Як показали дослідження, необхідною умовою для забезпечення технологічного оновлення та успішного розвитку ПАТП є оновлення та оптимізація структури парку рухомого складу, підготовка інноваційних кадрів та підвищення кваліфікації водіїв, нормування і контроль режимів праці і відпочинку водіїв, забезпечення та організація передрейсової підготовки. Доцільно, щоб вищеназвані прогалини у галузі пасажирських автомобільних перевезень були реалізовані у постановах, розпорядженнях та інших нормативно-правових актах Верховної Ради та регіональних органів виконавчої влади, постановах та декретах Кабінету Міністрів України, указах Президента України, рішеннях внутрішньої організації та менеджменту ПАТП.

Список використаних джерел.

1. Петухов Д.В. Підсумки діяльності Департаменту автомобільного транспорту Міністерства інфраструктури України / Д.В. Петухов // Перевізник UA, 2013. – № 1-2. – С. 4-6.
2. Слободяник Ю.Б. Фінансовий механізм функціонування підприємств пасажирського автотранспорту в сучасних умовах: монографія / Ю.Б. Слободяник. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 162 с.
3. О реформировании организационно-финансового механизма общественного транспорта (разработки и рекомендации) / В. Березин, Я. Шефтер, А. Шмитьков, К. Трякин // Автомобильный транспорт. – 1997. – № 9. – С. 11-16.

ГАЛАГАН МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Для вирішення першочергових завдань щодо євроінтеграційних прагнень України основоположним постає створення і вдосконалення інституційних та організаційних механізмів реалізації євроінтеграційної політики, що покликані: розробляти євроінтеграційну політику, планувати відповідні євроінтеграційні завдання; реалізовувати дану політику та відповідати за її проведення; забезпечувати відповідні заходи координації євроінтеграційною політикою; проводити систематично моніторинг та оцінку здійснення євроінтеграційної політики; звітувати перед громадськістю щодо проведення євроінтеграційної політики; вести постійні переговори з Європейським Союзом (ЄС) у сфері здійснення європейської інтеграції України, зокрема, під час передвступної кампанії до ЄС тощо.

Під інституційно-організаційним забезпеченням співробітництва України та ЄС розуміється утворення нових або реорганізація (удосконалення) існуючих інституцій (структур), а також проведення відповідних заходів щодо організаційного забезпечення діяльності цих інституцій (наприклад, кадрова підготовка, тому числі стажування спеціалістів за кордоном, вивчення ними мов країн-членів ЄС), процесу євроінтеграції в цілому та налагодження якісно нового рівня співробітництва [1].

Головною проблемою системи інституційно-організаційного забезпечення європейської інтеграції України залишається відсутність ефективної координації в цій сфері, фрагментарне залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації євроінтеграційної політики, недостатнє кадрове забезпечення процесу європейської інтеграції тощо. До того ж окремі координаційні функції нормативно закріплені й фактично виконуються більш ніж одним органом. У результаті такого дублювання вся система координації неефективна, а відповідальність за конкретні проблеми та провали відсутня.

Ми вважаємо, що таким центральним органом виконавчої влади повинен стати *Державний комітет з питань європейської інтеграції (Державний комітет)*, метою створення якого має стати оптимізація системи державного управління у сфері реалізації євроінтеграційної політики, розв'язання її основних організаційних проблем, серед яких недоліки загальної координації, аналізу та звітності, брак довгострокового планування в цій сфері тощо, що дозолить Україні вийти на більш якісний рівень відносин з ЄС.

Відповідно до покладених на нього завдань Державний комітет повинен мати наступну структуру:

- *департамент європейської інтеграції* – повноваження щодо організації та координації євроінтеграційних процесів, підготовка та реалізація стратегічних документів та національних програм, координація заходів, що пов'язані з отриманням та використанням іноземної допомоги;

а) *відділ кадрового забезпечення* – забезпечення висококваліфікованим персоналом, здійснення постійного навчання та підвищення кваліфікації співробітників Комітету;

- *департамент інституційної розбудови* – координація роботи інституцій у процесі імплементації УА;
- *департамент зв'язків з ЦОВВ з питань європейської інтеграції* – взаємодія з «партнерами» координаційного органу, а саме з підрозділами, що опікуються процесами європейської інтеграції України в міністерствах та інших органах влади, підготовка науково обґрунтованих пропозицій з питань реалізації даної державної політики, організація в установленому порядку наукових та експертних досліджень з питань реалізації політики у сфері європейської інтеграції;

- *департамент з адаптації законодавства України до законодавства ЄС* – моніторинг та оцінка даного процесу, а також нормотворчої діяльності з acquis communautaire;

- *департамент зв'язків з громадськістю та ЗМІ* – систематична співпраця з інститутами громадянського суспільства, з метою забезпечення їх безпосередньої участі в євроінтеграційних процесах та інформування щодо реалізації євроінтеграційної політики України;

- *департамент прогнозування, контролю та аналізу* – здійснення прогнозу щодо вироблення відповідної політики, контроль за ефективним та результативним проведенням євроінтеграційної політики, а також аналіз здобутків, вияв недоліків під час проведення даної політики та надання рекомендацій щодо покращення здійснення політики європейської інтеграції;

- *департамент співпраці з інституціями ЄС* – проведення постійного конструктивного діалогу щодо євроінтеграційної політики України, вступу її до ЄС.

Окремо слід виділити в структурі Комітету Громадську раду, яка покликана сприяти реалізації кожного громадянина конституційного права на участь в управлінні евроінтеграційної політикою з метою здійснення відповідних координаційно-наглядових дій, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій, роз'яснювальних заходів з громадськістю щодо питань, які стосуються формування та реалізації даної політики.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 16 березня 2005 року № 62. «Про затвердження методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм» [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http: // zakon.nau.ua / ?uid=1026.1.146&title=%CC%B2%CD%B2%D1%D2%C5%D0%D1%D2%C2%CE%20%C5%CA%CE%CD%CE%CC%B2%CA%C8%20%D2%C0%20%C7%20%CF%C8%D2%C0%CD%DC%20%AA%C2%D0%CE%CF%C5%C9%D1%DC%CA%CE%AF%20%B2%CD%D2%C5%C3%D0%C0%D6%B2%AF%20%D3%CA%D0%C0%AF%CD%C8%20(%E7%E0%F0%E5%BA%F1%F2%F0%EE%E2%E0%ED%EE%20%CC%B3%ED%FE%F1%F2%EE%EC – Заголовок з екрану.

ГАЛУШКІНА ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

завідувач сектору прикладних проблем екологізації економіки регіону
Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
д.е н., професор, Заслужений економіст України

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сьогодні в Україні ще не сформувалася національна система екологічного управління в її європейській системній цілісності державного, публічного, громадського і корпоративного (бізнесового) екологічного управління. Нині домінує державна система управління у галузі охорони навколишнього природного середовища, повноваження і функції якої визначені Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища». Держава фактично «монополізувала» екологічну відповідальність, що призвело до послаблення відповідальності природокористувачів – суб'єктів господарювання і власників землі, основних фондів. Є певні суперечності між масштабами зміни власності (приватизації) і збереженням, домінуванням адміністративної відповідальності за екологічну шкоду. Цей визначальний чинник стримує процес формування національної системи екологічного управління на європейських засадах.

Згідно з чинним законодавством України державне управління зорієнтовано на охорону навколишнього природного середовища. У більшості країн ЄС це прерогатива місцевих органів влади. Панівна концепція екологічного управління центральних органів – запобігання забрудненню екосистем, гармонізація взаємодії суспільства і природи, відтворення екологічної рівноваги, екологічне оздоровлення та екологічна безпека.

Громадське екологічне управління визначене в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» як управління громадських об'єднань у сфері охорони навколишнього природного середовища з набором відповідних повноважень. Домінуючу концепцію громадського управління слід спрямувати на гармонізацію взаємодії суспільства і природи з визначенням спільної відповідальності держави й суспільства. Охорона навколишнього природного середовища має бути пріоритетом громадськості, місцевих громад.

Корпоративне (бізнесове) екологічне управління законодавчо ще не визначено. Введенно в дію державні стандарти серії ДСТУ ISO 14000 «Настанови з управління навколишнім середовищем», але їхнє додержання не є обов'язковим, законодавчо закріпленим.

Нашій державі притаманна загальна спрямованість державної стратегії переходу на засади сталого розвитку, що передбачає екологізацію інфраструктури, управління охороною довкілля, раціональним використанням природних ресурсів та безпекою життєдіяльності суспільства. Значущість цих постулатів зростає в умовах децентралізації управління та підвищення ролі соціально-економічного розвитку регіонів [1].

На сьогодні «зелена» політика країни виступає основною домінантою на шляху до сталого зростання. Основні постулати «зеленого» розвитку вже широко використовуються європейським співтовариством.

Тому формування доктрини «зеленого» зростання розглядається як система довгострокових дій, що деталізує ресурсні можливості, обґрунтування вагомості «зеленого» зростання економіки України та формування сприятливого бізнес-середовища, як на державному, так і регіональному рівнях. Зазначена доктрина базується на аналізі можливостей більш ефективно використовувати наявні природні блага на принципах міжрегіональної (транснаціональної) кооперації та взаємної компенсації завданих збитків. Впровадження обраних заходів повинно сформувати сталу економічну систему, орієнтовану на забезпечення «зеленого» вектору розвитку економіки країни та її регіонів

У відповідності до основних постулатів «зеленої» економіки, формування конкурентоспроможного середовища та системи інституційних перетворень по впровадженню інноваційної управлінської парадигми та організаційної моделі сучасного розвитку економіки України та її регіонів на засадах сталості та з урахуванням загальноєвропейських підходів

до забезпечення стандартів якості життя населення, а також ефективності використання та збереження природно-ресурсного потенціалу є дуже своєчасною, беручи до уваги економіко-соціальні диспропорції необхідно забезпечити [2, с. 136-137]:

- розвиток методологічного підґрунтя «зеленої» економіки як – нового вектора сталого розвитку України та її регіонів;
- розробку концепції «зеленої» економіки крізь призму міжнародних підходів;
- визначення критеріальної бази та індикаторів «зеленої» економіки в загальнонаціональному та регіональному вимірі;
- обґрунтування ключових важелів інституційного забезпечення реалізації ідеологічної платформи доктрини «зеленої» економіки на засадах сталого розвитку та інноваційності;
- оцінку геополітичних переваг та регіональних особливостей розвитку України на засадах «зеленої» економіки;
- аналіз напрямів та ефективності моделі «зеленого» зростання в різних сегментах господарювання;
- розробку наукового бачення щодо сприятливих інституційних передумов, які забезпечують реалізацію доктрини «зеленої» економіки України (на прикладі її прибережної смуги);
- деталізацію ресурсних можливостей та обґрунтування вагомості «зеленого» зростання економіки України;
- обґрунтування інноваційних напрямів реалізації «зеленої» політики;
- окреслення стратегії подальших еколого-економічних реформ та плану дій щодо їх впровадження в форматі розвитку «зеленої» економіки.

Таким чином, як свідчить світова практика, питання взаємозалежності еколого-соціальних показників розвитку та доктрини «зеленої» економіки, є головними напрямами публічного управління з метою забезпечення сталості держави та її регіонів в контексті євроінтеграції.

Список використаних джерел.

1. Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні / Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. // Монографія – Одеса – Саки: ІПРЕЕД НАН України – ПП «Підприємство «Фенікс», 2011. – 324 с.

2. «Зелена» стратегія регіону / [Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. та ін.]; за наук. редак. Б.В. Буркинського, Т.П. Галушкіної. – Саки: ПП «Підприємство Фєнікс», 2011. – 448с.

ГАНЄВА ІРИНА ЕММАНУЇЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОНОМІЧНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЯПОНІЄЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В умовах низьких темпів розвитку світової економіки головним завданням уряду нашої держави є пошук стимулів для пожвавлення економіки. Економічні реформи завжди вимагають великих зусиль, але з різних причин вони далеко не завжди приносять очікуване поліпшення якості життя. І вже тим більше важко досягти відчутних результатів за короткий термін. Проте досвід таких країн, як Японія свідчить, що в сучасному світі немає нічого неможливого.

На даний час Японія є однією із найбільш розвинених країн світу. За розміром ВВП і обсягом промислового виробництва Японія займає третє місце серед країн світу, після США та КНР.

Банківська справа, страхування, нерухомість, роздрібна торгівля, транспортні перевезення та телекомунікації є основними галузями японської економіки. Японія володіє великим виробничим потенціалом і є батьківщиною деяких найбільших і найбільш просунутих з технічної точки зору виробників автомобілів, кораблів, електронного устаткування, верстатів, сталі і кольорових металів, хімікатів, текстилю та їжі. Будівництво довгий час було однією з найбільших галузей японської промисловості, завдяки багатомільярдним державним контрактам в приватному секторі.

Під час Другої світової війни була знищена значна частина японського економічного потенціалу. Основи для подальшого енергійного підйому і структурних перетворень у господарстві були закладені в результаті перегляду урядової політики по відношенню до науки і техніки, організації підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів, а також завдяки використанню досвіду промислового будівництва, накопиченого до і під час війни.

Всеохоплююче зростання реальної економіки з 1960-х по 1980-ті роки називали «японським економічним дивом» : у середньому 10% на рік в 1960-ті, 5% в 1970-ті та 4% в 1980-ті [1]. Зростання істотно сповільнилося в 1990-ті роки, в основному через наслідки надмірних інвестицій наприкінці 1980-х років і внутрішньої політики, спрямованої на витіснення надлишкових спекулятивних капіталів з фондового ринку і ринку нерухомості. Спроби уряду оживити економічне зростання увінчалися незначними успіхами, а в 2000 і 2001 роках були ще сильніше загальмовані через уповільнення світової економіки. Проте, після 2005 року економіка показала упевнені ознаки відновлення.

Депресивний стан нинішньої японської економіки майже не робить істотного впливу на світову кон'юнктуру, оскільки країна все ще залишається досить закритою: лише 10% її величезного внутрішнього попиту покривається імпортом. Інша справа – вплив банківської системи Японії на світову економіку. Роль японських фінансових інститутів у світовій економіці дуже значна. За останнім рейтингом 9 з 10 величезних за активами банків світу – японські.

Японська економіка характеризується об'єднанням виробників, постачальників, дистриб'юторів і банків в тісні групи під назвою «кейрецу» [1] і відносно слабкою міжнародною конкуренцією на внутрішніх ринках. Також існує безліч швидше соціальних, ніж виробничих домовленостей таких, наприклад, як гарантія довічного працевлаштування у великих корпораціях.

Зберігаючи роль світового лідера з багатьох найважливіших напрямків науково-технічного прогресу, Японія при цьому демонструє надзвичайно високий ступінь адаптації до умов розвитку економіки, які постійно змінюються. Ці зміни

відбуваються не просто на базі технологічних інновацій, але в безперервній і складній взаємодії техніки, технології, економічних і соціально-політичних чинників.

В Азіатському регіоні Японія залишається одним з найважливіших економічних партнерів України. Незважаючи на кризові явища у світовій економіці, товарообіг між Україною та Японією виріс на 30% в 2012 році, склавши 1,5 млрд. дол. США. Українська сторона як і раніше зацікавлена в збільшенні інвестицій з Японії, для чого уряд готовий розглядати різні механізми щодо стимулювання зростання вкладень [2].

За останній період японські компанії активно імпортують з України продукцію харчової промисловості та сільського господарства. Компанії Японії динамічно вивозять з України кукурудзу, пшеницю і ячмінь. Враховуючи, що Японія імпортує 60% продуктів харчування, а Україна є одним зі світових лідерів з постачання сільськогосподарської продукції, то японські компанії можуть диверсифікувати джерела імпортних поставок сільськогосподарських товарів за рахунок української продукції.

Крім того, спостерігається стійка тенденція до нарощування інвестицій, основна частина яких направлена в торгівлю і обслуговування автомобілів.

Сьогодні Японія визнає важливість співпраці з Україною, висловлюючи сподівання на подальше розширення торговельно-економічної взаємодії між країнами. За умов подальшого поліпшення бізнес-клімату в нашій державі, японські компанії виявляють готовність нарощувати інвестиції в українську економіку, включаючи і розміщення виробничих потужностей на території України.

Одним з важливих аспектів взаємовідносин між Японією і Україною є питання, що стосуються подальшої співпраці та обміну досвідом у сфері подолання наслідків аварій на атомних електростанціях Фукусіма-1 і Чорнобильської АЕС та відновлення радіоактивно забруднених прилеглих територій.

Україна зацікавлена в тому, щоб великі японські компанії, такі, наприклад, як Olympus і Toshiba заходили на український ринок, а також щоб вони відкривали тут виробництво. З цією метою пропонується більш активно використовувати механізми державно-приватного партнерства, для того щоб гарантом з боку України виступала держава, і таким чином підвищувався рівень захисту інвестицій [4]. Міністр закордонних справ Японії Фуміо Кісіда повідомив, що Україна і Японія зацікавлені у підписанні угоди про взаємний захист інвестицій [3].

Таким чином, економічні взаємовідносини між Україною та Японією на сучасному етапі характеризуються достатньо високим рівень активності, а також мають великий потенціал для розширення співробітництва в різних галузях.

Список використаних джерел.

1. Экономика Японии : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.japonix.ru / ?Ekonomika_Yaponii
2. Информационно-аналитический бюллетень КМУ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // ru.info-kmu.com.ua / 2013-08-21-000000pm / article / 15680529.html
3. Украина и Япония намерены совместно защищать инвестиции : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.segodnya.ua / economics / enews / Ukraina-i-YAponiya-namereny-sovmestno-zashchishchat-investicii-456365.html
4. Япония и Украина обсудили расширение сотрудничества : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // inpress.ua / ru / economics / 15027-ukraina-khochet-stat-glavnym-postavschikom-zerna-v-koreyu

ГОЛОЛОБОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

головний спеціаліст управління культури, національностей та релігій
Миколаївської обласної державної адміністрації

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Важливим чинником, який спонукає сьогодні до змін і реформ в Україні загалом і в галузі культури зокрема, став європейський вибір країни та відкритість українського культурного простору до впливів світової глобальної культури. Адже намагання України інтегруватись в Європейське співтовариство спонукає державні органи до впровадження європейських стандартів у різні сфери діяльності.

Для України корисним є вивчення практичного досвіду тих, хто пройшов період трансформацій та перейшов до нового етапу власного розвитку. Саме Республіка Польща, яка теж має соціалістичне минуле, продемонструвала, як можна об’єднати зусилля нації і держави на розбудову нового суспільства у поєднанні з бажанням населення знайти своє місце в ньому.

Польща є країною, найближчою Україні за своїм історичним розвитком, геополітичним положенням та географічними характеристиками. Обидві країни відносяться до одного європейського культурного регіону. Польща вважається однією з лідерів процесу трансформації у Центрально-Східній Європі, яку можна розглядати як лабораторію, в якій відпрацьовується перехід від тоталітаризму до демократії [2, с. 91].

Багато чого у польському досвіді стосовно діяльності культурно-духовних громадських організацій, які безумовно є складовою національно-культурного розвитку можна перенести на український ґрунт, адже в обох країнах у таких організацій багато спільного. Але у польської сторони є кілька істотних переваг. У Польщі розвинена взаємодія муніципальної влади й громадськості. З міських бюджетів виділяються чималі кошти на фінансування громадських програм, а деякі спеціальні проекти повністю або більшою мірою перекладені на плечі громадськості.

Серед форм співпраці неурядових організацій з органами місцевого самоврядування у Польщі найпоширенішими є консультації, система грантів та контракти.

Окрім зазначених основних, у Республіці Польща існують також інші форми співпраці органів місцевого самоврядування і неурядових громадських організацій. Наприклад, можливість для громадських організацій

користування інфраструктурою місцевого самоврядування, обмін інформацією, можливість користування знаннями і досвідом самоврядних експертів, можливість використання пільгових каналів для фінансової підтримки, зарубіжних зв'язків гміни, можливість отримання від гміни рекомендацій для неурядових організацій, можливість використовувати стажування з організаційних проблем і тих, що стосуються функціонування управління місцевого самоврядування, управи гміни тощо [4, с. 39].

Для України може бути корисним досвід співпраці органів місцевого самоврядування Республіки Польща з громадськими організаціями, які взаємодоповнюють самоврядні функції локальних спілок і здатні багато зробити для розвитку громадянського суспільства у державі.

В Україні взаємодія органів державної влади і громадських організацій може стати ефективною за умов, якщо вона буде системною і постійною, зафіксованою у відповідних програмах взаємодії. Основними критеріями ефективності такої взаємодії органів державного управління і громадських організацій має бути рівень партнерської співпраці, адекватного представництва, громадської участі, сфокусованості на проблемах локального розвитку, на нагальних потребах громад.

На думку Є.О.Пожидаєва, принципами стабільної взаємодії виконавчої влади та структур громадянського суспільства в Україні мають бути відкритий та збалансований механізм прийняття рішень, прозорість прийняття рішень, забезпечення вільного доступу громадян і громадських організацій до інформації про діяльність та рішення органів державної влади, громадський контроль за органами виконавчої влади та їхня підзвітність суспільству, участь громадських організацій на всіх етапах підготовки, ухвалення та впровадження рішень органів виконавчої влади, субсидіарність як основний принцип організації влади та розподілу між структурними складовими та рівнями [1, с. 116].

Усаченко Л.М. зазначає, що важливими кроками з боку органів державної влади є розроблення і прийняття державної програми співпраці органів державної влади з неурядовими організаціями, забезпечення нормативно-правової та теоретико-методологічної основи зазначеної діяльності. З боку неурядових організацій необхідним є більш наполегливий підхід до розробки та реалізації державних проектів та програм [1, с. 117].

Отже, на сьогодні є актуальним удосконалення законодавчої бази, що регулює діяльність третього сектору.

Урядова політика має визнати основні переваги, що забезпечуються третім сектором: пом'якшення соціальних та економічних потрясінь, створення нових видів якісних послуг і можливостей працевлаштування, полегшення переходу від суспільства рівних можливостей щодо отримання стандартних соціальних послуг, до суспільства з гарантованими можливостями широкого вибору, – де вимоги громадян завжди знаходять відповідь, впровадження заходів для забезпечення громадян і їхніх громад послугами, що виходять за межі обов'язково гарантованих законом.

Громадська участь закономірно становить одну з форм легітимації влади за допомогою громадських ініціатив. Насамперед, побудований новий тип політичної культури на принципі діалогічності та партнерства має сприяти виробленню у громадян власної ініціативи, громадської відповідальності та громадського контролю за діяльністю влади. Тобто, громадяни мають усвідомити, що саме вони творять державну політику, реалізують її та контролюють, а отже – виступають реальними суб'єктами прийняття відповідних державно-управлінських рішень. У цьому плані першочерговим завданням постає пошук можливостей як найповнішої громадської участі, контролю за їх реалізацією та норм регулювання прозорості процедур прийняття державно-управлінських рішень [3, с. 121].

Отже, багато чого у польському досвіді стосовно діяльності національно-культурних організацій можна перенести на український ґрунт. Позитивним фактором, який відіграє не останню роль у розвитку галузі культури Польщі, є активна участь громадськості у питаннях формування політики у сфері культури на усіх рівнях, а також їх вплив на рішення влади з будь-яких соціальних питань, у тому числі забезпечення духовного і культурного розвитку регіону. Для цього польським законодавством передбачені усі важелі впливу та контролю місцевою громадою за діяльністю місцевих органів влади.

Враховуючи європейський досвід та погляди вітчизняних вчених на саме явище взаємодії інституцій громадського суспільства з владою, зазначимо, що ефективне співробітництво і партнерство передбачає встановлення між сторонами відносин довіри, прозорості та своєрідну презумпцію доброї волі і взаємного дотримання правил «чесної гри». Тож для розбудови громадянського суспільства та зміцнення демократичних інституцій у державі необхідна система відповідних світоглядно-ціннісних орієнтацій спільної національної самосвідомості, які формуються передусім державною політикою у сфері культури і виступають головними чинниками економічного, політичного і, взагалі, духовного відродження України.

Список використаних джерел.

1. Гудима, Н. Громадські об'єднання та організації як фактор забезпечення відкритості та прозорості державного управління / Н. Гудима // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 31 трав. 2006) / ред. О. Ю. Оболенський, В. М. Князев. – К., 2006. – У 2 т. Т. 1. – С. 115–117.

2. Крисанов Д. Україна і Польща в євроінтеграційному процесі / Д. Крисанов // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 91–92.

3. Купрій В. Держава й громадські організації: від політики планування до політики соціального партнерства / В. Купрій // Суспільні реформи та сіапоннешія громадянського суспільства в Україні : Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (30 трав. 2001 р., м. Київ). – К., 2001. – Т. 1. – С. 118–121.

4. Фрицький Ю., Ішуніна Н. Повернення гміни: Польська реформа самоврядування і громадські організації / Ю. Фрицький, Н. Ішуніна // Віче. – 2002. – № 6. – С. 34–39.

ГРАМАТИК ІННА ВАСИЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ВІДРОДЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО СПАДКУ НАШОЇ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі в суспільній свідомості відбуваються якісні зміни розуміння глобальних процесів, що забезпечують прогресивний розвиток суспільства. Під впливом процесів глобалізації спостерігається взаємопроникнення, взаємодоповнення та взаємозбагачення культур різних народів, і одночасне підвищення інтересу до всього етнічного, національного (традицій, звичаїв, мови), що допомагає у самоідентифікації людини в сучасному світі, а також у налагоджені міжкультурного діалогу. Тому можна говорити про таку собі «моду» на етно. Особливо це спостерігається в країнах-членах Європейського Союзу, які об'єдналися під гаслом «Єдність в розмаїтті».

В економічному й суспільно-політичному розвитку України, творенні її культури брали участь представники багатьох народів, що споконвіку живуть на території України, становлячи понад 27 відсотка її населення.

Отже, визначальним є надзвичайно великий рекреаційний потенціал українських земель, багата природна та етнокультурна база – численні пам'ятки й художні промисли, що відображають багатовікову історію та культуру народу. Усі ці фактори є запорукою успішного розвитку багатьох видів туризму у нашій країні, зокрема, етнотуризму.

Під поняттям етнотуризм, ми розглядаємо подорож з метою ознайомлення і пізнання певного етнокультурного середовища з його самобутніми особливостями: традиціями, промислами, побутом, культурою. Саме цей напрям несе в собі інтегративний потенціал, що поєднує людей у прагненні до естетичного розвитку і духовного взаємозбагачення при вивченні культурної спадщини того чи іншого краю, є підґрунтям для розвитку осередків народних промислів як об'єктів туризму.

Разом з тим, слід відзначити, що постійно збільшується кількість форм етнотуризму (проведення етнофестивалів, ярмарок, створення етносіл), з'являються нові напрями в культурі та мистецтві – фолкрок, фолкданс та інш., які сприяють популяризації такого виду туризму, особливо серед молоді.

Розвиток етнотуризму є важливим чинником створення ґрунту для національно-культурного відродження і розвитку регіонів України; вдосконалення туристичної інфраструктури регіонів; ефективним засобом збереження історико-культурної спадщини; урізноманітненням регіонального туристичного продукту.

Також, розвиток етнотуризму має важливе значення для економіки України. Ця сфера діяльності придатна для нових форм власності й здатна принести найбільшу віддачу. Процес прискореного розвитку етнотуризму відбуватиметься в нерозривному зв'язку з розширенням сфери дії ринкових відносин.

На нашу думку, належну увагу необхідно приділити питанню створення територій пріоритетного розвитку в тих регіонах України, що мають значний туристичний потенціал, використання якого є обмеженим через неперспективність і неприбутковість їх для суб'єктів господарювання. Перш за все, це стосується периферійних територій, де розташовані пам'ятки історії та архітектури, музеї та виставкові зали, збережені автентичні традиції, культура і побут слов'янського народу.

Серйозним кроком в цьому напрямку стало схвалення Кабінетом Міністрів України Концепцію Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року [1].

Концепцією визначено оптимальним варіантом розвитку туризму та курортів на умовах державно-приватного партнерства, забезпечення раціонального використання, охорони та відтворення туристичних ресурсів, детінізацію туристичної діяльності, збалансування державних та приватних інтересів у сфері туризму та курортів, збереження та ефективне використання природних територій курортів і природних лікувальних ресурсів, забезпечення доступності та прозорості інформації про туристичні ресурси і суб'єктів туристичної діяльності. Що дасть змогу:

- сформувати позитивний імідж держави на міжнародному туристичному ринку; забезпечити розвиток в'їзного туризму;
- створити сприятливі умови для використання наявних організаційних, фінансових, інтелектуальних, матеріально-технічних та інших ресурсів;
- забезпечити розвиток найцінніших природних територій та об'єктів культурної спадщини;
- забезпечити захист економічних інтересів держави від реальних та потенційних загроз у сфері туризму та курортів на внутрішньому та міжнародному туристичному ринку;
- прискорення темпів розвитку туризму, збільшення обсягу надходжень до бюджетів усіх рівнів від провадження туристичної діяльності [1].

Підсумовуючи вищеокреслене, вважаємо задля успішного розвитку територій, в даному випадку шляхом розвитку етнотуризму, необхідно також забезпечити умови для здійснення діалогу між державними органами влади різних рівнів, громадськими організаціями, як представниками місцевого населення, недержавними органами, суб'єктами господарювання з приводу розробки заходів, спрямованих на розвиток сфери туризму.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 638-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 638-2013-%D1%80.

ГУРДЖИ ЮЛИЯ ОЛЕКСІЇВНА

професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістиці Міжнародного Гуманітарного Університету, д.ю.н. доцент

ПРОФИЛАКТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРАВОВЕДЕНИЯ КАК ФОРМАТ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОГО РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ IP-БЕЗОПАСНОСТИ

Реверс научной проблемы достигается, по глубокому убеждению, рефлексивной проспектикой юриспруденции. Научная обработка фиксируется средствами, обеспечивающими защитительные механизмы социально-инициозной деятельности и, охранительное истолкование – результирующей, оформляющей динамику намерений субъектов социально-экономической W-восстановительной активности (чит. – in Dativ). (выставлено тут требование объективной действительности взыскать с неумеренного пользования единичными форматностями продукций интеллектуального ресурса). Поэтому, обобщенный аспект ситуации, обозначенной в СМИ-сознании как криминогенное использование воспроизводимой тиражированием IP-продукции, предлагается оформить в проблематизированную задачу, определяемую научно-методическими средствами одной из ведущих специальностей научных дисциплин: 09.00.01 (онтология. Гносеология. Феноменология.).

Цель – стабилизация навязанных псевдо-экономической действительностью профессионализированных по научным отраслям референций проблематики интеллектуальных прав и стоимостного контекста креатив-продукции. Субординированная цель – вывод поступательно-режимной методической форматности (иначе – метода), обеспечивающей уровни выставления эмпирической проблемы и интерпретирующие тактик-методики ее снятия до степени обеспечиваемой IP-безопасности (либо – безопасности IP-объекта).

Актуал-объект формулируется как исследовательский вопрос, фокусируемый документами: Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» (Указ Президента України від 08.06.2012р. №389 / 2012); намерениями в формате сотрудничества с НАТО по вопросам кибернетической безопасности (Консультації експертів Робочої підгрупи Україна-НАТО з питань кібернетичного захисту під егідою Спільної робочої групи Україна-НАТО з питань воєнної реформи [1]); и международным характером проблематизации [2] и самими инициаторами [3], что в целом ревизирует масштабность проблематизированных территорий (IP-ареальностей).

Экспериментная проблема – правовое опосредование нормативного инструментария к обеспечению безопасности IP-экономической ситуации в пределах ключевых исполнителей вышеперечисленных документов.

Когнитивный номинал: субъектная база, опосредующая возможности и креативный потенциал профессионализированных научных спецификаций.

Тезисы профессионализированному нормосознанию определяются в такой последовательности: 1) систематизация, классифицирование и криминалистически выявляемая функциональность формируют методический ориентир в разработке алгоритмического проекта обеспечения IP-безопасности; 2) организация алгоритм-дежурств системных объектов с посильной включенностью человеческого интеллекта и критики; 3) высвобождение чувственно-эмпирийной рациональности к активируемым потенциалам определяющих ситуацию специалистов с доминантой формирования творческих детерминозных действий-интенций / либо абсолютизированных «факт-историей» решений. Пошаговое выделение целевых векторов активности IP-гаранта предполагает: восстановление пространственных намерений как *шаг* после опознания итоговых результирующих (или длящихся результатных проекций); *шаг*, открывающий перечень реакций, включающих факторы: дипломатического, собственного активизирующего (проблематика истребуемого доступа_ естественно-научные технологические ресурсы; _истинный режим обработки данных проблематизированной феноменной ареальности), блокирующего компенсаторными акциями, обозначенными администрирующим специалистом [одновременно в автономном порядке генерирующего сопровождающий «фон» доставки псевдо-активов корректирующих активированную инициативу к нераспознаванию режима решений действия и актуализированных последствий; важна здесь – акустика когнитивного материала, высвобождающая единицы интенций IP-агрессии и воспринимаемая специфицированной криминалистической интеллектуальной объект-системой].

Профилактика моно-детерминантной IP-деятельности (иначе – выявление и предупреждение криминозной активности интеллекта) есть ответный вопрос юридизирующей рефлексии к факто-генной причинности, реферирующей объект-предметный контекст IP-агрессии, феноменализирующей научную дискурсию вопросов АЛГОРИТМА IP-безопасности.

Выводы: ментальность не продается, но трудится; поэтому префикс (инверсивный) «tyцssд», выставляемый финскими пословицами [_ahkeruus on onnen діті_ / _ensiksi туц, sitten huvit_], обретает право критицизирующей морфемы для ментальности, опосредующей интеллектуальный труд в публикуемых материалах.

Список использованных источников.

1. 1 _www-файл Розвиток конструктивного партнерства України з НАТО – МЗС України / URL: mfa.gov.ua / ua / about-ukraine / euroatlantic-cooperation / ukraine-nato

2. 2 www-файл Урядовий портал :: 27-28 вересня у Києві пройде міжнародна конференція «НАТО і партнери: нові виклики безпеці» / URL: kmu.gov.ua / control / uk / publish / printable_article?art_id=245622962; www-файл UA Foreign Affairs: НАТО і партнери: нові викликі безпеці / URL: uaforeignaffairs.com / ua / ekspertna-dumka / view / article / nato-i-partneri-novi-vikliki-bezpeci / ; www-файл Урядовий портал :: У науково-технічній сфері Україна активно співпрацює з США, РФ та КНР / URL: kmu.gov.ua / control / uk / publish / printable_article?art_id=246053251; www-файл Урядовий портал :: Рішення щодо українських представників у Науковій та Індустріальній радах «Сколково» буде прийнято найближчим часо… URL: kmu.gov.ua / control / uk / publish / printable_article?art_id=246378067; www-файл Урядовий портал :: У Білорусі підписано низку документів з активізації проектів в інноваційній галузі / URL: kmu.gov.ua / control / uk / publish / printable_article?art_id=246390270

3. 3 Jason Healey, Leendert van Bochoven Strategic Cyber Early Warning: A Phased Adaptive Approach for NATO_ www-файл 534,74 Кб_26.12.2012г._NATO Cyber Warning 2012.pdf

ДЖИГАР ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Особливості сучасного етапу європейської інтеграції України полягають у створенні необхідних передумов для набуття членства у Європейському Союзі. 18 вересня 2013 року Кабінет Міністрів України схвалив проект угоди про асоціацію між Україною та ЄС і у листопаді 2013 року Україна і Європейський Союз планують підписати угоду про асоціацію і зону вільної торгівлі. Тому, необхідним є наближення України до європейських стандартів по всіх напрямках, і безумовно – розширення практичного співробітництва у багатьох сферах, в першу чергу – у сфері колективної безпеки. Екологічна, а особливо ядерна безпека, є загальною проблемою для світової спільноти, оскільки ядерні ризики та ядерні аварії мають транскордонний характер і наслідки ядерних аварій можуть бути катастрофічними (прикладом є Чорнобильська катастрофа). Проблеми Чорнобильської АЕС та територій, що зазнали радіаційного впливу у результаті Чорнобильської катастрофи не сходять з порядку денного з часу аварії і постійно знаходиться у центрі уваги світової спільноти, оскільки ЧАЕС продовжує залишатися потенційно ядерно-небезпечним об'єктом. Перш за все, це стосується значного обсягу накопичених в зоні відчуження відпрацьованого ядерного палива (ВЯП) та радіоактивних відходів (РАВ), які утримуються в незадовільних умовах, необхідності виведення станції з експлуатації і, головне, – вирішення проблеми об'єкту «Укриття», під яким знаходиться зруйнований енергоблок № 4. Слід відзначити, що за останні роки реальні показники викидів були значно нижче припустимих, але у такій сфері, як ядерна безпека, не можна говорити про абсолютний рівень її досягнення, і процес підвищення ядерної безпеки є постійним. Разом з тим, актуальними залишаються проблеми, пов'язані із захистом прав потерпілих, яким заподіяно шкоду внаслідок ядерного інциденту.

Дослідження зазначених проблем проводили такі зарубіжні вчені як К. Шеффлер, Х. Пельцер, а також вітчизняні науковці – Ю.Балюк, Ю. Крупка, Ю. Шемшученко та інші. На нашу думку, слід погодитися з висновками цих дослідників у тому, що важливим правовим інструментом у розв'язанні зазначених проблем є інститут екологічного страхування, і безпосередньо страхування цивільно-правової відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду [1,4]. Всесвітня практика все більше практикує використання так званих пулів екологічного страхування. Вперше такий пул був створений у Японії в 1979 році для страхування відповідальності за аварійний розлив нафти. Український Ядерний страховий пул (УЯСП) було створено в 2003 році, на виконання міжнародних зобов'язань, після приєднання України в 1996 році до Віденської конвенції (1963 р.) про цивільну відповідальність за ядерну шкоду, яка вимагає від операторів ядерних установок страхувати ядерні ризики, після того як була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України № 953 від 23 червня 2003р. «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» [2, 5]. Засновниками пулу виступили 17 українських страхових компаній. На сьогоднішній день в нього входять 28 провідних українських страхових компаній. УЯСП є невід'ємною складовою світової системи ядерних страхових пулів, що існує вже майже 60 років. УЯСП бере участь у перестрахуванні ризиків ядерних установок (цивільної відповідальності, відповідальності посадових осіб, транспортування ядерних матеріалів, тощо) із 16 країн світу: Канади, Франції, Іспанії, Бельгії, Нідерландів, Хорватії, Словенії, Швейцарії, Словаччини, Чехії, Угорщини, Швеції, Фінляндії, Білорусі, Росії, Китаю і, у свою чергу, перестраховує українські ризики у 18 іноземних Ядерних страхових пулах, що об'єднують більше ніж 300 страхових компаній, в тому числі провідних страховиків світового ринку (Lloyd's, Swiss Re, AXA, Allianz, та ін..), що є свідченням визнання українського пулу повноправним членом світової спільноти ядерних страховиків.

Державне спеціалізоване підприємство ЧАЕС було створено на базі Чорнобильської АЕС відповідно до указу президента України від 25 вересня 2000 року і постанови Кабінету міністрів від 25 квітня 2001 року. Підприємство є оператором ядерних установок цієї АЕС на етапі зняття з експлуатації та подолання наслідків запроектної аварії, а також установок щодо поводження з радіоактивними відходами та сховищ для їхнього тимчасового зберігання. Відповідно до пункту 1 статті 7 Закону України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» оператор зобов'язаний мати фінансове забезпечення для покриття його відповідальності за ядерну шкоду. У пункті 2 цієї статті визначено, що «фінансове забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду здійснюється оператором шляхом: страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту; отримання інших видів фінансового забезпечення, передбачених Законами України» [3].

Особливості фінансового забезпечення для покриття відповідальності за ядерну шкоду Чорнобильської АЕС врегульовані ст.11 Закону України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення», держава забезпечує фінансове покриття цивільної відповідальності за ядерну шкоду оператора ядерної установки Чорнобильської АЕС у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [3].

У 2010 році Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про фінансове забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду оператора ядерної установки Чорнобильської АЕС», якою визначено страховий тариф зі страхування відповідальності Чорнобильської АЕС на рівні 0,125% страхової суми [5]. На протязі 2011- 2013 років підприємством було укладено угоду зі страховою компанією – представником УЯСП на обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, тобто за цей період оператором було виконано вимоги українського та міжнародного законодавства щодо фінансового забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту. Але нового договору до цього часу, на жаль, не укладено і страхове покриття може бути втрачено. Втрата Чорнобильською АЕС страхового покриття відповідальності за ядерну шкоду призведе до призупинки реалізації низки міжнародних проектів, зокрема нового безпечного конфайнменту (НБК) та залишить громадян України без страхового захисту у випадку ядерного інциденту на ЧАЕС.

Україна має вивчати і використовувати досвід країн, що пройшли шлях узгодження з ЄС питань ядерної безпеки, не дивлячись на те що час нашого членства в цьому об'єднанні на сьогодні не визначено, у першу чергу тому, що підвищення стандартів ядерної безпеки є важливим внеском як у національну, так і у загальноєвропейську безпеку.

Список використаних джерел.

1. Балюк Ю. О. Захист прав та інтересів потерпілих при реалізації правовідносин страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду / Ю. О. Балюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 375: Правознавство. – Чернівці: Рута, 2007. – С. 68.
2. Венская конвенция о гражданской ответственности за ядерный ущерб 1997 года. – Офіційний вісник України від 10.06.2005 – 2005 р., №21, стор. 251, стаття 1180, код акту 32509 / 2005.
3. Закон України « Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» // Електронний ресурс – Режим доступу: http: // *zakon.rada.gov.ua / laws / show / 2893-14.*
4. Крупка Ю. М. Правове регулювання ядерного страхування (міжнародний аспект) / Ю. М. Крупка // Університетські наукові записки, – 2005. – № 1–2-(13–14) – С. 166.
5. Постанова Кабінету Міністрів Укараїни від 23 червня 2003 р. N 953 «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» // Електронний ресурс – Режим доступу: http: // *zakon.rada.gov.ua / laws / show / 953-2003-п*.

ДИВУЩАК ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК СПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ДЛЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС

На початку 90-х років XX ст. серед світової громадськості закріпилося усвідомлення, що рабство продовжує існувати, але набуло нових форм, ускладнилося останніми здобутками у науково-технічній сфері.

Очевидна загроза існування рабства в нових формах спонукала багатьох дослідників знову звернутися до цієї тематики. Проблемам торгівлі людьми почали приділяти багато уваги як на науковому рівні, так і на рівні засобів масової інформації, що в свою чергу сприяло прийняттю національних та міжнародних нормативних актів щодо протидії цьому злочину [7, с. 3].

Для торгівлі людьми не існує державних кордонів, немає різниці між розвинутими державами і державами, які розвиваються. Вона легко адаптується як до бідності, так і до розкоші, є актуальною майже для всіх народів [3].

На сьогодні проблема боротьби з торгівлею людьми (особливо жінками) стала надзвичайно актуальною для України. Як і більшість країн Центрально-Східної Європи, Україна вже має досить тривалий сумний досвід втрати значної кількості жінок і дівчат, вивезених з її території за кордон, де вони стають жертвами різноманітних методів та форм експлуатації, найпоширенішою з яких є примушення до заняття проституцією.

У міжнародній системі Україна визначена як країна – постачальниця жінок. Саме громадянки України зараз складають значну частину живого «товару» на відкритих і таємних ринках Європи та Азії. Україна – це країна, з якої, як правило, здійснюється експорт жінок на світові ринки інтимного бізнесу – до Туреччини, Італії, Польщі, Іспанії, Німеччини, країн колишньої Югославії, Угорщини, Чехії, Греції, Російської Федерації, Об'єднаних Арабських Еміратів, Ізраїлю, Сполучених Штатів Америки та інших країн. Ряд експертів одностайно висловлюються про те, що торгівля людьми є однією з галузей кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами в світі; у цій індустрії домінують добре організовані кримінальні синдикати; одержані прибутки йдуть на фінансування інших різновидів злочинної діяльності, в тому числі торгівлі наркотиками та зброєю [2].

Вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду з проблематики торгівлі людьми в Україні дозволяє позначити перспективні наукові і методичні розробки в цій сфері.

Політика України щодо інтеграції в ЄС обумовлює актуальність гармонізації національного законодавства щодо захисту прав людини із законодавством Європейського Союзу, зокрема у галузі запобігання торгівлі людьми. Іноземними науковцями це питання розглядається досить детально. Проблемі торгівлі людьми серед інших присвятили свої праці Р. Кук, Н. Кауфман Гевенер, Б. Елдер, Д. Джохала, Б. Плонг, Р. Грант, Л. Браун, К. Ньюленд. Безпосередньо проблема торгівлі людьми досліджується в працях Р. Рамфа, У. Зібера, П. ван Дюйна, В. Руджієро, М. Шейноста, В. Валкенбурга, Дж. Оккіпінті, Е. Ніснер, К. Джоунз-Паулі, Н. Гафізової [7, с. 3].

Єврокомісія у своєму звіті, опублікованому 18 жовтня 2012 р. – в Європейський день боротьби проти торгівлі людьми, пропонує надавати постраждалим тимчасові права на проживання у країні-члені в обмін на тісну співпрацю із представниками слідчих органів у розслідуванні випадків незаконного поводження з людьми. Такий підхід має захистити не лише жертв «сучасного рабства», а й запобігти іншим випадкам викрадення людей [4].

Бідність є головним постачальником цього бізнесу. В останні роки ця форма зловживання поширилася по всій Європі. Угорщина, Румунія, Болгарія є на даний момент основними країнами-джерелами жертв торгівлі людьми [5].

Словенія з країн-членів ЄС має найнижчий рівень безробіття; таким чином, це передусім країна кінцевого призначення і транзиту торгівлі людей через її кордон з Італією. Чеська Республіка і Угорщина – країни виїзду, транзиту і кінцевого призначення. У зв'язку із близькістю кордону з Німеччиною чеські жінки і молоді дівчата перепродаються німецьким клієнтам за дуже низькими цінами; з цієї причини в цій сфері процвітає торгівля людьми для сексуальної експлуатації. Угорщина і Польща – це країни кінцевого призначення для жінок, які переправляються з країн СНД, особливо з України, а також Болгарії та Румунії. За оцінками експертів, 15 тисяч іноземних жінок працюють добровільно або під примусом у сфері проституції в Польщі. Щорічно тільки з Польщі вивозяться близько 10 тисяч жінок. На межі між Польщею і Німеччиною існує таке явище, як «торгівля на вихідні» жінками і дітьми, яких вивозять до Німеччини для сексуальної експлуатації на короткі проміжки часу [6].

Торгівля людьми й експлуатація працівників є і в заможних країнах ЄС, зокрема у ФРН. Більшість жертв працюють у секс-індустрії, ресторанному бізнесі або на будівництві.

Однак і права жертв сучасного рабства у Німеччині можна захистити – вимагати у суді матеріальну компенсацію. Німецький інститут із прав людини наполягає на втіленні в життя відповідної директиви ЄС і ратифікації конвенції з протидії торгівлі людьми, ухваленої Радою Європи ще 2005 року [9].

В Україні ж політика протидії торгівлі людьми тільки формується. Вона базується на основоположних міжнародних правових актах та державних нормативно-правових документах, таких як Закон України від 20 вересня 2011 року № 3739-VI «Про протидію торгівлі людьми,» постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 № 29 «Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми», від 21 березня 2012 № 350 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року», від 03 травня 2012 № 354 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2007 р. № 1087 «Про консультативно-дорадчі органи з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми», від 23 травня 2012 № 417 «Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми», від 25 липня 2012 № 660 «Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми», від 22 серпня 2012 № 783 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми» [6].

На початку XXI ст. склалася ситуація, коли жодна держава одноосібно не може подолати торгівлю людьми, включаючи Україну. Для досягнення позитивних результатів необхідна співпраця з іншими державами на рівні двосторонніх контактів і в рамках міжнародних організацій. Існує проблема з урегульованістю питання про міжнародну співпрацю щодо запобігання торгівлі людьми. Вирішення цього питання може частково зняти проблему незаконної міграції українських громадян, а також їх залучення до кримінального бізнесу в країнах ЄС [1].

Україна має удосконалити своє законодавство у відповідності до положень документів європейських організацій у сфері правового захисту свідків, реабілітації жертв торгівлі людьми, відшкодування їм матеріальної та моральної шкоди, забезпечити додаткове правове регулювання відносин щодо найму на роботу за кордоном українських громадян шляхом введення для всіх юридичних осіб, які займаються працевлаштуванням за кордоном, вимоги обов'язкового дотримання письмової форми договору найму робочої сили та проведення обов'язкового страхування робітників за рахунок агентства з працевлаштування, а також її зобов'язання відшкодувати збитки працівникові за невиконання умов договору, активізувати роботи щодо укладення двосторонніх угод з країнами-реципієнтами «живого товару» з України з метою посилення правового захисту українських громадян за кордоном, насамперед трудящих-мігрантів.

Список використаних джерел.

1. Баронін А. Вплив юридичного врегулювання кордонів Євросоюзом в політичному процесі інтеграції України / А. Баронін : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // lawbook.h12.ru / magaz / pravoukr / 0302 / 34.shtml
2. Горбунова О. Торгівля жінками: в Україні – порушення прав людини / О. Горбунова : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // library.kr.ua / women.html / gorbunova.html
3. Левченко К. Б. Торгівля людьми як проблема сучасності (соціально-правовий аналіз новітніх тенденцій) / К. Б. Левченко // Український соціум. – 2004. – № 2 (4). – С. 34.
4. Матеріали офіційного сайту Всесвітньої служби «Радіо Румунія» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rri.ro / art.shtml?lang=12&sec=33&art=316645
5. Матеріали офіційної Інтернет-сторінки Інститут розвитку глобального суспільства : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // irgo.org.ua / mezhdunarodnoe-sotrudnichestvo / novini-yes-17
6. Офіційний веб-портал Верховної Ради України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // iportal.rada.gov.ua /
7. Святун О.В. Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми / О.В. Святун // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. – Київ, 2005. – С. 3.
8. Скарпа С. Расширение Европейского Союза и торговля людьми в Европе / С. Скарпа // Электронная версия бюллетеня Население и общество. Центр демографии и экологии человека Института народнохозяйственного прогнозирования РАН : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.demoscope.ru / weekly / 2006 / 0243 / analit06.php
9. Фюрстенау М., Неділько Н., Бондаренко Т. Боротьба з торгівлею людьми по-німецьки / М. Фюрстенау, Н. Неділько, Т. Бондаренко : [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http: // www.dw.de / %D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%82%D1%8C%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D1%8E-%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%8C%D0%BC%D0%B8-%D0%BF%D0%BE% D0%BD% D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8 / a-6291561

ЖУЛІНСЬКА ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ

Не перший рік поспіль Україна знаходиться на шляху змін в політичній, економічній, соціальній та культурній площині. Не оминув процес реформ і сферу малого та середнього бізнесу. Але аналіз Програми економічних реформ показав, що в зазначеному секторі існує багато проблем. Однією з них можна назвати недостатній кваліфікаційні знання нормативно-правових актів посадовими органів місцевого самоврядування, низький рівень правових знань керівників, особливо на рівні сільських рад, а також низький рівень впровадження вимог та принципів державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності [5].

Однак, вимоги законодавства з регуляторної політики досить складні і потребують глибоких професійних знань та практичних навиків у фахівців органів публічної влади.

Проблема професійної спеціалізованої підготовки державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування наразі є актуальною для державної служби та розвитку державного управління.

Відповідно до Закону України «Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування» службовці органів місцевого самоврядування в стислі строки повинні були зробити величезний обсяг роботи, що в свою чергу не сприяло її належному виконанню [2]. Суворо регламентований порядок, мінімальні строки та нерозуміння виконавцями важливості виконуваної роботи призвели до неефективної та в деякій мірі формальної «регуляторної гільйотини».

Крім того, Закон України «Про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності» не містить одного з головних принципів регуляторної політики – принципу відповідальності, що в свою чергу дає право, особливо органам місцевого самоврядування, для яких Закон носить рекомендаційний характер, нехтувати виконанням його вимог та не сприяти реалізації державної регуляторної політики [1].

Таким чином, бачимо, що запровадження чергового етапу реформування економіки, в тому числі і регуляторної політики, не має належного наукового обґрунтування, підготовлених фахівців та відповідних фінансових ресурсів на їх підготовку та підвищення кваліфікації [4, с.55]. Ті семінари та круглі столи, які проводяться при Центрах перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів органів влади не дають очікуваних результатів через те, що не стовідсотково охоплюють публічних службовців, які безпосередньо чи опосередковано займаються реалізацією регуляторної політики, та мають несистемний характер, що призводить до фрагментарних знань у слухачів семінарів та лекторіїв.

В контексті модернізації державної служби в умовах реалізації адміністративної реформи наступні напрями дозволять більш ефективно досягти поставлених цілей реформування. До таких напрямів можна віднести:

- запровадження спеціалізованої підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо реалізації державної регуляторної політики [3, с. 279];
- запровадження навчальної дисципліни «Державна регуляторна політика» для слухачів за напрямом підготовки «Державне управління» ;
- винесення на розгляд на апаратних навчаннях у радах, їх виконавчих комітетах, адміністраціях всіх рівнів актуальних питань щодо реалізації державної регуляторної політики та роз'яснень вимог законодавства з регуляторної політики;
- посилення нагляду та відповідальності за дотриманням вимог законодавства з питань регуляторної політики.

Ще одним з напрямів вирішення зазначеної проблеми та формування висококваліфікованого кадрового потенціалу органів влади, які здійснюють регуляторну діяльність, а це стосується майже всіх органів, є включення основ здійснення державної регуляторної політики до обов'язкових вимог до кандидатів на посаду державного службовця.

Значення професійної підготовки державних службовців важко переоцінити, особливо під час проведення реформ. Формування високопрофесійних кадрів з питань реалізації державної регуляторної політики дасть змогу зробити діяльність регуляторних органів прозорою, підвищить до них довіру з боку малого, середнього бізнесу і громадськості, та сприятиме розвитку державного управління та його переходу на новий, більш якісний рівень.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rada.gov.ua.

2. Закон України «Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rada.gov.ua.

3. Літвінов О.В. Сучасний стан підготовки державних службовців з питань державної регуляторної політики: проблеми та перспективи / О.В. Літвінов // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. / голов. ред. В.В. Корженко. – Х., 2006. – №2(29): У 2 ч. Ч 2. – с. 272-282.

4. Остафійчук О.В. Державна регуляторна політика в системі підготовки державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування / О.В. Остафійчук // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: матеріали шоріч. міжнар. наук.-практ. конф., 31 жовт. 2007. / ред. кол.: М.М. Іжа та ін. – О., 2007. – У 2 т. Т.1. – с. 54-56.

5. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua.

КАДУК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

НІКОЛАЄВА МАЙЯ ІВАНІВНА

доцент кафедри історії та світової політики
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, к.політ.н.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Процес партогенезу і ствердження політичних партій у якості активних політичних гравців в Україні припав на період, що прийнято називати епохою заходу партій. Разом з тим, за висновком багатьох експертів, те, що спостерігається сьогодні, є не стільки занепад інституту партій як таких, скільки криза моделі масової ідеологічної партії, яка властива індустріальному суспільству. В умовах індивідуалізованого постіндустріального світу функціональні і організаційні характеристики класичних партій зазнали істотних змін, що, однак, не дає підстав говорити про те, що партії залишили політичний процес.

Одним зі наслідків кризи традиційної партійної моделі стало формування так званих постмодерністських партій. Нове покоління партій різноманітне й надзвичайно строкате (картельні, всеохоплюючі, електорально-професійні, мінімальні, харизматичні, клієнтелістські, медіа-партії, партії-підприємства й т. д.). Як відзначають експерти, надзадача всіх цих утворень – забезпечити механізми завоювання влади в умовах маркетизації політичного ринку і віртуалізації політичного простору [1, с. 24]. Сказане стосується і вітчизняних партій, що в черговий раз свідчить про високу швидкість політичних процесів в Україні.

У демократичному суспільстві завданням політичних партій є: вплив на суспільну думку; політична мобілізація населення; формування так званої «політичної волі» виборців; презентація та захист інтересів соціальних груп шляхом участі у формуванні органів державної влади, контролю за їхньою діяльністю; забезпечення зв'язку між суспільством і органами державної влади.

Головною метою функціонування українських політичних партій в умовах сьогодення є їх становлення в якості незалежних, відповідальних суб'єктів політичної системи, здатних в умовах демократії і конкурентних змагань здобувати і реалізовувати державну владу відповідно до національних інтересів України.

Важливою метою діяльності політичних партій є забезпечення принципу політичної відповідальності політичних сил за результати діяльності і дотримання ними положень передвиборних програм. У забезпеченні цього принципу зацікавлені не тільки виборці, але й самі політичні сили, оскільки він надає їм можливість успішно діяти, не тільки перебуваючи при владі, але й в опозиції.

Крім того, діяльність політичних партій в Україні має бути спрямована на забезпечення репрезентативності інтересів населення. Для досягнення цієї мети політичним партіям необхідно сприяти процесам політичної ідентифікації громадян з певною соціальною групою відповідно до їх інтересів і мотивів; підтримці постійної надлокальної комунікації усередині групи і між соціальними групами в реальному процесі прийняття рішень із наступною їхньою презентацією в публічних дебатах; проведенню публічних дебатів і консультацій різних соціальних груп з експертами в процесі розробки й прийняття державних рішень.

Серед цілей діяльності політичних партій слід також відзначити підвищення рівня міжнародної суб'єктності України, що обумовлено зростанням «партизації» міжнародної політики в умовах глобалізації. Це проявляється у формуванні транснаціональних і регіональних партійних утворень і зростанні їхнього впливу на хід політичних процесів різного рівня локалізації. Політичні партії активно використовують формати двостороннього співробітництва, членство в транс'європейських та транснаціональних об'єднаннях і для вирішення проблем внутрішньої та зовнішньої політики національних держав, і для забезпечення розвитку національних партій.

Досягнення цілей, що постають перед політичними партіями і їхніми об'єднаннями, можливе шляхом реалізації низки завдань.

Насамперед, мова йде про здатність політичних партій у своїх програмних документах формувати конкретні політико-економічні позиції щодо стратегічних і тактичних напрямків розвитку суспільства, оскільки парламентські партії, зокрема, стають розроблювачами національної політичної стратегії. Беручи участь у формуванні уряду, організації його діяльності, вони одержують можливість реалізувати програмні положення, які підтримані громадянами під час виборів.

Значні складності становить також кореляція програм політичних партій і сформованих ними об'єднань. Сьогодні можна констатувати, що вони, в основному, готують свої програмні документи лише як одну з вимог реєстрації партії Міністерством юстиції України або реєстрації Центральною виборчою комісією для участі у виборчій кампанії.

Державна політика вимагає погоджених стратегій і програм розвитку для всієї країни. І завданням політичних партій є не тільки участь в органах державної влади, але й забезпечення комунікації органів державної влади з інститутами громадянського суспільства при розробці, підтримці й прийнятті рішень державного рівня. Для цього необхідно забезпечити публічний характер процесу прийняття рішень і участь у цьому процесі інститутів громадянського суспільства за посередництвом політичних партій. Механізмом вирішення зазначеного завдання є формування громадських мереж, насамперед взаємодії політичних сил з незалежними аналітичними центрами («мозковими центрами»), залучення цільових груп і експертного середовища до процесу розробки й прийняття законодавчих рішень. Партії повинні організовувати сам процес публічної комунікації між громадянами і владними інститутами. У такий спосіб забезпечується довіра громадян до політичної системи суспільства, що ґрунтується на розумінні ухвалених рішень.

Наступним завданням політичних партій є формування корпусу висококваліфікованих професійних політиків, здатних реалізовувати програмні цілі партій в органах державної влади й місцевого самоврядування.

Свідченнями проблем кадрової політики українських політичних партій є, наприклад, тривалий строк повноважень партійних працівників; практична відсутність ротації керівних кадрів; відсутність реальних альтернативних кандидатів при формуванні керівництва партій. Саме з метою подолання відчутної нестачі кваліфікованих і відомих серед населення політиків, політичні сили включають до складу перших п'ятірок виборчих списків кандидатів у депутати Верховної Ради України представників інших політичних сил, а також відомих діячів культури або спорту.

Невідповідність якісного складу політичних партій вимогам сьогодення виявляється й на рівні органів місцевого самоврядування. Це, зокрема, пов'язане із недостатнім рівнем кваліфікації і відсутністю досвіду управління комунальним господарством та соціогуманітарними процесами, відсутністю уявлень про сучасні світові тренди урбаністичного розвитку, залежністю лідерів місцевих партійних організацій від систем різноманітних бізнес-інтересів, відсутністю достатнього досвіду громадської діяльності і почуття відповідальності перед суспільством. [Див. детал.: 2].

Ще одне завдання політичних партій України – розширення участі в транснаціональних партійних утвореннях. Така участь у зазначених об'єднаннях або співробітництво з ними є дієвою формою обговорення проблем суспільно-політичного і економічного розвитку геополітичного регіону, формування та удосконалювання партійних ідеологій, обміну досвідом щодо механізмів практичної реалізації партійних програм. Крім того, воно дозволяє вітчизняним політичним партіям вирішувати такі завдання, як: формування позитивного іміджу України на регіональному й глобальному рівнях; присутність політичної еліти держави в «партійних клубах» європейського й світового рівня; лобіювання інтересів України, вплив на процеси попереднього обговорення й узгодження важливих для держави рішень; безпосереднє ознайомлення з європейським досвідом партійного будівництва, взаємодії із владними інститутами і електоратом, важливе для забезпечення процесів консолідації демократії в Україні.

Готовність і здатність вітчизняних політичних партій реалізувати зазначені цілі й завдання вплине на якість і напрямок перебігу політичних процесів в Україні.

Список використаних джерел.

1. Гаман-Голутвина О. В. Российские партии на выборах: картель «хватай всех» / О. В. Гаман-Голутвина // Политические исследования. – 2004. – № 4. – С. 22–25.
2. Сало І. Цілі та завдання політичних партій у парламентсько-президентській моделі державної влади. Аналітична записка [Електроний ресурс] / І. Сало. – Режим доступу: http: // www.niss.gov.ua / Monitor / april08 / 2.htm

КАПАН ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах ринкової економіки необхідною умовою ефективної діяльності автотранспортних підприємств є розвиток логістичної діяльності. Розвиток логістичної діяльності автотранспортних підприємств забезпечує динамізм матеріалопотоків при наданні транспортних послуг, а також відіграє важливу роль в конкурентній боротьбі за лідерство на ринку транспортних послуг.

Ефективний ринок автотранспортних послуг без цілеспрямованого державного регулювання логістичної діяльності автотранспортних підприємств неможливе. Оскільки саме підтримка та регулювання з боку держави є важливим аспектом в розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств, що в свою чергу вплине на розвиток транспортної галузі.

Окремі питання державного регулювання розвитку логістичної діяльності підприємств досліджуються такими вченими, як Н. Антіпова, М. Дмитриченко, А. Кальченко, Л. Міротін, М. Окландер, В. Перебийніс, О. Перебийніс, В. Сергеєв, І. Смирнов, Т. І. Рудченко, та ін.

Тенденції розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств залежать від характеру змін, що відбуваються в економіці на всіх рівнях, до яких можна віднести глобалізацію економіки, зростання обсягу операцій та вимог безпеки у ланцюгу поставок. Держава зацікавлена, щоб механізми логістики раціонально використовувались усіма автотранспортними підприємствами, що в свою чергу, дозволить успішно вирішувати різноманітні завдання соціально-економічного розвитку [1, 4].

Під час розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств виникає ряд проблем, до яких можна віднести: застарілий рухомий склад, відсутність складського господарства, нераціональне використання паливо-мастильних матеріалів, недостатній рівень підготовки спеціалістів та інші. Тут можна погодитись з Рудченко Т., що виникає нагальна потреба в координаційних функціях з боку органів державного управління, а також у виконанні ними функцій науково-методичного і регулятивного характеру.

У системах державного регулювання у сфері транспорту значна увага приділяється впровадженню заходів щодо сприяння раціональному використанню енергії на транспорті. Так, у Центральній Європі запроваджено подвійний (фіскально-інженерний) підхід: у Польщі й Угорщині діють диференційовані системи оподаткування, що заохочують використання більш ефективних щодо витрат палива видів транспорту. В Чеській Республіці при розробці нових проектів транспортних систем враховуються показники їх енергоефективності, а в Угорщині стимулюється використання енергозберігаючих транспортних засобів [2, с. 624]. Для автотранспортних підприємств Рівненської області таке стимулювання з боку держави значно зменшить логістичні витрати.

Для ефективного розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств, державні органи управління мають забезпечити координацію процесу перевезення вантажів, та проводити аналіз транспортного сектора України. Державне регулювання логістичної діяльності має переваги для економіки України в цілому. До них можна віднести: підвищення конкурентоспроможності економіки за рахунок сприяння розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств, оптимізація складських запасів, зниження рівня інфляції за рахунок зменшення логістичних витрат [3, 4].

Отже, основними завданнями формування державної підтримки подальшого розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств на наступний період рекомендовано нами стати: розробка стратегічних планів розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств; сприяння держави в оновленні рухомого складу вантажного автотранспорту, що відповідають вимогам міжнародних технічних та економічних стандартів; створення нормативно-правової бази (прийняття Закону України «Про логістичну діяльність»), яка врегулює відносини між суб'єктами транспортного сектора.

Запровадження даних заходів державного регулювання розвитку логістичної діяльності автотранспортних підприємств сприятиме підвищенню ефективного функціонування транспортної галузі в цілому, а саме зможе задовольнити потреби економіки і суспільства в якісних транспортних послугах, які відповідатимуть світовим аналогам, і створять передумови для подальшого розвитку України.

Список використаних джерел.

1. Гордон М.П. Государственное регулирование логістики. // РИСКЕ. №1, 1999
2. Дмитриченко М.Ф., Левковець П.Р., Ткаченко А.М., Ігнатенко О.С., Зайончик Л.Г., Статник І.М. Транспортні технології с системах логістики. Підручник. – Київ: ІНФОРМАВТОДОР, 2007. – 676с.
3. Перебийніс В.І., Перебийніс.В. Транспортно-логістичні системи підприємств: формування та функціонування: Монографія – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2005. – 207с.
4. Рудченко Т.І. Державне регулювання та підтримка логістичної діяльності в Україні // Логістика промислових регіонів: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. – Донецьк – 2010. С. 148-152.

КОЗЛОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

докторант Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національноїакадемії державного управління при ПрезидентовіУкраїни, к.держ.упр.

МОДЕРНІЗАЦІЯ В СИСТЕМІДЕРЖАВНОГОУПРАВЛІННЯ

Модернізація системи державного управління відбувається в країнах світу в залежності від історичного розвитку країн, їх включеності в процеси інтеграції та глобалізації. Це явище асоціюється з певними соціально-економічними змінами в країні. Так, наприклад, Лісабонський договірвідображає домінуючу тенденцію в еволюції ЄС – постійна модернізація, демократизація та підвищення ефективності інтеграційного об'єднання. І хоча модернізація може відбуватися в країні будь-якого рівня соціально-економічного розвитку, найбільш характерною вона виявляється в державах, які трансформуються, в таких, де виникає необхідність швидкого оновлення всієї управлінської системи та адаптації до певних стандартів [6, с. 130-131].

Поняття «модернізація» в розумінні фахівців різних наукових напрямків має різне тлумачення. Проте поєднуючим у визначенні цієї категорії є чинник сучасності та відповідності певної підсистеми суспільства рівню розвитку інших підсистем, що взаємодіють з нею. Теорії модернізації – це одна з груп теорій суспільно-історичного розвитку, що вивчає переходи від традиційного суспільства до суспільства, яке набуває нових властивостей своїх характеристик.

Модернізацію в системі державного управління визначають як поетапне створення ефективної та раціональної системи державного управління, яка у практичній площині може бути зведена до реформування органів державної влади та місцевого самоврядування на основі підвищення рівня якості політичного керівництва та державного управління, оптимізації їх взаємодії шляхом поглиблення демократичних засад управління, яке потрібно оцінювати за цільовими й функціональними показниками [1, с. 79].

Досвід економічного, політичного та соціального розвитку України після проголошення незалежності, методика і результати державно-управлінських реформ показали, що для переходу до стійкого розвитку країни, виходу з кризових ситуацій необхідна модернізація системи державної служби на інноваційній основі Отже, можна вважати, що модернізація системи державної служби та її підсистем може розумітися як цілеспрямований процес управління її розвитком, а також як цілеспрямований перерозподіл і закріплення функцій за виконавчими ланками [5, с. 9].

Процеси модернізації державного управління на пострадянському просторі розглядають як певний модернізаційний проект, спрямований на досягнення комплексних позитивних зрушень у досягненні стабільності функціонування державного механізму, посиленні основ місцевого самоврядування шляхом перерозподілу управлінських функцій між центральними та місцевими органами влади на користь останніх. Саме реалізація проектів у сфері державного управління на вказаних засадах позбавила органи влади пострадянських країн від надмірної політизації [2, с. 159].

Модернізація системи державного управління в Україні орієнтована на європейські стандарти врядування, але передчасне застосування європейського досвіду інституювання та організації державної влади й місцевого самоврядування без урахування реального стану політичної структуризації поляризованого суспільства та політичної культури населення

Відповідно до наукової доповіді «Модернізація державного управління та європейська інтеграція України», підготовленої науковцями Національної академії державного управління при Президентові України завданням суспільного розвитку підпорядкована нова стратегія модернізаційних реформ, базові пріоритети якої викладені, зокрема, в Щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України – наш стратегічний вибір» [3; 4, с. 8-9].

До таких пріоритетів віднесене, передусім, творення сучасної, конкурентоспроможної держави, визначальними характеристиками якої є верховенство права і розвинена правова культура, збалансована представницька демократія, сильне самоврядування, дисциплінований і мобільний державний менеджмент. Відповідно до цього у Посланні вказано на ключове значення конституційної реформи, що має стабілізувати політичну систему, збалансувати відносини між гілками влади, а також на потребу в повноцінному здійсненні адміністративної і адміністративно-територіальної реформ, подальшому вдосконаленні виборчої системи, створенні необхідної правової бази [4, с. 16-23].

У контексті зазначеного можна стверджувати, що система державного управління в Україні не може зазнавати випадкових змін шляхом її адаптації до досвіду розвинутих соціальних практик. Її модернізація має здійснюватися в контексті практичної реалізації науково обґрунтованого проекту соціально-економічних трансформацій.

Важливим в контексті модернізації є формування нового формату взаємодії в системі органів державної влади. Визначаючи шляхи модернізації системи державного управління посттоталітарних суспільств, необхідно акцентувати увагу на змінах у методах і функціях управління, на новому процесі управлінської взаємодії.

Список використаних джерел.

1. Друк Ю. Зміст та основні складові модернізації політичної системи України / Ю. Я. Друк // Актуальні проблеми державного управління [текст]: зб. наук. пр. ХарРІ НАДУ. – Вип. 1. – Х.: Магістр, 2008. – С. 78–87.
2. Друк Ю. Я. Політико-адміністративна модернізація як складова процесу державотворення в контекстіреалізації національних інтересів України / Ю. Я. Друк // Українська державність: історія і сучасність [текст]: зб. матер. IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 листопада 2007 р.): у 2-х ч. – Ч.1. – Маріуполь: МАГУ, 2007. – С. 159–160.
3. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ;за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2013. -120 с.
4. Модернізація України – наш стратегічний вибір. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011.
5. Пахомова Т.І. Механізми функціонування системи державної служби в період суспільних реформ: Автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.03 / Т.І. Пахомова ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2007. — 32 с. — укр.

6. Токовенко В. Реформування механізмів взаємодії політичного керівництва та державного управління як умова інтеграції України в ЄС // Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз: Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Київ, травень 2002 р. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – С. 130-132.

КОЛЄНОВ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

старший викладач кафедри пожежної та рятувальної підготовки
Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Поступовий перехід України на шлях сталого розвитку через подолання наслідків глобальної фінансово-економічної кризи, поглиблення інституційних перетворень та реалізацію інтеграційних прагнень неможливий без визначення якісно нової моделі екологічного управління та формування ідеологічної платформи екологозбалансованого природокористування.

Тому невипадково, що в сучасних умовах у рамках реалізації проекту Угоди про асоціацію та створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом особливе місце займають питання, що стосуються охорони навколишнього природного середовища.

При цьому в контексті виконання Порядку денного асоціації Україна – ЄС в рамках розділу «Навколишнє середовище» визначено наступні пріоритети:

1. Подальша розробка та імплементація українського законодавства, стратегій та планів у сфері навколишнього природного середовища, зокрема щодо оцінки впливу, стратегічної оцінки, доступу до інформації у сфері навколишнього природного середовища та участі громадськості.

2. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством.

3. Опрацювання можливості створення РЕЦ-Україна з метою підвищення обізнаності з питань навколишнього природного середовища та посилення ролі громадянського суспільства у цих питаннях [3].

Крім того, відповідно до Закону України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» від 15.12.2010 №2787-VI Україна взяла на себе зобов'язання щодо імплементації 4-х Директив ЄС екологічного спрямування, а саме [2]:

- Директиви 1999 / 32 / ЄС щодо зменшення вмісту сірки у певних видах рідкого палива;
- Директиви 85 / 337 / ЄЕС про оцінку наслідків впливу деяких громадських і приватних проектів на навколишнє середовище;
- Директиви 79 / 409 / ЄЕС (ст. 4, 2) про збереження диких птахів;
- Директиви 2001 / 80 / ЄС про обмеження викидів деяких забруднюючих речовин в атмосферу з великих спалювальних установок.

Слід зазначити, що Європейський Союз в Україні є:

- донором проекту «Управління відходами ЄІСП – Схід», проекту Twinning «Підтримка Міністерства охорони навколишнього середовища у впровадженні Закону України «Про екологічний аудит», проекту «Державне управління якістю атмосферного повітря в країнах ЄІСП – Схід» та проекту «Допомога Україні у впровадженні Конвенції Еспоо та Орхуської конвенції» ;
- донором / виконавцем проектів «Зміцнення управління та фінансової стійкості національної системи природоохоронних територій в Україні», «Реалізація Стратегічної програми дій для басейну Дніпра з метою зменшення забруднення стійкими токсичними забруднюючими речовинами» і «Трансформація ринку для просування енергоефективного освітлення» [2].

Згідно із світовою практикою та законодавством Європейського Союзу, технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки безпосередньо пов'язане з механізмами державного економічного стимулювання впровадження технологій більш чистого виробництва та поліпшення екологічних показників продукції протягом її життєвого циклу. На даний час найбільш актуальною є адаптація української системи технічного регулювання «Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища» до норм ЄС щодо охорони атмосферного повітря; якості питної води, стічних та поверхневих вод; контролю виробництва, торгівлі та використання хімікатів, задля захисту довкілля та здоров'я людей від «хімічних» ризиків.

Слід зазначити, що 14 січня 2011 р. набрав чинності Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики до 2020 року» (далі – Стратегія). Схваленням Стратегії Україною виконано головне зобов'язання в довкільній галузі в рамках реалізації пріоритетів Порядку денного Асоціації Україна – ЄС. Для реалізації пріоритетних напрямів Стратегії Європейський Союз (ЄС) прийняв рішення про надання бюджетної підтримки Європейської Комісії (ЄК) природоохоронному сектору України в обсязі 35 млн. євро та міжнародної технічної допомоги від ЄС та Уряду Швеції загальним обсягом, що перевищує 10 млн. євро [2].

Принципово важливим є завдання впровадження до 2020 р. екосистемного підходу в управлінську діяльність та адаптація законодавства України у сфері збереження довкілля відповідно до вимог директив Європейського Союзу.

Основними рушійними силами цього процесу мають стати:

- розробка Національної концепції політики сталого споживання та виробництва;
- імплементація ідеології «зеленої» економіки, впровадження та розвитку більш чистих виробництв, «найкращих доступних технологій» (Best Available Techniques) в секторальній політиці;
- визначення критеріїв екологізації споживчої політики в структурі пріоритетів сучасної секторальної політики України;
- формування свідомого менталітету еколого-збалансованого споживання та виробництва;

- активізація дієвих важелів переходу до сталого споживання та виробництва через запровадження інструментів екологічного аудиту, сертифікації, маркування тощо [1].

Таким чином, в основі євроінтеграційних прагнень України мають лежати процеси наближення українського законодавства до законодавства Європейського Союзу, що вимагає дотримання відповідних екологічних вимог, гармонізації у сфері правового регулювання охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. При цьому на позитивні зрушення в державній екологічній політиці України можна сподіватися тільки в умовах партнерства усіх зацікавлених сторін (уряду, центральних органів виконавчої влади, місцевих органів влади, громадськості, бізнесу, науки, освіти), а саме в питаннях переходу України до збалансованого розвитку, розробки та впровадження в Україні моделі «зеленої економіки», шляхом побудови якої вже тривалий час йдуть країни Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики до 2020 року» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 26, ст. 218 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2818-17

2. Звіт про реалізацію у 2011 році Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» (в рамках виконання Угоди між Урядом України та ЄС про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України»). – Київ: Міністерство екології та природних ресурсів України, 2012. – 73 с.

3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2011 році. – К. : Міністерство екології та природних ресурсів України, LAT & K. – 2012. – 258 с.

КОМПАНІЄЦЬ ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

інженер сектору прикладних проблем екологізації економіки регіону
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

В умовах глобалізації екологічних проблем відбувається усвідомлення неадекватності існуючої моделі економічного зростання вимогам переходу до моделі сталого розвитку та необхідності формування основ «зеленої економіки». У новому тисячолітті прогресивне суспільство концентрує пріоритети на розробці та впровадженні екологічної політики через поширення екоінновацій і екотехнологій, забезпечуючи екологізацію економічного розвитку своїх країн, а також окремих регіонів. Основною складовою «фундаменту» сталого розвитку України є альтернативна енергетика.

В Україні існують такі механізми стимулювання виробництва відновлюваної електроенергії: 1) «зелений» тариф; 2) пільги в оподаткуванні; 3) пільговий режим приєднання до електричної мережі. Незважаючи на згадку в Законі України «Про електроенергетику» [1] документа, що підтверджує походження електроенергії з відновлюваних джерел (так званого «зеленого» сертифіката), схема застосування та обігу таких сертифікатів не знайшла свого розвитку у підзаконних нормативно-правових актах і не використовується державними регуляторами.

Стимулювання виробництва за допомогою «зеленого» тарифу поширюється майже на всі відновлювані джерела енергії (за винятком електроенергії, виробленої великими гідроелектростанціями). При цьому вся відновлювана енергетика розподілена на дві групи: 1) електроенергія, щодо якої законом установлений гарантований мінімальний «зелений» тариф (енергія вітру, сонця, біомаси та малих ГЕС); 2) електроенергія, на яку гарантований мінімальний «зелений» тариф не поширюється. В останньому випадку «зелений» тариф встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ), виходячи з аналізу витрат на будівництво й утримання електростанцій та обґрунтованої норми прибутку виробника електроенергії.

Схема стимулювання виробництва електроенергії за допомогою «зеленого» тарифу встановлена до 01.01.2030 р. та поширюється на суб'єктів господарювання, які виробляють електроенергію з відновлюваних джерел енергії на електростанціях, введених в експлуатацію в період її чинності. Держава гарантує законодавче закріплення вимоги про закупівлю електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, протягом усього строку дії порядку стимулювання, і оплату такої електроенергії в повному обсязі [1].

Розмір «зеленого» тарифу на електроенергію, вироблену електростанціями, що будуть введені в експлуатацію або істотно модернізовані після 2014, 2020 і 2024 років, знижується на 10%, 20% і 30% відповідно. Електростанції вважаються істотно модернізованими, якщо вартість модернізації енергетичного обладнання перевищує 50% від його початкової вартості [2].

Існує також низка податкових пільг для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, яка звільняє від:

- сплати податку на додану вартість і митних зборів на імпорт устаткування, пов'язаного з виробництвом електроенергії з відновлюваних джерел, яке міститься в переліку, затвердженому урядом України;
- податкового зобов'язання у вигляді спеціальної надбавки на виробництво електроенергії (3% від виробленої електроенергії);
- сплати податку на прибуток з прибутку, отриманого від основної діяльності компанії, що виробляє електроенергію виключно з відновлюваних джерел енергії, на період до 01.01.2021р.;

– 75-відсоткове зниження земельного податку на землі, які використовуються під потужності електростанцій, що виробляють електроенергію з відновлюваних джерел;

– обмеження на орендну плату за землі державної й комунальної власності.

Нажаль механізми реалізації альтернативної енергетики в Україні не достатньо дієві, бо існують ряд бар'єрів на шляху розвитку цього перспективного напрямку. Всі вищі органи державної влади, що відповідальні за формування рамкової політики в секторі, регулювання електроенергетики України та координаційну роботу в цій сфері розробили складну правову структуру, яка визначає адміністративні процедури, пов'язані із започаткуванням діяльності об'єктів виробництва відновлюваної енергетики, також як умови доступу до ринку оптової торгівлі електроенергією.

Дозвільні процедури щодо започаткування об'єкта для виробництва відновлюваної енергії в Україні відносно обтяжливі, особливо для енергії з біомаси. Додатковими бар'єрами на шляху розвитку цього виду енергії стали: некоректне визначення терміну «біомаси» ; необґрунтовано низький коефіцієнт «зеленого» тарифу; необґрунтовані вимоги відносно долі місцевої складової обладнання; матеріали і послуги в загальній вартості проектів; дискримінаційний підхід до біогазових установок, що введені в експлуатацію до 01.04.2013 р.; відсутність «зеленого» тарифа для електроенергії, що виробляється з побутових відходів; відсутність «зеленого» тарифа для електроенергії, що виробляється при спільному згоранні біомаси з викопними паливами; відсутність державних субсидій і лізингових механізмів для покупців біоенергетичного обладнання; відсутність дієвих державних програм по розвитку біоенергетики, складність застосування податкових та митних пільг [3].

Список використаної літератури

1. Державне агентство з енергозбереження та енергоефективності України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.naer.gov.ua.

2. Стимулювання відновлюючої енергетики в Україні за допомогою «зеленого тарифу» : посібник для інвесторів – матеріали консультативної програми IFC в Європі та Центральній Азії, 2012. – 79 с.

3. Геллетуха Г.Г. Перспективи производства елктроенергии из [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http: // obozrevatel.com / author-column / 26718-perspektivyi-proizvodstva-elektroenergii-iz-biomassyi.htm. – Назва з екрана.

КОСЕНКО ЖАННА ВАЛЕРІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Європейський інтеграційний проект перебуває сьогодні у важливій фазі свого розвитку. Держави-члени Європейського Союзу знаходяться перед необхідністю прийняття політичних рішень переломного характеру для виведення ЄС із кризи. Успішний його вихід зі збереженням цілісності означатиме подальше поглиблення політичної та економічної інтеграції. Трансформація Євросоюзу під впливом кризи єврозони є явищем, на яке Україна не може вплинути, однак знання та розуміння відповідних процесів становить для України першочерговий інтерес і з погляду визначення можливих наслідків для співробітництва між Україною та ЄС, і в контексті отримання теоретичного досвіду співіснування суверенних економік в умовах єдиного ринку.

Процес економічної інтеграції в ЄС був достатньо забезпечений теоретичними рекомендаціями, але не мав механізмів контролю та стимулів до виконання зобов'язань. Виконання загальноприйнятих положень фактично ставало предметом внутрішньої політики та повністю залежало від доброї волі держави-члена [1].

З початком економічної кризи у 2008 р. ЄС запровадив Європейський план відновлення, а на заміну Лісабонській стратегії було прийнято *Стратегію «Європа 2020»* [2]. Головними темами загальноєвропейських дебатів цього разу стали: посилення координації між національними пакетами реформ, створення нових європейських інструментів для посилення загальноєвропейських інвестицій головним чином у розвиток зеленої економіки та перекваліфікацію професійних кадрів. Дискусія довкола бюджетної політики точилася між двома протилежними підходами: з одного боку, наголошувалося на необхідності забезпечення головних потреб в інвестиційній сфері та створення робочих місць, з другого – висловлювалася думка, що вихід з економічної кризи має бути знайдений завдяки політиці жорсткої економії.

Єврокомісія запропонувала реформи у сфері європейського економічного врядування. Пропозиції стосувалися вироблення національних програм реформ на основі поєднання положень Стратегії «Європа 2020» із Пактом зростання та стабільності і програмами стабільності й конвергенції. Таким чином, мала відбутися фіскальна консолідація та поєднання порядку денного зростання з порядком денним упровадження структурних реформ [3]. Однак майже всі заходи, спрямовані на вирішення економічних проблем, виявилися безуспішними.

Економічний та монетарний союз, запровадження євро та заснування ЄЦБ стали елементами великого й амбіційного проекту, який залишався незавершеним, адже не був створений фіскальний союз. Країни єврозони політично не були готові до запровадження наднаціональних інституцій з економічного управління. Не було також передбачено жодної значимої координації у сфері економічних політик, а питання необхідності здійснення структурних реформ задля подальшого зближення економічних політик держав-членів зустрічало відчутний опір з боку національних урядів. Відповідно, Економічний та монетарний союз ЄС поставав як структура з потужним монетарним аспектом і слабкою економічною конвергенцією.

Відсутність глибокої координації економічних політик та інституційна незавершеність спільного економічного простору заклали диспропорції в економічний розвиток держав єврозони. У результаті запровадження євро в єврозоні зібралися разом економіки різного типу. Більшість європейських країн залишилася в межах традиційної соціал-демократичної економічної моделі з високими соціальними витратами й негнучким ринком праці, що зумовило високу вартість робочої сили та знизило конкурентоспроможність їхніх економік.

Разом із потребою вирішення поточних економічних проблем країн єврозони актуальним для ЄС залишається питання внесення системних змін у функціонування єврозони задля недопущення в майбутньому подібних криз. Під впливом економічної кризи держави-члени ЄС роблять кроки на шляху посилення *інституційного складника економічної інтеграції.*

У 2010 р. прийнято рішення про створення двох тимчасових структур: Європейського фінансового стабілізаційного механізму (ЄФСМ) для ЄС-27 та Європейського фонду фінансової стабільності (ЄФФС) для зони євро. У липні 2011 р. досягнуто домовленості щодо об'єднання цих двох структур в одну інституцію – Європейський стабілізаційний механізм (ЄСМ), що запрацював у 2013 р.

2 березня 2012 р.: 25 із 27 держав-членів ЄС підписали Договір про стабільність, координацію і управління в економічному і валютному союзі й таким чином зробили крок у напрямку *створення фіскального союзу* [5]. Метою цього договору, відомого також під назвою Фіскальний (Бюджетний) пакт, є забезпечення фінансової дисципліни й подолання боргової кризи в регіоні. Головним положенням є зобов'язання держав-підписантів прийняти на національному (бажано конституційному) рівні правила щодо обмеження їхнього структурного дефіциту до 0,5% ВВП. Подальшим кроком до створення інструментів впливу на економічну політику держав-членів ЄС та єврозони став перелік пропозицій з боку представників влади ЄС щодо здійснення економічних реформ протягом наступних десяти років з метою подолання кризових явищ у ЄС та усунення структурних недоліків в інституційній системі

Звіт «На шляху до справжнього економічного та монетарного союзу» [4] запропонував реформи спрямованість яких можна характеризувати цитатою з документа: «Національні політики не можуть робитися ізольовано, оскільки їх реалізація впливає на всю єврозону». За результатами цих реформ єврозона має перетвориться в політичний, банківський і фіскальний союз.

Визначені чотири головні конструкції для майбутнього Економічного та Монетарного Союзу:

• інтегровані фінансові основи;
• інтегровані бюджетні основи;
• інтегровані основи економічної політики;
• посилення демократичної легітимності та підзвітності.

Заплановано, що Єдиний наглядовий механізм (ЄНМ) для банків зони євро повинен був створений до кінця 2012 року. Окрім Єдиного наглядового механізму як фундаменту Банківського Союзу ЄС, документ Європейської Комісії наполягає на утворенні Єдиного резолютивного механізму для допомоги проблемним банкам.

Таким чином, введення в дію нових інтегрованих фінансових рамок, незалежно від того, будуть вони охоплювати всі країни-члени ЄС, або частину, вимагатиме перегляду відповідних положень проекту Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною.

Запропонований повномасштабний фіскальний союз передбачає утворення на рівні ЄС казначейства, як органу Європейської Комісії, та центрального бюджету. Такі пропозиції є прямим втручанням у святі сфери національного суверенітету.

На протязі 18 місяців – 5 років (середньострокова перспектива) заплановано подальше посилення колективного впровадження бюджетної та економічної політики, включаючи податкову та політику зайнятості. З чотирьох сфер, які підлягають реформуванню та імплементації – подальше посилення бюджетної та економічної інтеграції, відповідна фіскальна спроможність для зони євро, фонд викупу та єврооблігації – дві вимагають введення в дію відповідного законодавства, всі чотири – змін до договорів ЄС.

Після наступних 5 років (довгострокова перспектива), «базуючись на адекватному об'єднанні суверенітету, відповідальності та солідарності на європейському рівні, повинно стати можливим створення автономного бюджету зони євро для фіскальної спроможності ЕМС підтримувати держави-члени». Це відкриє шлях до утворення завершеного Банківського Союзу та завершеного Фіскального та Економічного Союзу.

Пропонується розробити правові рамки, які спрощують трудову мобільність, сприяють більш ефективному ринку праці та спрощують регулювання заробітної плати та ціноутворення для товарів та послуг у зоні євро. Запропоновані для подальшої уніфікації політики також встановлюють передумови для вторгнення в основи національного суверенітету, особливо в політику ринку праці та оподаткування. Можливе позбавлення цих повноважень на національному рівні, хоча б в зоні євро, не може не вплинути на здійснення аналогічних політик і в державах поза євро зони, що змусить такі держави приймати відповідні політичні рішення.

Всі документи, які пропонуються для трансформації Економічного та Монетарного Союзу, та, відповідно, Європейського Союзу, містять спільне положення, яке окреслює перспективи *політичного союзу* в рамках Європейського Союзу. Всі запропоновані перспективи будуть вимагати внесення змін до Договорів ЄС, які, згідно документів ведуть мову про те, що «посилення демократичної підзвітності повинно супроводжувати будь-які зміни Договору, що надають більших наднаціональних повноважень на рівень ЄС.

Згідно запропонованого бачення, *роль національних парламентів держав-членів ЄС буде знижена*, а повноваження, що пропонуються, будуть передані Європейському Парламенту, в першу чергу, для здійснення функцій контролю та підзвітності.

Таким чином, держави-члени ЄС рухаються в напрямку запровадження економічного врядування в єврозоні у спосіб посилення інституційного складника та створення інструментів впливу на економічну та соціальну політику держав-члени ЄС і єврозони.

Проблемні питання для подальших досліджень:

Якою повинна стати політика України у відносинах з ЄС на тлі глибоких інтеграційних процесів зони євро?

Як Україна повинна розділити відносини між цілим ЄС та зоною євро, та які наслідки такого перспективного, але неминучого розподілу?

Список використаних джерел.

1. *Рєзнікова О.* Особливості інтеграційних процесів в ЄС на сучасному етапі: інституційні зміни в системі забезпечення політичної та економічної стабільності : аналіт. зап. / О. Рєзнікова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.niss.gov.ua / articles / 598 /

2. *EUROPE 2020.* A strategy for smart, sustainable and inclusive growth // Communication from the Commission. – Brussels. – 2010. – March 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // ec.europa.eu / research / era / docs / en / investing-inresearch-european-commission-europe-2020-2010.pdf

3. *Rodrigues Maria Joго.* Mapping Future Scenarios for the Eurozone : International Policy Analisys // Friedrich Ebert Stiftung. – 2012. – June. – 20 p. – P. 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // library.fes.de / pdf-files / id / ipa / 09194.pdf

4. *Towards a Genuine Economic and Monetary Union* : Report by President of the European Council Herman Van Rompuy. – Brussels. – 2012. – June 26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // ec.europa.eu / economy_finance / focuson / crisis / documents / 131201_en.pdf

5. *Treaty On Stability, Coordination And Governance* In The Economic And Monetary Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.europeancouncil. europa.eu / media / 579087 / treaty.pdf

КРИВОРУЧКО ОЛЕНА ПЕТРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ При Президентові України

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ЯК СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Міжнародна допомога виступає важливою складовою міжнародних економічних відносин та впливовим інструментом співпраці між країнами з різним рівнем економічного розвитку, за допомогою якого здійснюється процес перерозподілу пільгових цільових ресурсів (товарів та послуг) через спеціальні двосторонні та багатосторонні установи чи організації [1].

Технічна допомога являє собою цільову передачу країнами-донорами ресурсів і послуг у втіленій формі на безвідплатній і неповоротній основі для підтримання соціально-економічного розвитку і ринкових трансформацій у країні-реципієнті. Серед основних критеріїв класифікації ресурсів технічної допомоги наведені такі: передача ресурсів у втіленій формі; безвідплатна і неповоротна основа використання; та обумовлене цільове використання на потреби розвитку реципієнта. Головна роль міжнародної технічної допомоги у взаємовідносинах між країнами-донорами та країнами з перехідною економікою полягає у перенесені ринкового досвіду розвинутих країн для прискорення розвитку та ринкових трансформацій у країнах-реципієнтах.

Технічна допомога, яку отримує Україна від міжнародних фінансових організацій, як правило, незначна у загальному обсязі ресурсів, що надаються [4]. Компонент технічної допомоги в ресурсах МФО фінансується, здебільшого, за рахунок грантів, що надаються для адміністрування урядами окремих найбільш розвинених країн. Окрему роль відіграє ООН, технічна допомога якої спрямована здебільшого на вирішення важливих питань у соціальній сфері. Аналіз програм та напрямів підтримки з боку донорів показав [5] наявність дубляжу зусиль в окремих галузях економіки країни, що пояснюється недостатнім рівнем координації потоків технічної допомоги з боку держави та відсутністю діалогу між основними донорами.

По двосторонньому каналу в Україну надходить більший обсяг ресурсів технічної допомоги, ніж по багатосторонньому, але ефективність його використання є нижчою, що пояснюється недостатньо обґрунтованим плануванням, вибором стратегічних напрямів підтримки, а також менш прозорою системою моніторингу та відсутністю достовірних індикаторів оцінки результатів. Найбільшим донором України залишаються США, друге місце посідає ЄС, який в перспективі має перебрати на себе роль лідера з огляду на євроінтеграційні прагнення України.

Аналіз ефективності використання технічної допомоги в Україні дозволив визначити основні фактори [3], що поділяються на зовнішні, з боку донорів, та внутрішні, з боку України. До зовнішніх факторів відносяться такі, як перегляд підходів до надання технічної допомоги, процедур та сфер її застосування в Україні; розробка індивідуальної програми технічної допомоги для України з урахуванням особливостей розвитку країни, як це було зроблено в країнах Центральної Європи; підвищення прозорості та інформованості про програми технічної допомоги у суспільстві, покращення моніторингу та контролю за досягненням реальних результатів. Серед внутрішніх факторів: розробка власної обґрунтованої національної стратегії розвитку з визначенням пріоритетів та механізмів її реалізації; розробка на базі стратегії планів залучення та використання технічної допомоги в країні, виходячи із пріоритетів стратегії та затверджених напрямів розвитку; впровадження необхідних інституційних змін для ефективної реалізації стратегії розвитку України; забезпечення бюджетної бази для впровадження інституційних змін та реалізації нових програм технічної допомоги на двосторонній та багатосторонній основі.

Спираючись на найбільш успішний світовий досвід застосування технічної допомоги для ринкових перетворень [2], існують два можливі шляхи впровадження ефективних змін в систему управління технічної допомоги в Україні: перший, короткостроковий, – створення при НКБ Комісії експертів високого рівня з питань технічної допомоги, основна ціль якої полягатиме у допомозі НКБ у здійсненні програмного циклу, з метою підвищення ефективності технічної допомоги і спрямування її на підтримку розвитку економічних структур та правових засад країни, створення в Україні розвинутої ринкової економіки. Другий, середньостроковий, передбачає якісний та кількісний розвиток та підвищення статусу НКБ до рівня міністерства, а його керівника – до рівня міністра та Національного координатора, який буде нести відповідальність за всі програми технічної допомоги в країні. Це більш прогресивний шлях, який дозволить значно покращити рівень та ефективність координації технічної допомоги, та зробить допомогу більш спрямованою на прискорення ринкових перетворень та євроінтеграційних процесів в Україні.

Список використаних джерел.

1. Ґазізуллін І.Ф., М.М.Гончар, О.В.Коломієць [та ін.]. Східне партнерство ЄС: додаткові можливості для євроінтеграції України / ; за ред. В.Мартинюка. Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К. : [Агентство «Україна»], 2009. – 84 с.

2. Гальчинський А. Україна на перехресті геополітичних інтересів. – К.: Знання України, 2009. – 180 с.

3. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України – нові перспективи співробітництва (Підготовлено експертами МЗС України) « // Політика і час. – 2010. – № 3-4. – С. 40 – 52.

4. Шарингер Л. Новая модель инвестиционного партнёрства государства и частного сектора. // Российский экономический журнал. – 2012. – № 9-10. – С. 41-52.
5. European Landscape Convention, CM (2000) 98 revised 2, adopted by Committee of Ministers' Deputies at its 718th meeting on July 2000)European Neighbourhood and Partnership Instrument. Ukraine. National Indicative Programme 2007-2010. – http: // ec.europa.eu / world / enp / pdf / country / enpi_nip_ukraine_en.pdf

КРИВОРУЧКО ЮРІЙ МИРОСЛАВОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
офіцер з контролю за пересуванням миротворчих контингентів управління логістики
департаменту підтримки миротворчих операцій ООН

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБОРОННОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Питання посилення оборонного потенціалу стало ключовим на щорічній конференції Європейського оборонного агентства, яка відбулася у Брюсселі 21 березня 2013 року. За оцінками військових експертів за наявних умов фінансування оборонної сфери забезпечення належного рівня обороноздатності в європейському регіоні стає все більш проблематичним. За матеріалами аналітичної записки Національного інституту стратегічних досліджень України незадовільний стан військового потенціалу країн-членів ЄС засвідчили операції в Лівії та Малі [2]. За умов збереження таких негативних тенденцій до 2017 року сукупні витрати на оборону країн-членів ЄС можуть скоротитися на 12 %. Наслідком цього може бути утворення суттєвого «дисбалансу» в оборонній сфері європейських країн між потребами та наявними можливостями. Однак, головне питання полягає не стільки в тому скільки витрачається на оборону, а в тому як витрачаються ці кошти. Значні кошти й досі витрачаються на підтримку занадто дорогого, але застарілого озброєння, замість того, щоб інвестувати у створення нового. Фахівці занепокоєні тим, що на озброєнні країн ЄС знаходяться понад десятки різних моделей однотипної техніки. За такого дублювання зусиль важко забезпечити високі стандарти збройних сил європейських країн.

Не краща ситуація в оборонній сфері України. Вітчизняне виробництво озброєнь і військової техніки (ОВТ) і спеціальної техніки для потреб збройних сил України (ЗС), інших військових формувань і правоохоронних органів сьогодні складає лише 5-8% потенційних можливостей оборонних підприємств. З усієї номенклатури ОВТ, якими оснащені сьогодні ЗС України, промисловість виробляє за замкненим циклом вкрай незначну кількість кінцевої продукції (близько 1-2%) [1, с. 120]. Водночас, експорт ОВТ, технологій і послуг з проведення наукових досліджень перетворився практично на єдине джерело забезпечення діяльності підприємств і організацій ОПК – виконання зовнішньоекономічних контрактів дозволило оборонним підприємствам не лише заробляти кошти на власні потреби, але й використовувати розроблені продукти для забезпечення деяких потреб ЗС. Отже, сьогодні оборонно-промисловий комплекс (ОПК) України є переважно орієнтованим на експорт, що робить його повністю залежним від зовнішньополітичних чинників. Подолання цієї залежності вимагає негайного реформування з метою підвищення економічної ефективності та внеску в забезпечення обороноздатності держави. Реформування ОПК має передбачати приведення у відповідність до сучасних ринкових вимог усіх учасників виробництва ОВТ, а також забезпечення держави механізмами контролю над виробництвом, споживанням і збутом продукції оборонного призначення, здатними ефективно працювати в ринковому середовищі. Реструктуризація наявних підприємств оборонної галузі повинна бути спрямована на удосконалення їх менеджменту, покращення їх фінансово-економічного стану та забезпечення можливості створення потрібної номенклатури ОВТ за замкненими циклами. Слід зазначити, що Державна цільова програма реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2013р. (далі – Програма), затверджена Постановою Кабінету Міністрів №766 від 27 серпня 2008р. і спрямована на реалізацію завдань з розробки нових видів виробів оборонного призначення, практично не фінансувалася. Відповідно, не виконувалися передбачені в ній заходи з освоєння виробництва нових конкурентоспроможних видів ОВТ, розробки і впровадження нових технологій, реконструкції і технічної модернізації виробничої бази, а також створення нових виробничих потужностей [1, с. 121]. Це негативно вплинуло на фінансово-економічний стан оборонних підприємств, особливо казенних, які за відсутності державного оборонного замовлення стали економічними заручниками державної форми власності.

Одним з джерел фінансування оборонної сфери може стати миротворча діяльність ЗСУ. Участь України у миротворчих операціях розпочалась із затвердженням Верховною Радою України Постанови від 3 липня 1992 року № 2538-XII «Про участь батальйонів Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонахконфліктів на території колишньої Югославії». Починаючи з 1992 року близько 37 тисяч військовослужбовців Збройних Сил України взяли участь у міжнародних миротворчих операціях [3].

Відтак, пропонується у новій редакції Державної цільової економічної програми розвитку внутрішнього ринку передбачити участь Міністерства оборони України з метою формування механізмів фінансово-економічного забезпечення виробництва нових конкурентоспроможних видів ОВТ для потреб ЗСУ за рахунок за діяння коштів, що виділяються на миротворчі місії.

Список використаних джерел.

1. Альманах сектору безпеки України 2012 / центр Разумкова. – К.: Заповіт, 2013. – 144с.
2. Діденко Н.Г. Оборонне фінансування країн ЄС в умовах економічної кризи : Аналітична записка [Електронний ресурс] / Н.Г.Діденко режим доступу: http: // www.niss.gov.ua / articles / 1284 /
3. Міністерство оборони України. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт режим доступу: www.mil.gov.ua

КРИВОЦЮК ПЕТРО СТЕПАНОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС

На європейському субконтиненті з часом створено ефективну систему безпеки, яку на сьогодні забезпечують чотири організації – НАТО, ЄС, ОБСЄ та ООН. Головну роль у цій системі відіграє НАТО. Водночас спостерігається збільшення ваги ЄС як самостійного глобального гравця, що розвиває власну зовнішню та безпекову політику, яка включає і оборонну складову. Що ж до третього складника архітектури європейської безпеки – ОБСЄ – то його роль продовжує звужуватися. На сьогодні вона майже не виходить за межі контролю за станом демократичних прав та післякризового громадянського врегулювання в країнах-членах. Певну роль у системі європейської безпеки відіграє і Рада безпеки ООН, однак за нинішніх умов вона не завжди спроможна виконувати функцію ефективного арбітра суперечок та конфліктів субконтиненту. Останнім часом значних зусиль докладає Росія, щоб підняти статус ОДКБ як складника системи загальноєвропейської безпеки, однак ця організація ще не користується довірою у європейських держав.

Доцільність входження України до колективних структур європейської безпеки викликана необхідністю отримання можливості перетворення в активного учасника європейської безпеки і отримання завдяки цьому реальних гарантій безпеки. У ситуації «вакууму безпеки» нашій державі необхідно активно реагувати на ерозію міжнародних правових механізмів забезпечення безпеки та відсутність надійних гарантій міжнародної безпеки України.

Питання необхідності входження України до системи колективної безпеки перебувають нині у центрі дискусій. При цьому деякі політики ведуть мову про необхідність створення суто «європейської» системи безпеки, безвідносно до її атлантичного складника. Її учасниками можуть нібито можуть стати і держави-члени ЄС, і держави-члени СНД. Насправді це непорозуміння, або ми маємо справу з політичною безвідповідальністю. Припущення про можливість існування в Європі незалежної від НАТО системи безпеки є неправильним. Реальної можливості створення загальноєвропейської системи безпеки, відокремленої від НАТО, на сьогодні в Європі не існує. Посилення безпекового та оборонного складників спільної зовнішньої політики ЄС ґрунтується на цілковитій її узгодженості з діяльністю НАТО. Лісабонська угода ЄС містить пряме посилання на НАТО, причому у такій відповідальній частині, як солідарність і зобов'язання взаємного захисту країн-членів ЄС у разі військової агресії, терористичної атаки, природних чи техногенних катастроф.

Можливість залучення України до заходів, місій та операцій в межах СПБО, Сил швидкого реагування ЄС може стати додатковим чинником зміцнення її безпеки. Лісабонська угода визнає необхідність активізації антикризового менеджменту ЄС та посилення участі у врегулюванні «заморожених конфліктів» у Європі. З огляду на це Україна може стати одним з головних партнерів ЄС з врегулювання конфліктів на пострадянському просторі.

Включення України в систему європейської безпеки значною мірою залежатиме від результатів пошуку нею свого місця та ролі у новій Європі. Майбутнє відносин України з європейськими структурами безпеки має розглядатися не тільки з позицій сьогодення, а й з урахуванням можливих змін у функціонуванні цих організацій, трансформації її геополітичних пріоритетів.

Україна та ЄС мають спільні інтереси щодо зміцнення європейської безпеки та подальшої демократизації європейського простору. Про це свідчать кількість спільних програм з ЄС. Майже усі країни-члени ЄС бажають бачити Україну сильною, демократичною та економічно розвиненою, визнають її вагому роль у забезпеченні загальноєвропейської безпеки.

Водночас Україна розглядається ЄС не тільки як партнер, а й як джерело загроз, зокрема, таких як нелегальна міграція, корупція, відсутність прозорого бізнесового клімату.

Це вимагає необхідності прийняття консолідованих зусиль усіх політичних сил країни щодо формування довгострокових національних інтересів, які ґрунтуються на глибокому і всебічному аналізові геоекономічного, геополітичного та цивілізаційного місця України у світі.

Головний сенс зближення України з ЄС у сфері безпеки полягає у тому, щоб Україна, роблячи значний внесок у забезпечення європейської безпеки, отримувала б відповідні реальні гарантії для власної національної безпеки. Потрібно мати на увазі, що не будучи членом ЄС, Україна не може брати участь у процесах прийняття рішень у без пекових структурах ЄС, а також не має гарантій зовнішньополітичної безпеки з боку європейської спільноти.

Тобто, для України питання стоїть дуже гостро – або рух до європейської системи безпеки, або перебування в «безпековому вакуумі», в стані міжнародного аутсайдера. У першому випадку Україна має шанс зберегти та зміцнити власну суб'єктність на міжнародній арені, у другому, перебуваючи поза межами ефективності системи колективної безпеки, під тиском глобальної конкуренції, ризикує опинитися на одинці перед сучасними викликами національним інтересам, ставлячи під загрозу свій суверенітет і незалежність.

Список використаних джерел.

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року №2411 – VI.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України»: Указ Президента України від 8 червня 2012 року №389 / 2012.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 8 червня 2012 року №390 / 2012.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2012 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 29 грудня 2012 року №771 / 2012.

КРИВЦОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ ПАРАДИГМИ В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ЄС

В останнє десятиліття, все більш виразно проглядаються нові перспективи досліджень щодо тих чи інших аспектів функціонування Європейського Союзу (ЄС). Зміст такого роду робіт зміщується з аналізу європейської інтеграції як процесу до аналізу Європейського Союзу як системи управління. Сьогодні головним предметом досліджень є функціонування ЄС як системи прийняття рішень. У цій якості ЄС, як і будь-яка інша політична система, все частіше стикається, з одного боку, зі усезростаючими вимогами до її ефективності, а з іншого перед цим інтеграційним об'єднанням все гостріше стоїть проблема демократичної легітимності.

У Європейському Союзі актуалізуються нові режими управління, що спираються, на відміну від поширеної системи ієрархічного регулювання, на неформальні управлінські стандарти. Ключовим питанням європейських досліджень останніх років є питання про те, чи можуть ці нові режими управління запропонувати адекватні рішення поточних завдань політики ЄС. З позицій теоретичної перспективи управлінської парадигми в ЄС можна припустити, по-перше, що координація в рамках неформальних стандартів взаємодії може призвести до впровадження більш ефективних правил і отримання більших можливостей залучення всіх зацікавлених груп та осіб у політичний процес, по-друге, що спектр сучасних методів управління в ЄС не обмежується прикладами, які беззаперечно можна віднести до режиму нового управління, і, по-третє, що одним з головних питань сьогодні є питання про те, як вільний режим управління може співіснувати з ієрархічним регулюванням.

Одна з останніх тенденцій у перетворенні політичної системи держав – членів ЄС описана тезою «від уряду – до управління». Спочатку йшлося навіть про «управлінні без уряду» [4], а також про процес роздержавлення («destatization») та вихолощення («hollowing out») держави. Так само, як і у випадку з гаслом «Європа регіонів» (без націй), зміненому на «Європа з регіонами», вислів «від уряду – до управління» не виключає урядових акторів, але вказує на посилення співробітництво між акторами з державного, приватного та некомерційного секторів, як і кооперації між різними рівнями політико-адміністративної системи, заснованої на обміні інформацією і домовленостях між рівними [2]. Прихильники «управління» зазвичай мають на увазі «кооперативний» стиль взаємодії або «горизонтальні взаємозв'язки» [5], деякі аналітики говорять про комбінації ієрархічних, кооперативних і конкурентних механізмів взаємодії [2].

Участь державних органів влади, недержавних акторів і європейських інститутів у формуванні взаємозалежної політики видозмінила характер європейського управління. Інтеграція за типом Європейського Союзу в даному випадку постає як форма та спосіб регіональної реакції на глобальні виклики, а залучення – як метод поширення транснаціонального управління шляхом розширення кола його суб'єктів та об'єктів.

У цілому європейська інтеграція не призводить до атрофії національно-державних форм. Визначення рамок, в яких розглядається те чи інше питання, лідери національної виконавчої влади як і раніше залишають за собою. Але інтеграція змінює взаємовідносини між приватними та публічними акторами, розташованими на різних урядових рівнях (субнаціональному, національному, наднаціональному).

Більшість досліджень довгострокового розвитку державної політики у західних демократіях вказують на те, що встановлені механізми ієрархічного державного регулювання ставали все менш обґрунтованими починаючи з середини 1970-х років. Безумовно, однією з причин цього є зростаюча складність проблем, що виникають у суспільстві, – проблем, які часто не підпадають під сферу функціональної спеціалізації різних державних служб і таким чином обмежують управлінську здатність індивідуальної секторальної політики. У цій новій «архітектурі складності» суспільство і соціальні проблеми більше не керовані виключно центральними органами; швидше управлінські дії розосереджені, а інтелект розподілений серед різних залучених в діяльність одиниць [3].

Сучасна європейська державна система являє собою незвичайну картину колективної розробки політики в поєднанні з автономною внутрішньою політикою держав, причому уряди держав-членів «проростають один в одного», а парламенти ледь взаємодіють [1]. Процес функціональної диференціації, як вважають деякі дослідники, тепер стає ще більш очевидним та перетворюється на фундаментальну характеристику сучасних суспільств. Активне розповсюдження «міжнародних режимів» у якості спеціальних політико-галузевих механізмів управління на різних рівнях, визнання мережевої політики в якості головної структурної особливості Європейського Союзу, а також значний розвиток проблемно-орієнтованого управління на центральному рівні є індикаторами переходу від територіальності до функціональності у якості нової основи для посилення політичної взаємодії та управління.

Ці процеси поступово призвели до появи альтернативних способів управління («м'яке регулювання»), де державне управління все більше ґрунтується на кооперації та організації мереж між акторами з державного сектору (національні, регіональні та місцеві влади) або між останніми та акторами з приватного сектору.

Можливість управляти в ЄС одночасно і «ефективно», і «демократично» постійно ставилася під питання. Погляд на управління в ЄС та на необхідність його реформування змінювався з плином часу. Досить довго в якості основної проблеми управління в ЄС дослідники бачили дуже обмежені можливості у прийнятті рішень на наднаціональному рівні. Широке право вето держав-членів, труднощі в реалізації колективних дій для приватних груп інтересів та проблеми нормативної (правової) конкуренції, породжені програмою Спільного ринку суттєво обмежували свободу прийняття політичних рішень на загальноєвропейському рівні. Сьогодні ця точка зору зазнала змін. Емпіричні дослідження показали, як інститутам Європейського Союзу вдавалося неодноразово долати розбіжності в інтересах своїх держав-членів та залучати в систему наднаціонального управління все нові сфери політики. Це доводило, що можливість приймати рішення на рівні ЄС насправді набагато ширше, ніж передбачалося раніше.

Тим не менш, багато вчених досі вважають, що політична система ЄС все ще так само вразлива в плані проблем продуктивності, які стосуються ефективності прийняття рішень і, все частіше – демократичної легітимності.

Нові завдання управління в ЄС (зокрема, розширення на схід та сучасна фінансова криза) доповнюють ці проблеми. Відзначається серйозна розбіжність між ступенем необхідного і очікуваного регулювання з боку ЄС і рівнем легітимності, якою володіють інститути ЄС. Дана ситуація веде до опору будь-яким спробам надати більше регулюючих

повноважень на рівень Європейського Союзу. Невідповідність викликам можливостей, а очікуванням – легітимності загрожує перетворитися в порочне коло, в якому низька ефективність і слабка легітимність підживлюють один одного.

На цьому тлі так звані нові способи управління, які випадають із традиційного регулювання «Методом Спільноти» («Community method «) на формальній правовій базі законодавства, отримують особливу значимість як у дискусіях про реформу, так і в реальній практиці різних галузей політики.

Список використаних джерел.

1. Руденко Н. Проблема державного суверенітету країн-членів ЄС у світлі інтеграційних процесів / Н. Руденко // Інституційні реформи в ЄС : аналіт. щокварт. / наук.ред. О. П Дергачев. –К., 2003. – Вип. 4. – С. 17-27.
2. Benz A. Vom Stadt-Umland-Verband zu 'regional governance' in Stadtregionen / A. Benz // Deutsche Zeitschrift fur Kommunalwissenschaften. – 2001. – № 40.2. – P. 55-71.
3. Keins P. Policy Networks and Policy Analysis: Scrutinising a New Analytical Toolbox / P. Keins, V. Schneider // Policy Networks. Empirical Evidence and Theoretical Considerations / B. Marin, R. Mayntz, (Hrsg.). – Frankfurt a.M. u.a.O : Campus, 2006. – P. 36.
4. Rosenau J.N. Governance without government. Order and change in world politics / J.N. Rosenau, E. O. Czempiel (eds). – Cambrige : Cambridge University Press, 2002. – 77 p.
5. Savitch H.V. Paths to new regionalism / H.V. Savitch, R.K. Vogel // State and Local Government Review. – 2000. – № 32.3. – P. 158-168

МАКОСІЙ СВІТЛАНА ДМИТРІВНА

здобувач ОРІДУНАДУ при Президентові України

НОРМАТИВНО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНІ

Сучасні міграційні тенденції впливають на формування національної політики щодо людського капіталу. Переміщення людських ресурсів, зумовлених різними чинниками, набувають дедалі більшого поширення у світі, й зокрема в Україні. У сучасних умовах глобалізації домінуючою тенденцію в міжнародних відносинах стала міграція робочої сили.

З одного боку країни зацікавлена у додаткової робочої силі, а, з другого, потрібна нормативна база правового регулювання відношень з мігрантами, їх адаптації на ринку праці. Збільшення чисельності мігрантів, кількості скоєних ними правопорушень, ускладнення правових відносин між різними категоріями мігрантів і державою потребують законодавчого регулювання.

З метою узагальнення нормативно-правової бази регулювання міграційних процесів доцільно розбити сукупність нормативно-правових актів на групи:

1. Конституція України. Вона є основоположним нормативним актом, який окреслює правове поле для нормативних актів, у яких мають конкретизуватися права та свободи громадян, іноземців та осіб без громадянства тощо. В статті 3 Конституції України визначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом». Ст.25 виключає можливість позбавлення громадянства, вигнання за межі України або видачу громадянина України іншій державі. Це положення доповнено правами та обов'язками, гарантованими ст. 26: «Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. У ст. 92 зазначено, що такі важливі інститути міграційного права, як, громадянство, статус іноземців та осіб без громадянства, визначаються виключно законами. В Конституції України ст.33 зазначено, що особі, яка на законних підставах перебуває на території України, гарантується права та свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишити територію України, а для громадян України, що перебувають за кордоном, – право повертатися в країну [1].

Конституцією України закладено основоположні права і обов'язки громадян України, громадян інших держав та осіб без громадянства на можливість міграції за відповідними напрямками, дотримуючись при цьому норм чинного законодавства держави та міжнародного права.

Також сюди можна віднести Закони України: «Про громадянство України», «Про державний кордон України», «Про біженців», які логічно продовжили послідовне здійснення державної політики у сфері правового регулювання міграційних процесів.

2. Нормативно-правові акти загальної дії. Найважливішими актами, що регулюють суспільні відносини у галузі міграції, є закони та підзаконні акти:

Закони України в сфері міграції: «Про громадянство» від 18.01.2001р., «Про національні меншини» від 25.06.1992, «Про виїзд громадян України та їх в'їзд в Україну» від 21.01.1994р. та інші.

Підзаконні акти в сфері міграції: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України» від 27.01.1995р., Указ Президента України «Про концепцію державної міграційної політики» від 30.05.2011р., Указ Президента України «Питання Державної міграційної служби України» від 06.04.2011 р., Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р., Постанова Кабінету міністрів «Про утворення територіальних органів Державної міграційної служби» від 15.06.2011р., Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації концепції державної міграційної політики» від 12.10.2011 р., та інші.

3. Міжнародні нормативно-правові акти регулювання міграцій. Глобальні прояви міграційних процесів потребують необхідність міжнародної співпраці у регулюванні міжнародних відносин, результатом яких є низька нормативних актів міжнародного характеру. До цієї групи документів можна віднести: Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р.

[2], Конвенція про статус біженців від 28.07.1951р. [3]. До цієї групи можна віднести нормативно-правові документи про ратифікацію відповідних двосторонніх угод про співпрацю в сфері міграційної політики, наприклад Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Іспанією щодо врегулювання та упорядкування трудових міграційних потоків між двома державами» від 01.12.2010 р. [4], Угода між Адміністрацією Державної прикордонної служби України і Міжнародною організацією з міграцій про співробітництво» від 01.04.2005р. [5], та інші.

Багатогранність прояву наслідків міграції вимагає комплексних заходів на регіональному, загальнодержавному, транскордонному та міжнародному рівнях, які повинні чітко регламентуватись відповідними нормативно-правовими документами. Декларативний характер більшості програм у сфері реалізації міграційної політики, затяжний процес прийняття проектів законів, поглиблюють деструктивні процеси в суспільстві та можуть призвести до подальшого відтоку висококваліфікованих кадрів з України та притоку на їх місце більш низько кваліфікованої робочої сили з інших країн.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. — К.: Парламаментське вид-во, 2006. — 160 с.
2. Електронний ресурс. Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 995_015
3. Електронний ресурс. Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 995_011
4. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Іспанією щодо врегулювання та упорядкування трудових міграційних потоків між двома державами» від 01.12.2010р. № 2727-VI. «Електронний ресурс. Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / main
5. Електронний ресурс. Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 989_003

МАКОТА ГАЛИНА ЗЕНОНІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА», «ЗАРУБІЖНА ДОПОМОГА» ТА «ОФІЦІЙНА ДОПОМОГА ДЛЯ РОЗВИТКУ»

В національних нормативно-правових актах, в спеціальній науковій та методичній літературі поняття «міжнародна технічна допомога» часто ототожнюють з такими термінами як «зарубіжна допомога», «офіційна допомога для розвитку» (далі – ОДР). З метою уникнення суперечностей у визначенні терміну «міжнародна технічна допомога», необхідно спочатку уточнити та конкретизувати поняття «офіційна допомога для розвитку» та «зарубіжна допомога».

Комітет з питань сприяння розвитку Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) запропонував поняття «офіційна допомога для розвитку» (Official development assistance, ODA) у 1969 році для вимірювання та оцінки допомоги, яка надається країнам, що розвиваються. Цей Комітет визначив ОДР як офіційне фінансування (гранти та позика), основною метою якого є сприяння розвитку та добробуту у країнах, що розвиваються; що має пільговий характер (на консеційній основі), тобто пільгова частина повинна становити не менше 25 % (при фіксованій дисконтній ставці 10 %) [5].

Позики чи гранти ОДР повинні надаватися тільки з державного сектору, включаючи центральні та регіональні органи влади. ОДР ОЕСР надається країнам, що розвиваються, відповідно до списку країн-реципієнтів ОДР, який сформований Комітетом з питань сприяння розвитку та переглядається кожні три роки. Він містить перелік країн з низьким та середнім рівнем доходу, що визначені на основі валового національного доходу на душу населення (класифікація Світового Банку) та найменш розвинені країни, що визначені ООН [7].

Однак ОДР має встановлені обмеження у різних сферах суспільної діяльності:

1) військова допомога. ОДР виключає надання військової допомоги (військового обладнання чи послуг), але можливе використання військових сил країн-донорів для надання гуманітарної допомоги, що вважається ОДР;

2) миротворчі операції. ОДР не фінансує силові миротворчі заходи. Однак ОДР включає додаткові витрати на здійснення заходів в рамках операцій під управлінням ООН, що здійснюються з метою підтримки миру: захист прав людини, спостереження за виборами, реабілітація демобілізованих військовослужбовців, навчання адміністративних кадрів, працівників митниці, поліції, надання консультацій щодо економічної стабілізації, репатріації та демобілізації військовослужбовців, утилізації зброї та розмінування;

3) робота поліції. ОДР надається на навчання поліції, однак витрати на операції поліції для забезпечення громадського порядку не відносяться до ОДР;

4) соціальні та культурні програми. Діяльність, що спрямована на розвиток власного потенціалу країн-реципієнтів відноситься до ОДР, а одноразові акції не відносяться до ОДР. Тому, надання допомоги музеям, бібліотекам, школам, спортивним закладам розглядається як ОДР, а спонсорські витрати на організацію гастролей артистів, виступів спортсменів не належить до ОДР;

5) допомога біженцям. Допомога біженцям у країнах, що розвиваються, відноситься до ОДР;

6) ядерна енергетика. Допомога на використання ядерної енергетики з мирними цілями (будівництво АЕС, забезпечення ядерної безпеки, використання радіоізотопів з медичною ціллю) включена до ОДР;

7) дослідження, які безпосередньо пов’язані з проблемами країн, що розвиваються, а також дослідження, що проводяться на території країн-донорів, фінансуються з ОДР;

8) боротьба з тероризмом. Заходи, пов’язані з боротьбою з тероризмом, не фінансуються з ОДР, оскільки вони спрямовані насамперед на ліквідацію загроз безпеки, а не на економічний та соціальний розвиток країни-реципієнта [3].

Окрім фінансових ресурсів до ОДР відноситься також технічне співробітництво, яке відповідно до визначення у словнику Комітету з питань сприяння розвитку включає «гранти для громадян країн, що є отримувачами допомоги, на освіту або навчання вдома чи закордоном, а також оплату консультантам, експертам та відповідному персоналу, в тому

числі вчителям, адміністраторам, що працюють в країнах-реципієнтах, включаючи витрати на супровідне обладнання» [6].

Таким чином, ОДР вважається першою офіційною допомогою економічно розвинених країн, яка надається країнам, що розвиваються. Міжнародними організаціями ОДР надається по лінії ОЕСР, Світового Банку, ЄС, ООН. Відмінною рисою ОДР є її спрямованість на економічний розвиток країн, що її отримують, пільговий характер, фінансова та технічна складові, де технічна допомога є перш за все передачею знань і технологій з метою реалізації інвестиційного проекту, зміцнення національного потенціалу.

Отже, ОДР – це форма допомоги країнам, що розвиваються, з метою боротьби з бідністю та сприяння їхньому економічному розвитку.

Інший термін, який використовується у світовій практиці для позначення допомоги – «зарубіжна допомога» (foreign aid, foreign assistance). Вказане поняття є ширше, ніж «офіційна допомога для розвитку», оскільки відповідно до визначення, що подано у словнику «Encyclopedia Britannica« [1], «зарубіжна допомога» може бути економічною, військовою або гуманітарною (у випадку надзвичайних ситуацій).

Зарубіжна допомога включає передачу фінансових ресурсів, товарів, консультації з технічних питань та навчання. Офіційна допомога для розвитку, що спрямована на розвиток та боротьбу з бідністю, є складовою «зарубіжної допомоги».

На практиці термін «зарубіжна допомога» широко використовується в США. В «Енциклопедії американської зовнішньої політики» [4] зазначено, що уряд США вперше під час Другої Світової війни усвідомив важливість зарубіжної допомоги як інструменту дипломатії. Програми допомоги США мали на меті: надавати гуманітарну допомогу, просувати ліберально-капіталістичну модель розвитку в інших країнах та підвищувати національну безпеку.

За визначенням «Колумбійської енциклопедії» [2] «зарубіжна допомога» – це економічна, військова, технічна і фінансова допомога, що надається на міжнародному, зазвичай на міжурядовому рівні. Зарубіжна допомога США передбачає реалізацію щонайменше трьох різних цілей: реабілітація країн, що були розорені війною; посилення військової безпеки союзників і друзів США; сприяння економічному зростанню у слаборозвинутих районах.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що поняття «зарубіжна допомога» включає передусім допомогу для розвитку, яка спрямована на економічний розвиток (невійськова допомога), та військову допомогу, що служить військовим цілям, посиленню безпеки. В цьому полягає відмінність зарубіжної допомоги від офіційної допомоги для розвитку, яка виключає надання військової допомоги. З огляду на це, складовою зарубіжної допомоги та офіційної допомоги для розвитку є міжнародна технічна допомога, яка надається у формі навчання, стипендій, здійснення навчальних поїздок, проведення семінарів з метою передачі знань, направлення персоналу, експертів, радників.

Список використаних джерел.

1 Foreign aid [Електронний ресурс] // Encyclopedia Britannica. – Режим доступу: http: // www.britannica.com / EBchecked / topic / 213344 / foreign-aid.

2 Foreign aid [Електронний ресурс] // The Columbia Encyclopedia, 6th ed. – Режим доступу: http: // www.encyclopedia.com / topic / foreign_aid.aspx#4.

3 Is it ODA? / Інформаційний лист 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.oecd.org / dac / stats / 34086975.pdf.

4 Katherine A. S. Sibley. Foreign Aid [Електронний ресурс] / Katherine A. S. Sibley // Encyclopedia of American Foreign Policy, 2002. – Режим доступу: http: // www.encyclopedia.com / topic / foreign_aid.aspx

5 Official development assistance (ODA) / Глосарій термінів Організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // stats.oecd.org / glossary / detail.asp?ID=6043.

6 Technical co-operation / DAC Glossary of Key Terms and Concepts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.oecd.org / dac / dacglossaryofkeytermsandconcepts.htm#Grant

7 The DAC List of ODA Recipients [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.oecd.org / development / stats / 49483614.pdf.

МАЛЕНКО ГАННА ЮРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні Україна знаходиться на етапі масштабного геополітичного вибору. Активізація реформування публічного управління, законодавчої бази та засобів забезпечення більш ефективного управління в усіх сферах розвитку суспільства обумовлена прагненням України стати повноправним членом ЄС.

Такий напрям зовнішньої політики підтверджується намірами підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Перед нашою країною поставлено ряд вимог, виконання яких надасть можливість реалізації стратегічного завдання – вступу до ЄС.

Не є виключенням і екологічна політика держави, від якої залежить стан забезпечення екологічної безпеки. Хотілося б відзначити, що інтеграційні процеси зумовили позитивні зрушення в даній галузі. Це пов'язано з розробленням і прийняттям Стратегії екополітики.

14 січня 2011 року набрав чинності Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики до 2020 року» (далі – Стратегія). Відповідно до Стратегії, розроблено та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 577-р затверджено головний механізм реалізації Стратегії – Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки (НПД). В НПД визначено конкретні заходи поетапного

досягнення стабілізації і поліпшення стану навколишнього природного середовища України, екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування [2].

Крім того, продовжується процес адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Згідно інформації з офіційного сайту Мінприроди України до моменту підписання Угоди про асоціацію планується імплементувати 31 директиву ЄС. Вони стосуються переважно оцінки впливу на стан навколишнього природного середовища окремих проектів та програм, доступ громадськості до інформації про навколишнє природне середовище, про якість повітря та чистоту повітря, щодо зменшення вмісту шкідливих речовин у продукції, поводження з відходами тощо [4].

Проведення імплементації директив ЄС планується здійснювати шляхом внесення змін до законів України, підзаконних актів, нормативів та стандартів. Передбачається приведення термінології у відповідність, перегляд та уточнення перекладу директив українською мовою, впровадження нових принципів природокористування.

Крім того, важливе значення має запозичення європейського досвіду забезпечення екологічної безпеки та його адаптація до сучасних умов в Україні. Зокрема цікавим є застосування найбільш ефективних інструментів спільної екологічної політики країн-членів ЄС [3].

Наприклад, такі інструменти:

- система повернення депозитів, яка передбачає внесення застави за продукцію, яка на останньому етапі життєвого циклу забруднює навколишнє середовище відходами споживання, та повернення застави при самостійній утилізації чи повторному споживанні. Сильний стимул для споживачів. Недолік – даний інструмент охоплює лише вузьке коло забруднювачів;
- гарантія екологічної позики. Це юридичне зобов'язання виплатити компенсацію кредитору у разі неплатоспроможності позичальника, який взяв позику на реалізацію проекту в природоохоронній сфері. Мета – заохочення інвестицій у природоохоронну сферу шляхом надання гарантій інвесторам. Знижує фінансові та ризики у виробничо-господарській діяльності, яка спрямована на покращення використання довкілля та природних ресурсів;
- екологічна сертифікація. Процедура, яка підтверджує відповідність продукції вимогам екологічних стандартів;
- екологічні субсидії – надання фінансової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності для здійснення природоохоронних проектів. Включають податкові кредити, звільнення від сплати податків, пільгові позики, відстрочення платежу, списання боргів, надання пільг за цінами, нижчими за витрати.
- екологічні угоди, які укладаються між органами влади та зацікавленими групами населення щодо покращення стану навколишнього середовища. Бувають національні та міжнародні [3].

Інтеграція до європейського простору також передбачає дотримання основних принципів. Згідно Амстердамського договору ЄС реалізуються наступні правові принципи екополітики:

1) принцип превентивної дії (загроза довкіллю повинна бути врахована перед прийняттям рішення);

2) принцип обережності (недолік результатів наукових досліджень з конкретної проблеми не може бути причиною відміни або відстрочення заходів ЄС по профілактиці забруднення довкілля);

3) принцип ліквідації наслідків і відшкодування збитку довкіллю (у випадках неможливості уникнути збитку довкіллю – «мінімізувати» його, стримати його поширення і усунути його в найкоротші терміни;

4) забруднювач платить (витрати на превентивні заходи, очищення і компенсацію за забруднення лягають на винуватців. Цей принцип відображає, що методи фінансового стимулювання ефективніші, ніж адміністративні заходи) [1].

Отже, прагнення України до повноправного членства в ЄС прискорюють позитивні процеси реформування природоохоронної галузі, сприяють формуванню екологічної політики у відповідності до європейських стандартів та принципів.

Список використаних джерел.

1. Гусєва Н. А., Гусєв А.А. Правовые принципы экологической политики Европейского Союза // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.jurnal.org / articles / 2008 / polit38.html
2. Оцінка ефективності державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища за період 2000-2010 років згідно з показниками, визначеними в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.menr.gov.ua / index.php / ecopolit
3. Писаренко С. М., Уманець Л.А. Механізми регулювання еколого-економічного розвитку країн-членів ЄС // Стратегічні пріоритети. – 2007. – №3(4). – С. 119 – 120
4. Пропозиції до Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (юридичні аспекти) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.menr.gov.ua / index.php / adaptation

МАНЗЮК ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант Львівської комерційної академії

ОФШОРНІ ЗОНИ. ПРОБЛЕМИ ЇХ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

На даний час глобалізація є дуже поширеним напрямком економічного розвитку, що тягне за собою постійні та значні обсяги зустрічних потоків товарів, послуг, капіталу, наукових розробок. Наслідком таких економічних перетворень було те, що у середині XX ст. в міжнародній економічній практиці почалося активне застосування такого фінансового інструменту, як міжнародне податкове планування. Передумовою для його здійснення стало утворення у різних країнах офшорних зон.

Варто зазначити, що сьогодні вивченням комплексу проблем, пов'язаних зі створенням та діяльністю офшорних зон, займаються вчені багатьох країн. Зокрема,слід особливо відмітити науковий вклад Волкова Ю.О. [1], Гарасюк О. А. [2], Косе Д. Д. [3], Сіваченко І., Кухарська Н., Левицький М. [4] а також зарубіжного вченого-економіста Г. МакКанн [5] та інших. У працях цих авторів розглядаються переважно загальні проблеми функціонування офшорних компаній, їх правовий статус, використання економічних (фіскальних) пільг, специфіки розташування, а також досвід окремих країн щодо застосування офшорних зон для власного соціально-економічного розвитку та боротьбою із їх тінізацією.

Основною перевагою офшорних компаній залишається повна відсутність оподаткування їх доходів у країні реєстрації або принципово низькі ставки податків, що дозволяє вести бізнес набагато ефективніше. Активний міжнародний бізнес неможливий без чіткого управління грошовими потоками, зведення до мінімуму впливу державних структур на гнучкість фінансових операцій. Через офшорні структури працюють банки, страхові та інвестиційні компанії, холдинги, торговельні і виробничі компанії [3, с. 19].

Поняття «off-shore» та похідні від нього «офшорна зона», «офшорний центр», «офшорна компанія» досить точно характеризують слова-синоніми –» податкова гавань», «податковий рай», передаючи сутність явища офшорів, яка полягає у створенні особливих умов, що дозволяють ухилятися від державного контролю за підприємницькою і фінансовою діяльністю, а також суттєво зменшувати оподаткування. Можна виділити два взаємозалежних явища – офшорна компанія (ОК) і офшорна зона (ОЗ) [5].

Під офшорною компанією розуміють будь-яку форму ведення бізнесу, що отримала офшорний статус. Офшорна зона – це вся або частина території країни, де встановлюється і використовується пільговий режим функціонування компаній з офшорним статусом, які ведуть свою діяльність поза межами території реєстрації та проводять операції з майном чи коштами нерезидентів [5].

Їх відносять до сервісних вільно-економічних зон, особливістю яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високого рівня банківської та комерційної секретності, лояльність державного регулювання. Загалом це є країни, у яких учасники фінансово-кредитних операцій не є резидентами держави, на території якої укладаються і виконуються угоди. При цьому учасники користуються особливим правовим і податковим статусом, але важливою характеристикою є заборона офшорним компаніям ведення діяльності на території країни реєстрації [3, с. 21].

Тобто офшорна зона – це один із видів вільних економічних зон. В Україні офшорними зонами можна назвати спеціальні (вільні) економічні зони (ВЕЗ), що розглядаються як один із важливих інструментів, за допомогою яких досягається відкритість економіки нашої держави зовнішньому світові і стимулюється міжнародне економічне співробітництво на основі залучення іноземних інвестицій [4, с. 238].

За допомогою впровадження офшорних структур можна досягти:

- можливості самостійного оптимального фінансування власних інвестиційних проектів, створення і нарощування оборотних коштів, у тому числі за рахунок зниження невиробничих витрат (включаючи податкові);
- вільного транснаціонального переміщення капіталів;
- анонімності володіння і управління майном, фінансами і бізнесом взагалі;
- застосування до бізнесу принципу «зручного прапора» і здобуття оптимальних умов, обумовлених законодавством, при комерційних операціях [2].

Привабливість саме офшорного механізму для українських підприємців підсилюється також двома досить важливими на сьогодні обставинами:

По-перше, нестабільністю фінансових інститутів України;

По-друге, високим ступенем ризику. У цьому плані фінансові юрисдикції є більше захищеними, оскільки вони працюють, як правило, із сталою валютою і діють у стабільному фінансовому полі, що робить їх гарантами захисту інтересів клієнтів, тому що в іншому випадку вони постраждають від форс-мажорних обставин [1, с. 45].

Разом з тим, офшорному бізнесу притаманні негативні якості, оскільки «податкові гавані» та «фінансові раї» стали ключовою ланкою у різноманітних схемах легального та нелегального ухилення від оподаткування, важливим елементом тіньової економіки, з якою активно ведуть боротьбу всі країни світу [3, с. 22].

І навіть якщо будуть виконані певні кроки на шляху формування та легалізації офшорної зони вільної торгівлі в найближчий час, пройде ще декілька років до того часу, поки ця зона почне реально функціонувати. До того ж українським підприємствам не слід особливо розраховувати на можливості щодо оптимізації оподаткування за допомогою офшору. Принципи нерезидентності (без яких проектована економічна зона не може називатися офшорною) не заперечують можливості ведення бізнесу українською фірмою в українській офшорній юрисдикції, але при цьому звільнення від податків така фірма не отримує. Звичайно, можливі складні схеми, що передбачають фінансові інструменти з подальшим виходом в українську офшорну зону. Проте ефективніше і дешевше вітчизняним підприємцям в тих же цілях використовувати угорські або чеські офшори. Ефект від створення українського офшору – є у розвитку секретарських та поручительських послуг. Крім того, при обов'язковості аудиту і складанні звітності вигоду зможуть отримати аудиторські фірми та українські банки [6].

Список використаних джерел.

1. *Волкова Ю.О.* Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №1. – С. 43–48.

2. *Гарасюк О. А.* Обґрунтування економічної доцільності розвитку офшорного бізнесу в Україні / О. А. Гарасюк // Формування ринкових відносин в Україні. – Київ : НДЕІ, 2001. – Випуск 13. – С. 222–228.

3.Косе Д. Д. Місце правового режиму оподаткування офшорної території у сфері регулювання економічних відносин / Д. Д. Косе // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – С. 18–23.

4. *Сіваченко І., Кухарська Н., Левицький М.* Вільні економічні зони: Навч. посібник. – К.: Дакор; Алерта, 2001. – 480 с.

5. *McCann H.* Offshorre Finance. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

6. *Офіційний* сайт Київської Аудиторської Служби, стаття «Оффшор: made in Ukraine». –Режим доступу : http: // www.kac.com.ua / articles / stat7.htm.

МИРКІНА ЛАРИСА СЕРГІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філос.н.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ: ЗОВНІШНІЙ ТА ВНУТРІШНІЙ АСПЕКТ

Європейський вибір України, як найважливіша складова державної політики, безпосередньо впливає на процес формування зовнішнього та внутрішнього іміджу держави.

Захист та просування національних інтересів, підвищення конкурентоздатності країни та зміцнення її міжнародного авторитету у сфері політики, економіки і культури, розбудова рівноправних відносин з партнерами пов'язано з позиціонуванням України на світовій арені.

Сучасні політичні процеси, що відбуваються, проведення соціально-економічних реформ, розширення міжнародного співробітництва в умовах розвитку інноваційних технологій та динамічного розвитку науково-технічної сфери, становлення інформаційного суспільства обумовлює необхідність проведення цілеспрямованої державної політики щодо забезпечення позитивного іміджу України.

Незважаючи на те, що теоретичні основи формування іміджу держави розкриті в роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних дослідників, зокрема, Д. Богуша, Ю. Биби, Д. Видріна, Е..Галумова, К. Гаджиева, Т. Гинберг, І. Осташа, Г. Почепцова, Є. Фролова, В. Чалого, ця проблема вивчена недостатньо.

Зокрема, немає чіткого розподілу понять «імідж країни» та «імідж держави», відсутній системний аналіз факторів, які впливають на формування зовнішнього та внутрішнього іміджу, в аналітичних матеріалах недостатньо висвітлена динаміка процесів, що формують міжнародний імідж України, а питання створення внутрішнього іміджу держави знаходяться практично поза площиною обговорення вітчизняними дослідниками.

Важливу роль, яку імідж держави відіграє в міжнародних відносинах, відзначив один з основоположників іміджелогії Кеннет Боулдінг. Він розділив національний імідж на зовнішній – уявлення про одну націю, яке складається в громадській думці інших країн та внутрішній – уявлення нації про саму себе, тобто об'єднав поняття «внутрішній імідж» та «ідентичність».

Російський автор Е. Галумов представляє імідж держави як національну цінність міжнародного значення, існуючу в певному просторі та часі, «комплекс об'єктивно взаємопов'язаних між собою характеристик державної системи (економічних, географічних, національних, культурних, демографічних тощо), що сформувалися в процесі еволюційного розвитку державності як складної багатофакторної підсистеми світового устрою, ефективність взаємодії ланок якої визначає тенденції соціально-економічних, суспільно-політичних, національно-конфесійних та інших процесів в країні. Це – база, що визначає, яку репутацію набуває країна у свідомості світової громадськості у результаті тих чи інших дій її суб'єктів, взаємодіючих із зовнішнім світом».

К. Гаджиєв акцентує увагу на тому, що «для внутрішнього використання імідж є засобом політичної мобілізації, ідейного, психологічного об'єднання нації, укріплення чи зміни базових соціальних цінностей».

Продовжуючи цю думку, з впевненістю можливо з'ясувати зв'язок між зовнішнім і внутрішнім іміджем держави та процесами створення національної ідеї й формуванням громадянського суспільства.

На погляд експертів, фактори іміджу держави можна розділити на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні чинники: добробут населення, дотримання конституційних прав кожного громадянина, рівень корупції, рівень злочинності, рівень тіньового сектора економіки, соціальне самопочуття тощо. Також важливими є психологічні аспекти сприйняття позитивного іміджу України, такі як: гордість за країну, бажання в ній жити, захищати, здатність відчувати щастя, комфорт і перспективи на майбутнє.

До зовнішніх чинників належать: національні інтереси та пріоритети, зовнішня політика України, членство в міжнародних організаціях, розвиток відносин зі стратегічними партнерами, інвестиційний клімат тощо.

Згідно з Конституцією України, державна політика формування позитивного зовнішнього та внутрішнього іміджу забезпечується діяльністю Президента України, Верховної Ради України, Кабінету міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Також вагомий вплив на формування іміджу держави мають органи місцевого самоврядування, які представляють спільні інтереси територіальних громад.

Доцільно також розглянути проблему безпосереднього впливу на уявлення громадян про державу з боку державних органів та державних службовців.

Слід зазначити, що. у відповідних нормативних документах, що регламентують діяльність державних службовців, насамперед у Законі України «Про державну службу» та «Загальних правила поведінки державного службовця» недостатньо акцентовано на тому, що дотримання державними службовцями етичних вимог щодо зміцнення авторитету державної влади та сприяння зростанню довіри громадян до державних інститутів, є їх безпосереднім обов'язком ;

В Україні, починаючи з 2002 року, на державному рівні прийнято ряд програм, де обговорено шляхи і способи розв'язання проблем формування міжнародного іміджу.

Однак, як вважають експерти, ці програми, зокрема Державна цільова програма формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року, з різних обставин до кінця не були виконані.

Що стосується загальнодержавних програм безпосереднього формування внутрішнього іміджу, вони взагалі відсутні. Але на цей процес впливає достатня кількість нормативно-правових актів, особливо тих, що знаходяться в площині вирішення економічних, соціально-гуманітарних питань і проблем, що стосуються культурного та духовного розвитку нації.

Список використаних джерел.

1.Boulding K. The Image:Knowledge in Life and Society.N.Y.,1956.
2.Державна цільова програма формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року.(Електр. Ресурс).Реж. доступу:http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 379-2009-%DI%80
3.. Гаджиев К.С. Имидж государства в конфликте идеологий. М.:Андалус, 2007.
4. Галумов Э.А. Имидж государства. М:ЗАО «Издательский Дом «Летопись XXI», 2000.
5. Галумов Э. А. Имидж против имиджа. М.: Изд-во «Известия», 2005.
6. Почепцов Г.Г.Имиджелогия. М.:Реф.-Бук; К.Ваклер,2001.

НАГОРНА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ДОСВІД ЄС

Загострення проблем регіонального розвитку Украині пов'язано з необхідністю усунення нерівномірності соціально-економічного становища регіонів, потребою освоєння природних ресурсів, підтримання екологічної рівноваги, вдосконалення територіальної структури господарства, забезпечення зайнятості населення і т.д. У цих умовах виправдане використання нових ефективних методів фінансування програм регіонального розвитку в узгодженні з єдиною регіональною політикою держави.

Розробка регіональних програм – це цілеспрямований процес мобілізації всіх можливостей регіонів різних рівнів [4]. Регіональні програми являють собою різновид цільових комплексних програм і служать інструментом регулювання і управління регіональної стратегією економічного і соціального розвитку, способом пріоритетної концентрації ресурсів для вирішення нагальних, першочергових проблем. Розрізняють такі види регіональних програм : міждержавні, державні та власне регіональні, формовані й реалізовані за галузевою ознакою та комплексні [5]. Сума фінансових ресурсів за джерелами фінансування та інших ресурсів за регіональними програмами становить загальну потребу в них у цілому по цільовій програмі. У комплексні програми соціально -економічного розвитку регіонів включаються всі вузькоспеціалізовані програми, серед яких значну питому вагу займають програми соціальної орієнтації (охорона здоров'я, освіта, культура, торгівля, комунальне господарство, туризм, відпочинок тощо) [2]. Комплексні програми з відповідного регіону дозволяють провести ув'язку всіх вузькоспеціалізованих програм з потреби у всіх видах ресурсів і визначити пріоритетність їх вирішення за термінами.

Основні завдання регіональних програм : вирівнювання міжрегіонального відмінностей за показниками економічного, соціального і науково -технічного розвитку ; формування оптимальної територіальної та галузевої структури економіки; збалансоване (регіональне господарювання в умовах ринку; максимально повне та ефективне використання природних, матеріальних і трудових ресурсів регіону; розвиток виробництв і сфер відповідно до державної селективної структурної політикою; охорона навколишнього середовища; подолання наслідків стихійних лих і техногенних аварій; формування інфраструктури інформаційного забезпечення органів управління і господарюючих суб'єктів.

Основними формами участі держави в регулюванні регіонального розвитку може стати здійснення державних регіональних програм, що фінансуються за рахунок державного бюджету, окремих інвестиційних проектів [6]. При вирішенні важливих питань регіональної політики України вельми корисним міг би виявитися досвід європейських країн. У цьому зв'язку певний інтерес представляють цілі та принципи урядів у проведенні регіональної політики, оптимальна організаційна структура, найбільш відповідні політичні інструменти, а також просторовий аспект європейської регіональної політики.

Особливий інтерес представляє досвід регіональної політики Європейського Союзу, оскільки відноситься до цілого ряду входять до ЄС держав і тому може бути застосовний в різних умовах [7]. Регіональна політика ЄС на загальноєвропейському рівні здійснюється паралельно з проведенням регіональної політики самими країнами – учасницями і прагне залучити до вирішення завдань провідних політичних діячів і партнерів на всіх рівнях: європейському, національному, регіональному.

За минулі роки доцільність проведеної ЄС регіональної політики неодноразово отримувала підтвердження в реалізації таких важливих принципів, як: соціальна рівність – неприйнятність великого розриву з погляду рівня доходів і зайнятості; продуктивність – здатність ЄС направляти допомогу в найбільш слаборозвинені райони, залучаючи таким чином ресурси, які раніше залишалися невикористаними; ефективність – роль ЄС у координуванні політики, що проводиться ЄС і країнами – членами ЄС в інтересах регіонального розвитку.

Інтереси європейської інтеграції – запобігання можливості того, що регіональне чи соціальне нерівність поставить під загрозу подальший розвиток процесів інтеграції в Європі. Починаючи з середини 1980- х рр.. акцент на інтересах європейської інтеграції як обгрунтування проведеної політики став особливо очевидний. На додаток до більш тісного політичного і економічного союзу в якості однієї із завдань, що стоять перед Співтовариством, була проголошена «економічна та соціальна згуртованість». Вона визначалася як економічне забезпечення досить високого рівня доходів, конкурентоспроможності та зайнятості, а також соціальна солідарність, що досягається шляхом зменшення нерівності в плані забезпечення зайнятості, соціальних можливостей і ліквідації бідності. Після реформи Структурних фондів в 1988 р. їх діяльність стала базуватися на кількох ключових принципах: концентрація ресурсів у найбільш нужденних регіонах і групах регіонів; фінансування розглядається скоріше як довгострокова програма, а не як одноразовий проект;політика здійснюється шляхом встановлення відносин партнерства між Європейською комісією, національним урядом і місцевими та регіональними властями; принцип додатковості, коли фінансування на рівні ЄС доповнює, а не замінює собою ресурси, що асигнуються на ці цілі на національному рівні; принцип субсидіарності, при якому управління

ресурсами здійснюється на самому нижньому залежно від ситуації адміністративному рівні: регіональному, національному чи європейському.

Список використаних джерел.

1. Балян А. В. Пріоритетні напрями регіональної політики Європейського Союзу // Вісник аграрної науки. – 2010. – № 3. – С. 59-61.
2. Кураєва А. Перспективи вступу України до ЄС та модель регіональної економічної інтеграції // Молода нація. Альманах. – 2008. – № 4. – С. 60-70
3. Мринская О. Розвиток регіональної політики в Європейському Союзі у контексті її становлення в Україні // Український географічний журнал. – 2012. – № 1. – С. 22-25
4. На шляху до Європи: Український досвід єврорегіонів / Київський центр Інституту Схід-Захід; ред. : Сергій Максименко, Ігор Студенніков. – К.: Логос, 2000. – 69 с.
5. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / С. Максименко [та ін.] ; ред. : Сергій Максименко; Київський центр Ін-ту Схід-Захід. – К.: Логос, 2000. – 69 с.
6. Рудяков П. Сучасні європейські інтеграційні проекти: мотиви, моделі, ризики, регіональний та глобальний контекст // Політична думка. – 2012. – № 2-3. – С. 91-107
7. Чужиков В. Модернізація регіональної політики в ЄС // Економіка України. – 2008. – № 3. – С. 51-58

НАЗАР ОЛЬГА ІВАНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ АВТОНОМІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На сьогоднішній момент не існує універсальної моделі фінансів місцевого самоврядування, яка б могла бути застосованою до всіх країн Європейського Союзу. Всі вони мають кожна власні специфічні потреби і рішення щодо підвищення місцевої фінансової автономії. В той же час, місцеве самоврядування повинне узгоджуватись з законодавством Європейського Союзу, з Європейською хартією місцевого самоврядування та Маастриським договором.

Місцева фінансова автономія залишається в центрі політичних дебатів. Кожна країна стикається з проблемою контролю з боку Європейського союзу над доходами та видатками кожної з країн.

В статті Е. Русу зазначається, що законодавство є ключовим чинником в процесі впровадження місцевої фінансової автономії. Порівняльний аналіз, проведений автором, показав різноманітність національних правил. Але відповідно до Європейської Хартії місцевого самоврядування, місцеві органи влади повинні мати право регулювати і управляти значною часткою публічних справ. В той же час, політика кожної з держав, яка входить до валютного союзу, повинна відбуватись в межах Маастрихтських критеріїв [3, С. 2].

Відповідно до статті 9 «Європейської хартії місцевого самоврядування» Органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень.

Відповідно до рекомендацій, які були надані у 2005 році Радою Європи, місцеве самоврядування повинно передбачати певний ступінь фінансової автономії.

Досвід постсоціалістичних країн, які вже досягли європейських стандартів у сфері державного управління та місцевого самоврядування, говорить про необхідність більш глибокого аналізу форм і методів поліпшення фінансування місцевого самоврядування.

У висновку конгресу місцевих та регіональних влад, які вивчали місцеву та регіональну демократію в Німеччині, в частині, яка стосується фінансів органів місцевого самоврядування Федеральної Республіки Німеччини зазначається наступне.

Відносно сфери регулювання фінансів органів місцевого самоврядування на рівні Земель, можна сказати, що Конституція визнає їх фінансову автономію. Більш того, діє принцип супутнього фінансування, відповідно до якого якщо уряд делегує частину своїх повноважень органам місцевого самоврядування, він одночасно має забезпечити надання ресурсів, необхідних для їх виконання.

У німецькому підході до розподілу фінансових ресурсів робиться наголос на добре збалансованому розподілу податкових надходжень між федерацією, землями та місцевими органами влади для того, щоб забезпечити необхідні ресурси для їх кола обов’язків [4].

У рекомендаціях комітету міністрів Ради Європи до держав членів у сфері фінансів та бюджетного менеджменту для місцевого та регіонального рівнів, зазначено, що держава повинна контролювати та допомагати органам місцевого самоврядування, а особливо забезпечувати повноцінне фінансування делегованих повноважень. Але в той же час держава або встановлені законом контролюючі органи можуть вживати заходів з обмеження фінансової автономії місцевого або регіонального органу, або обмежувати (скорочувати) обсяги його фінансування. Обмеження повинні бути застосовані на об’єктивних, прозорих, які піддаються перевірці критеріях [2, С. 8].

Тобто місцеві органи влади повинні мати більшу свободу дій, але і бути підзвітними органам влади вищого рівня.

В статті «Фінансова автономія органів місцевого самоврядування в Варшавських приміських зонах – порівняльне вивчення», автор говорить про те, що завдяки системі трансформацій, демократичні комуни стали найважливішими одиницями території місцевого самоврядування, ближчими до місцевих жителів. Місцеві органи влади мають права та можливість мати свої власні кошти і виконувати свої обов’язки перед місцевою громадою. Місцеве самоврядування тісно пов’язано з місцевим розвитком та предметом інтересу різних наук і політик, особливо в сфері соціально-економічної політики. В той же час існують такі зовнішні і внутрішні фактори (економічні, соціальні, політичні і організаційні), які

впливають на розвиток на місцевому рівні та на розвиток місцевого самоврядування. Одним з економічних чинників є фінансова автономія, яка визначає кількість, типи і напрямки видатків місцевого самоврядування.

Влада місцевої громади з більш високим рівнем фінансової автономії в стані зробити набагато більше для населення відповідної території. Крім того, фінанси є основою для розвитку місцевої економіки. Багато досліджень доводять, що місцеві громади з високим рівнем власних доходів переважають у групі високого місцевого розвитку. В той же час, розвиток громад багато в чому залежить від розташування по відношенню великих міст.

Тим не менш, для виконання поставлених задач місцева громада повинна мати високі бюджетні ресурси, які вона вправі встановлювати сама. Більша незалежність може стати гарним стимулом для кращої роботи місцевого самоврядування, дати поштовх до нарощення власної податкової бази [3].

Таким чином, беручи до уваги європейські амбіції інтеграції України, необхідно ретельно вивчати позитивний досвід європейських країн у сфері фінансів органів місцевого самоврядування, особливо щодо реалізації принципів Європейської Хартії місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Elena Rusu, Comparative analysis of local financial autonomy in the European Union countries: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http: // http:www.seap.usv.ro / annals / ojs / index.php / annals / article / viewFile / 43 / 42

2. Recommendation of the Committee of Ministers of Council of Europe to member states on financial and budgetary management at local and regional levels, Council of Europe: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https: // wcd.coe.int / ViewDoc.jsp?id=1378257&Site=COE

3. Pomianek I., Financial autonomy of local self-governments in the Warsaw suburban zone – a comparative study: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:http: // www.researchgate.net / publication / 233390364.

4. The Congress of Local and Regional Authorities, Local government finance / Local and regional democracy in Germany / : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https: // wcd.coe.int / ViewDoc.jsp?id=1918543&Site=Congress# P670_63730

ОВДІН ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

докторант ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к. і. н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕПИСІВ НАСЕЛЕННЯ 2011 РОКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Кожне суспільство має знати свою країну. У XXI ст. регулярне отримання об’єктивної статистичної інформації набуває особливо великого значення для організації ефективного публічного управління. Крім поточного обліку, традиційно раз на десять років проводяться переписи населення, у ході яких збираються основні дані щодо чисельності та структури населення, етнічних, мовних, освітніх, соціально-економічних характеристик, які мають активно використовуватися науковцями, державними та громадськими діячами [2]. На превеликий жаль, перший Всеукраїнський перепису населення було проведено у далекому 2001 р., а дата організації другого переносилася вже тричі (останній раз – на 2016 р.) [1].

У даному контексті заслуговує на увагу сучасний зарубіжний досвід. Україна не встигла провести даний захід у 2011 р. одночасно з країнами ЄС, проте, отримала можливість врахувати новітні тенденції організації переписів.

Початок підготовки до останніх європейських переписів покладено у 2008 р., коли Європейським парламентом та Радою ЄС було прийнято регламент № 763 / 2008, яким затверджено їх основні принципи. Необхідно підкреслити, що даним регламентом не було уніфіковано методику організації, навпаки, підкреслювалась повага до національної специфіки. Якщо роком перепису було визначено 2011, то кожна держава мала можливість самостійно встановлювати конкретну дату організації даного заходу [4].

Більшість держав-членів ЄС (17 з 27) провела попередній перепис населення у 2001 р. (що вплинуло на рішення Європарламенту провести наступний саме у 2011 р.) і для них було витримано рекомендований ООН 10-річний проміжок часу між переписами. Водночас, у деяких державах вони відбувалися зовсім не так регулярно. Наприклад у Швеції було взагалі пропущено раунд переписів 2000 р. (заходи, які проходили у 1995-2004 рр.) та, як наслідок, інтервал становив 21 рік. З іншого боку, є країни які проводили дані заходи набагато частіше. Наприклад, в Ірландії та на Мальті вже відбулися переписи раунду 2010 р. (відповідно у 2006 та 2005 рр.), що не завадило цим країнам взяти участь і в європейському переписі. Щоправда Ірландія і раніше проводила їх один раз на п’ять років, тому на 2011 р. перепис було заплановано незалежно від регламенту ЄС [7].

З 27 держав ЄС, у 26 переписи відбулися саме у 2011 р. Єдиний виняток представляє собою Франція, що пов’язано із особливістю національного статистичного обстеження. У ній починаючи з 2004 р. проводиться т.зв. перманентний перепис. Усі невеликі муніципалітети країни (із кількістю мешканців не більш ніж 10 тис. осіб) розділено на 5 груп. Кожного року в одній з них проводитиметься загальний перепис. У всіх більш великих муніципалітетах щорічно відбувається вибіркове обстеження, яке охоплює 8% житлових одиниць. За 5 послідовних років вдається переписати все населення маленьких муніципалітетів и 40% населення великих., що разом складає близько 70% населення країни. Загальні результати формуються на основі розрахунків середніх, які щорічно уточнюються [3].

На нашу думку, можна виділити декілька основних типів перепису населення, серед тих, що практикуються у державах-членах ЄС. У 17 з 27 держав проводиться звичайний перепис населення, коли всі мешканці мають відповісти на низку питань в запропонованій ним анкеті. Зауважимо, що у 10 з цих 17 країн водночас існують і реєстри населення, але це не примусило їх відмовитися від традиційного заходу [3]. З іншого боку, «традиційний» у даному випадку не означає нехтування новітніми технологіями. Наприклад, у країнах Балтії кожен може вільно обирати, чи буде він чекати співробітника статистичної установи вдома, або самостійно пройде перепис через мережу Інтернет (т.зв. е-перепис). В Естонії 62% мешканців країни обрали саме

цей шлях проходження перепису (серед молоді осіб цей показник досягав майже 75%), і тим самим було встановлено своєрідний рекорд у Європі. Сама ж анкета була виключно в електронному вигляді (у випадку якщо людина проходила перепис із допомогою обліковця, останній просто заносив необхідні дані у ноутбук) [6].

Проте, існують і принципово інші типи переписів. Зокрема у Бельгії, Німеччині, Польщі, Нідерландах та Словенії їх дані поєднуються із даними реєстрів населення, при цьому в останніх двох країнах замість суцільного опитування провели вибіркове. А наприклад у Польщі суцільне обстеження було доповнено вибірковим (а також даними 27 реєстрів, які ведуть 15 різних державних установ) [3].

Третю групу складають такі держави як Австрія, Данія, Швеція та Фінляндія. Фактично там весь перепис заснований не на анкетах респондентів, а на даних, які отримуються с реєстрів населення. Відповідно дані переписів у цій групі практично не відрізняються від даних поточного обліку [7].

Проте, у переважній більшості держав ЄС перепис населення був традиційним та дозволив суттєво уточнити кількість мешканців країн. Лише на Кіпрі переписом зафіксовано суттєво більшу чисельність населення (5%), ніж раніше оцінювала місцева статистична установа. У більшості держав (якщо не рахувати Францію та тих кого ми віднесли до останньої групи) воно виявилось меншим, ніж оцінювалося. Сумний антирекорд встановила Румунія, у якій недорахували 11% населення. У Латвії цей показник становить 7%, у Литві – 6%, у Греції – 5%. Багато хто з експертів у країнах Балтії оцінив такі цифри як катастрофічні [5, 6, 8].

Слід чесно визнати, що на превеликий жаль, наступний Всеукраїнський перепис теж може принести низку неприємних сюрпризів. Також необхідно підкреслити, що на результати не можна ображатися так само, як не можна ображатися на лікаря, що встановив невтішний діагноз. Тому, на нашу думку, подальше відкладання перепису не принесе ніякої користі. Його треба обов'язково провести не пізніше 2016 р.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2008 р. № 581 : розпорядження Кабінету Міністрів від 4 вересня 2013 р. № 699-р. – Режим доступу : www.zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 699-2013-%D1%80
2. Програма Всеукраїнського перепису населення – Режим доступу : www.ukrcensus.gov.ua / ukr / notice / news.php
3. Щербакова Е. На начало 2011 года население Европейского союза составило 502,5 миллиона человек – Режим доступа : www.demoscope.ru / weekly / 2011 / 0471 / barom01.php
4. EU legislation on the 2011 Population and Housing Censuses. Explanatory Notes // Eurostat – Access mode : www.ec.europa.eu / eurostat /
5. Population Census 2011 Results // Central Statistical Bureau of Latvia: newsrelease – Access mode : www.csb.gov.lv / en / statistikas-temas / population-census-2011-key-indicators-33613.html
6. Statistical database: Population // Statistics Estonia. – Access mode : www.pub.stat.ee / px-web.2001 / I_Databas / Population / 03VITAL_EVENTS / 03VITAL_EVENTS.asp
7. Statistics Division // Demographic Statistics Section United Nations – Access mode : www.unstats.un.org / unsd / demographic / sources / census / censusdates.htm
8. The Population and Housing Census in Lithuania is over // SL press release. – Access mode : www.stat.gov.lt / en /

ОВЧАР ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н, доцент

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ – ЧЛЕНАХ ЄС З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Належне публічне управління є основою для економічного розвитку та захисту прав людини. Тому необхідно вжити ефективних заходів для розвитку системи державного управління в Україні відповідно із основоположними принципами європейського публічного управління, що були сформульовані ще у 2001 році в Білій книзі «Належне врядування в Європейському Союзі» [2], а саме: участь, відкритість, підзвітність, ефективність, узгодженість. Проте загальна тенденція проведення реформи державного управління в Україні свідчить про значні проблеми щодо створення надійної, прозорої, підзвітної та ефективної державної адміністрації. Так, висновки Естонського центру щодо Публічного управління в країнах Східного партнерства, констатують, що у 2012 році Україна показали невтішні результати щодо дотримання європейських принципів публічного управління. До недоліків відносяться порушення законності, політичний тиск на органи судової влади і ЗМІ, неефективність та марнотратство бюджету, подальше збільшення фаворитизму в рішеннях уряду. Все це критично переважує всі скромні поліпшення в сфері електронного уряду і демонтаж формальних адміністративних бар'єрів для бізнесу [6].

Тим часом в Європейському Союзі необхідність реалізації завдань підвищення конкурентоспроможності та зайнятості, які згодом трансформувалася в «Стратегію Європа 2020» [3] призвела до виникнення так званого відкритого методу координації (ВМК). Він є радикальним інноваційним підходом до управління в ЄС на основі « м'якого права» і механізмів взаємного навчання та був розроблений в якості інструменту передачі передового досвіду в областях, які залишаються основною відповідальності національних урядів, але становлять інтерес для ЄС в цілому. ВМК включає в себе наступні елементи:

- *закріплення принципів* для ЄС з *конкретними термінами для досягнення цілей* в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі;

- створення, при необхідності, кількісних та якісних *показників та орієнтирів* відносно кращих в світі і з урахуванням потреб різних держав-членів і секторів в якості засобу порівняння передового досвіду;
- переклад цих європейських принципів у *національні та регіональні політики* через визначення конкретних цілей і прийняття заходів, з урахуванням національних і регіональних відмінностей;
- *періодичний моніторинг, експертна оцінка організація взаємного навчання.*

Через нього в ЄС забезпечується основа для розробки загальної стратегії, національних стратегій, а також для координації політики між країнами ЄС. Цей метод є добровільним процесом політичного співробітництва, заснованого на узгодженні загальних цілей і загальних показників, які показують, як прогрес у досягненні цих цілей може бути виміряний. Національні уряди перекладають загальні цілі в національні плани – представлені в якості національних стратегічних доповідей. Національні доповіді оцінюються Європейською Комісією та Радою ЄС. Вони відображають як загально визначені ініціативи ЄС реалізуються в окремих країнах. Для сьогодення «важливо інтегрувати відкритий метод координації з циклом національної політики, щоб синхронізувати різноманітні звітності, зробити його більш стратегічно спрямованим та поліпшити участь зацікавлених сторін, особливо на національному, регіональному та місцевому рівнях» [1, с. 44].

В сучасних умовах реформування публічного управління в країнах – членах ЄС відбувається в умовах економічної кризи та потреби прийняття політичних рішень переломного характеру. Вимоги до державних адміністрацій суттєво збільшуються як за необхідності реалізації довгострокової загальноєвропейської «Стратегії Європа 2020» так і в результаті тривалого економічного спаду та несприятливої демографічної ситуації. Це вказує на необхідність більш широкого реформування публічного сектора. Країни – члени ЄС здійснюють реформи, які різняться в залежності від структури публічного управління та конкретних національних проблем. Поліпшення координації політики та підготовка ґрунту для більш глибоких реформ в рамках поточних пропозицій діючої стратегії Європа 2020 пропонується досягти завдяки:

- розширенню тематичних підходів;
- зміцненню взаємного навчання;
- удосконаленню аналітичного потенціалу запропонованого методу;
- підвищення участі зацікавлених сторін та розвиток зовнішніх комунікацій [4].

З метою обміну досвідом проведення реформ під час Ірландського головування в Раді ЄС (перше півріччя 2013 року) було запроваджено обговорення реалізації так званого *«Fit for Purpose» «придатного до цілей» публічного управління*. Перетворення спрямовані на створення публічного управління здатного задовольнити як поточні, так і майбутні проблеми. Хоча підходи до реформ можуть відрізнятися в різних країнах – членах ЄС, є загальне визнання того, що характер публічного управління має змінюватися.

Наступні напрями реформ є загальними для всіх країн – членів ЄС:

- більш ефективне використання наявних ресурсів;
- реорганізація державного управління;
- реформування методів роботи;
- здійснення пенсійних реформ;
- розширення електронного уряду [8].

Більш ефективне використання наявних ресурсів: Публічне управління по всій Європі працює в умовах скорочення ресурсів і недостатнього фінансування. В абсолютній більшості країн видатки на здійснення публічного управління зменшуються. Данія виступила з ініціативою для поліпшення фінансового управління, яке спрямоване на підвищення знань про вартість діяльності Уряду має допомогти *розглянути співвідношення ціни і якості.* Реформи в Іспанії спрямовані на *раціоналізацію та стандартизацію надання державних послуг у різних регіонах,* особливо в галузі охорони здоров'я та освіти. Кіпр створив ряд Центрів обслуговування населення так званні «one stop shops», які спрямовані на надання декількох послуг з однієї точки дотику, що робить його більш зручним для громадян на доступ до необхідних послуг. Крім того, майже у всіх країнах зменшуються витрати на оплату праці в державному секторі та реалізовується принцип: «надати більше послуг з меншими витратами». В нових країнах – членах, де спочатку відбулося зростання фінансування для задоволення вимог членства в ЄС, з 2009 року також спостерігається скорочення державних витрат [5].

Реорганізація державного управління. Мета полягає в тому, щоб усунути дублювання у здійсненні програм та зменшити бюрократичну тяганину до мінімуму.

Реформування методів роботи. У багатьох країнах знизилися виплати на щорічну та лікарняну відпустки, у Великобританії прийняті *нові більш деталізовані рамки компетенції,* в Німеччині, прийнято поправки до закону, що регулює Федеральну кар'єрну службу та розширить вимоги до нового персоналу. Кіпр та Італія прийняли закони, які пов'язують пенсійний вік та періоди сплати внесків. В Німеччині знизився максимальний розмір пенсій з 75% до 71% від заробітної плати. Франція почала поступово збільшувати ставку пенсійних внесків, від 7,85% до 10,55% протягом наступних 10 років, а в Ірландії мінімальний пенсійний вік для працівників бюджетної сфери був до 66 років, з перспективою доведення до 70 років.

Представники Європейського Інституту державного управління виділяють декілька *ключових проблем у створенні* публічного управління «придатного до цілей». Серед них можна виділити:

- проектування продуктивної цивільної служби;
- оновлення потенціалу державної служби;
- безпосередню реалізацію;
- залучення громадян (потребують більшої відкритості процедури прийняття рішень і посилення консультаційних механізмів (публічні слухання, експертні обговорення і т.д.), проведення консультацій з інститутами громадянського суспільства у сфері діяльності органів публічного управління);
- забезпечення ефективної політичної відповідальності [8].

Загалом, у здійсненні реформ в країнах – членах ЄС немає єдиного правильного підходу. Однак, ґрунтуючись на їхньому досвіді, можна виділити важливі міркування, які необхідні для реалізації «придатний для цілей» публічного управління:

- взаємодія із зацікавленими сторонами при реформуванні
- забезпечення тісного зв'язку між міністерствами
- здійснення реформ відповідно до довгострокової стратегії

- посилення звітності та відповідальності на політичному рівні
- незалежні оцінки реформ [8].

Включення цих елементів у програми реформ з самого початку може видалити більшу частину невизначеності навколо реформи і допомогти адміністрації зосередитися на створенні гнучкого публічного управління, яке здатне реагувати на майбутні кризи.

Стосовно України. Закон про державне стратегічне планування поки що не прийнятий Верховною Радою. Реформи центральних органів влади були зроблені без належної підготовки та чіткої стратегії, що призвело до певної дезорганізації міністерств та інших урядових агентств. Це в значній мірі позначилося на якості державних послуг. Хоча надаються звіти про функціонування системи управління, однак немає системи дієвої оцінки діяльності органів державного управління, громадяни не мають можливість отримати вичерпну і достовірну інформацію про реалізацію державної політики та використання коштів платників податків [7].

Розглядаючи проведення реформ в країнах-членах ЄС в умовах економічної кризи доходимо до висновку, що попередня антикризова політика більше не є достатньо ефективною а традиційні моделі стають застарілими та потребують інноваційних рішень, які орієнтовані на стратегічну перспективу. Пропонуємо:

- підготувати та запропонувати для широкого обговорення Концепцію реформи державного управління;
- прийняти законопроект про державне стратегічне планування, який би передбачав довгостроковий зв'язок планування політики з бюджетним процесом.

Список використаних джерел.

1. Borras S, Radaelli C. M. Recalibrating the Open Method of Coordination: towards diverse and more effective usages. Sieps 2010:7, – 102 p.
2. Governance in the European Union: A White Paper. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // ec.europa.eu / governance / index_en.htm
3. Europa 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growt. [Електронний ресурс] :– Режим доступу: http: // eur-lex.europa.eu / LexUriServ / LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF
4. Excellence in public administration for competitiveness in EU Member States / Austrian Institute of Economic Research (WIFO), Vienna, Austria (overall responsibility); Center for European Economic Research (ZEW), Mannheim, Germany; IDEAConsult, Brussels, Belgium. // [Електронний ресурс] – Режим доступу http: // ec.europa.eu / enterprise / policies / industrial-competitiveness / monitoring-member-states / improving-public-administration / files / pa_report_en.pdf
5. Irish Presidency Survey on the Structure of the Civil and Public Services of the EU Member States and Accession States 60th EUPAN Directors General Meeting Dublin Castle, 13th June 2013 // [Електронний ресурс] – Режим доступу http: // www.eupan.eu / files / repository / 20130610132207_Summary_of_Structures_Survey_-_V2.pdf
6. Public Administration in EU Eastern Partners: Comparative Report November 2012 Estonian Center of Eastern Partnership // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http: // eceap.eu / ul / Report_2012_051212_web.pdf
7. Statament of Ukrainian National Platform of Eastern Partnership Civil Society Forum Concerning Reforms of Public Administration in Ukraine // [Електронний ресурс] :– Режим доступу: http: // parlament.org.ua / upload / docs / Position_Paper_for_Platform_1_en.pdf
8. Thematic Paper Series Irish Presidency of EUPAN January – June 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу // http: // hr.per.gov.ie / files / 2012 / 02 / Thematic-Papers-June-2013.doc.

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ БУДІВНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Традиційно в системі воєнної безпеки України та Воєнної організації держави (ВОД) Збройним Силам відводиться реалізація функцій зовнішньої спрямованості. Ґрунтуючись на нормативно-правових засадах воєнної політики України та враховуючи її оборонний характер базовою функцією ЗС України є оборона України.

Оскільки «захист суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності» (прописані в Законі України «Про Збройні Сили України» в редакції від 13.10.2012.) є надто загальним положенням, а якщо виокремити його суто воєнну складову, то це буде скоріш функціями ВОД (внутрішньої та зовнішньої спрямованості). Сам же термін «оборона України» (згідно із Законом України «Про оборону України» в редакції від 13.10.2012 р.) повністю визначає призначення Збройних Сил. Крім цього, враховуючи обмежені функціональні можливості ДПС, на ЗС покладається охорона повітряного і підводного простору в межах територіального моря України [3].

Отже, основними завданнями ЗС України мають бути:

забезпечення стримування збройної агресії проти України та відсіч їй;

забезпечення недоторканності повітряного і підводного простору в межах територіального моря України.

Крім вказаного, враховуючи наявність внутрішньополітичних дестабілізуючих факторів і можливість їх ескалації та обмежені можливості внутрішньофункціонального компоненту ВОД щодо протидії їм, участь України в колективних системах безпеки, а також актуалізацію тероризму, на ЗС України покладаються додаткові специфічні завдання:

запобігання терористичним актам та участь в антитерористичних операціях;

участь у локалізації та нейтралізації внутрішньодержавних збройних конфліктів;

участь в операціях багатонаціональних сил, які створюються за рішенням Ради Безпеки ООН для запобігання воєнним конфліктам та їх розв'язання [4].

З'єднання, військові частини і підрозділи ЗС України можуть також залучатися до інших заходів згідно з чинним законодавством у межах, визначених указами Президента України, які затверджуються Верховною Радою України [5].

Розвиток ЗС України (враховуючи воєнно-політичну ситуацію та нинішні можливості держави) здійснюється за принципом оборонної достатності, шляхом створення невеликих за чисельністю, економічно необтяжливих, добре озброєних, боєздатних, мобільних, придатних до швидкого розгортання поліфункціональних сил, спроможних зробити гідний вклад у забезпечення регіональної та глобальної безпеки.

Аналіз досвіду врегулювання воєнних конфліктів після завершення холодної війни, а також прогнозування їх можливого характеру в майбутньому, форм та способів застосування в них військ (сил) доводить, що цілі можуть бути досягнуті лише завдяки спільним діям усіх видів збройних сил при їх ефективній взаємодії, гнучкому управлінню, безперебійному забезпеченню.

Відтак, можна визначити перспективні напрями розвитку бойових можливостей ЗС України як системоутворюючого компонента ВОД.

- Організаційна адаптація, яка полягає у створенні модульних організаційно-штатних структур Збройних Сил, що мають забезпечувати швидку реконфігурацію загальних можливостей для виконання профільних і специфічних завдань як самостійно, так і в комбінації з елементами інших військових формувань.
- Міжвідомча інтеграція – скоординована ефективна взаємодія ЗС з іншими інституціями держави та міжнародними організаціями. Діяльність ЗС України має бути ефективно інтегрована в систему використання всіх інструментів національного потенціалу та міжнародних організацій.
- Удосконалення системи управління, її інтеграція в єдину систему державного управління і створення умов для взаємосумісності з інформаційними структурами європейської та євроатлантичної безпеки.
- Перехід до єдиної системи матеріально-технічного забезпечення – логістики ЗС України. При цьому, великого значення необхідно надавати залученню цивільного сектора промисловості і транспорту для вдосконалення системи матеріально-технічного забезпечення.
- Пріоритети в оснащенні військових частин ОВТ спрямовані на розробку і створення перспективних типів, модернізацію і підтримку боєздатного стану наявних зразків озброєння та військової техніки. Проте, враховуючи теперішній стан української економіки, найближчим часом можна говорити, скоріш за все, про модернізацію наявного парку ОВТ.
- В системі оперативного забезпечення військ (сил) на перший план висувається необхідність підвищення можливостей підрозділів і засобів радіоелектронної боротьби, що в перспективі має всі передумови стати окремим родом військ.
- Професіоналізація ЗС України, яка, крім іншого, передбачає використання можливостей участі України у «Процесі планування та оцінки сил» НАТО, багатонаціональних навчаннях у межах програми «Партнерство заради миру», міжнародній миротворчій діяльності як засобу підвищення рівня професіоналізму на практиці.
- Що стосується визначення оптимальної чисельності особового складу ЗС України в мирний час, то ефективно застосування формули «1 + 0,5», де «1» відображає чисельність сил, необхідних для участі в одній воєнній кампанії, а «0,5» складає половину попереднього показника для захисту національної території та відмобілізування Збройних Сил за необхідності протидії агресії на іншому напрямі або участі одночасно в кількох операціях на різних ТВД.
- ЗС України мають бути готовими вирішувати завдання національної безпеки в процесі реорганізації, переозброєння та інших заходів оновлення, що в майбутньому забезпечить їх високу дієздатність та ефективність, а також створить надійний фундамент розвитку ВОД.

Отже, ефективний розвиток військової сфери України в майбутньому вбачається можливим за умови інтеграції усіх військових формувань держави в об'єднану конструкцію з подальшим її перетворенням на цілісну систему ВОД. При цьому особливу увагу варто приділяти створенню єдиних підсистем забезпечення її життєдіяльності, а роль системоутворюючого компонента має належати ЗС України. *Основним перспективним завданням національної воєнної політики в цьому напрямі вбачається проведення процедур нормативно-правового, організаційного, оперативно-стратегічного та ресурсно-економічного забезпечення процесу військового будівництва*.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР. Документ 254к / 96-вр, чинний, поточна редакція – Тлумачення від 12.04.2012, підстава v009p710-12, http: // zakon1.rada.gov.ua.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 №964-IV з змінами та доповненнями N 3200-IV від 15.12.05, N 2411-VI від 01.07.10, N 4711-VI від 17.05.12, 5286-VI від 18.09.2012 // Редакція від 13.10.2012, підстава 5286-17, http: // zakon1.rada.gov.ua.
3. Закон Ураїни «Про Збройні Сили України» Документ 1934-12, чинний, поточна редакція – Редакція від 13.10.2012, підстава 5286-17 // http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 1934-12.
4. Богданович В. Ю., Маначинський А.Я. Методологические основы системных исследований проблем военной безопасности государства. – К.: 2001. – 172 с.
5. Указ Президента України Про Стратегію національної безпеки України із змінами, внесеними згідно з Указом № 389 / 2012 від 08.06.2012 // http: // zakon1.rada.gov.ua / laws.

ОСТАПЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
к.військ.н., старший науковий співробітник

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ СУВЕРЕНІТЕТУ Й НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗА УМОВ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Цілком очевидно, що головною зовнішньополітичної інтригою й, одночасно, подією у житті України є підписання у листопаді 2013 року Угоди про асоціацію (УА) між Україною та ЄС яка також передбачає створення глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. За результатами багаторічних переговорів був підготовлений унікальний за амбіціями і змістом міжнародний документ, виключний як у практиці Європейського Союзу так і України. За умов підписання, ратифікації й виконання Угоди, вона за своєю суттю корінним чином змінить нашу країну за своїми масштабами, обсягом, політичними, соціально-економічними, гуманітарними наслідками. У перспективі виконання положень договору, очікується наближення України до стандартів, які характерні для країн-членів ЄС. Дія Угоди стосуються буквально усіх сторін політичного, суспільного, економічного буття держави, тому винятково актуальним є аналіз та оцінка очікуваних тенденцій змін стану та потенціалу національної безпеки України в контексті збереження її суверенітету й незалежності за умов реалізаціїУгоді про асоціацію з Європейським Союзом.

Вважаю доцільним розглянути позитивні наслідки та можливі ризики незалежності України від реалізації положень про асоціацію з точки зору тенденцій впливу на потенціал національної безпеки (НБ), у контексті основних її об'єктів: громадянина (людини), суспільства та держави.

Найбільш цікавим є аналіз незалежності України за схемою яка характерна до модульної побудови самої Угоди про асоціацію:

І. політична незалежність, яка має зовнішню та внутрішню сферу й складається з:

1)правовоїнезалежності (наявність Конституції держави, ратифікованих міжнародних договорів, угод й системи національного Права); **2) територіальної незалежності,** якспроможності країни існувати в стійких територіальних межах**; 3) воєнної незалежності,** як системи, що здатна забезпечити територіальну недоторканість та конституційний устрій держави**.**

ІІ. Економічна незалежність, як матеріальна основа політики держави, означає спроможність держави проводити незалежну економічну політику, яка передбачає енергетичну, товарну, технологічну незалежність країни, здатність адекватно відповідати на сучасні економічні загрози та виклики, задовольняти матеріальні потреби громадянина (людини), суспільства та держави.

ІІІ. Громадянська незалежність, наявність демократичних прав та свобод у громадян країни й сформованого громадянського суспільства, що здатне ці надбання захищати.

IV. Культурна й духовна незалежність, означає здатність народу зберігати свою ментальну відмінність, відчувати своє покликання, формувати спільний ідеал та відповідну систему цінностей і пріоритетів розвитку.

V. Стратегічна незалежність, означає спроможність народу та політичної еліти будувати власне майбутнє та майбутнє своєї країни не підпадаючи при цьому в залежність ні від яких інших державницьких стратегій, концепцій, доктрин**.**

Аналіз змісту УА свідчить, що вона фактично забезпечує створення остову задлярозвитку української політики та економіки за європейським зразком, вказує на зобов'язаннящодо життєво необхідних реформ. Така міжнародна мотивація є необхідноюв умовах постійного дефіциту внутрішньої політичної волі та організаційноїздатності до здійснення політики в інтересах суспільного блага (а не вибраних груп еліт). УА як міжнародний договір створюєпередумови для того, щоб постійно декларовані українською владою пріоритети щодо верховенства права, демократії та ринкової економіки дійсно реалізовувалися на практиці.

Політична незалежність. Цілком очевидно, що головною тенденцією у забезпеченні політичної незалежності за умов реалізації УА, є її зміцнення та розвиток, попри застереження «адептів» митного союзу (МС) щодо втрати Україною можливості до суверенних рішень. Так друга стаття Угоди викладає систему загальних принципів, що упорядковані, як виглядає, за їх важливістю та ступенем юридичної обов'язковості «формують основу внутрішньої та зовнішньої політики сторін, а також є суттєвими елементами Угоди». [2,3] Серед них ті, що безпосередньо посилюють складові політичної незалежності – сприяння повазі до принципів суверенітету і територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності, а також боротьба з поширенням зброї масового ураження, пов'язаних матеріалів і засобів їхньої доставки.Це є принципово важливим для України і новаторським для угод про асоціацію з іншими країнами. Таким чином, в договірних зобов'язаннях ключовим напрямком взаємодії є – співробітництво з метою поширеннярегіональної стабільності; зміцнення миру та міжнародного правосуддя; забезпечення поступової конвергенції у сфері зовнішньої і безпекової політики, включаючи Спільну політику безпеки та оборони, попередження конфліктів, нерозповсюдження, роззброєння та контроль за озброєнням, боротьбу з тероризмом тощо. [4]Якщо проаналізувати і оцінити вплив УА на правову незалежність, то у ціннісному аспекті верховенство права є головним інструментом консолідації демократії, оскільки, як засвідчив досвід, у тому числі всіх пострадянських країн, встановлення самої лише електоральної демократії не забезпечує ефективності та успішності розвитку держави. Особливо увага до тихдержавних органів, що здійснюють правосуддя та правоохоронну діяльність. Спеціально виокремленомету зміцнення судової системи, покращення її ефективності, гарантування її незалежності та безсторонності і боротьби з корупцією.

Економічна незалежність- «відносини сторін спираються» на принципи вільної ринкової економіки.Посилення співробітництва в галузі економіки передбачається шляхом створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС і Україною, налагодженнясекторальної співпраці в більше ніж 30 сферах. [1] Наслідки імплементації УА будуть комплексними. Спроби обрахувати точні показники вигод чи втрат для національного ВВП від імплементації УАє спрощеними, оскільки переважно не враховують середньострокової економічної динаміки та перспектив розвитку ринків. Але беззаперечними є те, що посилює економічну незалежність: розвиток конкурентного середовища, нові стандарти та технології, готовність до урахування національних економічних інтересів сторін, забезпечення реальної свободи пересування товарів, посилення права власності, і т.д.. І, зважаючи на те, що найбільшим бенефіціаром УА виступають

широкі верстви українських споживачів, то вони отримають доступ до кращих товарів та послуг за нижчу ціну.Хоча Угода не встановлює жодної ієрархії цілей, перебіг переговорів і суспільна увага однозначно вказують на ключову роль економічної цілі– створеннязони вільної торгівлі на основі наближення законодавства до стандартів ЄС якплацдарму для подальшої якомога більшої інтеграції України у внутрішній ринокЄС.

Розвиток громадянська, культурної і духовної незалежності теж знайшли своє відображення в принципах, цілях і положеннях УА. Так значна увага приділяється налагодженню нових форматів співробітництва, надання фінансового сприяння, створення платформи громадянського суспільства. Зважаючи на практику впровадження політики мультикультурності ЄС, зосередженості на базових правах і свободах людей, можливо стверджувати про тенденцію посилення цього сектору незалежності України, в умовах реалізації УА.

Стратегічна незалежність обумовлює наявність національних орієнтирів розвитку громадян, суспільства і держави, активної, прагматичної політики, бо коли такої нема, то завжди є чужі орієнтири та інтереси. В історичних траєкторіях України ми не бачимо такої української політики. Сьогодні така можливість з'явилася. УА дає бачення і шлях до ефективноїнаціональноїстратегіїрозвиткув економічній, політичній, культурній, інтелектуальній сферах. Хронічна стагнація стратегічної незалежності та небажання її здобувати не залишає Україні історичних шансів зберегтися в якості незалежної країни, тому так важлива реалізація положень УА.

Отже, укладаючи Угоду про асоціацію, Україна заявляє про свою рішучістьперейти в нову якість: від пострадянської країни, докраїни – інтегральної складової цивілізованого світу, призначення якої полягає увдосконаленні європейських принципів і стандартів та їх поширенні серед інших народів.

Список використаних джерел.

1. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України -http: // www.me.gov.ua /
2. Офіційний сайт Служби зовнішніх дій ЄС (EU ExternalActionService) -http: // eeas.europa.eu / ukraine / index_en.htm
3. Офіційний сайт Представництва України в ЄС -http: // ukraina – eu.mfa.gov.ua / ua
4. Офіційний сайт Європейської комісії – http: // eeas.europa.eu / ukraine / index_en.htm.

РУДІК НАДІЯ МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ПОЛІТИЧНА АСОЦІАЦІЯ З ЄС ЯК ЧИННИК ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Досвід європейської інтеграції, особливо посткомуністичних країн, свідчить, що ЄС може впливати на треті країни як силою прикладу, так і за допомогою укладання та реалізації двосторонніх угод та інших документів. Формалізований вплив ЄС, який містить елементи обумовленості, є зовнішнім стимулом для проведення в країні необхідних внутрішніх реформ, зокрема адміністративної. У міру просування країни шляхом європейської інтеграції обумовленість ЄС стає вирішальним чинником європеїзації.

Парафована наприкінці 2011 р. та підготовлена до підписання в листопаді 2013 р. Угода про асоціацію передбачає створення Асоціації між Україною та ЄС і його державами-членами, цілями якої є: сприяння поступовому зближенню сторін шляхом поглиблення участі України в політиках, програмах та агенціях ЄС; посилення політичного діалогу в усіх сферах взаємного інтересу; сприяння зміцненню миру та стабільності в регіональному та міжнародному вимірах; поступова інтеграція України до внутрішнього ринку ЄС завдяки створенню поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ); посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки; запровадження умов для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах взаємного інтересу [1, с. 9].

Передбачений Угодою розвиток і зміцнення політичного діалогу спрямований, зокрема на поглиблення співробітництва сторін з питань здійснення внутрішніх реформ на принципах стабільності і дієвості демократичних інституцій, верховенства права, поваги до прав людини та основоположних свобод. Поєднання цілей політичного діалогу зі співпрацею у сфері юстиції, свободи та безпеки, яке здебільшого буде спрямоване на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією [1, с. 13; 19], дозволить Україні зміцнити демократію в цілому і демократизувати державне управління і державну службу зокрема.

Створення ЗВТ між Україною та ЄС передбачає формування спільного економічного простору у рамках поступової економічної інтеграції до спільного європейського ринку шляхом поетапної реалізації чотирьох свобод – вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Оскільки створення ЗВТ, окрім суто економічних заходів, передбачає наближення внутрішньої політики України, зокрема у сфері конкуренції, корпоративного управління, захисту прав інтелектуальної власності, державних закупівель до загальноприйнятих правил міжнародної та європейської практики, а також забезпечення прозорості та передбачуваності регулювання внутрішнього ринку нашої держави, то стає очевидним, що для виконання Угоди у цій частині необхідне докорінне реформування політики та управління в торговельно-економічній сфері. З огляду на це, положення про створення ЗВТ містить багато елементів обумовленості, виконання яких поглибить процес європеїзації України в цілому, і державного управління зокрема.

Виконання Україною Угоди потребує здійснення ряду важливих заходів, а саме: створення спеціального органу виконавчої влади для координації роботи уряду, комунікації з іншими спеціальними органами виконавчої влади та зацікавленими гравцями; розроблення та прийняття національної програми виконання Угоди як стратегічного документу, що містить заходи з виконання зобов'язань на основі визначених коротко-, середньо- та довгострокових пріоритетів; розбудови інституційної спроможності виконавчої вертикалі (центральні, територіальні та місцеві органи виконавчої влади) в усіх секторах, охоплених зобов'язаннями за Угодою.

Досягнення цілей Асоціації вимагає цілеспрямованої та наполегливої розбудови адміністративної спроможності (горизонтальна координація, стандарти якості, методологія виконання національних програм, система моніторингу виконання програм, звітування, контроль) та належного кадрового забезпечення (кваліфікаційні вимоги, система підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців) національної системи державного управління. В процесі європейської інтеграції всі без винятку посткомуністичні країни Центральної та Східної Європи змушені були у визначені терміни реформувати власні адміністративні системи з метою приведення їх у відповідність до європейських вимог.

Підготовка та підписання Угоди, яким би складним і виснажливим не був цей процес, є лише створення передумов для реалізації наступного амбітного завдання – запровадження в Україні європейських стандартів, зокрема адміністративних, що є надзвичайно складним для виконання завданням. Угода про асоціацію сприятиме європеїзації державного управління в Україні, оскільки ініціює дію адміністративної обумовленості ЄС, яка є перевіреним часом інструментом формування та територіального поширення європейського адміністративного простору.

Список використаних джерел.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. – Режим доступу: http: // www.kmu.gov.ua / kmu / control / uk / publish / article?art_id=246581344&cat_id=223223535

СААДЖАН ИРИНА АРАМОВНА

старший научный сотрудник института проблем рынка и экономик -экологических исследований НАН Украины, к.э.н.

ПРИРОДООХРАННЫЙ И ПРИРОДНОРЕСУРСНЫЙ КОНТЕКСТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ИНИЦИАТИВ

По своей сути управление в сфере экологии и рационального ресурсопользования представляет собой разновидность публичного управления, поскольку его цели обусловлены социальными ценностями в виде свободы на безопасную экологическую среду, социальную справедливость и т.д. Поэтому в этой сфере важнейшее значение для обоснования управленческого решения и обеспечения его публичности является учёт всех обстоятельств, имеющие как прямую, так и косвенную связь с решаемой задачей и, соответственно, благоприятных и неблагоприятных факторов. Рассматривая эффективность управления, здесь следует оценивать соответствие целей государственного и публичного управления.

Организация ресурсосберегающей и природоохранной деятельности включает организацию технического обеспечения, непосредственно организационную структуру и управление. Таким образом, наиболее благоприятные условия в этой связи можно рассматривать как базис для выбора вектора международной интеграции. Членство в западных международных институтах сотрудничества имеет как положительные, так и отрицательные стороны в том числе связанные с рациональным ресурсопользованием и сферой охраны окружающей природной среды. В таком контексте следует выделить следующие основные принципы оценки такого выбора:

-учёт национальных интересов, как на ближайшую, так и на отдалённую перспективу;

-обеспечение социальных и экологических преимуществ того или иного направления интеграции;

-возможность реального участия Украины в управлении и принятии решений в свою пользу.

Важнейшим посылом выбора западного вектора интеграции является возможность получения финансовой поддержки. Однако получение кредитных ресурсов предполагает их возврат. Причем возврат с процентами. Заимствование денег, к тому же, с определенными условиями перестройки организационной структуры и системы управления в целом для адаптации к западному законодательству, само по себе не сулит получения прямого экономического выигрыша и, по сути, является «платой» за право приблизиться к Евросоюзу. Как альтернатива, часть из этих денег в виде покрытия процентов по ссудам могла быть направлена на реальное совершенствование природоохранной деятельности.

В противовес этому, выбор восточного вектора даже при расхождении в системе организации и управления, включая сферу рационального ресурсопользования, не предполагает необходимость её преобразования и, соответственно больших капитальных вложений.

Более того, реальное снижение стоимости энергоносителей для Украины при выборе восточного вектора интеграции и при вхождении в Таможенный Союз будет способствовать экономии финансовых средств и возможности направления части этих средств на ресурсосбережение и охрану природы.

Создание новых продуктопроводов по территории Украины сегодня находится под большим вопросом в связи с отказом основного актора – Азербайджанской стороны. Однако даже при благоприятном стечении обстоятельств, отказ от разработки и реализации новых проектов по продуктопроводам позволит не только экономить финансовые, но и сохранить природные ресурсы. Последнее связано с тем, что такого рода преобразования представляют высокий экологический риск как на стадии освоения шельфа морей, строительства новых продуктопроводов, так и эксплуатации. Причем, очевидно, что старые продуктопроводы будут продолжать эксплуатироваться в связи с международными контрактами. Еще один важный момент, связанный с новыми продуктопроводами, а также соответствующими терминалами – это потеря земли как пространственного ресурса.

Огромный экологический риск представляет разработка и использование отечественных полезных ископаемых, например сланцевого газа. Причем интересно, что в предлагаемом варианте основная ставка делается в обход традиционной угольной промышленности, которая сегодня претерпевает не лучшие часы и развитие которой могло бы решить социальную проблему безработицы в этой сфере. Более того, в соответствии с требованиями Евросоюза мы должны обеспечить равные условия доступа как зарубежных, так и отечественных добывающих компаний к тендерам

на разработку месторождений. В результате этого, отечественные компании систематично проигрывают, теряя возможность приобрести опыт, развить свою техническую оснащённость и приобрести хорошую репутацию, в том числе на международном рынке. Всё это способствует не только потере рабочих мест, но и существенно осложняет развитие этого вида деятельности.

Выбор вектора международной интеграции должен определяться не только сиюминутными выгодами, но и перспективами, как в самой стране, так и за рубежом, а также возможностью влиять на эти процессы. К примеру, требование Украине о пересмотре таможенных тарифов по 371 позиции получило негативные отклики у зарубежных партнёров и их настоятельно рекомендовали отозвать и пересмотреть. В целом для Украины это является негативным претендентом и экзаменом на способность отстаивать свои интересы в масштабе европейского сообщества хотя бы и в незначительном масштабе, поскольку возможность пересмотра тарифов предусмотрена действующим международным регламентом. Ни по срокам, ни, по сути, Украина их не нарушала. Что касается реализации возможности влияния на регулирование законодательными процессами, то именно от разрешения этой ситуации будет зависеть политическая зрелость Украины, состоятельность системы управления и, возможно, вектор сотрудничества. Очевидно, что весомость аргументов во многом будет определяться также взаимными интересами с отдельными странами или группой государств, их расхождением и взаимной поддержкой.

СЛАБИХ ДІАНА МИКОЛАЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАСАДИ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

По суті процеси європеїзації – це своєрідний вплив політики Європейського Союзу на інші держави. Щодо України, то цей вплив стосується різноманітних сфер суспільно-політичного та соціально-економічного життя. Торкається європеїзація і системи державного управління. Слід зазначити, що європеїзація відбувається незалежно від позицій національних держав. Європеїзація пояснює процеси вироблення, поширення й інституалізації формальних і неформальних правил та процедур європейської публічної політики, яка спочатку формується на наднаціональному рівні, а потім інтегрується в національні політичні структури. Яким чином відбувається вплив європеїзації на сфери політичного життя, на це питання дає аналіз засад, які застосовуються в цьому контексті. Європеїзація свідчить саме про наявність процесів інституалізації нової системи. У контексті дослідження структурних перешкод у процесах євроінтеграції України європеїзація трактується як самостійний процес, у котрому політика ЄС виступає як певна політична модель, що засвідчує ступінь демократизації держави незалежно від перспектив набуття нею членства. Проблема підвищення ефективності державного управління лежить у площині політичного управління. Очевидно, й ефективність управління наднаціональним утворенням також лежить у політичній площині, але це вже сфери перетинання державного управління, а також горизонтальних процесів взаємодій між державами. Особливість досягнення ефективності в державному управління полягає в тому, що суб’єкт управління виявляється різнорідним. Він вже не обмежується державною владою й містить також наднаціональні та недержавні структури. «Біла книга з питань державного управління в Європі», прийнята Єврокомісією 25 липня 2001 року, регламентує принципи взаємодії (відкритість, участь, підзвітність, ефективність і координованість) і майбутні заходи, засновані на цих принципах [1, с. 26]. Звісно, декларування принципів ще не забезпечує ефективності самого управління. За такої ситуації варто зауважити: чим більша кількість суб’єктів бере участь в управлінні, тим чіткішими мають бути засади визначення повноважень і процедур, необхідних для скоординованого управління множинного об’єкта множинним суб’єктом. Проблеми координації управління політико-адміністративною системою зумовлені конфліктом національних систем управління. Європеїзація стає процесом, що відкриває нові можливості для реалізації моделей європейських публічних політик і накладає обмеження щодо реалізації національних політик. Відповідно через такі засади досягається ступінь ефективності управління політико-адміністративною системою. Нині в Євросоюзі відбуваються процеси формування нових політичних інститутів, що дають змогу визначити як «гравців», так і самі «правила гри», за якими приймаються політичні рішення. Тож важливо усвідомлювати зв’язок між інституалізацією та результатами політики. Нинішня політико-адміністративна система ЄС достатньо вразлива стосовно внутрішніх загроз. Ступінь гостроти зовнішніх ризиків може зумовлювати досить цікаві для науковців процеси, коли система змушена здійснювати «інтервенцію», відкриватися та поглинати об’єкт ризику з метою його нейтралізації або забезпечення контролю над ним [3, с. 9]. До кращого розуміння процесу європеїзації доцільно розглянути виміри, виділені..за..критерієм..об’єкта..змін. Можна виділити п’ять можливих вимірів цього процесу: – Зміна зовнішніх кордонів; – Розбудова інститутів управління на рівні ЄС; Поширення впливу інститутів ЕС на національні та субнаціональні (регіональні й місцеві) системи управління; – «Експорт» типових і характерних для ЄС форм політичної організації та врядування за межі Спільноти; – Політичний проект,націлений на об’єднання та політичне зміцнення Європи. Отже, «європеїзацію» можна визначити як комплекс процесів, які мають певні політичні, економічні, правові і культурні наслідки в державах-членах або державах-кандидатах під впливом європейських цінностей та принципів в діяльності органів державного управління. Також слід зазначити, що європейська інтеграція де – факто не упорядковує національні системи державного управління, але достатньо інтенсивно на них впливає, європеїзуючи їх. «Європеїзація державного управління» передбачає перетворення системи державного управління з позицій європейського виміру, а саме відповідні зміни в структурі органів державної влади і органів місцевого самоврядування та механізмах і правил їх взаємодії й координації.

Список використаних джерел.

1. Державне управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції: Навчальний посібник. – За загальною ред. акад. НАН України, д.т.н. В.П.Горбуліна. – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. – 197 с.
2. Копійка В. В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна. – К.: Юридична думка, 2005. – 445 с.

3. Посельський В. Розширений Союз та розширена Європа: етапи і засади об'єднання // В кн. : Україна на шляху до Європи [Упоряд. В.І. Шкляр, А.В. Юричко] / В.Посельський. – К.: Етнос, 2006.
4. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу. Указ Президента України від 14 вересня 2000 року № 1072 / 2000.
5. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. – Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.

ТРУШ МАРІЯ СЕРГІЇВНА

старший викладач кафедри соціальних технологій
Державного університета телекомунікацій,

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Актуальність дослідження інтеграційних процесів обумовлена стрімкістю й динамізмом змін сучасної соціальної дійсності: безліч її вимірів та різноманітність проявів, неоднозначність і суперечливість розвитку позначаються на духовному житті, ідеологічному виробництві, характері світосприйняття, менталітеті епохи. Соціокультурні трансформації викликають радикальні зрушення у різних сферах життя і діяльності людини, типах комунікацій, суспільних відносинах, державних структурах, що загострює проблему ціннісних підвалин існування й розвитку суспільства.

Сучасний світ постає перед людством як охоплений суперечливими тенденціями – інтеграції й диференціації. Обличчя сьогодення визначають складні багатовекторні процеси світової глобалізації, що прискорюють процес формування планетарної мультикультурної спільноти та за своїми механізмами пов'язані з універсалізацією всіх сфер життєдіяльності.

Проте, сьогоденна історична доба характеризується також і яскраво вираженою популярністю ідей так званого «етнічно-культурного ренесансу», який відбиває зацікавленість людства своїми етнічними традиціями і спадщиною, що зумовлює посилення інтересу до національних та етнічних питань, привертання уваги до ролі етнічної культури в процесі соціального відтворення та її співвідношення із соціальними інститутами в межах правової держави на сучасному етапі суспільного розвитку. «Сучасна геоінформаційна ситуація така, яка вимагає врахування на державному рівні сучасних тенденцій не лише глобалізації інформаційного простору, а й розширення масштабності відродження націй» [1, с. 30].

Такий хід подій виявляється досить несподіваним сьогодні, оскільки усталеною глобальною парадигмою ще донедавна було майже всезагальне переконання у послабленні, а згодом і зникненні значущості етнічного чинника у розвитку суспільства. Однак розвал останньої імперії світу і посилення дезінтеграційних процесів у ряді посткомуністичних країн, модернізація і пожвавлення внаслідок цього етнічних та національних зрушень, зумовили необхідність вироблення альтернативних пояснень зазначених подій.

В умовах сучасної соціальної невизначеності, коли наслідками міжетнічних комунікацій можуть виявитись як поступальне зближення, так і виникнення не менш серйозних процесів відчуження й ворожості, виникає багато питань стосовно подальшого становлення і розвитку етносів і націй. Складність та амбівалентність глобалізації світових процесів за умови нетотожності культурного розвитку окремих етносів загострює проблеми міжкультурної взаємодії та інтеграції, оскільки завдяки формуванню наднаціональних установ зростає невизначеність позицій дрібніших соціальних утворень та послаблення державних інституцій, що детермінує непідконтрольність соціокультурної динаміки, а у деяких випадках провокує появу деструктивних тенденцій в етносоціокультурному середовищі. Для вироблення рекомендацій щодо запобігання таким деструктивним проявам в етнокультурних взаємодіях необхідно зосередити увагу на тих закономірностях, які дають змогу зрозуміти основні тенденції цього процесу і посилити їх гуманістичну спрямованість. Останнє стає можливим, за умови усвідомлення етнонаціональних засад соціокультурних інноваційних процесів у загальноцивілізаційних вимірах [2, с. 48].

Поєднання інтеркультурної і водночас національної перспективи теоретичного дослідження у галузі етнокультурних взаємодій стає актуальною проблемою вітчизняної соціально-філософської науки. Адже українському суспільству та українській людині це дає шанс поглибити національне світорозуміння та здійснити модернізаційний прорив, необхідний для входження до європейського та світового культурного простору. Дійсність сьогодні вимагає критичної переоцінки досвіду минулого для уникнення помилок, усунення деформацій та пошуку нових варіантів соціальної поведінки, адекватних сучасному етапу розвитку і функціонування етносів, націй та міжнаціональних відносин, а також етнокультурних моделей осягнення світу, взаємозв'язку традиційного та інноваційного.

Характеризуючи інтегративні аспекти етнокультурних взаємодій в сучасносу українському суспільстві, слід зауважити, що вироблений і перевірений практикою досвід співіснування різних етносів у країні дозволяє говорити про інтегративний тип розвитку міжетнічних взаємодій як принципово нову модель міжнаціональних відносин.

Список використаних джерел.

1. Вовканич С. Духовно-інтелектуальний потенціал буття людини і нації:горизонти розвитку українськості // Психологія і суспільство, 2012. – №4. – С. 27 – 51.
2. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б.В.Попова. – К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. – 264 с.

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

СКОРОПАД ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПУБЛІЧНА ВЛАДА ЯК ІСТОРИЧНЕ ЯВИЩЕ ЛЮДСТВА

Багатовікова історія людства завжди нерозривно була пов`язана з владою в різноманітних її видах. Спочатку влада існувала в корпоративних (або індивідуальних) формах, тобто, влада в сім`ї, згодом у роду, племені, союзу племен,влада володаря над рабом або слугою, економічна влада власників засобів виробництва, духовна влада церкви і т. і. Така влада в силу особистої залежності підвладних не розповсюджується на всіх членів суспільства, не претендує на загальність, іншими словами, не є публічною.

Влада ж публічна, що пов`язана з виникненням держави, спрямована на вирішення суспільних справ. Вона здійснюється особливом прошарком людей (фахівцями, які складають спеціальний апарат). Цей апарат підпорядковує всі шари суспільства, соціальні групи своїй волі, функціонуючи за рахунох податків населення. Публічна влада виступає у двох формах: державна влада та влада місцевого самоврядуваня (муніціпіальна влада).

Так чи інакше, будь-яка влада нерозривно пов`язана з соціумом, природою людини, її потребами, має глибокі історичні коріння. Відтак, поняття «влада» багатозначне, має достатньо широкий діапазон тлумачень. В статті «Природний феномен державної влади», опублікованої в журналі «Віче» (№ 14, 2012) її автор Ігор Малютін наводить слушні спостереження з цього питання. Так, згідно з «Етимологічним словником української мови» слово «влада» та похідні від нього «володар», «владний» тощо є запозиченим із польської мови — wladza або чеської vlada — влада, керівництво, уряд [2, с. 409]. Суть його полягає в можливості керувати, розпоряджатися ким або чим-небудь. В інших мовах влада ототожнюється, як правило, з силою, можливістю, впливом, володінням, розпорядженням, підкоренням тощо і має свої традиції слововживання термінів, що належать до феномену влади. Зокрема, з грец. мови влада — kratos, нім. — macht, фр. — pouvoir, іт. — domino. У латинській мові для визначення поняття «влада» вживали такі слова, як «potestas», «auctoritas», «imperium». Слова «potestas», «auctoritas» мали вужчий зміст і означали особливі здібності людини до здійснення керівництва, управління іншими людьми. До речі, authority в перекладі з англійської — означає «влада», «вплив», «значення». Тому слово «авторитет» ототожнюється нами саме з таким становищем людини в суспільстві. Інше англійське слово — «power» означає також «силу» і «владу», що, по суті, є відображенням природи влади, яка в разі відсутності сили переходить до того, хто її має. У боротьбі за владу перемагають зазвичай найрішучіші, найсильніші, отже, влада без сили неможлива.

Джерело влади є важливою особливостю її еволюції та походження. У згаданій нами статті Ігоря Малютіна також йдеться, що у міфах давніх народів панувала думка про божественне походження державної влади. В основі релігійно-міфологічних поглядів древніх єгиптян і греків божественне джерело державної влади правителя полягає в тому, що він є носієм волі Бога на землі, залишаючись первісним правителем і законодавцем, вирішуючи земні справи. За китайським міфом, державну владу уособлює китайський імператор — син неба і батько свого народу.

Християнська релігія, як і книга книг Біблія, також проповідує божественне походження будь-якої влади й покірність їй. «1. Усяка душа да буде покірна вищій владі, бо немає влади не від Бога, існуючі ж влади від Бога встановлені. 2. Тому той, хто противиться владі, противиться Божому установленню…», — сказано в розділі 13 «Послання до Римлян святого апостола Павла». Цей постулат безпосередньо знайшов відображення в теократичних, монархічних формах правління, де державна влада походить від Бога.

Набуття державної влади від Бога спричинило в світських державах перерозподіл сфер впливу між владою світською та духовною, підкорення останньої (хоча церква й відділена від держави) служінню державі, оскільки правитель є носієм, провідником влади Бога на землі. Догми віри в Бога вважають будь-яку природну владу — позитивну чи негативну — волею Бога на землі, Божим промислом, а держава і церква стали, таким чином, земними проекціями цієї влади. Божественний характер державної влади, правила поведінки, закони, які мають відповідати божественному порядку справедливості, знайшли своє втілення в доктрині природного права (jus naturalis). У республіканській формі правління державна влада від народу, котрий виступає посередником між державною владою і Богом. Глас народу — глас Божий (Vox populi — vox dei). Зокрема, в ч. 1 ст. 5 Конституції України зазначено, що єдиним джерелом влади є народ [1].

Відзначимо, що ставлення народу до правлячої влади в усі часи було неоднозначним. Так, лорд Джон Актон, британський історик і політичний мислитель (Lord Acton, повне ім'я автора — John Emerich Edward Dalberg-Acton) у праці «Історія свободи та інші нариси» (1887 р., оригінал назви — «The history of freedom and other essays»), в перекладі Юрія Колкера, зазначав, що будь-яка влада розбещує, абсолютна влада розбещує абсолютно [3]. Ці слова залишаються актуальними і в наш час. Попри те, що абсолютних монархій майже не залишилось (окрім таких, як Бруней, Катар, Оман, та абсолютних теократичних монархій, як Ватикан, Саудівська Аравія), диктатури й авторитарні режими збереглися у великій кількості. Спалах революцій, які прокотилися світом останнім часом, є тому яскравим підтвердженням.

Представнику анархічних поглядів М.Бакуніну належать слова: державна влада є насиллям над людиною, завжди аморальною, несправедливою, державна мораль цілком суперечить загальнолюдській тощо. У праці «Державність і анархія» він зокрема писав: «Всяка держава, навіть найбільш республіканська і найбільш демократична, навіть уявно народна держава, задумана К.Марксом, за суттю своєю є не що інше, як управління масами згори донизу, шляхом інтелігентної і тому найпривілейованішої меншості, котра краще розуміє справжні інтереси народу, ніж сам народ. Отже, задоволення народної пристрасті і народних вимог для класів заможних і керуючих аж ніяк неможливо; тому залишається один засіб — державне насилля, одне слово, Держава, бо Держава якраз і означає насильство» [4, с. 314]. В іншому місці цієї ж праці він зазначав: «Влада діє так само розбещено на тих, хто наділений нею, як і на тих, хто змушений їй підкорятися» [4, с. 437].

Наведені погляди переплітаються з роздумами іншого дослідника державної влади Нікколо Макіавеллі. У розділі VIII «Про тих, хто здобуває владу злодіяннями» твору «Государ» він висловлює думку про те, що лише за допомогою злочину можна створити, укріпити та зберегти державну владу. За Макіавеллі, з моменту, коли злочин починає слугувати знаряддям для держави, він стає чеснотою [5, с. 26]. Цей принцип відомого дослідника, як свідчить історія, став керівництвом до дії в політичній боротьбі за здобуття державної влади та її утримання.

Водночас визнається необхідність державної влади як важливого чинника соціальної стабільності суспільства, панацеї від анархії та хаосу. Добре з цього приводу в творі «Здоровий глузд» (оригінал назви: «Common sense» 1775 р.) сказав політичний філософ Томас Пейн: «Суспільство створюється нашими потребами, а уряд нашими пороками, перше сприяє нашому щастю позитивно, об'єднуючи наші благі наміри, а друге — негативно, приборкуючи наші пороки; одне породжує зближення, інше ворожнечу. Перше — це захисник, друге — каратель» [6, с. 21]. І, доходить висновку Т. Пейн, людина змушена обирати з двох лих найменше. Англійський історик Арнольд Джозеф Тойнбі також казав: «Уряди ніколи нічого не вчаться — вчиться лише народ». А «кожен народ має ту владу, на яку заслуговує», зазначав граф Жозе де Местр 1811 року про уряд Російської імперії.

Як справедливо зазначає Ігор Малютін, державна влада безперечно є за своєю суттю людським феноменом, тобто незвичайним, складним явищем, що походить з природи самої людини, котра теж має слабкості, недоліки й не може вважатись ідеальною. Згаданий феномен постійно вивчається, пізнається на основі людського досвіду, але залишається до кінця не пізнаваним, оскільки людство ще не створило ані ідеальної державної влади, ані ідеальної держави. Питання феномену державної влади не нові, їх досліджували вчені В. Авер'янов, Є. Додін, Р. Калюжний, О. Крупчан, В. Ладиченко, В. Погорілко, А. Селіванов, Ю. Фрицький та інші. Зокрема, в докторській дисертації В. Ладиченко науково обґрунтовує розуміння гуманістичних підвалин організації державної влади як духовного феномену, позаяк вони є важливим регулятором гармонійного функціонування відносин «державна влада — людина», чинником інтеграції суспільства. Гуманістичні цінності набувають для людини й суспільства дуже важливого значення, належать до найвищих цілей життя, організують останні в ієрархію, вершиною якої є феномени, внідображені у категоріях прав людини: свободи, рівності, справедливості [7, с. 39]. Теоретичні засади державної влади науково обґрунтовані в докторській дисертації Ю. Фрицького [8]. Отже, термін «природний феномен влади» і зокрема державної має цілковите право на існування.

Природним феноменом влади є воля людини, а державної влади — політична воля правителя, яка безперечно впливає на всі сфери суспільного життя, історію розвитку держав. Передусім це — вольове ставлення людини до себе (влада над собою — суб'єктивний критерій). «Imperare sibi maximum imperium est» (влада над собою — найвища влада), — казали в Давньому Римі. Об'єктивний критерій влади складається з вольових стосунків між різними індивідами, групами, класами в суспільстві, між громадянином і державою, між державами тощо. Сутністю влади, таким чином, є вольові відносини (керування, панування, володіння, підкорення, розпоряджання тощо). Вона дає можливість суб'єкту, котрий має повноту влади, діяти на власний розсуд, підкоряти своїм ідеям, діям інших, надає йому монопольне право, верховенство у прийнятті рішень тощо. Кожна держава об'єктивно потребує державної влади, щоб протистояти хаосу, уникати анархії, перешкоджати руйнівним процесам, небезпечним для суспільства. За допомогою авторитету державної влади, правових норм, управління та контролю, а також примусу держава забезпечує свою волю, впливаючи на діяльність і поведінку людей. Дуже важливими в даному контексті постають питання передання державної влади, наділення суб'єкта владою, надання йому особливих повноважень. Оскільки природний феномен влади пов'язаний із природними нахилами, бажаннями, пристрастями людини, які залежать від виховання, характеру, особистих якостей, потребі у владі, прагненні до влади тощо, питання правильного вибору носія державної влади завжди є важливим і актуальним. У розділі X «Про могутність, цінність, гідність, честь і достойність» книги «Левіафан», говорячи про могутність, Томас Гоббс зазначав: «…to prudent men we commit the government of ourselves more willingly than to others», що в перекладі означає: «Розсудливим людям ми більш охоче, ніж іншим, довіряємо здійснювати управління собою» [9, с. 125].

Отже, влада є частиною людської природи, а боротьба політичних партій за державну владу є головною рушійною силою соціально-політичних процесів у державі. Державна влада, яку також називають публічною, — це спосіб керівництва, управління суспільством за допомогою спеціального апарату примусу. Державна влада є суверенною владою, тобто має верховенство, наділена самостійністю й незалежністю стосовно будь-якої іншої влади в державі, здійснюється на постійній основі спеціальним апаратом влади (державним апаратом), здійснює політику оподатковування, застосовування примусу в межах юрисдикції держави, ухвалює загальнообов'язкові нормативно-правові акти тощо. Державну владу й державу не можна ототожнювати, бо державна влада — це спосіб керівництва, управління суспільством, а держава — спосіб (форма) організації суспільства. Державна влада має свою правову природу і свій початок. Вона може передаватися в спадок у монархічних формах правління, делегуватися в республіканських формах правління — традиційний легітимний спосіб здобуття державної влади, а також привласнюватись (узурпація влади, від лат. usurpo — «захоплюю») шляхом насильного її захоплення — нелегітимний протизаконний спосіб. Ніхто не може узурпувати державну владу (див.: ч. 3 ст. 5 Конституції України).

Важливим елементом природного феномену державної влади є принцип її поділу на законодавчу, виконавчу й судову гілки. Цей принцип передбачає організацію й функціонування державної влади за допомогою різних державних органів, котрі виконують функції законодавчої, виконавчої та судової влади.

Уперше принцип поділу державної влади законодавчо закріплено в Конституції США (1787 р.). Проте він уже містився в історичному документі гетьмана П. Орлика «Договори і постановлення Прав і вольностей військових між Ясновельможним його милості паном Пилипом Орликом, новообраним Війська Запорізького гетьманом, і між генеральними особами, полковниками, і тим же Військом Запорізьким, з повною з обох сторін згодою утвердженні і при вільному голосуванні формальною присягою від того ж Ясновельможного гетьмана підтверджені року від Різдва Христового 1710, Квітня 5». Мовою оригіналу документ має назву: «Договоры и Постановлеп Правъ и волностей войсковыхъ межи Ясне велможнымъ его милостю паномъ Филиппомъ Орликомъ новоизбраннымъ Войска Zапорожского гетманомъ, и межи енеральними особами, полковниками и тымъ же Войскомъ Zапорожскимъ сполною з обоихъ сторонъ обрадою утверженные и при волной елекції формалною присягою от того жъ Ясне велможного гетмана потверженные року от Рождества Христова awi, м [ся]ца априля дня е..». В більшості випадків вживається коротша назва, від перекладу латинською мовою назви оригіналу документа: «Pacta et Constitutiones legum libertatumque exercitus zaporoviensis» («Пакти і Конституція законів і вольностей Війська Запорізького»). У вітчизняній літературі цей акт названо «Конституція Пилипа Орлика». Звісно, Бендерська конституція випереджала свій час, тому дослідники небезпідставно акцентують увагу на тому, що навіть «французькі просвітителі ще не наважувалися на розробку тих

громадянських ідей, які було закладено в ній. Уперше в Європі було вироблено реальну модель вільної незалежної держави, заснованої на природному праві народу на свободу й самовизначення, модель, що базувалася на незнаних досі демократичних засадах суспільного життя» [13, с. 112]. Отже, норми згаданого правового акта містили елементи теорії природного права й положення теорії поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову.

Цей принцип поділу державної влади поступово було закріплено також у більшості конституцій країн світу. Зокрема, в Польщі — Конституцією від 3 травня 1791 року, у Франції — Конституцією від 3 вересня 1791 року, що свідчило про його правову природу та стало підґрунтям для формування демократичного політичного режиму. Однак треба зазначити, що, попри гарний початок, Україна через історичні обставини в подальшому втратила сталий характер державно-правових традицій поділу державної влади. Проте згаданий принцип відіграє для України особливу роль у розбудові демократичної і правової держави, є способом пізнання державно-правової дійсності й основним конституційним принципом, відображеним у ст. 6 Конституції України.

Дослідження порушеної нами наукової проблеми переконує: правління державою є досить складною та відповідальною справою. До неї слід залучати найкращих представників народу, і вони мають відповідати перед ним за свою діяльність протягом терміну правління, на який обрані. Відповідальність публічної влади перед народом, котрий обрав її, — важливий принцип демократичної, правової, соціальної держави, що передбачає обов'язок обранців народу відповідати за наслідки своїх дій, управління державою в цілому протягом каденції. Ігнорування цього принципу керівниками держави призводить здебільшого до декларування передбаченого в ст. 3 Конституції України важливого принципу демократії — відповідальності держави перед людиною за свою діяльність.

Проблеми відповідальності публічної (державної) влади стосуються не лише України. Відповідальність державної влади в повному обсязі не реалізована в жодній країні світу, тому остаточне розв'язання цієї проблеми справа майбутнього. Поступовий розвиток суспільства сприяє підвищенню відповідальності державної влади завдяки багатьом чинникам впливу. Передусім, це – підвищення інтелектуального рівня громадян, їхньої правової свідомості, інформаційного розвитку суспільства, контролю за діяльністю влади з боку опозиційних політичних сил тощо. За таких умов державна влада змушена діяти прозоро, відкрито, на законних підставах, здійснювати самоконтроль і контролювати дії підвладних їй органів. Отже, відповідальність публічної (державної) влади стає вимогою часу.

Таким чином, найважливішою проблемою побудови сучасної цивілізованої держави є саме питання публічної влади, від якості дій та відповідальності якої залежить майбутнє будь-якої держави, оскільки дана влада є ядром будь-якого організованого суспільства, а суть держави відображає саме публічна влада в політичних проявах. Від вирішення питань взаємодії, узгодженості, злагоди між гілками державної влади, між державною владою й суспільством залежатиме гармонійний розвиток держави.

Список використаних джерел.

1. Конституція України 1996 р.: Офіційне видання Верховної Ради України. — К., 1996. — 120 с.
2. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. — Т. 1: А — Г / Укл.: Р. В. Болдирєв та ін. // АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 1982. — 632 с.
3. Лорд Актон. Свобода и нравственность / Колкер Ю. Лорд Актон: Очерки становлення свободы / Пер. с англ. Юрия Колкера. Lord Acton. The history of freedom and other essays // [Електронний ресурс]. — http: // yuri kolker.narod.ru / articles / Acton_YK.htm
4. Бакунин М. А. Философия. Социология. Политика. — М., 1989. — 624 с.
5. Макиавелли Н. Государь. — М., 1990. — 79 с.
6. Пейн Томас. Избранные сочинения. — М., 1959. — 424 с.
7. Ладиченко В. В. Гуманістичні основи організації державної влади: Автореф. дис... д-ра юрид. наук. — К., 2008. — 41 с.
8. Фрицький Ю. О. Теоретичні засади державної влади: Автореф. дис... д-ра юрид. наук. — К., 2009. — 38 с.
9. Гоббс Томас. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної / Переклад з англ. — К.: Дух і Літера, 2000. — 606 с.
10. Локк Джон. Два трактати про врядування. — К., 2001. — 265 с.
11. Монтескье Ш. Избранные сочинения. — М., 1955. — 800 с.
12. Руссо Ж.— Ж. Об общественном договоре. Трактаты. — М., 1998. — 416 с.
13. Боярська З. І. Історія держави і права України: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2001. — 280 с.
14. Малютін І. Природні феномени дкржавної влади // Віче. – № 14. – 2012.

ХАЛАВКА ТАРАС БОГДАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВРАХУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ОБСЄ ТА СПЕЦИФІКИ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

На території України згідно з даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р. проживає 48,2 млн. осіб, які відповідно до Конституції України являють собою Український народ. Він складається з представників понад 130 національностей, у т.ч. з ряду етнічних спільнот: українців, національних меншин та корінних народів [3].

Україна, як мінімум, має 4 прикордонні регіони, на яких проживають чисельні національні меншини, що межують з відповідними спорідненими державами, а саме: Чернівецька область (румунська та молдовська громади); Закарпаття (угорці та румуни); Одеська область (молдовани); Схід України та Крим (росіяни).

Відносини на цих територіях носять специфічний характер та мають ряд особливостей, серед них:

- наявність впливу історичних батьківщин, нами запропоновано термін споріднених держав (англійською це звучить як kin-state). Досить часто цей вплив не є конструктивним у контексті реалізації Україною власної етнонаціональної політики спрямованої на інтеграцію національних меншин в українське суспільство;

- національні меншини, які проживають у цих регіонах характеризуються високим рівнем мовної сегрегації. Однією з причин цього є низький рівень вивчення української мови у школах з навчанням рідною мовою. На цей факт вказував і Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин у своєму листі до МЗС України: «румунська меншина, яка компактно проживає на півдні Чернівецької області України, спромоглася зберегти сильну етнокультурну ідентичність та визнає румунську мову як рідну... Водночас ще багато потрібно зробити для того, щоб покращити рівень знання державної мови членами румунської меншини в Україні. Вільне володіння державною мовою є основою для інтеграції в національне суспільство осіб, які належать до національних меншин» [1];

- частина цих прикордонних регіонів є учасниками транскордонних інтеграційних утворень, зокрема єврорегіонів «Верхній Прут» та «Нижній Дунай», до компетенції яких входить і врегулювання міжетнічних відносин (це прописано у їхніх статутах).

Офісом Верховного Комісару ОБСЄ у справах національних меншин розроблено цілий ряд рекомендацій для національних урядів щодо реалізації прав національних меншин, залучення їх до інтеграційних процесів, зокрема Больцанівські рекомендації про національні меншини у міждержавних стосунках, які прийняті у 2008 році. Даними рекомендаціями зокрема унормовано взаємовідносини між спорідненими державами, національними меншинами і державами проживання меншин [2].

Станом на початок жовтня на розгляд депутатів Верховної ради України надійшли два законопроекти «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України», автором одного з них є голова профільного підкомітету ВРУ М.Джемільов, іншого – Міністерство культури України.

Законопроект М.Джемільова є проривом у формуванні етнонаціональної політики, зокрема понятійний апарат враховує більшість європейських стандартів у цій сфері [4]. Однак в даному законопроекті не враховано специфіку реалізації етнонаціональної політики у прикордонних регіонах.

Законопроект розроблений Міністерством культури та схвалений на засіданні Кабінету Міністрів України 28 серпня 2013 року, теж містить ряд прогресивних норм. Однак частина визначень, які наведені у даній Концепції не враховують Рекомендації ПАРЄ, зокрема базове визначення національної меншини, не проводить розмежування з новоприбулими мігрантами [5]. Концепція, розроблена Міністерством, не містить наукового забезпечення її виконання, вона також не враховує специфіки прикордонних регіонів, як і проект Закону за авторства М.Джемільова.

На підставі положень рекомендацій ОБСЄ, а також враховуючи специфіку прикордонних регіонів нами сформульовано ряд пропозицій до проектів законів України «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України». Дані пропозиції стосувались:

1. Необхідності імплементації в українське законодавство норм передбачених Гаазькими рекомендаціями ОБСЄ щодо прав національних меншин на освіту, Больцанівськими рекомендаціями ОБСЄ щодо національних меншин у міждержавних стосунках та Люблянівськими керівними принципами ОБСЄ щодо інтеграції у різноманітних суспільствах;
2. Налагодження транскордонної співпраці зокрема і в єврорегіонах, яка повинна не тільки включати співпрацю з національними меншинами, але й партнерство у реалізації спільних транскордонних проектів у гуманітарній сфері (освіта, мас-медіа тощо);
3. Проведення систематичних досліджень, у тому числі соціологічних, з метою визначення становища та суспільно-політичних настроїв національних меншин, які проживають на прикордонних територіях.

Ці пропозиції знайшли підтримку у Всеукраїнської національно-культурної молдавської Асоціації та були направлені на розгляд у профільний підкомітет з питань етнополітики, прав корінних народів та національних меншин Верховної Ради України.

Список використаних джерел.

1. Бабак К. Спільний моніторинг стану задоволення прав української національної меншини Румунії та румунської національної меншини України: шляхом порозуміння до добросусідства і партнерства [Текст] / К.Бабак // Вісник Держкомнацрелігії України. – 2008. – №1. – С. 142 – 151
2. Больцанские Рекомендации о национальных меньшинствах в межгосударственных отношениях и пояснительная записка [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.osce-hcnm.org
3. Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // 2001.ukrcensus.gov.ua / results / general / nationality /
4. Концепція державної етнонаціональної політики України [Електронний ресурс]: проект Закону України. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?id=&pf3511 =47852
5. Концепція державної етнонаціональної політики України [Електронний ресурс]: проект Закону України. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?id=&pf3511 =48559

ШАМРАЄВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри права та європейської інтеграції
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ЗМІНА ПІДХОДІВ І ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ

Євроатлантична інтеграція на сьогодні переживає ряд значних реформаційних процесів, що певною мірою можна сказати і про процес реалізації вітчизняної зовнішньої політики. На сьогодні змінено деякі концептуальні підходи та

принципи взаємовідносин між сторонами. Як відомо у 2007 – 2008 рр. у відносинах Україна-НАТО виникло певне похолодання і невизначеність, ці процеси були пов'язані із переглядом стратегії розвитку як альянсу так і нашої держави.

У липні 2010 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», яким наша держава проголосила позаблоковий статус. Як це не парадоксально, але переведення відносин Україна – НАТО на рівень розвитку конструктивного партнерства, як це записано в Законі, допомогло Україні вирішити питання підвищення безпеки держави у внутрішньому та зовнішньому вимірах. По-перше, питання про членство в НАТО більше не роз'єднує українське суспільство та не є розмінною монетою у грі різних політичних сил. І по-друге, зняття з порядку денного Україною питання про вступ до НАТО стало свідченням пошуку нашою державою конкретних шляхів вирішення безпекових питань з урахуванням інтересів усіх міжнародних партнерів (і країн-членів НАТО, і Росії).

За оцінками експертів, вибір, зроблений Україною, зняв з порядку денного питання, з ким Україна: із Заходом чи Сходом, з НАТО чи ОДКБ. Він орієнтований на майбутнє, оскільки відкриває нові можливості реалізації потенціалу нашої держави бути рівноправним учасником міжнародного співробітництва в питаннях стабільності та безпеки.

Таку позицію української еліти поділяють і в НАТО. Про це свідчать перетворення, що реалізуються сьогодні Альянсом у контексті рішень Лісабонського саміту 2010 р., передусім щодо схвалення нової Стратегічної концепції, яка визначила шлях розвитку Альянсу на найближчі 10 років.

У найближчі десять років Альянс, як і раніше, прагнутиме до одноосібної ролі провідної регіональної структури безпеки в Європі, активно братиме участь у врегулюванні конфліктів у всьому світі (особливо в зонах, де безпосередньо зачіпаються його інтереси) та продовжуватиме політику розширення на Схід.

Нова Стратегія дистанціюється від поняття оборони та наближається до поняття безпеки. Доказом цього є констатація необхідності розвитку невійськових методів виконання завдань Альянсу – дипломатії, розвідки та допомоги в розвитку.

До нової сфери уваги Альянсу слід віднести й забезпечення енергетичної безпеки. НАТО планує «захищати енергетичну інфраструктуру», у тому числі й територій, якими здійснюється транзит енергоресурсів до Європи, а також власне лінії постачання.

Україні в процесі вироблення підходів до розвитку відносин із НАТО треба брати до уваги згаданий перелік загроз, що значно спростить узгодження напрямів співпраці й матиме взаємовигідний характер для обох сторін. Що ж до можливих дій НАТО стосовно захисту енергетичної інфраструктури, то вони безпосередньо зачіпають інтереси України, яка є основною державою-транзитером для низки країн-членів Альянсу і вже мала сумний досвід перебування у центрі конфлікту щодо зриву постачання енергоносіїв європейським споживачам. Тому це положення Концепції має стати предметом ретельних консультацій між двома сторонами в процесі розвитку двосторонніх відносин.

Нинішня позиція України цілком задовольняє НАТО. Північноатлантичний альянс на найвищому політичному рівні визнав політику позаблокового статусу України. Водночас він залишив відкритими двері для України, надавши нашій державі по суті безпекову альтернативу, якою вона може скористатися залежно від того, як складатиметься міжнародна ситуація.

Варто зазначити, що відмовившись від прагнення до членства в НАТО, Україна разом з тим задекларувала гостру зацікавленість у практичній конструктивній співпраці з НАТО.

Найголовнішими напрямками співробітництва між Україною та НАТО у найближчій перспективі залишатимуться такі: участь України в місіях НАТО, співробітництво в реформуванні сектору безпеки та оборони, у військовій і військово-технічній сферах, співробітництво у військово-технічній галузі, співробітництво в подоланні загроз невоєнного характеру, співробітництво у сферах науки та захисту довкілля.

Незважаючи на доволі активне співробітництво України з Альянсом, на сьогодні існує низка об'єктивних чинників, що стримують цей процес.

Найвагомішими з них є такі: проведення в Україні адміністративної реформи, низька ефективність координації діяльності українських міністерств щодо співробітництва з НАТО, розбудова Україною співробітництва з альтернативними військово-політичних союзами за рахунок розвитку відносин із НАТО.

Протягом останніх двох, трьох років відбулися кардинальні зміни у поглядах на розвиток відносин між Україною та НАТО. Причинами цього стало, з одного боку, ухвалення українським парламентом нової редакції Закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», яким було проголошено позаблоковий статус нашої держави, а з іншого – затвердження нової Стратегічної концепції Альянсу. Подальший розвиток відносин лише підтвердив правильність позаблокового вибору України на сучасному етапі.

При виробленні підходів до розвитку відносин з НАТО українським фахівцям доцільно враховувати перелік загроз і викликів, визначених новою Стратегічною концепцією Альянсу, задля оптимізації процесу узгодження напрямів двосторонньої співпраці. Водночас при плануванні співробітництва з Альянсом українська сторона має враховувати відсутність у Концепції положення про необхідність отримання санкції РБ ООН для участі НАТО у конфліктах за межами своєї традиційної зони відповідальності, що опосередковано може поставити під загрозу відносини України з третіми державами. Крім того, треба мати на увазі, що задекларовані в документі можливі дії НАТО щодо захисту енергетичної інфраструктури безпосередньо зачіпають інтереси України, яка є основною державою-транзитером для низки країн-членів Альянсу.

Нинішня українська позиція цілком задовольняє НАТО, більшість країн-членів якої позитивно сприймають відмову української влади від прагнення домогтися членства в Альянсі за всяку ціну, навіть якщо цей крок «розколює» єдність організації та ускладнює процес нормалізації відносин із Росією.

Список використаних джерел.

1. Генеральный секретарь НАТО Андерс Фог Расмуссен: «Мы будем еще більше работать с Украиной» // Профіль. – 2011. – № 8 (177). – 26 лютого.
2. НАТО – Україна: історія успіху // День. – 2011. – № 83. – 18 травня
3. США – Україна: відверті відносини // День. – 2011. – № 4. – 10 березня.
4. Украина заинтересована в укреплении партнерства с НАТО // Голос Америки. – 2010. – 25 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.voanews.com / russian / news / Ukraine-NATO-2010-12-25-112450024.html

ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

начальник управління інформаційно-телекомунікаційних технологій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ф.-м.н., доцент

ТІТОВ ІГОР ЄВГЕНОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СИСТЕМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В проекті державної програми розвитку галузі інформаційних технологій (ІТ) на період до 2023 року визначається стратегічне завдання України як повномасштабне входження в інформаційне суспільство в якості його повноправного учасника – при збереженні політичної незалежності, національної самобутності й культурних традицій, що забезпечить підйом суспільного добробуту, перехід від економіки з паливно-сировинною орієнтацією до економіки, заснованої на знаннях, подолання економічного й технологічного відставання від провідних світових держав і істотного скорочення числа загроз національній безпеці, залучення громадян до всіх благ інформаційного суспільства.

В проекті підкреслюється, що з боку держави попит на ІТ обмежують:

- ✓ відсутність розвиненого попиту на ІТ – продукти й послуги;
- ✓ відсутність достатнього досвіду використання ІТ в органах державного управління у державних структурах;
- ✓ недостатня ефективність впровадження масштабних ІТ – проектів у силу відомчої роз'єднаності;
- ✓ недостатній загальний рівень використання ІТ в органах державної влади;
- ✓ недостатність кадрів для галузі ІТ;
- ✓ недостатній рівень кваліфікації користувачів ІТ тощо.

Для подолання останіх двох обмежень передбачається стимулювання попиту на надання електронних послуг, закрема дистанційного навчання.

В Національній академії державного управління при Президентові України (НАДУ) та її регіональних інститутах (РІ) запроваджена заочно-дистанційна форма навчання при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. На базі НАДУ та її РІ розгорнута відповідна інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура (ІТІ) та встановлена система дистанційного навчання (СДН) «Прометей». Для інтеграції інформаційних ресурсів (ІР) в галузі знань «Державне управління» створено портал «Міжрегіональна інформаційно-освітня мережа 'Ефективна держава'» (www.derzhava.in.ua). Причому, значна питома вага ІР в галузі знань «Державне управління» припадає на СДН та електронні бібліотеки.

До системи підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні входять 28 вищих навчальних закладів, 23 регіональних центра підвищення кваліфікації (РЦПК), 40 галузевих інститута підвищення кваліфікації та вищі навчальні заклади, що мають спеціалізовані вчені ради, яким надано право присудження наукового ступеню в галузі науки «Державне управління». Безперечно, кожна з вищезазначених установ підтримує певні ІР.

Треба зазначити, що незважаючи на те, що всі РІ НАДУ використовують один і той же програмний продукт, як для супроводу навчального процесу за технологією дистанційного навчання (СДН «Прометей»), так і для підтримки електронної бібліотеки (автоматизована бібліотечно-інформаційна система ІРБІС), всі вони працюють у локальному режимі (тобто обслуговують тільки свою організацію).

Сучасні вимоги до навчання та економічні чинники висувають на порядок денний питання оптимізації затрат на підтримку ІТІ та спрощення системи управління ІТІ. В рамках Національної системи підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування встає питання інтеграції ІР та механізмів їх підтримки. Хмарні технології дають відповідь на багато питань в цій площині.

Безумовно, впровадження хмарний технологій у повному обсязі значно підвищить сукупну вартість володіння ІТІ. Створення повнокровних центрів обробки даних (ЦОД) (data center) ще попереду, також як і розгляд питання використання механізмів ІТ-аутсорсингу. На першому етапі досить скористатися технологіями віртуалізації, які закладено в сучасних операційних системах Windows Server. Тоді можна запропонувать наступну модель використання вже побудованою ІТІ.

На першому етапі РІ надають експериментальні віртуальні площадки для використання технологій дистанційного навчання регіональним центрам підвищення кваліфікації. Вже з листопаду 2013 року ОРІДУ НАДУ при Президентові України готовий надати можливість Севастопольському, Миколаївському та Херсонському обласним центрам перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій проводити навчання у своїх регіонах у дистанційному форматі.

Надання технічної можливості використування СДН це меньш ніж півсправи. Треба ще навчити майбутніх адміністраторів системи, організаторів навчального процесу, і перш за все, підготувати тренерів для навчання викладачів (тьюторів) надалі. Безумовно, використання дистанційного формату у процесі перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів передбачає розробку або наявність відповідних дистанційних курсів (ДК) (навчально-методичних матеріалів). В цьому, дуже важливому та тяжкому напрямку, НАДУ може надати допомогу РЦПК у вигляді власного стандарту розробки та оформлення ДК, а науково-методичні ради РІ зможуть провести відповідну експертизу наданних ДК РЦПК. Таким чином, з часом, на базі РІ будуть створенні банки даних ДК РІ та РЦПК. Наявність таких банків надасть можливість здійснювати обмін ДК між РІ та РЦПК. Звичайно при цьому будут виникать і економічні питання, які повязані із взаємодією різних організацій (оренда та експлуатація ІТІ, фінансування розробки ДК, оплата праці працівників та викладачів різних організацій тощо).

На другому етапі (після створення ЦОД на базі НАДУ при Президентові України) можна говорити про інтеграцію дистанційного навчання Національної системи підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікаці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування у повному обсязі.

Безумовно можливі і деякі відгалуження у цієї моделі. Так, наприклад, ОРІДУ розпочав розробляти деякій мінімальний стандарт ІТІ, якому повинна задовольняти ІТІ організації для скорочення витрат при запровадженні технології ІТ-аутсорсингу. Ця робота виконується сумісно з регіональним ЦОД на базі компанії Скайлайн Електроникс Лтд. Ця гілка моделі дозволить здійснити інтеграцію ІР та механізмів надання електронних освітянських послуг на регіональному, місцевому та міжрегіональному рівнях. Можна розглянути можливість інтеграції ІР та механізмів надання електронних освітянських послуг на регіональному та міжрегіональному рівнях на базі ЦОД обласних інформаційно-аналітичних центрів (наприклад, на базі комунальне підприємство «Обласний інформаційно-аналітичний центр», www.iac.odessa.gov.ua).

Не можна забувати о можливості створення регіональних ЦОД на базі РІ в Національній системі підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікаці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в якості ядер ЦОД Національної системи. Усі ці варіанти потребують серьозних економічних обрахувань, і в цьому випадку без допомоги консалтингових послуг в галузі ІТ (ІТ-консалтинг) нам не обійтися.

Безперечно, вищезазначені міркування стосуються і питань інтеграції в таких напрямках, як електронна бібліотека, електронний документообіг і на його основі побудова електронноїх взаємодії між суб'єктами Національної системи підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікаці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Тільки після цього можна говорити про нове призначення і новий зміст порталу «Міжрегіональна інформаційно-освітня мережа 'Ефективна держава'».

АСАНОВА АЛІМЕ АСАНІВНА

виконавчий директор Української асоціації європейських студій

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Спрямованість політичних векторів України на сталий розвиток, європейські цінності і демократію участі актуалізують необхідність партнерства держави і громадянського суспільства. Як зазначено у Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, без розвиненого громадянського суспільства, участі громадян в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванні, держава не створить можливостей для забезпечення функціонування різних моделей демократії участі. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему суспільних відносин дає змогу розширити можливості суспільно-політичної участі громадян, створити умови для зростання громадської активності. З урахуванням того, що практична імплементація громадянських свобод, принципів прав людини для підвищення якості життя здійснюється здебільше на рівні місцевої влади, особливого значення набуває впровадження електронного урядування саме на місцевому рівні. Актуальність цього питання визначається на рівні держави концептуальними і програмними документами, досліджується вітчизняними вченими.

З огляду на зазначене метою даного дослідження є визначення особливостей впровадження електронного урядування на місцевому рівні.

Існує багато визначень електронного урядування, які виводяться дослідниками виходячи з різних функцій і принципів. Виходячи з прикладних аспектів цього поняття, під «електронним урядуванням» розуміємо спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, яка забезпечує функціонування певних служб в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування громадянина з офіційним установами [1].

На практиці це означає організацію управління державою та взаємодії з фізичними, юридичними особами та громадськими організаціями шляхом максимального використання в органах публічної адміністрації сучасних інформаційних технологій. Тобто, е-урядування передбачає наступне: будь-яка особа (фізична, юридична, громадська організація) через інформаційно-комунікаційні засоби може звертатися до органів державної влади, органів місцевого

самоврядування для отримання необхідної інформації, і головне – для отримання адміністративних послуг. Це передбачає, в першу чергу, готовність держави до такого рода взаємодії. За результатами міжнародних досліджень у сфері впровадження інформаційно-комунікаційних технологій рейтинг України за індексом готовності уряду (Government readiness) – 122 місце із 138 держав [4].

В Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні відмічено уповільненість та недостатність координування процесу впровадження електронного урядування, причому всі перераховані в документі перешкоди і недоліки ще більш актуалізуються на місцевому рівні. До того, органи місцевого самоврядування порівняно з центральними органами виконавчої влади мають значно нижчий рівень інформаційно-технологічного забезпечення адміністративно-управлінських процесів, а також розвитку інформаційно-технологічної інфраструктури та державних інформаційних систем.

З метою оцінки ступеня використання в діяльності органів місцевого самоврядування елементів електронного урядування для забезпечення оперативного і повного інформування громадськості, активізації її залучення до суспільно-політичних процесів, сприяння прозорості місцевої політики и протидія корупції «Подільською агенцією регіонального розвитку» проведено моніторинг ефективності впровадження системи електронного урядування в містах України.

Моніторинг був спрямований на дослідження якості впровадження та розвитку двох базових інструментів електронного урядування: офіційні веб-сайти та система електронного документообігу органів місцевого самоврядування 100 найбільших міст України. Оцінка веб-сайтів здійснювалася за 83-ма показниками, що відображали рівень інформаційної наповненості сайтів, наявність інструментів для зворотного зв'язку та надання послуг, зручність веб-сайтів у користуванні, оперативність оновлення інформації. Якщо інформаційна наповненість загалом знаходиться на достатньому рівні, то використання інструментів зворотного зв'язку та надання послуг на більшості проаналізованих сайтів знаходиться на надзвичайно низькому рівні – лише 10 із 100 міст отримали більше половини балів від максимально можливого, системи електронних звернень, на більшості сайтів реалізовано лише 2-3 інструменти із 23 зазначених в методології моніторингу [2].

В той же час, існує парадокс, коли за умов відсутності нормативно-правового документу, який би регулював процес впровадження системи е-урядування на місцевому рівні, багато міст вже сьогодні досить успішно розвивають окремі інструменти [5]. Тому Асоціація органів місцевого самоврядування «Міста електронного врядування» провела Національний конкурс впроваджених проектів в сфері електронного урядування [3]. Це може стати ефективним інструментом виявлення та поширення кращих практик органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з впровадження інформаційних технологій на регіональних рівнях, спрямованих на підвищення ефективності управління територіальної громадою, розширення електронних сервісів для населення та підприємців, розвитку електронної демократії.

Підводячи підсумки, слід сказати, що розвиток електронного урядування на місцевому рівні слід направити на забезпечення повної і доступної інформації з питань, що відносяться до сфери діяльності органу державної влади / місцевого самоврядування з оперативним оновленням, розвиток внутрішньої інформаційна інфраструктура, в першу чергу, електронного документообігу, електронні сервіси і електронний інструментарій для спілкування влади і громадськості і надання он-лайн послуг. До впровадження цих процесів потрібно залучати представників громадянського суспільства. Також важливим є налагодження діалогу між містами, регіонами для обміну досвідом і поширення кращих практик електронного урядування.

Список використаних джерел.

1. Електронне урядування в Україні – ефективна влада для мешканців. – К.: ПРООН / МПВСР, 2011. – 52 с.
2. Моніторинг ефективності впровадження системи електронного урядування в містах України. – Вінниця, 2013. – 65 с.
3. Оголошено переможців Національного конкурсу впроваджених проектів в сфері електронного урядування на регіональних рівнях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // auc.org.ua / news / ogolosheno-peremozhtsiv-natsionalnogo-konkursu-vprovadzhenikh-proektiv-v-sferi-elektronnogo-ury
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні; Розпорядження Кабінет Міністрів України від 15.05.2013 № 386-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 386-2013-р
5. Чи стануть українські міста електронними? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.pard.org.ua / index.php?start=5

БЕКЕТОВА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

КРАУДСОРСИНГ– НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ

Інтернет відкрив для людини нові можливості. За останні роки в глобальній павутині з'явилася безліч платформ, що дозволяють взаємодіяти великому числу користувачів. Передусім це соціальні мережі. Розвиток таких проектів як Facebook, Wikipedia і YouTube і вивчення на їх основі моделей соціальної взаємодії людей дозволив відкрити в людській природі нові особливості. Ці особливості поза межами Інтернетувзагалі неможливо вивчити. У 2006 році американський письменник ДжефХау дав визначення одному з таких феноменів – краудсорсинг.

Термін «краудсорсинг» нестримно увійшов до виступів політиків і діячів бізнесу, перших осіб держав, все частіше і частіше він з'являється на сторінках засобів масової інформації. Поширюється кількість публікацій та наукових досліджень щодо використання краудсорсинговихпроектів на різних рівнях державного управління [1-4].

Краудсорсинг(crowdsoursing) – технологія віртуальної (за допомогою Інтернету) соціальної взаємодії органів державного управління, місцевого самоврядування та споживачів державних владних послуг (бізнесу, населення, окремих осів), яка орієнтована на задоволення потреб останніх за рахунок надання їм права брати участь у процесі прийняття державних управлінських рішень, що стосуються їх життєдіяльності на стадіях опрацювання, прийняття та реалізації [5].

Розглянемо різні категорії краудсорсингу.

По сфері життя можна виділити наступні категорії краудсорсінгу:

- бізнес;

- соціальний або громадський (рішення будь-якого спектру завдань, пов'язаних з громадською діяльністю, взаємовідносинами між людьми, добродійністю);

- політичний або державний (проекти обговорення різних законів і інших державних ініціатив; обговорення проходять як в режимі голосування, так і збору конкретних думок і пошуку рішень).

За типом вирішуванихзавдань визначають такі основні категорії краудсорсінгу:

а) Створення продукту(контенту).

Основа платформ по генерації контенту – механізмконкурсів, в результатіякогооголошується один абодекількапереможців. Замовники конкурсу по сутібезкоштовноотримуютьвеликукількістьваріантів контенту і можутьвибратикраще.

б) Голосування.

Це стандартний етап будь-якого краудсорсингового процесу, у рамках якого відбувається відбір і порівняння отриманих результатів та ухвалення рішення, який з варіантів контенту краще.При цьомузастосовуютьсярізні схеми оцінювання.

в) Пошукрішення.

Платформи цього типу орієнтовані на збір ідей, їх структуризацію, обговорення і вибір найбільш оптимального рішення. Можна збирати ідеї як усередині – у співробітників, так і ззовні – у клієнтів, партнерів. Мотивація учасників є одним з найважливіших критеріїв.

г) Пошук людей.

Такіплатформизазвичайіснують на стикуонлайну і оффлайна і для своєїдіяльності активно задіюютьфізичний ресурс. Завдяки волонтерам пошук не обмежуєтьсятільки одним регіоном.

д) Збірінформації.

У рамках цього типу краудсорсингавідвиконавця не потрібноглибокізнання предмета дослідження. Зазвичай все зводитьсядо чисто механічнихдій(сортуванняоб'єктів, їх ідентифікація). До збору інформації можна також віднести завдання, пов'язані з маркетинговими дослідженнями. Часто виконавцізнаходяться в онлайні і результатиїхроботитакожперевіряють на сайті, але самевиконанняпоставленогозавданняздійснюється в оффлайне.

е) Збір думок.

В першу чергу, йдеться про дослідження, коли можна швидко, якісно і недорого отримати необхідну інформацію від цільової аудиторії: отримання зворотному зв'язку у вигляді думок, відгуків. Цінністьплатформи в даномувипадкугрунтується на об'ємібазиреспондентів, яку у будь-якомувипадку треба буде сегментувати, виділяючи з неїпотрібнігрупи.

є) Збір коштів –краудфандинг.

В якості висновку слід зазначити, що всі вище перелічені типи краутсорсингу можливо впроваджуватиу державному секторі.Краудсорсинг– це нова управлінськатехнологія, яка сприятиме підвищенню прозорості влади та створитиме умови для прояву ініціативи громадян. Це приклад поєднання управління та самоорганізаційних процесів на базі врахування синергетичних властивостей об'єктів управління

Список використаних джерел.

1. Кірєєва А.Б. Краудсорсинг як метод активного використання колективного інтелекту // Результат-орієнтовані підходи, інструменти та технології в публічному управлінні: матеріали наук.-практ.конф за між нар.участю, м.Дніпропетровськ, 26 жовт. 2012 / за аг.ред. Ю.П.Шарова. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2012. – с. 78-81
2. Полухин О.Н. // Публічне управління: виклики XXI століття: зб. Тез XIII Міжнар. Наук. Конгресу, 21-22 березня 2013р. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2013, с. 46-47
3. Ситник Н.І. Краудсорсинг: розширення можливостей організаційної креативності // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та управління: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 16-17 січня 2013р., Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ: «Герда», 2013. – с. 138-141
4. Марутян Р. Краудсорсинг у сфері національної безпеки: соціальні мережі як ресурс забезпечення обороноздатності держави // http: // dsaua.org /
5. Іжа М., Крупник А. Трансформація публічного управління в умовах соціально-політичної модернізації України // Актуальні проблеми державного управління. Збірник наукових праць ОРІДУ НАДУ, Випуск 4 (52), 2012, – с. 3-7

БУЗОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

заступник голови Балтської районної ради Одеської області

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СУСПІЛЬСТВІ

Електронна взаємодія в суспільстві регулюється інформаційним правом [1].Також існує синонім – комунікаційні права. Їх співвідносять з розвитком Інтернету, оскільки здобутки інформаційних технологій сприяють необхідності

регулювання процесу реалізації прав людини в глобальній Мережі, а також встановлення норм інформаційних відносин між людьми, організаціями, органами влади тощо.

Все це стосується державної інформаційної політики. У контексті інформаційного права державна інформаційна політики розуміється як окремий вид політики, котрий засобами державної (політичної) влади створює і забезпечує функціонування національної системи регуляції інформаційних відносин, захист прав і основоположних свобод людини та збалансованість інтересів людини, суспільства і держави щодо сфери інформаційного права. Під державною інформаційною політикою мається на увазі регулююча діяльність державних органів, спрямована на розвиток інформаційної сфери суспільства, що охоплює всю сукупність відносин, пов'язаних зі створенням, отриманням, збереженням, обробкою, використанням і поширенням інформації та даних у всіх її видах та секторах застосування: наукової, науково-технічної, науково-освітньої, виробничої, ділової, розважальної і т. п.

Інформаційне право стосується цілеспрямованого регулювання відносин в інформаційному просторі, під яким розуміється простір щодо юрисдикції відповідної держави, приймають необхідні законодавчі акти, перебудовують діяльність органів державної влади, котрі відповідають за формування і реалізацію інформаційної політики.

Інформаційне право України співвідносять з цілою низкою законодавчих актів щодо використання інформації. Частина з них наведена у пукнті 2. Окрім того, є ще певний перелік нормативно-правових актів (зазначимо чинних і тих, котрі втратили чинність), які відносяться до інформаційного права. Зокрема це стосується наступних: «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2], «Про науково-технічну інформацію» [3], «Про друковані засоби масової інформації» [4], «Про авторське право та суміжні права» [5], «Про національний архівний фонд і архівні установи» [6], «Про телебачення і радіомовлення» [7], «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості відносин власності стосовно засобів масової інформації» [8], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних» [9], «Про засади державної мовної політики» [10], «Про доступ до публічної інформації» [11], «Про рекламу» [12], «Про захист від недобросовісної конкуренції» [13], «Про телекомунікації» [14], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії розповсюдженню дитячої порнографії» [15], Модельний закон про захист дітей від інформації, котра наносить шкоду їх здоров'ю та розвитку (прийнятий на третьому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД: Постанова № 33-15 від 3 грудня 2009 р.) [16].

Предметом інформаційного права вважають упорядкування та правове регулювання суспільних інформаційних відносин, які відображають специфічні умови і правила поведінки різних суб'єктів права і управління в інформаційній сфері.

Інформація фахівцями розглядається як об'єкт інформаційних відносин. Втім, поява комп'ютерної техніки, інформаційно-комп'ютерних технологій та телекомунікаційних мереж сприяє не тільки підвищенню їх ролі у всіх сферах життєдіяльності людини, суспільства та держави, а й привела до зміни суті, характеру і спрямованості багатьох суспільних відносин, появи нового виду правових відносин, які фахівці визначають як інформаційні відносини щодо електронно-інформаційного середовища. Отже інформаційне право має широкий спектр питань континууму оффлайнові інформаційні відносини і онлайнові інформаційні відносини

Інформаційні відносини – це суспільні відносини, що мають місце в процесі створення, поширення, використання, збереження і знищення (утилізації) інформації.

Інформаційно-інфраструктурні відносини – це суспільні відносини, що мають місце в процесі забезпечення реалізації інформаційних відносин, тобто пов'язані з функціонуванням суб'єктів інформаційної інфраструктури, які надають інформаційні послуги і виконують роботи в інформаційній сфері, використовують інформаційні технології і ресурси, забезпечують інформаційну безпеку тощо.

Виокремлюються певні норми інформаційного права, котрі в тому або іншому вигляді активно впливають на всю соціальну сферу суспільства, пов'язану із створенням, розповсюдженням, обробкою і споживанням інформації, а також на всю інформаційну сферу суспільства. Як сфера правового регулювання вона є сукупністю суб'єктів права, що здійснюють на основі інформаційного та іншого законодавства таку діяльність, яка дозволяє вирішувати конкретні інформаційні задачі в суспільстві, включаючи і сам механізм правового регулювання цієї сфери.

Список використаних джерел.

1. Брижко В. М. Інформаційне право : нормативні та методологічні засади упорядкування інформаційних відносин : [монографія] / В. М. Брижко, М. Я. Швець. – К. : НДЦПІ АПрН України, 2009 р. – 290 с.
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
3. Закон України «Про науково-технічну інформацію». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
4. Закон України «Про друковані засоби масової інформації». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
5. Закон України «Про авторське право та суміжні права». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
6. Закон України «Про національний архівний фонд і архівні установи». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
7. Закон України «Про телебачення і радіомовлення». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості відносин власності стосовно засобів масової інформації». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
10. Закон України «Про засади державної мовної політики». – Режим доступу: / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581

11. Закон України «Про доступ до публічної інформації». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
12. Закон України «Про рекламу». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
13. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
14. Закон України «Про телекомунікації». – Режим доступу : / http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
15. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії розповсюдженню дитячої порнографії». – Режим доступу : // http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581
16. Модельний закон о защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию: Принят на тридцать третьем пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ / Постановление № 33-15 от 3 декабря 2009 г. – Режим доступу : // http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 409-18 / print1364475236964581

ВАСИЛЕНКО ВАДИМ ІВАНОВИЧ

начальник відділу Департаменту криптографічного захисту інформації
Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Захист інформаційного простору України від небажаного інформаційного впливу, захист національних та державних інформаційних ресурсів (ДІР), забезпечення безпечного функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем (ІТС) та захист інформації, що циркулює в них, – це необхідні складові діяльності щодо забезпечення національної безпеки в цілому [1].

Можливо виділити наступні загрози реалізації національних інтересів України через вплив на ДІР, як складову інформаційної сфери [2]:

– порушення штатного режиму функціонування ІТС;
– випадкові або навмисні дії, що спричинили порушення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, що містить державну та іншу, передбачену законом, таємницю;
– виток інформації, що становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю;
– порушення цілісності та доступності важливої для держави інформації;
– спотворення (знищення) національних інформаційних ресурсів;
– посилення технологічної залежності України від іноземних країн в інформаційній сфері;
– розв'язування інформаційного протиборства.

Сьогодні найбільш актуальними питаннями забезпечення захисту ДІР є:

– виявлення та запобігання постійно зростаючим загрозам ДІР у тих ІТС, до яких можливо отримати доступ з боку мережі Інтернет;
– загальна активізація несанкціонованих дій відносно ДІР у світі (переважно веб-сайтів);
– невідповідність стану захищеності інформації в ІТС державних органів, вимогам законодавства і нормативних документів.

Основними причинами порушень та недоліками у роботі із забезпечення безпеки інформації в ІТС державних органів є невирішеність у державі проблеми фінансування заходів із забезпечення захисту інформації в державних органах.

Незадовільний стан захисту інформації в державних органах обумовлюється також :

– відсутністю дієвої законодавчо визначеної організаційної інфраструктури захисту інформації;
– недостатньою увагою переважної більшості керівників державних органів до питань захисту інформації та недостатнім усвідомленням їх значення для національної безпеки;
– невизначеністю на законодавчому рівні єдиного підходу та критеріїв віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до службової інформації, а також віднесення інформації про особу до відкритої, конфіденційної або таємної;
– невизначеністю на законодавчому рівні класів (груп) інформації залежно від необхідності забезпечення її цілісності, доступності, конфіденційності.

Нерозвиненість законодавства щодо регулювання інформаційних процесів створює сукупність умов і чинників, які впливають на безпеку життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави [4]. Найважливішим напрямом державної політики України щодо зміцнення її потужності є вдосконалення механізмів забезпечення безпеки ДІР.

На законодавчому рівні необхідно [3]:

– закріплення системоутворюючих понять: інформаційний суверенітет та національний інформаційний простір, основою яких ДІР, а також правового режиму інформації і принципів міжнародного інформаційного співробітництва, що повинні регламентувати поведінку суб'єктів України при формуванні, поширенні, використанні й захисті ДІР у процесі міжнародного інформаційного обміну;
– визначити напрям діяльності усіх державних органів у державному управлінні інформаційною сферою;
– визначити закріплення механізмів реалізації прав громадян на інформацію загального використання;
– створення комплексу нормативно-правових актів відносно захисту ДІР та інформаційної інфраструктури;
– встановити дієвий порядок обліку ДІР;
– визначити єдиний підхід у державі до критеріїв віднесення категорії відомостей або окремих відомостей щодо обмежень її розповсюдження;

– здійснити регулювання розповсюдження інформації в Інтернет-просторі.

На рівні прийняття управлінських рішень необхідно:

– забезпечувати здійснення контролю за станом безпеки у комп'ютерних мережах;

– на етапі розробки інформаційних ресурсів та систем їх обробки визначати адекватні загрозам та рівноцінні «вартості» інформації механізми захисту;

– забезпечення управління ДІР з дотриманням загальних принципів і вимог нормативних документів щодо управління функціонуванням і розвитком;

– створення дієвих та ефективних механізмів управління ДІР.

На рівні створення ДІР необхідно:

– сконцентрувати ресурси держави зокрема на найважливіших напрямах досліджень із захисту ДІР;

– постійно здійснювати розвиток організаційної інфраструктури й системи охорони результатів інтелектуальної діяльності у науково-технічній сфері;

– здійснювати розвиток системи обліку результатів науково-технічної діяльності, виконаних за рахунок бюджетних коштів і засобів контролю з їхнім використанням;

– збереження і відтворення науково-технічних кадрів та науково-технічного потенціалу країни.

Список використаних джерел.

1. Кордон В.В. Інформаційний простір України: проблеми захисту й безпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / natural / nvvnu / filolog / 2010_21 / R2 / Kordon.pdf
2. Мелешко О.О., Поліщук Ю.О., Скомаровський А.О. Питання забезпечення безпеки інформації та її обміну в інформаційній сфері України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rusnauka.com / 17_AND_2010 / Informatica / 68813.doc.htm
3. Панова І.В. Актуальні питання реформування інформаційного законодавства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / pib / 2010_5 / PB-5 / PB-5_21.pdf.
4. Соснін О. В. Про правові основи удосконалення системи державного управління інформаційними ресурсами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // old.niss.gov.ua / book / Pr17_04.htm.

ВДОВИЧЕНКО ЛАРИСА ЮРІЇВНА

викладач кафедри економічної теорії Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова (м.Миколаїв), аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) надали органам публічного управління країн можливість роботи у сфері регуляторної діяльності (діяльності, спрямованої на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд органами публічного управління прийнятих ними рішень, що стосуються підприємництва) у принципово інших умовах – за допомогою електронного урядування. Сьогодні таке поняття, як «електронне урядування», можливо зазначити таким чином: використання ІКТ, особливо Інтернету, в якості інструмента, що дозволяє досягти більш ефективного управління [2]. Такий інструмент дозволяє більш ширше реалізовувати політику держави, надавати більш якісні послуги та підвищувати рівень відкритості і взаємодії з громадянами та бізнес-структурами, тобто для електронного урядування характерним є управління з першочерговою орієнтацією на споживачів.

Протягом останніх років в Україні здійснюються цілеспрямовані заходи з розвитку електронного урядування. Зокрема, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2010р. №2250-р схвалено Концепцію розвитку електронного урядування в Україні, реалізація якої передбачена на період до 2015 року, та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.09.2011р. №1014-р затверджено план заходів з впровадження цієї концепції. Незважаючи на це, науковці [1, С. 57] зазначають про існування низки проблем у сфері розвитку електронного урядування в Україні, до яких можна віднести: недосконалість нормативно-правової та методологічної бази; відсутність інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування; обмеженість доступу громадян та суб'єктів господарювання до інформаційних ресурсів органів державної влади та органів місцевого самоврядування тощо.

Однією з важливіших цілей електронного урядування є активне залучення громадянського суспільства до процесу розробки та реалізації державних управлінських рішень. Значення цього аспекту підтверджується тим, що ООН у своєму дослідженні електронного урядування у світі поряд з наявністю відповідної інфраструктури та присутністю органів влади у мережі Інтернет застосовує ступінь використання громадянами розроблених е-проектів у якості одного із трьох показників розвитку електронного урядування.

Отже, розвиток електронного урядування у сфері регуляторної діяльності обумовлений, в першу чергу, масштабним розвитком ІКТ в публічному управлінні. Разом з цим складність формування такої концепції в Україні визначається не повною готовністю громадян та суб'єктів господарювання до рівноправного діалогу з органами публічного управління (в тому числі регуляторними органами) на державному, регіональному та місцевому рівнях, існуючими формами та традиційними методами публічного управління, взаємодією різних структур з метою вирішення загальних соціально-економічних проблем.

В зв'язку з цим перед органами різних рівнів публічного управління нагальними постають питання:

1. Не акцентуючи увагу виключно на застосуванні ІКТ, потрібно направляти та контролювати процес інтеграції традиційного публічного управління з електронним.

2. Надання адміністративних послуг у сфері регуляторної діяльності – це лише частина функцій потенціального електронного урядування. Вичерпна інформація щодо регуляторної діяльності органів різних рівнів публічного

управління повинна бути не тільки стандартизована та розміщена на сайтах цих органів у мережі Інтернет. Головне – необхідно здійснити значні кроки у процесі використання ІКТ з метою забезпечення прямого та відкритого діалогу громадян і суб'єктів господарювання з органами публічного управління.

Іншими словами, розвиток електронного урядування у сфері регуляторної діяльності, як сучасної концепції публічного управління даної сфери, повинен бути направлений на пошук нового способу взаємодії держави, бізнесу та громадян у процесі підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду органами публічного управління нормативно-правових актів у сфері підприємництва, за допомогою активного використання ІКТ.

Як правило, при наукових дискурсах поняття «електронне урядування» зводять до електронного управління державного рівня. В той же час, не слід недооцінювати значення регіонального та місцевих рівнів електронного урядування. Саме на цих рівнях надаються основні адміністративні послуги населенню і відповідно саме тут повинні розвиватися технології надання послуг у режимі он-лайн. З іншого боку, в силу неоднорідності регіонів України розгляд електронного урядування тільки на державному рівні не може дати адекватної картини застосування ІКТ в українському публічному управлінні в цілому. Для цієї мети підходить саме регіональний рівень дослідження, оскільки, як правило, регіон являє собою територію більш чи менш однорідного рівня розвитку.

У зв'язку з чим у сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні вважаємо за доцільне запровадити у практику регуляторної діяльності органів публічного управління регіонального та місцевого рівнів наступні інструменти електронного управління:

По-перше, створити автоматизований банк даних про нормативно-правові акти у сфері підприємництва, систематично здійснювати його ведення, що надасть можливість розміщувати та зберігати на офіційних веб-сторінках органів влади вичерпну базу таких актів, до якої, крім самих текстів актів, обов'язково повинні включатися й документи, що стосуються процесу здійснення регуляторної діяльності, особливо розрахунки, що провадилися для оцінювання доцільності внесення тих чи інших пропозицій, результатів аналізу регуляторного впливу. Це дасть змогу розв'язати багато проблем щодо викладу тексту запланованих нормативно-правових актів у сфері підприємництва, усуне можливості їх дублювання тощо.

По-друге, автоматизувати контроль виконання нормативно-правових актів у сфері підприємництва, здійснювати систематичне спостереження за цим виконанням – їх моніторинг. Це дасть змогу систематизувати систему контролю зміни (коригування) нормативно-правових актів у сфері підприємництва, значно підвищити ефективність регуляторної діяльності. Якщо існує невідповідність умовам, що змінилися, і потрібне внесення змін у нормативно-правовий акт, а також існує певний лаг – проміжок часу від вступу в дію РА до моменту, з якого починає виявлятися негативний економічний та (або) адміністративний ефект від його дії, то така система даватиме змогу прийняти ефективне рішення щодо здійснення заходів коригування.

Перспектива подальших досліджень полягає у пошуку способів взаємодії держави, бізнесу та громадян у процесі здійснення у контексті системи електронного управління в Україні регуляторної діяльності на регіональному та місцевому рівнях при накопиченому іншими країнами досвіді.

Список використаних джерел.

1. Кваша Т. К., Паладченко О. Ф., Задорожня Г. П. Сучасний стан електронного урядування в Україні та шляхи його розвитку / Т. К Кваша, О. Ф Паладченко, Г. П. Задорожня // Інформаційне суспільство і влада : зб. тез доповідей 2-го Кіровоградського соц.-економ. форуму (Кіровоград, 23-24 квіт. 2013). – Кіровоград, 2013. – С. 55-58.

2. Отчет ОЭСР «Необходимость внедрения электронного правительства» (The E-Government Imperative) [Электронный ресурс] – Режим доступа: http: // open-gov.ru / 2010 / 11 / 10 / issledovanie /

ГОНЧАРОВА ТЕТЯНА ВАЛЕРІАНІВНА

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України,
державний реєстратор Відділу реєстраційної служби
Ворошиловського районного управління юстиції у м. Донецьку

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З НАДАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Із утвердженням в Україні парадигми сервісної держави, формується та набуває практичного вираження новий підхід щодо ролі органів місцевого самоврядування, комунальних організацій, а також посадових осіб місцевого самоврядування, працівників комунальних закладів і підприємств. Їх діяльність за сучасних умов має переважно зосереджуватися на наданні населенню муніципальних послуг.

Така діяльність потребує у свою чергу модернізації її інформаційного забезпечення, а, відповідно, розробки та впровадження нових інформаційно-комунікаційних систем, наукового супроводу їх застосування у практиці місцевого самоврядування. У цьому ряду завдань першим стоїть узгодження змісту поняття «інформаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування з надання муніципальних послуг».

У науковій літературі та нормативно-правових актах в Україні немає однозначного тлумачення поняття «муніципальні послуги». Так, у Листі Міністерства юстиції України дається таке роз'яснення цього терміна: «Муніципальні послуги надаються органами місцевого самоврядування, а також органами виконавчої влади та підприємствами, установами, організаціями в порядку виконання делегованих органами місцевого самоврядування повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету» [4].

Як визначають О. Ігнатенко та О. Борщ, муніципальні послуги – це послуги, які надаються в місці проживання людини або поблизу від неї і забезпечення яких покладається на органи місцевого самоврядування. Муніципальні

послуги надаються органами місцевого самоврядування, а також органами виконавчої влади та підприємствами, установами, організаціями в порядку виконання делегованих органами місцевого самоврядування повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету [2, с. 226].

За визначенням Ю. Шарова та Д. Сухініна, муніципальна послуга – це публічна послуга, зокрема адміністративного, управлінського, соціального, житлово-комунального характеру, що надається під відповідальність і в межах компетенції органу місцевого самоврядування як власне ним, його організаціями, так і з залученням бізнесових та некомерційних структур, діяльність яких з надання послуг зазначеного характеру знаходиться у сфері координації та контролю органу місцевого самоврядування [3, с. 60]. На наш погляд, саме останнє з наведених визначень найбільш повно відтворює зміст муніципальних послуг. За функціональною ознакою виділяють такі типи публічних (у тому числі й муніципальних) послуг як адміністративні, управлінські, соціальні, житлово-комунальні. Кожен з цих типів послуг має свої змістовні особливості, а, відповідно, вимагає також різних підходів щодо їх інформаційного забезпечення.

Поняття «інформаційне забезпечення» також розуміється науковцями дещо з різних позицій. Зокрема, про це свідчить здійснений нами аналіз визначень цього та ряду змістовно близьких до нього понять («система інформаційно-аналітичного забезпечення», «інформаційно-аналітична система»), наведених в «Енциклопедичному словнику державного управління» [1]. Основні підходи розкривають ключовий зміст інформаційного забезпечення діяльності органів публічної влади як «сукупність методів і засобів щодо розміщення і подання державних інформаційних ресурсів», «сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів» тощо. Також, як свідчить здійснений аналіз, інформаційне забезпечення органів публічної влади слід розуміти не лише як просту сукупність окремих складових інформаційної діяльності, а і як комплексний чинник підвищення ефективності, невід'ємний елемент системи управлінської та сервісної діяльності.

З урахуванням проаналізованих визначень і підходів зміст поняття «інформаційне забезпечення органів місцевого самоврядування» ми пропонуємо розуміти як сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів і засобів забезпечення необхідної якості управлінської та сервісної діяльності органів місцевого самоврядування за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій.

Викладені вище підходи також дозволяють нам сформулювати таке розуміння суті інформаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування щодо надання муніципальних послуг. Це – сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів і засобів, які за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій забезпечення дозволять досягти необхідної якості публічних послуг, зокрема адміністративного, управлінського, соціального, житлово-комунального характеру, що надаються під відповідальність і в межах компетенції органу місцевого самоврядування як власне ним, його організаціями, так і з залученням бізнесових та некомерційних структур, діяльність яких з надання послуг зазначеного характеру знаходиться у сфері координації та контролю органу місцевого самоврядування.

В умовах розвитку інформаційного суспільства з метою ефективного надання муніципальних послуг необхідне створення цілісних (на місцевому рівні або ж об'єднаних регіональних) систем інформаційного забезпечення цього напряму діяльності органів місцевого самоврядування. Системотворчим фактором у цьому випадку виступатимуть процеси цілеспрямованого та обопільного використання суб'єктами надання та отримання муніципальних послуг інформаційних ресурсів та інформаційних технологій з метою якісного задоволення потреб у цих послугах. В основі такої системи повинна знаходитися потужна інформаційно-комунікаційна інфраструктура, що об'єднує територіальну громаду, органи місцевого самоврядування, комунальні установи і підприємства, залучені та зацікавлені органи державної влади, недержавні організації, і забезпечує оперативну комунікацію зазначених суб'єктів, а також їх доступ до необхідних для якісного отримання / надання муніципальних послуг, інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
2. Ігнатенко О. С. Муніципальні послуги / Ігнатенко О.С., Борщ Г.А. // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – С. 226 – 227.
3. Шаров Ю. П. Муніципальні послуги: шлях до високої якості: монографія / Ю. П. Шаров, Д. В. Сухінін. – Мелітополь: Вид. будинок ММД, 2008. – 135 с.
4. Щодо надання роз'яснення термінів, які застосовуються у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» : лист Міністерства юстиції України від 18.12.2009 № 967-0-2-09-22. – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / v967-323-09.

ДЕМЕЩИК АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

радник голови Одеської обласної державної адміністрації

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПОШТОВОЇ СИСТЕМИ ЗАХИЩЕНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Регіональна система захищеної електронної пошти (РСЗЕП) органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Одеської області створена на базі програмно-апаратного комплексу засобів забезпечення конфіденційності, цілісності та автентичності повідомлень у системі електронної пошти «Захід-Д», який має позитивний

експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері криптографічного захисту інформації та забезпечує:

- захищений обмін повідомленнями електронної пошти, що містять як відкриту, так і службову інформацію з обмеженим доступом (крім тієї, що становить державну таємницю) відповідно до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.10.2011 №1207;
- захищений обмін повідомленнями електронної пошти, що містять електронні документи, які сформовані відповідно до формату підписаних даних, затверджених наказом Міністерства юстиції України та Адміністрації Держспецзв'язку України від 20.08.2012 № 1236 / 5 / 453 «Про затвердження вимог до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису» ;
- взаємодію баз даних органів державної влади через повідомлення електронної пошти для надання адміністративних послуг.
- гарантовану (з підтвердженням) доставку повідомлень електронної пошти при здійсненні листування між абонентами РСЗЕП;
- неможливість обміну поштовими повідомленнями, що не мають електронного цифрового підпису (ЕЦП);
- антивірусний контроль поштових повідомлень, насамперед зашифрованих;
- апаратне виконання криптографічного захисту поштових повідомлень;
- моніторинг і аудит роботи поштової системи.

Для забезпечення швидкої та гарантованої доставки електронної пошти, електронне листування абонентів РСЗЕП здійснюється в межах єдиного поштового сервера. Поштовий сервер РСЗЕП функціонує у режимі прийому та відправки виключно поштових повідомлень з ЕЦП. Це дозволяє ефективно захистити поштову систему від несанкціонованої кореспонденції та вірусних атак. При надходженні до поштової скриньки абонента РСЗЕП поштового повідомлення з електронним цифровим підписом та запитом про підтвердження доставки поштовий сервер РСЗЕП автоматично формує та надсилає відправнику листа підтвердження (квитанцію) про доставку з позначкою часу та електронним цифровим підписом поштового сервера РСЗЕП, яка містить відправлене повідомлення. Ця позначка часу може використовуватись як дата створення документа при його реєстрації в автоматизованій системі діловодства (АСД).

При формуванні вихідної кореспонденції повідомлення, що містить відкритій текст, підписується особистим ключем ЕЦП абонента РСЗЕП, зашифровується, а потім знову підписується. Такій порядок формування вихідного поштового повідомлення дозволяє поштовому серверу РСЗЕП фільтрувати вхідну кореспонденцію за ознакою наявності ЕЦП. При автоматизованій обробці вхідної кореспонденції абонентом РСЗЕП поштовій клієнт витягує з підписаного повідомлення дані підпису (справжність підпису, позначку часу, ознаку посиленого сертифіката, фінансові обмеження використання відкритого ключа ЕЦП та ін.) та передає їх як параметри зовнішнім застосуванням (модулям сполучення з АСД або базами даних (БД)) для обробки.

Для реалізації електронної взаємодії (виконання трансакцій «запит-відповідь») в РСЗЕП використовується технологія «кард-файл». Зазначена технологія призначена для отримання через повідомлення електронної пошти доступу до віддалених БД і управління даними в режимі off-line, дотримуючись вимог безпеки. Технологія «кард-файл» використовується абонентами РСЗЕП для реалізації надання державними органами адміністративних послуг в електронному вигляді.

Для приймання / відправки електронної пошти абонентом РСЗЕП встановлюється спеціально призначений приймальний шлюз, який виконується у вигляді двох ПЕОМ, що працюють в різних інформаційних мережах і фізично не з'єднані між собою, та на яких встановлено програмне забезпечення поштового клієнта «Захід».

Перенесення інформації (повідомлень електронної пошти) між ПЕОМ приймального шлюзу здійснюється за допомогою знімних пристроїв (USB-брелок, носій FLASH-пам'яті або переносний жорсткий диск).

Перша ПЕОМ приймального шлюзу (АС класу 3) має підключення до мережі Інтернет з постійно діючою IP-адресою та призначена:

- для прийому / відправки через поштовий сервер РСЗЕП електронних повідомлень від / до адресатів (абонентів РСЗЕП та користувачів послугами абонентів РСЗЕП (користувачів, які не мають облікового запису на потовому сервері РСЗЕП));
- здійснення ідентифікації адресатів;
- зашифрування вихідних / розшифрування вхідних листів, накладання / перевірки ЕЦП та забезпечення обробки поштових повідомлень, що містять відкриту інформацію та / або приєднані зашифровані файли, що містять інформацією з обмеженим доступом (інформація з обмеженим доступом не обробляється);
- забезпечення імпортування вихідних / експортування вхідних зашифрованих поштових повідомлень, що містять інформацію з обмеженим доступом, до вихідної скриньки Unix або приєднані зашифровані файли, що містять інформацією з обмеженим доступом для передачі її другій ПЕОМ приймального шлюзу.

Друга ПЕОМ (АС класу 1 або класу 2) приймального шлюзу призначена:

- для імпортування вхідних / експортування вихідних зашифрованих повідомлень електронної пошти;
- здійснення ідентифікації адресатів;
- зашифрування вихідних / розшифрування вхідних листів, що містять інформацію з обмеженим доступом або зашифрування / розшифрування приєднаних зашифрованих файлів, що містять інформацією з обмеженим доступом, накладання / перевірка ЕЦП, та забезпечення обробки вхідних поштових повідомлень або файлів, що містять інформацією з обмеженим доступом та перенесення вихідних зашифрованих повідомлень до вихідної скриньки Unix або зашифрованих файлів, що містять інформацією з обмеженим доступом, для передачі її до першої ПЕОМ приймального шлюзу абонента РСЗЕП.

Програмно – апаратний комплекс засобів забезпечення конфіденційності, цілісності та автентичності повідомлень у системі електронної пошти «Захід» за результатами проведеної державної експертизи у сфері криптографічного захисту отримав позитивний експертний висновок Адміністрації Держспецзв'язку та свідоцтво про допуск до експлуатації в органах державної влади.

Запропоновані у РСЗЕП технологічні рішення дозволяють у стислий строк впровадити захищений обмін організаційно-розпорядчими електронними документами з контролем виконання на всіх рівнях державного управління без додаткових фінансових витрат, за рахунок економії (перерозподілу) коштів, передбачених на підтримку документообігу на папері та на існуючій матеріально-технічний базі органів виконавчої влади.

ЄМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

начальник відділу координації наукових досліджень
та інформаційно-аналітичної роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗМІСТ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЇ», «ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ» ТА «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»

Розбудова в Україні інформаційного суспільства, в якому інформація та інформаційні ресурси відіграють вирішальну роль в усіх сферах життєдіяльності людини, зумовлює актуальність проблеми інформаційної безпеки та дослідження усіх її складових.

Поняття «Безпека інформації» (БІ), «Захист інформації» (ЗІ) та «Інформаційна безпека» (ІБ) є досить популярними та на перший погляд цілком зрозумілими, тому вони досить часто використовуються в ЗМІ як тотожні. Цьому сприяє наявність певних суперечливостей у діючих нормативно-правових актах щодо визначення цих понять, а також різноманіття поглядів науковців на їх зміст та співвідношення [1, С. 26].

У своєму розвитку трактування поняття «безпеки» пройшло декілька етапів: на першому (15–17 ст.) йшлося про забезпечення фізичної безпеки людини, а держава була покликана гарантувати безпеку життя і власності громадян. На наступному етапі, пов'язаному з ідеями Великої Французької буржуазної революції, безпека трактувалася як стан непорушності свобод і рівності громадян. Сьогодні безпека (*security, safety*) трактується гранично широко, як захищеність від всіх можливих загроз. Таким чином, *безпека інформації* – це ***стан*** інформації, який забезпечує відсутність загроз її базовим властивостям: конфіденційності, цілісності та доступності.

Проте такий стан не виникає автоматично у процесі створення чи розповсюдження інформації. Задля його забезпечення необхідно проводити цілеспрямований ***процес*** впровадження сукупності правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, який і є, власно, *захистом інформації* [2,Ст.1].

Досить довго саме ЗІ ототожнювали із ІБ. Але стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) в світі зумовив появу таких негативних явищ як інформаційні війни, комп'ютерна злочинність, масове маніпулювання свідомістю громадян, широке розповсюдження культу насильства та жорстокості, порнографії тощо [3,Ст.7].

Це сприяло зрозумінню, що захищати треба не тільки інформацію, але й громадян, суспільство і державу від шкідливої (недостовірної, хибної, дезінформуючої тощо) інформації.

При цьому нові загрози та виклики виникли на фоні відставання вітчизняних ІКТ та зростання активності громадян у реалізації свого конституційного права вільно одержувати, поширювати та розповсюджувати інформацію.

Тому у змісті ІБ зараз окрім власно ЗІ виділяють також *інформаційно-психологічний* та *технологічний* напрямки [4].

Вказані фактори зумовили досить широкий сьогоденний зміст ІБ як *стан захищеності інформаційного середовища суспільства*, який забезпечує його формування, використання і розвиток в інтересах громадян, організацій, держави [5, с. 39].

Як висновок, погодимося з думкою, що «*інформаційна безпека була сформульована і названа як окрема проблема тільки в період інтенсивної комп'ютерно-телекомунікаційної інформатизації, проте вона існує стільки, скільки існує людство, тільки її інакше називали, і виявляється вона у всіх сферах діяльності людей, суспільств і держав*» [6].

Список використаних джерел.

1. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: [Навчальний посібник] / В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. – К.: КНТ,2006. – 280 с.

2. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» : Закон України від 13.01.2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 10. – Ст.445..

3. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №39. – Ст.351.

4. Про Доктрину інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 08.07.2009 р. № 514 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 52. – Ст.1783.

5. Богуш В.М. Інформаційна безпека держави / В.М. Богуш, О.К. Юдін. – К.: «МК-Прес»,2005. – 432 с.

6. Інформаційна безпека України: сутність та проблеми (матеріали «круглого столу») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // bezpeka.com / ru / lib / spec / art12.html.

ЗАЙКО СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

провідний бібліограф сектору аналітичного інформування органів влади
Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ – МОСТИ ДО ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М.Л. КРОПИВНИЦЬКОГО М. МИКОЛАЄВА

На сьогоднішній день одним із соціальних інститутів суспільства, який може приєднатись до впровадження в країні системи електронного урядування є публічні бібліотеки як загальнодоступні заклади. Бібліотеки сучасного рівня готові сьогодні долучитись до надання послуг е-урядування. Вони пропонують громадянам безкоштовний інтернет, доступ до офіційної інформації онлайн, навчання інформаційній грамотності.

Однією з таких бібліотек є Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Миколаєва (ЦБС). Бібліотека добре відома в місті своєю інноваційною діяльністю, має багаторічний досвід по забезпеченню прозорості та відкритості органів державної влади і місцевого самоврядування.

Багато років Центральна бібліотека є активним партнером міської влади. З 1994р. бібліотека надає інформаційну підтримку органам місцевого самоврядування (ОМС) та сприяє відкритості їх діяльності.

В 2012 році бібліотеки ЦБС активно включилися в процес розвитку електронного урядування, чому сприяло впровадження в Україні міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» та ініціативи «Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування». На виконання міської програми «Електронне врядування та електронна демократія в місті Миколаєві на 2010-2015 роки» у 18-ти бібліотеках поетапно протягом року було створено інтерактивні точки доступу до місцевого електронного документообігу, які отримали назву Центрів обслуговування громадян (ЦОГ).

ЦОГи являють собою інформаційно-консультаційну службу, яка оснащена комп'ютерами та інтернетом і забезпечує доступ до послуг в системі електронного урядування. Користуватися послугами Центрів можуть безкоштовно всі мешканці міста незалежно від статі, віку, соціального статусу та рівня комп'ютерної грамотності.

Через мережу ЦОГів бібліотеки організують городянам доступ до електронних інформаційних ресурсів органів державної влади та місцевого самоврядування, забезпечують взаємодію з органами влади за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, а також навчають населення навичкам роботи на комп'ютері та з сервісами е-урядування.

Серед електронних послуг, які надаються у ЦОГах, – користування інтернет-приймальнями органів державної влади та місцевого самоврядування, електронна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців на сайті Державної реєстраційної служби України, електронні послуги на веб-порталі Пенсійного фонду України, пошук роботи на інтернет-медіа-порталі «Труд» Державної служби зайнятості, резервування та придбання проїзних пасажирських документів на залізничний транспорт та авіаперевезення, перевірка особистих рахунків та оплата комунальних платежів, ін.

Перший досвід роботи ЦОГів було представлено в практичному посібнику для публічних бібліотек України під назвою «Влада – бібліотека – громада: приєднуємося до електронного урядування». Видання вийшло в 2013 р. в рамках проекту «Бібліотеки як складова електронного діалогу громади і влади» за підтримки програми «Бібліоміст» («Глобальні Бібліотеки – Бібліоміст – Україна»), яку адмініструє Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). Посібник знайомить з основними засадами розвитку електронного урядування в Україні та світі, практичним досвідом бібліотек з даного напрямку в країнах з різним рівнем впровадження процесів е-урядування (Казахстан, РФ, Естонія, США тощо), містить рекомендації та іншу інформацію щодо організації доступу до послуг е-урядування в бібліотеках України. Електронну версією видання можна переглянути на сайті бібліотеки http: // www.niklib.com / obslug / obslug20130805.pdf.

Для ознайомлення бібліотечної спільноти й громадськості з кращими практиками та отримання практичних навиків роботи за зазначеним напрямком бібліотекою було організовано і проведено протягом 2012-2013 рр. 4 міжрегіональні навчальні семінари. На базі Центральної бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького м. Миколаєва – для бібліотек південного регіону країни; в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія – для бібліотек східного регіону; в Рівненській обласній універсальній науковій бібліотеці – для бібліотек західного та центрального регіонів; в Чернігівській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка – для бібліотек північного та центрального регіонів. В навчанні та обміні досвідом взяли участь бібліотекарі міських та районних бібліотек України.

Діяльність Центральної бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва з доступу городян до послуг електронного управління отримала високу оцінку на міжнародному професійному рівні. У травні 2013 р. бібліотека стала переможцем конкурсу «Вклад у відкритий уряд» за Програмою інновацій у публічних бібліотеках EIFL-PLIP.

На сучасному етапі Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих продовжує роботу над створенням інноваційної моделі інформаційно-консультаційної служби для розвитку електронної демократії в м. Миколаєві та покращення доступу городян до адміністративних послуг.

КЛИМЕНЮК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

асистент кафедри соціальної медицини та охорони здоров'я Вінницького НМУ ім. М.І. Пирогова, к.мед.н.

ОЧЕРЕДЬКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙВИЧ

професор Вінницького НМУ ім. М.І. Пирогова, д.мед.н.

ОБГРУНТУВАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ ПРОЦЕСАМИ ІНВАЛІДИЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Одним з принципів управління та організації медичного забезпечення населення є адекватність місцевим особливостям. Внаслідок нерівномірного розвитку територій розподіли потреб населення в медичних послугах суттєво відрізняються. Саме тому у світовій практиці управління та організації охорони здоров'я, розподілу медичних ресурсів геостатистичне моделювання процесів здоров'я набуває все більшого поширення.

Для наукового обґрунтування і корекції управлінських дій використовується безперервний просторовий фрейм, який черпає потужність з ближчих у просторі даних через просторову матрицю ковариацій. Ще потужніший і гнучкий підхід ґрунтується на алгоритмах Монте Карло та ланцюги Маркова (МСМС), які використовують також попередні структуровані розподіли геостатистичних параметрів (Congdon P.D., 2010).Рівні серцево-судинних захворювань (ССЗ) та пов'язаних наслідків мають чіткі розподіли як щодо груп населення, так і територій (Smith GD, Hart C, Watt G etal, 1998). Незважаючи на те, що ССЗ є сумнозвісним лідером інвалідизації, геостатистичне моделювання ССЗ подій уникало уваги фахівців. Поодинокі роботи стосуються МСМС просторового моделювання смертності внаслідок інсультів і ІХС у США (Hu, Z etal, 2008, 2009). Нажаль, ми не знайшли аналогічного геостатистичного вивчення ризиків інвалідизації населення внаслідок ССЗ ні в Україні, ні за її межами.

Ми провели таке вивчення на базі території Житомирської області. Демографічні дані отримані з головного управління статистики у Житомирській області. Дані щодо первинних випадків виходу на інвалідність за 1999-2008 роки отримані з регіональних МСЕК. Як відомо, популяційні дослідження утруднені внаслідок змішувального впливу АРС факторів (вік, період, когорта). Це перше в Європі і країнах СНД популяційне аналітичне дослідження ризиків інвалідизації, проведене за АРС конструкцією на основі стріп-спліт-плот дизайну.

Аналіз проводився з використанням рандомізованих ефектів.Включена вся популяція Житомирської області, розглянуті всі випадки інвалідизації внаслідок ССЗ в даній популяції протягом 1999-2008 років. Основу дизайну складає АРС – конструкція, яка відтворює рух когорт по рокам і віку. Опорною одиницею дослідження являється когорта за народженням. Дослідження охопило 11 когорт за часом народження до 1940 року, яка охоплювала осіб, які дожили до 1999 року (перша когорта), і послідовно за п'ятирічними періодами народження («1941-45», «1946-50», …) до наймолодшої когорти, представники якої народилися після 1985 року, всього 13443498 людино-років ризику. Когорта являється важливою експериментальною одиницею спостереження, так як ототожнює унікальну комбінацію історико-соціальних подій, кумуляцію послідовних експозицій, які зазнали протягом життя представники когорти.

Для відтворення просторової кореляції рівнів ми використали просторову матрицю ковариацій з функцією Гауса та параметрами силу, периметру, та нагету відповідно 0,052; 50,5; 0,047, які визначені на основісеміваріограми, яка є виміром просторової дисперсності в залежності від просторової відстані між одиницями спостереження.Оригінальні дані щодо ризиків інвалідизації внаслідок ССЗ у Житомирській області показують, що їх розподіл далекий від рівномірного. Простежуються три підвищення ризиків (за висотою піків): на півночі області (починаючи з широти 51° і більше в межах довготи 27°20ґ – 29°), на півдні (до широти 50°40ґ в межах довготи 27°40ґ – 29°40ґ), і на сході (в межах широти 50°20ґ – 51°00ґ і довготи від 29°30ґ -і більше). Північний пік охоплює райони: Лугинський (широта 51°5ґ, довгота 28°2ґ), Народицький (широта 51°1ґ, довгота 29°6ґ), Овруцький (широта 51°2ґ, довгота 28°5ґ), Олевський (широта 51°13ґ, довгота 27°4ґ). Південний пік охоплює райони: Новоград-Волинський (широта 50°3ґ, довгота 27°4ґ), Ружинський(широта 49°4ґ, довгота 29°1ґ), Попільнянський (широта 49°5ґ, довгота 29°3ґ), Любарський(широта 49°5ґ, довгота 27°5ґ), Бердичівський (широта 49°5ґ, довгота 28°3ґ). Східний пік охоплює райони: Брусилівський(широта 50°2ґ, довгота 29°3ґ), Малинський (широта 50°5ґ, довгота 29°3ґ).

Інтерпретація просторових даних здійснюється через поступове зняття з оригінального географічного розподілу рівнів процесу трендових ефектів, які видозмінюють ризики інвалідизації. При цьому аналізують достовірність зміни просторового розподілу ризиків. Якщо зміна достовірна, приходять до висновку про суттєвий вплив ефекту (множини ефектів) на просторовий розподіл. Достовірність оцінювалась на основі зміни подвоєного логарифму функції правдоподібності (ЛФП). Після вилучення АРС факторів ця зміна становила 1622573. З таблиць розподілу хі-квадрат отримуємо, що $\chi 2(24)$ на центилі 99,9% дорівнює 42,98. Отримане значення Δ(2 LogLikelihood) явно перевищує 43. Тобто вплив комплексу АРС факторів на географічний розподіл ризиків інвалідизації внаслідок ССЗ є високо достовірним з $p<0,0001$.Більш того, кожна з окремих компонент ефекту АРС факторів на просторовий розподіл ризиків інвалідизації справляє високо достовірний модифікуючий впливр<0,0001.

Отже, використання сучасних геостатистичних методик дозволяє науково обґрунтувати напрямки удосконалення системи управління регіональними процесами інвалідизації населення.

Список використаних джерел.

1. Congdon P.D. AppliedBayesianHierarchicalMethods. ChapmanandHall / CRC – 2010, 604 pages
2. Smith GD, Hart C, Watt G etal. Individualsocialclass, areabaseddeprivation, cardiovasculardiseaseriskfactors, andmortality: theRenfrewandPaisleyStudy. J EpidemiolCommunityHealth1998; 52: 399405.
3. Hu, Z., J. Liebensand K. R. Rao. 2008. Linkingstrokemortalitywithairpollution, income, andgreennessinnorthwestFlorida: anecologicalgeographicalstudy. InternationalJournalofHealthGeographics, 7-20.

КОВЕНКО ОЛЕНА ЮРІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

КРАЩІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ Е-УРЯДУВАННЯ (на прикладі США та Сінгапуру)

Актуальність статті обумовлена гострою необхідністю реформування державного управління у зв'язку з наявністю таких проблем, як:

— недовіра суспільства до влади,

— низька якість державних послуг;

— відірваність суспільства від державних рішень.

Крім того прикрими ознаками державної влади в Україні, є надмірний бюрократизм, який є спадком радянської системи влади, корупція, як наслідок низького соціального статусу державних службовців і, нарешті, популізм влади, який прикриває реальний, невтішний, стан речей.

Останнім часом дослідження проблеми розвитку електронної демократії (що передбачає використання інформаційних і комунікаційних технологій (далі ІКТ) і стратегій демократичними акторами [7] почали привертати увагу багатьох дослідників та науковців і в Україні. Досить поширеним, актуальним напрямом дослідження цієї проблеми, у зв'язку з прогресом інформаційно-комунікаційних технологій та їх утіленням у процес керування публічним сектором, став феномен електронного урядування [3, с 93].

Практично кожна розвинена європейська країна має документ найвищого рівня, у якому визначається національна політика побудови інформаційного суспільства. При цьому мається на увазі, що створення такого суспільства підвищує конкурентоспроможність всієї країни, поліпшує якість життя населення, дає можливість збільшити темпи розвитку й переходу на передові економічні й технологічні позиції. Серед багатьох напрямків розвитку інформаційного суспільства особливу увагу останнім часом приділяють проблемі електронного уряду (e-government) [1].

Досвід розвинених країн світу свідчить, що одним з ефективних засобів боротьби з перерахованими суспільними явищами є впровадження системи електронного управління.

Спочатку визначимо саме поняття Електронного урядування.

Електронне урядування — спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій. Головною складовою електронного урядування є електронний уряд — єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання. Він не є доповненням або аналогом традиційного уряду, а лише визначає новий спосіб взаємодії на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних послуг [2].

Технології е-урядування уже давно використовуються і успішно функціонують у багатьох зарубіжних країнах (США, Сінгапур, Великобританія, Швеція, Данія, Норвегія, Коста-Ріка, Катар, Об'єднані Арабські Емірати, Латвія, Естонія, Чехія тощо). Так, Уряд США надає громадянам різноманітні послуги через Інтернет: видачу ліцензій, сплату податків тощо.

Аналіз загальної стратегії уряду США у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє стверджувати, що уряд: зацікавлений у забезпеченні зручностей для громадян у взаємовідносинах з державними органами;бере на себе роль лідера в електронізації економіки, у тому числі в стимулюванні розвитку електронної комерції; реорганізовує свою роботу в межах національної ініціативи щодо зміцнення контролю за своєю діяльністю з боку громадян.

У даний час федеральний уряд США приділяє особливу увагу: електронній торгівлі між державними організаціями та міністерствами, конкурсним електронним торгам на постачання товарів і надання послуг для: задоволення державних потреб; доступу населення до урядової інформації; використанню смарт-карт, в тому числі у федеральному уряді; вирішенню різноманітних завдань, зокрема публікація офіційних документів на урядових Web-сайтах, електронізація сплати податків, надання статистичної інформації про роботу державних органів населенню; застосуванню ІКТ в медицині і сфері охорони здоров'я [4].

З 1980 року Сінгапур приділяє інформаційним технологіям особливу увагу. Ціль урядового плану – перетворити Сінгапур в «інтелектуальний острів», де державне управління, бізнес, освіта, наукові дослідження, дозвілля й інші сфери життєдіяльності взаємодіють на основі інформаційних технологій.

У Сінгапурі відкритий публічний урядовий портал eCitizen (www.ecitizen.gov.sg), розроблений відповідно до потреб потенційних клієнтів та на якому акумульована інформація та послуги, що надаються безліччю державних агентств («система єдиного вікна» в Інтернеті) [6].

Портал являє собою сукупність власних сервісів і шлюзів до інших порталів і сайтів органів державної влади. На порталі зібрано найбільш повні дані про інформаційні послуги, що надаються урядом, а також про послуги, що доступні в режимі он-лайн. Велика частина інформації та послуг надаються через перенаправлення користувача на інші портали і сайти органів державної влади, що безпосередньо надають послуги. Частина послуг описана і надається безпосередньо через eCitizen.

Для роботи в системі eCitizen в цілому, і для авторизації кожного електронного платежу, зокрема, використовується система SingPass (Singapore Personal Access – Сінгапурський Особистий Доступ) – система безпечної індивідуальної ідентифікації [5].

Підхід Сінгапуру унікальний тим, що уряд країни ніколи не випустить з уваги питання, пов'язані з реалізацією концепції «електронного урядування». Так, наприклад, коли три роки тому Служба інформаційних технологій Міністерства оборони ввела в дію першу у світі інтернет-систему урядових закупівель, незабаром після цього Міністерство фінансів і Національна рада з питань обчислювальної техніки почали задумуватись над поширенням цієї системи на інші державні служби.

Електронні мережі Сінгапуру включають торговельну TradeNet (проходження по ній документів займає всього 3 хвилини), морську MarineNet, портову PortNet і електронну систему обліку судових документів Electronic Filling System [7].

Отже, в зарубіжних країнах використання Інтернету органами управління розглядається в наш час як одна з можливостей підвищення ефективності державного управління. Наприклад, у багатьох країнах засідання уряду відбуваються в он-лайновому режимі. Пропозиції, зауваження висловлюються в електронній формі, при чому одразу можливо прослідкувати долю таких зауважень. У такому ж режимі відбувається голосування при прийняті урядових рішень. Проекти урядових рішень також погоджуються та схвалюються в електронному режимі. Це безперечно впливає на ефективність роботи уряду, усуваючи зайву бюрократизацію.

Електронне урядування створює умови для нормального розвитку бізнесу, покращення інвестиційного клімату, зростання економіки, а також забезпечує реальну участь громадян у політичних процесах.

Список використаних джерел.

1. Баранов О. Електронний уряд в Україні? Буде! Коли? // Дзеркало тижня. – 2002. – № 1 (376).
2. Википедия [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http: // uk.wikipedia.org / wiki / Електронне_урядування
3. Доступ до інформації та електронне урядування / авт.-упоряд. М. С. Демкова, М. В. Фігель. – К. : Факт, 2004. – 336 с.
4. Дрожжинов В., Штрик А. «Электронное правительство информационного общества» (журнал PCWeek / Russian Edition) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.pcweekru / year2000 / n15 / cp1251 / strategy / index.htm
5. Обуховська Т. І. Зарубіжний досвід надання електронних державних послуг. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http: // egov.at.ua / publ / zarubizhnij_dosvid_zaprovadzhennja_e_urjaduvannja / zarubizhnij_dosvid / zarubizhnij_dosvid_nadannja_elektronnikh_derzhavnikh_poslug_na_prikladi_singapuru / 4-1-0-64
6. Публічний урядовий портал Сінгапуру eCitizen [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.ecitizen.gov.sg
7. «Сингапур: единый портал электронного обслуживания граждан», eGovernment – технологии и решения для электронного правительства» [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.egovernment.ru / article.phtml?id=46.
8. Свобода інформації, прозорість, електронне врядування: погляд громадянського суспільства (аналітичні доповіді, збірка перекладів документів) / за ред. А. В. Пазюка. – К. : Прайвксі Юкрейн, 2004. – 206 с.

КОНОТОПЦЕВ ОЛЕГ СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ПРОЦЕСІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Існування України як суверенної, незалежної, правової, демократичної, соціальної держави неможливо без докорінної модернізації всієї системи публічного управління. Така модернізація повинна бути спрямованою, перш за все, на запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг. Цей імператив було визначено Концепцією адміністративної реформи в Україні, затвердженою ще в 1998 році [1]. Тобто, сучасна система органів влади повинна бути побудована передусім як діяльність із надання адміністративних послуг.

Іншим напрямком модернізації системи публічного управління України є забезпечення її адекватності стану сучасного українського суспільства – тільки це дозволить забезпечити дієвість цієї системи. Сьогодні в світі таку адекватність можливо забезпечити виключно через активне запровадження в діяльності органів влади технологій електронного урядування. Саме завдяки цим технологіям органи влади будуть не тільки ефективні, але й адекватні стану українського суспільства.

Довгі роки розбудова системи надання адміністративних послуг та впровадження до діяльності органів публічної влади технологій електронного урядування відбувалися несистемно, майже стихійно. Так, можливості використання технологій електронного урядування носили факультативний характер, зосереджувалися переважно в сфері комунікацій та визнавалися альтернативним способом здійснення традиційних процедур.

В свою чергу, процес запровадження до діяльності органів влади явища надання адміністративних послуг пройшов складну та довгу еволюцію. Впродовж кількох років приймалися нормативно правові акти, які повинні були запровадити до практики публічних адміністрацій цієї складної та надзвичайно необхідної процедури. 6 вересня 2012 року було прийнято Закон України №5203-VI «Про адміністративні послуги». Цей закон докорінно змінив ситуацію не тільки щодо надання адміністративних послуг, але й щодо застосування в діяльності органів влади технологій електронного урядування. Відтепер ці технології стали обов'язковими в роботі органів публічного управління.

Згідно Ст. 6 ч. 2 п. 2 Закону України «Про адміністративні послуги» суб'єкт надання адміністративної послуги (а таким є кожний орган влади) зобов'язаний забезпечити *«створення та функціонування веб-сайтів з інформацією про порядок надання адміністративних послуг».* А ч. 2 Ст. 8 цього ж закону визначає, *що «інформаційна картка адміністративної послуги розміщується суб'єктом надання адміністративних послуг на його офіційному веб-сайті»* Крім цього, п. 4 ч. 2 Ст. 6 закону «Про адміністративні послуги» зобов'язує орган влади (в т.ч. – кожну міську раду) надавати інформацію про порядок надання адміністративних послуг через засоби телекомунікації (в т.ч. – електронну пошту). [2]. Таким чином, офіційний веб-сайт органу влади та використання електронної пошти для комунікації перестали бути факультативним явищем в місцевому самоврядуванні, а стали обов'язковими елементами в діяльності окремих органів місцевого самоврядування.

Більше того, ч. 2 Ст.12 цього закону зобов'язує всі міські ради міст обласного (в АР Крим – республіканського) значення для надання адміністративних послуг утворити постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ

виконавчого органу міської ради – центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП). Згідно частини 10 цієї ж статті закону «Про адміністративні послуги» примірне положення про ЦНАП та його регламент затверджує Кабінет Міністрів України. Відповідно до п.1 Примірного положення про центр надання адміністративних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. №113, ЦНАП повинен бути створений не тільки в містах обласного значення, але й усіх містах та, навіть, селищах, які є адміністративними центрами районів [3]. А відповідно до п.20 Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. №588, *«орган, що утворив центр, створює та забезпечує роботу веб-сайту центру або окремого розділу на своєму веб-сайті»* [4]. Таким чином, наявність власного офіційного веб-сайту тала обов'язковою не тільки для переважної більшості міських рад України, але й для деяких селищних рад.

Окремим аспектом використання технологій електронного урядування при наданні адміністративних послуг є організація діяльності адміністратора. Згідно ч.1 Ст.14 Закону України «Про адміністративні послуги» *«Організація забезпечення надання адміністративних послуг здійснюється шляхом … забезпечення безоплатного авторизованого віддаленого доступу адміністраторів у режимі вільного часу до інформації в інформаційних системах суб'єктів надання адміністративних послуг, підприємств, установ, організацій, які належать до сфери їх управління, в яких міститься інформація, необхідних для надання адміністративних послуг».* А ч. 8 Ст. 9 цього ж закону визначає, що *«Суб'єкт надання адміністративної послуги отримує відповідні документи або інформацію без участі суб'єкта звернення, у тому числі шляхом прямого доступу до інформаційних систем або баз даних інших суб'єктів надання адміністративних послуг, підприємств, установ або організацій, що належать до сфери їх управління.»* [2]. Ця норма зобов'язує орган влади з'єднатися мережею телекомунікаційного зв'язку з іншими органами влади, в розпорядженні яких перебувають документи, необхідні для надання адміністративної послуги. Це передбачене п. 2 ч. 9 Ст. 9 Закону «Про адміністративні послуги», який передбачає формування *«системи міжвідомчої електронної взаємодії, забезпечення безоплатного та відкритого доступу до … інформаційних систем та баз даних»* [2]. При цьому, такий доступ повинен бути забезпечений відповідним ступенем захисту від незаконного витоку інформації.

Дії зі створення та підтримки власного офіційного веб-сайту та створення міжвідомчої системи електронної взаємодії потребують значних ресурсних витрат. Але це є дуже великою проблемою як для органів місцевого самоврядування, так і взагалі для установ публічного управління на регіональному та місцевому рівнях. Цілком обґрунтованим є побоювання, що тільки бюджетних коштів буде недостатньо для забезпечення виконання вимог законодавства у відведені законом троки. В той же час, ч.1 Ст.18 Закону «Про адміністративні послуги» визначає, що *«фінансове та інше забезпечення діяльності системи державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з надання адміністративних послуг здійснюється виключно за рахунок Державного бюджету України, відповідних місцевих бюджетів»* [2]. Таким чином, запровадження технологій електронного урядування до процесу надання адміністративних послуг обмежується виключно бюджетним фінансуванням. І навіть міжнародна технічна допомога припускається виключно опосередковано через бюджет (міжнародні проекти з безпосереднього забезпечення надання адмінпослуг виявляються забороненими). Все це зовсім не сприяє ефективному та швидкому запровадженню технологій електронного урядування до процесу надання адміністративних послуг на місцевому та регіональному рівнях.

Отже, прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» перетворило використання технологій електронного урядування з факультативного явища на обов'язковий елемент діяльності органів місцевого самоврядування. Відтепер обов'язковими для будь-яких органів влади є власний офіційний веб-сайт, комунікації за допомогою електронної пошти и та електронна взаємодія між органами влади. Але впровадження цих елементів діяльності органів публічного управління обмежене бюджетним фінансуванням всіх заходів. А це ресурсне обмеження надзвичайно сильно перешкоджає запровадженню технологій електронного урядування до процесу надання адміністративних послуг на регіональному та місцевому рівнях.

Список використаних джерел.

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : указ Президента України від 22 липня 1998 р. №810 / 98 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 810 / 98 / print1366915713988680
2. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. №5203-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 5203-17
3. Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. №118 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 118-2013-%D0%BF
4. Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. №588 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 588-2013-%D0%BF

КОСТЕНЮК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

провідний спеціаліст деканату менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Електронне управління як ідеальна категорія може існувати й функціонувати тільки в рамкахвіртуальної реальності, тобто в рамках Інтернету. Ця глобальна мережа є джерелом відомостей іактивним засобом комунікації для інформаційно-аналітичних служб органів місцевого самоврядування,політиків та політичних об'єднань.На даний час

Україні недостатньо досліджена проблема впровадженняелектронного урядування на місцевому рівні, насамперед питання ефективного обслуговування територіальної громади за допомогою електронноївзаємодії.

Електронне урядування – це не тільки зовнішня інформаційнаінфраструктура, що взаємодіє з громадянами, підприємствами іорганізаціями, а внутрішня урядова інформаційна інфраструктура, аналогкорпоративної мережі в бізнесі. Концепція електронної держави передбачаєінтеграцію інформаційних ресурсів органів виконавчої влади та органівмісцевого самоврядування, забезпечення доступу до них будь-яких суб'єктівгромадянського суспільства, а також створення підсистеми он-лайновихпослуг. З іншої точки зору електронне урядування – це одна знайхарактерніших ознак інформаційного суспільства [5].

Електронне урядування повинен бути направлений не тільки напідвищення ефективності роботи органів державного управління, а й набільш тісну взаємодію держави й населення, держави й бізнесу.Головною метою впровадження новітніх технологій електронногоурядування в роботу органів місцевого самоврядування є створенняелектронного веб-представництва, що поступово інтегрується воб'єднані системи локальних інформаційних мереж органів державної владита сегменти глобальної інформаційної мережі, яке забезпечуватимефункціонування органі місцевого самоврядування у режимі реального часу та зробитьмаксимально простим і доступним щоденне спілкування громадянина зофіційними представниками органу влади місцевого самоврядування [3].

При впровадженні електронного управління виникає ряд проблем, наприклад, проблема дорожнечі.Властиво створення системи – це лише мала частина від загальних витрат держави. Основна часткавидатків доводиться саме на утримання системи, а грошей на це не вистачає.

Важливою проблемою є також питання про критерії, які варто застосовувати для оцінкиуспішності впровадження електронного управління. Звичайно органи місцевого самоврядування користуються такимистандартними критеріями економічної ефективності управління, як витрати на одиницю наданих послугабо кількість громадян, яких обслуговує один державний службовець. Однак для вимірурезультативності електронного уряду необхідним є використання критерію суспільної корисності. Такого роду оцінка – набагато більше складне завдання, ніж вимір вартості виконуваних операцій.

Держави всього світу використовують різні моделі для виміру якості он-лайнових послуг – з погляду якефективності операцій, так і задоволеності користувачів. Однак оцінка політичної окупності інвестицій, у тому числі впливу на суспільство, місцеву й національну економіку, єбільш складним завданням.Єдиного підходу до оцінки діяльності електронного управління не існує. Все залежить від того, хтооцінює: політики, державні службовці, громадяни як користувачі послуг, громадяни як виборці,компанії-постачальники державних організацій, асоціації-посередники, засоби масової інформації тощо –виходячи із власних суб'єктивних критеріїв. Крім того, критерії й методи оцінки залежать від рівніввладної юрисдикції. Оскільки існують свої потреби й завдання, то й цілівпровадження електронного управління, а також критерії оцінки будуть різними. При спробах забезпечитисумісність і координацію проектів між різними рівнями органів влади такі відмінності викликаютьдодаткові проблеми. У зв'язку із цим виникає питання: яким чином втілювати в життя електронний уряд– використовуючи централізований підхід «зверху до низу» або децентралізований – «знизу нагору» [1].

Найчастіше пропонується компроміс: підхід «зверху до низу» здатний забезпечити взаємодію, а підхід» знизу нагору» – зворотний зв'язок.Відкритим залишається питання про здатність електронного управління стати каталізатором змін нетільки усередині органів місцевого самоврядування, але й у суспільстві в цілому. Зміцнення партнерства держави йбізнесу може вплинути не тільки на економіку, але й на соціальний розвиток територіальної громади.

Ефективна система електронного управління впроваджується в кілька етапів. На першому етапі створюються сайти різних відділів органів місцевого самоврядування, що містятьінформацію про їхню місію і напрямки діяльності. На другому етапі з'являються першіелементи інтерактивності (наприклад, відправлення питань і одержання відповідей громадян задопомогою e-mail); можна одержувати зразки деяких довідок і форм. Йде постійне відновлення новинпро діяльність органу місцевого самоврядування. Третій етап припускає поява реальної інтерактивності – можливостіздійснювати деякі операції в он-лайновому режимі. Така конкретизація роботи електронного правління, щополягає вже не стільки в інформуванні, скільки в обслуговуванні, припускає створення спеціальнихсайтів для підтримки цих сервісів і для міських органіввлади. Четвертий етап – створення об'єднаннях порталів різних відомств і служб, через які можназдійснювати будь-які види транзакцій, для здійснення яких раніше було потрібно звертатисябезпосередньо в даний державний орган [3].

Через регіональні портали стає можливою реєстраціяпідприємств, оформлення фінансових документів, легалізація іноземних документів і т.д. З'являються місцеві портали, що поєднують у собі як весь спектр державних послуг, так і послуги недержавногосектора – підключаються системи електронної комерції, інтернет-банкінгу. На п'ятому етапі проходитьстворення електронної системи державного управління на основі єдиних стандартів, а також урядовогопорталу як єдиної крапки доступу до всіх послуг – і для громадян, і для бізнесу [5].

Таким чином, електронне управління – концепція здійснення управління на місцевому рівні, притаманнаінформаційному суспільству. Він ґрунтується на можливостях інформаційно-телекомунікаційнихтехнологій і цінностях відкритого громадянського суспільства та характеризується спрямованістю напотреби громадян, економічною ефективністю, відкритістю для громадського контролю й ініціативи.

Список використаних джерел.

1. Демкова М. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади /
2. М. Демкова // Юридичний журнал. – 2009. – № 3 (57). – С. 124–126.
3. Голобуцький О. П., ШевчукО. Б. Електроний уряд. – К.: Атлант UMS, 2012. – 173 с.
4. Марусов А. Використання офіційних вебсайтів міським самоврядуванням України для взаємодії з різними цільовими групами: проблеми та перспективи // http: // e-uriadnik.org.ua.
5. Особливості «електронного уряду» і фактори, що сприяють успіху // http: // www.kmu.gov.ua / control / uk / publish / article?art_id=10268985&cat_id=2251559
6. Юлдашев О. Електронне урядування: проблеми та перспективи / О. Юлдашев // Персонал. – К. : МАУП, 2010. – № 10. – С. 42–46.

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

ПАПУША СЕРГІЙВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ КРИТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД»

Існують наукові підходи, що проводять диференціацію між термінами «електронний уряд» і «електронне урядування».

Електронне урядування формувалось в процесі критики підходів до поняття «електронний уряд».

Виділяють основні напрямки критичного підходу до електронного уряду.

- критика опортуністичного характеру використання ІКТ в політиці і публічному управлінні;
- критика конс'юмеристського підходу до електронного уряду в силу домінування ідеології NewPublicManagement;
- критика переважаючого акценту на інформації та поводження з нею;
- критика репрезентативної моделі демократії, на яку покладався електронний уряд [3, с. 37].

В основі критики опортуністичного характеру використання ІКТ лежить розуміння того, наскільки революційними є ІКТ, щоб можна було говорити про їх відмінність від існуючих засобів передачі інформації та вплив ІКТ на нові способи політики і управління.

Прихильники даного підходу розглядають електронний уряд не тільки як інструмент реформ, а як каталізатором розвитку їх можливостей (реформ) та стимулятором зміни їх моделей. При цьому робиться наголос, що електронний уряд покликаний змінити публічне управління, його внутрішню структуру та відносини між суб'єктами політичного процесу, щоб стати головними інструментом впровадження GoodGovernance. Тому, «електронне урядування – це використання ІКТ як інструмента для досягнення кращого управління. Це не є бізнесом, але повинно бути зосереджено на тому, щоб трансформувати структури, операції та культуру управління».

Критика конс'юмеристського підходу базується на ідеології NewPublicManagement де одним з постулатів є надання державних послуг для громадян та бізнесових організацій більш ефективно та з мінімізацією часових і матеріальних витрат. Тому однією з основних задач при впровадженні електронного уряду в багатьох країнах світу було надання якомога більшої кількості послуг шляхом ІКТ та Інтернету. Взяв на озброєння портальні технології, які побудовані як єдина точка доступу до інформаційних ресурсів, баз знань та інших веб-вузлів, в цілому електронним урядом ці задачі вирішив, послуги стали більш якісними, доступними та дешевими, хоча і існують перешкоди щодо їх провадження. Але у даному контексті варто вже зазначити, що конс'юмеристський підхід має певні недоліки, як і NewPublicManagement. Критика ґрунтується на розгляді функцій уряду з надання послуг та його взаємовідносин з громадянами з соціально-політичної точки зору.

Критика переважаючого акценту на інформації та поводження з нею пов'язана з ефективністю використання інформації, особливо органами публічної влади. Органи влади накопичили багато інформації, але ефективність її використання при прийнятті рішень є доволі низькою. Інформаційні потоки в основному є односпрямовані та однолінійні і виникає потреба в спільному використанні інформації, яку можна вирішити шляхом її об'єднання на основі ІКТ.

На основі критики з'явився більш технократичний підхід до визначення електронного урядування. Представники даного підходу вважають, що вся сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх зв'язків та процесів підтримується і забезпечується відповідними інформаційно-комунікаційними технологіями [1]. Тобто, на перший план виходить рівень інформатизації публічних органів влади та суспільства.

Основна задача органів влади вирішити питання відкритості та прозорості інформації. Вирішення цих проблем залежить від багатьох факторів організаційного, політичного та культурного характеру. Мережу можна використовувати в якості розповсюдження та доступу до інформації, а в той же час можна використовувати і для обмеження взаємодії. Критики даного підходу вважають, що є небезпека, коли новий інтерфейс взаємодії, створений технологіями електронного урядування, може використовуватись як інструмент політичного контролю та політичної пропаганди, а не для посилення відповідальності, відкритості та прозорості влади.

Критика репрезентативної моделі демократії спирається на те, що з розвитком інформаційного суспільства виникають потреби в різних формах прямої демократії і ІКТ всіляко сприяють цьому.

У даному контексті електронне урядування розглядається як новий засіб для вирішення значною мірою тих же завдань, які ставили реформи по моделі нового державного менеджменту (скорочення витрат, ефективність, конкурентність та ін.), в цілому виділяючи три основні елементи електронного урядування: електронна демократія та участь призначені для формування громадської думки і вироблення рішень через електронні засоби (голосування, соціальні мережі і так далі); електронні виробничі мережі є формами співпраці між публічними, публічними і приватними інститутами через електронні засоби та електронні послуги призначені для надання послуг в благо одержувачів, приватних осіб або компаній через місцеві, регіональні або національні портали.

Отже, електронний уряд потрібно розглядати як спосіб організації та розвитку політичної системи держави та її відкритості, новий підхід щодо взаємодії державних інститутів з суспільством з метою ефективнішої їх діяльності, надання кращих публічних послуг. Електронне урядування – це концептуальний підхід навколо функцій публічних органів влади, процес співпраці влади з громадянами за допомогою ІКТ задля збільшення можливостей для громадян.

Якщо електронний уряд стосується організаційних відносин, що включають політичну координацію, впровадження політичних рішень та надання публічних послуг, то електронне урядування характеризує відносини між громадянами, урядовими структурами, громадською думкою і обраними офіційними особами. Якщо в центрі концепції електронного уряду лежать поняття – відкритість інформації та надання публічних послуг он-лайн, то нове розуміння включає в себе такі концепти, як співробітництво, участь, координація [2].

Список використаних джерел.

1. Баранов О. В. Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації. Результати дослідження / [О. А. Баранов, І. Б. Жиляєв, М. С. Демкова та ін.] ; за ред. І. Г. Малюкової. – К. : ООО «Поліграф-Плюс», 2007. – 254 с.
2. Куспляк І. С. Електронне урядування як інструмент формування прозорої та відкритої політичної влади [Текст] : автореф. дис.... канд. політ. наук : 23.00.02 / Куспляк Ігор Сергійович ; Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». – О., 2012. – 17 с.
3. Сморгунов Л. В. От электронногогосударства к электронномуправлению: сменапарадигмы / Л. В. Сморгунов // Политическая наука. – 2007. – № 4 – С. 20-49.

ЛАНТІНОВА АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА

головний спеціаліст відділу дистанційного навчання
управління інформаційно-телекомунікаційних технологій ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний рівень розвитку комп'ютерної техніки і програмного забезпечення надає широкі можливості щодо модернізації та підвищення ефективності навчання. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі урізноманітнює його, підвищує ефективність засвоєння матеріалу, автоматизує процес навчання та контролю знань. Розвиток мережі Інтернет та зростання її впливу на всі сторони діяльності суспільства за останні роки зумовили в освітній системі істотні структурні зміни.

У зв'язку з цим можна стверджувати, що з поширенням у світі інформаційно-телекомунікаційних технологій та істотними структурними змінами в освітніх системах склалися передумови появи і розвитку нового напряму в освіті – дистанційного.

Україна вже почала робити відповідні кроки в цьому напрямку. Рішенням колегії Міністерства освіти й науки України від 28 лютого 2003 р. (протокол №2 / 3-4) було ухвалено комплекс заходів щодо виходу національної вищої школи на міжнародний ринок освітніх послуг та комплекс заходів щодо організаційного забезпечення приєднання України до Болонського процесу.

Про доцільність використання дистанційних технологій в умовах кредитно – модульної системи організації навчання у ВНЗ свідчитьПоложення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН України №466 від 25.04.2013 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703 / 23235).

Положення визначає основні, визначальні принципи побудови дистанційного навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах, закладах післядипломної освіти.

Принципові аспекти Положення:

- дистанційна форма навчання з прийняттям нового Положення нарешті стала «не експериментальною», а повноцінною окремою формою навчання;
- чітко визначено можливу сферу застосування дистанційного навчання в різних навчальних закладах;
- передбачено гнучкі умови впровадження дистанційного навчання як окремої форми і дистанційних технологій у навчальному процесі за всіма іншими формами навчання;
- передбачено можливість дистанційного навчання іноземців, що вкрай необхідно для участі українських ВНЗ у повноцінному конкурентному світовому освітньому середовищі. Це потребує повноцінних навчальних матеріалів іноземними мовами, насамперед російською й англійською.

Дистанційна форма навчання має реалізовуватися згідно з державними стандартами освіти. Тому її введення в навчальних закладах можливе лише за погодженням з МОН України. Для отримання такого дозволу необхідно мати відповідний рівень технічного, кадрового, програмного, нормативного і методичного забезпечення. В іншому разі дистанційне навчання може дискредитувати вищу освіту в Україні. Тим навчальним закладам, які планують впроваджувати дистанційне навчання, потрібно, спираючись на державні освітні стандарти, напрацювати внутрішнє нормативне й методичне забезпечення, провести адаптацію навчальних матеріалів і робочих навчальних планів до дистанційної форми.

Основне значення має професіоналізм педагогічних, науково – педагогічних працівників, методистів у галузі технологій elearning. Нове Положення чітко визначає необхідність відповідного підвищення їх кваліфікації з дистанційних технологій в обсязі не менш як 108 годин за ліцензованими МОН України програмами.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу (далі КМСОНП) є основою Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS). Впровадження системи ECTS – один з ключових напрямків інтеграції вищої освіти України до загальноєвропейського освітнього простору.

Зазначимо, що **під кредитно-модульною системою** організації навчання розуміється модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових одиниць (залікових кредитів).

Сьогодні на перший план виступає готовність професорсько-викладацького складу до розуміння введення нової методології, її основних принципів, оволодіння нею і упровадження в навчальний процес. Викладач повинен володіти: технологією КМСОНП, методикою використання шкал оцінок успішності, методикою розробки та застосування контролю теоретичної і практичної підготовки студента; сучасними інформаційними технологіями.

Дистанційний курс у процесі кредитно-модульного навчання передбачає таку структуру: стисла інформація про курс; методичні рекомендації щодо роботи з курсом; навчальна програма з потижневим плануванням; навчальні модулі, які містять навчальний текст, завдання для практичних завдань, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, теми дискусій; підсумковий тест; вимоги та методичні рекомендації щодо атестації; термінологічний словник.

Основними видами навчальних занять при дистанційному навчанні в процесі кредитно-модульного навчання є: лекція, семінар, практичні заняття, консультації. Усі названі види занять ґрунтуються на самостійному вивченні навчального матеріалу. Самостійне вивчення передбачає використання навчальних дистанційних курсів, які слухач отримує через Інтернет або на магнітному носії (CD-ROM).

На лекції в системі дистанційного навчання студенти отримують інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку. Семінарське заняття також проводиться в синхронному режимі з використанням телекомунікаційної мережі. Результати виконання практичних завдань надсилаються студентами електронною поштою.

Дуже важливим у дистанційній системі кредитно-модульного навчання є проведення консультацій, де студенти дистанційно отримують відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень та аспектів їх застосування.

Організація навчального процесу в системі дистанційного навчання має свої психолого-педагогічні особливості, а саме:

- зміщення акцентів на самостійну діяльність слухачів;
- необхідність формування навичок дистанційної взаємодії (обов'язкова комп'ютерна грамотність викладачів і студентів, зокрема володіння навичками застосування різноманітних телекомунікаційних технологій, ресурсами Інтернет і професійне володіння письмовою формою мови);
- зміна способів взаємодії між викладачами та слухачами завдяки новим інформаційним технологіям;
- гнучкість навчання незалежно від проживання кожного із суб'єктів та часу проведення занять, що дає можливість організувати навчання в зручний для кожного час.

Так, дистанційне навчання в кредитно-модульному процесі завдяки вільному та гнучкому часу й доступу до навчальної системи, активної взаємодії слухача з комп'ютером і можливості вести діалог з викладачем та різноманітним поданням навчальної інформації, наявності звукового та візуального супроводження забезпечує високий рівень мотивації навчальної діяльності студентів.

Однією з основних складових дистанційного навчання є бази даних навчально-методичних і довідкових матеріалів. При цьому ефективність дистанційного навчання істотно залежить від того, в якій формі представлені навчальні матеріали: 1) друковані матеріали (паперові посібникі, підручники, методичні матеріали, наукові статті); 2) комп'ютерні електронні публікації; 3) навчальні аудіо- і відеоматеріали; 4) радіо- і телевізійні курси (університетське Internet-телебачення, on-line трансляція екзаменів); 5) комп'ютерні навчальні програми, тренажери, віртуальні лабораторії. Незважаючи на те, що необхідною складовою організації дистанційної освіти є електронні навчальні курси, в Україні уніфікованих вимог до таких курсів поки що не існує.

На повістці дня стоїть питання про прийняття й використання «Положення про атестацію електронного навчального курсу на рівні Вищих навчальних закладів та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України» (проект розміщений на офіційному сайті МОН – http: // www.mon.gov.ua / gr / obg / 2010 / 08_06_10.pdf),

Таким чином, вищесказане, дозволило встановити обґрунтування необхідності дотримання ряду загальних вимог до форм організації навчання в умовах упровадження кредитних освітніх технологій. Подальших досліджень потребує з'ясування детальних дидактичних вимог до окремих форм та засобів вивчення певних дисциплін.

ЛОГВІНОВ ВАЛЕРІЙ ГРИГОРОВИЧ

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Запровадження електронного урядування в Україні неможливе без налагодження системи інформаційної взаємодії як органів влади між собою, так і між юридичними та фізичними особами. Побудова такої системи має базуватись на загальноприйнятих науково обгрунтованих принципах, які регулюють таку взаємодію. Незважаючи на важливість даного питання, воно не знайщло, на даний час, адекватного законодавчого урегулювання.

Узагальнюючи результати зарубіжних та вітчизняних дослідників [1,2] вважається за доцільне сформулювати наступні загальні принципи регулювання інформаційної взаємодії:

1) Принцип сумісності інформаційних систем органів державної влади (ОДВ) з інформаційними ресурсами країни. Даний принцип передбачає, що регулювання інформаційної взаємодії має бути спрямовано на інтеграцію інформаційних ресурсів країни у вигляді Системи Національних Інформаційних Ресурсів(СНІР) [8].

2) Принцип гарантованості прав громадян і юридичних осіб. В основу державного регулювання інформаційної взаємодії має бути покладена система гарантій, яка забезпечувала би реалізацію законодавчо встановлених прав громадян і юридичних осіб на інформацію та застосовувала для цього відповідні організаційно-правові механізми. Створення подібної системигарантій має стати основним завданням діяльності державних органів [3].

3) Принцип усунення надмірних адміністративних бар'єрів. Цей принцип означає, що будь які дії спрямовані на пряме державне регулювання можуть здійснюватись лише з метою захисту інтересів суспільства, держави, громадян. Зокрема це стосується усунення обмеженого доступу до інформації і посиленням поточного контролю за діяльністю органів державної влади [6].

4) Принцип адекватності заходів державного регулювання сфери ІКТ. Держава повинна вживати тільки ті регулятивні заходи, які потрібні для вирішення проблем, що склалися у сфері запровадження ІКТ в державне управління. Заходи, що вживаються державою у даному напрямі, мають забезпечити необхідні механізми реалізації прав і законних інтересів всіх учасників інформаційної взаємодії [5].

На підставіокреселених загальних принципів регулювання інформаційної взаємодії, уявляється можливим сформулювати окремі принципи регулювання інформаційної взаємодії на галузевому рівні:

1) Принцип забезпечення доступності інформації. Презумпція відкритості інформації, що міститься в державних інформаційних ресурсах,гарантує дотримання законодавчо закріплених інформаційних прав громадян і бізнесу [6]. Це означає, що інформація суспільного надбання [4], яка відповідно до законодавства є відкритою, має бути фактично доступною. Для цього органи державної влади повинні в обов'язковому порядку підтримувати власні інформаційні ресурси в актуальному стані, розширювати можливості доступу до інформації, що міститься у відкритих державних інформаційних ресурсах, збільшуватиоб'єм загальнодоступних інформаційних ресурсів і спрощувати порядок отримання інформації з них. Суттєвим моментом доступу до інформації суспільного надбання є відсутність оплати за надання відкритої інформації із загальнодоступних державних інформаційних ресурсів, передусім, з ресурсів, доступ до яких здійснюється по телекомунікаційних мережах.

2) Принцип усунення дублювання функцій. Система інформаційних ресурсів і процесів в державних органах має бути націлена намінімізацію числазвернень, необхідних для реалізації інформаційних потреб громадян, бізнесу. Це можливо досягнути завдяки усунення дублювання функцій державних органів, дублювання інформації, що знаходиться в їхніх інформаційних системах.

3) Принцип захищеності державних інформаційних ресурсів, що зберігаються в їх системах.Забезпечення доступності державних інформаційних ресурсів має здійснюватись з урахуванням режимів зберігання інформації і категорії доступу до інформаційних ресурсів. Державний орган, якому для прийняття рішень необхідна певна інформацію,повинен мати доступ до цієї інформації, в т.ч. і до інформації, що міститься в інформаційних системах інших відомств.

4) Принцип однорідностіформ представлення інформації, стандартів формування і ведення державних інформаційних ресурсів. Реалізація даного принципу можлива тільки за умови уніфікації державних інформаційних ресурсів і використання стандартів збереження інформації. Для цього мають бути встановлені загальнообов'язкові стандарти форматів представлення інформації, яка використовується в процесі інформаційного обміну і стандарти веденнядержавними органами власних інформаційних ресурсів. Скорочення кількості транзакцій і гарантія відкритості інформації створюють умови для легкого доступу до інформації і спрощують міжвідомчу інформаційну взаємодію.

5) Принцип рівноправ'я форм документів. Документи, що представлені як в паперовій, так і в електронній формі мають однакову юридичну силу [7].

6) Принцип забезпечення збереження і достовірності інформації. Особливість даного принципу полягає в необхідності регламентації процесів інформаційної взаємодії, завдяки якій мають бути однозначно і чітко встановлені несуперечливі процедури відновлення інформації у разі її втрати в інформаційній системі того чи іншого органу державної влади, подолання спотворень інформації, усунення будь яких правових колізійміж інформаційними ресурсами. Для цього юридично значима інформація, що заноситься в державний інформаційний ресурс, має бути заздалегідь перевірена особою органу державної влади, який відповідає за формування даного інформаційного ресурсу. В окремих випадках у законодавчому порядку може бути передбачено занесення інформації до інформаційного ресурсу тільки з відома особи, яка відповідає за формування даної інформації.

Список використаних джерел.

1. Вітчизняний і зарубіжний досвід впровадження електронного урядування / за заг.ред.:С. А.Чукут, О.В.Загвойської, К.: НАДУ,2008. -136с.
2. Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації.Результати дослідження / за заг.ред. І.Г.Малюкової, К.:Поліграф_Плюс, 2007. -254с.
3. Інформатизація управління соціальними системами: організаційно-правові питання теорії і практики: Навч. посібник / За ред. Р. А. Калюжного, М. Я. Швеця. – К.: МАУП, 2003.— 336 с.
4. Логвінов В.Г. Інформація сусупільного надбання як складова інформаційних ресурсів органів публічної влади. // Матеріали І-ої Міжнародної наукової конференції «Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи», Одеса, ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2010 – с. 435-436
5. Марущак А. І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності: навч.посіб. / А.І.Марущак. К.: Скіф,КНТ, 2008. – 353с.
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України // Відомості Верховної Ради.2011, № 32
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади» № 1453 від 28 жовтня 2004 року.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.05.2003 № 259-р «Про Концепцію формування системи національних електронних інформаційних ресурсів».

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ПАНАСЮК ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ Й НАСЕЛЕННЯ

Використання інформаційно-комунікаційних технологій і інформаційної інфраструктури для розвитку й посилення демократичних інститутів і розширення участі громадян у суспільній і політичній діяльності становить суть «електронної демократії».

Розрізняють електронну демократію у вузькому та широкому змістах. У вузькому розумінні е-демократія розуміється у використанні електронної підтримки для забезпечення відповідних конституційних прав, що вимагають тих або інших формальних рішень. У широкому змісті поняття е-демократія означає урахування думок і залучення громадян і організацій у політичні відносини й процеси [1, с. 25].

Електронна демократія змінює політичне поле держави і результаті формується відмінно нова, активна соціальна позиція громадян. Взаємодія між політичними партіями, політиками, громадськими організаціями та громадянами частково переноситься до кіберпростору, змінюються вимоги до політиків і державних діячів. Спочатку можливе посилення негативних рис, які властиві традиційній демократії, але із запровадженням дедалі більшої кількості компонентів інформаційного суспільства можна спостерігати позитивні зміни.

Але, роль інформаційних технологій у демократичних процесах не носить однозначного характеру. Криза основних інститутів демократії в розвинених і країнах підтверджується наступними ознаками: ростом недовіри до політиків і політичних інститутів, що пронизує всі соціальні верстви; скандалами, пов'язаними з корупцією високопоставлених державних службовців.

Головними ж характеристиками електронної демократії виступають: ступінь проникнення інформаційно-комунікативних технологій в усі сфери політичного життя, електронний документообіг в органах влади й керування, розвиток діалогу між політиками й громадянами в он-лайновому режимі, тобто в режимі реального часу на основі партнерства й в умовах мережної організації суспільства [2, с. 65].

Електронна демократія існує у віртуальній формі й не завжди адекватна демократії, що функціонує в реальному світі. Для підвищення рівня участі громадян у політичному процесі як в електронному просторі, так і в реальному житті, пропонується використовувати такий інструмент, як електронне урядування, який перетворює традиційні способи й методи державного управління, надаючи громадянам і організаціям набір державних послуг за допомогою можливостей інформаційних технологій і Інтернету. Електронна демократія, за допомогою нових технологій є не лише ефективним інструментом, споживацькою службою чи засобом зв'язку з громадськістю – вона здатна створити обновлюваний публічний простір і більш відповідальний демократичний устрій [4].

Переваги від реалізації проектів електронної демократії пов'язані в першу чергу з здешевленням демократичних процедур. Це стосується не тільки фінансових витрат, але і витрат часу. Тому такі нові форми обговорення, як відеоконференції, телемости, форуми та наступне голосування дозволяють суттєво знизити витрати, як матеріальні, так і часові, на прийняття рішення. З іншого боку, використання Інтернет-технологій для голосування знижують і витрати виборців на участь у виборах, що дозволяє надіятись на збільшення активності громадян. Ще одна з переваг – це підтримка демократичних процесів самими громадянами. Цей аспект може бути пов'язаний з висловленням думки по специфічним неполітичним питанням, також он-лайнову підтримку електоральних процесів [3].

Таким чином, електронна демократія являє собою нову форму взаємодії влади й населення, при якій за допомогою ІКТ задовольняються інформаційні потреби громадян щодо прийнятих державних рішень, розроблювальних програм і законодавчих актів. При цьому з'являється можливість для проведення електронного голосування, більш активної участі громадян в управлінській діяльності й спрощення процедур надання державних послуг.

Список використаних джерел.

1. Богдановская И. Ю. «Электронное государство» / И. Ю. Богдановская // Общественные науки и современность. – 2004. – № 6. – С. 24-29.
2. Демократизація України: програма малих проекті. Посібник з розвитку громад: Практичний посібник для небайдужих. – К.: «ЛАТ & К», 2007. – 459 с.
3. Куспляк І. С. Електронне урядування як інструмент розвитку демократії / І. С. Куспляк // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: матеріали підсумкової науково-практ. конф. за міжнар. участю (Одеса, 31 жовтня 2008 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 434-436.
4. Малишенко Л.О. Впровадження електронної демократії: концептуальні підходи та особливості процесу реалізації в Україні : автореф. дис... канд. політ. наук : 23.00.02 / Л.О. Малишенко; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2009. — 18 с. — укр.

МІХЄЄВА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЗОРІСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Відкритість уряду і доступність інформації для громадськості багато в чому пов'язані зі зростаючим у всьому світі інтересом корисності прозорості. Прозорість часто розглядається як потужний інструмент для перетворення держави. Відкритість та підвищення прозорості – два з наріжних каменів електронного уряду.

Сьогодні існує безліч рейтингів та індексів оцінки різних аспектів державної відкритості. Ці заходи охоплюють різні групи країн, вивчення різних сфер управління прозорістю і використання різних критеріїв і методик.

Стабілізації суспільства і досягнення суспільної згоди в соціальному партнерстві може сприяти у державному управлінні інформаційна відкритість. Це так само може допомогти в розвитку електронної демократії.

У разі мінливості подачі інформації засобами масової інформації, як кажуть «на замовлення», громадськість може не мати можливості отримати пряму інформацію без посередництва. У даній ситуації органи державного управління повинні звезти до мінімуму шкоду від поширення невірної інформації. Органи державного управління повинні бути зацікавлені в донесенні правильної та об'єктивної інформації.

Використання можливостей Інтернету сприяє розвитку взаємодії між владою та громадянами, підвищенню їх соціальної активності. Наприклад, Мануель Кастельс вважає, що не слід нехтувати значущістю технологічного

середовища, потрібно вводити специфічний для нього вплив в загальну еволюцію моделей соціальної взаємодії: простором, організаціями та комунікаційними технологіями [4, с. 151].

Кастельс характеризує інформаційні можливості Інтернету як важливий спосіб спілкування і організації в усіх сферах діяльності. Однак, на його думку, «ми відчуваємо зростаючу в усьому світі стурбованість з приводу нинішніх змін, породжуваних новими технологіями, що загрожує викликати широку негативну реакцію. Якщо ми проігноруємо цю стурбованість, її подальше посилення може призвести до краху надій на виникнення нової економіки і суспільства...Це почуття час від часу виражається колективно, як, наприклад, в ході протестів проти глобалізації – кодове слово, що позначає новий технічний, економічний і громадський порядок» [4, с. 184].

Добрим прикладом незалежного експерта щодо питань свободи інформації є Дубинський омбудсмен та Уповноважений з питань інформації Емілі О'Рейлі, яка вирішає питання, вивчає скарги представників громадськості, які вважають, що до них несправедливо віднеслись державні органи, місцевого самоврядування, заклади охорони здоров'я та пошти.

Основні функції Уповноваженого наступні:

- розгляд рішень державних органів щодо свободи інформації запитів і в міру необхідності нові рішення;
- розгляд дії законів про свободу інформації, щоб гарантувати, що державні органи дотримуються положень законодавства;
- налагодження відносин відкритості серед державних органів шляхом заохочення добровільної публікації інформації понад мінімальні вимоги актів;
- підготовка та публікація коментарів щодо практичного застосування діянь;
- публікація річного звіту.

Через річні звіти, коментарі та звіти про розслідування, Уповноважений підкреслює необхідність відкритості та прозорості у всіх видах діяльності державних органів та закликає державні органи, при необхідності, на отримання інформації за межами закону про свободу інформації [1].

Розвиток Інтернету для побудови соціального партнерства дає можливість мати будь – яку інформацію без обмежень і прямого державного контролю. Це створює можливості інтерактивного спілкування з аудиторією, прямого діалогу між владою і громадянами за допомогою постійно поповнювальних сайтів органів державної влади. Це забезпечить прозорість управління влади. Однак існує проблема відповідних програмних, кадрових забезпечень, а також відповідальності за виконання обов'язків влади в контексті соціального партнерства з громадськістю. Необхідно формувати у державних службовців стійких внутрішніх переконань щодо їхньої відповідальності за інформування громадськості про діяльність державної влади. Це слід цілеспрямовано робити в рамках відповідних програм підготовки та перепідготовки державних службовців, а також підвищувати знання щодо технічних нововведень у інформаційному просторі.

Отже, інформаційна відкритість державного управління є важливою умовою ефективної взаємодії в системі соціального партнерства.

Ефективність управлінської діяльності залежить від рівня довіри громадян до влади, обізнаності органів управління про задоволеність результатами рішень. Необхідність інформаційної взаємодії органів влади з громадськістю обумовлена не стільки інформуванням, скільки потребою у свідомій співучасті громадськості в державному управлінні, пошуку альтернативних шляхів тлумачення та рішення суспільних проблем. Це дає можливість виділити основні проблеми, встановити їх причини, оцінити соціальну ситуацію і спроектувати управлінські рішення і дії на принципах партнерства та співучасті всіх громадських секторів.

Список використаних джерел.

1. Веб-портал Ірландського офісу Уповноваженого з питань інформації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http: // www.oic.gov.ie / en /
2. Веб-портал Білого Дому США. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http: // www.whitehouse.gov / the_press_office / TransparencyandOpenGovernment
3. Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 р. «Про інформацію». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2657-12
4. Кастельс М. Галактика Інтернет: Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М.Кастельс [Пер. з англ. А.Матвєєва під ред. В.Харітонова]. – Є. : Видавництво «У-Факторія» (при участі вид-ва Гуманітарного ун-ту), 2004. – 328 с.
5. Указ Президента України №683 / 2002 від 01.08.2002 р. «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 683 / 2002
6. Указ Президента України №854 / 2004 від 31.07.2004 р. «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 854 / 2004

МУХТОЖОВА МУХАББАТ ЗУРІШОЄВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сьогодні швидко розвиваються комплексні системи, що дають відчутний економічний ефект і позитивно впливаючи на медичне обслуговування в цілому.

Електронна медицина – це нові можливості лікувати, нова індустрія охорони здоров'я, яка базується на можливостях інформаційних технологій і розвиває інтелектуальне цілісне середовище, здатне повсюдно керувати наданням медичної допомоги населенню, допомагати лікарям, середньому медперсоналу у вигляді того, що приносить в клінічну практику новітні методи діагностики, лікування і можливості спільної роботи лікарів, що знаходяться в різних географічних місцях.

Наукові дослідження проблеми. Застосування інформаційних технологій в процесі вивчення конкретних суспільств сприяли появі економічної теорії інформації (Дж.Стіглер, Дж.Акерлоф), теорії інформаційного суспільства (А.Тоффлер) та постіндустріального суспільства (Д.Белл). [1]

З боку сучасних українських вчених в цьому контексті привертають увагу праці В.Д.Гавловського, В.С. Цимбалюка, А.С. Гальчинського, Р.А.Калюжного. У даний час активно працюють у цьому напрямку російські вчені В.Л.Іноземцев, Г.Т.Артамонов та ін.

Метою роботи є дослідження різноманітних Госпітальних інформаційних систем (ГІС) як інструментів проведення медико-соціальних і медико-екологічних досліджень.

Проведений аналіз інформаційних потреб лікарів показує, що впровадження електронних засобів збору, накопичення та опрацювання інформації про пацієнтів дозволяє ефективно опрацьовувати великі обсяги даних без втручання людини. [4]

Одним із напрямів побудови медичних інформаційних систем є госпітальні інформаційні системи (ГІС). Ними оснащуються різні медичні заклади та їх підрозділи. До складу таких систем входять автоматизована реєстратура, формалізовані амбулаторні карти прикріпленого контингенту, облік і аналіз відвідуваності, захворюваності, профілактичних оглядів, диспансеризації, тимчасової непрацездатності, щеплень, флюорографічних досліджень, планування й облік роботи лікарів, формування всієї звітно-статистичної документації про діяльність поліклініки і її підрозділів.

ГІС забезпечують управління персоналом, фінансами, матеріально-технічними ресурсами, зокрема медикаментами, медичними інструментами та апаратурою. Якщо розглядати єдиний медичний простір з позиції пацієнта, то його основу становить електронна історія хвороби як важлива складова ГІС. Лікар зможе одержувати оперативний доступ до необхідної медичної інформації за наявності електронної історії хвороби або за допомогою індивідуальної електронної медичної картки пацієнта незалежно від того, де перебуває пацієнт, в який медичний заклад він звернувся або був госпіталізований (державний або приватний).

Широке впровадження ГІС у систему охорони здоров'я України має велике значення для ефективного управління лікувально-профілактичним закладом, підвищення рівня якості й об'єктивності діагностики.

У складі ГІС функціонують комп'ютерні діагностичні системи (комп'ютерна електрокардіографія; електрокардіографія високого рівня розв'язування; комп'ютерні електроенцефалографія, реоенцефалографія, пневмографія; системи оброблення рентген та ЯМР-зображень тощо).

Широкий набір функціонально орієнтованих прикладних програм ГІС дозволяє створювати різноманітні інформаційно-обчислювальні мережі, орієнтовані на рішення всього спектра задач організації управління лікувальним і лікувально-профілактичним процесом у різних медичних закладах – лікарнях, поліклініках, диспансерах, медсанчастинах тощо.

Набуло поширення у закладах охорони здоров'я використання комп'ютерної техніки для опрацювання фінансової документації. При цьому скорочується термін виконання фінансових операцій і зменшується число помилок.

Електронна історія хвороби забезпечує оперативний облік витрат, пов'язаних із діагностичними та лікувальними процедурами, використанням медикаментів і матеріалів, оплатою послуг медичного персоналу тощо, що має ключове значення для впровадження страхової медицини.

Українські вчені активно розробляють ГІС, які забезпечуватимуть оперативне одержання даних про фактичні витрати в лікувальних закладах.

Розвиток обчислювальної техніки і, зокрема, поява величезних можливостей запам'ятовування і збереження впорядкованих даних стали могутнім поштовхом до розвитку реєстрів і баз даних медичного призначення. Вивчення світового досвіду щодо створення таких реєстрів є суттєвим підґрунтям для формування на сучасному рівні програми в галузі охорони здоров'я нашої держави.

У пострадянському просторі однією з найважливіших проблем є формування й оптимальне використання даних про ліквідаторів Чорнобильської аварії та потерпілих у ній.

Наявність баз даних з великим обсягом інформації, що переробляється, вимагає використання автоматизованих інформаційних систем оцінки здоров'я й інформаційного супроводу необхідного обсягу лікувально-оздоровчих заходів для забруднених радіонуклідами районів.

Дані, які заносяться в комп'ютер, приведені до єдиної стандартної форми, що не тільки полегшує їх опрацювання, а й уможливлює використання їх в інших інформаційних системах.

У Росії створений і функціонує спеціальний Чорнобильський реєстр, використання якого переслідує дві цілі:

– спостереження за медичними наслідками і щорічна аналітична оцінка виявлених ефектів, формування рекомендацій з диспансеризації населення;

– радіаційно-епідеміологічний аналіз нових даних про стан здоров'я осіб з груп ризику.

Цей реєстр містить дані про понад 500 тис. осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, і більше ніж у п'ять разів перевищує Японський реєстр, що діє у зв'язку з бомбардуваннями Хіросіми і Нагасакі.

Україна, яка найбільше постраждала від, Чорнобильської катастрофи, має найстарішій і найоб'ємнішій реєстр.

Він налічує інформацію про понад 1 млн. ліквідаторів та осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської аварії. [3]

Однак нині виникають проблеми щодо експлуатації цього реєстру, пов'язані з необхідністю застосування сучасних технологій побудови і ведення баз даних.

Список використаних джерел.

1. Калюжний Р.А. Інформаційна культура [Текст] / Р.А.Калюжний. – Ірпінь: Національний ун-т ДПС України, 2007. – 254с.

2. Климчук В. Інформаційні технології та тенденції розвитку міжнародної інформації [Текст] / В.Климчук // Вісн. Кн. Палати. – 2006. – №6. – С. 15-18.

3. Кормич Б.А. Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України [Текст]: монографія / Б.А.Кормич. – Одеса: Юридична література, 2007. – 471с.

4. Курас І. Інтеграція інформаційних ресурсів – стратегічний напрям забезпечення інформаційних потреб суспільства [Текст] / І.Курас // Бібліотечний вісник. – 2009. – №1. – С. 2-6.

ПОЛЕСІНА ОЛЕСЯ ГРИГОРІВНА

старший викладач кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ BYODУ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ

У сфері інформаційно-комунікаційних технологій в останній час швидкими темпами набирає популярність тенденція, що отримала назву BYOD (BringYourOwnDevice – «Принеси на роботу свій пристрій»).

Вона полягає в тому, що співробітники все частіше використовують на роботі персональні мобільні пристрої– ноутбуки, планшети, смартфони та ін.

Наскільки ця тенденція актуальна для України, обговорювалося на форумі Cisco «Безпека без кордонів» в Києві. У рамках форуму було проведено опитування, в якому взяли участь 272 IT-спеціаліста. Більше половини респондентів (56%) упевнені, що BYOD отримає широке поширення в Україні вже найближчим часом, а 43% вважають, що BYOD стане нормою у віддаленій перспективі. 68% опитаних зазначили, що BYOD позитивно вплине на ефективність роботи установ і продуктивність роботи співробітників підвищиться. Разом з тим 22% сумніваються, що BYOD надасть такий вплив, а кожен десятий вважає, що згадана тенденція позначиться на роботі установи негативно. При цьому більшість респондентів (63%) дотримуються тієї точки зору, що інформаційна безпека від BYOD не постраждає, але доведеться переглянути або модернізувати існуючі рішення і процеси. [2]

Використання державними службовцями персональних пристроїв для доступу до корпоративних ресурсів стає в Україні дедалі поширенішою практикою. [4]

На практиці під BYOD можуть матися на увазі самі різні ситуації – від комплексного впровадження MDM (MobileDeviceManagement) і корпоративних застосувань до простого доступу до пошти для будь-якого співробітника з будь-якого пристрою. Причому останнє зустрічається найчастіше.

Головний плюс концепції BYOD для співробітників будь-якоїустанови взагалі та державної зокрема – мобільність при виконанні завдань, а основні переваги для установи – зростання продуктивності праці, збільшення задоволеності персоналуі скорочення витрат на придбання мобільних пристроїв.Також серед переваг BYOD IT-фахівці відзначають наступні моменти: співробітникам подобається застосовувати власне «залізо», і у них більше стимулів оволодіти новою технікою, що, в свою чергу, сприяє поліпшенню морального клімату на роботі та підвищенню продуктивності праці.

Згідно з даними консалтингового підрозділуCisco IBSG російські IT-фахівці виділяють три головні проблеми, що пов'язані з впровадженням концепції BYOD. Перша проблема – проблемами інформаційної безпеки. Другою і третьою за значенням проблемами були названі втрата контролю і керованості та зростання складності IT-підтримки. [4]

Також один з аргументів противників BYOD полягає в тому, що персональні програми та контент, що доступні для особистих пристроїв: соціальні мережі, ігри, використання неавторизованих сайтів в особистих цілях і для розваг, – будуть відволікати співробітників від роботи.

Основною перешкодою, що не дозволяє кардинально підвищити безпеку корпоративних даних державної установи на особистому пристрої, є наявність у співробітника можливості самому вирішувати, які політики безпеки застосовувати, які додатки ставити, де їх застосовувати. Логічно, що на корпоративній робочій станції співробітник має обмежені права користувача, завдяки чому удається підтримувати захист і від інсайда і від шкідливого коду і «від дурня».

Мобільний пристрій, що використовується для роботи з корпоративними даними державної установи, навіть якщо він належить співробітникові, має бути захищений. Канал, що використовується для доступу до корпоративних ресурсів, має бути шифрованим. Доступ до критичної інформації повинен надаватися лише після проходження процедури аутентифікації. Якщо дані умови не виконані, немає сенсу, наприклад, говорити про переваги і зручність використовуваних в державній установі корпоративних мобільних додатків власної або сторонньої розробки.

Альтернативою BYOD є підхід COPE (Corporately-owned, personally-enabled, або «належить корпорації, використовується персонально»).

COPE – безпечно, але не завжди зручно. Якщо необхідність придбання ПК для державних установ питань не викликає, то виділення бюджету на мобільні пристрої – доки швидше виключення, чим правило. І якщо установа все ж надала смартфон, особистий апарат вже стає незручним для виконання службових завдань. Два апарати – це постійний вибір, з якого пристрою дзвонити. Доводитися привчати державних службовців до використання корпоративних пристроїв. Можна полегшити цей процес, використовуючи сервіси, що надаються операторами мобільного зв'язку. Наприклад, якщо зробити переадресацію на корпоративний смартфон з особистого номера.

Якщо ми не вважаємо персонал однорідною масою, то логічно передбачити, що рівень доступу до корпоративних даних державної установи і потреби у використанні мобільних пристроїв для різних співробітників сильно відрізняються. У такому разі різними будуть і вимоги по захисту смартфонів і планшетів, а також інформації, що обробляється на них. На практиці це означає, що для керівників підрозділів державних установ необхідно застосовувати потужніші механізми захисту пристроїв, що використовуються для захищеного документообігу і для доступу до конфіденційних даних на корпоративних ресурсах. Можливо, в такій ситуації корпоративний пристрій з повним набором засобів захисту (що включає багатофакторну аутентифікацію, шифрування даних на пристрої і контроль політик установки додатків) є єдиним виходом. В той же час, якщо службовцю не потрібний доступ до найбільш критичної корпоративної інформації,

то досить буде порівняльне м'яких політик, що упроваджуютьсяу рамках концепції BYOD. В рамках MDM-рішення можна застосувати обидва підходи і варіювати налаштування для декількох різних груп користувачів. [1]

Є державні установи, в чиїх окремих структурних підрозділах або у всій структурі BYOD непридатний взагалі. Відповідно до вимог безпеки можуть використовуватися лише пристрої, що належатьдержавній установі, і жодні інші пристрої використовувати для роботи з інформаційними ресурсами установи не можна.

Є державні установи, де вживання BYOD допустимо за умови, що корпоративні дані не зберігаються на пристрої локально (навіть короткочасно). Прекрасним рішенням для них є вживання інфраструктури віртуальних робочих столів (VirtualDesktopInfrastructure, VDI). У такому разі на мобільний пристрій службовця передається візуальний інтерфейс користувача, назад на сервер поступають дії, які виконує користувач з клавіатурою або курсором, проте дані, що оброблюються, не покидають сервери державної установи. У даному випадку мобільні пристрої, що використовуються державними службовцями, можуть бути як корпоративними, так і особистими. Підключатися видаленим користувачам дозволяється лише VDI після проходження процедури аутентифікації. Такий підхід ціною дорожчання серверної частини дозволяє обійтися без зберігання корпоративних даних на пристрої.Найсерйозніший чинник, що обмежує використання VDI на мобільних пристроях, – залежність від доступу до Інтернету. Проте, оскільки оператори мобільного зв'язку активно розвивають інфраструктуру мобільної передачі даних, вплив цього чинника поступово сходить нанівець.

Список використаних джерел.

1. ГригорийВасильев, «Мобильность + безопасность: вместе и… не всегда», Information Security № 4, сентябрь 2013, стр. 25-28.
2. Новини інформаційних технологій,» Українські IT-спеціалісти обговорили перспективи BYOD, 23.02.2013», спосіб доступу: http: // internsys.org.ua / ukrajinski-it-spetsialisty-obhovoryly-perspektyvy-byod.html
3. Персонал усе менше прив'язаний до робочого місця(30.05.2013), спосіб доступу: http: // acf.ua / news_galuz / personal-use-menshe-privyazanij-do-robochogo-miscya
4. Чи потрібен BYOD у Росії? (Май 16, 2013) Спосіб доступу: http: // flms.ru / ?p=33

РАДЗІВІЛОВ ГРИГОРІЙ ДАНИЛОВИЧ

начальник кафедри технічного та метрологічного забезпечення
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації НТУУ «КПІ» (м. Київ), к.т.н., доцент

АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПИТАНЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Стратегічною метою України у сфері зовнішньої політики оголошено інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур, досягнення якої можливе лише за умови побудови сумісної зі світовими стандартами системи забезпечення національної безпеки, де важливим компонентом виступає інформаційна безпека держави. Проте, на сучасному етапі в Україні існує низка проблем в інформаційній сфері.

В Україні політика забезпечення інформаційної безпеки будується на таких засадах:

• обмеження доступу до інформаційного ресурсу є винятком із загального принципу відкритості інформації й реалізується тільки відповідно до чинного законодавства;

• суб'єкти, які збирають, накопичують і обробляють персональні дані й конфіденційну інформацію, несуть відповідальність перед законом за збереження і використання;

• держава забезпечує захист суспільства від хибної, викривленої і недостовірної інформації, що надходить через засоби масової інформації;

• держава реалізує контроль за створенням і використанням засобів захисту інформації шляхом їхньої обов'язкової сертифікації та ліцензування діяльності в галузі захисту інформації;

• держава сприяє всебічному розвитку української мови як основного інструменту перетворення накопичених людством знань в інформаційний ресурс України;

• забезпечення захисту інформації в глобальних інтегрованих системах обміну інформаційними потоками.

Як відомо, глобальні інтегровані системи обміну інформаційними потоками, дають можливість прийняття якісних управлінських рішень у процесі функціонування найважливіших сфер діяльності держави (оборони, виробництва, медицини, економіки, сільського господарства тощо). Тому важливо забезпечити такі властивості інформаційних ресурсів, як конфіденційність, цілісність, доступність на всіх етапах оброблення, передавання та зберігання даних в інформаційних каналах зв'язку, які складають основу захисту інформації.

Захист інформації є одним з найновітніших і динамічно розвинених напрямів сучасної науки і техніки, що сформовані на базі наукоємних технологій. Питання захисту інформаційних ресурсів широко використовуються в різних галузях, скрізь, де потрібне зберігання й передавання інформації для різноманітних інформаційних систем суспільства.. Це зумовлено досить високою комерційною вартістю інформації та постійно зростаючими обсягами інформаційних потоків, котрі необхідно передавати на великі відстані без втрати або спотворення корисної інформації.

Сучасні умови політичного і соціально-економічного розвитку країни відзначаються загостренням суперечностей між потребами суспільства у розширенні вільного та якісного обміну, зберігання інформації та необхідністю виконання окремих регламентованих організаційно-правових та організаційно-технічних обмежень на її поширення.

Суперечливість і нерозвиненість правового та нормативно-технічного регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері можуть призвести до негативних наслідків, щодо реалізації законних інтересів споживачів та забезпечення національної безпеки країни. Ці суперечливості істотно ускладнюють підтримання необхідного балансу інтересів особистості, суспільства і країни в інформаційній сфері. Недосконале нормативно-правове і організаційно-технічне регулювання відносин у галузі інформаційної безпеки уповільнює формування на території України

конкурентоспроможних інтегрованих інформаційно-комунікаційних систем та мереж (ІКСМ). Тому активно здійснюється робота з удосконалення нормативно-правового забезпечення галузі та її адаптація до міжнародних вимог і стандартів.

Нині процес інформаційного розвитку в Україні значною мірою пов'язаний із вирішенням таких проблем, як різноплановість нормативно-законодавчого регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері; відсутність, неузгодженість, суперечливість, неповнота законодавчих і нормативних (підзаконних) актів у сфері інфокомунікацій; інтенсивне впровадження електронного документообігу й електронного цифрового підпису; стрімкий розвиток інформаційної безпеки тощо.

Вирішення проблеми інформаційної безпеки має здійснюватися шляхом:

- створення повнофункціональної інформаційної інфраструктури держави та забезпечення захисту її елементів;
- підвищення рівня координації діяльності державних органів щодо виявлення, оцінки і прогнозування загроз інформаційній безпеці, запобігання таким загрозам та забезпечення ліквідації їх наслідків, здійснення міжнародного співробітництва з цих питань;
- вдосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення інформаційної безпеки, зокрема захисту інформаційних ресурсів, протидії комп'ютерній злочинності, захисту персональних даних, а також правоохоронної діяльності в інформаційній сфері.

Список використаних джерел.

1. *Закон України «Про державну таємницю» в редакції Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну таємницю» від 21 вересня 1999 року, http // www.rada.kiev.ua (5 січня 2006 р.).*
2. Лужецький В.А., Войнович О.П., Дудатьєв А.В. Інформаційна безпека: навчальний посібник. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. – 240с.
3. *Програма інтеграції України до Європейського союзу, http // www.rada.kiev.ua (10 грудня 2005 р.).*

СЕРЕНОК АРТЕМ ОЛЕКСІЙОВИЧ

доцент кафедри інформаційних технологій і систем управління
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНАМИ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

В дискусії про електронний уряд науковці неодноразово вказують на те, що сама концепція електронного уряду вже і є концепцією взаємодії влади з громадянами. Так, А. Асанова, визначає електронний уряд, як вже дієвий механізм взаємодії і форму співпраці держави і громадян в інформаційному суспільстві [1]. Науковцями вже виділені основні види (сектори) взаємодії в електронному уряді: G2C (уряд-громадяни), G2G (уряд-уряд), G2B (уряд-бізнес). Деякі дослідники додають ще четвертий вид G2E (уряд-державні службовці). Ще інші додають і окремий п'ятий вид C2G (громадяни-уряд), акцентуючи увагу саме на цей вид (сектор) взаємодії з урядом.

Але якщо види та сектори взаємодії між органами влади і громадянами в світовій науці вже визначені, то із визначенням механізмів взаємодії органів влади з громадянами в електронному уряді є певна невизначеність.

Таким чином, в роботі, пропонується класифікація механізмів взаємодії органів влади і громадян у системі електронного уряду за ознаками різних комунікаційних форм та специфіки надання державноуправлінських послуг через єдиний портал з обґрунтуванням використання в цих процесах можливостей електронної демократії [2, с. 8-9].

На нашу думку, серед механізмів взаємодії органів влади з громадянами в електронному уряді слід виокремити два різновиди механізмів: механізми електронної демократії та механізми надання державних послуг. Насамперед це розмежування механізмів пов'язано із розвитком електронної демократії та розвитком портальних систем надання державних послуг.

За представленою класифікацією розвиток електронної демократії забезпечується використанням наступних механізмів взаємодії: інформаційні, консультаційні та механізми прийняття рішень.

Розглянемо більш детально кожний механізм.

Інформаційні механізми забезпечують відображення інформації на владних порталах і веб-сайтах, які виступають як «майданчики» для участі громадян у управлінні. Така інформація включає, наприклад, оперативні публікації офіційних джерел, повідомлення для громадян тощо. Реалізація даного механізму досягається за допомогою:

– ведення посадовими особами власних блогів чи власних сторінок у соціальних мережах Facebook, Twitter та ін.;
– проведення на сайтах органів влади тематичних веб-конференцій;
– використання засобів доставки новин, як з інших інформаційних ресурсів (RSS ленти новин), так і формування власної стрічки новин для розсилки;
– списки розсилок новин на електронну пошту чи на сторінки користувачів у соціальних мережах;

Консультаційні механізми забезпечують діалогові методи взаємодії. Реалізація консультаційних механізмів досягається організацією зворотного зв'язку за електронними каналами:

– Інтернет-приймальні;
– форуми;
– онлайнові конференції;
– дискусії на сторінках посадових осіб у соціальних мережах Facebook, Twitter та ін.

Застосування цих засобів є чи не єдиним шляхом поліпшити результати діяльності органів влади. При оперативному застосуванні цих засобів можна включати громадян в діалогові процеси [3]. Багато урядів світу використовують саме діалогові методи взаємодії в електронному уряді.

Механізми прийняття рішень забезпечують облік та використання пропозицій громадян в державному управлінні. Республіка Південна Корея – лідер в цій сфері. За нею слідують Данія і Франція. Приблизно 66 % населення Франції приймають участь у виробленні урядових рішень. Франція реалізує даний механізм через французьку національну комісію суспільних дебатів за допомогою веб-сайту, де об'єднуються погляди громадян з політичної та соціальної проблематики із забезпеченням конфіденційності висловлювань. Але реалізація механізму прийняття рішень на владних порталах та веб-сайтах в світі, за оцінкам фахівців ООН [4], має найменше значення серед інших механізмів електронної демократії.

Отже, можемо визначити, що надання електронних державних послуг є важливою складовою електронного уряду. Таким чином актуальними для влади є механізми надання держаних послуг.

Серед механізмів надання державних послуг нами виділені наступні механізми: адміністративні, інституційні, інтерактивні, ідентифікаційні, міжвідомчі, механізми «єдиної точки доступу», інтеграційні, механізм сервісної електронної взаємодії органів влади з громадянами.

Таким чином, запропонована класифікація механізмів взаємодії органів влади і громадян у електронному уряді за ознаками різних комунікаційних форм та специфіки надання державноуправлінських послуг дозволяє визначити перспективи розбудови системи електронного уряду в Україні у напрямку надання державноуправлінських послуг громадянам через портали органів влади. Таке розмежування механізмів взаємодії пов'язано з розвитком нової електронної форми комунікації та портальних систем надання державноуправлінських послуг. Важливою є не лише формальна присутність держави в мережі Інтернет, а, передусім, інтерактивність Інтернет-представництв органів влади та зручність надання через них державноуправлінських послуг.

Список використаних джерел.

1. Асанова А. А. Електронний уряд як дійовий механізм взаємодії і форма співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві / А. А. Асанова // Державне управління [Електронне видання]. – 2006. – №1. –Режим доступу до журн. : http: // www.nbuv.gov.ua / e-journals / DUTP / 2006-1 / txts / TEXNOLOGIYA / 06aaavis.pdf. – Назва з екрану.
2. Серенок А. О. Механізми взаємодії органів влади з громадянами в системі електронного уряду: автореф. дис.... канд. держ. упр : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / А. О. Серенок; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2011. – 21 с.
3. Скляренко О. А. Електронне врядування в Україні як засіб протистояння корупції / О. А. Скляренко // Стратегічна панорама. – 2006. – № 1 – С. 166 – 170.
4. United Nations E-Government Survey 2012. – New York, United Nations Publication, 2012. – 143 p.

ТАРАТУНИН ВАЛЕРИЙ СТАНИСЛАВОВИЧ

государственный инспектор по надзору в строительстве, котлонадзора и подъёмные сооружения ТУ Госгорпромнадзора в Одесской области

ТЕХНОЛОГИИ МОНИТОРИНГА И КОНТРОЛЯ В СИСТЕМЕ ГОСГОРПРОМНАДЗОРА

Управление сложными системами как известно включает в себя этапы планирования, реализации, мониторинга и контроля. Последний этап обеспечивает формирования потока данных на основании которых выполняется оперативное и стратегическое планирование. Система Госгорпромнадзора является сложной организационно-технической системой, в которой кадровый состав образует организационную подсистему, а техника и технология контроля — техническую подсистему [3].

Существующая сегодня технология мониторинга и контроля в системе Госгорпромнадзора определяется в первую очередь ее организационной структурой, которая построена по функциональному признаку. Это вносит определенные ограничения в формирование и управление потоком данных.

Структура территориального управления содержит в себе 7 инспекций, которые осуществляют внутреннее планирование собственной деятельности. Эти инспекции структурированы по территориальному и функциональному признаку. Соответственно информационный поток замыкается внутри каждой инспекции и является недоступным для структур находящихся на одном иерархическом уровне в разных инспекциях. Это приводит как минимум к неоптимальному планированию, в худшем случае — к перерасходу бюджетных средств.

В результате проведенного исследования был выполнен анализ потока данных внутри каждой инспекции, а также в территориальном управлении в целом. Показано, что информационные потоки системы являясь разнородными по своей структуре, объему и размерности данных дублируются внутри каждой инспекции. Выполнение автоматизации управления системой по существующему функциональному признаку оказалось неэффективным.

Предложено формировать информационную модель управления потоками данных с приоритетом вертикальной иерархии. В этом случае, информация поступающая от инспектора станет доступной на всех иерархических уровнях системы в реальном масштабе времени [1].

Инструментом реализующим предложенную модель является разрабатываемый автором программный комплекс управления системой Госгорпромнадзора. Выполнено формирования требований к информационной системе, проанализирован перечень информационных потоков и документооборота внутри инспекций и системы в целом [2].

Разработанный комплекс может выступать в роле инструмента государственного управления, формируя среду реализации, функций инспекции, механизма ее работы.

На сегодняшний день программный комплекс проходит стадию β-тестирования в ТУ Госгорпромнадзора в Одесской области. На рис. 1 приведен интерфейс главного окна программного комплекса.

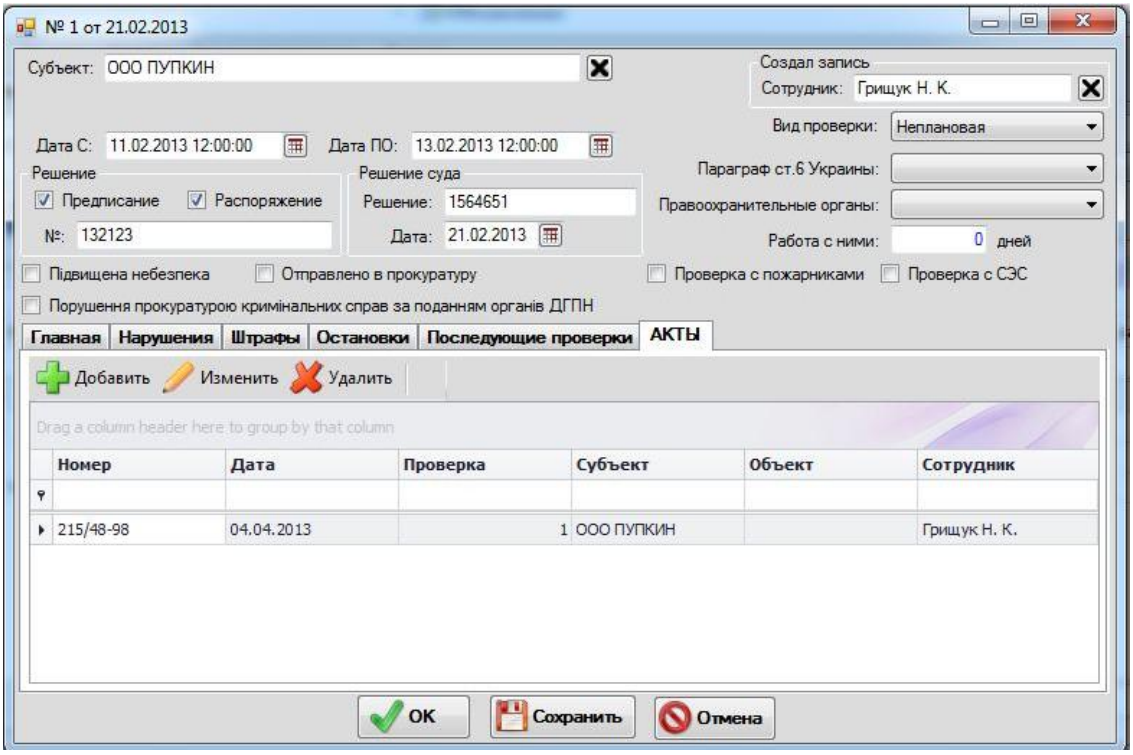

Рис. 1. Интерфейс главного окна программного комплекса

Разработанный программный комплекс обеспечивает: контроль за работой инспекторского состава; иерархический контроль по вертикали; контроль за выполнением распоряжений и предписаний; оперативный анализ и прогнозирование. Позволяет ускорить процесс принятия решений, контролировать качество и сроки выполняемых инспекций. Иерархическая вертикаль позволяет руководителю каждого структурного подразделения мониторить оперативную информацию в реальном масштабе времени, а вышестоящим руководителям осуществлять контроль над работой нижестоящих структурных подразделений.

Программный комплекс осуществляет накопление и управление знаниями системы Госгорпромнадзора, сбор данных для формирования отчетов и статистических срезов, проводит сбор данных о субъектах и объектах.

Эти возможности позволят вносить данные по предприятию в базу автоматически при выписке Акта; отображать все объекты и прочее оборудование повышенной опасности, вносить все выявленные нарушения, систематизировать их и контролировать выполнение. Управление знаниями позволит в случае ухода инспектора не потерять информацию о подконтрольных предприятиях. На рис. 2 приведено окно программного комплекса, соответствующего заполнению 4 раздела Акта проверки.

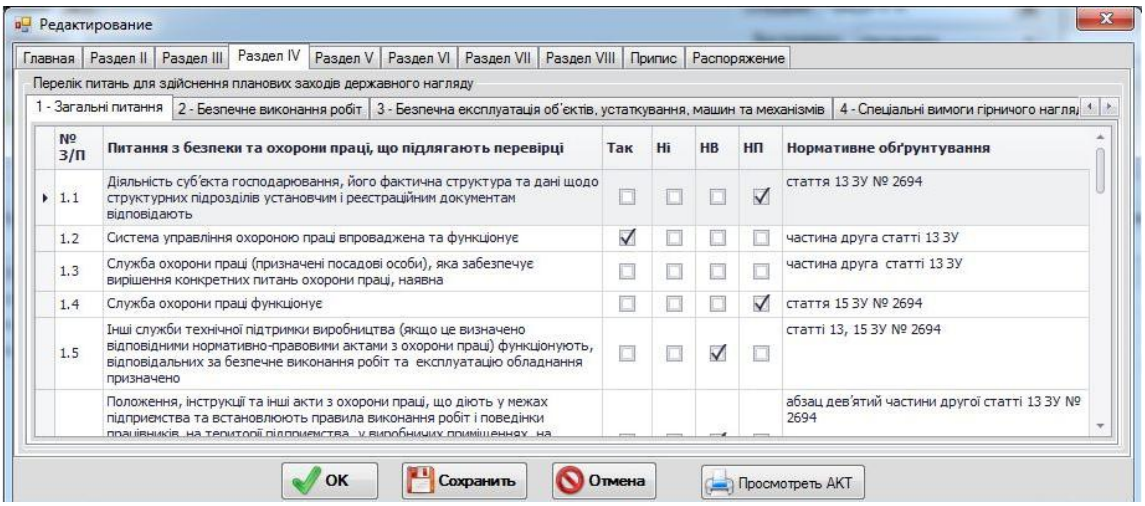

Рис. 2. Интерфейс окна 4 раздела Акта проверки

Срез статистических данных позволит усилить эффект профилактической работы, принимать качественные решения профилактического характера, вплоть до смены приоритетных направлений в текущем масштабе времени (сейчас это выполняется по итогам года).

Литература

1.Таратунин В.С. Инновационные технологии мониторинга в системе Госгорпромнадзора / В.С. Таратунин // Управління проектами: Стан та перспективи: Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції. Відповідальний за випуск Кошкін К.В. — Миколаїв : НУК, 2013. — С. 331 – 334.

2. Таратунин В.С. Программный комплекс мониторинга в системе менеджмента безопасности / В.С. Таратунин // Культура безпеки-запорука сталого розвитку суспільства (БЖДС-2013) : Матеріали Всеукраїнської науково-методична конференції. / Відповідальний за випуск Михайлюк В.О. — Миколаїв : НУК, 2013. — С. 205 – 208.
3. Тесленко П.А. Эволюционное развитие организационно-технических систем / П.А.Тесленко // Восточно-европейский журнал передовых технологий. – Харьков: «Технологический центр», 2010. — № 6 / 4(48). — С. 22 – 25.

ТИМОШЕНКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, НАСЛІДКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Загальновизнано, що жодне громадянське суспільство не може існувати, ігноруючи обмін інформацією, яка є його атрибутом і характеризує комунікативну здатність. Саме інформація обслуговує процес управління, впливаючи своїм змістом на вибір методів і процедур стосовно прийняття управлінських рішень. Так, ефективна взаємодія місцевої влади з громадськістю через інформаційні веб-ресурси є дієвим інструментом налагодження партнерських відносин між ними, важливим показником відкритості і прозорості діяльності влади та її демократизації, а також є поштовхом для розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки, зміцнення цивільного суспільства. Зрозуміло, що для реалізації такої взаємодії необхідний відповідний рівень інформаційних технологій.

Протягом останніх років інформаційне суспільство в Україні має сталий і динамічний розвиток, але кризові явища в економіці минулих років спричинили негативний вплив. Так, за даними, презентованими на Всесвітньому економічному форумі, який відбувся у Давосі (Швейцарія), рейтинг України за індексами, що стосуються інформаційно-комунікаційних технологій порівняно з сукупною кількістю країн, становить:

індекс технологічної готовності – 82 місце з 142 країн;
індекс мережевої готовності – 75 місце з 142 країн;
готовність уряду – 122 місце з 138 країн;
використання урядом інформаційно-комунікаційних технологій – 75 місце з 138 країн;
рейтинг за електронною готовністю – 64 місце з 70 країн;
індекс електронного уряду – 68 місце з 193 країн [6].

Доречно зазначити, що протягом 2013 року стан розвитку інформатизації Одеського регіону має переважно сталий характер і базується на подальшому розвитку основних тенденцій галузі; спостерігається кількісне і якісне зростання показників, за якими здійснюється оцінка процесу. Завдяки ефективній реалізації Регіональної програми інформатизації Одеської області на 2011-2013 роки (Інформаційна Одещина), яку розроблено відповідно до законів України «Про Національну програму інформатизації» [1], «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [2], розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування» [3], а також згідно зі «Стратегією економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2015 року» [4], здійснено комплекс взаємопов'язаних організаційних, правових, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, спрямованих на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій з метою забезпечення Одеського регіону необхідною і достатньою інформацією з усіх напрямків життєдіяльності. Так, у межах реалізації заходів щодо створення системи відеоконференцзв'язку в органах влади Одеської області та впровадження системи електронного документообігу з використанням електронного підпису в структурних підрозділах облдержадміністрації, обласній раді, райдержадміністраціях, районних радах та сільських і селищних радах області минулого року здійснено підключення комп'ютерів до інформаційної мережі від майданчиків Одеської філії ПАТ «Укртелеком». На сучасному етапі завдяки інтеграції системи електронного документообігу з Web-сервером органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Одеської області здійснюється автоматизація процесів оприлюднення електронних копій документів, що дає змогу в автоматичному режимі розміщувати на офіційних Web-сайтах інформацію стосовно протоколів обласних нарад, засідань колегії облдержадміністрації, нормативних актів тощо. Протягом 2013 року поступово вводиться в дію система автоматичної публікації інформації. З урахуванням необхідності відстеження та збереження показників соціально-економічного розвитку регіону і підтримки прийняття ефективних управлінських рішень розроблено відповідну систему на базі веб-технологій з подальшою інтеграцією в єдиний портал органів місцевої влади Одеської області. Відповідно до спільних планів та на виконання Протоколу між Фондом «Східна Європа», облдержадміністрацією та обласною радою в Одеській області реалізовано проект щодо поліпшення якості та створення електронних адміністративних послуг, які надаються в інвестиційній сфері [5].

На шляху до відкритості влади Національним центром електронного урядування на замовлення Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України за підтримки Секретаріату Кабінету Міністрів України проводиться оцінка електронної готовності країни. Розроблена методика, запропоновані опитувальники враховують міжнародні визнані методики Європейського Союзу, Європейської Комісії, ООН, Університету м. Васеда (Японія). Оцінка готовності до електронного управління включає готовність органів влади до надання якісних електронних послуг для підвищення рівня життя та добробуту громадян, готовність до вироблення стратегічних рекомендацій з впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії тощо [6]. Методику оцінки готовності направлено на виявлення стану, в якому перебуває електронне урядування України, зокрема, на регіональному та місцевому рівнях, та на формування засад для постійно діючого регулярного моніторингу, сумісного із підходами, прийнятими у Європейському Союзі. Це надасть можливість більш об'єктивно виявляти сильні та слабкі сторони України щодо розвитку електронного урядування та більш адресно визначати заходи зі стратегічного покращення використання інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні.

Підсумовуючи, слід зазначити, що електронне управління на регіональному та місцевому рівнях здатне сьогодні змінити саму природу публічної влади, зробити її більш відкритою, прозорою та підконтрольною громадськості, створити

сприятливі умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату в регіоні, зростання рівня економіки, а також забезпечити реальну участь громадян у процесі прийняття рішень.

Наслідки подальшого впровадження електронного урядування на місцевому рівні вбачаються:

у відкритості і прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування України;

у забезпеченні доступу до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій;

в економії часових і матеріальних ресурсів;

у виключенні деперсоніфікації у взаємостосунках громадян, представників бізнесу з посадовими особами;

у можливості цілодобового отримання адміністративних послуг, а також підвищення якості їх надання;

у підвищенні рівня демократизації суспільства тощо.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 4 лютого 1998 року № 74 / 98-ВР «Про Національну програму інформатизації» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 74 / 98-%D0%B2%D1%80

2. Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 537-16

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 року № 360-р «Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 360-2010-%D1%80

4. Рішення Одеської обласної ради від 09 листопада 2007 року № 347-V «Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2015 року».

5. Звіт з виконання регіональної програми інформатизації Одеської області «Інформаційна Одещина» за 2012 рік – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // oda.odessa.gov.ua / files / oda / informatizatsiya-oblasti / otchet

6. Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України у 2012 році. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.dknii.gov.ua / ?q=node / 1192

ТИХОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
провідний фахівець відділу технічного забезпечення навчанняуправління
інформаційно-телекомунікаційних технологій ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ З ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Електронна взаємодія (ЕВ) органів державного управління дозволяє місцевим і державним органам управління в електронному виді обмінюватися інформацією для надання державних послуггромадянам та організаціям.

У сучасному світі системи електронного документообігу (СЕД) стають обов'язковим елементом ІТ-інфраструктури. За допомогою СЕД підвищують ефективність діяльності комерційні компанії та промислові підприємства, а в державних установах на базі технологій електронного документообігу вирішуються завдання внутрішнього управління, міжвідомчої взаємодії та взаємодії з населенням.

Мета створення ЕВ – підвищення ефективності управління в органах державної влади за рахунок скорочення часу проходження документів між організаціями і відомствами, мінімізації витрат на обробку і відправку документів, моніторингу виконання доручень.

До позитивних ефектів від ЕВ та створення СЕД можна віднести наступне:

– громадяни позбавлені від необхідності збирати документи в різних державних органах;

– громадянин, який звертається за державною послугою, повинен надати тільки документи особистого зберігання (паспорт, свідоцтво про народження і інше). Всі інші довідки збирає саме відомство;

– державний орган не вправі вимагати від громадян або організацій, які звернулися за державною послугою, відомості, які вже є в розпорядженні іншого державного органу.

Основний принцип ЕВ – інтеграція наявних СЕД учасників ЕВ та транспортної системи (поштової служби), що забезпечує в автоматизованому режимі захищений обмін електронними повідомленнями між учасниками міжвідомчого електронного документообігу.

В основі реалізації проекту ЕВ є наступні технічні рішення:

– всі учасники ЕВ використовують єдиний формат обміну електронними повідомленнями;

– кожен учасник ЕВ використовує програмно-технічний комплекс «обмін», що забезпечує обмін електронними повідомленнями між своєю СЕД і ЕВ (зберігання, перегляд, пошук, вивантаження і завантаження);

– кожен учасник ЕВ використовує програмний комплекс «обробка» що забезпечує:

– для вхідних повідомлень до ЕВ – їх прийом і перетворення з єдиного формату обміну у формат СЕД для реалізації подальшої обробки;

– для вихідних повідомлень ЕВ – їх підготовку до передачі, перетворення з формату СЕД в єдиний формат обміну і передачу.

Для реалізації ЕВ потрібно наступне:

– розробка та узгодження технологічних карт ЕВ;

– створення електронних сервісів, що реалізують отримання запитів з надання послуг ЕВ;

– підготовка комплекту документів на електронні сервіси, реєстрація сервісів в ЕВ та базі даних державних установ;

– створення клієнтських додатків для відправлення запитів до ЕВ (до відповідної державної установи) – і отримання від них відповідей;

– розробка інформаційних систем для ведення та зберігання інформації, необхідної для виконання державних послуг і рішення завдань.

– інтеграція з існуючими інформаційними системами та системами електронного документообігу.

Безпека системи забезпечується спеціальним рішенням: формується окрема база даних мобільного клієнта в технології хмарних обчислень, а не прямий доступ до основної бази даних (ОБД) державної установи. У даній системі прописується, що співробітник є мобільним клієнтом. Всі дані, які стосуються цієї особи, автоматично вивантажуються в мобільну базу даних (МБД) той або іншої державної установи. Наявність окремої мобільної бази даних, а не віддалений доступ до основної бази даних, гарантує збереження інформації та безпеку системи.

ЯКОВЛЄВ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Одним із пріоритетних показників якості надання адміністративних послуг можна визначити зручність їх отримання кінцевим споживачем (суб'єктом звернення). Реформування системи надання адміністративних послуг на сучасному етапі в Україні у першу чергу спрямоване на узагальнення усієї сукупності адміністративних послуг та централізацію суб'єктів їх надання через Центри надання адміністративних послуг та адміністраторів.

Практичне впровадження Закону України «Про адміністративні послуги» на місцевому рівні показує, що у більшості випадків кількість зверненьсуб'єктів до Центрів надання адміністративних послуг можна було б не лише скоротити до мінімальної, а і взагалі позбавити суб'єктів звернень такої необхідності.

З огляду на вищезазначене та активно зростаючі показники комп'ютерної грамотності населення України (у першому кварталі 2013 року 42% українців у віці старше 16 років мали доступ до широкосмугового провідного Інтернету вдома, що на 9% більше порівняно з аналогічним періодом 2012 року [1]), існує необхідність прискорення запровадження надання адміністративних послуг на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій(ІКТ).

Сприяння виробленню і забезпеченню здійснення державної політики, спрямованої на надання публічних послуг для задоволення людських потреб, як вказує В. Філіпповський, є однією з характернихознак публічного адміністрування як взірця трансформування державного управління у перехідномусуспільстві [5].

Російський науковець С. Кузнєцов, досліджуючи поняття електронного урядування та станвпровадження його в Російській Федерації, визначає електронне урядування як засіб надання інформації та надання вже сформульованого набору державних послуг громадянам, бізнесу, іншим гілкам державної влади та державним чиновникам, коли взаємодія між державою та заявником мінімізована та максимально використовуються інформаційні технології [2].

Запровадження системи надання адміністративних послугна основі активного використання ІКТ можна розділити на декілька стадій.

1.Публічність. Засоби ІКТ розширюють і роблять більш швидким іадресним доступ громадян, організацій та підприємств до інформації про адміністративні послуги органів влади. Для реалізації цієї стадіїоргани влади створюють спеціалізовані веб-сайти, на яких розміщуються законодавчі та інші нормативно-правовіакти, форми необхідних документів, інформація щодо процедур отримання адміністративних послуг. Основний елемент цієї стадії – оперативність поновлення інформації та наявність централізованого урядового веб-порталу, який інтегрує всі державніінформаційні ресурси і надає доступ до них» через одне вікно». На сьогодні у режимі доопрацювання та тестування знаходиться Єдиний державний портал адміністративних послуг, порядок ведення якого затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13 [4].

2.Онлайн-транзакції. Адміністративні послуги(реєстрація нерухомості іземельних ділянок, подача заяв на отриманнядокументів дозвільного характеру) надаються в онлайн – режимі. Перехід на дану стадію дозволяє оптимізувати бюрократичні та трудомісткі процедури, скорочує масштабикорупції(віртуальний контакт з чиновником знижує його можливості вимагати хабарі). Реалізація цієї стадіїдозволяє органам влади надавати послуги в електронній формі(e-services) заявникам 24 години надобу і7 днів на тиждень через» одне вікно» (згаданий вище урядовий портал).

Отже, надання адміністративних послуг за допомогою інформаційних технологій максимально спрощуєцю процедуру та мінімізує затрати часу для громадянина. Але на шляху до налагодження та чіткогофункціонування цього процесу в Україні, на жаль, є багато проблем, серед яких:

1. Консерватизм співробітників. Система електронного документообігу повинна бути впроваджена повсюди, на всіх робочих місцях, пов'язаних знаданням адміністративної послуги (адміністратор, суб'єкт надання адміністративної послуги, заявник), або ефективність від її використання буде мінімальною. Враховуючи віковий склад співробітників органів державної влади та місцевого самоврядування,значна кількість співробітників повинна буде пройти відповідне навчання.

2. Фактор керівництва. Відсутність волі керівників органів влади може привести довпровадження системи тільки в деяких підрозділах, або тільки на деяких рівнях, або тільки для деякого напряму надання адміністративних послуг.

3. Надання електронному документу юридичної сили. Незважаючи на існування Закону України «Про електронний цифровий підпис» [3], до цього часу відсутній єдиний підхід в органах державної влади до використання електронного цифрового підпису та невирішеною залишається проблема великої вартості використання електронних цифрових ключів.

Отже, запровадження системи надання адміністративних послуг в електронному вигляді в Україні є єдиним правильним шляхом удосконалення системи надання державних послуг, однак для її ефективного функціонування необхідна загальнодержавна концепція вирішення існуючих проблемних питань.

Список використаних джерел.

1. Домашній інтернет стає все більш популярним в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http: // www.gfk.ua / public_relations / press / press_articles / 011032 / index.ua.html

2. Кузнецов С. Л. Электронноеправительство–чтоэтотакое? / С. Л. Кузнецов // Делопроизводство. – 2010. – №1. – С. 25-28.

3. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс]: Закон України 22 травня 2003 року N 852-IV. – Режим доступу: http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 852-15

4. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 13-2013-п

5. Філіпповський В. М. Основи теорії державного управління: [навч. посібник] / В.М. Філіпповський. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2008. – 56 с.

СЕКЦІЯ 7

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

завідувач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ФОРМИ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОЕКТУ «МІСТО МАЙБУТНЬОГО»

Національними є проекти, що мають стратегічне значення для окремої галузі економіки, регіону чи вирішення соціальної проблеми та реалізуються під патронатом Президента України. Національні проекти є практичною основою для здійснення економічних реформ в Україні.

За визначенням Робочої групи «Національні проекти» Комітету економічних реформ, «Національний проект» у рамках пріоритету «Нова якість життя» – «Місто майбутнього» – це формування стратегічного плану та проектів розвитку міста. «Національний проект» передбачає запровадження кращих європейських та світових практик містопланування і містобудування, ефективні громадські обговорення, широку участь громадян в плануванні розвитку власного міста та залучення місцевих громад до місцевого самоуправління. У результаті реалізації проекту передбачається: радикальна модернізація інфраструктури, посилення інвестиційної та туристичної привабливості українських міст [1].

Стратегічною метою Національного проекту «Місто майбутнього» є підвищення стандартів якості життя населення на основі сталого розвитку, модернізація інфраструктури, зростання інвестиційної та туристичної привабливості, посилення конкурентних позицій та міжнародних рейтингів регіонів України. Однією із складових даного нацпроекту є інвестиційний проект «InterMedicalEcoCity» – створення нового Міжнародного медичного реабілітаційного цілорічного курортного містечка на Арабатській стрілці у Херсонські області, яке буде спеціалізуватися на наданні послуг з медичної реабілітації дорослих, дітей, інвалідів, що мають неврологічні, гінекологічні захворювання, наслідки політравм в спеціалізованих реабілітаційних клініках та створення відповідної соціально-побутової, транспортної та іншої інфраструктури для забезпечення його функціонування.

*Реалізація проекту*Міжнародного реабілітаційного цілорічного курортного містечка «InterMedicalEcoCity», ураховуючи масштабність та соціальну значимість створюваного об’єкта, потребує формування адекватної організаційно-правової моделі державної підтримки розвитку медично-реабілітаційних, лікувально-профілактичних, санаторно-курортних та рекреаційних закладів з відповідною інфраструктурою *на засадах державно-приватного партнерства.* При цьому мають бути враховані як фінансові можливості державної підтримки, так і соціальні аспекти.

Доцільність державно-приватного партнерства при реалізації проекту «InterMedicalEcoCity» обумовлена наступним:

1) довготривалість проекту;

2) фінансування проекту з різних джерел, залучення значних обсягів приватних інвестицій, у тому числі зарубіжних інвесторів;

3) необхідність виділення земельних ділянок під будівництво соціальних та комерційних об’єктів;

4) будівництво соціально-значимих об’єктів, які будуть перебувати у державній власності та підпорядкуванні Центрального органу виконавчої влади;

5) необхідність проведення значних інженерно-геологічних робіт та створення комунікаційної інфраструктури, що характеризуються високою вартістю та довгостроковими капіталовкладеннями.

Виходячи з вищезазначеного для реалізації проекту необхідно реалізувати *наступні види участі держави.*

1. *Державна підтримка реалізації проекту у формі*:

1.1. Надання державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов’язань за запозиченнями, залученими для реалізації проекту;

1.2. Компенсації відсотків за кредитами, залученими для реалізації проекту;

1.3. Фінансування реалізації проекту за рахунок коштів державного і місцевого бюджетів шляхом надання кредитів, позик та інвестицій, а також коштів, отриманих для поповнення статутного капіталу державного підприємства, яке належить до сфери управління Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами.

2. *Створення сприятливих економічних умов для реалізації проекту*:

2.1. Передбачити під час підготовки проектів Державного бюджету України на наступні роки видатки на забезпечення державної участі та надання державної підтримки для фінансування проекту виходячи з можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді;

2.2. Передбачити щороку в програмах соціально-економічного розвитку Херсонської області та Генічеського району заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для реалізації проекту;

2.3. Забезпечити формування за рахунок коштів місцевих бюджетів зовнішньої інженерно-транспортної інфраструктури, у тому числі, під'їзних доріг, інженерних мереж до земельних ділянок, на яких відбувається реалізація проекту.

3. Державно-приватне партнерство за договором концесії.

3.1. Надання державних гарантій при здійсненні концесійної діяльності щодо забезпечення стабільності законодавчо-правового режиму впродовж терміну концесії;

3.2. Регламентування правового режиму інвестиційної та господарської діяльності для іноземних приватних партнерів;

3.3. Надання відповідної компенсації приватному партнеру у вигляді податкових та інших пільг;

3.4. Забезпечення приватному партнеру можливості використання земельної ділянки на строк, встановлений договором.

Важливо зазначити, що:

-підтримка місцевими органами влади планується в рамках реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2015 року [3], зокрема, відповідно до п. 6.5. «Розвиток туристично-рекреаційного комплексу», передбачається будівництво на території Арабатської Стрілки Міжнародного медичного центру на площі 360 га, а місцевість оголосити курортною територією державного значення;

- Планом заходів з реалізації Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки, затвердженої Постановою КМУ № 187 від 27.02.2013 року (http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 187-2013-%D0%BF) [2], передбачається: захід 10 – створення сучасного Міжнародного реабілітаційного центру «InterMedicalEcoCity» з прогнозованим обсягом фінансування 15 млн.грн. у 2013 році та 334 млн.грн. у 2014 році; захід 11 – розвиток інфраструктури Арабатської стрілки з прогнозованим обсягом фінансування у 2013 році – 15 млн. грн. Джерело фінансування – кошти, що залучаються під державні гарантії.

Таким чином, підтримка держави для забезпечення фінансової спроможності реалізації проекту Міжнародного реабілітаційного цілорічного курортного містечка «InterMedicalEcoCity» є важливим стимулюючим фактором для його розвитку.

Список використаних джерел.

1. Офіційний сайт Президента України. Режим доступу : http: // www.president.gov.ua / docs / NP_ ukrproject011.pdf

2. План заходів з реалізації Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки: постанова КМУ № 187 від 27.02.2013 року [Електронний ресурс]. Режим доступу :http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 187-2013-%D0%BF

3. Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2015 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу : http: // www.oblrada.ks.ua / ?id=10380

БАЧЕВСЬКА ІРИНА ПЕТРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ УКРАЇНИ

Започаткування в Україні реалізації пріоритетних національних проектів зумовило новий етап розвитку системи державного управління, адже при формуванні та реалізації державних програм почали застосовувати проектно-орієнтований метод. В Україні реалізовується низка національних проектів за наступними напрямами: «Нова енергія», «Нова якість життя», «Нова інфраструктура», «Агроперспектива» [4]. Проекти такого масштабу особливо потребують якісної системи управління. Для її формування необхідно мати чітке уявлення про природу національного проекту як об'єкту державного управління.

Насамперед визначимося з місцем національного проекту в загальноприйнятій класифікації проектів. Очевидно, що всі проекти є *інвестиційними*, але вони можуть бути комерційними або некомерційними. У Законі України «Про інвестиційну діяльність» інвестиції трактуються як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, котрі вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких створюється прибуток (доход) або досягається ефект [1]. З цього визначення випливає, що будь-яке використання ресурсів потребує вкладення цінностей у вигляді людських, матеріальних та фінансових ресурсів, тобто здійснення інвестицій. Якщо однією з цілей проекту є одержання прибутку, він належить до комерційних, якщо тільки соціального ефекту – до некомерційних [2 с.16]. Оскільки національні проекти передбачають залучення саме приватних інвестицій, а не лише, наприклад, благодійних внесків, автоматично вони мають бути прибутковими, в іншому разі зацікавити приватного інвестора неможливо. Якщо сплату відсотків приватному інвестору за використання його ресурсів візьме на себе держава, то національні проекти, що покликані, крім іншого, знизити навантаження на держбюджет, не сповна виконають свої функції. В цьому феномен вітчизняного національного проектування, де навіть соціальні проекти за передбачуваними механізмами фінансування є *комерційними*. Разом з тим, на даному етапі комерційну природу національних проектів нівелює переважання їх фінансування за рахунок бюджетних коштів та активізація реалізації національних проектів саме соціального спрямування («Відкритий світ», «Нове життя»). Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України пропонують модернізувати систему управління національними проектами, визначаючи

інвестиційні ресурси як додаткові можливі, а в якості основного джерела пропонують бюджетні кошти шляхом затвердження державних цільових програм [3 с. 56]. Зважаючи на значущість пріоритетних національних проектів для соціально-економічного розвитку держави, така модель може застосовуватися. Проте, в умовах обмеженості бюджетних ресурсів вона доцільна для національних проектів з яскраво вираженою соціальною складовою, а ті проекти, що мають комерційну природу все ж можуть претендувати на основне фінансування за рахунок зовнішніх та внутрішніх приватних інвестицій.

Можна також стверджувати, що національні проекти є *мегапроектами*, оскільки це комплексний проект розвитку регіонів, секторів економіки тощо, який складається з декількох монопроектів, об'єднаних однією метою [2 с.16].

Національні проекти передбачають:

- спрямованість на ключові сфери розвитку держави;
- поетапний план розвитку певної галузі (підгалузі) економіки;
- захист інтересів певної соціальної групи;
- направленість на реформування державного управління.

Тому приходимо до висновку, що пріоритетні національні проекти за своєю суттю є саме *публічними* проектами національного рівня, адже кожен з них спрямовується на вирішення найбільш актуальних завдань системної модернізації певної значущої сфери суспільного життя. Цікавим є трактування проекту публічної сфери за європейськими стандартами А.Чемериса: «Під проектом у публічній сфері розуміють комплекс взаємопов'язаних логічно-структурованих завдань і заходів, упорядкованих у масштабі часу, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки, адміністративно-територіальних одиниць чи територіальних громад, організацій та установ і здійснюються в умовах фінансових та інших ресурсних обмежень у визначені терміни [5 с.12]». Відповідно, управління проектами у публічній сфері – це процес інституалізації у програмно-цільовий формат способів втручання державних органів влади чи органів місцевого самоврядування у соціальну дійсність з метою розв'язання публічної проблеми. При цьому в умовах обмеженого часу та ресурсів створюються унікальні продукти чи послуги, які не розроблялися раніше та відрізняються від існуючих аналогів [5 с. 12].

Таким чином, за загальноприйнятою класифікацією проектів на сьогодні визначаємо пріоритетні національні проекти інвестиційними комерційними публічними мегапроектами.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII. Голос України від 21.11.1991.
2. Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В.А., Дідик В.Г., Новіков В.А., Унковська Т.Є. Проектний аналіз. – Навч. посібник. Київ: ТОВ «Видавництво Лібра», 1998. – 366 с.
3. Національні проекти в стратегії економічної модернізації України. – К.: НІСД, 2013. – 57 с.
4. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України: http: // www.ukrproject.gov.ua /
5. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. Практичний посібник / [Чемерис А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 80 с.

БЕЗУГЛИЙ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр

СУЧАСНІ СТАНДАРТИ ПРОЕКТУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Проектний підхід зарекомендував себе як один з найефективніших методів управління розвитком, що передбачає створення нового продукту, послуги або упровадження комплексу дій, спрямованих на вирішення стратегічних завдань організації, підприємства, установи тощо. Викладаючи задачі у вигляді проекту, суб'єкт управління встановлює не тільки умови досягнення поставленої мети, але й визначає процедури управління, що дозволяють контролювати ефективність використання ресурсів, у тому числі час на реалізацію проекту, що є однією з ознак проектного підходу.

Проект – поняття, що визначає комплекс рішень, виконання яких має досягти конкретного результату. Він має початок й кінець, до нього застосовують критерії ефективності, які корелюються відповідно до бюджетних параметрів [2]. Проектом може бути як організація урочистого заходу, будівництво та запуск в експлуатацію будинку або підприємства, так і реалізація політики з реформування галузі. Усі ці завдання поєднує одне – вони мають чітко виражену й унормовану технологію управління. Яка має відповідні стандарти, як державні так і міжнародні.

Згідно визначенню міжнародного стандарту ISO 21500, поняття «Проект» визначається як унікальна сукупність процесів, що складаються з координованих та керованих задач, з початковою та кінцевою датами, що спрямовані на досягнення мети [3].

Поняття стратегії, програми, проекту та завдання – мають спільне середовище застосування в державному управлінні. Отже у практиці роботи з представниками органів державної влади та місцевого самоврядування постійно виникає необхідність виокремити відмінність проекту від інших форм управління регіональним розвитком.

Сучасний регіональний розвиток, в умовах ринкової економіки, характеризується великою кількістю чинників, що знаходяться поза впливом органів державної влади, втім у менеджменті організацій вже тривалий час використовується саме проектний підхід, що дозволило максимально систематизувати та формалізувати процес управління виконання складних задач.

Сучасні завдання регіонального розвитку передбачають урахування кількох характерних умов. Зокрема, існування зацікавлених у виконанні сторін. Такими сторонами, окрім населення регіону є представники бізнесу (інвестори), які в свою чергу, впливають на політичні процеси регіону; представники неурядових організацій, що переймаються питаннями

окремих верств населення регіону; органи місцевого самоврядування, що зацікавлені у розвитку територіальних громад через участь у регіональному проекті; представники міжнародних організацій та підприємств, що у разі участі у проекті вимагають дотримання міжнародних стандартів; та безпосередньо орган державної влади, який ініціює а іноді й адмініструє цей процес.

Проект регіонального розвитку відрізняється від реформи або надання управлінських послуг, спрямованих на забезпечення функціонування регіону. Тому він має чіткі вимоги, без яких не можна досягнути мети проекту. Перш за все, оскільки проект вимагає інвестицій, іноді з різних джерел, він повинен мати економічну ефективність й відповідний розподіл прибутків від його реалізації поміж учасниками проекту. Це можуть бути як матеріальні блага (прибуток, продукція, послуги), так і нематеріальні (задоволення потреб населення, створення робочих місць та ін.).

Особливої уваги вимагає фінансування проектних робіт, оскільки кошторис проекту регіонального розвитку, зазвичай, передбачає різні джерела фінансування – як з державного бюджету, так і приватний капітал, а іноді внески неприбуткових організацій та міжнародних установ [1]. Це вимагає особливого підходу до адміністрування фінансів й звітності, оскільки перераховані вище суб'єкти мають різні процедури роботи з коштами та іншими матеріальними цінностями.

Ринкова економіка не передбачає здійснення витрат, які не мають економічної ефективності. Те саме стосується й проектів регіонального розвитку. Навіть розробленні на виконання державних програм, регіональні проекти повинні мати чітку калькуляцію доходів й відповідно прибутків від виконаного проекту. Таким чином слід ще раз підкреслити – проекти регіонального розвитку мають бути прибутковими – й цей прибуток повинен бути прогнозований, вимірюваний й міра відповідальності за це, має бути чітко визначена серед членів проектної групи або тих, хто приймає рішення про початок проекту.

Це спричиняє особливість українського законодавства щодо відповідальності за рішення представницьких органів влади, адже якщо проект затверджує обласна рада, або центральний законодавчий орган влади в Україні, то відповідальність за економічні результати проекту регіонального розвитку може наступити лише політична, що жодним чином не компенсує понесені витрати.

В такому випадку дієвим інструментом може стати необхідність страхування результатів проекту. Цей інструмент ускладнить процедуру затвердження проекту, та збільшить його вартість, проте гарантує захист від завчасно збиткових ініціатив регіонального розвитку, й збільшить відповідальність посадових осіб за виконання проекту. А також створить альтернативний важіль контролю за використанням коштів проекту. В жодному разі страхова компанія не дозволить розпочати реалізацію ризикового проекту.

Сьогодні в Україні застосовується класичний метод проектного підходу при виконання завдань регіонального розвитку. Цей підхід є здебільшого інерційною похідною від бюрократичних процесів управління й не дозволяє врахувати усі особливості сучасного проектного менеджменту. Втім світовий досвід свідчить про можливість оптимізації й унормування робіт з проектного розвитку. Так, створений у 2012 році міжнародний стандарт з управління проектами ISO 21500:2012, узагальнив найкращі досягнення проектного менеджменту розвинутих країн світу. З огляду на загальносвітову тенденцію приєднання країн Європейського Союзу, Росії, США та інших країн до цього стандарту можна стверджувати про актуальність унормування проектного підходу й в Україні. В тому числі необхідність застосування автоматизованих систем управління проектними роботами й відповідного програмного забезпечення, що дозволяє максимально підвищити ефективність проектів й уникнути ризиків, пов'язаних з «людським фактором» при виконанні проектних завдань.

Отже, з огляду на високу актуальність застосування сучасних підходів в управлінні розвитком регіону дана робота покликана більш ґрунтовно розкрити особливості проектного підходу в державному управлінні.

Список використаних джерел.

1. Державне управління регіональним розвитком України: монографія / [за заг. ред. В.Є. Воротіна, Я.А. Жаліла]. – К.: НІСД, 2010. – 288с.

2. Методичний посібник для учасників Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування у 2013 році. – К.: Держ. Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, 2012. – 37 с.

3. 5-Phase project management: A Practical planning & implementation guide / by Joseph W. Weiss, Robert K. Wysocki. Perseus Books Publishing, L.L.C. 1992 – 140 p.

БЄЛОУС АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Система державного фінансового контролю за використаннямбюджетнихкоштівповинна забезпечувати ефективне управління державними фінансами та зменшення зловживань у бюджетній сфері.На даний момент система фінансового контролю використання бюджетних коштів в Україні характеризується значною централізацію: місцеві бюджети вагомо залежать від рішень вищих органів. Ситуація, що склалася сьогодні в даній галузі, свідчить про зовсім інший стан справ потребує суттєвого удосконалення. [1]. В таких умовах на передній план виходить питання ефективного використання наявних фінансових ресурсів. Крім того, аналіз доходної бази місцевого бюджету засвідчує, що більша частина податкових доходів перерозподіляється в центр, тому питання забезпечення місцевих органів влади власною доходною базою є проблемним [6].

Розвиток теоретико-методологічних основ та принципів становлення й розвитку місцевих бюджетів зробили: А. Вагнер, Р. Гнейст, Р. фон Кауфман, А. Сміт, Л. Штейн [4]. Останні дослідження в сфері контролю за використанням

бюджетних коштів проводились: Ф.Ф. Бутинцем, І.М. Івановою, І.К. Дрозд, Л.М. Кіндрацькою, С. В. Свірко, М.І.Сивульським, В.О. Шевчуком та ін.

Формування місцевих бюджетів досліджувались у працях таких вітчизняних вчених: Й. Бескида, С. Буковинського, О. Василика, А. Єпіфанова, В. Зайчикової, О. Кириленко, В. Кравченка, І. Лук'яненко, І. Луніної, В. Опаріна, К. Павлюк, І. Сало, С. Юрія та інших.

Передбачається, що фіскальні передумови самостійності місцевих бюджетів у частині формування їхніх доходів повинні забезпечуватися за рахунок місцевих податків і зборів, але, за оцінками вчених, вони в Україні займають незначне місце – 2-3% від загального бюджету [2]. Видатки місцевих бюджетів відіграють важливу роль у соціально-економічному житті суспільства [2].У своїй роботі Коритько Т.Ю. свідчить, що оцінка діяльності бюджетного управління органів місцевого самоврядування є важливою аналітичною інформацією як для прийняття управлінських рішень для місцевих органів влади з метою оптимізації бюджетних витрат, так і для фінансово-казначейських і контрольних органів з метою виявлення нецільового та неефективного використання фінансових ресурсів [3]. Головним постає не питання матеріального забезпечення, а головним чином управління наявними коштами.

Успадкований від попередньої системи метод складання і виконання бюджету ґрунтується на обрахунку потреби у видатках на утримання бюджетної установи: виплати зарплати, оплати вартості використаних енергоносіїв, видатків на харчування та медикаменти та інше. Результатами такого способу управління фінансами є:

- планування бюджету лише на 1 рік;
- зосередження на досягненні об'ємних показників (кількість установ, ліжок, класів, дитячих установ, бібліотек і т.д.), яке, в свою чергу, гарантувало збільшення грошей;
- відсутність відповідальності за результати діяльності;

Фінансування надання громадянам не суспільних послуг, а «безкоштовних» державних благ, що не передбачало зв'язку між затраченими ресурсами і отриманими результатами. Тому ціна результату була непомірно високою. Загалом такий метод складання і виконання бюджету придатний за адміністративної централізованої системи управління державою. При переході до більш демократичних і децентралізованих способів управління, розвитку приватного бізнесу цей спосіб призводить до виникнення диспропорцій, утворення заборгованостей,використання бюджету як джерела корупції та марнотратства, перетворення органів управління на «пожежні команди», які не встигають реагувати на події. Будуючи власну державу, Україна має знаходити і запроваджувати найкращі світові здобутки у галузі державного управління. Усе це має безпосереднє відношення до бюджету як одного з найважливіших інструментів управління державою [5]. Далі Ливдар М. В. стверджує, що перехід до програмно-цільового методу бюджетування надалі з'ясує проблеми централізації бюджетного планування в Україні.

На мою думку раціоналізації в управлінській діяльності можливо досягти при використанні проектного підходу у плануванні бюджету. При цьому стає можливим відійти від повторного фінансування однакових об'єктів (що має місце при фінансуванні, наприклад медичних установ, за загальною державною програмою, та при фінансуванні із місцевого бюджету). При використані проектного підходу у сфері державного управління надає змогу створювати портфелі проектів, при використанні яких державні кошти будуть прозоро затрачені лише на виконання чи реалізацію того чи іншого проекту. Таким чином державна програма фінансування того чи іншого регіону створює низку регіональних портфелів проектів.

Як висновок: необхідне створення системи поточного контролю за доцільністю використання бюджетних коштів;проектний підхід надає змогу створити прозорої та ефективної системи розподілу бюджетних коштів у ринкових умовах існування держави.

Список використаних джерел.

1.Управління проектами в публічній сфері: навч. посібн. / Т.М. Безверхнюк, Н.О. Котова, С. А. Попов / За заг. ред. Безверхнюк Т.М. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 295 с.

2.Вацик Н.І. Необхідністьвдосконаленнядержавногофінансового контролю за використанням бюджетних коштів / Галицький економічний вісник№ 3 –2010. – С. 184 – 190 [1]

3.Квачан О.С. Категоріальна визначеність місцевих бюджетів // Вісник Української академії банківської справи– 2007. – С. 44-48

4.Коритько Т.Ю. Місцевібюджети в складі бюджетної системи // Економічний вісник Національного гірничого університету –2006. – №4. – С. 41-45 [2]

5.Коритько Т.Ю. Бюджетная самостоятельность как фактор повышения финансовой устойчивости местных бюджетов // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії – 2008. –№ 2. – С. 159-162 [3]

6.Корягін М.В. Бюджетна політика за умов децентралізації бюджетніх відносин // Вісник Львівської комерційної академії. Вип. 38. – Львів: Вид-во ЛКА, 2011. – С. 49-53 [4]

7. Ливдар М. В. Програмно-цільовий метод складання бюджету // Галицький економічний вісник. — 2009. — № 2. — С. 109-114 [5]

8.Микитюк І.С. Методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості доходної бази місцевого бюджету – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / evu / 2012_19_1 / Mykytyuk.pdf [6]

БОЙКО ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

провідний спеціаліст відділу координації
наукових досліджень та інформаційно-аналітичної роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЦЕСИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі реформування системи державного управління регіональним розвитком зростає значення стратегічного планування як важеля прямого впливу держави на досягнення збалансованого регіонального розвитку. Загальна мета стратегічного планування полягає в переході до індикативного прогнозування, інформаційного забезпечення прийняття об'єктивних управлінських рішень на регіональному, місцевому та загальнодержавному рівні, у т.ч. щодо нарощення і ефективної реалізації ресурсного потенціалу регіону, подолання депресивності територій, реалізації структурних перетворень. Одним із дієвих інструментів стратегічного планування є державна стратегія регіонального розвитку, орієнтована на задіяння механізмів комплексної модернізації соціально-економічного розвитку регіону, визначення базових пріоритетів регіонального розвитку на середньо- і довгострокову перспективу, підвищення конкурентоспроможності регіональних комплексів.

Успіх реалізації стратегії регіонального розвитку великою мірою залежить від того, як буде забезпечено організаційне супроводження цього процесу. На жаль, недосконале сьогодні, воно є основною причиною того, що, на перший погляд, добре розроблені стратегії реально не втілюються [1 ;2].

Треба розуміти, що стратегія розвитку може бути реалізована тільки за чіткої організації взаємодії її учасників і розуміння кожним з них своєї функції та місця.

Потрібно виділити рівні діяльності з реалізації стратегії:

I – рівень управління стратегією розвитку. Його має очолювати політичний лідер. В ідеалі – це перший посадовець регіону. У його команді стратегічного розвитку повинні бути керівники з розвитку окремих напрямків, що відповідають за чотири сторони життєдіяльності громади.

II – рівень керування проектами. З організаційного боку, він є центральною ланкою, від діяльності якої залежить як інформаційне забезпечення вищого керівництва управління стратегією розвитку, так і роботи зі створення конкретних продуктів проекту відповідними виконавцями. Діяльність на рівні керування проектами можна розглядати як паралельну реалізацію групи проектів. При цьому проекти, які підпадають під одну стратегічну мету (стратегічний пріоритет) є змістовно взаємопов'язаними, під різні – ні. Перші підпадають під означення програми, а другі – під портфель проектів.

У програмі проекти змістовно залежать один від одного. Ця залежність може бути зумовлена двома факторами: 1) коли результати експлуатації попередніх проектів впливають на можливість початку реалізації наступних; 2) коли експлуатація усіх продуктів проекту впливає на значення одних і тих же показників стратегії.

Попри це, всіма проектами реалізації стратегії потрібно управляти як єдиним цілим. Для цього існує така організаційна структура, як відділ управління проектами [3]. Основна мета його діяльності – допомога керівництву регіону (напряму) зв'язати управління проектами з процесом стратегічного планування в масштабах соціально-економічної системи (в нашому випадку – регіону). Відділ управління проектами повинен бути своєрідним центром для керівництва регіону, яке допоможе їм у розв'язанні стратегічних завдань і буде місцем концентрації інтелектуального капіталу, необхідного для управління проектами реалізації стратегії.

Треба чітко усвідомлювати, що жодна стратегія не може бути реалізована без залучення бізнесу. Останній може виконувати конкретні роботи зі створення продуктів проекту, які передбачені в стратегії розвитку. Саме ці продукти споживатиме частина громади, завдяки чому будуть зняті або значно зменшені проблеми життєдіяльності. При цьому залишиться частина громади, у якої проблеми не зникнуть. Наявність при реалізації стратегії різноманітних учасників (влади, бізнесу, споживачів, громади) робить діяльність команди проекту досить складним завданням. Складність завдання зумовлена тим, що команді потрібно обрати та реалізувати таку альтернативу, яка б дозволила отримати продукт проекту з такими властивостями, які б максимально гармонізували цінність проекту для всіх зацікавлених сторін.

Потенціалом підвищення ефективності реалізації проектів регіонального розвитку могла б стати державна система управління проектами, що припускала б різноаспектну та відредаговану (до умов мінливого середовища) методологію запуску та ведення проектів; єдине розуміння відповідальності та повноважень учасників проектної діяльності; дозволяла б сформувати єдину картину проектів, наскрізну звітність за ними тощо. Професійне застосування інструментів, методів та технологій управління проектами спеціалістами органів публічної влади здатне забезпечити ефективність проектної діяльності в національних масштабах, зменшити витрати та виконати проект у встановлений термін.

Список використаних джерел.

1. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів / [О.О. Яременко, О.Р. Артюх, О.М. Балакірєва та ін.]. – К. : Державний центр соціальних служб для молоді; Державний ін.-т проблем сім'ї та молоді, 2002. – 123 с.
2. Слава С. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку територій: зарубіжний та український досвід / С. Слава, П. Сегварі, Р. Моркунайте. – К. : «К.І.С. «, 2008. – 112 с.
3. Ильин В. Проектный офис – центр управления проектами. Системный подход к управлению компанией / В. Ильин. – М. : Вершина, 2007. – 264 с.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «КИЇВ СІТІ» ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОЕКТУ «МІСТО МАЙБУТНЬОГО»

Політика реалізації Національних проектів була запроваджена у 2010 р. за ініціативою Президента України В.Ф. Януковича. Її метою визначено забезпечення ефективного використання інвестиційних ресурсів держави, сприяння залученню інвесторів до реалізації пріоритетних для держави проектів, прискорення відновлення економіки та переходу до її сталого зростання.

Національними є проекти, що мають стратегічне значення для окремої галузі економіки, регіону чи вирішення соціальної проблеми та реалізуються під патронатом Президента України. Ці проекти реалістичні, мають чіткий термін реалізації, мають чіткі показники впливу на економіку України та є практичною основою для здійснення економічних реформ в Україні.. Більшість таких проектів реалізується на новій моделі державно-приватного партнерства. Базовими принципами роботи над Національними проектами є пріоритет інвестиційних коштів над бюджетними, проектний менеджмент в державному управлінні, гарантований результат, персональна відповідальність та партнерство з кращими світовими кампаніями.

Одним із Національних пріоритетів, визначених Указом Президента України «Про заходи щодо визначення і реалізації проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку» [2] є пріоритет «Нова якість життя». У межах цього пріоритету [1], Національний проект «Місто майбутнього» спрямован на підвищення якості життя через реалізацію експериментального механізму розвитку регіону, основаного на розробці стратегічного плану та проектів розвитку.

Місія Національного проекту «Місто майбутнього» – формування стратегічного плану та системи проектів розвитку міста. Стратегічною метою Національного проекту «Місто майбутнього» є підвищення стандартів якості життя населення на основі сталого розвитку, модернізації інфраструктури, зростання інвестиційної та туристичної привабливості, посилення конкурентних позицій та міжнародних рейтингів регіонів України. Національний проект «Місто майбутнього» – це формування стратегічного плану та проектів розвитку міста. Він передбачає запровадження кращих європейських та світових практик містопланування і містобудування, ефективні громадські обговорення, широку участь громадян в плануванні розвитку власного міста та залучення місцевих громад до місцевого самоуправління. У результаті реалізації проекту передбачається: радикальна модернізація інфраструктури, посилення інвестиційної та туристичної привабливості українських міст

Однією з складових Національного проекту «Місто майбутнього» є проект «Київ Сіті» [3] – створення центру ділової активності в місті Київ. Розвиток у Києві кількох багатофункціональних центрів є важливою передумовою збалансованого та гармонійного розвитку міста як в економічному, так і в соціальному плані. Міська система з кількома центрами має переваги: вона стабільніша з погляду підтримання довкілля; краще підтримує зв'язки між територіями; стимулює економічне зростання; зменшує навантаження на історичний центр; підвищує рівень комфорту життя за рахунок наближення інфраструктури і місць праці до житлових масивів.

На основі аналізу інформації щодо загальної характеристики екологічного, технічного та соціально-економічного стану територій за допомогою проведеного SWOT-аналіза території – міста реалізації складової Нацпроекту було виявлено обмеження та можливості реалізації проекту на даній території.

Найбільш сильними сторонами території проекту «Київ-Сіті» виявилися: активність інвестиційної політики органів місцевого самоврядування; доступність новітніх технологій, їх активне впровадження на рівні компаній; якість і широта телефонного, мобільного і комп'ютерного зв'язку; висока освіченість трудових ресурсів, якість науково-дослідних закладів та наявність наукових та інженерних кадрів; активність і діловий оптимізм бізнес-структур. Тобто сильними сторонами є технологічний, інноваційний і науковий потенціал території та висока активність бізнес-структур. Саме ці сильні сторони є необхідними попередніми умовами реалізації проекту, їх послаблення ставить під загрозу його успішність. Найбільш слабкими сторонами виявилися: високі початкові витрати на початкову підготовку ділянки і її інженерне забезпечення; високі затрати і ризик, пов'язаний із консолідацією ділянок і процедурою примусового відчуження для відселення теперішніх користувачів.

Найбільш загрозливими виявилися такі фактори зовнішнього середовища: посилення обмежень і скорочень можливостей використання земель для господарської діяльності; неефективна податкова та митна політика. Найбільш суттєвими можливостями зовнішнього середовища території проекту виявилися: забезпечення багатоканального фінансування реалізації національних проектів; застосування інновацій в процесі реорганізації існуючих та будівництві нових об'єктів інфраструктури; прискорені темпи будівництва; можливість концентрації та застосування наявних ресурсів.

Стратегія реалізації проекту «Київ-Сіті» повинна бути розроблена з урахуванням необхідності подолання або зменшення обмежень та спрямована на найбільш повне та ефективне використання можливостей реалізації проекту на даній території.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти): Постанова Кабінету Міністрів України від 08.12.10 № 1256 [Електронний ресурс] – режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 1256-2010п

2. Про заходи щодо визначення і реалізації проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку: Указ Президента України від 08.09.2010 року № 895 [Електронний ресурс] – режим доступу: (http: // zakon.rada.gov.ua / laws / show / 895 / 2010)

3. Про складові національного проекту «Місто майбутнього» – формування стратегічного плану та системи проектів розвитку міста: Наказ Держінвестпроекту України від 29.11.2011 №176 [Електронний ресурс] – режим доступу: http: // www.ukrproject.gov.ua / project / misto-maibutnogo

ІЛЬЧЕНКО-СЮЙВА ЛЕСЯ ВАСИЛІВНА

доцент кафедри економічної політики
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

На сьогодні для розвитку України як однієї із європейських держав, особливо в контексті євроінтеграційних процесів, вкрай є необхідним наведення ладу і прийняття європейських правил у бюджетному процесі, як на національному так і на місцевому рівні. Важливою складовою тут є перехід до реалізації державних видатків за програмно-цільовим методом (далі ПЦМ), про дискусії навколо якого ведуться в Україні вже понад 10 років. Особливими складовими ПЦМ у бюджетному процесі є бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм, результативні показники бюджетних програм. Залучення і використання фінансових ресурсів у суспільному секторі не втрачає своєї надзвичайної актуальності у більшості країн світу. Головним джерелом грошових коштів для фінансування державою необхідно обсягу суспільних благ залишаються бюджетні кошти, в т.ч. через виконання бюджетних програм, які в свою чергу потребують відповідних фінансових ресурсів. Нехватка бюджетних коштів у реалізації бюджетних програм є проблемою, з якою стикаються багато урядів як на національному, так і на регіональному рівні. Проблеми творення бюджетної політики, альтернативні методи покриття дефіцитів бюджетів різних рівнів неодноразово піднімались провідними вітчизняними і зарубіжними теоретиками та практиками, але однозначної відповіді не існує, а досвід різних країн дає можливість проаналізувати і використати різні варіанти, до яких можна віднести також залучення приватного сектора до надання суспільних благ, наприклад пов'язаних із розвитком інфраструктури, через механізми проектного фінансування і спільного їх фінансування з державного, місцевого бюджету і приватних фінансових ресурсів. Метод програмно-цільового управління є одним з головних засобів здійснення регіональної політики розвинутих зарубіжних країн і є системою централізованих і децентралізованих середньотермінових і довготермінових програм розвитку, які активно впливають на формування структури економіки. Методами регіонального програмного управління здійснюється вплив на розвиток двох третин території Германії (в основному законі цієї країни введено поняття «суспільна задача», яка в сучасному розумінні відповідає цільовій програмі), 40% території Великобританії, 90% території Норвегії, а також південь Італії і північ Швеції, які відстають в соціально-економічному розвитку від інших регіонів цих країн. Широко відомі великомасштабні і довгострокові регіональні програми США [2]

Говорячи про реалізацію бюджетних програм, ми фактично говоримо про різні стадії реалізації проектів (проектних циклів), а з тим і про загальні принципи управління проектами. Застосування програмно-цільового методу при складанні бюджету повинно змінити ідеологію всього бюджетного процесу, систематизувати процедури його складання і реалізації, чітко прописані проектні пропозиції щодо бюджетних програм (і як складові бюджетних проектів) дають можливості аналізу і порівняння проектних пропозицій, а з тим і прийняття рішення щодо необхідності і можливості фінансування проектів направлених на надання суспільних благ. Так, формування бюджету за ПЦМ починається з визначення цілей і завдань бюджетної програми, аргументації її актуальності, аналізу її альтернативної вартості, зосередження уваги на очікуваних результатах, чіткому визначенні показників результативності і ефективності (власне про це йдеться у Наказі Міністерства фінансів України «Про паспорти бюджетних програм» [1]), чіткій прив'язці цілей, завдань та результатів програми (проекту) з необхідними ресурсами та однозначно визначеними виконавцями.

Програмно-цільовий метод сприяє запровадженню стратегічного підходу до плануванню видатків бюджету довгострокові періоди, оскільки бюджетні програми повинні (заважаючи на накрапі світові практики, наприклад, країн Північної Америки і ЄС) бути прив'язані до стратегічних цілей розвитку країни. Завдяки цьому методу також стає можливим впровадження середньострокового планування бюджету, встановлюючи безпосередній зв'язок між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання.

Чітко прописані стратегія розвитку країни, відповідні бюджетні програми та безпосередні проекти дають можливість реалізації результативного державного та громадського контролю за використанням бюджетних коштів на різних рівнях, забезпечується прозорість витрачання бюджетних коштів.

Звичайно у коректній реалізації принципів проектного менеджменту ПЦМ плануванні і використанні бюджетних коштів в Україні є низка проблем, на які необхідно звернути увагу. По-перше, це брак кваліфікації державних службовців у проектному менеджменті, на жаль, в багатьох випадках мова йде про відсутність базових знань щодо ПЦМ. Незважаючи на законодавче закріплення використання ПЦМ в бюджетному процесі в Україні і низку пілотних проектів-тренінгів, проведених в рамках програм технічної допомоги (наприклад. CIDA, USAID) для фахівців центрального і місцевого рівня, підходи до реалізації всіх етапів бюджетних програм залишаються формальними. А з тим, чудова ідея використання логічних, прозорих, зрозумілих методик управління проектами при використанні бюджетних коштів зводиться нанівець.

Список використаних джерел.

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про паспорти бюджетних програм» N 1098 від 29.12.2002 – [Електронний ресурс] – [Режим доступу] – http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / z0047-03

2. Цюцюра С. В., М.І. Цюцюра, Д.А. Харитонов. Дослідження практики деяких високорозвинених країн в управлінні проектами на основі програмно-цільового методу // С. В. Цюцюра., М.І. Цюцюра, Д.А. Харитонов / [Електронний ресурс] – [Режим доступу] – http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / natural / urss / 2010_4 / 23-29.pdf

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри регіональної політики і публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ПРОЕКТНИЙ ТА ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ МІСЦЕВИХ ПРОБЛЕМ

Основною метою економічного розвитку більшості країн і їх регіонів є поліпшення якості життя населення. Невипадково в Програмі економічних реформ України на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» визначені завдання, які також спрямовані на побудову сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки, формування професійної й ефективної системи державного управління, і зрештою – на підвищення добробуту українських громадян [1]. Виконанню поставлених завдань сприяє досягнення таких цілей соціально-економічного розвитку регіону як збільшення доходів, поліпшення освіти, харчування та охорони здоровя, зменшення бідності, оздоровлення навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя населення.

Досліджуючи стан та перспективи регіонального розвитку, необхідно виділяти довгострокові і короткострокові цілі та відповідні їм критерії економічного розвитку країни. Наприклад, в якості довгострокових цілей можуть бути визначені становлення і розвиток постіндустріального суспільства, створення робочих місць вищої кваліфікації, підвищення рівня життя всіх громадян регіону, включаючи рівень освіти, охорони здоров'я і культури. Як короткострокові цілі розглядаються подолання кризи і досягнення конкретних величин приросту валового національного продукту в наступному році, кварталі, місяці та ін. Досягненню цих цілей сприяє, у тому числі і реалізація місцевих проектів та програм.

Під проектом у публічній сфері розуміють комплекс взаємопов'язаних логічно-структурованих завдань і заходів, упорядкованих у часі, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки, адміністративно-територіальних одиниць чи територіальних громад, організацій та установ і здійснюються в умовах фінансових та інших ресурсних обмежень у визначені терміни. Особливістю проектів у публічній сфері є розв'язання проблем, які винесені на урядовий порядок денний та формалізовані у відповідних урядових документах – урядовій програмі, концепціях чи стратегіях у формі стратегічних пріоритетів чи завдань. Це має засадниче значення для розробки програм і проектів, оскільки головною їхньою підставою у публічній сфері є наявність проблеми, яка мусить бути зафіксована та легко перевірятися через засоби електронного зв'язку. Проектний підхід до реалізації місцевих програм полягає у формуванні відповідного проекту з вирішення місцевих проблем. Проект – це специфічний вид плану, що формується для реалізації нетипових (унікальних) завдань, і є комплексом робіт, спрямованих на досягнення чітко визначеного результату, які тісно взаємозв'язані загальною метою, послідовністю, строками реалізації, ресурсами, командою виконавців.

У порівнянні з іншими методами програмно-цільовий метод є відносно новим та недостатньо розробленим. Програмно-цільовий метод державного управління регіональним розвитком набуває дедалі більшого значення та актуальності і розглядається як один із визначальних напрямів удосконалення механізмів державного управління. Застосування програмно-цільового методу у регіональному плануванні та управлінні дозволяє: подолати негативні тенденції регіонального розвитку, визначити орієнтири розвитку регіону, скоординувати роботу органів влади різних рівнів та громадськості для досягнення стратегічних цілей та завдань, ефективно вирішувати комплексні регіональні проблеми. Також, використання способів і засобів програмно-цільового методу державного управління регіональним розвитком дає можливість суб'єктам управління, які здійснюють управлінсько-розпорядчу діяльність, визначати напрями та цілі розвитку регіону на довгостроковий, середньостроковий та короткостроковий періоди, формувати необхідну кількість завдань і заходів (дій) з оптимальним використанням матеріальних, трудових, часових, інформаційних та інших ресурсів, здійснювати моніторинг їх виконання та вирішення регіональних проблем.

Актуальним є значення поняття «програмно-цільовий метод державного управління регіональним розвитком» :

- як спеціального методу у механізмах державного управління з метою ефективного виконання запланованих заходів та досягнення цілей, з оптимальним використанням ресурсного забезпечення,
- комплексу прийомів та засобів впливу суб'єктів управління (органів центральної та місцевої виконавчої влади) – на об'єкти (галузеві напрямки регіонального розвитку), що дозволяє застосувати цей метод для покращення цілепокладаючої функції управління з метою підвищення регіонального потенціалу, формування стабільних процесів та подолання негативних тенденцій розвитку регіону, а також – створення нових сфер та тенденцій регіонального розвитку, забезпечення взаємозв'язків усередині регіону та поза його межами, у спосіб застосування планування, програмування та проектування, шляхом реалізації стратегічних планів, програм розвитку та проектів (структурних елементів програм), які здійснюють безпосередній вплив на регіональний розвиток.

Програмно-цільовий метод вирішення місцевих проблем полягає у відборі пріоритетних цілей економічного, соціального, науково-технічного розвитку, розробці взаємопов'язаних заходів щодо їх досягнення в задані терміни з максимальною ефективністю при необхідному забезпеченні ресурсами. Розробка програм з використанням програмно-цільового методу здійснюється в певній послідовності:

1. Складається перелік найважливіших проблем, виділяється певна проблема цільової програми.
2. Видається вихідне завдання на розробку програми для вирішення певної проблеми. У ньому відображаються цілі програми, ліміти ресурсів, учасники і терміни реалізації програми. На цьому етапі конкретизуються параметри, що характеризують цілі програми та визначаються завдання її реалізації за окремими періодами. Основна мета розбивається на складові.
3. Формуються комплекс завдань і комплекс заходів для реалізації програми. Комплекс основних завдань програми встановлюється, виходячи з побудованої ієрархії цілей. По кожному із завдань розробляються послідовні етапи їх виконання.
4. Проводиться розрахунок основних показників і ресурсного забезпечення програми. Визначаються затрати матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми. Формуються переліки матеріальних ресурсів із вказівкою постачальників та одержувачів. На цьому етапі проводиться розрахунок ефективності реалізації програми.

5. Завершальний етап. Він пов'язаний із формуванням програмних документів, узгодженням і, при необхідності, із затвердженням програми.

Список використаних джерел.

1. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ України на 2010 – 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.president.gov.ua / docs / Programa

КОМАРЕВЦЕВА ОЛЬГА ОЛЕГОВНА

магистрант кафедры «Экономика и финансы»
ФГБОУ ВПО «Российская академия народного хозяйства
и государственной службы при Президенте РФ», Орловский филиал

КОНЦЕССИОННЫЙ ДОГОВОР ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА КАК ГЛАВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ СОВРЕМЕННОЙ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ПУБЛИЧНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ

В условиях посткризисного развития экономики, изменения роли государства в управлении финансово – бюджетными процессами все большее значение приобретает поиск современных организационно-правовых форм, отвечающих новому этапу модернизации публичного управления. Одной из таких форм выступает государственно-частное партнерство, которое представляет собой комплексный механизм взаимодействия с целью привлечения на контрактной основе органами власти бизнес – структур к решению задач, которые относятся к публичному сектору. Данный механизм позволяет привлечь в управление публичной собственностью дополнительные инвестиции, способствующие сохранению самостоятельности государства, регионов, муниципальных образований. Тем самым, в настоящее время данному инструменту на всех уровнях власти уделяется самое пристальное внимание, что обусловливает практическую актуальность темы исследования.

Одним из наиболее эффективных инструментов государственно – частного партнерства, на современном этапе, является применение концессионного соглашения, обеспечивающего гарантии для инвестора, и высокий уровень управления публичной собственностью для государства. Под концессионным договором понимается определенный вид соглашения, одной стороной которого является концессионер – инвестор, обязующийся за свой счет создать, (и / или) реконструировать, (и / или) модернизировать и осуществлять инвестиционную деятельность с имуществом, предоставленным по данному соглашению второй стороной концендентом – регионом на определенный срок с правом владения и пользования данным объектом [1]. Тем самым, заключая данный договор, публичная власть отходит от конкретных проблем по созданию, реконструкции или эксплуатации публичной собственности, передавая ее с правом использования инвестору.

Однако, при разработке конкретных мероприятий привлечения финансовых ресурсов с использованием инструмента концессионного договора необходимо учитывать ряд важных составляющих, таких как: во-первых, в процессе концессии инвесторам передаются реальные активы в эксплуатацию, а не в лизинг, с последующим правом выкупа; во – вторых, в период концессии наименование собственника объекта концессии остается прежним. Кроме того, необходимо отметить, что в данной схеме концессионерами – инвесторами не могут быть государственные органы власти и предприятия с государственным капиталом.

Особый интерес представляет современная модель управления публичной собственностью по средствам концессионого договора. Разработанный нами алгоритм представляет собой подробный план привлечения инвестиционных ресурсов для управления публичной собственности на основе государственно – частного партнерства (рис. 1).

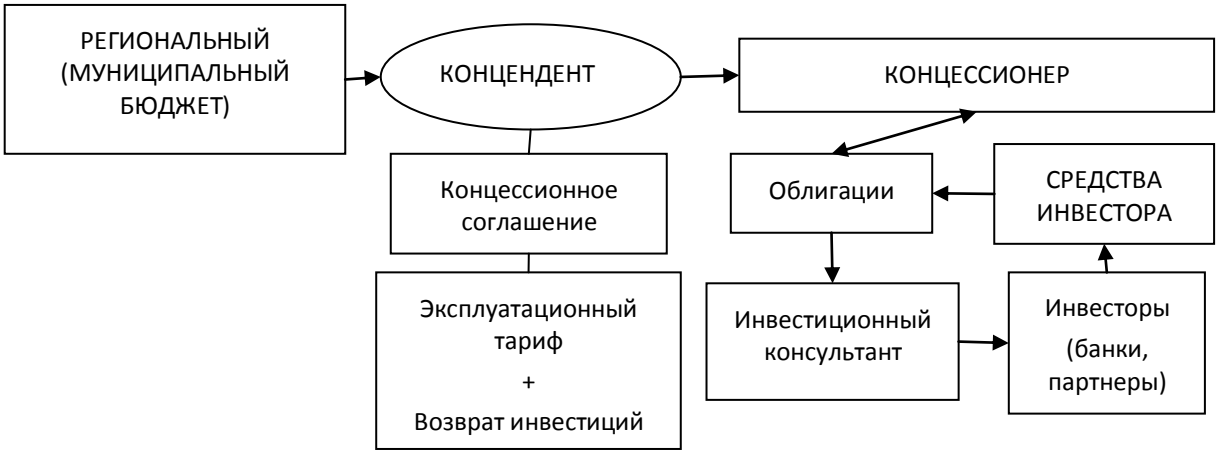

Рисунок 1 – Алгоритм привлечения инвестиционных ресурсов для управления публичной собственностью по средствам концессионного договора

Основными элементами данного алгоритма выступают концендента, в роли которого выступает инвестор, и концессионер – региональные власти. Концендент заключает концессионное соглашение на основе привлекательного эксплуатационного тарифа и возврата определенного процента инвестиций в течение всего срока использования

публичной собственности. Формирование привлекательных эксплуатационных тарифов состоит, в первую очередь, в устранении непрозрачности тарифов на услуги естественных монополий. Данная информация должна стать доступной, в том числе путем ее размещения на специализированном интернет-портале об управление публичной собственностью региона. Разработанная автором зависимость эксплуатационных тарифов и возврата инвестиций от стоимости эксплуатации публичной собственности для арендодателя представлена в таблице 1.

Возврат инвестиций в течение пяти лет составит, примерно, от 216000 рублей с ограничением до 1500000 рублей. Полученные средства инвестор сможет вложить другой региональный проект, с помощью заключения дополнительного концессионого договора, или же получить данную сумму после окончания срока возврата, с накопившимися процентами (размещение в банке – партнере по ставке 7,5% годовых).

Таблица 1

Взаимосвязь эксплуатационных тарифов и возврата инвестиций от стоимости эксплуатации публичной собственности

Стоимость эксплуатации публичной собственности (для арендодателя), ежемесячно	Эксплуатационный тариф (концессионный договор с концендентом), ежемесячно	Возврат инвестиций (общая сумма), ежемесячно	Экономия для концендента, ежемесячно
От 50000 до 100000 рублей	- 10 % от суммы эксплуатации арендодателем	8% от суммы эксплуатационного тарифа по концессионному договору	18%
От 100000 до 150000 рублей	- 13 % от суммы эксплуатации арендодателем	9% от суммы эксплуатационного тарифа по концессионному договору	21%
От 150000 до 200000	- 15 % от суммы эксплуатации арендодателем	10% от суммы эксплуатационного тарифа по концессионному договору	25%
От 200000 и выше	- 17 % от суммы эксплуатации арендодателем	11% от суммы эксплуатационного тарифа по концессионному договору	28%

Кроме того, если концендент готов осуществить модернизацию публичной собственности, не использующейся в течение 10 лет, с последующим строительством дополнительных объектов инфраструктуры на данной территории, ему предоставляются налоговые преференции с последующим правом выкупа данного объекта через 7 – 10 лет после введения его в эксплуатацию.

Таким образом, практическая реализация данных мероприятий должна исходить из понимания концессионого договора как комплекса мер, эффективных только при реализации в соответствии с четко поставленным планом управления публичной собственностью. Только тогда применение алгоритма привлечения инвестиционных ресурсов для управления публичной собственностью даст возможность улучшить как инвестиционную составляющую, так и качества жизни населения региона.

Список использованных источников.

1. Komarevtseva O.O. Formation of the strategy of private – public partnership in the region as the effective form attracting investments [Text]. – Science and Education: materials of the II international research and practice conference, Vol. I, Munich, December 18th-19th, 2012 / publishing office Vela Verlag Waldkraiburg – Munich – Germany, 2012 – 383 p.

КРИВОГУЗ ГЕННАДІЙ ІВАНОВИЧ

доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.військ.н., доцент

ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ НАЙМЕНУВАНЬ ЕТАПІВ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ

Постановка проблеми. В умовах невизначеності уся діяльність буд-якої організації незалежно від форм власності чи групи осіб або окремих осіб включає ризик. Міжнародні стандарти з ризик-менеджменту [5, 6] та управління проектами [3], Керівництво PMBOK [1], а також науковці [2, 4, 7, 8] детально описують процеси управління ризиками із застосуванням різних визначень основних понять із наявними розбіжностями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародні стандарти з ризик-менеджменту ISO 31000:2009 [5] і ISO Guide73:2009 [6] та з управління проектами ISO 21500:2012 [3] по різному трактують етапи процесу управління ризиками. Така ж невідповідність виявляється при порівнянні стандартів з управління проектами ISO 21500:2012 [3] і п’ятого видання 2013 року Керівництва PMBOK [1]. При цьому ідентичні за змістом етапи процесу управління ризиками мають різну форму за їх найменуваннями.

Галенко Н.І. [2] у процесі управління ризиками в невеликих проектах зі створення програмного забезпечення виділяє наступні етапи: ідентифікація ризиків, аналіз ризиків, планування пом’якшення ризиків, впровадження плану пом’якшення ризиків, відслідковування ризиків.

Ковшун Н.Е. [4] в управління ризиками включає такі основні напрямки: ідентифікація (виявлення) ризику; оцінка ризику; вибір методу та інструментів управління ризиками; фінансування ризиків; контроль та оцінка результатів

управління ризиками проекту. Сукупність перших двох етапів прийнято розглядати як аналіз проектних ризиків. При цьому виявлення ризиків є якісним аналізом, а оцінка – кількісним.

Різник В.В. [7] до основних етапів процесу управління ризиками відносить ідентифікацію ризиків, планування управління ризиків, моніторинг ризиків і управління ризиками. Кількісна оцінка ризиків розглядається як складова ідентифікації ризиків.

Стрельбіцька Н. Є. [8] на основі дослідження міжнародних і національних стандартів управління ризиками визначила розбіжності трактування основних понять у стандартах та у підходах до ідентифікації зовнішніх і внутрішніх ризиків та відповідно, побудови організаційних схем процесу ризик-менеджменту. Для розв'язання даної проблеми вона пропонує розробити національний стандарт на основі міжнародного стандарту ISO 31000:2009 [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Із загальної проблеми розбіжності у трактуванні основних етапів процесу управління ризиками в управлінні проектами залишається не вирішеним питання інтеграції найменувань етапів.

Постановка завдання. Мета статті – надати пропозиції щодо вибору базового варіанту найменувань етапів процесу управління ризиками для однозначності їх розуміння в управлінні проектами на основі інтеграції еквівалентних понять.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародні стандарти з ризик-менеджменту ISO 31000:2009 [5] і ISO Guide73:2009 [6] у процес менеджменту ризику (рис. 1) включають наступні етапи: обмін інформацією і консультування, визначення контексту, оцінку ризику, обробку ризику, моніторинг та аналіз.

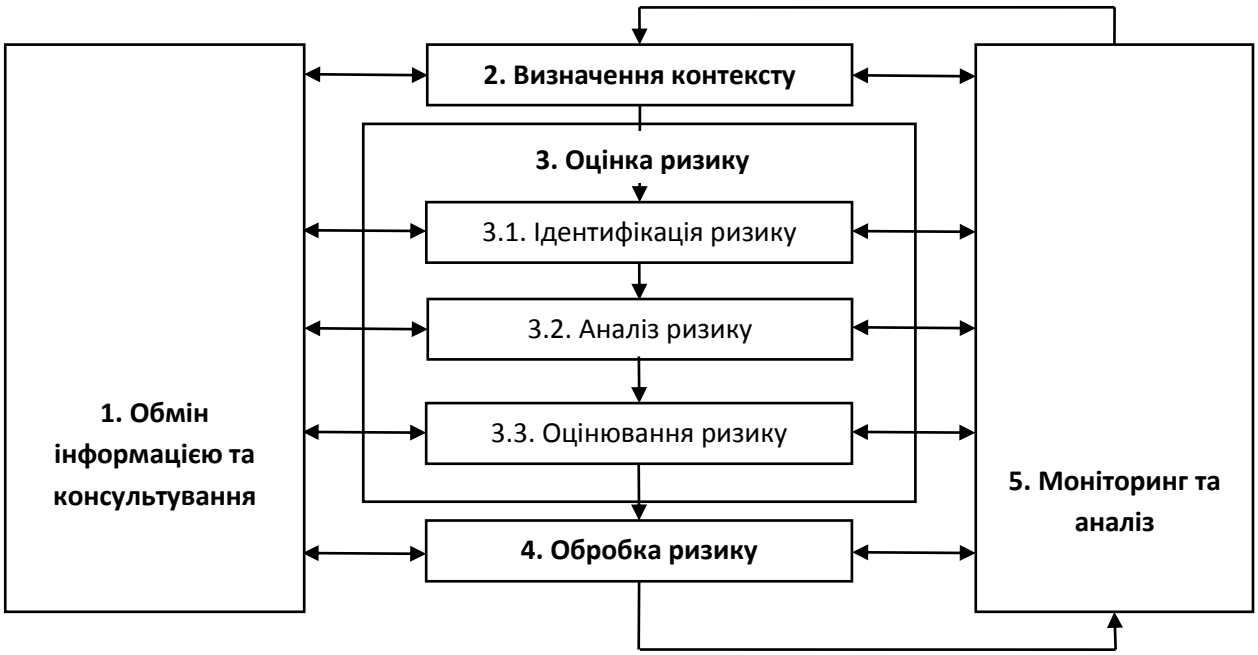

Рис. 1. Процес управління ризиком за міжнародним стандартом ISO 31000:2009 […]

Вказані стандарти використовують обидва вираження: «управління ризиком» і «менеджмент ризику». Термін «менеджмент ризику» означає скоординовані дії по керівництву та управлінню організацією в області ризику, а «управління ризиком» – як заходи, що направлені на зміну ризику. При цьому управління ризиком охоплює процеси, політику, пристрої, методи та інші засоби, які використовуються для модифікації ризику.

Міжнародний стандарт з управління проектами ISO 21500:2012 [3] визначає наступні етапи управління ризиками: ідентифікація ризиків, оцінка ризиків, обробка ризиків, управління ризиками.

Керівництво PMBOK [1] до управління ризиками проекту відносить процеси щодо планування управління ризиками, їхньої ідентифікації та аналізу (кількісного та якісного), планування реагування на ризики, а також управління ризиками.

У такому трактуванні ISO 21500:2012 і Керівництва PMBOK тавтологія очевидна, тобто «управління ризиками» як загальне визначення у своєму складі має одним із елементів також «управління ризиками». Тому на підставі ISO 31000:2009 пропонується як елемент управління ризиками вживати «керівництво ризиками».

Базовим варіантом найменувань етапів процесу управління ризиками пропонується вважати термінологію Керівництва PMBOK із застосуванням еквівалентних понять ISO 31000:2009 і ISO 21500:2012: обмін інформацією і консультування, планування управління ризиками (визначення контексту), оцінка ризику (ідентифікація, аналіз, оцінювання), планування реагування на ризики (обробка ризику), керівництво ризиками.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Нормативні документи з управління ризиками мають розбіжності у найменуваннях основних етапів. Надані пропозиції щодо однозначності їх трактування є спробою інтеграції визначень Керівництва PMBOK із міжнародними стандартами ISO 31000:2009, ISO Guide73:2009 і ISO 21500:2012. У подальшому доцільно перевірити на практиці та узагальнити досвід застосування запропонованої термінології.

Список використаних джерел.

1 A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide) – Fifth Edition. 2013. Project Management Institute. – 589 pg.

2 Галенко Н.І. Дослідження процесу управління ризиками в невеликих проектах зі створення програмного забезпечення / Н.І. Галенко // Наукові праці. Комп'ютерні технології. – 2008. Вип. 77. Т. 90. – с. 69-79.
3 ISO 21500:2012 Guidance on project management.
4 Ковшун Н.Е. Аналіз та планування проектів. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 344 с.
5 Международный стандарт ISO 31000:2009 «Менеджмент риска. Принципы и руководства»
6 Международный стандарт ISO Guide 73:2009 «Менеджмент риска. Словарь»
7 Різник В.В. Ризик-менеджмент в управлінні проектами. Електронний ресурс] − Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / evu / 2011_17_1 / Riznyk%20V..pdf
8 Стрельбіцька Н.Є. Уніфікований міжнародний стандарт ризик-менеджменту як відповідь на виклики глобалізації / Н.Є. Стрельбіцька // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 2 (5).

ЛЕВИЦЬКИЙ АРТУР ОЛЕКСІЙОВИЧ

начальник управління персоналом ОРІДУ НАДУ при Президентові України

БАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН ЗА ДОПОМОГОЮ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ASC

Однією з найважливіших проблем при реалізації проектів на державному, регіональному та місцевому рівнях на сьогоднішній день є соціальна складова суспільного результату та ефективності. Певною мірою це пов'язано з тим, що «чисто» соціальні наслідки часто неможливо виділити, і вони тісно змикаються з економічними та екологічними наслідками. В сучасних умовах швидких соціальних змін та невизначеності їх кінцевого результату стає доцільним використання нових підходів до формування соціальних програм та проектів з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін:держави та її регіонів, місцевого самоврядування суб'єктів господарювання та громадян країни.

Розуміння потреб, очікувань та думок зацікавлених сторін, аналіз та збалансоване врахування цих очікувань має принципове важливе значення для діяльності будь-якої організації. Метою взаємодії з зацікавленими сторонами є правильний вибір напряму стратегічного розвитку організації та шляху удосконалення її діяльності і досягнення такого рівня сталого розвитку, від якого виграють всі: організація, її зацікавлені сторони та суспільство.

Одним з перших ідею врахування інтересів зацікавлених сторін в управлінні компаніями сформулював відомий економіст Р.Фрімен у 1984 році [2], який доводив, що стратегічне управління фірмами приватного сектору може бути набагато ефективнішим і результативнішим, якщо менеджери почнуть враховувати інтереси різних зацікавлених сторін.

Слід враховувати, що перелік зацікавлених сторін може бути досить великим, але для розробки реальної моделі управління його потрібно обмежувати декількома групами. Наприклад, для будь-якої державної стратегії може містити такі групи як: користувачі (наприклад, комунальних послуг) і клієнти; керівник відповідного агентства або міністерства (якщо такий є) і особа (фахівець), що його представляє; керівники інших державних органів і особи (фахівці), що їх представляють; уповноважені адміністративні структури; представницькі організації з відповідних галузей; місцеві органи влади та представники громадськості; організації та особи з приватного сектора, які мають або потенційно можуть мати інтерес в даній сфері; комітети Верховної ради та місцевих рад; вчені, дослідницькі організації та компетентні експерти; роботодавці і профспілки; неурядові організації; представництва міжнародних організацій.

Потрібно відзначити, що практична цінність теорії зацікавлених сторін можебути відчутною лише тоді, коли правильно визначено склад зацікавлених сторін, визначено співвідношення інтересів, розроблено систему вимірювання та оцінкивзаємного впливу різних сторін. Зручним способом впровадження теорії зацікавлених сторін у практичну сферу є використання різноманітних інструментів, призначених для стратегічного управління, аналізу та вимірювання ефективності різних аспектів діяльності організації.

Найбільш яскраво концепція зацікавлених сторін відображена в системі стратегічного вимірювання – системі показників відповідальності (ASC),яка вперше була описана ФредомНіколсом у 2000 році [1]. Система показників відповідальності (ASC) призначена для пошукусвоєрідного «балансу інтересів» між організацією і різними зацікавленимисторонами.

Взагалі зацікавлені сторони залишаються зацікавленими лише доти, покиорганізація забезпечує такі стимули, цінність яких перевищує або, як мінімум, компенсує зроблені внески. Внески і стимули мають відносний характер, щоробить обмін між двома сторонами взаємним. Взаємною є також відповідальність, яку беруть на себе сторони.

В моделі ASC організація та зацікавлені сторонипоєднуються двома типами зв'язків – внесками і стимулами. Процеспрактичного впровадження такої моделі здійснюється у декілька етапів.

На першому етапі необхідно ідентифікувати ключові зацікавлені сторони. Надумку практиків, неварто занадто ускладнювати модель, оскільки орієнтація на велику кількість групзацікавлених осіб призводить до «розмивання» стратегічних цілей і пріоритетіворганізації.

Далі, для кожної групи зацікавлених осіб мають бути визначені внески, якіпідприємство отримує від них, і стимули (вигоди), які отримують від організаціїзацікавлені сторони. Вигоди і стимули потрібно згрупувати за пріоритетами, тобторозташувати таким чином, щоб було видно найважливіші з них.

Наступним етапом є визначення головних показників для внесків і стимулів. Наприклад, головним внеском інвесторів є капітал, а отриманим взамін стимулом – приріст ринкової вартості об'єкт інвестування та отриманий прибуток.

На останньому етапі вибрані показники аналізуються і використовуються впроцесі прийняття стратегічних управлінських рішень. Таким чином, послідовністьвпровадження моделі ASC є такою:

1. Ідентифікація зацікавлених сторін.
2. Визначення внесків, отриманих від кожної зацікавленої групи осіб, і стимулів, наданих підприємством цим групам.

3. Ранжування внесків і стимулів за пріоритетом (важливістю).

4. Визначення показників для кожного внеску і стимулу.

5. Практичне застосування вибраних показників для підготовки і прийняття стратегічних управлінських рішень.

Аналіз успішності реалізації стратегії, орієнтованої на задоволення інтересівзацікавлених сторін, здійснюється таким чином: для кожного показникавизначаються цільові значення (максимальне і мінімальне), які порівнюється зфактичним. Результатом-порівняння, як правило, є нормалізована оцінка, напідставі якої робляться висновки про відповідність внесків і стимулів за кожноюгрупою зацікавлених сторін.

Потрібно зауважити, що за кожною групою зацікавлених сторін оцінка внесківробиться з точки зору користі для організації, а стимулів – навпаки, з точки зорумаксимальної користі для сторін, які взаємодіють з організацією.

Висновок. Реалізація проектів та програм на регіональному рівні тягне за собою наслідки для всіх «гравців», залучених до його проектування, створення та експлуатацію. Ці наслідки різноманітні і залежать як від характеристик самого проекту, так і особливостей кожної з розглянутих груп. Використання моделі ASC дозволяє побачити картину взаємовідносин між зацікавленими сторонами при реалізації проекту, тобто виконує інформаційну роль у підтримці управлінських рішень, і, як наслідок, дозволяє забезпечити умови для найбільш повного врахування інтересів всіх сторін.

Список використаних джерел.

1. FredNickols. Strategy: DefinitionsandMeaning. (2000) [Електронний ресурс] // Режим доступу::http: // home.att.net / ~nickols / strategy_definition.htm.

2. Фримен Э. Стратегическоеуправление: роль заинтересованныхсторон. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http: // www.vestnikmanagement.spbu.ru / archive / pdf /

ЛИТВИНОВСЬКА ПОЛІНА СЕРГІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Успішний розвиток ДПП як механізму активізації інвестиційної діяльності та залучення приватних інвестицій у стратегічно важливі для держави сфери можливий лише за умови, коли буде забезпечено баланс інтересів держави і приватного інвестора. Для цього держава повинна сприймати приватного інвестора як рівноправного партнера. Вимагаючи від нього виконання передбачених угодою зобов'язань, держава має, зі свого боку, гарантувати виконання власних зобов'язань в повному обсязі.

Державно-приватне партнерство (ДПП) визначено серед ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки України, вирішення важливих соціально-економічних проблем. Висока ефективність ДПП як форми взаємодії держави та бізнесу доведена досвідом багатьох країн світу.

Сьогодні актуалізувались об'єктивні обставини для запровадження механізмів ДПП. Для реалізації масштабних модернізаційних проектів в різних секторах економіки потрібні значні інвестиційні ресурси, потужним джерелом яких може стати приватний бізнес. Водночас, в умовах післякризового розвитку зростає інтерес бізнесу до державної підтримки, яка дозволить знизити ризики приватних інвестицій, підвищити надійність інвестиційних проектів.

При підготовці проекту договору про державно-приватне партнерство в обов'язковому порядку повинні бути передбачені наступні положення:

1) предмет та об'єкт договору про державно-приватне партнерство ;

2) мета договору про ДПП;

3) термін дії договору про державно-приватне партнерство;

4) обсяг, зміст та види робіт і (або) послуг за договором про державно-приватне партнерство;

5) терміни виконання видів робіт і (або) надання послуг за договором про державно-приватне партнерство;

6) порядок створення (будівництво, реконструкція) та (або) експлуатація, управління об'єкту договору про ДПП (порядок формування акту про початок робіт за договором державно-приватного партнерства; актів контролю усіма партнерами процесів проектування та будівництва (реконструкції) об'єкту договору ДПП; актів експлуатаційної готовності об'єкту договору ДПП та його технічного обслуговування; актів завершення робіт за договором про ДПП) [1];

7) повноваження та обов'язки учасників (сторін) договору про державно-приватне партнерство;

8) фінансова модель договору та інші фінансові питання, зокрема порядок розрахунків між сторонами ДПП, умови фінансового закриття договору державно-приватного партнерства, а також особливі умови рефінансування витрат за договором ДПП, порядок індексації рівня цін, суми платежу за експлуатаційну готовність об'єкту договору ДПП, визначення цін, які не підлягають індексації [2];

10) розподіл між державним та приватним партнером доходів у зв'язку зі здійсненням діяльності, передбаченої договором ДПП, а також порядок визначення та отримання надприбутків, участь учасників договору ДПП в надприбутках, визначення середньозваженої доходності власного капіталу та ін.;

11) ресурси державного партнера, що передаються приватному партнеру, а також порядок передачі цих ресурсів;

12) право власності на об'єкт договору державно-приватного партнерства, а також на нематеріальні активи, пов'язані з договором (ліцензії, дозволи та інша документація), розподіл часток державного та приватного партнерів у праві власності на вказаний об'єкт, умови та момент виникнення таких прав;

13) порядок повернення ресурсів державного партнера та знов створеної в результаті виконання договору ДПП власності, необхідної для подальшого надання послуг, на момент закінчення терміну або у разі дострокового припинення договору [1];

14) екологічні, історико-культурні вимоги та вимоги безпеки до реалізації проекту ДПП;

15) страхування ризиків, що обумовлені реалізацією проекту ДПП, порядок визначення страхового покриття матеріальних втрат, умов страхування та періоду готовності, визначення непередбачуваних втрат прибутків та доходів та визначення ризиків, що не підлягають страхуванню;

19) забезпечення гарантій якості продукції (робіт, послуг) та якості системи управління відповідно до ДСТ України (зокрема, ДСТУ ISO 9000, ДСТУ ISO 14000, ДБН України, а також інших галузевих стандартів та вимог, що є обов'язковими до виконання на території України).

Перед формуванням договору про державно-приватне партнерство необхідно провести моніторинг законодавчих та інших нормативно – правових актів, що визначають вимоги до впровадження зазначених проектів [3,4,5]. Моніторинг законодавчих та інших нормативно – правових актів, що визначають вимоги до реалізації проектів державно-приватного партнерства доцільно проводити щорічно (з врахуванням терміну договору про ДПП). Широке запровадження ДПП передбачено Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Розвиток ДПП для залучення інвестицій визначено одним із основних напрямів реалізації Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні та Національних проектів.

Список використаних джерел.

1. Directorate-General for Public Works and Water Management (RWS): DBFM agreement. Standard 2.0. 30 July 2009. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.ppsbijhetrijk.nl / dsresource?objectid=808&type=org – Назва з екрану.

2. Полякова М.М., Лапшина Е.Г. Об оценке потребности населения в предоставлении бюджетных услуг [електронний ресурс]. – Режим доступу: – http: // cprsob.ru / load / 14-1-0-38.

3. Реструктуризация бюджетного сектора / Проект RFTAP / QCBS / 3.6 – Консорциум: ИВЗ, ИРОФ, ИФЭМ. – Глава 8. [електронний ресурс]. – Режим доступу:http: // www.fer.ru / rftap / files / RFTAP – Назва з екрану.

4.. Guidelines for Monitoring of PPP Projects / The Secretariat for the Committee on Infrastructure. Planning Commission. Government of India. New Delhi. – 44 p. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.infrastructure.gov.in – Назва з екрану.

5. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: Практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу / С. Грищенко. – К, 2011. – С. 32.

НАГОРНА ГАННА ОЛЕКСІЇВНА

головний спеціаліст відділу обліку надходжень податків Управління ПФУ в Приморському районі міста Одеса

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Соціальне проектування у сфері державного управління – це метод ефективного управління проектами і програми, що направлені на реалізацію різноманітних державно-управлінських реформ. У таких програмах суб'єктами виступають органи влади і державні організації, яким за результатами програми зобов'язуються нові норми, внаслідок чого очікується покращення положення громадян, як кінцевих бенефіціарів програми.

У зв'язку з масштабним реформуванням нашого суспільства особливої актуальності набувають сьогодні питання соціального проектування. Соціальне проектування використовується в державних і недержавних організаціях. Для успішної розробки і реалізації соціальних проектів необхідно вивчення і вдосконалення технології соціального проектування. У процесі розробки і реалізації соціального проекту використовуються як вже наявні технології, так і створюються нові технології.

Впровадження проектного підходу в процес формування державного управління стикається з низкою серйозних перешкод. Йдеться, насамперед, про специфіку самого процесу вироблення і прийняття державних рішень, який представляє собою зіткнення різних сил, що володіють нерівними ресурсами впливу, і виливається в пошук прийнятних, але далеко не завжди раціонально вибудуваних стратегій. Цінності та інтереси у такому процесі зазвичай домінують над експертною думкою і запропонованими науковими моделями розвитку [5, с. 149].

Сутність соціального проектування полягає в безпосередньо проектуванні соціальних об'єктів, соціальних якостей, соціальних процесів і стосунків. Соціальне проектування є систематичним описом соціального експерименту, однією з форм випереджаючого відображення соціальної дійсності, що містить пропозиції щодо подальшої розробки. Результат соціального проектування — це науково обгрунтовані визначення варіантів планового розвитку нових процесів і явищ. Без проведення соціального проектування неможливо оцінити правильність прогнозу, розробити науково обгрунтований план соціального розвитку.

В ході дослідження виявлено, що соціальне проектування використовують як одне із компонентів цілеспрямованої діяльності, коли виробляються різні варіанти вирішення нових проблем. Воно застосовується також у підготовці соціальних планів і програм.

В ході аналізу різних підходів до визначення соціального проектування встановлено [2], що соціальне проектування – це науково-теоретична і одночасно предметно-практична діяльність, спрямована на створення проектів розвитку соціальних систем, інститутів, соціальних об'єктів, їх властивостей і відношень на основі соціального передбачення, прогнозування і планування соціальних якостей і властивостей, що є важливою соціальною потребою.

Щодо соціального проектування в державному управлінні слід зазначити, що система управління державою є одним з найважливіших об'єктів проектування.

Застосування соціального проектування в державному управлінні є одним з елементів його технологізації, що передбачає комплексне використання в ньому безпосередньо проектування, соціальних технологій та інженерії.

В ході аналізу виявлено, що впровадження проектного підходу в процес формування державного управління стикається з низкою серйозних перешкод [3].

По-перше, специфіка самого процесу вироблення і прийняття державних рішень, яка представляє собою зіткнення різних сил, що володіють нерівними ресурсами впливу.

По-друге, соціальні об'єкти, на які спрямовано регулючий вплив держави, принципово відрізняються від своїх аналогів у матеріальній сфері. Вони існують тільки у взаємодіях людей, поведінка яких мотивовано дуже складною системою факторів, психологічними особливостями окремих особистостей, їх ціннісними орієнтаціями та інтересами

По-третє, однією з проблем соціального проектування в Україні сьогодні є те, що розробкою прогнозів та в подальшому проектів займається лише кілька відділів різних установ і порівняно незначне число дослідників.

Сьогодні в процесі соціального проектування акцент робиться не на результаті для країни і цілому, а на результаті для окремих прошарків нашого суспільства, в той час як насправді воно повинно бути орієнтовано на загальні концептуальні якісні цілі, вибудовувати відповідні стратегії, аналізувати різноманітні сценарії розвитку, враховувати імовірнісний характер розвитку і систему ризиків, непередбачуваність багатьох подій [1].

У процесі впровадження в практику соціального проектування в державному управлінні важливими повинні стати наступні складові:

- визначення проблем, які існують та побудова їх ієрархії;
- виявлення перспективних проблем, до яких належать ті, що назрівають і вже дають про себе знати, та очікувані – такі, що ще не виникли, але можуть почати визрівати за певних умов;
- врахування як перспективних, так і поточних проблем; визначення мети, заради якої здійснюється проект;
- врахування негативних наслідків різних фаз проекту;
- одержання, обробка, оцінка та аналіз інформації; визначення перспектив і вірогідності реалізації прогнозу.

Таким чином, можна сказати, що соціальні проекти в державному управлінні мають широкий спектр реалізації.

Вони повинні бути спрямовані на перетворення навколишньої дійсності, на формування особистості, яка сприймає історичне багатство держави як складову своєї свідомості, на формування взаємодії між суб'єктами державного управління та громадськістю.

Список використаних джерел.

1. Антонюк Г.А. Социальное проектирование и управление общественным развитием / Г.А. Антонюк. – Минск., 2007. – 193с.
2. Билюк В.В. Визначення принципів соціального проектування / Билюк В.В. // Соціальні аспекти розвитку сучасної відкритої економіки:Україна в контексті міжнародного досвіду. – Зб. наук. праць. – Київ, 2007. – №1. – С. 112 – 115.
3. Власова А.Я. Управління проектами: учбовий посібник / А.Я. Власова. – М.: Омега – Л, 2011. – 227с.
4. Гейзлер П.С., Завьялова О.В. Управление проектами: практическое пособие / П.С. Гейзлер, О.В. Завьялова. – Минск: Книжный Дом «Мисанта», 2005. – 248с.
5. Лібанова Е.М. Соціальне проектування : основні поняття / Е.М. Лібанова // Український соціум. — 2009. — № 1. — С. 146—164.
6. Лукова О.О. Національна система управління проектами соціально-економічного розвитку [Електронний ресурс] / Лукова О.О. – Режим доступу : http: // www.chnpp.gov.ua / articles.php?lng=ru&pg=5572.

ПЄКЛУН ОЛЕКСІЙ СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
старший викладач кафедри управління проектами

ФОРМИ ТА НАПРЯМИ ПАРТНЕРСТВА ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ В СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

В умовах модернізації господарюючої системи в Україні наявність різних видів інфраструктурних послуг та підвищення їхньої якості в енергопостачанні, комунальному господарстві, транспорті, охороні здоров'я, освіті є життєво важливими умовами для розвитку економіки країни й гідного життєзабезпечення її громадян. Тому справедливо вважається, що інститут державно-приватного партнерства (ДПП) (англ. PPP –Private Public Partnership) як сукупність правил і технологій може бути дієвим механізмом для реалізації суспільно значущих проектів шляхом об'єднання ресурсів держави та бізнесу.

Розвиток сучасної економіки зумовлює необхідність визначення ступеня втручання держави у функціонування ринків з метою забезпечення їх конкурентності. У XXI столітті в ситуації загострення глобальної економічної кризи приватний сектор набуває статусу рівноправного партнера держави у розв'язанні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни. Запроваджені в багатьох країнах світу плани антикризових дій та посткризового відновлення економіки передбачають розширення співробітництва між державою в особі органів державного управління, приватним сектором і громадянським суспільством, що можливо лише за умови формування партнерських відносин у вигляді державно-приватного партнерства (далі – ДПП). Значне поширення ДПП у світі пов'язане не лише з прагненням держави залучити фінансові ресурси приватного сектору до розв'язання суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку, а також з необхідністю використання складних організаційних, управлінських та виробничих технологій.

Посткризове відновлення і забезпечення конкурентоспроможного соціально-економічного розвитку України потребують прискореної модернізації інфраструктури національної економіки. В умовах дефіциту необхідних державних коштів упровадження нових прогресивних механізмів співробітництва між державою, органами місцевого самоврядування і приватним сектором, залучення приватних інвестицій у традиційно державні сфери економічної діяльності є викликом часу і для України. ДПП розглядається як спосіб вирішення поставлених завдань. Прийняття

Закону України «Про державно-приватне партнерство» та численних відповідних підзаконних актів засвідчило прагнення широкого впровадження ДПП в Україні.

Прийняття вищезазначеного Закону регулювання договірних відносин держави і приватного сектору в Україні існувало у формі концесії, оренди, спільної діяльності, розподілу продукції, але не було єдиного підходу до взаємодії держави і приватного сектору на засадах ДПП. При цьому в Україні склався певний досвід залучення приватного сектору до розвитку національної економіки. За даними Світового банку в Україні рівень залучення приватного сектору до реалізації інфраструктурних проектів слід визнати незадовільним. Незважаючи на певний досвід залучення приватного сектору до реалізації інфраструктурних проектів в Україні, окремі з них виявилися невдалими, особливо в житлово-комунальній сфері.

В Україні загалом розпочато процес упровадження ДПП, визначено вихідні принципи і засади ефективної співпраці між державним і приватним сектором, але особливості економічних і політичних циклів призвели до того, що регулювання ДПП відбувається без належної координації загалом, і в частині антикризового регулювання економічних процесів зокрема. Зважаючи на несформованість державної ідеології ДПП в Україні і відсутність реальних зрушень у сфері реалізації проектів ДПП на національному та місцевому рівні, урядом України розроблено Концепцію розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки (далі – Концепція).

З метою активізації фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва щодо залучення міжнародної технічної допомоги та співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями у 2012 році Мінекономрозвитку України разом з іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади впроваджували такі проекти: «Підвищення підприємницького потенціалу прикордонного регіону шляхом створення інституцій підтримки підприємництва», «Створення нових транскордонних можливостей для малого та середнього бізнесу: консультування та тренінги для підприємців», «Європейський путівник з працевлаштування «Через Карпати», «Інноваційна міжуніверситетська мережа розвитку партнерства з підприємствами» та інші. У тому числі на регіональному рівні.

В регіонах створено інфраструктуру для надання суб'єктам підприємництва фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, науково-технологічної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки.

Станом на 01.01.2013 р. в Україні діють 531 бізнес-центри, 76 бізнес-інкубаторів, 46 технопарків, 535 лізингових центрів, 3964 небанківські фінансово-кредитні установи, 242 фонди підтримки підприємництва (з яких 27 створені за участю Українського фонду підтримки підприємництва), 3031 інвестиційних та інноваційних фондів і компаній, 3902 інформаційно-консультативні установи.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.05.2011 № 526 «Про утворення регіональних рад підприємців в Автономній Республіці Крим, областях, м.м. Києві та Севастополі» при галузевих управліннях облдержадміністрацій сформовані та діють регіональні галузеві ради підприємців, діяльність яких спрямована на підвищення ролі підприємництва в областях та встановлення прозорого механізму участі бізнесу в підготовці рішень органів влади, які стосуються економічного розвитку регіонів України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» : за станом на 01 вересня 2013р. / Верховна Рада України – Офіц. вид. – сайт http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2404-17
2. Зелена стратегія регіону: монографія / [Б.В.Буркинський, Т.П.Галушкіна, В.Є.Реутов, С. К.Харічков, С. Г.Нездоймінов та ін.]; за наук. ред. акад. НАН України, д.е.н., проф. Б.В.Буркинського, д.е.н., проф. Т.П.Галушкі-ної. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України. – Саки: ПП «Фєнікс», 2011. – 448с.
3. Інституціональні засади та інструментарій збалансованого природо-користування: монографія / [Н.М.Андрєєва, Б.В.Буркинський, Т.П.Галушкіна, С. К.Харічков, С. Г.Нездоймінов та ін.]; під ред. д.е.н. проф. С. К.Харічкова. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2010. – 484с.
4. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки / Кабінет Міністрів України – Офіц. вид. – сайт http: // www.kmu.gov.ua
5. Лазарєва Є.В. Методологічні а спекти формування інноваційної системи регіону / Є.В.Лазарєва. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2010. – 320 с
6. Ніколаєв Є. Об'єднуючий регіоналізм // http // www. politic. org. ua.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2011 № 526 «Про утворення регіональних рад підприємців в Автономній Республіці Крим, областях, м.м. Києві та Севастополі»
8. Програма економічних реформ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http: // www.president.gov.ua
9. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / Готтхард Бехманн; пер. с нем. А.Ю. Антоновского, Г.В. Гороховой, Д.В. Ефременко, В.В. Каганчук, С. В. Месяц. – М.: Логос, 2010. – 248 с.
10. Феномен кластера у формуванні інноваційної моделі економіки регіону // http: // www.investplan.com.ua / index.php?iid=3&operation=9.
11. Харічков С. К. Регіональна парадигма цільової програми розвитку рекреації та туризму / С. К. Харічков, С. Г.Нездоймінов, І.М.Дишловий // Маркетинг і менеджмент інновацій. Науковий журнал. – 2011. – №6. – С. 145-149.

ПАРФЬОНОВ ІГОР ВІКТОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЄВРОПЕЙСЬКА ПЛАТФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ

Директива Європарламенту і Ради 2003 / 4 / ЄС щодо свободи доступу до інформації відносно стану навколишнього середовища, що замінила Директиву Ради 90 / 313 / ЕЕС [7], спрямована на впровадження принципу

свободи доступу до інформації про довкілля і гарантує право доступу до інформації про довкілля, яку мають державні органи влади у своєму розпорядженні, і право поширювати цю інформацію. Важливим міжнародним документом, що закріплює цей принцип є згадувана у п.1.3 Орхуська Конвенція, яка сприяє захисту права кожної людини теперішніх та майбутніх поколінь жити в навколишньому середовища, адекватному для підтримання здоров'я і благополуччя.

Основні питання доступу до інформації врегульовано Законом України «Про доступ до публічної інформації» [2], який визначає загальні вимоги щодо доступу до публічної інформації за запитами, а також щодо розповсюдження публічної інформації. Спеціальні вимоги щодо доступу та розповсюдження екологічної інформації визначені у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» та відповідних підзаконних актах. У 2008 році Розпорядженням Кабінету Міністрів України [5] було затверджено План дій щодо виконання рішення Сторін Орхуської конвенції III / 6f.

Згідно з результатами оцінки стану гармонізації екологічного законодавства України з правовими актами ЄС, що проведена експертами Агенції охорони довкілля Швеції [8], законодавство України в сфері доступу до інформації частково відповідає Директиві 2003 / 4 / ЄС від 28 січня 2003 р. щодо свободи доступу до інформації відносно стану навколишнього середовища (ступінь відповідності високий).

Для повної гармонізації з Директивою необхідно внести ряд змін та доповнень до законодавства України, що стосуються визначення екологічної інформації та публічного органу, а також щодо неможливості відмови у відповіді на запит, що стосується інформації про викиди у довкілля. Зокрема, визначення терміну «екологічна інформація» у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 25) та Законі України «Про інформацію» [1] (ст. 13) потребують узгодження між собою, оскільки відрізняються одне від одного. Також, вони потребують приведення у відповідність до визначення, що міститься у Директиві 2003 / 4 / ЄС та Орхуській конвенції.

Також слід розробити нормативно-правові акти, які б регулювали порядок розповсюдження (оприлюднення) екологічної інформації. Питання щодо розповсюдження екологічної інформації (ст. 7 Директиви 2003 / 4 / ЄС) у частині загальних вимог до розповсюдження публічної інформації врегульовано Законом України «Про доступ до публічної інформації» [2], однак питання про доступ до дозвільних документів та звітів з оцінки впливу на навколишнє середовище та з оцінки ризику не врегульовано належним чином.

Відповідно до Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011- 2015 роки визначено ряд заходів, серед яких розробка та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок оприлюднення інформації щодо стану навколишнього природного середовища».

Високий ступінь відповідності стандартам ЄС вітчизняного законодавства у сфері доступу до інформації про довкілля підтверджує висловлену нами у пункті 1.3. гіпотезу, що політика екологічної безпеки набуває ознак публічності.

Підсилюючи нашу позицію щодо розвитку системи регіональної екологічної безпеки у форматі публічної політики звернемо увагу на реалізацію у вітчизняному законодавстві вимог Директиви 2003 / 35 / ЄС щодо участі громадськості в підготовці певних планів та програм, що стосуються довкілля, та змін, які стосуються участі громадськості та доступу до правосуддя до Директив 85 / 337 / ЄЕС та 96 / 61 / ЄС [6].

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. № 771 [4], врегульовано питання участі громадськості у прийнятті нормативно-правових актів, планів природоохоронних і ресурсозберігаючих заходів, що фінансуються за рахунок коштів фондів охорони навколишнього природного середовища тощо.

Але, за результатами оцінки стану гармонізації екологічного законодавства України з правовими актами ЄС, що проведена експертами Агенції охорони довкілля Швеції [8], чинне законодавство України частково, з середнім ступенем відповідності, гармонізоване з вимогами даної Директиви. Зокрема, звертається увага на те, що Директива регулює участь громадськості у прийнятті певних планів та програм, що розробляються в рамках вимог директив про відходи, про небезпечні відходи, про батарейки та акумулятори, які містять певні небезпечні хімічні речовини, про упаковку та відходи упаковки, про охорону вод від забруднення, яке спричинюється нітратами з сільськогосподарських джерел, та про оцінку якості атмосферного повітря та управління. Саме тому доцільно врахувати та чітко визначити ці плани та програми у Порядку залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля, Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-12 та / або закріпити положення у відповідному законодавстві про відходи, про хімічні джерела струму, Водному кодексі та законодавстві про охорону атмосферного повітря.

Також, експерти підкреслюють, що станом на 2011 рік у вітчизняному законодавстві не визначено поняття планів, однак такі документи приймаються, наприклад, Національний план дій з охорони навколишнього середовища на 2011-2015 роки, Місцеві плани дій з охорони навколишнього природного середовища. У цьому аспекті наголосимо, що Наказом Мінприроди від 05.12.2012 року № 618 затверджено Методичні рекомендації з підготовки, погодження та затвердження Місцевих планів дій з охорони навколишнього природного середовища (МПДОНПС) [3]. У цьому документі наголошується, що саме на рівні місцевих громад досягається більша ефективність, як прийняття управлінських рішень з питань охорони навколишнього природного середовища, так і результативність їх впровадження. Одне з основних завдань МПДОНПС – змінити свідомість людей, показати, що пересічні мешканці міста чи селища можуть брати участь у процесі планування та реалізації природоохоронних заходів, що дозволить покращити стан довкілля безпосередньо в тому місці, де живуть вони і їхні діти.

МПДОНПС впроваджені в ряді країн Центральної та Східної Європи, США як інструмент, який дозволяє здійснювати ефективне екологічне планування на місцевому рівні за участі громадськості, місцевої влади і спеціалістів.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII «Про інформацію» : [електронний ресурс] – режим доступу – zakon.rada.gov.ua / go / 2657-
2. Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939 –VI «Про доступ до публічної інформації» : [електронний ресурс] – режим доступу – http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2939-17
3. Наказ Мінприроди від 05.12.2012 р. № 618 «Про затвердження Методичних рекомендацій з підготовки, погодження та затвердження Місцевих планів дій з охорони навколишнього природного середовища (МПДОНПС)» : [електронний ресурс] – режим доступу **–** // http: // www.menr.gov.ua / content / article / 11727

4. Постанова КМУ від 29.06.2011 р. № 771 «Про затвердження Порядку залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля» : [електронний ресурс] – режим доступу –http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 771-2011-%D0%BF / print1361886237417721

5. Розпорядження КМУ від 27 грудня 2008 р. № 1628-р «Про затвердження плану дій щодо виконання рішення Сторін Орхуської конвенції» : [електронний ресурс] – режим доступу – http: // www.menr.gov.ua / media / files / Articles / Normativna_baza / KMU / 1_PlanDiiOrhus2008

6. Directive 2003 / 35 / EC of the European parliament and of the council of 26 May 2003 providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and program's relating to the environment and amending with regard to public participation and access to justice Council Directives 85 / 337 / EEC and 96 / 61 / EC // Official Journal of the European Union. – 25.06.2003. – L156 / 17-156 / 24.

7. Directive 2003 / 4 / EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on public access to environmental information and repealing Council Directive 90 / 313 / EEC // Official Journal of the European Union. – 14.02.2003. – L41 / 26-41 / 32.

8. Overview of the Status of Harmonizing the Ukrainian Legislation with the EU Requirements and the Baseline Plan for Harmonization of Ukraine's legislation with the EU laws. – Ukraine, 2011 / Table of Concordance : [електронний ресурс] – режим доступу –http: // www.menr.gov.ua / media / files / adapt%20zakon / 5.1%20

РУДА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

старший викладач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ПРОЕКТОМ

Соціально-економічний розвиток будь-якої країни в сучасному світі залежить від успішної реалізації проектів в соціальній та економічній сферах. Такими стали національні проекти – це стратегічні проекти Української держави по пріоритетним напрямкам економічного та соціального розвитку.

Одним з найбільш пріоритетних є проект «InterMedicalEcoCity» метою якого є підвищення стандартів якості життя населення шляхом створення Міжнародного реабілітаційного цілорічного курортного містечка з інноваційною екологічною інфраструктурою та забезпечення сталого розвитку території Арабатської стрілки за рахунок мультиплікативного ефекту від створення потужного рекреаційно-реабілітаційно-наукового кластеру [2]. Цей проект був представлений делегацією Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України на Міжнародному форумі комерційної нерухомості у Каннах [1], що викликало живий інтерес потенційних інвесторів до проекту.

Успіх реалізації масштабного проекту «InterMedicalEcoCity», переважно, визначається організаційною структурою управління, яка має виробити комплекс взаємодій, спрямованих на своєчасне та якісне виконання усіх робіт, що передбачені за проектом. Організаційна структура таких проектів не обмежується участю замовника-інвестора-виконавця, кредитора, підрядників. Вона більш розгалужена і включає широке коло зацікавлених осіб. Саме тому, важливим в управлінні Національним проектом є вибір організаційного рівня планування та управління.

В організаційній структурі управління проектом «InterMedicalEcoCity» (рис. 1) можуть бути виділені три основних рівня.

Перший рівень – організація на концептуальному рівні, де визначаються основні принципи взаємодії та правила участі різних учасників проекту, визначаються взаємовідносини на рівні керівного апарату. Відносно проекту «InterMedicalEcoCity» – це *рівень управління, який стосується організаційної системи управління державно-приватним партнерством (ДПП).*

Організаційна структура управління ДПП обов'язково повинна включати створення адміністративного координатора для планування й координації відповідних ДПП-проектів у співробітництві з іншими міністерствами, урядовими структурами та органами місцевої влади. Функції адміністративного координатора покладено на Департамент інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства Мінекономрозвитку [3]. Основними суб'єктами організаційної системи управління державно-приватним партнерством з боку держави є Держінвестпроект України [2] та відповідні підрозділи органів місцевої влади.

Другий рівень – організація на стратегічному рівні. Цей рівень передбачає відповідальність за досягнення результатів по ключовим етапам реалізації проекту. Відносно проекту «InterMedicalEcoCity» – це *рівень управління, який стосується організаційної системи управління конкретними інвестиційними проектами за кожним етапом реалізації.*

Саме на цьому рівні важливим є визначення організаційної структури команди управління проектом: ієрархія підпорядкованості, виконувані завдання і функції кожного з них.

Третій рівень організаційної структури управління проектом «InterMedicalEcoCity» – організація виконання робіт. На цьому рівні визначається відповідальність за виконання окремих видів робіт, призначаються їх виконавці.

Третій рівень організаційної структури є функціональним, тому він не може бути типовим, а буде відрізнятися в залежності від організаційно-правової форми створюваного підприємства в рамках реалізації локальних бізнес-проектів на II та III етапах будівництва.

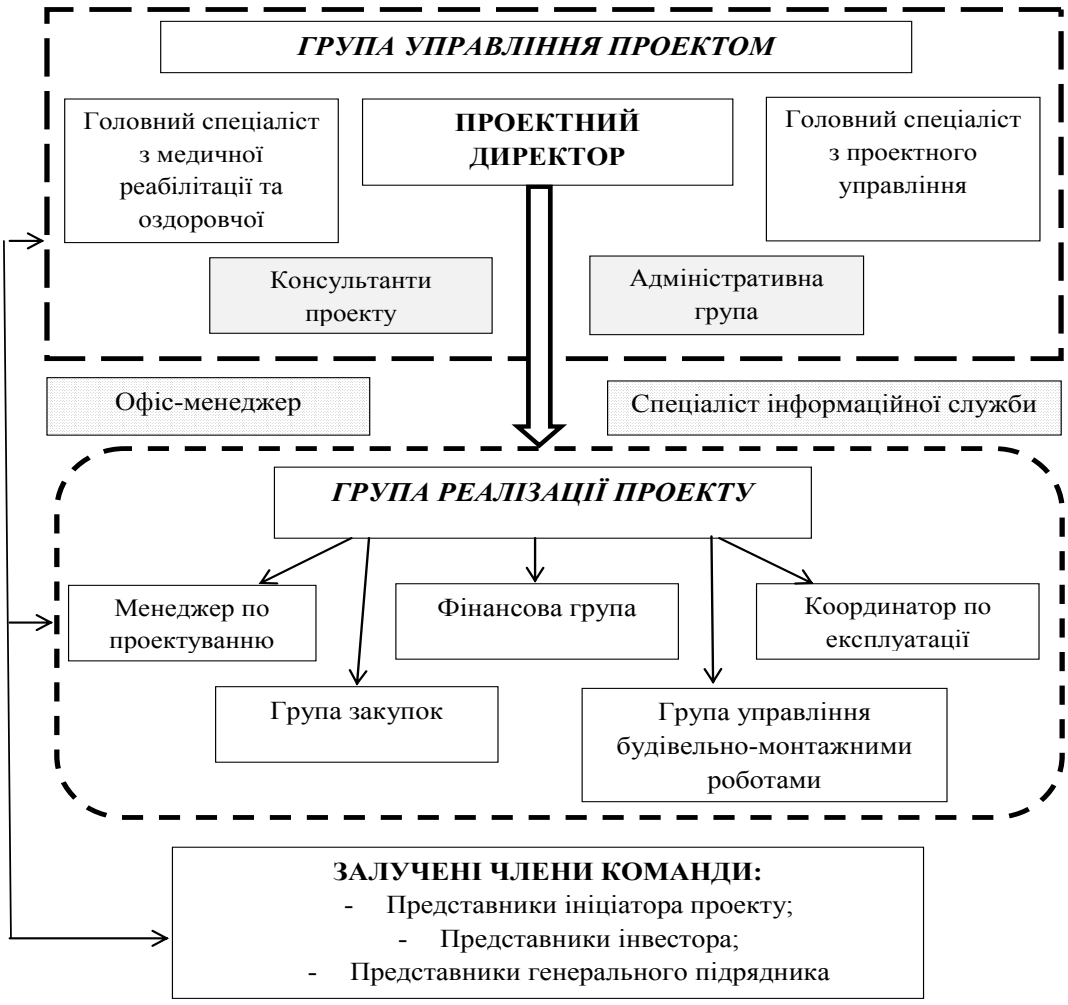

Рисунок 1 – Організаційна структура управління проектом «InterMedicalEcoCity» (стратегічний рівень)

Висновки. Проект, як і національний проект, явище тимчасове, і це визначає специфіку управління його учасниками. Для забезпечення функціонування проекту та успішної реалізації створюється механізм управління – організаційна структура управління проектом, з метою перетворення проекту з сукупності цілей та прогнозованих результатів в керовану систему дій. Організаційна структура проекту є найважливішим механізмом управління проектами. Вона дає можливість реалізувати всі пакети робіт, передбачені структурою проекту, а також функції, процеси і операції, необхідні для досягнення поставлених перед проектом цілей. Вище запропоновано організаційну структуру управління складовою національного проекту «InterMedicalEcoCity» як ефективний організаційний механізм реалізації проекту, та його ефективність можна буде перевірити тільки після успішного завершення проекту.

Список використаних джерел.

1. Верес О. InterMedicalEcoCity на «MIPIM» — найбільшому авторитетному і представницькому інвестиційному форумі Європи / О. Верес // Сучасна педіатрія. – 2012. – 2(42). – С. 8.
2. Державне агентство по інвестиціям та управлінню національними проектами України [офіційний сайт]. – Режим доступу: http: // www.ukrproject.gov.ua / ru
3. Про затвердження Положення про департамент інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства: Наказ від 29.04.2013 р. № 431 // Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.nau.kiev.ua / index.php?page=hotline&file=435037-29042013-0.htm

СЕНЧА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н.

ПРОБЛЕМА КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ РИЗИКІВ У СОЦІАЛЬНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Соціальні проекти розробляються для задоволення потреб громадян або розв’язання певних соціальних проблем шляхом зміни соціальної ситуації. Своєрідність соціальних проектів виражається, зокрема, в тому, що головним інвестором для них зазвичай виступає держава, а отже доцільність реалізації соціальних проектів оцінюється за державно прийнятими методиками та стандартами.

Державна підтримка для розроблення або реалізації інвестиційних проектів надається виключно після оцінки їх ефективності, яка проводиться згідно з критеріями, встановленими Кабінетом Міністрів України у постанові «Порядок та критерії оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів», а розрахунок критеріїв ефективності здійснюється згідно з «Методичними рекомендаціями з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка», затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

У зазначених методичних рекомендаціях вказується, що прийняття рішення про доцільність реалізації інвестиційного проекту, в тому числі і в соціальній сфері, здійснюється за умов урахування при оцінці ефективності проекту всіх факторів ризику – політичних, соціальних, технологічних, економічних, ринкових тощо. Проектна пропозиція повинна містити аналіз ступеню всіх можливих для соціального проекту ризиків, причому у формі передбачуваного ризику [4]. Отже, виходячи з вимог нормативних документів, постає проблема комплексного аналізу ризиків інвестиційних проектів у соціальній сфері.

Слід зазначити, що у наукових та науково-методичних працях, присвячених проблемі аналізу ризиків інвестиційних проектів, надано численні способи класифікації проектних ризиків, методи їх якісної та кількісної оцінки, схеми проведення аналізу проектних ризиків і методи управління ними.Проте, по-перше, в наявних роботах питання комплексного аналізу ризиків саме соціальних проектів не розглядаєтьсяі, по-друге, не встановлюються норми прийнятності ризиків у соціальному проектуванні.

На теперішній час науковці виокремлюють такі групи методів кількісної оцінки ризиків підприємницької діяльності: ймовірнісно-статистичні, що передбачають оцінку ймовірностей виникнення ризикових подій та відносних ймовірностей розвитку відповідних процесів на основі наявних статистичних даних або знань про їх закони розподілу; теоретико-ймовірнісні, які застосовуються за умов відсутності статистичної інформації та засновуються на використанні математичних моделей; евристичні, які передбачають використання експертних оцінок та методів і моделей теорії нечітких множин [1].Найпоширенішими методами кількісної оцінки ризиків інвестиційних проектів є: метод коректування ставки дисконту, аналіз чутливості критеріїв ефективності (*NPV*, *IRR*, *PI* тощо), метод аналізу сценаріїв, метод Монте-Карло (імітаційне моделювання) та ін. При цьому виділяються дві складові ризику інвестиційного проекту: чутливість показників його ефективності до змін значень ключових розрахункових параметрів та величина діапазону змін цих параметрів, що позначає їх ймовірнісний характер.

Однак головною метою будь-якого соціального проекту є створення вигід для суспільства, тобто позитивний соціальний ефект. Як соціальні вигоди від реалізації проектів у суспільному секторі можуть виступати такі соціально значущі результати, як зниження рівню безробіття або злочинності, створення нових високооплачуваних робочих місць, зміни у структурі зайнятості населення, зростання добробуту, розширення спектру соціальних послуг, підвищення їх якості або зниження вартості тощо. Тому, навіть при наявності інвестиційної ефективності соціального проекту, найбільш значущою для прийняття рішення про доцільність його реалізації залишається соціальна ефективність проекту. Отже, постає питання оцінки соціальної ефективності проектів з урахуванням ризиків, методики якої на цей час не існує, тому що всі методи кількісного аналізу ризиків інвестиційних проектів базуються на визначенні теперішньої вартості інвестицій і грошових надходжень та ймовірнісних підходах.

Іншим проблемним моментом комплексного аналізу ризиків у соціальному проектуванні є оцінка його прийнятності. У проектній діяльності рівень прийнятності ризику зазвичай встановлюється інвестором або іншою відповідальною зацікавленою стороною у проекті залежно від результатів ймовірнісного розподілу значень критеріїв економічної та інвестиційної ефективності проекту; найчастіше як рівень прийнятності ризику виступає фіксоване (граничне) значення ймовірності його виникнення та результату –зміна *NPV*, *IRR*, *PI* тощо.

На відміну від цього, прийнятність ризику у соціальних науках здебільшого розглядається як певний рівень захищеності населення та зовнішнього середовища від негативного впливу певних об’єктів, який дозволяє підтримувати стійкий розвиток світового суспільства, окремої держави, регіону або соціального суб’єкту [3]. Отже, соціальна прийнятність ризику складається з оцінок допустимості збитків, які надають соціальні суб’єкти різного рівню, що є зацікавленими сторонами у певній ризиковій ситуації; у випадку соціального проекту такими суб’єктами виступатимуть держава як головний інвестор, населення території реалізації проекту, представники владних структур, цільові групи проекту та ін.

Однак критерії оцінки ризиків з боку різних соціальних суб’єктів є специфічними та залежатимуть як від їх моральних норм і цінностей, життєвих стратегій, соціального статусу тощо, так і від суб’єктивного позиціонування та реального статусу відносно ризику – носій, виробник, споживач [4], а отже постає питання вибору узагальнених критеріїв і показників оцінки ризиків та узгодження результатів такого оцінювання.

Отже, питання комплексногоаналізу ризиків соціальних проектів залишається проблемним і потребує негайного вирішення. Оцінка ризиків соціальних проектів, спрямованих на розв’язання високо значущих соціальних проблем, пов’язаних з тривалим терміном отримання результатів, викликає серйозні труднощі та необхідність пошуку компромісу між можливими економічними і соціальними результатами проекту та врахування й узгодження інтересів зацікавлених сторін.

Список використаних джерел.

1. Вишняков Я.Д. Общая теория рисков: учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / Я.Д. Вишняков, Н.Н.Радаев. – 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 368 с.
2. Зубок Ю.А. Феномен риска в социологии: Опыт исследования молодежи. М.: Мысль, 2007. – 133 с.
3. Мозговая А.В., Шлыкова Е.В. Социальная приемлемость риска как социологическая категория // А.В. Мозговая, Е.В. Шлыкова. – Социология: 4М. – 2010. – №31. – С. 30-45
4. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка // Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13.11.2012 N 1279: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // search.ligazakon.ua / l_doc2.nsf / link1 / ME121379.html

СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Суспільство є складною соціальною системою і не зводиться лише до сукупності індивідів, які його складають. Так і інтереси суспільства не зводяться лише до сукупності приватних інтересів його членів. Вони багато в чому дискутують необхідністю соціального розвитку і направленні на майбутнє. Найбільш важливий поділ інтересів, які оберігає суспільство за носіями (суб'єктами) на приватні (інтереси конкретних осіб) і публічні (інтереси суспільства і держави). Сполучення інтересів інститутів влади і структур громадянського суспільства, що й формує публічну сферу, відбувається в багатьох галузях суспільного життя: соціально-економічній, громадянсько-правовій, політичній. Специфічною особливістю публічної сфери є те, що у відкритому співставленні поглядів відбувається «притирання» різних груп інтересів і в діалозі з державною владою формується громадянська позиція.

Як зазначає В. Геєц, «взаємодія соціальної держави і громадянського суспільства на Заході будувалась: на інституціоналізації соціального контракту між державою, роботодавцем, профспілками, громадськими асоціаціями і представницькими організаціями; на спроможності всіх учасників соціального контракту жертвувати частиною своїх інтересів для досягнення економічного зростання, покращення благоустрою, соціальної справедливості, соціальної участі, сприятливої атмосфери. Культурного і духовного розвитку, підтримка суспільних цінностей, розвиток прав і свобод» [1, с. 21-22].

У публічній сфері: формується суспільна думка; відбувається обговорення соціально-політичних проблем; реалізація суспільних інтересів; здійснюється вплив різноманітних організацій, що представляють приватні інтереси, на державну політику; відбувається взаємодія суспільних інтересів громадян і публічної політики держави, ефективність якої залежить від готовності населення до формування структур громадянського суспільства – від активності різних організацій залежить їх міра впливу на державні органи з метою реалізації суспільних інтересів; забезпечується вплив суспільства на владу, що є важливішим атрибутом демократії. Отже, публічна сфера – це зона збереження балансу між інтересами суспільства в цілому і інтересами окремих інститутів та секторів громадянського суспільства, зокрема.

Публічність – загальний принцип державного управління, який означає відкритість та прозорість функціонування виконавчої влади, забезпечує зв'язок її органів та посадових осіб із суспільством, громадянами. Основною ознакою «публічності» є наявність публічного інтересу як сумарного, узагальненого соціального інтересу в кожній зі сфер – економічній, соціальній та інших.

Публічна сфера суспільного життя – це сфера загальних інтересів всіх громадян, суспільства в цілому. Носієм цих загальних інтересів, за визначенням, є публічна влада, що відокремлена від суспільства та організована як держава, яка, як відомо, має тенденцію «відриватися» від суспільства та бюрократизуватися, втрачаючи щоденний зв'язок з «життєвим світом» – головним джерелом суспільної енергії.

Одним із найважливіших інститутів державного управління, яке завжди пов'язане з суспільством і відображає його запити, є система представництва інтересів. За її допомогою в межах соціального механізму здійснення державного управління відбувається корекція і формування державних рішень, що враховують інтереси тих, кого вони торкаються. В цілому вона зорієнтована на дотримування балансу інтересів. Саме через систему представництва інтересів як громадян, так і організованих груп, які діють в рамках формальних і неформальних відносин, відбувається вплив суспільства, економічного і соціального середовища на державне управління.

Держава, виходячи із власної функціональної природи, здійснює заходи щодо реалізації публічного інтересу безпосередньо шляхом власної діяльності (діяльності уповноважених компетентних органів), або шляхом встановлення нормативних приписів, обмежень, заборон, регламентуючих діяльність суб'єктів правових відносин. Прийнято вважати, що органи публічної влади діють у публічних інтересах.

З точки зору сучасної науки, публічний інтерес визначається як відношення соціальних суб'єктів до оточуючої дійсності, зумовлене положенням цих суб'єктів**,** яке включає в себе їх потреби, шляхи і засоби задоволення цих потреб. Також в якості публічного інтересу можуть визнаватися не лише потреби суспільства в цілому, але й інтереси великих соціальних груп. Масовість носіїв інтересу в цьому випадку має важливе значення. В літературі обґрунтовано відзначається, що наявність статистично значимої групи осіб, які об'єднанні спільним інтересом, свідчить про існування публічного інтересу [2, с. 342].

А. Рубінштейн, роблячи ретроспективний аналіз публічних інтересів, виділяє три типи їх носіїв: об'єднання людей в цілому, окремі члени цього об'єднання і просто індивіди. Подана класифікація дозволила систематизувати достатньо розрізнені погляди з приводу колективних потреб [3, с. 90].

Перша група – в якості носія зазначених потреб розглядається колектив людей чи їх спілка (об'єднання) в цілому, Основна ідея – гіпостазування інтересів сукупності людей в цілому.

Друга група – визнаючи існування інтересів суспільства в цілому, головним залишається індивідуалізація цих інтересів. Основна ідея – носієм загальних потреб завжди є окремий інтерес. Дослідження цієї групи базуються на майже сучасній тезі про те, що сукупність людей здатна генерувати спільні потреби, які, однак, відчуває не суспільство, а окремі люди і лиш в тій мірі, в якій у них присутнє почуття спільності. Разом з тим, зазначимо, що аналіз спільних потреб не може бути тотожним питанню про їх носія. Той факт, що суспільні інтереси «відчувають» винятково окремі люди, а не їх сукупність, яка не має власної психіки», не може на наш погляд слугувати підставою для відмови у визнанні цих особливих інтересів, притаманних спілці (об'єднанню) людей в цілому.

Третя група – це такі потреби, які відчувають індивіди як члени людських колективів, до яких вони відносяться поневолі чи за власним вибором, та без задоволення яких неможливе суспільне спільне життя.

Також він виділяє ще одну групу четверту, де суспільні інтереси детермінуються винятковою колективною формою споживання блага. Суспільними є лише ті потреби, які виникають у індивідів по відношенню до публічних благ. Суспільні потреби є колективними в тому розумінні, що колективний елемент повинен відноситись до благ, на які направлені ці потреби.

Отже, основною ознакою «публічності» є наявність публічного інтересу як сумарного, узагальненого соціального інтересу в кожній із сфер – економічній, соціальній та інших. Основним індикатором публічності є здатність до колективної дії, що заснована на агрегації та артикуляції загальних інтересів приватних осіб через механізми соціального партнерства.

Публічна сфера – простір, у межах якого реалізуються відносини між громадянським суспільством як системою здебільшого горизонтально вибудуваних структур, які слугують для формування та захисту групових інтересів і політичною владою, її юридичними, силовими й адміністративними інститутами. Специфічною особливістю публічної сфери є те, що у відкритому співставленні поглядів відбувається «притирання» різних груп інтересів і в діалозі з державною владою формується громадянська позиція.

Список використаних джерел.

1. Геец В.М. Перспективы развития взаимоотношений Украины и России / В.М. Геец // Економіка і прогнозування. – 2003. – №2. – С. 19-26.
2. Ляшенко В.І. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути : [монографія] / В.І. Ляшенко. – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – 668 с.
3. Рубинштейн А. Общественные интеерсы и теория публичных благ / А. Рубинштейн // Вопросы экономики. – 2007. – № 10. – С. 90-113.
4. Управління проектами в публічній сфері : [навч. посібн.] / Т.М. Безверхнюк, Н.О. Котова, С. А. Попов / За заг. ред. Безверхнюк Т.М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – 295 с.

СТЕФАНОВИЧ АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

директор ДП Національний Проект «Місто майбутнього»,
Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України

ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Національними є проекти, що мають стратегічне значення для окремої галузі економіки, регіону чи вирішення соціальної проблеми та реалізуються під патронатом Президента України. Національні проекти є практичною основою для здійснення економічних реформ в Україні.

За визначенням Робочої групи «Національні проекти» Комітету економічних реформ, «Національний проект» у рамках пріоритету «Нова якість життя» – «Місто майбутнього» – це формування стратегічного плану та проектів розвитку міста. Національний проект передбачає запровадження кращих європейських та світових практик містопланування і містобудування, ефективні громадські обговорення, широку участь громадян в плануванні розвитку власного міста та залучення місцевих громад до місцевого самоуправління. У результаті реалізації проекту передбачається: радикальна модернізація інфраструктури, посилення інвестиційної та туристичної привабливості українських міст [1].

Реалізація проекту «Місто майбутнього», ураховуючи його масштабність та соціальну значимість, потребує формування адекватної організаційно-правової моделі державної підтримки для створення і розвитку відповідних інфраструктурних об’єктів. При цьому мають бути враховані як фінансові можливості державної підтримки, так і соціальні аспекти. Насамперед, це стосується реалізації механізму державно-приватного партнерства.

Доцільність державно-приватного партнерства при реалізації проекту «Місто майбутнього» обумовлена наступним:

- довготривалість проекту;
- фінансування проекту з різних джерел, залучення значних обсягів приватних інвестицій, у тому числі зарубіжних інвесторів;
- необхідність виділення земельних ділянок під будівництво соціальних та комерційних об’єктів;
- будівництво соціально-значимих об’єктів, які будуть перебувати у державній власності та підпорядкуванні Центрального органу виконавчої влади;
- необхідність проведення значних інженерно-геологічних робіт та створення комунікаційної інфраструктури, що характеризуються високою вартістю та довгостроковими капіталовкладеннями.

Виходячи з вищезазначеного для реалізації проекту необхідно реалізувати наступні види участі держави:

4. *Державна підтримка реалізації проекту у формі*:

4.1. Надання державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов’язань за запозиченнями, залученими для реалізації проекту;

4.2. Компенсації відсотків за кредитами, залученими для реалізації проекту;

4.3. Фінансування реалізації проекту за рахунок коштів державного і місцевого бюджетів шляхом надання кредитів, позик та інвестицій, а також коштів, отриманих для поповнення статутного капіталу державного підприємства, яке належить до сфери управління Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами;

5. *Створення сприятливих економічних умов для реалізації проекту*:

5.1. Передбачити під час підготовки проектів Державного бюджету України на наступні роки видатки на забезпечення державної участі та надання державної підтримки для фінансування проекту виходячи з можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді;

5.2. Передбачити щороку в програмах соціально-економічного розвитку відповідних територій заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для реалізації проекту;

5.3. Забезпечити формування за рахунок коштів місцевих бюджетів зовнішньої інженерно-транспортної інфраструктури, у тому числі, під'їзних доріг, інженерних мереж до земельних ділянок, на яких відбуватиметься реалізація проекту;

6. Державно-приватне партнерство за договором концесії:

6.1. Надання державних гарантій при здійсненні концесійної діяльності щодо забезпечення стабільності законодавчо-правового режиму впродовж терміну концесії;

6.2. Регламентування правового режиму інвестиційної та господарської діяльності для іноземних приватних партнерів;

6.3. Надання відповідної компенсації приватному партнеру у вигляді податкових та інших пільг;

6.4. Забезпечення приватному партнеру можливості використання земельної ділянки на строк, встановлений договором.

Таким чином, підтримка держави необхідна для забезпечення фінансової спроможності реалізації проекту «Місто майбутнього» та є важливим стимулюючим фактором для його подальшого розвитку. Крім того, за умов реалізації вищезазначених заходів розв'язуються такі проблемні питання стосовно реалізації Національних проектів, як використання національного потенціалу інвестування національних проектів і внутрішніх можливостей щодо концентрації та задіяння наявних ресурсів та узгодженість між стратегією Держінвестпроекту щодо впровадження національних проектів в регіонах і визначеними стратегічними пріоритетами соціально-економічного розвитку регіонів України.

Список використаних джерел.

1. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України // Офіційне інтернет-представництво: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.ukrproject.gov.ua / page / pro-natsionalni-proekti

ТЕВЕЛЄВ ДМИТРО МИХАЙЛОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Важливість державного регулювання ринку капіталу обумовлена необхідністю забезпечення єдності ринку, нагляду за діяльністю його учасників з метою захисту перш за все прав інвесторів. Регулювання має забезпечувати належне виконання ринком капіталу основної функції – розподілу і перерозподілу фінансових активів між сферами економіки, регіонами країни та країнами в межах світового ринку. На сьогоднішній період часу в світі немає єдиної уніфікованої моделі організації роботи регуляторів ринку капіталу.

У світі виділяють три інституційні моделі регуляторів фінансового ринку [1, 2]:

1) Модель секторального (спеціалізованого) нагляду – регулювання та нагляд за кожним сектором (банки, фондові посередники і страховики) закріпляється за окремими органами регулювання.

2) «Модель подвійного піку» (Twinpeaksmodel) – регулювання і нагляд закріплюються за двома органами регулювання (як правило, за центральним банком та управлінням пруденційного нагляду).

3) Модель інтегрованого регулювання та нагляду (мегарегулювання) – регулювання і нагляд за всіма типами фінансових посередників закріплюється за одним органом, який відповідає як за пруденційний нагляд, так і за захист прав інвесторів і споживачів фінансових послуг.

Крім того, у державах, представлених в IOSCO [3], на сьогоднішній день існують дві основні моделі побудови системи регулювання фінансового ринку, які пов'язані із статусом органа-регулятора.

Перша модель: ґрунтується на функціональному розподілі регуляторів по секторах: регулятором в сфері ринку цінних паперів є комісія з цінних паперів, та поряд з цим існує регулятор ринку страхування, причому ці регулятори незалежні один від одного та є органами виконавчої влади. Така модель була характерна до початку 2000-х років, а в даний час існує, як мінімум, в 30 державах, представлених у IOSCO, наприклад: США, Бразилія, Аргентина, Іспанія, Португалія, Італія, Кіпр, Індія, Туреччина, ОАЕ, КНР, Малайзія та ін.

Друга модель – «мегарегулювання», тобто об'єднання регулювання всіх секторів фінансового ринку в одному незалежному органі, що не є, якправило, органом виконавчої влади. Зазначену модель побудови системи регулювання фінансового ринку обрали всі інші регулятори з представлених в IOSCO.

Поряд з цим, слід зазначити, що нещодавня світова фінансова криза спровокувала появу ще однієї загальносвітової тенденції в процесі реформування регулювання фінансових ринків пов'язаної із зміною інституціональної парадигми фінансового регулювання. Зазначена тенденція полягає у здійснення реформ інститутів нагляду за двома напрямками:

1) поява спеціальних органів макропруденційного нагляду – міжвідомчих комітетів (рад) з питань фінансової стабільності;

2) концентрація мікропруденційного регулювання та нагляду по всіх секторах всередині центральних (національних) банків.

*Перший напрямок*реформ інститутів нагляду полягає у формалізації взаємодії між відомствами для забезпечення фінансової стабільності. Міжвідомчі комітети (ради) з питань фінансової стабільності сформованів США (FinancialStabilityOversightCouncil)та Великобританії (FinancialPolicyCommittee) з керівників всіх органів влади та організацій, так чи інакше відповідають за стабільність фінансової системи та економіки держави. Крім того, більшість країн Європи пропонують створити національні міжвідомчі органи, які відповідали б за системну стабільність. Зокрема: у Франції – Рада з фінансового регулювання і системного ризику, в Греції – Рада з системної стабільності, в Угорщині – Рада з фінансової стабільності і т.д.. До завдань цих органів, як правило, входить ідентифікація системних ризиків, управління фінансовими дисбалансами, сприяння ринковій дисципліні і т.д..

Необхідно зазначити, що удосконалення взаємодії між існуючими регуляторами фінансового ринку є також особливо актуальним питанням і для України. Зокрема, в нашій країні здійснюються заходи щодо утворення консультаційно-дорадчого органу – Комітету фінансової стабільності з метою підвищення координації діяльності регуляторних органів фінансового ринку для опрацювання питань щодо:

- макропруденційного нагляду за фінансовими установами і відстеження системних фінансових ризиків;
- узгодження і формування державної фінансової політики;
- забезпечення регулярних комунікацій між державними органами.

Другим напрямком реформ інститутів фінансового регулювання є зміцнення позиції центрального банку. Після першої хвилі кризи аналітики відзначали цікаву тенденцію: деякі держави, враховуючи Сінгапур і Саудівську Аравію, віддали перевагу створенню інтегрованого нагляду за фінансовим сектором не на базі окремого органу нагляду, а в рамках центрального банку. Тоді це здавалося сміливим експериментом, але не більше того. Сьогодні можна сказати, що виконання центральним банком функцій мегарегулятора стає новим стандартом регулювання.

Можна відзначити, що значна кількість країн за результатами проведеного аналізу причин та наслідків світової фінансової кризи 2007-2009 років здійснила перерозподіл повноважень серед національних регуляторів. Консолідація регулювання та нагляду на базі центрального банку відбулась у Великобританії, Чехії, Ірландії, Словаччині та Литві. У Бельгії, Франції, Німеччині, США, Португалії та Греції центральний банк отримав додаткові повноваження для реалізації макропруденційної політики.

*Підсумовуючи зазначимо,*що регуляторна інфраструктура кожної країни може бути різною, головне – ефективність моделі регулювання. Все залежить від економічної ситуації в країні та інших чинників, які зумовлюють впровадження та функціонування певної інституційної моделі регулювання ринків фінансових послуг. Ефективність регулювання може бути досягнута як за допомогою традиційного секторального регулювання, так і шляхом впровадження мегарегулятора. Неможливо стверджувати, що одна і та ж модель є безумовно адекватною для кожної країни.

Список використаних джерел.

1. Рак Р.В. Світовий досвід функціонування ринку державних цінних паперів / Р.Рак // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 1(48). – С. 116-122.
2. Якушик І.Д., Мацелюк Н.П. Інституціональна структуру регулювання фінансового ринку: адаптація зарубіжного досвіду / І.Якушик, Н.Мацелюк // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2009. – № 2. – С. 400-407.
3. IOSCO Annual Report 1995. – Madrid (Spain), 1996. – 59 p.

ШУМСЬКА ОЛЕСЯ СЕРГІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА – СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ

Оскільки Україна дедалі більше інтегрується у світове товариство, оволодіння новими прийомами та принципами управління економікою є надзвичайно актуальними. Президентом України В.Ф.Януковичем було проголошено Програму економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [1]. Згідно цієї Програми та наступних документів уряду серед ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки та вирішення важливих соціально-економічних та політичних проблем нашої держави важливе місце займає державно-приватне (ДПП) партнерство як форма економічної взаємодії держави та приватного бізнесу.

В різних країнах світу існує доволі широкий спектр форм співпраці в рамках ДПП (зазвичай таке партнерство називається публічно-приватним – ППП). Світовий банк значно зацікавлений у розвитку таких економічних партнерських відносин, тому аналізує досвід країн у цій сфері у різних частинах світу. Так, у Великій Британії найкраще розвивається програма Приватна Фінансова Ініціатива, яка стартувала у 1992 р. Вона включає 14% публічних інвестицій та проекти у більшості ключових пунктів інфраструктури [4]. Інші країни із значними програмами ППП – Австралія (особливо штат Вікторія) та Ірландія. У Австралії головним напрямком розвитку ППП є транспортні послуги. Однак, все більше проектів ППП використовуються у соціальній інфраструктурі, наприклад, школах та лікарнях. Сполучені Штати Америки мають великий досвід лізингу. Багато країн Європейського Союзу, включаючи Фінляндію, Німеччину, Грецію, Італію, Нідерланди, Португалію та Іспанію, тепер запроваджені проекти ППП, хоча доля таких проектів в загальних публічних інвестиціях залишається малою. Багато країн Центральної та Східної Європи, включаючи Чеську Республіку, Угорщину та Польщу, також запроваджують проекти ППП. Також існують важливі програми в Канаді та Японії, головною з яких є дорожні проекти. Євросоюз заявив про програму побудови транс-європейської дорожньої мережі, в яку будуть залучені проекти ППП [2].

Мексика та Чилі були піонерами у використанні ППП в публічних інвестиційних проектах у Латинській Америці. У Мексиці перші проекти ППП з'явились у 1980х роках по фінансуванні хайвеїв, а з середини 1990х років зростає кількість публічних інвестиційних проектів в енергетичному секторі. Планується розширення програм ППП для забезпечення інших послуг. Чилі має добре розвинену програму ППП, яка використовується для розвитку перевезень, аеропортів, в'язниць та зрошення земель. Інші країни, наприклад Бразилія, планують значне використання ППП. Хоча в Азії ППП вже розвивається, особливо в Кореї та Сінгапурі, в інших азійських країнах прогрес повільний [2].

В Африці відбувається різке зростання приватних інвестицій у сферу телекомунікацій. Усі райони, що розвиваються, за виключенням району південніше Сахари в Африці, отримали інвестиції у 5 млрд. доларів. З рештки 50% інвестицій отримали незалежні мобільні оператори. Вартість приватизації у Східній Азії та Тихоокеанському регіоні виросла вдвічі у 2000-2003 рр. у порівнянні з 1990 рр. (66 млрд. доларів від 420 трансакцій). Одна тільки Народна Республіка Китай охоплює 90% надходжень у цьому регіоні у порівнянні з 50% в 1990х р. [3].

Проекти Грінфілд по всьому світу залучили 56% із загальної величини інвестицій у сфері ППП у 2001-2004 рр. Це найтиповіші форми ППП у секторі інфраструктури, за виключенням водопостачання, що є лідером. Проекти Грінфілд переважають у країнах, що розвиваються, оскільки є мало бюджетними. У 1990-1999 рр. вони становили 65% проектів у порівнянні з 7% у більш заможних країнах, що пояснюється низьким рівнем розвитку початкової бази найбідніших країн [3].

В Індії ППП почало розвиватись з 1997 р. Головними цілями було сприяння приватному сектору для участі в розвитку інфраструктури, а також політичні заходи в таких сферах, як туризм, порти, дороги, інформаційні технології та енергетика. було виявлення пріоритетів, а саме: енергія, її виробництво, передача, розподіл та послуги торгівлі; інтегровані транспорт та логістика, включаючи дороги, мости, залізничні системи, порти, аеропорти, нафтові та газові трубопроводи, складську інфраструктуру; міська та муніципальна інфраструктура, включаючи системи водопостачання та каналізації, переробку твердих відходів та сміття та ін. [5].

Таким чином, можна дійти висновку про те, що ключовими рисами структури ППП є наступні: 1) приватний сектор інвестує у місцеву інфраструктуру та надає відповідні послуги уряду; 2) уряд утримує за собою відповідальність за надання основних послуг; 3) відносини між урядом та приватним сектором регулюються довгостроковим контрактом, де уточнюються послуги, які повинен надати приватний сектор, та їх стандарти. Оплата послуг чи товарів залежить від того, наскільки приватний партнер дотримується встановлених строків та стандартів [6].

Важко переоцінити значення ППП для розвитку нашої країни. ППП має багато форм, а саме: проектування, побудова, утримання, володіння, використання та передача. Вибір форми залежить від наступних факторів: цілей уряду, природи проекту, фінансового забезпечення, експертиз та ін. ППП все більше бере на себе комплекс надання послуг в рамках одного довгострокового контракту, що є стимулом для пошуку інноваційних рішень з метою зменшення собівартості. Україні потрібно розширити використання різних форм ППП з урахуванням кращого світового досвіду.

Список використаних джерел.

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» / Комітет з економічних реформ при Президентові України // [Електронний ресурс] – 2011. – (Нормативно-правовий документ). – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua
2. Public-Private Partnership [Електронний ресурс]. – International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, in cooperation with The World Bank, 2004. – Режим доступу: http: // www.monetaryfund.org / worldbank.org / html / fpd / ...
3. Recent Experience with Infrastructure Privatization and PPPs. [Електронний ресурс] / Public-Private Partnership. – Research Paper Index. – Chapter 2. – Режим доступу: http: // www.web.worldbank.org. /... / ppp / gov / ie /
4. Structuring a PPP: Sector Diagnostic and Sector Road Map [Електронний ресурс] / Public-Private Partnership. – Research Paper Index. – Chapter 3. – Режим доступу: http: // www.web.worldbank.org. /... / ppp / gov / ie /
5. Vasidevan S. The Draft Infrastructure Policy of Karnataka for Public-Private Partnership [Електронний ресурс] / Public-Private Partnerships Today. – India Infrastructure Report 2004. – Режим доступу: http: // www.pppindia / com / .
6. Webb R., Pulle D. Public Private Partnership: An Introduction [Електронний ресурс] – Research Paper No. 1, 2002-2003. – Режим доступу: http: // www.aph.gov.ua / library / pubs / rp.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного центра перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій,, к.т.н., доцент

ЗЮЗЬКІНА ГАННА МИКОЛАЇВНА

завідувач лабораторії Херсонського обласного центра перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЛІДЕРІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Серед пріоритетів модернізації системи державної служби в контексті реалізації Стратегії державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки Нацдержслужбою України визначено запровадження «Програми розвитку лідерства» [1], функції координації та супроводження якої покладено на Школу вищого корпусу державної служби України. Передумовою її створення та підтвердженням актуальності було проведення XVI Конгресу з підготовки вищих державних службовців «Роль вищих державних службовців – лідерство і управління на початку XXI століття» (м. Варшава, Польща) та XVIII Конгресу «Демократичний розвиток: вищі державні службовці та політико-адміністративні стосунки» (м.Київ, Україна) [2].

Зазначена Програма функціонує з 2010 року та передбачає розкриття таких основних завдань: розвиток компетенцій лідерства для керівників органів публічної влади, з початку державного, а потім і місцевого рівня; формування ефективних комунікацій при реалізації завдань та функцій державного управління; створення умов управління людськими ресурсами, в контексті запровадження нового Закону України «Про державну службу» ; використання сучасних технологій опрацювання інформації та орієнтації на результат при забезпеченні реалізації державно-управлінських рішень.

В Херсонській області Головним управлінням державної служби України було запроваджено пілотну навчальну Програму для керівників місцевих органів виконавчої влади, яка була розроблена Школою вищого корпусу державної служби в контексті реалізації «Програми розвитку лідерства – 2010», яка спрямована на розвиток та вдосконалення ключових управлінських та лідерських компетенцій, шляхом модульного навчання, з використанням тренінгових технологій та розрахована на заступників голови обласної державної адміністрації, голів районних державних адміністрацій та міських голів Херсонської області та передбачала вивчення таких тем: «Стратегічне планування розвитку регіону», «Місцеві фінанси та фінансовий менеджмент», «Залучення додаткових ресурсів для розвитку регіону», «Ефективне управління організацією», «Комунікації».

До проведення модулів були залучені висококваліфіковані тренери, які мають європейську практику викладення, використовували інтерактивні форми навчання, зокрема: дискусії, рольові ігри, відтворення професійних ситуацій, «мозкові штурми» щодо вирішення проблемних питань. В зазначеному навчанні були задіяні: Управління державної служби Головдержслужби України в Херсонській області, Південне регіональне відділення Центру адаптації державної служби до стандартів ЄС та Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. Наголос був зроблений на відпрацюванні стратегії регіонального розвитку та реалізацій секторальних програм соціально-економічної розбудови області.

Увага керівників була акцентована на розгляді питань: пошуку, відбору та залучення прямих іноземних інвестицій, досвіду опрацювання фахової інформації, отримання фінансових ресурсів на районному рівні, інформації щодо роботи проектів, грантів; використання проектного менеджменту; залучення ресурсів міжнародної технічної допомоги, застосування сучасних підходів щодо комунікації стратегії розвитку регіону в контексті діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; отримання системних знань щодо законодавчих підвалин і практичних навичок

організації ефективного управління ресурсами регіону та забезпечення громадської підтримки бюджетних рішень, оптимізації процесу набуття лідерських якостей; раціонального використання робочого і особистого часу, делегування повноважень, чіткої постановки завдань підлеглим, мотивації їх власного розвитку, запровадження системи електронного документообігу тощо.

Учасникам навчання особливо сподобалась можливість обговорення питань на рівні колег, ефективне використання робочого часу, наближення матеріалу до реалій життя, предметність та конкретність наданої інформації тренерами, досвід, фаховість та комунікативність модераторів. Підтвердженням ефективності заходу стала подальша активна управлінська позиція слухачів щодо реалізації Президентської Програми економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». В 2012 році один із учасників програми був зарахований до першого набору Президентського кадрового резерву «Нова еліта нації». В контексті реалізації в Україні Програми розвитку ООН, в межах Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», до Програми розвитку лідерства в Херсонській області було підключено голів сільських та селищних рад.

Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спільно з Управління державної служби Головдержслужби України в Херсонській області створили робочу групу та розробили програму розвитку лідерів на регіональному рівні та їх кар'єрного просування [3, 4]. Яка передбачає запровадження науково-методичних та інформаційно-освітніх заходів у вигляді тематичних, постійно діючих семінарів та тренінгів, науково-практичних семінарів, «круглих столів» та конференцій, в тому числі, в режимі он-лайн з іншими регіонами України, залучення молодих керівників до Президентського кадрового резерву «Нова еліта нації». Програмою передбачено: моніторинг ефективності щодо її реалізації, оцінювання навчання та контроль за результатами, інформування засобів масової інформації центральних та місцевих органів влади, підготовка пропозицій щодо вдосконалення партнерських відносин всіх учасників Програми; створення та функціонування спільної робочої групи; новаторство, партнерство; підвищення рівня професійної компетентності управлінських кадрів; розробка програм та навчальних заходів; розробка та видання спільних навчально-методичних матеріалів; підготовка тренерів з питань лідерства в державній службі; вивчення європейського досвіду (публічне управління); залучення партнерів (спільні інформаційно-комунікаційні та інші заходи); підготовка та виконання регіональних програм, пілотних проектів; впровадження сучасних технологій управління персоналом; сприяння відновленню профорієнтаційної роботи. Лабораторією з питань удосконалення підготовки кадрів державної служби та місцевого самоврядування ХОЦППК забезпечується: науково-методичне супроводження щодо розвитку лідерських та управлінських навичок слухачів, впровадження новітніх практик навчання, формування навчально-інформаційних ресурсів та розробка анкет та проведення дослідження слухачів щодо лідерських якостей.

Центр ставить на меті відпрацювання та видання навчально-методичного комплекту матеріалів, проводить наукові дослідження з питань історії, теорії лідерства та практики його застосування при підготовці керівників регіонального рівня, як одного із ключових аспектів модернізації державної служби України та приведення у відповідність до принципів та стандартів Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України 1 лютого 2012 року № 45 / 2012 «Про Стратегію державної кадрової політики» на 2012-2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 45 / 2012
2. Демократичний розвиток: вищі державні службовці та політико-адміністративні стосунки: // Матер. XVIII Міжнар.конгресу з підготовки вищих держ.служб., Україна, Київ, 15-17 червня 2005 р. / Укладач С. В.Соколик. – К.: «К.І.С. «, 2006. С. 11-12
3. Білорусов С. Г. Розвиток лідерства як складова створення цілісної системи роботи з кадрами на регіональному рівні // зб.мат.наук.-прак.семінару «Шляхи реалізації сучасних соціально-економічних реформ в Україні: перспективи та напрямки» –Вид-во ОРІДУНАДУ, С. 5-8
4. Білорусов С. Г. Стратегія та досвід підготовки лідерів на регіональному рівні // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю «Формування регіонального лідера: виклики сьогодення» 1-2 березня 2013 року. – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013, -С. 13-17

БОДЕЛАН ВОЛОДИМИР РУСЛАНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
начальник Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Одеській області

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ, СКЛАДОВІ

Здійснення в Україні адміністративно-політичної реформи та ті соціальні зміни, що відбуваються в державі, потребують досконалого вивчення суспільних відносин у сфері захисту населення від надзвичайних ситуацій, вдосконалення механізмів реалізації державної кадрової політики, формування нового виваженого підходу до явища надзвичайної ситуації та захисту населення від його наслідків тощо. Це потребує посиленої уваги до з'ясування змісту кадрового забезпечення як виду управлінської діяльності та як системи, що має враховувати інтереси різних служб і підрозділів у забезпеченні особовим складом, індивідуальні якості кожного працівника, умови, в яких проходить його служба, пріоритетність завдань, що стоять перед ними. Все це вимагає комплексного підходу до вирішення кадрових проблем як при комплектуванні, так і при морально-психологічній підготовці персоналу до служби.

Кадрове забезпечення є цілісною системою пов'язаних між собою процесів професійної орієнтації, прогнозування і планування кадрових потреб, відбору, підготовки, розстановки та виховання особового складу. Відповідно, його мета полягає у формуванні органів та підрозділів системи захисту населення від надзвичайних ситуацій кадрами

(персоналом), які володіють необхідними діловими, моральними та професійними якостями, забезпеченні стабільності їх службово-трудових відносин та оптимальної збалансованості їх чисельності. А принципи, на яких ґрунтується система кадрового забезпечення, поділяються на загальні та спеціальні. Так, до загальних принципів ми відносимо такі, як: рівність, законність, гласність, науковість, плановість, системність та гуманізм. А до спеціальних: професіоналізм, компетентність, поєднання єдиноначальності та колегіальності, відповідальність, ієрархічність, ретельність відбору та вивчення працівників за їх діловими і моральними якостями; своєчасне оновлення кадрів, оптимальне поєднання чисельності досвідчених та молодих працівників; поєднання довіри і поваги до працівників з принциповою вимогливістю до них; соціально-правовий захист.

Система кадрового забезпечення водночас є підсистемою, частиною управлінської діяльності, яка має функціональну структуру (надання підсистемі державних органів управлінських функцій) та організаційну (відбувається розподіл загального об'єму організаційного потенціалу по вертикалі і по горизонталі) [1, с. 92, 106-109]. Зокрема, при розкритті функціональної структури кадрового забезпечення доцільно досліджувати такі поняття, як функції, напрямки діяльності, елементи роботи тощо. Серед функцій: планування (визначення кількості працівників та ступеню їх підготовки); залучення та підготовки кадрів, добору та розстановки кадрів; встановлення правових засад проходження державної служби; робота з резервом; соціалізацію, професійний розвиток; оцінювання показників діяльності, оплати праці, мотивації, соціального забезпечення кадрів, роботу з ветеранами. Це далеко не повний перелік, і це пояснюється тим, що система кадрового забезпечення є комплексним явищем, в основу якого закладено весь комплекс робіт з підбору, розстановки, навчання та виховання кадрів.

Складовими функціональної структури кадрового забезпечення є [2]:

- визначення організаційних та правових основ кадрової політики в державі;
- підготовка та підбір кадрів (планування та визначення кількості працівників, ступеня їх підготовки, робота з резервом);
- прийняття на державну службу (визначення способів обіймання посад; розстановка кадрів);
- проходження служби (адаптація кадрів; оцінювання оплати праці й мотивації кадрів, соціальне забезпечення кадрів; використання потенціалу людських ресурсів; робота з резервом; забезпечення службового просування кадрів; оцінка (контроль) кадрів; зміцнення законності та службової дисципліни в діяльності кадрів (виховання кадрів); професійна підготовка та підвищення кваліфікації кадрів);
- припинення державної служби (соціальне забезпечення кадрів; звільнення кадрів; робота з ветеранами).

Наступною складовою кадрового забезпечення є його організаційна структура, яка передбачає наявність об'єкта (весь персонал) та суб'єкта (керівники всіх рівнів та кадрові служби) управління. Тобто, охоплює тих суб'єктів, які безпосередньо пов'язані з виконанням функцій кадрового забезпечення, і з цією метою наділені владно-розпорядчими повноваженнями у цій сфері, тобто організовують та контролюють роботу з кадрового забезпечення. Адже сенсом управлінської діяльності з кадрового забезпечення є одержання нової якості процесу, що керується [1, с. 169]. Це безпосередньо процес кадрового забезпечення, а в кінцевому рахунку – вся система державного управління.

Виокремлення організаційної структури кадрового забезпечення дає можливість визначити, хто саме із суб'єктів державного управління є відповідальним за здійснення кадрового забезпечення, які саме функції у цьому процесі він виконує і хто йому підпорядкований. Отже, організаційна структура повинна бути кістяком системи кадрового забезпечення, оскільки вона надає можливість чітко відокремити суб'єктів управління кадровим забезпеченням від об'єкта їх впливу; встановлення конкретних суб'єктів кадрового забезпечення із визначенням їх функцій у цьому процесі та виявлення недоліків, порушень у кадровій роботі. Організаційна і функціональна структури є взаємопов'язаними, вони обумовлюють одна одну, надаючи змогу визначати конкретний рівень та суб'єкта виконання відповідної функції, проводити аналіз відповідності наданих йому повноважень рівню його компетенції. В той же час, аналіз вертикальних і горизонтальних зв'язків між суб'єктами кадрового забезпечення дозволяє не тільки визначати конкретний рівень та обсяг їх повноважень, а й вдосконалювати систему зв'язків між ними, а також імплементувати сучасні форми та методи управління в їх діяльність.

Таким чином, кадрове забезпечення є однією із основних та найважливіших функцій організаційного забезпечення підготовки та прийняття управлінських рішень в системі захисту населення від надзвичайних ситуацій, оскільки створення системи, здатної успішно виконувати покладені на неї завдання, не зводиться лише до її організаційно-структурної побудови, а охоплює також формування, розвиток і використання кадрового потенціалу.

Список використаних джерел.

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций / Г.В. Атаманчук. – [изд. 2-е, дополн.]. – М. : Омега-Л, 2004. – 584 с
2. Кагановська Т.Є. Сутність та завдання кадрового забезпечення як засобу сприяння функціонуванню держави та її органів // Форум права. -2008. -№ 1. – С. 215-220 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.nbuv.gov.ua / e-journals / FP / 2008-1 / 08ktetio.pdf

ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР ІГОРЕВИЧ

декан факультету менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІДЕРСТВА В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

З часу проголошення Україною незалежності проблема лідерства, використання потенціалу особистості в управлінні стали темою чисельних наукових дискусій, конференцій, досліджень. Однак, здебільшого лідер розглядається як менеджер, керівник або лідер політичної партії. Питання лідерства в системі державного управління

залишається недостатньо розробленим. Демократичний розвиток українського суспільства створює передумови для формування та ефективного впливу феномену лідерства на прийняття державно-управлінських рішень. Значні зміни в усіх сферах суспільного життя, приводять до глобальних трансформацій в системи державного управління та потребують нової генерації державних діячів – лідерів, які будуть користуватись повагою і авторитетом з боку суспільства.

Питання впливу лідерства на державне управління досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені: Г.Атаманчук, В.Афанасьєв, В.Бакуменко, Д.Видрін, Б.Гаєвський, М.Кармазіна, Н.Нижник, М.Михальченко, А.Пахарєв, Г.Райт, В.Цвєтков. Активно розробляється дана проблематика науковцями Національної академії державного управління при Президентові України Е.Афоніним, Н.Грицяк, В.Князєвим, М.Логуновою, В.Луговим, Г.Надольним, О.Оболенським, В.Ребкало, Г.Розпутенко, В.Трощинським, Г.Ситником, В.Скуратівським, С. Телешуном, В.Тертичкою. Окремі аспекти лідерства в державному секторі стали об'єктом наукових пошуків у працях таких зарубіжних дослідників, як: Т.Адорно, М.Вебер, Б.Дізраелі, М.Еделман, Г. Лассуелл, Г.Літл.

Феномен лідерства полягає у визнанні природних відмінностей між людьми. Тут можуть враховуватися психофізичні властивості, рівень розумового розвитку, організаторський талант, ораторське мистецтво. Ці відмінності переростають у соціально-політичну нерівність. Принцип лідерства – це правило, за яким організовується діяльність певних суспільних груп, що формує тип владних відносин у цих групах і між суспільними групами. Інститут лідерства полягає у визнанні легітимного ієрархічного способу організації політичного життя суспільства, яке характеризується існуванням певних установ, наділених владними повноваженнями і виконанням специфічних функцій.

Якщо феномен політичного лідера спостерігається в усіх системах, то принцип лідерства в державному управлінні починає ефективно діяти в міру зростання організованості суспільства. Інститут лідерства більш яскраво виявляється в тоталітарно-авторитарних режимах влади. У режимах ліберальної демократії інститут лідерства поступається інститутам бюрократичного керівництва. В цьому випадку панує достатньо стала тенденція до ототожнення лідера з керівником. Активізація управлінської функції влади збільшує потребу до лідерства як суб'єкта ухвалення управлінських рішень, яке утверджується в державі на засадах верховенства права й подолання адміністративно-бюрократичних зв'язків, підпорядкування більш вільним, демократичним відносинам ринку.

Особливістю державного управління є унікальність об'єкта, яким є суспільство загалом. З цим пов'язані значний масштаб діяльності, її складність, монопольність на встановлення норм права, значний вплив політичних чинників на рішення органів управління. Взаємодія державного управління та лідерства набуває надзвичайної ваги у контексті модернізації системи державного управління, оскільки принципово нові організаційні проблеми стосуються об'єктів та суб'єктів державного управління, що функціонують в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Складність суспільного розвитку зумовлює багатоманітність типів лідерства. Кожен лідер має власні специфічні риси характеру, методи взаємодії з прихильниками, засоби досягнення поставленої мети. Враховуючи різні критерії, наукові розробки вчених містять численні спроби розробити типологізацію лідерства в системі державного управління. В класифікації, яка запропонована С. Хуком, головним критерієм є ступінь впливу лідерів на події і здатність ними управляти. На цій підставі можна поділити усіх лідерів на дві нерівні групи. До першої увійшли лідери, здатні чудово орієнтуватися в ситуації і використовувати її. Це евентуальні лідери, лідери. Друга, невелика група лідерів, спроможна самостійно робити історію. Саме вони здатні кардинально змінити історичний процес.

Основна дилема лідерства і держави полягає у тому, що лідер, виступаючи представником групових інтересів, не має особливих зобов'язань перед державою. В той же час, держава повинна представляти та узгоджувати інтереси усіх груп суспільства і мати перед ними довготермінові зобов'язання. Одночасно, державний службовець обмежений у своїх діях і висловлюваннях дисципліною та етикою державних зобов'язань, їх норм і цінностей, не володіє свободою лідера. Досить часто, реалізовуючи державний корпоративний інтерес, він взагалі виступає в ролі лише виконавця державної волі. Однак «...діалектика лідера і державної влади полягає в тому, що лідер, який не знає і не вміє вписатися в механізм державної служби, навряд чи здатний стати державним діячем. Він так і залишиться актором. Але і державний службовець, який займає відповідне становище і не володіє технологіями лідерства, не зможе стати лідером і навіть втратить доступ до державної влади в умовах конкуренції».

Аналізуючи лідерство в державному управлінні, можна зробити висновок, що необхідно врегулювати взаємовідносини між лідерством у межах структури держави і тим лідерством, що знаходиться поза державним апаратом, але прагне впливати на процес ухвалення рішень, оскільки це визначає модель державного управління. Чітко розмежовувати державне управління та лідерство не доцільно, оскільки це дві функції однієї самокерованої системи. Розвиток держави і державності сприяє актуалізації впливу лідерів на суспільство, надає їм більше можливостей для реалізації своїх цілей. Саме тому на керівних посадах в органах державної влади повинні бути лідери, які здатні підвищити ефективність і злагодженість управлінської діяльності бюрократичного апарату впливом свого авторитету, наявністю однодумців та послідовників серед населення. Ключовою ланкою розвитку лідерства в системі державного управління в Україні є насамперед розвиток ефективних механізмів щодо формування лідерів нового типу. Реалізація цього завдання повинна здійснюватися через оптимізацію процесів управлінської конкуренції і коригування державою «вхідних «фільтрів» в управлінську сферу, розвиток масової свідомості й поведінки громадян, особливо електоральної, яка створила б умови для оптимізації процесів суспільного вибору лідерів.

Список використаних джерел.

1. Мищишин В. Лідерство на державній службі / В. Мищишин // Вісник державної служби України, 2011. – № 3. – С. 35-38.

2. Пашко Л.А. Управлінське лідерство як запорука ефективності функціонування сфери державного управління // Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: монографія / за заг. ред. Н.Р.Нижник, Н.Т.Гончарук. – Д.: Монолит, 2009. – С. 255-271.

3. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є.Барань, Т.Федорів; за заг. ред. І.Ібрагімової. – К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.

4. Шейн Э. Организационная культура и лідерство / Э. Шейн. – СПб: Питер, 2002. – 336 с.

ГАЗАРЯН СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

професор кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМАНДИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Попри зростаючий інтерес до нових виробничих систем та здійснену низку заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності України та її окремих регіонів, кількість кластерів в Україні збільшується повільно. Кластери найбільш активно стали розвиватися в останні декілька десятиріч, проте навіть «просунуті» з них в Хмельницьку, Луцьку, Львові, Житомирі, Івано-Франківську, Рівне, Херсоні, Севастополі та інших містах не встигли пройти всі стадії кластерного розвитку, яких, як показав вивчений міжнародний досвід чотири: народження, становлення, органічне зростання та трансформація [1, с. 48]. Це обумовлено низкою чинників, серед яких відсутність достатнього інституційно-правового забезпечення створення та функціонування кластерів в Україні, комплексу заходів щодо підготовки управлінської команди для територіально-галузевих та інтеграційних об'єднань. Отже, проблема полягає у тому, щоб шляхом законодавчого визначення загальних засад формування та розвитку кластерів забезпечити координацію діяльності між державою, бізнесом та наукою й освітою, у тому числі з метою формування та підготовки команди управлінців, здатних кардинально змінити важелі регіонального розвитку. Розуміння цієї проблеми може виявитися корисним для державних відомств, оскільки для регіонів України кластеризація є одним із інноваційних шляхів подолання бар'єрів, особливий набір яких існую для кожної стадії кластерного розвитку, а також забезпечення конкурентних переваг і можливостей для прискорення розвитку регіонів.

В Україні в цілому сформовано законодавство, яким визначено організаційно-правові форми об'єднань підприємств та наявні передумови для формування нових виробничих систем (кластерів) в різних сферах господарської діяльності, однак не сформульовано поняття «кластера», не визначено його види та заходи щодо створення кластерів в Україні, тим самим утруднюється організація спеціальної підготовки управлінців для кластерних об'єднань. Тому проведений аналіз стадій розвитку більш зрілих кластерів, як в рамках нашої країни, так і міжнародному масштабі, дозволяє зробити деякі припущення відносно можливої трансформації правового та інституційного забезпечення формування та підготовки управлінської команди територіальних кластерів в Україні.

Як зазначено вище, будь-який кластер проходить декілька стадій розвитку – від стадії народження до стадії трансформації, що вимагає фахівців, здатних до такого роду управлінської діяльності. Зокрема, на початковій стадії виникнення кластеру велике значення має не тільки наявність ініціативи з боку галузевого керівництва (голів компаній), керівників розташованих поблизу вузів і НДІ, а й активна роль лідерів місцевої влади, які істотно допомагають, вдосконалюючи загальну інфраструктуру, використовуючи програми місцевої та державної підтримки, забезпечуючи доступність адміністративних послуг. Отже перша стадія кластерного розвитку, на нашу думку, пов'язана з комплексною системою підготовки місцевих лідерів на основі людиноцентричного підходу в межах цінностей суспільства знань (інвестиції в нематеріальний, людський і соціальний капітал), демократичного врядування (рівності, соціальної справедливості, розширення можливостей та ін.) і навчання (позитивне ставлення до знань, пізнання, навчання) та принципів – дебюрократизації, свободи, взаємодії.

Для другої стадії – становлення, коли з'являються перші успіхи, які сигналізують про нові можливості, що відкриваються, важливим є доступність і якість кваліфікованих кадрів, необхідні фахівці різного профілю. Наприклад, адміністративні фахівці в області бенчмаркетингу, місцевих фінансів і економіки, у тому числі із ступенем магістра державного управління. В процесі зростання кластера більш розвинутим і спеціалізованим стає ринок праці, виникає «горизонтальна мобільність» людських ресурсів. Це приводить до істотного збільшення інтенсивності обміну знаннями і досвідом в кластері. На другій стадії з'являються різні «мережні організації» в кластері. Їх ефективна діяльність є відмінною рисою розвинутих кластерів. Виникають контакти з кластерами в інших країнах і регіонах. Відтак, в процесі розвитку кластер стає джерелом спеціалізованого управлінського персоналу. Управлінський персонал з досвідом роботи в територіальному кластері є особливо важливим ресурсом. Подібні фахівці грають велику роль в процесі виникнення і розвитку територіально-галузевих та інтеграційних об'єднань. Вони також можуть сприяти появі ефективних «мережних» різного роду асоціацій, стимулювати появу і розвиток міжнародних зв'язків. Тобто створюються умови для накопичення і передання спеціалізованих знань. З нашої точки зору, цьому сприятиме такий механізм як управління знаннями, що базується на сталому взаємозв'язку між службою в органах місцевого самоврядування як інститутом забезпечення взаємодій органів місцевого самоврядування з приводу задоволення запитів спільноти; навчанням як процесом розвитку пізнавальної здатності посадової особи, її активності, творчості, цілеспрямованості; і знаннями як можливістю управлінського впливу посадовця на реальний стан кластеру. Механізм спрямований на перетворення знань у несвідому компетенцію посадової особи (нормою є «навчання до», «навчання в процесі», «навчання після» виконання роботи) і передбачає: мету; сукупність послідовних етапів (генерація; ідентифікація; структурування; збереження, захист; навчання, розвиток; мотивація; управління й оцінка; удосконалення), результат.

На третій стадії – органічного зростання, місцеві лідери мають бути орієнтовані на підвищення конкурентоспроможності кластера. У зв'язку з цим в процесі підготовки управлінської команди головний акцент має бути зроблено на розвиток людського потенціалу, особливо інтелектуального, під яким розуміється сукупність творчих здібностей, знань та умінь посадових осіб, які дають їм змогу використовувати технологічний капітал, засвоювати набуті й створювати нові знання та інформаційні блага на основі сформованих в територіальних кластерах відносин співробітництва та довіри.

Структурні зміни в кластері викликають четверту стадію його розвитку – трансформацію. Її важливість зумовлює підхід щодо підготовки управлінців територіальним кластером, за яким здатність до самоактуалізації щодо пізнання, активності, творчості, цілеспрямованості в контексті служіння державі й територіальній громаді, по-перше, дасть змогу посадовцю здійснювати управління, зорієнтоване на зменшення негативних наслідків управлінських рішень у результаті неповноти доступної інформації і обмеженості інтелектуальних можливостей; по-друге, сприятиме формуванню інтелектуального потенціалу посадової особи як основи її конкурентоспроможності; по-третє, надасть нового імпульсу професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування. Підхід до посадової особи як до суб'єкта управління,

навчання та інтелектуальної діяльності має стати основою змісту, форм та методів підготовки управлінської команди для кластерних утворень.

Цілісне уявлення про процеси, що відбуваються в територіальному кластері, від стадії народження до стадії трансформації, дозволяє розробити пропозиції щодо законодавчого регулювання процесу підготовки управлінської команди для кластерних утворень: розробити та прийняти закон про загальні засади створення і функціонування кластерів в Україні; при здійсненні реформи місцевого самоврядування та реалізації Стратегії державної кадрової політики запровадити механізми соціальної мобілізації талановитих, креативних й енергійних осіб, підвищення якісних характеристик посадових осіб відповідно до досягнень науки та практики, постійного вдосконалення якості життя посадовців; включити до розділу ІІ «Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування» Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» статті «Гарантії посадовим особам місцевого самоврядування».

Список використаних джерел.

1. Праздничных А. Развитие инновационных кластеров. Конкурентоспособность инновационных систем / А. Праздничных // Стратегия. – 2011-2012. – С. 46–54.

КРЮКОВ ОЛЕКСІЙ ІГОРОВИЧ

професор кафедри політології та філософії
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, ддерж.упр., професор

ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКА ЕЛІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Еліта у всі часи була в суспільствах обраною верствою, меншістю суспільства, що прагне до влади та інновацій. Вона була й буде квінтесенцією народного досвіду,тому формування, становлення еліти в державі є надзвичайно важливою проблемою як для дослідження, так і для соціальної практики [1, с. 5].

Питання про необхідність та значущість політико-управлінської еліти у політичному житті суспільства є найбільш актуальним для вітчизняної державно-управлінської думки та практики. В тоталітарній свідомості міцно закріпилася думка, що державою може керувати кожен і всі однакові у правах та здібностях громадяни можуть у рівній мірі виконувати будь-які політичні ролі.

Трансформація цього ідейно-політичного дискурсу у масову свідомість призвела до того, що неосвіченість, посередність та непрофесійність у політиці стали практикою політичного життя. Тому вкрай актуальною проблемою сьогодення є проблема обґрунтування управлінсько-лідерських якостей сучасної еліти.

Необхідна для суспільства функція управління не може здійснюватися усім суспільством, вона неминуче, хоча б з міркувань суто технічних, виконується кваліфікованою меншістю, тобто елітою. Виконуючи свої керівні функції, еліта не може не турбуватися, перш за все, про те, щоб утвердити себе як пануюча меншість, забезпечити постійність своєї місії. Бо належність до «обраної меншості» [2, с. 14] дає можливість володіння низкою привілеїв – майнових, престижних і т.п. Цілком природно, що для володіння цими привілеями вона консолідується у більш або менш компактну групу.

Як зазначає німецький спеціаліст Л.Фройнд, загальне побоювання втрати влади, престижу приковує членів привілейованої групи один до одного. Еліта закріплює за собою певний статус, виробляє норми поведінки для своїх членів та протистоїть спробам непривілейованих проникнути в її ряди [3, с. 237].

У організації державного управління в ХХІ столітті, на думку професора П.Окоіна, складність полягатиме не в тому, щоб протистояти еліті, а щоб найкращим чином організувати її, пристосувати ієрархічність, спеціалізацію, стандартизацію до демократичного розвитку; забезпечити контроль, звітність, ефективність і продуманість державної політики; підвищити уважність і чуйність державних службовців [4, с. 6]. У цьому, думається, простирається поле для пошуку моделей розвитку політико-управлінської еліти, які залежать від особливостей, умов тієї або іншої країни і є зразком, прообразом для подальшого розвитку управлінського класу.

Як зазначає український дослідник О.Траверсе політичний процес під час заміни у владі одних осіб іншими не здатен сам по собі до переродження. Тут діють системні чинники інституційного змісту. Одни з цих чинників є механізм формування політичного лідерства. [5, с.].

Політичне лідерство являє собою систему регулятивів діяльності політиків, яка забезпечує не тільки легальність дій, а й їх відповідність прийнятій у суспільстві системі духовних цінностей.

До функцій політичного лідерства можна віднести інтегративну, координаційну, прагматичну. Залежно від формалізованості функцій, їх змісту і характеру виконуваних завдань у механізмі політичного лідерства виокремлюють деяки елементи.

Державний апарат управління і система врядування з відповідними регулятивами і розподілом функцій між різними органами влади. Через механізми цього ступеня політики різних рівнів одержують владні повноваження, тобто створюються умови для формальної номінації фактичного лідера. Тут складається свого роду нормативно-операційний кодекс (який містить стереотипи поведінки, способи дій, «цехову ідеологію» політичних функціонерів), а також формалізується діяльність політика з управління суспільством у межах існуючих інститутів.

Зміст концепції або політичної програми лідера на цьому ступені не відіграє помітної ролі.Функціонування інституції політичного лідерства – показник динамічності політичних відносин, високого рівня розвитку суспільства, його політичної системи. Виникнення політичного лідерства в такому значенні містить прерогативи сучасних демократичних держав, що відрізняються від авторитарних, особливо тоталітарних, держав порівняною легкістю й чисельністю процесів інституціалізації.

Сьогодні в Україні формується загальнонаціональна система політичного лідерства, що має базуватися на набутому політичному (соціокультурному) досвіді усіх попередніх епох, кожна з яких збагатила вітчизняну політичну

історію. Зміна змісту та функцій політичного лідерства / керівництва, його моделі визначається динамікою суспільних перетворень і конкретною історичною ситуацією. Подальший розвиток України (не лише в політичній сфері) багато в чому залежить від побудови адекватної системи політичного лідерства, яка на сучасному етапі відповідала б нагальним потребам українського суспільства. [5, с.].

Список використаних джерел.

1Пірен М.І. Вступне слово // Формування й оновлення політико-управлінськоїеліти в сучасній Україні: Зб. наук. пр. / За заг. ред. М.І.Пірен. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 204 с.

2.Ашин Г.К. Современные теории элиты: Критический очерк. – М., 1985. – 287 с.

3.Freuhd. Dus Elitproblem in der modernen Politische Bilding. – Munchen.1954. Heft 46. – S. 237.

4. Окоін П. Устрій державних установ у XXI столітті: чому бюрократія залишиться в державному управлінні // Вісник УАДУ при Президентові України. 1999. №1. – С. 5–19.

5. Траверсе О. Політичне лідерство. Поняття,дискурс, практика. // Віче,№ 17- 18. 2006, с. 73-76

КУЗЬМЕНКО ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Перетворення ідеї професіоналізації в могутній інструмент державного будівництва і політики підвищує науковий і практичний інтерес до розуміння структури і культури інституціоналізації професійних знань державних службовців, завдяки чому на сучасному етапі посилюється важливість таких феноменів як «компетенція», «компетентність», «професіоналізм» і «професійна мобільність». Професійна компетентність державного службовця виявляється у його здатності до аналітичної, організаційно-управлінської і контролюючої діяльності та спроможності приймати рішення і виконувати адекватні дії в реальних ситуаціях суспільного життя.

Розуміння важливості та необхідності проведення великих обсягів аналітичної діяльності в державному управлінні призвело до створення в органах державної влади спеціальних структурних підрозділів – аналітичних та інформаційно-аналітичних служб, відділів тощо. Ефективність аналітичної діяльності в значній мірі залежить від досвіду, здібностей та знань її виконавців, що необхідно обов'язково враховувати у процесі добору та атестації працівників аналітичних служб. Однією з основних умов плідної аналітичної роботи є оперативне забезпечення релевантною достовірною інформацією. Найбільш поширеними джерелами отримання останньої є офіційні видання органів державної влади; статистичні дані; засоби масової інформації; бібліотечні фонди; різноманітні інформаційно-довідкові електронні системи, зокрема, нормативно-правові; спеціальні соціологічні опитування (на замовлення). Для апаратної роботи характерні численні і різноманітні завдання, що виконуються одночасно незначною кількістю працівників, а також обмеження у часі їх вирішення. Якщо до цього ще додати фактор значної плинності працівників апарату внаслідок його скорочення та постійного оновлення, що в останні роки спостерігається в Україні, то отримуємо достатньо повне уявлення основних причин, за яких відбувається суттєве зниження якості аналітичної діяльності на тлі загального збільшення її обсягу. [1, с. 38; 2, с. 168].

Одним з найбільш реальних шляхів позитивного вирішення цієї проблеми, на погляд О. Шептали, Л. Приходченко, О. Рудика та ін., є створення спеціальних аналітич-них служб поза структурами органів державної влади та проведення аналітичних дослід-жень на замовлення цих органів на договірних умовах такими службами або іншими тим-часовими колективами професіоналів. Типовими прикладами застосування такого підходу є залучення колективів фахівців до організації та проведення виборчих компаній, соціологічних опитувань населення тощо. Основним недоліком такого підходу є можливість втрати оперативності та керованості цим процесом. Враховуючи сферу діяльності державних службовців, А. Рачинський уважає, що спосіб управлінської діяльності є системою із шести діяльностей, а саме: контролюючої, колекційної, постачальницької, дослідницької, критичної, нормувальної [3, с. 118].

Аналітична діяльність державних службовців – це усвідомлений процес вирішення професійних завдань (у межах своєї компетенції) зі застосуванням різних методів аналізу, ефективність якого залежить від рівня методологічної, інструментально-процесуальної, політико-управлінської та політико-управлінської та комунікативної компетентностей. Таким чином, погляд на професію державного службовця в її динаміці дозволяє виділити в ній три взаємопов'язаних параметра: розумовий – як набір образів, моделей мислення, основних предметів і теорій, які сформовані і використовуються в даній професії і представлені законами, системами теорій і ідеальними об'єктами; комунікативний – у вигляді набору соціально і культурно організованих моделей професійного спілкування; поведінковий – як набір зразків професійної діяльності і поведінки, соціально, культурно і технологічно визначене професійне виконання роботи.

Отже, найвищою гарантією того, що навчання дорослих відбуватиметься ефективно, є вміння тих, хто навчається, планувати свій навчальний процес, враховувати власні психофізіологічні особливості, навчальні потреби і т. ін.

Список використаних джерел.

1. Вишневський А. Застосування моделі та профілів компетентності для управління персоналом в системі державної служби / А. Вишневський, О. Хмельницька // Вісн. держ. служби України. – 2004. – № 4. – С. 38

2. Войтович Р. В. Керівник в органах державної влади та місцевого самоврядування / Р. В. Войтович, М. І. Пірен, І. Ф. Надольний. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 168 с.

3. Рачинський А. Особливості та зміст професійної діяльності керівника / А. Рачинський // Вісник Національної академії державного управління при ПрезидентовіУкраїни. – 2004. – № 4. – С. 112–118.

КУШНІРОВА ГАЛИНА ПЕТРІВНА

старший викладач кафедри державного управління та управління освітою Київського університету імені Бориса Грінченка, к.держ.упр.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Упровадження соціальних, економічних програм реформ в Україні неможливе без залучення в систему державного управління осіб, які мають бути цілеспрямованими, ініціативними, прагматичними, комунікабельними та достатньою мірою харизматичними особистостями. Рівень професіоналізації інституту публічної служби багато в чому залежить від кваліфікованого підбору кадрів, підвищення рівня їх професійної компетентності. Питання підготовки кадрів для роботи в органах державного управління, підвищення кваліфікації вже працюючих службовців є найбільш актуальними для проведення реформ.

На сьогодні кардинальної зміни набули підходи до формування змісту вищої освіти з підготовки фахівців у галузі знань «Державне управління», тому відповідні зміни мають відбутися при формуванні програм підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Згідно з чинним законодавством України підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування – це навчання з метою оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для провадження професійної діяльності на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування [1].

У процесі підвищення кваліфікації має відбуватися зміцнення зв'язку навчального процесу та практики публічної служби. На нашу думку, слід запровадити обов'язковим елементом підвищення кваліфікації стажування слухачів, метою якого є закріплення професійних знань, умінь, здобуття практичних, організаційних навичок за специфікою своєї діяльності, вивчення позитивного досвіду управлінської діяльності. Відповідно до чинного законодавства стажування може виступати як самостійний вид підвищення кваліфікації, так і частиною її навчального плану.

Організація процесу навчання в системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації повинна відбуватися на основі таких методологічних положень:

- у центрі навчання має бути не ставлення до навчального предмета, а ставлення до слухача, ставлення людей один до одного, що виникає в процесі їхньої спільної освітньої діяльності;
- усі компоненти професійної компетентності слухача, рівень його професійної освіти формуються під впливом зовнішньої ситуації та зовнішнього середовища;
- розвиток особистості слухача визначається рівнем організації і рівнем оволодіння ним основними видами навчально-пізнавальної і професійної діяльності;
- ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення професійної кваліфікації слухачів визначається оптимальним співвідношенням державних освітніх стандартів і особистісного саморозвитку [2].

У процесі підвищення кваліфікації повинні використовуватися розвивальні технології, головний принцип яких – індивідуалізація навчання, основний метод – програмно-цільовий, модульний. Основою навчання є навчальні дисципліни, що забезпечують повне оволодіння системою професійних знань, умінь, навичок (кваліфікацій), ціннісними орієнтаціями. Під час навчання відбувається зміна акцентів: головними виступають основні засади державного та місцевого управління, публічна служба, кадрова політика, професіоналізм та професійна компетентність, робота в команді, стратегічність та творчість мислення, схильність до харизми, розвиток лідерських якостей, орієнтація на успіх в роботі.

Формування професійної компетентності публічних службовців у процесі підвищення кваліфікації має відбуватися через виявлення його потреб, тобто на основі визначених критеріїв, рівнів та видів професійної компетентності слід діагностувати стан сформованості професійної компетентності (професіоналізму) кожного посадовця і відповідно до цього сформувати групи, програму та навчальний план. Це дасть змогу індивідуалізувати процес формування та розвитку професійної компетентності службовців у процесі підвищення кваліфікації, цілеспрямовано управляти ним та враховувати потреби у фахівцях органу влади, держави та територіальної громади. Індивідуалізація навчання сприятиме поглибленню та здобуттю конкретних професійних знань, умінь та навичок, потрібних для виконання своїх посадових обов'язків, надання якісних послуг населенню, становленню та розвитку лідерських якостей особистості.

При побудові професійних програм підвищення кваліфікації важливо враховувати специфічні особливості професійної діяльності в конкретному органі. При цьому повинні визначатися основні завдання та критерії ефективної діяльності у сфері державного та місцевого управління, враховуватися система професійної діяльності особи, взаємовідносини між всіма гілками влади.

Однією з актуальних проблем підвищення кваліфікації публічних службовців є дефіцит практико-орієнтованих освітніх програм, їх кадрового, наукового, організаційного забезпечення. Одним із засобів розв'язання цієї проблеми стає формування та адаптація у процесі навчання нових практико-орієнтованих професійних програм підвищення кваліфікації публічних службовців, організація їх кадрового, наукового, методичного, організаційно-технічного забезпечення.

Формування практико-орієнтованих професійних програм підвищення кваліфікації має відбуватися на основі аналізу:

- основних нормативно-правових актів, які визначають напрями діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів, профілів компетентності посад державних службовців, професійно-кваліфікаційних характеристик посад в органах державної влади та місцевого самоврядування, посадових інструкцій;
- нових законодавчих та підзаконних актів, які регулюють певну галузь чи сферу суспільних відносин, відповідно до функцій, які виконують публічні службовці на посаді (специфіки сфери діяльності);
- інших освітньо-професійних потреб категорії публічних службовців, які проходитимуть навчання.

Такі професійні програми підвищення кваліфікації повинні враховувати вимоги державної кадрової політики, інноваційні підходи в процесі навчання, кращий управлінський досвід та сприяти засвоєнню знань, які необхідні для

формування системи професійних компетентностей, особистісних лідерських якостей публічних службовців, яка дасть змогу успішно реалізовувати завдання і функції у певній галузі чи сфері діяльності на посаді.

Заклади системи перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування повинні разом із наданням нових професійних знань, умінь та навичок протягом навчання допомогти кожному слухачу-службовцю усвідомити необхідність постійного професійного саморозвитку, розвитку таких особистісних якостей, які під час професійної діяльності сприятимуть суспільному прогресу і закріпленню цінностей суспільства сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : постанова Кабінету Міністрів України від 07 липня 2010 року № 564. – Електронний ресурс. – Режим доступу : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 564-2010-%D0%BF. – Заголовок з екрана.
2. Беликов В. Программно–методический компонент повышения профессиональной квалификации государственных служащих / В. Беликов, И. Кучер. – Электронный ресурс. – Режим доступа : http: // www.rags.ru / akadem / all / 22–2003 / . – Заголовок с экрана.
3. Кушнірова Г. П. Формування професійної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.03 «Державна служба» / Г. П. Кушнірова; НАДУ при Президентові України. – Київ, 2011. – 20 с.

МАЛИНЕНКО ЭЛЬВИРА ВЛАДИМИРОВНА

доцент кафедры конституционного и муниципального права
Южно-Российского института-филиала Российской академии народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации, к.ю.н.

ПРАВОВОЙ СТАТУС ВЫСШЕГО ДОЛЖНОСТНОГО ЛИЦА СУБЪЕКТА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Понятие «статус» происходит от лат. *status* – состояние, положение и раскрывает правовое положение (совокупность предусмотренных законодательством прав и обязанностей) гражданина или юридического лица [1].

Независимо от того, к какому субъекту принадлежит статус, содержанием последнего выступают права, обязанности, полномочия.

Рассмотрим систему органов исполнительной власти субъекта Российской Федерации. Одним из ее составных звеньев является институт высшего исполнительного органа государственной власти. Его правовой статус регулируется Конституцией Российской Федерации, федеральными законами, указами и распоряжениями Президента Российской Федерации, конституцией или уставом субъекта Федерации. Высший исполнительный орган государственной власти возглавляет и определяет его структуру высшее должностное лицо субъекта Российской Федерации. Его правовой статус, начиная с 1991 года, постоянно изменяется. Сначала глава администрации (губернатор) избирался гражданами Российской Федерации, постоянно проживающими на территории республики, края, области, города федерального значения, автономного округа или автономной области, как правило, сроком на 4 года. Данный порядок регламентировался конституцией, уставом и законом субъекта Федерации «О выборах главы администрации (губернатора). Одновременно в 1999 году сохраняется практика назначения и освобождения главы администрации (губернатора) Президентом Российской Федерации по представлению Председателя Правительства Российской Федерации. Например, в части 1 статьи 26 Устава Ленинградской области предусмотрено, что губернатор Ленинградской области, если он не занял эту должность в результате выборов, назначается на должность и освобождается от нее Президентом Российской Федерации в установленном порядке. В 2004 году в связи с внесением изменений в ст.18 Федерального закона от 6.10.1999 № 184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации» [2] гражданин Российской Федерации наделяется полномочиями высшего должностного лица субъекта Российской Федерации (руководителя высшего исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации) по представлению Президента Российской Федерации законодательным (представительным) органом государственной власти субъекта Российской Федерации в порядке, предусмотренном Федеральным законом и конституцией (уставом) субъекта Российской Федерации.

Постановлением Конституционного суда Российской Федерации от 21.12.2005 N 13-П положения пункта 1 статьи 18, согласно которым гражданин Российской Федерации наделяется полномочиями высшего должностного лица субъекта Российской Федерации (руководителя высшего исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации) по представлению Президента Российской Федерации законодательным (представительным) органом государственной власти субъекта Российской Федерации, признаны не противоречащими Конституции Российской Федерации.

Порядок вступления в должность гражданина Российской Федерации, наделенного полномочиями высшего должностного лица субъекта Российской Федерации (руководителя высшего исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации), устанавливается Федеральным законом и конституцией (уставом) субъекта Российской Федерации.

В 2012 году появилась новая тенденция избрания высших должностных лиц субъектов Российской Федерации из числа кандидатов, поддержанных главами и депутатами муниципальных образований в связи с внесением изменений в Федеральный закон от 6.10.1999 № 184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации» (в редакции Федерального закона

от 02.05.2012 N 40-ФЗ). Порядок избрания содержит механизм, предоставляющий политическим партиям право осуществлять поддержку кандидатов. Кандидаты на должность высшего должностного лица субъекта Российской Федерации, в порядке самовыдвижения или выдвигаемыми политическими партиями должны получить поддержку от 5 до 10 процентов депутатов представительных органов муниципальных образований. Однако, одновременно, сохраняется институт отзыва высшего должностного лица субъекта Российской Федерации избирателями, зарегистрированными на территории субъекта Российской Федерации. С этой целью, в порядке установленным законом субъекта Российской Федерации, определены два основания: – это нарушение высшим должностным лицом субъекта Российской Федерации законодательства, факт совершения которого установлен судом, и неоднократное грубое без уважительных причин неисполнение им своих обязанностей, установленное судом. В Федеральном законе указаны основания для утраты высшим должностным лицом субъекта Российской Федерации доверия Президента Российской Федерации: выявление в отношении высшего должностного лица субъекта Российской Федерации факта коррупции или неурегулирование конфликта интересов как правонарушений, предусмотренных Федеральным законом «О противодействии коррупции». Кроме этого, Президенту предоставлено право отрешить от должности высшее должностное лицо субъекта Российской Федерации в случае неисполнения им решения Конституционного Суда Российской Федерации, принятого в отношении нормативного правового акта высшего должностного лица субъекта Федерации (неисполнения решения в течение месяца или в иной указанный в решении срок).

Список использованных источников.

1. Федеральный закон от 6 октября 1999 года №184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации»
2. Юридическая энциклопедия / Под ред. Тихомирова М.Ю. М.: Юринформцентр, 1997. – С. 426.

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ ОКСАНА ІГОРІВНА

заступник віце-президента НАДУ при Президентові України, д.держ.упр.

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ» ТА ЙОГО РОЛЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Поняття професійна майстерність часто розглядається у педагогіці, психології, соціології. Зазначене поняття є ключовим у діяльності будь-якого фахівця, найвищою точкою у професійній діяльності будь-якого спеціаліста.

Професійна майстерність – ступень володіння накопиченим професійним досвідом у даній конкретній галузі трудової діяльності [3, с. 69]. Це поняття характеризується високим рівнем професійно практичних компетенцій, володіння на рівні досконалості необхідним інструментарієм, методами, механізмами та засобами праці, тобто усім, що є гарантом отримання найвищого результату діяльності з найменшими економічними витратами.

Професійна майстерність в системі державного управління є найвищою точкою професіоналізації державних службовців та посадових осіб.

За акмеологічного підходу шлях особистості до вершин професіоналізму має п’ять стадій: «оптація» – формування особистих намірів, усвідомлений вибір професії з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей; «професійна підготовка» – формування професійної спрямованості та системи професійних знань, умінь та навичок, набуття досвіду теоретичного та практичного вирішення професійних ситуацій і завдань; «професійна адаптація» – входження в професію, освоєння нової соціальної ролі, професійне самовизначення, формування особистісних і професійних якостей, досвід самостійного виконання професійної діяльності; «професіоналізація» – формування професійної позиції, інтеграція особистісних і професійно важливих якостей та умінь у відносно стійкі професійно значущі утворення, кваліфіковане виконання професійної діяльності; «професійна майстерність» – повна реалізація, самоздійснення особистості в професійній діяльності (творчо-креативний принцип) на основі рухомих інтегральних психологічних новоутворень [4, с. 242].

На нашу думку, професійна майстерність у системі державного управління характеризується з точки зору сукупності наступних елементів: по-перше, професійна компетентність; по-друге, професійна культура; по-третє, професійна етика; по-четверте, професійна готовність; по-п’яте, професійна відповідальність.

Професійна компетентність – це сукупність професійних знання, умінь та навичок, інших професійно важливих якостей кадрів: ініціативність, оперативність та логічність мислення, працездатність, витривалість, чесність, відповідальність, а також здатність до накопичення, поновлення і творчого застосування професійного досвіду, вміння критично оцінювати наслідки діяльності, володіння інноваційними управлінськими технологіями, готовність до самоосвіти.

Професійна культура може бути охарактеризована з таких позицій: інтелектуальної – професійна освіта і освіченість, уміння бачити суть проблеми, її глибинне соціально-правове коріння і на цій основі аналізувати, планувати, прогнозувати, контролювати і регулювати; інтеграційної – здібність до інтеграції знань, умінь і навиків, здатності визначити пріоритетний напрям розвитку і використовувати в органічній єдності найбільш дієві форми і методи професійної діяльності; ситуативної – володіння багатим життєвим і професійним досвідом, тривалим стажем роботи у відповідній сфері, наявністю навичок раціональної поведінки в умовах швидкозмінюваного середовища, уміння конструктивно діяти в неординарній ситуації, наполегливо добиваючись наміченого; психолого-емоційної – ініціативність, комунікативні здібності, здібність до об’єктивної оцінки своєї праці і праці інших людей, а також доброзичливість, уміння викликати довіру; духовно-етичної – відповідальність перед законом і суспільством, принциповість, відчуття справедливості, здібність до розумного компромісу [3, с. 72].

Професійна етика – це заснована на усвідомленні професійного призначення та ціннісних засадах державної служби система професійно-етичних принципів і норм, які відображаються у свідомості державних службовців, орієнтують і регулюють їх відносини та діяльність у сфері державної служби [1, с. 307].

Професійна готовність – це суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе підготовленою та відповідним чином вмотивованою до виконання професійних завдань та обов'язків.

Професійна відповідальність передбачає високий рівень особистої зацікавленості у високоякісному виконання власних професійних обов'язків у рамках відповідних правових, корпоративних, посадових, етичних норм поведінки.

Крім того, професійну майстерність можна розглядати з точки зору вроджених якостей та здібностей фахівця (характер, темперамент, інтелект, психоемоційні характеристики особистості, рішучість, наполегливість тощо), а також набутих під час професійної діяльності знань та вмінь (організаторські здібності; здатність до творчого вирішення завдань; прогнозування ситуацій та результатів діяльності; уміння приймати рішення; відповідальність; уміння контролювати свої емоції; прагматизм; постійне прагнення до самовдосконалення тощо).

Професійна майстерність характеризується наявністю у державного службовця та посадової особи: професійного покликання; сильних мотиваційних стимулів до ефективності та результативної діяльності; духовно-етичних якостей; професійних знань, умінь та навичок, професійного досвіду вирішення практичних завдань; здатності до постійного самовдосконалення; професійної гордості як соціально-психологічного стану особистості. Водночас, для кожного фахівця сукупність елементів його професійної майстерності будуть індивідуальними, однак результат діяльності один – найефективніше виконання службових завдань та функцій з найменшими витратами.

Таким чином, професійна майстерність в системі державного управління – це: 1) найвищий результат управлінської діяльності будь-якої посадової особи (державного службовця); 2) якість людини, набута нею протягом багатьох років кропіткої праці, що характеризує весь професійно-життєвий досвід особистості; 3) реалізація свого професійного покликання; 4) стан «задоволення» фахівцем результатами своєї професійної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Василевська Т. Е. http: // lib.academy.gov.ua / cgi-bin / irbis64r_opak71 / cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=DB-1&P21DBN=DB-1&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03= M=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Особистісні виміри етики державного службовця : монографія / Т. Е. Василевська. – К. : НАДУ, 2008. – 334 с.
2. Ківалов С. В. Державна служба в Україні: підручник / С. В. Ківалов, Л.Р. Біла. – О. : Юрид. літ-ра, 2003. – 368 с.
3. Охотский Е. В. Государственный служащий : статус, профессия, призвание : Учебно-методический комплекс / Е. В. Охотский. – Моска : Экономика, 2011. – 702 с.
4. Педагогічна майстерність : [підручник] / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; [за ред. І. А. Зязюна]. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.

ПОСТОЯН ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри управління освітніми закладами та державної служби Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», к.пед.н., доцент

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Тенденції розвитку системи підвищення кваліфікації працівників освіти відображені у пріоритетних напрямках державної освітньої політики, в національній Програмі «Освіта XXI століття». Завдання систематичного підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних і керівних працівників системи освіти зафіксована у відповідних нормативних документах

Безперервне професійне навчання – це середовище, де формуються вміння, які будуть запитанними у майбутньому для досягнення більшої гнучкості та адаптивності; це процес навчання, який передбачає освоєння широких фундаментальних знань або «прирощення» до них. Слід відзначити особливу значимість системи безперервної освіти та внутрішньофірмового навчання як ключової позиції, напрям, який користується попитом в ситуації зростаючої конкуренції, затребуваності професійної компетентності, мобільності людей і необхідності їх соціокультурної адаптації.

Дослідники виділяють суперечності між традиційної системою післядипломної освіти і запитами суспільства. Ці суперечності полягають у:

- зростанні вимог споживачів до якості освітніх послуг та результатів наукових досліджень;
- втраченні стабільності у сфері змісту і технологій освіти;
- виникненні потреби щодо підвищення продуктивності і якості педагогічної праці;
- зростанні необхідності включення педагогів до активної творчої діяльності.

Завдання неперервної педагогічної освіти можуть бути успішно вирішені на засадах наступних принципів:

- підтримання менталітету орієнтованого на знання (ставлення у суспільстві до освіти як вищої цінності);
- безперервність доступу до освіти, її випереджаючий характер (освітні програми повинні бути орієнтовані на перспективні потреби ринку праці);
- наступність освітніх програм;
- додатковість базової та післядипломної освіти;
- індивідуалізація;
- інтеграція освітніх структур;
- різноманітність форм навчання.

За С. О. Шуваловою алгоритмом дій з організації неперервної педагогічної освіти є: потреба – мотив – мета – умови – реалізація процесу освіти – результат – рефлексія. Таким чином, для забезпечення участі педагога (менеджера освіти) в процесі власної неперервної освіти необхідно виявити його професійні потреби; створити умови для мотивації процесу неперервної освіти; вибрати найбільш ефективні форми освітнього процесу дорослих; визначити показники якості результату підвищення кваліфікації; організувати рефлексію результатів освітнього процесу.

Однак, практика підвищення кваліфікації показує, що у ВНЗ не сформована концепція навчання, підготовки і перепідготовки викладачів; методисти, що організовують підвищення кваліфікації педагогічного складу навчальних закладів недостатньо володіють інноваційними освітніми технологіями, не достатньо обізнані з основами психології та педагогіки освіти дорослих (андрагогіки). Дії навчальних підрозділів, факультету післядипломної освіти та кафедр, що забезпечують процес підвищення кваліфікації не взаємодіють між собою, недостатньо розвинена система методичного супроводу викладача на різних етапах його професійної кар'єри.

Проблемним залишається питання методологічної бази підвищення кваліфікації викладачів. Орієнтація на діяльнісний підхід (його реалізація ефективна через поєднання активного та дистанційного навчання) вимагає застосування тренінгів та ігрових методів навчання (ділових, організаційно – діяльнісних ігор).

Підвищення кваліфікації викладачів особливо актуальне при забезпеченні впровадження інноваційних технологій у ВНЗ, при адаптації педагога до нової посади, в передатестаційний період.

Підвищення кваліфікації викладачів ВНЗ як форма навчання дорослих, обумовлене специфікою і своєрідністю завдань навчання дорослих людей. Антропологічний підхід характеризує стан дорослості психофізіологічною і соціальною зрілістю, цивільно -правовою дієздатністю, економічною самостійністю і залученістю до сфери професійної праці. Зауважимо, що здатність дорослих до навчання залежить від тривалості та якості здобутої раніше освіти, досвіду професійної діяльності, що підсилює пізнавальну активність. Доросла людина сама визначає які результати освіти їй потрібні, в який термін і якої якості.

Програми підвищення кваліфікації реалізуються в наступних формах: з відривом від основної роботи (очна форма навчання), без відриву від роботи (заочна, дистанційна); з частковим відривом від роботи (майстер-клас), навчання за індивідуальними планами, екстернат.

Сьогодні на зміну традиційним інформаційним цілям підвищення кваліфікації викладачів приходять розвиваючі цілі Вивчення переваг викладачів закладів освіти І-ІІ рівнів акредитації м. Одеси, що підвищували кваліфікацію протягом 2011-2012, 2012-2013 н.рр. у виборі форм підвищення кваліфікації дозволило дійти висновку, що найбільш запитаними є особистісно-орієнтовані технології навчання. Перевага надається практичним заняттям, які спрямовані на засвоєння інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних методів навчання. У ході дослідження було проведено опитування слухачів курсів підвищення кваліфікації: 65 % слухачів надали перевагу заняттям у формі круглих столів, мозкових штурмів і дискусій, в ході яких є можливість спілкуватись, обмінюватись досвідом та співпрацювати з колегами.

Сучасна система підвищення кваліфікації являє собою гнучку, динамічну систему, адекватну вимогам конкретних освітніх установ і враховує рівень професійної та методичної компетентності педагогів. Організація підвищення кваліфікаці повинна відповідати (за А.А. Кірсановим, В.В. Кондратьєвим) наступним загальнонауковим і специфічним принципап перепідготовки та підвищення кваліфікації слухачів:

- динамічності (можливість зміни і доповнення змісту освітніх програм);
- усвідомленні перспективи (усвідомлення викладачами і слухачами перспектив навчання);
- різнобічності методичного консультування (передбачає високий рівень зацікавленості слухачів і компетентності викладачів);
- принцип паритетності (суб'єкт – суб'єктна взаємодія слухача і викладача).

Організація заходів підвищення кваліфікації викладачів найбільш ефективна за умови відповідності принципам і технологіям активного розвиваючого навчання. Такі технології дозволяють прийняти активну позицію у навчальному процесі; використовувати у процесі навчання власний професійний досвід; проявляти самостійність щодо пошуку засобів вирішення проблем; визначати і відстоювати особисту точку зору і т.і.

Інноваційне навчання дорослих сприяє успішній адаптації до змін зовнішнього середовища, забезпечуючи тим самим потенціал розвитку, цьому сприяє занурення колективу у професійні проблеми.

Підвищення кваліфікації необхідно здійснювати диференційовано за такими ознаками: стаж, організація процесу навчання, кваліфікація, зміст навчання (впровадження нових дисциплін, освітніх програм, навчально-методичних комплексів, інноваційних педагогічних технологій). Становленню нового професійного мислення сприяють особистісно-орієнтовані форми і методи навчання, що роблять слухачів системи підвищення кваліфікації активними його учасниками, сприяють переведенню слухачів зі стану пасивних спостерігачів до позиції творців власного освітнього простору, власної траєкторії навчання, що в кінцевому результаті забезпечує безперервний професійний саморозвиток.

САВОНЮК РОМАН ЮХИМОВИЧ

методист вищої категорії Кримського Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій при Раді міністрів АР Крим, к. ю. н., доцент

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ

Реформування країни не можливе без відповідних організаційних заходів, певних матеріальних затрат і, відповідного кадрового забезпечення. Вбачається, що у цьому контексті публічна влада, зокрема органи державної влади і органи місцевого самоврядування, потребують суттєвого оновлення. Для цього, в першу чергу, потрібні нові, патріотично налаштовані, чесні, фахові та ініціативні люди і, не тільки нові люди, ще й справжні лідери. У загальному розумінні, лідерство є різновидом влади, може бути соціальною позицією та обов'язково передбачає наявність такої індивідуальної властивості особи як позитивний вплив на інших людей. В українському суспільстві лідерство значною

мірою сприймається лише як провладне, партійне, політичне (чи партійно-політичне), а лідер є висуванцем (чи представником) певної партії або ж іншої політичної сили та який діє, відповідно, в їх інтересах. За твердженням Г. Кернеса «…сьогодні політичні партії в Україні скоріше нагадують олігархізовані політичні структури, які працюють на задоволення особистих інтересів невеликої групи осіб» [1, с. 361]. У сучасній вітчизняній історії, лідерами самі себе часто оголошують керівники політичних партій. А тому й більшість наукових досліджень в Україні присвячено, як правило, політичному лідерству [2, 3]. При цьому, зазначимо, що достатньої ясності та певної єдності з цієї проблематики поки що не існує. Заслуговує на увагу теза про те, що: «В Україні роль політичних лідерів особливо значна, оскільки вони виступають потужним державостверджуючим (чи то гальмуючим) чинником перехідного часу і водночас прикладом закономірностей розвитку правлячого прошарку посттоталітарного типу в цілому, його реальної спроможності виконувати політико-управлінську роль в умовах ринкових відносин й реформаційних змін» [3, с. 1].

У статті зроблена спроба окреслити проблема, чинники та детермінанти за яких відбувається формування лідерів публічної влади. Скоріше всього особа може проявити себе як публічний лідер в регіоні, на відміну від столиці, де вона (особа – Р.С.), перш ніж стати лідером має уніфікуватися під певні вимоги партійної чи владної системи, або ж – більш «вагомого» лідера, втрачаючи при цьому окремі свої, зокрема й позитивні, амбітні) риси як особистість, а деколи – й кращі людські якості. До найбільш актуальних і негативних проблем, за яких в Україні відбувається формування та становлення публічних лідерів, слід віднести наступні: відсутність національної ідеї та національної єдності; незадовільні темпи економічного розвитку, високий зовнішній борг; скорочення малого та середнього бізнесу; низький рівень довіри людей до публічної влади та її інститутів; нестабільність політичної ситуації в країні. зокрема, протистояння і відсутність розумного діалогу влади та опозиції; малоефективна діяльність вищого законодавчого органу, незрілість вітчизняного інституту парламентаризму та відсутність у виборців важелів впливу на депутатів; стан судівництва, зокрема, вибіркове правосуддя; недоліки виборчого процесу та недосконалість виборчого законодавства; погіршення становища у соціальній сфері, подальше розшарування суспільства; екологічні проблеми та відсутність відповідних ефективних заходів; високий рівень злочинності, незадовільна кримінологічна ситуація, зокрема, стабільно високий відсоток не розкритих крадіжок особистого майна; гальмування або ж пробуксовування реформаційних процесів; нестабільний інвестиційний клімат; демографічні проблеми та скорочення чисельності населення; тенденція до збільшення кількості українців, які бажають емігрувати за кордон; приниження ролі органів місцевого самоврядування в політичному житті країни; відсутність зрілих інститутів громадянського суспільства та їх реального впливу на владу; заангажованість окремих ЗМІ та протистояння в інформаційному просторі;

Що ж до чинників, які детермінують формування лідерів публічної влади, то серед них найбільш негативними, на наш погляд, є: втрата довіри людей до публічної влади та її лідерів; факти вчинення правопорушень представниками публічної влади; криміналізації публічної влади; корупція, яка стала невід'ємною складовою діяльності публічної влади; недостатній рівень фахової (професійної) компетентності окремих керівників публічної влади; все більш негативний імідж представника публічної влади в суспільстві.

Закономірно, що час, економічні та політичні процеси по-різному впливають на формування публічних лідерів. Справжні лідери формуються, як правило, у найбільш публічних і популярних сферах життя – державному управлінні, депутатській діяльності, де є реальна можливість «показати» себе. Стати «лідером» невеличкої групи людей можна «на час», за певних, специфічних для України, умов. Але справжнє лідерство базується на довірі багатьох людей та на справах. При цьому, як зауважила І. Росколотько, довіра в сучасному суспільстві є елементом соціального капіталу та вкрай необхідна суспільству, у тому числі – українському, а проблему недовіри державні керівники все ще не усвідомлюють. На її думку, довіра, виступаючи необхідною передумовою соціального капіталу, виникає в суспільстві як вираз очікування нормального, чесного поводження й взаємодії на основі соціальних цінностей, норм, традицій, звичаїв. Довіра – одна з найбільш важливих синтетичних сил у суспільстві [4, с. 193]. Але чи замислюються про це ті, хто вважає себе публічним лідером чи претендує на таке лідерство у владних структурах? Щодо багатьох – є великий сумнів.

Справжні ж публічні лідери сьогодні, на нашу думку, можуть з'явитися завдяки таким важливим складовим як: 1) комплексне бачення та знання ними проблем і потреб українського суспільства, а також шляхів їх вирішення; 2) уміння правильно визначати конкурентні переваги та можливості певного регіону (області, міста); 3) наявність (чи підготовка) реальної, економічно виваженої програми дій; 4) наявність або створення ефективної команди для її реалізації; 5) уміння досягати позитивних результатів. У кожного публічного лідера мають бути чітко визначені: мета, завдання та певна місія. Зрозуміло, що формування публічного лідера відбувається за наявності певних ризиків, коли доводиться приносити в жертву особисте (сім'ю, здоров'я, зв'язки, кар'єру) заради майбутнього. При цьому важливо вміти, за необхідності, вчасно змінювати форми, методи, засоби, бути готовим навіть до втрати членів команди, але зуміти зберегти ідею та досягти мети. Це зовсім не означає, що потрібно будь-яким шляхом, наприклад, кримінальним.. Той, хто вийшов з під дії Закону, автоматично попадає під дію беззаконня. Українська кримінальна хроніка останніх років – тому підтвердження. Крім того, той, хто хоче бути публічним лідером може бажати слави, але аж ніяк не матеріального збагачення.

Будь-які, навіть науково обґрунтовані поради та рекомендації не є гарантією досягнення успіху. Вони можуть стати лише запорукою та дороговказом на шляху до цього. Щоб бути справжнім публічним лідером людина має мати певні природні задатки, гідність, шляхетність, мудрість. А вже до цього – всебічні знання та досвід, повагу до людей, вміння керувати собою, а також високе почуття відповідальності.

Список використаних джерел.

1. Кернес Г.А. Рекрутування та оновлення політичної еліти / Г.А.Кернес // Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 травня 2012 р.: до 15-річчя галузі науки «Державне управління». – К : НАДУ. – С. 361-362.
2. Кузнєцова С. В. Політичне лідерство: сутність та механізми формування в Україні : автореф. дис. … канд. політ. наук / С. В.Кузнєцова. – К., 2002. – 19 с.
3. Осипова С. А. Сучасні тенденції формування інституту політичного лідерства та їх прояв в Україні : автореф. дис. канд. політ. наук / С. А.Осипова. – Одеса, 2006. – 16 с.

4. Росколотько І. А. Проблема довіри в сучасному суспільстві як елемент соціального капіталу / І.А.Росколотько // Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнародною участю, 2 листопада 2012 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2012. – С. 192-193.

СЕРЬОГІНА НАТАЛІЯ КАМІЛІЇВНА

доцент кафедри менеджменту та управління проектами
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

РОЗВИТОК СПРОМОЖНОСТІ ЛІДЕРІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Важливість приділення уваги питанню лідерства та розвитку лідерського потенціалу сьогодні є очевидним як для приватних, так і державних інституцій, які визнають, що їхнє робоче середовище постійно змінюється, і що успіх організацій значною мірою залежить від якості їхніх лідерів.

Справа в тому, що ефективність державного управління залежить від того, наскільки лідери органів публічної влади розуміють цілі реформ та мають відповідний рівень професійної компетентності задля їхньої реалізації. Як наслідок, необхідною умовою реформування органів публічної влади в Україні є розвиток професійної, етичної, політично-нейтральної публічної служби та відповідно розвиток сталої спроможності до лідерства [6].

Кожна країна визначає свій підхід до розвитку спроможності лідерів.

На шляху до євроінтеграційних процесів Україна використовує досвід європейських країн щодо визначення компетенції лідерства.

В Європейському Союзі компетенції лідерства визначено як на наднаціональному рівні – компетенції лідерства для європейських лідерів, так і на рівні окремих країн-членів ЄС – у Нідерландах, Польщі, Естонії, Ірландії тощо. Необхідні для своїх країн компетенції лідерства також визначили інші країни євроатлантичної спільноти, зокрема, Канада [7].

Одним з нагальних завдань на шляху реформування органів публічної влади є розмежування політичних та адміністративних посад. Профіль компетенції лідерства є одним з інструментів, який фіксує відмінність між політичними та адміністративними посадами [2].

Насамперед профілі компетентності повинні стати основою для професійного розвитку лідерів органів публічної влади: від визначення особистих потреб у навчанні і підвищенні кваліфікації до вдосконалення системи публічної служби загалом.

Профіль компетенцій лідерства є описом набору компетенцій та відповідно – пов'язаної з ними поведінки, що безпосередньо стосується лідерів органів публічної владидля забезпечення реалізації ними функцій лідерства, сприяння реалізації реформ та приведенню публічної служби до стандартів Європейського Союзу [2].

Лідером може бути лише та особа, яка має певний набір компетенцій та користується авторитетом серед оточення. Механізм реальної влади спирається або на повноваження, або на авторитет, чи на те й інше разом.

Влада керівника заснована на повноваженнях і передбачає обов'язкове підкорення та наявність можливості легітимного примусу. Обсяг повноважень документально закріплений та визначається місцем керівника в ієрархії влади та не залежить від його індивідуальних здібностей. На відміну від повноважень, авторитет дає змогу здійснювати владу без примусу [3].

Таким чином, можемо констатувати, що однією з ключових категорій загальних визначень лідерства, є категорія «мистецтво», що передбачає наявність у носія лідерських якостей, певної психічної енергії. Домінуючим критерієм вираження суті феномену лідера є прагнення до влади [7].Лідер – це наділений найбільш ціннісним потенціалом індивід, який має провідний вплив в групі.Отже, розвиток спроможності лідерів є необхідною умовою для реформування органів публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Артеменко Н. Планування кар'єрного розвитку державного службовця / Н. Артеменко // Вісник державної служби. – 2010. – №3. – С. 76-79.

2. Безверхнюк Т. М. Формування профілю професійної компетентності посади державного службовця / Т. М. Безверхнюк. – http: // archive.nbuv.gov.ua / e-journals / tppd / 2012_11 / zmist / R_3 / 01%20Bezverhnuk+.pdf. – Назва з екрану.

3. Нинюк І.І. Професіоналізм державних службовців: сутність, стан та особливості формування : Автореф. дис. канд. наук з держ.упр. – К., 2005. – 16 с.

4. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // nads.gov.ua / control / uk / publish / article?art_id

5. Про державну службу: Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 4050-17

6. Серьогіна Н.К., Виноградова Н.Л. Запровадження профілів професійної компетентності посад державної служби в Україні: проблеми і перспективи // Зовнішньоекономічна політика держави та актуальні проблеми митної справи: економіко-управлінські, правові, інформаційно-технічні, гуманітарні аспекти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 30 листопада 2012. – С. 103 – 105

7. Яцюк В. Принципи підвищення кваліфікації державних службовців в Україні / Яцюк В. // Вісник УАДУ №4. – 2010. – С. 29-37.

СМОЛОВА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ЯК НЕ ВТРАТИТИ ДОВІРУ ВИБОРЦІВ
(до питання відповідальності та професійності у діяльності депутатів місцевих рад)

Сьогодні в українському суспільстві спостерігається надзвичайно низький рівень довіри громадян до влади. Як показують результати соціологічних досліджень, найнижчий відсоток довіри в українців до судів – 16,6 %. Дещо вищі показники мають Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та Президент України – 16,7 %, 19,8 % та 26,6 % відповідно. Схожа тенденція спостерігається і на місцевому рівні: не дивлячись на те, що рівень довіри до місцевих рад з боку громад дещо вищий (33,5 %), однак він залишається все ще доволі низьким у порівнянні з показником рівня довіри до церкви, якій громадяни довіряють найбільше (71,7 %) [2]. Головними причинами недовіри до депутатів місцевих рад є безвідповідальне ставлення депутата до своїх обов'язків у виборчому окрузі, непрофесійність та некомпетентність при вирішенні питань територіальної громади, недотримання правил депутатської етики та інші.

Важливе значення в контексті означуваної проблематики має розгляд питання відповідальності та професійності у діяльності депутатів місцевих рад як чинників, здатних як підвищити, так і знизити рівень довіри виборців до своїх обранців.

Аби зберегти довіру своїх виборців та у подальшому розраховувати на їх підтримку, депутат місцевої ради повинен нести відповідальність перед ними, в першу чергу, за виконання обіцянок, даних в ході своєї передвиборчої агітації. В даному випадку стосунки між депутатом і виборцем не мають правової основи і лежать винятково у площині перспективної відповідальності депутата. Перспективна відповідальність характеризує позитивне ставлення особи до своїх вчинків, бажання зробити їх краще, розуміння їх важливості для суспільства. Це відповідальність за майбутню поведінку. Заяць Н. В. зазначає, що лише перспективна відповідальність покладає на депутатів певні обов'язки, що мають правовий характер і стимулюють їх активність у прийнятті рішень, ініціативність у виконанні своїх обов'язків. Заслуговує на увагу слушне зауваження дослідника з приводу того, що суб'єкти відповідальності виконують свої обов'язки не лише під впливом примусових, каральних санкцій, правових заборон; вони можуть вільно здійснювати свій вибір та виконувати приписи правових норм не через страх бути покараним, а свідомо та добровільно, керуючись почуттям гідності, особистого та службового обов'язку, отримуючи задоволення від високопрофесійно виконаного обов'язку. «Чим вище рівень в позитивному сенсі, тим рідше наступає ретроспективна відповідальність», – стверджує Заяць Н. В. [3]. Перспективна відповідальність робить акцент на внутрішньому усвідомленні депутатом своєї важливої ролі у житті територіальної громади. Разом з тим, складні реалії сьогодення дають нам привід погодитися з думкою Грушанської Н. І., яка, досліджуючи питання відповідальності та контролю за діяльністю депутатів Верховної Ради України, стверджує, що «апеляції до совісті парламентарія замало задля належного здійснення депутатського мандата» [1, с. 168]. Покращити ситуацію, на нашу думку, могло б запровадження правового механізму юридичної фіксації передвиборчої програми майбутнього депутата, який би стимулював виконання депутатом своїх обіцянок та передбачав правову відповідальність народного обранця за зраду інтересів виборців. Однак, застосування такого механізму можливе лише за умови внесення змін у виборче законодавство України.

Важливим фактором збереження довіри виборців до депутатів є їх професійність у прийнятті вагомих для громади рішень. Адже, наскільки високопрофесійними є ці рішення, залежить у подальшому якість та рівень життя її членів. Всі рішення повинні бути прийняті у межах повноважень ради та не суперечити законам. Чинне законодавство України не ставить вимог щодо освіти чи професії майбутнього депутата. Особі, яку громада обрала представляти та захищати її інтереси, але яка, в силу тих чи інших обставин, ніколи не стикалася з юридичної практикою чи роботою над підготовкою законодавчих актів, буває досить важко зорієнтуватися в обов'язках депутата місцевої ради. На сьогодні питання підвищення кваліфікації депутата регулюється статтею 33-1 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [4], у якій законодавець досить лаконічно говорить про те, що народний обранець має право підвищувати свій кваліфікаційний рівень. Порядок організації підвищення кваліфікації депутата місцевих рад визначає відповідна рада. Разом з тим, розпорядженням Кабінету Міністрів України [5], Національному агентству з питань державної служби доручено розробити план заходів щодо реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Але, якщо порядок організації підвищення кваліфікації депутата місцевих рад визначає відповідна рада, то видається за доцільне саме радам доручити розробку необхідного плану заходів, що сприяли б підвищенню кваліфікації її членів, та закласти відповідні витрати у свої бюджети.

Позитивне вирішення питання підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад ускладнюється окремими чинниками. Зокрема, обмежений тривалістю каденції час для навчання, небажання депутата підвищувати свій професійний рівень з різних причин, невизначеність правового механізму притягнення до відповідальності за відмову у проходженні курсу підвищення кваліфікації члена депутатського корпусу і т. ін. З метою покращення ситуації вважаємо за необхідне внести зміни до Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» щодо обов'язкового характеру проходження курсу підвищення кваліфікації депутатами місцевих рад.

Зважаючи на порядок формування представницького органу місцевого самоврядування, до визначення кваліфікаційного рівня депутата не може бути застосована дія атестаційних чи кваліфікаційних комісій. Їх роль повинні виконувати самі ради, які на своїх пленарних засіданнях мали б право заслуховувати звіт депутата про проходження ним курсу підвищення кваліфікації та давати відповідні висновки щодо атестації чи не атестації свого колеги. Ця інформація також повинна надаватися на вимогу будь-якого члена територіальної громади в усному або письмовому вигляді.

Незважаючи на законодавчі норми, депутат повинен, в першу чергу, сам розуміти важливість заходів, пов'язаних з підвищенням свого кваліфікаційного рівня, що дадуть можливість йому бути компетентним у вирішення питань свого виборця, дозволять професійно виконувати свої обов'язки як в раді, так і у виборчому окрузі та будуть сприяти підвищенню рівня довіри до нього як представника публічної влади з боку громадян.

Список використаних джерел.

1. Грушанська Н.І. Відповідальність і контроль щодо діяльності парламентаріїв України та європейських країн. : матеріали Міжнар. наук. конф. «Європа, Японія, Україна: шляхи демократизації державно-правових систем». – К. – 2000. – С. 165-168.
2. Довіра до влади. Ставлення до виборчої реформи (серпень-2011) / Лабораторія законодавчих ініціатив. Експертні матеріали: соціологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // parlament.org.ua / index.php?action =publication&id=8&ar_id=2388&ch_id=76&as=0.
3. Заяць Н. В. Особливості прояву позитивної конституційно-правової відповідальності в діяльності інститутів народного представництва / Н. В. Заяць // Науковий вісник Львів. державного університету внутрішніх справ, 2010. – № 2. – С. 79 – 88.
4. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11.07.2002. № 93-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 40. – С. 290. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 93-15.
5. Про схвалення Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.11.2011 № 1198-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 1198-2011-%D1%80.

СОЛОВЙОВ СЕРГІЙ ГРИГОРОВИЧ

доцент кафедри інформаційної політики та технологій
НАДУ при Президентові України, к.соц.н.

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛІДЕРСТВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Характеристика лідерства, застосовувана стосовно діяльності в органах публічної влади, наводиться у «Вимогах до рівня професійної компетентності осіб, які претендують на зайняття посад державної служби». У цьому документі лідерство трактується як «здатність керувати і заохочувати колег, підлеглих і партнерів діяти для досягнення цілей» [3].

Досвід свідчить, що лідерство можна розглядати в двох площинах: лідер формальний, тобто керівник, призначений вищими інстанціями, і лідер як уособлення прагнень, виразник настроїв групи, тобто визначений колективом. На думку практиків, для того, щоб стати лідером, не обов'язково очолювати організацію [1, с. 26]. Проте ідеальним варіантом для органів публічної влади слід вважати поєднання цих двох реалій, коли б керівник органу влади мав би авторитет і серед своїх підлеглих, і серед більшості громади.

Досягнення статусу лідера неможливе без застосування й розвитку комунікативних навичок. Це було важливим завжди, але особливо гостро виявляється в епоху розвитку інформаційного суспільства. Не лише тому, що громадяни потребують відкритості у діяльності владі, а й через те, що інтенсивність обміну інформацією постійно збільшується. Впливом на зміст та інтенсивність комунікації значною мірою визначається вплив на суспільство. Отже претендент на лідерство мусить дбати про те, щоб його дії були переконливими для цільової аудиторії – не лише для підлеглих, а й для громадян. Адже «темпи і спрямування економічних та політичних реформ значною мірою визначаються мірою готовності до них широких соціальних верств населення, наявністю у них бажання та волі до змін» [2. с. 6]. І саме комунікація, налагоджуючи взаємовигідні стосунки у площині «влада-суспільство», дає змогу лідеру реалізуватися й втілити заплановані заходи, отримавши підтримку громади.

«Вимоги до рівня професійної ….» розкладають комунікативні навички на сім складових: ефективна комунікація; надання консультацій і порад іншим; зв'язки з громадськістю; управлінська адаптація; управління та підтримка інших; уміння працювати в команді; управління конфліктом. Ці навички можна вважати інструментами лідера для забезпечення ефективного впливу на партнерів і виконавців. Причому, для досягнення мети лідеру органу публічної влади (керівнику) корисно спиратися на лідерів думок у суспільстві – авторитетних у своїх галузях діячів.

Лідери думки, як свідчить дворівнева модель комунікації Г.Лассвела, отримавши й усвідомивши інформацію (в даному разі – з боку органу публічної влади), здатні її трансформувати у вплив на маси. Ігнорування цієї важливої ланки донесення задумів і переконань керівника може негативно позначитися на сприйнятті діяльності органів публічної влади в цілому. Таким чином, навіть маючи певні підстави вважати себе лідером, керівник насправді не матиме підтримки громадян і не зможе ефективно здійснювати свою діяльність.

Тому природно, що до характеристик, необхідних лідеру, фахівці обов'язково включають здатність комунікувати. Наприклад, серед 21 обов'язкових якостей лідера Джон Максвелл три з них відводить саме комунікативним навичкам: лідер повинен уміти спілкуватися, уміти слухати й уміти налагоджувати взаємовідносини. Він пояснює: «Якщо ви ладитимете з людьми, вони ладитимуть з вами».

Серед сучасних технологій, здатних сприяти налагодженню контактів лідера з громадою, можна назвати соціальні мережі, блоги, живі журнали, сайти. Державні, політичні діячі, керівники центральних чи місцевих органів публічної влади мають змогу зацікавлювати громадян своєю роботою, долучатися до громадських дискусій, пропонувати свою думку. Це формуватиме почуття спільності, внаслідок чого можна очікувати, що керівник органу влади стане лідером, який мотивує і підлеглих, і громадян на досягнення цілей. «Здатність будувати міцні, тривалі стосунки з людьми – важлива якість істинного лідера… Сьогодні, перш ніж сповна віддатися роботі, люди надають перевагу налагодженню з лідером особистого контакту. Вони наполягають на можливості спілкуватися з ним, бо знають: довіра й інтерес до справи формуються завдячуючи відкритості й глибині стосунків. І, в свою чергу, демонструють більшу відданість справі й компанії» [1, с. 32].

Свідченням використаня реалій інформаційної доби можна назвати сторінки в соціальних мережах, які ведуть вищі посадові особи держави, члени Кабінету Міністрів України, міські голови, всі, хто претендує на лідерські позиції в суспільстві. Проте дослідження, здійснене слухачами Національної академії державного управління при Президентові України свідчить про слабку зацікавленість значної частини авторів інтернет-сторінок у налагоджені комунікативних

зв'язків із громадянами. На 40 листів, надісланих представникам органів публічної влади й політичним діячам у ході експерименту, надійшло 9 відповідей. Безперечно, частка тих, хто зацікавлений у зворотному зв'язку, має бути більшою.

Потреба в комунікації «влада-громадськість» зростатиме, зокрема на тлі запровадження технологій електронної демократії. Та на сьогодні проблематично вважати, що всі керівники органів публічної влади свідомі ролі комунікацій у становленні їх як лідерів. Комунікативний аспект формування лідерства потребує насамперед уміння майбутнього лідера знайти розуміння серед громади, щоб внаслідок переконати їх разом здійснювати заплановане.

Список використаних джерел.

1. Джорж Б. Уроки выдающихся лидеров. Как развить и укрепить лидерские качества / Билл Джорж, Питер Симс. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 352 с. С. 32

2. Логунова М. Соціально-психологічні аспекти управлінської діяльності / М. Лагунова. – К.: Центр сприяння інституціонального розвитку державної служби, 2006. – 196 с. С. 6

3. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення профілів професійної компетентності посад державної служби у державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим або їх апараті» / Наказ від 20 липня 2012 року № 148. – Національне агентство України з питань державної служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // nads.gov.ua / control / publish / article?art_id=598367. – Назва з екрана.

СУЛІМОВА СВІТЛАНА ІВАНІВНА

директор Вінницького міського центру
соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, к.держ.упр.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЗМІН

Одне з найбільш актуальних завдань для всіх європейських країн, в тому числі – і для України є вдосконалення місцевого і регіонального управління, пошук нових шляхів та можливостей для збільшення ефективності діяльності місцевої влади.

Проблема лідерства дедалі частіше почала привертати до себе увагу, особливо в нестабільні періоди соціального розвитку, який характеризується великим об'ємом інформації, швидкоплинністю часу, психічним та фізичним навантаженням на особистість, коли обмеженість у ресурсах в наслідок кризових проявів призводить до потреби максимальної активізації та використання людського фактору.

Найрізноманітніші аспекти досліджували зарубіжні вчені та вітчизняні.Проблему лідерства досліджували Г. Лассуела, Ч. Мерріам, Б. Скіннер, У. Уайт, Т. Адорно, Г. Мар-кузе, Е. Фромм, Х. Арендт, Є. Аркін, О. Залужний, П. Загоровський, С. Лозинський, Г. Ашин, Ф. Бурлацький, Д. Волкогонов, М. Ільїн, Б. Коваль, В. Соловйов, А.Гук та інші.

У рамках пошуку нової моделі формування сучасного лідерствав Україні використовує різні можливості та інструменти – як внутрішні, так і ті, які пропонуються і апробовані у інших країнах та на міжнародному рівні, і зокрема Радою Європі, яка є однієї з найбільш представницьких та поважних інституцій, яка допомагає країнам у вирішенні актуальних завдань розвитку у сферах своєї компетенції, в тому числі – забезпечення дотримання високих європейських стандартів в сфері місцевої демократії.

Україна має багатий та давній досвід співпраці Радою Європи, а «зміцнення місцевої демократії та сприяння реформам місцевого самоврядування» – є одним з пріоритетів Плану дій Ради Європи для України на 2011 – 2014 роки, який в свою чергу побудований на пріоритетах, визначених Президентом і Урядом України.

З метою реалізації цього пріоритету, Рада Європи та її Центр експертизи з питаньреформи місцевого самоврядування реалізує в Україні програму «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні».

Головною метою Програми є допомога Україні у створенні сильної та ефективноїсистеми місцевого самоврядування через сприяння у запровадженні та дотриманні

європейських стандартів та інноваційних механізмів врядування.

В рамках діяльності Програми експерти Ради Європи забезпечують правову допомогу уряду та органам місцевого самоврядування в процесі підготовки до реалізації реформ з децентралізації. Надається сприяння у вдосконаленні законодавства відповідно до стандартів Європейської хартії місцевого самоврядування. Зокрема при безпосередній підтримці Ради Європи був розроблений проект Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

За підтримки Ради Європи центральні органи влади та органи місцевого самоврядування:

- розбудовують правову базу місцевого самоврядування;
- запроваджують інструменти покращення ефективності управління;
- проводять конкурси обміну кращими практиками для виявлення, відзначення та поширення добрих практик місцевого самоврядування і корисних ініціатив;
- підвищують спроможність спільних дій асоціацій органів місцевого самоврядування;
- вдосконалюють інституційне лідерство та лідерські спроможності керівників.

Одним з елементів діяльності програми стало впровадження в Україні інструментарію Ради Європи «Сучасне лідерство для сучасного місцевого самоврядування». На базі цього інструментарію експертами Ради Європи та українськими фахівцями було розроблено тренінг «Академія лідерства в Україні».

Мета тренінгу – вдосконалення кваліфікації місцевих керівників через розвиток та підсилення їх лідерських здібностей.

Лідерство – це здатність не лише управляти, але й надихати, не лише формулювати завдання та контролювати його виконання, а й вселяти ентузіазм у працівників, передаючи їм *своєбаченнямайбутнього й допомагаючи їм*

адаптуватися до нового. За визначенням фахівців лідерство як один з елементів управлінського процесу значно підвищує його результативність [1].

Відповідно, концепція «Академії лідерства» передбачає, що ефективне лідерство може суттєво підвищити результативність діяльності органу місцевого самоврядування.

З 2011 року декілька груп представників місцевого самоврядування, відібраних Асоціацією міст України, пройшли цей тренінг. З 2013 року за матеріалами тренінгу проходять навчання групи сільських та селищних голів, відібраних Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад.

Матеріали «Академії лідерства» та курс тренінгу стане невід'ємним елементом у формуванні лідерів органів публічної влади в контексті підвищення рівня їх професійної компетентності.

Список використаних джерел.

1. Терен Н. Лідерство – це здатність не лише управляти, але й надихати // Вінницька газета. – 2013. –№69. – С. 2.

ЧЕРКАС ОКСАНА ГРИГОРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України,

РОЗВИТОК ЛІДЕРСТВА ЯК АСПЕКТ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД

Одним із основних аспектів модернізації підходів до управління людськими ресурсами є формування лідерів. Аналіз професійної діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад, підвищення рівня їх професійної компетентності актуалізує дослідження проблематики формування лідерів, спроможних та відповідальних за впровадження змін у процесі здійснення реформ.

Відповідно до основних цілей Стратегії державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 01.02.2012 № 45 / 2012 реалізація державної кадрової політики передбачає перегляд кваліфікаційних характеристик у частині визначення знань, умінь, навичок, ціннісних характеристик і особистих якостей працівників [3]. Законом «Про державну службу» (далі – Закон) від 17.11.2011 № 4050-VI, що набуває чинності 01.01.2014, впроваджується перегляд кваліфікаційних характеристик шляхом введення компетентнісного підходу [2]. Разом із тим, діюче в Україні законодавство не встановлює кваліфікаційні вимоги для кандидатів у народні депутати України та кандидатів у депутати місцевих рад. Зокрема, українське законодавство не передбачає освітнього цензу на виборах будь-якого рівня. Відсутність цього цензу в Україні обумовлюється наступним:

1) необхідністю забезпечення передбаченого у ч. 1 ст. 38 Конституції України права громадян України вільно обирати та бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

2) кількісний показник населення сіл і селищ з вищою освітою втричі нижчий ніж міського (за результатами Всеукраїнського перепису населення України 2001 року);

3) обрана особа, насамперед, несе перед своїми виборцями політичну відповідальність за свою діяльність на відповідній посаді.

Проте, саме професійний, інтелектуальний та культурний рівень народних депутатів України визначає інноваційний та має забезпечити динамічний розвиток суспільства. А від освітньо-професійного рівня голови громади, депутатів місцевих рад, як правило, залежить результативність управління на місцевому рівні. Фаховість обраних представників визначається не тільки вмінням оперативно реагувати на суспільні настрої, приймаючи конкурентоспроможні рішення, а й можливістю забезпечення високої якості діяльності представницьких органів як державної влади, так і місцевого самоврядування.

Законодавство передбачає підвищення рівня професійної компетентності державних службовців у разі потреби, але не рідше одного разу на три роки [2]. На забезпечення організації, функціонування та розвиток системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад спрямовано ряд нормативно-правових документів. Зокрема, «Концепція формування системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» та «Концепція реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад». Однак, обмежені можливості бюджетів призводять до обмеження можливостей у сфері підготовки кадрів, що не дозволяє в повній мірі реалізувати завдання зазначених Концепцій. Це, в свою чергу, відображається на якості роботи представницьких органів влади. Крім того, вимоги щодо оцінок та підвищення рівня професійної компетентності депутатів усіх рівнів відсутні або носять рекомендаційний характер.

Недооцінка фактору компетентності обраних осіб як ресурсу модернізаційних процесів ставить під сумнів думку, що більша частина представницьких органів влади можуть стати повноцінними партнерами у процесі здійснення реформ. Розвиток лідерських якостей є одним із аспектів підвищення рівня їх професійної компетентності.

Науковці розглядають лідерство як здатність керувати і заохочувати членів тих чи інших соціальних груп діяти для досягнення певних цілей. Лідерство є важливим чинником мотивації працівників. Треба бути добрим лідером, щоб бути добрим керівником, але ці слова не синонімічні. Керівники мають владу завдяки своєму організаційному становищу; лідери мають владу завдяки підтримці своїх послідовників і прихильників [1, с. 370]. Враховуючи дане визначення, ми вважаємо, що розвиток лідерства при підвищенні рівня професійної компетентності як народних депутатів, так і депутатів місцевих рад, необхідно розглядати в контексті спроможності відповідати викликам часу та працювати у складних динамічних умовах.

Аналізуючи можливості застосування компетентісного підходу у професійній діяльності представницьких органів влади ми виокремлюємо напрямки, що потребують удосконалення:

1) в соціальному аспекті – формування розуміння у виборців необхідності обрання депутатами кандидатів, котрі відповідають визначеним профілям компетентності;

2) в економічному аспекті – вирішення питання фінансування Концепцій, особливо на рівні місцевих бюджетів, що сприятиме створенню умов для правового, економічного та організаційного забезпечення розвитку системи підвищення кваліфікації;

3) в інституційному аспекті – удосконалення нормативно-правової бази з метою запровадження компетентнісного підходу у професіоналізації діяльності представницьких органів влади;

4) в організаційному аспекті – деконцентрація системи підвищення кваліфікації депутатів усіх рівнів на засадах впровадження компетентісного підходу до професіоналізації діяльності представницьких органів влади та партнерства представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування.

На основі викладеного можливо відзначити, що регламентація професіоналізації діяльності представницьких органів як державної влади, так і місцевого самоврядування потребує подальшого вдосконалення. Визначення рівня професійної компетентності з урахуванням лідерських якостей на етапі висування та балотування у представницькі органи як державної влади, так і органів місцевого самоврядування дозволить розвивати кадровий потенціал представницьких органів влади.

Тому на сучасному етапі зростає актуальність науково-методологічного забезпечення створення профілів компетентності кандидатів у депутати та депутатів усіх рівнів. Запровадження оцінки рівня професійної компетентності депутатів усіх рівнів із урахуванням проблематики розвитку лідерських якостей, дозволить обґрунтувати необхідність та напрямки підвищення їх кваліфікації.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

2. Про державну службу; Закон України від 17.11.2011 № 4050-VI. – Режим доступу : http: // zakon3.rada.gov.ua / laws / show / 4050-17 / print138062310063 0442.

3. Указ Президента України від 01.02.2012 № 45 / 2012 «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки»: // [Електронний ресурс]. – http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 45 / 2012.

ЧЕРНЯЄВА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

завідувач кафедри української та іноземних. мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н, доцент

ХОЛОД МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри української та іноземних. мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОВНА ОСОБИСТІСТЬ ЛІДЕРА

Останнім часом значно виріс інтерес до постаті лідера, до аналізу його компетенцій та, звичайно, до його особистості. Безперечним є той факт, що дуже важливою компетенцією керівника – це ефективна комунікація, яка пов'язана з лідерством у команді, управлінням людьми, веденням змін, стратегічним управлінням, залученням, ефективними переговорами та управліннями конфліктами тощо [2, 210].

Вивчаючи питання комунікації як невід'ємною частину лідерства взагалі в нашій роботі ми хочемо виокремити мовленнєву компетенцію, як невід'ємну рису сучасного лідера. Під мовленнєвою компетенцією ми розуміємо вміння адекватно й доречно, практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, міркування тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні засоби (невербальну знакову систему) та інтонаційні засоби виразності мовлення. Мовленнєва компетенція лідера – це його володіння нормами вербального й невербального спілкування.

На сучасному етапі при аналізі феномену лідера та його мовленнєвої компетентності за основу беруться досягнення таких наук як риторика, соціопсихолінгвістика, неориторика, етносоціопсихолінгвістика тощо, що дозволяє побачити у процесі мовленнєвої діяльності людини наявність мовно / мовленнєвих знань, умінь та навичок, на яких базується професійно-мовленнєва комунікація, власний повсякденний, соціальний, практично-технологічний, комунікативний, професійний досвід, інтелектуальні, художні й організаційні здібності, моральні, етичні, релігійні та інші цінності.

Визначення показника «мовна / мовленнєва компетенція та компетентність особистості»: досконале володіння нормами мови та технікою мовлення, а також уміння правильно використовувати вербальні та невербальні знакові системи у процесі комунікації є ознакою мовної особистості. В нашій роботі ми розглядаємо мовну особистість саме лідера, тому що комунікація лідера (його особистий стиль спілкування) дуже пов'язана з його вмінням володіти мовленнєвою ситуацією, вмінням піднятися над обставинами спілкування та спрямувати розвиток дискурсу у необхідному напрямку. Дослідження феномену лідера з точки зору його комунікації завжди пов'язан з особистістю.

Перше звертання до категорії мовної особистості пов'язано з ім'ям німецького вченого І.Вейсгербера. Також це питання досліджували В.В.Виноградов, А.А.Леонтьєв, Г.І.Богін. У широкий науковий обіг це поняття було введене Ю.Н.Карауловим, який вважає, що мовна особистість – це людина, яка має здібності до створення та сприйняття текстів, що розрізняються: а) ступенем структурно-мовної складності; б) глибиною та точністю відображення дійсності; в) визначеною цільовою спрямованістю [1].

Досі авторитетна французька школа психологів та психоаналітиків, яка пов'язує себе з імя'м Лакана та отримала назву «лаканизму», бачить у мові (а точніше у текстах, які може створити окрема особистість) повний та безостаточний вираз усіх без виключень особливостей її свідомого та несвідомого життя. У такому розумінні поняття мовної особистості дуже пов'язано з поняттям світогляду, як результат поєднання когнітивного рівня з прагматичним, результат взаємодії системи цінностей особистості, або «картини світу», з її життєвими цілями, мотивами поведінки та установлення, що проявляється у створених нею текстах [3].

Фактори, що формують мовну особистість:

1. Визначальні риси відмінності

- Зовнішні риси (батько, мати, школа, коло, спілкування,засоби масової інформації, загальна мовна ситуація,масова культура);
- Внутрішні риси (вік, стать, психологічні характеристики).

2. Ступень сприйнятливості.
3. Комунікативні потреби.
4. Мовна компетенція – дотримання до норм літературного грамотного мовлення.
5. Комунікативна компетенція – вміння сприймати у різних жанрах та різних ситуаціях мовлення.
6. Особливості комунікативної поведінки.

Якщо говорити про мовну особистість сучасного лідера, то безперечно, лідер має володіти високим рівнем мовної компетенції. Це можливо тільки за умов щоденного підвищення рівня мовної культури, формування комунікативності, розширення культурного рівня, формування навичка оцінювати мовленнєву поведінку, звертання до сучасної мовної ситуації, мови сьогодення, відношення з великою повагою до чистоти, правильності свого мовлення, відчуття себе творчою мовною особистістю.

Список використаних джерел.

1. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. – Изд.7. – М.: Издательство ЛКИ. – 2010. – 264 с.
2. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кіготь, Є. Барань, Т. Федорів; за заг. рег. І. Ібрагимової. – К. : Проект «Реформа управлінням персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.
3. Чудинов А.П. Политическая лингвистика : Учебное пособие. – Москва : Изд-ва «Флинта», «Наука». – 2006. – 254 с.

ЧУМАКОВА ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІДЕРСТВА ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ

На сьогодні одним із основних напрямів модернізації державного управління і, зокрема державної служби, є застосування компетентнісного підходу до всіх процесів управління людськими ресурсами. Недаремно основними завданнями Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 р. № 350, визначено: удосконалення організаційних засад державної служби з урахуванням компетентнісного підходу, передбаченого новою редакцією Закону України «Про державну службу» ; впровадження нової системи управління людськими ресурсами на державній службі в середньостроковій перспективі; формування висококваліфікованого кадрового складу державної служби. [1]

Цей підхід, на думку В.І.Барко, «викликає необхідність переглянути цілі, завдання та результати професійного навчання, розробки нових концептуально-методологічних основ професійної освіти, створення нових моделей підготовки фахівців з вищою професійною освітою, доопрацювання існуючих державних освітніх стандартів з урахуванням сучасних вимог до виконання професійної діяльності тощо». [4]

В Україні законодавча база, що дозволяє професіоналізму і компетентності стати провідними засадами державно-управлінської стратегії, створюється поступово. Так, у минулому році видано накази Національного агентства України з питань державної служби від 06.04.2012 р. № 65 «Порядок підвищення рівня професійної компетентності державних службовців» [2], яким визначається, що підвищення рівня професійної компетентності державного службовця здійснюється у формі професійних програм, спеціальних курсів, тематичних семінарів, тренінгів, стажування, в інших формах та шляхом навчання, в тому числі підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних закладах згідно із законодавством, а також від 12 листопада 2012 року, № 213 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення профілів професійної компетентності посад державної служби групи І у державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим або їх апараті», в якому визначено, зокрема, такі вимоги до рівня професійної компетентності [3]: мінімальні загальні вимоги до освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня та стажу роботи відповідно до статті 16 Закону України від 17 січня 2002 року № 2984III «Про вищу освіту» ; спеціальні вимоги до досвіду роботи (у відповідній сфері діяльності державних органів та / або у сфері державного управління); рівня професійної компетентності осіб, які претендують на ці посади (перелік спеціальних знань, умінь і навичок, а також особистих якостей, необхідних державному службовцю для ефективного виконання посадових обов'язків).

Однак, погоджуючись з В.Саламатовим треба відмітити, що «наведений у Методичних рекомендаціях перелік професійних компетенцій доволі широкий і водночас загальний. Він може слугувати лише як орієнтир, бо має скоріше теоретичний, ніж практичний сенс. Основні складові цього переліку досить важко виміряти, якщо оцінювати ці компетенції в конкретних осіб під час приймання на роботу. Практичне втілення компетентнісного підходу у вітчизняній державній службі потребує значного доопрацювання й залучення до цього фахівців з психології праці, професійної та соціальної діагностики». [6]

Враховуючи не тільки надії та сподівання, але й плани щодо трансформації системи державного управління в Україні важливо, аби і система управління людським потенціалом функціонувала чітко. Це можливо завдяки визначенню

моделі лідерських компетенцій осіб, які задіяні у зазначеній сфері. Адже профілі компетентностей лідерства повинні стосуватися не лише тієї діяльності, яку керівники виконують на сьогодні, але й враховувати його майбутні ролі та обов'язки. Крім того, вказані профілі гармонійно доповнюють профілі професійної компетентності, разом з якими можуть складати єдине ціле.

Вже є аксіомою те, що лідер потрібен там, де слід впроваджувати зміни. Якщо таких змін немає, можливо обійтися менеджментом. Тому, в сучасній економічній і соціально-політичній ситуації України, що постійно і непередбачувано змінюється, роль лідерів стрімко зростає. Кожна країна визначає свій підхід до розвитку їх спроможності, але в багатьох країнах створюються спеціальні установи або запроваджуються спеціальні програми навчання керівників, і, в першу чергу, керівників вищого корпусу. Крім того, впроваджуються спеціальні механізми, в тому числі, добору, оцінювання, визнання та заохочення, розвитку та підтримки для залучення й утримання в державному управлінні талановитих, компетентних, професійних керівних кадрів.

Зазначені стратегії мають різні назви, але їх суть полягає в одному: визначення основних компетентностей, і зокрема, компетентностей лідерства як тих ключових вимог до керівників-управлінців, яким вони мають відповідати, і на розвиток яких повинні спрямовуватися відповідні ресурси, щоб закласти підґрунтя для реалізації сучасної концепції щодо розвитку лідерства в державному управлінні. Ця діяльність повинна бути стратегічно зорієнтованою та довгостроковою, яка потребує належних постійних зусиль для надання всебічної підтримки керівникам упродовж усього їхнього терміну призначення, перебування та переміщення на посадах.

У Європейському Союзі компетентності лідерства визначено як на наднаціональному рівні – компетентності лідерства для європейських лідерів, так і на рівні окремих країн-членів ЄС. [5] Приємно, що Україна намагається не відставати у цьому процесі. Вже кілька років поспіль Школою вищого корпусу державної служби забезпечується проведення Програми розвитку лідерства. Протягом 2010-2012 років у ній взяли участь понад 300 осіб з Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Верховного суду України, центральних органів виконавчої влади.

Однак, заняття за вказаною програмою, що складається з 5 модулів проводяться протягом одного-двох днів з кожного модуля, що унеможливлює якісне навчання та розвиток відповідних компетентностей. Крім того, відбір для участі у зазначеній програмі здійснюється виключно на основі людського фактору в середині центральних органів виконавчої влади та інших владних структур.

Список використаних джерел.

1. Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 р.
2. Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 06.04.2012 р. № 65 «Порядок підвищення рівня професійної компетентності державних службовців». – http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / z071312
3. Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 12 листопада 2012 року, № 213 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення профілів професійної компетентності посад державної служби групи І у державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим або їх апараті». – http: // nads.gov.ua / control / uk / publish / article?art_id=627404&cat_id=581194
4. Барко В.І. Аналіз наукових підходів до ставлення поняття «професійна компетентність» сучасного фахівця / В.І. Барко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. − 2010. – № 5. [Електронний ресурс]. − Режим доступу : http: // www.nbuv.gov.ua / e. – journals / Vnadps / 2010_5 / 10bvikst.pdf.
5. Саламатов В. Відданість професійній компетентності – ключове питання часу. / Віче №15, 2013. [Електронний ресурс]. Код доступу: http: // www.viche.info / journal / 3793 /

ЧУП ІВАН АНДРІЙОВИЧ

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОФЕСІЙНО-КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ КАНДИДАТІВ НА ВИБОРНІ ПОСАДИ В ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (сільського, селищного голови)

Проблема професійності кадрів у таких сферах трудової діяльності, як державне управління та місцеве самоврядування, існувала завжди. Успішність її вирішення в першу чергу безпосередньо позначається на врегулюванні суспільних процесів загалом та організації життєдіяльності зокрема. Питання професійності, компетенції, професійної культури в місцевому самоврядуванні залишаються в центрі уваги науковців і практиків.

Положення Конституції України [2] та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6], наділяють широкими представницькими повноваженнями сільського, селищного голову, зокрема він: представляє інтереси громади у відносинах з іншими територіальними громадами, органами державної влади, підприємствами, установами і організаціями; головує на пленарних засіданнях відповідної сільської, селищної ради; очолює виконавчий комітет відповідної ради, головує на її засіданнях; несе персональну відповідальність за стан справ на місцевому рівні.

Разом з тим, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» сільський, селищний голова забезпечує здійснення у межах наданих законом повноважень органів виконавчої влади на відповідній території, дотримання положень Конституції України та законів України, виконання актів Президента України та відповідних органів виконавчої влади, організує роботу відповідної сільської, селищної ради та її виконавчого комітету, а також здійснює інші повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчих органів.

Враховуючи специфічні особливості місцевого самоврядування та з метою забезпечення ефективного виконання представницьких повноважень, сільський, селищний голова повинен знати:

- загальнотеоретичні основи управлінської діяльності та правничих дисциплін в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності у сфері місцевого самоврядування, зміцнення законності та правопорядку, чіткого виконання своїх службових обов'язків;
- закони та нормативні акти України, що регулюють засади діяльності представницьких органів місцевого самоврядування;
- зміст соціально-економічних процесів на рівні територіальної громади;
- загальні теоретичні та правові засади здійснення управління територіальною громадою, представницьким органом та її виконавчими органами;
- розподіл сфер діяльності в процесі управління сільською, селищною громадою;
- етику, культуру ділового та політичного спілкування;
- механізм формування та управління бюджетом;
- організацію, форми і методи роботи представницького органу;
- проблеми соціального захисту членів територіальної громади;
- основи раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища;
- основні заходи із запобігання виникнення надзвичайних ситуацій;
- основи кадрової політики;
- механізм прийняття управлінських рішень;
- основи організаційно-кадрової роботи;
- основи службового діловодства;
- відомості в галузі зв'язків з громадськістю та співпраці із засобами масової інформації;
- основи роботи з комп'ютерною технікою та засобами комунікативного зв'язку [3].

Окрім цього, ефективне управління роботою представницького органу можливе за умови володіння сільським, селищним головою наступними навиками:

- сумлінно виконувати професійні завдання та функціональні обов'язки, застосовувати закони та нормативні акти, юридично грамотно кваліфікувати факти й обставини, приймати управлінські рішення та вчиняти інші юридичні дії відповідно до визначених законодавством України вимог;
- не допускати порушення прав і законних інтересів членів територіальної громади та юридичних осіб на підвідомчій території;
- забезпечувати дотримання встановленого законодавством України порядку розгляду звернень, повідомлень, скарг громадян та юридичних осіб;
- визначати і організовувати ефективну роботу представницького органу та його виконавчих органів;
- оперативно приймати управлінські рішення, досягати дієвості і результативності їхньої реалізації;
- забезпечувати належний рівень підготовки проектів рішень та дієвий контроль за їхнім виконанням;
- системно підвищувати свою професійну кваліфікацію, вивчати нове законодавство, практику його застосування, працювати з фаховою та науковою літературою;
- розв'язувати конфліктні ситуації та управляти засобами комутативного зв'язку;
- бути лідером [4, с. 204-205].

Досліджуючи питання професійної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування І. Дробот виокремлює такі їх різновиди (рівні):

- фахова компетентність – знання, вміння, навики, досвід, необхідні службовцю для виконання своїх посадових обов'язків;
- ділова компетентність – передбачає наявність певних особистісних якостей, які сприяють належній реалізації службових завдань;
- морально-психологічна компетентність – відчуття справедливості, об'єктивності, самооцінка, культура поведінки як необхідний чинник самоорганізації;
- соціальна компетентність – відстоювання інтересів людей, громади і держави як одна із головних умов ефективної діяльності посадової особи;
- інтелектуальна компетентність – загальна ерудиція, уміння аналізувати явища в різних сферах суспільного життя, володіти методологією прийняття оптимального управлінського рішення [1, с. 212-213].

На думку В. Олуйко, забезпечити дієвість місцевого самоврядування можливо «…лише при ефективній роботі всієї системи місцевого самоврядування, високо професійній діяльності посадових осіб» [5, с. 165].

В сьогоднішніх умовах у посадових осіб місцевого самоврядування можна простежити низький рівень професіоналізму, брак адміністративно-господарської практики, невідповідність отриманих фахових знань сучасному рівню організаційно-управлінських та соціально-економічних проблем у поєднанні із відсутністю об'єктивної оцінки особистісних та фахових характеристик, інтелектуальних, організаторських здібностей, розпливчастість критеріїв для займання виборної посади, що в сукупності призвело до наповнення представницьких органів недосвідченими, малокомпетентними, безініціативними й безвідповідальними особами.

З огляду на такі обставини, розвиток професіоналізму, удосконалення управлінської культури – сукупності політичних, економічних, правових, естетичних та інших знань, морально-естетичних і комунікативних якостей повинні стати визначальними у практичній роботі сільських, селищних голів.

Виконання сільськими, селищними головами у практичній діяльності стандартних операцій є недостатнім для належного виконання ним посадових обов'язків та відповідно, ефективного функціонування представницького органу.

В основу ефективної діяльності сільського, селищного голови має бути покладено вміння об'єднати зусилля жителів територіальної громади, членів представницького органу задля досягнення кінцевої мети.

Сільський, селищний голова наділений ознаками управлінця та лідера взмозі легко організувати роботу представницького органу, а відносини з депутатами та виконавчими органами налагодити таким чином, внаслідок яких прийняті колегіальні рішення будуть ефективними і результативними.

Отже, професійна компетентність та висока кваліфікація посадової особи місцевого самоврядування визначає ділову надійність, здатність успішно та безпомилково здійснювати конкретну діяльність як у звичних умовах, так і в екстремальних, нестандартних ситуаціях.

Підсумовуючи наведені вище аргументи, можна стверджувати, що ефективність діяльності представницького органу прямо залежить від професійної компетентності головної посадової особи територіальної громади, його кваліфікації, вміння ефективно та результативно налагодити процес управлінської діяльності, спрямувавши свій потенціал на досягнення пріоритетних цілей.

Список використаних джерел.

1. Дробот І.О. Гарантування місцевого самоврядування в Україні: теоретико-методологічний аспект [Текст] / І.О. Дробот. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. – С. 204-223.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 254%D0%BA / 96-%D0%B2%D1%80
3. Місцеве самоврядування [Текст]: монографія. – Кн. 1. Організація роботи сільського, селищного голови / А.О. Чемерис, П.І. Шевчук, П.Ф. Гураль, А.Й. Серант, А.В. Ліпенцев, І.Ю. Посипанко, Г.В. Смолин; за заг. ред. А.О. Чемериса. – 3-е вид., доп. – Львів: Ліга-Прес, 2003. – С. 37-44.
4. Основи місцевого самоврядування сільських громад [Текст]: навч. посіб. / Авт. кол..; За ред. М. Орлатого. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – С. 202-205.
5. Основи місцевого самоврядування [Текст]: наук.-практ. посіб. / Авт. кол.; За заг. ред. В.М. Олуйка. – Хмельницький: ЦППК, 2008. С. 150-160, 164-178.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280 / 97-ВР від 21.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 280 / 97-%D0%B2%D1%80.

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

завідувач кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., професор

НОВАЦІЇ НОВОГО ЗАКОНУ «ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ» ЯК ОСНОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Для того, щоб Україна стала демократичною, соціальною, правовою державою необхідний досить потужний, кваліфікований і моральний державний апарат, апарат інших якостей і властивостей, ніж існуючий, для проведення радикальних політичних, економічних і соціальних реформ, забезпечення ефективного публічного управління усіма ланками суспільного життя.

Саме для вирішення цієї проблеми і прийнятий новий Закон «Про державну службу», загальною метою якого є побудова в Україні професійної, політичної нейтральної державної служби європейського зразка [1]. Вищезгаданий Закон ґрунтується на новому – європейському розумінні професійності державної служби, що полягає в об'єктивності, справедливості та неупередженості при підготовці політичних та прийнятті адміністративних рішень, незалежності професійної позиції державного службовця від впливу політичного чи приватного інтересів, відданості інтересам суспільства, лояльності до держави та її легітимного політичного керівництва. Законом визначаються основні принципи державної служби: верховенство права, законність, професіоналізм, патріотизм, доброчесність, політична нейтральність, лояльність, публічність, прозорість, стабільність, відповідальність, рівний доступ до державної служби, реалізація яких у діяльності державної служби є необхідною умовою інтеграції України до Європейського Союзу.

Закон містить в собі багато важливих інноваційних положень, а також відповідні правові механізми для їх забезпечення.

По-перше, Закон встановлює, що відносини між державним службовцем і державою регулюється тільки законодавством про державну службу, тобто віднині вся діяльність державного службовця буде регулюватися Законом про держслужбу, а не Кодексом Законів про працю, що має місце в існуючій практиці.

По-друге, важливим є й законодавчо врегульоване чітке розмежування посад державних службовців на політичні, тобто ті, які призначаються за результатами виборів політичних сил та неполітичні посади державних службовців, призначення на які це здійснюється тільки на основі професійної якості людини, її досвіду тощо.

Пропонується два механізми розмежування політичних та адміністративних посад – шляхом запровадження інституту вищої адміністративної посади в системі державної служби – керівника державної служби в органі державної влади, який відповідає за призначення та звільнення усіх державних службовців у цьому органі, а також здійснює управління людськими, матеріальними, фінансовими та інформаційними ресурсами органу, або шляхом гарантування політичної нейтральності державних службовців, їх правового захисту від звільнення з політичних мотивів.

По-третє, важливою інновацією, передбаченого новим Законом «Про державну службу» є компетентнісний підхід до формування кадрового складу державної служби, усіх процесів управління людськими ресурсами. Компетентністний підхід передбачає врахування знань, умінь, навичок, досвіду, а також особистісних якостей службовця, що дають йому змогу реалізувати професійний потенціал на той чи іншій посаді публічного управління.

По-четверте, Закон установлює, що єдиним механізмом вступу на всі посади, державних службовців є відкритий та прозорий конкурс. Передбачаються якісні зміни у підходах до проведення конкурсів, підвищується контроль за дотриманням справедливого оцінювання кандидатів на конкурсах на вакантні посади державної служби [2].

По-п'яте, Закон установлює новий підхід до навчання державних службовців, підвищення рівня їх професійної компетентності. Проведення навчання передбачається за рахунок державного бюджету, інших джерел, не заборонених

законом. Визначені форми, до яких відносяться професійні програми, спеціальні курси, тематичні семінари, тренінги, стажування, самоосвіта. Національну Академію державного управління визнано головним вищим навчальним закладом в системі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців.

По-шосте, новий Закон «Про державну службу» нарешті перетворює конституційну норму, яка гарантує громадянам право рівного доступу на державну службу, з декларації на конкретний механізм, забезпечує принцип рівної оплати за рівну працю, усуваючи дискримінацію за міжвідомчим та територіальним принципом. Заробітна плата буде визначатися державою як єдиним роботодавцем кожного державного службовця, а не окремим керівником на власний розсуд.

По сьоме, новий Закон запроваджує інститут дисциплінарної відповідальності державного службовця, визначає конкретні види відповідальності за порушення правових та етичних норм. Крім того. Закон містить норми про обов'язкове службове розслідування.

У новому Законі деталізовані і інші аспекти державної служби, які не чітко були сформульовані або майже були відсутні в Законі зразка 1993 року, а саме: процедура оформлення вступу, проходження, звільнення зі служби; випробування при призначенні; відрядження службовців та порядок оцінки їх діяльності; порядок припинення служби, ведення особових справ службовців тощо [3].

Реалізація зазначених інноваційних положень і Закону в цілому утворить усі передумови для створення в Україні авторитетної, високопрофесійної, моральної, відкритої, політично неупередженої, підконтрольної суспільству державної служби, а через неї – нової якості публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 р. №24050 (нова редакція).
2. Організація професійного навчання персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування: стан та перспективи розвитку / За заг.ред. В.В. Толкованова: Національне агентство України з питань державної служби – К.:2011. – 68 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Державногї цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року» від 13 травня 2013 р. №350.

СЕКЦІЯ 9

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

завідувач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ упр., професор

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕГУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Розвиток державного управління тісно пов'язано з тими явищами які відбуваються в ринковій економіці. Актуальність цього зв'язку для сучасної української держави полягає в тому, що б підвищити ефективність державного управління в регулюванні економічної діяльності використовуючи потенціал держави. В той же час варто зауважити, що дана проблематика знаходиться не на певному рівні наукових досліджень, а в той же час дослідження в цьому напрямку підвищили би дієвість державного управління в регулюванні економічної діяльності.

1. Управління проникаючи у державу, реалізує його сутність. Держава здійснює публічну діяльність, тому і управління носить публічний характер і представлено його виконавчо-розпорядчою діяльністю. В той же час, саме ця діяльність займає більшу частину діяльності держави, тому воно займає в ньому домінуючу роль. Держава виділившись у самостійне явище має значні можливості просторового і часового розвитку, тому в соціально-економічній системі розвивається найбільше інтенсивно. Тому не випадково держави давніх часів мають високий рівень саморозвитку. Управління як невід'ємна частина держави також інтенсивно розвивається разом із ним і тому в давніх державах існували високорозвинені системи державного управління. Але важливо відзначити, що як єдине явище управління не існує, а представлено відокремленими системами державного і економічного управління, які істотно відрізняються одне від одного, оскільки обслуговують достатньо самостійні і відокремлені сфери.

2. Як свого часу управління ввійшло в тканину держави і стало його невід'ємною частиною, так і економічне управління, входячи в тканину держави, стає його невід'ємною частиною і невід'ємною частиною державного управління, що точніше можна було б назвати державним економічним управлінням. При цьому слід зазначити, що державне економічне управління – це самостійне явище, що істотно відрізнятися від державного управління в публічній сфері. Тому ототожнювати державне економічне управління і державне управління в публічній сфері є неправомірним. Воно має свій предмет регулювання, що виділяє його в окрему сферу державної діяльності. А тому правове й інше регулювання в цій сфері не можна змішувати з такими ж видами регулювання в публічній сфері.

3. Регулюючий вплив держави, пов'язаний не тільки з об'єктивним характером державного управління, виходячи з закономірностей розвитку ринкового господарства, але і необхідністю регулювання соціальних наслідків діяльності суб'єктів, що займаються економічною діяльністю. Історично XIX сторіччя і перша половина XX сторіччя, свідчили, що діяльність власників капіталу в цілому носила негативний соціальний ефект. Незадоволення населення соціальними наслідками розвитку капіталізму привело у післявоєнний період другої світової війни ліві уряди до влади в Західній Європі, які намагалися за допомогою державного управління вирішити всі соціально-економічні проблеми суспільства. Однак ця практика виявилася невдалою, бо не спиралася на реальну основу закономірностей економічного розвитку. Прагматики, які прийшли їм на зміну, бачили розвиток ринкового господарства на законах товарного виробництва з розумним державним регулюванням економічних процесів і зняттям негативних соціальних наслідків, що несе в собі ринкова економіка. Широка інтервенція державного управління в соціально-економічні процеси з початку 60-х років дала свої результати – забезпечила швидке зростання економіки розвинених країн і стабілізувала соціальні відносини в суспільстві. Таким чином, державне управління сприяє розвитку ринкової економіки і виступає стабілізуючим чинником соціальних процесів.

4. Розвиток розподілу праці призводить до розвитку товарності держави. Держава є не тільки регулюючим суб'єктом економічних процесів, але все більш сама виступає суб'єктом цих відносин в особі державного сектора економіки, а також ринку споживання товарів і послуг. Інтервенція держави в економіку – особлива риса XX сторіччя. Соціально-економічні процеси, що відбуваються у виробничих відносинах, і прогрес продуктивних сил, мимо волі втягнули державу в активне регулювання економіки, а також зробили його безпосереднім учасником цих відносин. Ускладнення економічних процесів викликало ускладнення функцій самої держави, а це, в свою чергу, призвело до спеціалізації функцій держави і, особливо, до спеціалізації економічної функції. В свою чергу, розвиток само цієї функції призвів до її розширення по декільком напрямкам – державне регулювання економіки, розвиток державного ринку товарів і послуг, і утворення державного сектору економіки. Останні два напрямки увійшли складною частиною в

ринкову економіку і, таким чином, поширили базу товарного виробництва. Держава в своїй певній частині стала товарною або більш спрощено – ринковою.

5. Держава серед учасників ринкової економіки є привілейованим суб'єктом в ньому, оскільки, окрім економічної сили і потужності вона ще володіє політичною владою через яку може впливати на суб'єктів економічних відносин. Враховуючи, що держава це специфічний суб'єкт ринкового господарства, то її завданням є відбивання економічних інтересів всього суспільства і впливання на приватні інтереси суб'єктів економічної діяльності так, щоб в більшій ступені підпорядкувати їх суспільним інтересам. Скоординувати і з'єднати їх в єдине ціле можна шляхом державного регулювання економіки. Звідси і випливає необхідність самого державного управління в регулюванні економіки та подальшого його удосконалення.

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пошуку нових шляхів зміцнення законності та правопорядку в нашій державі сьогодні приділяється велика увага, як з боку органів державної влади, так і збоку суспільства. Це є й однією з найголовніших умов інтеграції України до європейського співтовариства. Проте не можна зажадати поліпшення стану законності в країні, якщо закон буде порушуватися представниками публічної влади при здійсненні ними управлінської діяльності, адже законність – це правовий режим у державі, за якого діяльність державних органів, юридичних і фізичних осіб здійснюється відповідно до вимог закону [1]. На законодавчому рівні принцип законності, насамперед, закріплено у статтях 6, 8, 19 та 68 Конституції України. Стаття 19 регламентує, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [3].

Законність, правопорядок і дисципліна – обов'язкові риси правової держави, сутність форм і методів державного управління, які знаходять своє відображення в чинному законодавстві і за допомогою яких держава регулює взаємовідносини в суспільстві, досягається стан законослухняної поведінки об'єктів управління. Варто зазначити, що за останні декілька років з урахуванням вимог міжнародних стандартів було прийнято цілу низку прогресивних вітчизняних нормативно-правових актів, спрямованих на зміцнення законності при здійсненні управлінської діяльності, зокрема це Закони України: «Про засади запобігання та протидії корупції» від 07.04.2011 р.; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування» від 08.09.2011 р.; «Про правила етичної поведінки» від 17.05.2012 р.; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18.04.2013 р.; нова редакція Закону України «Про державну службу» від 17.11.2011 р. (набуває чинності з 01.01.2014 р.) та ін. Однак, на жаль слід констатувати, що незважаючи на вимоги чинного законодавства, стан законності та правопорядку в Україні дотепер не відповідає потребам суспільства, права громадян порушуються, кількість правопорушень представників органів влади не зменшується. Передусім, таку ситуацію створює відсутність належних і якісних механізмів реалізації правових норм, включаючи недосконалість контрольно-наглядової діяльності за станом законності та правопорядку в державному управлінні з боку уповноважених суб'єктів, до яких належать і судові органи.

Специфіка судового контролю за управлінською діяльністю полягає в тому, що він здійснюється не систематично, не повсякденно, як контроль з боку спеціалізованих контролюючих органів, а лише при розгляді підвідомчих суду справ. Це опосередкований, а не прямий (безпосередній) контроль, його суб'єктами в Україні є Конституційний Суд і суди загальної юрисдикції. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції, до повноважень якого належить вирішення питань про конституційність нормативно-правових актів. Згідно статті 152 Конституції України [3], правові акти визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена процедура їх розгляду, ухвалення чи набрання ними чинності, і в цих випадках вони втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Судовий контроль за законністю у сфері управлінської діяльності з боку судів загальної юрисдикції здійснюється при розгляді відповідних компетенції суду справ за позовами, насамперед такими, де однією із сторін є орган державного управління або правопорушення вчинено публічним службовцем. Так, до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження. Серед іншого, юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори з приводу: прийняття, проходження, звільнення з публічної служби; між суб'єктами владних повноважень щодо реалізації їхньої компетенції у сфері управління; визнання нормативно-правового акту незаконним чи таким, що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили тощо. Відповідно до статті 166 Кодексу адміністративного судочинства [2] адміністративний суд, виявивши під час розгляду справи порушення закону, може постановити окрему ухвалу і направити її відповідним суб'єктам владних повноважень для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли цьому. Про вжиті заходи суд повідомляється не пізніше одного місяця після надходження окремої ухвали. У разі необхідності адміністративний суд може постановити окрему ухвалу про наявність підстав для розгляду питання щодо притягнення до відповідальності осіб, рішення, дії чи бездіяльність яких визнаються протиправними.

Судовий контроль за станом законності в сфері управлінської діяльності повинен здійснюватися і при розгляді цивільних та кримінальних справ. Наприклад, це справи про відшкодування шкоди, завданої органом державної влади або органом місцевого самоврядування (їх посадовою чи службовою особою), у т.ч. в результаті прийняття нормативно-правового акта, що був визнаний незаконним і скасований; корупційні діяння публічного службовця; зловживання владою або службовим становищем; службове підроблення чи службова недбалість та інші правопорушення. Вимоги

статті 211 Цивільного процесуального кодексу [5] відповідають нормам, що містяться у Кодексі адміністративного судочинства і надають можливість суду постановити окрему ухвалу про вжиття заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли порушенню закону органом державної влади або органом місцевого самоврядування (їх посадовою чи службовою особою). Тут слід зауважити, що нова редакція Кримінального процесуального кодексу аналогічної норми не містить, хоч така норма була у попередній редакції кодексу і, з точки зору вдосконалення судового контролю за законністю управлінської діяльності, її доцільно включити до чинної редакції. Крім того, викликає сумнів обґрунтованість формулювання відповідних норм процесуальних законів стосовно *можливості* суду постановляти окремі ухвали і направляти їх відповідним суб'єктам владних повноважень для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, які сприяли порушенню законності, бо більш ефективним тут було б *зобов'язати* суд у всіх подібних випадках постановляти окрему ухвалу, а також залучати осіб, винних у невиконанні такої ухвали до відповідальності згідно статті 382 Кримінального кодексу України – невиконання судового рішення [4].

***Висновок*:** Судовий контроль є одним із важливіших засобів і гарантій підвищення стану законності у сфері управлінської діяльності, але його ефективність залежить від досконалості та чіткості вимог чинного законодавства та якісних, реально працюючих механізмів їхньої реалізації.

Список використаних джерел.

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – К.: Тов. «Видавництво Юридична думка», 2007. – 992 с.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 2747-15
3. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 254
4. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 2341-14
5. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон від 18.03.2004 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 1618-15

АНАНЧЕНКО ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові Україні

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Корупція, як форма соціальної взаємодії, є складним, багатоаспектним явищем. Воно має власну природу, володіє динамікою, структурою і масштабом. Принцип системності в підході до аналізу природи корупції та антикорупційними механізмами припускає, насамперед, усвідомлення взаємозв'язку, який існує між соціальним і людським факторами, що провокують і стимулюють корупцію в суспільстві. Складна структура кожного з елементів цього взаємозв'язку дозволяє в певній міри пояснити не тільки природу цього явища, але і його стійкість. Корупція – це універсальний соціальний феномен, коріння якого треба шукати в далекому минулому людства. [1] В Україні проблеми протидії і попредження корупції залишаються одними з найактуальніших, оскільки масштаби її поширення становлять реальну загрозу національній безпеці. Сьогодні боротьба з корупцією вже вийшла за формальні межі і стала предметом пильної уваги інститутів держави, громадських організацій, науковців, засобів масової інформації, громадян. З питань боротьби з корупцією в Україні видано понад 100 нормативних документів. Активізація антикорупційних зусиль держави, пошук аждекватних сучасним вимогам форм протидії корупції з урахуванням зарубіжного досвіду, посилення профілактики протиправних вчинків державних службовців потребують оновлення законодавчої бази у цій сфері, об'єднання зусиль органів публічного управління та суспільства.

Корупція – складна, багатофункціональна динамічна система. Вона має власну природу, динаміку, структуру складність. Корупція не асоційована з певним типом політичного устрою; вона має місце як при репресивних тоталітарних, так і при демократичних режимах, а також в політичних системах, керованих спадковою аристократичною елітою. Корупція – це серйозна економічна, політична і соціальна проблема; вона підриває легітимність, ефективність і сам порядок державної влади. Розповсюдження корупції стало одним з основних чинників, що гальмують проведення адміністративної реформи і реформи державної служби [2].

Рівень корупції є інтегральним показником того, наскільки ефективно функціонує система влади. Звідси витікає, що аналіз проблеми корупції, змісту та особливостей реалізації антикорупційних програм і антикорупційної політики, етичної професійної поведінки державних службовців роботи законодавчо прийнятих механізмів вирішення конфлікту інтересів сьогодні стає одним з важливих механізмів протидії корупції Використання системної методології до наукового аналізу проблеми корупції та способах і засобах протидії припускає, насамперед, усвідомлення того взаємозв'язку, що існує між соціальним та людським чинниками, які провокують і стимулюють корупцію в суспільстві. Складна структура кожного з елементів цього взаємозв'язку дозволяє до певної міри пояснити не тільки природу цього явища, але і його стійкість. Увага науковців зосереджується на недосконалості людської природи та особистості як суб'єкті корупції в суспільстві ґрунтується на твердженнях, що: людині притаманні певні людські пороки, людина є елементом соціальної системи, правилам поведінки в якій вона підкоряється через норми, традиції, релігію тощо. До того ж вони, якоюсь мірою, відображають одну з об'єктивних причин корупції. Але розглядати проблему корупції в суспільстві поза іншими проблемами не дозволить провести її системний науковий аналіз, виявити її справжню природу, знайти ресурси для розробки та використання механізмів протидії.

Якщо торкнутися проблеми корупції Україні, то слід зазначити, що системна криза, що супроводжувала трансформаційні процеси в нашій країні, спровокувала криміналізацію масової свідомості суспільства, корупцію по

вертикалі та горизонталі в політичній, економічній, соціальній сферах тощо. Так, якщо торкнутися в соціальній сфері теми соціального здоров'я, що зберігає актуальність і для нашої країни, то вона має і політичну, і соціально-економічну, і духовну природу, оскільки, по-перше, держава за роки переходу до незалежності та демократії не змогла ефективно розподілити ресурси, а по-друге, корумповані і криміналізовані посадовці та бізнесмени ще більш виснажили державні кошти, зокрема й ті що виділяються на охорону здоров'я. По-третє, вульгарізована інтерпретація, свідомості соціуму щодо демократії та свободи особистості на фоні соціальних стресів, які час від часу переживає населення країни під впливом кризових явищ, якраз і провокує підвищення кількості соціальних хвороб.

Корупція є складною системою, сутність якої не може бути розкритою з позицій лише вивчення окремих її елементів. При цьому зв'язок між корупцією та проблемами, що її породжують, зворотній. З одного боку, ці проблеми посилюють корупцію, а їх вирішення може сприяти зменшенню ступеня корумпованості влади. З іншого – боротьбі з масштабною корупцією в період соціальних, економічних та політичних кризових явищ заважає та ж сама корумпованість влади.

В результаті в системі публічного управління виявилася задіяною певна кількість осіб, які не відповідають тому рівню вимог, що пред'являються державою до професійних компетентностей посадовців, які залучаються на державну службу та на службу в органи місцевого самоврядування та ін. А потрапивши в корупційні і кримінальні схеми, ці люди вносять вклад у розвиток корумпованості влади. Адже корупція сьогодні – це не просто зловживання владними повноваженнями з метою особистої користі, але й джерело економічних ризиків та невизначеності в умовах загальносвітового процесу глобалізації та кризових явищ. Таким чином, тільки використання системної методології до аналізу природи та механізмів функціонування корупції дозволить не тільки виявити її причини, але й буде сприяти розробці комплексної стратегії боротьби з нею в сучасних умовах.

Список використаних джерел.

1. Бакунин М.А, Коррупция. О Макиавелли, Развитии государственности // Вопросы философии. 1990. – №12. – С. 23.
2. Молдован Е.С. Ідеологічні засади запобігання і протидії корупції на державній службі України / Е.С. Молдован // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – №15. – С. 108-111.

АНІКЕЄНКО ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ

голова Вінницької державної адміністрації Вінницької області, к.держ.упр.

СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ ТА ЇХ КОМПЕТЕНЦІЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Сільське господарство (агропромисловий комплекс), яке покликано забезпечувати суспільство продовольством і сировиною для промислового виробництва, охоплює виробництво сільськогосподарської продукції, її заготівлю (закупівлю) та переробку. З урахуванням виключної значущості цієї сфери для народного господарства її віднесено до пріоритетних. Пріоритетність соціального розвитку агропромислового комплексу забезпечує держава шляхом різних організаційно-економічних і правових заходів.

Верховна Рада України визначає державну політику у сфері агропромислового комплексу, встановлює правові засади його функціонування, затверджує національні та інші програми економічного, науково-технічного, соціального й культурного розвитку села, встановлює обсяги бюджетного фінансування, напрями й обсяги інвестиційної політики.

Президент України й Кабінет Міністрів України визначають потребу держави в сільськогосподарській продукції та сировині, здійснюють політику підтримки вітчизняного виробника сільськогосподарської продукції, захисту внутрішнього ринку та ін. Президент України й Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції та бюджетного фінансування створюють, реорганізують і ліквідують центральні та місцеві органи державного управління агропромисловим комплексом.

Органи АРК здійснюють правове регулювання відносин у сфері сільського господарства, затверджують і реалізують програми з питань соціально-економічного та культурного розвитку агропромислового комплексу й села АРК.

Відповідні функції у сфері управління агропромисловим комплексом виконують на підвідомчій їм території обласні, районні місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Так, органи місцевого самоврядування вирішують питання передачі земельних ділянок у власність; надання їх у користування, в тому числі на умовах оренди; реєструють права власності, права користування землею й договори на оренду землі, вилучення (викуп) земель, стягнення плати за землю, ведення земельно-кадастрової документації; погоджують будівництво жилих, виробничих, культурно-побутових та інших будівель і споруд на земельних ділянках. Вони також організовують та здійснюють державний контроль за додержанням земельного й природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного й місцевого значення, відтворенням лісів, вирішують земельні спори.

Систему спеціалізованих органів державного управління агропромисловим комплексом очолює Міністерство аграрної політики України.

Міністерство аграрної політики України (далі – Мінагрополітики) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує та координує Кабінет Міністрів України. Мінагрополітики є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики, продовольчої безпеки держави, державного управління в сфері сільського господарства, садівництва, виноградарства, харчової промисловості, рибного господарства, переробки сільськогосподарської продукції.

Мінагрополітики в своїй діяльності керується Конституцією, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а також положенням «Про Міністерство аграрної політики України», затвердженим Указом

Президента України від 7 червня 2000 р., у межах своїх повноважень організовує виконання актів законодавства й здійснює систематичний контроль за їх реалізацією.

Основними завданнями Мінагрополітики є: забезпечення реалізації державної аграрної політики, організація розроблення й здійснення заходів щодо гарантування продовольчої безпеки держави; забезпечення здійснення державного управління в галузях агропромислового виробництва; організація та забезпечення проведення аграрної реформи, здійснення її моніторингу, розроблення й реалізація заходів щодо структурної перебудови галузей агропромислового виробництва; участь у реалізації державної політики в сфері підприємництва; участь у формуванні та реалізації соціальної політики в сільській місцевості; координація діяльності органів влади з питань реалізації державної аграрної політики, соціальної політики в сільській місцевості; забезпечення продовольчої безпеки держави; проведення аграрної реформи.

Крім цього, Мінагрополітики організовує та здійснює державний контроль і нагляд за дотриманням вимог законодавства в процесі експлуатації природоохоронних об'єктів, раціонального використання лісових, водних та інших природних ресурсів; сприяє додержанню та вдосконаленню законодавства з питань, що належать до його відання.

Важливі функції виконує Державний департамент ветеринарної медицини. Він здійснює державну політику в галузі ветеринарної медицини, охороняє територію України від занесення карантинних хвороб тварин, здійснює контроль за експортом та імпортом тварин, продуктів і сировини тваринного й рослинного походження, виробництвом харчових продуктів з метою захисту населення від хвороб, спільних для тварин і людей, охороняє довкілля. Державний департамент здійснює управління ветеринарною медициною, є юридичною особою, очолює його Головний державний інспектор ветеринарної медицини України — Голова департаменту. Він та його заступники призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України.

У галузі карантину рослин державне управління здійснює Державна служба з карантину рослин України, яка включає Головну державну інспекцію з карантину рослин України, Центральну науково-дослідну карантинну лабораторію та Центральний фумігаційний загін. Головній державній інспекції з карантину рослин підпорядковано державні інспекції з карантину рослин АРК, прикордонні обласні або обласні та міські інспекції з карантину рослин, пункти карантину рослин при морських і річкових портах (на пристанях), на залізничних станціях і в аеропортах, на підприємствах поштового зв'язку, автовокзалах, пунктах пропуску на державному кордоні України, лабораторії та обласні фумігаційні загони. У разі необхідності пункти карантину рослин можуть створювати на інших об'єктах.

Основними завданнями цих органів є: охорона території країни від занесення або самостійного проникнення з-за кордону або з карантинної зони карантинних організмів; своєчасне виявлення, локалізація та ліквідація карантинних організмів, а також запобігання їх проникненню в регіони країни, де вони відсутні; здійснення державного контролю за дотриманням карантинного режиму й проведенням заходів з карантину рослин під час вирощування, заготівлі, вивезення, ввезення, перевезення, зберігання, переробки, реалізації та використання підкарантинних матеріалів і об'єктів.

У межах своїх повноважень на основі виконання актів законодавства Мінагрополітики видає накази, організовує та контролює їх виконання. Рішення, прийняті в межах його повноважень, є обов'язковими до виконання центральними й місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами й організаціями всіх форм власності та громадянами.

Місцевими органами управління в аграрній сфері є Головні управління сільського господарства й продовольства обласної, управління сільського господарства й продовольства Севастопольської міської, управління (відділ) сільського господарства районної державної адміністрації.

Державну політику в галузі земельних відносин здійснює Державний комітет України по земельних ресурсах, який підпорядковується Кабінету Міністрів України та входить до складу агропромислового комплексу. Він у межах своєї компетенції здійснює державне управління земельними ресурсами, спрямовує діяльність підпорядкованих йому державних органів земельних ресурсів на проведення земельної реформи, забезпечення раціонального використання й охорони земельних ресурсів.

АНТОНОВА СВІТЛАНА ЄВГЕНІЇВНА

доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Національного університету водного господарства та природокористування, к.е.н.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НАСЕЛЕННЯ

В Україні нині діють нормативно-правові акти, які є основою розвитку водозабезпечення населення, зокрема Закони України: «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 рр.», «Про житлово-комунальні послуги», «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України'', «Про питну воду і питне водопостачання», Національна стратегією реформування і розвитку водопровідно-каналізаційного господарства, що визначають правові, інституціональні та фінансові основи розвитку і реформування галузі. На міжнародному рівні принципи та підходи до природокористування визначені у Кіотському протоколі, підписаному в 1997 році в Японії, який визначив обов'язки та права країн світу щодо використання природних об'єктів.

Для регулювання водних відносин на рівні закону діє лише один законодавчий акт Водний кодекс. До проголошення Україною незалежності його основні положення цілком збігалися з тими, які було закріплено в «Основах водного законодавства Союзу РСР і союзних республік», введених у дію 1 вересня 1971 р. Новий Водний кодекс України, введений у дію 6 червня 1995 р., має істотні відмінності від свого попередника, проте й досі він залишається єдиним нормативним документом у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів, ранг якого відповідає рівневі закону [2, 4].

В Законі України «Про питну воду та водопостачання» [6] відображені основні принципи державної політики в сфері питного водопостачання, а саме наближення національних стандартів і нормативів якості питної води, а також засобів вимірювання і методів оцінки до відповідних стандартів і методів, адаптованих в Європейському Союзі.

Особливе місце в водному законодавстві належить питанням якості питної води. Необхідно відмітити, що безпечна питна вода, яка споживається населенням одна з умов дотримання і реалізації конституційно закріпленого суб'єктивного права на екологічну безпеку, адже вода є складовою довкілля, безпечність якого забезпечується названим правом [5]. Характерним для правовідносин щодо безпеки питної води, яка подається в житлові будинки є встановлення в Україні Державних санітарних правил і норм «Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання, згідно яких вода повинна бути безпечна в епідемічному відношенні, мати нешкідливий хімічний стан, сприятливі органолептичні властивості та радіаційну безпеку [3].

Узагальнення літературних джерел дало можливість сформувати проблеми інституційно-правового регулювання в сфері водозабезпечення населення:

1) досі не було видано єдиного зібрання всіх документів, що регулюють відносини в сфері водозабезпечення в Україні. Тому, повну структуру законодавчих актів у сфері водного законодавства визначити важко. Незабезпеченість відповідною нормативною базою стримує реалізацію державної політики щодо вирішення водогосподарських та екологічних проблем [1]; 2) серед цілей водного законодавства у Водному кодексі жодну з них не сформульовано так, щоб її досягнення у встановлений термін можна було перевірити. Отже, практично оцінити те, як закон впроваджується, на сьогодні неможливо [1]; 3) одним з пріоритетів екологічної політики України є гармонізація законодавства України з законодавством Європейського Союзу. В європейському і українському водному законодавстві держава бере на себе зобов'язання забезпечувати своїх громадян безпечною для здоров'я питною водою. Основні принципи такої безпеки збігаються в європейському й українському водному законодавстві і викладені у низці спеціальних законів. Для вирішення водних проблем світова спільнота прийняла ряд Директив, які повною мірою регулюють водні відносини; 4) невирішеним в законодавстві залишається досягнення оплати послуг водопостачання за тарифами, які покривають всі витрати водозабезпечення населення; 5) надзвичайно велику роль у водному секторі відіграють громадяни та їх об'єднання, оскільки приймають участь у реалізації заходів щодо використання і охорони вод та відтворення природних ресурсів. В Україні діяльність подібних формувань практично не має жодної можливості реально вплинути на покращення екологічної ситуації в країні, незважаючи на те, що законодавчо за ними закріплено це право; 6) дуже важливою проблемою є виконання фінансових зобов'язань по інвестуванню робіт з охорони водних ресурсів, тому що потреби в фінансових ресурсах перевищують можливості у їх наданні; 8) необхідним є перегляд нормативів якості питної води та встановлення більш суворішої відповідальності за порушення водного законодавства.

Прийняті на державному рівні нормативно-правові акти сприяють інституалізації певних сфер соціально-економічних, екологічних і юридичних відносин, пов'язаних зі забезпеченням населення водою питної якості. Більшість із них сприяють використанню, охороні вод та їх відтворенню, стимулюють водогосподарську діяльність з боку держави, однак по об'єктивних причинах відповідні заходи найчастіше залишаються не реалізованими.

Таким чином, правове забезпечення водогосподарської діяльності в Україні перебуває на етапі формування, але вже створені основні його елементи. Однак законодавчо-правова база регулювання цих процесів в Україні вимагає розширення й удосконалювання за всіма зазначеними напрямами. Необхідною умовою покращення правового забезпечення у сфері водозабезпечення населення з врахованням структури водного законодавства України, нових тенденцій його удосконалення в ЄС, є такі напрями гармонізації українського і європейського законодавства [4]:

- розробка нормативних документів щодо: вирішення проблеми стандартизації і нормування водоспоживання; відповідальності водогосподарських підприємств у разі постачання населенню питної води низької якості; збитковості процесу водозабезпечення; правил охорони підземних вод, поверхневих вод від забруднення зворотними водами; перелік екологічно безпечних найкращих сучасних технічних засобів і технологій;
- розробка проекту змін і доповнень до Водного кодексу України з метою збільшення в ньому кількості норм прямої дії та врахування низки прогресивних нормативних положень законодавства ЄС;
- розробка проектів законодавчих актів України: про воду, призначену для споживання людиною; про очищення міських стічних вод; про комплексне запобігання забрудненню та його регулювання; про технологічне нормування впливу підприємств на довкілля.

Потрібно відмітити, що приведення українського законодавства до вимог європейського потребує певного часу. Ситуація, яка наразі існує в сфері правового забезпечення водопостачання населення дає можливість сподіватися, що Україна стоїть на правильному шляху, який забезпечить розвиток та вдосконалення правового поля, а отже, ефективність державного управління водозабезпеченням населення в перспективі.

Список використаних джерел.

1. Бабич М. Водне законодавство України – складова природоохоронного законодавства / М. Бабич, М. Яцюк // Водне господарство України. – 2004. – №5–6. – С. 8 – 10.
2. Водний кодекс України № 213 / 95 ВР від 06.06.95 р. // Голос України. – 1995. – 20 липня.
3. ГОСТ 2874-82: Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.rada.gov.ua.
4. Готун О. Розвиток водного законодавства ЄС і України: проблеми і перспективи / О. Готун // Природоресурсове право. – 2001. – №10. – С. 55 – 58.
5. Євстігнєєв А.С. Правове регулювання забезпечення населення питною водою / А.С. Євстігнєєв. – 2010. – №3. – С. 106 – 111.
6. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України № 2918-III від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №16. – С. 112.

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри економічної та фінансової політики
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 318 «Про схвалення Прогнозу Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки» затверджено прогноз Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки. Серед численних завдань Прогнозу є завдання щодо підтримки структурних реформ у реальному секторі економіки і соціальній сфері та залучення інвестицій в економіку. До таких важливих структурних реформ відноситься й реформа відносин власності, зокрема приватизація та управління державною власністю. Основними пріоритетами державної політики у сфері управління об'єктами державної власності та корпоративними правами держави є оптимізація структури державного сектору економіки, завершення приватизації та створення сучасної системи стратегічного управління державним сектором економіки. Згідно Прогнозу у 2013 і 2014 роках передбачається здійснити низку заходів:

- завершення інвентаризації державного майна та створення єдиної бази обліку і управління об'єктами державної власності;
- започаткування планування діяльності підприємств державного сектору економіки на середньостроковий період на підставі стратегій їх розвитку;
- залучення недержавних інвестицій до об'єктів, що залишаються під контролем держави, у тому числі на умовах державно-приватного партнерства;
- формування прогнозних показників прибутковості державних підприємств відповідно до прогнозних показників економічного розвитку та недопущення їх необґрунтованого заниження;
- забезпечення центральними та місцевими органами виконавчої влади активізації роботи з інвентаризації земельних ділянок і промислових об'єктів державної і комунальної власності, які тимчасово не використовуються або можуть використовуватися більш ефективно за участю приватного партнера, а також здійснення заходів з передачі на умовах державно-приватного партнерства нерухомого майна державної і комунальної власності суб'єктам господарювання для реалізації інвестиційних та інноваційних проектів;
- визначення функцій, які не відповідають напрямам основної діяльності державних підприємств, а також таких, що можуть виконуватися іншими підприємствами та організаціями з досягненням ними вищих показників економічної та технологічної ефективності; передачі на договірних засадах таких функцій, в тому числі разом з відповідними основними засобами (в разі доцільності) на умовах оренди, підрядникам і сумісникам у недержавному секторі економіки (середнім і малим виробничим та обслуговуючим підприємствам);
- удосконалення законодавства з метою забезпечення чесної конкуренції в процесі приватизації та мінімізації можливості використання непрозорих позаприватизаційних схем виведення майна з державної власності.

Програмою заплановано досягти оптимізації структури державного сектору економіки, зменшення частки державного сектору у валовому внутрішньому продукті та збільшення надходжень до державного бюджету від приватизації.

Про необхідність продовження структурних реформ йдеться також в Державній програмі активізації розвитку економіки на 2013—2014 роки, що була затверджена постановою Кабінету Міністрів від 27 лютого 2013 р. № 187. Завданнями Програми є проведення приватизації державного майна з урахуванням принципів відкритості і прозорості, створення умов для ефективного розвитку підприємств після приватизації; удосконалення стратегічного планування розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки. У Програмі зазначається, що державний сектор становить значну частку національної економіки (37 відсотків валового внутрішнього продукту) та відіграє важливу роль в її реальному секторі. Разом з тим, за результатами оцінки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України управління державним майном близько 60 відсотків суб'єктів господарювання є неефективним.

Заходи, що пропонуються – це залучення до приватизації інвесторів, зацікавлені у довгостроковому розвитку підприємств після приватизації та подання органами, уповноваженими управляти державним майном, пропозицій щодо включення об'єктів, які будуть запропоновані до продажу, до відповідних переліків в достатніх для виконання бюджетних завдань обсягах.

Результатами програми мають стати надходження до державного бюджету коштів від приватизації в обсязі 27,9 млрд. гривень протягом 2013—2014 років.. У 2013 році розмір надходжень передбачається на рівні —10,9 млрд. гривень та у 2014 році — 17 млрд. гривень та зменшення частки державного сектору економіки у валовому внутрішньому продукті з 37 відсотків до 25—30 відсотків.

Стосовно удосконалення стратегічного планування розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки передбачено затвердження методичних рекомендацій щодо застосування єдиних критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності та розроблення методичних рекомендацій щодо складання середньо- та довгострокових стратегічних планів розвитку державних підприємств та господарських структур, розроблення середньо- та довгострокових стратегічних планів розвитку державних підприємств та господарських структур Такі заходи повинні забезпечити прозорість та посилення контролю за діяльністю підприємств державного сектору економіки.

Отже, виходячи з розглянутих положень зазначених програмних документів можна зробити висновок, що сьогодні держава налаштована вирішувати питання не тільки збільшення надходжень до державного бюджету від приватизації. Збільшення надходжень до бюджету також планується за рахунок підвищення ефективності функціонування підприємств державного сектору (шляхом започаткування планування діяльності підприємств державного сектору економіки на середньостроковий період на підставі стратегій їх розвитку, формування прогнозних показників прибутковості державних підприємств відповідно до прогнозних показників економічного розвитку та недопущення їх необґрунтованого заниження та інших заходів) та за рахунок розвитку підприємств після приватизації.

Список використаних джерел.

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013—2014 роки // Постанова Кабінету Міністрів від 27 лютого 2013 р. № 187 : [Електронний ресурс] – Режим доступу – http: // www.kmu.gov.ua / control / publish / article ?art_id=246247059

2. Про схвалення Прогнозу Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки // Постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 31: [Електронний ресурс] – Режим доступу – http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 318-2012-п

БЕЗЕДА ВІТАЛІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

головний спеціаліст департаменту праці
та соціальної політики Одеської міської ради

БЕЗ УПОРЯДКУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ – ПРОБЛЕМУ «ПРИХОВАНОЇ» ЗАЙНЯТОСТІ НЕ ВИРІШИТИ

Вирішення проблеми ліквідації тіньового ринку праці потребує узгоджених зусиль держави у багатьох сферах державної політики.

Згідно з інформацією Світового банку, Україна посіла перше місце у світі за кількістю сплачуваних податків. Український бізнес виплачує 135 різних податків. Друге місце в цьому рейтингу зайняла Румунія – 113 податків. Третя Ямайка лише – 72. У європейських країнах кількість податків не перевищує десяти [9].

Якщо бути відвертими, то саме громіздка податкова система сприяє вибору роботодавців використовувати «тіньову» бухгалтерію аби вижити.

Водночас, 4,9% працівників в Україні у червні 2013 року мали розмір заробітної плати нижче законодавчо встановленого її мінімального рівня [1].

Крім того, в Конфедерації роботодавців України говорять про іншу диспропорцію: в країні економічно-активного населення 22 мільйони чоловік, при цьому податки платять тільки 14 мільйонів. Де ще 8 мільйонів? [10].

Маємо майже тупиковий напрямок розвитку без законодавчого врегулювання.

Так, одним з завдань Програми зайнятості населення м. Одеси на період до 2017 року є зменшення обсягів нелегальної («тіньової») зайнятості, яке буде реалізовуватися шляхом активізації співпраці сторін соціального діалогу щодо детінізації відносин на ринку праці [6].

В Одесі,як і скрізь у державі, створена міська робоча група з питань легалізації зайнятості населення, заробітної плати та підвищення її до середньої по місту.Робоча групамає право заслуховувати представників підприємств, організацій, установ всіх форм власності, фізичних осіб-підприємців, які використовують найману робочу силу, про стан укладання трудових відносин з найманими працівниками згідно з чинним законодавством, збільшення рівня оплати праці [8].

Аналіз регуляторного впливу робочої групи показав, що на її засіданнях здійснюється тиск на підприємців з вимогами довести офіційну заробітну плату до рівня середньої по місту під острахом перевірок або застосуванням певних санкцій.

На виконання її настанов деякі роботодавці зменшують штат працівників, переводять на неповну зайнятість, цивільно-правові договори, «запозичену працю» або змушують працівників реєструватись як фізичні особи-підприємці.

Якприклад, в магазині 5 продавців з зарплатою 1700 грн та прибиральниця з 1100 грн, середня – 1300.З власником магазину проводять «роз'яснювальну» роботу. Він просто звільняє прибиральницю.І диво – середня зарплата підвищується на 400 грн до 1700. Алевсе одно візьмуть прибирати людину без оформлення, тобто маємо подальший відхід у тінь.

Відсторонену позицію у цій роботі зайняли районні Прокуратури міста, які раніше були її учасниками. Тобто, прокурори не вважають належними законодавству протокольні доручення, якими робоча група встановлює графіки зростання розміру заробітної платиконкретним підприємствам.

Відповідно до ст.19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [2, 7].

Отже, службовці органів виконавчої влади, здійснюючи заходи з адміністративного та психологічного впливу на підприємців щодо виплати вищої зарплати, здійснюють непритаманну їм функцію та порушують правові норми, бо всі їхні дії повинні ґрунтуватися на законах і нормативних актах.

Ось, декілька відгуків про цю діяльністьу ЗМІ.

Усього в нашій країні підприємницьку діяльність мають законне право перевіряти 75 організацій, але одеські чиновники готують 76-у структуру [3].

Чиновники відразу декількох відомств будуть розмовляти з кожним з працівників, які отримують мінімальну зарплату. Таким чином, влада хоче виявити якомога більше «тіньовиків» [4].

Податкова інспекція,страхаючи підприємців позаплановою перевіркою, вимагає надати: «Обґрунтовані пояснення про достатність трудових ресурсів для забезпечення господарської діяльності: перелік об'єктів, на яких працює підприємець; ліцензійні документи; всі договори з постачальниками; рух коштів за весь період по всіх рахунках тощо» [5].

Разом з тим, підприємництво — це самостійна ініціатива, систематична на власний ризик бізнесова діяльність з метою отримання прибутку.Маємо конфлікт інтересів влади і бізнесу, співпраця між якими має відбуватися на принципах соціального партнерства, законно та прозоро, а не методом адміністративного тиску.

Проте, якщона ливарному виробництві, працюють лише декілька осіб, то підприємство належним чином виконувати виробничі завдання підвищеної небезпеки не може, або використовує робітників без офіційного оформлення.

Бажання роботодавців отримати прибуток та скорочувати витрати щоб утримувати конкурентну перевагу може домінувати над соціальним імперативом офіційної зайнятості і охорони праці.

Отже, потрібно у суб'єктів господарювання здійснювати контрольні та превентивнізаходи на предмет «прихованої» зайнятості.

Тому для вирішення питань легалізації зайнятості необхідно:

- розширити штатну чисельність Територіальних державних інспекцій з питань праці та доповнити їх наглядовими повноваженнями на предмет «прихованої» зайнятості;
- розробити спрощені галузеві нормативи кількості штатних працівників для відповідних технологічних процесів;
- внести поправки в Податковий кодекс щодо зменшення податкового тягаря на фонд оплати праці суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел.

1. «В Україні 4,9% громадян отримують зарплату менше мінімальної». [Електронний ресурс]: Режим доступу:http: // mojazarplata.com.ua / ru / main / rss-yandex-ua / v-ukraine-4-9-grazhdan-poluchajut-zarplatu-menqshe-minimalqno
2. Конституція України. [Електронний ресурс] : Режим доступу:http: // zakon.rada.gov.ua /
3. «Новостиведенияибизнеса в Одессе: горсоветтожехочетконтролировать». [Електронний ресурс] : Режим доступу:http: // hrabro.com / 39417
4. «Одесскиепредприятияждутмассовыеналоговыепроверки». [Електронний ресурс] : Режим доступу: http: // www.reporter.com.ua / news / qcm /
5. «Податкова шантажує приватних підприємців, загрожує перевірками». [Електронний ресурс] : Режим доступу: http: // hrabro.com / 35605
6. «Програма зайнятості населення м. Одеси на період до 2017 року». [Електронний ресурс] : Режим доступу: http: // www.odessa.ua / ru / acts / council / 52722 /
7. Про місцеві державні адміністрації. Закон України. [Електронний ресурс] : Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 586-14
8. Розпорядження Одеського міського голови від 24.05.2013р. №513-01р «Про створення міської робочої групи з питань легалізації зайнятості населення, заробітної плати та підвищення її до середньомісячного рівня». [Електронний ресурс] : Режим доступу: http: // www.odessa.ua / acts / mayor / 50645 /
9. «Украина стала абсолютным рекордсменом мира по количествуналогов». [Електронний ресурс] : Режим доступу: http: // censor.net.ua / news / 239701 / ukraina_stala_absolyutnym_rekordsmenom_mira_po_kolichestvu_nalogov_ekspert
10. «8 мільйонів українців не платять податки». [Електронний ресурс] : Режим доступу:http: // tsn.ua / groshi / 8-milyoniv-ukrayinciv-ne-platyat-podatki.html

БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного центра перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, к.т.н., доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ

Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки ставить за мету забезпечення всіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів у контексті європейського розвитку України. В інституційному аспекті реалізація державної кадрової політики спрямована на удосконалення нормативно-правової бази з метою запровадження новітніх підходів у кадровому менеджменті [1].

За напрямом підготовки кадрів Стратегія передбачає:

- розроблення механізмів залучення до роботи у сферах державного управління висококваліфікованих фахівців, успішних підприємців (але існує питання щодо компенсування недостатнього рівня оплати праці), здібних випускників вищих навчальних закладів (не вирішеним залишається правовий аспект щодо відсутності фахового стажу та процедури залучення молоді до державної служби);
- відновлення профорієнтаційної роботи серед молоді – є розрив між терміном закінченням навчального закладу та правом вступу на державну службу;
- національну систему оцінювання якості освіти та чітких критеріїв відбору;
- механізм державного гарантування працевлаштування та кар'єрного росту після здобуття післядипломної освіти;
- удосконалення законодавства з метою спрощення умов та процедури ліцензування діяльності з надання освітніх послуг.

За напрямом підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів визначено:

- реформування системи підвищення кваліфікації кадрів з урахуванням специфіки галузі чи сфери управління;
- формування узгодженої системи оцінювання отриманих знань, умінь та навичок за результатами підвищення кваліфікації згідно з вимогами, а також формування системи оцінювання під час добору фахівців;
- створення умов запровадження системи безперервного професійного навчання кадрів.

В контексті модернізації кадрових служб визначено: реорганізація кадрових служб у служби персоналу; покладання на служби персоналу функцій з планування добору, розстановки кадрів, підвищення їх кваліфікації та кар'єрного росту.

На виконання Стратегії державної кадрової політики реалізується Державна цільова програма розвитку державної служби на період до 2016 року, на першому етапі якої передбачено створення системи управління людськими ресурсами на державній службі. В подальшому передбачається стандартизація кадрових процесів та посилення інституційної спроможності служб персоналу державних органів та їх апарату. Має бути забезпечений чіткий зв'язок між результатами оцінювання службової діяльності державних службовців з урахуванням підвищення їх кваліфікації, та його кореляції задекларованим професійним розвитком не менш як 35 відсотків державних службовців до кінця 2016 року шляхом самоосвіти та удосконаленням професійних знань, умінь та навичок [2].

Треба відмітити, що в 2011 року прийнята Концепція реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, в якій означені проблемні питання та шляхи їх вирішення. Так, треба поновити та доповнити Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів з урахуванням забезпечення періодичності та обов'язковості навчання, прив'язки його до відповідної займаної посади та подальшого кар'єрного просування. Необхідне чітке тлумачення понять плановості та безперервності навчання [3].

Потребує внесення доповнень до нового Закону України «Про державну службу», що стосується можливості ініціювання державним службовцем підвищення кваліфікації за результатами оцінювання та перспектив його кар'єрного просування, нової редакції Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо посилення відповідальності та створення умов для підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад.

Потрібно законодавчо оптимізувати та закріпити видатки на функціонування системи підвищення кваліфікації кадрів, визначити в правовому полі процедури для залучення та оплати праці (на договірних засадах) викладачів задіяних до роботи в навчальних закладах системи підвищення кваліфікації, вирішити питання щодо фінансування інформаційно-програмного та матеріально-технічного забезпечення. Необхідно розробити спрощену процедуру розміщення державного замовлення на підвищення кваліфікації в фахових освітніх закладах різної форми власності. Першочерговим питанням є упорядкування мережі навчальних закладів системи підвищення кваліфікації з урахуванням їх форми власності, організаційної структури, підпорядкування в сфері державного управління, технічного та матеріального забезпечення.

Для забезпечення ефективного функціонування системи підвищення кваліфікації необхідно удосконалити відповідну нормативно-правову базу, розробити ефективний механізм вивчення потреб і оцінки якості навчання, поліпшення ресурсного забезпечення, посилення кадрового і науково-методичного потенціалу.

Вважаємо за потрібне, створення тимчасового робочого органу для комплексного опрацювання означених проблем та подальшого їх вирішення за участі всіх зацікавлених сторін.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки» від 01.02.2012 № 45 / 2012 – [Електронний ресурс] – // Режим доступу: http: // zakon3.rada.gov.ua / laws / show / 45 / 2012
2. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року» від 13.05.2013 № 350 – [Електронний ресурс] – // Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 350-2013-п
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» від 28.11.2011 №1198-р – [Електронний ресурс] – // Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 1198-2011-р

БОГДАНОВ СТАНІСЛАВ ГЕНАДІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-СТРАХОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Невизначеність ринковий середовища, ризик, асиметрія інформації, форми реалізації страхових відношень, зокрема страхування як специфічного виду діяльності, стали предметом пильного вивчення зарубіжних та вітчизняних науковців.Сама природа соціально-страхових відносин, пов'язана з бажанням контролювати середовище ухвалення рішень та неможливістю повного володіння всьєю необхідною інформацією створюють умови для деформації поведінки залучених до страхових відносин. В страхуванні реалізуються певні правові та економічні відносини, що складаються між людьми в процесі виробництва, отримання, обміну і споживання матеріальних благ. Роль страхування проявляється в таких основних напрямах: зниженні ступеня ризиків несприятливого результату операцій; економічній стабільності за рахунок відшкодування збитку і втрат; участі тимчасово вільних засобів страхових фондів у інвестиційній діяльності; поповненні доходів державного бюджету за рахунок частини прибутку страхових організацій [1, с. 448].

Соціально-страховими вважаються відносини, які існують у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування, щодо організації соціального страхування, утворення соціальних страхових фондів, формування коштів останніх та розподілу цих коштів між особами, котрі потребують соціального забезпечення.

Дуже часто соціально-страхові відносини за своїм характером нагадують фінансові чи адміністративні відносини (система загальнообов'язкових зборів на соціальне страхування, управління фондами загальнообов'язкового соціального страхування тощо). Однак юридична природа цих відносин така, що ефективності правового регулювання у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування можна об'єктивно досягти лише за умови належності їх до сфери права соціального забезпечення.

Галузевий характер соціально-страхових відносин не менш виразно проявляється і в тому, що їх існування зумовлено необхідністю створення достатніх можливостей для реалізації громадянами свого конституційного права на соціальне забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття

з незалежних причин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Тобто ці відносини логічно доповнюють соціально-забезпечувальні відносини.

Певна проблема існує із визначенням юридичної природи відносин, що складаються у сфері недержавного соціального страхування. Суб'єктами такого страхування виступають приватні фонди, недержавні соціальні заклади, роботодавці, фізичні особи. Держава ж, яка на законодавчому рівні встановлює недержавне пенсійне страхування чи страхування від нещасного випадку, бере під свій контроль діяльність таких страхових фондів і тим самим стає учасником відповідних відносин. Тому відносини недержавного соціального страхування мають подвійний характер: за винятком тієї їх частини, що належить до сфери цивільного права, решта стосується предмета права соціального забезпечення. Зміст права на соціальний захист, що проголошується у ст. 46 Конституції України, дає підстави для виділення у структурі соціально-страхових відносин трьох окремих груп: пенсійних відносин; відносин щодо надання матеріальних допомог та відносин щодо надання соціальних послуг. Серед відносин щодо надання матеріальних допомог можна виділити: відносини, пов'язані з наданням допомог у зв'язку з безробіттям; відносини щодо надання допомог у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю; відносини щодо забезпечення допомогами сімей, які мають дітей; відносини з приводу надання допомог на поховання тощо.

Сучасна економічна криза, скорочення обсягів виробництва, погіршення умов праці неодмінно призводить до збільшення порушень нормативів з охорони праці та зростання кількості нещасних випадків на виробництві й професійної захворюваності. У нашій країні досі не створено системи медичної, професійної та соціальної реабілітації постражда-лих від нещасного випадку на виробництві. Нема механізму для відшкодування збитків постраждалим у разі фінансової неспроможності, банкрутства чи ліквідації їхніх підприємств. Розв'язати ці проблеми можливо лише шляхом створення цілісної системи соціального страхування від нещасних випадків, передбаченої Законом України «Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Законом України. «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». Цей Закон набув чинності з 1 січня 2001 року. Відшкодування шкоди, медична, професійна та соціальна реабілітація проводяться Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві – некомерційною самоврядною організацією, що діє на підставі статуту, має права юридичної особи (ст. 15). У цілому система позабюджетних фондів соціального спрямування охоплює основні напрями соціального захисту населення згідно з практикою країн з розвинутою ринковою економікою. Однак використання іноземного досвіду при вирішенні проблем соціального захисту населення не завжди є виправданим. В Україні є «тіньова економіка», що призводить до ненадходження значної частини валового внутрішнього продукту через офіційні канали перерозподілу в позабюджетні фонди. Демографічна ситуація, стан економіки, фінансові, бюджетні, політичні проблеми, менталітет громадян вносять корективи у формування доходів та використання коштів соціальних фондів. Тому позабюджетні фонди мають базувати свою діяльність на національному досвіді та особливостях відповідного етапу розвитку нашої країни із застосуванням окремих переваг із системи соціального захисту населення іноземних держав. Важливими є повноцінне законодавче та нормативне регулювання діяльності органів соціальних позабюджетних фондів. На сьогодні вже прийняті базові закони, що регламентують відносини всіх учасників страхового захисту, однак часто приймаються зміни і доповнення до них, що створює нестабільність. Дії законодавчої і виконавчої влади бувають некоординованими й непослідовними, їхні рішення можуть стосуватися забезпечення соціальних гарантій без визначення достатніх джерел фінансування запланованих програм. Отже, виникає потреба у забезпеченні системності та цілісності законодавства та його науковому обґрунтуванні.

Список використаних джерел.

1. Вахрин П.И., Нешитой А.С.. Финансы, денежное обращение и кредит. – М.:Информационно технический центр «Маркетинг», 1999.
2. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування«від 14.1.1998 № 16 / 98-ВР [Електронний ресурс]-Режим доступу:http: // www.rada.zakon /

БОНДАРЕНКО ІГОР ОЛЕГОВИЧ

начальник відділу правового аналізу
юридичного управління апарату Одеської обласної ради, к.ю.н.

ЛАШКУЛ ІРИНА ЮРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НОРМ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В Україні зараз проходить ретельне обговорення проекту Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [6]. Висновки, викладені у п. 1 розділу XI «Місцеве самоврядування» Концепції, заслуговують на увагу. Але звернемося детальніше до деяких положень. У п.п. 1 пункту 3 йдеться про приведення конституційно-правової основи місцевого самоврядування в Україні у відповідність із документами Ради Європи та Європейського Союзу, насамперед, Європейської хартії місцевого самоврядування [1]. На сьогодні склалася ситуація, за якої положення Конституції України [4] частково не відповідають нормам зазначеної Хартії. У свою чергу, Конституція України з метою запобігання виникненню ситуацій щодо суперечності її положень міжнародним актам у ст. 9 встановлює, що укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України. Крім того, згідно зі ст. 151 Конституції України Конституційний Суд України за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів України дає висновки про відповідність чинних міжнародних

договорів Конституції України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість. Однак, аналізу відповідності положень Хартії Конституції України проведено не було, а висновки Конституційного Суду з цих питань відсутні. Таким чином, у зв'язку із недотриманням порядку прийняття (ратифікації) зазначеного міжнародного акта виникла неприпустима ситуація, яка полягає у наявності протиріч між міжнародно-правовим актом, згоду на обов'язковість якого дала Верховна Рада України, та Конституцією України. У свою чергу, Конституція України передбачає механізм уникнення таких конфліктів, який реалізується на стадії ратифікації відповідного акта. Суттєвих проблем у правозастосуванні дозволяє уникати лише той факт, що положення Хартії є досить декларативними та здебільшого мають застосуватися опосередковано шляхом конкретизації її положень у національному законодавстві. Тому вихід із ситуації, що склалася, може полягати лише у модернізації конституційно-правових положень щодо місцевого самоврядування та приведення їх у відповідність до зазначеного міжнародного акту. Необхідно також враховувати, що з моменту прийняття Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] функціонували органи місцевого самоврядування кількох скликань. Аналіз матеріалів практики дозволяє зробити висновок, що у період роботи органів місцевого самоврядування скликання 1998-2002 років, 2002-2006 років та, особливо, 2006-2010 років та скликання 2010 року було напрацьовано певну практику щодо всіх напрямків діяльності. Так, наприклад, прийняті рішення щодо розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади; щодо управління об'єктами комунальної власності, поступово впорядковуються земельні відносини, налагоджуються взаємозв'язки між органами місцевого самоврядування різних областей. Тобто, можна стверджувати, що стадія первинного становлення місцевого самоврядування успішно реалізована. За таких умов доцільним вбачається не перегляд конституційно-правових засад місцевого самоврядування, який може перекреслити розвиток місцевого самоврядування останніх 10-15 років, а удосконалення конституційно-правового регулювання його окремих аспектів; тобто мова має йти саме про конституційну модернізацію (удосконалення), а не реформування.

З цього також випливає, що при розробці нової редакції розділу Конституції України «Місцеве самоврядування» за основу доцільно взяти поточну редакцію відповідного розділу. Одночасне закріплення всіх або більшості положень, викладених у Концепції, матиме протилежний результат, ніж той, що закріплений як мета Концепції. Заслуговують на увагу викладені у Концепції (п.п. 3, 4 п. 3) пропозиції щодо перегляду компетенції територіальних громад у напрямку розширення предмету їх відання, закріплення базового переліку форм безпосередньої демократії, створення механізмів реальної участі територіальних громад в управління справами місцевого значення. Стосовно обсягу компетенції територіальних громад, то відповідно до п. 4.2. Хартії органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу. Конституція України конфліктує з цією нормою Хартії, оскільки передбачає, що органи місцевого самоврядування відповідають виключно за «питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції». З огляду на це, заслуговує на підтримку й запропоноване уточнення визначення місцевого самоврядування не лише як «права», але й як «реальної спроможності» вирішувати питання місцевого значення. У Концепції недостатньо чітко сформульовано пропозиції щодо «бачення» майбутньої системи органів місцевого самоврядування. Так, у п.п. 7 п. 3, йдеться про забезпечення місцевих рад самостійно визначати систему та структуру власних виконавчих органів, що вбачається, можливо, доцільним. У свою чергу, у п.п. 8 п. 3 йдеться про надання обласним та районним радам права утворювати власні виконавчі органи. На даний час, як в теорії конституційного права та місцевого самоврядування, так у практичній діяльності безспірною є позиція щодо необхідності запровадження виконавчих органів районних та обласних рад. Відносно цієї ситуації Рада Європи у Рекомендації 102 (2001) однозначно вказує: «F. Щодо виконавчих органів місцевих та регіональних влад, важливо, щоб всі місцеві та регіональні ради, з містами Київ та Севастополь включно, аж до внесення необхідних поправок до Конституції, мали свої власні виконавчі органи (політично підзвітні їм уряди) та адміністрації (штат працівників).

Це може вважатися конкретним втіленням статей 3.2 та 6.1 ЄХМС» [5]. У зв'язку з цим вирішення потребує питання щодо місця та ролі місцевих органів виконавчої влади. У п.п. 14 п. 3 Концепції пропонується змінити правовий статус місцевих державних адміністрацій та трансформувати їх у контрольно-наглядові органи з підпорядкуванням Президенту України. Схожі положення викладені і в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Думається, що такий підхід підлягає доопрацюванню із визначенням чіткої компетенції даних органів, права їх втручання у діяльність органів місцевого самоврядування (надання або ненадання права зупиняти дію актів органів місцевого самоврядування тощо); визначенням їх місця у системі органів влади України; та взагалі визначенням доцільності створення додаткового контрольно-наглядового органу. Слід звернути увагу на ще одну проблему, пов'язану з діяльністю органів місцевого самоврядування, що не знайшла відображення в Концепції. Мова йде, зокрема, про те, що існує проблема у визначенні правосуб'єктності органів місцевого самоврядування. Склалася стійка уява, що органи місцевого самоврядування представляють територіальні громади, тоді як не всі органи місцевого самоврядування є представницькими. Крім того, законодавство України надає виконавчим органам ради власну компетенцію, яку вони мають право реалізовувати без погодження з відповідною радою. У зв'язку з цим виникає питання, яка природа таких повноважень виконкому – їх «джерелом» є територіальна громада, відповідна місцева рада чи держава? Крім того, обласні та районні ради, які представляють «спільні інтереси територіальних громад», взагалі не мають стійкого зв'язку з первинним суб'єктом місцевого самоврядування – територіальною громадою, що призводить до того, що неможливо визначити, наприклад, суб'єкт права власності спільної власності територіальних громад, що знаходиться в управлінні обласних і районних рад. В цілому можна вважати Концепцію внесення змін до Конституції України, схвалену Конституційною асамблеєю 21 червня 2013 року [3] (в частині, що стосується місцевого самоврядування), цілісною та завершеною. Складність та комплексність питання реформування місцевого самоврядування обумовлює необхідність подальшої роботи в межах зазначеної Концепції з метою її доопрацювання.

Список використаних джерел.

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування – Режим доступу: http: // conventions.coe.int / Treaty / EN / Treaties / PDF / Ukrainian / 122-Ukrainian.pdf

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280 / 97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 24, ст. 170.
3. Офіційний сайт Президента України Режим – доступу http: // www.president.gov.ua / content / ca.html
4. Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: http: // portal.rada.gov.ua
5. Рада Європи. Постійна конференція місцевих і регіональних влад Європи. Рекомендація 102 (2001) – Режим доступу: http // www.coe.kiev.ua / docs / kmpbe / r102(2001).htm
6. Сайт Всеукраїнської асоціація органів місцевого самоврядування – Режим доступу: http: // www.uaror.org.ua /

ГЕГЕЧКОРІ ОЛЕКСАНДР ВАХТАНГОВИЧ

доцент кафедри соціальних та правових дисциплін
академії внутрішніх військ МВС України (м. Харків)

СЕМЕНОВ СЕРГІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

заступник начальника кафедри соціальних та правових дисциплін
академії внутрішніх військ МВС України (м. Харків), к.філос.н., доцент

СУТНІСНІ ТА ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Складовою дослідження проблеми соціалізації особистості в умовах військової служби постає визначення сутнісних і змістовних характеристик соціалізації військовослужбовця. Вирішення цієї проблеми можливе шляхом виявлення детермінант процесу соціалізації особистості військовослужбовця, особливостей військово-соціального середовища, виділення специфічних рис військово-професійної діяльності і з'ясування характеру їх впливу на формування основних соціально-типових якостей особистості.

Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності, пов'язаній з обороною України, захистом її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Функціональне призначення військової служби обумовлює характер і зміст інституційних вимог до військово-професійної діяльності і соціально-типових якостей особистості військовослужбовця, які знайшли своє юридичне закріплення у відповідних нормативно-правових актах.

Зміст і специфіка військової служби, характер військово-професійної діяльності та особливості проходження військової служби у Збройних Силах України визначають основні компоненти соціалізації особистості в умовах військової служби:

а) усвідомлення специфічної військово-соціальної дійсності, соціальної сутності військовослужбовця як захисника Батьківщини, воїна Збройних Сил України, конкретної військової спеціальності, особливих умов військово-соціального середовища;

б) освоєння необхідних нормативно-рольових настанов, функцій, прав і обов'язків, навичок практичної військової діяльності як військовослужбовця і носія конкретної військової спеціальності (ролі);

в) засвоєння, інтеріоризація специфічних цінностей, норм, настанов військово-соціальної та військово-професійної спрямованості, формування необхідної для успішного функціонування в навколишньому середовищі системи ціннісних орієнтацій.

Особливості соціалізації військовослужбовців визначаються специфікою Збройних Сил і військової служби. Серед них виділяються відносна стабільність і цілісність характеристик соціального типу військовослужбовця, що формується; особливий соціальний статус Збройних Сил як соціального інституту і військовослужбовців, що базується на високому рівні їх соціальної значущості; одночасна присутність рис як первинної, так і вторинної соціалізації (ресоціалізації); переважно авторитарний, насильницький характер засобів і форм впливу, що застосовуються; внутрішня диференційованість, пов'язана з різними категоріями особового складу, їх видовою належністю, тобто обумовленість військово-професійною стратифікацією і високим рівнем військово-соціальної мобільності.

Серед основних факторів соціалізації військовослужбовця можна виділити фактори об'єктивного і суб'єктивного характеру. Процес соціалізації військовослужбовців здійснюється у безпосередньому військово-соціальному середовищі, яким постає військовий колектив. Буття військово-соціального середовища детерміновано соціокультурними факторами (економічними, соціальними, політичними та духовними), що мають різнорівневу диференціацію. Ефективність і якість соціалізації особистості в умовах військової служби значною мірою обумовлена індивідуально-особистісними факторами процесу соціалізації особистості.

Співвідношення особистості військовослужбовця і військово-соціального середовища постає у формі суб'єктно-суб'єктних і суб'єктно-об'єктних відносин, як співвідношення їх інтересів, мотивів і цілей. У змістовному аспекті в ньому можна виділити ряд рівнів, які відрізняються мотиваційними характеристиками, ступенем позитивної активності особистості і, відповідно, формами, засобами і методами впливу, що застосовуються в процесі соціалізації.

Критерієм соціалізованості особистості військовослужбовця є певний рівень його готовності до військово-професійної діяльності, система соціально і професійно значущих якостей особистості. Ступінь соціалізації військовослужбовця буде відображати рівень соціальної ідентичності і самоідентифікації із соціальною роллю військовослужбовця. Якості, риси і властивості особистості, що формуються в процесі військової служби, мають певне соціальне значення для наступної життєдіяльності особистості і мають переважно позитивний характер.

Список використаних джерел.

1. Демехин В. ЗащитникиОтечествануждаются в защите / Голос Украины. – 2004. – 23 марта.
2. ДемехинВ. Строит лиУкраинасоциальноегосударство? / Голос Украины. – 2005. – 17 июня.

3. У.Бек. Общество риска: На пути к другому модерну. / Пер. с нем. В.Седельника и Н.Федоровой. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – С. 19.
4. RennerM. AssessingtheMilitaryisWarontheEnvironment. Statsofthe World. – 1991. – P. 132 – 152.
5. Реймерс Н.Ф. Надежды на выживание человечества. Концептуальная экология. – М.: Россия молодая, 1992. – 365 с.
6. Булатов В.И. Россия: экология и армия. – Новосиб.: ЦЭРИС, 1999.

ГЕГЕЧКОРІ ОЛЕКСАНДР ВАХТАНГОВИЧ

доцент кафедри соціальних та правових дисциплін
*академії внутрішніх військ МВС України (*м. Харків)

ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ.

Управління складає найважливіше, необхідне, каузальне в людських відносинах і діях. Якщо ми бажаємо побудувати будь-яку систему управління, то нам потрібно передусім вивчати інтереси людей, котрі поєднують і поділяють людські істоти, без інтересів немає соціальних відносин, немає самої діяльності людей. Іншими словами, управляти – значить управляти інтересами. Другим важливішим елементом системи соціального управління є влада. Це залежності між людьми, яка замовлена інтересами, здатність людини знайти свою волю, застосувавши насилля, примушення у різних видах і формах. Сутністю влади є відношення керівництва, панування, підпорядкування. У влади укладена одвічна тяга людини виражати свої інтереси за допомогою сили, тиску, натиску, палиці, пістолету тощо. У зв'язку з цим і виникає найголовніша і найважливіша проблема будь – якого державного і соціального управління – це проблема влади, культури влади і владарювання.

«Владувати, – вважав видатний російський філософ І.О.Ільїн, – значить немовби накладати свою волю на волю інших, однак з тим, щоб це накладання добровільно сприймалось підлеглими» (Ильин И.А. О сущности правосознания. – М., 1993., С. 133). У цих твердженнях і міститься вказівка на тісний зв'язок влади і соціального управління, бо соціальне управління за своєю природою створює головні засоби свого здійснення, до яких відноситься політика, правові норми, адміністративно – державні акти тощо. Політика, як фактор, який впливає на систему соціального управління прямо і безпосередньо через інтереси, має свій владний характер, свої правила, свої аксіоми.

Отже, перша аксіома влади говорить, що державна влада не може належати без правового повноваження. Друга затверджує, що влада в межах кожного політичного союзу повинна бути єдина. Тому держава, всередині якої виникли дві влади, стоїть перед громадянською війною і внутрішнім розладом. Третя аксіома влади, що державна влада завжди повинна здійснюватися кращими людьми, що відповідають етичному і політичному цензу. Четверта затверджує, політична програма може включати в себе тільки такі заходи, що переслідують загальні інтереси. П'ята, що програма влади може включати в себе тільки заходи і реформи, які здійснюватимуться.

Такі основні аксіоми влади приведені для того, щоб показати важливість і необхідність їх засвоєння не тільки для «державних осіб», але і для державних службовців, для всіх тих, хто має справу з людьми, процесом управління. В аксіомах підкреслюється зв'язок влади та інтересу, взаємовідносини між ними, бо дійсно їх союз «кровний, нерозривний». Насправді, здійснити свідомо організований вплив на суспільні процесі з метою забезпечення їх оптимального розвитку і функціонування можна тільки спираючись на інтереси людей.

Список використаних джерел.

1. Ильин И.А. О сущности правосознания. – М.,1993.
2. Аристотель. Никомахова этика // Соч. в 4 Т., – Т.4. – М., 1983.

ГОРБИК ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ФОНДОВОГО РИНКУ НІМЕЧЧИНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

В умовах глобалізації і поглиблення інтеграційних процесів в Європі та необхідності запобігання фінансовим ризикам особливого значення й актуальності набуває вирішення проблем державного управління формуванням фондового ринку. Надзвичайно актуальною є проблема формування системи державного управління з цінних паперів і фондового ринку та її вирішення Німеччини. Вивчення її досвіду адаптації державного управління до вимог нормативно-правових актів ЄС у цій сфері та вдосконалення управління фінансовим ринком в цілому і є необхідною умовою для України в контексті її євроінтеграційних прагнень. Взірцем у цьому є Німеччина.

Нормативно – правова база публічного управління фондовим ринком Німеччини формувалась поетапно:

1) Основоположні засади її було закладено першим фінансовим законом ще 1896 р., який регулював організацію німецьких бірж та стосувався розробки керівних принципів біржової активності [2]; 2) У новітні часи нова, об'єднана Німеччина продовжувала реформувати й вдосконалювати державне управління фондовим ринком. У загальний закон були внесені важливі зміни – 1975, 1986, 1989 рр., – які мали у правовій площині форму окремих фінансових законів. Це відображало процес уніфікації норм національного права, що регулюють федеральну фінансову систему державного управління з нормами міжнародного публічного права. В цих нормативних приписах відображені керівні принципи,

встановлені міжнародними конвенціями, Європейським Співтовариством, а потім і його правонаступником – Європейським Союзом; 3) Важливого значення у цьому контексті набули зміни 1994 р. – це був другий фінансовий Закон про розвиток ринку Німеччини – та 1998 р. – третій фінансовий закон. Останній забезпечує більш легкий доступ емітентів на біржу, містить зміни стосовно відповідальності і регулює процедури делістингу [3]; 4) Четвертий федеральний Закон захисту прав інвесторів (Bцrsengesetz), що набув чинності у повному обсязі 2002 р., має чітку структуру і складається з шести розділів, що містять: загальні положення про біржу і біржові органи, визначення обмінного курсу і брокерських систем, допуск цінних паперів до офіційного ринку та інших торгових сегментів, торгівля деривативами, правила про штрафи, положення про здійснення операцій [2]; 5) На сучасному етапі основним нормативно – правовим актом, що детально регламентує державне управління фондовим ринком Німеччини, є Закон про торгівлю цінними паперами на біржі, з останніми змінами, що датуються липнем 2013 р. Закон встановлює, що суспільні відносини з приводу торгівлі цінними паперами підлягають контролю з боку Федерального управління фінансового нагляду (далі – ФУФН) [5].

ФУФН – центральний орган нагляду за фінансовими послугами Німеччини і є частиною Федерального Уряду ФРН. Правовий статус і функції ФУФН визначені законодавством про федеральне управління фінансового нагляду: Законом ФРН про банківську діяльність [1] та іншими спеціальними законами. Виконуючи функції у сфері нагляду за банками та інвестиційними компаніями, ФУФН тісно співпрацює з Німецьким Федеральним банком. Голова федерального управління фінансового нагляду Німеччини є також Президентом ФАТФ (Групи розробки фінансових методів боротьби з відмиванням грошей). ФУФН має чітку організаційну структуру і складається з незалежних підрозділів, один з яких представляє інтереси Німеччини в ЄС та інших міжнародних організаціях. Установа фінансується контрольованими інститутами й організаціями і є незалежною від бюджету.

Операції з цінними паперами здійснюються відповідно до Положення про Вимоги до звітності по операціях з цінними паперами та похідними від 21 грудня 1995 р. [4]. ФУФН на основі положення про фондові біржі та ринки визначає конкретні права і обов'язки бірж і компаній, відповідає за моніторинг виконання ними цих зобов'язань. Закон забороняє інсайдерські угоди і маніпулювання ринком. Нагляд у сфері діяльності окремих бірж є обов'язком наглядових органів федеральних земель. Останні здійснюють нагляд за торгами на біржах відповідно до Закону про біржі. Влада відповідає за контроль будь-яких багатосторонніх торговельних систем (так званої позабіржової торгівлі). ФУФН виконує також регуляторні функції фондових бірж на міжнародному рівні [3].

Отже, протягом другої половини XX і на межі XXI ст. Німеччина сформувала національну систему державного управління формуванням фондового ринку. Німецька модель системи державного управління фондовим ринком є класичною. Її внутрішня організація є взірцем успішності державного управління фондовим ринком, про що свідчать найвищі показники економічного розвитку в Європі, що сприяє створенню єдиного стабільного і прозорого ринку капіталів також і в ЄС. Не випадково ФРН за її економічну й фінансову потугу справедливо називають «локомотивом» Європйеського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Banking Act (Gesetz ьber das Kreditwesen) [Електронний ресурс]. – Access mode: http: // www.bafin.de / SharedDocs / Downloads / EN / Aufsichtsrecht / dl_kwg_en.pdf?__blob=publicationFile. – Title from screen**.**
2. Bцrsengesetz 22 Juni 1896 – Reichsgesetzblatt. (S.157) in der Fassung der Bekanntmachung vom 09. September 1998 (BGBl. I S. 2682) [Електронний ресурс]. – Access mode : http: // www.gesetzesweb.de / Boerse.html. – Title from screen**.**
3. Gesetz ьber den Wertpapierhandel und zur Дnderung bцrsenrechtlicher und wertpapierrechtlicher Vorschriften: (Zweites Finanzmarktfцrderungsgesetz) ; GesetzesbeschluЯ des Deutschen Bundestages *Bundesrat: Drucksache (Том 94;Том 585)*, Bundesrat: Drucksache [Електронний ресурс]. – Access mode:http: // books.google.com.ua / books / about / Gesetz_ %C3%BCber_den_Wertpapierhandel_und_zu.html?id=g0nzcQAACAAJ&redir_esc=y. – Title from screen**.**
4. Verordnung ьber die Meldepflichten beim Handel mit Wertpapieren und Derivaten [Електронний ресурс]. – Access mode: http: // www.gesetze-im-internet.de / wphmv / – Title from screen
5. Wertpapierhandelsgesetz In der Fassung der Bekanntmachung vom 09.09.1998 (BGBl. IS.2708) zuletzt geдndert durch Gesetz vom 15.07.2013 (BGBl. I S. 2390) m.W.v. 19.07.2013 Stand: 22.07.2013 aufgrund Gesetzes vom 04.07.2013 (BGBl. I S. 1981) [Електронний ресурс]. – Access mode: http: // dejure.org / gesetze / WpHG – Title from screen.

ГОРЯЧА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ В КНР: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У Конституції КНР політичні права і свободи передують всім іншим правам і свободам, основні політичні права і свободи вмістилися в одній ст. 35, згідно з якою» громадяни Китайської Народної Республіки мають свободу слова, друку, зборів, союзів, вуличних походів і демонстрацій». Звертає на себе увагу те, що ці свободи проголошені без звичайних для соціалістичних конституцій застережень про здійснення таких свобод в інтересах соціалізму чи чогось подібного. Практика, однак, свідчить, що використання їх не так, як це вважають правильним можновладці, тягне для особи досить серйозні наслідки. Це наочно показала розправа зі студентською демонстрацією на площі Тяньаньмень у Пекіні в 1990 р. [4, с. 43].

Своєрідність даної чолі китайської Конституції надає ст. 41, присвячена праву громадян на звернення» з критикою на адресу будь-яких державних органів чи державних службовців». Тут же вказується, що громадяни «мають право звертатися у відповідні державні органи з скаргами, звинуваченнями або заявами з приводу порушення закону чи службового обов'язку будь-яким державним органом або державним службовцям, однак неприпустимо обумовлювати і паплюжити людей, фальсифікуючи або підтасовуючи факти». Відповідні державні органи повинні розглядати скарги,

звинувачення і заяви громадян шляхом перевірки фактів і несуть відповідальність за їх вирішення. «Ніхто не може чинити тиск на громадян і мстити їм», – йдеться в Конституції [1, с. 43].

Слід зазначити, що реалізація цих прав також має «китайську специфіку «. Наприклад, оскільки свобода вуличних походів і демонстрацій повинна протікати в рамках поваги до соціалістичного державі і будую, здавалося б, неможливо використовувати ці форми демократії для протесту проти зловживань влади або для висловлення невдоволення.

Проте це відбувалося до кінця 90- х рр.. в досить своєрідній формі. Так, в літературі описаний випадок, коли в селищі Сяньчжень провінції Фуцзянь адміністрація селища розподілила між чиновниками у вигляді премій за минулий рік гроші, зібрані в якості штрафів за порушення правил планування дітонародження в поточному році. Це викликало невдоволення жителів селища, і вони організували демонстрацію демобілізованих військовослужбовців під гаслом» Демобілізовані військовослужбовці вітають народ Сяянчженя і вітають його зі святом Весни! ». Однак підтекст гасла був всім зрозумілий, і з управління громадської безпеки надійшла директива, в якій, зокрема, зазначалося, що транспарант з гаслом є прояв серйозного невдоволення владою. Кілька активних учасників демонстрації були затримані органами громадської безпеки, але потім їх відпустили і населення зустріло їх як героїв.

Що стосується права на асоціації, за статистикою в країні існує більше 2,000 громадських організацій, спільнот, дослідницьких інститутів і клубів. Всі названі асоціації реалізує це право вільно без яких або обмежень.

Багатопартійна система Китайської Народної Республіки під лідерством Комуністичної партії, що з одного боку має б забезпечити можливість усім верствам населення висловлювати свою думку, відстоювати інтереси і брати участь у політичному та державному житті країни. Однак з іншого, Комуністична партія є настільки впливовою, що не залишає можливості іншим відстоювати інтереси і реалізовувати політичні програми, які суперечать її ідеям і інтересам.

Обов'язки громадян КНР відрізняються деякими особливостями. До політичних обов'язків відносяться обов'язки захищати єдність держави і згуртованість всіх національностей країни, дотримуватися Конституції і законів, зберігати державну таємницю, дотримуватися громадського порядку, охороняти безпеку, честь і інтереси Батьківщини, захищати батьківщину і відбивати агресію, планування сім'ї [4, с. 32]. Почесний обов'язок громадян – військова служба та участь у народному ополченні відповідно до закону.

Незважаючи на юридичні гарантії політичних прав, свобод та короткий закріплення обов'язків, насправді, обов'язків у громадян Китаю, як не дивно, більше ніж прав. І перш за все ці обов'язки стосуються політичної сфери, так наприклад, негласним правилом (обов'язком) усіх громадян є – нерозголошення будь-яких відомостей критикують політичний режим держави чи органів влади. Свобода слова обмежується повсюдно, активістів з прав людини, що вимагають змін у державі засуджують до тюремного ув'язнення на термін від 1 року.

Це призвело до масової корупції серед чиновництва, підриву верховенства закону, незахищеності прав людини, забуттю етичних норм, «кумівських капіталізму», зростаючому розриву між багатими і бідними, розбазарювання природного середовища, а також культурно – історичного середовища, і зростанню числа соціальних конфліктів, в особливості, до посилення ворожості останнім часом між державними чиновниками і простими людьми... « [2, с. 86].

Таким чином, правовий статус особистості в КНР заснований на соціалістичній доктрині прав людини і разом з тим відображає традиційні китайські погляди на роль людини в суспільстві, применшуючи цінність інтересів окремої людини і акцентуючи увагу на пріоритеті суспільного життя.

Список використаних джерел.

1. Freedom House Organization: Report on Israel: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.freedomhouse.org / report / freedom-world / 2011 / israel. – Загол. з екрану.
2. Human Rights Watch: «World Report 2012» «: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.hrw.org / world-report-2011. – Загол. з екрану.
3. Cf. Markku Suski, Binging in the People: A Comparison of Constitutional Forms and Practises of Referendum, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1993.
4. Cf. Nowak (1993, p.442). See also Bwalya v. Zambia (Comm. № 314 / 1988).
5. Decision of the Human Rights Commitee in Western Guard Party v. Canada (Comm. № 104 / 1981).
6. The Original Charter 88 Campaign: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.unlockdemocracy.org.uk / pages / the-original-charter-88 – Загол. з екрану.

ДАНИЛЯК ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

головний консультант відділу політичних стратегій
Національного інституту стратегічних досліджень, к.держ.упр.

НАРОДНА ЗАКОНОДАВЧА ІНІЦІАТИВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В Україні розпочато роботу над оновленням Основного Закону. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України за 2012 рік передбачає, що вдосконалення таких механізмів прямої демократії, як право громадян на всеукраїнському референдумі ухвалювати закони України (вносити до них зміни), є одним з основних напрямів конституційного реформування [2, с. 140]. Передвиборні програми таких партій-переможниць парламентських виборів 2012 року, як от: політичної партії ВО «Батьківщина», політичної партії «УДАР Віталія Кличка», КПУ також містять політичні гасла щодо змін чи уточнень механізмів здійснення влади народом, у тому числі розширення впливу громадян на владу через народну законодавчу ініціативу чи / та референдум (наприклад, «народне вето»). Внесення таких змін до Конституції України на першому етапі потребуватиме консолідації не менш ніж двох третин (300 голосів) від конституційного складу Верховної Ради України, а на другому етапі – консолідації виборців на всеукраїнському референдумі. Тому постає необхідність урахування політичних програм політичних сил, що за результатами виборів народних депутатів України сформували у Верховній Раді України 7-ого скликання свої фракції. Зважаючи на це,

актуальним є аналіз положень Основного Закону України та Рішень Конституційного Суду України, які стосуються процедури прийняття законів за народною ініціативою.

Відповідно до статті 93 чинної Конституції України, право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України і Національному банку України. У свою чергу, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції визначає, що до повноважень парламенту належить прийняття законів. Водночас розділ III Основного Закону України передбачає можливість прийняття законів безпосередньо народом – на всеукраїнському референдумі.

Слід зазначити, що за час, який минув від дня набуття чинності Конституцією України, у нашій країні на всеукраїнському референдумі не було прийнято жодного закону. Така ситуація, скоріш за все, пояснюється не стільки низькою активністю громадян, як тим, що «здійснення народовладдя у формах безпосередньої демократії виглядає у Конституції надзвичайно обмеженим, і це пояснюється стриманим відношенням органів публічної влади у центрі і на місцях до волевиявлення народних мас у проявах народної ініціативи» [1].

Це, по-перше, пов'язано з ускладненою процедурою проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. У цьому контексті необхідно порівняти вітчизняне законодавство з європейською практикою. В країнах Європи встановлено різні вимоги до кількості громадян котрі можуть ініціювати проголошення референдуму (Нідерланди – 600 тис. підписів, Італія – 500 тис., Словаччина – 350 тис., Литва – 300 тис., Португалія 75 – тис., Словенія 40 – тис. [3, с. 81-82]). Натомість в Україні – всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу.

По-друге, чинна Конституція України не містить вимог щодо особливостей розгляду та ухвалення законопроектів на всеукраїнському референдумі. Єдине застереження, яке міститься в Основному Законі України, встановлює, що референдум не допускається щодо законопроектів із питань податків, бюджету та амністії. Таким чином, може виникнути ситуація із внесенням за народною ініціативою законопроекту, що, наприклад, спрямований на ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності чи містить інші ознаки неконституційності. Не врегульованими також є питання щодо необхідності подання постатейно розробленого законопроекту та проведення його експертизи (наприклад, у частині узгодженості законопроекту з Конституцією та законами України чи фінансовими можливостями держави).

Слід, утім, зазначити, що відповідні питання отримали часткове врегулювання в ухваленому 6 листопада 2012 року Законі України «Про всеукраїнський референдум». Так, частина третя статті 20 цього закону визначає, що тексти законопроектів, що виносяться на законодавчий референдум, не повинні скасовувати чи обмежувати зміст та обсяг існуючих прав і свобод людини і громадянина, або бути спрямованими на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Виходячи із зазначеного, приходимо до висновку, що при подальшій роботі над удосконаленням такої форми безпосередньої демократії, як народна законодавча ініціатива, необхідно виходити з наступного. Конституційний Суд України, здійснюючи тлумачення низки статей Конституції України у 2008 році [4], вирішив, що народ як носій суверенітету і єдине джерело влади в Україні, здійснюючи своє волевиявлення через всеукраїнський референдум за народною ініціативою, може в порядку, який має бути визначений Конституцією і законами України, приймати закони України (вносити до них зміни), крім законів (із питань податків, бюджету, амністії), прийняття яких на референдумі не допускається згідно з Конституцією України (стаття 74). Таким чином, зараз Основний Закон України не містить порядку прийняття народом на всеукраїнському референдумі законів України.

Водночас Конституція України (стаття 8) встановлює, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Тому видається передчасним (до внесення змін до чинної Конституції України в частині, що визначатиме порядок прийняття народом України законів України) врегулювання у Законі України «Про всеукраїнський референдум» питань, що передбачають процедуру прийняття на всеукраїнському референдумі законів України.

Законодавство про всеукраїнський референдум, яке не в повній мірі відповідало б Основному Закону України, ставить під сумнів легітимність майбутніх політичних рішень, ухвалених на всеукраїнському референдумі, у тому числі й щодо прийнятих законів. Із високою долею вірогідності можна стверджувати, що закони, прийняті відповідно до норм Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року у подальшому будуть визнані Конституційним Судом України неконституційними у зв'язку з порушенням конституційної процедури їх розгляду та прийняття (за аналогією з Рішенням КСУ у справі про додержання процедури внесення змін до Конституції України, яким скасовано конституційну реформу 2004 року).

Список використаних джерел.

1. Доповідь Комісії з питань здійснення народовладдя Конституційної Асамблеї щодо розуміння і реалізації конституційних положень «влада народу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http: // www.president.gov.ua / news / 25762.html.

2. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.

3. Референдуми в Європейському Союзі / О.Д. Чебаненко, О.Ю. Грищук, Н.В. Колодяжна, А. Євгеньєва; За ред. Д.С. Ковриженка. – К.: ФАДА, ЛТД, 2007. – 186 с.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі про прийняття Конституції та законів України на референдумі від 16 квіт. 2008 № 6-рп / 2008 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 32. – ст. 1056.

ДОЛГІХ НАТАЛІЯ ПРОКОПІВНА

старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ВРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Концепція державної служби як інституту ведення публічних справ, інакше, державних справ, сягає коренями римської традиції розуміння демократичної держави як республіки, тобто як держави, що є справою всього народу, а не тільки його керівника, як це мало місце в монархічній або почасти авторитарній державі. Державна служба за своєю назвою похідна від поняття «держава» і від доступної народу державної ідеї, втілюваній ним у визначеному типі державності.

При позитивній концепції держави й державної служби виникає можливість будівництва позитивно орієнтованих на верховенство права та закону публічно-правових інститутів держави й державної служби. Але в такому випадку суть цільової правової форми інституту повинна складатися в суворій відповідності статусу інституту, форм юридичного зв'язку з ним громадян і держави, а також правових форм процесу [1, с. 80].

У вітчизняній науковій державно-правовій літературі [2; 40] простежується обґрунтована думка про те, що реформування чинного законодавства про державну службу у сучасних умовах зумовлене не тільки потребою підвищення рівня ефективності державної служби та становлення її як надійного інструменту взаємодії держави і суспільства, але й в зв'язку з обраним Україною євроінтеграційним курсом та тими вимогами, що висуває європейська спільнота до претендентів на вступ до Європейського Союзу. Однак, невирішеною проблемою залишається відсутність детального вивчення порядку закріплення в нормативно-правових актах європейських країн державно-службових відносин з метою виявлення того шляху розвитку, який може бути певним орієнтиром для вдосконалення вітчизняної законодавчої бази, що регулює питання державної служби. Слід констатувати, що саме неузгодженості і прогалини в нормах вітчизняного права, насамперед, зумовлюють повільний темп реалізації євроінтеграційної політики нашої держави та, зокрема, низьку ефективність вітчизняної державної служби.

На адаптацію вітчизняного законодавства до законодавства європейських країн спрямована і сучасна державна політика. Так, ще у 2004 р. Законом України від 18 березня № 1629-IV була затверджена Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [3]. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

У 2004 р. також була затверджена і «Концепція адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу», а у 2006 р. «Концепція розвитку законодавства про державну службу в Україні» [4].

З урахуванням вищезазначеного можна констатувати, що аналіз досвіду європейського правового регулювання порядку виникнення, зміни та припинення службово-трудових відносин у сфері державної служби буде сприяти, по-перше, реалізації євроінтеграційної політики нашої держави, а по-друге, вдосконаленню вітчизняного законодавства про державну службу, що сприятливо вплине на підвищення її ефективності.

Незважаючи на розходження в назвах документів, що здійснюють правове регулювання державної служби в країнах Європи, їхня суть майже однакова. У них викладаються цілі, завдання та принципи державної служби, порядок її проходження, визначається статус, права й обов'язки державних службовців, гарантії їхньої правової та соціальної захищеності [4].

Кар'єрна система державної служби у зарубіжних країнах розрахована на те, що працівник працюватиме на державній службі на постійній основі аж до виходу на пенсію, але за тим, що він успішно виконуватиме свої посадові обов'язки. Кар'єрна система передбачає для державних службовців два напрямки просування службовими сходами: за званням і за посадою.

Просування за званнями (рангами, чинами) означає, що державний службовець може отримати вище звання і відповідно вищу заробітну плату навіть займаючи одну і ту же посаду. Однак таке просування не відбувається постійно через існування меж, коли для певних звань необхідно займати вищу посаду.

Просування за посадами (категоріями посад) передбачає зайняття державним службовцем вищої посади. Як правило, у європейських країнах, усі посади віднесено до певної категорії (від двох до п'яти), в межах яких державні службовці можуть побудувати службову кар'єру. Одна із умов зайняття державним службовцем посади вищої категорії – здобуття вищого рівня освіти.

Враховуючи досвід правового регулювання питань державної служби в економічно розвинутих країнах світу та взагалі поділяючи думку представників першої тенденції, вважаю за необхідне, по-перше, внести зміни до законодавства про працю, яке передбачає регулювання трудових відносин всіх працівників, по-друге, щодо праці державних службовців застосовувати категорію «службово-трудові відносини», закріпивши її законодавчо, а по-третє, вдосконалити законодавство про державну службу.

Вивчення досвіду зарубіжних країн та аналіз чинних вітчизняних нормативно-правових актів дає підставу стверджувати, що для вдосконалення правового регулювання службово-трудових відносин у сфері національної державної служби є необхідним:

- більш докладно закріпити конституційні принципи державної служби, зокрема, принцип політичної нейтральності та лояльності, що передбачає заборону відмови у прийнятті на державну службу за політичними поглядами кандидатів;
- провести систематизацію законодавства про державну службу, можливо шляхом кодифікації, виключивши подвійне правове регулювання службово-трудових відносин, що виникають, змінюються та припиняються у сфері державної служби;
- в законодавстві про державну службу детально врегулювати питання чітких умов добору на державну службу, а також закріпити вичерпний перелік підстав припинення державної служби для всіх категорій державних службовців;
- прийняти Закон України «Про дисциплінарну відповідальність державних службовців» тощо.

Вдосконалення вітчизняного законодавства про державну службу, і насамперед, правового регулювання службово-трудових відносин, що виникають, змінюються та припиняються під час проходження державної служби, буде

сприяти підвищенню її ефективності, результативності, авторитету серед населення, а також сприятливо вплине на підвищення рівня законності та правопорядку у державі.

Список використаних джерел.

1. Воробйов А.В. Публічно-правова природа державної служби та юридичні форми, які необхідні для її регулювання / А.В. Воробйов // Держава та регіони. Сер.: Державне управління. – 2008. – № 4. – С. 79-82.
2. Жданова І. Нормативно-правові засади організації державної служби в країнах Європи: досвід для України / І. Жданова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – О., 2010. – Вип. 1(41). – С. 153-156.
3. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // portal.rada.gov.ua /
4. Концепція розвитку законодавства про державну службу в Україні: Указ Президента України від 20 лютого 2006 року № 140 / 2006 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua /

ДРЕВАЛЬ ЮРІЙ ДМИТРОВИЧ

професор кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки
Національного університету цивільного захисту України, д.держ.упр., доцент

«ПОЛІТИКА» І «ПРАВО» : У ПОШУКАХ ГАРМОНІЇ

У сучасних політико-правових дослідженнях все частіше дискутується питання про політичну складову врегулювання суспільних відносин. Предметом аналізу стає і проблема політичного вектору різних сфер правового регулювання, що стосується нарівні з правовими науками і науки державного управління. Не випадково Ж. Бюрдо політичну науку називав методом вивчення державного та конституційного права [5, p. 17]. Все більше прихильників збирає і тлумачення правових відносин, відповідно до якого його «формальна концепція» потребує нагального доповнення «матеріальною концепцією». З'ясування нюансів співвідношення «політики» та «права» має важливе значення і для науки державного управління. **«**Правові аспекти управління, – як стверджує Г. Атаманчук, – мають принципове значення для практики управління, оскільки їх незнання (або ігнорування) досить часто перетворює управлінські рішення і дії в мізерні акції» [2, с. 7].

Відомо, що засобом нормативно-правових актів регулюється лише частка суспільних відносин, а інша частка відноситься до сфери регулювання так званого природного права (тобто поглядів громадян на правду, справедливість, організацію суспільного влаштування тощо). Враховуючи ж, що суспільство з часом все меншою мірою потребує деталізації поведінки окремих громадян, проблема співвідношення писаного (чи «позитивного») та природного права стає достатньо актуальною.

Проте залишаються остаточно нез'ясованими онтологічні засади концепції політико-правового розвитку, що має непересічне значення для даного предмета дослідження. Висловлюються і концептуально суперечливі положення щодо співвідношення «політики» і «права» (тобто, виключно політичних і формально-юридичних засобів врегулювання певної частини суспільних відносин). Деякі сучасні дослідники навіть застерігають, що «політичні та правові явища і смисли історично знаходяться в опозиції один до одного» [1, с. 116].

Аналіз окресленої проблематики має базуватися на тому положенні, що будь-який нормативно-правовий акт у своїй сутності відображає наявні суспільні відносини (у тому числі, і політичні), а також у сукупності правових норм регулює певний спектр суспільних відносин (в тому числі, і політичних). Але, звичайно, все це не може заперечувати того достеменного факту, що «політика» і «право» мають власне предметне поле. Нормами права, як справедливо зауважує Л. Ентін, можуть бути врегульовані не всі політичні відносини [3, с. 13].

Все це свідчить про виняткову важливість політичної складової регулювання суспільних відносин, яка може бути позначена терміном «політичне право».

Виділення чи своєрідне «відособлення» політичного права – як у структурі окремих галузей права, так і в сфері соціального управління, – пояснюється сучасною тенденцією до підвищення ролі інститутів і процесів, що забезпечують самоорганізацію суспільного життя, до вивільнення з-під опіки держави значної частини сфери соціального регулювання. Розвинуте демократичне суспільство не вимагає детальної регламентації суспільних відносин, і чим воно більше розвинене, тим більшою мірою тяжіє до самоорганізації та самоврядування. Дійсно, сфера таких відносин доволі багатоаспектна і не може звужуватися виключно до меж «правового поля». Тому очевидно, що лише певний аспект суспільних відносин може бути врегульований виключно правовими засобами. Все інше – це поле для врегулювання засобами політичного права. На основі принципів самоврядування і саморегулювання якраз і постає «реальна» конституція демократичної держави.

Водночас слід враховувати, що останнім часом навіть у розвинених цивілізованих країнах спостерігається тенденція до ущемлення або навіть «зникнення» політики з суспільного життя (що розуміється переважно як його надмірна «економізація» і «юридизація»). Зазначена тенденція, за оцінкою К. Крауча, свідчить про загальне ущемлення інститутів демократії та поступове ствердження недемократичних режимів, власне «постдемократію» [4, с. 6, 16].

Все це свідчить на користь того, що політичне право не слід звужувати тільки до науково-операційної категорії пізнання, адже за допомогою такого права дійсно регулюються суспільні явища та процеси. Отже, визначаючи перспективи розвитку правового регулювання, слід першочергову увагу приділяти тим сферам суспільних відносин, які можуть бути віднесені до самоорганізації та самоврядування. При цьому, природно, необхідно враховувати необхідний рівень правової культури та правосвідомості населення.

Список використаних джерел.

1. *Антонова Н. А.* [Рецензия] / Н. А Антонова, В. И Крус // Вестн. Моск. ун-та. Серия 11. Право. – 2006. – № 1. – С. 116–120.
2. *Атаманчук Г.В.* Теория государственного управления. Kvpc лекцій / Г.В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.
3. Конституционное право зарубежных стран : учеб. для вузов / под ред. М. В. Баглая, Ю. И. Лейбо, Л. М. Энтина. – М. : Норма, 2004. – 832 с.
4. *Крауч К.* Постдемократия / пер. с англ. Н. В. Эдельмана. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 192 с. – (Политическая теория).
5. *Burdeau. G.* Droit constitutionnel et institutions politique. – P. : PARIS, 1976. – 674 p.

ДУДАРЕЦЬ ОКСАНА СЕРГІЇВНА

менеджер підприємства «Агентство нерухомості «Реал ЛІДЕР»

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯК БАЗОВА УМОВА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

Інтеграція України до європейського та світового співтовариств передбачає органічне входження нової країни-члена до спільної взаємопов'язаної комунікаційної інфраструктури та інформаційних мереж, а також гармонізованого нормативно-правового середовища. Саме тому політичні вимоги щодо реалізації принципів демократизації управління є обов'язковими для виконання кожної з країн-кандидатів на членство в ЄС.

Запровадження демократичних принципів урядування нерозривно пов'язані із залученням громадськості до процесу прийняття політико-управлінських рішень. [1]. Базовим підґрунтям паритетної співпраці влади й громадськості як на рівні центральних, так і на рівні місцевих органів влади є наявність ефективної інформаційної мережі, комунікативна довгострокова стратегія органу влади, розроблена з урахуванням планів соціально-економічного розвитку та запитів і потреб громадян.

Про важливість питань налагодження комунікацій говориться у «Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України» : недосконалою залишається система зворотного зв'язку влади й суспільства. Як наслідок, не вдалося забезпечити одночасного вирішення завдань підвищення ефективності діяльності органів влади та поглиблення процесів демократизації суспільства, широку суспільну підтримку програм реформ. Глава держави наголошує на необхідності зміни філософії влади, яка має базуватись на усвідомленні того, що громадянин – співучасник державотворчого процесу. [3].

В Україні взаємодія між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю частково регулюється цілим рядом Законів та підзаконних актів: «Про об'єднання громадян» ; «Про політичні партії в Україні» ; «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» ; «Про благодійництво та благодійні організації» ; «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» ; «Про свободу совісті та релігійні організації» ; «Про молодіжні та дитячі громадські організації» ; «Про звернення громадян» ; «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» ; «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» ; «Про телебачення та радіомовлення» ; «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» ; «Про соціальні послуги» ; «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» ; «Про доступ до публічної інформації», рядом Указів Президента, Постанов та Розпоряджень Кабінету Міністрів України. Кожен з документів торкається лише окремого аспекту взаємодії органів державної влади із громадськістю та ЗМІ, а не всього комплексу інституційних, правових, організаційних, методичних та інших напрямів комунікативної роботи.

Варто наголосити на тому, що органами влади на законодавчому рівні дотепер не закріплено сутнісного значення термінів: «комунікація», «комунікативна політика», «управління комунікативними процесами», не визначено їх суспільну роль, оскільки на сьогодні не прийнято Закону, який би дав початок новій ері у царині інформаційно-комунікативних процесів: регламентував комунікативні відносини, унормував комунікативну стратегію, визначив державну комунікативну політику. Як відомо, на сьогодні комунікативні процеси в Україні регулюються законодавством у сфері інформаційної політики. Закон України «Про інформацію» регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації. У Законі вказано, що кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб. [2]. Статтею 3. Закону визначено основні напрями державної інформаційної політики (див. Рис 1).

У проекті Закону України Про Основні засади державної інформаційної політики від 13.10.2010 р. N 7251, що був прийнятий за основу, але потім відхилений ВР України 05.07.2011, зазначено, що на шляху розвитку вітчизняної інформаційної сфери постає низка проблем, до яких, зокрема, належать: відсутність довгострокової державної стратегії щодо подальшого її розвитку; недооцінка значення інформаційно-комунікаційного аспекту в процесі демократизації суспільства, розбудови держави, її європейської інтеграції; недосконалість законодавства про інформацію; намагання суб'єктів інформаційних відносин маніпулювати громадською думкою шляхом поширення недостовірної, неповної та упередженої інформації у засобах масової інформації. [4].

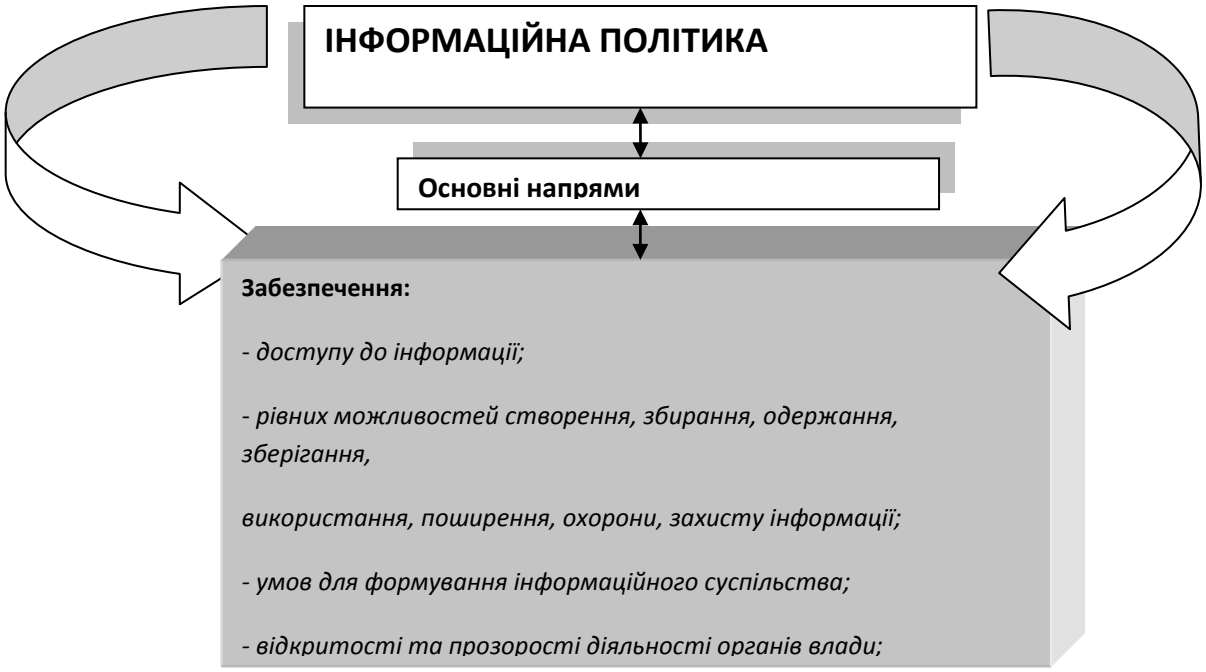

Рис. 1. Основні напрями інформаційної політики в Україні.

Тож у чинному законодавстві на сьогодні відсутнє тлумачення поняття та змісту діяльності державного апарату у його безпосередньому зв'язку з суспільством, з громадськістю. Відтак цілком закономірно постає висновок, що держава продовжує працювати автономно від суспільства, здійснюючи однобічне інформування громадськості замість налагодження ефективної комунікативної взаємодії між усіма акторами в системі публічної політики. На часі питання необхідності законодавчого регламентування комунікативних відносин в публічній політиці в Україні. Таким документом має стати Закон України «Про основні засади державної комунікативної політики», якому передувала Концепція проекту Закону, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 р. N 85-р. Метою Концепції є визначення шляхів законодавчого врегулювання питання забезпечення взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю на засадах рівноправного партнерства, що сприятиме зміцненню демократії, становленню громадянського та інформаційного суспільства. [5].

Список використаних джерел.

1. Ефективна комунікація між державною службою та засобами масової інформації / Переклад з англійської Л.Б.Магдюк, О.М.Рудік. – Д.: Центр економічної освіти, 2008. – 68 с.
2. Закон України Про інформацію: від 02.10.1992 р. № 2657-XII, із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon.rada.gov.ua / cgi-bin / laws / main.cgi?nreg=2657-12
3. Модернізація України – наш стратегічний вибір. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України // Президент України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.president.gov.ua / docs / Poslannya_sborka.pdf
4. Проект Закону України Про Основні засади державної інформаційної політики від 13.10.2010 р. N 7251 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // search.ligazakon.ua / l_doc2.nsf / link1 / JF5LF00V.html
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010р.№ 85-р «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики». [Електронний ресурс] – Режим доступу:http: // civic.kmu.gov.ua / civic / control / uk / publish / article?showHidden=1&art_id=119846

ІВАСІШИНА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач Харківського національного університету Міського господарства імені О.М. Бекетова

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Рівень свідомості громадян відіграє значну роль у реалізації суспільних відносин у сфері прав і свобод людини і громадянина. Саме на буденну свідомість повинен орієнтуватися законодавець при прийнятті законів, оскільки в них повинні бути відображені інтереси людей, що виникають у постійному взаємозв'язку. Як слушно зазначає А.В. Грищенко, «законотворчість не стає дійовою, якщо вона не спирається на практичну правосвідомість, якій притаманна «безпосередня дійсність». Своєрідність законотворчості полягає саме в тому, що вона інтегрує, синтезує повсякденну, практичну і наукову правову свідомість, хоча роль кожної з них у створенні законів аж ніяк не рівнозначна. Безперечно, пріоритет у законотворчій діяльності належить науковій правовій свідомості, яка підносить практичну правосвідомість на більш високий рівень. На основі наукової правосвідомості створюються ефективні нормативні акти, які змінюють, розвивають та перетворюють суспільні відносини відповідно до потреб суспільного життя. Таким чином, наукова правосвідомість повинна бути фундаментальною основою правотворчості, сприяти вдосконаленню юридичної практики.

Практичне здійснення управлінських процесів залежить від соціальних умов, в яких вони відбуваються. Останні, як правило,зумовлені матеріальним рівнем життя суспільства. Оскільки управлінська діяльність – це суб'єктивна діяльність людей, вона залежить і від соціального досвіду, рівня культури та свідомості людей, зрілості суспільства, його технічних можливостей, оптимальності й масштабності соціальних цілей та ін. Отже, без управління неможливе цілеспрямоване функціонування суспільства. Тільки публічне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого. Адже управління – це насамперед організуюча діяльність держави,спрямована на виконання її завдань та функцій. Публічне управління як соціальне явище, його форми, методи, принципи, характер зумовлюються завжди і скрізь потребами суспільного розвитку, що виявляються в інтересах певних соціальних верств і груп. Дане явище пов'язане із системою суспільних відносин не тільки безпосередньо через реальні управлінські процеси, що виникають з приводу суспільного виробництва, але й опосередковано, через свідомість, певні форми знань, різні управлінські доктрини, теорії й концепції. Крім того, виникає питання формалізації складних адміністративних систем як формату публічно-управлінської діяльності. Система політико-правової, у тому числі управлінської ідеології,завжди відображає інтереси певних соціальних сил, що перебувають при владі. Проте деформації правосвідомості характерні для більшості кадрового корпусу органів державного управління. Правова деформація проникає в сферу правових знань, якими володіють державні службовці, руйнує їх почуття, переконання в правовій галузі, змінює їх правовий світогляд та правову ідеологію. Найбільш поширеними формами деформації є: правовий інфантилізм – не сформованість правових знань, поглядів та настанов; правовий нігілізм – свідоме ігнорування вимог закону; переродження як крайній ступінь перекручення, що виражається у свідомому запереченні права з мотивів користі, жорстокості. До різновидів правового нігілізму насамперед слід віднести бездіяльність при виконанні покладених на посадову особу обов'язків щодо забезпечення прав та свобод людини, неприйняття необхідних заходів відповідно до закону, довільне тлумачення закону в своїх інтересах. Найбільш поширеними формами переродження посадових осіб органів державного управління є вчинення ними правопорушень і злочинів.

З огляду на це необхідна докорінна зміна суспільної свідомості в системі взаємовідносин «суспільство-влада» та подолання правового нігілізму політиків і державних посадовців. Замість принципу «влада контролює суспільство» слід утвердити принцип «суспільство контролює владу». Відповідно треба зруйнувати ті державні структури, ті механізми, призначенням яких є практична реалізація першого принципу, та замінити їх такими державними структурами й механізмами, що реалізують другий принцип.

Нині в суспільстві має місце недостатній рівень професійної правосвідомості не тільки посадових осіб органів державного управління, але й представників судових та правоохоронних органів України, а також адвокатів. Не викликає сумніву той факт, що успішна діяльність органів державної влади щодо виконання покладених на них обов'язків вирішальною мірою залежить від високого рівня професійної правосвідомості останніх. Крім того, для забезпечення прав і свобод людини необхідно спрямувати зусилля щодо забезпечення ефективної юридичної допомоги на високому професійному рівні. Основна роль у цьому аспекті повинна належати адвокатурі. Адже непідготовлений адвокат може заподіяти своєму клієнтові серйозної шкоди.

Формування і вдосконалення морально-правової культури сприяє всебічному і гармонійному розвитку особистості працівника органів державної влади, виробленню у нього необхідних морально-правових якостей, потрібних для ефективного забезпечення прав людини, а тому потребує правового виховання, щоб забезпечувати необхідні передумови вирішення професійних завдань. Необхідно розробити змістовну програму з елементами навчальної і виховної роботи з формування правової культури працівників органів державної влади. Зміст такої програми повинен охопити: вивчення міжнародно-правових актів у сфері діяльності державного службовця, в тому числі забезпечення прав і свобод людини і громадянина; усвідомлення значення сутності своєї діяльності із захисту прав людини; виховання у дусі морально-етичних переконань, поваги до держави, права і дотримання правових норм

Проте це не означає, що управління настільки політизоване й соціально зорієнтоване, що не може виконувати загальні функції, які зумовлені об'єктивною необхідністю і без яких не може обійтися будь-яке суспільство.

Принципи діяльності органів публічного управління нерозривно пов'язані з принципами державної служби. Останні – це основоположні ідеї управління, які відображають об'єктивні

закономірності та визначають напрями реалізації компетенції, завдань і функцій державних органів, повноважень державних службовців.

Принципи публічної служби встановлюють найважливіші закономірності в системі організацій і функціонування органів державного управління,обумовлюють значимість, закономірність і соціальну цінність відносин,які виникають в системі державної служби. Такий взаємозв'язок простежується у наступному. Як зауважує Ю. О. Тіхоміров» Управлінська діяльність – це понад усе соціально-політична діяльність,процес цілеспрямованого впливу на свідомість людини та її волю. У ній застосовуються численні засоби та методи, зокрема прогнози, плани,прийняття рішень, методи організаційної та інструктивної роботи,державного та суспільного впливу, методи використання матеріально-технічних дій. Отже, інформацію правомірно розглядати як умову будь-якої діяльності органів державної влади, посадових осіб. Особливо це стосується розробки та прийняття управлінських рішень, яким не тільки передує збір та обробка інформації, але які самі містять великий інформаційний потенціал». Інакше кажучи, зміст управлінської діяльності полягає в забезпеченні досягнення організацією поставлених цілей, розробці певних заходів, спрямованих на реалізацію цих цілей, яка здійснюється у формі прийняття та здійснення рішень. Розробка,прийняття та реалізація рішень є, таким чином, концентрованим виразом самої сутності управління. Для розкриття сутності публічного управління за умов ринкових відносин важливо визначити, як виявляється реальна можливість взаємодії механізмів управління і самоуправління, їх пропорцій не співвідношення, чи мають вони перевагу над механізмами стихійного регулювання та стихійного саморегулювання. З'ясування цих питань допомагає визначити тенденцію (підвищення чи зниження) міри керованості. Здійснення функцій, орієнтованих на обслуговування суспільних потреб, не виключає застосування владно регулюючих і примусових заходів державного управління, але вони не є основою змісту цієї діяльності. Домінуючими стають заходи заохочення, стимулювання,переконання, формування громадської думки і свідомості, почуття відповідальності та обов'язку.

Отже, потрібна нова концепція управління, котра виходила б з об'єктивних законів переходу до ринку, враховувала специфічні умови становлення Української держави. Та для цього треба методологічно адекватно визначити поняття і сутність управління, адже тільки державне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого. В науковій літературі ще не склалося сталого й загальновизнаного поняття державного

управління. За цих умов трансформаційна роль публічного управління полягає у забезпеченні суспільних відносин, без чого неможливо домогтися впорядкованості суспільного життя і постійно підтримувати його в такому стані. Саме у цьому полягає головний зміст управлінської діяльності держави. Це завдання особливо важливе для України, адже стабілізація суспільства виступає і як форма, і як необхідна умова його подальшого розвитку. Однак цього не вдається зробити через некомпетентність владних структур, бюрократизацію і корумпованість державного апарату та небажання досягти цього з боку певних політичних сил. Особливості соціального управління дають підстави для такого висновку: управлінська діяльність – це соціальна функція, що виявляється у владно-організуючій діяльності, яка забезпечує узгодженість спільної праці і побуту людей для досягнення суспільно значущих цілей та завдань. Інакше кажучи, управлінська діяльність в соціально-позитивному сенсі – це свідомий,цілеспрямований, упорядковуючий вплив людей на соціальні процеси з урахуванням властивих для даної соціальної системи об'єктивних закономірностей і тенденцій досягнення найоптимальнішого

функціонування і розвитку цієї системи та поставлених цілей. Функціонування держави, а отже, і державного апарату, неможливе без організуючої ролі права. Це найважливіший регулятор управлінської діяльності незалежно від того, в якій конкретній сфері вона здійснюється.

Без його регулятивної і формалізуючої функції неможливо чітко і функціонально організувати управління складними соціальними процесами, сконцентрувати діяльність державного апарату, усіх його складових. Правові відносини складаються як відносини вторинного порядку, що зумовлені досягненням оптимальних результатів господарської і соціально-культурної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Васъковсъка В.П. Право людини на безпеку та конституційно-правовий механізм його забезпечення: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 2006. – 227 с.
2. І. Грищенко А.В. Правовий закон: питаннятеорії та практики в Україні: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Академіяпраці і соціальних відносин Федерації профспілок України – К., 2002. – 227 с. 3. Заіка О.М. Правосвідомість як важливий елемент економічної культури // Інтелект. Особистість. Цивілізація. Збірник наукових праць. – 2008. – Вип. 6. – С. 128-134.
4. ПиголкинА.С. Теория государства и права. – М.: Юрид. лит., 1972. – 310 с.
5. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України № 992 / 2001 від 18 жовтня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – 9 листоп. – Ст. 1921..
6. Рабіновин П.М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 9-е, зі змінами. – Львів: Край, 2007. – 192 с.
7. Синюкова Т.Л. Правосознание и правовоевоспи¬тание // Теория государства и права. Курс лекций. Лекция 25. / Под. ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. – М.: Юристь, 1997. – 672 с.
8. Теория государства и права: Учебник для юридических вузов и факультетов / Под ред. В.М. Корельского, В.Д. Перевалова. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1998. – 570 с. S.
9. Тихомиров Ю.А. О концепции развития административного права и процесса // Государство и право. – 1998. – № 1. – С. 5 – 14.

КОЗЛЯР КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

методист кафедри управління проектами НАДУ при Президентові України

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ ЯК НЕОБХІДНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ

У сучасній Україні роль і значення державної служби постійно зростають. Вона вимагає від державних службовців не лише спеціальних знань, професійних навичок, а й глибокої ерудиції, уміння комплексно, зважено вирішувати складні проблеми суспільного розвитку. Державна служба має бути зорієнтована на норми демократичного громадянського суспільства й стати дійовим інструментом побудови такого суспільства. І сьогодні виявляється, щоб виконати ці проблеми необхідно зробити наголос на формуванні високої культури праці державних службовців. Для того щоб державна служба впливала на формування та розвиток прогресивної культури в суспільстві, вона сама повинна формуватися як етична система, бути носієм прогресивної суспільної моралі та її цінностей.

Слід зауважити, що правова освіта – один з головних елементів формування правової культури і правової свідомості державних службовців. Правова освіта є складовою системи освіти в цілому й органічно пов'язана з правовим вихованням. Правове виховання – цілеспрямована, систематична діяльність державних органів та їх посадових осіб, інших суб'єктів права, виражена у системі державних і недержавних заходів, спрямованих на формування у громадян належного рівня правосвідомості і правової культури. За своєю суттю правове виховання є соціально-правовою та педагогічною допомогою особі у формуванні правової свідомості та правової культури, для досягнення розуміння соціальної цінності права. Правове виховання виступає способом профілактики правопорушень, подолання явищ і наслідків правового нігілізму.

Правове виховання та розвиток є неодмінною умовою динамізації трансформаційних процесів, становлення в Україні правової держави і громадянського суспільства. Зрілість правової культури є важливим чинником здійснення суспільно-правової реформи в країні, утвердження принципу верховенства права в усіх сферах суспільного життя, реалізації правового статусу особистості, її прав і свобод. Розвинений рівень правової культури людини і суспільства, в якому функціонують ефективні інститути відтворення її цінностей, є умовою формування в Україні демократичних засад життєдіяльності, багатовимірних способів освоєння особистістю суспільно-правового буття. Правова культура є

необхідною умовою розвитку інтелектуального, духовного потенціалу народу, утвердження цілісної системи світоглядно-ціннісних орієнтацій, передусім сучасного юридичного світогляду, правових ідеалів, сучасного право розуміння [1, с. 40].

Існує безліч визначень правової культури. Її питанням і проблемами займалося ряд як вітчизняних так і зарубіжних вчених. У більш широкому тлумаченні правову культуру можна визначити як середовище, рівнем якого певною мірою можна визначити дієвість права, його ефективність і стан законності. Рівень правової культури передусім залежить від рівня правової свідомості і розвитку правової діяльності. Окремі вітчизняні автори пропонують під правовою свідомістю розуміти спеціальну форму суспільної свідомості, систему відображення правової дійсності у формі юридичних знань, оцінок, правових установок, цілісних орієнтувань, які визначають поведінку людей в юридично значущих ситуаціях [3, с. 1-10].

Достатньо правильним видається ствердження про те, що, насамперед, правосвідомість характеризується створенням законодавчої бази як підґрунтя для існування і організації держави та суттєво залежить від типу мислення, що відображає систему правових знань і понять, які регулюють суспільні відносини.

Лише високопрофесійні кадри можутьзабезпечуватидинамічнийсоціально-економічнийрозвитоккраїни, її конкурентоспроможність на міжнародному рівні, ефективність державного управління в цілому. Важливоюскладовоюмодернізаціїсистемипідготовкидержавнихслужбовців є формування професійних навиків, необхідних для втілення реформ [2, с. 293].

Пріоритетними напрямами подальшого розвитку правосвідомості та правової культури державних службовців можна визначити: підвищення рівня правової освіти та правового виховання; надання своєчасної правової інформації; удосконалення чинного законодавства, усунення юридичних колізій та прогалин; видання енциклопедичної і словникової юридичної літератури, коментарів чинного законодавства; підвищення матеріального забезпечення та соціального захисту державних службовців.

Список використаних джерел.

1. Юридична енциклопедія. – Т.5. – К.:Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2003. – С. 40
2. Вишневська В.М. Вдосконалення формування професійних навичок державних службовців / В.М. Вишневська // Сучасна регіональна політика: освіта, наука, практика: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 28 жовт. 2011 р.: у 2-х томах. – Т. 2: тез. доп. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 293.
3. Скуратівський А.В. Формуання та розвиток правової культури в українському суспільстві (філософсько-правовий аналіз). – К.: Національна Академія Внутрішніх Справ України МВС України, 2004. – С. 1-10.

КОСТИШИН ДЕНИС ЮРІЙВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ

Від самого оголошення концепції сталого розвитку, особливо після отримання незалежності Україна активно включилась в процес підтримки і впровадження даної концепції у життя. Після проведення конференції у Ріо-де-Жанейро, розпочалася активізація дій, пов'язаних з реалізацією ідей сталого розвитку в Україні. Так, спочатку підтримка ідей і принципів сталого розвитку відбувалася на місцевому рівні через діяльність неурядових та громадських організацій. Сам процес не був систематичним і його діяльність не мала загальнодержавного охоплення, проте саме завдяки цим недержавним організаціям відбувалася просвітницька діяльність і ознайомлення населення з ідеями сталого розвитку.

Що стосується державної політики, то перші позитивні кроки повинні прослідковуватися саме в нормативно-правових документах та державних програмах розвитку. Слід зазначити, що хоча прямо ідеї сталого розвитку і не згадуються в Конституції України але маються на увазі, так у ст. 50 стверджується: «Кожен має право на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище й на відшкодування заподіяної порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан навколишнього середовища, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ні ким не може бути засекречена» [1]. Слід зауважити, що ще в 1997-1998 рр. в Україні було зроблено перші кроки по визнанню та впровадженню концепції сталого розвитку на рівні держави. Перш за все було створено Національну комісію сталого розвитку України при Кабінеті Міністрів України, підготовлено урядовий проект Концепції сталого розвитку України. Національна комісія зі сталого розвитку повинна стати центром, що розробляє концепцію сталого розвитку України, координує зусилля державних, бізнесових, громадських та наукових організацій по впровадженню в життя ідей сталого розвитку. Сталий розвиток населених пунктів відповідно до [2] визначається як соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини.

Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 634 від 26 квітня 2006 р. «Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 рр.». Метою прийняття і впровадження даної постанови є забезпечення економічного зростання і соціального розвитку суспільства зі збереженням безпечних умов для кожного громадянина країни і відтворенням навколишнього природного середовища. Основними завданнями цього нормативного акту є «ліквідація бідності, впровадження моделей сталого виробництва та споживання, спрямованих на забезпечення життєдіяльності людства, охорона і раціональне

використання природних ресурсів, оптимізація ресурсної бази економічного та соціального розвитку». У результаті виконання основних завдань, визначених Програмою, очікується досягнення таких цілей, як зменшення рівня бідності, підвищення добробуту населення та забезпечення його продуктивної зайнятості, стабілізація соціального становища в державі та злагода в суспільстві, підвищення енергоефективності виробничих процесів, кардинальна структурна перебудова економіки, технологічне переоснащення виробництва, розвиток наукоємних галузей, збільшення використання відновлюваних джерел енергії, відновлення і підтримання екологічної рівноваги. Практичною цінністю програми стає те, що вона містить конкретні заходи, які повинні бути виконані, строки виконання, джерела фінансування, а також взаємозв'язок кожного з заходів з рішенням всесвітнього саміту по сталому розвитку в Йоганнесбурзі (ПАР, 2002 р.). В такому контексті особливо важливим питанням стає питання стає адаптації положень Концепції сталого розвитку до сучасних умов місцевого розвитку на рівні управління містом в період економічної нестабільності та кризових явищ..

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – К.,2007. – 86 с.
2. Концепция сталого розвитку України. – К., 1997. – 17 с.
3. Синельщиков Р.Г., Кишкань Р.В., Панасенко А.И. Экополитика и устойчивое развитие на муниципальном уровне: проблемы и поиск решений // Екологічний вісник. – 2004. – № 2(24). – С. 9-12.

КРАВЧЕНКО ВЛАДИМИР ВЛАДИМИРОВИЧ

старший преподаватель кафедры конституционного и муниципального права
Российской академии народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации

ПОВЫШЕНИЕ ПРАВОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ГРАЖДАНСКИХ СЛУЖАЩИХ КАК ФОРМА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Совершенствование системы государственного управления является одним из необходимых условий развития государства. Реализация отмеченной цели предусматривает решение задач по ряду направлений деятельности государственного аппарата.

Президентом Российской Федерации «в целях дальнейшего совершенствования системы государственного управления» Правительству Российской Федерации поставлена задача обеспечить к 2018 году показатель удовлетворённости граждан качеством предоставления государственных и муниципальных услуг на уровне не менее 90 процентов [2]. Анализ непосредственных мер по выполнению поручений Президента России позволяет определить, что государственные гражданские служащие, как лица, непосредственно обеспечивающие предоставление государственных услуг, должны обладать высоким уровнем знаний в области правового регулирования.

Среди форм повышения правовой грамотности государственных гражданских служащих можно отметить обучение в рамках дополнительного профессионального образования, включающее профессиональную переподготовку, повышение квалификации и стажировку.

Цели обучения в рамках дополнительного профессионального образования заключаются в освоении «актуальных изменений в конкретных вопросах профессиональной деятельности гражданских служащих» и комплексном обновлении «знаний гражданских служащих по ряду вопросов в установленной сфере профессиональной служебной деятельности для решения соответствующих профессиональных задач» [5]. Отмеченные цели прямо указывают на необходимость уделения внимания правовым знаниям.

Повышение качества дополнительных образовательных программ обучения государственных гражданских служащих в области юриспруденции также находится в перечне задач, поставленных Президентом Российской Федерации [4].

Представление предложений Президенту Российской Федерации по вопросам подготовки граждан для прохождения государственной службы, профессиональной переподготовки, повышения квалификации и стажировки государственных служащих и «контроль качества образовательных программ дополнительного профессионального образования федеральных государственных гражданских служащих за пределами территории Российской Федерации, реализуемых на основе государственного заказа на профессиональную переподготовку, повышение квалификации и стажировку федеральных государственных гражданских служащих, а также учет федеральных государственных гражданских служащих, прошедших обучение по этим программам» входит в перечень функций Управления Президента Российской Федерации по вопросам государственной службы и кадров [3].

Непосредственная работа по разработке дополнительных профессиональных образовательных программ, на основе которых фактически реализуется повышение профессионального уровня, включая правовые знания государственных гражданских служащих, возложена на образовательные учреждения, имеющие лицензию на осуществление данного вида образовательной деятельности. При этом структура образовательных программ должна включать базовую и профессиональную части. Следует отметить, что содержание обязательного раздела базовой части определено Министерством образования и науки Российской Федерации, а вариативный раздел базовой части устанавливается самим образовательным учреждением «в целях расширения и (или) углубления знаний, умений, навыков и компетенций, определяемых содержанием обязательной части учебного раздела». Профильная часть образовательной программы устанавливается образовательным учреждением с учётом вида и области профессиональной деятельности государственных гражданских служащих [6]. Содержание образовательных программ находится в прямой зависимости от государственного заказа, формируемого государственными органами по согласованию с Управлением Президента Российской Федерации по вопросам государственной службы и кадров с учетом функций государственных органов и их специализации [1, ч.3 ст.63].

Качество правовых знаний входит в перечень обязательных требований, предъявляемых к уровню профессиональной переподготовки государственных гражданских служащих.

Лица, завершившие обучение в системе дополнительного профессионального образования, должны знать:

-правовой статус государственного гражданского служащего;

-основы организации и прохождения государственной гражданской службы;

-правовые основы социальной защиты государственных гражданских служащих;

уметь:

-применять правовые нормы, относящиеся к сфере профессиональной деятельности;

обладать компетенциями:

-способностью действовать в соответствии с Конституцией Российской Федерации, федеральными конституционными законами, федеральными законами, иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, законами и иными нормативными правовыми актами субъектов Российской Федерации и обеспечивать их исполнение;

-высоким уровнем правосознания и правовой культуры, способностью проявлять непримиримость к коррупционному поведению;

-способностью соблюдать ограничения, выполнять обязательства и требования к служебному поведению, не нарушать запреты, которые установлены законодательством Российской Федерации, способностью руководствоваться при исполнении служебных обязанностей принципами служебного поведения гражданского служащего способностью принимать меры по предотвращению конфликта интересов [6].

Содержание требований, предъявляемых к уровню знаний, умений и компетенций государственных гражданских служащих, прошедших обучение в системе дополнительного профессионального образования свидетельствует о том, что повышение уровня правовой грамотности направлено на совершенствование системы государственного управления.

Список использованных источников.

1.Федеральный закон от 27.07.2004 N 79-ФЗ «О государственной гражданской службе Российской Федерации» // «Парламентская газета», N 140-141, 31.07.2004,

2. Указ Президента РФ от 07.05.2012 N 601» Об основных направлениях совершенствования системы государственного управления» // «Собрание законодательства РФ», 07.05.2012, N 19, ст. 2338,

3.Указ Президента РФ от 04.12.2009 N 1382 «Об утверждении Положения об Управлении Президента Российской Федерации по вопросам государственной службы и кадров» // «Собрание законодательства РФ», 07.12.2009, N 49 (2 ч.), ст. 5922,

4. Указ Президента РФ от 10.03.2009 N 261 «О федеральной программе «Реформирование и развитие системы государственной службы Российской Федерации (2009 – 2013 годы)» // «Российская газета», N 40, 11.03.2009 (Указ),

5. Постановление Правительства РФ от 06.05.2008 N 362 «Об утверждении государственных требований к профессиональной переподготовке, повышению квалификации и стажировке государственных гражданских служащих Российской Федерации» // «Собрание законодательства РФ», 12.05.2008, N 19, ст. 2194,

6.Приказ Минобрнауки России от 29.03.2012 N 239 «Об утверждении федеральных государственных требований к минимуму содержания дополнительных профессиональных образовательных программ профессиональной переподготовки и повышения квалификации государственных гражданских служащих, а также к уровню профессиональной переподготовки государственных гражданских служащих» // «Российская газета», N 94, 27.04.2012.

КРАСІЛОВСЬКА ЗОЯ ВАЛЕРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕДУРИ МЕДІАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток суспільних відносин, нові реалії сьогодення та реформування національного законодавства у сфері управління, вимагають застосування нових підходів для ефективного регулювання вирішення спорів і конфліктів у різних сферах суспільного життя.

Як свідчить судова практика, судовий порядок вирішення правових спорів не позбавлений багатьох недоліків: суди перевантажено, а сам судовий процес перетворюється в досить коштовну «тяганину», оскільки провадження в багатьох справах часто навмисно затягуються на тривалий час, а послуги висококваліфікованих юристів, як правило, недоступні для більшості громадян. Механізм примусового виконання рішень суду теж часто не спрацьовує, особливо коли боржник не бажає їх виконувати. У ситуації, яка склалася, особливої актуальності набувають різні способи врегулювання спорів поза межами державного суду або так звані методи альтернативного вирішення спорів (АВС) (прямий переклад з англійської мови – «Alternative Dispute Resolution» – «альтернативне вирішення спору», скорочено ADR). Чільне місце серед АВС посідає медіація, яку ще називають «королевою АВС» [1]. Саме тому останнім часом серед вітчизняних юристів–вчених та практиків все активніше ставляться питання щодо запровадження цього інституту (медіації) як процедури вирішення спорів у правову систему України. У Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів [4] зазначається, що основною її метою є забезпечення становлення в Україні судівництва як єдиної системи судового устрою та судочинства, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і гарантує право особи на справедливий суд. Завданнями Концепції, що випливають з її мети, є: створення можливостей для розвитку альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів. В Концепції наголошується,ю що держава повинна сприяти

розвитку таких недержавних інституцій як третейські суди, посередники (медіатори) тощо, які допомагають залагодити спір, не доводячи його до суду.

Так, чинне українське законодавство вже заклало основи запровадження позасудового вирішення спорів, передбачивши можливість укладення мирової угоди у Цивільному процесуальному кодексі, Господарському процесуальному кодексі, Кодексі адміністративного судочинства України, законах України «Про міжнародний комерційний арбітраж», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та навіть у Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексах, де передбачено примирення потерпілого та правопорушника у певних категоріях справ,. Крім цього, важливе значення мають такі закони України, як «Про третейські суди» і «Про порядок вирішення трудових та колективних спорів», «Про соціальний діалог в Україні». Однак цих норм бракує для повноцінного розвитку альтернативних способів вирішення спорів, тому останнім часом в Україні все частіше лунають спроби легалізувати процедуру медіації.

Медіація (з лат. mediatio-посередництво) – це неформалізована, але чітко структурована процедура врегулювання спору за участі нейтрального посередника (медіатора), який підтримує сторони у досягненні ними взаємовигідного рішення. При цьому фокус зосереджено на інтересах сторін, а не на правових позиціях та договірних правах. У випадку медіації конфліктуючі сторони самі знаходять рішення, що відрізняє медіацію від інших способів урегулювання спорів, у тому числі від третейських судів (арбітражу) [5].

Хотілося б відзначити, що процес інституціоналізації процедури медіації відбувається. Так, 03.07.2013 року на розгляд Верховної Ради України зареєстрований законопроект № 2425а-1 про медіацію, ініційований народними депутатами С. Ківаловим, В.Развадовським та О.Махніцьким [2]. Даний проект – це доопрацьований варіант торішнього законопроекту про медіацію № 10301-1 (авторами були С. Ківалов і В.Бондик). Метою законопроекту є введення на законодавчому рівні інституту медіації в Україні, створення правових умов для застосування процедури медіації. Документ визначає правові основи запровадження проведення позасудової процедури врегулювання конфліктів за взаємною згодою сторін конфлікту (медіації) і за участю посередника (медіатора), визначає її принципи і порядок проведення медіації, а також правовий статус медіатора. Законопроект складається з семи розділів, в яких визначаються принципи організації медіації в Україні; статус медіатора, його права та обов'язки, а також відповідальність; самоврядування медіаторів; регламентація процедури медіації від її ініціювання до моменту припинення. Крім того, для визначення особливостей застосування процедури медіації в окремих категоріях справ проектом закону пропонується внести зміни до Кодексу законів про працю, Кримінального кодексу України, Кримінально-процесуального кодексу України, Цивільно-процесуального кодексу України, Господарсько-процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та Закону України «Про виконавче провадження».

Однак, законопроект № 2425а-1 вже не перший, який пропонувався депутатами. Так, 26.06.2013 року народним депутатом Федорчуком Я.П. було запропоновано альтернативний проект Закону України «Про медіацію» № 2425а, який також з 02.07.2013 року перебуває на розгляді Верховної Ради України [3].

Варто відзначити, що позитивним є сам факт внесення обох законопроектів до розгляду у Верховній Раді України. Прийняття закону про медіацію сприяло би інституалізації послуги, підвищенню довіри до неї, створенню стандартних уніфікованих підходів до розуміння змісту медіації, основних принципів і засада її надання, наданню можливості користування послугою представникам державної влади і управління, судів. Окрім того, додало б Україні позитивної репутації у світовій спільноті правників і медіаторів, – адже наша країна чи не єдина, де питання медіації не врегульоване законодавчо.

Список використаних джерел.

1. Arbitraz hanlowy. / pod redakcja pr. Andrzeja Szumanskiego i autorzy. – Warsawa, 2010. Tom 8. – S. 991.
2. Проект закону про медіацію № 2425а-1 від 03.07.2013- [Електронне джерело]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?pf3511=47710
3. Проект закону про медіацію 2425а від 26.06.2013- [Електронне джерело]. – Режим доступу: http: // w1.c1.rada.gov.ua / pls / zweb2 / webproc4_1?pf3511=47637
4. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10.05.2006 № 361 / 2006 – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 361 / 2006
5. Що таке медіація? // Сайт Ассоціації Rechtsstandort Hamburg e.V.. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: www.dispute-resolution-hamburg.com / ua / ua /... / what-is-mediation

КРИНИЦЬКА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку економіки особливе значення має ефективне регулювання процесів розвитку споживчого ринку, оскільки споживчий ринок, є однією з її найважливіших частин [3, с.82]. Він відіграє важливу роль у забезпеченні відповідного рівня життя населення, а його розвиток є найважливішою передумовою прискорення темпів економічного зростання усієї країни [1, с.338]. Споживчий ринок – це складова ринкової економіки, який характеризує сукупність соціально – економічних відносин виробника і споживача, що формуються в процесі купівлі-продажу споживчих товарів та послуг для кінцевого споживання.

Передумовою виникнення та функціонування споживчого ринку є:

1)наявність індивідуальних покупців зі своїми потребам;

2)бажання купити;
3) купівельна спроможність;
4) наявність продавців, які бажають і мають що продати.

Найважливішими ознаками споживчого ринку є :

- Системність, тобто сукупність організованих елементів, які визначаються кінцевим результатом, структурованістю та базовими умовами ринку
- Відображення соціальних, політичних, технологічних та інших відносин споживачів і виробників, продавців і покупців
- Спрямованість на задоволення комплексу особистих потреб людини для забезпечення її функціонування як біологічно-соціальної особистості
- Просторово-територіальні і часові межі [2, с.104].

Поняття «споживчий ринок» є певною мірою збиральним поняттям, характеризує складну сукупність окремих видів споживчих ринків, їх можна класифікувати по об'єктах, суб'єктах, особливостях взаємодії тощо. Так виділяють ринок споживчих товарів і ринок послуг, ринок продовольчих і ринок непродовольчих товарів, внутрішній ринок та зовнішній ринок, а також інші сегменту ринку. Існує безліч понять споживчого ринку, однак законодавче визначення споживчого ринку та законодавча база, яка б регулювала його діяльність досі відсутня [1, с.341].

В сучасних умовах дуже гостро постає проблема регулювання розвитку споживчого ринку. Споживчий ринок є одним із найвагоміших сегментів національного ринку, і потребує значної уваги з боку органів державної влади.Роль держави у формуванні та розвитку споживчого ринку вбачається у здійсненні засобів законодавчого та нормативного регулювання, направлених на забезпечення дотримання усіма учасниками ринку економічного правопорядку, захисту їхніх прав та інтересів, а також інтересів держави та суспільства. Вступ України до СОТ, що забезпечує можливість вільного доступу до споживчого ринку країни різноманітних імпортних товарів, висуває в якості головної мети державної політики у сфері споживчого ринку підтримку конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників та розвиток конкуренції на споживчому ринку, а також захист прав споживачів [1, с.342].

Забезпечення виробництва та реалізації високоякісної продукції спрямована на захист інтересів споживачів. У свою чергу, належне забезпечення потреб громадян в якісних товарах, роботах, послугах сприяє встановленню необхідного соціального клімату в суспільстві, на формування якого має бути спрямована соціальна політика держави. Отже,враховуючи важливість та багатоаспектність категорії «споживчий ринок», а також необхідність відповідної регламентації прав та обов'язків його учасників, вбачається за необхідне прийняття Закону «Про ринковий нагляд» та встановлення в ньому наступного визначення споживчого ринку: це сукупність відносин між виробництвом та особистим споживанням, що здійснюється безпосередньо або за участю роздрібних та оптовихторговельних мереж, де знаходять задоволення потреби усіх учасників через відповідні товари та послуги певної властивості або характеристики [1, с.342].

Учасниками споживчого ринку є виробники, продавці та споживачі. При цьому економічна нерівність учасників споживчого ринку потребує втручання держави з метою відповідного врегулювання виникаючих суспільних відносин за допомогою засобів, направлених на забезпечення виробництва та реалізації якісних товарів, робіт, послуг [1, с.342].

Виходячи з вище зазначеного, ми можемо зробити висновок, що питання пов'язані зі споживчим ринком є дуже актуальними для держави в цілому, тому що споживчий ринок –це сегмент національного ринку, він є сполучною ланкою між виробництвом та особистим споживанням і є сферою де закінчується обіг товарів і капіталів. Споживчий ринок є збиральним поняттям, він потребує значної уваги з боку держави, а саме законодавчого та нормативного регулювання.Необхідно розробити та вдосконалити нормативно-правові акти, які б регулювали відносини між суб'єктами ринку та сам процес розвитку споживчого ринку.

Список використаних джерел.

1. Звєрєва О.В. Споживчий ринок: поняття та учасники / О.В. Звєрєва // Держава і право: зб. наук. праць.- К.:Україніка наукова,2010.—№ 47. — С. 338—343.
2. Лігоненко Л.О. Теоретико – методичні засади управління розвитком споживчого ринку / Л.О.Ліговенко // Актуальні проблеми економіки: зб. наук. праць. – 2011. – №11.-С. 103-111.
3. Щуцька Л.П. Особливості державного регулювання розвитку споживчого ринку / Л.П. Щуцька // » Збірник наукових праць Хмельницького коооперативного торговельно-економічного інституту». – 2012. – №1. – С. 82-94.

КУЛІЄВА ЛАДА ТАХИРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВАЛІДІВ

Рівень державного соціального захисту осіб з обмеженими можливостями є відображенням рівня розвитку суспільства в цілому. Протягом останніх десятиріч у світі відбулися суттєві зміни стосовно ставлення до інвалідів. Основою цих змін є визнання рівності прав інвалідів на повноцінне життя в суспільстві та створення державами реальних умов для реабілітації та соціальної інтеграції інвалідів [4]. Ставлення суспільства до найбільш вразливих груп населення є індикатором, який характеризує добробут населення і соціальну стабільність у державі, а саме інваліди є однією із найуразливіших верств населення, особливо в умовах економічної нестабільності, що відбувається у теперішній час. Отже покращення становища осіб з обмеженими можливостями шляхом створення належних умов для їх всебічної і повноцінної інтеграції у життя суспільства, забезпечення реалізації ними прав і свобод сьогодні належить до основних завдань держави.

Перші кроки української держави зі створення правових, економічних та організаційних засад захисту прав інвалідів були здійснені з прийняттям 21 березня 1991 року Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [3]. За роки незалежності Україна як член міжнародного співтовариства приєдналася до міжнародних документів з проблем інвалідів, ратифікувавши «Європейську соціальну хартію», «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей інвалідів», «Конвенцію про права інвалідів», «Конвенцію про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів» та інші керівні міжнародно-правові акти. Це дозволяє гармонізувати норми вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами та планомірно створювати систему їх практичної реалізації.

Тут варто зазначити, що Законом України від 15.07.1997 р. була ратифікована й «Європейська хартія місцевого самоврядування», прийнята державами-членами Ради Європи 15 жовтня 1995 р. У цій Хартії відзначається, що органи місцевого самоврядування є однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму і повинні мати широку автономію щодо своїх функцій, шляхи і засоби здійснення цих функцій, а також ресурси, необхідні для їх виконання [1].

Досить широке коло власних і делегованих повноважень вітчизняних органів місцевого самоврядування, зокрема виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері соціального захисту інвалідів, насамперед, закріплює Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. [2]. Так, наприклад, до їх відання належить: вирішення відповідно до законодавства питань про подання допомоги у будівництві індивідуальних жилих будинків, проведенні капітального ремонту житла, у придбанні будівельних матеріалів; відведення у першочерговому порядку земельних ділянок для індивідуального будівництва, садівництва та городництва; організація будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування; забезпечення заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов, влаштування в будинки інвалідів; прийняття рішень про створення на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних робочих місць для осіб з обмеженою працездатністю, організація їх професійної підготовки; забезпечення відповідно до законодавства лікарськими засобами та виробами медичного призначення; вирішення питань про надання права на безкоштовне і пільгове користування об'єктами культури, фізкультури і спорту; встановлення за рахунок власних коштів і благодійних надходжень додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту тощо.

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [3] регламентує, що інваліди в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Цей закон встановлює, що державне управління з питань забезпечення прав інвалідів та їх соціальної захищеності здійснюється в межах повноважень центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, які за участю громадських організацій інвалідів здійснюють розроблення та координацію довгострокових і короткострокових програм з реалізації державної політики щодо інвалідів та контролюють їх виконання, сприяють розвитку міжнародного співробітництва з питань, що стосуються інвалідів. Крім того, вищезгаданий нормативно-правовий акт визначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють забезпеченню прав інвалідів щодо включення до суспільного життя нарівні з іншими громадянами.

Реалізація державної політики щодо соціального захисту осіб з обмеженими можливостями повинна відбуватися через соціальні проекти і програми, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, в т.ч. Фонду соціального захисту інвалідів, місцевих бюджетів, а також органами місцевого самоврядування за місцевими програмами соціального захисту окремих категорій населення за рахунок коштів місцевих бюджетів. Аналізуючи вимоги вітчизняного законодавства, можна стверджувати, що держава спрямовує свою політику на поліпшення соціального та матеріального забезпечення громадян з функціональними обмеженнями, докладає необхідних зусиль для створення їм належних правових, соціально-побутових умов життя і в цілому зорієнтована на спрощену систему доступу їх до соціальних послуг і максимальне фінансування. У соціальному законодавстві та програмах містяться необхідні вимоги доступності та інтеграції, проте на практиці поки що далеко не у всіх випадках можна говорити про готовність і можливість забезпечувати і досягати визначених цілей. На жаль, слід констатувати, і декларативність окремих правових норм, і колізії та прогалини у законодавстві, що регулює правовідносини в цій сфері, а також відсутність у органів місцевого самоврядування реальної матеріальної та фінансової бази для реалізації багатьох важливих проектів.

***Висновок*:** В умовах економічної нестабільності посилюється потреба у дослідженні механізмів реалізації державної політики в сфері соціального захисту інвалідів. Одним з таких механізмів повинна стати модернізація існуючої системи. Сучасні тенденції щодо зростання ролі територіальних громад у вирішенні питань власного життєзабезпечення, досвід зарубіжних країн, аналіз чинних вітчизняних нормативно-правових актів і власний досвід практичної діяльності на посаді начальника відділу по справах інвалідів управління по реалізації міських соціальних програм департаменту праці та соціальної політики Одеської міської ради свідчать, що реалізації державної політики у сфері соціального захисту інвалідів і подальшому вдосконаленню умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями буде сприяти надання тут більшої самостійності органам місцевого самоврядування, у т.ч. у розподілі бюджетних коштів на соціальні послуги.

Список використаних джерел.

1. Європейська хартія місцевого самоврядування: Міжнародний документ від 15.10.1985 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 994_036

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon3.rada.gov.ua / laws / show / 280 / 97

3. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 875-12 / page2

4. Кравченко М.В. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні / М.В. Кравченко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.academy.gov.ua / ej / ej12 / txts / 10kmvziu.pdf

КУСМІНСЬКА ТЕТЯНА АНТОНІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПРИНЦИПИ ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Формування публічної служби у нашій державі вперше було передбачено в Концепції адміністративної реформи в Україні 1998 р. Однак завдання реформи залишилися, значною мірою, не реалізованими. Серед них і питання створення моделі національної публічної служби загалом та оновлення її складових – державної служби і служби в органах місцевого самоврядування [5, с. 162].

Поняття «публічна служба» на сьогодні набуло законодавчого визначення. А саме, відповідно до п. 15 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України публічна служба визначається як діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Предметом принципів публічної служби можуть бути різні поняття та процеси, що функціонують в системі публічної служби. Оскільки принципи публічної служби за типом наукового пізнання становлять ідею та закономірності, виокремимо такий критерій, як інституційний. За інституційним підходом предметами принципів публічної служби будуть: сутність публічної служби загалом; закономірності здійснення публічної служби; взаємовідносини, зв'язки, що виникають між суб'єктами публічної служби; ідеї, цінності, положення, установки, відповідно до яких функціонує публічна служба; вимоги, правила, які регулюють питання здійснення публічної служби та забезпечення дотримання прав та свобод людини одночасно; вимоги до статусу суб'єктів публічної служби та статусу публічного службовця тощо [2].

За організаційним підходом основними предметами принципів публічної служби є: організація публічної служби; системність функціонування публічної служби; розподіл публічних функцій між суб'єктами публічної служби; розподіл повноважень та завдань між суб'єктами публічної служби; організація роботи публічних службовців; проходження публічної служби тощо.

Враховуючи, наведені притаманні для принципів предмети та основні ознаки, можна узагальнити та вважати, що принципи публічної служби – це ідеї, закономірності, положення, основа процесу функціонування публічної служби, які стосуються завдань, способу здійснення публічної служби, та є закріплені в нормах права [2].

Вагомим у дослідженні суті принципів публічної служби потрібно вважати їх функціональне навантаження. За цим критерієм принципи публічної служби можна поділити на основні, організаційні та правові.

До основних принципів належать ті, які відображають основу здійснення публічної служби, її основні завдання і ознаки. Такі принципи закріплюють у нормативних актах, як правило у законах. До основних принципів належать: демократизм; відкритість перед суспільством; професіоналізм; законність; повага та дотримання прав і свобод людини і громадянина; централізація управління тощо.

До організаційних принципів належать такі: розподілу праці, повноважень, компетенції суб'єктів здійснення влади; принцип підпорядкованості, ієрархії; принцип самостійності. Кожна відповідна служба має законодавчо закріплені статус та повноваження та діє в межах відповідної компетенції, а також самостійно надає публічні послуги населенню та здійснює публічні функції; принцип безперервної діяльності; принцип системності та інтерактивності; принцип контролю; організаційно-функціональні принципи. Такі принципи сформовані за критерієм функціонального навантаження та направленні на виявленні причинно-наслідкових зв'язків між суб'єктами публічної служби.

За правовими нормами доцільно виокремити такі нормативні принципи: конституційні принципи: рівність перед законом, вища соціальна цінність людини, народний суверенітет, державний суверенітет, демократизм, соціальна держава, правова держава, поділ влади, верховенство права, законність, гласність, визнання міжнародно-правових стандартів; соціально-правові: для визначення соціального статусу, для визначення спеціальних функцій, для визначення спеціального статусу службам та посадовим особам тощо. Як правило, такі принципи закріплені окремими нормативними актами, які регулюють діяльність такої служби, вказують на основні принципи здійснення служби, забезпечують спеціальний статус служби та її посадових осіб [2].

Основними вадами теперішньої публічної служби є недостатня професійність державних службовців, зумовлена нестабільністю перебування на посаді, великою плинністю кадрів, а також неналежною увагою до підвищення кваліфікації державних службовців.

Враховуючи вище зазначене можна стверджувати, що Україна стала на шлях відродження інституту професійного чиновництва. Цей інститут, базуючись на професіоналізмі, здібностях, політичній нейтральності службовців та якісному виконанні ними службових обов'язків, в багатьох країнах забезпечує стабільність в державному управлінні та є найважливішим фактором збереження і позитивного розвитку державності [1].

Отже, головною проблемою сучасної теорії і практики державного управління є пошук відповіді на запитання: як трансформувати чинну систему державного управління (по формі публічну, а по суті не публічну) в систему публічного управління (і по формі, і по суті), а державну службу (по формі відкриту, а по суті закриту) в публічну службу (і по формі, і по суті) [4, с. 51–52].

Список використаних джерел.

1. Гуменюк В.А. Публічна служба в Україні: проблеми становлення та розвитку // www.dcaf.ch / content /... / ev_kharkov_051013pres_gumenyuk.pdf.
2. Карпа М. Принципи здійснення публічної служби – Режим доступу: http: // www. lvivacademy.com /.
3. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1996.
4. Синявіна М.В. Публічне управління та публічна служба як результат демократизації державного управління / М. В. Синявіна // Публічне управління: теорія і практика. – 2011. – № 3 (7). – С. 48–53.
5. Янюк Н. Актуальні проблеми формування публічної служби в Україні / ВІСНИК. – Л. – 2010. – Вип. 51. – С. 162–167.

ЛЕВЧИШЕН ДЕНИС ІВАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

Соціальна справедливість – багаторівнева категорія. Ми намагаємося розкрити її не тільки з точки зору філософської, ціннісно–гуманітарної, але й технологічно–алгоритмізованої сторони. Наприклад, у проекті змін до Конституції слід ввести соціальну справедливість як імператив у побудові держави. На противагу тезі в чинній Конституції, про те що Україна – соціальна держава, і з цього нічого не випливає, крім фактичної констатації, що вона якраз асоціальна держава. Соціальна справедливість – річ складна, вона двовекторна, але це аж ніяк не рівність або нерівність. Це дуже спрощений підхід до даної категорії. На наш погляд, це ступінь співвідношення очікувань індивідуального від колективного та надання йому прав або послуг, а також одночасно з цим – очікування суспільства і держави, необхідні їм від індивіду. Ця діалектична гармонія алгоритмізується у вигляді нормативно–правових вимог і умов, в тому числі обмежень свободи та прав індивіда, але разом з тим і накладанням обов'язків на суспільство і державу.

Проте, декларативність конституційних норм ослаблена майже повною відсутністю організаційних і правових гарантій реалізації норм Основного закону.

Пропонуємо виділити наступні аксіоми принципу соціальної справедливості для використання у державному управлінні:

1. Державна політика повинна бути спрямована на забезпечення загального блага (соціальної справедливості) і повинна відповідати суспільним інтересам.

2. Для досягнення соціальної справедливості необхідно забезпечити: знання, облік, повагу і прагнення до реалізації інтересів кожної людини, груп інтересів, а також досягнення балансу конфліктуючих інтересів.

3. Досягнення соціальної справедливості забезпечує взаємоприйнятну для людини, суспільства і держави збалансованість очікуваного людиною від суспільства і держави та відплату суспільством і державою, а також необхідного суспільству і державі від людини і наданням цього їм.

4. Досягнення соціальної справедливості в Україні спрямоване до максимального і рівного для всіх осіб ступеня збалансованості очікуваного і віддачі їм, необхідного і відданого ними.

5. Держава, суспільство, групи інтересів, кожна людина активно формують уявлення про очікувані блага та вимагають один від одного на основі поміркованості, достатності, обгрунтованості та моральності.

Підстави досягнення соціальної справедливості наступні:

1) в умовах обмеженості ресурсів і конфлікту інтересів всезагальне благо забезпечується досягненням балансу громадського блага, блага груп інтересів і блага кожної людини.

2) умовах обмеженості ресурсів і конфлікту інтересів суспільне благо забезпечується досягненням балансу благ групп інтересів і блага кожної людини.

3) в умовах обмеженості ресурсів і конфлікту інтересів благо групи інтересів забезпечується досягненням балансу блага кожної людини цієї групи.

У разі конфлікту інтересів держава забезпечує баланс інтересів всіх громадян України, їх об'єднань, юридичних осіб та суспільства у відповідності з принципом соціальної справедливості.

З метою дотримання балансу інтересів у суспільстві при перерозподілі суспільного блага:

1) держава створює державні фонди громадського споживання, забезпечує зростання і справедливий розподіл коштів цих фондів, а також сприяє створенню подібних фондів юридичними особами;

2) держава встановлює прогресивне оподаткування доходів фізичних та юридичних осіб;

3) держава гарантує соціальне забезпечення за рахунок внесків держави, роботодавців та працівників;

4) держава регулює концентрацію фінансового, майнового і виробничого капіталу і гарантує відсутність збитку громадським інтересам від неї.

Загальні принципи державного управління відповідно до системоутворюючого принципу соціальної справедливості:

1. Збалансованість інтересів при підготовці, прийнятті та реалізації державних управлінських рішень. Держава при підготовці управлінських рішень в рівній мірі повинна поважати інтереси більшості і меншості, державні, громадські та особисті інтереси та забезпечує їх реалізацію в балансі один з одним, в тому числі перерозподіляючи наявні та створювані громадські блага.

2. Держава гарантує благо для всього населення, груп інтересів і кожної людини при прийнятті та реалізації управлінських рішень.

3. Україна при розробці, прийнятті та реалізації управлінських рішень поважає і враховує інтереси інших держав, їхніх народів і громадян, якщо це не завдає шкоди інтересам громадян України, народу України і держави.

Рівність у правах, обов'язках і відповідальності людини і громадянина:

1. Встановлення переваг для осіб, що належать до однієї групи інтересів і потребують державної підтримки, або осіб, які здійснюють державні повноваження допускається на основі балансу вищих цінностей і принципу соціальної справедливості і у відповідності з законодавством України.

2. Держава зобов'язана сприяти забезпеченню соціальної справедливості і підвищенню суспільного добробуту.

Підставами досягнення соціальної справедливості є:

а) суспільна моральність;

б) рівність права на визнання і охорону гідності кожної людини;

в) законні інтереси громадян, їх об'єднань, юридичних осіб, суспільства;

г) результати праці;

д) подяку суспільства і держави за заслуги у соціально значущій діяльності людини;

е) милосердне ставлення до слабкого та знедоленого.

У конституціях багатьох зарубіжних країн, на відміну від української, ціннісний ряд більш розгорнутий. Свобода доповнюється і стримується цінностями справедливості, рівності, безпеки та ін.

Крім того, поняття «соціальна справедливість» має розглядатися в сукупності з іншими статтями Конституції України, які мали б містити правове наповнення цього поняття.

Соціальна справедливість в Конституції має стати однією з виших цінностей і розглядатися як категорія, невід'ємна від бутя здорового суспільства і держави. Вона має мати на увазі зіставлення того, що кожна людина чекає від суспільства і держави, з тим, що він реально отримує. Саме це зіставлення породжує відчуття справедливості або несправедливості. Але не тільки людина має право вимагати від суспільства задоволення своїх потреб. Рівно так само і суспільство може вимагати й очікувати від нього віддачі. Аналогічним чином держава зіставляє свої очікування і вимоги з тим, що реально отримує від людини. У такому ракурсі соціальна справедливість або реалізується, або ні.

ЛЕЩЕНКО ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Державна грошово-кредитна політика є основним ринковим регулятором стабільності економічного розвитку, складовою частиною економічної політики країни, її ключовим елементом. Саме вона повинна забезпечити відповідне монетарне підґрунтя для стабільного соціально-економічного розвитку держави. За умов вдалого використання монетарних заходів Національний банк спроможний ринковими методами посилити здатність економіки до саморегулювання та відновлення, стимулювати позитивні та уповільнити негативні тенденції її розвитку. В умовах глобалізації економіки реалізація грошово-кредитної політики залежить від дієвої внутрішньої структури системи регулювання, особливостей її функціонування і каналів взаємодії із зовнішнім середовищем.

Законом України «Про національний банк України» визначено поняття грошово-кредитної політики, як «комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України через використання визначених цим Законом засобів та методів» [1].

Відповідно до статті 25 Закону України «Про Національний банк України» основними економічними засобами та методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через: 1) визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків; 2) процентну політику; 3) рефінансування комерційних банків; 4) управління золотовалютними резервами; 5) операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), в тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку; 6) регулювання імпорту та експорту капіталу; 7) емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними [1].

Основна мета грошово-кредитної політики підпорядкована загальноекономічній політиці держави і направлена на досягнення економічної стабільності та прогресу в умовах оптимального рівня основних макроекономічних показників [2, 96]. В окремих випадках як синонім грошово-кредитної політики вживається поняття «монетарна політика», яка базується на спроможності грошово-кредитної системи впливати на грошову пропозицію та, відповідно, на відсоткову ставку, а через неї – на інвестиції та реальний дохід [3, 104].

Суб'єктами кредитно-грошової політики є Національний банк України та інші органи державного регулювання економіки (Міністерство фінансів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Уряд і Верховна Рада). Однак, головним суб'єктом грошово-кредитної політики є Національний банк України. Основні засади грошово-кредитної політики розробляє та реалізує Рада Національного банку України, як його керівний орган.

Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 рік визначають завдання грошово-кредитної політики та показники діяльності Національного банку України у середньостроковій перспективі для забезпечення стабільності грошової одиниці України та досягнення цілей, визначених Законом України «Про Національний банк України», і враховують тенденції та прогноз розвитку економіки, бюджетної сфери та грошово-кредитного ринку. [4].

На даний час нестабільність економічної та політичної ситуації гостро поставила питання стосовно забезпечення стабільного розвитку та фінансової стійкості банківської системи, надійність якої визначається також послідовністю і доцільністю застосування Національним банком України інструментів грошово-кредитної політики.

Серед інструментів грошово-кредитної політики, які використовує Національний банк України, зосередимо увагу на таких: процентна політика, рефінансування банківських установ, встановлення норм обов'язкового резервування та валютне регулювання [5].

Процентна політика Національного банку України полягає у регулюванні попиту і пропозиції на грошові кошти як через зміну процентних ставок за своїми операціями, так і шляхом рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за активними та пасивними операціями банків з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій.

Інструмент рефінансування банківських установ базується на функції Національного банку як «кредитора в останній інстанції». Комерційні банки звертаються до нього за кредитом найчастіше у разі появи тимчасового дефіциту первинних резервів.

Визначення норм обов'язкових резервів полягає у встановленні для банківських установ нормативів обов'язкового резервування залучених коштів в процентному відношенні до загальної суми залучених ними коштів.

Валютне регулювання застосовується з метою підтримки курсу національної валюти через купівлю та продаж іноземної валюти на Міжбанківському Валютному Ринку. Регулювання імпорту та експорту капіталу впливає на грошову масу в обігу та застосовується Національним банком України, через: реєстрацію імпорту та експорту капіталу; встановлення максимальних та мінімальних розмірів процентних ставок за іноземними депозитами в українських банках; встановлення для осіб, які мають борги перед нерезидентами, обов'язкового безпроцентного вкладення певної частини від суми цих боргових зобов'язань в уповноважених банках України.

Таким чином, грошово-кредитна політика є не просто складовою загальноекономічної політики, а її ключовим елементом. Вона повинна бути спрямованою на досягнення економічного зростання, поліпшення суспільного добробуту. Ефективність грошово-кредитної політики щодо забезпечення фінансової стійкості в державі певною мірою залежить від

узгодженості її цілей та дії інструментів із завданнями та механізмами реалізації фіскальної і бюджетної політики, а помилки у стратегічних і тактичних цілях можуть спричинити зворотний результат. Тому доцільним стає проаналізувати основні помилки у здійсненні грошово-кредитної політики Національного банку України у розрізі окремих її періодів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV (із змінами, редакція від 25.08.2013): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 679-14.
2. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки: Монографія. – К.: Атіка, 2000. – 240 с.
3. Латук Я.С. Зміст та цілі грошово-кредитної політики / Я.С. Латук, Г.В. Іванченко // Наукові праці НДФІ. – 2010. – №2. – С. 102-106.
4. Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 рік, схвалені Радою Національного банку України від 05.09.2012 № 16: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / vr016500-12.
5. Лозова О.М. Рівень облікової ставки НБУ і розвиток національної економіки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / en_oif / 2010_7_5 / 4.pdf.

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н. доцент

НАПРЯМКИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Феномен глобалізації ознаменувався появою в XXI ст. транскордонних проблем (екологічного, фінансового-економічного, соціально-культурного та політичного характеру), що у свою чергу посилили глобальну взаємозалежність держав та народів, та актуалізували створення сьогочасних механізмів забезпечення природних прав людини.

Зокрема, формування новітнього інформаційного суспільства стало результатом не тільки глобальних викликів для суспільної взаємодії (питання захисту персональних даних та права власності, проблеми загальнодержавної інформаційної безпеки), але й появи нових форм суспільного життя, які не можна обмежити лише конституційно-правовою регламентацією в середині окремої країни (створення глобальної Інтернет-спільноти та електронного уряду, космічний туризм, кліматична міграція, штучне репродукування, тощо).

Як зазначив Президент України в Щорічному посланні до Верховної Ради України «Про зовнішнє та внутрішнє становище України в 2013 році» : «Глобалізація, з одного боку, не тільки перетворює світову економіку й комунікації, а й формує міжнародну політику та сферу безпеки, а з іншого – формується ними. Поряд із національними та міжнародними політичними системами формується система глобального політичного менеджменту, яка має забезпечити збалансованість світової економіки, розвиток регіональних інтегрованих комплексів тощо.» [1, с. 206]

На думку науковця Бабіна Б.В., сьогодні все більше «стирається межа між національними та міжнародними управлінськими структурами, з'являються мережеві регулятивні утворення, що діють у форматі глобального управління». Це у свою чергу змінює вимоги до форм, які містять норми для регулювання наднаціональних відносин, адже у відповідному регулюванні виникають нові цінності, підвищується роль цілей, застає динамічність та важливість часових характеристик. [2, с. 260]

Ідеї загального (глобального) менеджменту (управління) не є новими, їх висловлювало багато вітчизняних та закордонних вчених, і ці ідеї лежать в основі багатьох досліджень сучасних вчених-юристів, економістів, філософів, політологів та соціологів.

Хоча не можна не погодитись також із висловленням російського дослідника Лук'янова Ф.А. про те, що жодна із структур, які, як передбачалося, стануть інструментами глобального управління, повною мірою не справляються з такою функцією, адже вони – продукт попередньої епохи, коли все було зовсім інакше. [3]

Нині в Україні велике значення для створення засад модернізації правового забезпечення публічного управління в контексті глобалізації має співробітництво із країнами Європейського Союзу (ЄС) – найбільш впливового інтеграційного об'єднання сучасності. Україна обравши шлях на євроінтеграцію та підписання Угоди про асоціацію з ЄС враховує європейські здобутки публічного управління та здійснює гармонізацію національного законодавстві і міжнародних стандартів забезпечення прав людини і громадянина.

Зазначена ситуація актуалізувала необхідність перегляду поняття «спроможність держави» та стала передумовою переходу від концепції «нового державного менеджменту» до новітньої концепції «Good governance» – (добре, належне врядування (управління)). Концепція «належного управління» робить акцент на політичні аспекти процесу адміністрування у напрямку взаємодії із громадянським суспільством, підвищення якості надання адміністративних послуг і окреслює підвищену роль громадських організацій в процесі узгодження прав та інтересів громадян України.

В цьому напрямку наша держава вже зробила ряд плідних заходів, зокрема на початку 2013 року набули чинності нові Закони України «Про громадські об'єднання» та «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Планом першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні також передбачено прийняття низки законів, що забезпечать гарантоване дотримання прав і свобод громадян.

Хочеться висловити впевненість, що в подальшому оновлення правової бази публічного управління буде здійснюватись з урахуванням європейської політики згуртування, яку було окреслено Європейською Комісією на законодавчому рівні на період 2014 – 2020 рр.

Список використаних джерел.

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013. – 576 с.
2. Баймуратов М.О., Львова Є.О., Бабін Б.В. Міжнародний економічний правопорядок: актуальні питання правового регулювання: моногр. / М.О.Баймуратов, Є.О.Львова, Б.В.Бабін; за ред.. д.ю.н., проф. М.О. Баймуратова. – Суми: Університетська книга, 2011. – С. 217
3. Лукьянов Ф.А. Двадцать лет без мирового порядка. // Режим доступу : [Електроний ресурс] http: // www.perspektivy.info / oykumena / amerika / dvadcat_let_bez_mirovogo_poradka_2009-07-03.htm

ЛЯШЕНКО ОЛЬГА ОЛЕГІВНА

методист кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах господарювання значної уваги набуває розуміння такого важливого поняття як «ринок». Цей термін має безліч різноманітних визначень як у національній, так і в зарубіжній науці. Проте єдиного підходу до розуміння ринку так і не вироблено. Ринок – це перш за все система складних відносин між споживачами і продавцями, посередниками і продавцями, посередниками і споживачами, продавцями між собою, а також система відносин між усіма цими суб'єктами та державою [2, с.138].

Ринкові стосунки все більшою мірою набувають розвитку у всіх галузях економіки. Особливого значення набуває дослідження проблем функціонування та розвитку ринку транспортних послуг [1, с.132]. Ринок транспортних послуг характеризується наявністю особливих суб'єктів. До них слід віднести споживачів послуг – пасажирів, власників багажу та вантажовласників, а також суб'єктів, які надають ці послуги – перевізників та експедиторів. Важливу роль серед учасників ринку транспортних послуг відіграють органи державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють функції державного регулювання та контролю за учасниками ринку транспортних послуг, а також учасники, які надають допоміжні транспортні послуги (сервісне обслуговування транспортних засобів, зберігання, складування, пакування вантажу тощо) [2, с.138].

Об'єктом куплі-продажу на ринку транспортних послуг є транспортні послуги – це перш за все послуги з перевезення пасажирів, багажу та вантажу за встановленими маршрутами. При цьому маються на увазі перевезення як внутрішньодержавні, так і міжнародні, а також такий особливий вид перевезень, як транзит. Якщо раніше «продукцією» транспорту вважалося власне саме перевезення, що вимірювалось такими величинами, як обсяги перевезень, вантажообіг і т.д., то у сьогоднішніх ринкових умовах на перше місце виходять «послуги», що, як і будь-який товар, мають бути належної якості [2, с.138].

Ринок транспортних послуг України характеризується наявністю всіх видів транспорту, їх взаємодією, наявністю транспортної інфраструктури. Важливим питанням є також територія, на яку поширюється «дія» ринку транспортних послуг. З одного боку, національний ринок транспортних послуг повинен поширюватися лише на територію України, а з другого – до складу поняття ринку транспортних послуг входять і послуги з міжнародного перевезення. Проте, все ж таки за територіальною ознакою ринок транспортних послуг поширюється лише на територію України. Якщо здійснюються міжнародні перевезення, то український перевізник, виїжджаючи за кордон, зазнає «впливу» ринку транспортних послуг іншої країни [2, с.138].

Незважаючи на розвиток ринкових відносин та дослідження ринку, гостро постає проблема того, що в українському законодавстві відсутнє визначення ринку транспортних послуг, немає нормативно-правової бази, яка б регулювала діяльність ринку транспортних послуг а саме: взаємовідносини між різноманітними видами транспорту, діяльність суб'єктів ринку. Проте, усі учасники ринку транспортних послуг вступають у певні групи суспільних відносин, які враховуючи стратегічне значення транспортного ринку, повинні мати правове забезпечення. Для вирішення цієї проблеми необхідно перш за все розробити та прийняти новий комплекс нормативно-правових актів з питань розвитку ринку транспортних послуг, по – друге, вдосконалити існуюче на сьогодні транспортне законодавство. Це можливо шляхом розробки й прийняття Транспортного кодексу України.

Список використаних джерел.

1. Кириченко О.І. Ринок транспортних послуг: Аналіз основних проблем та пріоритетні напрямки розвитку / О.І. Кириченко // Економіка будівництва і міського господарства. –Д.: ДонНАБА – 2012. –Т.8. – № 2. – С. 131-136
2. Матвєєва А.В. Ринок транспортних послуг: поняття, учасники та об'єкти / А.В. Матвєєва // Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. – Х.:Право, 2011. – № 1(64). – С. 135-143

МАРКИТАНОВ ВОЛОДИМИР КЕНСОРІНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФУНКЦІЇ РЕКЛАМИ В СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основними функціями реклами є напрямки використання реклами в ринковому середовищі. Звичайно, їх зв'язують із загальними цілями маркетингових комунікацій [1]. У цілому, погоджуючись із позицією Е.В. Ромата, представляється, що реклама сама по собі ширше, оскільки споконвічно її метою є прискорення руху капіталу, синхронізація процесу відтворення, збалансування попиту та пропозиції.

Щодо функцій реклами існують різні класифікації. Так, В.П. Котецкая розрізняє наступні її функції: інформаційна (передача інформації), експресивна (здатність виражати не тільки сенсову, але і оцінну інформацію), прагматична (здатність передавати комунікаційну установку, що пропонує певний вплив на одержувача) [2]. Е.В. Ромат вважає функціями реклами: інформування (формування поінформованості і знання про новий товар, конкретну подію, про фірму і т.і.), умовляння (поступове, послідовне формування переваги, що відповідає сприйняття споживачем образа фірми і її товарів; переконання покупця зробити покупку, заохочення факту покупки; нагадування (підтримка поінформованості, утримання в пам'яті споживачів інформації про товар у проміжках між покупками), формування певного емоційного фону; формування стійких асоціацій між рекламованим товаром і його «культивуемим» характеристиками; підтримка лояльних споживачів [1, с. 41-42].

Наведені класифікації відбивають ті або інші погляди вчених, які розглядають рекламу в тієї або іншій крапці дослідження. Відносно наведених класифікацій можна заключити, що вони виходять від конкретики рекламної діяльності, де об'єктивне перетворюється в суб'єктивне. Разом з тим, визначаючи функції реклами в ринковій економіці, слід виходити з тієї об'єктивної ролі, яку відіграє реклама в господарській діяльності. Реклама безумовно є супутнім елементом господарської діяльності та елементом економічного механізму. Сама по собі реклама не створює товар, але вона сприяє його просуванню на ринку. При цьому, як правило, рекламу зв'язують саме із просуванням товару на ринку, хоча в процесі відтворення вона відіграє більш широку роль. Так, реклама може сприяти централізації капіталу. Наприклад, при створенні акціонерного товариства, його капітал формується за рахунок залучення внесків акціонерів. Але сама по собі інформація про створення акціонерного товариства не гарантує нагромадження статутного фонду. Потрібні способи залучення в акціонерне товариство майбутніх акціонерів. І цю роль у значній мірі виконує реклама, яка робить імідж майбутньої компанії. Реклама не тільки коментує можливості створюваного акціонерного товариства, але й створює його привабливий імідж. У цьому випадку рекламується не товар, а економічна інституція, з якої потенційних акціонерів зв'язує надія на одержання дивідендів. Реклама має більш широке застосування в економіці, чим просте просування товару на ринку. Тому визначаючи функції реклами, слід виходити із загальноекономічного циклу руху капіталу, грошей, товару, праці. І щодо цього функцію слід розуміти як співвідношення двох об'єктів, у якім зміна одного з них веде до зміни іншого [3, с. 395]. Такий підхід дозволяє поєднати економіку та рекламу в єдине ціле і визначити вплив реклами на відтворення.

Раніше вже відзначалося, що реклама породжується відтворенням, оскільки воно вимагає елементів, які забезпечують нормальний економічний цикл і в такий спосіб надають йому еластичність. Тому, основна функція реклами в ринковій економіці – це сприяння нормальному циклу руху товару від його виробництва до кінцевого споживача. Реклама сама по собі не створює матеріальний продукт, який необхідний кінцевому споживачеві, а створює умови для просування цього товару на ринку. В основі такого просування лежить інформація. Але це не просто інформація, а з відповідними характеристиками та коментарями, які підвищують значимість товару для споживача, тобто, створюють його додаткову цінність. Тому наступною функцією реклами є якісна інформація, що створює для споживача оцінну цінність товару.

Функцією реклами є формування попиту і стимулювання збуту [1, с. 42]. Це найважливіша функція реклами, оскільки вона стимулює сферу обігу, скорочуючи час руху товару від виробника до споживача. Таким чином, створюється зворотний зв'язок між сферою обігу і сферою виробництва, а також здійснюється формування ікоректування сфери виробництва, оскільки ті товари, які стають більш споживаними, стимулюють їхнє виробництво. Це, у свою чергу, тягне до залучення капіталу у виробництво товарів і росту самого виробництва. Виходячи із цього, ми можемо стверджувати, що реклама як функція стимулює і формує виробництво. Стимулювання і формування виробництва досягається за рахунок реклами нових виробів. Якщо рекламні кроки виявляються правильними, то нові вироби одержують «путівку в життя», і їхнє виробництво росте й переходить у масове.

Функцією реклами є ріст якості життя. У принципі, реклама подає товари, які повинні найбільше повно задовольняти потреба покупця, причому позитивно сприяючи його здоров'ю та побутовим потребам. Тому реклама, яка не відповідає цим вимогам, є контродуктивною (реклама тютюну та алкоголю). Використання побутової техніки звільняє споживачів від більших витрат домашньої праці (готування їжі, прання та ін.), і вивільняє їхній особистий час для інших, більш раціональних видів діяльності та задоволення духовних потреб.

Усі зазначені функції оцінюють рекламу з погляду суспільного виробництва, оцінюючи її об'єктивну роль у процесі відтворення й балансу попиту та пропозиції. Разом з тим, реклама реалізує себе через суб'єктивну діяльність суб'єктів господарської діяльності й тому, як правило, функції реклами розглядаються через призму конкретного підходу впливу реклами на економічну діяльність. Такий підхід є виправданим, оскільки реклама використовується для досягнення результатів господарської діяльності окремих виробників. Тому різні підходи до класифікації функцій реклами правомірні. Але разом з тим, в основі повинен лежати методологічний підхід до визначення функцій реклами. Це дає можливість оцінити її з погляду суспільного виробництва й визначитися з її регулюванням з боку держави.

Список використаних джерел.

1. Ромат Е.В. Реклама: Підручник. Київ; Харків: НВФ «СтудЦентр», 2008 – с. 123 (480с.)
2. Конецкая В.П., Социология комуникации – М.: Мубиу, 1997 – с. 85
3. Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс: учебник под ред. Ю.Н. Оборотова – О.: Фенікс, 2011 – с. 395 (436с.).

МОШАК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н, доцент

ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК УМОВА ПРОВЕДЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ

В умовах дефіциту легітимності політичної та правової систем нашої країни тема конституційних змін стала центральною для всіх без виключення політичних сил України. Багатьма вітчизняними політиками конституційна реформа розглядається в якості панацеї від всіх проблем, з якими зіштовхнулася країна. Такий погляд на значення конституційних змін в подальшому розвитку української держави актуалізує питання щодо легітимності пропонованих кроків та змушує звернутися до розгляду проблеми ступеня легітимності конституції як акта установчої влади.

В сучасній державно-правовій науці легітимність розглядається як політико-правове поняття, що означає позитивне ставлення населення країни, його великих груп, суспільної думки до діючих інститутів державної влади, їхнє схвалення та підтримку. Як відмічає російський дослідник А. Медушевський, конституційна криза отримує своє вирішення або в договірній моделі прийняття нової демократичної конституції, що здійснюється шляхом досягнення консенсусу політичних сил, до якого суспільство виявляється підготовленим, або в моделі розриву правової наступності [1]. Те, яка модель конституційних змін буде в кінцевому рахунку обрана, залежить, в першу чергу, від політичних чинників, зокрема, від розстановки політичних сил у суспільстві та її закріпленні в існуючих державно-правових інститутах. Це яскраво проявляється під час прийняття конституцій через парламентську законотворчу процедуру, коли саме парламент стає основним суб'єктом її прийняття. Відомий вітчизняний вчений – конституціоналіст П. Стецюк, роздумуючи над проблемою легітимності конституції, звертає увагу на те, що загальне розуміння сутності конституції як політико-правового явища, а призначення парламенту як органу законодавчої влади, зумовлює сприйняття факту прийняття конституції парламентом як здійснення невластивих для нього функції. Парламент, як виняток із своїх повноважень, може через певні політичні обставини, разово здійснює функцію органу установчої влади (підміняє, наприклад, ті ж Установчі Збори) і, за дорученням народу, приймає конституцію. Проте, як слушно зазначає вчений, у випадку, якщо конституція приймається парламентом без урахування останнього, приймається як звичайний закон, у цьому випадку можуть виникати серйозні застереження щодо легітимності прийнятої конституції [5, с. 158-159].

Отже, для легітимації конституційних змін суттєве (а подекуди, й вирішальне) значення має підтримка та розуміння громадянами необхідності таких змін, забезпечення участі громадян в конституційному процесі на всіх етапах прийняття творення або змін конституції, а також вибір способу та техніки їхнього проведення. Очевидно, саме визнання важливості легітимації підштовхнуло прихильників конституційної модернізації до важливого кроку, повязаного з прийняттям нового Закону «Про всеукраїнський референдум», який закріпив можливість та деталізував правовий механізм проведення конституційного референдуму за народною ініціативою. Проте щодо потенційної ефективності такого способу легітимації конституційного реформування в Україні необхідно, на нашу думку, зробити наступні застереження.

Як показують дані соціологічних опитувань, наші співгромадяни не відносять конституційну реформу до найбільш необхідних сьогодні Україні реформ. За даними проведеного соціологічною службою Центру Разумкова у червні 2012 р. дослідження, лише 4, 3 % опитаних пов'язують ініційовану Президентом України конституційну реформу з удосконаленням Конституції відповідно до міжнародних стандартів. Переважна ж більшість опитаних вважають, що конституційна реформа спрямована на «посилення особистої влади Президента і вибудовування системи державної влади «під себе» (22, 7 %), «зміцнення позицій, збільшення повноважень діючої влади» (18, 3 %) та «відволікання громадської уваги від нагальних соціальних, економічних і політичних проблем» (17, 2 %) [2]. В свою чергу, серед найголовніших причин складної соціально-економічної та політичної ситуації в Україні недосконалість Конституції України назвали лише 4, 1 % опитаних [3] У цьому контексті дуже слушним видається посилання відомого вітчизняного вченого-конституціоналіста А.О. Селіванова на досвід зарубіжних країн, в яких перед реформуванням різних інститутів у житті держави та суспільства обов'язково передбачається подання Оглядової доповіді, підготовленої групою спеціалістів за особливим завданням або підтримкою органів влади. Саме в такій доповіді обґрунтовується необхідність реформ і змін, які мають визначати, насамперед, смисловий обсяг підготовки змін до Конституції [4]. На жаль, до підготовки проекту Концепції внесення змін до Конституції України, представленої у червні 2013 р. Конституційною Асамблеєю, широкого суспільного обговорення тих проблем, які зумовлюють потребу у реформуванні Основного Закону, не відбулося. Цей факт, а також те, що більшість пропозицій по змінам конституції концентруються в основному навколо проблеми розподілу владних повноважень пояснює, на нашу думку, сприйняття українцями конституційної реформи як такої, що суттєво не вплине на вирішення соціальних проблем, зокрема, не сприятиме підвищенню якості життя населення. На відміну від політиків, пересічні українці мало задумуються над питанням, що робити з Конституцією: залишити її без змін, внести зміни, чи, можливо прийняти нову? Така ситуація з підтримкою населенням України пропозицій щодо конституційного реформування може зумовити потенційну неефективність винесення означених питань на всеукраїнський референдум, який може стати черговою імітацією публічних змін. Відсутність належного громадського обговорення пропонованих змін, а також надмірна політизованість цього питання поки що свідчать на користь означеного висновку.

Останнє твердження безпосередньо пов'язане зі ще одним застереженням. Безперечно, в реаліях України небезпека зведення проблеми конституційного реформування лише до вирішення процедурних питань є дуже великою. Проте процес прийняття та подальша доля Закону «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. наочно показав, що годі очікувати підтримки конституційної реформи з боку населення України й у тому випадку, якщо вітчизняні законодавці будуть продовжувати відкрито ігнорувати вимоги діючого законодавства та зневажливо відноситися до необхідності дотримання закріпленої в конституційному законодавстві процедури внесення змін до Основного закону.

Список використаних джерел.

1. Медушевский А.Н. Российская конституция в мировом политическом процессе: к десятилетию Конституции РФ 1993 г / А.Н. Медушевский // Мир России – 2003. – Т. XII. – № 3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http: // ecsocman.edu.ru / images / pubs / 2007 / 01 / 21 / 0000300156 / 2003_n3_p62-103.pdf

2. Соціологічне опитування, проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 31 травня по 6 червня 2012 року [Електронний ресурс]. / Центр Разумкова. – Режим доступу: http: // www.razumkov.org.ua / ukr / poll.php?poll_id=616
3. Соціологічне опитування, проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 31 травня по 6 червня 2012 року [Електронний ресурс]. / Центр Разумкова. – Режим доступу:http: // www.razumkov.org.ua / ukr / poll.php?poll_id=615
4. Селіванов А. О. Конституційна модернізація – шлях до легітимності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // cau.in.ua / ua / activities / analytics / id / konstitucijna-modernizacija-shljah-do-legitimnosti-328 /
5. Стецюк П.Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Частина перша: Посібник для студентів / П.Б. Стецюк. – Львів: Астролябія, 2004. – 242 с.

МУРКОВИЧ ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КОЛЕКТИВНИХ ПРАВ ЧЛЕНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ЗДІЙСНЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Формування інститутів місцевого самоврядування являє собою важливу складову загальної діяльності, пов'язану з розвитком демократичних інститутів влади та управління сучасної України. Проте розвиток місцевого самоврядування є неможливим без активного включення в цей процес самих територіальних громад, як колективних суб'єктів, що мають самостійно та під власну відповідальність вирішувати проблеми локального значення. Тому важливим інструментом реалізації форм місцевої демократії є колективні форми вирішення питань місцевого значення територіальними громадами на рівні сіл, селищ та міст в Україні, передбачені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», серед яких слід виділити проведення громадських слухань.

Проведення громадських слухань закріплено ст. 13 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», яка передбачає, що вони повинні бути проведені не рідше ніж раз на рік, а пропозиції, які вносять за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування [1].Закон визначає, що члени територіальної громади мають право проводити слухання, заслуховувати звіти осіб, піднімати питання, які стосуються компетенції місцевого самоврядування. Однак, у законі зазначено, що порядок організації та проведення громадських слухань визначаються статутами територіальних громад. Слід відзначити, що за інформацією Міністерства юстиції України, у 2006 р. лише 11,7% територіальних громад (11 521) мали свої статути. За даними Національного інституту стратегічних досліджень процедура проведення громадських слухань закріплена лише у статутах 17 обласних центрів із 25-ти. У тому числі у 12 статутах територіальних громад та 5 окремих положеннях і рішеннях (у Вінниці, Сумах, Донецьку, Харкові, Чернівцях). Крім того, існуюча практика прийняття місцевими радами окремих положень щодо порядку проведення громадських слухань є прямим порушенням норм ч. 4 ст. 13 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» про те, що механізм функціонування громадських слухань регулюється виключно статутом територіальних громад [4].

Слід відзначити, що порядок та умови проведення громадських слухань, як правило, виписані у статутах територіальних громад досить розмито або недостатньо інформативно, що значно знижує ефективність такої форми спілкування з членами територіальної громади і дозволяє говорити про низький рівень її застосування. Як правило, регламентація цієї досить складної процедури відображена в одній статті. Так, у ст. 13 Статуту територіальної громади м. Києва дуже загально окреслено порядок проведення громадських слухань. Переважно має місце переписування норм Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ч. 1, 4 ст. 13 Статуту), з деталізацією того, що громадські слухання з питань віднесених до відання Київського міського голови та Київської міської ради проводяться не рідше одного разу на рік, а з питань, віднесених до відання районної у місті ради – не рідше двох разів на рік (ч. 2 ст. 13 Статуту); про час, місце проведення та питання, які виносяться на громадські слухання, члени територіальної громади міста Києва сповіщаються не пізніше як за 10 днів до їх проведення через засоби масової інформації (ч. 6 ст. 13 Статуту), так само про результати громадських слухань Київська міська рада, районна у місті Києві рада інформує членів територіальної громади міста Києва у десятиденний термін (ч. 8 ст. 13 Статуту) [3].

У ст. 20 Статуту територіальної громади м. Дніпропетровська більш широко розкривається процедура проведення громадських слухань. Особливо важливим вбачається визначення у ньому права членів територіальної громади ініціювати проведення громадських слухань з важливих для них питань [2]. Громадські слухання є однією з поширених форм залучення громади до формування стратегії розвитку території в країнах Європейського Союзу. Згідно європейських традицій, право ініціювання громадських слухань повинні мати обидва суб'єкти, як орган місцевого самоврядування, так і ініціативна група громадян від імені певної місцевої громади. А орган місцевої влади зобов'язаний взяти в них участь і врахувати пропозиції, які винесені й були ініційовані громадськими слуханнями.

З метою удосконалення застосування інституту громадських слухань в Україні, вбачається, що у статутах територіальних громад повинні бути відображені такі структурні частини:

– встановлення переліку предметів проведення громадських слухань з ряду питань життєдіяльності територіальної громади (обговорення проекту статуту територіальної громади та внесення змін; проекту місцевого бюджету та звіту щодо його виконання; проектів планів та програм розвитку; питання перетворень, що можуть мати місце на території громади тощо);

– визначення суб'єкта ініціювання громадських слухань (сільський, селищний, міський голова; депутати місцевої ради; визначена кількість членів територіальної громади або органів самоорганізації населення; представники громадських організацій або політичних партій);

– розкриття порядку формування комісії з підготовки слухань, яка має включати певне коло посадових осіб органу місцевого самоврядування та представників громадськості (ініціаторів проведення слухань), що мають займатися організаційними питаннями;

– організаційне забезпечення (визначення головуючого, місця проведення громадських слухань, доведення до населення інформації про їх проведення);

– етапи проведення громадських слухань;

– оприлюднення документів, що виносяться на обговорення, результатів проведених слухань (висловлених пропозицій та рекомендацій від громади), а також інформації щодо подальшої їх реалізації та виконання органами місцевого самоврядування у певний термін.

Такі положення повинні бути відображені у всіх статутах територіальних громад в Україні, що сприятиме розвитку інституту громадських слухань. Для покращення змістовного наповнення статутів територіальних громад нормамипро громадські слухання, необхідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» внести зміни щодо більш детального регулювання процедури їх підготовки та проведення.

Список використаних джерел.

1. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

2. Статут територіальної громади м. Дніпропетровська : прийнято Дніпропетровською міською радою XXIII скликання 13 черв. 2001 р. – Режим доступу : http: // dniprorada.gov.ua / statut-teritorialnoi-gromadi-mdnipropetrovska. – Назва з екрану.

3. Статут територіальної громади міста Києва : затв. рішенням Київської міської ради від 28 березня 2002 р. № 371 / 1805. – Режим доступу :http: // kmr.gov.ua / divinfo.asp?Id=1706. – Назва з екрану.

4. Форми прямої участі громади в політичному процесі. – Режим доступу :http: // www.niss.gov.ua / Monitor / juli / 19.htm. – Назва з екрану.

ОЛЕШКО ОЛЕКСІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Соціальне життя людей насичене безліччю різноманітних комунікативних протиріч і конфліктів психологічного, морально-етичного, правового, економічного, політичного, етнічного і т.д. характеру. Конфлікти розгортаються у сферах сімейного, релігійного, наукового, художнього життя. Професійна діяльність державних службовців не виняток. Будучи неминучим елементом соціальної реальності, конфлікти у сфері державної служби є зовнішнім проявом глибинних соціальних протиріч.

Перешкодою для ефективного здійснення службовими особами обов’язків створює виникнення конфлікту інтересів як суперечності між особистими інтересами і службовими повноваженнями посадових осіб.

Держава запроваджує правові механізми, які запобігають конфлікту інтересів або забезпечують його врегулювання в разі виникнення. Інструментами для забезпечення роботи цих механізмів є нормативно-правові документи.

В українському законодавстві відсутній закон, який у повній мірі описує правовідносини, пов’язані з конфліктом інтересів на публічній службі, тому різні аспекти даного проблемного явища врегульовуються у низці нормативно-правових документах.

Визначення конфлікту інтересів наведене у Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04 2011 р. № 3206. Окрім цього даний документ встановлює обмеження щодо роботи близьких осіб, визначає порядок врегулювання конфлікту інтересів [1].

Явище конфлікту інтересів у значній мірі належить до площини морально-етичних проблем. У багатьох країнах, зокрема в США та Росії існують етичні кодекси публічних службовців, створені на основі Міжнародного кодексу поведінки державних посадових осіб (Резолюція 51 / 59 Генеральної Асамблеї ООН від 12 грудня 1996 р.), Модельного кодексу поведінки для державних службовців (додаток до Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи від 11 травня 2000 № R (2000) 10 про кодекси поведінки для державних службовців), натомість аналог такого нормативного документа в Україні це Закон «Про правила етичної поведінки» від 17.05.2012 р. № 4722. У контексті протидії проблемі конфлікту інтересів в цьому документі зазначено, що особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, незважаючи на особисті інтереси, вживають вичерпних заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а також не допускають вчинення дій чи бездіяльності, що можуть спричинити виникнення конфлікту інтересів або створити враження його наявності. Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не можуть прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь своїх особистих інтересів та / або інтересів третіх осіб [2]. Насправді впровадження і дотримання норм етичних кодексів та правил етичної поведінки є найбільш дієвим механізмом попередження конфлікту інтересів на державній службі.

Іншим правовим інструментом врегулювання конфлікту інтересів у професійній діяльності державних службовців є, власне, Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723, він містить норми, які спрямовані на шляхи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів [3].

У трудовому законодавстві, зокрема у Кодексі законів про працю України, містяться норми, які сприяють запобіганню виникнення конфлікту інтересів. Так, стаття 25-1 Кодексу законів про працю встановлює обмеження щодо спільної роботи на одному і тому ж підприємстві, в установі, організації осіб, які є близькими родичами чи свояками (батьки, подружжя, брати, сестри, діти, а також батьки, брати, сестри і діти подружжя), якщо у зв’язку з виконанням трудових обов’язків вони безпосередньо підпорядковані або підконтрольні один одному [5].

В силу того, що конфлікт інтересів на державній службі може покликати за собою низку неправомірних вчинків, законодавством України передбачено міри покарання за дії, які прямо чи опосередковано мають відношення до цього явища. Так, Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлена відповідальність за порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів, неповідомлення особою безпосереднього керівника у випадках, передбачених законом, про наявність конфлікту інтересів – тягне за собою накладення штрафу від десяти до ста п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян [6]. Слід також зазначити, що Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» внесені зміни до Кримінально-процесуального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та закону України «Про державну службу», а також містять суттєві запобіжні заходи до здійснення різного роду зловживань владою, перевищень службових повноважень та інших корупційних правопорушень [4].

Питання конфлікту інтересів є предметом врегулювання й підзаконних нормативно-правових актів, зокрема у Постанові Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців», зазначено, що до участі у конкурсі не допускаються особи, які: досягли встановленого законодавством граничного віку перебування на державній службі; визнані в установленому порядку недієздатними; мають судимість, що є несумісною із зайняттям посади державного службовця; у разі прийняття на службу будуть безпосередньо підпорядковані або підлеглі близьким особам [8].

Також слід вказати на те, що Наказом Головного управління Державної служби України від 04.08.2010 року № 214 «Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця» (з подальшими доповненнями), затверджено положення, що є узагальненням стандартів етичної поведінки, доброчесності та запобігання конфлікту інтересів у діяльності державних службовців та способів врегулювання конфлікту інтересів на державній службі [7].

У пункті 3 статті 13 Рекомендації № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців наведені вказівки стосовно дій посадовця у ситуації загрози конфлікту інтересів. В них наголошується, що державний службовець особисто зобов'язаний:

- попереджувати будь-які реальні чи потенційні конфлікти інтересів;
- вживати кроків для уникнення таких конфліктів;
- повідомляти свого керівника про такий конфлікт, як тільки йому чи їй стало відомо про нього;
- виконувати будь-яке остаточне рішення щодо його чи її відмови або відсторонення від переваг, які отримані внаслідок конфлікту [9].

Ці вказівки мають неухильно виконуватися особами, які займають посади в державних органах та уповноважені на виконання завдань і функцій держави

Отже керуючись нормативно-правовими актами можна ідентифікувати факт наявності чи загрози виникнення ситуації пов'язаної з конфліктом інтересів, але ефективність дії цих інструментів у великій мірі залежить, власне, від морального вибору посадовця, оскільки державний службовець часто є єдиною особою, яка знає про наявність і стан такого роду ситуацій.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про засади запобігання і протидії корупції від 07.04.2011 р. №3206-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 3206-17
2. Закон України від 17.05.2012 р. № 4722-VI Про правила етичної поведінки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 4722-17
3. Закон України Про державну службу від 16.12.93 р. № 3724-XII [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 3723-12
4. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення, від 07.04.2011 № 3207-VI, поточна редакція – Редакція від 19.11.2012. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 3207-17
5. Кодекс законів про працю України. Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII, поточна редакція – Редакція від 11.08.2013. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 322-08 / page
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X, поточна редакція — Редакція від 11.08.2013. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / 80731-10
7. Наказ Головного управління Державної служби України від 04серпня 2010 року № 214, Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця**,** поточна редакція – Редакція від 09.11.2012. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon1.rada.gov.ua / laws / show / z1089-10
8. ПостановаКабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169 Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців, поточна редакція – Редакція від 07.09.2012. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 169-2002-%D0%BF
9. Рекомендація № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт комітету Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією – Режим доступу : http: // pb8.ru / 4r5

ПЕКЛУШЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

голова Запорізької обласної державної адміністрації, к.держ.упр.

УЧАСТЬ НАСЕЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ

Громадська участь у процесі прийняття рішень – важливий елемент прозорості влади і розвитку демократії. Це також є індикатором рівня і якості демократії в будь-якій країні.

Питання участі громадян у процесах управління на місцевому рівні має для України велике значення. Країна перебуває в процесі реформування системи органів влади всіх рівнів, у напрямку зміцнення демократичних основ управління та розвитку громадянського суспільства. Для реалізації наміченого необхідно також здійснити ряд нормативних змін з метою привести національне законодавство у відповідність з вимогами сьогоднішнього дня і європейськими нормами, враховуючи орієнтацію України на європейську інтеграцію.

Конституція України була визнана Венеціанською комісією «За демократію через закон» однією з найдемократичніших. І справді: українська Конституція дає широкі можливості для громадської участі в процесах прийняття рішень, особливо на місцевому рівні. Так, у статті 5 чітко визначено, що «єдиним джерелом влади в Україні є народ, який реалізує свою владу безпосередньо і через органи державної влади та місцевого самоврядування».Також велике значення для розвитку громадянського суспільства має стаття 36 Конституції, яка дає можливість громадянам об'єднуватися в громадські організації та політичні партії. В Україні діє ряд законів, які дають широкі можливості для участі громадян у процесах управління.

Основні з них: «Про місцеве самоврядування в Україні» ; «Про місцеві державні адміністрації» ; «Про звернення громадян» ; «Про інформацію» ; «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у засобах масової інформації» ; «Про статус депутатів місцевих рад» ; «Про органи самоорганізації населення» і т.д.

В Україні також діють міжнародні документи, які ратифіковані, і тому є складовою національного законодавства. наприклад:

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування (ратифікована в 1997 р.).
2. Конвенція про захист цивільних прав та основних свобод, (ратифікована в 1997 р.).
3. Загальна Конвенція громадянських прав (ратифікована в 1950 р.).
4. Конвенція про доступ до інформації, участі громадян у процесі прийняття рішень... (ратифікована в 1999 р.), і т.д.

В цілому, українське законодавство відповідає міжнародним і, зокрема, європейських норм демократії, місцевого самоврядування, захисту прав людини і громадської участі в процесі прийняття рішень. Однак, у той же самий час, існує ряд проблем. Велика частина положень національного законодавства залишається тільки «на папері». Законодавчі норми не завжди працюють, так як конкретні, чітко визначені механізми, інструменти реалізації багатьох положень, як правило, відсутні, як і контроль за їх дотриманням. Деякі, особливо важливі положення Конституції та законів, не використовуються ефективно, зокрема, така форма місцевої демократії, як місцевий референдум.

Незважаючи на наявність істотних можливостей у національному законодавстві для залучення населення до процесів ухвалення рішень, не всі органи місцевого самоврядування використовують їх повною мірою. Для цього є ряд причин: небажання деяких чиновників зробити свою роботу прозорою для населення; відсутність законодавчого зобов'язання, а не тільки можливості для місцевих органів влади залучати населення до своєї роботи; побоювання деяких представників місцевої влади, що залучення громадян до своєї роботи тільки її ускладнить і затягне в часі; брак необхідних знань і навичок для активної участі у процесах прийняття рішень з боку громадськості; брак інформації про діяльність місцевої влади в цілому.

Незважаючи на певні складнощі і вищеназвані проблеми, Україна впевнено просувається по шляху все більшого залучення населення до питань управління. В Україні є міста, які є прикладами того, як місцева влада повинна співпрацювати з населенням над вирішенням усіх питань місцевого значення. Такі міста, як Славутич, Комсомольськ, Бердянськ активно співпрацюють з місцевим населенням. Вони були одними з перших міст, що продемонстрували на практиці успішність такої політики.

Позитивні аспекти громадської участі у прийнятті рішень на місцевому рівні в Україні: більш ефективне і активне громадське участь має місце на місцевому рівні управління, ніж на центральному; наявність необхідного законодавства; наявність певного досвіду і практики; моральна готовність громадян.

Відомий борець за демократію Джордж Сорос відзначив, що демократія, насамперед, є відкритим суспільством – суспільством, в якому управляють самі громадяни: «Коли я говорю про відкрите суспільство, я маю на увазі форму організації, яка може бути вільно описана, як демократія. Але поняття відкритого суспільства є більш всебічним. Це означає не тільки демократично обраний уряд, але також і суспільство, яке не знаходиться у владі держави; це означає сильне громадянське суспільство і верховенство закону». Україна йде по шляху побудови такого суспільства, в напрямку зміцнення демократії, місцевого самоврядування та розвитку громадянського суспільства. Хоча це тільки перші кроки, і для досягнення повноцінного демократичного суспільства зробити ще потрібно чимало.

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Державні закупівлі є дієвим інструментом раціонального та ефективного використання бюджетних коштів. Держава виступає потужним замовником на придбання продукції (товарів, робіт і послуг), продавцем якої може бути як підприємство, яке частково або повністю знаходяться у її власності, так і будь-яка приватна структура.

Так, загальна сума фактичних видатків, за результатами проведення у період протягом січня – червня 2012 процедур державних закупівель, згідно даними Держстату, становить 81 429 545,4 тис. гривень, що в 1,9 рази перевищує обсяги фактичних видатків, здійснених в аналогічному періоді 2011 року (42 355 675,0 тис. гривень), та становить 36,6 відсотка від загального обсягу укладених протягом звітного періоду договорів на закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти [1]. Тобто в даному випадку мова йде про значні суми витрат, які здійснює держава.

Таким чином, державні закупівлі є вагомим інструментом регулювання попиту та пропозиції на конкретні види продукції, оскільки являють собою придбання товарів, робіт і послуг за *державні кошти.* Ефективні правила і процедури здійснення державних закупівель сприяють виконанню державою її соціально-економічних функцій через забезпечення державних органів товарами, роботами та послугами в потрібній кількості та належній якості своєчасно та на прийнятних договірних умовах. Відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель», головною метою їх проведення є створення конкурентного середовища, забезпечення прозорості та боротьба із зловживаннями у сфері закупівель за державні кошти [2]. Створення таких умов є об'єктивною необхідністю продовження інституційних змін, з метою успішного виконання Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 рр.

Проте, аналіз результатів перевірок органами державного і громадського контролю, а також численні нарікання з боку як учасників, так і замовників державних закупівель свідчать про значну кількість проблем у цій сфері: численні правопорушення, змови тощо. Так, Департаментом державної служби по боротьбі з економічною злочинністю МВС України за перший квартал 2012 року, з понад 500 проведених торгів, на яких були присутні працівники міліції, було зупинено та відмінено понад 250 закупівель, з яких у 60% рішення про відміну прийняте лише через присутність працівника міліції [3].

Функціонуюча наразі в Україні система державних закупівель характеризується розбалансованістю інтересів її учасників, нерозвиненістю необхідних інститутів, що спряли б її ефективному функціонуванню. Через можливість реалізації владних повноважень, розподілу (перерозподілу) значних матеріальних ресурсів, державні закупівлі характеризуються як одна з найбільш корумпованих сфер економіки, що спричиняє значні втрати державі. Зловживання в процесі закупівель за державні кошти значно впливають на ефективність та раціональність державних витрат. Внаслідок штучного завищення закупівельних цін на товари, роботи чи послуги держава зазнає фінансових збитків; серед інших поширених загроз – падіння показників якості, порушення норм та стандартів, невиконання технічних умов договорів.

Прояви корупції в сфері державних закупівель перешкоджають економічному зростанню і вражаюче б'ють по рівню життя соціально-незахищенного населення, що є найбільш уразливою частиною суспільства. Як наслідок, руйнуються засади публічності та суспільної довіри до місцевої влади та держави в цілому. Адже вартість шкоди від корупції сплачується самими громадянами, які змушені погоджуватися із низькою якістю або недостатньою кількістю товарів, робіт чи послуг, які надаються за державними договорами.

Таким чином, з об'єктивних причин органам публічного управління часто властиві зловживання владними повноваженнями і реалізація власних інтересів на шкоду суспільним, що підтверджує їх неготовність та небажання ділитися владою. Така негативна тенденція веде до зміни сутності і соціального призначення держави, тому для її подолання потрібно обмеження влади, тобто *контроль з боку громадськості*. За умов якісного та результативного проведення громадського контролю, дана сфера перестає бути монополією органів публічної влади чи окремих посадових осіб. Ефективне впровадження і функціонування даного механізму створює умови для проведення державних закупівель на засадах прозорості та конкуренції, підвищує рівень довіри населення до діяльності органів публічної влади в даній сфері, сприяє не тільки боротьбі з проявами корупції й заощадженню коштів платників податків, а й приносить відчутний прибуток переможцям, котрі отримують замовлення на постачання товарів, робіт чи послуг на значні суми.

Список використаних джерел.

1. Звіт щодо функціонування системи державних закупівель у січні–грудні 2012 року: нормативно-правове регулювання сфери державних закупівель [Електронний ресурс] / М-во екон. розвитку і торгівлі України, Департамент державних закупівель та державного замовлення. – Режим доступу : http: // www.me.gov.ua / control / uk / publish / category / main?cat_id=129962. – Назва з екрану.

2. Про здійснення державних закупівель [Електронний ресурс] : Закон України від 01 черв. 2010 р. N 2289-VI – [чинний] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 33. – Ст. 471. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). – Режим доступу: http: // zakon4.rada.gov.ua / laws / show / 2289-17. – Назва з екрану.

3. Більшість злочинів у бюджетній сфері пов'язані з держзакупівлями [Електронний ресурс] // Дзеркало тиждня. – 2012. – 11 трав. – Режим доступу: http: // news.dt.ua / ECONOMICS / vlada_perevershila_samu_ sebe_obsyag_derzhzakupivel_viris_u_3,8_razi-101919.html. – Назва з екрану.

ПУТРЕНКО АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

доцент кафедри правознавства Севастопольського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ), к.ю.н.

ЩОДО ОЦІНКИ ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ПРИЙНЯТТЯ В УКРАЇНІ

З моменту прийняття у 1996 році Конституції України «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховної Радою України, є частиною національного законодавства України» (стаття 9) [1]. Затвердження цієї норми вимагає серйозної зміни в підходах до розробки та оцінки внутрішнього законодавства.

Вступ України у 1995 році до Ради Європи ознаменував новий етап у розвитку та вдосконаленні і української, і міжнародної правових систем. Імплементація норм Ради Європи у національне законодавство – важливий етап у процесі приєднання до права Ради Європи. У зв'язку з цим взаємодія національної правової системи і міжнародного права призводить до необхідності врахування нових для України критеріїв при розробці законодавства, урахування норм і стандартів Ради Європи.

Саме на оцінці законопроектів хотілося би зробити акцент в даній статті.

Оцінка законопроектів – це сукупність заходів, які дозволяють оцінити якість цих законопроектів і те, як були досягнуті цілі, поставлені законодавцем при розробці конкретного законопроекту.

Існує кілька стадій оцінки законопроектів. Перша стадія оцінки законопроектів – перспективна оцінка, яку можна охарактеризувати як оцінку можливих наслідків прийняття підготовлюваного закону. Перспективна оцінка виконується перед прийняттям закону, щоб зрозуміти дію цього закону. В ході даної оцінки ми можемо зрозуміти, які прогалини існують в даному законопроекті і можемо вчасно ліквідувати ці прогалини, щоб наш законопроект був більш ефективним. Інша стадія оцінки законопроектів – ретроспективна оцінка, яка проводиться після прийняття закону. Метою ретроспективної оцінки є визначення того, що ж відбувається після того, як закон набув чинності [2].

Перспективна і ретроспективна оцінки проводяться на основі трьох основних критеріїв: дієвість, ефективність, доцільність. Розглянемо кожен з цих критеріїв більш докладно.

Дієвість – це відповідність цілей прийняття законопроекту поглядам та інтересам населення, на яке спрямований даний законопроект. Значення даного критерію показує, наскільки виконується те, що вкладав у цей закон законодавець.

Ефективність – ступінь досягнення законом поставленої мети. Ми повинні зрозуміти, наскільки були виправдані витрати, пов'язані з прийняттям конкретного законопроекту. Цей критерій є досить важливим з політичної точки зору, тому ми можемо зрозуміти, наскільки визначені цілі прийняття конкретного законодавчого вирішення.

Наступний критерій – доцільність. Даний критерій, з одного боку, показує, наскільки доцільно прийняття законопроекту, а, з іншого боку, ступінь досягнення поставленої мети. Ми оцінюємо доцільність прийняття закону як з точки зору самого законодавця, так і з точки зору цільової групи населення, на яку спрямована дана правова норма.

На основі розгляду зарубіжного досвіду оцінки прийняття законопроектів і ефективності їх правозастосування можна виділити певні заходи оцінювання.

По-перше, існують процедурні заходи. В деяких зарубіжних країнах існують закони, які зобов'язують проводити перспективну і ретроспективну оцінку законопроектів. Наприклад, у Швейцарії ця норма зафіксована в конституції.

По-друге, у деяких законодавчих системах діє принцип «заходу сонця» (sunset). Даний принцип діє, зокрема, у Великобританії і Нідерландах. Сутність даного принципу полягає в тому, що деякі норми в законодавстві повинні переглядатися через певний проміжок часу. Якщо після закінчення даного проміжку часу закони не відповідають цілі, то дані норми видаляються або змінюються [2].

Існують також організаційні форми оцінювання. До організаційних форм оцінювання відносяться наступні форми: створення спеціальних комітетів, служб, які відповідають за оцінку законодавства. Організаційні форми оцінювання існують в ряді зарубіжних країн, таких як Швейцарія, Великобританія, Німеччина, Швеція та ін.

В Україні нормативно-правове регулювання питань організації та проведення експертизи законопроектів здійснюється відповідно до Конституції; Регламенту Верховної Ради України; Законів Ураїни «Про комітети Верховної ради України» ; «Про засади запобігання і протидії корупції».; «Про екологічну експертизу» ; Регламенту Кабінету Міністрів України; Розпорядження Президента України «Про порядок проведення експертизи і підготовки на підпис Президентові України законів України» ; Розпорядження Голови ВРУ «Про затвердження Положення про Головне науково-експертне управління апарату Верховної ради України» ; Положення про Міністерство фінансів України; Положення про Міністерство Юстиції України.

Рекомендаційним документом з питань експертизи законопроектів є: Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів, схвалені постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. За результатами проведення експертизи суб'єктом її проведення приймається рішення — висновок експертизи. Висновок експертизи законопроекту є обов'язковим додатком до проекту.

Експертиза проекту закону складається з: правової експертизи; фінансово-економічної експертизи; наукової експертизи; експертизи гендерної рівності; корупційної експертизи; кримінологічної експертизи; громадської експертизи [3]. Деякі з зазначених експертиз є обов'язковими для всіх законопроектів, а деякі можуть призначатися додатково.

Таким чином слід відмітити, що в Україні оцінці законопроектів приділяється дуже значна увага, але всі зазначені експертизи дають перспективну оцінку законопроектів, тобто здійснюються до прийняття законопроекту, а що до ефективності та дієвості прийнятих законопроектів, то така оцінка (ретроспективна) майже не проводиться.

На нашу думку слід зобов'язати один з комітетів Верховної Ради України, наприклад, Комітет з питань правової політики проводити ретроспективну оцінку прийнятих законопроектів та раз на рік виступати з докладом з цього питання на сесії Верховної Ради України. Цей доклад повинен містити не тільки статистичні данні щодо кількості прийнятих та перевірених нормативних актів, а й мати пропозиції щодо відміни тих законів, які не працюють або не дали очікуваного ефекту.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141;
2. Люциус Мадер. Оценка законодательства – вклад в повышение качества законов / Л. Мадер / Материалы Международного семинара «Оценка законов и эффективности их принятия» (16-17 декабря 2002 г.). [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.consultant.ru / law / review / lawmaking / material / #5.
3. Експертиза законопроектів / Вікіпедія. [Електроний ресурс]. – Режим доступу:http: // uk.wikipedia.org / wiki / %D0% 95%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0% BE%D0%BDD0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1% 82% D1%96%D0%B2

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – ПІДҐРУНТЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОЇ ГРОМАДИ

Останнім часом активно обговорюється вплив глобалізації і розбудови демократії на життя великих і малих міст та селищ України, оскільки він стає все більш відчутним не тільки на макроекономічному рівні, але й у повсякденному житті. За всього різноманіття причин і наслідків змін соціально-економічного життя нашої країни керівниками усіх малих і великих міст та селищ залишаються українські громадяни. Життя в українських містах і селищах значною мірою залежить саме від того, як місцеві керівники будуть управляти територіями, як, навіщо, заради кого і для чого будуть використовувати ресурси, як будуть враховувати динамічні умови сьогодення, коли будь-який куточок нашої країни може не тільки відчувати на собі наслідки прискорення всесвітнього руху, але й брати участь у ньому, знаходити позитивні сторони сучасної хвилі зміни цінностей, «змішування» народів і порушення кордонів. Однак розвиток соціально-економічної ситуації в країні показує, що керівники різного рівня реалізують місцеву політику, яка залишає українські міста осторонь від домінуючих всесвітніх трендів. Місцеві сварки навколо розпродажу територій, підприємств тощо вказують на ігнорування сучасних правил глобальної гри. Останнім часом проявляється тенденція до уникнення від відповідальності місцевого керівництва за розвиток підприємств, які працюють на відповідній території. При цьому останні, залишаючись без підтримки влади, усі сили вкладають у повсякденне виживання. У результаті як місцева влада, так і підприємці, як правило, не досить успішно шукають інвестиції у власний розвиток.

У сучасних умовах глобалізації основним фактором конкурентоспроможності є якість продукції, послуг, умов життя і людського капіталу [1, с. 127]. На початку 90-х рр. XX ст. Українська асоціація якості запропонувала ідею якості як національну ідею України, що спроможна стати метою державного розвитку і водночас засобом його досягнення. Близький до цього підхід розвивається Радою конкурентоспроможності України, яка запропонувала суспільству аполітичну, прагматичну, сучасну об'єднавчу національну ідею – «майбутня конкурентоспроможність країни в глобальній економіці знань». Вона є стрижнем розробленої РКУ Технології економічного прориву, яка спирається на засади: якості інститутів влади, ефективності державного регулювання основних ринків (капіталу, праці, землі, інтелекту), відкритості економіки й ефективність конкуренції, створення основ економіки знань, забезпечення сталого розвитку, формування соціальної згуртованості й соціального капіталу [2, с. 32-33].

Нестача бюджетних коштів на розвиток підприємств і територій призводить до необхідності пошуку інвестицій. При цьому потрібно чітко розуміти, навіщо потрібні гроші, скільки, коли і що саме реципієнт збирається з ними робити, а також яким є очікуваний результат, які існують ризики. Тобто ключове питання в пошуку інвестицій – це прозора і зрозуміла для інвестора готовність до їх (грошей) ефективного професійного застосування з метою досягнення конкурентоспроможності підприємства / організації і, як наслідок, отримання сталого прибутку. Продемонструвати й засвідчити це може лише керівництво підприємств, міст, районів, областей на основі результатів діяльності підпорядкованих їм структур. Це означає, що основна відповідальність за залучення інвестицій належить першим особам, керівникам, а основним фактором є їх справжні лідерські якості, спроможність до стратегічного підходу в управлінні, бачення конкурентоспроможності підприємств і територій та здатність її створювати і підтримувати.

Органам влади, які шукають інвестиції в їх регіон, можливо запропонувати кілька завдань для підготовки підґрунтя для успішного залучення коштів:

1. необхідне усвідомлення надзвичайності потреби в інвестиціях і необхідності залучення зовнішнього досвіду для забезпечення їх успішного використання, а не легковажна самовпевненість щодо надзвичайної привабливості місцевості чи що після підписання угоди з ЄС інвестори самі прийдуть до пропозиціями;
2. одночасне усвідомлення урядовцями, перш за все першими особами міста, потреби населення щодо підвищення ефективності територіального управління;
3. розуміння важливості питання якості управління містом і підприємствами, які розташовані на території самоврядування, засвоєння практик ефективного / бережливого менеджменту в адміністративних структурах і на виробництві з постійним поліпшенням якості роботи;
4. знання власних конкурентних можливостей;
5. оволодіння справжнім лідерством зі знанням того, які поліпшення необхідно зробити в місті, щоб бути конкурентоспроможним на глобальному ринку;
6. бути готовими до підтвердження любові до свого міста власними справами;
7. мати чіткі цілі, приділяти увагу деталям поряд з розумінням необхідності системного послідовного підходу;
8. усвідомити обмеженість власних знань і вмінь, визнати можливість допускати помилки, навчитися сумніватися у власній правоті та досконалості;

9. підготуватися першим особам до співпраці з іншими спеціалістами, постійно особисто брати участь у підготовці підґрунтя для інвестицій та інновацій;

10. усвідомити першим особам можливість отримати дивіденди від подібної співпраці.

Необхідною умовою звернення до кращого досвіду інших і до зовнішнього консалтингу з боку місцевих органів влади є розуміння керівництвом міста ключового питання ефективності управління, а саме того, що далі так жити неможливо. З цим також пов'язане усвідомлення того, що люди (пересічні громадяни) добре розуміють інший бік ключового питання ефективності муніципального управління. Він полягає в розумінні того, хто отримує користь від ефективного управління містом та такого «солодкого слова», як самоврядування, хто відчуває на собі їх позитивні результати. Пересічні жителі міст і селищ добре бачать, що стоїть за красивими словами.

На завершення можна навести ключові, на наш погляд, навички успішного реформування в сучасних умовах:

- Орієнтація на якість і засвоєння ефективних управлінських практик, які складаються з набору інструментів і процедур, що успішно використовуються в муніципальних органах влади, окремих компаніях і організаціях. Якість муніципального менеджменту можливо визнати як глобальну локально діючу ідею-інструмент підвищення рівня життя в громаді. Дієздатність цієї ідеї вже неодноразово доведена на практиці в різних країнах. Рух за якість не тільки бізнесу, але і суспільного життя в тій чи іншій формі існував з моменту заснування перших міст. Саме для цього вони і зароджувались свого часу.
- Глобальне партнерство, тобто участь у співтоваристві асоціацій, компаній, організацій, які присутні результатами власної діяльності на глобальному ринку і користуються його ресурсами та перевагами.
- Заповзятливість і діловитість (соціальна підприємливість) – поведінка, яка пов'язується з постійним пошуком і розпізнаванням можливостей та застосуванням навичок вирішення проблем, які є критичними для розвитку продуктивної публічної адміністрації, компанії / організації.

Список використаних джерел.

1. *Вумек Д.П., Джонс Д.Т.* Бережливое производство: Как избавиться от потерь и добиться процветания вашей компании / *Д.П.Вумек, Д.Т.Джонс.* -Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 473 с.
2. Полунєєв Ю. Соціально відповідальний бізнес = конкурентоспроможна країна // Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: експертна думка / Ю.Полунєєв: Зб. статей та рекомендацій. – К.: Стилос, 2007. – С. 29 – 40.

РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

начальник Одеського територіального управління НКЦПФР України, д.ю.н.

До питань реформування державного фінансового контролю в Україні

У системі державного управління важливе місце посідає фінансовий контроль, який є частиною загальнодержавного контролю. Значення фінансового контролю визначається характером фінансової діяльності держави. Головна роль у системі фінансового контролю України, як і в інших економічно розвинутих країнах, має належати органам, діяльність яких ні організаційно, ні фінансово не залежить від органів чи посадових осіб, уповноважених розпоряджатися суспільними (державними й місцевими) фінансовими та матеріальними ресурсами. Особливої уваги набувають дані проблеми сьогодні, коли має місце тенденція до збільшення самих об'єктів державного регулювання через зростання обсягів їх виробничої діяльності, а також підвищуються вимоги до реалізації превентивного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, як це вимагають умови євроінтеграції.

У той же час, складні економічні процеси й наслідки світової фінансової кризи показали необхідність удосконалення фінансово-бюджетної політики, а зокрема фінансового контролю. Його недооцінка призвела до зловживань та порушень у сфері фінансових відносин. На сьогодні визнано, що існує необхідність розвитку системи державного фінансового контролю з огляду на об'єктивну потребу створення відповідної противаги існуючим загрозам у фінансовій системі, зокрема щодо зменшення обсягів та кількості бюджетно-фінансових зловживань та злочинів; покращення рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів; забезпечення надходжень до бюджету податків, зборів та обов'язкових платежів; посилення відповідальності учасників бюджетного процесу та ін.

До основних вад сучасної системи державного контролю можна віднести такі:

1. Переважна більшість контрольно-перевіркових процедур має фіскальний характер. На практиці найчастіше використовують ревізію та перевірку. Ці методи дають змогу лише виявити фінансові порушення, констатувати негативні явища, але не дають змогу запобігти їм чи вивчити причини їх виникнення.
2. Переважання заходів подальшого (наступного) контролю. Існуючі процедури попереднього та поточного контролю (які, як свідчить досвід зарубіжних країн, є найбільш дієвими) у межах діючої системи фінансового контролю є досить слабкими та неврегульованими.
3. Не усвідомлення важливості внутрішнього фінансового контролю як в системі управління державними фінансами, так і керівниками підприємств, установ, організацій;
4. Низький рівень дієвості механізму адміністративних стягнень. Сума штрафу за нецільове або незаконне використання бюджетних коштів значно менша за обсяги бюджетних коштів, які держава втрачає через зловживання посадових осіб, і не може забезпечити повною мірою відшкодування цих збитків.
5. Неврегульованість діяльності та перетин функцій суб'єктів фінансового контролю. В Україні зовнішній контроль у частині виконання коштів Державного бюджету України централізовано здійснюють два органи влади: Рахункова палата від імені Верховної Ради України та Державна фінансова інспекція від імені Уряду.

Упродовж усього існування незалежної України було прийнято низку нормативно-правових документів, що регламентують порядок здійснення фінансового контролю (Бюджетний кодекс, Господарський кодекс, постанови Кабінету Міністрів України, стандарти державного фінансового контролю, різноманітні Закони та інші нормативно-

правові акти), проте вони не привели до значного покращення рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів [1, с. 264].

Як видно із зазначених вище проблем та недоліків, одним із першочергових завдань держави є необхідність реформування системи державного фінансового контролю, який функціонував би як єдина система. Звідси випливає і необхідність створення цілісної бази фінансового законодавства. Така стратегія має враховувати найкращий зарубіжний досвід, зокрема досвід країн Європейського Союзу, а також передбачати реальні можливості адаптації України до майбутніх змін.

Слід зазначити, що офіційна позиція щодо державного фінансового контролю в Україні вже йде на покращення. Так, уже визначено проект Концепції державної цільової програми реформування державного управління та державної служби на 2011-2015 роки. У даній концепції зазначається, що для забезпечення державної підтримки вирішення проблем з питань реформування фінансового контролю необхідно визначити: чітку стратегію розвитку сталої та дієвої системи урядування; координацію зусиль усіх органів виконавчої влади, державних установ та організацій; спрямування роботи зовнішніх консультантів та експертних груп, що діють при відповідних органах виконавчої влади, на підтримку заходів Програми.

Список використаних джерел.

1. Скоропад І. С., Пахолок Н. І. Державний фінансовий контроль в Україні: проблеми та шляхи реформування / І. С. Скоропад, Н. І. Пахолок // Науковийвісник НЛТУ України. – 2011. − №21.3. –С. 263-268.

СЕВОСТЬЯНОВА ІРИНА ЄВГЕНІВНА

доцент Севастопольського національного технічного університету, к.політ.н.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: СУДОВА СИСТЕМА

Розгляд питань, що стосуються здійснення державної влади, застосування методів та механізмів управління різними громадськими явищами і процесами, що детерміновані правом і законом, стає природною основою розуміння правового регулювання відносин в сфері державного управління.

Сутність регулювання у сфері державного управління порядку забезпечення діяльності органів державної влади визначається основними завданнями і призначенням державних органів, а також відповідними способами і технологіями забезпечення належних умов їх діяльності.

Аналізуючи діючу систему правового регулювання діяльності із забезпечення роботи органів судової системи, слід констатувати, що існує чимало прогалин і недоліків, які заважають ефективному здійсненню функціонування органів правосуддя України. Зокрема, мається на увазі недостатньо чіткий правовий статус суб'єктів управлінської діяльності в судовій системі. Крім того, фактично поза межами законодавчого регулювання залишаються питання фінансового, матеріально-технічного забезпечення судів, майже відсутнє будь-яке визначення процедур і правил здійснення організаційної роботи у сфері забезпечення функціонування судочинства. Актуальною залишається проблема систематизації та упорядкування відповідного законодавства, піднесення його на більш якісний рівень.

Однією із проблем функціонування судової системи в Україні тривалий час залишається недостатній рівень фінансового забезпечення. При цьому з року в рік, з огляду на реформування судової системи та об'єктивну потребу збільшення штату суддів за значного зростання обсягу звернень громадян до суду, державні видатки в розрахунку на одного суддю постійно зменшуються. В міру надходження доходів до державного бюджету Міністерством фінансів виділяються кошти для задоволення найбільш невідкладних потреб судових органів, зокрема, на створення належних умов для їхнього розміщення, придбання технічних засобів фіксування судового процесу, комп'ютерної техніки, меблів, канцелярського приладдя тощо.

На XI з'їзді суддів України, що у лютому 2013 р., відзначалося, що протягом 2010-2013 років триває систематичне недофінансування судів. Видатки Державного бюджету України на фінансування судової влади у 2010 році становили лише 29 % від потреби, у 2011 році – 31 %, у 2012 році – 41 %. Бюджет судової влади у 2013 році – 4,9 млрд. грн., що на 93,7 млн. грн.. більше, ніж у 2012 році. Однак ця сума становить лише 47 % від потреби.

При цьому питома вага видатків на фінансування судової влади у видатковій частині Державного бюджету протягом 2010-2013 років була мізерною: у 2010 році – 0,9 %, у 2011 році – 1 %, у 2012 році – 1,2 %, у 2013 році – також тільки 1,2 %.

Установлений на сьогодні рівень гарантій матеріального і соціального забезпечення суддів не відповідає їхньому статусу й обсягу виконуваної ними роботи. Низькою залишається й оплата праці працівників апарату судів, яка не відповідає рівню заробітних плат державних службовців відповідних рівнів в інших органах державної влади [2].

У результаті отриманих даних, які показані на рис. 1. можна дати відповідь щодо визначення рівня фінансування судової влади.

Проблему фінансування судів неможливо вирішити без належного врегулювання означених питань на рівні законів України, адже відповідальні за це посадові особи (згідно частини другої статті 6 Конституції України) можуть діяти тільки в межах і відповідно до приписів цих нормативно-правових актів. У той же час, звертаючись до положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» можна виявити, що питанням фінансування органів правосуддя у ньому присвячено тільки статті 17, 127 (п. 5). До того ж, порядок розв'язання цих проблем не визначається й в інших законодавчих актах, зокрема, у Бюджетному кодексі України. Існує об'єктивна практична необхідність у подальшому розвитку та удосконаленні законодавчого регулювання у сфері фінансування судів України.

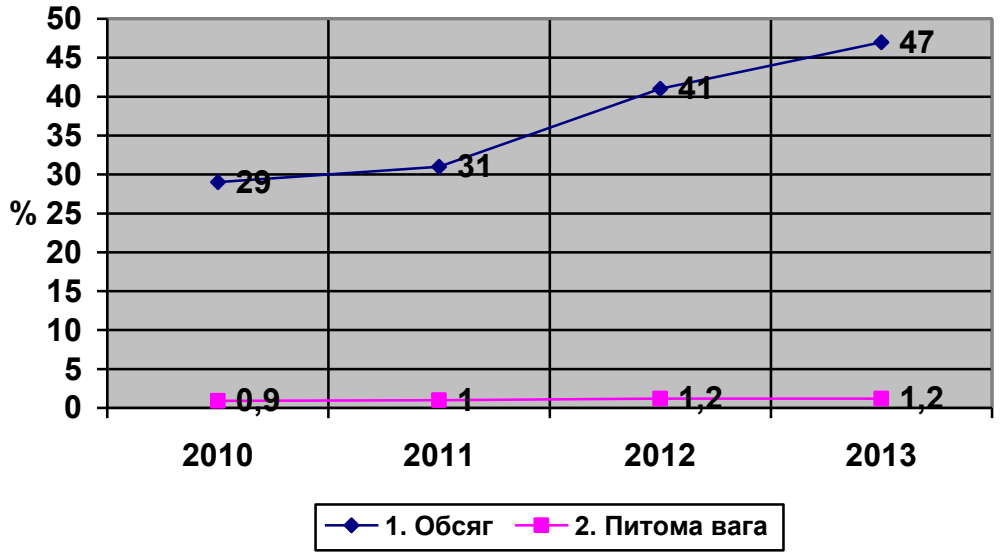

1. Обсяг видатків Державного бюджету України на фінансування судової влади, % від потреби; 2. Питома вага витрат на фінансування судової влади у видатковій частині Державного бюджету % від загального обсягу фінансування

Рис. 1. Графік фінансування судової влади протягом 2010-2013 років

Удосконалення правового регулювання діяльності судової системи надалі має відбуватися шляхом одночасного здійснення перспективних і першочергових заходів. До перспективних мають бути віднесені ті заходи, здійснення яких пов'язане із внесенням змін до Конституції з метою визначення стратегічних та ідеологічних пріоритетів судоустрою і судочинства. Зокрема, шляхом внесення змін до Конституції необхідно: усунути нечіткість формулювань та розбіжність між окремими положеннями Конституції щодо побудови і функціонування судової системи, чітко визначити організацію системи судів та органів, що забезпечують функціонування судової влади. До першочергових належать заходи, які можна здійснити без внесення змін до Конституції та які, перш за все, спрямовані на подолання кризових явищ і негативних тенденцій у правосудді та якісне удосконалення судочинства [1].

Судова практика викликає необхідність теоретичного узагальнення існуючих організаційно-правових відносин у сфері забезпечення діяльності органів правосуддя, розробки концепції ефективного здійснення державного управління в органах судової влади України.

Заключною стадією удосконалення правового регулювання діяльності з державного управління забезпеченням судової системи має бути систематизація відповідних судово-управлінських норм, яка передбачає перегляд всієї чинної системи правового регулювання у відповідній сфері суспільних відносин.

Список використаних джерел.

1. «Неприпустимо, щоб оцінку роботи судів давали некомпетентні люди…» / П. Пилипчук // Юридичний вісник України. — №48 (700).
2. РІШЕННЯ XI чергового з'їзду суддів України от 26.02.13. — Режим доступу: http: // www.scourt.gov.ua.

СІРИК ВЛАДИСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОМЕРЦІЙНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ОБОРОННОЇ ГАЛУЗІ

Оборонна галузь в економіці багатьох країн має стратегічне значення, забезпечуючи як надходження доходів від експорту, так і обороноздатність держави. На відміну від багатьох галузей, підприємства оборонної галузі України знаходяться на рівні світових стандартів, що неодноразово підкреслювалось у виступах керівників держави. Це зумовлено у значній мірі успадкуванням Україною значної частини не тільки підприємств радянського ВПК, кількість яких в Україні на момент розпаду СРСР становила 1810 [1], але й наукового потенціалу і відповідних технологічних напрацювань. Проте за останні двадцять років відбулися значні скорочення Збройних Сил України, зменшення обсягів державних замовлень, скорочення державного фінансування наукових розробок, що в свою чергу викликало суттєві зміни оборонної галузі, а саме погіршення фінансових показників державних підприємств оборонної галузі, переорієнтація виробництва на експорт, скорочення кількості підприємств. Так, за даними Єдиного реєстру об'єктів державної власності, до сфери управління Міністерства оборони України на 01.01.2012 р. належало 286 державних комерційних підприємств з яких було 66 непрацюючих, а 21 (або 7,3 % від загальної кількості підприємств) перебували у різних стадіях банкрутства [2], що в багатьох випадках зумовлено низькою кваліфікацією керівників підприємств та недостатнім контролем за їх діяльністю.

Серед заходів по реформуванню оборонної галузі, передбачених Указом Президента України від 28.12.2010 р. № 1245 / 2010 [3], основним стало створення Державного господарського об'єднання «Укроборонпром», метою якого

визначено підвищення ефективності функціонування державних підприємств оборонно-промислового комплексу. Указ також встановив, що Генеральний директор державного господарського об'єднання «Укроборонпром» призначається на посаду за поданням Прем'єр-Міністра України та звільняється з посади Президентом України. Таке положення суперечило нормам Закону України «Про управління об'єктами державної власності» [4] у чинній на той час редакції, які відносили призначення керівника державного господарського об'єднання до компетенції Кабінету Міністрів України, а також міністерств та інших уповноважених органів виконавчої влади. Проте згодом відповідне положення знайшло відображення у законодавстві [5].

До складу концерну при його створенні на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 року було включено 7 спеціалізованих підприємств військово-оборонного комплексу – експортерів відповідної продукції. На сьогоднішній день до концерну відповідно до зміненого переліку, затвердженого згаданою постановою Кабінету Міністрів України входить 125 найбільш рентабельних державних комерційних і казенних підприємств оборонно-промислового комплексу. Зокрема, Міністерством оборони України до складу концерну було передано 39 підприємств. Практика показує, що підприємства оборонної галузі в силу специфіки продукції, яку вони випускають, не можуть самостійно займатися її експортом. Проте навряд чи основною метою концерну є оптимізація експортних операцій, оскільки учасники могли здійснювати його через вже існуючи спеціалізовані підприємства. Крім того, створення структури, яка налічує таку значну кількість учасників різної галузевої належності, не може мати на меті підвищення ефективності управління самими підприємствами. Світовий досвід інтегрування товаровиробників як між собою, так і з інвестиційними структурами, показує, що існують корпоративні об'єднання горизонтального типу, «коли його учасники інтегруються за однорідною діяльністю», та вертикального типу, коли об'єднуються «учасники з різнопрофільним виробництвом… для одержання кінцевого продукту» [6]. Державний концерн «Укроборонпром» не може бути віднесений у повному сенсі до жодного типу інтегрованих корпоративних структур. Це дає підстави для припущення, що однією з підстав його створення була концентрація фінансових потоків у сфері експорту озброєнь.

Можна припустити, що метою створення концерну також є підготовка ряду підприємств-учасників до приватизації, оскільки на державному рівні скільки на державному рівні не здійснюється реальних заходів по оптимізації управління державними підприємствами, масштабній модернізації виробництва, впровадженню інноваційних технологій. Крім того, ряд казенних підприємств перед включенням до концерну були перетворені на державні комерційні. Також підприємствам оборонно-промислового комплексу-учасникам концерну були списані суми заборгованості до соціальних фондів, заборгованості за природний газ, електричну та теплову енергію, водопостачання та водовідведення а також відповідні суми штрафів та пені [8].

Таким чином, можна стверджувати, що створення Державного концерну «Укроборонпром» та делегування йому повноважень органів виконавчої влади без встановлення ефективного механізму відповідальності за реалізацію делегованих повноважень, а також наділення його значними засобами, в тому числі підприємствами, які мають стратегічне значення для держави, не дає державі суттєвих переваг та послаблює державний контроль оборонною галуззю, проте не вирішує її проблем: оптимізації її державного сектору, та прийняття державної програми розвитку підприємств які залишаться в державній власності, в якій слід передбачити проведення модернізації виробництва, державного або державно-приватного інвестування у наукові розробки та впровадження новітніх технологій, встановлення раціональної структури управління державними комерційними і казенними підприємствами, посилення організаційних та контрольних повноважень Кабінету Міністрів України та уповноважених органів виконавчої влади в управлінні підприємствами, розроблення і затвердження регламенту взаємовідносин органів виконавчої влади щодо управління державними комерційними підприємствами, встановлення порядку конкурсного відбору та атестації керівників державних підприємств, передбачити необхідність проходження тестування для виявлення рівня їх кваліфікації при проходженні конкурсу на заміщення відповідної посади та при атестації. Проте ці заходи неможливо реалізувати в умовах тіньової економіки та високого рівня корупції в Україні, тому загальними передумовами реформування управління державними комерційними підприємствами оборонної галузі слід вважати досягнення позитивних результатів у загальному реформуванні економічної системи та істотне зниження рівня корупції.

Список використаних джерел.

1. Бадрак В. Україна на світовому ринку озброєнь. – Режим доступу: http: // old.niss.gov.ua / cacds / resu / 0525.html
2. Єдиний реєстр об'єктів державної власності // Офіційний сайт ФДМ України. – Режим доступу. – http: // www.spfu.gov.ua / _layouts / SPFUSiteDefinition / ListsOfUndertakings.aspx
3. Указ Президента України від 28.12.2010 р. «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України» // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 1. – Ст. 112; Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1221 «Про утворення Державного концерну «Укроборонпром» « // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http: // zakon2.rada.gov.ua / laws / show / 1221-2010-%D0%BF
4. Закону України від 21.09.2006 р. № 185-V «Про управління об'єктами державної власності» // ВВР. – 2006. – № 46. – Ст. 456.
5. Закон України від 16.06.2011 р. «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» // ВВР. – 2012. – № 4. – Ст. 23.
6. Михайлов Н.И. Концепуальные проблемы правового положения современных корпоративных объединений в России // Труды ИГП РАН. – 2010. – № 3. – С. 183.
7. Закон України 6.09. 2012 р. № 5213-VI «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку» // ВВР. – 2013. – № 32. – Ст.413.

ТИХОНЧУК РОМАН ГЕОРГІЄВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АКЦІОНЕРНОЇ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Господарські відносини в ринковій економіці безпосередньо пов'язані із правовим регулюванням. Ще в прадавніх державах були закладені правові основи регулювання господарської діяльності. І це є об'єктивною потребою ринкових відносин. Право забезпечує стабільність господарських зв'язків, оскільки об'єкт господарювання, вступаючи в економічні зв'язки, зобов'язаний дотримуватися певних правил. Без них в економічній сфері панував би хаос і насильство. Крім того, суспільство за допомогою права контролює поведінку суб'єктів на ринку, залучаючи до відповідальності тих, хто порушує встановлений правопорядок.

Правове регулювання з боку держави не слід розглядати тільки як регулювання вертикальних (публічних) відносин між державою й суб'єктом господарської діяльності. Це відносини, які носять управлінський характер незалежно від самостійності або несамостійності суб'єктів. Держава регулює і горизонтальні відносини між суб'єктами господарської діяльності. Але тут регулювання носить винятково правовий характер, і чим ефективніше таке регулювання, тем менше державі потрібно втручатися в економічні відносини. Таке регулювання можна віднести до пасивного державного управління, коли управління досягає своєї мети через правові норми.

Усе сказане повною мірою відноситься до акціонерного товариства. Держава здійснює регулювання господарської діяльності суспільства у двох площинах: у приватній і в публічній. Відносини в першому напрямку визначають правовий статус товариства, його взаємини усередині товариства та з іншими суб'єктами господарської діяльності. Відносини в другому напрямку визначають взаємини між державою, як регулятором суспільного виробництва й самим акціонерним товариством.

Держава регулює правовий статус акціонерного товариства та взаємини усередині нього за допомогою Закону «Про акціонерні товариства». Уже в ст. 1 Закону України «Про акціонерні товариства» визначається, що закон визначає порядок створення, діяльності, припинення, виділення акціонерних товариств, їх правовий статус, права й обов'язки акціонерів.

Законодавство про акціонерні товариства не є кодифікованим. Воно перебуває в різних нормативно-правових актах. Деякою мірою це носить об'єктивний характер. Хоча акціонерне товариство, безумовно, є значним елементом системи ринкового господарства, але все-таки його елементом, а не відособленою сферою господарських відносин. Як суб'єкт ринкового господарства воно розглядається як суб'єкт господарювання, як господарче товариство, як самоврядна система, як сторона соціальних і трудових відносин, як об'єкт державного регулювання й інше. Тому в практиці правового регулювання немає потреби в повній кодифікації акціонерного права. Розвиток господарських відносин може вести до систематизації законодавства про акціонерні товариства, прикладом якого є Закон України «Про акціонерні товариства». У цьому випадку важливо інше, щоб діяльність акціонерного товариства відбивалася в нормативно-правових актах, і вони в сукупності регулювали всі аспекти його діяльності, так, щоб не було нестикувань, протиріч, дублювання та пробілів.

Держава визначає правовий статус акціонерного товариства як господарчого товариства (ст. 3 і 1 Закону України «Про акціонерні товариства»), що кореспондується із гл. 3 Господарського кодексу. Це означає, що все законодавство про господарчі товариства застосовується до акціонерного товариства й таким чином, воно є часткою із загального та елементом загального, де основними ознаками є об'єднання майна та підприємницька діяльність. Як особливість Закон України «Про акціонерні товариства» розглядає майно у вигляді акцій (ст.3 гл. 1). Звідси виникає необхідність правового регулювання акцій як цінних паперів і корпоративних прав акціонера, як сукупності його майнових і немайнових прав.

На основі визначення правового статусу акціонерного товариства держава визначає типи акціонерних товариств і порядок їх створення. Закон покладає створення товариства на засновників, які можуть бути фізичними і юридичними особами. В основі їх діяльності до реєстрації Державною комісією із цінних паперів і фондовому ринку є установчий договір, який не відноситься до установчих документів товариства. У ньому визначаються взаємини сторін із приводу створення акціонерного товариства. Важливість такого договору і його змісту важливий сама по собі, оскільки згідно зі ст. 12 Закону України «Про акціонерні товариства» засновники несуть солідарну відповідальність по зобов'язанням, які виникають до державної реєстрації товариства.

Закон України «Про акціонерні товариства» досить ліберально регулює правове становище засновників акціонерного товариства, допускаючи значну можливість саморегулювання відносин між засновниками. У Законі не виписані відносини між засновниками та особами, що здобувають статус акціонерів. Якщо враховувати, що акціонерні товариства займаються різноманітними видами діяльності, включаючи фінансову, то в діях засновників можуть бути присутні наміри, спрямовані на здійснення фінансових махінацій, наприклад, пов'язані зі створенням фінансових пірамід. Тому в Законі України «Про акціонерні товариства» не вистачає норм, що запобігають дії протиправного характеру при створенні акціонерного товариства.

Держава на основі Закону «Про акціонерні товариства» установлює структуру управління акціонерним товариством. Його органи спеціалізовані по виконуваних функціях і розведені по компетенції. З урахуванням складності організаційного утворення і функціонування товариства держава вводить чотирьохланкову (трьох ланкову) систему управління. Це: представницький орган, наглядно-контрольний орган, виконавчо-розпорядчий орган і орган фінансового контролю.

Представницьким органом суспільства є загальні збори. Загальні збори є представником акціонерів по управлінню товариством. Виходячи з компетенції загальних зборів (ст. 33 Закону України «Про акціонерні товариства») можна укласти, що воно займається питаннями організаційно-правових форм функціонування акціонерного товариства й стратегічними питаннями його розвитку. Крім того, загальні збори не є постійно діючим органом, а тому поточну діяльність повинні здійснювати інші органи товариства.

Правове становище виконавчого органа регулюється ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства». Згідно зі ст. 58 Закону, він здійснює управління поточною діяльністю суспільства й до його компетенції відноситься рішення всіх питань, пов'язаних з діяльністю суспільства.

Виходячи з поняття господарчого товариства, компетенції загальних зборів, наглядацької ради, ревізійної комісії, об'єктом діяльності виконавчого органа є господарська діяльність. У відношенні її виконавчим органом здійснюється виконавчо-розпорядча діяльність, оскільки вона заснована на виконанні законів, рішенні загальних зборів і наглядацької ради з одного боку, а, з іншої, пов'язана із прийняттям управлінських рішень відносно фінансово-господарчої діяльності акціонерного товариства. У цілому завданням виконавчого органа є ефективне господарське управління, що забезпечує стабільне функціонування суспільства і одержання прибутку для суспільства та дивідендів на акції. Виконавчий орган захищений у своїй діяльності від втручання в господарську діяльність від загальних зборів і наглядацької ради. Тому це положення кореспондується зі ст. 63 Закону України «Про акціонерні товариства», у якому вказується, що посадові особи органів акціонерного товариства несуть відповідальність перед суспільством за збитки, заподіяні суспільству своєю дією. Така форма відповідальності не передбачена законом відносно акціонерів і членів наглядацької ради, оскільки ті та інші не виявляють безпосереднього впливу на поточну господарську діяльність акціонерного товариства.

ШЕПЕТІЛО В'ЯЧЕСЛАВ ЮРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

В сучасний період функціонування нашої держави актуальності у розрізі поняття «соціальна держава», набуває регламентація «соціального діалогу» між представниками органів виконавчої влади, роботодавців та найманої робочої сили, тобто працівників.

Соціальний діалог – це процес, що включає всі типи переговорів, консультацій та обміну інформацією між представниками урядів, роботодавців та працівників з питань, що становлять взаємний інтерес у сфері соціально-економічної політики.

Підвалини правового регулювання соціального діалогу були закладені Указом Президента України від 29.12.2005 р. «Про розвиток соціального діалогу в Україні», згідно якого з метою підвищення ролі професійних спілок і організацій роботодавців та їх об'єднань у формуванні економічної та соціальної політики держави, запобігання суспільним конфліктам було утворено Національну тристоронню соціально-економічну раду.

Предметом соціального діалогу в тому числі є й соціально-трудові відносини. Соціально-трудові відносини – це відносини між роботодавцями та найманими працівниками, які здійснюються ними безпосередньо або за участі держави. Найбільш важливими сторонами соціально-трудових відносин є порядок працевлаштування, оплата праці, режим та умови праці, охорона праці, гарантії збереження робочого місця, участь працівника в прийнятті рішень, дієвість функціонування колективно-договірних механізмів, рівень поваги до людської честі та гідності працівника з боку керівництва тощо. Соціально-трудові відносини є важливою складовою системи суспільних відносин. Якість соціально-трудових відносин в значній мірі впливає на самопочуття громадян та загальну атмосферу в суспільстві. У деяких випадках трудові конфлікти здатні суттєво дестабілізувати суспільно-політичну ситуацію в країні.

На сьогоднішній день поширені досить різні моделі відносин між працівниками та роботодавцями. Проте їхньою загальною сутнісною характеристикою є домінування сторони роботодавців. Незважаючи на юридичну рівність сторін, має місце їхня глибока фактична нерівність. Серед основних причин, що породжують домінування сторони роботодавців в соціально-трудових відносинах:

1. Слабкість вітчизняних профспілок. Оскільки чинне трудове законодавство передбачає лише мінімум соціально-трудових гарантій і націлює сторони соціально-трудових відносин на вибудовування відносин на договірній основі, саме від профспілок в значній мірі залежить рівень забезпеченості інтересів найманих працівників у відносинах із роботодавцями в межах наявної економічної ситуації. За експертними оцінками приблизно на половині всіх підприємств та установ, а також на більшості підприємств приватного сектору профспілок взагалі немає. На великих підприємствах та в державних установах домінують традиційні (пострадянські) профспілки, які в нових економічних умовах фактично продовжують виконувати притаманні їм функції «відділів соціального захисту» та посередників у відносинах між роботодавцями та найманими працівниками. Виконання профспілками такої ролі не дозволяє ефективно захищати інтереси найманих працівників та не сприяє зростанню рівня довіри до них. Нові – альтернативні, – профспілки, які ставлять перед собою задачу відстоювання інтересів найманих працівників, продовжують залишатися нечисленними. Їхня участь у здійснення соціального діалогу ускладнюється жорсткими критеріями, встановленими статтями 5-7 Закону України «Про соціальний діалог».

Повноваження профспілок регламентуються Законом України «Про професійні спілки, їх права і гарантії діяльності», прийнятим Верховною Радою України 15 вересня 1999 року. Інші законодавчі акти стосовно цієї теми використовуються тільки у частині, що не йде усупереч цьому Законові. Серед них КЗпП (ст. 43, 45, 52, 61, 64, 66, 67, 69, 71, 79, 80, 86, 97, 160, 161, 193, 226, глава II «Колективний договір»).

2. Наявний рівень соціальної толерантності сучасного українського бізнесу, який в умовах недосконалості державних механізмів реалізації практики соціального діалогу та інших чинників орієнтований на реалізацію в сфері соціально-трудових відносин не стільки демократичного, скільки командно-авторитарного типу поведінки.

3. Низькі обсяги пропозиції якісних робочих місць внаслідок депресивного стану вітчизняного ринку праці. За виключенням окремих сегментів ринку праці, де має місце незадоволений попит на висококваліфіковану робочу силу, в цілому на ринку праці переважає пропозиція робочої сили. За даними Держстату, кількість вільних робочих місць, заявлених підприємствами, установами й організаціями до служби зайнятості, у вересні 2013р. становила 88,6 тис. Навантаження незайнятого населення, яке перебувало на обліку державної служби зайнятості, на 10 вільних робочих місць складало 49 осіб.

У зв'язку з вищенаведеним постає питання про доцільність саме правового регулювання структури ринку праці задля вирішення асиметрії професій та кваліфікаційної підготовки робітників у відношенні попиту та пропозиції на ринку праці. Але те ж саме питання може бути частково вирішено гнучким щорічним регулюванням величини державного

замовлення щодо навчання у вищих навчальних закладах та закладах професійно-технічної освіти, імперативним регулюванням галузевої структури загальної кількості навчальних місць, та збільшення їх на користь робітничих професій.

Для забезпечення реформування системи соціально-трудових відносин у напрямку встановлення балансу сил між найманими працівниками і роботодавцями слід вжити наступні заходи вдосконалення чинного трудового законодавства:

1. Підвищити ефективність діяльності Державної інспекції України з питань праці:

– підвищення рівня поінформованості громадян щодо діяльності Державної інспекції України з питань праці;

– доповнити Положення про Державну інспекцію України з питань праці пунктом, який би зобов'язував її здійснювати інформування і консультування найманих працівників у питаннях, що стосуються дотримання трудового законодавства.

2. З метою вдосконалення механізму укладання колективних договорів і угод внести зміни до статті 11 Закону України «Про колективні договори і угоди», доповнивши її обов'язком сторін у разі появи розбіжностей в процесі укладання колективного договору (угоди) звертатися до територіальних (галузевих) органів соціального діалогу;

3. Посилити відповідальність роботодавців за порушення чинного трудового законодавства:

– доповнити статтю 41 КУпАП переліком порушень трудового законодавства (наприклад, незаконна відмова в прийнятті на роботу), за які передбачається адміністративна відповідальність у вигляді штрафу;

– збільшити розміри штрафів за порушення чинного трудового законодавства, зокрема, штрафів за порушення трудового законодавства, які від імені органів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з державного нагляду за додержанням законодавства про працю мають право накладати державні інспектори праці;

Список використаних джерел.

1. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання. – КНЕУ. – К.: 2008
2. Указ Президента України «Про розвиток соціального діалогу в Україні» від 29.12.2005 р. №1871 / 2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52.
3. Держстат України [Електронний ресурс]. К., 1998-2013. URL: http: // www.ukrstat.gov.ua / operativ / operativ2013 / rp / sz_br / sz_br_u / piprs_2013_u.htm

ЮРЧЕНКО ОЛЕГ ВІКТОРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАВОВІ СТАНДАРТИ МЕХАНІЗМУ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

У нашій роботі під поняттям «трансфертне ціноутворення» ми будемо розуміти наступне універсальне визначення: трансфертне ціноутворення – це процес встановлення внутрішніх розрахункових цін (відмінних від ринкових) між одиницями одного центру контролю, а також реалізація по ним товарів і послуг у колі взаємопов'язаних осіб.

Зауважимо, що механізм трансфертного ціноутворення, властивий операціям між пов'язаними сторонами і опирається на неринкові чинники, в діловій практиці прийнято відносити до однієї з класичних оптимізаційних схем податкового планування. У цьому зв'язку головним завданням і відповідно відправним пунктом побудови зовнішньоекономічної політики податкового законодавства є досягнення такого балансу інтересів юрисдикції та платника податків, щоб останній для цілей зниження податкового навантаження не був зацікавлений виходити за межі як географічних, так і правових кордонів.

Оскільки основним проблемним сегментом процесу трансфертного ціноутворення є питання оподаткування, то уніфікація основ, що регламентують дане питання, приймається як найбільш доцільний підхід до подолання штучної податкової диспропорції всередині групи. Інструментами уніфікації виступають регіональні правові документи, що містять принципи, які позитивно зарекомендували себе у практиці правозастосування.

Отже, розглянемо фактичну ситуацію у сфері нормативного регулювання оптимізації податків за допомогою офшорних схем на сьогоднішній день на прикладі нормативно-правових документів Європейського Союзу. Які ж нормативно-правові документи регулюють механізм трансфертного ціноутворення цього регіону сьогодні?

Основними ідейними двигунами в регулюванні трансфертного ціноутворення в межах Європи виступають Європейський Союз (головним чином представлений Європейською комісією та Спільним форумом ЄС з трансфертного ціноутворення), а також Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Основу міжнародно-правових принципів у галузі трансфертного ціноутворення на регіональному рівні Європи закладають ряд наведених нижче документів:

1. Європейського Союзу:

- Кодекс поведінки відносно документації по трансфертному ціноутворенню для асоційованих підприємств у ЄС;
- Арбітражна конвенція ЄС про усунення подвійного оподаткування у зв'язку з коректуванням прибутку асоційованих підприємств;
- Інструкція ЄС по угодам про попереднє ціноутворення;
- Інструкції по міжгруповим послугам з низькою доданою вартістю.
- Організації економічного співробітництва та розвитку:
- Інструкція ОЕСР по трансфертному ціноутворенню для мультинаціональних підприємств та податкових адміністрацій;
- Модельна конвенція ОЕСР по оподаткуванню доходів та капіталу;
- Інструкція по укладенню угод про попереднє ціноутворення відповідно до процедури взаємної згоди;

- Методичні рекомендації по розробці у сфері трансфертного ціноутворення, направлені на гармонізацію застосовуваного підходу.

Переліченим документам, на наш погляд, не притаманна сувора ієрархія. Уряди європейських держав можуть запозичувати ті чи інші положення, які на їх погляд є найбільш придатними для їх національних особливостей економіки.

Розроблені під егідою ЄС і ОЕСР документи можна віднести до категорії м'якого права. Не будучи юридично–обов'язковими, а лише допоміжними джерелами регулювання, багато положень знайшли свою імплементацію в національному законодавстві ряду європейських країн. За допомогою рекомендаційних приписів вони орієнтують держави на уніфікований розвиток національного правового поля у сфері трансфертного ціноутворення.

У межах ЄС виконання вимог щодо трансфертного ціноутворення передбачає, насамперед, дотримання принципу «витягнутої руки» тобто принципу пропорційності. У його основу закладено міжнародний консенсус про те, що прибуток, одержуваний в результаті проведення внутрішньогрупових транзакцій, повинен бути рівнозначний тому, який міг би бути отриманий від аналогічних операцій незалежних підприємств.

Юридичне закріплення принципу пропорційності відбулося в положеннях ст. 9 Модельна конвенція ОЕСР по оподаткуванню доходів та капіталу. Стаття зазначає: «...якщо між двома підприємствами в їх комерційних або фінансових взаємовідносинах створюються або встановлюються умови, відмінні від тих, які мали б місце між незалежними підприємствами, тоді будь-який прибуток, який міг би бути нарахований одному з підприємств, але з причин наявності цих умов не був йому нарахований, може бути включений до прибутку цього підприємства і, відповідно оподаткований» [1]. У таких випадках для визначення ціни угоди може застосовуватися не договірна, а ринкова ціна.

Орієнтиром імплементації пропорційного принципу є Інструкція ОЕСР з трансфертного ціноутворення для мультинаціональних підприємств та податкових адміністрацій, що особливо важливо у зв'язку з різними підходами до його трактування [2]. У світлі вищевикладеного в червні 2011 р. Організацією економічного співробітництва та розвитку були опубліковані Методичні рекомендації з розробки законодавства у сфері трансфертного ціноутворення, спрямовані на гармонізацію застосованого підходу [3].

Принцип «витягнутої руки» доповнюють такі інструменти, як визначення основних моделей трансфертного ціноутворення та встановлення вимог до документації з трансфертного ціноутворення. Так, одним з невід'ємних розділів Інструкції ОЕСР з трансфертного ціноутворення для мультинаціональних підприємств та податкових адміністрацій є Інструкція з укладення Угод про попереднє ціноутворення згідно з процедурою взаємної згоди [4].

У рамках Європейського Союзу також передбачений інструмент ефективного застосування такого роду угод в процесі взаємодії платників податків і податкових органів: Інструкція ЄС по угодам про попереднє ціноутворенні. У разі дотримання узгоджених умов, закріплений механізм дозволяє платникам податків мінімізувати ризики донарахування сум за результатами податкової перевірки. Забезпечуючи наперед визначеність щодо застосовної методології формування трансфертних цін, угоди про попереднє ціноутворення скасовують або ж і зовсім дозволяють уникнути затратних перевірок внутрішньо корпоративних операцій, включених до угоди. Закладений у Інструкцію підхід орієнтований на уникнення розбіжностей у застосуванні принципу «витягнутої руки». Представлено опис процедури в цілому, починаючи з зустрічей, що передують подачі документів, переходячи безпосередньо до процесу підготовки та пред'явлення документів, їх оцінці податковими органами, обговоренню та укладення угоди, його імплементації, подальшому моніторингу і т.д.

У рамках ЄС був розроблений також Кодекс поведінки щодо документації з трансфертного ціноутворення для асоційованих підприємств в Європейському Союзі. Цей документ спрямований на стандартизацію пакету документів, які мультинаціональні компанії зобов'язані подавати до податкових органів в частині ціноутворення транскордонних внутрішньо групових операцій (документація по «трансфертному ціноутворенню»). Саме на підставі рекомендацій Ради ЄС, зібраних у вказаному Кодексі, базуватимуться, за словами представників Державної податкової служби [5], українські національні стандарти звітної документації у сфері трансфертного ціноутворення.

Якщо факт недотримання взаємопов'язаними компаніями принципу «витягнутої руки» встановлено, юридично обґрунтованим є застосування процедур, передбачених Арбітражною конвенцією Європейського Союзу про усунення подвійного оподаткування у зв'язку з коригуванням прибутку асоційованих підприємств. Компанії, які понесли безпідставні витрати внаслідок проведеного податковими органами коригування, наділяються правом пред'явлення претензій / скарг на дії податкових органів. Якщо ж розбіжності неможливо врегулювати мирним шляхом, передбачена можливість застосування арбітражної процедури, метою якої є дозвіл розбіжностей у зв'язку з подвійним оподаткуванням, включенням одного і того ж прибуткуу фінансові результати компаній, розташованих в різних державах.

Серед заходів, спрямованих на вирішення проблеми трансфертного ціноутворення, можна назвати Спільний форум ЄС з трансфертного ціноутворення, заснований при Європейській комісії. Функціональним призначенням даного форуму є вироблення рекомендацій з питань оподаткування внутрішньогрупових операцій. Поряд з форумом ЄС діючим на відносно постійній основі, ОЕСР на початку 2012 року було проведено Перший глобальний форум з трансфертного ціноутворення. У рамках даної події Директором Центру ОЕСР з управління податковою політикою, Паскалем Сен–Амано було відмічено, що важливим на сьогодні є одночасно спростити і посилити правила трансфертного ціноутворення, а також забезпечити послідовне застосування правил – виключаючи подвійне оподаткування і уникаючи подвійного звільнення [6]. Цікавим з практичної точки зору є наявність на сайті ОЕСР профайлів країн з інформацією про тематичному законодавству і практиці держав–членів і спостерігачів ОЕСР [7].

Список використаних джерел.

1. (OECDModelTaxConventio [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.oecd.org / document / 37 / 0,3746,en_2649_33747_1913957_1_1_1_1,00.html
2. OECD approvesthe 2010 TransferPricingGuidelines [Електронний ресурс] – Режим доступу: **http**: // www.oecd.org / document / 4 / 0,3343,en_2649_33753_45690500_1_1_1_1,00.html
3. Transfer pricing legislation – a suggested approach [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.oecd.org / dataoecd / 41 / 6 / 45765682.pdf

4. Guidelines for conducting Advance Pricing Arrangements under the Mutual Agreement Procedure («MAP APAs») [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.oecd.org / document / 14 / 0,3746,en_2649_33753_38008078_1_1_1_1,00.html

5. Виведення коштів через офшори припинять європейськими методами [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.kmu.gov.ua / control / ru / publish / article?art_id=245031121&cat_id=244277212

6. Director of the OECD's Centre for Tax Policy Administration, Pascal Saint-Amans, Meeting at OECD's first Global Forum on Transfer Pricing 28.03.2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.oecd.org / document / 31 / 0,3746,en _21571361 _44315115_ 49995807_1_1_1_1,00.html

7. Transfer Pricing Country Profiles [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: // www.oecd.org / document / 25 / 0,3746,en_ 2649_33753_37837401_1_1_1_1,00.html

ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

завідувач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

ГОРГОЛЮК ЯНА ЮРІЇВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ В ПУБЛІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Під менеджментом у державній службі розуміють процес управління в рамках установ державної служби, науку про це управління, мистецтво управління і відповідний набір навичок, персонал державного управління. Менеджмент в державній службі реалізується через свої основні функції: планування, організація, координація, мотивація і контроль [5]. Розподіл управлінської праці нормативно закріплюється в організаційній структурі, а повторні і стандартні дії – в управлінських процедурах (рис. 1).

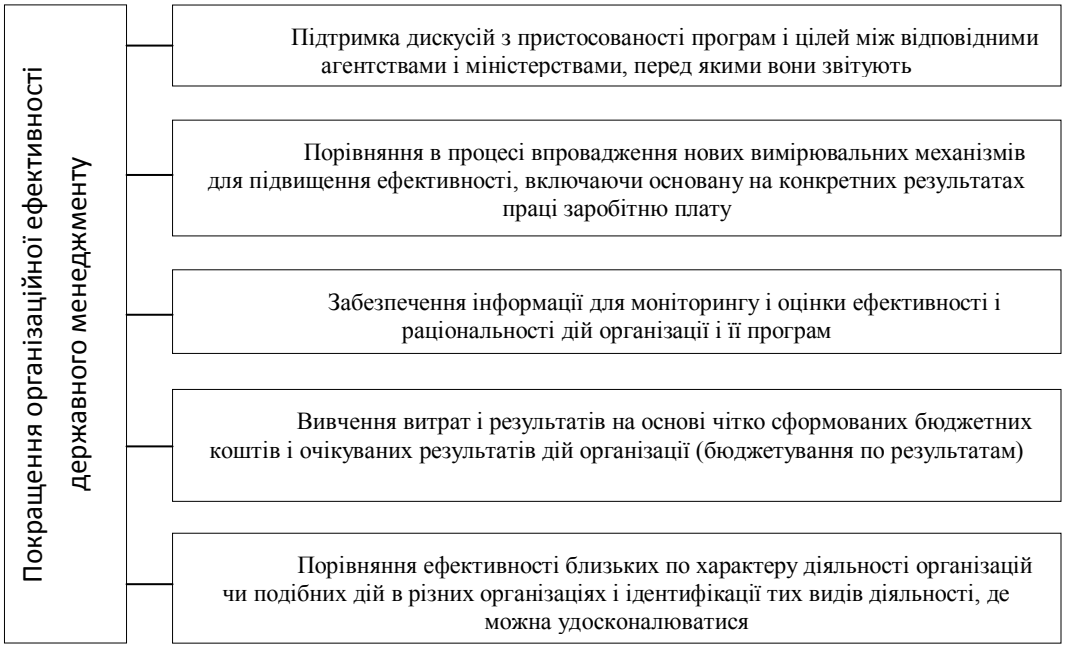

Рисунок 1 – Вплив державного менеджменту на покращення організаційної ефективності

Як і будь-якій іншій організації, організації публічного сектора притаманні процеси управління, які є предметом менеджменту. Зміст управління органами публічної влади розкривається через виконання цими органами конкретних функцій управління, до яких відносять: регіональне прогнозування і планування економічного та соціального розвитку; визначення соціальної політики, економічне управління, прогнозування зайнятості населення [4, 1].

Практична реалізація принципів і функцій менеджменту здійснюється за допомогою управлінського інструментарію, до якого можна віднести різні методи управління, методи виконання функцій менеджменту та вироблення і прийняття управлінських рішень.

Методи управління – це способи і прийоми управлінської діяльності, за допомогою яких виконуються завдання організації, спрямовані на досягнення її цілей. За змістом і характером переважного впливу на керовані об'єкти методи управління поділяють на три групи – це економічні, організаційно-розпорядчі та соціально-психологічні (рис. 2). Саме ці методи управління справляють вплив на специфіку управлінської праці, організацію системи і процеси управління; організацію праці управлінців, а також на рівень ефективності управління [1].

Рисунок 2 – Види методів управління в публічному адмініструванні

До найважливіших напрямів удосконалення методів управління і ефективного їх застосування слід віднести:

1) розвиток методології вибору методів управління у процесі вироблення управлінських рішень;
2) визначення принципів оптимального об'єднання методівуправління і тенденцій їх зміни;
3) розробку шляхів і напрямів подальшого поширення арсеналу методів управління для різних рівнів;
4) визначення галузі ефективного використання конкретних методів управління;
5) розробку завдань управління, які виникають на кожному рівні;
6) розробку методів контролю і оцінки ефективності використання методів управління;
7) організацію систематичного аналізу і узагальнення найефективнішої практики використання методів управління;
8) опанування керівниками теорії менеджменту та систематичне підвищення кваліфікації [5].

Ефективність застосування методів державного управління в основному залежить від рівня кваліфікації керівних кадрів, що зумовлює потребу їх систематичної і цілеспрямованої підготовки, та повсякденного використання всіх зазначених напрямів впливу на об'єкт управління. На практиці дана тенденція проявляється у підвищенні ролі та розширенні повноважень таких функціональних центральних органів виконавчої влади, як Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції, Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Міністерство праці та соціальної політики та інших і у поступовому скороченні кількості галузевих центральних органів виконавчої влади (наприклад, Міністерство вугільної промисловості, Державний комітет рибного господарства) шляхом їх входження до міністерств з аналітичними та прогнозуючими функціями чи об'єднання в єдиний центральний орган виконавчої влади.

Ефективне використання методів державного управління вимагає також постійного пошуку, уваги до відхилень у функціонуванні об'єкта, яким управляють, і суб'єкта, який управляє. Тривале використання одного управлінського методу поступово призводить до втрати «чутливості» у сприйнятті адміністративно-управлінських дій. Отже, ефективним є таке управління, що розвивається, постійно вдосконалюючись, на основі аналізу та узагальнення набутого досвіду, теоретичних пошуків [3].

На наш погляд, особливої уваги потребує проблема реалізації функції соціально-економічного розвитку регіонів органами публічного управління. Існує такий специфічний склад управлінських інструментів для її реалізації:

- методи державного регулювання економіко-соціальних відношень (наприклад, здійснення державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, видача їм спеціальних дозволів (ліцензій) для здійснення окремих видів діяльності анулювання їх у встановленому законодавчому порядку);
- бюджетні і фінансові інструменти (наприклад, установлення місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів; надавання пільг по місцевих податках і зборах; створення позабюджетних, цільових, резервних, валютних фондів);
- соціальні методи управління (наприклад, заходи по забезпеченню державних гарантій у сфері праці, розроблення заходів по соціальному захисту різних груп населення від безробіття, міри з організації суспільних робіт);
- інші методи, які забезпечують здійснення повноважень державних органів управління відповідно до законодавчих актів України, що регулюють діяльність органів державного управління [4, 1].

Отже, всі методи та функції, які визначені як основні складові інструментарію публічного менеджменту, відіграють важливе значення для підвищення рівня ефективності та результативності в задоволенні суспільних потреб. Все це значною мірою впливає не тільки на зміну самого публічного сектору, але й на органи влади, їх роль в державі та суспільстві, забезпечує його трансформацію та модернізацію. Звертаючи увагу на закордонний досвід, можна стверджувати, що упровадження відзначених вище принципів дозволить значно підвищити ефективність державного управління.

Список використаних джерел.

1. Гордієнко Л. Ю. Менеджмент державної установи: Навч.посіб. – Х.: Вид. ХДЕУ, 2001. – 152 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д.Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П.Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Малиновський В. Я. // Державнеуправління: Навчальнийпосібник. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.

4. Рубцов В. П. Державне управління та державні установи: Навч. посіб.для дистанційного навчання / В. П. Рубцов, Н. І. Перинська; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна. – К.: Університет «Україна», 2008. – 440 с.
5. Скібіцький, В. В. Організація бізнесу: менеджмент підприємницької діяльності [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Скібіцький, В. В. Матвєєв, Л. І.Скібіцька; М-во освіти і науки України. – К.: Кондор, 2011. – 912 с.

АКУЛОВ-МУРАТОВ ВЛАДИСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

головний спеціаліст Управління фундаментальних та прикладних досліджень НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

СТЕЙКХОЛДЕРСЬКІ ВІДНОСИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ (на прикладі досвіду реформи державної служби Великобританії)

Великобританія володіє багатим досвідом створення і розвитку державних адміністративних служб. У країні налічується понад 500 тис. чиновників (1% від чисельності населення, 2% всіх працюючих і 10 % зайнятих в суспільному секторі). Британські чиновники не мають офіційного юридичного статусу: вони – «слуги Корони», підпорядковуються міністрам, підзвітним парламенту. Коло їх завдань – від вироблення управлінських рішень до їх практичної реалізації. Чиновники політично нейтральні, призначаються на посаду за конкурсом і мають численні обмеження певних громадянських свобод. У країні створена і постійно розширюється мережа спеціалізованих агентств, що надають різноманітні послуги населенню, в яких зайнято більше половини держслужбовців, а 80 % чиновників служать за межами Лондону [1].

Традиційно британські державні установи представляли собою організації бюрократичного типу, що діяли за встановленими владою правилами. Але успішно працювати вони могли лише у стабільних соціально-економічних умовах. В інших випадках вони були не здатні швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, тим більше після появи комп'ютерів, – управлінські рішення для директивного їх схвалення повинні були проходити всі службові інстанції. Тому в британському суспільстві вкоренилася думка, що держслужба громіздка, а її ефективність – незначна [2, 3].

Вперше серйозний аналіз всіх виниклих питань був зроблений Фултонівської комісією (1968 р.) і починаючи з того моменту у Великобританії йде реформа державної служби, основна ідея якої – перехід від адміністрування до менеджменту. У доповіді комісії були виділені два тісно пов'язаних ключових поняття, на яких має ґрунтуватися реформа: «підзвітність» і «оцінка якості діяльності» [4].

Підзвітність держслужби була визначена, як комплексне явище, що включає в себе: політичну підзвітність (парламентський контроль); законодавчу підзвітність (судовий контроль); підзвітність споживачеві (громадський контроль); професійну підзвітність (науковий або експертний контроль) [4].

Оцінка якості діяльності базувалася на доктрині «людських відносин», зокрема, теорії «Ігрека» Мак-Грегора. Було вирішено, що для досягнення успіху слід створити в держустановах атмосферу загальної боротьби за «вищу якість», як це робиться в приватних компаніях. Таким чином, була проведена орієнтація на якість послуг [5].

Наступним кроком було впровадження новітніх інформаційних технологій. Їх застосування сприяло скороченню середньої ланки управління, оскільки її функції оповіщення та координації тепер виконувалися прямо, за допомогою комп'ютерної мережі. Надалі почався процес переходу від методів адміністрування до менеджменту, що передбачало, на відміну від адміністративної системи управління, більш високу ступінь свободи керівників і їх підлеглих. Однак тривалий час існувала думка, що менеджмент неприйнятний для держустанов, оскільки вони не націлені на отримання прибутку. А від вищих посадових осіб, насамперед, потрібне вміння проводити консультації, переговори і засідання, керівників середньої ланки – вміння створювати команди і працювати з ними, нижчим управлінцям необхідні професійна майстерність та спеціальні навички [6, 7].

Реальні зміни стали відбуватися лише через десять років, що було пов'язано зі зміною та оновленням ідей, і цінностей. Спочатку 80-х рр. XX ст., під впливом економічних теорій монетаризму і політичних поглядів «нових правих» (на чолі з М. Тетчер), після дискусій в британському суспільстві з приводу зменшенні масштабів держслужби, була зроблена спроба змусити держустанови конкурувати з приватними організаціями. Тобто «слуги Корони» почали побудову стейкхолдерських взаємин з іншими членами британського співтовариства [8, 9].

Реформи 1992 г. спиралася на ідеологію «вільного підприємництва», яка стверджує, що в умовах ринку конкуренція сприяє суттєвому зростанню якості товарів і послуг. Було введено конкурсний тендер і передачу на підряд: центральні та місцеві органи влади стали зобов'язані оголошувати торги – конкурси з виконання різноманітних послуг. Це дозволило їх службовцям самостійно використовувати бюджетні кошти, розподіляти ресурси і т. д. Так, в умовах глибокого і масштабного перетворення громадського сектору, вироблявся новий підхід до управління держслужбою: скорочення і перетворення бюрократії, яка лише реагує на зовнішні процеси, до ініціативної організації, здатноїїх контролювати [1].

Практика показала, що реформи, пов'язані з децентралізацією держслужби, натикаються на юридичні перешкоди, які ускладнюють повне делегування управлінської відповідальності. У зв'язку з цим було прийнято відповідний закон про управління державною службою. У результаті його введення Казначейство і секретаріат Кабінету міністрів отримали можливість делегувати іншим відомствам і агентствам відповідальність щодо визначення умов для своїх співробітників. Причому робити це вони могли селективно (делегуючи функції окремим організаціям) або комплексно (делегуючи функції різним установам). За рахунок цього виникали стійкі стейкхолдерських відносини вже всередині самої державної служби [2].

Аналіз процесу реформування державної служби у Великобританії свідчить, що за два останні десятиліття в цій області відбулися значні зміни: вдалося зруйнувати бар'єр між державним і приватним сектором, ввести елементи ринкових відносин та менеджменту в практику роботи держустанов і на їх основі побудувати стійкі стейкхолдерських відносини зі всіма елементами британського суспільства та його учасниками політичних, економічних і соціальних взаємодій [10].

Звернення до новітнього британському досвіду реформування адміністративних структур може бути корисним для триваючої модернізації українського держапарату. Зрозуміло, що одні й ті ж заходи в різних соціальних умовах не завжди дають однаковий результат. Створення в Україні спеціальних «незалежних» агентств не дало очікуваного позитивного результату, бо відсутні розвинені нормативно-правова база державного контролю та апеляційно-арбітражна система. Тому між держапаратом і населенням України так і не встановися необхідний рівень стейкхолдерських відносини [11, 12].

У той же час в британському досвіді приваблюють ряд вдалих підходів до реформування держслужби – всебічно розроблені і випробувані методи визначення якості та ефективності її роботи. Наприклад, методика оцінки виконавської діяльності адміністративних установ Дж. М. Рейнера, яка спирається на формулу: віддача грошей = дієвість х ефективність х економія. Тобто віддача грошей збільшує цінність вихідного ресурсу у відношенні до дійсної вартості вхідного ресурсу [13, 14].

Однак застосування цієї формули до діяльності держустанов викликає ряд труднощів. По-перше, деякі адміністративні організації володіють монополією на послуги і тому в них немає стимулу для підвищення ефективності. По-друге, у більшості держустанов немає реальної продукції. По-третє, у більшості держустанов занадто широкий, різноспрямований та неконкретний спектр споживачів (наприклад, міністр, як правило, прагне скоротити витрати на послуги, а громадяни потребують їх більшому обсязі). По-четверте, держустанови не мають чітко сформульованих цілей, адже, наприклад, до числа цінностей, на які орієнтується держава, входить соціальна справедливість. Проте кожен чиновник розуміє її за своїм розсудом. Тому критерії оцінки виконавської діяльності не можна розглядати у відриві від культури, структури і зовнішнього середовища установи, що аналізується [15, 16].

Список використаних джерел.

1. Василенко, И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия. Учебное пособие / И. А. Василенко. – М.: Издательская корпорация «Логос», 1998. – 168 с.
2. Дебюрократизация административных процедур // Национальный Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2006. – Режим доступа: http: // ncpi.gov.by / ncla / deburokrat.html.
3. Ольшанский Д. В. Политическая психология. / Д. В. Ольшанский. – СПб.: Питер, 2002.–576 с.
4. Joner B. M., Robins L. Two Decades in British Politics. Manchester, 1992, p. 175-176.
5. Peters T. O. Waterman R. H. In Search of Excellence. NX., 1982.
6. «Management in Government», 1984, № 1, p. 59.
7. Купряшин, Г. Л. Государственный менеджмент: концепция и условия реализации / Г. Л. Купряшин // [Электронный ресурс]. – 2004. – Режим доступа: http: // lib.socio.msu.ru / l /.
8. Иванчук Н. В. Governance-парадигма: методологический и практический потенциал / Н. В. Иванчук. // Чиновник. – 2005. – № 5 (39). – С. 33.
9. Пушкарёва Г. В. Политический менеджмент: Учеб.пособие / Г. В. Пушкарёва. – М.: Дело, 2002. – 236 с.
10. Люблийнер В. Использование менеджмента в государственном управлении / В. Люблийнер // [Электронный ресурс]. – 2006. – Режим доступа: http: // www.allpravo.ru / diploma / doc10p0 / instrum3020.
11. Афанасьев М. Н. Государев двор или гражданская служба (Российское чиновничество на распутье). – «Полис», 1995, № 6.
12. Антанович Н. А. Методология анализа государственного управления / Н. А. Антанович // Вестник Калининградского юридического института. – 2003. – № 1. – С. 57.
13. Сравнительное государственное управление: теория, реформы, эффективность / Под общ.ред. Л. В. Сморгунова. – СПб., 2000.
14. Медведев Н. П. Политико-административное управление: современная теория и новые подходы / Н. П. Медведев. // Вестник Российского университета дружбы народов. Сер. Политология. – 2003. – № 4. – С. 5.
15. Jackson P., Palmer B. First Steps in Measuring Performance in the Public Sector: A Public Finance Foundation, London, 1989.
16. Плахотнюк, Н. Г. Сущность и проблемы осуществления в государственном управлении процедур децентрализации, деконцентрации и делегирования полномочий / Н. Г. Плахотнюк. // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 21. Управление (государство и общество). – 2007. – № 1. – С. 13.

БУРЯЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

перший заступник начальника Головного управління
Пенсійного Фонду України в Одеській області

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Твердження про те, що «держава оцінюється по його відношенню до людей похилого віку і дітей», не лише не застаріло, але з появою на міровом просторі нових держав набуває все великої актуальності.

Розвиток економіки будь-якої країни нерозривно пов’язаний з ефективністю реалізації заходів по пенсійному захисту населення, оскільки соціальна стабільність тут грає ключову роль. Необхідність підтримки категорій населення, що знаходяться в пенсійному віці, обумовлено перш за все забезпеченням соціальних гарантій в рамках відкритого суспільства.

Рівень і якість пенсійного забезпечення населення – важлива складова економічного і соціального стану громадян країни. Стійкий розвиток накопичувальної пенсійної системи сприяє прискоренню економічного розвитку Україні. Президент Україні в щорічних посланнях народові постійно відзначає важливість перетворень, що проводяться, в соціальній сфері, акцентуючи увагу на її пенсійній складовій.

Проблемы пенсионного обеспечения стали предметом споров и обсуждений во многих странах мира, в том числе и в Україні. Причиною цього явища став комплекс чинників демографічного, економічного і соціального характеру. Деякі з них були пов'язані з прискоренням процесів старіння населення в результаті скорочення народжуваності на тлі збільшення середньої тривалості життя. Інша група чинників була пов'язана з зрушеннями на ринку праці: зростання рівня безробіття, поширення неформальної і неповної зайнятості і, як наслідок, вихід частини населення з обов'язкової системи пенсійного забезпечення.

У свою чергу це привело до того, що стала зменшуватися чисельність того робочого населення, чиї внески складали фінансову основу, що практикується багатьма країнами, солідарної пенсійної системи. Вирішення про реформування пенсійної сфери, прийняте урядом кілька років тому, мало історичне значення для всієї країни.

Через недостатню розробленість теоретичних і практичних аспектів реформування пенсійної системи існує необхідність вивчення теоретичних питань системи пенсійного забезпечення населення і діяльності накопичувальних пенсійних фондів. Обґрунтування необхідності реформи пенсійної системи в Україні, а також проведення порівняльного аналізу досвіду зарубіжних країн дозволять виявити особливості української моделі реформування пенсійної системи.

Сучасна система пенсійного забезпечення Україні прошла непросту дорогу формування і в даний час грає величезну роль не лише в соціальному і суспільно-політичному житті всієї держави, але і в його фінансово-бюджетній сфері.

Тому дослідження економічного механізму подальшого розвитку і вдосконалення системи пенсійного забезпечення населення України є вельми актуальним. А також необхідно досліджувати загальні закономірності системи пенсійного забезпечення і розвиток пенсійних фондів, обумовлених розвитком економіки, формуванням соціального устрою життя, динамікою демографічних і інших чинників.

Підводячи підсумки минулого періоду реформування пенсійної системи, можна стверджувати, що пенсійна система робить весь більший позитивний вплив на соціальну сферу, а також грає значну роль у функціонуванні економіки республіки. В даний час казахстанська модель пенсійного забезпечення є кращою на пострадянському просторі. Важливим аспектом нової пенсійної системи можна також відзначити прозорість фінансової діяльності пенсійних фондів.

В цілому пенсійна реформа, проведена в Україні, з'явилася важливим кроком на дороги створення ринкової моделі пенсійної системи, підвищення добробуту населення відповідно до соціально орієнтованої політики держави. Не дивлячись на те, що перехід до накопичувальних схем не став в переважній більшості країн метою реформ, сьогодні спостерігається тенденція до обережного і поступового введення накопичувальних елементів і зростання значення недержавних (приватних) пенсій в забезпеченні доходів пенсіонерів.

Пенсійні системи усе більш індивідуалізуються, посилюється зв'язок посібника з рівнем і тривалістю страхових внесків. Фактично більшість країн побудували пенсійні системи, засновані на поєднанні розподільних, керованих державою схем, обов'язкового і добровільного особистого пенсійного страхування. Управління цими засобами, як правило, здійснюється недержавними пенсійними фондами.

Действующая система пенсионного обеспечения является многоуровневой, что позволяет предусмотреть интересы не только молодого поколения граждан України. Она защищает интересы и той части населения, которая имеет право на получение пенсий еще из солидарной системы. Три уровня данной системы определяют важные сферы и параметры ее функционирования.

Багато жітелі Україні передбачають, що пенсійні накопичення працюють так само, як і банківські депозити, тобто щороку повинен йти якийсь відсоток, і пенсійні накопичення не можуть знижуватися, а лише збільшуватися.

Найпривабливішими професіонали рахують ті фонди, в яких більше фінансових інструментів з найменшим ризиком, таких як: державні коштовні папери і корпоративні облігації високонадійних емітентів.

Тенденції минулого року у сфері НПФ вплинули на розвиток біржі коштовних паперів, на якій до кінця року сталося падіння торгівельного звороту на 1 / 5. Найуразливішими стали ринки акцій і госбумаг з падінням практично на 1 / 2 і 1 / 5 відповідно. Такі явища були пов'язані з чеканнями змін в пенсійній системі.

Таким чином, згідно з нововведенням, пенсійні фонди тепер мають значно більший круг інструментів, які допоможуть оперувати вкладеннями в активи.

Список використанних джерел.

1. Губрієнко О.М. Проблеми та перспективи реформування пенсійної системи України / О.М. Губрієнко // Вісник Запорізького національного університету № 4, 2010. – С. 57-64.
2. Женчак О.В. Розвиток пенсійного забезпечення та його вплив на економіку України на основі європейського досвіду [Електронний ресурс] / О.В. Женчак Режим доступу http: // ena.lp.edu.ua:8080 / bitstream / ntb / 7831 / 1 / 41. pdf
3. Історія становлення державної системи соціального захисту в європейських країнах [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. – Режим доступу : http: // www.pfu.gov.ua.
4. Надточій Б. Пенсійне страхування в Україні: історичний аспект [Електронний ресурс] / Б. Надточій // Інтернет-журнал про страхування «Соціальний захист». – Режим доступу до журн. :http: // forinsurer.com / public
5. Роик В. Эволюция пенсионных систем: мировые тенденции и опыт России / В. Роик // Человек и труд. – 2008. – № 8, 9.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Управління якістю у своєму розвитку пройшло низку етапів: зародження окремих елементів управління в загальному процесі управління організацією, інтеграційний, комплексний, системний підхід до управління якістю, впровадження на підприємствах як національних, так і міжнародних стандартів – запровадження стандартів якості в діяльність органів публічного управління. Розвиток управління якістю на сучасному етапі залежить від удосконалення теоретичної бази. Також необхідне вдосконалення нормативно – правової бази цього питання.

У систему публічного управління повинна бути впроваджена система якості, забезпечено її чітке функціонування та постійне вдосконалення з урахування внутрішніх і зовнішніх умов, які мають тенденцію часто змінюватися.

Орієнтація на якість обслуговування населення визначає цінність та ефективність державного управління для громадян. Виходячи з цього, одним з ключових напрямів адміністративних реформ, проведених у країнах розвиненої демократії, було запровадження оцінювання ефективності роботи органів влади у зв'язку з якістю надання публічних послуг. Конкретні критерії ефективності діяльності органів влади щодо надання послуг мають певні відмінності у кожній країні, спільними для них є універсальні принципи побудови відносин між державою та громадянами. Такими базовими принципами є:

- верховенство права як основа прав і свобод людини і громадянина, справедливості та гуманізму в публічної діяльності;
- законність як основа публічного управління відповідно до повноважень та в порядку, визначеному законом;
- відкритість як доступність для громадян інформації про діяльність і рішення публічної адміністрації;
- процедурна справедливість, яка гарантує зважене та неупереджене застосування права, поваги до людини, захисту її честі та гідності;
- підконтрольність як обов'язковий внутрішній і зовнішній, у тому числі судовий, контроль за діяльністю публічної адміністрації;
- відповідальність як обов'язок кожного адміністративного органу публічно відповідати за свої дії та прийняті рішення перед особою та суспільством [1].

Якісне управління сектором публічних послуг сьогодні залежить, у першу чергу, від ефективної роботи персоналу, діагностики, повномасштабного аналізу та своєчасної ліквідації основних пунктів невдоволення громадян у функціонуванні публічної адміністрації та органів місцевого самоврядування.

Орієнтація діяльності органів державної влади на державні послуги відповідає цілям і змісту адміністративної реформи, яка передбачає системну перебудову державного управління та його владних інститутів для забезпечення їх спроможності гарантувати високі стандарти якості життя людей. Будівництво сучасної системи державного управління має три основні завдання:

- створення прозорого і зрозумілого механізму реалізації функцій державного управління та встановлення стандартів процедур діяльності відповідно до законодавчої бази та суспільних потреб;
- законодавче закріплення принципів діяльності й організації систем державного управління і державної служби;
- застосування принципів і процедур публічної політики в діяльності державного апарату під час ухвалення управлінських рішень [2].

Система управління якістю дозволяє чітко визначити і управляти взаємопов'язаними та взаємодіючими процесами, правильно поставити і досягти вимірні цілі діяльності, при цьому стає можливим таке:

- усунення надлишкових функцій;
- уніфікація документообігу;
- внутрішній контроль, спрямований на оперативне усунення виявлених невідповідностей, коригування і впровадження попереджувальних дій.

Загальне управління якістю в усіх організаціях засновується на чотирьох основних принципах: розуміння задоволення потреб клієнтів (основний елемент); усі, хто працює в організації, повинні нести відповідальність за якість; люди в організації мають сприйматися як споживачі і прагнення до якості є безкінечним процесом.

Адміністративна і професійна культура персоналу є невід'ємним елементом забезпечення якості публічних послуг і складовою управління якістю в органах публічної влади. Одним із найважливіших пунктів формування сучасної системи державного управління слід визначити кадрову політику, якість кадрів.

Якість задоволення потреб споживачів послуг органів державної влади, а саме дієвість влади залежить від таких основних чинників:

- компетентного персоналу, тому що без професіоналізму, поєднаного з належним рівнем культури, неможливо виконувати посадові повноваження, а саме забезпечувати виконання завдань і функцій, покладений на певний орган державної влади;
- структури органів державної влади (оптимізація розподілу повноважень);
- внутрішніх процесів самих органів державної влади.
- Упровадження системи управління якістю сприятиме поліпшенню результативності на ефективності держаного управління, зменшенню необґрунтованих або зайвих витрат, підвищення якості управлінських рішень і прозорості механізму їх прийняття [2].

Таким чином, система управління якістю є тим управлінським засобом, що дозволяє впливати на весь управлінський цикл організації від моменту попереднього пророблення рішення через процес реалізації аж до моменту визначення наслідків його реалізації, а саме: визначення задоволеності споживачів наданою управлінською послугою, визначенням ступеня задоволеності їхніх потреб.

Список використаних джерел.

1. Кудряченко А. Шляхи удосконалення надання публічних послуг громадянам у контексті децентралізації владних повноважень / А. Кудряченко, О. Здіорук, Д. Горєлов.
2. Сороко В.М. Впровадження системи управління якістю в органах державної влади: пріоритет у сфері організації надання державних послуги / В.М. Сороко // Стратегічні пріоритети. – 2007. – №3(4).

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розвиток є неодмінною умовою існування будь-якої системи, в тому числі і соціально-економічної. Сучасний розвиток країн відбувається в умовах екологічної планетарної кризи й охоплює різноманітні аспекти людського життя та є результатом стрімкого розвитку сучасної індустріальної цивілізації. Усвідомлення нових загроз змушує народи та їх політичних лідерів шукати принципово нові підходи до соціально-економічного розвитку та природокористування. Одним з таких підходів може стати перехід на шлях сталого (або всебічно збалансованого) розвитку.

Сталий розвиток – це концепція динамічного розвитку, ідеї, принципи й стратегія якої викладені у рішеннях конференції ООН з охорони навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) [3]. Дана концепція відображає бачення світу, що відповідає місцевим і культурним умовам, в якому процес розвитку «служить задоволенню потреб сучасного покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби». Для переходу на шлях сталого розвитку кожна держава повинна розробляти власну програму дій, з урахуванням існуючих на сучасному етапі тенденцій у соціальній, економічній та екологічній сферах.

Світогляд визначає відносини людини із світом. Чітко виражені контури світогляду людини багато в чому визначаються системою вищої освіти, яка, безумовно, повинна враховувати сучасні тенденції з метою їх всебічного осмислення, глибинного розуміння та оцінки різного роду наслідків для людини, суспільства, природи. Сучасна екологічна ситуація в світі й Україні висунула проблему формування екологічного світогляду молоді, яке необхідно в першу чергу розвивати на рівні особистості [1]. Для цього треба створювати відповідну модель виховання людини ноосферного типу, здатного гармонійно будувати відносини з навколишнім середовищем.

Аналіз наукової літератури показав, що питання взаємодії суспільства й природи досліджувалися ще античними мислителями – Гіппократом, Платоном, Геродотом, Аристотелем, Ксенофонтом. Зараз навколишнє середовище розглядається як найважливіша умова формування особистісних якостей, засіб формування ставлення до базових цінностей та придбання якостей, необхідних для життя (Н.М. Боритко, Л.П. Буєва).

Освіта в інтересах сталого розвитку – це починання, в якому повинні брати участь окремі особи, інститути та суспільства для того, щоб розглядати завтрашній день як день, що належить всім нам. В іншому випадку він не належатиме нікому. Для забезпечення освіти в інтересах сталого розвитку необхідно розуміти, що сталий розвиток передбачає якісні зміни всієї структури суспільства, появу нових суспільних відносин і нових методів виробництва, які відповідають інтересам більшості людей та сприяють підвищенню якості їх життя.

Екологічне виховання – це процес систематичного і цілеспрямованого формування морально етичних норм поведінки у навколишньому середовищі, гуманного й дбайливого ставлення людини до природи. Розробки програми екологічної освіти та виховання відповідно до вимог сучасності приводять до екологізації всієї системи освіти [2]. Нові підходи до одержання екологічних знань, розробки екологічних норм свідомості і поведінки сприяють формуванню екологічного світогляду майбутнього фахівця, тобто системи узагальнених знань про навколишній світ і людину в ньому, і виконує пізнавальну, виховну, інформаційну, комунікативну та інші функції. Екологічний світогляд студента формує екологічні погляди, переконання, ідеї, що виявляються в судженнях та його активної екологічної діяльності щодо збереження навколишнього середовища й людини.

У сучасних умовах розвитку суспільства вищі навчальні заклади вирішують ключову проблему формування суспільного світогляду, відіграють важливу роль у становленні громадських й політичних лідерів. Вони завершують процеси соціалізації особистості до того, як підготовлені фахівці почнуть самостійне життя. Захист громадських інтересів в заощадженні національного природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього середовища буде залежати від того, наскільки серйозно надалі буде приділятися увага вирішенню екологічних проблем за рахунок удосконалення організаційно – економічного механізму управління як на рівні організацій, так і на державному рівні.

Список використаних джерел.

1. Гасанова П.Г. Экологическое самосознание как проблема научной психологии / П.Г. Гасанова, А.А. Цахаева // Актуальность проблем современной науки. -2006. – №1.-С. 116-125.
2. Назаренко В.М., Будущее экологического образования: некоторые предположения / В.М. Назаренко.М.: Наука, 2000. – 355 с.
3. «Наше общее будущее» : Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР)» : Пер. с англ. / Под ред. и с послесл. С. А. Евтеева и Р.А. Перелета / -М.:Прогресс, 1989

ВОЛОВНИК ВАЛЕНТИНА ЄВГЕНІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н., доцент

ІНСТРУМЕНТИ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Розвиток менеджменту як науки привів до виділення його структурних складових в окремі наукові напрями: виробничий, фінансовий, ринковий (збутовий) менеджмент, або маркетинг [6]. У подальшому – до появи нових напрямів менеджменту: інноваційного, інвестиційного, стратегічного, антикризового і, в останні часи, логістичного менеджменту.

Логістичний менеджмент є складовою логістичного потенціалу підприємства – на мікрологістичному рівні (рівні управління фірмою), логістичного потенціалу регіону – на мезологістичному рівні, тобто на рівні державного управління регіоном, і логістичного потенціалу країни – на макрологістичному рівні державного управління країною.

Якщо з позицій теорії управління в ринковій економіці поняття «менеджмент» розуміється насамперед як сукупність інструментів (методів, засобів і форм) управління виробництвом і збутом для досягнення стратегічних, тактичних й оперативних цілей фірми або інших об'єктів управління відповідного рівня, то логістичний менеджмент являє собою синергію основних управлінських функцій (організації, планування, регулювання, координації, контролю, обліку й аналізу) з елементарними й комплексними логістичними активностями для досягнення цілей формованої логістичної системи відповідного рівня [1].

Цілями і завданнями формування мікрологістичної системи є оптимізація потоків на рівня підприємства чи корпорації, що докладно подається у великій кількості наукових джерел. Завданнями формування мезологістичної системи є оптимізація потокових процесів на рівні території або регіону, що отримало назву «регіональна логістика», проте дотепер не розроблено цілісного науково-методологічного апарату і не визначено повний комплекс практичного інструментарію розв'язання цих завдань.

Регіональна логістика поєднує орієнтовані на логістику методи дослідження регіону як території, регіональну економіку в аспекті аналізу і планування руху потоків, планування і проектування логістичної інфраструктури регіону. На відміну від мікрологістичних систем, головними цілями мезологістичних або регіональних (чи міських) логістичних систем є задоволення потреб мешканців регіону, раціональна організація у просторі і часі матеріального і соціального потоків; максимальна орієнтація всієї виробничо-господарської діяльності підприємств регіону (міста) на задоволення потреб населення [2; 3].

З іншого боку, а останні роки у сфері державного управління намітилась чітка тенденція посилення взаємодії держави і громадянського суспільства, що знайшло своє відображення в новому терміні «публічне управління», що розглядається багатьма вченими як нова модель управління у державному секторі [4; 5].

За В.Д.Бакуменком, це відбулося внаслідок розвитку демократії та громадянського суспільства у світі та зокрема в Україні. Розуміння сутності державного управління зазнало еволюції і «сьогодні аспект взаємодії держави і громадянського суспільства в державному управлінні є дуже важливим на відміну від традиційного бачення державного управління як організуючого і регулюючого впливу держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу» [4, с. 150].

Виходячи з цього і враховуючи цілі регіональної логістики, можна дійти висновку, що експансія мезо- і макрологістики у владні структури є цілком природним процесом, при якому знання від однієї сфери діяльності розповсюджуються в іншій, і саме в системі публічного управління використання інструментів логістичного менеджменту набуває сьогодні особливої актуальності.

Такими інструментами логістичного менеджменту в публічному управлінні є системний комплекс логістичних принципів і концептуальних положень, методів, засобів, організаційних форм і технологічних прийомів регіональної логістики, використання яких дасть можливість забезпечити вдосконалення побудови системи публічного управління регіональним розвитком, організації потокових процесів у внутрішньому і зовнішньому відносно певної мезологістичної системи (міської, регіональної тощо) господарському середовищі.

Зокрема, до інструментарію логістичного менеджменту в публічному управлінні можна віднести прийоми та спеціальні методи прийняття оптимальних логістичних рішень стосовно об'єктів визначеної мезологістичної системи.

Умови, що визначають існування оптимального логістичного рішення в межах конкретної логістичної системи певного рівня, і правила оптимізації логістичних рішень визначені і подані у спеціальній літературі [2].

До методів, комплекс яких є складовою інструментарію логістичного менеджменту в публічному управлінні, можна віднести серед інших такі: метод формування еталонів або бенчмаркінг, що використовується при розробці стандартів логістичного сервісу; метод повних витрат, який слід використовувати при виборі технологій: виробничих, транспортних, складських, інформаційних, пакувальних тощо; метод визначення оптимальної партії поставки (формула Уилсона), що використовується при організації замовлень у закупівельній, виробничій і розподільчій функціональних сферах логістики; методи дослідження кількісно-вартісних (ABC – аналіз) і кількісно-ймовірнісних зв'язків (XYZ – аналіз), а також їх поєднання, при оптимізації виробничих систем і систем управління запасами, формуванні товарної політики тощо; метод кластерного (багатофакторного) аналізу, що застосовується для вибору учасників логістичних ланцюгів (постачальників, перевізників і т.п.); методи визначення оптимальних місць розміщення (метод центру маси, метод гравітації, метод повного перебору, евристичні методи, методи промислової динаміки тощо), які використовуються для: оптимізації розміщення складів, виробництв, дистрибутивної мережі; методи аналізу п'яти конкурентних сил Майкла Портера, що використовуються для визначення рівня конкуренції в конкретних галузях бізнесу і вироблення стратегій бізнесу, та багато інших.

Впровадження інструментів логістичного менеджменту в публічне управління потребує певних зусиль і витрат. Так, уявляється доцільною розробка навчальних програм і курсів з регіональної логістики і логістичного менеджменту й організація навчання для представників державних органів влади різного рівня (чиновників, політиків, юристів, навіть медиків та вчителів, тощо), і, зрозуміло, попередня підготовка відповідних викладачів.

Необхідним уявляється і створення розгалуженої мережі міських і регіональних логістичних центрів. Адже, як відомо, регіон, чи місто або мегаполіс, є утворенням з високою концентрацією множини логістичних потоків: матеріальних, інформаційних, кадрових, фінансових, потоків послуг тощо. Це потоки транспорту, товарів, торгівлі,

фінансів, менеджменту, політики, культури, адміністрації, енергії, води, відходів та багато інших. Ці потоки організовуються великою кількістю логістичних посередників, що загалом утруднює отримання повної інформації керівництвом і, відповідно, утруднює формування логістичного управління. Все це свідчить, що мезологістичні системи (міські чи регіональні) являють собою складні стохастичні системи, на побудову яких впливає велика кількість чинників в їх інтегральній взаємодії. Отже, й публічне управління таким утворенням, при якому слід творчо поєднувати принципи централізації и самостійності учасників економічної діяльності регіону, залучати їх до взаємовигідного партнерства, організовувати інформаційне й сервісне обслуговування, без використання інструментів логістичного менеджменту і створення регіональних (міських) логістичних центрів уявляється неможливим.

Список використаних джерел.

1. Горяїнов О.М. Логістика: Конспект лекцій / О.М. Горяїнов. – Харків: ХНАМГ, 2009.–105 с.
2. Губенко В.К. Городская логистика муниципального района / В. К. Губенко, А. А. Лямзин // Вісн. Приазов. держ. техн. ун-ту. – 2009. – Вип. 19. – С. 271-275.
3. Ларіна Р.Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем: дис. … докт. економ. наук : 08.10.01 / Ларіна Рена Рінатівна. – Донецьк, 2005. – 485 с.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В.Д.Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю.П.Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. Режим доступу : www.academy.gov.ua / ej / ej12 / txts / 10bozuds.pdf
6. Режим доступу : http: // www.bc.kiev.ua / british / library / enterprise / management /

ГАЙДУЧЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри менеджменту і маркетингу у міському господарстві
Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, к.держ.упр.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЛІДЕРСТВА В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Концепція лідерства у будь-якій сфері людської діяльності має досить глибинні коріння. Нажаль, в Україні у сфері сучасного державного управління ця концепція тільки-но виходить на необхідний рівень наукового і суспільного визнання в рамках реалізації проекту «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», який має забезпечити відповідність вітчизняної державної служби стандартам Європейського Союзу.

В сферах бізнесу та виробництва саме лідерство використовується як могутній стратегічний інструмент, який допомагає формувати та розвивати відповідну організаційну культуру що забезпечує досягнення організаційних цілей. При цьому робиться акцент на лідерські якості «низів», тобто нижчої ланки керівництва організації і, навіть, провідних спеціалістів, що безпосередньо працюють з людськими ресурсами.

Національне агентство України з питань державної служби також розпочало розробку профілів компетентності лідерства для керівників I–IV категорій посад державних службовців. Для цього оприлюднено відповідну анкету, яка має на меті визначення і валідизацію основних складових профілів компетентності лідерства цих категорій керівників. Що стосується нижчої ланки керівництва інституту державного управління(керівництва органів державної влади та місцевого самоврядування, які далі по тексту іменуються органами публічногоуправління), то мова про визначення профілів їх компетентності лідерства не йдеться, хоча актуальність цього питання очевидна.

Провідні вітчизняні дослідники у сфері державного управління розглядають у своїх працях питання лідерства у сфері державної служби з управлінських, соціальних, психологічних позицій тощо. Такий підхід дослідників сприяє відображенню багатогранності цього феномена, але потребує більш глибокого дослідження з культурологічних позицій. Адже науково визнано, що саме культурологічні фактори формують тезаурус будь-якої людини, у тому числі і працівників публічної сфери. Відомо також, що ідентифікація державного службовця з організацією та її цілями можлива не тільки при наявності рівноправногота зацікавленого співробітництва, дієвого оцінювання і стимулювання співробітників, а й наявності відповідної організаційної культури та лідерських якостей у безпосередніх керівників та провідних спеціалістів, які їх заміщують.

В контексті сучасної парадигми публічного управління і формування інформаційного суспільства в нашій державі лідерство і високий рівень організаційної культури мають стати найважливішим ресурсом будь-якої організації в сфері публічногоуправління. Настав час, коли якість і терміни надання державних послуг напряму залежать від здатності органу державної влади або органу місцевого самоврядування підпорядкувати свою діяльність інтересам громадян. Слід також враховувати і той факт, що нині має радикально змінитися роль особистості працівника публічної сфери, який змушений взяти на себе відповідальність за наслідки не тільки своєї, а й колективної діяльності. Зрозуміло, цьому має передувати кропітка, але так необхідна робота по формуванню і розвитку організаційних ціннісних орієнтирів в публічному управлінні та лідерської компетентності кожного службовця, а не тільки керівного складу організації. До цього спонукають як зростаючі темпи глобалізаційних процесів, так і стрімкий інформаційний бум з надання державних послуг населенню, який сприяє активній життєвій позиції громадян у нашій державі.

Саме на засадах лідерської та культурологічної компетентності чиновників і громадянського суспільства наші європейські сусіди успішно запроваджують концепцію належного врядування (goodgovernance), яка сприяє організації суспільства на базі горизонтальних зв'язків, що включають використання механізмів примусу та прямого тиску, а також забезпеченню гарантій рівності та справедливості суспільним інститутам, бізнесу та громадськості. При цьому публічне управління орієнтується на ціннісні чинники, а не на бюрократичні правила і норми.

Не є новим твердження, що організаційна культура та лідерство в сфері публічного управління виступають одними із чинників формування її іміджу.Так, на думку дослідників, саме формування ключових цінностей і принципів

діяльності публічної служби «має своєю головною метою створення в навколишньому середовищі і в очах державних службовців позитивного іміджу державної служби» [1, с 20].

Безумовно, посада відкриває можливості реалізації лідерської компетентності, але частіше за все посадове лідерство залишається формальнимз багатьох причин, у тому числі в силу наявності в організації високого рівня організаційної культури і неформального лідера або лідерів. Слід підкреслити, що лідерство визначається характеристиками лідерської поведінки, рольових відносин, впливу на постановку і досягнення цілей організації тощо.

Видатний американський вчений Шэйн Э. Х. розглядає лідерство як процес і як властивість. Більшість визначень лідерства як процесу передбачає наявність впливу. Таким чином, широке розуміння лідерства включає в себе вплив на постановку цілей і вибір стратегії їх досягнення; на узгодження поведінки співробітників у процесі досягнення цілей, на колективну підтримку і, як результат, на організаційну культуру. Як властивість лідерство являє собою набір характеристик або систему якостей, які належать тим, хто невимушено впливає на робітничий процес та співробітників. Ідеальним варіантом до цього часу вважається втілення усіх перелічених вище понять лідерства у особі керівника. Проте, в силу згаданих вище причин, в сфері публічного управління у даний час цього замало. Інформаційні технології надання державних послуг громадянському суспільству змушують кожного службовця не тільки удосконалювати свою організаційну культуру, а й напрацьовувати особисті лідерські якості,з тим, щоб впливати на процес досягнення цілей організації.

Таке лідерство формується на відповідній організаційній культурі і передбачає узгоджену взаємодію службовців, підтримку співробітників і керівників, а також безпосередню допомогу колегам при наданні громадянам державних послуг.

Час також корегує характеристики лідерів-керівників і рівень організаційної культури в сфері сучасної публічної служби, змушуючи їх розвивати особистісні здібності приймати рішення і діяти в умовах повної або часткової невизначеності у середовищі, яке постійно змінюється. При цьому стримуючим фактором в усі часи залишається нормативно-правова база публічної діяльності.

У зв'язку з цим перед науковцями стоїть завдання розробки теоретичних засад та нормативно-правових документів формування та розвитку такої організаційної культури в сфері публічного управління, які б сприяли набуттю і розвитку особистісних лідерських якостей державними службовцями з метою відповідності європейським і світовим стандартам якості надання державних послуг українському громадянському суспільству.

Список використаних джерел.

1. Організаційна культура в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування: Методичні рекомендації. / [уклад.: Гамаюнов Володимир Гаврилович, Горбенко Наталія Вікторівна] ; Донецька обласна державна адміністрація, Донецький обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. – Донецьк : [Донецький обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій], 2009. – 26 с.

2. Шэйн Э. Х. Организационная культура и лидерство / пер. с англ. под ред. В. А. Співака. – СПб: Питер, 2002. — 336 с: ил. — (Серия «Теория и практика менеджмента»).

КАРПЕНКО ЕКАТЕРИНА ВИКТОРОВНА

доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплін Брянского филиала Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, к.соц.н.

СОЦИАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КОММУНИКАТИВНЫМИ ПРОЦЕССАМИ: СЕМИОСОЦИОПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОХОД

(Подготовлено в рамках проекта Российского фонда фундаментальных исследований № 11-06-00503 «Качественные индикаторы процессов самоорганизации и самоопределения в социуме»)

Взаимодействия субъектов государственно-управленческой деятельности между собой и с объектами управленческого воздействия порождают специфические отношения и связи: управленческие, которые оказывают существенное влияние на все другие виды и формы социальных связей в управленческих организациях. Указанные связи, без которых невозможно управление, также являются компонентом системы государственного управления. Нарушение этих связей ведёт к возникновению коммуникативных барьеров, что не может не влиять на эффективность государственного управления в целом.

Критерием социально-институциональной эффективности государственного управления является степень удовлетворения не только материальных, но и духовных потребностей, которые напрямую коррелируются степенью удовлетворения населения деятельностью органов управления. Отсутствие удовлетворения приводит к социальной аномии, которая, являясь латентным фактором, влияет на управляемость социальными процессами в обществе. Аномия снижает институциональную эффективность государственного управления, разрушает систему регулирования общественных отношений. В ситуации, когда взаимодействие опосредовано установленными каналами коммуникации (через неформальные каналы, через организации, посредством средств массовой информации), коммуникативные барьеры возникают при наличии сбоев в функционировании этих каналов.

В условиях строгой очерченности поля взаимодействия вполне естественным в управлении регионом является использование органами власти дозированной информации о проблемах, сведение её только к позитивным моментам. В такой ситуации общество, отдельные его представители могут исключаться из коммуникации, поскольку их право на участие в диалоге не признаётся. Можно предположить, что причиной этому – недостаточная компетентность

представителей органов государственного управления, их неспособность поддержать дискуссию. По своему содержанию барьеры, ограничивающие поведение и социальную инициативу общества, представляют собой совокупность институтов, формальных и неформальных правил и норм организации и осуществления государственного управления, а также механизмы принуждения к исполнению этих правил. Как нам видится, основная причина коммуникативных барьеров в регионе – отсутствие солидарности местного сообщества, являющееся результатом неэффективности коммуникативного действия.

Таким образом, чтобы коммуникация между «системным» и жизненным мирами состоялась и была успешной, необходим общий для них код. Очевидно, что возникновение коммуникативных барьеров может быть зафиксировано и через код. Если рассматривать код как область возникновения коммуникативных барьеров, то необходимо исходить из того, что код в этом случае используется для запаковывания или распаковывания информации о реальном мире. Для того, чтобы запустить такой код необходимо единство кодов, иначе коммуникация не состоится.

Существуют разные подходы к анализу решений задач в сфере государственного управления. Но на наш взгляд необходимо рассматривать описываемую проблему с точки зрения социальной ответственности сторон, и в этом случае огромным эвристическим потенциалом обладает экоантропоцентрическая парадигма социального познания Т.М. Дридзе, в, частности, семиосоциопсихологическая концепция, которая является составной частью этой парадигмы. Концепция позволяет изучать коммуникативные процессы целостно, что позволяет выходить на качественно иной уровень решения задач социального управления в коммуникативной сфере.

Безусловная значимость семиосоциопсихологии для государственного управления заключается в утверждении идеи о взаимозависимости эффективного социального управления коммуникативными процессами с задачами организации обратной связи. Но в отличие от других подходов, в семиосоциопсихологии под обратной связью понимается не просто получение информации от заинтересованной стороны, а установление взаимопонимания посредством «адекватно организованной коммуникации» для достижения эффективности взаимодействия. В целом под эффективностью деятельности органов государственного управления понимается мера достижения поставленной цели. В этой концепции эффективность – это, прежде всего, укрепление гуманистических ценностей, антропоцентричность, направленность на соблюдение правовых и морально-нравственных норм в обществе.

Принципиально для этой модели коммуникации, в противоположность другим формам и способам, ориентация на диалогическую модель, которая не допускает никаких форм воздействия или влияния, поскольку ориентирована исключительно на взаимопонимание. При этом речь идет не о согласии с позицией другой стороны, а только о достижении понимания.

Изменение подходов к разработке задач государственного управления в регионе позволит усилить эффект от их реализации. Реальное включение граждан в качестве действующих субъектов в разработку принимаемых программ, согласование стратегических и тактических целей развития управляемой территории будет не только реализовывать отношение к гражданам как к субъекту, но и способствовать взаимопониманию как механизму координации действий.

КОЗАЧЕНКО ВІКТОР ДМИТРОВИЧ

доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., с. н.с.

ТКАЧУК ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

старший викладач кафедри природничо-наукових (фундаментальних) дисциплін
Військової академії (м. Одеса)

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ІЄРАРХІЧНОЮ ЕКОНОМІЧНО СИСТЕМОЮ

Розглянемо економічну систему як об'єднання n промислових підприємств, підпорядкованих головному управлінню за принципом веєрної ієрархії. Якщо кожне i–те підприємство випускає відповідний об'єм продукції Q_i, то цільова функція управління – максимальний прибуток, однозначно визначається об'ємами виробництва всіх підпорядкованих йому підприємств [1]

$$I = I(Q_1, Q_2, \dots, Q_i, \dots, Q_n). \qquad (1)$$

Об'єми виробництва Q_i залежать від величини фондів підприємства K_i і кількості робочої сили L_i і апроксимуються виробничою функцією Кобба – Дугласа, максимальне значення якої [2]

$$\max Q_i = \alpha_i \sqrt{K_i L_i}, \qquad (2)$$

де α_i - коефіцієнт, характерний i–му підприємству.

Будемо вважати, що прибуток I_i підприємства обчислюється як різниця між вартістю випущеної продукції і накладних витрат, які наведені (для спрощення моделі) до кількості робочої сили

$$I_i = C_i Q_i - \omega_i L_i \rightarrow max, \qquad (3)$$

де C_i – вартість одиниці виміру випуску продукції виробника; ω_i – зведене до одного робітника значення витрат і середньої заробітної платні, включно.

Величина L_i, як один із параметрів управління, знаходиться в розпорядження виробника, а для того щоб ним управляти, головне правління повинне мати способи впливу на цільову функцію (3) кожного підприємства.

Одним з них може виступати ресурс U у вигляді інвестицій, що знаходиться в розпорядженні головного управління і розподіляється на поповнення основних фондів підприємств. Нехай відомо, що отримавши ресурс u_i, підприємство на протязі планового періоду випустить наступний максимальний об'єм продукції

$$Q_i = \alpha_i \sqrt{(K_i + u_i)L_i}, \qquad (4)$$

тоді завдання головного підприємства – задача планування оптимального розподілу підпорядкованого йому ресурсу

$$U = \sum_{i=1}^{n} u_i\,, \qquad (5)$$

за рахунок якого досягається максимум функції (1). Але результат розподілу ресурсів залежить не тільки від величин u_i, які призначить головне управління, обмежених умовою (5), а й від того, яку кількість робочої сили L_i задіє для виконання робіт виробник.

Володіючи інформацією про розподіл u_i, кожне підприємство обере таке значення L_i, яке забезпечить максимальне значення прибутку

$$I_i = C_i \alpha_i \sqrt{(K_i + u_i)L_i} - \omega_i L_i \to \max\,. \qquad (6)$$

Рішення цієї задачі при фіксованих K_i і u_i завжди існує та його можна отримати у явному виді з $\partial I_i / \partial L_i = 0$ умови

$$L_i = \left(\frac{C_i \alpha_i}{2\omega_i}\right)^2 (K_i + u_i). \qquad (7)$$

Після підстановки (7) до (2), отримаємо лінійну функцію з однією змінною u_i

$$Q_i = \frac{C_i \propto_i^2}{2\omega_i} K_i + \frac{C_i \propto_i^2}{2\omega_i} u_i = \beta_i + \gamma_i u_i. \qquad (8)$$

Остаточно, цільова функція управління підприємствами, після підстановки (8) до (1)

$$I = I(\beta_1 + \gamma_1 u_1, \dots, \beta_i + \gamma_i u_i, \dots, \beta_n + \gamma_n u_n) \to \max\,, \qquad (9)$$

і задача управління розподілом ресурсів зводиться до задачі лінійного програмування при лінійному обмеженні (5), а її рішення дозволяє встановити оптимальний розподіл U і отримати максимальну економічну ефективність всієї ієрархічної структури.

В особливому випадку, коли

$$I = \sum_{i=1}^{n} Q_i\,,$$

задача максимізації (9) буде тривіальною і весь ресурс U слід передати виробникові, значення γ_i якого найбільше.

Список використаних джерел.

1. Моисеев Н.Н. Математические задачи системного анализа [Текст] / Н.Н. Моисеев – М., Наука, 1981. – 487 с.
2. Ткачук О.В. Дослідження оптимальних рішень виробничих функцій та рекомендації до їх застосування [Текст] / Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології – Одеса, ОРІДУ НАДУ 2013. с. 249-250.

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТУВАННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Постановка проблеми. Одним з важливих чинників, який з одного боку обумовлює легітимність діяльності аудитора, а з другого боку обумовлює рівень якості аудиторської перевірки, є аудиторська документація. В зв'язку з динамічними змінами з одного боку в рівні нормативних вимог до аудиторської документації, а з другого боку в ускладненні господарських операцій і способах їх відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, зростає значущість аудиторської документації. Названі обставини роблять дослідження проблем документування аудиту досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження свідчить, що над цією проблемою продовжує працювати багато дослідників. Найбільш вагомій внесок в її розробку внесли такі дослідники, як А. Л. Аренс,

Ф. Л. Дефліз, Г. Р. Дженік, Дж. К. Лоббек, В. М. О'Рейллі, М. Б. Хірш, Ф. Ф. Бутинець, Г. М. Давидов, Н. І. Дорош, К. В. Золіна, В. А. Кузнецова, О. А. Петрик та багато інших.

Ціль дослідження. Ціллю проведеного дослідження є розгляд проблем документування аудиту фінансових звітів та пошук шляхів удосконалення системи документування аудиторської фірми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний стандарт аудиту 230 «Аудиторська документація» (далі «МСА 230») дає таке визначення: «Аудиторська документація — запис виконаних аудиторських процедур, отриманих доречних аудиторських доказів і висновків, яких дійшов аудитор (іноді також вживають такі терміни, як «робочі документи» або «робоча документація»)» [6, § 6, с. 148].

Метою складання аудиторської документації є надання аудиторові: достатнього та відповідного запису основи для аудиторського звіту; доказів того, що аудит планувався та виконувався відповідно до МСА і застосовних законодавчих та нормативних вимог. Також цілями створення аудиторської документації є: планування і проведення аудиту, нагляд за проведенням перевірки, звітування, збереження записів питань значущих для майбутньої перевірки, контроль якості, уможливлювати зовнішні перевірки.

Аудиторська документація повинна відповідати таким вимогам: бути складена своєчасно; місти опис характеру, часу, обсягу виконаних аудиторських процедур та отриманих аудиторських доказів; бути своєчасно сформована в остаточний аудиторський файл.

К. В. Золіна сертифікований аудитор ТОВ «Ейч Ел Бі Юкрейн» вважає що «для організації ефективної та якісної роботи аудиторської фірми виникає необхідність розробити власний внутрішньофірмовий стандарт аудиторської діяльності «Документування аудиту» « [3, с. 29]. На думку дослідника «метою Стандарту повинне стати встановлення однокових вимог і складання рекомендацій з ведення документації в процесі аудиту фінансової звітності» [3, с. 29].

Професор КНУ ім. Тараса Шевченка Дорош Н.І. наголошує на значущості документування як засобу контролю – «слід підкреслити, що документальне оформлення аудиторської перевірки є надійним засобом внутрішнього та зовнішнього контролю якості проведеного аудиту» [2, с. 264]. Дослідник також звертає увагу на те, що «кожна аудиторська організація може розробити свій власний підхід до підготовки та організації робочих документів. При цьому необхідно керуватись потребами забезпечення високої якості аудиторських послу за наявності обмежень у часі та засобах» [2, с. 265-266].

Дослідник Кузнецова В.А. звертає увагу на те що хоч МСА 230 і регламентує базові вимоги до документування, необхідно використовувати професійний досвід аудитора. «Аудитор вправе определять объем документации по каждой конкретной аудиторской проверке, руководствуясь своим профессиональным мнением» [4, с. 49].

Висновки. Узагальнення результатів проведеного дослідження проблем документування аудиту фінансових звітів дає підстави зробити такі висновки: 1. Більшість дослідників вважають що магістральним напрямком підвищення рівня документування аудиту є розробка внутрішньофірмового стандарту який регламентує документування в аудиторській фірмі. 2. При розробці внутрішньофірмового стандарту необхідно на базі вимог МСА 230 максимально урахувати специфічні особливості аудиторської фірми та максимально використати досвід роботи напрацьований аудиторами фірми.

Список використаних джерел.

1. Аудит. Методика документування / [І. І. Пилипенко, В. І. Драч, Н. М. Проскуріна та ін. / За ред. І. І. Пилипенко.] — К. : Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України. 2003. — 457 с.
2. Дорош Н. І. Аудит: теорія і практика / Н. І. Дорош. — К. : Знання, 2006. — 495 с.
3. Золіна К. В. Внутрішньофірмовий стандарт «документування аудиту» / К. В. Золіна // Аудитор України. — 2013. — № 9. — С. 29—35.
4. Кузнецова В. А. Внешний контроль качества аудита. Новые стандарты аудиторской деятельности / В. А. Кузнецова — М. : Дело и Сервис, 2010. — 208 с.
5. Миронова О. Аудиторская деятельность: организация системы внутреннего контроля качества / О. Миронова. — Харьков : Фактор, 2009. — 352 с.
6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2010 року. В 2-х частинах / Пер. з англ. — К. : МФБ, АПУ, 2010.
7. Практический аудит: анфАС и ПРОФИль / [А. В. Климов, В. Ю. Лисина, В. П. Пантелеев и др. / Под ред. В. Ю. Лисиной.] — Харьков : Фактор, 2010. — 720 с.

МЕЛЬНИЧЕНКО ОЛЕНА СЕРГІЇВНА

доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ДИНАМІКА СТРУКТУРНИХ ЗМІН ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

У XX ст. жодна більш-менш значна економічна трансформація суспільства не відбувалася природним шляхом, без активної констатуючої ролі держави у формуванні відповідного господарського устрою з наперед визначеними параметрами й наслідками дії координуючого механізму. Найбільш нечуване в історії Заходу посилення регулюючої ролі держави, спрямованої на усунення дисфункцій ринкового механізму, дало змогу, починаючи з середини 1930-х років, успішно долати економічні кризи, забезпечувати розвиток науки й освіти як факторів економічного зростання, сприяти соціальній рівності в суспільстві.

Нехтування подібним досвідом, захоплення на початковому етапі економічних перетворень неоліберальними теоріями з властивою їм ідеалізацією самодостатності вільної гри ринкових сил, коли держава розглядається лише як

перешкода на шляху природного розвитку ринкового успіху, поглибили й подовжили неминучий трансформаційний спад у перехідній економіці України.

У перехідній економіці на передній план висувається констатуюча функція держави щодо створення засад ринкового господарства. Насамперед його конкурентного устрою, у формуванні приватного сектора, середнього класу власників як передумови економічного зростання й забезпечення загального добробуту. Поряд із цим надзвичайно важливими є реорганізація та раціоналізація на ринкових засадах державного сектора економіки, підвищення ефективності управління корпоративними правами держави. [2]

Початком становлення приватизаційних процесів в Україні можна назвати 1991 рік, коли почала розроблятися концептуальна основа моделі приватизації. При цьому розробниками було виділено такі важливі критерії, на базі яких формувалася концептуальна основа моделі приватизації в Україні. До них можна віднести: створення ефективного власника; забезпечення найкоротших строків проведення реформування відносин власності; дотримання принципу соціальної справедливості.

До основних чинників, які зумовлювали вплив приватизації й реструктуризації власності в Україні, належали такі:

- скорочення частки державної власності й створення підприємствам умов для роботи в ринковій економіці;
- реструктуризація економіки України в напрямі задоволення потреб людини шляхом проведення ефективної структурної інвестиційної політики. Вважалося, що, створюючи передумови для формування ринкових відносин, приватизація повинна забезпечити залучення інвестицій до тих сфер виробництва, діяльність і продукція яких користується попитом у населення й тому є базою ефективної структурної перебудови у виробничій і невиробничій сферах;
- реструктуризація процесів управління. Вважалося, що приватизація викличе реструктуризацію управління народногосподарським комплексом держави, оскільки в умовах ринкової економіки пред'являються підвищені вимоги до методів управління й персонального складу апарату управління.

У жовтні 1991 року у Верховній Раді України було розглянуто дещо принципово різні концепції приватизації:

- від Комісії Верховної Ради України з питань економічної реформи й управління народним господарством концепцію представив В. Піліпчук;
- від Кабінету Міністрів України концепцію представив О. Пасхавер; [3]
- від Міністерства у справах роздержавлення власності й демонополізації виробництва України з концепцією ознайомив народних депутатів України В. Сальников.

Усі вони базувалися на законодавчих актах, що існували раніше. Так, у прийнятому Законі УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» стаття 4 передбачала три форми власності – державну, колективну й індивідуальну. Для забезпечення виконання цього закону Радою Міністрів УРСР було підготовлено проекти законодавчих актів про власність, землю, оренду, підприємництво, акціонерні товариства, цінні папери й фондовий ринок, роздержавлення власності тощо.

Тому справді революційною подією в історії формування ринкових відносин в Україні було ухвалення Верховною Радою України 7 лютого 1991 року Закону України «Про власність». У цьому Законі в статті 2 пункті 4 наголошувалося, що «власність в Україні виступає в таких формах: приватна, колективна, державна». Усі форми власності є рівноправними. При цьому в пункті 5 цієї ж статті зазначається, що «держава створює рівні умови для розвитку всіх форм власності і їх захисту». Отже, можна вважати, що з цієї миті приватна власність стала в нашій країні легітимним інститутом. [1]

Концепція, розроблена Комісією Верховної Ради України з питань економічної реформи й управління народним господарством, полягала в тому, щоб швидко розділити державне майно й роздати громадянам. Вона передбачала створення єдиної комп'ютерної мережі, єдиного банку даних, єдиної мережі приватизації. При цьому передбачалося, що вдасться нейтралізувати всі можливі варіанти втручання в приватизацію, зловживання й тому подібне. Фонд державного майна України (ФДМУ) згідно з цією схемою повинен був виконувати функцію тільки статистичного органу.

Відповідно до запропонованої схеми процес приватизації повинен був здійснюватися через єдину комп'ютеризовану мережу шляхом перепису майна й завершитися в 1994 році.

Згідно з цим проектом уся система повинна бути створена протягом 4 місяців. Слід зазначити, що ідеолог проекту В.Піліпчук із групою своїх однодумців зуміли не тільки розробити такий проект, але й добитися обіцянок керівництва США виділити 16 млн. дол. для закупівлі й розгортання необхідного устаткування.

В ідеї швидкої приватизації шляхом створення комп'ютерної мережі та бази даних, запропонованої Комісією Верховної Ради України з питань економічної реформи й управління народним господарством, позитивним було те, що за таких темпів могла зберегтися інвестиційна привабливість підприємств. До негативних моментів можна віднести те, що ідея не враховувала галузеві особливості приватизації (наприклад, підприємств палива й енергетики, зв'язку). І інше – підприємства не можна було ділити порівну. [2]

Концепція, подана Кабінетом Міністрів України, базувалася на таких положеннях. Спочатку необхідно підрахувати, скільки орієнтовно коштів має населення. Потім визначити обсяг ринкової вартості державного майна. І визначити, яку частку державного майна може викупити населення, якщо воно зможе це зробити.

Розрахунки показали, що населення може викупити менш як 10 % державного майна. Висновок, який був зроблений Кабінетом Міністрів України, полягав у такому. Громадяни України не мають достатніх коштів, щоб брати участь у грошовій приватизації, а для того, щоб такі умови були створені, потрібно чекати десятиріччя. Отже, необхідно використовувати приватизаційні сертифікати.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про власність» від // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №20. – С. 249
2. Кубліков В.К., Гриневецька О.С. Управління державною власністю в Україні (регіональний аспект): Монографія. – Одеса: АстроПринт, 2006. – 156 с..
3. Пасхавер О. Перспективи приватного підприємництва в Україні: приватизація і зростання нового капіталу // Економіка України. – 2000. – №4. – С. 31 – 39.

ПЕТРИЧЕНКО ПАВЛО АНАТОЛІЙОВИЧ

доцент кафедри економіки та управління туризмом
Одеського національного економічного університету, к.е.н.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ

Значним явищем у світі, яке, незважаючи на всі політичні та економічні потрясіння, продовжує розвиватися, є туризм. Туризм виконує ряд найважливіших функцій у суспільстві: з одного боку, сприяє розширенню меж людського пізнання, а з іншого – впливає на розвиток багатьох галузей господарства і приносить економічні вигоди.

Туризм як сфера національної економіки виконує одну з найважливіших соціальних функцій – відновлення і зміцнення життєвих сил людини, його здоров'я, сприяє всебічному розвитку особистості, формуванню в країні високоякісного людського капіталу. Це і сьогодні, і в довгостроковій перспективі є абсолютний національний пріоритет.

Сьогодні весь цивілізований світ переживає туристичний бум. Туризм за кордоном – це потужна індустрія, що виділяється серед інших галузей економіки високою ефективністю і стійким розвитком.

Стан українського туризму не можна оцінити як задовільне. Українська туристська індустрія значно поступається індустріями зарубіжних країн. На долю Україні, не дивлячись на її високий рекреаційний потенціал, доводиться всього один.процент світового туристичного потоку. Це вельми низький показник, враховуючи, що культурно-історичний і природний потенціал Україні набагато вищий, ніж в багатьох країнах з традиційно високою туристською відвідуваністю. Останнім часом у зв'язку з глобальною економічною кризою ситуація в туристській індустрії значно погіршала і оцінюється буквально як критична.

В світі ж довгострокові перспективи розвитку індустрії туризму представляються фахівцям оптимістичними. Очікується, що до 2010 р. в світі подорожуватиме 1 млрд. чіл., а до 2020 р. – 1,5 млрд. чіл. і доходи від туристських послуг складуть приблизно 2 трлн. дол.

Для вирішення проблем в туризмі має значення рівень соціально-економічного розвитку країни в цілому і регіонів зокрема, формування і подальше вдосконалення системи державного управління туризмом: розвиток підприємництва у сфері туризму, зміцнення матеріально-технічної бази індустрії туризму.

Якісне перетворення вітчизняного туризму і його перетворення на важливу галузь економіки, яка може конкурувати із західними транснаціональними корпораціями, неможливо без корінного перетворення системи управління у всіх акторів туристської індустрії.

Сьогодні необхідно визначитися із стратегічними цілями розвитку, принципами, методами і технологіями управління підприємствами туристської індустрії. Необхідність відходу від однотипних стандартизованих рішень, впровадження інноваційних підходів в управлінні підприємств актуалізує дослідження проблем становлення менеджменту на підприємствах туристської індустрії. В умовах конкуренції цим підприємствам, що посилюється, поважно сьогодні не лише освоїти стандарти менеджменту, але і йти далі. створюючи інноваційні і конкурентноздатні моделі менеджменту у сфері туризму.

Цивілізований бізнес і модель менеджменту сьогодні переживає в Україні стадію становлення. Не є виключенням підприємства і організації туристської індустрії. Все більше і більше підприємців, державних і регіональних чиновників шукають нові форми роботи з туризмом, найшвидше і що ефективно приводять до високого практичного результату. Саме вони сьогодні мають бути зацікавлені в менеджменті, який позитивно зарекомендував себе в кращих компаніях світу.

Дослідники питання та практики підкреслюють, що рівень менеджменту має велике значення для ефективності економічних і соціальних процесів на підприємствах туризму і в туристській галузі в цілому і істотно впливає на розвиток туристської індустрії.

Поза сумнівом, швидке впровадження і вдосконалення менеджменту як ефективної системи управління на підприємствах індустрії туризму, поряд із заходами державної підтримки, дозволить вийти туристській індустрії сучасної Україні на новий рівень розвитку, зробить її конкурентноздатною на світовому туристичному ринку. Для реалізації даної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати еволюцію підходів до управління підприємствами туристської індустрії в української практиці, визначити особливості сучасного етапу;
- уточнити значення, цілі, принципи, методи, критерії ефективності, специфічні особливості менеджменту підприємств туристської індустрії як ефективної системи управління в умовах ринку;
- виявити ключові характеристики менеджменту кращих зарубіжних і вітчизняних компаній туристської індустрії;
- проаналізувати системи управління персоналом як ключова ланка менеджменту на передових підприємствах індустрії туризму і виявити їх сутнісні межі;
- проаналізувати перебування менеджменту на підприємствах туристської індустрії в Україні в цілому і в регіонах зокрема;
- класифікувати підприємства туристської індустрії в Україні по рівню управління, визначити основні проблеми, що перешкоджають розвитку менеджменту в організаціях туристської індустрії і чинники, сприяючі цьому розвитку;
- розробити практичні рекомендації по створенню ефективної системи менеджменту на підприємствах готельної індустрії як інтегральній частині індустрії туризму.

Впровадження стандартів менеджменту і його постійне вдосконалення на підприємствах туристської індустрії услід за змінами зовнішнього середовища підвищить ефективність і конкурентоспроможність цих підприємств і всієї індустрії туризму Україні в цілому.

Менеджмент як ефективне управління підприємствами туристської індустрії в умовах конкурентного середовища, направлене на використання наявних ресурсів з максимальною ефективністю для досягнення поставлених цілей, наповнює індустрію туризму новим вмістом: цілі організації стають конкретними, визначуваними в часі, досяжними, принципи, органічними, реалізація функцій високотехнологічною, ефективність діяльності компанії вимірної.

Разом з освоєнням стандартів менеджменту необхідний його розвиток в інноваційному аспекті для досягнення конкурентоспроможності української туристської індустрії на світових ринках.

У менеджменті кращих туристичних компаній світу, незалежно від моделі, в якій вони існує, незалежно від національної приналежності, виявляються одні і ті ж межі: клієнтоорієнтірованний підхід; диверсифікація бізнесу; активізація людського чинника; використання сучасних інтегрованих інформаційних маркетингових технологій; розвиток партнерських зв'язків, у тому числі через нові організаційні форми управління: глобальні об'єднання, стратегічні альянси, консорціуми, що забезпечують доступ до дешевих ресурсів і важливих ринків збуту; домінування адаптивних структур управління; серйозна робота із створення і підтримки мікрокультури тощо.

Ці межі розумні, логічно обґрунтовані, володіють практичним потенціалом для адаптації в сучасних російських умовах. Вони дозволяють туристичним компаніям не просто реалізувати послугу контрагентові або споживачеві, але і формувати попит, підвищувати ефективність і прибутковість діяльності на ринку.

Реалізувати основну мету державної політики в області туризму – створення високоефективної і конкурентноздатної туристської індустрії в Україні – заважають множинні проблеми. Їх рішення вимагає, з одного боку, підтримки державних властей різних рівнів, з іншого боку, оптимізації системи управління через впровадження стандартів менеджменту і всієї сукупності наочних складових.

Підприємствам туристської індустрії Україні що вступив на дорогу ринкових перетворень і що мають амбіції конкурувати на світовому ринку, слід дотримуватися загальних в таких випадках рецептів: економічного раціоналізму; високою інноваційності; різноманітності і гнучкості моделей економічної поведінки суб'єктів діяльності; орієнтації на корпоративні і інституційні цінності; високої культури партнерських стосунків; правопослушності; політичній нейтральності; культури і моралі.

До чинників, що перешкоджають становленню менеджменту на підприємствах туристської індустрії, відносяться:

4. транзитивний етап економіки і незавершена трансформація українських організацій;
5. слабка управлінська компетентність керівників туристичних фірм;
6. дефіцит кваліфікованих кадрів;
7. недостатній розвиток туристської інфраструктури, у тому числі відсутність розвиненої мережі сучасних транспортних магістралей;
8. відсутність сприятливого режиму для інвестицій в туристську інфраструктуру.

Універсальна модель менеджменту підприємств туристської індустрії повинна включати наступні складові: наявність в організації стратегії розвитку, чітко поставленої, відомої і такої, що розділяється всіма співробітниками організації місії і цілей; керівництво повинне здійснюватися за допомогою науковий обґрунтованих принципів, методів і технологій менеджменту у всьому їх різноманітті; адаптивні структури управління, партісипатівноє управління, що розуміється як залученість всіх співробітників організації в управління нею, створення команд за принципом професіоналізму, ефективне делегування повноважень, вчення і професійний розвиток персоналу; сильна корпоративна культура, в яку інтегровані співробітники; іноваційність, що розуміється як постійна генерація ідей, що приводить до створення конкурентних послуг на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел.

1. Бикташева, Д. Менеджмент в туризме Текст. :учеб. пособие / С. А. Бикташева., Л.П. Гиевая., Т.С. Жданова. М.: Альфа – М: Инфра-М, 2007. – 272с. ; 21,5см. – Библиогр.: с. 270. – 3000 экз. – ISBN 978-5-98281-118-9.

2. Браймер, Р.А. Основы управления в индустрии гостеприимства Текст. : учеб. пособие / Р.А. Браймер; пер. с анг. Е.Б. Цыганкова. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 154 с. ; 26,5 см. -Библиогр.: с 152-153. – 3000 экз. – ISBN 5- 98875-351-2.

3. Петриченко П.А. Методы решения задач в маркетинговой информационной системе / П.А. Петриченко // Материалы IV международной конференции «Стратегия качества в промышленности и образовании», Т.1. – Варна, 2008. – С 834-837

ПРОЙДИСВІТ ОЛЕКСІЙ ОЛЕГОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Як стверджують дослідники, дві третини українців повністю або переважно незадоволені якістю надання адміністративних послуг на місцевому рівні [3]. Серед причин – складність дозвільних процедур; брак відповідної інформації та консультацій з боку представників органів вади; тривалі строки здійснення деяких дозвільних процедур; незручний графік роботи дозвільних органів, та інші. Але чи можуть громадяни вплинути на ситуацію?

Дотепер бракує належних механізмів отримання місцевими органами влади зворотного зв'язку від громадян та прозорих процедур реагування на нього практичними діями. Хоча деякі механізми участі громадськості вже передбачені чинним законодавством, на практиці вони не застосовуються повною мірою. Організації громадянського суспільства в Україні ще досі знаходяться на шляху утвердження в якості виразника голосу громадян. В Україні є близько 4 000 зареєстрованих організацій громадянського суспільства, але лише 10% з них є активними та лише 6% населення бере участь в їхній діяльності [2]. Відповідно, індекс довіри громадян до органів самоорганізації населення є вкрай низьким – у середньому 2,6 з 5, а це означає, що громадяни не вірять в їхню ефективність.

За такої ситуації вкрай актуальним є досвід Європейського Союзу в питаннях розбудови громадянського суспільства. Європейський Союз складається з країн-членів, які вирішили поетапно об'єднати разом свої інновації, ресурси і долі. Спільно, протягом 50-річного періоду розширення, вони побудували зону стабільності, демократії і поступального розвитку, підтримуючи культурну різноманітність, толерантність та індивідуальні свободи.

Аналіз існуючих зарубіжних практик висвітлює ряд гідних уваги прикладів вираження громадянами власних потреб і дієвих механізмів, впроваджених деякими органами місцевого самоврядування щодо формалізації та фактичного

застосування участі громадян у процесі прийняття рішень на місцевому рівні, зокрема, «Таємний клієнт», «Сторожові пси демократії», швидке оцінювання за допомогою веб-ресурсів тощо.

«Таємний клієнт / покупець» (від англ. Mystery Shopper / Secret Shopper) — метод дослідження, який застосовується як у рамках маркетингового дослідження, що спрямоване на оцінювання споживчого досвіду, отриманого клієнтом у процесі придбання товару або послуги, так і з метою вирішення організаційних завдань, наприклад, визначення рівня дотримання стандартів обслуговування клієнтів співробітниками в організації тощо. По суті, таємний клієнт – це відвідувач сервісних організацій, який, здійснюючи візит у якості звичайного покупця, проводить збір фактичної інформації про якість обслуговування.

«Сторожові пси демократії» – ініціативні громадські організації та ЗМІ. Їх робота – знати як функціонують публічні інституції та ключові особи влади. В результаті – збільшується відкритість, прозорість стосунків між владою і суспільством. А це вигідно кожній людині.

Ще одним механізмом здійснення громадського моніторингу якості здійснення дозвільних процедур є швидке оцінювання за допомогою веб-ресурсів. Так, 18.09.2013 Держпідприємництвом розпочато анонімне опитування підприємців щодо якості надання адмінпослуг [1], що дозволить отримати об'єктивну інформацію щодо якості надання адміністративних послуг. За результатами анкетування будуть підготовлені пропозиції щодо удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази з питань надання адміністративних послуг, спрямовані на покращення обслуговування суб'єктів господарювання.

Натомість, відсутність необхідних навичок у представників організацій громадянського суспільства та обмежений доступ до існуючих передових практик являють собою серйозну перешкоду для широкого розповсюдження ефективного механізму громадської участі.

Для створення зрозумілої і простої системи моніторингу роботи влади, зокрема у сфері здійснення дозвільних процедур, необхідно вжити наступних заходів:

розроблення і затвердження Державної програми сприяння поширенню кращих практик конструктивного громадського моніторингу здійснення дозвільних процедур;

створення Координаційного центру для організацій громадянського суспільства;

забезпечення передачі знань і досвіду щодо здійснення моніторингу здійснення дозвільних процедур на місцевому рівні, кращих європейських та світових практик надання послуг на місцях, планування і прийняття рішень за широкої участі громадян, проектів соціальних інновацій та інших засобів залучення громадян до процесу прийняття рішень;

сприяння подальшій інтеграції кращих моделей і практик залучення громадянського суспільства щодо спрощення дозвільних процедур на місцях;

забезпечення підвищення рівня прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування через запровадження інноваційних моделей залучення громадян.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що посилення громадського контролю та налагодження ефективного зворотного зв'язку сприятиме удосконаленню інституційних рамок функціонування громадянського суспільства, законодавчо-регуляторним змінам задля розвитку потенціалу органів самоорганізації населення щодо впровадження ініціатив із соціальної підзвітності у питаннях здійснення дозвільних процедур.

Список використаних джерел.

1. Держпідприємництво проводить опитування щодо якості надання адмінпослуг! // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.dkrp.gov.ua / info / 2265.

2. Найкращі практики здійснення недержавного моніторингу адміністративних послуг // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // undp.org.ua / ua / projects-list-all / 37-local-development-and-human-security- / 1556-smart-practices-for-oversight-by-non-state-actors-on-administrative-service-provision.

3. Оцінки надання адміністративних послуг у 10 містах України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www.pravo.org.ua / publichna-administratsiia / 2011-07-20-17-42-30 / 1347-otsinky-nadannia-administratyvnykh-posluh-u-10-mistakh-ukrainy.html.

САВЕНКОВА СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МАРКЕТИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

З метою виявлення відділу (сектору) маркетингу у структурі органів місцевого самоврядування було вирішено провести аналіз виконавчих структур міських рад обласних центрів України. Дослідження проводилося на основі змістовного аналізу офіційних сайтів міських рад обласних центрів України. Така функція менеджменту як «маркетинг», зустрілась тільки у структурі виконавчих органів міської влади Харкова у назві департаменту спортивних іміджевих проектів та маркетингу, серед завдань якого є розробка та впровадження, з урахуванням комплексу маркетингових досліджень, спортивних іміджевих проектів, спрямованих на формування іміджу міста на національному та міжнародному рівнях. Більше жодне місто не має в структурі виконавчих органів влади відділу маркетингу, проте це не свідчить про відсутність маркетингу в їх діяльності взагалі.

Однак, у структури міських органів влади можна виділити три основні відділи, діяльність яких безпосередньо пов'язана з застосуванням маркетингу. Це, насамперед, відділ зв'язків з громадкістю та ЗМІ, управління стратегічного розвитку міста та управління туризму. В таблиці 1 наведені результати проведеного аналізу. Також, окремим стовпчиком

ми виділили наявність системи управління якістю, яка є однією з маркетингових технологій у діяльності органів місцевого самоврядування [1].

Таблиця 1

Контент-аналіз сайтів міських рад обласних центрів України на наявність маркетингової складової в їх діяльності

	Відділ зв'язків з громадкістю та ЗМІ	Управління стратегічного розвитку міста	Управління туризму	Наявність системи управляння якістю
Вінниця	+		+	+
Дніпропетровськ				+
Донецьк				
Житомир	+	+		
Запоріжжя			+	
Івано-Франківськ		+	+	+
Київ			+	
Кіровоград	+			
Луганськ				
Луцьк				+
Львів			+	+
Миколаїв	+			
Одеса	+		+	+
Полтава				+
Рівне			+	
Севастополь	+			
Сімферополь			+	
Суми			+	
Тернопіль	+	+		+
Ужгород	+	+	+	
Харків	+			
Херсон				
Хмельницький			+	+
Черкаси				+
Чернівці	+			+
Чернігів	+	+	+	

Як видно з таблиці 1, зазначені відділи зустрічаються не в усіх міських радах. Є навіть міста, де немає жодного відділу з маркетинговими функціями. Серед таких міст – Дніпропетровськ, Донецьк, Луганськ, Луцьк, Полтава, Херсон та Черкаси. Загалом відділ зв'язків з громадкістю та ЗМІ є в 11 серед 26 аналізованих міст, управління стратегічного розвитку міста є в 5 міських радах, управління туризму – у 12 (рис. 1).

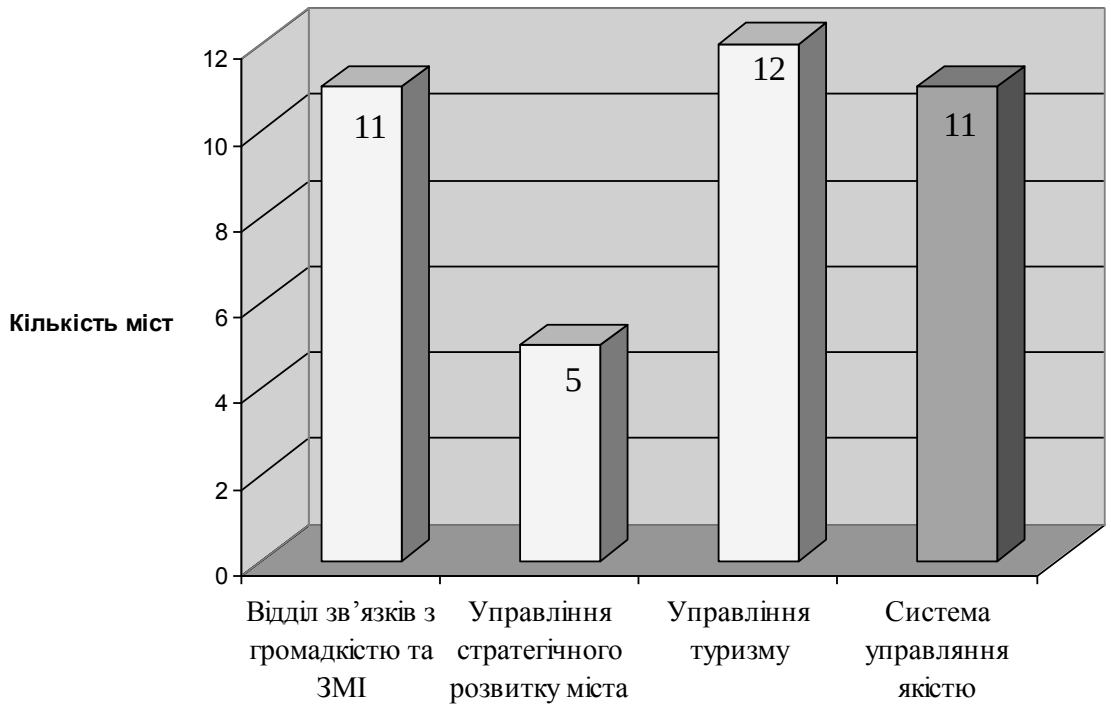

Рис. 1. Кількість міських рад обласних центрів України, в яких є відділи з маркетинговими функціями

Найбільша кількість відділів з маркетинговими функціями представлена в Ужгородській та Чернігівській міських радах, проте, система управління якістю у них не впроваджена.

Так, метою діяльності відділу зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації Тернопільської міської ради є формування громадських зв'язків та інформаційної політики Тернопільської міської ради. А до функцій управління стратегічного розвитку міста відносяться:

- участь у розробці міських цільових програм з метою їх узгодження із стратегічним планом розвитку міста;
- проведення маркетингових досліджень з метою вивчення особливостей позиціонування м. Тернополя серед потенційних гостей міста з інших регіонів та із закордону.

До функцій управління туризму Київської міської державної адміністрації відноситься:

- забезпечення реалізації іміджевої політики з просування міста Києва як туристичного центру на внутрішньому та зарубіжному ринках;
- створення єдиного та впізнаваного маркетингового образу та бренду міста, що втілює основні туристичні пропозиції міста для гостей.

Змістовний аналіз сайтів міських рад обласних центрів України на наявність маркетингової складової в їх діяльності показав, що в основному маркетингова діяльність сфокусована у роботі відділів зв'язків з громадкістю, управління стратегічного розвитку міста та управління туризму. Проте, не в кожній міській раді є вищезазначені відділи. А система управління якістю введена тільки в роботі 11 міських рад серед 26.

Список використаних джерел.

1. Савенкова С. В. Стан та перспективи використання маркетингових технологій в діяльності органів місцевого самоврядування України / С. В. Савенкова // Сучасні тенденції розвитку публічного управління : теорія та практика [Текст] : Пленарне засідання, матеріали та рекомендації Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 2 листоп. 2012 року. – Одеса : ОРІДУ НАДУ. – 2012. – С. 52-54.

СУДОРГИН РОМАН ОЛЕГОВИЧ

аспирант Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации

ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ

В данной статье поднимается вопрос развития институционального аспекта менеджмент в связи с развитием информационных и коммуникационных технологий.

Ключевые слова: менеджмент, информационный менеджмент, пирамида управления, институциональный аспект менеджмента.

Сегодня перед российскими предприятиями остро становится проблема оперативного, исчерпывающего и качественного информационного обеспечения собственныхуправленческих процессов, позволяющего своевременно реагировать на изменения внешней и внутреннейсреды с позиции статики и динамики, действия конкурентов и

изменения законодательства, и определять уровень их влияния на эффективность менеджмента предприятия в целом и на отдельные процессы и функции, где функция информационного обеспечения становится преобладающей.Наличие соответствующих технических средств является базовым требованием для повышения информационной обеспеченности управления. Однако, несмотря на то, что в последнее время ситуация с применением и использованием современных программно-аппаратных средств кардинально улучшилась, информационная обеспеченность управления возросла незначительно. Основная причина видится в отсутствии квалифицированных специалистов в области информационного менеджмента.

В большинстве случаев для принятия конкретных управленческих решений требуется специфическая информация, распределённая в больших объёмах данных, часто в неявном виде. Кроме того, общий объём данных постоянно растёт – по данным исследования IMC, проведённого в 2012 году, объёмы информации будут удваиваться каждые два года в течение следующих восьми лет. Как следствие мы уже не можем приравнивать наличие определённой информации к возможности её использования. Сегодня менеджеры не могут самостоятельно обрабатывать всю поступающую информацию, отбирая ту, что необходима именно им для принятия управленческих решений.

Обычно аппарат управления предприятия представляется в виде пирамиды, разделённой на 3 уровня в соответствии с исполняемыми функциями – верхний, средний и нижний. Считается, что менеджеры верхнего звена (топ-менеджеры) занимаются по большей части стратегией компании, исполняя функции планирования и организации, менеджеры среднего звена решают среднесрочные задачи, исполняя функцию координации, а менеджеры нижнего уровня в основном контролируют выполнение работ. Функция коммуникации, которая с определёнными допущениями может быть приравнена к функции информационного обеспечения, равномерно распределена между тремя уровнями управления. Как было отмечено выше, менеджеры не способны самостоятельно справиться с обработкой поступающей информации. Мы предлагаем дополнить пирамиду аппарата управления, включив относительно новый для России *информационный менеджмент*, как представлено на рисунке 1.

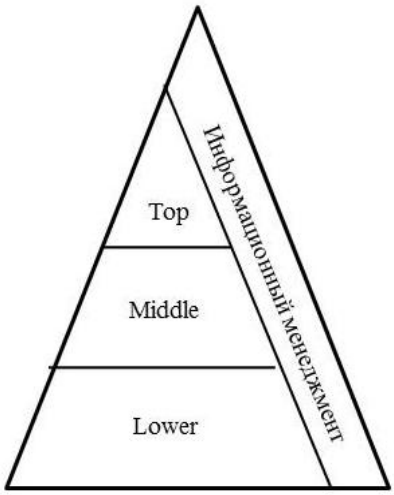

Рисунок 1 – Дополненная пирамида аппарата управления

Мы определяем информационный менеджмент как систему методов, принципов, средств и подходов формирования информационной инфраструктуры предприятия. Именно информационный менеджмент исполняет функцию коммуникации в современной организации,создавая, поддерживая и развивая каналы связи между всеми элементами организации.В упрощённом виде можно представить работу информационного менеджмента как циклическую последовательность следующих этапов (рисунок 2):

1. изучение информационных потребностей менеджеров всех уровней;
2. получение всей возможной информации из внешней и внутренней среды предприятия;
3. обработка и анализ полученной информации в соответствии с информационными потребностями аппарата управления;
4. классификация информации по вертикальному и горизонтальному признакам и передача соответствующим ЛПР;
5. корректировка информационных потребностей менеджмента.

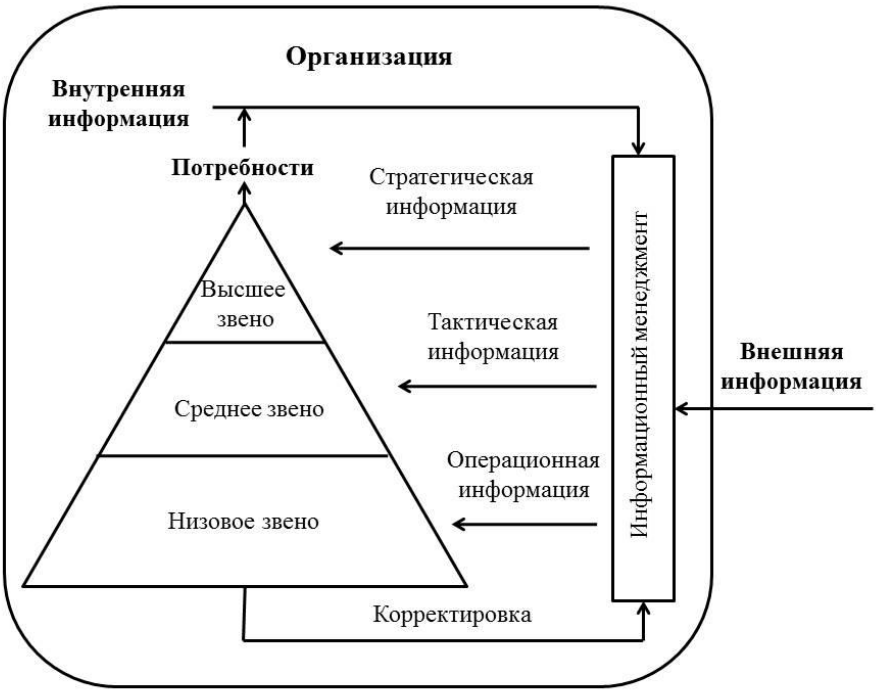

Рисунок 2 –Цикл информационного менеджмента

Сегодня информационный менеджмент превращается из конкурентного преимущества в жизненную необходимость. В условиях вступления России в ВТО отечественные предприятия больше не могут довольствоваться выживанием на локальных рынках – им придётся конкурировать с зарубежными фирмами, давно и плодотворно использующими в работе информационный менеджмент. Их опыт доказывает, что добавление информационного менеджмента к пирамиде управления позволит повысить информационную обеспеченность управленческих решений и, как следствие, их эффективность.

Список использованных источников.

1. Strategic management: concepts and cases / Thompson, Strickland – Plano, Texas: BUSINESS PUBLICATIONS, INC., 1987. – 1054 с
2. Годин В.В. Стратегический взгляд на информационные системы в организации / Современные технологии управления. Цикл ежемесячных семинаров (сентябрь 2001 — июнь 2002). Издательский дом «Коммерсант».
3. Управление проектом корпоративной информационной системы предприятия: учебное пособие / А. Е. Сатунина, Л. А. Сысоева. – М.: Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2009. – 352 с.

ЧАЛЕНКО ВАЛЕРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач НАДУ при Президентові України

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Використання принципів інституалізації та системи національних рахунків в контексті системи публічного управління.

Публічне управління як науковий напрям почалося з роботи Вудро Вільсона «Вивчення адміністрації «написаної в 1887 році. Проблема ефективності влади визвала необхідність суспільного діалогу, який забезпечується: поділом політичних та адміністративних питань; порівнянням політичних і бізнес організацій; впровадженням практики ділового адміністрування в роботу державних органів ; підвищення професіоналізму державних службовців.

Напрямками публічного управління визначені: створення зворотного зв'язку соціуму на дії влади, формування ефективної бюрократії, розширення сфери публічних послуг, залучення широких мас до управління країною.

Однак до теперішнього часу публічне управління не має фундаментальних засад, тому що включає, в основному, теоретичні положення, спрямовані на поліпшення взаємодії соціуму і влади без урахування економічної складової.

Тому актуальною проблемою публічного управління на сучасному етапі його розвитку є створення макроекономічних факторів впливу на взаємодії зі – соціуму і влади. Рішення даної проблеми доцільно проводити в рамках інституціональної парадигми. При цьому в якості макроекономічного інституту слід використовувати систему національних рахунків (СНР), прийняту у всьому світі для проведення статистичних вимірювань і зіставлень. Ідеологія СНР дозволяє найбільш точно і раціонально визначати соціально – економічні категорії, суб'єктів та взаємодії між ними, в тому числі в рамках здійснення публічного управління.

Метою дослідження є створення макроекономічних засад публічного управління. Поставлена мета може бути досягнута вирішенням наступних завдань:

- розглянути соціально-економічну систему України з точки зору системи національних рахунків (СНР). При цьому в якості макросуб'єктів виступають інституційні сектори: загальнодержавного управління (ЗДУ); нефінансових корпорацій (НФК); фінансових корпорацій (ФК); домашніх господарств (ДГ); некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства (НКО); решта світу (РС).

- визначити інституційну приналежність публічності. Завдання полягає в тому, що публіка або соціум за класифікацією СНР знаходяться в секторі ДГ (всі інші сектори безлюдні). Тоді публіка, вступаючи на роботу (віддаючи свою працю), «заселяє» на час трудової діяльності інституційні сектори в рамках існуючого макророзподілу. У результаті відбувається взаємодія секторів, яке визначається не тільки економікою, а й публічним управлінням у державній системі;

- подати публічне управління у вигляді безперервного процесу, як це передбачається функціональним моделюванням бізнес-процесів. Тоді все, що відбувається в соціально-економічній системі України, описується процесами, які створюють єдине ціле (макропроцес). При цьому «вхід» процесу – початковий стан, «вихід» – кінцевий стан системи. У динаміці процесу публічного управління «вихід» замикається на «вхід», що визначає внутрішній рух соціально-економічної системи. Елементи процесу «управління» і «механізм «забезпечують вказаний рух;

- розглянути процес публічного управління як складові інституту. Визначення інституту включає систему громадської домовленості (звичаї, закони, традиції тощо) і ресурси, необхідні для підтримки її в силі. Тоді порівнюючи структури процесу та інституту можна дійти висновку, що інститут являє пов'язані управління і механізм процесу. При цьому об'єднуються не все управління і механізм, а тільки їх частина. Тоді в рамках інституту можна визначити управління у соціально-економічній системі, в тому числі публічне управління;

- визначити поняття влади. До теперішнього часу ніхто не знає конкретно, що ж таке влада? Пропонується гіпотеза про владу як про можливість підтримувати соціально-економічний процес. Тоді зазначена можливість визначається потенціалом. Ми говоримо сильна влада, маючи на увазі не конкретні управлінські дії, а скоріше здатність їх здійснювати;

- сформулювати макроекономічне поняття публічного управління. На основі прийнятого підходу отримуємо публічне управління як функцію відповідного (публічного) інституту. При цьому публічне управління є максимально агрегованим і включає відповідне управління секторів ЗДУ, НФК, ФК, ДГ, НКО, РС. Тоді державне управління відноситься тільки до сектору ЗДУ і є частиною публічного управління. Слід розрізняти публічне управління, від управління соціально – економічним процесом. Публічне управління доцільно розглядати в прив'язці до відповідного механізму й інституту ;

- розробити загальну модель системи, в якій публічне управління буде максимально визначено і розподілено по інституційним секторам. У результаті з'являється можливість виміряти публічне управління, визначити динаміку його розвитку та виконати дії з оптимізації, вдосконалення тощо. Модель макросистеми публічного управління відображена таблицею 1.

На підставі проведеного дослідження можуть бути сформовані макроекономічні засади публічного управління, які дозволять структурувати процеси, макросуб'єкти, суб'єкти, об'єкти, взаємозв'язки в економічній системі, що знаходяться під публічним управлінням.

Це дозволяє розширити існуючі межи публічного управління. Дійсно, чому взаємодії держави і суспільства підпадають під публічне управління, а взаємодії правління акціонерного товариства та його членів не визначаються інститутами публічності і не контролюються спеціально розробленими публічними механізмами?

Перевага даного підходу полягає в тому, що залежно від прийнятої мети можна знайти об'єктивну і об'ємну світову статистику СНС. В даний час статистика фіксує практично всі потоки між інституційними секторами, інституціональними одиницями, юридичними та фізичними особами. В результаті підрахувати можна практично все, навіть те, скільки коштує публічне управління, наприклад, релігійних організацій або самодіяльного заняття спортом, туризмом. Можна підраховувати реальні економічні ефекти публічного управління, визначати відносини витрати – випуск даного процесу в масштабах держави і на регіональному рівні.

Запропоноване рішення в рамках інституціональної парадигми дозволяє структурувати публічне управління на макроекономічному рівні і створити єдину систему впливу, найбільш повно розкриває сутність публічного управління. При цьому державне управління та зворотній зв'язок соціуму буде подано як складова частина публічного управління.

Інституційна парадигма публічного управління також отримає новий розвиток, що визначається новими теоретичними положеннями, які зв'язують СНР, процеси управління та інститути. На основі інституціональної теорії публічного управління можуть бути розроблені нові практичні рекомендації з керування виходом з сучасної економічної кризи в Україні.

Таблиця 1.

Модель макросистеми і структури публічного управління

Інст. сектор	Процес	Інститут	Влада	Управління	Механізм
ЗДУ	Розвиток національної держави та її атрибутів	Держава. Місцеве самоврядування.	Потенціал державного та місцевого самоврядування	Конституція України, Законодавство України.	Органи держ. влади і місцевого самоврядування
НФК	Корпоративний випуск у нефінансовій сфері	Виробничих відносин.	Потенціал організаційних структур підприємств.	Статути підприємств, акціонерних товариств.	Структура виробничих підприємств, штатний розклад.
ФК	Корпоративна діяльність у фінансовій сфері.	Фінансових відносин.	Потенціал управління фінансових структур.	Статути, положення фінансових структур.	Структура фінансової організації, штатний розклад

ДХ	Відтворення населення. Споживання. Праця.	Громадянських відносин.	Потенціал самодіяльного управління	Цивільне законодавство.	Сім'я. Самодіяльні організації.
НКО	Соціально-гуманітарна діяльність суспільства.	Політичного життя. Релігіозності. Самоорганізації суспільства.	Потенціал гуманітарних відносин і культури суспільства	Статути партій, суспільних організацій.	Політичні партії. Церква. Суспільні організації.
РС	Міжнародна діяльність	Міжнародних відносин.	Потенціал наддержавних структур.	Статути наддержавних структур.	Міжнародні організації.

Список використаних джерел.

1. В.Головко, «Система національних рахунків України: вчора, сьогодні, завтра», вісник Національного банку України, квітень 2011, стаття, [Електронний ресурс]: http: // archive.nbuv.gov.ua / portal / soc_gum / vnbu / 2011_4 / 2011_04_1.pdf

2. Т.Берегой, «Теоретичні засади визначення терміну «Новий публічний менеджмент», УДК 342.5, серпень 2011, стаття, [Електронний ресурс]: http: // archive.nbuv.gov.ua / e-journals / tppd / 2011_8 / zmist / R_1 / 01Beregoy.pdf

ЯКИМЧУК АЛІНА ЮРІЇВНА

начальник сектору роботи з грантами Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне), к.е.н., доцент

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯМ БІОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ

Збереження біорізноманіття є беззаперечною умовою життєзабезпечення і функціонування суспільства. Ефективність збереження біорізноманіття визначається ефективністю роботи органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, чітким розподілом функцій і повноважень, скоординованістю і системністю, чіткістю та узгодженістю у діяльності усіх гілок влади. Адже ефективність – це оціночний критерій діяльності колективу працівників у будь-якій сфері, включаючи управління.

Тому забезпечення високої ефективності управління збереженням біорізноманіття є складовою частиною загальної проблеми підвищення економічної, екологічної, соціальної ефективності природоохоронної діяльності в цілому. Визначають її на основі загальних методологічних принципів, прийнятих в економіці. Існують різні підходи до визначення ефективності управління. Розраховують синтетичні показники ефективності управління (коефіцієнт оперативності, надійності тощо). Фактичні дані порівнюють з нормативними, плановими або з показниками за попередні роки (нормативи чисельності апарату управління, продуктивність, економічність управління тощо). Також застосовують якісну оцінку ефективності за допомогою експертів, або емпіричні формули для розрахунку показників, що характеризують ефективність управління.

При визначенні ефективності управління обчислюють абсолютну і порівняну ефективність витрат на управління. Абсолютна ефективність виражається загальною величиною ефекту, одержаного в результаті здійснення заходів удосконалення системи управління. Порівняльна ефективність показує, наскільки один варіант ефективніший за інший, проектований або діючий. Залежно від характеру розроблених заходів об'єктом оцінки ефективності управління можуть бути: управління в цілому (система, організація, методи), його структура, рівень використання управлінської праці, ефективність роботи кожного окремого органу у загальній системі. Для оцінки ефективності управління використовують трудові, вартісні, інформаційні, технічні (технологічні) показники. Найбільш загальні із них – це оперативність роботи апарату управління, надійність і оптимальність систем управлння. Оперативність роботи апарату управління відображає своєчасність використання постанов, наказів і розпоряджень органів вищої ланки управління, керівників і спеціалістів.

На практиці висока надійність управлінської системи підприємництва (об'єднання) забезпечується при науково обгрунтованій структурі управління та інформаційної системи, раціональній технології процесів управління, правильному підборі і розстановці кадрів, ефективному стилі управління тощо. Оптимальність системи управління характеризується рівнем застосування сучасних економіко-математичних методів для розробки управлінських рішень, обгрунтованістю співвідношення централізації і децентралізації управління, керованістю та ін.

Ефективність організації управління можна оцінити за іншими загальними показниками, які характеризують стан системи управління:

а) коефіцієнтом якості використання управлінських робіт;

б) коефіцієнтом стабільності кадрів;

в) коефіцієнтом, що характеризує співвідношення між темпами зростання обсягу виробництва і витратами на управління.

Як часткові показники, що характеризують організацію праці управлінського персоналу, застосовують також коефіцієнт використання робочого часу і кваліфікації кадрів, коефіцієнт умов праці і організації робочих місць та ін. На підставі зазначених коефіцієнтів визначають зведений коефіцієнт рівня організації управлінської праці.

Для визначення ефективності удосконалення управління використовують і такі показники:

а) порівняння витрат на раціоналізацію з результатами діяльності об'єкта управління;

б) співвідношення витрат на удосконалення управління і на сам процес управління;

в) динаміку витрат на управління порівняно із загальними витратами виробництва.

Практичним результатом удосконалення системи управління може бути зниження витрат на управління, яке досягається за рахунок скорочення чисельності працівників апарату управління і підвищення продуктивності праці. Проте не будь-яке вдосконалення управління призводить до зниження питомих витрат на управління. Удосконалення системи управління не тільки призводить до підвищення продуктивності праці управлінського персоналу, а й сприяє кращій організації і підвищенню результативності праці всіх працівників підприємства, зростанню виробітку, скороченню простоїв людей, техніки тощо. Крім того, підвищується загальна культура управління, зміцнюється дисципліна праці, поліпшуються умови, за яких людина в повній мірі може розвивати свої здібності.

Ефективність окремих заходів, пов'язаних з раціоналізацією системи управління (зміна структури управління, норм управління і обслуговування, забезпеченості кваліфікованими кадрами тощо), можна оцінити за допомогою факторного аналізу. При цьому треба обов'язково забезпечити елімінування впливу інших факторів на формування кінцевих результатів виробничо-фінансової діяльності підприємств (якість земель, забезпеченість основними фондами, робочою силою, характер спеціалізації тощо).

На сьогодні державну політику в галузі раціонального використання і відтворення природних ресурсів реалізує Мінприроди України. В складі Міністерства за збереження біорізноманіття відповідають Державна екологічна інспекція, Головне управління національних природних парків і заповідної справи, Управління регулювання природокористування, Державні екологічні інспекції охорони Чорного та Азовського морів. У цій сфері задіяні також Міністерство аграрної політики України, Державні комітети лісового та рибного господарства, Державні комітети земельних ресурсів і водного господарства. Значну роль відіграють наукові інститути, заповідники та національні природні парки. Мінприроди України приділяє значну увагу питанням адаптації національного законодавства України у галузі збереження та використання тваринного світу до законодавства Європейського Союзу. Україна є стороною більше 50 міжнародних угод, спрямованих на збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Проте до цього часу систему управління збереження біорізноманіття не можна вважати ефективною загалом.

Перш за все, необхідно вирішити питання подвійної підпорядкованості Мінприроди та Державному агентству лісових ресурсів України окремих природних заповідників і національних природних парків. Держлісагенство є насамперед виробничою структурою, а міністерство – навпаки, природоохоронною. До того ж до сьогодні не розроблено чітких нормативів фінансування природоохоронних установ із державного бюджету України, що має великі розбіжності за регіонами України і коливається від 4 до 120 грн. на одиницю площі за різними категоріями природоохоронних територій.

Варто зазначити, що створення ефективної системи управління збереження біорізноманіття можливе за умови застосування кращого міжнародного досвіду розвинених держав світу у поєднанні із національними особливостями, створенням єдиної методологічної бази формування нормативних показників із їх законодавчим закріпленням, залученням економічних стимулятивних інструментів збереження біорізноманіття (грантів, премій, екодотацій, екокредитів, торгівлі квотами на викиди, впровадження інструментів «зеленої економіки»).

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ВИКОРИСТАННЯ АКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Сучасний стан державного менеджменту тісно пов'язаний з реалізацією в Україні адміністративної реформи, пріоритетно направленої на підвищення його якості, що, у свою чергу, позитивно відбивається на рівні і якості життя населення. Стратегічний курс перетворень, що проводяться, тісно пов'язаний з використанням у сфері державного менеджменту нових управлінських інструментів.

Актуальність використання нових управлінських інструментів державного менеджменту обумовлена об'єктивним ускладненням і дорожчанням процесів державного менеджменту і одночасно посиленням їх ролі в життєдіяльності суспільства. Сьогодні і в прогнозованому майбутньому неможливо упорядкувати управлінську діяльність і систему державного менеджменту без розробки і освоєння сучасних інструментів по всіх найважливіших аспектах його організації і функціонування. При цьому йдеться не про додання нових найменувань старим, бюрократичним процедурам і операціям, а про якісно нове осмислення державного менеджменту. Нові управлінські технології повинні викликати глибокі перетворення у всій системі, забезпечити раціональність і ефективність управлінської діяльності державного апарату. При подібному положенні вдосконалення державного менеджменту на основі нових управлінських технологій є не лише актуальною, але і насущною потребою.

Суть даного питання полягає в підвищенні ефективності державного менеджменту на основі використання нових технологій реалізації партісипативної схеми взаємин держави і суспільства: транспарентності, краудсорсинга і бенчмаркинга [1-3].

Транспарентность (англ. transparent від латів. trans- – «наскрізь, за межами» + pareo – «бути очевидним») – прозорість, зрозумілість, чесність. У проведенні цілеспрямованих змін в рамках розвитку партісипативной схеми взаємодії держави і суспільства транспарентность є актуальним трендом адміністративних перетворень. Головними напрямами використання в державному менеджменті даної технології є забезпечення максимально допустимої відвертості державних даних («Open Data»), у т.ч. державних витрат, досягнення свободи доступу до державної

інформації для громадян, ведення відкритого діалогу влади і суспільства (у т.ч. для забезпечення можливості громадянам впливати на процес ухвалення управлінських рішень). [1].

Використання технології транспарентності для забезпечення максимально допустимої відвертості державних даних здійснюється за допомогою публікації інформації в зручних форматах, придатних для подальшої обробки і аналізу, дозволяє широке повторне використання публічних державних баз даних бізнесом, ЗМІ і цивільним суспільством. Даний напрям широко реалізується в зарубіжних країнах, в першу чергу в США: за допомогою сайту www.data.gov надається доступ до відкритих інформаційних масивів.

Для забезпечення доступу кожного громадянина до відкритої державної інформації в самих різних областях – від статистичних даних про злочинність і фінансування політичних партій до місцевих бюджетів і державних закупівель – створені спеціальні веб-сайти у Великобританії (data.gov.uk), Канаді (open.gc.ca), Норвегії (data.norge.no), Індії (india.gov.in), а також Ізраїлі, Йорданії, Іспанії, Італії, Перу, Румунії, Танзанії, Чилі, Естонії тощо.

Реалізація технології транспарентності в рамках ведення відкритого діалогу влади і суспільства в даний час відбувається, у тому числі, через реалізацію системи «Відкритого уряду», що передбачає розробку і функціонування ефективної системи взаємодії уряду і інших виконавських органів державної влади зі всіма інститутами цивільного суспільства, громадянами і об'єднаннями професійних експертів, при якій прозорість, відвертість, підзвітність органів влади досягається шляхом забезпечення можливості активним громадянам особисто брати участь в процесі підготовки управлінських рішень, у відкритій експертизі проектів соціально значимих правових актів..

Ще однією перспективною управлінською технологією XX в., що знаходить своє використання в державному управлінні, є краудсорсинг. Краудсорсинг (англ. *crowdsourcing*, *crowd* – «толпа» и *sourcing* – «використання ресурсів») – це передача роботи, що традиційно виконується призначеним виконавцем (зазвичай співробітником), на аутсорсинг невизначеній, зазвичай великій групі людей у формі відкритого звернення [3]. Актуальність використання в державному менеджменті технології краудсорсинга пов'язана з розвитком сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, соціальних мереж і різних діалогових інтернету-майданчиків. Краудсорсинг дозволяє органам публічної влади приймати ефективніші управлінські рішення з врахуванням думок, вимог, пропозицій населення (міста, області, країни) через залучення до вирішення тих, що зачіпають його інтереси завдань шляхом надання можливості висловлювати пропозиції, обговорювати і оцінювати ці пропозиції. Технологія краудсорсинга застосовується і при використанні думки громадян для вдосконалення правових актів, що дозволяє здійснити перехід від практики простого коментування до активного залучення громадян до розробки проектів нормативних документів у формі прямої роботи над текстом того або іншого правового акту.

Вперше в державному менеджменті такий спосіб краудсорсинга був реалізований в Шотландії (www.scottish.parliament.uk), де з'явилася можливість в електронній формі відправити свою пропозицію депутатам [3]. Міжнародний досвід взаємодії влади і суспільства при рішенні суспільних, правових і інфраструктурних проблем за допомогою краудсорсинга підтверджує ефективність нових способів організації державного менеджменту. Так, результатом всенародного обговорення в соціальних мережах (Фейсбук і Твіттер) і референдуму в Ісландії стала перша «краудсорсинговая» Конституція [4], референдум по прийняттю якої задав новий світовий стандарт прозорості державної політики і участі в ній громадян.У багатьох країнах краудсорсинг реалізується через електронні петиції і сприяє результативному залученню цивільного суспільства до вирішення питань державної ваги.

В цілому, широке вживання в державному менеджменті на всіх рівнях і етапах ухвалення рішень технології краудсорсинга дозволяє максимально задіювати переваги інформаційно-комунікативних можливостей XXI в.: підвищити відвертість роботи, прозорість, підзвітність діяльності державних органів, об'єднати населення довкола загальних цілей, створити умови для прояву суспільної ініціативи, сформувати найважливіші інструменти зворотного зв'язку з активними громадянами, які хочуть внести свій вклад до розвитку країни, регіону, міста.

Роль регіонів і муніципалітетів виявляється не лише в створенні і підтримці ключових суспільно значимих сервісів в області відвертості, але і в обміні кращими практиками, використанні загальноприйнятих стандартів, що створюються в світі, тобто у використанні технології бенчмаркинга.

Бенчмаркинг (англ. benchmark – «початок відліку, карб») – це процес знаходження і вивчення найкращих з відомих методів ведення бізнесу; особлива управлінська процедура впровадження в практику роботи установи технологій, стандартів і методів роботи кращих організацій-аналогів; постійний і систематичний процес вдосконалення продуктів, послуг і процесів організації на основі вивчення досвіду передових компаній.

Родоначальниками бенчмаркинга вважають японців, які навчилися ідеально копіювати чужі досягнення. Вони ретельно досліджували європейські і американські товари і послуги, щоб виявити їх сильні і слабкі сторони, а потім випускали щось подібне за нижчою ціною. При цьому японці успішно переносили технології і ноу-хау з однієї сфери бізнесу в іншу.

Вживання бенчмаркинга як управлінській технології в державному менеджменті включає використання комплексу засобів, що дозволяють постійно і систематично виявляти, оцінювати і організовувати використання (переймати) прийомів і методів управління найбільш організацій як суспільного, так і приватного сектора, що успішно діють, тобто дозволяє формалізувати передачу (поширення) і адаптацію передового управлінського досвіду на всіх рівнях публічного управління [2].

У Японії, США і інших країнах програми бенчмаркинга розвиваються при державній підтримці. Там діють своєрідні «індустріальні бюро знайомств» (вираження Філіпа Котлера), які створені спеціально для пошуку партнерів по бенчмаркингу (globalbenchmarking.com, benchnet.com і ін.). Вважається, що завдяки такому обміну досвідом виграє економіка країни в цілому.

Державні службовці багатьох країн використовують бенчмаркинг як інструмент оцінки виконаної роботи, а також для трансляції передового досвіду управління організацій, що успішно діють. Це особлива управлінська процедура впровадження в практику роботи технологій, стандартів і методів роботи кращих організацій. В рамках бенчмаркинга здійснюються пошук організацій (підприємств), які показують найвищу ефективність, вчення методам їх роботи і реалізація передових методів у власних умовах.

Уряди багатьох країн шукають способи зменшити витрати, збільшити ефективність управління, підсилити віддачу бюджетних коштів, підвищити якість послуг, що надаються громадянам. Бенчмаркинг є тією управлінською технологією, яка дозволяє формалізувати передачу і адаптацію передового управлінського досвіду.

Основний вміст бенчмаркинга полягає не стільки в тому, щоб визначити, наскільки інші організації виявилися успішнішими, скільки виявити чинники і методи роботи, які дозволили досягти вищих результатів. В результаті бенчмаркинг в державному менеджменті виконує не лише завдання вивчення і вживання чужого успішного досвіду (процессний бенчмаркинг), але і порівняння своїх показників з показниками інших регіонів / країн (порівняльний бенчмаркинг). Причому порівняльний бенчмаркинг виступає в ролі початкового етапу процессного бенчмаркинга.

Основу бенчмаркинга в державному менеджменті складають два напрями:

9. перенесення управлінських методів, інструментів і технологій з комерційної сфери (роботи бізнес-структур) в державну;
10. виявлення, зіставлення і вживання кращої зарубіжної практики державного менеджменту.

Таким чином, реалізація вищеперелічених інструментів дозволить ефективно і результативно використовувати нові технологічні підходи і принципи використання партісипатівного механізму, направленого на підвищення рівня і якості життя населення. Вдосконалення державного регіонального менеджменту на основі нових управлінських технологій – потужний і раціональний засіб побудови нової, ефективної, результативної системи державного регіонального менеджменту.

Список використанних джерел.

1. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. М: Институт новой экономики, 2008. – 1472 с.
2. Маслов Д. Глобальный бенчмаркинг / Д. Маслов [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.iteam.ru / publications / marketing / section_22 / article_2291
3. Howe J. Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd Is Driving the Future of Business. New York: Crown Business, 2008. 320 p.
4. Icelanders approve their crowdsourced constitution [Электронный ресурс]. Режим доступа: gigaom.com / europe / icelanders-approve-their-crowdsourced-constitution

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1
РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Анненкова Алла, Гришина Анжелика.
ПРИОРИТЕТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ
РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА НА МУНИЦИПАЛЬНОМ УРОВНЕ 3

Артем'єва Наталія.
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
В РЕГІОНАЛЬНОМУ АСПЕКТІ 4

Балабаєва Зінаїда.
ВНУТРІШНЄ ТА ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ
РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ 5

Бегей Ігор.
ГЕНЕЗА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ
В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (1991-1996 рр.). 6

Бєлічкова Наталія.
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ 7

Берегой Тетяна.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ 9

Бізікін Сергій.
ВПЛИВ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ 10

Біла Ірина.
РОЛЬ АПК У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ 11

Брятко Анатолій.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНУ В УМОВАХ СКОРОЧЕННЯ СУКУПНОГО ПОПИТУ 12

Булгаков Ігор.
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖГІРПРОМНАГЛЯДУ
В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ЗАХОДИ З ЇХ ПОДОЛАННЯ 13

Васильєв Олександр.
РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ 15

Васюков Роман, Попов Микола.
ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ У МІСТІ МИКОЛАЇВ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 16

Вострікова Наталія.
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ 17

Гапєєва Ольга.
СКЛАДАННЯ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 18

Георгієва Ірина.
СУЧАСНА СИСТЕМА ОХОРОНИ ТА УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ:
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ 19

Гнатенко Аліна.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ НА ЗАСАДАХ
КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 20

Гнєушева Наталя.
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА. РЕАЛІЗАЦІЯ ТАРИФНОЇ
ПОЛІТИКИ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ 22

Гриневич Владислав.
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ 23

Дятлов Ігор, Попов Микола.
ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ
(на прикладі діяльності Миколаївської обласної ради) 24

Дяченко Наталія.
СТРАТЕГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК РЕСУРС РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 26

Євстюніна Юлія.
GR В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ 27

Запорожець Сергій.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОЕКТІВ
ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА РІВНІ МІСТА 28

Коваль Зіновій.
ДІЄВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ 29

Козаченко Тетяна.
СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ
ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ 30

Констандогло Марина.
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ 31

Корольчук Ігор.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ
В ЕКОНОМІКУ РЕГІОНІВ ЗА МЕХАНІЗМОМ ДЕРЖАВНО-ПУБЛІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА 33

Косенко Аліса.
ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ
ПОТОКІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 34

Кравченко Микола.
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ЯК МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 35

Куц Юрій, Лісман Тетяна.
КЛАСТЕР ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 36

Лаврусь Вадим.
РЕГІОНАЛЬНІЙ АСПЕКТ КІБЕРНЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ 37

Лесик Олена.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ 38

Ліпач Олена.
КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ ЯК МАТЕРІАЛЬНА ОСНОВА ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ 39

Лужецька Надія.
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ІЗ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ НАРКОМАНІЇ 41

Луханіна Анна.
ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ 42

Маєв Андрій.
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ІСТОРІЯ, ЦІЛІ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ 43

Мамонтова Елла.
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ
ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ 44

Мельниченко Олександр.
ТИПИ ТЕРИТОРІЙ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ РОЗВИТКУ 46

Меляков Антон.
УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ: ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ 47

Назарчук Лариса.
МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ 48

Орлов Василь, Гапанович Ярослав.
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ 49

Парамонов Андрій.
РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 50

Пасєка Людмила.
УДОСКОНАЛЕННЯ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 51

Пастух Катерина.
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОСТОРОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 53

Пахомова Тетяна.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ
ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 54

Попов Сергій.
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ІННОВАТИКИ:
ВЕРИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ЇЇ РОЗВИТКУ 55

Присяжнюк Ігор.
АУТСОРСІНГ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ
В УМОВАХ ДИВЕРСІФІКАЦІІ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ТРАНСПОРТНОГО
КОМПЛЕКСУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ 56

Пундик Микола.
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО САМОУПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 57

Радіонова Ольга.
СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ
ПРОГРАМ ПАРТНЕРСТВА 58

Решевець Олеся.
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ 60

Савостенко Тетяна, Матвеєва Ольга.
ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА
ЯК ФАКТОР РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 61

Сидорченко Тетяна.
УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНО-МАЙНОВИМИ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА 62

Сисуєв Павло.
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ СТРАТЕГІЧНОГО
ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 63

Сичук Олег Йосипович, Робочий Віктор.
ЩОДО ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НОРМОВАНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ
В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ 65

Солодка Анастасія.
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 66

Стрижакова Анастасія.
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 67

Ткач Інна.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ 68

Ушакова Оксана.
РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я 69

Філіпова Тетяна.
ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ОСВІТИ
В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ 70

Хомякова Наталья.
МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА
В РЕГИОНАХ ЦФО: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 71

Чебан Олександр.
ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 72

Шепеленко Олена.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В РЕГІОНІ 73

Шитель Юрій.
ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ 74

Яцкевич Інна.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ 77

СЕКЦІЯ 2
МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Ахламов Анатолій, Яцко Андрій.
ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ
ПРИ ПРОГНОЗУВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНІ 79

Беляев Леонид.
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИМИТАЦИОННОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ
ДЛЯ АНАЛИЗА ЭФФЕКТИВНОСТИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ 80

Богданець Вікторія.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНКУРЕНТНИХ ВІДОМСТВ 82

Глущенко Юлія.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 84

Голинська Олеся.
АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ ПОКАЗНИКІВ ДЕРЖАВНИХ БЮДЖЕТНИХ ВИТРАТ 85

Дяченко Валентин.
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 86

Зелінська Наталя.
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 88

Карпов Сергій.
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
У КОНТЕКСТІ ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ В БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ 89

Кібкало Валерій.
ДЕЯКИ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ СИСТЕМАМИ 90

Кілієвич Олександр.
ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 91

Клименко Сергій.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ 93

Ковальов Георгій.
УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 94

Козинський Сергій, Слободенюк Світлана.
ЗАБОРГОВАНІСТЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ
ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 95

Криштоф Наталія.
ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 96
Куранда Людмила.
МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ
ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 97

Кучеренко Микола.
ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ КОМПЛЕКСНОГО ВІДПРАЦЮВАННЯ ТІНЬОВОГО
СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ 99

Лещенко Віктор.
ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ
СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ 100

Лихота Руслан.
ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 101

Миколайчук Микола.
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ 102

Нюнько Ольга.
МЕХАНІЗМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ
ЗА УЧАСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 103

Осадчук Світлана.
ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 104

Пельтек Світлана.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ 105

Сидоркевич Тетяна.
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 107

Степаненко Сергій.
МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ 108

Терновий Олександр.
НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ
ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ 109

Толпиго Ольга.
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ 110

СЕКЦІЯ 3
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Авраменко Тетяна.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я:
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ 113

Бєльська Тетяна.
ПЛАНЕТАРНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВЕКТОР «ЗРОСТАННЯ» ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ 114

Блінцова Вікторія.
ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 115

Бондарева Ліна.
ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 116

Булавченко Олександр.
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗПОДІЛУ ФУНКЦІЙ МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 117

Бутник Олена.
ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ 118

Валюх Андрій.
ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ 120

Горобець Інна.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СТИМУЛЮВАННЯ НАРОДЖУВАНОСТІ 120

Дакал Алла.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ ТА ЗНАННЄВОЇ ЕКОНОМІКИ 122

Довгалюк Ірина.
СИМВОЛІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ ВЛАДИ» 123

Драгомирецька Наталія.
ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 124

Заболотна Наталя.
ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «УЧАСТЬ МОЛОДІ» В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З МОЛОДІЖНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ 125

Захарченко Юрій.
ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 126

Игнатова Татьяна.
ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК УСЛОВИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ РОССИЙСКОЙ МОЛОДЕЖИ 127

Ігнащук Олена.
ДОСВІД РОБОТИ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ 128

Калініченко Анатолій.
РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ В АРК В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ 129

Кемарська Тамара.
МЕТОД АНАЛІЗУ КОНКРЕТНОЇ СИТУАЦІЇ (CASE STUDY) ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ МОВНИХ НАВИЧОК ЗА ДОПОМОГОЮ МОТИВУЮЧИХ ВИДІВ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ВІДОБРАЖАЮЧИХ РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ, ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ
A CASE STUDY AS A MEANS OF DEVELOPING KEY LANGUAGE SKILLS OF PUBLIC SERVANTS THROUGH MOTIVATING ACTIVITIES THAT REFLECT THE REAL WORLD OF MODERN SOCIETY 131

Кіров Володимир.
ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ 132

Козуб Володимир.
ОЦІНКА ЯКОСТЕЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНИХ ІНДИКАТОРІВ УПРАВЛІННЯ 133

Комарницька Наталія.
ПРОБЛЕМА КОНФЛІКТІВ В РОБОТІ КЕРІВНИКА МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ 134

Копытов Кирилл, Яцкевич Инна.
ПРОБЛЕМАТИКА МИГРАЦИИ В УКРАИНЕ 135

Кривенкова Руслана.
СОЦІАЛЬНА ДІЯ ТА ПОЛІТИЧНА НАЦІЯ 136

Курносенко Лариса.
КОГНІТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛАБО СТРУКТУРОВАНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ 137

Кухтик Валентина.
НОВИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 138

Літвак Аким, Бондар Ірина.
ЛІДЕРСТВО НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ 140

Лопушинський Іван.
ДО ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ» 141

Малінін Володимир.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 143

Малюська Вікторія.
ЕТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ 144

Марзак Іван.
ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 145

Маслов Юрий.
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ ВЛАСТИ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ 146

Мельниченко Петро.
СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 147

Москаленко Світлана.
ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ 149

Овчаренко Світлана.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ УНІВЕРСАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ 150

Омельчук Иван.
ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЮМОР КАК ИНДИКАТИВНЫЙ ЭЛЕМЕНТ СОСТОЯНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ СВЯЗЕЙ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ 151

Пашкова Мілєна.
КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЕТИКИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ 152

Петров Ігор, Сазикіна Тетяна.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 153

Плевак Світлана.
СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА 154

Покітко Ольга.
РОЛЬ ТА МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ 156

Путренко Олена.
ДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МЕТОДУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 157

Радченко Оксана.
ОСОБЛИВОСТІ ДЕЛІБЕРАТИВНОЇ ТЕОРІЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ 158

Радченко Олександр.
ТИПОЛОГІЯ МЕХАНІЗМІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА 160

Решетніков Юрій.
ПОВЕРНЕННЯ КОЛИШНЬОГО ЦЕРКОВНОГО МАЙНА ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ 161

Росколотько Ірина, Яценко Володимир.
МЕТОДИ ВИМІРЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ 163

Ростіянов Богдан.
ГУМАНІТАРНИЙ ПОГЛЯД НА БАЗИС ДЕРЖАВИ 164

Ротар Вікторія.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ «СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ» 165

Семічастна Олена.
ДО ПИТАННЯ СУБ'ЄКТ – ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ 166

Сокур Наталя, Арабаджи Катерина.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА 168

Стойкова Галина.
НАУКОВЕЦЬ ТА ЙОГО МОВА 169

Сурнін Вадим.
ПОЛІТИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ НАЛАГОДЖЕННЯ
ДІЄВОЇ СИСТЕМИ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 170

Титовський Іван.
РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ 171

Тулімова Ольга.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ
В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ 172

Ульянова Тетяна.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВИЙ ВИМІР 173

Хромова Юлія.
ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ДЕФЕНИЦІЇ «ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ» 174

Часник Ганна.
ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
СТИМУЛЮВАННЯ НАРОДЖУВАНОСТІ В УКРАЇНІ 175

Чорненький Микола.
ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ВІД ДЕКЛАРАТИВНОСТІ ДО ЕФЕКТИВНОСТІ 176

Шедий Мария.
ПРОБЛЕМА ВЛИЯНИЯ КОРРУПЦИОНАЛИЗАЦИИ
НА РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РОССИИ 177

Шматоваленко Людмила.
СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАНОГО УПРАВЛІННЯ 179

Шошова Ангеліна.
СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 180

Яковлев Денис.
ПІДХІД ПУБЛІЧНОГО ВИБОРУ ЯК «МЕЙНСТРИМ» ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОРІЇ ДОБИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 181

Яковлева Лілія.
ЛЕГІТИМНІСТЬ АКТОРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 182

СЕКЦІЯ 4
ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ
ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Приходченко Людмила.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ 185

Надолішній Петро.
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ
(МІСЦЕВОМУ) РІВНІ: ЗМІСТ, ОБУМОВЛЕНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ 187

Бутник Олена.
ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ 188

Віліжінський Віктор.
ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД НА РІВНІ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ 189

Гуржий Тамара.
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І УПРАВЛІННЯ 191

Дідук Віолетта.
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В СВІТЛІ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ 192

Дудар Анатолій.
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ 193

Євдокимов Роман.
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 194

Карпенко Олександр.
ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ФОРМУВАННЯ ДЕФІНІЦІЙ НАУКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 196

Ковінчук Ольга.
ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД ЄВРОСОЮЗУ 198

Малиш Наталія.
ІННОВАЦІЙНИЙ ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ 199

Маляєва Таїсія.
ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 201

Оганісян Михайло.
«ЮРИСДИКЦІЯ» ПОНЯТТЯ СИСТЕМИ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 203

Півень Андрій.
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ САМООПОДАТКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ 204

Романченко Денис.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 205

Саханєнко Сергій.
ІНФРАСТРУКТУРА НАУКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (постановка проблеми) 206

Сельський Андрій.
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УПРАВЛІННІ СУСПІЛЬНИМИ СПРАВАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 207

Сторожук Руслана, Парфенюк Олександр.
МОДЕРНІЗАЦІЯ МОДЕЛІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ (АДМІНІСТРАТИВНИХ) ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 208

Томашевська Марина.
ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ІНОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ 210

Чижова Світлана.
РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 211

Ясиневич Станіслав.
МІСЦЕ СУСПІЛЬНИХ МЕДІАРЕСУРСІВ У РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 212

СЕКЦІЯ 5
УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Кривцова Валентина, Усатюк Іван.
ГЕОПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 215

Алєксєєва Яна.
ВИЗНАЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ
ТА ЙОГО ПОТЕНЦІЙНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ 218

Валіулліна Зоряна.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО
ОНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПАСАЖИРСЬКОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ 219

Галаган Марина.
ІНСТИТУЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 220

Галушкіна Тетяна.
ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 221

Ганєва Ірина.
ЕКОНОМІЧНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЯПОНІЄЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 222

Гололобов Сергій.
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ 223

Граматик Інна.
ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ВІДРОДЖЕННЯ
ЕТНОКУЛЬТУРНОГО СПАДКУ НАШОЇ ДЕРЖАВИ 225

Гурджи Юлия.
ПРОФИЛАКТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРАВОВЕДЕНИЯ
КАК ФОРМАТ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОГО РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ IP-БЕЗОПАСНОСТИ 226

Джигар Віктор.
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ 227

Дивущак Оксана.
ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК СПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ДЛЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС 228

Жулінська Олександра.
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ З ПИТАНЬ
ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ 229

Кадук Наталя, Ніколаєва Майя.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ 230

Капан Тетяна.
РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ
ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ 232

Козлова Людмила.
МОДЕРНІЗАЦІЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 233

Колєнов Олександр.
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ 234

Компанієць Вікторія.
УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ
АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ 235

Косенко Жанна.
ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ 236

Криворучко Олена.
МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ЯК СКЛАДОВА
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ 238

Криворучко Юрій.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБОРОННОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 239

Кривоцюк Петро.
БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС 240

Кривцова Олена.
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ ПАРАДИГМИ В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ЄС 241

Макосій Світлана.
НОРМАТИВНО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНІ 242

Макота Галина.
СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА»,
«ЗАРУБІЖНА ДОПОМОГА» ТА «ОФІЦІЙНА ДОПОМОГА ДЛЯ РОЗВИТКУ» 243

Маленко Ганна.
ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ 244

Манзюк Олександр.
ОФШОРНІ ЗОНИ. ПРОБЛЕМИ ЇХ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ 245

Миркіна Лариса, Оганісян Михайло.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО
ІМІДЖУ УКРАЇНИ: ЗОВНІШНІЙ ТА ВНУТРІШНІЙ АСПЕКТ 247

Нагорна Ірина.
ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ДОСВІД ЄС 248

Назар Ольга.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ АВТОНОМІЇ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 249

Овдін Олександр.
ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕПИСІВ НАСЕЛЕННЯ 2011 РОКУ
В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ 250

Овчар Олег.
РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ – ЧЛЕНАХ ЄС
З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ
ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ 251

Овчаренко Юрій.
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ БУДІВНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 253

Остапенко Олександр.
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ СУВЕРЕНІТЕТУ Й НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗА УМОВ РЕАЛІЗАЦІЇ
УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ 255

Рудік Надія.
ПОЛІТИЧНА АСОЦІАЦІЯ З ЄС
ЯК ЧИННИК ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 256

Сааджан Ирина.
ПРИРОДООХРАННЫЙ И ПРИРОДНОРЕСУРСНЫЙ КОНТЕКСТ МЕЖДУНАРОДНЫХ
ИНТЕГРАЦИОННЫХ ИНИЦИАТИВ 257

Слабих Діана.
ЗАСАДИ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ *258*

Труш Марія.
УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР 259

Усатюк Іван, Скоропад Олена.
ПУБЛІЧНА ВЛАДА ЯК ІСТОРИЧНЕ ЯВИЩЕ ЛЮДСТВА 260

Халавка Тарас.
ВРАХУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ОБСЄ
ТА СПЕЦИФІКИ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ
ПРИ ФОРМУВАННІ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 262

Шамраєва Валентина.
ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ:
ЗМІНА ПІДХОДІВ І ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ 263

СЕКЦІЯ 6
ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Пігарєв Юрій, Тітов Ігор.
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СИСТЕМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ
ТА ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 265

Асанова Аліме.
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 266

Бекетова Олена.
КРАУДСОРСИНГ – НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ 267

Бузовський Олександр.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СУСПІЛЬСТВІ 268

Василенко Вадим.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ 270

Вдовиченко Лариса.
ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 271

Гончарова Тетяна.
ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З НАДАННЯ 272
МУНІЦИПАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Демещик Андрій.
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПОШТОВОЇ СИСТЕМИ
ЗАХИЩЕНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ 273

Ємельянова Олена.
ЗМІСТ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЇ»,
«ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ» ТА «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА» 275

Зайко Світлана.
ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ – МОСТИ ДО ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ:
З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ
ІМ. М.Л. КРОПИВНИЦЬКОГО М. МИКОЛАЄВА 276

Клименюк Володимир, Очередько Олександр.
ОБҐРУНТУВАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
РЕГІОНАЛЬНИМИ ПРОЦЕСАМИ ІНВАЛІДИЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ 277

Ковенко Олена.
КРАЩІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ Е-УРЯДУВАННЯ
(на прикладі США та Сінгапуру) 278

Конотопцев Олег.
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
В ПРОЦЕСІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ 279

Костенюк Наталя.
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 280

Куспляк Ігор, Папуша Сергій.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ КРИТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД» 282

Лантінова Анастасія.
ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА ОСНОВІ
ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 283

Логвінов Валерій.
ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ 284

Макарова Ірина, Панасюк Віталій.
ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ Й НАСЕЛЕННЯ 285

Міхєєва Тетяна.
ПРОЗОРІСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ
ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ 286

Мухтожова Мухаббат.
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я 287

Полесіна Олеся.
ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ BYODY ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ 289

Радзівілов Григорій.
АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПИТАНЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ 290

Серенок Артем.
МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНАМИ
В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ 291

Таратунин Валерий.
ТЕХНОЛОГИИ МОНИТОРИНГА И КОНТРОЛЯ В СИСТЕМЕ
ГОСГОРПРОМНАДЗОРА 292

Тимошенко Наталія.
ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: СУЧАСНИЙ СТАН,
НАСЛІДКИ ВПРОВАДЖЕННЯ 293

Тиховський Олександр.
ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
З ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 295

Яковлєв Андрій.
ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ІНСТИТУТУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ 296

СЕКЦІЯ 7
УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Безверхнюк Тетяна.
ФОРМИ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ
НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОЕКТУ «МІСТО МАЙБУТНЬОГО» 299

Бачевська Ірина.
ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ УКРАЇНИ 300

Безуглий Олександр.
СУЧАСНІ СТАНДАРТИ ПРОЕКТУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ,
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ 301

Бєлоус Андрій.
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ 302

Бойко Тетяна.
ПРОЦЕСИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 304

Вишневська Віолета.
УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «КИЇВ СІТІ» ЯК СКЛАДОВОЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОЕКТУ «МІСТО МАЙБУТНЬОГО» 305

Ільченко-Сюйва Леся.
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ 306

Колісніченко Наталя.
ПРОЕКТНИЙ ТА ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ МІСЦЕВИХ ПРОБЛЕМ 307

Комаревцева Ольга.
КОНЦЕССИОННЫЙ ДОГОВОР ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА
КАК ГЛАВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ СОВРЕМЕННОЙ МОДЕЛИ
УПРАВЛЕНИЯ ПУБЛИЧНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ 308

Кривогуз Геннадій.
ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ НАЙМЕНУВАНЬ ЕТАПІВ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ
В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ 309

Левицький Артур.
БАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН
ЗА ДОПОМОГОЮ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ASC 311

Литвиновська Поліна.
РОЗВИТОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ЯК МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 312

Нагорна Ганна.
СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 313

Пєклун Олексій.
ФОРМИ ТА НАПРЯМИ ПАРТНЕРСТВА ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ
В СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ 314

Парфьонов Ігор.
ЄВРОПЕЙСЬКА ПЛАТФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ 315

Руда Ірина.
ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ПРОЕКТОМ 317

Сенча Ірина.
ПРОБЛЕМА КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ РИЗИКІВ У СОЦІАЛЬНОМУ ПРОЕКТУВАННІ 318

Сивак Тетяна.
ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ 320

Стефанович Андрій.
ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ 321

Тевелєв Дмитро.
ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ 322

Шумська Олеся.
РОЗВИТОК ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА – СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ 323

СЕКЦІЯ 8
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Білорусов Сергій, Зюзькіна Ганна.
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЛІДЕРІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 325

Боделан Володимир.
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ, СКЛАДОВІ 326

Воронов Олександр.
МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІДЕРСТВА В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ 327

Газарян Світлана.
ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМАНДИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ 329

Крюков Олексій.
ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКА ЕЛІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ 330

Кузьменко Юлія.
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 331

Кушнірова Галина.
ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 332

Малиненко Эльвира.
ПРАВОВОЙ СТАТУС ВЫСШЕГО ДОЛЖНОСТНОГО ЛИЦА СУБЪЕКТА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ 333

Пархоменко-Куцевіл Оксана.
КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ» ТА ЙОГО РОЛЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 334

Постоян Тетяна.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ 335

Савонюк Роман.
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ 336

Серьогіна Наталія.
РОЗВИТОК СПРОМОЖНОСТІ ЛІДЕРІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 338

Смолова Людмила.
ЯК НЕ ВТРАТИТИ ДОВІРУ ВИБОРЦІВ
(до питання відповідальності та професійності у діяльності депутатів місцевих рад) 339

Соловйов Сергій.
КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛІДЕРСТВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 340

Сулімова Світлана.
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЗМІН 341

Черкас Оксана.
РОЗВИТОК ЛІДЕРСТВА ЯК АСПЕКТ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД 342

Черняєва Ірина, Холод Марія.
МОВНА ОСОБИСТІСТЬ ЛІДЕРА 343

Чумакова Ганна.
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІДЕРСТВА ЯК СКЛАДОВА
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ 344

Чуп Іван.
ПРОФЕСІЙНО-КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ КАНДИДАТІВ
НА ВИБОРНІ ПОСАДИ В ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
(СІЛЬСЬКОГО, СЕЛИЩНОГО ГОЛОВИ) 345

Якубовський Олексій.
НОВАЦІЇ НОВОГО ЗАКОНУ «ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ»
ЯК ОСНОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 347

СЕКЦІЯ 9
ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Марущак Володимир.
РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕГУЛЮВАННІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ 349

Козуліна Світлана.
СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗАКОННОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 350

Ананченко Юрій.
ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ 351

Анікеєнко Володимир.
СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ
ТА ЇХ КОМПЕТЕНЦІЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ 352

Антонова Світлана.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НАСЕЛЕННЯ 353

Бачинська Катерина.
ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ 355

Безеда Віталій.
БЕЗ УПОРЯДКУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ – ПРОБЛЕМУ
«ПРИХОВАНОЇ» ЗАЙНЯТОСТІ НЕ ВИРІШИТИ 356

Білорусов Сергій.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ 357

Богданов Станіслав.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-СТРАХОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ 358

Бондаренко Ігор, Лашкул Ірина.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НОРМ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 359

Гегечкорі Олександр, Семенов Сергій.
СУТНІСНІ ТА ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ
ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ 361

Гегечкорі Олександр.
ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ 362

Горбик Олександр.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ФОНДОВОГО РИНКУ НІМЕЧЧИНИ:
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 362

Горяча Катерина.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ В КНР: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ 363

Даниляк Олександр.
НАРОДНА ЗАКОНОДАВЧА ІНІЦІАТИВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 364

Долгіх Наталія.
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ВРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН 366

Древаль Юрій.
«ПОЛІТИКА» І «ПРАВО» : У ПОШУКАХ ГАРМОНІЇ 367

Дударець Оксана.
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯК БАЗОВА УМОВА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ 368

Івасішина Наталія.
ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 369

Козляр Катерина.
ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ ЯК НЕОБХІДНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ 371

Костишин Денис.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ 372

Кравченко Владимир.
ПОВЫШЕНИЕ ПРАВОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ГРАЖДАНСКИХ СЛУЖАЩИХ КАК ФОРМА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ 373

Красіловська Зоя.
ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕДУРИ МЕДІАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 374

Криницька Олена.
ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО РИНКУ В УКРАЇНІ 375

Кулієва Лада.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВАЛІДІВ 376

Кусмінська Тетяна.
ПРИНЦИПИ ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ 378

Левчишен Денис.
ПРОБЛЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В УКРАЇНІ 379

Лещенко Віктор.
ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ 380

Львова Єлизавета.
НАПРЯМКИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 381

Ляшенко Ольга.
ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ 382

Маркитанов Володимир.
ФУНКЦІЇ РЕКЛАМИ В СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 383

Мошак Олена.
ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК УМОВА ПРОВЕДЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ 384

Муркович Людмила.
ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КОЛЕКТИВНИХ ПРАВ
ЧЛЕНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ЗДІЙСНЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 385

Олешко Олексій.
ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ 386

Пеклушенко Олександр.
УЧАСТЬ НАСЕЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ 388

Піроженко Наталія.
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ
У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ 389

Путренко Андрій.
ЩОДО ОЦІНКИ ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ПРИЙНЯТТЯ В УКРАЇНІ 390

Ровинська Катерина.
МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – ПІДҐРУНТЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОЇ ГРОМАДИ 391

Ровинський Юрій.
ДО ПИТАНЬ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ 392

Севостьянова Ірина.
УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: СУДОВА СИСТЕМА 393

Сірик Владислав.
РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОМЕРЦІЙНИМИ
ПІДПРИЄМСТВАМИ ОБОРОННОЇ ГАЛУЗІ 394

Тихончук Роман.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АКЦІОНЕРНОЇ
ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ 396

Шепетіло В'ячеслав.
ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН 397

Юрченко Олег.
ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАВОВІ СТАНДАРТИ МЕХАНІЗМУ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ 398

СЕКЦІЯ 10
ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Красностанова Наталія, Горголюк Яна.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ
В ПУБЛІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ 401

Акулов-Муратов Владислав.
СТЕЙКХОЛДЕРСЬКІ ВІДНОСИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ (на прикладі досвіду реформи
державної служби Великобританії) 403

Буряченко Олександр.
ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 404

Бутенко Тетяна.
УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 406

Величко Тетяна.
ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ
У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 407

Воловник Валентина.
ІНСТРУМЕНТИ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 408

Гайдученко Світлана.
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЛІДЕРСТВА В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 409

Карпенко Екатерина.
СОЦИАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КОММУНИКАТИВНЫМИ ПРОЦЕССАМИ:
СЕМИОСОЦИОПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОХОД 410

Козаченко Віктор, Ткачук Олена.
МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ІЄРАРХІЧНОЮ ЕКОНОМІЧНО СИСТЕМОЮ 411

Майданюк Сергій.
ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТУВАННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ 412

Мельниченко Олена.
ДИНАМІКА СТРУКТУРНИХ ЗМІН ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ 413

Петриченко Павло.
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ 415

Пройдисвіт Олексій.
РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ 416

Савенкова Світлана.
ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МАРКЕТИНГУ
В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ 417

Судоргин Роман.
ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ 419

Чаленко Валерій.
МАКРОЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 421

Якимчук Аліна.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯМ БІОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ 423

Яроміч Світлана.
ВИКОРИСТАННЯ АКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ІНСТРУМЕНТІВ
ДЕРЖАВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ 424

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Матеріали Всеукраїнської
підсумкової науково-практичної конференції
за міжнародною участю

25 жовтня 2013 року

Відповідальний за випуск *О. В. Патик*

Підписано до друку 16.10.2013.
Формат 70х108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 60,1.
Тираж 300 прим. Зам. № 72/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 729-76-48, 729-76-49
www.oridu.odessa.ua